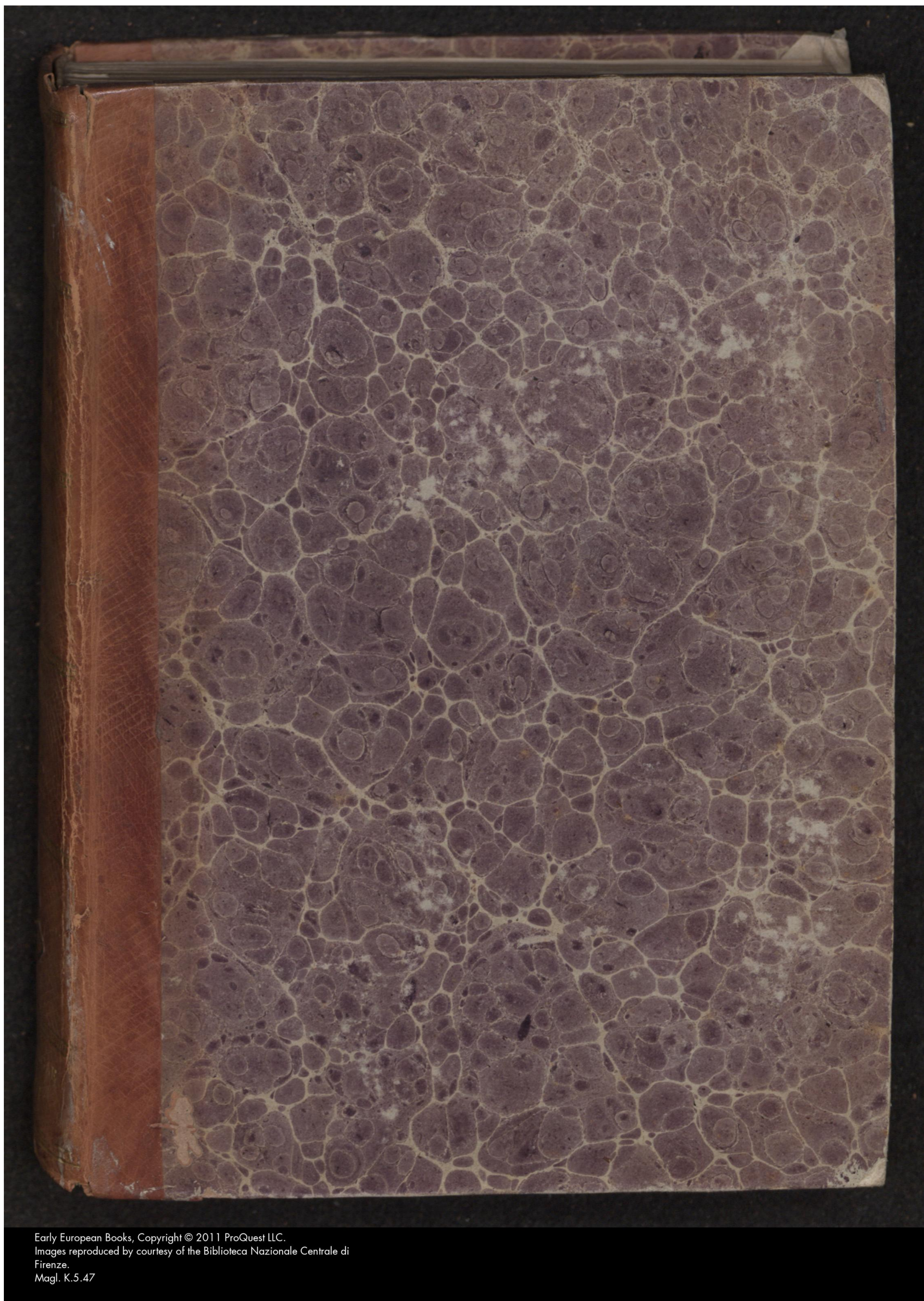
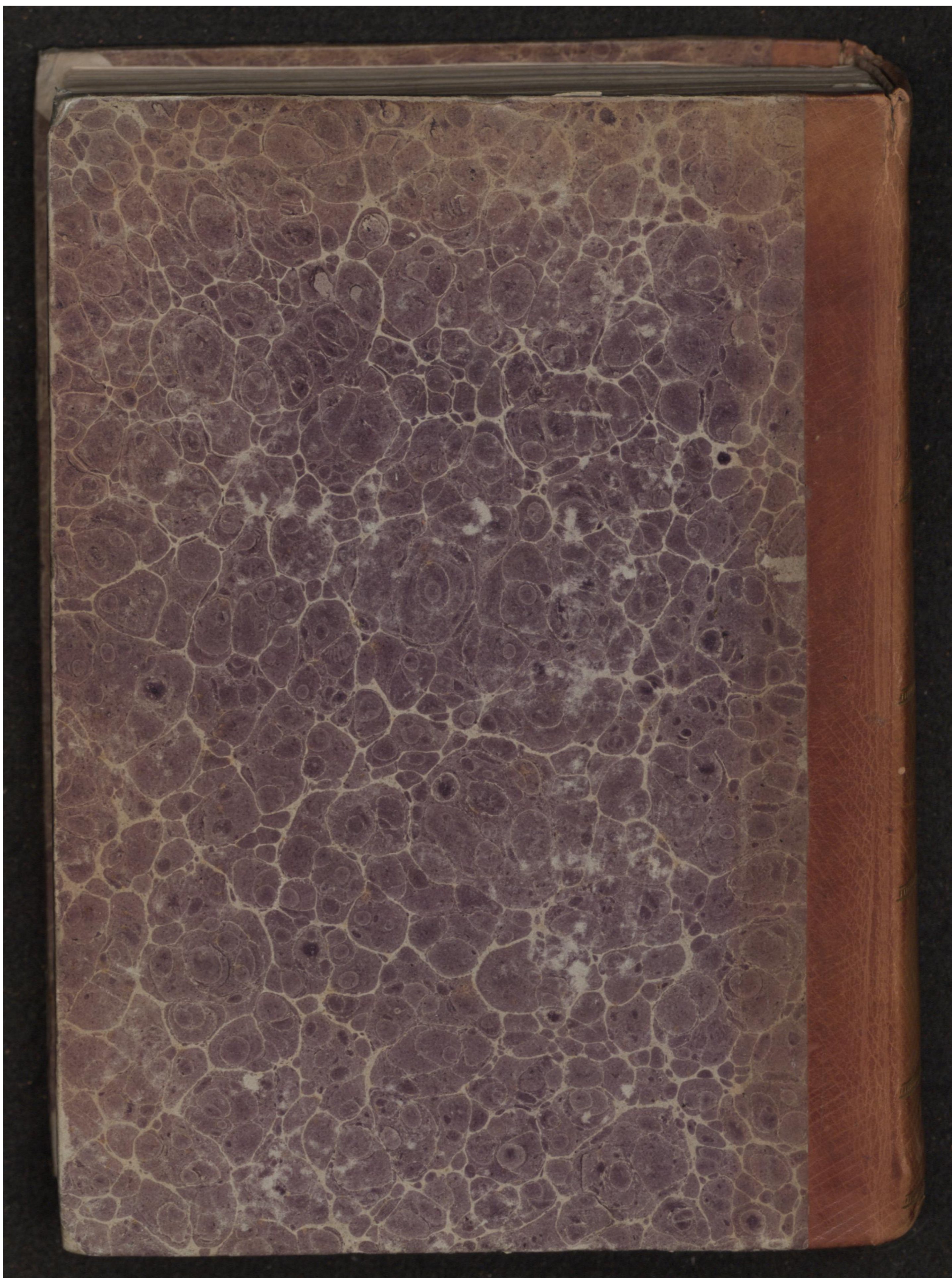

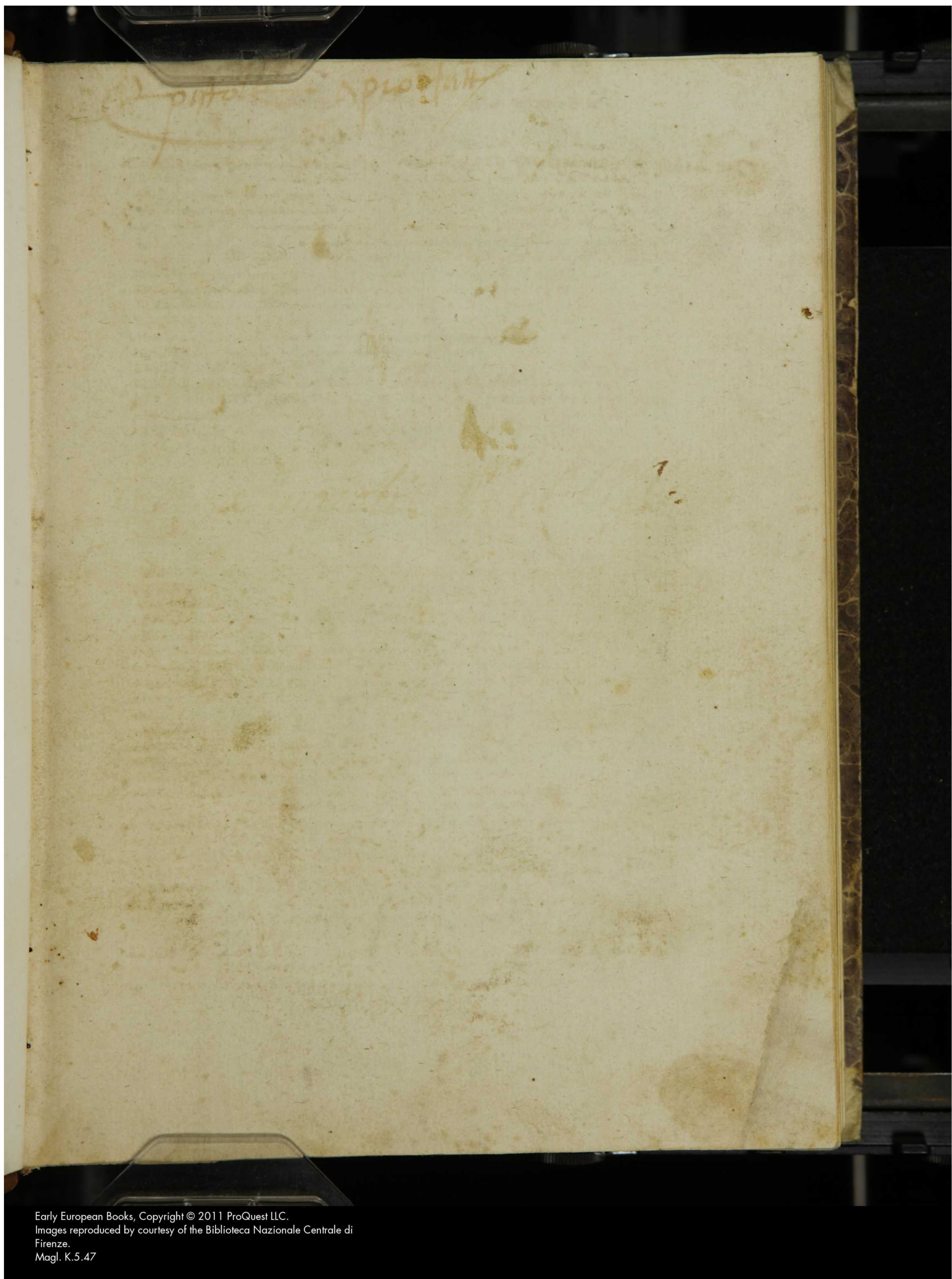

VI
PICOLHOMINEI
EPISTOLAE
FAMILIARES
49
NORIMBERGAE
1486

In bancho 28 ex parte Occidentis

Hic Liber est conventus sancti Marci de Flor. ordinis praedicatorum

[illegible]

49

Numerus ⁊ ordo epistolarū in hoc opere contentarum.

Preconizatio Enee siluij poete laureati.

Omnibus ⁊ singulis humanitatis studio deditis. sequētesq; eplās inspecturis nicolaus de vuile sacri lateranensis palacij auleq; imperialis consistorij, comes. S. p. d. Eneas siluius de senis ex nobili sanguine cretus oratorieq; ac poetice scientie admodum doctus. In concilio basiliensi cuidam prelato seruiuit pauper. Ibiq; dñs Caspar schlick diui friderici tercij protūc romanoꝝ regis: ac austrie ⁊c. ducis: cancellarius. vir omniū humanissimus ⁊ singulari prudentia pollens: hunc eneam in scribam ⁊ secretariū romane cancellarie conduxit. Rexq; illū ob eius scientiā ⁊ doctrinā excellentes: statim in poetaꝫ laureatum creauit. Qui exinde cancellarie annis cōpluribus nō sine labore maximo inseruiens: diuersas litteras ⁊ missiuas hincinde ad principes: p̄latos: magnates: amicos ⁊ fautores suos latine arauit: adeo comptas ornatas ⁊ elegantes: vt magnā inde laudem consequeret̄. Demuꝫ ꝟo post multos habitos labores: opera ⁊ adiumento regis predicti. Episcopatum tergestinensem nactus est ⁊ ex eo loco in episcopum senensis ecclesie postulatus. vnde per Nicolaum papam quintū ad fastigiū cardinalatus est assumptus. Ac deinde statim post defuncto nicolao in summū pontificē canonice electus. ⁊ Pius secundus appellatus. Ita ꝙ hic homo pauper breui tempore in ditissimū: ⁊ scriba modice reputationis in omniū dignissimum virum ⁊ in caput vniuersalis ecclesie propere creuit. Huius ego epistolas quas ipse (vt supra dixi) hincinde ad principes ac suos amicos ⁊ fautores obsignauit. in vnū collegi ⁊ impressum iri fideliter ordinaui. Et potius illas q̄ alioꝝ oratoꝝ epistolas: quia etsi eorundē vt Tullij Petrarche: Leonardi aretini: Guarini: Pogij: Guilelfi: Casperini: ceterorūq; epistole: elegantes compte ⁊ ornate existant. He tamen epistole Enee in stili claritate ⁊ latini familiaritate videnť antecellere. Quare illas duxi amplectendas ⁊ hominibus huius artis studiosis cōmunicandas fore: vt ipsi his insudantes: ex earundem frequenti lectione habitū in seipsis: huiusmodi latinitatis ⁊ ornatus adipisci queāt vt vestigia Enee imitari. Attento qđ Seneca dicit. Certis ingenijs immorari oportet si velis aliquid trahere quod fideliter sedeat. Si igiť quis stiluꝫ huius hominis clarissimi imitatur: credo hunc citius euadere in virum ornatus stili scium q̄ si quibusuis aliorum ingenijs immoraretur aut sese traderet ducendum. Valete.

Cōgratulat̃ amico de ꝓsperitate successus. **Epistola prima.**

Ulianus cardinalis sancti

angeli apostolice sedis legatus. Doctissimo viro do
mino Enee siluio de senis amico charissimo reg. ro
manoꝝ secretario. Salutē dicit. Amantissime enea
gaudeo te esse apud serenissimum dominum regem
in loco honorabili ⁊ te digno. Licet (vt animi mei
affectū fatear) mallē te esse in italia in loco etiā tua
virtute digno. Cōgratulor cancellarie impiali que
talem virū sortita est: cuius ingenio nō parū flore-
bit. Iam locus ille latinā redolebit facundiā. Ego
te propediem videbo ⁊ amplexabor: simulq; redar-
guā ꝙ iussisti me sub cōditione salutari. Si scires quantū te semp dilexi ⁊ diligo:
quātūq; tuis afficior virtutib⁹: ꝑfecto misisses cōditione illam. Et cū ꝑ officium
cui prees ad me comode venire nō poteras: scripsisses saltim more tuo lr̃as sua-
uissimas. Sed ignosco modestie tue: ⁊ quicq̄d facis ipse mecū in meliorē accipio
partem. Sed deinceps velim te mecū cōfidentius agere: ⁊ nō obliuisci eius: que
inter nos semp fuit beniuolentie atq; amicitie. Familiarē hunc meū vt celeriter
expediat̃ adiuua. Cupio ꝑmaxime mox ee apud cesarē vt aliquid ꝓ quiete hui⁹
regni possim efficere quo meli⁹ faciliusq; expeditio militaris cōtra thurcos: fidei
catholice seuissimos hostes instituta parari possit. Ad hec eniz duo sanctissima
opa iuxta legationis aplice mihi iniūcte officiū: tot⁹ anhelo ac ferueo q̄nēadmo-
dū in reb⁹ bohemicis olim me feruere cōspexisti. Vale.

Cilie comes impatori recōciliatus est. **Epistola .ij.**

Neas siluius. S. p. d. Reuerēdissimo in xp̄o patri dn̄o Iuliano cardina-
li sancti angeli apostolice sedis legato. Nō cogit me necessitas: sed amor
scribere. Lr̃is iāq; vestris quas ex buda ad me designastis ꝑ magnificum
cancellariū satis factū est. Nihil em̄ ex me ille petebat nisi vt creationē cuiusdaz
palatini comitis ꝓmouerē. In hoc quid factū sit: ⁊ q̄d nō: ex cācellario cognosce
tis. Ego illud adiicio fecisse mihi verba sup hac re nicolaū castellanū cū hac trās-
iret: meq; id respondisse quod nūc secutuz est. Sic principes sunt fere oēs: cum
opinionē aliquā induerunt: magna opus est arte vt sniam mutent. Persuasum
est regi inutilem esse hanc comitū creationē. Nec omnino errat. Quis enim nō
vituperaret vsq; ad mercatores sordidasq; artes: hoc decus egregiū descendisse.
Rex tamen dum prohibere vult quod fieri non debet: id etiā vetat quod fuerat
faciendū. Seruādus est in oībus rebus modus: ⁊ quā phi ponunt mediocritas
quedā tenēda. Sed hoc magnis autorib⁹ ꝑsuaderi debet. Mihi nō plus fidei est
ꝙ pecunie. Idq; tolero pacienter: quādo ⁊ me maiores eodē haberi mō tracta-
riq; video. Se ꝫ de his finē facio: nedū loqui ꝓpono videar oblocutus. Nouita-
tes quoq; vix vlle sunt que ꝑ me scribi debeant: si q̄d erat cancellarius ꝓoccupa-
uit. Vnū tn̄ quod ille pterijt ex me notū habebitis. Comes em̄ cilie q̄ diu ⁊ vien-
ne ⁊ hic fuit: petita erratoꝝ venia: gratiam regis meruit. omninoq; in cōcordiaz
redijt: Nec aliquid regia maiestas ex eo voluit: quod nō ex integro reportauerit.
Senior comes nūc in greciā venire debet regiq; se ꝓsternere ⁊ omnia filij facta
cōprobare. Debebat rex citius illuc proficisci: ſ plures eū occupationes detinue-
re. Nunc scio (si vera sunt que ipsius ab ore cadunt) iturum ipsuz ante septēdiū:
quia reuerti eū viennā ad res bohemicas infra mensem oportet. De cathelanis

Conventus sci Marci de flor. ord. predicatorum

mutatis gallicisq; variatis nihil scribam. qr ex aliis confluere ad vos noua non ambigo. Deus nobis vnionem concedat qualiscūq; ea fuerit tandem: quoniā si a deo fuerit: mala esse non poterit. Ex italia miror nullam insignē p hos dies nouitatem missam. Frisingen. eps qui vester amicus non vulgaris fuit: pter opinatū omniū vita excessit. Rex successorē optat germanū esse dñi cācellarij. Res q in capitulo ɀ apud eugeniū ɀ apud ꝯciliū p diuersos ventilat. nec certū adhuc nec verisimile habeo quis debeat voto potiri. Ego desiderijs meis omnibus germano cancellarij maxime faueo. Det deus illi vt secunda sint vniuersa. Valete optime diuq; cōmendatū habete.

Impator plātos suos reuocauit ex ꝯcilio basilieñ. ꝓpt fedus eugenij pape cū rege aragonū ɀ duce mediolanen.

Epistola. iij

Eneas siluius poeta. S. p. d. Reuerēdissimo in xpo patri dño iuliano cardinali sancti angeli. Non opus est reuerēdissime pater ɀ dñe mi colēdissime multis impresentiarū agere: quia quod aliis litteris eutrusco sermone: ɀ mihi iam ob lrāto scriptis optauerā: diligenti opera p vestrā reuerendam paternitatē curatū est: sicut ɀ maiestati regie ɀ dño cancellario: Tum p vos: tū per serenissimū dñm regem polonie scriptum vidi. Solū aliqua scitu digna vrē reuerēdissime paternitati modo referam. Scio nāq; q apud hungaros nō quēadmodū apud vos italice nouitates sciunt: tamen naturale est de patria velle pcrebro sentire. Nec enī aut alpes iulie: aut danubius sicut arbitror amorē patrie ex vestro pectore ademerūt. Sed puto idem cōtingere vestre reuerendissime paternitati qd mihi: quia quāto longius a paternis recedo laribus: quātoq; diutius suauissimo ausonie celo priuor: tanto magis desidero naturale solū vidē. ibiq; viuē ɀ mori. Scribā igit pauca de patria nrā ɀ magna ɀ vera: si vera sunt que magni viri ad cesaris nri deducūt noticiā. Primū est bononiā more suo q sub mercurio fundata est motū fecisse. Franciscūq; piceninū in vinculis cōiecisse. Antea q̄ȝ soror illius ianua ɀ sub eodē astro ꝯstructa: thomā vulgosiū ducē suū de tribunali in carcerē traxerat eiq; raphaelē ad vrnū suffecerat. Sed hec paululū antiquiora sūt. Credo recentiora cupitis nosse: nec ista desunt: vberē semp materiā nouitatis hȝ italia. Eugeniū senis eē nō ignorat. Is cū rege aragonū ɀ duce mediolani. ac nicolao picenino: ɀ cū tota factione illa fedus pcussit. Cuius rei vigore reuocatus est rex suos ex basilieñsi cōcilio plātos. Ea lege vt in eugeniana curia suis dignitatibus potiant: quibus antea gallica minati fuerūt: vlterius se nō pstaturos obedientiā eugenio: nisi is apto bello regē illū impeteret. Veneti q̄ȝ florētini. Januēses ɀ bononiēses nouā inter se ꝯfederationē fecerūt. Iāq; florētinorū ɀ venetorū copie bononiā ingresse sunt. Nec spes ē illā posse p piccininū recupari: tametsi adhuc eius noīe arx defendat. Marchio ferrariēsis: qm filiā regis aragonū desponsatā habet: armigeros venetorū p suū territoriū trāsire ꝓhibuit q res cū suspectū valde reddit. Illi aūt nauigio rauēnā applicuerūt atq; illinc in emiliā ꝓfecti sūt bononiāq; ingressi. Circa quā soli aloysius de verme ɀ dñs fauētie castrametabātur. Sȝ fauentinus iā ad sua tutāda reuersus ē: ne se absente p florētinos q agros fauētinos populabant expugnari vrbs posset. Nicolaus piccininus circa castenellā ɀ comes frāciscus circa sctm seuerinū castra tenēt: q̄si sortiti ꝓuincias deuastādas eaq; lex sit vt iste vnā ille aliā exhauriat ꝓuinciā. Et sic misera funditus italia laceratur que vnica solū causa facit vt exiliū quod mihi ad tempus delegeram breue diutius ꝓtraham: qm minus grauia sunt aliquātulū que audiunt q̄ȝ que vident mala. Hec scripsi ne scriberē nihil vestris humanissimis litteris ꝓuocatus. Nō vt exinde mentē vestrā pturbem: que in viro sapiente quietissima est: sed vt mihi potius leuamē aucupari narrando possem. Valeat optime vestra reuerēda paternitas meq; vt facit seruorū suorū in numero sp habeat.

Lrās studere suadet qr maxie decorāt.

Epistola. iiij.

Eneas siluius poeta. Nepoti suo anthonio salutē. Retulit mihi nānes pat
tuus te dū puer adhuc fores miro lrarū amore fuisse incensū postq̄ vero ex
ephebis excessisti nemīnē eē q̄ tibi amplius vt studeas queat psuadere que
res nō mira tm̄ mihi: sed stupēda fuit. Ceteri em̄ puericiā sil' et sulticiā deponūt: vi
rilē togā et prudētiā induētes. Tu cōtra sapiēs puer: stultus vir cupis videri. Et bar
bam qui vmbraculū virtutis recipis. Doleo certe tui cā: nec q̄d de te factū sit scio.
Iubet cicero vt quilibet in adolescētia viā eligat et genus vite honestū quo vti de
beat. Idē hercules factitauit. Nā cū p quietē due sibi mulieres supra humanā
formā venuste apparerēt: et altera sibi voluptatē: laborē altera pmitteret hāc se
cutus est sciēs q̄ post laborē pmiū certaminis dat. Nec coronat (vt inq̄t apl's)
nisi q̄ legitime certauerit. Tu vero vt audio vagari vis sp: nec aliq̄d genus vite saltē
hōestū āplecti studes. Lras q̄s puer amasti iā vir odio hēs. pudet me tui cā. Ne
scio em̄ q̄d eē possis absq̄ lris. nisi asinus bipes. Quid em̄ hō ē absq̄ doctria quātū
uis diues quātūuis potēs. Quid int hoiez illratū et marmoreā statuā intest. Nō
dux nō rex nō ipator alicuius pcij ē lrarū ignarus. Videmus nr̄i secli pncipes: qm̄ rudes
sūt: et nedū latinū: sed maternū quodāmō igrātes smonē: quāto despectui sūt: quō
negligunt: quō vitupant q̄ siq̄s eorū obediētiā in subditis habet: nō amor sed metus
id facit. Qui (vt cicero ait) Nō est diuturnus mgr̄ officij. At vbi metus abest mox
deserunt. Interdū etiā neci dant. Quid ergo tu miser studia despicis lrarū: q̄ paup
es: q̄ nisi p magnā virtutē euadere in virū clarū nō potes. Quid facis obsecro: q̄d
speras. Reris ne sp iuuētutis florē tibi durare: an nescis: q2 tāq̄ flos agri iuuentus
est: q̄ mane nitet: vespe vero arescit. Nihil est velocius tpe: nihil q̄d magis fugiat: vo
lat sp irremeabile tps. Tu tibi pulcer videris: dū etas robusta: dū iuuētus flori
da viret. Nō cogitas instare senectutē: nō vides q2 dies q̄libet aliq̄d detrahit for
me tue. Aliq̄ forsitan formosa puella tuo capta nitore. te cepit: teq̄ q̄si cathenis li
gatū retinet. Tu eius delicias seq̄ris. beatūq̄ te putas dū in amplexus venis illius: sz
lōge deceptus es. Nā duz formā istius miraris formosiorē deseris adolescentem
Nō em̄ lucifer aut hesperus tā pulcer ē: q̄ sapiētia que studijs acq̄rit lrarū: vn̄ et
dicere plato solebat. q̄ si videri eius forma posset: mirabiles sui amores excitaret.
Tu tn̄ hec oia deseruisti (vt tuus genitor dixit) vicit te (vt opinor) impetus iuuētutis
Sed cogita mi anthoni: q2 nō semp iuuenes sumus. Redi obsecro in viā et teipm
vēdica. Linque ineptias iuuētutis: et virū te esse memēto. Oia hec pteriūt quibus
modo letaris: etas: valitudo: forma: delicie: voluptates. Sola nos si semel rece
pta fuerit. vsq̄ ad mortē sapiētia comitat: et post mortē vitā aliā beatissimā pbet
Hanc igit rogo mi anthoni: vt oibus rebus alijs post tergū positis adipisci studeas
q̄d tūc demū facies: si philosophie dederis opam et q̄d assidua lectione didiceris
in opus deduxeris. Ad quā rē iaz tempus est vt te accingas: nec cū hodie possis
bene viuere: cras dicas incipiam. Vale.

Epistola. v.

Agricultura laudat.

Eneas siluius. S. p. d. Iohanni ptholomeo patruo suo. Elegisti vt audio
senectuti tue cōuenientissimā vitā. Ortulis quidem rigandis et rei rustice
studes. Res est te digna et senio tuo dulce hoc ociū est: honestū negociuz
modesta voluptas. Iam nō armis aptus es: grauis galea eēt: molesta lorica. In
tolerabileq̄ scutū. Rursus q̄z in rerū ciuiliū versari fluctibus. Carere somno: cibū
nō sumere in tpe: mortifera res ē senibus. At rusticatio vitā quietā: liberā: honestā
et frugalitati cōueniētē pbet. Nec tu primus ex sapiētibus viris. In hoc viuēdi genus
ex rebuspublicis cōuolasti. Nulla voluptas maior fuit horatio q̄ rure sese reci
pere: quo cū venisset: vix illinc poterat octauiani cesaris. et totius mūdi domini
iussibus euocari. Cū vero in vrbe foret. miro desiderio ruris assidue tenebat: hinc
ad mecenatem scribens. O rus inquit quādo ego te aspiciā. Perlege epistolas se
nece quid illic magis q̄ agrorū cultus collaudat. Plātauit ille platanos sua ma

nu piſcinas fodit: aquas deduxit nullibi libentiꝰ ꝗ̃ in agris erat. Quid in catbone maiore cicero ſcribit: q̄s vtilitates ex agricultura ꝑcipi oñdit ꝗ̃ vbernimos q̄ſtus: quãtã illic voluptatẽ ꝯſiſtere quãtã mentꝭ q̄etẽ: quãtã curarũ remiſſionem quãtã nãlẽ oblectationẽ. Hoc genꝰ vite ſolũ nature hoim vſuiq; ꝑcipue ẽ accõmodatũ: qđ oia ad victũ cultũq; nr̃m ſpectãtia nobis ſuppeditat. Sapis eq̄dez q̄ hãc vitã delegeris a tẽpeſtatibꝰ ciuilis inſanie remotiſſimã: hinc potes tãꝗ̃ ex altiſſimo ſpeculo nos curialibꝰ negocijs implicitos q̄ſi naufragãtes deſpicẽ. H̄ potes tibi ſoli vacare: te colẽ te frui. Dioclecianꝰ cui orbis parebat: depoſitis impijs faſtibꝰ. in villa ſalone agriculture ſtudijs ſeſe tradidit. Feciſſet idẽ auguſtus vt q̄dã ſcribit. niſi timuiſſet inſidias. Cirus ꝑſarũ rex glãri plimũ ſolebat: cũ veniẽtibꝰ ad ſe ortũ oñderet ſuis manibꝰ ꝯſertũ ⁊ arbores i ordinẽ poſitas. Sꝫ ne mortaliũ tm̃ exẽpla ſeq̄mur. Deꝰ ip̄e cũ hoiez primo creaſſet: vbi nã illũ poſuit: niſi i ortũ deliciarũ. Et illũ cũ illinc expulit. quo nã obſecro niſi in agros miſit. Facis ergo mi iohãnes qđ te decet: qđ ⁊ ego ſi potero aliq̄n faciã: Nã degentẽ rure hoiez cõmẽdo. Curã laudo rerũ ruſticarꝝ cõſerẽdi plantandiq; ſolertiã ꝓbo: Moneo tñ vt labor leuis ſit: q̄ corpꝰ nõ atterat: ſꝫ exercitio quodã corroboret. Ibi modeſte viues: integritatẽ vite ſeruabis. Nõ ibi curioſitas ſupuacua ⁊ anxia te tenebit ſolicitudo: vt q̄cq̄d vbiq; geratᷣ ꝑnoſcas: nõ tibi ſõnũ adimẽ poterũt cure: inuidie: peſtilentia: ⁊ edaci carebis liuore. Nulli fraudi locus erit. Nulli ſcelerũ officine patebit acceſſus. Sꝫ dulcis ſecuritas: q̄es trãquilla: ociũ frugi: vita officio plena vrbanis honoribꝰ atq; diuitijs omnibꝰ anteferẽda te habebit. Sequere eñi vt cepiſti: ⁊ agrũ ſimul ⁊ teipſum ita excultũ redde: vt cũ egredi e vita oporteat: ad ortos illos ꝑuenias: q̄bꝰ nec pluuia nocet nec eſtus. Vale.

Epiſtola. vj.

Cõuerſationẽ ſuã notificat.

Aſpar nouariẽſis. S. p. d. Enee ſiluio poete ꝑceptori ſuo. Nihil lr̃is meis ꝑterq; ſingularẽ q̄ndã dilectionẽ quã i te hẽo ſignificare ſtudeo. Intelleriſti tñ ꝓfecto vt opinor iãdudũ me tibi illã hr̃e tãetſi nullo effectu idicarim. Sꝫ q̄d res mea atq; ꝯditio vſq; hãc in diẽ effici paſſa fuit: vt effectu ip̄o volũtatẽ meã patefacerẽ: ſolũ h̄ mihi de te ꝑmiſſuz fuit: vt ad te nũq; irez q̄n doctior abirẽ. Idcirco te accedẽ ſepiꝰ ſũmope conabar: ⁊ id mihi opeꝑciũ fuit: tuoq; frui ꝯſilio vſq; oblectatꝰ ſuz ⁊ me (vt ita dixerim) te mgr̃o verſificarẽ puto. Nec q̄dẽ receſſuz tuũ vidẽ facile fuit: q̄ tã ⁊ ꝯſilio ⁊ re ip̄a ꝓderas: nẽpe vt p̄ns mẽtis mee ſuauiũ eras abſens triſticia ip̄iꝰ factꝰ es: atq; vt comici nr̃i ꝟbis fruar: haud verꝝ ẽ qđ vulgo dici ſolet: diẽ adimẽ egritudinẽ hoim. Nã mihi q̄tidie nõ de filio vt ip̄e ait: ſꝫ de te mgr̃o ⁊ pr̃e integreſcit dolor. Vnũ tñ ẽ qđ mẽtẽ meã lenit: tui vicet ſtatus augmẽtũ: qđ icõmodo meo infr̄dũ eq̄paro: ⁊ ip̄e mee mẽtꝭ archano tibi ſtationẽ facio mecũq; talitᷣ mãducas ⁊ bibis. Et q̄m de tuis ꝟſibꝰ q̄s indies ſuauiores facꝭ: nullꝰ ad me venit. Expedit me q̄nq; q̄s fecerꝭ fingẽ ⁊ inde tãꝗ̃ tuip̄ſe eos feceris illis gaudẽ. Nouiſſime aũt vnã (⁊ ego illã eglogã voco) feci. In q̄ martinũ galliũ felcianũ ꝯſecretariũ tuũ tecũ altricãtẽ merito q̄dẽ introduxi. Illũ q̄ip̄e pꝰte in mgr̃m meũ decreuerã me hiturꝝ: illoq; pauculos dies potitꝰ ſuz: ſꝫ ꝯfeſti cuz felice nr̃o ab hac vrbe deceſſit. Stephanũ deinde auũculũ meũ altricationis nr̃e iudicẽ ſtatui. Et id duas ob cãs factũ ẽ. Primũ eq̄dẽ vt nec ip̄e arbitraretᷣ mẽoriã eiꝰ apud me ꝓrſus ꝑijſſe: ſiue vilez effectã eẽ. Altera ꝟo vt illos ꝟſiculos: nõ tãꝗ̃ a vob̄ ſꝫ a diſcipulo vr̄o editos ip̄e corrigeret: ꝓuſq; i alienas ꝑtes diuulgãtᷣ. Hẽs nũc oẽm vſq; a ꝑncipio cãm q̄re hec ꝯdita ſit egloga i hũc modũ. Vale vt opto ⁊ me ama vt ſoles: atq; age vt nõ diu rñſuz expectẽ. Si q̄d tibi qđ rei mee cõuenire iudices euenerit: mei memineris q̄ſo: itidẽ ⁊ ceſaris medico coitalico nr̃o quem verbo meo ſaluere iubeas: velim ſupplico. Cupio quidẽ tecũ eẽ. Iterũ vale.

Epiſtola. vij.

Repreſalia diſſuadet.

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. Iohāni orlādo viro magnifico. Reddidit mi
bi familiaris tu⁹: tū ex te: tū ex petro iuliani lr̄as in eū finē tēdētes: vt apd
magnificū cancellariū rē tuā curarē: feci id libent̄: Sed mīme op⁹ erat cur
renti equo calcar admouere: sua eteniꝫ spōte tātū ip̄e cācellari⁹ inclinat⁹ erat. vt
oēs apud eū p̄ces sup̄flue viderent̄ ⁊ essent. Diligit eñ te sūmo corde: libent̄qꝫ se
in his exercet que tuum respiciūt cōmodū. Itaqꝫ adhibita ē in tuo negocio sūma
diligētia. Factus est cū rege ⁊ cū cācellarijs de eo ꝟmo ꝓlixus. Quid aūt inde ha
beri potuerit: ex lr̄is cācellarij p̄cipies: puto bonū ꝯsiliū eē qđ de plūbino dat̄ ⁊ tu
al's aperuisti. Nā ex illo recup̄ares debitū tuū: ⁊ maiestat̄ regie gr̄am ad maiora
nāscisceceris. quāqꝫ putē regū ⁊ principū gr̄as tibi iā eē fastidio: ꝗ post martinuꝫ
nullū es nisi onerosuꝫ exp̄tus dn̄m. Intelligo ex lr̄is tuis te ad ius rep̄saliarū vel
le recurrere. Id est incertū ⁊ p̄iculosuꝫ remediū multūqꝫ iniusticie secū defert: cū
hi sepissime luāt penā ꝗ sūt exp̄tes peccati. Tū ꝟo id incitamētū ē belloꝝ: qm̄ ꝗ
ledunt̄ rursus se vlcisci volūt: totqꝫ vndiqꝫ rep̄salie fiūt donec ap̄tū exardescit bel
lū. Tu tn̄ ꝗd tibi cōueniat magis scis. Ego dicam sicut ad curionē scribit cicero.
Aut te in meā sn̄iam ducā: aut certe testatū apud aīm tuū relinquā ꝗd senseri vt
si qn̄ displicē tibi tuū ꝯsiliū cep̄it: possis meū imoueri⁹ cācellarij recordari. Atqꝫ d
his satis. Respōdisseꝫ petro iuliani: nisi nūci⁹ tu⁹ iterū illū ad regē aragonū ex p̄te
ducis mediolanēsis significasset. Vbicūqꝫ tn̄ sit: gr̄as sibi refero ꝓ suis humanissi
mis lr̄is: eiusqꝫ filiū tibi efficio cōmēdatū. Vale optime mei memor.

Amicitiā ⁊ dilectionē notificat ⁊
se excusat ꝙ raro scripsit.

Epistola. viij.

Eneas siluius poeta. S. p. d. Nicolao amidano iurisconsulto. Si numeꝝ
ep̄larū vltro citroqꝫ missarū pensamus: nihil est qđ tibi debeā. Quip̄e cū
lr̄is vnis dūtaxat vsitati fuerimus inuicē. Rursus ꝟo si verba cōputem⁹
teneor tibi multa rescribere sicut multa significasti. Accedit huc ꝙ amicitia non
est cōputatrix beneficioꝝ vt que non ad numerū vel qualitateꝫ: sed ad effectum
retribuit. Scribā igit̄ siue obligatus sim siue solutus. Rn̄deboqꝫ tuis lr̄is ꝗ̄ pote
ro breuiter ⁊ succincte: ne vel tibi lecturo: vel mihi scribēti sim molestus. Cōgau
deo p̄rimū ꝙ domū grauissimi ⁊ oim̄ doctissimi iuriscōsulti reuerēdissimi dn̄i car
dinalis panormitanēsis intraueris. ibiqꝫ m̄gr̄atū susceperis. Nā id tibi admodū
ꝓderit: ꝗ ex illi⁹ vberātissimo sciaꝝ fonte dieti potās doctior euades ⁊ mihi vtil'
eris graꝫ quā in sua. R. p. rep̄i cōfirmās ꝯtinuāsqꝫ. Taceoqꝫ ꝙ sub ei⁹ vmbra ad
magnas tibi dignitates patebit accessus. Reliquū ē vt horter ad p̄seuerātiā quā
demū adipisceris: si multe patiētie te tradider̄: qđ vnicū ē remediū ꝯ̄ inuidiā va
lentissimā. Vterer maiori cohortatiōe si tua ꝟtus mihi p̄specta nō esset. Sꝫ noui
ꝗ̄ sis aduersus ꝗ̄slibet fortune impet⁹ tuis dotib⁹ ⁊ phie institut̄ armat⁹. Qr ꝟo
ad archip̄sbyteratū electus fuer̄: id ita demū laudo si absqꝫ desertione nr̄aꝝ p̄tiuꝫ
potes eo ꝓuenire qđ nisi possis: melius est officio ꝗ̄ fide carere. Arbitror te senti
re de autoritate ecc̄lie nō qđ multi ꝟ qđ boni doctiqꝫ sentiūt. Ita mihi dū basilee
fui de te cōcepta opinio est. ⁊ tū ꝓpter multas ꝟtutes. tū ꝓpter ꝯsortiū fidei: maxi
me te dilexi. ita ꝙ nō puto ep̄atuꝫ: ne dicā p̄sbyteratū posse te nob̄ auferre. Pla
cet tamē qđ scripsisti te viā inuenisse p̄ quā ⁊ fidem possis ⁊ dignitatē tenere. De
tuo in me amore. nihil est qđ te scribere oporteat. Illū eñ nō solū vidi oculis. ſꝫ
palpaui ⁊ manib⁹ atqꝫ hinc factū est vt te germani diligā loco qđ mihi ꝗ̄ tibi est
longe facilius. Ego eñ fratribus careo: tu fulcitus es. Sed spero tuos meos fore
Nihil plus de amicitia dicā ea eñ nō verba ꝟ facta cupit. Aliud est ī tuis lr̄is qđ
ad me scriptū de glicerio magne voluptati fuit dum amoris p̄seuerātiā exprimis
mirāqꝫ fidem. Ea eñ hmōi sunt vt etiā si vera nō sint: titilationē tn̄ quondā p̄se
ferāt ⁊ pachos excitāt. Es tu quidē meo iudicio sapiēs qui tibi talia facile p̄sua
des libētiusqꝫ in bonā ꝗ̄ in malā interp̄taris parteꝫ: nā quid ꝓdest seip̄m affligē
Mea semp̄ opinio fuit. his in rebus que multū fellis parūqꝫ mellis habēt sapiē

tissimi hoīs eē: qꝺ dulce est excerpere: ⁊ qꝺ malũ foret lippis oculis ꝑterire. Atq̃ idcirco nũꝗ̃ quesitũ ire placuit: qꝺ inuẽtũ molestiã afferret. Teq̃ exortatũ volo vt serues hãc ꝯsuetudinẽ: placita dũtaxat queras. Acerba vᵒ ꝑtermittas. Quibus obuiare nequirez ⁊ tristari possem. De glicerio ista quã tibi tueq̃ fidei q̃ animalã ⁊ corcℓũ meũ cõmẽdatũ scio. Si qñ stephani aut frãcisci iuriscõsultoꝝ scenas igressa fuerit: finge te id nescire ⁊ totũ mihi claude: Nãetsi scio nihil ab igniue illoꝝ eẽ tutũ. decipi tñ meipm volo ⁊ ignorãtia potiꝰ delectabili q̃ scia molesta frui. Ultimũ ẽ qꝺ de nouitatibꝰ tetigisti. Ille ⁊si auditu grate fuerit: nõ tñ faciẽt vt tibi grãs agã: qꝺ est intˀ amicos absonũ. Nihil em̃ amicꝰ amico facẽ põt quod nõ sit debitũ: atq̃ idcirco expers grẽ. Rogo tñ vt sepe sic facias. Tu nũc audi ex nobis q̃d noui sit. Ladislaꝰ rex polonie ẽꝗuis adolescẽs hũgariã hꝫ: magnũq̃ conatũ belli aduersus thurcos xpiani nois ꝑpetuos hostes fieri ꝓcurat inde fauorẽ suarũ ꝑtiũ q̃rẽs. Nã cũ sciat se regnũ iniuste possidere: fauores hoim sub colore bonoꝝ opeꝝ q̃rit. Sortitusq̃ ẽ hãc ad rẽ optimũ instrm̃ cardinalẽ sancti angeli: virũ ⁊ fama ⁊ eloquẽtia potentẽ. qui sub colore passagij ꝑtes suas tueri studet Sꝫ nõ ꝯsueuit hic hõ fortunatꝰ eẽ in bellis: sicut bohemia oñdit. Deꝰ tñ opus nõ finẽ spectet ⁊ xpianitati potiꝰ q̃ cupiditate hoim. Reliq̃ ex ꝑigallo nr̃o q̃re. Reuerẽdissimo dño cõi me dedi ⁊ amicoꝝ q̃cq̃d habeo meo noie saluũ dicito. Tu vale ⁊ amicitie nr̃e tanto tenatior esto quãto sumus remotiores.

Epistola. ix.

Excusatoria cur nõ visitauerit amicũ.

Eneas siluiꝰ poeta. Reuerendissimo in xp̃o pr̃i dño leonardo patauiensi ep̃o. S. p. d. Qꝫ me tuo cõspectui nõ sepiꝰ offero: q̃q̃ tuas edes nõ visito: nec supbie nec negligẽtie mihi debes ascribere: quaꝝ alterã abhominor: alterã semꝑ fugi. Rursus q̃ꝫ nec occupationibꝰ impedior meis: cui multũ est ocij Quid igit̃ est qꝺ me retrahit: dicã si scire vis. Nimiũ magni dñi locũ tenes: non cõuenit mihi cũ tãta dignitate. Ueniũt ꝑncipes: comites: barões: milites. Illis ꝑꝫ ianua tua. Nil mea toga inter tot aureas vestes momẽti hꝫ. Pudet me illis admissis ante ostiũ stare ⁊ expectare. Et fateor iustũ eẽ illos ꝑferri. Quid ꝰ supest nihil ne tecũ cõmunicabo. Nõ sic agã ꝟ qꝺ voce dicturus erã scriptis exprimaꝫ. Audio abfuturã eẽ idq̃ breuiter paternitatẽ tuã reuerẽdã. Unũ dũtaxat ex illa expeto: vt si q̃d sit in abs̃tia tua: eiꝰ qꝺ mea cura possit absolui nec mihi nec meis laboribꝰ ignoscas: ꝟ vt mancipio tuo me vtaris. Hoc dicturus erã cũ hodie ad te venirẽ. Cũq̃ intrãtibꝰ alijs retrocederẽ. Sed nõ minꝰ ẽ scriptũ q̃ dictũ. Cũ illud fugiat ꝟ maneat. Illud negari: ꝟ ꝑpetuo possit ꝓbari. Suscipe igit̃ cirographũ hoc quasi me erga te fidei vadem. Et sicuti scribo: ita de mea mẽte meoq̃ aio cõfide: q̃ꝛ ⁊ sum ⁊ esse volo ꝑpetuo tuus. Uale.

Epistola. x.

Quales magistratus esse debeant.

Eneas siluiꝰ. S. p. d. dño lupo ꝺ portugal legũ doctori fratri optio. Eximie doctor ⁊ amice charissime: lr̃is tuis q̃s basilee suscepi. iã annꝰ est nõ potui tũc rñdere: q̃ꝛ mox cesarẽ sum secutus: ab eo in secretariũ receptꝰ. Postea ꝑ quẽ scriberẽ nullus affuit tabellariꝰ. Sed reuertit̃ nũc ad dñm suũ blasiꝰ alfansi in decretis baccalariꝰ: q̃ apud regiã maiestatẽ: infantꝭ petri ducis cornubie fuit orator. Is si valet hãc meã ep̃laꝫ tibi reddet sibi em̃ cõmissa est. Nõ tñ nũc tãgẽda sunt q̃ dudũ scripsisti. Illa em̃ oia imutata sũt. Tñ volo scias. Me solide tua gaudia gaudere: magnãq̃ mihi leticiã attulisse nũciũ: quo te presidẽ olisboñ. significasti. Libuit em̃ id mihi vehementer. Tum q̃ amico bene cupio: tum q̃ in te viro ex omni parte probato quelibet dignitas optime sedet. Scio nanq̃ non te ꝓpter dignitatem: ꝟ illã abs te illustrari. laudoq̃ ex hoc regij gubernatoris circũspectionẽ: q̃ beneficia sua bene locare scit: ⁊ ad rẽpublicã gubernãdã viros aduocat sapientie studiosos. Utinã oibꝰ principibꝰ idẽ animꝰ eẽt: q̃ꝛ nõ sic oẽs igno

rãtie plene forent ꝓuincie: nec sũmi magistratus ꝓpter iusticiã officialiũ deturpa
rent. Sed de hoc satis. Cõsiliũ basiliensis q̃s status sit: iã te arbitror audisse. Rex
aragonũ q̃ more pncipũ nõ regnũ fidei: s fidẽ regno seruare vult: ꝑlatos suos ex
basilea iussit abire. In oib⁹ reb⁹ ꝑclarus pnceps: in hac mirabilis. Rursus galli
ci veneti ⁊ florẽtini q̃ põtificẽ suũ eugeniũ q̃i deũ venerant: excluso ex apulia re
nato rege: fidẽ aliã induerũt. Mira rerũ mutatio q̃ ante fauebãt cõcilio iã impu
gnãt. Et q̃ impugnabãt: mõ fauẽt. Lusus iã ecclia est. qualẽ de pila fieri videmus
dũ huc atq̃ illuc impellit lusor ictib⁹ ꝑcussa. Sed aspicit illa ex alto de⁹: ⁊ q̃uis
raro in terris expẽdere hoies digna supplicia coget. nullũ tñ in supmo ei⁹ iudicio
malũ impunitũ relinq̃t. Liberũ arbitriũ nobis dedit: viuere nos vt libet: sinit. la
xas dimisit mortalib⁹ habenas: rõnẽ tñ rerũ oim duz iudicabit orbẽ exacturus ẽ
tũq̃ videbũt pncipes an ꝓpter eos regna fuerũt instituta an ipsi ꝓpter regna: qui
suis oia seruire libidinib⁹ volũt. Spero tñ in hoc ecclie negocio ꝑ cesarẽ nostruz
⁊ electores imperij bonos terminos inueniri q̃ ad vnionẽ ⁊ pacẽ eccliastici ordi
nis totis virib⁹ opas nauãt. Et puto in ꝓximo nurẽbergẽsi cõuẽtu: q̃ ad festum
sancti martini indictus est: nouũ cõciliũ cõuocari noiariq̃ locũ. deus faxit vt euẽ
tus habeat res ecclie salutares. Tu scis vbi terrarũ suz ⁊ quãtũ ptãtis in me ha
beas nõ ignoras: nisi me vsus ꝓ arbitrio fueris: nõ mandatarij sed mandãtis cul
pe ascribẽdũ erit. Vale tam mei magis memor q̃ a me remotior. Ego ꝓ veteri fa
miliaritate te colo obseruoq̃.

Epistola. xi.

De supbia gallicorum.

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. Caspari nouariensi adolescenti primario. Re
cipio libenter semꝑ tuas lr̃as: ⁊ quia te amo. gaudeo q̃ indies limatior fi
as ⁊ doctior. Expurgationẽ quã de gallo fecisti ꝓno aio admitto: ⁊ vt scri
bis ita esse cõfido. Et q̃uis illũ tibi eẽ humaniorẽ vellẽ tue vtilitatis cã: letor tñ
opinionẽ de illo meã apud te reprobatã fore. Cui⁹ supbiã nõ idcirco admiror: q̃z
paternũ viciũ est. Mihi eñ vt credas velim: nullã eẽ gentẽ q̃ gallorum supet ambi
tionem: nr̃i pterea inimici sunt: nec vnq̃ nostri sanguinis hominẽ diligũt. Nam
cũ sint ipsi pleni fastu: videriq̃ optimi velint potius q̃ esse: italos oderũt: maxie
q̃ se pcellũt. Et q̃z eos virtute nequeunt imitari: inuidia ꝓsequunt. Et q̃bus ipsi
potissimũ habundãt vicijs ea generi nr̃o ascribũt. Sed de his satis que nõ scri
bo vt publices. Nã hec scribere (q̃uis vera sunt) plenũ discriminis est nobis q̃
papã habem⁹ gallicũ: al's loqueremur liberi⁹. Nũc ista apud te sepulta sint: suffi
ciatq̃ tibi soli scripsisse: aut stephano viro ⁊ optimo ⁊ doctissimo tm̃ cui vt me
cõmẽdes peto. Te aũt cõfidas mihi eẽ charissimũ: eãq̃ meã fore intentionẽ vt
eo aio inter nos sim⁹ absentes quo pñtes fuim⁹: quod de te semꝑ sperare de me
prestare possum vt ciceronis vtar verbis. Carmina habeo nulla nũc edenda: q̃z
orationi solite opam his diebus prestiti. Vale ⁊ me reuerẽdissimo dño cardinali
nostro effice cõmendatum.

Epistola. xij.

De sicilia an sit duplex.

Eneas siluius poeta. S. p. d. Alberto malecte papiẽsi comiti atq̃ doctori
Magnifice comes ac doctor eximie. Serenissimi regis aragonũ cui⁹ pre
claras virtutes nõ solũ hoies s ipsa facta loquũt: eplaz quãdã cesari nr̃o
M. Marchionis tabellari⁹ reddidit: sicut ⁊ tu mihi futurũ significasti. In ea titu
lus erat q̃ vtriusq̃ sicilie mẽtionẽ efficiebat: quã rẽ satis suz demirat⁹. Legi nãq̃ sat
mltas hystorias. Cosmographiã q̃z ꝑscrutat⁹ suz: nec vnq̃ siciliã repperi nisi vnã
q̃ tũ sicania tũ trinacria dicta ẽ quã nõnulli ex veterib⁹ ꝯiũctã oliz italie tradunt
fuisse: s impulsu ꝯtinuo supi atq̃ inferi maris disiectã eẽ terrã q̃ regiũ plerorũq̃
ꝯiũgebat moxq̃ scille atq̃ caribdis int abzupta mõtiũ ⁊ imania antra locũ mon
stris fabulose datũ. Qz vo ea italie portio que quõdã magna grecia dicebat: sici

lie nomē habuerit. nec legi vnq̄ꝫ nec audiui nisi nūc: qđ mihi absurdū videt: nec
satꝭ mihi cāe ꝓbet ꝙ reges sicilie q̄ neapoli tenuerūt duo regna fecert: alteꝝ vltra
farū: alterū citra. Nā h̄ regnū apulie illud sicilie dicebat: nō vtrūqꝫ sicilie. Hoc q̄
ad lr̄as regis. Nūc ad tuas venio. Scribis te velle mihi rn̄dere duabꝰ eplis meis
quas diuersis tpibꝰ suscepisti. Perlegi oīa q̄ scribis nihil inuenio ꝙ meis petitis
rn̄deas. De rebꝰ nāqꝫ ecclīe q̄s tibi comēdaui nullū facis verbū ꝫ ois ſmo tuꝰ in
marchiōis cā versat. Plꝰ amas vt video tuū ꝑncipē q̄ꝫ putarē. Cū em̄ sua ingre
deris negocia: nihil ē qđ amplꝰ recorderis: vtinā ille sciret tuā fidelitatē. Nā cum
sitis in oēs bonꝰ: in te optimꝰ eēt. Suades mihi vt rē suā cordi habeā: nō loqris mu
to: suꝫ tui sitis: nō minꝰ q̄ꝫ tu cupio marchioni ꝯsultū eē. Tū ꝓpter mltas eiꝰ ꝟtu
tes q̄bꝰ nr̄m ornat seculū. Tū qꝛ eū fauē ingenijs ⁊ scio ⁊ gaudeo. Curā meā stu
diū ⁊ solicitudinē vniuersaꝫ apud cācellariū ⁊ apud regē adhibui: si cām egissem
meā: nec tā ardēs fuissem nec tā facūdus. Cācellariꝰ nō indiguit stimulo: ipe sibi
calcar erat. Qđ noui habitu ē: h̄ est vt mille aurei q̄ venire q̄t annis in cēsuꝫ pete
bant in pānos aureos: vt argētea vasa ꝯuertant: ne sordida videat pecūiaꝝ ꝑ
statio. Nihil plꝰ ē qđ ꝑcibꝰ sit ꝯcessuꝫ: vos nūc ꝯsulite qđ in rē vraꝫ sit. Ego nō tā
tifacerē qđ mutari pōt. Oꝛ mea deuotio. N. dn̄o marchiōi sit nota ꝑcharuꝫ est si
mō ⁊ sua erga me charitas extēdat. Cupit em̄ ois dilectio redamari qđ tūc i me
fieri sciā: cū mihi scripseris. Gaudēs silui: qꝛ ex munificētia mei ꝑncipis pingue
nactꝰ es bn̄ficiū. Vale ⁊ iocis vt iocis vtere. seria vti sūt recipe. Dn̄m danielē si
qn̄ ad te venit: aut si qn̄ ei scribis meis verbis saluū facito.

De ladislao rege. **Epistola. xiij.**

Neas siluiꝰ poeta. S. p. d. Reuerēdissimo i xp̄o p̄ri dyonisio archiep̄o stri
goniēsi scē romane ecclīe p̄sb̄ro cardinali. Res noua pat colēdissime ⁊ for
tasse mira videbit ꝙ ego tue patnitati scribā. q̄ nihil habeā tecū negocij:
quiqꝫ nec nomine nec corpe apud te suꝫ notus. Sꝫ post facio ista dn̄ me ꝯplacitu
rū tue reuerēdissime p̄rnitati nō ambigo. Nāqꝫ cū ꝑtes serenissimi dn̄i regis ladi
slai int primarios teneas defendasqꝫ: q̄s dubitat gratū tibi fore illiꝰ audire sospi
tatē: quē toto conatu defendis. Ego quidē certꝰ sum. p. t. r. nihil i terris magis de
siderare q̄ꝫ puerū illū bene optimeqꝫ valere. De q̄ re cū dubia mēs tua ex viēna
recesserit: nō ē ab re meis lr̄is scribi: qđ oculis vidi meis: vt ꝯfundāt q̄ passiōi cō
sultātes sue nō rei ꝟba ꝫ ꝟbis rē aptare nitunt. Scribā igit tue dignatiōi: q̄ nuꝑ
in stiria respexi. Qđ nisi verū fuerit: subijcio me cuiusuis iudicio ēt inimici: meqꝫ
ascribo pene quā falsi testes merent. Jāqꝫ rē ꝓseqr. Stirie fluuiꝰ ē q̄ ex alpibꝰ ꝑ
cipitatus drauū influit amnē: ac exinde ꝑ hystrū fert in pontū: quē murā incole
vocitāt. Prope hāc ripā oppidū iacet gētile noie gretz dictū. Hic ex medio cāpoꝝ
equore ingēs cumulꝰ surgit: p̄ruptis vndiqꝫ scopulis liber. Cuiꝰ cacumē arx tenet
⁊ natura loci ⁊ opis humane p̄sidio munita ad regiā q̄ꝫ fastigiata magnificētiaꝫ
Hic spes austrie hūgarie desideriū ⁊ bohemoꝝ cura nutritꝰ rex ladislaꝰ puer quē
idibꝰ septēbris in aula regia corā friderico cesare patruele suo magna baronū sti
pāte caterua suꝫ cōtēplatus. Adhibe obsecro aures tibiqꝫ ⁊ pueꝝ ⁊ mores descri
bā: nec sine voluptate: (vt opinor) q̄ referā audies. Annos natꝰ tres erat puellꝰ
iāqꝫ attigerat q̄rtū: ꝫ etatē maturiorē: tū ꝓceritas pueri: tū intellectꝰ mentiebat.
Tu eū aliqn̄ in vlnis habuisti qn̄ coronā regio imponēs capiti. Nūc dimittis do
mine seruū tuū dixisti: qꝛ viderūt oculi mei salutare tuū. Sed alia nūc pueri fa
cies est. Aspectus eius oēs qui aderant: incredibili voluptate repleuit. Incede
bat nāqꝫ ꝑ aulā tāq̄ꝫ sciret se regē esse: debereqꝫ sibi ab oibus reuerentiā: oculosqꝫ
nūc huc nūc illuc nō sine maiestate quadā deflectēs. Cādidulā manū porrigebat
astantibus: tantaqꝫ lucebat i eo puero grauitas: vt sepe minorē grādeui reges ꝑ
seferāt. Anteq̄ꝫ patruelis adesset nutricē ꝑcontatꝰ est sepe vbi naꝫ esset. At vt ve
nientē vidicit: in honoratis modū suapte caput suū inflexit ⁊ tāq̄ꝫ sciret ducalis

dignitas quātū ab imꝑiali distaret. Aliter sigismūdo duci: alit cesari se obulā de-
dit. Dū hinc atqꝫ hinc in circulo interpelleret (ethiopē forte vidit) moxqꝫ in ce-
saris fugiēs sinū: heuqꝫ inqͣt deformis. Demiratus est cesar cōfugiētis ad se pue-
ri cōfidētiā: q̄ priori tpe nūq̄ in eū dirigere lumina voluisset: letusqꝫ nouitatē cir
cumstātibꝰ exponebat. Tū magnificꝰ cācellariꝰ caspar. Ne mirere inqͣt impator.
Numē in puero ē: nec regiꝰ sanguis diuini spūs tutela caret. Matrē habuit cuꝫ
te antea spreuit. Nūc illa defuncta: ꝑter te hꝫ neminē. Ideoqꝫ tibi tāqꝫ patri allu
dit. Tu illi pater: tu mat tu auus es. In te illi spes: in te subsidiū: in te salꝰ ē. Scit
hoc puellꝰ. Et qꝛ pupillus ē orphanusqꝫ. auxiliū tuū implorat. Te sibi ꝑronū pe
tit: tutorē: aduocatū: ꝓtectorē. Ego desertus sum ait: huic poloni hūgariā occu-
pāt: huic bohemi nouas res moliri studēt. Etas mea ꝯtēnit. Et qꝛ ānos nō hēo
nec ius credor hr̄e. At si tu me cesar iuueris. maxia hec duo regna mihi obediunt
Nec ꝑter te maiorē regē q̄ ego ero europa videbit. Sin deser. Ex rege coronato
ꝑuulꝰ fiā dux. Ex q̄bꝰ rebꝰ alta domū nr̄aꝫ tollet i altū: alta i ꝓfundā merget. Sꝫ
obsecro vt curā mei hēas cesar vt familie nr̄e honori ꝯsulas ꝛ tuā hues dignita-
tē: ne ius meū alieni vsurpēt meaqꝫ abutant etate. Hoc vult puer o cesar: cū ad-
te vēit: h̄ ille blādicie postulāt. Hoc ē qḋ ad te ꝯfugit: nō sine aliq̄ diuinitat insti
gatiōe. Tu pueri: tu pupilli ꝛ orphaui ꝛ sanguinis tui miserē. Mouent cesarē: tū
pupilli blādimēta: tū casparis v̄ba. At post morulā. Nō deserā inqͣt caspar san-
guinē meū: nec si romanū impiū: aut austria q̄cq̄d potit piclitari: iusticiā pueri su
stinebo. Sicqꝫ locutꝰ patruelē brachijs eleuās media frōte suauiatꝰ est. Erat pu-
er vltra q̄ꝫ dici possit formosus. nasus aui materni ꝛ frontē susceꝑat: oculꝰ ex p̄re
mutuatꝰ fuerat pectꝰ ꝛ hūeros ex vtroqꝫ: cetera mr̄is erāt ore ꝑuo malis ad graꝫ
tumescētibꝰ succi plenꝰ: ꝛ plꝰ lactis hn̄s q̄ꝫ sanguinis. Capillis crispis ꝛ in auri ful
gorē nitētibꝰ. Risu cū verecūdia mixto Nihil i puero emēda dignū. Si nudū so
lūqꝫ in nemore q̄s reꝑisset regiū genꝰ i puero cognouisset. Nec aut illi canis aut
lupa defuisset nutrix. sicut de ciro referūt atqꝫ romulo. O si puerū hūc viderēt hū
gari tui: qui tecū in fide māserūt. O si eū tangē aut audire possent: q̄s aios sume
rēt: q̄s acies ducerēt: q̄ bella gererēt: q̄s ederet hostiū strages. Stupebā oliꝫ ego
cū legerē macedonas cū illiriensibꝰ ꝑliantes: q̄m ꝑria pugna succubuissent: sequē
ti die certamē instaurasse: infantēqꝫ ob cuius regnū certabant ad bellū iacenteꝫ
i cunis detulisse quo viso tātus ardor iuaserit milites q̄ hinc leones hinc pecudes
crediti fuerit ꝑliātes.. Accendit nāqꝫ virtutē cōmiseratio pueri. q̄m indigne pri-
uari regno cernebant. Versi ḡ in fugā illirij victoriā hostibꝰ reddiderūt. Reco-
gnoscentes ꝑori certamine nō vires illis aut aios: s regis auspicia defuisse. Que
cū mihi prius fabulosa viderent: ladislaꝰ puer auitis regnis spoliatꝰ credibilia ꝑ-
buit. Nā si ego alienigena sub impio natus romano: cōmoueri viscera ꝛ oēs mu
tari affectus ex aspectu pueri sensi. Quid inquā facturi sūt illi q̄bus hūc natura
dn̄m tradidit. q̄s pat eiꝰ ꝛ mater ꝛ auꝰ rexere: q̄ eū inter se nasci viderūt q̄ caput
eiꝰ adhuc infans dyademate cinxerūt. q̄ iureiurādo ꝓmiserūt obediētiā. Nēpe si
verū mea sn̄ia fert. nō solū fideles ꝑn̄tia pueri cōmoueret: sed ipsos etiā qui fidē
cū fortuna mutarūt ad cōmiserationē traheret: imo ꝛ ipsos hostium truces aios
frangeret. nec telū esset tā asperū cuiꝰ acies in puerū posset adeo generosum: nec
vllius oratio tantum momēti haberet in populos. quātū seipsuꝫ puer in medio
multitudinis erigens: siue is eēt quem admirabant athene siue quē vniuersi se-
quebant quirites. Habet em̄ latentem quandā energiā regis facies. Nec vllus
est tam durus: tam asper: tam ferus aut inanis: qui regibꝰ indigna ferentibꝰ non
cōpatiat. Sed nūc precipue misericordia crescit: cum is qui patit: suā calamita
tē effari per etatē nescit. at vbi flendū eēt: risu diffundit vbi ridendum planctu.
qualē cernimus ladislaum qui etsi maximā habeat plorandi materiā: sepulto pa
tre orbatꝰ ꝛ mr̄e. ac regnis nudatꝰ alacritatē tn̄ ondit. equū ascēdit ligneū. totā-
qꝫ letabūdus obeq̄tat aulā. O generosuꝫ puer. q̄s est qui te spernit regē quis est

qui tibi nolit subesse. Que illi nobilitas satis erit: cui tua minor videt. Nemo est
orbe toto. q̄ te generis claritate ꝑcellat: nemo par ē: multūq; distet necesse ē: q̄ tibi
secūdꝰ ponat. Fabulāt gallici troianā ꝓsapiā: s illa iā diu defecit: terq; pꝰ fracoꝝ
in galliā trāsitū regiā stirpē gallici variarūt. Aiūt anglici brutū quēdā euerso ili-
co ad se venisse vn̄ reges eoꝝ trahūt originē: qđ nullꝰ hystoricoꝝ tradit ꝑter an-
glicū quēdā paꝝ eruditū: q̄ volēs romano generi insularē eq̄re sanguinē: qđ liuiꝰ
atq; salustiꝰ graues autores de enea narrāt: finxit de bruto: quāq; ⁊ postea saxōes
britaniā magna vi inuadētes pulsis priorib' incolis: nouos cultores induxerūt:
ac reges ⁊ linguā mutarit. At tecū ladislae nihil oꝫ fingē: vtinā veritati sat̄ facet
calamꝰ: nr̄aq; posset oro fieri vero ꝯformis. Sꝫ supat oēm ꝩmonē tua nobilitas
Nāq; vt ꝑtereā nobilissime austral' domꝰ originē ad altū vsq; iulij sanguinē repe
tendā: genitorē tuū romani: hūgari atq; bohemi regē suū venerabant. Cuiꝰ opa
totū in orbē vulgata sunt ꝓ tutela fidei ⁊ augmēto nois xp̄iani gesta. Auus tuus
isdē ꝑfuit regnis: thurcos plimos: plimis plijs lacessiuit. Sirthas plurimos do-
muit: oibus infidelibus terrori fuit. Scissaꝫ ecclīaꝫ tresq; colētē pōtificcs in con-
stantiēsi cōcilio traxit ad vnionē. Gallos anglicosq; infensissimos hostes cōpo-
suit. Hispaniā pacauit. Italiā ter intrauit coronāq; cesareaꝫ suscepit. Cuiꝰ frēs
reges fuerūt. Pat illi karolus q̄rtꝰ fuit. Et illi auꝰ henricꝰ septimꝰ cesaruꝫ q̄ post
theodosiū regnauere. Tuꝫ sapiētissimꝰ: tū gloriosissimus. Sub q̄ germania ⁊ ita-
lia q̄i colūbe sub aq̄la tremebūde tulerūt impiū. Cuiꝰ maiores lōga serie romanā
rēpublicā gubernarūt: quā nūc ⁊ tuꝰ patruelis fredericꝰ administrat. O splēdidū
genus pueri. O gloriā ⁊ laudē: vbi nā sanguis illustrior. vbi nā series tāte nobili
tatis. Obscuritatē querūt q̄ post tātā generositatē aliū petūt regē. Mira res si tā
tū splēdorē hūgari fugiūt: quē nec macedones nec babylōi nec rōani ꝯtēnerēt: s
vltro sibi regē deposcerēt. Cuiꝰ egregia indoles ꝑsagiū facit paternā in eo fortitu
dinē: auitā prudētiā ⁊ vtriusq; liberalitatē renatā. Nec tātā de se spē vt ascaniꝰ
enee. aut hector priamo. aut alexāder philippo ꝑbuit: quātū i hac etate ladislaus
se visentibꝰ exhibet. Nūc cesar ꝓpediē in austriā secū adducet hūgarieq; vicinuꝫ
ꝑbebit. vt videri ab his possit q̄ amāt: ⁊ timeri ab his q̄ odiūt. Faxit deꝰ vita eius
vt illi lōgior sit: vt ⁊ nestoris equet annos: ⁊ augusti felicitatē supet. Hec habui q̄
de ladislao nūc scriberē: q̄ cū scirē tibi iocūda: silē nolui. Tu si visuꝫ fuerit ⁊ amicꝭ
⁊ inimicis hec cōicare poteris: illis ad gaudiū: istis ad penā: q̄rū tādē oculos di-
uina pietas adapiat: vt ad cor reuersi: dn̄m suū agnoscāt eiusq; potius veniā q̄
vltionē expectēt. Tu vale felicit: bonoq; aio puelli regis etatē tolera: q̄ virilē to-
gā sumēte: ⁊ tu ⁊ tui oēs plus inuenietis leticie q̄ sperare fas fuerit. Ex gretz.

Epistola. xiiij.

Rep̄hēdit de mēdatio: fingēs se scripsisse

Eneas siluiꝰ poeta impialisq; secretariꝰ. S. p. d. Frācisco de roma aduoca
to ꝯsistoriali. Quereris mi frācisce q̄ mihi pluries dederis lr̄as: ⁊ a me nul
las susceperis. Sed solet eē ista negligentiū cautela: q̄ q̄tiēs nihil scribūt. to
tiēs se iactāt multū scripsisse. Ego tuas lr̄as recepi nullas: vide an me vel te deci
pias Nō credo tuis lr̄is magꝭ q̄ alijs clausuꝫ eē iter. Ceteroꝝ cū lr̄e ad me oēs
deferunt: s mitte obsecro hāc q̄relā apud me: q̄ calleo has versutias. Cum alijs
hisce vtere: ⁊ me si vis scribere scribe ⁊ nūq̄ impune me visitabis. De re quā nūc
postulas h̄ habe: me velle ⁊ cōmodo ⁊ honori tuo sp ꝯsulere. Sꝫ cā nūc occur-
rit nulla pinguis: hec ꝓ qua nūc agit: nihil habet ꝑter onꝰ. Ideo te q̄ aliq̄d lucri
queris: nolui facere grauatū. qn̄ materia se offert nō ero imemor tui: q2 te amo ⁊
tibi cupio bene esse. Vale.

Epistola. xv.

De filio suo.

Eneas siluiꝰ poeta genitori suo siluio salutē. Leter an doleas q̄ mihi sobo-
lē dn̄s dederit: incertū te scribis pater. At ego leticie cām video doloris nō
video. Quid eīm dulciꝰ in humanis est q̄ gignere sibi silem tāq; extendere

sanguinē ⁊ hūc quē post te relinquas. Quid in terris beatiꝰ ꝙ̄ natos videre natorū
Mihi equidē ingens voluptas est ꝙ semē meū fetificauerit: quodq̄ anteq̄ moriar
aliq̄d de me supsit: grasq̄ dn̄o refero: q̄ partū feie figurauit i marē: vt apd̄ te pꝛez
meāq̄ matrē aliq̄s paruꝰ ludat eneas ⁊ solacia pstet auis q̄ debebat pr̄ impendē.
Cur si tibi genitoꝛ gaudio fuit meꝰ ortꝰ: cur filiꝰ meꝰ mihi n̄ sit leticie. An ne te q̄z
letificabit infantuli vultꝰ: cū meā videbis i illo effigiē. Nūq̄d tibi iocūdū erit: cū
puulꝰ pēdebit ex collo eneas: puerilesq̄ blādicias a gitabit. Sed ais fortasse dolē
meū crimē ꝙ ex pctō genueri filiū. Nescio quā d̄ me finxeris tibi opionē. Certe nec
lapideū nec ferreū genuisti filiū. cū eēs tu carneꝰ. Scis q̄lis tu gallꝰ fueris. At nec
ego castratꝰ sū: neq̄ ex frigidoꝝ nūero. Nec sū hypocrita vt videri bonꝰ q̄z eē
velim. Fateoꝛ igenue meū erratū q: nec sanctioꝛ sū dauid rege: nec salamōe sa-
pientioꝛ. Antiquū ⁊ vetꝰ ē h̄ delictū nec scio q̄s h̄ careat. Late p3 h̄ pestis (si pestis
ē n̄alibꝰ vti) quāq̄ nō video cur tāto pe dānari coitꝰ debeat cū nā q̄ nihil operaꝝ
opat̄ oibꝰ ingenuerit aiantibꝰ hūc appetitū: vt genꝰ ꝯtinueret̄ hūanū. Sz dices vt
arbitroꝛ: certos eē limites: intra q̄s h̄ liceat: nec extra legitios mr̄imonij faces ꝓ-
gredi d3 hic appetitꝰ. Ita ē sane ⁊ sepe int̄ ipa nuptiaꝝ claustra scelꝰ admittit̄. Et
bibēdi q̄3 comedēdi ⁊ loquēdi certi sūt t̄mini: h̄ q̄s fuat illos q̄s tā iustꝰ vt septies
i die nō cadat: loq̄t̄ hypocrita: seq̄ nulliꝰ cupe sciū dicat: ego nullū meritū h̄. Nescio
solaq̄ mihi diuia pietas spē facit misicoꝛdie q̄ nos labiles scit: ⁊ ad lasciuiā ꝓ-
diues. Nec nobis q̄ p3 oibꝰ fontē venie claudet. Sz de h̄ satis. Nūc q: ꝯiecturas
petis: ne aliēnū ꝓ meo nutrias: quō res se habuerit paucis exponā. Nondū anni
duo effluxerūt ex eo tpe q̄ argētie gerebā oratoris munꝰ. Quinq̄gesima tūc currebat
q̄ anū ꝓxiaz p̄teritā fluxit. Ibi cū ociosus diebꝰ eēm plibꝰ: mlier ex britania veniēs
diuersoriū meū petēs in vnis edibꝰ mecū fuit: nō iuenusta: nec etate ꝓfecta. Hec
q: sermonē italicū egregie noꝛat: me vbis salutabat etruscis: qd̄ illa i regione tā-
to magis placuit quāto rariꝰ erat: oblectatꝰ sū facecijs femie: cuiꝰ i oꝛe maximꝰ le
poꝛ erat. Moxq̄ in mētē venit cleopatre facūdia q̄ n̄ solū anthoniū h̄ iuliū q̄z ce
sarē eloquētia iescauit. Mecūq̄ q̄s rephēdet inquā si ego homūcio faciā qd̄ ma
ximi viri n̄ sūt aspnati. Interdū moysen int̄dū arestotelē. nōnūq̄ xpianos in exē
plū sumebā. Quid plā: vicit cupido incalui: mulierē arsi: mltisq̄ blādimētis adoꝛ
sus sū. Sz vt aspis cātibꝰ vnda repellit̄ freti. sic vba mea hec ꝯtēpsit: triduoq̄
suspēdit. Erat illi filiola ānoꝝ q̄nq̄ quā milintbꝰ pr̄ hospiti nr̄o cōmēdauerat ve
rebat̄q̄ mulier ne q̄d hospes ꝑntiret: filiāq̄ postbac q̄i moris matri abdicaret.
Instabat nox sequētiq̄ die mulier recessura erat timeo ne abeat p̄da. Rogo i no
ctē ne ostio camere pessulū obdet: dico me i tēpesta nocte vētuꝝ: negat nec spem
vllā facit. Insto sp̄ idē r̄nsū est. Itur dormitū. Mecū ego q̄d scio: an illa vt iussi
fecerit. Recoꝛdoꝛ 3ime floꝛētini forsitā illiꝰ amicā hec imitabit̄. Tēptādū ē iquā
Postq̄ silentiū vndiq̄ sentio: thalamū mulieris accedo. Clausū ostiū ē: h̄ nō obfir
matū: apio: ingredioꝛ: mliere potioꝛ: hinc natꝰ ē filiꝰ. Mulier elizabet vocat̄. Ex
idibꝰ februarij vsq̄ ad alias idus nouēbris: mēses currūt q̄ partui dant̄. Hec mi
hi dixerat mulier dum basilee postea erat. Ego q̄uis ipaz nō pecunia vlla h̄ ma
ximis emissez p̄cibꝰ (vt ē ars feiaꝝ) credebā hec auri corrodēdi cā dici: nec vbis
p̄bui fidē. Nūc q: eā h̄ asserē qn̄ nihil spare a me pōt qn̄ nomē cōuenit tempusq̄
pueꝝ meū puto: teq̄ mi pr̄ rogo vt nepotē suscipias alesq̄ donec grādiusculus
factus ad me valeat ꝓficisci: meisq̄ imbui disciplinis: nec puta feminā diuitem
mētiri velle in filio. Nūc alia ꝓsequar. Scribis te senio cū matre cōfectū: hoc
mi pater tibi sibiq̄ iocūdū esse debet ꝙ eos annos attigisti: quos optabas iuue-
nis: iāq̄ libere ⁊ expedite potes deo seruire omnibus spoliatus passionibus que
mentes iuuenū a deo alienāt. Nec mihi dixeris: oīa fert etas aimq̄: vt ex hoc ani
mū perire putes q̄ diuinus est atq̄ immoꝛtalis: h̄ voluit poeta significare etatis
cursu vigoꝛē illū animi tepescē. q̄ ē i iuuenibꝰ ardēs: h̄ ille magis ad vicia q̄ ad vir
tutes iclinat. In senibꝰ purgatꝰ ē animꝰ nihil p̄t hōestū cupiēs q̄lē tibi ⁊ mr̄i mee

ꝑo eē q̄uis illa nūq̄ mūdanis desiderijs inheserit: sed heroyca quadā virtute
solū deo seruire beatū duxerit. hoc fit vt senio vro minꝰ trister. Si enim iuuenes
essetꝭ: timerē de vobis magis. Qđ de filijs sororis landomie scribis: certū ē apud
me gratūq̄: tuū est curare vt lr̄as discāt: q̄ sole hoīes extollūt sup alios. Ego cū
statū meū firmiorē videro: alterꝝ mihi asciscā. Jacobꝰ ptholomeꝰ frater si ad me
scripserit respōso nō carebit, puocari lr̄is nō expectet: totiēs eīm necessario scribo
vt nihil ad libitū vacet. lectura eiꝰ ordinaria solarioq̄ letatꝰ suz: famāq̄ suā indi-
es crescere cū leticia ꝑcipio. Hartholomeo cū p̄ntibꝰ lr̄as do: nec eius obliuiscor
vnq̄ ꝓ suis erga te matrēq̄ meritꝭ. Et q2 catherinā mr̄is mee sororē cōiugē suā
vnice amat: matrēq̄ tibi cōmēdo tueq̄ fidei: deūq̄ rogo vt patriā petens supsti-
tes omnes inueniā. Cōuentū nāq̄ cū leticia celebrabimꝰ. Et qm̄ id qđ restat vi-
uamus spaciū ex tuo trāsigemꝰ arbitrio: nec mihi in te vlla erit cōtrouersia. Jo-
hannē ⁊ landoniā vxorē iube ex me saluas esse. Filiolū suscipe ⁊ quicquid egeris
mihi rescribe vale.

Epistola. xvi.

Pena patienꝭ ferenda est ꝓ culpa.

Eneas siluiꝰ poeta Caspari de fara adolescētuli primario salutē dicit. Ob-
lectant me semp lr̄e tue q̄s ⁊ familiariꝭ ⁊ ornate scribis. He vero nouissime
cū ornatu facecias q̄z attulerūt atq̄ idcirco magis placuere. Vnū tn̄ in il-
lis sum demiratꝰ qđ triduanū ieiuniū: idq̄ interpellatū tātoꝑe exhorrueris: nec
ꝑfecto aliā cām interp̄tari possuz nisi cardinalis nimiā facilitatē q̄ tibi iacoboq̄
nimis indulget: vosq̄ muscipularū ex more quātomagis demulcimini tāto altiꝰ
caudā eleuatꝭ: loquor tecū libere: q2 tute vis: dū me magistrū vocitas: quo nomie
oneratū me sentio. Sz loq̄mur obsecro libere: recipiamꝰ staterā delictūq̄ cū pena
trutinātes. An cardinalis magis: an tu erraueris videamꝰ. Duciꝭ mulier clācu
lū in edes vt amatori cōiaceat iacobo Neq̄t exire vt introiuit: occulte pandiꝭ ti-
bi scelus. Tu cām amici suscipiēs emittēdi mulierculā studio vacas rēq̄ ꝑficis
Cardinalē celas. Scio te illiꝰ eē prudētie ne te ꝯsulēte adduci potuerit mulier.
Idq̄ eīm graue delictū erat ⁊ ꝑditio quedā in dn̄m cuiꝰ honori multū poterat de-
trahi. post scelꝰ cōmissuz: amico ꝯsulē n̄ fuit erroris: nisi plꝰ dn̄o q̄z amico debuisses
Amicitia eīm nulliꝰ iuri derogat. nec aliqđ admittit turpe: h̄ dic te oīno decuisse
amici delictū tegere. Sit ita: nēpe vt tibi honor amici sic cardiali ꝓpriꝰ cure eē de-
bet. Tu cardinali iacobū p̄tulisti. cur nō te cardialꝭ sibi postponat: seq̄ p̄ponat ti-
bi. Tu eiꝰ huitor es eiꝰ panē comedis vinūq̄ bibis. Cur si peccas i eū nō puniarꝭ
Sz ais penā duriorē ⁊ iudicē asperꝝ eē. Vide q̄z iniq̄ agis q̄q̄ sinistre cardialē in-
cusas. Sciuit pctm̄ e vestigio cardialꝭ: nō tn̄ stati cognite cāmq̄ punire voluit. Cur
h̄ nēpe nedū ira ferueret: rōnis tramitē iudicādo p̄teriret. Quid h̄: nūq̄d sororiū
est illi platōis facto: q̄ aduersus deditū vētri seruū ira partitꝰ vocato sororis filio
spensippo: abi inq̄t hūc verberato: nā ego nimia exagitor ira. Archytas tarētinus
sūmꝰ ph̄s ex bello rediēs cū agrū incultū squalentēq̄ offendisset: accito illiꝰ villi-
co: nisi iratꝰ forē lugeres ait: timebat q̄ppe vir sapiēs ne ira animū a cognitiōe ve-
ra reuocaret: vltionēq̄ differendā in tp̄s duxit. Idē cardinalis factitauit q̄ cōp-
to scelē noluit ꝓus ad p̄uitionē ꝑcedē q̄z ira triduo sedareꝭ. virū certe quē prisca
etas. inꝭ ph̄os nūerasset vidimꝰ moduq̄ ꝑcedēdi ad iudiciū. Sniaz nūc videamꝰ
q̄d durꝝ: q̄d asperꝝ: q̄d acerbū h̄ mādauit. Aliꝰ familiares suos hmōi ꝑpetrātes:
aut domo expulisset aut vgis cedi mādasset. Cardialꝭ sci eustachij sepe ob miores
reatꝰ cōpedes dedit. At h̄ vir māsuetꝰ q̄ iuuētutꝭ vicia nouit: ⁊ q̄z difficile sit acule-
os carnis cōprimē nō ignorat: nihil horꝝ. At tibi caspar triduanū ieiuniū indixit.
Tu h̄ g̃ue ⁊ insupportabile iugū rerꝭ. Nēpe si ita ꝑgis caspar suadeo ne curias se-
q̄ris. Nā si h̄ tāmite impiū ferre n̄ potes. nullū poterꝭ ferre. Nō sūt (mihi crede)
duriora castra q̄z curie p̄ncipū. vbi inuidie: simultates: detractiōes: odia: inimici-
tie: ꝯtumelie: iniurie: pene infinite. Que res nullo mō q̄z ꝑ patiētiā vinci possūt

Hec res in curijs ꝑncipū ecclīasticoꝝ ꝑlatoꝝ tāto miores sūt: quāto q̄ in illis v'sant' sūt doctiores: ingeniaq; sua nō in bonū ſ; in malū plerūq; vertūt q si tu ieiunare nō potes: nec illa sufferre potes. Ego te scio tn̄ virū robustū eē: q̄ ⁊ inediā ⁊ siti tolerare q̄as. Sʒ nihil apō te difficili⁹ ē q̄ꝫ aim domare. Nā cū sis iuuenis fac' vt iuuenis: c⁹ ꝓpriū ē sp̄ velle vincē: At iuuenes nō pn̄t ꝑueire q̄ volūt: nisi iuuenes eē desinā͞t: seq; aliqn̄ vinci patiā͞t. Iō ⁊ ego tibi suadeo mi caspar vt aim̄ flectas tuū: tibiq; tuip̄e dn̄erꝫ: ⁊ alios aliqn̄ dn̄ari sinas: maxie viros p̄stantes q̄lis ē cardinal' ⁊ auūcul⁹ tu⁹: nec velis oia ex tuo capite facē: ſ; ex alioꝝ sensu aliqn̄ viuas. Nos eñ maxie q̄ iuuenes sum⁹ parū nobis videm⁹: nihilq; ē tuti⁹ q̄ꝫ ex iudicio amā͞q̄ viuē: nec tu mihi famē tuā allegas. q̄ si h̄ ꝑseueraberꝫ agē: te dicā virū ñ eē. q̄ ex vino paneq; neq̄as triduo viuē. Ego ea q̄ tu nūc etate es: dieb⁹ duodecī ex pane aquaq; vixi: ⁊ diuti⁹ vixissem nisi voti fuisset finis. Nec de⁹ ille opifex rerū nr̄iq; sator ⁊ alitor: aliud ab initio nobis alimēti ꝑbuit: q̄ꝫ glādes ⁊ aquā: qd̄ si nr̄a postmodū luxuria alia iuenit cibaria: nō tn̄ nature bonitas ꝑteriȷ̄t: qn̄ adhuc illis possim⁹ viuē cibis q̄ nr̄os aluerūt parētes. Tibi illud plus oblatū ē qd̄ añ vineā noē nō erat: iō rogo vt q̄relā pones teq; cardinal' subijcias snie: quā tāto iustiorē fatear̄: quāto durior tibi est visa: de alijs q̄ scribis al's agem⁹. Tabellarius fugiēs scribere pl'a nō finit. Cardinali me recomēda: ⁊ iacobū saluū dicito. Vale.

Hortat' amicum vt pro se possessionē beneficij accipiat.

Epistola. xvij.

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. Johāni anach canōico tridētino ⁊ ꝯfratri suo. Qꝫ tibi nō scribo sepi⁹ cā ē tua in reb⁹ meis diligētia. Ita eñ res meas curas vt nihil sit op⁹ scribē: nisi velim grās tibi agē: q̄ ꝓ factis nō ē digna recōpensatio. Nec nūc aliq̄d scriberē: nisi nou⁹ casus submersisset: q̄ tuo indiget auxilio. Credo te scire plebē sarātane vallis ꝑ dn̄m decanū nr̄m meo noie acceptatā esse. In ei⁹ potiūdia possessione vis fit: nec absq; timore sum: q ali⁹ illic se intruserit. Tu ꝓcuratoris mei officiū geris ꝑ ron⁹ me⁹ es: aduocat⁹: ꝓtector: sicut in ꝑbēda fecisti: ita i ecclīa facias rogo. Pat' me⁹ dn̄s frācisc⁹ te admonebit: si q̄ in re op⁹ sit adminiculo tuo: illi obsecro ausculta: ⁊ in oi meo negocio ip̄m quasi me audi q̄ nō solū in reb⁹ meis: ſ; in corp̄e ⁊ aia ius h̄ʒ. Ego q̄ꝛ nihil ꝓ te possum: nihil facio animus adesset si facultas ꝑberet'. Tu si scis emolimēto aliq̄ bonori: voluptati: bn̄placito tibi me eē posse iniuriā feceris amico ni cōmonueris. Vale.

Epistola. xviij.

Exhortatoria ad vnionē ecclesie.

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. dn̄o ade de muli anglico ap̄lice sedis ꝓthonotario p̄ri ⁊ amico optio. Quo i statu sit respublica xp̄ianoꝝ vides: lacerata ecclīa ē: nec in ꝑplo neci clero pax ē: dolet sup̄ his iuictissim⁹ imp̄ator nr̄: ⁊ vt aduocatū decet ecclie opaʒ nouare cepit vt subortū scisma possit eradicari. Ad h̄ null⁹ aptior videt' mod⁹ q̄ꝫ gnāle cogi ꝯciliū: huc ip̄e āplex⁹ ē ⁊ sup̄ eo ceterꝫ regib⁹ ac ꝑncipib⁹ scribit. Int' alios vō ꝑcipuā spem h̄ʒ i serenissimo ꝑncipe dn̄o tuo meoq; rege anglie ⁊ frācie: eūq; rogat vt secū ad vniēdā ecclīaʒ velit ꝯcurrē sicut ex lr̄is ad eū missis ꝑspicies: qd̄ iō ad te scribo: vt cū sis vir bon⁹ ⁊ ꝑlat⁹ opti⁹ adiuuare dn̄i nr̄i imp̄atorꝫ ꝓpositū vel' ⁊ pacē ecclie ꝓmouē: ad quā rē hortarer te plīibus vbis: nisi ʒel⁹ tu⁹ ad cōe bonū eēt mihi ꝑspect⁹. Scio nāq; volūtatē optimaʒ tibi neq̄ꝫ deesse. Sʒ nec ꝑtās abest. Intelligo eñ ex oib⁹ q̄ ad nos veniūt ex anglia teq; noscūt. ꝓmū te virū eē aut ꝑ ꝓximū ex his q̄ regie serenitati sūt chari qd̄ cū ꝓpt' ꝑuatā q̄ tibi afficior amicitiā: tū ꝓpt' cōem vtilitatē tū mihi ꝓ placet q̄ꝫ tuis necessarijs dʒ placē. Minime nāq; dubito q̄n eo loco sblimat⁹ scē mr̄i ecclie multū ꝓsis: ⁊ nūc ꝑserti cū via apta ē ad ꝯciliū ꝓ pace xp̄iani ꝑpli celebrādū. Qd̄ si apō maiestatē regiā sicut spero ꝓmouerꝫ: sūma laudē ꝯseq̄ris: nec pl'a. In h̄ tātū hortor vt ea pares mediterꝫ. Cogites q̄ eē i eo ꝑlato debēt q̄ scit afflictā ecclīaʒ ⁊ op̄pssaʒ miserijs tp̄ib⁹ nr̄is ac ꝑdiq̄ hoim morib⁹: ⁊ cupit vt in pristinā dignitatem ⁊

libertatē vendicari possit. Ego apud cesarē nr̄m secretarij locū teneo: qđ tibi iō
significatū facio. vt si quid sit qđ me velis. Enea tuo ꝯfident' vtere. q̄ cū etiā pl⁹
ꝯtenderim q̄ꝫ possim. min⁹ tn̄ faciā q̄ꝫ debeā. Qr te singulari numero cōpellaue-
rim: scio tibi nō eē molestū q̄ et italoꝝ morē ⁊ oim veteꝝ n̄ ignoras ꝯsuetudinē
Uale ⁊ nullaten⁹ id omitte vt ꝑ latorē p̄ntiū de regia intētiōe mihi nō rescribas.

Accusat locoꝝ mutationē ⁊ amicitie officiū aperit. **Epistola. xix.**

Eneas silui⁹ poeta imꝑialisq̄ꝫ secretari⁹. S. p. d. viro optio ⁊ f̄ri suo aman
tissimo richardo de valētia scriptori ap̄lico. Ex ꝑlurimis l̄ris q̄s ad te mit
to vne saltē ita felices erūt vt te cōueniāt. Nā q̄d est mi richarde vt cum
mediolani te q̄ro. Basilee es. Cū rursus te basilee peto: mediolanū abisti. Cre
do more bolni te agere: q̄ ea q̄ assunt: nihili curāt: que absūt maxie: ⁊ nullibi min⁹
eē volūt q̄ꝫ vbi sūt: italiā habēs: germaniā cupis. In germania ꝟo italiā optas.
Et sic fit vt ⁊ tu nūq̄ꝫ q̄escas ⁊ ego te meis l̄ris reperiri nullibi possim. Sed faciet
forsitan de⁹ tui nūc copiā: qn̄ aliena negocia tue cure cōmissa: mediolani te tenēt
Id sperās hāc ep̄lam dn̄o laurētio de rocella vtriusq̄ꝫ nr̄m amātissimo tibi obsi
gnatā ꝯmisi: duas ob causas alterā vt scias nō esse me tui oblitū. cui⁹ mēoria mi-
hi sp̄ ē iocūdissima. Alterā vt i re mea ꝑpositure ꝑronū te facerē. Res ē tibi nota
iō illā nō repeto. Scribit ꝓ me regia maiestas neruoseq̄ꝫ rogat vt mihi ecclia re
stituat': nescio q̄ntū ꝓderit regie p̄ces: illud aūt scio: nisi adiute fuerit nihil agerēt
L̄re semel tm̄ loquūt'. aliqn̄ etiā nūq̄ꝫ. maxie i ducali curia vbi ep̄le vndicūq̄ꝫ veni
ant ꝑ secretarios aperiunt': etsi libet illis: duci ostendunt' sin ꝟo aut cloacas inci-
dūt: aut tabernas aromatū piper aut crocū ꝯtēture. Ideo mihi opus ē auxilio-
tuo vt litteras iuues. quoꝝ copiā tibi ondet dn̄s laurēti⁹. Noti sūt tibi vniuersi
⁊ amici ⁊ inimici mei. Illis vtere his resiste. Et fac vt tui laboris sentiaꝫ fructum
Nisi scirē quātū me ames: efficati⁹ scriberē. Sꝫ nolo videri amicitie nr̄e diffide-
re: quā tāti facio vt te mihi horrestē ⁊ me tibi piladen arbitrer eē: nec cipiōis aut
lelij aut siculoꝝ amicoꝝ q̄s alij pictagoricos vocāt nr̄e beniuolētie p̄ferā amici-
tias. Satis est tibi nosse qđ velim. In calce ep̄le illud subiūgēdū ē: vt alteꝝ te phi-
lippū meū: meis ꝟbis saluū dicas. Et nouarieñ. antistiti coi dn̄o me cōmendes ⁊
cām meā: studiū meū i tuis obsequijs offerre ius nr̄e amicitie nō fert: qr nec obla
tiones nec p̄ces amicitie cācellas ingrediūt': qb⁹ in reb⁹ vtilitati possim tibi esse.
Si scis ⁊ me nō vteris tua est culpa ⁊ meū eēt detestabile viciū nisi morē tue vo
lūtati gererē mihi note. Uale.

Que sit homini patria ⁊ petit ꝓmotiōis auxiliū. **Epistola. xx.**

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. dn̄o hieronymo ꝯciui suo ⁊ amico ꝑchaho. An-
tique sūt apud me hieronyme amātissime l̄re tue qb⁹ hacten⁹ nō r̄ndi. Nā
iturū te in apuliā sensi. Nūc qr potes iā redisse: hec pauca ex me habe. ni-
hil dubito mi hieronyme te fortunā oēm meā ⁊ honores si q̄s habeo sp̄ oblecta-
re. Scio em̄ qr me amas: ⁊ amātis ē amati ꝓsperitatē dicē suā. Itidē ego erga te
facio q̄cq̄d boni de te audio (sepe aūt audio) mirūimmodū me letificat qđ hor-
taris studiis l̄rarū vt seduli⁹ incūbā: facio quoad possuꝫ: dū ociū ꝑmittit. Sꝫ dis-
trahūt me: tū occupationes multe: tū cure diuerse: qđ supest totum l̄ris dedo: ne
poete titulū inanit' videar suscepisse. De patria qđ ais memorie teneo: ꝫ mihi cre
de: oē solū forti p̄ria est. Ego q̄dē malo extra patriā bn̄ viuerē. q̄ꝫ in p̄ria male: nec
nos in terra. ꝫ in celo p̄riaꝫ oportet inq̄rē. Socrates cū aliqn̄ interrogat⁹ fuisset:
q̄d ⁊ vn̄ eēt. Mūdanū se dixit. Nos si meli⁹ r̄ndere velim⁹ celestes nos dicemus
eē: qr illic originē ducim⁹: ⁊ illuc si bn̄ vixerim⁹ reuertemur. Sꝫ nimiū ꝟba exten
do. Unū restat qđ ex te volo. Causa mee p̄positure tibi notissima ē. in illa scribit
ꝓ me regia maiestas. Solicitator erit laurēti⁹ de rotella: quē optime nosti. Ei ꝑ-
cor vt assis etsi forte idē ꝑpedit⁹ fuerit rē totā in te suscipias: ⁊ ad calcē deducas.
Pauca amico sufficiūt: sat est te nosse desideriū meū. Uale.

Regem aragonum laudat.

Epistola.xxj.

Eneas silui⁹ poeta impialisq₃ secretari⁹ dño iohanni campisio pho pstan
ti.S.p.d. Reddiderunt me certum lr̄e tue.iā₃ te senas tutum ꝛ sospitem
aduenisse.qd̄ voluptati mihi fuit timēt ne viaꝝ discrimina incidisses.Cu
piunt lr̄e tue.de reb⁹ q̄s andree de merano ꝯmēdasti scire q̄d factum sit pcōtatus
sum ex matheo pisano sicut iussisti. Is refert illas iamdudum ligatas.put reliq̄
ras itineri ꝯmissas:Iāq₃ se reri venecias puenisse.ꝛ se tibi ꝯmēdat.q̄ apud insu
bres gessisti.oīa facta eē cum ꝯsilio n̄ ambigo q̄suis illa pte attigeris polliticoꝝ li
bros ex arētini traductōe ꝯuersa inuenisse te gaudeo:coemereq₃ institui.Et si mi
nori pcio q̄ scpser̄ hr̄i nequnt:iubet id auri ꝯferre. Rogaui matheū apud sighe
rium galleranū vel iohem hanc pecuniam psolui vt faceret q̄ mox lrās scripsit.
Caniteq₃ vt q̄ꝓ primū illuc libꝝ miseris pecunia det̄.etiam cum solutōne vecture.
Tuu₃ est ḡ mi iohes.mercatorē aliquem in curia repire.q̄ onus mittēdi medio
lanū.hos libros suscipiat:ibiq₃ auꝝ recipiat. Scio te amicoꝝ tantū hr̄e vt facile
hoc sit tibi.qd̄ si iohes tolner vir pstans ꝛ summi⁹ amic⁹ magnifici concellarij on⁹
mittendi libꝝ suscipe vellet.p venecias mitterē sibi pecuniam cū omni onere ve
cturaꝝ.p pmū de q̄ ipse ꝯsideret mihiq₃ scriberet.iō si eū nosti ei⁹ animū tempta
idq₃ agito vt opa tua polliticum assequar aresto.qm̄ id magnope suasisti ꝛ ne ti
mor pecunie te afficiat. potes si vis anteq₃ libꝝ mittas expectare lrās vni⁹ illoꝝ
mediolanēsium q̄ te certiorem reddat se tuo nomine auꝝ possidere. Scis nūc de
siderium meū ꝛ quō tue indēnitati possis ꝯsulere. cura te vt amicū q̄ es oñdas.
De petro nr̄o noxetano nihil te scpsisse mōstri simile est. cū scias me auidum ei⁹
nosse fortunam. Rogo me instruas q̄d illi obtigerit. q̄ aio heri mortē ferat. q̄ cū
viuat.q̄d officij gerat.q̄ spe sit ꝛ q̄ in me animo.qn̄ nihil ad me scpsit:etiam meis
lr̄is.puocat⁹ regem aroganum tantū extēdisse alas suas.nescio an italie ꝯducat
quāq₃ illa tāfessa est vt respirare sub q̄cunq₃ desideret. Videant tn̄ nr̄i ne serpentē
in gremio nutriant.alta est dñandi cupido nec terminis claudit̄ vllis. Hanibali
nō satis affrica fuit.q̄ ps orbis tercia credit̄.alexādro in modum carcer̄ angusti
fines mūdi videbant̄. Nemo existimet generosum animum vni⁹ regni terminis
ꝯq̄escere. Ego tn̄ illi faueo q̄ fortune impetus: pseuerantie clipeo domuit.ꝯtinuā
doq₃ id fecit vt aduersam exptus securissimam iam sit adeptus fortunam. Faxit
deus vita vt illi cornicis sit ꝛ q̄lem theofrastus moriens exoptauit. Tu vale: ꝛ re
scribe.nec ampli⁹ lege₃ taciturnitatis int̄ nos hua.

Epistola.xxij.

Commendat salute₃ anime.

Eneas silui⁹ poeta reuerendo in xp̄o patri bartholomeo epō nouariensi ꝛ
comiti.S.p.d. Magna ꝛ innumerabilia sunt bn̄ficia q̄ a te recepi. nec ego
illis ꝯdignam possem vicem rependere.etiam si mille annoꝝ mihi vita do
naret̄.q̄d tn̄ possum id facere nō obmittam. Nihil est anima pstantius.hanc co
lere.hanc curare p̄ ceteris debemus alia caduca sunt: fluxa: mortalia hec ineter
num manet.cui si bene studuerimus.eterna gaudia si mala vacauerim⁹.eternos
cruciatus p illam sentiemus.q̄ ꝯsideratione duct⁹.statui tibi copiam lrāꝝ desti
nare.q̄ nunc ad curiam regiam ex orientalib⁹ ptib⁹ misse sunt.q̄ꝝ tenorem velis
animaduertere ꝛ monitōes audire vt ea faciens que in illis suadent̄ eterne vite
beatitudinem assequaris. Vale.

Epistola.xxiij.

Quales scribe cancellarie.

Eneas siluius poeta bertholdo lunenburgeñ.viro liberali ꝛ semi pdigo.
scribe impialis cancellarie.S.p.d. Accepim⁹ eplām tuam q̄ nos cenatum
vocas. acceptam⁹ onus. ventresq₃ nr̄os paremus.tu videris ne vacuos
eos remittas. Hospitem abesse nihil cure est.si eius vicem pdices caponesq₃ im
pleriut. Hospitam videbimus libenter amplexamurq₃.si quid plus licuerit non
erimus inertes.q̄ semp psalum habemus ꝛ q̄si muli ꝛ equi ferimur in libidinem.

Tu si qd iuris illic hẽs caue ne ɔmunices. Quicq̃d em̃ in mediũ venerit: ꝓrius
eẽ desinet. Scis michael man⁹ q̃z sunt aduñce. wolfgãgi liguã nosci. q̃ ꝑsuadere sci
atq̃ wencesłai cauda nihil furiosius ẽ Jacob⁹ fingit se puer. tu tñ lardũ ne ɔmiser
muscipule etiam si q̃dragesima fuerit. ludouic⁹ nihil dicet. ß muris in moduz oia
foramina ptẽptabit. si ĝ vis nos hīc. aut oia ɔmunicatu fac. aut nihil vnũ tñ re-
mediũ est. si vini tantũ ꝓbuer vt somni magis q̃ veneris cupido sit. nos tñ venie
m⁹ etiam si deficiẽtibus reliq̃s te deuorare debeam⁹. Uale.

Hortat vt snia impatoris eq̃ non ferat. **Epi. xxiiij.**

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. iohi frund inclite ciuitat colonien̄. secretario.
Tabellari⁹ tue insignis celebrisq̃z ciuitat. nõ sicut optabas. ß vt curie vi-
sum ẽ expedit⁹ ad te redit. meo tñ ꝑsidio non caruit. q2 libent gero tibi in
oib⁹ morẽ. Uir q̃z doct⁹ dñs barthõ⁹ auxilio fuit. ß nõ lz in republica plus hoies
ɔtẽdere q̃ ꝓbare possint rõib⁹. Tuũ est qd sup ẽ ita regere: ne q̃ indignatõe rubi
go. aut hinc aut illic oriat. q2 ñ facile extinguit vt accẽdit ignis. Cesaria ptãs nul
li in tpalib⁹ subest. q̃cq̃d ab ea manat. decz cũ reuerẽtia deuotiõeq̃z suscipi. etiaz si
dur videat. qm̃ calix in manu ei⁹ plen⁹ mixto põtq̃z illi dare. illi negare. nec oib⁹
ꝓbãs ẽ in pastorẽ erigẽ cornua. Tu te ista scis: iõ pedẽ retrabo. fac vt defensuꝝ cãz
i curiate q̃ ꝓmũ visaz. q2 τ michael tu⁹ τ ego tua suaui ɔuersatõe iuiti carẽ⁹ nec te
vult⁹ vlli⁹ teneat. nã τ austria ꝑt qd placeat dare. Uale τ veni.

Dissoluit argumenta ꝓ pte Eugenij facta. **Epi. xxv.**

Eneas silui⁹ poeta ipialisq̃z secretari⁹ S. p. d. reuerẽdo pri dño iohi caruaia
oratori aplico atz iuriscõsulto. Erat anim⁹ me⁹ postq̃ ex basilea recessi sup
reb⁹ eccłie ꝑpetuo vti silẽtio cũ eas nõ diui spũs ductu regi. ß hoim guber
nari passiõibus viderẽ. Tu nũc me cog aliq̃ dicere. q̃ armatũ eneam imitari me
suades. vellẽ tacere poti⁹ q̃ loq̃ qm̃ nulli ptiũ hmo me⁹ placitur⁹ ẽ. sic τ nulla ps
mihi placet. tu vis vt dicaz: parebo. ß vide ne audias qd ñ vis. tu pt vni⁹ tueris
ius. qd ego tibi placitũ dicã nullã ptẽ laudãs obseq̃r tñ silẽtiũq̃z rũpã qm̃ id opta
re vider. Longũ mihi misisti cirogꝛphũ vt cãcellario legerẽ. facturus sum qñ illi ꝑ
ociũ licebit. Mihi tñ iã ꝑsperi totũ. rogas q̃ a te sꝑta sunt laudẽ tuearq̃z. faciã id
si mõ veꝝ te dicere agnouero. vbi alit videro. nõ faciã. parmenosum plenusq̃z ri
maꝝ. nõ potero tacere si q̃d nõ veꝝ audiã. tu mihi amic⁹ es: fateor hoc. ß veritas
ꝑferẽda ẽ. tu vera oia putas q̃ scribis h ego de tua ꝓbitate credo. ñ tñ ita ẽ vt rer
qd tibi pauc oñdã. Dic basileã cepto ɔcilio legatõz pape exposuisse. ñ eẽ spãdũ
de illi⁹ sinodi ꝑgressu ꝓpt vicina bella τ alias cãs. h nuncq̃ sinodus pape narrari
iussit. Dic pl⁹ papã germanie ꝑncipib⁹ ɔcessisse τ se humiliasse: q̃ vnq̃ sit d rõnis
põtificib⁹ auditũ. Rustic h τ historiaꝝ ignar narrãda sunt. Adrian⁹ papa τ leo
rõnis impatoribus ius ordinãdi aplicaz sedẽ τ epõs ꝑ impiũ noiandi ɔcesserũt.
Leo ille sanct⁹ quẽ tu τ doctores euãgelij tubã appellat. cũ vellet in italia ɔciliuz
hre. in q̃ pl̃es possent de occidẽtalib⁹ ptib⁹ ɔuenire. marciano cesari ɔciliũ in oriẽ
ti postulãti: anuit. tũcq̃z sinodus calcidonen̄. hita ẽ. refers dñm scẽ cruc missum
eẽ vt papã purgaret. ɔciliũq̃z germãis offerret. Nõ dic ptãtẽ habuisse cardialẽ il
lũ ꝑferẽdi sniaz postq̃ ꝓbata fuissent crimia. His rõnos põtifices solitos eẽ dicẽ.
Si q̃d aliq̃ volũt. ad aplicã sedẽ veniãt. Petr⁹ ꝑm⁹ põtifex increpat⁹ q̃ ad gẽtes
introisset vltro se purgauit. leo q̃rt⁹ scribit lodouico augusto. Nos si aliq̃d icõpe
tẽter egim⁹ τ in subdit iuste leg tramitẽ ñ huam⁹. vro ac missoꝝ vroꝝ cũcta volu
m⁹ emẽdare iudicio. hispanoꝝ legatõz hortatu pape basileã venisse ɔtẽdis. ver⁹
poteras dicẽ pl̃es ne illuc. iret aplic lrĩs fuisse req̃sitos. Uniuersos reges ꝑ ɔsili
ariũ statuũ ꝓhibuisse basileũ ne papã deponerẽt dũ asser: vide ne te decipias. Re
fers tres cãs eẽ q̃b⁹ ps mior ꝑt iuita maiori pte vniuersitat aliq̃d agẽ. ß facta ca
pituloꝝ τ vniuersitatũ q̃ supiorẽ hñt ñ sunt eq̃nda gestis ɔcilioꝝ vbi solũ deus ẽ
supior τ a q̃b⁹ ñ appellat. Dic in ɔstan̄. ɔcilio plenã ptãtez datã eẽ rõnis põtifici
bus locum eligendi. in q̃ aliud ɔcilium celebrari dz. In casu nr̃o specialit reser-

uata fuit electio loci ꝯcilio. sicut ꝯuētões cū grecis habite manifestāt. Pretēdis
sancitū eē basilee. ne ꝓpť locū oꝛiri differētia possit. inane argumētū est. Narrat
decretū nō placere grecꝫ basileā. velleq3 aliū locū dicit sinodus nolle ꝓpť locū .i.
ꝓpť basilea tantū bonū omittē. q̄ aliť sentit a decreto recedit. tu vis me his ꝯsen-
tire nō possum. dicꝫ me ex ꝓposito errare. mihi aduersus te magis opitulabiť alle
gatio. nihil ad me q̄s obtineat. Imꝑatoꝛi huic q̄ vnionē ꝓcurat. illā cupio. illā ꝓ
moueo. ꝓ hac magnis laboꝛibus me exponerē. tu q3 ⁊ ꝑs tua vnionē velles. s3 mō
tuo. maneat papa tu9 pōtifex ⁊ vnio sit. Idē ēt ꝑs altera cupit. nēo pacē. nēo vnio
nē aspnať. Nēo tn̄ pacē amplectiť q̄ sibi detrahit. oēs volūt vincere. nēo se flectit
dure ceruicꝫ hoīes. Est ne sbiecta eccia. vt ꝓpť hūc vel illū hoiem tā varie vexari
debeat. si nō potes pascere. sine aliū esse pastoꝛē. s3 nō est de pastu ouiū qō. s3 de la-
na nō tm̄ litis erat dū paup eccia erat. scio te mihi iā3 irasci. qm̄ dicta tua expello
q̄ videar aliā tueri ꝑtē. Ne rere h̄. dixi tibi vtrinq3 mihi odiū esse. nō placꝫ mihi.
animoꝝ. electio. abhoꝛreo galloꝝ leuitatē. minime his ꝯsentio: dū sedē aplicam
volūt auferre romanis. n̄ ꝓbo cū decreta q̄ faciūt: ipi nō huāt. Cardinalis sancti
petri viri scti ⁊ ꝯuissimi snia mihi placet: q̄ neq3 hos neq3 illos laudare solebat.
Uos ꝯciliū rome vulť. s3 illa iam in angulo ē xpiani oꝛb. Hi basilee manere volūt
at h̄ vrbs multis odiosa ē. Tu tn̄ deliberari illic putas. an numerosi9 debeat ꝯcili
um ꝯgregari sperāsq3 id obtineri ꝯplacereq3 cesari. aliȷ̄ aliud sentiūt: viderisq3 pu
tare nō esse absq3 ꝯsensu regū alioꝝ ꝯciliū ꝯcedēdum q̄si cesarē parē facias ceterꝫ
q̄d parē. imo ⁊ minorē oñditis qn̄ regi frācie offertꝫ ꝯciliū. cesari nō vultis ꝯcedē
Nolite h̄ secreta putare. oēs h̄ sciunt. sic ⁊ alterius ꝑtis ꝯsilia nota sunt. ego oēs
ꝯmēdarē. si viderē pacē his atq3 illis placere etiā cū incōmodo suo. q2 nō nobis. s3
reipublice nati sum9. nec plus velle debem9. q̄3 sensus cōis nob ꝑmittat. nō q̄ te-
mere dignitatē. s3 q̄ ponere vult magis laudať. Prisci viri sanctiq3 hoīes difficili9
ad pōtificatū vocabanť q̄3 nūc ex alio amouenť. bon9 anim9 ingeniūq3 benignu3
nō quō dimitteret. s3 q̄3 cito dimitteret studiū hrēt. h̄ volui tibi dixisse cū venia tua
Quia aut n̄ loq̄r. aut veꝝ loq̄r. h̄ ē armat9 eneas. hūc gerā. ille mihi anchises erit.
quē vniuersalis eccie ꝯsensus dederit. dū germania q̄ oꝛbis xpiani maioꝛ ꝑs ē he
ret. dubius sum parato tn̄ animo sum ꝯmuni snie auscultare. nec mihi in rebus
fidei soli credam. Uale.

Epistola. xxvj.

De noua ciuitate ⁊ aliq̄d de amicitia.

Neas silui9 poeta. S. p. d. magnifico dn̄o suo Caspari schlick imꝑiali can
cellario. nihil noui post tuū recessum emersit q̄d in eplā3 cadē dignu3 sit.
nisi q̄d hodie vētur9 ē pāgrati9 tu9 quē aiūt eq̄tes secū q̄nq̄ginta ductuꝝ.
Rex tn̄ minime illū expectare voluit. s3 h̄ mane anq̄3 dies elucescēt ad oꝛtos he-
speridū deliciaꝝq3 ꝑadisu3 iter arripuit. ignotȷ̄ foꝛtassis vbis vtoꝛ. oꝛtos nāq3 he-
spidū poete vltra atlātē in affrica sitos finxere. s3 hos nr̄a etas h3 i ciuitate noua
stirie vrbe. vbi ꝑpetuū ꝓbiatū autūn9 ē. ⁊ oē gen9 pomi suapte gigniť. iō rex hunc
vnū amat locū. Recte sane vbi tot aq̄ꝝ scaturigines. tot viridatia prata. q̄ verni
tꝑe floꝝ splēdoꝛe ridere videť. huc se nūc rex ꝯtulit. qn̄ illic abitur9 sit. tā certū sē q̄3
antixp̄i aduēt9. q̄ ꝑ hos dies oēs ꝑplo suo rumoꝛe detruit. oꝑa tn̄ tua q̄ ꝓ ceribus
curie. ipiq3 regi rē fictā aut salti dubiā ꝓ certa exposuisti. dū h̄ scribo allatū ē nūci
um regē balnea petȷ̄sse. vbi ad dies octo māsurus sit. nec nos ibi diuersoꝛiu3 hre
possum9. in nouā itaq3 vrbē recta via migrauim9: si tn̄ pāgratiū ire ad balnea sē-
sero. me q3 illuc ꝯferā vt de re tua possim curare. nec obmittā ex mādatꝫ tuis vnū
dū vires erūt. aiūt regē carniolā petituꝝ aut saltē carithiā. pt9 vo athesim. exide
spes sit nurēbergā peti debē. q̄d tn̄ ex mgr̄o thoma pleni9 intelliges. ꝯsiliariȷ̄ regiȷ̄
adhuc sť h̄. ipos ꝯsulā q̄d facē nos opteat. d̄ frisingēsi eccia nl̄ ē q̄d n̄ fuerit p9 ti
bi notū. nēo ex curia veit. mgr̄m thomā ꝯmonui vt de pecuniȷ̄s nurēberge rapiē
dis instructōe3 hrēt. q̄ me pn̄te mgr̄m curie ꝓcōtatus ē. rn̄sumq3 h3. Scripturas
sibi ꝯsignā3 oēs q̄s mihi dimisisti. Capitula veteꝝ regi extraxiq3. Dn̄s auditoꝛ

ad nos iter facit. plenus querimoniaꝝ. ꝙ in recessu tuo te nō repit. Para aures tuas vt q̄ hic auditur⁹ fuisti: illic audias. Homo tuus est ⁊ amicus vtilis. q̄ solet plus honesto placere. h̄ eñ amicitia hodie viget cui vtilitas est ānexa. Stoicoꝝ illa. sola v̄tute gaudens. iamdudū explosa est. Non puto has lr̄as cito ad te ve̅turas. q̄ꝛ nec tu ad eas festinabis. ipsi nurēbergam vsq̄ ꝓficiscent̄. s̄ tu eo nō veniens vti opinor. nisi vxoris ꝑus aut licentia. aut sacietas intercesserit phisic⁹ regi⁹ Ego inq̄t si meam semel vxorem attigero qn̄ illinc abdicet nescio. vide ne itidem tibi ꝯtingat. regis negocia curare habes. Non bn̄ ꝯueniūt: nec in vna sede morant̄ rerumpublicaꝝ cura ⁊ amor vxori⁹. Tu tn̄ illam ducere potes eo loci vbi ꝓpinque sit curie sepeq̄ possit in amplex⁹ venire tuos. Ego ex his sum q̄ melius scio ꝑdicare q̄ facere. si loco tuo essem aliter sentirem. Uale optime ⁊ disputatō nes dn̄i auditoris ad mg̅rm thomā remitte vt equum sit vtrūq̄ certamen.

Regratiatoria ⁊ aliquid de studio humanitatis.

Epistola. xxvij.

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. magnifico ⁊ generoso comiti Galeatio d̄ archo Aggressus est me nudiustercī⁹ vir suauis ⁊ tui amantissim⁹ iacobus de la drono miles. tuasq̄ ⁊ magnifici germani tui comit̄ francisci lr̄as apuit. q̄ mihi magno testimonio fuerūt amoris erga me v̄ri. Cum in vtrisq̄ multa salute iussus eēt me iacob⁹ imptiri. qd̄ ⁊ si ꝑsuasum antea mihi foret. q̄ꝛ nosco animi v̄ri ꝯstantiam. iuuit me tn̄ cernere qd̄ meditabar. Sꝫ ne plurib⁹ immorer: scire vos volo n̄ truncum a vobis coli q̄ non sentit. neq̄ asinum q̄ nō intelligit. s̄ hominē q̄uis pusillum. bn̄ficioꝝ tn̄ memorem ⁊ q̄ nunq̄ animo est ingrato. Non est qd̄ scribam nūc ampli⁹. ne pelagus ingrediar qd̄ non facile egrediar. Naꝫ cū affeceris me dudum desiderio tuo nimis multa essem scriptur⁹ si vellem animo satisfacere q̄ omnia meli⁹ coram exponam. Spero eñ cesarem ad vos ꝓpe diem migraturꝝ quem seq̄r vt soleo. Et si deus dabit. te ꝯueniam. rem tuam bene absolutam esse. tum ex lr̄is iacobi. tū ipso facto intelliges. Plus eñ gr̄e in oculis reḡ habes q̄ reris. Comiti francisco postq̄ me videris. dicito ei⁹ musaꝫ q̄uis suaue. scrinia regis incolere ibiq̄ delitescere. q̄ꝛ nō sapit h̄ seges nec scit toga barbara v̄sus. Sepultum est q̄cq̄d hm̄oi huc porrigit̄. studia nāq̄ humanitat̄ eaꝝ hn̄t extra italiam domicilium scis q̄d appellem studia humanitat̄. Hoc eñ nomine volunt n̄ri oratorias ⁊ poeticas lr̄as designari q̄ latinum late patent. apud alios plerūq̄ ignote. s̄ vale iam tādem. q̄uis man⁹ nūc cesset ⁊ calam⁹ papiro hereat vt quem tecū loqui delectat. at mihi nō suppetit ocium. Et regi magis q̄ meo seruiendū est animo. q̄ꝛ non sum liber dum alienū comedo panē. Iterꝝ vale. ⁊ tu cessa man⁹ vt lingue supsit q̄d dicat dum tridenti erim⁹.

Hortat̄ ad rescribendum.

Epistola. xxviij.

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. Nicolao amidano canonico mantuano ⁊ amādo fratri. Parꝝ tecū negocij habui nicolae amantissime dum basilee fui. s̄ nec plus habuisse voluerim. Nāq̄ si modice ꝯsuetudinis cā. tantū molestie fero te ꝑuat⁹ q̄d tandē facerem. si ꝗ̄lis vt aiūt modium tecū ꝯsumpsissem. Mirū immodū grauis est mihi abn̄tia tua. atq̄ iō longe g̅uior. q̄ꝛ int̄ exteros sum meos modos meuq̄ viuēdi morē penit⁹ abhorrētes. Sꝫ statui oīa ferre. dum sperem mihi bn̄ esse. vt tn̄ facili⁹ tolerare possim. obsecro ne tibi calam⁹ plumbe⁹ sit neq̄ papir⁹ aurea quā dissipare formides. Multa sc̄ q̄ mihi dietim posses scribere valitudinem tuam pegaliq̄ nouitates passim illuc defluentes. Et q̄d in ꝯcilio q̄due in curia fiat. Et si desint cetera. glicerium saltē materiam pōt dare. de q̄ nūq̄ tantū scribis q̄ntū audiam libent̄. Effice igit̄ qd̄ cupio. ne aūt affectant̄ sc̄ptu rum tibi extimes. qd̄ intelligere potes ex eo q̄ꝛ ꝑor do lr̄as. Nec plura modo. nos vlmam ꝑgim⁹. deinde isbruck. post carinthiaꝫ petituri. Incertū est an nurēbergā venturi sim⁹. Iam vela vent̄ solui. ⁊ in intimū mare deuoluor dietim a te ceteris meis caris remotior. Uale.

Redit in beniuolentiam. **Epistola.xxix.**

Reuerendissimo in xp̄o patri dn̄o francisco de picleo pass͡is archip̄suli mediolañ. Eneas silui⁹ poeta.p.d.S. si cui vn-
ꝗ̄ libent scripsi. amplitudini q̄dem tue libentissime. dum eēm basilee. naȝ
te dn̄i ⁊ p̄ris hēbam loco. memineramq̄ plurium tuaꝝ in me meritoꝝ. q̄ sane men
te mea nunꝗ̄ excidet. At cuȝ viderim te lr̄is meis nō rn̄dere. arbitrat⁹ sum id q̄ð
erat te.s. offensaȝ basiliēsib⁹ rebus. nauseam q̄ inde cape. destiti. igit̄ diuq̄ silui. tū
ne tibi imprudēs displicerē: tum q̄ gue erat tot lr̄as rn̄so indignas mittere. Sed
q̄uis scribere obmiserim. amare tn̄ nō omisi. cupiens sp̄ in eum graduȝ res resti-
tui. ex q̄ vicissitudines lr̄aꝝ ꝯcurrere possent. Idq̄ nunc arbitror euenisse qn̄ me
neq̄ q̄rentē neq̄ somniantē q̄dā cesar nr̄ frideric⁹ augustus in suū secretariū ac-
cersiuit. cui iaȝ puio in statu gradu q̄ minime in honerato. q̄ ex loco scribēti mihi
nō arbitror te rn̄sioȝ negatuꝝ. namq̄ si recte intelligo. idem ē cesaris q̄ð tuū deside
rium. nulli ex ꝯtēdentib⁹ magis fauēs q̄ alteri. cupit ei vnire ⁊ reintegrare lace
ratam ecclaȝ atȝ ad id opaȝ dat. ⁊ spero ꝓfore vt voti ꝯpos existat. ⁊ lȝ bis dieb⁹
basilee fuerit. ⁊ q̄ tuā dignitatē arbitror audiuisse fecerit. nihil tn̄ in hāc magis q̄
illaȝ pendet ꝑtē. ⁊ id ip̄m florētie fecisset si taȝ illic fuisset ꝓpinqu⁹. Secutusq̄ est
sigismūdi exemplū. ⁊ seq̄t̄ in hac re vnionis vsq̄ ad calcem. tu ꝗ̄ p̄r optime scribe
mihi aliq̄n cū vn⁹ ex indifferētib⁹ factus sim. nec q̄d animi hēaȝ q̄rito. dū v̄ba ⁊
opa mea a voluntate p̄ncipis mei nō discordent. Ad c⁹ intentōeȝ captiuare volo
ingeniū meū. repetem⁹ igit̄ veterē ꝯsuetudinē. emācipatūq̄ filium iaȝ readopta
⁊ vt solebas vtere ꝓ tuo. ego iteꝝ ad p̄reȝ ⁊ dn̄m redeo q̄si ex post lumine. deinde
si vides me poetaȝ subscp̄tum nō mirere: q̄m me talē cesar eē voluit. Et si archi-
p̄sb̄r papieñ. ⁊ ysidorus de rosate totaq̄ illa nebulonū turba iuriscōsulti nomen si
bi arrogāt auroq̄ cingunt̄. Cur ego poete tituluȝ verebor assumere. libet ⁊ mihi
int̄ alios insanire. quāq̄ ⁊ h̄ dignitas maioris ad studiū vigilātie cā erit. Nicola⁹
tuus frat̄ me⁹. libellū q̄ndam meū nō limatū neq̄ vt optebat reuisuȝ. secū ad tuū
examē detulit. neq̄ remisit vnq̄. opto illi⁹ custos sit fidusq̄ neq̄ edat rē imꝑfectā
Nouum eīn op⁹ vti scis: iubet orati⁹ in nouū p̄miamū. vir mat ur⁹ ⁊ sensu ⁊ etate
mathe⁹ de vngrano si qn̄ ad te venit meo noīe salu⁹ esto. id q̄ȝ de cādido dixerim
eloq̄ntie fluuio. ganiforti ducali secretario apprime merito. Cui sup re mee p̄po-
siture scribo. rogo vt me aliq̄n ꝯmissum facias quā ꝓuinciaȝ nicolao delega uerl
spero libent̄ faciat. Uale optime mei memor. **Epistola.xxx.**

Commendat causam suam.

Eneas silui⁹ poeta. S.p.d. dn̄o guiniforto vtriusq̄ iurl doctori ducaliq̄ se-
cretario amico p̄cipuo. Ea sublimatio stat⁹ tui vir amplissime quaȝ nuꝑ
mediolaneñ. p̄ncipē fecisse intellexi. tāto mihi iocūdior fuit. q̄nto illā vi-
deo tuis v̄tutib⁹ tuisq̄ studijs magis ꝯueniētē. Namq̄ sicut mihi vi. neq̄ ducal' cā
cellaria aptiorē rectorē h̄re poterat. nec tibi palestra ꝯueniētior dari. quāq̄ n̄ du-
bitē pl⁹ illā ex te hiturā ornamēti. q̄ te ex illa susceptuꝝ honorl. veꝝ i hac tua ex
altatōe rogo ne idē facias q̄ ex hūano igenio pleriq̄ faciūt oēs pt⁹ se dispiciētes
cū ip̄i sblimati sr̄. hua mihi oro aliquē locū i amicitia tua vbi me ponas. n̄ postulo
in p̄mis aut scd̄is. s saltē i vltimis. Namq̄ si cetera desunt q̄ amicitiā int̄ nos ꝯfla
re dēant: illud sufficere dȝ offōꝝ. s. ꝓfessio eadē. q̄r ⁊ ego cesarl nr̄i friderici secreta
ri⁹ suȝ. q̄uis lōge idign⁹. h̄ tn̄ res facit vt beniuolētiā tuā obtinere n̄ desperē. s q̄si
iaȝ illā nact⁹ sim. statui amicoꝝ more absq̄ p̄fatōib⁹. q̄ð mihi neccīuȝ sit tibi ape-
rire: tuūq̄ ꝯsiliū ⁊ auxiliū exposcere. vacauit alias i basilieñ. ꝯcilio p̄positura esti
laurētij mediolañ. eāq̄ mihi scā sinod⁹. quā tūc oēs recognoscebāt illico ꝯtulit.
Princeps mediolañ. aliū ex domo lādrianoꝝ elegi fecit ⁊ dari ei possessioȝ. euge
ni⁹ cuidā leonardo v̄tellen. d' illa ꝓuidit. veni ꝗ̄ mox mediolanū fauoreq̄ amicoꝝ
⁊ ex gr̄a p̄ncipis. excluso q̄ iā erat itrusus possessioȝ obtinui. solutl tn̄ ita vt fiebat
todeschino q̄nq̄ginta aureis: moxq̄ iussu ducali basileā repetij. Ab hinc trienniū

pestis magna ꝯcilīū inuasit. dux suus reuocauit. Ego qꝛ bonū offm̄ ibi hebaꝫ rece
dere nō potui. morbū icidi. subitoq́ꝫ orta fama ē me mortē obijsse. Scitū ē id me-
diolani. leōardꝰ cui eugeniꝰ ꝓuiderat. sblatū me ď medio gaudēs: possessiōꝫ ꝓpo
siture postulat obtinetq́ꝫ. Ego postmodū ꝯualescēs ⁊ audiēs me spoliatū scribo
lrās ad amicos. facio fidē me viuū eē: peto restitui. ſ qꝛ basilee erā nūq́ꝫ obtinere
potui. Credoq́ꝫ nūq́ꝫ ṗncipi fuisse rē expositā. q̄re cum tu eo in loco sis q̊ te, cupio
⁊ gaudeo. rogo obsecroq́ꝫ vt apire ista ṗncipi velis supplicareq́ꝫ vt eccliaꝫ meam
mihi r̄stitui faciat. ⁊ si aduersariꝰ dicat se ius hr̄e. nō fugio iudicē mediolañ. archi
epm̄ virꝝ sanctissimuꝫ. aut nouarieñ. pōtificē integerrimū ṗrem dummō qd iur͛
est añ oīa restituat i statū ṗstinū. iaꝫ āt nō pt dici qꝛ de obediētia alia sum. qꝛ regi
huio q̄ est oino indifferēs. plura scriberē si mihi cū hoie minꝰ ꝑito res eēt. tibi aūt
oē paꝝ sufficit. me iaꝫ hēs. Fecissem regē scribere. nisi rē paruā putarē. si tñ ita cō
sulis neq́ꝫ alit͛ fieri pt nō vnas ſ cētū hēo lrās. Tu obsecro mihi q̄d speres ⁊ q̄d
facto sit opꝰ rescribe ⁊ iuua vt potes. Sciēs qꝛ neq́ꝫ ingratū ꝓmouebis amicum
Uale: ⁊ me sic fruere vt strēnuo milite ⁊ doctore eximio dn̄o iacobo ď castro rōno
veteris. tanto tñ minꝰ q̄nto ⁊ scio ⁊ possum minus, ⁊ tanto plus q̄nto plura mihi
q̄ꝫ illi licent. Iteꝝ vale.

Gratulat͛ beniuolētiaꝫ magni viri se nactū esse. **Epistola. xxxi.**

Euerēdissimo in xp̄o pr̄i dn̄o. N. cardinali cracouieñ. Eneas siluiꝰ poeta.
S. p. d. Eplaꝫ meam reuerēdissime pr̄ ⁊ dn̄e colēdissime quā ex franckfor-
dia. p. v. transmisi. libent͛ audio in vr̄is oculis grām inuenisse. si tñ ita ē vt
spectatꝰ miles iacobꝰ aplicꝰ nūcius mihi retulit. q̄ nō solum placuisse lrās meas.
ſ ⁊ me iam int͛ familiares viros admodū charos eē ꝯfirmauit annumeratū. qd
magni muner̄ recepi loco. multūq́ꝫ illinc letatꝰ sum. Mea nāq́ꝫ snia ē. vt mihi int͛
mōrles felitius sit. q̄ꝫ ṗclaroꝝ hoim familiaritate potiri. ab hisq́ꝫ diligi ⁊ obſuari
qd cū mihi itelligā apud. v. p. r. ꝯtigisse gaudeo mecū ꝑsepe. ⁊ qi thesauꝝ magnū
recepim voluptate fruor ingēti. Nec ab re hac vtor ꝯpatōe. naꝫ q̄ thesauꝝ iuenit
nisi potēs sit. illū custodire sepe defraudat͛. ⁊ aut ṗncipis rapaces manꝰ aut acu-
tos furis vngues sp̄ timet. Itidē, mihi accidit. q̄ nāq́ꝫ pacto vr̄aꝫ ſuare beniuolē
tiaꝫ possim. nō plane video. Conciliatrix nāq́ꝫ beniuolētie v̄tus est ⁊ custos. neq́ꝫ
absq́ꝫ hac pōt vllū amicitie viculū ꝑpetuū eē. At h̄ in me aut nulla ē aut minima,
q̄d igit͛ faciā vt vr̄a erga me volūtas maneat. q̄ via in hac grā ꝑseuerabo. q̄ mō h̄
charitas alligabit͛. ꝑitura ē breui vt video h̄ mea voluptas si ad me tm̄ respicio.
At si vr̄aꝫ. R. p. intuear. spes ē māsuꝝ diu ⁊ solidū ac firmū eē hmōi gaudiū. beni
gnitas em̄ vr̄a q̄ amare (vt audio) accepit māsura est q̄ꝫdiu vixerit. Faxit āt deꝰ
vt lōgissimo ac nestoris euo fruami. ego v̄o curabo eūdē me sp̄ exhibere q̄lis eraꝫ
dum h̄ orta beniuolētia est. ⁊ si q̄d potero ampliꝰ ṗstare. ñ subt͛fugiaꝫ. asseruit āt
idē iacobꝰ auidā eē. v. r. p. vt q̄s nosseꝫ nouitates sibi rescriberem. parebo libēs. ⁊
q̄cunq́ꝫ emerserit nouit͛ hīs in ꝑtibꝰ scṗtu digna. eplari claudaꝫ breuitate. ne vel
legēti tediū vel scribēti laborē nimiū pareat. narratōis caput reditꝰ regis dabit q̄
ex reni ꝑtibꝰ februario mēse in austriā t͛meauit. eiꝰ aduētū oēs accole admirati st̄.
nec ei arbitrabāt͛ fieri posse. vt regiū diadema tā facile ꝯseq̄ret͛. ſ admiratio h̄ re
uerētiaꝫ pepit. more em̄ hūano accidit vt illos magis veneremur. q̄ꝝ opa demi-
ramur. haud alit͛ nūc actū est. albertꝰ dux austrie quāq́ꝫ diu ifensus frī suo regi fu
isset. bellūq́ꝫ secū a ꝑte gessisset. vt eū audiuit adeē. ad sextū (vt rōni dicebāt) lapi
dē obuiā ꝓcessit. vnaq́ꝫ secū wiēnaꝫ igressus ē vrbē. paucꝭ diebꝰ iteꝝ regē adiens
cū in noua ciuitate foret. refectꝭ oībꝰ ꝯtrouersijs. i frat͛nā receptꝰ ē societatē. h̄ st̄
q̄ mihi scribēda ď nouo occurrūt. omissis nugꝭ ⁊ alijs leuibꝰ rebꝰ. ď q̄bꝰ ivulgo sp̄
ē rumor. Affert dn̄s iacobꝰ eplaꝫ q̄ndā ex meis. q̄s hīs diebꝰ edidi. eā rogo vt vi-
deat iudicetisq́ꝫ qm̄ cū tiore ď rebꝰ fidei scribo. Librariꝰ q̄ trāscṗsit nō erat valde
ꝑitus. itaq́ꝫ pl'a vicia p̄nt in ea esse q̄ꝫ ego posuerim. Idō velit. v. r. p. repꝛehensiones
mihi ṗstandas cum eodē diuidere meq́ꝫ sp̄ hr̄e charꝝ ⁊ in memoria,

Uocat cum desiderio amicum. **Epistola.xxxij.**

Eneas silui⁹ poeta Iohi campisio.S.p.d.
Ex lr̄is plurib⁹ reuerēdissimi dn̄i cardinalis sancti angeli ad regiam maie
statem directis:ꝑcepi te fore apud ipi⁹ reuerēdissimā ꝑnitatē.Naꝫ ⁊ tua
manu scp̄te erāt.⁊ tuam dicēdi suauitatē redolebāt. Id q̄ꝫ ⁊ postmodū vir sua-
uis ⁊ tui amātissimus nicola⁹ de ciuitate castellis ꝯfirmauit.q̄ res mihi maxime
voluptati fuit.sꝑanti te ꝓpediem videre deosculari atꝫ amplecti.qd̄qꝫ dulcissimū
int̄ nos esse solebat.offi̅ꝰ instaurare ac ꝯ medicina nō nihil ꝯferre.cui⁹ te arbitror
p̄les dietim lectōes audire.cū vbiqꝫ medicoꝝ sit copia.Expecto itaqꝫ te mi cāpi-
si magna cū animi alacritate ⁊ gaudio.⁊ q̄uis te plurib⁹ ānis ꝑuat⁹ fueri ⁊ absqꝫ
te viuere didiceri. Nūc tn̄ nescio q̄d factū sit.vt postq̄ꝫ te vētuꝝ sensi. miserā mi
bi existimē vitā dum tuus differt aduēt⁹.q̄ꝓpt si me amas vt soles cura vt ve-
nias.ego te veteri ex amore obꝟuo coloqꝫ.nec ꝓpt̄ silētium qd̄ int̄ nos diutinum
fuit amori meo detractū est aliq̄d.Seruaui nāqꝫ legē int̄ nos dictam vt amicitiā
nr̄aꝫ:quā aioꝝ ꝯformitas ⁊ moꝝ silitudo ꝯflauerat.lr̄aꝝ omissio nō aboleret.qd̄
ita a me factū ē vt putē auctā poti⁹ q̄ꝫ diminutā eē beniuolētiā meā. nec alit̄ opi
nor de tua charitate q̄ amicitiā n̄ more puerloꝝ variādā existiare solebas.s̄ ꝓbo
ruꝫ legib⁹ imutabilē.Qz āt in his ꝑtib⁹ eē me audis:nolo vt admireri.vocat⁹ ei ꝑ
regiā maiestatē fui.i secretariūqꝫ r̄cept⁹.⁊ qd̄ mihi gꝛuissimo ē oneri:lauriati poe-
te titulis adornat⁹.qd̄ nomē lꝫ mihi sit lōge ipar.n̄ tn̄ a rege datū debuit refutari.
Apud hūc igr̄ ꝑncipē me repies.ad quē cū in hac tēpestate eccl'e accersirer.tanqꝫ
in tutissimū portū libent̄ me ꝯtuli.vt ꝓcul ab hmōi p̄latoꝝ dissensionibus agam
vitam.⁊ meipso fruar.Uale. **Epistola.xxxiij.**

Dolet de amici ⁊ patris absentia.
Eneas silui⁹ poeta.S.p.d.georio andrētio senēsi amico ꝓbo ⁊ ꝯstāti.Lr̄is
tuis q̄s plurimū accepi.vtor iocūdissime.q̄s lectitasse millies ne q̄cq̄ꝫ sat
est.scis eni̅ cū ꝑn̄tes eēm⁹ nullā potuisse die ꝑterire sine collo q̄o nr̄o.nāqꝫ
aut ego te vel tu meipm q̄ritabas.q̄ magis tecū me viuere fiebat q̄ꝫ cuꝫ alijs oib⁹
In ꝑn̄tia do lr̄e tue illo offi̅o fungūt̄ q̄ tu olim vtebare.cū eis vitaꝫ duco.he mihi
georiū:he mihi te ꝑmū int̄ oēs affert.his fruor. has āplector deosculorqꝫ.ex illis
solaciū si qd̄ hēo ad me ꝓuenit.Cū legi(deū testor)n̄ valui lacrimas ꝯtinere.fleui
fateor.iteꝝ atꝫ iteꝝ fleui.En inquaꝫ vbi amic⁹ ille me⁹ dulcissim⁹.dimisisse ipm
certo scio:si q̄n reuisā nescio.Urgebat nāqꝫ ad lacrimādū ꝑcipue qd̄ de genitore
meo siluio narrabas.tūc ei visū ē ignaro q̄d aculei corculū meū tetigisse.memie
rā ꝑri amorꝫ.ꝑticipabāqꝫ cū p̄re amaritudinē.s̄ de his omittam⁹. nā cū incido i
hāc rem videor ꝓrsus emori.te āt p̄ri meo adoptatū ḡtissime tuli vn̄ intelligo vt
illi⁹ furorē diminutū ⁊ te germanū acq̄siuisse.qb⁹ reb⁹ n̄ potui rn̄dere plurimuꝫ.
Alij nāqꝫ ilico receptis lr̄is.nūc mediolani me scias ꝯmorari.ꝑstoqꝫ germaniam
postulabo.itaqꝫ si q̄s lr̄ās ad me vis dare.iubebis exponi basilee.cetera nō hēo q̄
scribā.Adreocio petrucio nr̄o lr̄ās dedo āplissimas.genuā eiusqꝫ cūctos mores
ꝓ igenio ꝯꝓhēdo.q̄s tibi oñdi meo noīe exorab.Uale atꝫ iteꝝ vale oēsqꝫ amicos
nr̄os iubeto saluere.⁊ si q̄n genitorē meū offendā ꝟbis tuis solabere q̄ad potes.

Magnificat beniuolentiam. **Epistola.xxxiiij.**

Eneas silui⁹ poeta.S.p.d.Iohi aurispe
sicło.Nescio q̄d cause sit iohes mi dulcissime.q̄ neq̄aꝫ etiam paruo tꝑe i-
mo breuissimo momento imemor esse tui.esqꝫ in memoria sꝑ mea.Et ipa
recordatio gratissima est.q̄ te abn̄te nihil habeo dulci⁹.Hoc dū sepi⁹ ꝯsidero vn̄
ꝓcedat.multa cū enumerare possim:humanitatē tn̄ tuam potissime rat⁹ sum de
disse cāꝫ.Naꝫ cū ꝑe patauo redirē senas.subsistereqꝫ ferrarie nō nullis diebus.
tantū in te vrbanitatꝫ eē cognoui tantū charitatꝫ ac beniuolētie in oēs etiā in in-
firos.vt opiner te nullū fore benigniorē faciloreqꝫ.naꝫ ⁊ me voluisti int̄ amicos
tuos ꝯnūerare.hac de re tāto amore tibi afficior.vt si q̄s ad te ꝓfecturos ꝯperiaꝫ

sine lr̃is meis vacuos nō possum dimittere. In pn̄tia vo cum repissem. Nicola-
um illustris marchionis nunciū de te diligent̄ introgaui. ⁊ cum iocūda oīa retu-
lisset. longe gauisus sum letorq̄ʒ vehement̄. Si qd̄ ē tibi cordi ac iocūditati. nihil
est em̄ qđ magis affectem q̄ʒ te sanū hilarē q̄ʒ esse. ⁊ me tibi charꝝ fore vt ex ꝯiectu
ra capio. imo exp̄sse intelligo. vnum itaq̄ʒ oratū volo. vt ost̄das. s. tuam erga me
beniuolētiā extinctā nō esse. quā rem scribēdo sepius efficies. Uale ⁊ mg̃ro hu
goni ⁊ natis suis me ꝯmēdatum facito.

Nimphiplexim libellum se effecisse significat.

Epistola. xxxv.

· Meas siluiꝰ poeta. S. p. d. Sozinio medico p̄stanti ⁊ amico optimo. q̃tu-
or iaʒ mēsibus ad te lr̃as dedi. q̄s nō habuerꝭ. certi nihil hēo. Snīa tn̄ earꝝ
fuit vt opusculum eē ꝑfectum scires. q̊ me de baptista sepiꝰ rogaueras edi
turꝝ. qđ iđ feci. nō vt idoneū me fore existimarē ꝯdendis opibus autorem. s̄ vt in
telligeres amoris erga te mei. tantaʒ esse vim. ne qd̄ tibi negare valeam. Absolui
ḡ libellum hūc tuo nomi dedicatū v̄suum vltra duo milia. quē appellaui nimphi-
plexim de laudibus baptiste tue. ꝓfuse loq̄ntē. Eum vidit nicolaus nr̃aꝝ lr̃aꝝ la
tor. cui vidēdum tribui. q̊ testis eēt idoneꝰ q̊ de visu referre possit vt nr̄e leges im-
ꝑitār. Libri aūt memet latorē spero. qm̄ istuc breui ꝓficiscar. hēo em̄ multa de ba
ptista tua tibi recēsere. q̄ nō erant lr̄is inserēda. Uale ⁊ genitori tuo ⁊ iohi me cō
mendato. v̄bisq̄ʒ meis germanum tuum iubeto saluere. Iterꝝ vale.

Excusat yronice nō scribentem.

Epistola. xxxvj.

Meas siluiꝰ poeta. S. p. d. petro d̄ noxeto amico p̄mario. Mirabar dudum qd̄ rei eēt q̄ ad me nihil scriberes. s̄ he
rentē me iacturꝭ atq̄ʒ ancipitem vir suauis ⁊ vtriusq̄ʒ nr̄m amātissimꝰ nico-
laus ⁊c̃. ex dubio mouit. q̊ te diuitē factum retulit. q̊ audito. Atat inquā subito.
hinc illa intmissio lr̃aꝝ hinc illa mei obliuio longissima More em̄ hoim euenit vt
ditiores effecti pauꝑiores negligant. s̄ nō est mihi molesta h̄ taciturnitas tua qn̄
ex cā tua vtili ꝓuenit longe nāq̄ʒ dulciꝰ mihi est te locupletem esse tacēdo q̄ʒ scri
bendo inopē. Oro tn̄ si facultates tue ocium aliqđ p̄stent. mei vt memor sis. Nā
etsi diuitie occupatōes dant maximas. tp̄usq̄ʒ auferāt. pauꝑi tn̄ copiā s̄bministrāt
Cuiꝰ si q̊libet mēse paginam vnā ad me tinxerꝭ. magnaʒ grām facies amico tuo.
⁊ duplum recipies. Scriberē tibi haꝝ ꝑtium nouitates. nisi nicolaus instructus
veniret oim. quē libētius audias q̄ʒ meas lr̃as leges. Accepi te vl̄ patrē factum
vel breui facturꝝ esse. qđ mihi voluptati ē. miror q̄ʒ noluisse te huiꝰ gaudij me fore
ꝑticipē. q̊ nihil significauerꝭ tuo enee. Ego tn̄ cum filioluʒ in scocia suscepi. mox te
reddidi certiorē. s̄ ille iaʒ e vita decessit. deū oro vt tuū viuere sinat. ꝑris silēm. Ue
rum ne oino existimes te meis carpi s̄monibꝰ. Illud etiam te scire volo. q̄ʒ tuaꝝ
lr̃aꝝ vnas suscepi. ꝑ oratores regios q̊ florētie fuerīt. q̄s ꝓ magno munere habui
tā etsi pluriūꝭ annoꝝ paꝝ sit vna epl'a ꝯpēsare silētium. Ualeꝭ ⁊ me reuerēdissimo
dn̄o cōi ⁊ viro singularis doctrine mg̃ro thome ⁊ ceterꝭ amicꝰ effice ꝯmendatum.

Preceptum bene viuendi.

Epistola. xxxvij.

Meas siluiꝰ poeta iohi perigallo scriptori ap̄lico. S. p. d. Rem lōge maiorē q̄ʒ polum p̄stare. q̃ttidiano conitio ex
me petis. breuē vt tibi beneviuēdi p̄ceptōʒ ꝯscribam. Temptatio illa non
ꝯsultatio est. qd̄ em̄ fieri pōt vt meis monitis tu indigeas. q̊ studiosus phie sp̄ fu
isti. Cui si aliqd̄ deest. p̄sto assunt diuini atq̄ʒ humani iuris doctores. q̊ basileam q̃i
athenas ornatū reddunt. illos ꝯsulere ⁊ faciliꝰ erat ⁊ vtiliꝰ. in austria aūt demētꝭ
est q̃rereꝭ romam. aut platonē apud hungariā inuestigare. Non tn̄ ꝓpterea tibi nō
rn̄debo. Tanta ē em̄ tuoꝝ erga me magnitudo meritoꝝ. vt nō solū petitōibꝰ tuis
q̄s serio. s̄ etiam q̄s ioco facis tēptatōibꝰ parere obnoxiū me existimē. Satꝭ faci
am igit̄ breuit̄ peticiūcule tue. nec phoꝝ more p̄cepta dabo. s̄ vt p̃rfamilias cum
filijs solēt: agā tecū. Norma ē succincta quā si s̄uauerꝭ recta in celū via transibis.
Nescio si vnq̄ʒ ingressus es mare. illic si vnq̄ʒ fuisti. scio te cū ꝓcellꝭ inflari pelagꝰ ⁊

nauigiũ ĩpeti ꝯtrarijs vẽtis cernebas. multa deo vouisse. Si ergo vis fieri saluus. re
cteq̧ viuere. q̄ ꝓmisisti dum tempestas in mari fuit: ea ſuato. Et si fretũ nunq̄
ascẽdisti. carcereq̧ aliq̄n ptulisti: cura vt egressus talis sis. q̄lem te futurũ si exires
spõdebas in carcere. At si neq̧ hoc neq̧ illud exptus es. remediũ terciũ supest. Nõ
dubito q̄n aliq̄n egrotus fuerꝭ. Quis em̄ est: q̄ tricesimũ annũ absq̧ graui aliq̄ va
litudine attigerit. multe pestes humano iminẽt corpi. minimaq̧ res est q̄ nos vel
tollit e vita vel morbꝭ detrimis afficit. Memẽto igit̄ mi iohes cum lectulo resu-
pinus iaceres. cum renes arderẽt. cũ ilia rũperent. cũ fauces arescerẽt. dum te sitis
incẽderet. dolor pulsaret. facietas cibi offenderet. q̄d tecũ ipe diceres. q̄d deo ꝓ-
mitteres. si tibi sanitas restitueret̄. Certus sum qꝛ de mõ viuẽdi sepiꝰ cogitasti. ⁊
vicia dimittere. ṽtutes ṽo ãplecti spopõdisti. Nunc igit̄ qꝛ diuino munere sospes
es. stude vt impleas q̄ ꝓmisisti egrotus. Hec regula ẽ hñ viuẽdi breuis ⁊ certa hanc
ſuato. Sꝫ accipe etiã aliam breuiorẽ. si vis recte agere vitam. nihil facias qḋ deũ
videre nõ putes. nihil secreto exoptes qḋ p̄ñte ipo optare ñ audeas. iuuenalisq̧
nr̄i meminerꝭ q̄ ait. Optãdum ẽ vt sit mẽs sana in corpe sano. Cetere ex alijs q̄re.
Ego q̄d dicere possem breuius non habui. Uale ⁊ me q̄ñ id reciprocum est ama.

Significatio huius dictõis turpis ꝑ antifrasim.

Episto. xxxviij.

Eneas siluius poeta. S. p. d. iohi campisio
pho p̄stanti ⁊ ornatissimo. Demiratus es iohes mi amãtissime. ṽsus me-
os cũ legeres. mulierẽ turpem ꝓ deformi positam eẽ. Cuꝫ vsurpatissimũ
apud oẽs autores peq̄ sit vt anime viriũ potiꝰ q̄ corpis turpitudo demõstret. sic
est illud iuuenalis filiolã turpi vetule ꝓducere turpẽ. ⁊ alibi. Breue sit qḋ turpit̄
audes. ⁊ iterũ. Nec fedam alij nec turpe putarẽt. ⁊ horũ exẽplorũ mille. Cicero q̧
in officiorũ libris de turpi sic loq̄t̄ vt de re q̄ honesto opponit̄. Honestatẽ aũt ñ in
corpe sed in aīa locauit. vñ ⁊ eiꝰ ꝯtrium qḋ est turpitudo aīm intuet̄. at ego nec rõne
nec autoritate careo. Licere mihi vĩ vt quẽadmodũ ꝓ pulcro honestũ ponit̄. ita
⁊ turpe ꝓ deformi nõnunq̄ recipiat̄. Uirgiliꝰ em̄ ⁊ corpe honesto inq̄t. qḋ huius
.i. pulcro exponit. Rursus apud ciceronẽ in ijsdẽ officiorũ libris. q̄d significet de-
corũ scis. Juuenalis tñ id ad corpꝰ retulit. tanti est q̄rẽda cura decoris. q̧ si decorũ
ad corpus aīmq̧ ꝓducimꝰ. cur nõ ẽ eadẽ de turpi rõnia. Sed ne te mult̄ morer. autori
tatẽ subijcio int̄ eximios poetas Ouidiꝰ ñ inferiori ẽ loco. quẽ lactãtiꝰ ingeniosuꝫ
vocat. is in eo q̄ de fastis libro inscribit̄. hos ṽsus ponit. Atq̧ fere videt turpes
i pelice vultꝰ. hꝰ in amplexꝰ iupit̄ inq̄t eat. loq̄t̄ ãt de calistone q̄ in vrsaꝫ ꝯuersa ẽ
cꝰ vultus turpes dicẽs nihil aliud significare voluit q̄ deformes. Nec ṽgilij nob
autoritas abest. q̄ de apibus loq̄ns in georgicis. ⁊ puluere turpes dixit. nec tunc
aīm sed corpusculũ denotauit. Hos ego secutus suꝫ. q̧ si aresto. inimicus culparet
imitari potius vellẽ nasonis atq̧ maronis doctaꝫ negligẽtiam q̄ illius obscuram
diligentiam. Uale.

Epistola. xxxix.

Damnat verbosa volumina.

Eneas siluiꝰ poeta. S. p. d. mariano sozino senensi. Attulit mihi vir canus
⁊ ꝑbenignus ludouicus tuas lr̄as. ⁊ q̄ sibi ꝯmisisti seriose retulit. Uidi li-
bẽter ipm̄ tui cã. ⁊ tuas lr̄as q̄ vnice post meũ ex te recessuꝫ apud me sunt
auide legi. qḋ mihi mãdasti nõ potui absoluere vt forsitan cito voluisses. ꝓpt̄ re-
cessum regis festinũ. q̄ raro vno in loco morat̄. indies tñ ero tui mẽor ⁊ q̄d facere
oporteat alijs lr̄is tibi significabo. res em̄ hmõi lõgum hñt tractũ. sed postq̄ cepte
sunt. nõ facile dimittunt̄. nec tantã hñt variatõꝫ vt nr̄e. Tu tibi ꝑsuadere debes
me tuum sp̄ esse cupeq̧ morẽ tibi in oibus gerere. ⁊ vtinam in loco eẽs. q̄ te ⁊ tui
doctrina vti sepius possem. Gaudeo te patrẽfamilias factũ. ⁊ rogo diuaꝫ maiesta
tẽ vt soboles ex tuis lumbis orta. filijs sit tibi. Cõmẽtarios tuos sup decretalibus
⁊ si facundos arbitror miraq̧ sciaꝫ p̄seferentes. Uidere tñ non cupio qꝛ terruit
me laborũ numerus cũ eos in q̄tuor ⁊ viginti volumina distictos scp̄serꝭ. mos ẽ le
gistarũ vt lõgi sint. hinc ouidius ṽbosas dicit leges. Et iuuenalis de causidicꝭ scri-

bens libellos inq̄t eos infaste seq̄. Tu tñ ⁊ oratoris ⁊ poete ⁊ iurisconsulti locum imples deberes ista metiri ⁊ modū pagine facere. ne scriberes in imēsum. q2 ⁊ scribēti laborē. ⁊ legēti fastidiū. tuas sortes si qñ ad me miserꝭ auide videbo. q2 illoꝝ codices nō dixisti admodū eē numerosos. De rege aragonū q̄ scꝑsisti ex alijs q̄3 audiui. deus illi iter faciat ad suum desideriu3. q2 vir ē victoria dignꝰ. nec q̄ dñet par est in orbe sibi. Ego illi afficior ꝓpꝉ suas ꝟtutes. nunq̄ꝫ tñ vidi eum. Si posset italia suo pacari sub dominio. magis ꝓbarē q̄ꝫ sub cōitatibꝰ. q2 cor nobile regium ꝟtutes ꝑmiat. Tu vale ⁊ andream iuris intꝑretē hugonis filium. quē apud te eē audio meo noie saluum dicito.

Epistola. xl.

Promouet ꝯdoncendum in officium.

Eneas siluiꝰ poeta. S. p. d. dño iohi mayers cancellario austrie benefactori suo honorādo. Alloq̄ꝉ te vir bonus ⁊ honorādus lodouicus lator pñtium. in re q̄dam dñi mariani sozini seneñ. vtriusq̄ꝫ iurꝭ doctoris excellētissimi: q̄ libenter in hac tꝑis tribulatōe ad germanie ꝑtes se trāsferret. ⁊ ius wienne legeret. q̄re si vides ad eam rē eē modū. supplico vt me instructū facias ⁊ ego regi referam. Mihi eñi res vr̄ vtilis ⁊ vniuersitati ⁊ patrie ⁊ regi. Na3 cum ille sit ex ꝑmis italie doctoribus. multi remanebūt wiēne. q̄ nunc padua3 studiū cā vel papiam ꝑgunt. Et ois bauaria sueuia frāconia ⁊ bohemia ac etiā hungaria iurꝭ ediscendi cā wiēna3 petēt. Rex ꝟo in his q̄ iurꝭ sunt ꝯsulere ipm̄ poterit. ⁊ si qñ opus fuerit: ducet eum q̄cunq̄ꝫ voluerit. iō si vides viam ad h̄ patere. fac me certiorē. ⁊ ꝯfide q2 hoiem ꝑliberalē ꝓmouebis: nō doctu3 in iure solū s3 ois doctrine ꝑitū. Eius virtutes ex lodouico ꝑfato planius ꝯnosces. me plura dicere cōis pr̄ia vetat ⁊ amicitia q̄ illi su3 iunctus. ne has res ꝑferre veritati videar. s3 ꝯfido multos esse in germania q̄ viꝝ noscūt. q̄ eius discipuli fuerꝉ q̄ me succumbere nō sinent. Tu cōis boni amator ⁊ regalꝭ honorꝭ ꝓmotor es. qd̄ in hac rē potes oñde. Vale.

Epistola. xli.

Dat fidem scriptis.

Eneas siluiꝰ poeta. Strēnuo militi dño ꝓcopio bohemo. S. p. d. sunt mihi certa q̄ scribis. nec vnq̄ꝫ aliter ratꝰ sum. Nosco eñi mores militum inꝉ q̄s magni fit fides. q̄ ex eā est dicta vt cicero vult. q̄m fiat vt dr̄. Tu ꝟo vltra militia3 etia3 lr̄as es sortitꝰ. Itaq̄ magna ꝑs fidē ꝯmēdat: decipe aūt inꝉ vicia ponit. Scio igiꝉ de retento esse cū spares ꝓficisci. nec ego aliud ratus sum. s3 ꝯmendo te q̄ rescripsisti cām remissionis ⁊ felicem te puto. q̄ neq̄ꝫ mōtes neq̄ꝫ lutum neq̄ꝫ glaciem aut niues expiri voluisti. quāq̄ꝫ h̄ omnia tolerabilia existimarem. si bachꝰ apud has gētes tractabilis eēt. q̄ rudis est. asper. indomitus. amarus. nihil hñs in se suauitatꝭ. Vetustas bachum q̄ dulcis eēt ⁊ hoiem affabilem redderet: in numero deoꝝ collocauit. Hic ꝟo inꝉ eumenides cū cerbero ⁊ ydra locādus eēt. Quid tibi de mulieribꝰ dicam. ꝓpmo me ne fia3 odiosus. ne aliq̄ ex nr̄is socijs q̄ rutilam credunt lucretiam. me molestam arguant q̄si eoꝝ amori derogauerim. s3 amor cecꝰ est. iō papi florētinꝰ lucernam q̄ndam adamauit vt pendētem ex cingulo q̄cunq̄ꝫ iret ferret secum. ⁊ obuiantibꝰ q̄buscunq̄ꝫ ostentans. nunq̄d pulcra lucerna eēt ꝑcunctabaꝉ. Sic iuuentꝰ vr̄a ethiopem q̄si niue sit candidior colit. Facit h̄ inopia. nam ⁊ monoculus rex est inꝉ cecos. satis dixi. tu wiēne degis vbi veneris chorꝰ late ꝑt3. S3 caue ne vincaris ꝟbo aut blādicijs alicꝰ. q2 postq̄ꝫ inescatꝰ est homo. derelinq̄ꝉ estq̄ꝫ derisui. nullaꝫ ames ꝑusq̄ꝫ ꝓbaueris. De pecuniola mea mea laudo. illam apud cancellarij frēm deponas. Regi ero tuus fidelis nunciꝰ. ⁊ hodie vt puto. nec mihi h̄ erit ꝓ te facere arduu3. Utinam huire tibi ampliꝰ possem. na3 meritꝰ es vt te omnes ꝓmoueant. Vale ⁊ intra bohemia3 noli tādiu eē vt obliuiscaris nr̄i. Qd̄ rñsum rex dederit ꝑ alias lr̄as efficiam tibi notum. Iteꝝ vale.

Epistola. xlij.

De incerto curialium statu.

Eneas siluiꝰ dño Caspari schlick cancellario imꝑiali. S. p. d. In lr̄is alijs q̄s cum pñtibꝰ mitto significaui tibi maiestatē regiam diem sancti georij

ꝛ elegisse. in quo vellet petere nurebergã. ꝛ sic in ꝯsilio ꝯclusum est. Sꝫ nō est si-
bille folium. aut imutabile fatū. qđ in ꝯsilio decernit. Aliuim⁹ nos indies qđ he-
ri placuit hodie displicet. ita gestum nūc est. Termin⁹ eñ ꝗ erat ad sctm̄ georium
receptus. nunc in ascēsionis diem ꝯmutat⁹ est. mihi h̄ mutatio suspecta est vere-
orq̄ ne derisui sit ꝑncipib⁹. ꝗ dietas almanoꝝ infinitas aiunt. Puto aūt regem
idcirco terminū hunc amplexū. q2 mox instet alius cū bohemis recept⁹ ad nati-
uitatē beati iohis. q̄si ꝑ hunc modū intendat rex vnū mēsem nurēberge morari.
imperij ꝛ eccl'ie facta terminare. atꝫ exinde pragā ire. nescio tñ an bñ metiti sunt
terminū. ꝗ hunc excogitarūt. Ego reor neq̄ regē ad diem vētuꝝ. neq̄ mēsem ad
tot negocia sufficere posse vereorq̄ nedū vno itinere duo negocia volum⁹ absol-
uere. negligam⁹ vtrūq̄. ꝗ faciat me de⁹ falsum vatē poti⁹ q̄ veꝝ cū tanto dāno.
Ex his video diete ꝯtinuatōꝫ nō hiturā locū. sicut apud vos erat statutū. q2 nimis
duꝝ eēt tādiu expectare. exinde intelligo chimeñ. epm̄ huc vocari ꝛ te etiā accer-
siri. ꝛ q2 eps huc q̄cito vētur⁹ est. suadeo vt ꝛ tu nihil tardes. scis q̄d expediat ꝑte
eccliaꝫ frisingeñ. tu potuisti sentire q̄d sit ani⁹ chimēsis i hac re puto vtile fore vt
nō sit tardi⁹ tuus q̄ suus accessus. credo me sane ꝯphendis. Comes goricie iam
triduo h̄ est. eiusq̄ ꝯsors. dispar ꝯiugiū vna ingressi sunt. vnas edes incolūt. vna
ꝑ opidū ꝑgunt. si sic se amāt vt foris significāt beata societas ē mirādūq̄ specta-
culū. nuꝑ viꝝ vxor captiuū hūit in vinculaq̄ ꝯiecit. ac horrēdi criminis reū dixit.
Nūc vn⁹ lect⁹ vtrūq̄ recipit ꝛ vna pascit mēsa. mira res si tantū odiū tācito po-
ni pt. int alios si h̄ accidisset. nec vir vxori fidē recōciliāte daret. nec vxor viro in-
iuriaꝝ vltōꝫ verita. ꝗ h̄ fortasse nō vt volum⁹ ꝗ vt q̄mus agēdū est. Exitus ꝗ sit
vtriusq̄ mēs patefaciet. albert⁹ regl' frat tardi⁹ ꝑato veit. is ei nescio quā ob cāꝫ
petꝝ cottraꝫ suū cancellariū apprehēdit ꝛ ꝯiectū in vinculis ꝯpedib⁹ ferreis alliga
uit. sic vir ifelix multoꝝ laboꝝ fert ꝑmiū. nemo est ꝗ speret ipm̄ liberāduꝫ. Prin
cipes nāq̄ hmōi fere oēs sunt vt q̄s capiūt. nūq̄ dimittāt. aut eñ re⁹ est. ꝗ capt⁹
est ꝛ luere penā dꝫ. aut innocēs. ꝛ vt videat nocēs tenet ne ꝑncipis crimē pate-
at. ne vel ille dimissus iniurias q̄stuꝫ eat ꝛ vlcisci studeat. Beati ꝗ ꝓcul a curiaꝝ
tumultib⁹ degūt. ꝛ ꝯtēti sunt ꝗ adest fortuna. nos aioꝝ ipulsū cecaq̄ cupidie du-
cti. regū atria petim⁹ ꝑncipū in oculis ꝟsari volum⁹. q̄b⁹ si milies cū ꝑiculo capi-
tis fuier. modicū ꝟo oberrauer mox ꝑisti. nihil eñ violēti⁹ ē aure tyrāni. suspiciosi
oēs sunt. tum curiales inuidi. ꝓmptiq̄ nedū si assit. ꝗ si absit q̄ꝫ criminari delictū
Perierūt oia fuitia si semel nō recte ꝑuer. ꝛ sunt nōnulli. ꝗ tūc citius fuū ꝑdūt:
cū maiora sunt obseq̄a. naꝫ cū videāt se multa illi debere. potius delictū cupiūt q̄
obsequium ꝑmiare. Sunt tñ plures ꝗ duc' alberti factū ꝓbāt: ꝛ mihi q̄ꝫ ita ꝑsua-
sum ē. naꝫ ꝑnceps ille. tū sapiēs est. tū mitis. nec absq̄ magna cā in tantū viꝝ in-
iecisset man⁹. ꝗ cottre vtilius fuisse plebē suam curasse. Nūc q̄rit q̄ pacto sibi il-
la auferat. ꝛ aiunt q̄dam irregularē esse hoiem ꝑuandūq̄ eccl'ia in q̄ vellet nunc
(vt existimo) petrus deo fuire. ꝗ q2 dum facultas fuit voluntas defuit. nūc volū
tatem facultas deserit. Nemo ꝯtent⁹ viuit sorte. ꝗ plus habem⁹. plus volumus.
Ille beatus ē ꝗ cupiditati terminū ponit. ꝗ ꝟo nimios optat honores ꝛ nimias
poscit opes. is sibi excelse turris tabulatū erigit vñ altius cadat. maiorēq̄ det rui
nam q̄ opinionē. Faxit deus vt sicut nunc nō hēo. sic ꝑpetuo fugam. Tu vale ꝛ
q̄uis h̄ reditum tuum videant disuadere. q̄primū redi. q2 rex nr nihil tyrāni hꝫ.
Et tu nō cum eo ꝗ cum alio creuisti. nec nūc augere ꝗ ꝯꝟuare statū queris.

Rex aragonum se cingit in auxilium rhodis contra thurcum.

Epistola. xliij.

Eneas silui⁹ dño Caspari schlick cancellario imꝑiali. S. p. d. Aduenerunt
deniq̄ lr̄e aplice ꝑ guidonē allate. sicut ex curia scꝑtum erat has apud me
habeo. nouē numero. Sunt in forma plena ꝛ sufficiēti. nūc opus ē vt q̄toti⁹ re-
uertami q2 vt spero possessiōꝫ assequi ꝯcupitā. nūci⁹ ꝗ attulit lr̄as refert thadeū
marchiōꝫ hesteñ. ꝑ nicolaū picenium cū mille eq̄tib⁹ iceptū missūq̄ regi aragonū

Qui rex venetis scripserit pacē. aut belli poscēs inducias. naʒ duas ꝛ q̄dragīta galeas armauit. intēdens saracenoꝝ q̄ ꝯ rhoduʒ venerant insultantibꝰ obuiare. nihil adhuc de r̄n̄so scitum ē. Athesini legatos h̄n̄t venecijs auxiliuʒ postulantes. qd̄ ne fiat timor ē. Libent̄ n̄aqꝫ veneti aliq̄d illis in mōtibus piscarent̄. ne venari cesar in mari eoꝝ posset. Hēbitis ꝛ vos lr̄as de venecijs p̄ q̄s cognoscet̄ sōnium eē de pecunijs. nisi alia incedatis via comes goricie hic abcessit. abnegat̄ sibi feudis. Dicūt em̄ austrie duces id p̄uilegū h̄re. ne q̄s in t̄ritorijs suis p̄nceps degat vexillo inuestiēdus. vxor eiꝰ adhuc est h̄. Manēt vetera pacta q̄ comes cilie ꝑcussit. oīa vir tenet. vxor vnū castꝝ h̄ʒ ꝛ ibi libras cētuʒ. ꝛ rursus tricētas annuas ex viri camera susceptura ē. s̄ ꝯplacere illi nō tenet̄. hoc viꝝ male h̄ʒ. vxorē ꝑua ꝓuisio grauat. Comes cilie ꝛ dux albertꝰ ambo in ꝯsiliū reḡ sunt recepti. ꝛ his diebꝰ iurarūt. itaqꝫ nō oīno h̄ nihil ē actuʒ. Reliq̄ ex lr̄is dn̄i heinrici senciet̄. ego maximope cupio titum liuium vr̄i itineris eē comiteʒ vt meꝰ sit in curia aliq̄n socius. Valete ꝛ me vr̄o ex amore ꝯmissum habeatis.

Nouitates de turcis.

Epistola. xliiij.

Meas siluiꝰ poeta. S. p. d. sūmo p̄ho iohi campisio. Alioꝝ lr̄as q̄ ad me scribunt̄ semel dūtaxat lego. idqꝫ cursim. Tuas cum recipio nunq̄ꝫ satis legisse videor. Redeo iteꝝ atʒ iteꝝ nunc istā nunc illam ꝑticulaʒ attingo. Egre illas e meis manibꝰ abire sino. facit hoc ornatꝰ scribēdi ꝛ charitas tū q̄ cuʒ illis tanq̄ꝫ cuʒ teipō loq̄r. q̄ nemo mihi suauior ē. Nunc cū guidio tabellariꝰ tuas mihi lr̄as redderet: q̄ntū voluptat̄ accepim nō possum ꝯiunctim exprimere. s̄ ꝑtes ep̄le tue singulas referētē me maḡ intelligas. ꝛ q̄ntū attulerit gaudij intueberi meliꝰ. p̄tereo res in subres. nec em̄ mihi suasum ē. te q̄cq̄ absqꝫ ꝯsilio facere. tāetsi iocās magisq̄ꝫ arguens de ꝑcitate fecerim v̄bum. qd̄ de politic̄ scribis. admoduʒ placʒ nec te mirari optʒ si tibi libꝝ empturo ꝓspicere volui. nō ei diffidere ē amicitie s̄ ꝯsulere. q̄n viaʒ ostēdimꝰ euādi argētuʒ. qd̄ v̄o ad nūmos me paulo post nimis affectū dicis q̄ꝫ oporteat. facis amice. q̄ me admōes ne q̄d auaritie in me sit te q̄ʒ in hoc p̄hm ꝓhes: cꝰ est aīm vicijs purgare. s̄ scis oēs nos cuʒ senescimꝰ (vt terentij s̄nia est) ad rē fieri attētiores: q̄ꝫuis ab re sit. q̄ minꝰ restat itineris: eo plus (sicut cicero ait) q̄rit̄ viatici parare. Credo id accidere. q: multas ꝑpessi calamitates in iuuētute. illaꝝ meminerimꝰ timemusqꝫ vt reuertamur i eas. animꝰ iuuenis sāguie feruēs. ebulit. furit. isanit. nil ꝑēsi h̄ʒ. n̄ pecuniā ꝑēdit q̄m se facile lucratuꝝ sꝑat. nūc bella metit̄. nūc mercaturā cogitat. nūc regales curias meditat̄. credit amari. credit sibi ab oībꝰ subueniri si opꝰ fuerit. Vetulus sp̄us scit. q̄ꝫ rare sunt amicitie. q̄ꝫ fallaces amores q̄ꝫ difficilia lucra. Scit t̄ꝑalia bona (sine q̄bus negat aresto. plenaʒ felicitatē) in manu eē fortune. q̄ si amiserit. illa inuita recuperare nō pōt. ego mi iohes satis multa ꝓbaui: pecunias q̄si fimū ꝯtēpsi. nunc cū illas vellem. nusq̄ꝫ apparēt. Video veꝝ eē qd̄ iuuenalis inq̄t. haud facile emergūt q̄ꝝ v̄tutibꝰ obstat res angusta domi. si mihi puer vt v̄gilio ꝛ tolerabile fuisset hospiciū potuissem ꝛ ego cātare s̄b antropierio. qd̄ nūc pōt sane pauꝑtas facere. mihi curandū est vt viuā atʒ auro nō careā. q̄ nocte dieqꝫ corpꝰ eget. da igit̄ veniā si emptor q̄ꝫ minimū dare cupiā. Naʒ ꝛ q̄ vēdit q̄ꝫ maxim optat vēdere. age tn̄ vt vis fiat. nullibi ero tibi aduersus: tāetsi disputare int̄dum placeat. Tuū est curare vt aresto. veniat. q̄uis ꝑcio emptꝰ. nec doleat h̄ p̄hs vēdi. naʒ ꝛ platonē venūdatuꝫ legimꝰ. quāq̄ꝫ vēditio h̄ quā peto: etiaʒ ciceroni ꝛ v̄gilio sit accepta. nā q̄ scribūt nil aliud volūt nisi vt post obitū q̄ꝫ sepissime vēdant̄. tu tn̄ alijs lr̄is iuenisse te aiebas. venalē p̄hm. nunc te inuētuꝝ dicis. s̄ ille forsitan senis māsit. iō alium q̄ris. Qꝫ mihi scribis te v̄ba ex summo pōtifice audisse q̄bus spem ꝯcipis fortune melioris. magna leticia intellexi. scio em̄ honore atʒ bono q̄uis te dignū. Tu tn̄ scis diuitias plerūqꝫ indignos comitari easqꝫ (vt p̄hi volūt) q̄ minꝰ sunt digni possident. iō tibi minꝰ spero. s̄ pt̄ sūmꝰ pōtifex fatū vīcere. ꝛ p̄ꝛtim si vt scribis adiutor tibi sit reuerēdissimus dn̄s tuꝰ meusqꝫ. dico meꝰ q: vetꝰ mihi apud illū noticia ē ꝛ

putaui me aliq̄n ab eo diligi. idēq; nūc puto. nisi vel suꝰ mutatꝰ sit animꝰ. vel que
intercederūt negocia me sibi alienarūt. Credo te meū s̄mone cape. ego tn̄ q̄cq̄d sit
illi afficior ꝟtutemq; suā ⁊ miror ⁊ colo. nec ex eo aliud peto. nisi vt tuum bonū
q̄rat: q̄ vno ꝟbo statū tuum pōt mutare. Ipse pꝰbus est nisi pꝰbm amat desinit eē
qd̄ est. nec ego tanti eū faciā. optꝫ nōnunq̄ fortunā vincere eiq; resistere ꝓ virtꝫ
clarꝫ. De noxetano satꝫ fecisti desiderio meo. nō solū eū q̄d officioꝝ gereret mihi
exposuisti. s; ipm̄ q̄ȝ ad me scribere ꝯpulisti. Ago tibi ꝓptea gr̄as ingētes. Video
tn̄ nō ꝯcordare q̄ scribis. his q̄ ab ipso accepi. Is se inopem scribit. cū eum diui-
tem dicꝫ. s; credo te ad veritatē loq̄: ipm̄ ad opinionē. Nemo eni diues est cuiꝰ cu
piditati nō est satꝫ. tu qd̄ sufficere homini rerꝫ. id diuicias ais. Is q̄ non hȝ auri
mōtes: pauperem se putat. Ego plus tuis lr̄is de eo. q̄ȝ suis sum gauisus. Naȝ si te
nō audiuissem prius. moleste tulissem eius scripta. Diligo naq; ipm̄ ⁊ omnis acer-
bitatꝫ sue sum ꝑticeps: s; tu leuas me magnis angustijs. q̄n bn̄ esse illi dicis. Nō
dicam plura in h̄ q̄ sibi scribo. ⁊ puto eum apud te risurū. q̄n expuentes miseriaȝ
deambulatū itis meiq; memores estis. siue coliseum pietatꝫ siue pontem emiluȝ
vel cū termas visitatꝫ diodecianas aut illa sanctoꝝ templa. iacobū caluum resa-
luto ⁊ bn̄ illi esse cupio. Nā mei aliq̄n amicꝰ fuit. ⁊ nūc est nisi amicitia possit frā
gi. multa mihi de Cōte nr̄o senensi venerabili cubiculario aplico scp̄sisti. q̄ oīa
iamdudū mihi vienne retuleras. ⁊ ego vera esse scribam. q̄ viꝝ illū nobilē ꝯterra
neum meū a tenerꝫ annis noui. Puto tn̄ te illa pn̄te ipso scp̄sisse q̄ tam efficax fu
isti. s; q̄d dixi puto certa res est. Nam tuipse in duobꝰ corpibꝰ vnam esse animaȝ
dixisti. qd̄ igit̄ scribis nedum illo pn̄te scribis: s; ipse scribit. Non dicam q̄ tibi vt
aliud significes. Nam qd̄ de te dico. de ipso dico: si tu me habes. ⁊ ipē hȝ. Aristo-
phanes tuꝰ. regium mihi salutes dicere voluptati est. nā ⁊ illiꝰ memor sum. s; optas
sem q̄ fortuna sit eiꝰ sicut de petro scire. timeo naq; sibi. naȝ oēs poete iacent. sur
gūtq; theologi. q̄ꝝ iusticia summa putat̄ scia. Poeta ꝟo exurit intactam paridi
ni vēdat aganē. Arbitror tn̄ q̄ pius est vir. deū illū respicere ⁊ aliq̄d iaȝ tribuisse
q̄ sit sibi tuta senectꝰ a tegete ⁊ baculo. Nihil mō plus eē ꝑscribēdum nisi q̄ te sci-
re volo reuerēdissimū dn̄m cardinalem sancti angeli cū rege polonie atȝ dispoto
iam intrasse hungariaȝ. q̄ in loco bassa thurcoꝝ cū viginti milibꝰ eq̄tum obuiam
venit. Premissisq; leuis armature militibꝰ xp̄ianoꝝ exercitū infestabāt. tū ioha-
nes trāsiluatoꝝ dux. q̄ vngarica lingua dr̄ vainoda receptis decēmilitibꝰ eq̄tum.
Morauam flumē traicit. relictisq; impedimētꝫ bassam petebat ꝑlium initurꝰ.
Timuit bassa recessitq;. iohēs ꝟo vrbē nisaȝ ꝓfectꝰ est eamq; militibꝰ cinxit. nec
magno negocio expugnauit. Exinde relatū est bassam cū exercitu reuersum bel-
lum poscere. q̄ accepto: obuiam iohēs ꝓrexit. atȝ vt in ꝓpinquo fuit structꝫ acie-
bus certamē inijt. Mira res: ex thurcꝫ duo milia cesa dicunt̄: capta q̄tuor milia.
Ex xp̄ianis solum decē cecidere. q̄bꝰ ꝓ xp̄i noīe certātibꝰ bn̄ putandū est obuenis-
se. Signa militaria nouē intercepta sunt. multa p̄da asportata ⁊ spolia ditissima. re
liq̄ q̄t fuga morti eripuerat incolaꝝ insultu perijsse dicunt̄. Hec acta sunt ad diē
terciū nouēbris sicut regi nr̄o ꝑ ipm̄ cardinalē ⁊ regijs lr̄is scp̄tū est. Aiunt h̄ ma
gnū esse initiū. ⁊ spem hinc suscepi. q̄ thurci ex europa pellant̄. qd̄ faxit deꝰ. tū ꝓpt̄
xp̄iani religionis augmētum. tū ꝓpt̄ nomē ⁊ gl̄iaȝ cardinalis ipiꝰ. quē dignū ho-
nore q̄uis deputo. cū fidem catholicaȝ defensurꝰ tantꝫ se discriminibꝰ obiecta. Va
le ⁊ amicoꝝ q̄cq̄d habeo saluum dicito.

Epistola. xlv.

Quō vxor ducenda ⁊ pn̄cipibꝰ s̄uiendum sit.

Eneas siluiꝰ poeta viro p̄stanti fratriq; colēdo petro noxetano. S. p. d. ma
gnas habeo gr̄as campisio nr̄o. q̄ te mihi scribere ꝯpulit. s; maiores tu illi
hr̄e debes. q̄ eius opa ad te reuersus es. Nanq; cum soleres oīm esse hu-
manissimꝰ. diu extra te fueras nihil mihi scribēs. Qua re nescio q̄ potuerit imma
nior esse. Sȝ viuat felix campisiꝰ q̄ te hūanitati reddens me vita donauit. Erā. n.

iam exanguis mortiq3 primus: nihil tuaꝝ suscipiēs lrāꝝ. s iaz rediuiu⁹ sum fa-
ctus scptꝭ tuis. tāetsi nnllā scribas rācida. nā ꝗcꝗd tibi molestū ē. id mihi q3 acer
buz eē d3. s credo plus alijs ꝙ tibi de te. Facꝭ em̄ vt viꝝ prudētē decz. q de se par
ce loqꝛ ꝛ oīa sua iminuit. vt n miles traso auget. tu te paupem dicꝭ. Cāpisius te di
uitē asserit. nec castellanus negat. In h tn̄ duplex rō eē pt. aut em̄ nimis appetis.
aut iactātiaz vitas. ne te diuitē scribēs venari gliaz videarꝭ. ego siue paup siue di
ues sis tantūdē te facio. nō em̄ vnꝗ fortunas tuas s te amaui. ꝛ illā quā in te sitā
ꝟtutē cognoui. Si diues es petrus es ꝛ ꝟtus tua ē eadē. nec ista imutata sꝫ si pau
per es. q2 nulla ex ꝟtute spolia casus ducit. qd ꝟo pꝛēm tibi eē atz sobolē dicꝭ. cre-
do vt scribis. ꝛ pietatē ē his venire. q hoc nō facit is iaz nec pius ē nec bonus nec
hō. s imanis belua. Quid em̄ imanius dici pt ꝙ illi opē negare a q suscepis vitā.
O mi petre nimis ē arctū pri q sumus obnoxij viculū. ꝙuis aliqꝝ vesania eo pce
dat vt nō solū negare pentibus victū audeāt. s eos ēt vinciāt. cedāt atz trucidēt
s h ptereo. Illud āt mihi risuz excussit. qd de philorcio scpsisti. siue hāc volumus
antiphilā dicere. Uisus sum cū terētio loq: dū tuas plegi lrās. nunc mihi pāphi-
lus nūc eschinus nūc clinia videbarꝭ. s accidit tibi credo nō sinistre. qn̄ bn̄ moratā
ꝟginē sortitus es. q tuis ꝯuenit moribus. q nō ad suā s ad tuā sit victura ꝯsuetu
dinē. nec tu mihi de paupꝑtate dixerꝭ: vxorē. nāq3 ducturus nō auꝝ s feminaz sibi
maritat. vxorē castā. formosaz ꝛ fecūdaz volo. h si assint nꝭ pl⁹ exigo. Sūt (crede
mihi) mi petre. multa cū diuitijs vicia. alie temulēte sꝫ. alie supbe. ꝯtumaces. ad-
ultere maliloq. nunꝙ virꝭ pacē dāt. alie deformes. egrote. steriles. h tua nō h3 ma
la. Quid minimū ꝗris vbi sꝫ maxia. tute illaz pbas. ꝛ solū accusas inopiā. supis
sit laus ꝙ tibi satꝭ ē. qq3 officijs lucrosis pes. Marchio saluciaꝝ vt nobiliū ꝛ po
tētū fastidia fugeret. porcariā puellā. quā in nemoribus venatōi dās opaz repit.
mrīmonio sibi ꝯiūxit. cuius vita oēs illustres feias iferiores se fore mōstrauit. qd
tu dicas. aut agas. qn̄ pncipes n̄ verēꝛ paupis domus āplecti ꝯnubia. ego tibi mi
petre. si sic ē vt dicꝭ. si tibi morigera ē puella ꝛ tuo gustui ꝯueniēs. n̄ suadeo vt nu
ptias ꝯtrahas. tibi melius ꝙ alijs eueit. q piculū fecisti anꝙ nubcs. Alij sepe de-
cepti sꝫ. vxores ducūt anꝙ pbēt. ꝛ esto viderit. ꝛ faciē laudēt. multi sꝫ occulti de-
fectus q post pmos himeneos i lucē veniētes. ppetuis cruciatibus viros affligūt
ego de me facio ꝯiecturā. plēs vidi amauiq3 feias. qꝝ exide potitus tediū magnū
suscepi. nec si maritādus siez vxori me iūgā cuius ꝯsuetudinē nesciā. Loqr tecuz
apte. scio q3 ai tui ptē. q sepe mihi dixisti. eaz te velle ꝯiugē ducere. q se tibi debere
pluria fatereꝛ. ecce iā habes totū qd mēte petisti. vide vt tibi sis ꝯformis. Ego si
qn̄ dulces ruisaz lares ꝛ amenā italiā rpetā. qd mihi dubio ē. nꝭ me fecisse puta
bo. nisi ꝛ te ꝯueniā ꝛ vxorē ꝛ liberos ꝛ pueros ꝛ domū ꝛ eqs tuāq3 oēm suppelle-
ctilē videā panisq3 tui aliqd edaz. Nec te treat meus honorificus aduētus. non
eī is sum q pōpā ducē possim. n̄ arridet tātū mihi hera fortuna vt cū fastu ꝛ glia
sperē me patriā posse rmeare. satꝭ mihi fuerit nisi mēdicus redeā. Sat erit si mea
pecunia viaticū coemero. qd mihi sperē nihil ē. ꝛ in h hēo supis graz. suasisti exi-
de vt pti tue faueā si nō alia ex cā saltē ꝓpꝛ te. h est adiuratio qdaz. q n̄ suadet tm̄.
s ēt cogit. Tu tn̄ nosti me pncipi huire. q nullaꝝ ē ptiū. q q3 mediū tenēs vnioni
studet. nec fas ē huos aliō velle ꝙ dn̄i cupiāt. mihi sctm̄ vꝛ regis ꝓpositū. cui vt fa
ueat ds supplex oro. nec si mēs regia locū habuerit. sors tua deterior erit. s quēad
modū puto lōge melior. q2 tūc diues ē curia ꝛ officiales opulēti. qn̄ ē vnio quā si
ds daret. posses ꝛ me ꝛ te vocatū facere. s nescio qn̄ h erit iteꝛi me regi isinuabo
regi parebo regē seqr. qd is volet ꝛ ego volā. nulla i re aduersus ero. nec attigam
aliqd qd statū meū n̄ respiciat. q2 piculosū ē de aliēa repu. curā gerē. ego pegrinus
sum. ꝯsultū mihi ē gnātoꝭ offm̄ suscipe. aiūt. aio. negāt nego. ipi si fuerit sapiētes
laudē ferēt. si stulti eoꝝ q3 dedecus erit. nullius iuideo gliaz ꝛ nulli⁹ dolere ifamia
volo. qd mādatū fuerit scribā. n̄ addā qcq3. nec videri volo prudēs nez stult⁹. ta
cebo ꝛ pebo libēs. si secus agerē n̄ eēt mihi ex vsu. nec te velle scio. aliqd me agere

qꝺ poſſit obeſſe ſtatui meo ne ꝗ eſt ꝑuus fiat nullus. nō dicā plura niſi ꝙ te roge
ꝺe mgr̄o thoma aliq̄d mihi ſcribas. ⁊ q̄d ꝺe nuptijs ſequat̄. Uale.

Epiſtola. xlvi.

De monte veneris.

Eneas ſiluius poeta. S. p. d. Georio iuriſconſulto fratri ſuo. Uenit ad me
hac hora lator pn̄tium ex me q̄ſitū. an veneris montē apud italiā ſcirem
nā ibi magicas artes tradi dicebat. cuius auidus eēt heres ſuus q̄ ſaxo ē
ſūmus aſtronimus. Dixi me ſcire portū veneris q̄ ē ꝓpe lunā int̄ liguſticos mōtes
q̄ in loco tres noctes egi dū baſileā peterē inueni ēt apud ſiculos mōtē fore. q̄ he-
rix appellat̄ veneri ſacer. ſ in his locꝭ nihil accepi magicū tradi. Int̄ ꝯferēdū aūt
venit in mētē lacū eſſe in vmbra q̄ ꝓuicia ducatus dr̄. nō lōge ab vrbe nurſia vbi
ꝯruptus mōs ingētē ſpelūcā facit ꝑ quā aq̄ fluūt. illic memi audiſſe me ſtriges eē
⁊ demōes: ac nocturnas vmbras vbi q̄ audaces aio ſt. ſpūs vident allocunt̄q; ⁊
artes ediſcūt magicas. h̄ nō vidi nec vidiſſe curaui. nam q̄d pctō diſcit̄ melius ē
ignoraſſe. ſ ſauinus iuriſ ciuil' ꝑitus q̄ apud camillā int̄ publica diuerſoria domū
hūit. h̄ mihi vera eē aſſeuerauit. locū noiauit ⁊ locū deſcpſit. ſ iſta ex mēoria fuge
rūt q̄ labilior ē anguillis. iō te rogo. ſi ſauinus viuat. hūc vir vt ad ſe ducas ſibiq;
eū ꝯmēdes. Nā ⁊ mihi ipe ⁊ tu in h̄ rē gratiſſimā facietꝭ. is eīm q̄ nūciū hūc mittit
medicus ē ducꝭ ſaxonie: hō tū diues tū potēs. poſt h̄ opus eēt me nō nihil ſcribe-
re pr̄i ceteriſq; ꝯſanguineis. ſ tpūs nō patit̄ ⁊ occupatōes ipediūt. Tu tn̄ mea erꝭ
lr̄a: diceſq; oibus mihi bn̄ eſſe ⁊ ſoſpitē me ducere vitā. Rogabis etiā patrē me
um vt filiolū mihi florētie natū. de q̄ mihi ſcpſit tollat alatq;. nā multa ꝯcurrūt
ex q̄bus meū puto. ſicut pr̄i ſcpſi. neſcio an lr̄as meas ſuſcepit. iō h̄ tibi ſcpſiſſe vo
lui vt meū aim ſentiat ille ꝑ te. Nouitates. q̄s mihi ſcpſiſſi intellexi ad ſūmū. qꝺ
dicis papā fuiſſe ſenis dū ſcptū eſt ceſari in rebus eccie. ſcio q̄d ſignificet. ſ id nō
ſatꝭ facit. q; nihil ꝯgerēdū eſt qꝺ poſtea ſit excuſandū. Me puto plane hēs. genitri
ci tue ⁊ pr̄i ſcis q̄d velim meo noie dici. tibi arbitriū do. idq; ꝺe oibꝰ. matnꝰ amor
⁊ ſororia dilectio q̄d petāt vti ego noſti. finge te eē me. ⁊ q̄d tūc velles id facito.
Uale.

Epiſtola. xlvij.

Refert grates q; ꝯmēdatū habet̄ negociū ſuum.

Eneas ſiluiꝰ poeta. S. p. d. nicolao de arzimboldis doctori pſtāti ac ducali
ꝯſiliario. Suſcepi (non ſunt multi dies) lr̄as tuas quibus mihi ſpē facis
velle te curā ſuſcipe vt ꝑpoſitura mea mihi reſtituat̄. q̄ ꝯficta morte ſpo-
liatꝰ ſum. id mihi chariſſimū fuit. nec alit̄ de tua erga me charitate putabā mēor
noticie nr̄e florētie ⁊ alteriꝰ ꝯſuetudis quā habui mediolani tecū. ꝓide cū ſis ma
gnifico cācellario fr̄is loco. ⁊ ego illi n̄ nihil acceptꝰ ſim. credidi h̄ q; mihi ꝓdeſ-
ſe. Accedit illuſtriſſimi ꝑncipis ducꝭ mediolani honor. cui n̄ pōt ad laudē cedere
me ſeruulū ſuū q̄ ſibi nō vulgat̄ in multꝭ rebꝰ officioſus fui tā impie ſpoliari. ⁊ tūc
ꝑſtim qn̄ tāto ꝑncipi ſeruio q̄ntꝰ ē impator: apud quē poſſum nōnunq; eidē duci
vtil' eē ſi paſſerꝭ ē aliqꝺ offm̄ apud aq̄las. h̄ credidi ⁊ te aiaduertē. nec deceprꝰ ſū
q̄ntū video ⁊ q̄ntū mihi ſcrib. q̄ velle curare rē meā dicꝭ. Ego magnā ſpē hēo in
te. vt qꝺ fctō ē opꝰ ꝓ tua ſūma prudētia ꝓſeq̄ris. vtq; oino ſtudeas vt ꝑpoſitura
mea ad me redeat. qꝺ niſi opa tua fiat nulliꝰ alteriꝰ auxiliū ſpo. Scribit maieſtas
regia i fauorē meū iuxta copiā quā his iduſo mitto. cū hac poterꝭ audatiꝰ meū ne-
gociū aggredi. Scriberet tibi mei cā ipe cācellariꝰ ſi adeſſet. ſ iā mēſibꝰ tribꝰ ab-
eſt miſſus ad dietā nurēbergen̄. meq; h̄ ſuo loco dimiſit. Is āt infra mēſē fuer-
tet̄. nā dieta illa ꝓrogata ē ad diē aſcēſiōꝭ. ad rurſus ꝯuocati ſt̄ ꝑncipes ꝓmittit-
q; rex oi remota exceptōe i eā diē pſonalē acceſſū. Noua āt q̄ libent̄ cupis audire
nō hēo multa. niſi ꝙ reuerēdiſſimꝰ dn̄s cardinalis ſancti angeli q̄ apud hūgaros
militat. lr̄as ꝑ hos dies maieſtati regie miſit. q̄r tibi copiam facio vt eas illuſtri
ꝑncipi ꝯmunices meq; ſibi ꝯmēdes. Si q̄d vlteriꝰ emerſerit n̄ negligā tibi ſigni-
ficare. ⁊ maxie vbi ſciuerim vel ipi ꝑncipi vel tibi me ꝯplacituꝝ. Uale.

De rebus tridentinis.

Epistola.xlviij.

Eneas siluiꝰ.d.Francisco bossio doctori
eximio.S.p.d.Accepi te mediolanū petisse:qm̄ tridenti nō erat tutum eē
Probo ꝯsilium tuum.lꝫ mihi damno sit.ꝫ maius fuisset ꝯmodum meuꝫ
si q̄d illic tibi detrimēti ꝯtigisset.fugiendi rumores sunt ⁊ maxime ciuitatis illius
q̄ tot hꝫ volūtates q̊t homines.Nihil iam illic erat qđ ꝑ te geri posset.qꝛ nō exau
diunt̃ leges inter arma.nec vox aduocati int̃ tubaꝝ ꝯcetus resonat.iaꝫ ibi classi
cum intonuit.Venerūt athesini ad tria milia hominum.⁊ agros vastare triden
tinos ceperūt.ñ tñ absqꝫ cruore iniuriati sunt.Ceciderunt ex athesinis q̄ꝫ plures
captiqꝫ ⁊ vulnerati nōnulli dicunt̃.Rex auxilium tridētinis mittit.spesqꝫ hꝫ ne
pharios emuloꝛ conatꝰ nō transituros absqꝫ pena.qꝛ nulla temeritas tuta est.⁊
nulla iniuria stabilis.Sꝫ de his satis.Ego velleꝫ instrui lr̄is tuis quō res meas
dimiseris.tum de plebe tum de ꝑbenda.⁊ quō huiꝰ anni redditus sint expositi.vt
sciaꝫ.vxoꝛ dn̄i Jaco.an debitum habuerit.vellem q̊ꝫ certiorari q̄d ꝑ me vlterius
sit gerēdum dum habes.Exinde scribit rex illustri ꝑncipi duci mediolani in fauo
rem meum:petitqꝫ ꝑpposituraꝫ mihi restitui.peto velis ꝓmotoꝛ rei esse.scribo.d.
nicolao de.M.q̄ sua gr̄a me adiutuꝝ se spopondit.hunc adire velis.⁊ in meam
cāꝫ hortari.sic ⁊.d.gonfortū secretarium.cui al's scripsi.vt vel vna vel alia via fi
nis det̃.Ego tñ tibi ꝯmitto.q̄cq̄d feceris ratum apud me erit.Laurētiꝰ de rotel
la multa ꝓmisit.ꝫ nunq̄ꝫ rescripsit.Credo cum plus vboꝝ hr̄e q̄ꝫ factoꝝ.Tua ē
alia ꝯsuetudo.plus facis ⁊ minꝰ dicis.iō mihi satis est significasse q̄d velim ꝑsua
dere nō est opus ꝑsuaso.Reuerēdum patrē.d.nouariensem spero mihi auxilio fu
tuꝝ.Ipsi vt me ꝯmendes in spe habeo.Vale.

Leges dicit esse variabiles.

Epistola.xlix.

Eneas siluiꝰ poeta.S.p.d.Johanni campisio pħo.Meas lr̄as ad te iam
arbitroꝛ venisse.q̄s ꝑ venetias(mēsis est)ad te misi.In illis te rogatum
feci politicū aresto.vt mihi coemeres sicut wiēne inlocuti fueramꝰ credo
id tibi mente esse.iō breuioꝛ sum:tantū expecto cupide vt volumē veniat.Vidi
bullas eccle.frisingenꝰ cancellario missas.q̄ illo abn̄te mihi reddite sunt.ea res
multum ꝓderit ꝑti vr̄e.Nam liberalitas int̃ ceteras vtutes maxime hoīes alli
cit.nō erit imemoꝛ cancellariꝰ huiꝰ rei.Ita dicito reuerēdissimo.d.cardinali tarē
tino.cui etiaꝫ me ꝯmissum facito.Hēbit pontifex maximas.⁊ ipse cardinalis in
reditu cancellarij lr̄as regratiatorias.quanq̄ꝫ magis sint facta q̄ꝫ vba spectanda
ꝫ nec facta deerūt.Obligatꝰ est cancellariꝰ manibꝰ pedibusqꝫ recognoscere h̄ bn̄
ficium.⁊ nisi falloꝛ id faciet.Ita velis tu suadere cardinalibꝰ ⁊ pape.exinde meis
vbis poetam vegium saluum dicito:⁊ petꝝ noxetū cui do lr̄as.ac amicoꝝ q̄cq̄d
me hr̄e scis.tum ꝑtim ꝯtraneū meum ꝯtē.Et caue ne ampliꝰ legem taciturnita
tis obꝰues.qꝛ ipsi leges ꝰuīnt ⁊ iuxta oportunitatē mutant̃.Ego nolo legem me
am maioris esse roboris q̄ꝫ sinodales sunt sanctiones.q̄ dietim infringunt̃.Nul
la ciuitas municipalia iura imꝑpetuuꝫ ꝰuat.Et spartani ⁊ atheniēses ⁊ romani
indies ꝯrias ediderūt leges.qđ int̃ oēs variat̃ int̃ nos non decet imutabile vt sit
Vale ⁊ q̄ntum tacendo ꝑtermissum est ꝰmonis.tantū scribendo restitue.

Relegat ꝯtinentiam ad pħos.

Epistola.l.

Eneas siluiꝰ poeta.S.p.d.Petro de noxeto scriptori aplico ⁊ fratri aman
tissimo.Satis ad te supioribꝰ diebus scripsi.tum de mea erga te volunta
te.tum vxore quam eras ꝓducturus.Nunc addēdum nihil est nisi q̄ te ro
go vt rescribas successum reꝝ.⁊ an adhuc vir sies.Nam si sic est.dabo tibi onus
vt me q̊ꝫ viꝝ aliq̄n facias.si q̄d inueneris mee opinioni ꝯueniens.ego non inten
do vitaꝫ oēm extra italiaꝫ degere.Et adhuc caui ne me sacer ordo inuolueret.Ti
meo eīm ꝯtinentiam q̄ licet laudanda sit.verbis tamen q̄ꝫ factis ꝓbabilioꝛ est.⁊

philosophis magis q̃ poetis conueniēs: q̄cq̄d sit rescribe petitionibꝰ meis: ⁊ me tui status sciū facito. Et ꝯsidera me nō tm̄ mei q̃ tui boni cupidum esse ⁊ gaude re oī tua fortuna. Postremo inuestiga oēs vias si que inueniri possint vt aliquā-do theutonicus eneas fiat italicus. Uale.

Laudat cōstantiā amicoꝝ ⁊ aretinū defunctū. **Epistola. li.**

Nes siluiꝰ poeta iohī cāpisio insigni pħo ⁊ amico singulari. S.p.d. Uellē tibi ꝑ singulos dies aliq̄d scribē: nec mihi vel stilus grauis vel p̄ciosa videtur papirꝰ. Iā em̄ penitet me legē taciturnitatis ꝓmulgasse vt sit qꝛ nihil mūdanū ꝑpetuo placet: ſ cogit me vti silentio raritas nuncioꝝ. Perpauci sunt q̄ ex his oris ad te veniāt: aut si veniūt ignoti sunt mihi. Uix quater in anno q̄ ad te ꝓficiscant̄ inuenio: hac re factū est: vt lr̄is tuis inuitꝰ distulerim r̄ndere. nūc iā qꝛ tabellarius certus romā petet: habebis ex me r̄nsum: eneāq; tuū loqui tecum accipies. Scribis te meis lr̄is recreatū: quas apud basilicā sancti petri noxetanꝰ noster tibi restituit. Placet te cōsolationē recepisse: ſ indiguisse cōsolationis non placet. Nollē em̄ aliq̄d tibi accidere qđ molestū foret: egeretq; medico. Qđ amicitiā meā cōmēdas solidāq; dicis nō audeo inuitꝰ. Nā ⁊ si me noliꝫ alit̄ laudari qꝛ nō sū laude dignꝰ: hoc certe sine rubore dicere possuꝫ. me postq̃ amare accepi ꝑtinaciter ꝯtinuare. Nō suꝫ in capiēdis amicitijs facilis: nec quēcūq; dignoꝛ accipere in amicū. Supbꝰ suꝫ fastidiosiq; stomachi: nisi melioꝛ me sit neo me habebit amicū. Sꝫ vt tarde in amicitiā venio: sic recedo sero: tenax sum amicoꝝ. Neminē adhuc amaui quē nūc habeā odio. Sētio itaq; tecū dū me stabilē dicis amicū: teq; certū facio nunq̃ me tuā beniuolētiā exiturū vel noxetani: quos mihi piladis ⁊ horrestis loco delegi. Scio tn̄ tecū vētuꝝ eē contē q̄ ꝑs est altera tui. Sꝫ neq; hūc vito: qꝛ ⁊ ꝯterraneꝰ meꝰ est ⁊ v̄tute plenꝰ ⁊ alter tu. Qđ mea scripta probas extollasq; facis amice. Ego qui oīa dico ⁊ scribo q̄ vel in animū vel in buccā veniūt nō arrogo mihi tantū: ⁊ q̄ppe si alteri scriberē nō essē adeo verbosus. Tibi cū scribo nihil vereoꝛ: qꝛ tu lima es ⁊ qđ erratū est: aut emēdas aut tegis. Amicis oīa nuda sunt. Cū de ꝓphetia legerē q̄ scribis cepi dolere ⁊ irasci fortune: que sp̄ cecis ābulat oculis ⁊ eos potissime facit locupletes: q̄ minꝰ sūt digni dicebāq; inleā. En ꝑfida: cur nō aliqū apis oculos: virosq; bonos ꝓuehis. Cāpisius iā annis quatuoꝛdecim curias sequit̄: vir p̄stans tū lraꝝ peritia tuꝫ virtutis opibus: q̄d tu hūc p̄teris negligisq;. An tibi dignꝰ videt̄ quē sp̄ paupertate p̄mas: ⁊ vbi oꝛo meliꝰ q̃ in hoc viro collocabis diuitias. Nō hic aurū claudet: ſ vtet̄ in vsusq; tū necessarios tū vtilesq; exponet. Ad hec audiui vocē mihi respondētē. Ne mirere silui: nō fortuna est: q̄ viros bonos pecunijs priuat: ſ habent ipsi nūmi nescio q̄d sensus. Sūt em̄ ambitiosi ⁊ honoris cupidi: nō teneri ſ tenere volūt. Hic tuꝰ cāpisius nō vellet auro subesse: neq; argentū veneraret̄: ſ eēnt apud eū pecunie q̄i ancille. nūc huic rei nūc illi seruiētes. At ipse quietē amāt: libent̄q; apud auaros sunt. q̄ eos scrinio claudētes: singulis horis visitāt ⁊ honoꝛāt: nec alibi coꝛ habēt q̃ cū eis. Displicuit mihi vox q̃uis vera caneret. Sꝫ vbi ep̄laꝫ tuā interiꝰ legi meliorē spem rep̄i. quā impleri nō minꝰ q̃ tu cupio. Timoꝛ tn̄ nūq̃ aberit nisi postq̃ mihi scripseris. Gaude mi enea: qꝛ iam sum ex numero beatoꝝ. Arestotelē vt habeā q̃ celerrime cura. Cognoui te librariū cōduxisse iāq; illum ad mediū scriptuꝫ esse: qui vt in calcē finitus erit ex iudicio iohānis tolner viri boni ⁊ amicissimi nostri ad me mittet̄. Non laudabo diligentiā tuā: q̄ ⁊ si maxima est. nō tn̄ maioꝛ est q̃ postulat amicia: librū auide maneo. Si mitti wiennā pōt id erit mihi acceptiꝰ vt ex nurēberga reuersus hic reperiā qđ diu q̄situ est. Quātꝰ sit noxetanꝰ ⁊ nūc cognosco ⁊ alˀs audiui: Uellē tuā manere prioꝛē s̄niam. qꝛ nullo bono indignꝰ ē. Ip̄e me rogauit viꝛ vt fauerē parti. si n̄ alia ex cā sua saltē qui ex officijs curie viuit. Sꝫ miroꝛ illū iā mec oblitū eē fortune. Nā q, vobiscū nō sum v̄ri cā facio vt secūdioꝛ sit vobis fortuna: dū ꝑtē sequoꝛ aduersam nihil aduersi tulistis. Si ad vos deficiā

mox fortune ipetū sentiet.qꝛ non vult eē vbi ego sū. Suade igiṫ petro ne ꝑetat
qđ sibi nociuū sit. Ego ꝑcijs meis eēm rogādꝰ inimicitias tenē. Nouit ħ petrus
dū basilee sīl essemꝰ. Regnū iuenisse pōtificꝭ sūmi grāȝ gaudeo ne cogaṫ aganē pa
ridi vēdere ꝗuis sua clio sicut ⁊ mea caliope deserṫ aganippe fontibꝰ iā migrarit
ī atria. Sȝ respiciat illū oro mitiori lumīe si nō fortuna bis ꝗ fortūe imꝑat deꝰ. Si
q̄s gallꝰ datariꝰ cēt: neqȝ ꝑcussaȝ leuā gereret nec auro gēmisqȝ careret. Que đ car
dinali sci angeli scripsisti ⁊ andrinopolis capta: cogui nō fuisse apud vos certa: sic
eñ dicebas. ꝭ illa apud nos somnia reputaṫ. naȝ ⁊ si magna fuerit nr̄oꝝ victoria
nūq̄ȝ tñ andrinopolim ꝑuentū est: nec tñ insignis tūc triūphus fuit q̄ȝ nūc est me
tus ingēs. Aiūt eñ thurcos magna vi reuerti nec mō expectare ꝭ iferre bellū de
creuisse. Qua re factū ē: vt hūgari ꝗ priꝰ suꝑbissimi erāt: nūc paululū hūilitati idu
cias wiēnales cū cesare fecerūt: q̄ ⁊ illis vtiles sūt: nedū thurcis resistūt a tergo ti
meāt: ⁊ nobis accōmode: nedū petimꝰ nurēbergā tumultibus patrie reuocemur
In nurēberga q̄d futurū sit neqȝ dicere neqȝ cōiectari possū: qꝛ q̄t hoīes tot snīe
Rex infra decendiū iturꝰ putaṫ. Albertꝰ ⁊ sigismūdꝰ austrie duces comes ciliacus
⁊ dn̄s de walse ꝑter familiā solitā regē sequenṫ. Oīs germania illuc cōueniet: ve
lint supi vt bonū sit qđ tanto conatu q̄riṫ. Soror regia hodie huc venit mansura
apud wiēnēses dū rex abest. Res athesis ex placito partiū nurēberge cōponi dȝ
idē ⁊ suitēses. Leonardū aretinū ex te ꝑmū sensi obijsse: dent eiꝰ vmbre tenuē ⁊ si
ne pudore terrā supi: spirātesqȝ crocos ⁊ i vrna ꝑpetuū ver: ꝗ latinū ornauit lr̄is
ꝗ nemo post lactātiū ciceroni ꝓximior fuit. Gaudeo pogiū eiꝰ locū apud florenti
nos tenere. Sȝ maluissem potiꝰ locū nō vacasse ne tāto splēdore caruisset hetruria
Multos adhuc grecos nobis dare latinos potuisset. Sȝ instat oībꝰ suꝰ dies nec
doctū nec indoctū mors ꝑterit. felix ꝗ sic viuit vt nihil timeat mori: vētus ē hec vi
ta mi iohēs. Iā me tedet mūdi huiꝰ. Nec aliđ opto nisi vt me mihi vidicē tecūqȝ
sim vt philosophemur inuicē ꝗuis te neges ph̄m. Credo si sīl fuerimꝰ aliq̄n stoi
cos ꝑceteris imitari studeremꝰ: q̄ sūt euāgelio ꝓpinquiores. Sȝ timeo ne ꝓ q̄ete
laborantes sꝑ labori subijciamur. Reuerēdissimū herū tuū cardinalē tarētinum
me amare mihiqȝ bn̄ cuꝑe maximi facio: illiqȝ vt me dedas peto sibiqȝ dicito me
tūc ab illo diligi cognituꝝ: cū te suis fauoribus vł ditatū vel extra miserias posi
tū sensero: qꝛ qđ tibi ꝓstiterit ⁊ mihi datū putabo. Conti ⁊ iacobo caluo etiā si ta
cuero salutes vt dicas volo: qꝛ i medio cordis mei sedēt. Tu vale ⁊ arestotelē cū
tēpus fuerit mittito nulla pecuniaꝝ anxietate ꝑturbatꝰ.

Bello thurcoꝝ ⁊ hungaroꝝ rex po
lonie ⁊ cardinalis. s. angeli ceciderūt.

Epistola. lij.

Illustrissimo ꝑncipi ac excellētissimo dn̄o. d. philippo marieanglo duci me
diolanēsi papie anglarieqȝ comiti acianue dn̄o. d. suo ꝑcipuo. Eneas siluiꝰ
poeta imꝑialisqȝ secretariꝰ humillime se cōmēdatū facit. Et si fauorꝭ mihi
nō multū hactenꝰ tua celsitudo impēderit q̄ post traditā mihi ecc̄lie sci laurentij
maioris mediolanen̄. possessionē spoliatorē meū ꝑter ius ⁊ cōtra lr̄as regias in
meū fauorē sepiꝰ scriptas tueṫ: intātū tñ illustri celsitudini tue sum deditꝰ, vt ꝑter
mittē nullatenꝰ possim q̄n nouitates ad nos delatas eidē significē. Que tametsi
nō hmōi sint: vt audiri libenṫ debeāt: expedit tñ ⁊ secūda ⁊ aduersa cogscē. Acci
cipe igr̄ ex seruulo tuo. nō tñ apud tuā illustrē dn̄ationē ꝓ seruulo reputtao que
apud nos noua referunṫ. Quidecī aut eo plures sūt dies q̄bꝰ huc fama delata ē.
Fama malū inq̄ȝ ꝗ ñ aliđ velociꝰ vllū mobilitate viget: ⁊ q̄ vires (vt ꝟgilius ait)
acq̄rit eūdo. Hec igr̄ ladislaū polonie regē: ꝗ regnū hūgarie occupauerat ac sere
nissimū ꝑncipē ladislaū hūgarie ac bohemie regē. patn̄o ⁊ auito regno spoliaue
rat. in bello cū toto exercitu ꝓstratū vulgauit. Quia cū mille venerāt lr̄e nullusqȝ
certꝰ autor hēbaṫ ficta res credita est. Nec multo post ep̄le ex hūgaria misse sunt.
Regē polonie supatū ꝯflictisqȝ thurcꝭ victorē reuerti. Eratqȝ nō ꝑua trepidatio ne
sicut ē victoria sui nā insolēs ⁊ suꝑba. Rex idē cū hūgaris aduersus austriā ⁊ sti

sā castra moueret. Jācꝫ vir magni noīs dionysi⁹ archieps strigonieñ. ⁊ aliȷ̄ q̄ la-
dislai regꝫ ꝑtib⁹ fauēt: auxilia rōanoꝝ regꝫ afflagitabāt. Studuerāt.n. q̄ regē po-
lonie apud hūgaros māutenebāt: ꝯflictū ei⁹ tegē. Siue q̄ redimiti ex bello regi
ꝯiuis fugato ꝯsulē volebāt: siue q̄ statū suū eo meli⁹ interi putabāt posse dirigē.
S nihil ē mēdatio istabili⁹ nihilqꝫ vitate ꝯstāti⁹. Aduenerūt em̄ hodie (mirabile di
ctu ē) ex diuersissimis remotissimisqꝫ regiōib⁹ vna i hora diuersi nūcij: nō tn̄ diuer
sa s; eadē noua portātes. Scripsit illustris cilie comes. Scripserūt ex ꝑtib⁹ trāsil-
uanis aliȷ̄ ⁊ rursus aliȷ̄ ex hūgaria barones nouitates istas regie maiestati: q̄ licꝫ
xp̄iano ꝑplo lugubres sint ⁊ admodū nociue: nō tn̄ taceri debēt. Sꝫ tāto diligēti⁹
int̄ xp̄icolas diuulgari: quāto catholice fidei mai⁹ iminet ꝑiculū: nisi religiosissimi
ꝓncipes i vnū ꝯuenientes de medio resistēdi scē crucꝫ inimicis ⁊ hostib⁹ xp̄i cogi
tauerit. Noua igr̄ ista sūt. Aiūt oēs nūcij vno ore regē polonie cū cardināle scī an-
geli militisqꝫ hūgar̄ ⁊ ꝑlib⁹ walachis ⁊ bulgar̄ atqꝫ rutheis i rumaniā vsqꝫ ꝓfectos
tot bellādo successus habuisse vt nō lōge ab andrinopoli castra posuerit. qd̄ p⁹q̄ꝫ
thurcoꝝ impator accepit collecto i asia exercitu q̄dragita milia pugtoꝝ mare tra
iecit. Classis nāqꝫ i elespōtū ad ꝓhibēdū ex asia i europā trāsitū: hac estate ꝑteri-
ta missa vt isti referūt iā retrocesserat: patronis ei⁹ pecūia ⁊ asiatica gaza corrupt̄
qd̄ mihi n̄ ē v̄isile: nec ꝑsuaderi mihi potuerit: tāta ꝑfidia vsus illos fuisse vt xp̄ia
nū sanguinē machometistis auro vēdiderit. Illd̄ aūt credibili⁹ ē deficiēte ꝯmeatu
classe; vlteri⁹ n̄ potuisse ꝓcedē: sicut iā suis lr̄is timē se iulian⁹ cardial' significaue
rat vtcūqꝫ sit libeꝝ mare thurcꝫ patuit: q̄ trāseūtes in greciā iūctisqꝫ suis cis mare
manētib⁹ cū mag̃ exercitu xp̄ianos aggressi sūt. Nec nr̄i detractauē certamē: s; in
ipa scī martini festiuitate bellū ꝯmissū ē: qd̄ tā atrox ⁊ aspeꝝ fuit: vt raro int̄ mor-
tales tale fuisse putet̄: diu ꝑliū anceps extitit: diuqꝫ virib⁹ vtriqꝫ parib⁹ ē pugtum
Atqꝫ dū nr̄i ꝓ xp̄o ⁊ illi ꝓ machometo ꝯtēdūt: tāti acies vtriusqꝫ ꝑti ai fuert̄: vt
cesis int̄ vtrūqꝫ exercitū circit̄. xv. milib⁹ hoim cū pugna par eēt adhuc cessare no
luert̄: s; q̄ pl⁹ sanguis fundebat̄: eo ferotiores vtriqꝫ acies turmeqꝫ ꝑliabant̄: defe
cert̄ tn̄ vtrisqꝫ vires: fessisqꝫ brachijs nec v̄sari gladios ꝑli⁹ nec arc⁹ tēdē valebāt
Que res ꝗescē ābas ꝑtes ad magnā horā coegit: donec resūptis v̄ib⁹ ac spiritib⁹ re
deūtib⁹ instauratū ē ꝑliū. In q̄ vicit ad extremū thurcoꝝ exercit⁹ siue v̄tus fuerit
siue fatū siue q̄ nūero ples erāt. Affirmātqꝫ q̄ ex bello fugert̄ patꝝ nr̄oꝝ mēoria:
nullū tota i europa tā cruētū bellū eē ꝯmissū. Nec pauciores ex thurcꝫ q̄ꝫ ex xp̄ia
nis cecidisse. Et rūor ē. lxxx. milia viroꝝ i hac pugna eē cesa. De rege polonie in-
certa vox ē. Quidā occubuisse eū fert̄: q̄dā captū putāt. Illud tn̄ int̄ oēs ꝯstat re
gē polonie ad hūgaros nō eē reuersū. Nec desūt q̄ eū in facie vuln⁹ suscepisse int̄
ꝑliādū asserāt: q̄ fit vt adolescēti tā nobili tātiqꝫ ai admodū ꝯdolendū sit q̄ n̄ suo
iudicio. (Nō.n. ꝑt̄ etatē aliena regna cupiebat) s; suoꝝ suasu: ex pacifico regno
i alienū: n̄ ad pacē s; ad bellū: n̄ ad opes possidēdas: s; ad morte vel captiuitatē ē
tractus. Murmur ēt in h̄ ꝑlio virꝝ nr̄i tpis tū eloquētissimū tū prudētissimū iu-
lianū cardinalē scī angeli cecidisse: ac illū suū nobilissimū spm̄ ad oia q̄cūqꝫ ageret
diuinitus aptū exalasse. Quidā astruūt eū cū iohē vainoda trāsiluano: ⁊ nisi timi
ditate victus aufugerit aiosissimo cū paucis euasisse: qd̄ magis optauerim. s; mors
sua mihi ꝓbabilior est: quia nō fuit in bello fortunatus. nā ⁊ aduersus bohemos
cū exercitu ꝓfectus: fugatus est: nisi forsitan ⁊ idē sibi nunc accessisse arbitrari ve
limus. Sed assueuit fortuna quos vno ex bello fugatos fecit in alio interemptos
reddē. Quecūqꝫ sors ei⁹ fuerit: nō puto male actū cū eo: q̄ ꝓ xp̄i fide pugnauit ꝓ
q̄ si mortu⁹ est (vt isti ferūt) nulli dubiū eē dꝫ q̄n ad eū trāsierit cui⁹ cām tutabat̄
occisi cū eo sunt agrieñ. ⁊ waridieñ. epi. Stephan⁹ de vader: iohannes de lasimet
nicolaus de per in: hainricus de thamasij. Multiqꝫ aliȷ̄ barones: quoꝝ nondum
noia sunt transscripta. Plures in hoc prelio illustres aic vel in celum vel ad infe
ros trāsierūt. Insignis est hic annus mult̄ cladib⁹. nā ⁊ suitēses apud basileā ce-
si sūt. Et delphin⁹ q̄ꝫ plures alamanie ciuitates occupauit. Et rex frācie nullū ver-

diuñq3 cepit. Nicolaus picenin⁹ vita functus ē. Et aliȷ̃ q̃plures magni viri mor/
tui sũt. Qui vře illustri dñationi q̃3 mihi sũt notiores. Hũgari iã incipiũt ladislaũ
regẽ repetẽ: res noua est ꝛ recẽs: nec magis explicãda q̃3 tradita sit. Noua certio
raindies mittenẽ q̃ nõ omittã scribere: si sciuero meas lr̃as i ꝯspectu celsitudinis
tue acceptas eẽ. Et nõ mag̃ aduersariũ meũ q̃3 me i eccl'ia sci laurẽtiȷ̃: q̃ mea ẽ ꝓso
uere. Ex noua ciuitate die tredecima decẽbris. Anno dñi. M.ccccxliiȷ̃.

Lamentaẽ ecclesiã suã alteri col/
latã ꝓpter fictã sui morte.

Epistola.liiȷ̃.

Illustrissimo principi ꝛ dño dño philippo marie anglo duci mediolanensi
papie ꝛc. dño suo p̃cipuo. Eneas silui⁹ poeta impialisq3 secretarius humi
lime sese cõmẽdatũ facit. Si eẽm mortu⁹ sicut de me aduersariȷ̃ mei tuam
celsitudinẽ instruxerũt mime has lr̃as mõ scriberẽ: nisi ꝛ mortui ẽt scribãt. Ego
tñ ex diuino munẽ adhuc aura fruor: sumq3 serenissimi dñi nr̃i reg̃ rõanoꝝ secre
tari⁹: q̃ in loco si nõ cõmodo honori certe magno eẽ possim tue claritatĩ: neq3 to/
ta fere xp̃ianitas in basilieñ. ꝯcilio laudes tuas cõmemorantẽ audiuit. Nũc mor
tu⁹ fingor: q̃ ẽt mortu⁹ magis viuerẽ q̃3 ille viuẽs. ꝛ honori essem tue sublimitati.
Quo fit vt siue iusticiã siue expediẽtiã seq̃mini melior eẽ debeat ꝯditio mea: q2 ꝛ
ius habeo lucidũ ꝛ ꝓdesse magis possum. Qua res supplico vt tua clemẽtia velit
cõsiderare: mihiq3 eccl'iã3 meã sci laurẽtiȷ̃ mãdare restitui. vt obnoxi⁹ sim manib⁹
ꝛ pedib⁹ ꝓ tuo honore ꝛ statu sicut cor meũ desiderat laborare. Qđ faciẽs nõ so/
lũ me emptũ habebis. ſ₃ regi etiã nr̃o q̃ ꝓ me scribit cõplacebis. Ego siue p̃positu
rã habeã meã siue nõ: sp̃ tu⁹ ero: ſ₃ tanto magis si habeã quãto celsitudinẽ tuã3 ꝛ
iustiorẽ ꝛ mihi videro benigniorẽ. Datũ ꝛc.

Pacẽ eccl'ie ꝯciliũ ꝛ nouitates exponit.

Epistola.liiiȷ̃.

Eneas silui⁹ poeta. S.p.d. magnifico dño caspari schlick cãcellario impia
li. Sex ꝛ decẽ dies apud nos ẽ caspar: quẽ tu ꝛ collegę tui sup̃ reb⁹ eccl'ie ad
regiũ culmẽ destinastis. Is regẽ in oppido gretz ꝯuenit: ꝛ q2 illic absolui
negociũ suũ nequerat: vsq3 huc secut⁹ est curiã: neq3 adhuc finem h3 vllũ. Grauia
nãq3 negocia magnũ hñt tractũ ꝛ in vltimis reseruanẽ. Ego p̃ ip̃m casparẽ ep̃las
tuas recepi: q̃bus nũc r̃ñsurus breuis eẽ nõ possu3. Nã ꝛ referenda sũt gesta plu
ra: ꝛ tu de m̃ltis instrui cupis: q̃ paucis ṽbis cõplecti nõ queo. Nec eẽm ego ille su3
cuius hodie festũ colim⁹ qui apocalipsim scribẽs tot ṽba posuit quot snias. Sed
accidit mihi q̃ orõ q̃ dũ breuis eẽ laboro obscur⁹ fio: atq3 idcirco ꝓlixitatẽ in me
rep̃hendit potius q̃3 obscuritatẽ cupio. Scribo.n. vt intelligar: nec mihi solũ scri
bo: ſ₃ his q̃ legũt. Et q2 plures sũt daui q̃3 edippi sermonẽ aptũ habeo q̃3uis lõgu3
ſ₃ iã veniẽdũ ẽ q̃ volum⁹. Binas lr̃as in re frisingeñ. eccl'ie scripsisti regie maiesta/
ti easq3 ambas sibi reddidi r̃ñsu3 exigẽs. In p̃mis q̃d accesserit rescripsi. Secun/
das p̃nte mg̃ro vlrico i regias man⁹ dedi: q̃ mox legẽde vlrico dedite fuerũt ꝛ vidi
regẽ i eaꝝ ditiõe satꝭ attentũ q̃ ꝛ hec ṽba subiũxit. Cõsiliariȷ̃ mei dicũt p̃iculosũ eẽ
i h̃ negocio q̃cq3 agẽ: ſ₃ o3 nõnũq̃3 etiã cũ p̃iculo res aggredi: qđ dictũ spem mihi
fecit possessiõis hũde. Vlric⁹ q̃3 admodũ letat⁹ est. sperãs op̃a sua rẽ hãc ꝯcludi.
Vltio dixit rex velle se ad ꝯciliũ h̃ deducẽ: S3 q2 i crastinũ abitur⁹ erat. nihil illic
factũ ẽ. Scis p̃ hos mõtes ñ eẽ diuersoria vt i vrbib⁹ isignib⁹: nec escaꝝ hẽri copiã
cãcellarieq3 nr̃e malũ iter patẽ inẽ milites: Hoc fecit vt nr̃e p̃ die p⁹ regẽ ꝓficisci
vellẽt. Ego ṽo timẽs ne interdum res frisingeñ tractareẽ: putãsq3 bonũ eẽ p̃ntiã
meã: vt ãbirẽ ꝯsiliarios ꝛ amicitie tue mẽoriã facerẽ: accersito iacobo ꝛ vno fami
liari: regia castra secut⁹ sum. S3 nihil i via gestũ ẽ: q̃m nusq̃3 rex q̃euit. At cũ esse/
mus i burgo iudeoꝝ vidẽs q2 ꝯsiliũ tenebaẽ: ꝯmõui regẽ tui vt mẽor eẽt q̃ postq̃3
inq̃t q̃eti erim⁹ me ꝯmonefacito. Hoc aũt ifra triduũ erit: ꝛ sic vsq3 huc ꝓducti su
mus re infecta. Ego interi3 auisamẽta nõnulla ꝯfeci: q̃ michael ex latino vertit in
theutonicũ: heriq3 regi obtuli petẽs vt i ꝯsilio legi iuberet. req3 frisingeñ. expedi/

tioni daret. Cōuenerā antea ꝯsiliarios q̄sq; singulatī ꝛ ꝯbis q̄ mibi idonea vide
bāt suꝫ allocutꝰ. Sꝫ veꝝ ē qđ dici solet: bonos ꝯsulares malū collegiū. Oēs vno
se ore ꝛ tuos eē ꝛ cās tuas cordi hr̄e dixert. Cōsiliarij ꝯo pn̄tes hi sūt. Mgr̄ came
rer: iohes de eberstorff: waltherꝰ zebinger: leupoldus aspach. Ceteri absūt. Inter
hos res gesta ē: legitq; mgr̄ vlricꝰ instructiōes q̄s feci ꝛ q̄rū copiā cū pn̄tibꝰ ma-
gnificētie tue trāsmitto. Relatꝰ fuit etiā lrāꝝ tuaꝝ tenor: ƀ oia in vanū trāsierunt
Hoc. n. mibi demū rn̄sum est. Regē in pn̄tiaꝝ certꝭ ex causis velle supsedē: roga
req; tuā magnificētiā ne egreferet: q2 boni respectꝰ eēt: mādatūq; ē vlrico vt lrīs
regijs te ad curiā aduocet. Haci cā frisingeñ. ꝑsuadeo mibi tuā abn̄tiā bis i rebꝰ
admoduꝫ nocuisse: q2 pn̄ti daṫ: abn̄ti detrabiṫ. Et veꝝ ē tritū sermone ꝓuerbiū.
Facies hois facies leonis. Oēs hodie simulati sumꝰ amici: amare fingimus non
amamꝰ. Atq; idcirco vbi ades: subseruio tibi: obseq̄r: q̄cq̄d iubes facio vt videar
te diligē: vbi absis nibil te pendo: q2 vel nō redibis vel si remeaueris: dicā me fe-
cisse oēm diligentiā ꝛ alios in culpa fuisse: q2 res ex tua non sit expedita sn̄ia. Ita
ē certe adulatores sumꝰ nō amatores: nec fictꝰ amor int̄ abn̄tes aliq̄d hꝫ vigoris.
Credo me plane intelligas. Sꝫ fingēdū est postq̄ oēs fingūt. Naꝫ ꝛ ibs finxit se
lōgiꝰ ire: vt hoies sunt ita vtamur. Extrahēdū ē ex petra mel ꝛ oleū ex saxo duris
simo. Existimo i tuo reditu cūcta resarciri. Cū. n. regiꝰ animꝰ bonꝰ sit necesse est vt
reliqui subsequanṫ: q2 qđ illū velle sciūt: nō audent dissuadē. Que aūt cā sit ꝓpter
quā rex dicat se nūc supsedere nō scio nisi ꝓpter mutationē athesis. forsitan inten
dit bauaros duces aduersus plebē illā in sui fauorē trahere: ꝛ ob eā rem nō vult
nūc ipis displicē si tibi possessionē ꝓbuerit ꝛc̄. De bullis aplicis quas putabas iā
eē in austria nibil subodoro. qđ si veꝝ eēt iā henricus me cōmonuisset. Sꝫ videṫ
mibi rursus instāduꝫ apđ dn̄m iohem caruaial vt lr̄e veniāt. Ego feci vt rursus
rex scр̄sit ꝯcilio vt circa ꝯfirmationē ꝑtis aduerse supsederet. Idq; ad ꝓpositū ve
nit. Obijt em̄ ꝑ hos dies gregoriꝰ brixinēsis eṗs: ꝛ qui mane sospes erat in sero se
pultus ē. Genus mortis felicissimū si bene illi cū deo fuerit. Si minꝰ miserrimꝰ trā
situs. Sꝫ q̄s tā iustus est vt ꝯfessione nō egeat. q̄s mūdus a peccato ē. Nibil mi-
bi cōscius sum apl̄s inq̄t nō tn̄ in hoc iustificatus sum. Quid nos dicamꝰ absit a
nobis mortis subitanee casus: deturq; spaciū pnie tātomagis quātoplus delinq̄-
mus. Ob hāc necem scriptū est ꝛ ꝯcilio ꝛ pape metropolitanoq;: ne circa ꝓuisio-
nē brixineñ. huius eccl̄ie q̄cq̄d agāt: ꝓusq; cognouerint in quē p̄latū regiꝰ animꝰ
inclineṫ. Neue electū aut postulatū ꝯfirmēt aliquē. Ego puto eccl̄iam illaꝫ duos
habiturā sponsos: nec tercius forsitan aberit. Illi. n. canonici eligēt: nec papa ca
rere suo iure volet. Et in eius inuidiā ꝯciliū dabit tercium. felix vxor tot maritos
habitura. Si mō id pōt fieri vt nō sint adulteri. Hoc malū facit eccl̄iastica diui-
sio: ad quā tollendā nimis sumꝰ torpentes. Uidi q̄d reges scribūt ex copijs lrāꝝ
nec despero rē posse bn̄ ꝯduci si aggredi velimꝰ negociū. Oibꝰ. n. vt vides displi-
cet scisma: oēs abhorrēt. Uiā aūt sopiēdi ƀ malū carolꝰ rex francie nisi fallor ꝛ tu
tā ꝛ breuē ōn̄dit vt fiat ꝯuētꝰ principū vl̄ eoꝝ oratoꝝ in cōi aliq̄ loco ibiq; vna re
cipiaṫ ꝯclusio ꝑ oēs. Ad ƀ aūt ꝑagendū opꝰ eēt rursus scribē cūctis regibꝰ ꝓnci-
pibusq; vt oratores suos argētinam vel cōstantiā mitterent pleno mādato suf-
fultos ad pacē eccl̄ie ꝑtractādā. Fienda eēt rursus expēsa: q̄ anno p̄terito facta ē
vix tricētoꝝ aureoꝝ. Paulo plꝰ cōstātinꝰ i cōgregatiōe niceni ꝯcilij exposuit. Hec
via nō posset impediri: nec papa vel ꝯsiliū reniti possent: tāq̄ ƀ absq; ipis fieri ne
q̄ret. Lꝫ. n. ꝓncipibꝰ secularibꝰ ꝯuenire iuito clero: ꝛ tn̄ illic vnio fieri posset. Naꝫ
ille papa indubitatꝰ eēt cui oēs ꝓncipes obedirēt. Nō video clericos q̄ velint pro
ista vl̄ illa ꝑte martyriū ferre. Oēs hāc fidē hēmꝰ quā nr̄i ꝓncipes: q̄ si colerēt ido
la ꝛ nos etiā coleremꝰ. Et nō solū papā ƀ xp̄m etiā negaremus seculari ꝑtāte vr-
gente. Quia refriguit charitas ꝛ ois interijt fides: vtcūq; sit pacē desideraremus
que siue ꝑ aliud cōciliū vel ꝑ cōuentū principū deṫ nibilipendo. Nō. n. de nomie

ẜ de re ꝯtendēdū est: voca panē si placet lapidē ⁊ da mihi duz famesco. Non vo-
caẜ ꝯciliū voceẜ cōuētus voceẜ cōciliabulū ꝯgregatio synagoga nihil interest dū
scisma depellat. Ideo mihi admodū placet qꝺ rex francie scribit eiusqꝫ sniē inhē-
rem. Nā videẜ regi nr̄o ꝑmittere huiꝰ cōgregationis vocationē: nobilis ille q̄ se-
cū fuit: cui ⁊ instructiones dedisti reuersus est: ẜ nullas attulit lr̄as. Nunc ad res
athesis reuertor q̄ turbulētissime sūt: ⁊ nescio an regē moueāt. Nā sꝑ vniꝰ est vul
tus: lꝫ res sua geraẜ incerte cuiꝰ minimū interest imo nihil: nisi regis cā maxie cō
turbāt. Oratores ex athesi gretziū venerūt. Eoꝝ petitio fuit vt sigismūdꝰ ⁊ the
saurus remitterentẜ: qꝛ iam p̄teriisset inscriptionis tēpꝰ: postq̄ꝫ in athesim venis-
sēt sigismūdus ꝯsiliarios dare sibi patria vellet ⁊ iureiurādo astringere. Tūqꝫ si
cū eoꝝ ꝯsilio sigismundus vellet patriā suā regi cōmittere: vel duci alberto: pari
turi essent: hec legatio eoꝝ fuit. His rn̄sum est. Regē non teneri ad hec: secūqꝫ si-
gismūdū vnanimē fore: missos eē oratores in athesim hac de cā quoꝝ rn̄suz expe
ctareẜ. Cupe tn̄ regē vt athesim mitteret aliq̄s cū ꝑtāte tractādi cōcordiā ne res
in tali disturbio ꝑseuerātes magni alicuiꝰ mali forēt origo. Cūqꝫ his remissi sunt
oratores: ꝑuenerat eos cōstan̄. eps̄. qui se mediatorē interponē cupiebat. Huic lꝫ
nō magna fides sit p̄bita ꝓpter fratrē q̄ nouādis rebꝰ cām dedit. Multa tn̄ sunt
cōmissa eiqꝫ mādata ē cōcordie practica. Iāqꝫ in athesim se recepit: q̄d egerit n̄
pōt sciri. Oratores regū nō sunt admissi: sed expectāt i rubeoburgo vbi clausura
est. Vuilhelmus illic numerat pisces qui ꝑ flumē trāseūt. Multū. n. ocīj hꝫ. Id-
ip̄m ⁊ college faciūt: q̄ꝫ ⁊ aliq̄n ludiẜ alea ꝑ noctē. Rustica illic plebs in armis ē
Et aditū q̄si sepulchꝛū dn̄i custodit: nō tn̄ dormit vt pilati satellites: ẜ die noctuqꝫ
bibit. Recepert. n. athesim ducales redditꝰ ⁊ cū his plebē in armis alūt: nullusqꝫ
aditus caret custode. Snia oībus vna est aut sigismūdū recuꝑare: aut in liberta-
tē se vendicare: qui si nō satis sua sponte insaniūt suitenses instigatores habēt q̄
se adiutores nefandi ꝓpositi repromittūt. Tridētini adhuc in fide manent: q̄uis
ꝑ alios dietim stimulenẜ: dicunt se id acturos quod eps̄ eoꝝ iusserit. Ex cuius ius-
su adhuc regi vsqꝫ ad mēses quatuor sunt obnoxij. Rex tn̄ ad eos nō hꝫ aditū ni-
si ꝑ dominia venetoꝝ: ⁊ ꝑ viā hāc mittenẜ nūc oratores illuc. Dicūt aliq̄ comitē
galeazeū cū peditibꝰ q̄dringētis tridenti fore ⁊ ꝑtes regis tueri: qꝺ tn̄ mihi nō est
lucidū. Sūt q̄ putāt obitū brixinēsis epi accōmodū eē: q̄m is occulte mala hec fu
erit exorsus. Me alia snia tenet. Arbitror. n. e vestigio principes factionis accur-
risse brixinā. Ibiqꝫ oꝑam dedisse vt eoꝝ snia fiat eps̄ interea ꝯo iam arces custodi
ri ꝑ eos. Sꝫ lꝫ cuilibet opinari: vaticinari paucis: q̄m futuroꝝ euentū solus deus
nouit: humane mētes in tenebris degūt: nec videre ẜ argumētari p̄nt ex p̄teritis
⁊ instātibꝰ quid sit futuꝝ i eo q̄ꝛ sepe fallunẜ: vt q̄ ꝑ vitrū vltra inspiciūt: aut ī ad̄s
iactāt visuz. Hec scripsi ad. v. kalēdas ianuarij putās me statiz missuꝝ lr̄as. Nūc
qꝛ suꝑest spaciū adijciā reliqua. Iunior comes cilie huc heri aduenit: dux albertꝰ
horatim expectaẜ. Similiẜ ⁊ comes goricie cū eius vxore. Accepi goricie comitē
feuda susceptuꝝ: qꝺ si sic erit: nōnihil ad cācellariā veniet: cuz his vt cōiecto vtqꝫ
ꝑcepi tractabiẜ de modo intrādi athesim. Aiunt em̄ quidā ꝑ terras horicie acces-
sum patere athesinosqꝫ timere comitē cilie. Ageẜ quoqꝫ vt subodoro q̄ꝛ hic cilien
sis in curia ꝑseueret. Sed his in rebꝰ nemo vtilior eēt tua magnificētia. Nemo ẜ
est q̄ sciat quales sint habiti tractatus cū comite ipso ⁊ ad registrū recurriẜ. Co-
mitis goricie vxor: q̄re huc adueniat nescio: nisi questura iniurias viri: quē aiūt vl
tra q̄ꝫ dici possit iniuriū. Or si eo nimis licet qꝛ vir etate ꝯfectꝰ ⁊ forma ineptꝰ con
sorte pene diuinā sortitus fuerat. Qua si bene vsus fuisset nemo esset beatior eo.
Inter humanas nāqꝫ felicitates hec vel maxima est vt cōiugē q̄s pulchrā sortia
tur ⁊ bonā. Tum quod est tritū fecundā sicut hāc eē referunt. Quidā rentur eaz
oīno diuortiū petiturā: qꝛ vite sue timeat: q̄uis cōiunx mirū imodū sibi blandiaẜ
dum ambo hic erūt altius rem inuestigabo. Hec satis ad res carinthianas. Nūc
in hūgariā pergo. Scripsi dudū tibi dietā certā indictā fuisse ꝑ hūgaros vt ambe

partes bude cōuenirent ac de regni cōmodo trāsigerēt: quod mibi admodū dis-
plicebat: ꝓpter locū quo nil agi posse cernebā nisi ex arbitrio regis polonie: time-
bamq; nr̄m infantulū iure priuari suo. Sed respicit illum deus: ⁊ quia bumana
destitutus est ope: ex alto reperit auxiliū nondū perdita spes est. Nec tam felix ē
aduersarius ꝙ̄ fama predixit. Cum essemus nuper in via buc venientes: obuios
oratores bungaros apud pruggam babuimꝰ: qui vsq; in luben regiam secuti sūt
maiestatē. Hi attulerūt litteras ex parte cōitatum quas optime nosti. Ac ex ꝑte
strigoniensis archiepiscopi giste ⁊ ladislai bani. Hi fuerunt etiaꝫ boc anno apud
wiennā: vnus est quem gischa tunc misit. Alter missus fuit per cōmunitates ca-
schonie queꝫ nomine philippū dicunt. Hi retulerūt partem regni que obedit la-
dislao nullatenus consentire voluisse in dieta budensi. Sed contenti sunt omēs
vt duo conuētus fiant. Pars quidem polonoꝝ bude conueniat: ⁊ pars ladislai
apud strigoniū. Idq; in purificationis festo proximo. Petūt quoq; ladislai te vt
rex ad strigoniū oratores in prefixa die transmittat nec velit res tantas negligere
Postularūt etiā regē suū ad cōtermina regni deduci sicut eis ꝓmissuꝫ esset. Ora
tor giste retulit dominum suum ꝙ̄uis vxorem alterius baberet stabili mente la-
dislai partem tueri: nec timere aliquē nec debere illum sic esse vxoriuꝫ vt ꝓpter fe
minaꝫ regem deserat. Sed viā sibi per boc patere qua sibi attrabat alienos. Mu
lieremq; viro subesse non virum mulieri. Et boc coniugiū nō parū conducere la-
dislao. Hoc responsum est regis. ladislaum nondū missum: q2 egrotus fuisset sed
mittendū esse ꝙ̄primū rex in austriā reuerteret̄. Oratores futuros in dieta vt pe
titum esset: ⁊ super boc rectoribus austrie scriptū est vt oratores ipsi mittāt. Gra
tie acte sunt ꝙ in budensi dieta non sit consensus prestitus. Scriptūq; est castel-
lano gretzensi vt purum bis oratoribus ostendat: ⁊ boc modo dimissi sunt bun-
gari in wienna. Cōuentus babet̄ patrie: eoq; iobannes niperg missus est qui nō
dum rediit: nec quid sit gestū scitur. Nunc tēpus esset res italas ingredi: sed nibil
babeo illinc scriptura dignū. Fama est comitē franciscū mille quingentos equi-
tes amisisse quos picēninus bello suscepit. Id tamen dubium est. Eugenius ro-
me manet. Partes ille sic se babent vt nosti. Nibil innouatū audio. Nemo buc
oratores mittit: ⁊ nos illuc neminē destinamꝰ. Montes niuosi ⁊ nimis alti inter-
secant aditus: nec tu me pendis nec ego te magnifacio vt volūt principes sic ex-
istimant̄. Vigilare laborare currere plurima oportet: si q̄s velit baberi magnꝰ: q̄
dā modico sūt cōtenti ⁊ recte sane: si ad naturā viuētes deū respiciāt ⁊ quieti sūt
animi. Ille nō est laudandus qui multa cupit ⁊ aggredit̄ pauca. Oportet nāq; ⁊
aīm ⁊ opa cōuenire si quis cōmēdari debeat. Miror venetos bic ꝓpinquos nullū
misisse. Aut nos cōtēnūt: aut maioribꝰ sunt occupati negocijs. Ego nr̄i cā optas-
sem marie illoꝝ aduentū. Sed transeo bec vt ad res eccl'ie reuertar q̄ bucusq; di-
late finē bodie susceperunt. Res in cōcilio bec gesta est: lr̄e in primis tue perlecte
sūt: tū oratoꝝ: tū regū. Post alia scripta ordinē babitū apđ vos referētia nibil ali
ud disceptatū est nisi an veniēdū esset nurembergā. Sed postq; discrimē iminere
ostensuꝫ est nisi veniret̄: placuit aduentū polliceri: totaq; disputatio de tp̄e man-
sit. Alijs purificationis diē: alijs mediū quadragesime: alijs festū martini: alijs
sancti georij placebat eligere: obtinuitq; tandē vltia snia. Scribitq; rex tibi ⁊ ꝓn
cipibꝰ quibꝰ al's scriptū est: velle se oīno in die sancti georij apud nurēbergā vide
ri: sicut ex eis lr̄is cognosces. Rogant̄q; principes vt interiꝫ maneāt indeclarati
de cōtinuatione dicte vsq; in tp̄s illud nibil est dictū. Sꝫ apparet ex taciturnitate
totū remitti ad vos q̄ dietā tenet̄. Multa visa sunt placere tum regi tum cōsilia
rijs via quā rex frācie aperuit. ⁊ chimensis ep̄s illā in quadā sua cedula plurimū
ꝯmēdauit. Mibi etiā vt supra dixi si quid video ꝑlibens est ex quo principes ger
manie nō sunt vniꝰ voti. Tibi aūt seorsum scribit̄ vt oīno reuertaris: qđ mibi bis
rōnibꝰ ꝑsuasum est. Primū ꝓpter ecclesiam frisingensem vt interim ꝓuideas pos
sessionem babere: quia sequat̄ postea quicq̄d velit: res tua in vado erit ꝙ̄q; non

video q̄ hec ecc̄lia manus possit effugere tuas si velis instare. Nā vt lr̄e regū ca
nūt: oēs eugenio parēt: illūq̄ venerant̄ ꝛ colūt. Et ipossibile ē declarationē aduer
sus eū fieri nisi maiꝰ scisma suboriat̄. Idcirco ꝑseuerare in snīa debes: ꝛ hāc eccle
siā ꝓsequi q̄ tua ē: vel rex vt puto aduersus erit dictis suis. Solet. n. qđ ꝓmittit
ratū eē: nec verbū regiū facit irritū. Et ob hāc rē venire oīno debes: ne ꝓpt̄ absen
tiā tuā aliq̄d innouet̄ ꝑ aliquos q̄ huc dietim veniūt ex bauaria. Rex p̄terea mul
tū tui est nūc indigens. Et tūc bonū est ſuire ṗncipibꝰ cū res p̄ter snīam eunt. Te
res athesis: cilie: hūgarie: bohemieq̄: deposcūt. Nō dico italas: q2 illaꝝ nō est cu
ra. Sūt tm̄ ꝛ sueuica negocia siue alsacie vnde legatio huc venit auxiliū aduersus
suitenses postulās: alioq̄n tacite interminant̄ ducē burgūdie fore accersiendum
vides q2 necessarius est tuꝰ aduētꝰ: vetere occasiōe data: q2 rebus tuis admodū
ꝯducit. Exinde cū sicut scribis necessariū sit regē ascendere nurēbergāq̄ petere:
ꝑnecessariū est te penes regē esse: vt instes cōmoneas ꝑicula demonstres ꝛ ꝑsua-
deas. Nāq̄ si tu ades: poterit rex illuc trahi: aliter v̄o timeo: ne qđ nūc scribitur
euanescat: ꝛ sit error nouissimꝰ peior priori: Scio nō nullos eē qui libenter vide-
rēt te semꝑ abesse: ſ; tuū est desideriū potius regiū intueri ꝛ tuū cōmodū q̄ȝ illoꝝ
volūtatē. Nō scripsi adhuc tibi q̄ȝ exaltatus sit magister vlricus qui assecutus ē
plebē illā q̄ ꝑtinebat ad vniuersitatē wiēnensem q̄ q̄ngentos aureos annuatim
p̄bet: ſ; dignus est h̄ bono: vtinā nulli minꝰ incōuenient̄ beneficia cōmitterentur
Ego q̄ȝuis indignꝰ sum bono: auidus sū; tm̄ boni ita vt fit. Nā q̄ pauciora meret̄
plura cupit: q2 nemo se vt est extimat. Hoc facit vt scribā q̄d mihi obtigerit in ple
be sarantane vallis: quā tuo beneficio rex mihi ꝯcessit: vt si possibile sit ꝛ ꝯsilium
offeras ꝛ opem. Vicariꝰ tridētinus receptis lr̄is quas a rege obtinuimus mei cā
(nā me mutuo diligit) in vallē saratane se ꝯtulit possessionē; petijt tm̄ apud pa-
rochianos egit vt possessio sibi meo noīe tradita sit. S; oportuit eū ꝓmittē con-
sensu; ducis sigismūdi subsecutuꝝ fore: alioq̄n possessio vim amitteret. Ita scri-
bit mihi vicariꝰ p̄fatus ꝑ tres lr̄as: suadetq̄ vt habeā lr̄as principis dn̄i ducis ꝑ
q̄s appareat eū fore ꝯtentū de his q̄ rex fecit. Interim v̄o possessionē h;. Mihi
res visa est impetratu grauis in hac reꝝ turbine. S; expectabā reditū tuū. Inte
rea mgr̄ vlricus q̄ suā saratanā nimis tuet̄: meq̄ sui cā spernit: verbū ex ꝑte reg̃
hoc ad me habuit. Inquit. n. regē cuꝑe me saratane fratrē siue eius nepos est q̄etu
dimittē: mihiq̄ ꝓmittere ecc̄liam primā q̄ vel in austria vel in sueuia vel in athe
si vacaret. Stiriā: carinthiā ꝛ carniolā excepit. Mihi res visa ē admodū suspecta
Tum ꝓpter hanc exceptionē. Tum q̄ ego possessor sum habēs ius reseruatiōis
ius ordinarij ꝛ ius patronatꝰ. Alter nullū ius nisi primariaꝝ precū presefert. Du
rū itaq̄ putabā dimittere: ꝛ nō parere regi duriꝰ. Tandē ꝯsiderās q̄ ꝑ medium
tuū ius patronatꝰ habuerā indignū ꝑstaui aliq̄d agē: nisi te priꝰ cōsulerē. Respō
di ſ; me velle reditū tuū manere: q̄ me ꝓmouisses: ꝛ quicq̄d tu cōsuleres id agerē
Sic res se habet. Nunc ꝑcor vt velis regi suadere ne me destituat. ne velit alteri
plus q̄ȝ mihi affici: ne iusticiā meā illius iniusticie preferat. Nam ꝛ sua interest vt
iuspatronatus in illa ecclesia maneat: nec decet beneficiū principis mutari. Ego
v̄o etsi parui redditus illa ecc̄lia sit: tm̄ cōtētus sū; canonicatūq̄ illic habeo ꝛ vel
lem aliq̄n me sequestrare ab huius mūdi turbinibꝰ deoq̄ seruire ꝛ mihi viuere:
haberē illic ducatos ducentos cū canonicatu annuatim possemq̄ honeste viuē:
Ego iā sum vesperꝝ p̄tergressus ꝛ non semꝑ potero huc atq̄ illuc discurrere: si fa
cia; hoc per sex annos satis est: postea quiescere me oportet: ꝛ vtinā locū habeā
vbi quiescā honestū. Sum animi tui: plus mihi placet hodiernū ouu; q̄ȝ gallina
crastina. Nescio quid vesper vehat. quod habemus tenendū est. Ideo tibi suppli
co i hac re vt me iuues vel scriptis vel verbis si redieris qđ omnino curare debes
Nō mei cā hoc dico. Ego eīm parui momēti sum: ſ; ꝓpter rōnes p̄dictas. ꝛ vt tri-
stes sint qui te abesse sunt leti. Nō potui adhuc scire ꝑ quā viam tibi redeūdū sit.
ſ; sciens mox scribam. Nā si rex rediret in austriā aliud iter est: aliud si se superius

transferret. De lr̃is arelateñ. alias tibi scripsi cū illaꝝ videbis copiā. Credo me nō magnopere dices errasse: aut si error est veniā meret̃. Tu vale optime cum liberis ⁊ coniuge quibus relictis ad nos reuerti cura.

Epistola. lv.

Remediū ad resarciendā ecclesie pacē.

Reuerendo in xp̄o patri dn̄o siluestro ep̄o chiumensi dn̄o suo p̄cipuo eneas siluius poeta. S. p. d. Nō miror q̄ ad me nihil scribis. q: nihil me indiges. Illud mirandū esset si ego ad te nō scriberē q: ⁊ gratia tua semp̄ egeo ⁊ beneficia plura ex te accepi. Una res tñ me reddit excusatū: q: inaniter scribere hominis est abutētis ocio ⁊ lr̃is: hac de cā tacui hactenus. Nunc vero res se obtulit q̄ mihi scribendi materiā p̄buit. vidi nuper lr̃arū copias quas reges impatori nr̄o scribūt in rebus ecclesie: ꝑpendiq̄ꝫ oēs egreferre scisma: quo xp̄ianus popul⁹ imp̄sentiarū cōturbat̃: multūq̄ꝫ demiratus sum regis frācie iudiciū qd̓ cū tuo cōcurrere cognoui. Memini eñ cū al's simul essem⁹: deq̄ꝫ hac ipsa re sererem⁹ sermonē quo nā pacto pacari ecclia quiret dixisse te. Ego si cesaris essem loco: vellē cūctos rogare p̄ncipes. vnū vt in locū mitterēt oratores q̄ plenā ptātem haberēt res ecclesie cōponēdi. Nā qd̓ principes facerēt ⁊ popul⁹ sequeret̃ ⁊ clerus. Ecce q: rex francie viam hmōi recipit quis dubitet reliq̄s oēs assensuros si natio germanica cōsentiat. Jā ꝑmittit rex francie cesari nr̄o cōgregationis hmōi vocationē vos q̄ habetis rem in manibus amplecti hoc debetis. Regiq̄ꝫ nr̄o ⁊ electorib⁹ suadē ne oblatā negligant viā: q: salus hinc pendet maxima. Nec hic oportet vel papā requirere vel cōciliū: nolint velintq̄ꝫ illi cōuenire principes possūt seq̄ꝫ in hāc vel in illam ptē declinare. At nō erit hoc cōciliū nō sit q̄d ad nos: nō de noie sed de re q̄stio est. Satis est si scisma de medio auferat̃: vocet̃ quocūq̄ꝫ noie q̄ aufert scisma. Stultus q̄dē senis debitorē in iudiciū traxit tāq̄ꝫ is negaret debitū qui solidū se suscepisse fatebat̃. Cū stultus duodecim denarios peteret apud seneñ. tum idē est solidus qd̓ ⁊ denarij duodecim. Sic in re nr̄a stultus erit q̄ tolli scisma ꝑ conuētū principū negauerit q: cōciliū nō vocitet̃ illa cōgregatio: vocet̃ sinagoga vel conuenticulū nō curo dum pacis exinde sequat̃ effect⁹. Sed tu ⁊ collegę tui in campo estis vbi hoc gerit̃ bellū: ⁊ in hac area vbi hec palea terit̃: videte vt fabā bene cudatis nedū scisma ecclesie tollere curatis diuisionē in imperio inducatis. Hoc nō dico vestri cā. q: rectū scio ꝓpositū vr̄m ꝫ vt elaboretis q̄ germania vni⁹ animi sit: vnūq̄ꝫ papā colat ⁊ in vni⁹ fidei sinceritate gradiat̃. Hec volui scripsisse q: gauisus sum regis francie sniam cōuenire cū tua: tu tamē stude vt illi sit locus: nisi quid melius interim cogitasti. Uale optime ⁊ me extra memorie sinū noli abijcē q: tuus sum quātuluscūq̄ꝫ sum.

Epistola. lvj.

Prohibet ne de ep̄atu frisingeñ. sine ꝯsensu impatoris cuiq̄ꝫ ꝓuideat̃.

Eneas siluī⁹ poeta iohi tolner i romana curia ꝓcuratori viroq̄ꝫ bono. S. p. d. Ueniet ad curiā vr̄am lator p̄ntiū quē regia maiestas i factꝭ ecclie brixieneñ. destiat. Rogo te sicut soles regio desiderio vt faueas ne q̄s ad illā ecclesiam ꝓmoueat̃ anq̄ꝫ rex noiauerit quē voluerit: nec graueris quō res trāseat me instruē. Scribo tibi ꝯfident̃ sciēs amicitiā q̄ int̃ dn̄m cācellariū ⁊ te viget. Et cū ego illi⁹ seruitor existā: nō puto meas p̄ces apd̓ te incassum ire. Post hꝯ scire te volo eundē cācellariū abesse: q: ꝑ regē destinat⁹ ē nurēbergā. ꝫ mox reuertet̃ q: iā sibi vt redeat scriptū ē. Is si nūc adesset scriberet tibi q̄d op⁹ sit in facto frisingeñ. ecclesie: ꝫ q̄m ipse abest opus est me oia significare. Nā ille me in suo loco dimisit ⁊ harū rex cōmisit curā. Res ergo sic se habet. Aduersarius qui fuit ꝑ capitulum electus. Jam adeptus est possessionē oim eoꝝ que apud bauaros sunt. ⁊ dietim instat vt castra que rex tenet sibi dent̃: ⁊ omnes bauarie duces eius causam tuent̃ regiq̄ꝫ molestissimi sunt. Rex aūt dedisset iā castra dn̄o henrico si bulle venissent ap̄lice: ꝫ q: nō veniūt supsedet. Et timendū est ne bauaroꝝ p̄cibus in alteri⁹ ꝑtis

fauorē mutet̄. Ideo admodū miror has lr̄as nō eē ex curia missas: q̄r nō minus
intest pape ⁊ curie vr̄e dn̄m henricū hāc sortiri eccl̄iaꝫ q̄ꝫ dn̄i cācellariȷ̄. Ipse em̄
reperit honorificā ꝯcordiā ⁊ ꝓmittit̄ sibi aliꝰ ep̄atꝰ ꝑ fratre. Sꝫ oīa refutat intui
tu pape q̄ sibi tā benignꝰ fuit. Ego tn̄ timeo ne cogat̄ necessario ex quo bulle non
mittunt̄: q̄r tātū impetū sustinē nō pōt. Rex vō sibi ꝓmiserat possessionē castroꝝ
q̄ hꝫ visis bullis. Nūc oīa ꝓpter bullas depereūt. Ideo velis supplicare cardīalibꝰ
(Nā ipi sūt īpedimēto sicut accepi) ne ꝓpter vnā annatā centū ꝑdāt ⁊ illā n̄ ha-
beāt. Et rogo dicas tarētino q̄ cācellariū diligit ꝙ prudētis ē aliq̄n scire ꝑdē: nec
dicat̄ spem ꝑcio nō eē emēdā q̄r inescādi sūt nōnūq̄ꝫ hoīes sicut pisces ⁊ aues ⁊ fe
rarū genꝰ: nec tm̄ qd̄ ante pedes est respicē debemꝰ ſ futura etiā intueri. Te etiā
hec cā tangit q̄ ꝓpter hanc ꝓmotionē insignē eccl̄iaꝫ prucken̄. cōseq̄ris: iō labora
vt bulle mittant̄ q̄s potes ꝑ hūc nūciū mittē: q̄ est capellanꝰ regis ⁊ fidus: nō di-
co plura. tu me plane habes: hic rē amici: rē tuā: ⁊ reꝫ geres cōem. Rescribe mihi
q̄d in re sit que spes habeat̄: vt cācellariū ⁊ fratrē q̄ tui sūt cūctoꝝ certiores effi-
ciā ac vale optime.

Epistola. lvij.

Laudat legatū ꝙ pecuniā rennuit.

Eneas siluius poeta dn̄o thome haselbach sacre theologie mḡro. S. p. d.
Lr̄as q̄s ad me nuꝑ misisti: regie maiestati ostēsas feci vt q̄ foret erga te
mens illiꝰ ꝑsentireꝫ. Placuit regi diligētia tua dixitq̄ꝫ te meliꝰ fecisse q̄ꝫ hi
q̄ dationē pecunie suspenderūt. Is vt nosti pauca loquit̄. ſ ex his paucis plura
colligi queunt. Naturā eiꝰ nosti ⁊ mores cogites q̄d hec verba importent. Tu tn̄
nullatenꝰ hesitare debes: q̄n bene agēdo gratꝰ ꝑncipi sis. Fecisti em̄ vt viꝝ decet
bonū ⁊ cōis cōmodi zelatorē q̄ rēpublicā sue ꝑfert. Potuisset scādalū grande cō
tingere si remāsisses pecuniā expectādo. Cū oīa munimēta apud te forēt q̄bus
in ꝯuentu agēdū erat. Nūc res bene directa est: ⁊ iā pecunie tibi misse sūt: ⁊ am-
pliores mittent̄. Quō aūt in reliquū sit ꝓcedendū ex apicibus regiȷ̄s cognosces.
Uale ⁊ me tui amoris participē facito: q̄ꝫq̄ꝫ nō putē me fore illius expertem.

Epistola. lviij.

Laudat amicū quia diligenter
rē cōmissam curauit.

Eneas siluiꝰ poeta frācisco bossio iuriscōsulto. S. p. d. Accepi tres lr̄arū
tuaꝝ vniꝰsnie. Exponebāt em̄ oēs rē gestā apud saratanos. Deinde sua-
debāt vt cōsensū illustris ꝑncipis dn̄i sigismūdi circa ius patronatus im-
petrarē: q̄r sic res mea in vado foret. Ego tuū erga me animū qualis esset iamdu-
dū habebā ꝑspectū: ſ tu dietim supas opinionē meā: ⁊ nedū q̄rele mihi locū eri-
pis ſ facultatē q̄ꝫ referēdi grās aufers. Gaudeo tn̄ ego me talē amicū eē sortitū
cuiꝰ plura sūt erga me bn̄ficia q̄ꝫ nedū ꝑmiare possiꝫ: ſ etiā numerare. Tu aūt cō
sciētia tua letari debes q̄n sic amici negociū geris vt tuū putet̄. Rata sūt apd̄ me
oīa ꝑ te gesta: nec vllus ḡuat me sūptꝰ. Miror q̄ꝫ te nō plura exposuisse. Uolui qd̄
suadebas a sigismūdo impetrare ſ terruit me nouitas apud athesinos orta. Ti-
muiq̄ꝫ ne rex egre ferret tanq̄ꝫ qd̄ eēt a se gestū rueret: putauiq̄ꝫ differendū donec
cācellariꝰ reuerteret̄. Interīꝫ ex ꝑte regis rogatꝰ suꝫ hāc plebē vt aduersario di-
mitterē: q̄r de meliori vellet sua maiestas mihi ꝓuidere. Hoc rex ad ꝑces aliq̄rū
fecit. Respōdi me velle cācellariū expectare q̄ me ꝓmouerat ⁊ facturū qd̄ ille iu-
beret. Sic nūc se res hꝫ. Sꝫ hoc sepultū eē oportet ne q̄d parochiani ꝑsentiant:
qd̄ stude in deuotiōe ꝯuare. Ego aduenīēte cācellario q̄d successerit tibi scribam
Miserā lr̄as ad te ⁊ ad parochianes ac alios vt suasisti: ſ audio nūcios regios q̄
illos deferebāt nō esse admissos. Arbitror q̄ꝫ lr̄is meis trāsitū nō patē. Ideo has
ꝯfeci vt scires me tuas suscepisse ⁊ q̄ in statu apud nos eēt negociū. Quid vō vlte
riꝰ expediat nihil dicā q̄r suis nō est mineruā docē: vnū tibi notū volo vt scias res
capitulares: meliꝰ dirigē dictā scꝫ nurēbergenseꝫ ad festū ascēsionis ꝓrogatū eē
quo tꝑe ituꝝ se ꝑsonalit̄ rex ꝑ suas lr̄as significat. Ultra nō dicā plus: nec hoc di-
cerē nisi iam hic publicatū esset. Uale ⁊ me concanonicis cōmissum effice. Cum

deus volet erimꝰ simul ⁊ vitã ducemꝰ beatã extra curie clamores atqꝫ miserias.

Epistola.lix.

Diuitibus nõ expedit cõdicere bellũ.

Eneas siluius poeta nicolao veneto canonico tridentino. S.p.d. Scribo dño francisco bossio lr̃as quascũ bis mitto. Sed accepi virũ terrore perculsum tridento abijsse patauiũqꝫ petisse. qꝛ non placet sibi vrbem incolere plenã tumultibꝰ sicut nũc tua ciuitas est: que obsidionez expectat. Laudo ego ꝯsiliũ suũ. Nã qui põt in pace viuere: is dãnandus est si se ingerat bellis. Nemini bellũ est vtile: nisi cui status pñs est grauis franciscus vir diues est: ⁊ sua fortuna contentꝰ: sapit certe rumores fugiẽs ⁊ lites fugit. ex quibꝰ nihil lucrari põt. Scit aliud esse hoc iudiciũ qꝫ illud ex quo ditatus est rote. Nã hic manibus cã defendit̃: ibidẽ lingua. Tu scis vbi est: ideo rogo meas lr̃as sibi vt destines ⁊ in eius absentia me tuearis ne quid innouet̃ in canonicatu quẽ illic habeo: ⁊ sic te in re mea habe sicut de tua ꝓbitate ⁊ amicitia spero. Nõ puto has tribulationes diu mansuras qꝛ intẽdit rex nobis auxilio eẽ atqꝫ fauori. Vale ⁊ me tuũ puta vbicũqꝫ sim

Epistola.lx.

Cõmendat pugnãtẽ ꝓ sanguine claro ⁊ ꝓ iusticia.

Eneas siluiꝰ poeta magnifico galiazio comiti de archo. S.p.d. Accipio te venisse tridentũ militariqꝫ manu regis ptes tueri. Id qꝫ rex accepit ac ꝓpterea te amat colitqꝫ maxime Res hmõi tibi ⁊ domui tue honori erit ⁊ vtilitati quãtũ sentio. Perge igit̃ ⁊ dũ occasio adest virꝝ q̃ es te demõstra. Multoꝝ virtus iacet: qꝛ campus deest vbi se ostentẽt. Tibi facultas est qua tũ animũ tũ ingeniũ patefacias tuũ. Res quã tueris iusta est ⁊ ꝓ sanguine claro aduersus plebẽ ⁊ incertũ vulgus pugnã habes: vide vt ꝑiculũ facias nõ tui: mõstresqꝫ sanguis illustris quãtũ obscuro pstet. Si is qui credideris. Rex de te bene sperat: opinionẽ suã imple ⁊ oim qui apud se sunt. Sic cum sis magnꝰ poteris fieri maximꝰ Hec scripsi qꝛ te amo: ⁊ vidẽs bonũ tibi nomẽ esse. Cupio vt illud maneat: augeaturqꝫ. Fratri tuo me dede ⁊ mihi vt soles amorẽ tuũ cõicatũ fac. Vale.

Epistola.lxi.

Secretariꝰ appellat̃. ideo multa scribẽda obticet.

Eneas siluiꝰ iohãni peregallo scriptori aplico fratriqꝫ amãtissimo. S.p.d. Veteres sunt apud me lr̃e tue: quibꝰ nõ respondi: qm̃ nũc in stiria: nunc in carinthia: nunc in carniola inter medios barbaros seuasqꝫ nationes constitutus. Nũc apud histriã ⁊ sup oras superi maris cum tergescinis versatus nullũ habui cui cõmittere lr̃as possem ad te perferendas. Nunc quia nuncius dat̃ basileã petiturus: statui nõ nihil ad te scribere vt ⁊ me viuũ scias ⁊ sospitẽ ac tui memorẽ. Nec eñ possem obliuisci tui: semꝑqꝫ tua dulcis imago menti heret mee Habe igit̃ has ex me lr̃as: ⁊ illũ timorez quẽ de aduentu familiaris tui indueras abijce. Nihil ẽ eñ qd̓ amplꝰ illinc vereare: vidiqꝫ eũ ⁊ sanum esse cognoui apud quẽ tui cã visus amice sum. Vult eius sociꝰ quãtũ intelligo vos reuisere: ipe manere decreuit. Ego vtriqꝫ abitũ ꝑsuasi: ac vbi ñ ꝓfeci: liberꝝ dimisi arbitriũ. Quia nihil iuuat calcibꝰ murũ tundere aut eos ventis dare. fiat qd̓ eis placet nihil ẽ qd̓ in dãnũ vergat. Tuꝰ ille frat̃ cautꝰ ẽ: sibiqꝫ magꝭ qꝫ voluptati viuit nec breue gaudiũ lõge ꝑponit vtilitati. Tu te mirare si hoiez cerneres. Si qñ cõbibit nihil ꝑiculi ẽ. Nemꝰ magnũ est wiẽne multeqꝫ int̃ diuersas quercꝰ ad fontẽ sũt vie: oblogui põt aliq̃s eloq̃ nõ põt. Hec tuis dict̃ amicitie ⁊ monitoꝝ plenis dicta eẽ volo: qntũ famulo cõueniũt. De me aũt tibi vt bñ ꝑsuadeas cupio. Nec eñ aut grã mior aut spes deterior est solito. qd̓ mihi scripsisti de absolutione cuiusdã homicidij siẽ philippꝰ nr̃ optabat: nõ põt nũc impleri. Veniat hõ nurẽbergã: illic ꝑfici res potit Neciã hic dubiũ fit qñ rex vadat. Quo i loco spero res vniuersalis ecclie sic dirigi vt ⁊ tu ⁊ oẽs qui bonũ cõmune cupitis: ex sñia vos iudicetis exauditos. Idqꝫ mei nomine dici cupio. Reuerendissimo dño meo cardinali sancti calixti viro

bono ⁊ veri amātiſſimo: cui vt me cōmendas peto ⁊ vna viris theologie plenis frācisco ⁊ andree minoris ordis ꝓfeſſoribꝰ. Quibꝰ ſi nō latiꝰ ſcribo: vt veniā dent ora q2 officio meo parere me ꝯuenit. Nec em̄ alia de cā ſecretarius vocor niſi vt q̄ audio queqꝫ video digna ſilentio in abditꝭ mei pectoris claudā. Satꝭ eis eſt ꝙ bonā ſpem facio. Scriptorie officiū qđ illic habeo ſi emptorē repit: ꝑciū mihi reſcribe vt ſi fieri pōt vtiliter illo me leuē: q2 nō ſuꝫ eius animi vt ad vos redeā. De tridento arbitror te audiſſe. Nō nihil hic fama ē athesinos obtinuiſſe tridentū. Veritas adhuc nubiloſa eſt. Frāciſcꝰ nr̄ decanꝰ illinc abijt: qm̄ poſtqꝫ vidit ſapienti ſue ſnie locū nō eſſe: recedere potiꝰ irriſus voluit qꝫ manere dānificatus. Ego nō ſpero illā rem mihi vtilē eſſe nec vſqꝫ in rebus eccleſiaſticis ſum fortunatꝰ. Laurentius de rotella nihil mei cā mediolani obtinuit: nō ſua culpa: meā em̄ cauſam exacte ꝓmouit. Sꝫ noſti patrie mores: nolo in illū dicere q̄ pōt ꝑſcribere: lōge ſūt manus ꝑncipū atqꝫ timēde. Sꝫ etiā principes priuatoꝝ hoim ſunt indigni. Ego nullū faciā pluriſqꝫ me putem teneri. Tu vale ⁊ mihi ſepe ſcribe meqꝫ ſepe viſita q2 nihil eſt qđ tuis ſcriptis in oculis meis extet acceptius. Andreā de pauigallis ⁊ iacobū de ceruetijs. Ac omne bonū nr̄m tā affectuoſe meo noie iube ſaluere qꝫ me ſcis illos amare. Caſparē nauarieñ. arbitror cū auūculo repatriaſſe: ſi tū iſtic ſit: ne mee ſalutationis expers maneat facito. Iterū vale.

Suadet moribus coaptare non iuris ſubtilitate vtendum eſſe.

Epiſtola. lxij.

Eneas ſiluiꝰ poeta dn̄o ſtephano cacie nauarieñ. iuriſcōſulto. S. p. d. Reuerſus ex vindelicis inueni mūera q̄ i wiēnā barbatus ex te detulerat: tā ꝑcioſa vt mittēte magis qꝫ recipiēte ſint digna. Mos hic alexandri fuit q̄ dona ſemꝑ ex ſe metiebat̄. Ego itaqꝫ tibi grās qꝫ qꝫ ferre tale ornamētū vbi mos nō eſt mīme deceat. Scis q2 nō regiones nobis aptāde ſūt: ſ; nosipſos regiōibꝰ ꝯformare debemꝰ. Ego tibi ad h̄ verſus mediolanū ſcripſerā: q2 te reliqꝫſſe ꝯciliū rumor erat. Nūc ṽo admonitꝰ per egalli lr̄is: baſilee te fore ꝑcepi: qđ mihi eo gratiꝰ eſt: quo te poſſum meis ſcriptꝭ ſepiꝰ viſitare q̄ꝫ id tibi ⁊ honorabiliꝰ ⁊ vtiliꝰ puto q2 frugifer illic cāpus ē ⁊ pauci meſſores. Et q̄qꝫ plures eſſent: tibi tn̄ priores ſemꝑ debent̄ partes. Obtuli me alꝭs curaturū vt regis aduocatus fieres ſi res friſingeñ. apud vīam dimocratiā bene trāſiret: quā ꝯditionē ſcis nō eſſe cōpletā: te quoqꝫ fuiſſe patronū ꝑtis aduerſe. Quo fit vt ſolutos ꝓmiſſo ſiem ſi iuris apice velim frui. Sed ſcio q2 ſummū ius ſūma eſt iniuria. Ego ꝑterea tibi nō verbis ſ; animis ſum ligatꝰ. Scioqꝫ me nunqꝫ tantū conari tui cā poſſe, q̄n vltra ſim debitor. Quapropter etſi durū ſit obtinere qđ ſpopōdi: ſpero tn̄ me voti cōpotē fieri vt tibi gerat̄ mos. Sꝫ ē moderator ⁊ arbiter oim tp̄s. Rogo itaqꝫ te vt parūper expectes mihiqꝫ fidē habeas: q2 aut eneas eē deſinā aut tue cupiditati parebo: Nec me gallico more loqui cenſeas: q̄ paruā morā q̄tuor ⁊ decē annos cōputāt. Credo ꝓphetas imitari cupiūt: q̄ cito venturū dicebāt qui annis poſt q̄ngētis venit. Ego nō annū ſed paucos menſes petam vt rem tibi confectā donem. Vale ⁊ amicis ſalutes dicito: dn̄is ṽo me cōmenda.

Nouitates hūgarie ⁊ de cōuentu nurēbergeñ.

Epiſtola. lxiij.

Eneas ſiluiꝰ poeta dn̄o iohi frund agrippine ciuitatꝭ ſecretario. S. p. d. Nō habeo q̄d tibi ſcribā ⁊ cupio ſcribē: vt inter meas ep̄las tuū quoqꝫ nomē inueniat̄. Mēdicabo ḡ materiā ⁊ nouitates q̄ apud nos ſūt tibi ſignificabo: q̄s tn̄ vti reor: n̄ iuitꝰ audies. Cōducūt em̄ ad res nurēberge tractādas. Scis te ſepe veritū eē nō peſtē aliquā hūgaria pareret q̄ regē ibi hiſ ꝑtibꝰ detineret. Hic iā timor abeſt. Inducias nāqꝫ biēnales habemꝰ q̄s quō ſumꝰ venati paucis aduerte docebo. Miſerat rex polonie lr̄as q̄ſdā ceſari nr̄o formamqꝫ dederat iuxta quā pacē depoſcēt. nō libuit ceſari qđ petebat̄: formāqꝫ aliā dictauit ꝑ quā n̄ ſolū auſtria ſtiria atqꝫ carinthia cū carniola ſ; ois ēt obediētia regꝭ ladiſlai cōpͥhēdeba-

tur: oratoresq̧ cū eadē misit: q̄bꝰ regē polonie petētibꝰ post expositionē legatiōis
certi deputati sūt viri cū q̄bꝰ ꝯferrēt. Int̄ q̄s iulianꝰ cardinal: nicolaꝰ decanꝰ cra-
couiēsis ⁊ laurētiꝰ palatinꝰ hūgarie fuere. Int̄ hos cū lecta eēt forma ꝑ cesarē da
ta magnꝰ rumor exortus est: qm̄ ladislaus rex hūgarie vocitabat̄. Ex hoc inq̄t de-
canus. Iam se cesar partialē facit: qui regnū hungarie attribuit ladislao. Nos ꝗ
nihil ampliꝰ tractabimꝰ secū: q̄d cesar in hungarie regno manū extendit. Ad hec
oratores vos inquiunt nodū in sirpo q̄ritis. Quid vr̄a interest si cesar suū patruelē
regalibꝰ ornat titulis. Dn̄s vester se hūgarie regē scribit: nec cesar suas respuit lit
teras: qm̄ nec vr̄a scripta ius auferūt ladislao: nec apices regij si qd̄ habet̄ vobis
ius adimūt. Ad hoc retulit palatinꝰ. At ladislaus verꝰ est hūgaroꝝ rex: nō par rō
est. Tū oratores haud hic locus est de iure disputādi. Postq̄ꝫ vnita fuerit eccl'ia
dus poterit in hac cā̄ discuti. At ego palatinꝰ inq̄t ⁊ corā sūmo pōtifice ⁊ corā ca:
ďinalibꝰ nihil negocij habere hanc tueri cām: q̄r plana ⁊ ꝑspicua res est. Nec tamē
inops sensus est q̄spiā q̄ regnicolis auferat eligēdi regis ptātem. Nō disputatu-
ri venimꝰ inquiunt oratores de pace acturi. Si pacē vultis pacē damꝰ: si bellū plꝰ
placet nō detrectemꝰ certamē. Vestrū est eligere q̄d hoꝝ malitis. Hinc decanꝰ nō
sic exhausti sumꝰ inquit neq̧ tā vecordes vt tā ignominiosā pacē velimꝰ ample-
cti. Vires adhuc sūt nobis ⁊ aī nec queq̄ꝫ timemꝰ. Tū oratores nec nos aiūt aut
inopes sumꝰ aut exangues. Si aliena inuadē nō possumꝰ at tueri nr̄a cōmode va
lemꝰ. Idq̧ bonis viris sat est. Nobis a tergo tuta sūt oīa. In frōte vos habemꝰ
q̄bus potētes sumꝰ resistere si malignari volueritis. Vos int̄ nos ⁊ thurcos estis
mediū: videte ne retro ⁊ an̄ feriamini. Tū palatinꝰ. Scimꝰ cesarē vr̄m opulentū
eē: ꝗ regnū etiā hoc plenū est. Nobis nemo terrori est: pacē vr̄aꝫ vobiscū referte.
Referimꝰ inquiūt oratores ab inuicēq̧ discedē volūt. Exinde iulianꝰ cardinalis ꝑ
deū oro viri magnifici cōplectimini pacē: si ꝓgredi aduersus thurcos volumus
pax necessaria est. Sinite vt hoc pauꝑ regnū respiret. Nolite campos xp̄iani san
guinis vnda cōmaculari. Sꝫ frustra vociferatio eius fuit. Abitū est re infecta. In
crastinū tm̄ nūciatū est oratoribꝰ ne discederēt q̄r nō regis noīe rn̄sum eiꝰ fuisset.
Expectatū ē iterūq̧ disputatū. Postea res in camera regis trutinata ē. Tandem
venit in publicū vox: ⁊ in hūc modū hūgarica lingua locutꝰ est. Reuertimini ora
tores ad cesarē: salutēq̧ sibi meo noīe dicite. Post referte. Nos pacē ꝑ eū missāꝫ
q̄uis nō indigeamꝰ illa sui cā vt sibi cōplaceamꝰ libenter acceptasse. Et in oībus
eius articulis sicuti iacēt esse cōplexos. Suꝑ qua re lr̄as nr̄as infra octendiū pos-
sonij recipietis. vbi ⁊ cesarios apices eē curabitis vobis eē tradēdos: sic ꝗ cōclu-
sa res est. Et agūt hūgari iam inter se quo pacto formidabiliores in thurcos ꝓfi-
ciscant̄. Venetij q̄nq̧ ⁊ viginti triremes armant̄ q̄ ꝑ mensē iunij in elespontū
traijci debēt. Cesari nulla est alia cura nisi vt q̄ꝫ festinanter ⁊ q̄ꝫ honorifice nuren-
bergā petat. Puto abhinc dies q̄ndecim eiꝰ erit recessus. Albetꝰ ⁊ sigismūdꝰ du-
ces sequēt̄: ⁊ vti submurmurari sentio. Comes cilie iunior ⁊ dn̄s de walse vtcūq̧
sic bene actū putabo si eius tm̄ ꝑsona illuc venerit: qd̄ iā mihi nō est magni dubij
nisi q̄r futuri nulla est certitudo. In cā̄ tua multū verboꝝ ꝑdidi nil video qd̄ fie-
ri queat: nisi postq̄ꝫ nurēberge fuerimꝰ vbi artibꝰ erit vtēdū ⁊ nouis ⁊ maioribus
Aduersariꝰ tuꝰ an̄ diē obijt filioq̧ nullā hēditatē p̄ter lites reliq̄t: deꝰ illi misertꝰ
sit siue iusta fuit eius cā̄ siue iniusta. Philorciū quā hic amasti tumidū vētrē gerit
siue is ventus est siue cibus nimius. Iohānes secretariꝰ nurēbergeñ. vtrē puta-
uit illiꝰ ventrē vino plenū. Ascenditq̧ suꝑ calcauit p̄ssit o uūq̧ nixus est vt vinum
deprimeret: ꝗ nihil p̄ter ventū exiuit. O si lacrimas cerneres ⁊ planctꝰ audires q̄
bus misera pꝰ tuū abitū se macerauit. Certe nisi iohes opē tulisset aīaꝫ exalasset
misella: q̄r nesciūt muliercule vt viri flāmas amoris ferre. Sꝫ abijt nūc q̄ꝫ iohes
nescio q̄d actura sit infelix: mihi si eēt theutonicus sermo: adirē ꝫ feiam solarer ⁊
blādis v̄bis recrearē. Sed nihil mihi cū viris almanis p̄ter tactū est. Ipse insipi
dus ē nisi ⁊ v̄ba sint. Subdelegabo igit̄ michaelē nr̄m q̄ ⁊ v̄bis vlixes est ⁊ factis

achilles. Tu vale ꝛ mei memoriā gesta.

Laudat eloquētiā: eāq
ad britanos vsq profectā.

Epistola. lxiiij.

Neas silui⁹ poeta reuerēdo patri dño adā de molin anglico ꝛ aplice sedis
ꝓthonotario. S. p. d. Regius tabellari⁹ ex anglia dudū reuersus tuā mi-
bi eplam reddidit: cuius tot snie fuerūt q̄t vba. Legi cupide que scripsisti
miratusq suā romanā facūdiā in britaniā vsq ꝓfectā eē. Sꝫ fuerūt ꝛ alij apud
anglos tuliane cultores eloquētie. Int q̄s venerabilē bedā nemo nō ponit. Pe-
trus blesensis lōge inferior fuit: cui⁹ eplis hāc tuā ꝑbreuē anpono. Cōgratulor ti
bi ꝛ anglie: qr iā verꝫ dicēdi ornatū suscepistis. Sꝫ magne ob hāc cām referende
sūt grates clarissimo illi ꝛ doctissimo p̄ncipi docestrie duci q̄ studia humanitatis
sūmo studio in regnū vꝛm recepit. Qui sicuti mihi relatū ē ꝛ poetas mirifice co-
lit: ꝛ oratores magnope veneraꝫ. Hoc nimiꝫ fit vt plures angloꝝ eloquētes eua
dāt. Quia q̄les sūt p̄ncipes tales ꝛ ciues esse ꝯsueuerūt ꝛ mutāꝫ sui studio dñoꝝ.
Perge igiꝫ mi adam mi here. Eloquētiā quā habes tene atq āplifica: tibiq ho
norificētissimū puta in ea re p̄stare hoibus in q̄ ceteros animātes hoies ipi ꝑcel-
lūt. Magna res ē facūdia ꝛ si verꝫ fateri velim⁹. Nihil est qḋ tā regat orbē q̄ elo
quētia. Nā q̄cq̄d agim⁹ in republica ꝑsuasi vbis agim⁹: ꝛ illius i populi snia ma-
net q̄ melius nouit ꝑsuadē. Tute ista scis iō missa facio. In rebus ecclie q̄lis sit
animus tuius ꝛ tabellari⁹ idē vt voluisti mihi retulit. ꝛ ego franckfurdie pri⁹ sen-
serā. Laudo te q̄ pacē p̄ponis bello ꝛ pacatā videre cupis eccliam. Audio te nu-
rēbergā petituꝝ. ibi latius inuicē colloq̄mur. Cesar iā itineri se accigit. Infra fu-
turū mēsē illic vt spes est inueniemur. Dux albert⁹ fraꝫ ꝛ sigismūdus patrueꝫ eo
q̄ꝫ se ꝯferēt. Utinā pax vt optam⁹ fiat finisq tādē neutralitati deꝫ: vt sciam⁹ vbi
agnū comedē debeamus. Mun⁹ tuū q̄ mihi gratissimū fuerit. nec scribē nec dicē
possem. qr nec os nec calamus satis animi pōt explicare ꝯceptū. Faxit deus vt bn̄
sit illi virgini nepti tui p̄nobili q̄ talis est opis opifex cui nec penolpe nec aragne
fuerit cōparādū. Eueniat illi vir dign⁹ tanta [illegible] et sobolē illa ꝓgeneret matrē
imitatricē. Oblationibus tuis vterer quotiēs rēs exposceret: nec minus in ope
q̄ i vbis apud te inuenire putarē. Idē tibi vt de me ꝑsuadeas cupio. Uale digni
tate parēs etate frater dilectioneq socie: ꝛ me vt facis ama: ꝫ nō vt facis vtere.

Taciturnitatē excusat ꝛ neutra-
litatē difficulter tollendā dicit.

Epistola. lxv.

Uliano cardinali sancti angeli patri reuerendissimo Eneas siluius poeta
S. p. d. Nūq̄ veniret ad te nūcius meis lrīs nō onustus: nisi magnificus
cācellarius me p̄ueniret: q̄ tā seriose ꝛ accurate tibi oia refert vt nihil mi-
bi relinq̄t scribēdū. Quo fit vt tacere poti⁹ q̄ scribere malim. Nā res notas ite-
rū significare obtūdentis ē. Inania vo attingē ꝛ nihil nisi vba dare demētis. Hoc
oro vt ꝛ tua. R. p. aiaduertat mihiq veniā det tacēti poti⁹ q̄ inutiliꝫ scribēti. Sa
tis est si me tuū eē scis mācipiū: si me habes ad oia mādata volūtariū ꝛ ꝓmptuꝫ
Scribe mi qn̄ res exposcit ꝛ iube parato parē. Noui nil ē qḋ scriptu arbitrer di-
gnū. Nr̄a italia paruper respirat: ꝫ nescio q̄d paritura sit illa ꝯtētio senis habita
q̄ nōdū dissoluta: vtinā martini aliqn̄ ne dicā saturni redirēt secula vellē ꝛ ego re
uisere patriā ꝛ ossa parēti reddere. Nihil pl⁹ timeo q̄ in ꝑegrina terra iacē quis
vndiq tantūdē est ꝛ ad inferos ꝛ ad supos vie. Sꝫ hꝫ minus nescio quō de loris
inter vlnas fratrū sororꝝ filioꝝ atq nepotū mori: ꝛ lꝫ ibiq amici ꝯparari possint
nulle tn̄ familiaritates tā dulces aut stabiles sūt q̄ in patria. Si pacē haberet ec-
clesia de pace italie magis sperarē. Nescio q̄d allatura sit nurēbergeñ. dieta: qr di
uisi animi sunt. Neutralitas difficulter aboleri poterit qr plurib⁹ vtilis est. Pau-
ci sūt q̄ verū sequanꝫ oēs fere qḋ suū est querūt. Placet hoc nouū neutralitatis au
cupiū: qr seu iuste seu iniuste q̄s teneat repelli nō pōt. Et ordinarij ꝓ suo arbitrio
ꝯferūt bn̄ficia. Non ē facile (crede mihi) ex ore lupi p̄dā eripe. Sꝫ quātū sentio

tota xp̄ianitas eugenij sequit̄ partes. Germania tm̄ diuisa est quā ego se vnitam videre vellē neq̄ʒ illi cōformare q₂ multū tribuo nationi huic: q̄ nō metu sed suo libito suoq̄ʒ iudicio ducit̄ quocūq̄ʒ rex cū electorib⁹ se inflexerit eo ꝛ animala mea sequet̄: nec mihi plus q̄ʒ alijs credā: hec volui scripsisse ne oīno nihil scriberē: ꝛ vt in futurꝝ excusatior sim taciturus. Uale feliciter ꝛ me ꝓ tuo placito vtere.

Suadet seruari aurum ꝛ priuata negocia cōmendat.

Epistola. lxvj.

Eneas siluius poeta Johāni peregallo fratri amātissimo. S. p. d. Recepi duplices tuas ep̄las quas martinus regie cācellarie notarius attulit: cognouiq̄ʒ te bene valere: q̄ʒuis inani marsupio: s̄ illud q̄ʒ aliqn̄ implebit si sperata vnio det̄. Cupis scire anthoni⁹ luscus in meas ne manus venerit̄ venit ꝛ apud me est mihi charissimus. Tu rogo grās meo noīe p̄stāti ꝛ facūdissimo theologo francisco de fuste dicas meq̄ʒ sibi offeras: q₂ nō ero deses in oībus q̄bus possim morē sibi gerere: magniq̄ʒ munerꝭ loco recipiā si q̄d me posse conari sciā eius desiderio gratū. Munus q̄ʒ stephani mihi redditū est: sicut eidē rescribo. Aureos illos q̄tuor quos velle ꝑ barbatuʒ mittere scribis: suadeo vt apud te habeas. q̄m multa possunt accurrere ꝓpter que illis in mea cā opus sit. Scis q₂ tridentina p̄hēda impetit̄ꝛ: tuq̄ʒ defensor es cause: nihil est qd̄ absq̄ʒ argēto romana curia dedat. Nāetsi ipse manus impositiones ꝛ sp̄ūssancti dona vēdunt̄. Nec peccatorū venia nisi nūmaꝛ impēdit̄. Serua igr̄ aurꝝ vt cū opus sit p̄sto repias. De officio scriptorie cognoui tuū ꝯsiliū. Mitto ꝓcuratoriū tibi vt illud quāti pluris potes vēdas. Tu tn̄ id cautele habeas vt exitū nurēbergen̄ diete maneas. Si ꝑti nr̄e bene succedit vt spero: noli alienare officiū qd̄ vel mihi vel meis possit aliqn̄ frugi ferꝝ eē. Si alit̄ euenit ꝛ placitā supis sit ꝑtē aduersaʒ obtinere: vende vt tibi videt̄. Circa p̄positurā mediolanen̄. q̄d suadeas plane ꝑcepi laudoq̄ʒ s̄niam tuā. Sed nescio an fieri possit: q₂ nō habeo ꝓmotores. Si obediētia restitueret̄ cōcilio: vellē te cām incohoare: q₂ tua res erit si poterit obtineri. Qꝛ reseruatiōe expedieris sup̄ beneficijs eccl̄ie tridentin̄. admodū ꝓbo. Cupio eñi vt illic sis vt cum quiescere velim⁹ vna illic seniū pagamus cum frācisco nr̄o: q̄ʒ illius ꝓpositū mutatū verear. q̄ bellū timēs illinc abijt nec postea reuersus est. Et forsitan cū vxore potius q̄ʒ cū eccl̄ia viuē cupit. Qd̄ si sic sit: vellē suuʒ ꝑsentires aīm. vt de suo decanatu aliq̄d inuicē ꝯsultarem⁹: si q̄d tibi ꝛ mihi posset ꝯducere. Laurenti⁹ de rotellaꝛ p̄positurā pinguē in administrationē recepit in patriarchatu aq̄legien̄. Intēditq̄ʒ illic religionē ꝓfiteri si possessionē nācisci possit. Ego q₂ sibi fauore sum ꝑsuasi sibi vt ante canonicatū tridentū tibi resignet. Mihi v̄o ipse suapte vult ecclesiā parochiālē resignare. Si res athesis in nurēberga sicuti credim⁹ cōponāt̄ aliq̄d boni poterit nobis euenire: Ego nō desinā sic te ꝓmouere vt meipsum: q₂ merit⁹ es. Reuerēdissim⁹ dn̄s aq̄legien̄. in extremis laborat: praua vite sue spes est minor sanitatꝭ exanguis est: sp̄ūs iā nō corp⁹ videt̄. Cogitare patres debēt quē sibi in patriarchatu sufficiāt ꝛ in oībus regiū desideriū exequi ne frisingen̄. iniuriā innouent. In ecclesia brixinen̄. quid optet rex scitis oēs. Rogo consulo supplico ne plus athesinis q̄ʒ maiestati regie auscultetꝭ: q₂ in nurēberga nulla vox est athesinorꝝ. Regis autem nutu omnia fient. Hec vt reuerēdissimis dominis arelaten̄. ꝛ sancti calixti dicas posco me his facias commendatū. Nollem aliquid fieri qd̄ mentem regiam perturbaret. Nos in breui ascendemus quia iam inducias biennales cum rege polonie ꝛ hungaris sibi obedientibus nacti sumus. nec aliud in presentiarum agimus q̄ʒ nos vie accingere. Mihi iohannes amantissime bene ē bene habeo bene spero: quod mihi non tam mei causa iocundum est: quia paucis essem contentus q̄ʒ vt tibi ꝛ amicis ac necessarijs ceteris possiʒ aliquando ꝓdesse. Andream de pauigalijs ꝛ ceteros amicos meo nomine saluos dicito. Uale optime.

Dolet de amici captura ⁊
morte cardinalis aq̃legiensis. **Epistola.lxvij.**

Neas siluius poeta. Johi peregallo. S.p.d. Obsignaueram tibi has lr̃as
nūciocꝫ in crastinū cōmittere animꝰ erat. Sꝫ accidit inopinatꝰ ⁊ acerbꝰ ca-
sus q̃ ⁊ ep̃lam retinuit ⁊ mētē affecit dolore. Laurētiꝰ nāqꝫ nr̃ quē velle re
ligionē ingredi scripserā nō claustrū ẜ carcerē ingressus ē. Poloni em̃ vt cardina
lē moriturū viderūt man ꝰin laurētiū iniecerūt nulla penitꝰ auctoritate freti. Tu in-
q̃unt argētū heri impignorasti nō exibis nisi luat̃ septuagita ⁊ ducētaꝝ marcaꝝ
argētū ē qđ alberti hn̄t basilee: ẜ volūt vt laurētiꝰ redimat obligatū est ꝑ septin-
gētis aureis q̃s cardinalis accepit: indigna res est vt seruꝰ es alienū exoluat. Sic
lex barbara iubet. Ego nitor hoiem iuuare q꞉ cōpatior viro in aliena terra capto
⁊ amico. Sꝫ q̃d tu facias vbi nulla vox audit̃ nisi auri cū tu sis iops. Ille adhuc
dep̄hensus ē nescio q̃d futuꝝ sit: nulla excōicatio ꝓdest nulla fideiussio duꝫ res sic
stat. Aia illa q̃ in cardinalis aq̃legiensis corpore diu alligata filo vel cera detine-
bat̃ abruptis retinaculis carcerē euasit. Obijt ille quarto nonas iunij hora post
meridiē q̃rta. Nullas extorsiones passus ē nullꝰ cruciatꝰ ẜ tāq̃ꝫ dormiturus aiaꝫ
exalauit. Viderat medicꝰ mortē instare: suasitqꝫ testamētū fieri: sic ⁊ amici astan-
tes. Ille vos me deficere censetis inq̃t: at ego robustus sum nec in me q̃cq̃d sentio
deficere nec post hec ꝟba mediā vixit horā. Eius corpꝰ ꝑ alterā diē seruatū ē ostē
sumqꝫ oibꝰ. Tercia ꝟo luce apud sanctū stephanū ⁊ ad dexterā altaris dextri se-
pultū ē funꝰ iuxta morē germanie magnum ⁊ honorificū fuit. Apud italos non
fuissent tāto viro exeq̃e digne. Pileꝰ rubeꝰ ob neutralitatē n̄ ē ꝑmissus mortuo q̃
viuo nō negabat̃. Sermo añ funꝰ habitꝰ est: nescio q̃ vir fuit ꝟba hoīs laudo. Est
ẜ āno bis i regiōibꝰ maxia siccitas: nescio an iteꝝ feton currꝰ phebi ducē ceperit.
Frumēta oia sūt exusta magna caristia timet̃: nulle pluuie sūt: calores ꝑter solitū
admirādi: dicebāt plebei nō pluit q꞉ excōicatꝰ ē cardinalis. Orator igit̃ q̃ ante fu
nus verbū fecit. Vos inq̃t iudeis siles estis: q̃ cū xp̄m honorificētissime recepissēt
adueniētē postea ꝑsecuti sūt: ⁊ crucē subire coegerūt. Vos hūc legatū cupide rece
pistis ⁊ mirifice honorastis ingredientē: nūc q꞉ peccatis vr̄is iratus deꝰ nō pluit:
cām in ip̄m ꝟtebat̃. Ecce iā triduū mortuus ē cardinalis: cur nobis pluuia nō ꝑ-
bet̃ sceleribꝰ vr̄is denegat̃ humor nō illi: ⁊ in hūc modū plura locutꝰ ē. Ego cardi
nali epitaphiū feci qđ tibi cū ꝑsentibꝰ destino. Iterū atqꝫ iteꝝ vale.

De morte cardinalis aquile-
giensis ⁊ de rebus concilij. **Epistola.lxviij.**

Euerēdissimo i xp̄o pr̄i dn̄o iohi cardinali sancti sixti Eneas siluiꝰ. S.p.d.
Pauci dies sunt q̃bꝰ lr̄e tue mihi fuerūt reddite: q̃ annū in via ꝯsūpserunt
vel minus paulo. Illis ergo nihil respōdebo: q꞉ nil est iam in eo statu quo
tūc fuit. Solū attingā nouitates aliq̃s ex q̃bꝰ possēt ad res ꝯsiliares vigilātius ⁊
vtiliꝰ intēdere. Regia maiestas sedulo operā dat vt q̃ꝫ celerit̃ nurēbergam petat:
nec puto his in partibꝰ diu manebit. Res ecclesie aliquē finē nūc suscipiēt. Deus
illū det: nec sinat amplius tenebraꝝ ꝑncipē dn̄ari. Cardinal' aq̃legieñ. die secūda
iunij migrauit ex hac vita. Nullū testamētū cōdidit. Verū est q̃ dici solet: Sicut
viuis ita morieris. Qualis vita talis mors: funus eius nō tā dignitate q̃ꝫ vita di
gnū fuit. Nō em̃ puto magno detrimēto esse cōcilio mortē eius: quia nō multum
vtilis vita fuit. Sui nāqꝫ legatiōe abutebant̃. Nec papa id agit qđ hic faciebat:
oia em̃ plana erant. Itaqꝫ murmur erat aduersus conciliū qualevix queam dice
re. Tu scis q̃ꝫ mūdas manꝰ habere oporteat qui aduersarios hꝫ. Si aliq̃d deerat
Superuenit marcus boni filij ꝓuidus dispensator: quē famosa legatio apud polo
niā gesta recōmēdat. Is nūc lr̄as añ obitū cardinalis obtinuerat cū oi ꝑtāte quā
cardinalis hēbat. Itaqꝫ legatꝰ legatū creabat. Ego vidi ⁊ legi has lr̄as rep̄hēdiqꝫ
q꞉ nō pōt de latere facultates suas sp̄uales sup quibꝰ industrie ꝑsona electa est al
teri delegare. Sed frustra clamaui quia nullū est apud fatuos consilium. Nescio

q̃d nunc facturꝰ sit marcus. Aiunt eñ adhuc velle poloniaȝ petere. forsitan facul
tatibꝰ vti vult etiã post morte mãdãt͛. Is laurẽtiũ ꝑdidit captureq͛ʒ sue structor
fuit. Me nũc ꝓ liberatõe studere oportȝ. Nihil formidabiliꝰ est q̃ȝ hõ bilinguis
nihil terribiliꝰ q̃ hostis familiaris. At h̃ bñficia ex laurentio plura susceꝑat. neq͛ʒ
huc venisset nisi expensas ille fecisset. digne patit͛ laurentiꝰ: q͛ʒ benefacere malis
malefacere est. Verũ est cogitare ne apud polonos marci loq̃citas atȝ cupiditas
fauorẽ ꝯcilij obnubilet. Venerabili ⁊ doctissimo viro theologo francisco de fuste
refero grãs: q̃ anthoniũ luscũ ad me misit. Andreaȝ ꝯtheologum ⁊ ꝯfrẽm eiꝰ sal
uum dicito. Neut͛ eoꝝ meret͛ si nõ voco dños q͛ʒ nemo dñs absq͛ʒ dominio. Mẽ
dicantibꝰ aũt nedum dominium ꝫ omnis ꝓprietas est interdicta. Valeant igit͛ ipsi
⁊ me ꝯpaupẽ amẽt. Tu q̃ȝ me vt soles dilige ⁊ int͛ famulos habe fidos. Ex wieñ.

Epistola. lxix.

Promotoriales litere.

Neas siluiꝰ poeta magnifico dño Caspari schlick cancellario. S. p. d. Cũ
recederes heri ex wienna putaui me hodie tuuȝ iter secutuꝝ: q͛ʒ in balneis
me velle opiri dixeras. Hoc mihi voluptati erat. tũ q͛ in balneis recreor:
tum q͛ tecũ libẽtiꝰ q̃ȝ vsq͛ʒ gentiũ sum. Sȝ aduenit heri circa meridiem hartũgus
nr̃ q̃ ait te hodie nouã ciuitatẽ petituꝝ: sicut chiemenꝫ ep̃us sibi dixerat. Naȝ re-
gia maiestas oĩno te visere cupiebat. deq͛ʒ nõnullis ꝯferre tecũ. Qđ vt audiui ra
tus sum nõ expedire me balnea petere. q͛ʒ sine te iutiles sumptꝰ facerẽ. Reddidit
eñ me certũ idem hartũgꝰ me nõ inuẽtuꝝ tuã ibi magnificẽtiaȝ. Deliberaui igit͛
h̃ manere donec aliud mihi significares. Interi venit vlcꝰ nescio qđ. in sinistram
tibiã q̃ maxie crucior ⁊ ab heri vsq͛ʒ hodie mirũimmodũ creuit. Crus ip̃m sinistꝝ
a genu in femur rubeũ est ⁊ sanie plenũ. Oꝑtȝ me vti emplastris. nescio an infra
triduũ possum fieri robustꝰ eq̃tandiq͛ʒ potẽs. nũc nullatenꝰ possum nisi supra dex
trũ pedẽ ꝯsistere. Mira res q̃ȝ celerior egritudo venit quaq͛ʒ tarde recedit. Qui
nũc sanꝰ erat: in hora egrotabit. Nihil sub celo stabile nihil secuꝝ. Spero tñ me ñ
esse nũc ex his q̃ diu iacẽt. Et q̃ppe si meũ ad te iter taȝ necium q̃ȝ volũtariũ puta-
uissem: mox equũ ascẽdissem. etiam si vna ꝑuatus tibia veniẽdum fuisset: q͛ʒ libẽ
tiꝰ tecũ cũ vno pede forẽ q̃ȝ cum duobꝰ sine te. Si ꝫ mea pñtia vlla in te opus est
rescribe: q͛ʒ omni dubitatione posthabita curabo ad te ꝓficisci. Iteꝝ sicut tibi di
xi de simone p̃sbro misneñ. vicario apud sctm̃ michaelẽ. supplico. vt cãȝ eius recõ-
missaȝ hẽas. ⁊ huĩq͛ʒ regi facias vt is possit illic ꝑseuerare qđ esset illi ecclie admo-
dũ vtile. Naȝ edes ruinã minant͛ vinee inculte sunt: q͛ʒ cũ rector non arbitrat͛ se
mãsuꝝ rapit qđ põt ⁊ cetera negligit. Hic vult domum reparare iãq͛ʒ ex amicoꝝ
subsidio in h̃ opꝰ pecuniam ꝯpauit. Vult etiaȝ vineas colere ⁊ agros reformare
sicuti iam ceꝑat. Itaq͛ʒ multũ expediret illi ecclie hꝰ hois ꝯfirmatio. Prepositus
sancti stephani hȝ annuatim ex sctõ michaele libras octo. ⁊ q̃draginta dant͛ aliis
q̃busdã ꝓ vicario. Supsũt libre sexagita vel circa. ex q̃bꝰ tenet͛ q̃tuor capellanos:
vnũ coralẽ: vnũ clericũ vnũ ꝓcuratorẽ. ⁊ se nutrire. Itaq͛ʒ maiores sunt expẽse q̃ȝ
redditꝰ. Sȝ h̃ hõ si ꝯtinuet͛ intẽdit vineas sic meliorare vt fructus maiores sint
Nec hoc bonũ est q͛ aliq̃s illic nõ ꝑpetuet͛. Naȝ rex albertꝰ antecessorẽ illiꝰ vica-
riũ ꝑpetuũ esse voluerat. rogo igit͛ ⁊ supplico vt taȝ ꝓ bono illiꝰ ecclie q̃ȝ meo intu
itu: q͛ʒ viꝝ illum diligo: velis efficacit͛ regem orare vt huĩc ꝑpetuet. Qđ si hoc ne-
queat obtineri saltẽ trienniũ aut biennium sibi impetres ne homo expensas q̃s
ꝓ vineaꝝ reꝑatione fecit oĩno ꝑdat: in hoc mihi grãm q̃ȝ maximam facis. Vale.

Epistola. lxx.

Fama non est contemnenda.

Neas siluiꝰ poeta Iohi tuskon secretario ciuitatis pragensis amico pri-
mario. S. p. d. Ep̃lam tuaȝ dũ legi atȝ relegi: modestiã cũ doctrina pugnã
tẽ vidi. Naq͛ʒ cũ ornatissime scribas vereri te tñ ais ad me lr̃as dare minꝰ
ꝯptas. Sȝ obsecro te ne deinceps tali vtaris ꝑncipio: q͛ʒ nihil ad me potes non

eleganter scribere: etiaȝ si ornatus ꝗ̄ tuus in scriptis elucet maxim⁹ nullus foret. Amicitia nāq̃ nō eloq̄ntiaȝ ſ3 rē expetit. Tu v̾o ⁊ mihi amic⁹ es ⁊ ego te in paucꝭ amo. Itaq̃ supplet amor q̄cq̄d facūdia negat. Que excusatio nō min⁹ mihi q̄ȝ tibi ꝯuenit. Tu nāq̃ dū imꝑit⁹ videri vis: doctissimū te oñdis. Ego dū aliq̄d sape me iactito: imꝑitiaȝ ꝓdo meā. Quo fit vt meis in l̄ris arrogātia cū iusticia certet Non tā honeste q̄ȝ in tuis certare vidi cū doctrina modestiā. ſ3 ꝑtereo iā h̄: tuisq̃ optatꝭ r̄ndebo. Vis te cupe si q̄d noui ederim tibi vt ꝯmunicē. Gererē tuo deside rio morem si tam libent̾ rescriberē q̄ȝ scribo. mihi tñ id viciū est vt plus q̄ȝ semel nihil scribaȝ. Plura post tuū abitū ꝯpilaui. sigismūdo duci patrueliq̃ regis n̄ri: ñ paruā ep̄laȝ destinaui: plurima illic bñ viuendi p̄cepta tradēdo. De passione dñi ymnū ꝯfeci regiq̃ dono dedi. l̄rās nūc ad istum nūc ad illū misi. Copias oim wēcesla⁹ n̄r h3. Is te pōt ꝑticipem facere. Sibi plumeus mihi plumbe⁹ est calamus Man⁹ illi velox mihi tardior. qđ ex me cupis ex illo pete. Nihil noui ex mea manat officina: qđ ipse nō antea exemplatim retineat. Si ſ3 ignorantias meas tantope cupis: satis habeto ex me doceri quō voti ꝯpos fias. Notū in bohemia eneam nō inuitus audio: q2 meli⁹ est nomen bonum q̄ȝ diuitie multe. S3 vtinaȝ stabilis sit quam de me famaȝ p̄dicas. qđ ita demū erit: si fundamentū bene iactū est sub petra veritatis. Ego mihi ꝯscius sum nō me talem esse q̄lis p̄dicor. vtcūq̃ ē: laudari poti⁹ indigne q̄ȝ vitupari digne cupio. Est em̄ laus v̾tutꝭ excitamentum. Quis em̄ tā malus est ꝗ̄ v̾tutē illaȝ nō asseq̄ studeat de q̄ se ꝑcipit laudari. mihi sane magnos stimulos ad eloq̄ntiaȝ capescēdam adhibet̾ is quē de me dicis int̾ bohemos esse rumor. Et vtinaȝ aliq̄ñ possim talis euadere q̄lis credor. Tu tñ vide ne van⁹ laudator inueniarꝭ. Siqs me casus pragam detulerit vbi mea p̄ñtia nomē obūbret in armoꝝ tuoꝝ descriptōe p̄bebo quam optas opam wēceslaoq̃ ꝓuinciaȝ demādabo. Cui nihil est tut̾ cā duꝝ facere. Frācisc⁹ regie cācellarie vetus mācipium multa mihi de te cum laude retulit ꝗ̄ non abs volūtate cognoui. Faxit de⁹ vt secundi ora sint q̄ȝdiu vixeris: tua tuoꝝq̃ fata: tibiq̃ nunq̄ȝ medo ⁊ francisco nunq̄ȝ deficiat meꝝ. wēcesla⁹ ⁊ ego colmū bibemus vbertim. Vale.

Epistola. lxxi.

Promotoriales litere.

Eneas silui⁹ poeta ⁊ michael de pfullendorff. S. p. d. ⁊ sese dedunt. Reuerendo in xp̄o p̄ri ⁊ illustri p̄ncipi dño heinrico ep̄o ꝯstantiensi. Viros bonos ⁊ l̄raꝝ amatores tue dilectioni dilectos esse nequaq̄ȝ ambigim⁹: q2 similis est amare similē: ⁊ omnis ꝓbus afficit̾ ꝓbis. Nec v̾tus pōt nō placere v̾tuti. Hoc facit vt iohē3 cilium ꝗ̄ tuo indiget auxilio: ñ multꝭ tibi v̾bis recōmēdem⁹ Nam cū sit ille ꝓbitate plen⁹ ⁊ omni ex ꝑte laudandus. Satis in se p̄sidij h3 ad tuum fauorem nācisc endū. nec recōmendatōe n̄ra magnope indiget. Ne tñ in suis necessitatib⁹ v̾ba tibi n̄ra defuisse arbitret̾. Scire te volum⁹ magni bñficij loco nos suscepturos q̄cq̄d in eum te boni ꝯtulisse ꝑcepim⁹. amam⁹ em̄ hūc: ⁊ in amicitia n̄ra tercium habem⁹. nec sibi q̄sq̄ȝ ꝓdesse pōt quin ⁊ is nobis ḡtificet̾. Non tam pilades horestē. aut perithoum thesus dilexit quā nos i altutꝝ huam⁹ amorem. Hinc regia munificentia p̄mariaꝝ p̄cum ius ꝓbuit. Capitulūq̃ zouingeñ. tue dyocesis ꝓ eo rogatum fecit. Iāq̃ in canonicum est receptus. Prebēdaȝ aūt asseq̄ non pōt: q̄m alius sibi impedimēto est. Habet igit̾ honorem absq̃ ꝯmodo. Alius forsitan libenti⁹ ꝯmodum absq̃ honore suscepisset: q2 vulgus vtilitatem p̄fert honori. Vera tñ ph̄ia nil vtile censet qđ non sit honorificum. Vtcūq̃ sit n̄r iohannes optat honori suo misceri ꝯmodum: q2 caduca res est mūdialis honor nisi pecunia substētet̾. Tu ſ3 ꝗ̄ illic ep̄us es: in c⁹ manu calix est musto plenus: q̄q̃ potes ex hoc in hoc miscere. Iuua hunc amicum n̄rm ⁊ fac vt n̄ras ꝑces illi sentiam⁹ fuisse ꝓficuas. Quod si feceris vt de tua humanitate ꝯfidim⁹: nō solum illum ⁊ nos tibi obligabis: ſ3 imꝑialis etiam vastigij erga te grām efficies ꝓmereri. Vale.

Epistola.lxxij.

Eneas siluius poeta.S.p.d.Reuerendo patri dn̄o iohanni caruaial iuris‑
consulto ⁊ aplici palacij causaꝝ auditori.Accepi cupide te germaniam re
petisse:qꝛ ⁊ te reuisere spero cum quo loquor ⁊ ꝯuiuo libenter:q̄uis inter
nos scpe de rebus ecclesie ꝯcertatio sit.Illa nāq̄ non ꝑtinax aut rācida est:ſ q̄‑
lis int̄ p̄hos esse ꝯsueuit.q̄ non vt appareant ſ vt inueniant veꝝ disputant.Nec
rursus ego is sum q̄ me velim huiusce diuisionis participem facere.theologoꝝ ē
hec disputatio:mihi satis sentire fuerit qđ plures senserint.Petis ex me de cursu
diete vt q̄d sperem tibi renūciem.Satis facit desiderio tuo q̄ntum pōt cancella‑
rius.Me nec scire neq̄ significare plus eo p̄has est.Si me tn̄ diuinare vis:quia
poetaꝝ est p̄sagia scribere:pauca subiūgam.Ego vt tibi veꝝ fatear:nō puto dietā
hanc alijs esse steriliorem.scis q̄d hoc v̄bo sentiam.Fecunde sunt om̄es diete q̄‑
libet in ventre alteram h̄z.Apud arabes auis est fenix:carminibꝰ poetaꝝ illustr̄.
Hec dum fatū sibi instare sentit:q̄ngentis em̄ ⁊.xl.annis viuit rogos suos instru
it cimiamis.Ex cuiꝰ cineribꝰ mox altera surgit ⁊ sp̄ vnica fenix est.Tu hoc vt vis
accipe.annis iam pluribꝰ dietas habemus nec statim finis:res turbulente sunt:
diuisi animi.q̄sdam dilectat neutralitatem vigere:qꝛ nouum est aucupium.pos‑
sessores vnionis sunt hostes:qꝛ nulli ius reddi vellent.Serpētem q̄ tibi suspectꝰ
erat vidi audiuiq̄ nec alius fuit q̄z rebar:tu si morsus eiꝰ p̄senties p̄isti nisi anti‑
dotum habeas Vix mitridates aduersus hoc attonitū tutus iret.Habes q̄d spe
rem quodq̄z possum p̄ter iniuriam mei officij dicere.Tu vale ⁊ si quem tibi non
in omnibus ꝯsonantem amas me etiam ama.

Epistola.lxxiij.

Promotoriales litere.

Eneas siluiꝰ poeta.S.p.d.magnifico dn̄o Caspari schlick cancellario im‑
periali.Attulit tibi sicut opinor hartungus lr̄as meas q̄bꝰ magnop̄e po
stulabam vt amicū meum simonē misneñ.regie maiestati recōmendares
peciunculam suam sup̄ vicariatu sancti michaelis ꝓmouēdo.Nihil exinde mihi
r̄ndisti puto qꝛ nō suppeditabit tp̄us.Veꝝ cū amici cā non sit deserēda nisi ad fi‑
nem vsq̄z ꝑducat̄.Iteꝝ atq̄ iteꝝ p̄cor vt mei desiderij mēoriaz hēas.⁊ hāc vnaz
mihi grām impetres:qꝛ ꝓ magno munere suscipiaz.Ego nūc oroem vnaz edidi
q̄ nouā papiri implet.quā cū videris dices me tū tibi tū tuo germano officiosum
esse.Itaq̄z rogo vt ꝓ mercede illiꝰ mihi simonē ꝓmotuz reddas:qꝛ digna est oro
sic p̄miari.Meq̄z iudice multo magꝭ.Ideo velis hanc postulatōz mihi impetra‑
tam reddere:meq̄z sup̄ hoc certiorare.De me v̄o q̄cq̄d fieri iusserꝭ id fiet.Intel‑
lexi tūc apud te oīa esse p̄cij ꝯuioris:iō hic manebo q̄diu nō vocabor:qꝛ sp̄ mea
snia fuit noue ciuitati wiēnaz esse p̄ponēdaz quā q̄ apud vos iudeoꝝ ⁊ monacho
rū plus sit:nec me nouꝰ b̄ndictinoꝝ habitꝰ siue bernardini sc̄ oblectaret:q̄uis
fama est crucem auream fore adiunctaz q̄ de collo cuiusq̄z monachi pēdet.Vale
optime ⁊ nisi nurēbergeñ.cura diete nimiū regē teq̄ grauat ñ nihil mihi rescribe.

Epistola.lxxiiij.

Aduocatum nouum denunciat.

Eneas siluiꝰ poeta imꝑialisq̄z secretarius.S.p.d.stephano de cazijs noua‑
rieñ.iurꝭ vtriusq̄z doctori amico p̄mario.Laurentiꝰ de rotella vir ꝓbus ⁊
tibi notus vt fert hera fortuna ꝑ familiaz p̄triarche aq̄legieñ.dū ille in vlti
mis ageret apprehēsus incarceratusq̄z fuit.Ego tum ꝓpt̄ amicitiam tum ꝓpt̄ pa
triam tum qđ iniuste detineri eum vidi ꝓ sua liberatōe laboraui obtinuiq̄z.Can‑
cellario tū ⁊ me ꝓ ip̄o fideiubēte.Hac de cā oportuit me ire ad regem q̄ est in no
ua ciuitate abhinc ꝑ dietam semotus.Postq̄ illic fui.acta re laurentij:tuam ag‑
gressus sum.Iāq̄z impetraui te regium aduocatuz fieri.nec aliud restat nisi lr̄as
ꝯfici:quod faciam vt p̄mū curia insimul erit.Nunc nequeo quia sigillo caremꝰ.

Tu te tñ scias aduocatum esse: ⁊ p̱ regem libenti animo receptum. Nãq̄ʒ vt is de tuis ꝟtutibꝰ certior factꝰ est. Stephanꝰ inq̄t me rogat qđ eum rogari a me par fuerat. Cognosce ḡ regis animũ: ⁊ q꞉ iam suus es: cãs eius suscipe ꝯmendatas. Nunc de aq̄legiñ. ⁊ tridentineñ. ageꝛ eccl'ijs. vide ne q̄d fiat qđ p̄ter regis sit mẽtem. Reuerendissimꝰ dñs arelateñ cui rex scribit tibi apperiet q̄d sit opus. Ego tuas lr̃as curabo quãtotius expeditas ad te mittere. Uale.

Epistola.lxxv.

Promotoriales litere.

Eneas siluiꝰ poeta. S.p.d. magnifico Caspari schlick imp̱iali cancellario.

Insignem lr̃aꝝ militem ꝓcopiũ de rabenstein q̄nti faciam quãq̄ʒ amem multis signis potuisti intelligere. His nũc ecclesiam budonicẽsem germano suo ꝯferri petit. Epus alius bohemꝰ dicit eam sibi ꝓmissam. Mihi ꝯstat hũc epm̃ non vacantem ẜ vacatuꝝ impetrasse. Et q꞉ tunc nõ vacauit vana fuit eius impetratio. Potestq̄ʒ regia maiestas vt vult disponere. Mihi ꝯsultiꝰ videꝛ ꝓcopij frẽm q̄ʒ illum epm̃ ꝓmoueri. Multa sentio q̄ scriptis nolo committere. Tu amas ꝓcopium ⁊ ab eo amaris: ideo nõ expedit me multa dicere: si q̄d tñ p̄ces mee valere ꝓ eo p̄ñt. scito me omni conatu ⁊ integro corde ipiꝰ ꝯmodũ cup̱e. Hospes nr̃ vellet ad te ꝓficisci tuoq̄ʒ auxilio p̄ñtiam regis hr̃e si saltem triduo in noua ciuitate rex sit mansurꝰ. Quod si huc venturus sit expectabiꝛ eius aduentus. Tu velis me q̄d fieri debeat instructũ facere. Dum tergesti p̄terita hyeme forem exposui potestati regie inanos fuisse: q̄s p̱ mediũ tuum ꝓ meis familiaribꝰ regias p̄ces impetraueram. Quia nõ erant vere collatiões. peciq̄ʒ alias p̄ces si locꝰ vacans rep̱ireꝛ. Annuit rex p̄ñti wilhelmo tatz ꝓthonotario. Nunc dicit mihi iacobꝰ locũ esse vacuũ quem in cedula tibi significo. peto vt p̱mitas ꝓ iohi familiari meo ad collatõz istam p̄ces expediri; q꞉ ex hoc magnum me bñficium recepisse putabo: q̄ʒuis tot sunt tua erga me merita vt silere potiꝰ q̄ʒ ampliꝰ petere debeã. Sʒ facio sic rustici q̄ postq̄ʒ vidẽt se nõ posse obligatiõibꝰ satisfacere. curãt vt obligationes ipse q̄ʒ maxime sint. dñi q̄ʒ id solent q̄rere vt suos sibi q̄ʒ obligatissimos habeant. Uale ⁊ me tuũ tuissimum facito.

Epistola.lxxvi.

Litere ꝓmotoriales.

Eneas siluiꝰ poeta. S.p.d. magnifico dño Caspari schlick cancellario imperiali. Guido tabellariꝰ aplicꝰ ad me hodie venit: lr̃asq̄ʒ mihi ex roma reddidit iohis campisij ⁊ petri noxetani. q̄ mihi ex tota humani generis societate sunt amicissimi. Hi venerabilẽ ⁊ ornatissimũ viꝝ bartholomeũ rauarelꝛ secretariũ ⁊ cubiculariũ aplicũ magnop̱e ꝯmẽdant vtq̄ʒ res suas iuueni nõ suadẽt tm̃ ẜ cogũt: q̄le negociũ sit nõ scio. Sʒ id magnificẽtie scribiꝛ tũ p̱ eũdẽ bartholomeũ tũ p̱ alios. Audio illum tui germani cãz toto conatu ꝓmouisse: dũ res eccl'e frisingeñ rome tractabaꝛ. Aiũt p̄terea hũc eẽ apud sũmũ põtificẽ magno loco: viruq̄ʒ fore ⁊ lr̃is ⁊ ꝟtutibꝰ ornatũ: q̄bꝰ ex rebꝰ si q̄d apud te roborꝫ meis inest p̄cibꝰ peto supplex oro vt rẽbꝰ viri expeditã reddas. si modus ẽ q̄ possit impetrari. Nã ⁊ grãm hoi reddes bñ merito ⁊ amicꝫ meis: q̄ tui sunt sui plus ꝯplacebꝰ q̄ʒ si montes auri tradiderꝭ. Sic eos in hãc rẽ affectos video. tuũ est morẽ suare vetustũ q̄ felicitatẽ tuaz soles in acq̄rẽdis amicicijs collocare. Recessum regꝫ suũq̄ʒ trãsitũ sicut iussisti. Et haustumij ⁊ ceterꝫ socijs significaui. Sebaldus in balneis ẽ. Hospes dubiꝰ est. vẽturꝰ ne a te sit. Ego disuasi q꞉ ⁊ tu venire intẽdis. Uale optime.

Epistola.lxxvii.

Probat veram scientiam discere mori.

Eneas siluiꝰ poeta imp̱ialis secretariꝰ viro ⁊ amico ꝯstanti Friderico tergestino ꝓ cancellario. S.p.d. Questus es me tibi non scribere q̄ʒuis mihi scripseris aliquando: dicisq̄ʒ id esse signi nec constantis nec veri amici me fungi officio. Sic eñ referunt q̄ ex te huc ꝓficiscunꝛ. Facis sicut mancipia solẽt:

que vbi peccarunt prius clamare ⁊ vociferari incipiunt: q̃ꝫ dñi. criminaꝗ aliquod
excogitant qꝺ heris ascribẽtes obliuionẽ pctõꝝ suoꝝ inducãt. ẜ erras: nõ patiar:
tuam negligẽtiam inultã. nec ꝓptea excusatus eris qꝛ ꝑus ꝯgrarꝭ. Scio ego has
artes. noui has ꝟsucias. calleo has tegnas. Nihil agis mi friderice dũ me accu
sas q̃ nũq̃ ad me scꝑsisti postq̃ꝫ abs te recessi nisi paucula ꝟba q̃bus amici tui cãꝫ
ꝯmẽdabas. Ego ꝟo ad te sepius scꝑsi ⁊ anteq̃ꝫ irem romã ⁊ postq̃ꝫ reuersus sum
Si ẜ me vincere vis. nõ q̃rendo ẜ scribẽdo id facies meliꝰ. Nunc tñ missa h̃ facio
veniãq̃ꝫ do. si mõ in futuꝝ alit̃ agas. Ego nũc qꝺ ad te scribam nõ habeo aliud ni
si me tuũ dixerim. tibiq̃ꝫ velle ꝯplacere: te colere. te amare ⁊ obꝟuare vnice. tuũ-
q̃ꝫ bonũ statũ. valitudinẽ optimam. ⁊ tuoꝝ felicẽ successum optare. ẜ ista vetera
sunt ⁊ tibi notissima ⁊ int̃ amicos minime repetẽda: q̃ magis factꝭ q̃ꝫ ꝟbis cogno
scunt̃. cã tuoꝝ ciuiũ nõduꝫ ẽ terminata. Ego libẽter viderẽ haꝝ litiũ finẽ q̃ vrbi
tergestine ac ciuibꝰ oibꝰ sum affectꝰ. Nec placet mihi videre bonos illos viros
ac sui reipublice amatores totiẽs huc trahi. nec rursus libent̃ audio postponi ne
gociariq̃ꝫ nr̃o ꝑncipi q̃ debent̃. qꝺ si eẽnt mediatores q̃ studio pacꝭ intenti eẽnt q̃
sunt pacꝭ ꝯsulerẽt: nõ tãdiu res ista penderet. Meliꝰ est (crede mihi) de suo iure
aliq̃d tradere cũ pace. q̃ꝫ totũ litigãdo ꝯseq̃. At ista viderit q̃ plus sapiũt. Ego mi
hi viuere volo nõ ꝑ aliis. iam regia maiestas bñficia mihi largita est q̃bꝰ possuꝫ
honeste viuere: seq̃strabo me tandẽ ab his curiaꝝ miseriis. Et qꝛ senectꝰ adest vr
getq̃ꝫ mors: cogitabo quõ bene moriar. Id eñi est deniq̃ꝫ recte phari. i. scire. i. eẽ
sapiẽtẽ. Nã q̃ iura nouit ⁊ astroꝝ cursus ⁊ pluuiaꝝ vẽtoꝝq̃ꝫ cãs ⁊ argumẽtandi
rõnes ⁊ mẽsurã terre ⁊ carmis ⁊ oroĩs vires ⁊ oẽm armoniaꝫ. is tñ nihil scit: nisi
mori sciat. Ultimꝰ humanoꝝ actuũ mors ẽ. Qui oĩa recte fecit ⁊ in fine deficit. is
frustra opatꝰ ẽ. Insulsus poeta ẽ q̃ actũ q̃ntũ negligit. sic q̃ mortẽ nescit bñ ꝯdu-
cere: demẽs est. Curãdum est ẜ mihi vt finẽ bonũ faciam. satis lusi: satꝭ puer ⁊ iu-
uenis fui. satis mũdo ꝟuiui: imo nimis. Iam hora me admonet: redeundum ẽ in
viam: faciam nisi fallor. Idẽ ⁊ tibi cẽses faciẽdum. Quis in eaꝫ rẽ iamdudũ accin
ctus fuerꝭ ẜ ꝑseuera. Coniugẽ tuã ꝓbam mulierẽ ⁊ honestissimas filias tuas atꝫ
filiũ tuũ adhuc adolescẽtem ⁊ q̃ iuuẽtus impitat faciẽtem iubeo saluere ⁊ incolu
mes eẽ cupio. Idem iacobꝰ facit: q̃ est iã plebanꝰ insignis ecclie. N. seq̃ꝫ tibi cõ-
mendat. Uale ⁊ bononium vrm̃ appium vr̃i senatꝰ ꝑncipem meis ꝟbis salutato.

Hortat̃ legatos regni hungarie vt la-
dislaum absq̃ꝫ ꝯditione regem recipiant.

Epistola. lxxviij.

Dionisio sancte romane ecclie cardinali archiepõ strigonieñ. pr̃i ⁊ dño co-
lendissimo. Eneas siluiꝰ poeta. S. p. d. Siq̃s me roget ꝑstãtissime pr̃. Cur
ego natꝰ in hetruria de statu regni hũgarie loq̃ ꝑsumam. Rñdebo me ho
minẽ esse ⁊ vt terentianꝰ ille cremes dicebat. Humani nihil a me alienũ putare.
Dicaꝫ me italũ scire plures mei generꝭ hoies in regno vr̃o ⁊ opibꝰ ⁊ honoribꝰ au
ctos: ad magnaꝫ gl̃iaꝫ euasisse. Dicam me legisse hystorias vr̃as: inuenisseq̃ꝫ hũ-
garos multꝭ victoriis claros nomẽ ad astra tulisse. Atꝫ idcirco sicut nã iubet eo
rũ me ꝟtutibꝰ affici. Quid plura xp̃ianũ me dicam: solicitudinẽq̃ꝫ hr̃e vt xp̃iana
religio in tuto colloceť. qꝺ sane fieri nõ põt nisi ⁊ murꝰ eius q̃ est hũgaria sit ico-
lumis. sum igit̃ anxiꝰ nec aliud h̃ tpe opto: q̃ꝫ vr̃e largitõi bonũ finẽ imponi. Uer
dum h̃ mecũ sepiꝰ aio reuoluo: multũ h̃ ex tua ⁊ collegaꝝ tuaꝝ volũtate disposi-
tõeq̃ꝫ pẽdere repio. Naꝫ cũ vbiq̃ꝫ id eueniat vt tũc res bñ ꝯcludãt̃. cũ nũq̃ q̃ eas
tractãt volũtariũ ꝓniq̃ꝫ sunt: q̃nto h̃ magꝭ nũc sperãdum ẽ. si vos inclinati ⁊ affe-
cti sitis q̃ nõ solũ legati estis regni: ẜ ipm̃ q̃daꝫ mõ regnũ in ꝑtãte habetꝭ. qꝛ qꝺ ꝑ
vos fieri ꝯtigerit. nemo dubitat apud alios q̃ꝝ noie venistꝭ hr̃e ratum. Sũt igit̃
he cause q̃ me tue. R. p. nõnulla scribere ꝯpulerũt: q̃ ⁊ in bonaꝫ ꝑtem recipi ꝑcor ⁊
aliis collegꝭ tuis ꝯmunicari. qꝛ ⁊ si vr̃m acre iudiciũ q̃ regno vr̃o ꝯducãt optime
videat: nõ tñ qꝺ ceteri sentiũt negligendũ est. Loq̃r aũt cum tua dignatõe tanq̃ꝫ
ceteri ex collegis audiant. In ꝑncipioq̃ꝫ meoꝝ verboꝝ illud fundamẽti loco re-

cipiam. Quicq̄d homines ex suo arbitrio faciant: id sibi vtile iudicare. Nam qđ
sibi dāno sit: nemo sciēs volēsq; facit. Uos igit̄ hūgari viri clarissimi. q̄ huc veni
stis. in ꝯuētu pestiēsi p⁹ fuist̄. ac cū ceteris regni baronib⁹ ⁊ accolis ladislaum re
gem expetere decreuistis. nunc legatōꝝ explētes. dari vobis regē cum sancta co
rona deposcitis. Coronari deniq; regem vultis homagia sibi p̄beri: ⁊ ip̄m exinde
in aliq̄ regni loco sub tutela friderici cesaris sui patruelis ꝯstitui. Hec ē si recte te
neo summa vr̄e petitōis. qđ minime ꝯclusissetis. nisi ⁊ regno ⁊ vobis singulis id
putaueritis expedire. Quid ad h̄ rn̄sur⁹ sit cesar nō scio. Illud aūt scio q2 ⁊ suam
q3 vtilitatem ⁊ patruelis ꝯmodum cesaria maiestas intuebit̄. Nec scient̄ aliq̄d
ꝯmittet. qđ suo ac patruelis statui possit obesse. Siq̄s ḡ vult int̄ cesarem ⁊ vos
plenam fieri ꝯcordiam: is ea media offerat q̄ sint vtriq; p̄ti accommoda. Nemo
eni̇̄ s̄monis ornatu ac v̄boꝝ lenocinio plus suadet q̄ȝ vtilitas. Cum ḡ his in re
bus q̄ nunc agunt̄. ⁊ vos hungari vr̄m ꝯmodum seq̄mini ⁊ australes suum. lib3
mihi pauca de statu ꝯditioneq; vr̄i regni in medium referre. Sic eni̇̄ q̄ sint vobis
vtilia meli⁹ intuebimur. Nam ⁊ apud australes in eandē s̄niā3 sepe ratiocinat⁹
sum. Uos qđ ex pura mēte sinceroq; corde ꝓmit̄. benigna fronte ⁊ letis animis
audite. ⁊ q̄ vobis sint vsui (q̄uis lōge meli⁹ q̄ȝ ego ꝓspicitis) me referēte notare
nō pigeat. Stat⁹ regni hungarie ꝓh dolor nō sine ḡui damno toti⁹ xp̄ianitatis
ꝯfractus. q̄ssatus. lacerat⁹. ⁊ omni splendore nitoreq; p̄stino denudat⁹ est. tātaq;
mutatio in regno vr̄o a paucis annis citra facta est. vt siq̄s ꝓceꝝ antiq̄ꝝ iam ab
inferis resurgeret. hūgariamq; intraret: nullatenus suā3 patriam recognosceret.
Apud hystoriacos veteres reperi vr̄m regnum florentissimū q̊ndam fuisse ⁊ ho
minib⁹ ⁊ opibus beatum. Cui⁹ tanta latitudo lōgitudoq; fuit. vt ⁊ a ꝯstātinopoli
mariq; pontico vsq; ad austria3 ⁊ a polonia vsq; ad sinum adriaticum ꝓtēderet̄
In cui⁹ ventre septem amplissima regna claudebant̄: q̄ a corona hungarie tanq̄ȝ
feuda depēdebant. vt merito q̄dam non tm̄ regem s̄ archiregem hungariam h̄re
dixerint. Nec sat fuit tot gentibus hūgaros imp̄are: s̄ ex se q̄3 ip̄los emiserunt. q̄
omnem illam italie p̄tem q̄ olim gallia transalpina vocata est. hodie v̄o ab ipsis
hungar̄ longas barbas ferentibus lombardia di̇ occupare. Ex vobis insup̄ du
ces exierunt q̄ ⁊ almaniam ⁊ galliam ⁊ hispania3 inuaserūt. Nec gens fuit orbe
toto. q̄ vr̄m tunc regnum lacessere auderet. tam venerabile ⁊ claꝝ erat vbiq; ter
raꝝ hungaroꝝ nomen. At nūc q̄ȝ laceꝝ sit vr̄m regnum ipsi scitis: circūspicite to
tum. Ueneti q̄ q̊ndam ꝓ fundo ciuitatis sue tributa pendebant. iam dalmacia3
magna ex p̄te tenēt. thurci q̄ trās elespontū formidare vr̄os arc⁹ solebant. in ipsis
hungarie visceribus crassant̄. Poloni q̊dammodo regni vr̄i censebant̄. molda
nia3 sui iuris fecerunt. nec thurci sine portione vr̄oꝝ dominioꝝ sunt. nec bohemi
nec theutonici. Quid scismaticos ⁊ hereticos referam. p̄ hungariam debachan
tes. q̊d tristia bella: p̄ vos cum thurcis gesta. q̊d animas pene infinitas ex regno
vr̄o q̊tannis exportari. Quid abigeri pecora ⁊ omnia in p̄dam duci. q̊d monaste
ria magniq; dei templa vbiq; apud vos ruere. O regnum olim opulentissimum.
o aurea3 ꝓuinciā. o terraꝝ dec⁹. quō sic ex te nitor omnis abscessit. quō sic abijt
color optim⁹. Ubi rigor ille tuoꝝ hominū. vbi reuerētia. quam tibi omnes gētes
impendebant. vbi maiestas regis. vbi gloria. Quid tibi tot victorie ꝓfuerunt si
tam cito in triumphum duci debebas. Quid romanoꝝ ducū restitisse potētie iu
uit. si nūc illoꝝ vicinoꝝ ineptos inept⁹ ferre potes. Heu fortuna. heu reꝝ vicissi
tudo. q̄ȝ cito impia variant̄. q̄ȝ cito mutant̄ regna. q̄ȝ repēte dilabunt̄ p̄tātes. Re
gnum hungarie cui vix simile vidit sol. sic dissipatū est vt vix int̄ se p̄tes vlle cohe
reant. Que aūt sit tante mutatōis ac ruine cā. nō est intueri facile: q2 occulta sunt
iudicia dei. nō min⁹ hodie q̄ȝ olim fertiles agri sunt. nō minus fecunda pecora as
sunt vineaꝝ ꝓuentus: reddunt vsuram effosse auri ⁊ argenti minere. Sensati ho
mines sunt industrij. magnanimes. multaꝝ reꝝ exp̄ti: lr̄e ta3 vigent q̄ȝ vnq̄ȝ. Nō
possum ego de ceter̄ loq̄ q̄s nō vidi. de vobis q̄ h̄ estis. illud possum dicere qđ de

q̃uis hominum genere dici pōt. Video eñ vos forma ꝓceros. corp̄e decoros. vi-
ribus robustos. ſmone gr̃atos ⁊ in omi op̄e acceptos. Quid igit̃ est qđ regnũ vr̃m
tantop̄e dep̄ssit. cum nec vires vr̃is hoīb⁹ desint nec ingenia: sicut ex oīb⁹ audio q̃
vr̃az regionem p̄agrarunt. sunt fortasse nōnulla pctã q̃ deus punire vult: quēad-
modum in veteri testamento factum nōnunq̃ꝫ legim⁹. Ob quam rē ꝯsiderãdum
est diligent̃. vt si q̃d erratum est emēdet̃. vt p̄ op̄a pietat̃ dĩna maiestas mitiget̃
quam ꝓpt̃ iniq̃tatem aliquaz ꝯstat iratam eē. nec miremur si dixerim int̃ vos ali
q̃d iniq̃tat̃ esse. Naz nulla est oīno ꝓuincia iniq̃tat̃ expers. Ceterꝝ cum his pie
ac miſcđiter deus agit q̃ꝝ delicta in h̃ mđo punit. Deus eñ hoīes ꝓ filiis hꝫ ⁊
q̃s diligit arguit ac castigat vt p̄ multas aduersitates ad op̄a v̄tut̃ inducat q̃s ãt
nihili facit. delicate ⁊ deliciose patit̃ viuere. q̄ꝛ nō illos emēdatōe sua dignos. Cũ
aũt regnum vr̃m deus multis plagis afflixerit signũ est q̄ꝛ vos amat ⁊ saluos eē
desiderat. Nunc vr̃m est vt emēdetis in q̃b⁹ cogitare potestis offensaz eē maiesta
tem dĩnaz. int̃ alia v̄o q̃ deus egre tulit. forsitan illud est. qđ est regi ladislao infan
ti orphano sine crimine nō vti par fuerat fauorabiles extitist̃. Naz q̃uis pleriq̃ꝫ
vr̃m ex magna cã ip̄m reliq̃runt. q̃m sibi q̃sq̃ꝫ ꝯsulere dꝫ. regnum tñ totuz excusa
ri nō pōt. qđ si vnitum ꝓ iusticia pueri fuisset: nunq̃ꝫ polon⁹ ex aduerso intrasset.
vtcũq̃ꝫ sit. vidēdum est vt deus placet̃ vbi offensus est. vt inde medela ꝓdeat vñ
vulnus fuit illatum. Nempe q̃ntum ego imaginari possum. ex deo datum est vt
regnũ hungarie qđ sub adulterino rege p̄dicitatum ē. iaꝫ ad suum verꝝ ⁊ legitimũ
regē ladislaum reuertat̃. sub cui⁹ auspiciis reintegrari possit ⁊ ad p̄stinum reduci
nitorē. Bona est eq̃dem v̄ia deliberatio. ꝓbãda. recta. salutifera. Verꝝ q̄ꝛ ⁊ añ de-
sertum ladislaum imo ⁊ diu añ sigismũdi ptãtem regnũ vr̃m declinare cepit. nul
lam ꝗ cãm vr̃e ruine maiorē fuisse arbitror q̃ꝫ discordias vr̃as. Namq̃ꝫ sicut res
vr̃e p̄ ꝯcordiam creuerũt. sic p̄ discordiam sunt diminute. q̃m nulla durare ptãs
valet vbi dissentio regnat. Romani tãdiu magni ⁊ rerꝝ dñi fuerunt. q̃ꝫdiu in cha
ritate vixerũt: vbi v̄o ciuilia ⁊ intestina bella suborta sunt. mox ⁊ maiestas roma
na defecit. Sic ⁊ athenas ⁊ spartam ⁊ carthaginē domestica deleuerũt odia. Ciui
les aũt dissensiōes inuidia ⁊ ambitio alunt. q̃ pestes in regno v̄ro crassantes. oīm
intentionũ vr̃arꝝ malorꝝ ⁊ oīm cã fuere. Et vtinã etiam nō hodie int̃ vos hi eēnt
morbi. nãq̃ꝫ si deposit̃ simultatib⁹ itestinisq̃ꝫ odiis ꝯcordes eētis ⁊ vnanimi voto
ad cōe regni bonũ intēdēt̃. nihil est qđ vr̃i vicini ꝯ vos auderēt. nec eñ ꝓuincia
vlla ē. q̃ si viros hꝫ ⁊ hi sunt vniti. suũ nō tueri possit statum. Difficile monumē-
tum ē amor ciuium. inexpugnabilis ē ciuitas quaꝫ vnitas ip̄i tuet̃. Qꝛ si p̄ua re-
gna. sterilia. paup̄cula. p̄ ꝯcordiaꝫ sese tuent̃. nec vicinorꝝ impet⁹ timēt. q̃nto ma-
gis gloriosuꝫ regnũ vr̃m amplissimũ. ditissimũ. ⁊ oīm rerꝝ copia habundãs. insul
tantib⁹ resisteret hostib⁹ si oēs in vnũ barones regnicoleq̃ꝫ ꝯcurrerēt. H̃ sꝫ ꝯnexe
inuicē nescio quō iusticia atꝫ ꝯcordia. nec vsq̃ꝫ altera sine altera rep̄it̃. nisi forsan
ad modicũ tp̄us etiam in malo q̃dam ꝯspirauerit. Sꝫ hi nō p̄nt esse diuturni. q̄ꝛ
nulli⁹ criminis est longeua societas. q̃ diu ꝯcordiaꝫ appetũt. hos necesse ē in v̄tu-
te iacere fundamentuꝫ. Dicam plane qđ sentio. nec vos egre laturos puto. qđ in
bonum finem eloq̃r. Liq̃dum ē apud me. idcirco vr̃m regnũ in magna p̄te vasta
tum esse. q̄ꝛ ꝯcordia caruistis. Concordia v̄o ꝓpterea vos deseruit. q̄ꝛ iusticiam non
amastis. Vosipsi potestis reminisci multis in loc̃ apud maiores vr̃os iusticiam
fuisse neglectaꝫ. Nr̃is v̄o tp̄ib⁹ magnũ illud fuit. qđ ladislaum debuistis infant̃
⁊ nullũ hñtem q̃ suum ius tueret̃ nisi deũ. Q̃uis nōnulli vr̃m necessitate magis q̃ꝫ
volũtate ab eo defecerint. q̃bus nihil est imputãdum si metu graui p̄culsi vite sue
ꝯsulere voluer̃t. Nec eñ hi hodie sum⁹ q̃ ꝓ iusticia capita nr̃a ponam⁹. Dixim⁹
iam cãꝝ aliq̃s. regno que vr̃o obfuerunt quantum nos opinari valemus. Apud
deum fortasse motorē oīm in cui⁹ manu sunt omnia regna mđi. alie sunt q̃s igno
ramus. Nunc de remediis trãsigēdum est. vt eaꝫ inueniam⁹ quaꝫ q̃rim⁹ vtilitatē
Nempe viri p̄stantissimi si regnũ vr̃m vult̃ instaurare (vultis eñ ñ ambigo) ꝯ-

rijs artibus enitādum est: querēda iusticia est. habenda ꝯcordia. iungēdus amor
ladislao. q̄ verus rex est repetēdus. iuuādus. fouēdus. vt violata in eo iusticia re-
sartiat̄. Dicit̄ forsan frustra sic loq̄ris cum iaȝ ob eam cāȝ h̄ sim⁹. ſ h̄ haud satis
est. Naȝ ⁊ legatio vr̄a ꝯditiões q̄sdam hȝ. q̄s possibile est cesarem nō admittere.
Quid tūc facietis. q̄d si non det̄ puer ad albam regalem. q̄ n̄ videt̄ cesari faciun
dum. Quid si neget̄ coronatio noua. an in fecto negotio recedetis. Hic h̄ delibe
randum ē. h̄ ꝯsulēdum. h̄ videndum ē. ne iusticia deserat̄. ⁊ ne q̄d expedit regno
vr̄o negligat̄. Scit̄ q̄ iusgētiuȝ ē. neqȝ electōȝ neqȝ coronatōȝ regnū dare ſ suc
cessionē. q̄d si q̄busdaȝ in regnis electio regem facit. id certe apud vos nō est. Nā
⁊ apl'ice sedis snia est successionem in regno vr̄o locum hr̄e. sicut ⁊ bonifaci⁹ diffi-
niuit ⁊ vetus obſuatio docet. Est igit̄ vobis ad iusticiaȝ ꝯſuandam ladislaum in
regem hn̄dus. q̄ sigismundi nepos. alberti ⁊ elizabeth filius. auito pat̄no ⁊ mat̄-
no iure regnum vendicat. Ninus pr̄i viuo successit apud assirios: apud macedo-
nes philippi successor allexander extitit. Apud hebreos salomon pr̄is dauid soliū
tenuit. Apud rōnos cū ꝓle careret iulius. adoptiuū filiū augustū successorē hūit
Apud troyanos laomedontam priȝ secut⁹ est pam⁹. Apud francos pippini sedē
post obitum karolus magnus accepit. Apud gothos aūt q̄ ⁊ ipsi vr̄i generis fue
re almal pr̄i suo gapt successit. Sic ⁊ alberto regi vr̄o par est ladislaum successorē
filium succedere. nisi ⁊ pietatem ⁊ humanitatem oim ꝑꝑloꝝ gentium nationūqȝ
iura velim⁹ ꝯuertere. Uēꝝ ne ꝓpositi nr̄i metas egrediamur. cum iustum sit ladis
laum apud vos regnare. videam⁹ an etiā vtile existat. Stoicoꝝ snia est nihil vti-
le fore q̄d non sit idem honestum. nec vt mihi videt̄ false arbitrant̄ stoici: q̄ nihil
est vtile q̄d turpe sit. videri pōt vtile. esse aūt non pōt. Nam turpia ⁊ viciosa ca-
duca sunt. mutabilia. fluxa. curas sp̄ atȝ molestias afferētia. Que iusta sunt ⁊ ho
nesta ea manent nec vnq̄ȝ mētem turbant. ſ differam⁹ h̄ alio modo. Sunt vt ac-
cepi nōnulli: q̄ nec vocādum ladislaum rent̄. nec cum cesare q̄cq̄ȝ practicandum
Quidam ꝓ honestum aiunt (vti iaȝ factum est) vocari ladislaum. q̄d si nō det̄
ꝑ alium modū regno ꝯsulēdum cēsent. Apud hosce hoies minima est de iusticia
mentio vtilitatem solūmodo sectant̄. ſ nesciunt q̄ nulla est sine ꝟtute vtilitatis
possessio. Discutiam⁹ ḡ istoꝝ opiniones r̄ndeamusqȝ ꝯ̄riantibus. Ego q̄dem tūc
vtile putarem regno vr̄o negligi ladislaum. si sine ipso ⁊ ꝯcordes esse posset̄ ⁊ ab
hostibus regnum tueri. Q̄ si h̄ absint. q̄d vobis vtile esse q̄at. Examinemus ista
Si pacem in regno ⁊ ꝯcordiam vult̄ hr̄e aut populare regimē aut regale habē-
dum est. Dimitto nūc illam aristotel' quam in politic̄ de mō regendi ꝯsideratōeȝ
habuit. Naȝ ad h̄ duo pn̄t omnia referri. q̄d vos obsecro int̄ h̄ eligetis. q̄s vr̄m
est q̄ populare regimen audeat suadere. Omnes vos q̄ hic estis nobilis estis. at
in regimine populari omnis nobitas suspecta. Surgunt plebei ⁊ eq̄to iure rem
publicam administrant q̄cq̄d excellit amputāt. Respicite ciuitates q̄ in ꝯmuni
gubernant̄. nullus in atrio nobilis est. mercatoꝝ sunt omnia. Ego nō puto quē-
q̄ȝ vr̄m sub artificibus potius esse q̄ȝ sub regibus. Ad hoc est ꝙ vr̄m regimen vsqȝ
in hoc cui sp̄ sub auspicio regum gubernatum est. Nec reor nouitatem vos velle
nunc agere. q̄ mr̄ erroris esse ꝯsueuit. Exinde cum regnum vr̄m vndiqȝ bellis fla
gret: necessarium est regem hr̄e ad quem omnia referunt̄. Ubi pax est multitudo
regnare pōt. vbi sunt bella nisi vnus sit q̄ dirigat: omnia corruūt. Cum cimbri cū
tricentis milibus armatoꝝ italiam peterent. vrbes italie q̄ tunc erant libere. spō
te sua romanum sibi ꝑplm ꝓfecerunt. Romani autem marium ducem oim ꝯstitu
ere. Nec eñ sine pncipe frementibus armis pn̄t ꝓuincie defendi. Uos ḡ q̄ cum
thurcis assidue bella geritis. necessariū est regem hr̄e. Sȝ hic q̄ȝ de rege deliberā-
dum est. Aiunt nōnulli multos esse in regno ex sanguine claros ⁊ ꝟtutibus p̄di-
tos. quos reges esse nequaq̄ȝ dedeceat. q̄d ego non negauerim. Nam ⁊ ex vobis
q̄ hic estis nō irem inficias. corona dignum aliquē fore. siue claritas generis. siue
forme decus. siue animi magnitudo ⁊ ꝓbitas requirat̄. Uēꝝ cum nō possit nisi vn⁹

rex fieri. Inter vos autem plures sint dyademate digni. sitq3 magna eq̃litas in-
ter vos. q̃s nõ videat magnam inuidiam nasci. si q̃s vrm in regem sublimet. int
pares nunq̃3 inuidia deest. nec eq̃ animo sui similez sibi pferri sinit. Sunt int vos
diuerse voluntates. Et vt comicus ait. q̃t capita tot snie. Quis vnq̃3 sibi suadeat
tot platos. tot pceres. tot ciuitates. tot incolas in vnum ɔsentire. q̃ ex hungaris
pficiat in regem. Addite q̃ inimici vr̃i circũstantes thurci. vires mox vr̃as ɔtem
nerent audientes ex vobis esse creatum regem. Cum pterea scirent vos ab omi-
bus xp̃icolis destitutos ꝛ a germanis pꝰtim. q̃ꝝ sanguinẽ iniuriam reliq̃sset. q̃d
vltra. an putãdum ẽ regem bossine dispotumq3 rassie ꝛ alios hungarie magna-
tes. q̃ vix sigismundum ludouicumq3 regem supra se ferebãt. iam vnum ex vob
eq̃ animo sibi dn̄antez pati. Taceo domũ austrie ꝛ comitẽ cilie q̃ nunq̃3 ab obe-
dientia pueri recederẽt. Quo circa nõ video quõ ex vobis eligi rex possit. q̃ ꝛ ho-
stes repellat ꝛ regnicolꝫ pacez pbeat. Uenio extra regnum nec q̃ pacto ex aliis gẽ
tibus regem hr̃e possitꝫ video. nec em̃ adeo deductos vos arbitror. vt ex infideli-
bus reges accipiatꝫ. q̃ multis nõ ẽ icam annis ꝫ seculis fidem xp̃i pprio sanguine
ɔ infidelium impetus defendistis. Polonia q̃ vobis regem dare voluit. in eo iaz
statu est. vt vix sibi regez inueniat. In almania q̃cunq3 sunt pncipes regio digni
fastigio ladislao regi arctissima iuncti sunt ɔsanguinitate. nec q̃sq̃3 est tã regendi
cupidus. vt pprium sanguinẽ ledat. Bohemia ladislaum respicit. Cetere natões
remotissime sunt. ex q̃bus si regem velletꝫ vocare. ꝛ si psonaz hr̃etꝫ. auxilium tñ
ꝑ tot regiones tot gẽtes tot terraꝝ marisq̃3 spacia nõ possetꝫ hr̃e. ꝫ ɔcedamꝰ eẽ ali-
quem vel in germania vel alibi q̃ vr̃o vocatu regnum accipiat. vt sit verꝫ q̃d vsur
pare cesar solebat ex euripide. si violãdum ius est. regnãdi cã violãdum est. in ce-
terꝫ rebus pietatẽ colas. An ptea pacẽ hẽatꝫ. an thurcꝫ resistere poteritꝫ. an vtili
tatẽ quam vultis ɔseq̃mini. Nũc hic australes inde thurci regnũ vr̃m infestabũt
Nũ ꝑtes in regno erũt q̃ nihil ociose fieri ꝑmittẽt. Sane viri prudẽtissimi ꝛ alto
sanguine nati. si pacẽ in regno vultꝫ hr̃e inimicosq3 thurcos pcul arcẽ. nec ꝑplare
hñdum ẽ regimẽ. nec ex vob rex assumẽdus. nec in alia gẽte q̃rendus. Qm̃ in au-
stria ꝫ est de q̃ locutꝰ sum ꝛ quem vos accersitis ladislaus alberti filius. in q̃ si no
bilitatem q̃ritis. nemo ẽ eo in orbe toto nobilior. Cuius patnũ genus ab ipsa iu-
lii cesaris stirpe diriuat. Sic em̃ domus austrie initiũ hz. in q̃ plurimi romanoꝝ
reges fuere. q̃ ꝛ bohemie ꝛ polonie ꝛ aliis regnis ꝑsepe reges dedit. Matnuz ge
nus ex regibus vr̃is pdit. mr̃ illa regina vr̃a elizabeth fuit. auus sigismundus im
ꝑator. pauus karolus q̃rtus. Exinde iohẽs rex bohemie ac hainricus septimus
cesaꝝ. q̃ post trãslatõz imperii apud germanos excellẽtissimi fuere. vbi nã tanta
nobilitas tãtaq̃3 sanguis claritudo. Certe ꝫ potissime ex oĩ xp̃ianitate dignus est.
q̃ vob generꝫ claritate pollẽtibus eẽ rex dẽat. Hic int vos natus ẽ ꝛ in ipsa infan
cia coronã vr̃az adeptus. nemo in regno vr̃o ius hz nisi puerulus iste. Hic vobis
theutonicos oẽs amicos reddere põt. atz bohemos ɔiungere. ꝫ pacẽ vobis in-
trinsecã reddet. ꝫ dispotum ꝛ comitẽ cilie in vnum vobiscum ɔiunget. ꝫ vob fri
dericum cesarẽ patruelẽ suum affectissimum faciet. Hic oĩa dñia austrie. ꝫ ducez
burgundie ɔsanguineum suum ꝛ francie dñm sibi ɔiunctuz in vr̃m auxilium cuz
opus fuerit aduocabit. In ꝫ puero regia maiestas relucet. iã in puerili etate libe
ralitatẽ oñdit ac prudẽtiaz p̃ se fert singularem. Forma illi egregia ꝛ plus q̃ dici
possit decora. iã patnaz magnanimitatẽ ꝛ auitã sagacitatẽ indicat. breui tp̃e grã-
diusculus erit ac ꝑ seipm̃ loq̃ eq̃tare ꝛ gubernare poterit. Cuz ꝫ extirpare scisma
ticos de regno poteritꝫ. cum ꝫ thurcos repellere. dalmaciã vẽdicare. ꝛ q̃cq̃d alie
natum ẽ ad coronã reducẽ. paceq̃3 sancta ꝛ optima frui. Quocirca cum tãta ꝛ tã
euidẽs vtilitas apareat. si ꝑseuerare cum ladislꝰo rege volueritis. q̃uis nõ vtpu
to vos vllo pacto absq̃3 desiderata cõclusione recessuros. vt tñ oratiuncule mee
destinatum finẽ imponã. circumspectões vr̃as oro. p̃cor. obsecro. ꝛ obtestor. vt ꝫ
tot tãtaq̃3 regni ɔmoda ɔsiderãtes. cum cesare nr̃o oĩo ɔueniatis. nec in eo vim

faciatis.si q̄d est q̄ꝺ vestris petitionibus diminuatᷣ:dummodo rex in regni vestri
aliq̄ loco sit.maiestati cesarie accepto. Nam nec cesar ipse q̄ꝺ iustum fuerit dene
gabit qꝛ etiam de sua vtilitate agitᷣ.cum regnum vr̄m amicum hꝫ. Nec moueāt
vos instructōes in peste facte. Naꝫ ⁊ vosipsi potissimi autores eaꝝ fuistis. Nemo
moleste accipiet siq̄d ꝑ vos ꝓ regni pace fuerit imutatum. Palatinus aūt ⁊ q̄ cū
eo sentiunt allegare pestienses ordinatiōes nullo modo pn̄t.q̄ ab eisdem multis
iam modis recesserunt. Sumite igitᷣ animuꝫ viri p̄stantes.ꝯcludite cum rege q̄-
cunqꝫ potestis.dicite demum.nulli⁹ vos regis nisi ladislai dn̄atum passuros. Am
plectimini iusticiam pueri.recipite q̄ vobis vtilia esse oñdim⁹. Efficite vt ⁊ hūga
ria tota ꝑ vr̄ām opam se q̄etam ⁊ pacificam intelligat redditaꝫ.⁊ puer ipse ladis-
laus vr̄ hungarus.suum regnum ꝑ man⁹ vr̄as:vr̄aqꝫ studia recupasse cognoscat
⁊ cum virilem togaꝫ accepit.te cardinalem q̄ eum baptizasti.te vesprineñ. ep̄m
q̄ patri suo seruiuisti.te nicolaum vainodam q̄ militem eum fecisti. te ladislaum
banum q̄ sanguine sibi ꝯiungeris.te griskona q̄ eius ꝑtes indefesso animo sꝑ de-
fendisti.te emericum q̄ auo suo charissim⁹ fuisti.⁊ vos omnes legatos pn̄tes tan
q̄ꝫ suos tutores suos defensores suos ꝑentes venereᷣ.ac honoribus dignitatib⁹
opibus ⁊ omnibus officijs ⁊ beneficijs suꝑ ceteros regni ꝓceres singulari q̄dam
affectione ⁊ animi iocunditate ꝓsequatᷣ.

Congratulatᷣ ꝓmoto in ep̄m ⁊ qualiter viuat admonet.

Epistola.lxxix.

Reuerendo patri ⁊ claro p̄ncipi dn̄o iohanni de aich.electo eystettensi dn̄o
suo p̄cipuo eneas silui⁹ impialis cancellarius.S.p.d.seqꝫ ip̄m totum ex-
hibet. Fecisti benigne pꝛ optime. ꝙ in lr̄is tuis q̄s huc ad amicos misisti
de tuo successu mei q̄ꝫ mēoriaꝫ habuisti. Nec em̄ eneam tuum q̄ tibi obuenerant
bona ignorare noluisti.quem sciebas tua gaudia solide gauisuꝝ. Ego igitᷣ vir p̄-
stantissime grās in p̄mis optimo ⁊ maximo deo refero.q̄ te dignis honoribus ex
tulit. Post hoc laudo magnoꝑe capitulum tuum singulosqꝫ canonicos q̄sue ꝓui
suri ecclie.ñ vt pleriqꝫ faciunt indoctos impitos inexꝑtos inertesqꝫ sibi assumūt
ꝫ te viꝝ scientia iuris ⁊ oim̄ lr̄āꝝ peritia claꝝ.in rebus agēdis diu ṽsatum apud
p̄ncipes ⁊ singulari solertia p̄ditum elegerunt.vtinam hoꝝ exemplum ⁊ alij seq̄-
rentᷣ. Nempe non sic laycoꝝ imp̄ssionibus ecclie tererentᷣ:si eoꝝ gubernacula
apud eos essent q̄s studere sapientie ꝯtigisset. Postremo tibi admodum regrati-
or q̄ factus maior nō despicis me minorem vt plerūqꝫ fieri solet. Mos em̄ homi
num est vt q̄ infra se sunt semꝑ ꝯtemnant. Hinc vulgo ꝓuerbium est. Societatē
hominum dirimi. q̄tiens alius alium dignitate vel opibus excedere cepit. ꝫ ista
inter plebeos ꝯtingunt.q̄ non in ṽtute ꝫ in vtilitate omnem vite rōem ponunt.
viri aūt boni ⁊ ṽtutis amatores vt magis eleuantᷣ eo magis amicoꝝ meminerᷣt
Nec em̄ affricanus iunior lelij vnq̄ꝫ oblitus est.aut eum ꝓuifecit. q̄uis ⁊ ipse du
os ꝯsulatus cum summo ipli desiderio suscepisset Ille ṽo candidatus ex petitōe
deiectus fuerit. Nec perithous architam neglexit. q̄uis ipse fortunatus. Ille ṽo
captiuus esset ꝫ libertatem amico impetrauit. Amicitia nāqꝫ q̄ intᷣ ṽtuosos ē nec
varietate fortune.nec tꝑe diminuitᷣ. Ita ⁊ inᷣesse video bonitate tua. q̄ lꝫ iaꝫ intᷣ
antistites ecclesiaꝝ ⁊ seculi p̄ncipes sublimatus sis.q̄ modo p̄uatus fuisti non tm̄
mēoriaꝫ ponis.ꝫ intᷣ varias occupatōes q̄ in p̄ncipijs dignitatum adeptaꝝ eue
nire solent.intᷣ magnas curas.intᷣqꝫ diuersos strepitus de me scribere nō neglexi
sti. Iudicium est hoc mihi maximū firmaꝫ esse stabilē ꝑpetuam ⁊ imortalē beni-
uolētiam tuam. Vex p̄sul amātissime q̄uis ego mihi ꝯgaudeo ꝙ amicū honori-
bus auctum ⁊ in sublimi positū video.tibi tm̄ an ꝯgaudere debeam hereo. Nam
tuam dignitatē tuasqꝫ diuicias multe cure multe anxietates multi met⁹ seq̄ntur
Nec em̄ augeri opēs pn̄t:q̄n ⁊ labores crescant.omnis potētia subiecta est inui
die. Qui ep̄us est in specula sedet:oim̄qꝫ oculos in se ꝯuersos hꝫ. Si bn̄ facit.fecis
se debitū dꝫ.si male liguis oim̄ carpitᷣ. Adde ꝙ nemo tam sancte viuere pōt quin

aliqui se offensos reputet. Nihil est mihi crede in hac vita mortali durius q̃ pon
tificatum gerere: in q̄ si deo places hominibus displices. Huare medium arduū est
Utcūq̃ sit nauigādum est hoc pelagus. ꝓ salute ꝯmuni huiendum est reipublice
Nec em̄ nobis nati sumus vt plato dicebat. ſ ortus nr̄i ꝑtem amici ꝑtem patria
vēdicat. Ego aūt addo ꝑtē q̄z deberi ecclesie: ⁊ si nos totos obligatos sibi dixeri.
q̄ nos xp̄o regenerauit: nō errauerim. exinde cum te intus ⁊ in cute norim: mode
rationemq̃ tui animi sciam. Nullum mihi dubium est. q̄n tuus honor ꝑpetuus
sit. cum tua sit ꝟtus eť̄na. Et q2 magistratus viꝝ oñdit: vt bias ait. in hoc benefi-
cio tuo ꝓstantes animi dotes q̄ latebant manifestabis. Sz omnia hec cum labo-
re multo diuersisq̃ anxietatibus facies. In omnibus his tñ moneo te. ꝓcor. ob-
testorq̃. ne magis ꝑp̄lo q̄ tibi viuere studeas. metire tp̄us tuum. ⁊ aliud reipubli
ce tribue. aliud tibi retine. Relaxa nōnunq̃ curas animūq̃ oblecta. Scipio leli-
usq̃ de q̄bus supra memini q̄uis magni essent viri. ⁊ rempublicam suis ingenijs
ac studijs sustinerēt. nonnunq̃ tñ in laurētem agꝝ exeuntes sic se ocio q̄etiq̃ da-
bant. vt conchas vmbilicosq̃ legentes ad magnam diei ꝑtem iactu lapillaꝝ ob-
lecterent. Oportz sic agere (mihi crede) ꝓsul insignis. Naz q̄ sp̄ seria tractat q̄-
uis nō est mortu⁹. tñ viuens morit̄. Tu ergo q̄ iam maximam dignitatē adept⁹
es. effice ne te magis dignitas. q̄ tu illaz in ꝑtāte habeas. Multi sunt modi q̄b⁹
animus relaxat̄. Interdum venatibus ac piscatōibus. multi sunt mētis secessus
Cura vt fideles comites habeas. cum q̄bus nō aliter q̄ tecum loq̄ris. Inter om
nia hominum oblectamenta nulla maior voluptas est. nulla iocundior nulla se-
curior q̄ cum fideles amici inuicem coheunt. deniq̃ ita est nullius boni (vt sene-
ca dicit) sine socio iocunda possessio. Quāto q̄sq̃ maior est. q̄nto ditior. q̄nto po
tentior: tanto fideli amico magis indiget. Tibi hec pluribus ꝟbis dico q̄ op⁹ sit
Tu hoc partim legendo ꝑtim int̄ homines viuēdo didicisti. Facq̃ vti facto opus
scis. Ego mihipsi ꝯgratulor q̄ te sic sublimatum audio. Scripseram tibi nuꝑ de
miserijs curialium longam ep̄lam. ſ tu iam eo in statu es vt his scriptis nō indi-
geas. Curabo tñ vt ep̄lam videas. Nam q̄tomaiores sunt illoꝝ anxietates qui
ꝓncipibus huientes tedia subeunt curiaꝝ: tantomagis letaberis cum te is libe-
ratum videbis. Apud italos antonius massetanus ex ordine minoꝝ magnus ꝟ-
bi dei ꝓdicator fuit. cui⁹ ſmo tam ꝑp̄lo acceptus erat vt ad magnam diei partem
absq̃ cibo audiret̄. Callebatq̃ homo ⁊ in grecis ⁊ in latinis l̄ris. Hunc sua ꝟtus
generalem ordinis magistrum fecit. post ep̄m massetanum. non tamen tot digni
tatibus auctus: ſmones deseruit. Me p̄nte senis ꝓdicare de pauꝑtate cepit mul
taq3 incommoda paupeꝝ multasq3 miserias in medium adduxit. Exinde quid
dicam inq̄t: tot sunt pauꝑtatis tedia vt nihil supra. Ego q̄dam grās deo refero q̄
ꝑ episcopatum his liberatus sum. Sic ergo ⁊ tu dicere potes. Nam ep̄atus ex
miserijs curialium te extraxit quod tam mihi iocundum est q̄ tibi vtile. Tu vide
vt diues factus non sis pauꝑ. Iam tibi facultas est. quia potes q̄multos ditare
Cura vt homines dignos ꝓmoueas. Non tñ sic te hac lege astrinxeris. quin eti-
am ꝓ tuo libito aliquibus beneficias. Is cui scripsisti de tua ꝓmotione multum
in te sperat. vir bonus est ⁊ tui amantissimus. Fac vt eius noticia nō sit apud te
infructuosa. Inter alios aūt quos dignos ⁊ virtute ꝓstantes ad beneficia eccle-
siastica ꝓmoueris. Si vnum vel alteꝝ indignum aliquando aliquo beneficio ſb
leuaueris non erit repꝛehendendum. q2 non vituꝑat̄ q̄ semel errat ſ qui magis er-
rat q̄ benefacit. Concedendum est aliq̄d amicitie atz ꝯsuetudini. non tamen cuz
ꝑiudicio veritatis: q̄uis aristoteles platoni veritatem ꝓtulerit. meo iudicio ma-
gis fame q̄ veritatis amore. Vale ⁊ mihi aliq̄n scribe.

Epistola.lxxx.

Deti insigne regis anglie ꝓ amico.

Meas silui⁹ poeta. reuerendo pr̄i adam de
mulin aplice sedis ꝓthonotario ⁊ serenissimi reg̃ anglie secretario. S.p.
d. Tantū est int̄ nos terraꝝ maris montiū fluminūq;. vt raro inueniā q̄
vel ad te vel abs te veniāt. Sic fit vt nec tu meas lr̄as vt velles crebras accipias
nec ego tuas videre possum ē mihi h̄ graue. Naz sūmope q̄d rex agas: q̄due for-
tunaꝝ habeas scire cupio. Nūc cū lator pn̄tiū vir ꝓb⁹ ad te vētuꝝ se diceret. sta-
tui hāc breuē eplaz ad te destinare. Ex q̄ si nō multa intelligeres tuū saltē eneam
bn̄ valere cognosceres. Uex qr nulla petitio amici cā refutāda ē. Cū vir lr̄at⁹ ma
gnaq; ꝟtute p̄dit⁹. M. secretari⁹ imꝑialis mihi amātissim⁹ diuisiā serenissimi pn̄
cipis regis tui deferre cupiat. sitq; h̄ munē dignissim⁹. Te p̄cor hortor obtestorq;
vt h̄ sibi apud regiaz maiestatē impetratū reddas: lr̄asq; mihi trāsmittes regias
ꝑ q̄s ei talē diuisiā ferre liceat. qd̄ si feceris mihi singularē ꝯplacētiam grām q; cō
feres ⁊ hoiem dignissimū ꝓmouebis q̄ diuisie regie n̄ min⁹ honori p̄stabit. q̄ ipa
sibi diuisia dec⁹ ꝓbeat. scis em̄ tales res illis ꝯmitti deberi q̄ tueri eaꝝ honorificē
tiaz possint: sicut is ē ꝓ q̄ tibi scribo. Tu fac vt p̄ces mee sicuti ꝯsueuert̄ apud te
bn̄ recepte efficacesq; sint. Uale mihiq; oino r̄scribe. In reb⁹ eccl'e breui ꝑcipies
q̄ maiestatis imꝑatorie mens existat.

Epistola.lxxxi.

Hungari spreto ladislao regni herede ꝟo.
regis polonie filium intruserunt.

Reuerēdissimo in xp̄o pr̄i ⁊ illustri p̄ncipi dn̄o leonardo ep̄o patauien̄. dn̄o
suo colentissimo. Eneas silui⁹ secretarius imꝑialis seip̄m recōmendat ac.
S.p.d. Quis res hūgaricas post obitum diui sigismūdi ꝑtim vider̃ ꝑtim audi
ueris vsq; in hanc diē q̄ pacto sint geste. Scriptur⁹ tn̄ ego nūc aliq̄ de hūgaris cui
magis q̄ tue dignatōi talia dirigaz nō scio. Nā ⁊ si vera scꝑsero autoritatē eple
dabis: ⁊ si falsum aliq̄d int̄cederit lima tua eradet̄. Referam ḡ breuissime qd̄ me
ti sedet. vt sciant posteri ⁊ a q̄bus impugnatū ladislai regis hūgarie ius fuerit ⁊ a
q̄bus defensum. ac ip̄e postea cū grādiusculus fuerit nr̄a legēs scripta si qn̄ illa i
manus suas deuenerit. q̄ de se bn̄ ⁊ q̄ male sint meriti sciat. vt illis p̄mia ⁊ istis si
se humiliauerint veniā tribuat. ꝑtinaces aūt in penā rapiat. Est em̄ p̄ncipis offm̄
ꝑcere subiect̃ ⁊ debellare suꝑbos. s̄ ne modū ꝓposite breuitat̃ excedam: narratō
nis h̄ p̄ncipiū erit. In hungaria mortuo sigismūdo gener ei⁹ albert⁹ dux austrie
regnum suscepit. q̄ dum varijs belloꝝ strepitib⁹ fatigat̄. dūq; calorib⁹ insuetis se
miscet. ꝯcto morbo relicta elizabeth vxore p̄gnante breui tp̄e extinct⁹ est. Hūga
ri more hoim q̄ nouitatib⁹ oblectant̄ reginā adeūt. regnum amplissimū multisq;
hostib⁹ circūdatuz rege carere n̄ posse dicūt. Uiduam q̄z nubere admonēt. Extor
q̄nt deniq; wladislaū polonie regē adhuc ephebū vocari. Illa ⁊ si ꝑtū expectare
cuꝑet: vbi tm̄ p̄cib⁹ locū furor negat. oratores mitti annuit. q̄ wladislaū accersant
Easq; legē adijcit vt si marē int̄ea pareat: nulla legatōi vis insit. Dū legati viā fa
ciūt ꝓusq; wladislaū ꝯueniāt: ꝑiente regina ladisla⁹ alberti fili⁹ nascit̄. Scitulus
infans ⁊ in orbe toto nobilissima ꝓgenies. Scribit̄ legat̃ ne q̄d vlteri⁹ attingāt.
ladisla⁹ apud albam regalē ex dyonisij strigonien̄. archiepi manib⁹ coronā quam
beati stephani fuisse sacrāq; putāt inūct⁹ recepit. Nicola⁹ aūt vainoda trāsilua
n⁹ militiā illi ꝯtulit eūq; gladio cīxit. Legati in poloniā missi spret̃ regine iussib⁹
siue corrupti auro (q̄s em̄ n̄ munere vincit̄) siue theutonici nois odio) Nā rara
int̄ vicios ꝯcordia ē) tāq; nihil ꝺ puero sciret wladislaū accedūt ꝓmissoq; regno
secū in hūgariā ducūt. sibiq; budā in aduētu tradūt. scidit̄ e uestigio regnū. ⁊ hic
regina pueꝝ defendēte inde polonis impugnātib⁹ infinite rapine cedesq; fiunt.
nicola⁹ vainoda trāsiluan⁹ siue nouaꝝ cupidus rex: siue regine lacessit⁹ iniurijs
quā em̄ nō fidē ꝯtēpt⁹ frāgit ad polonū deficit. Et qr vbi fortuna fauet. illic ⁊ fa-
uor hoim se inclinat. Intra paucos dies maior ꝑceꝝ ꝑs wladislaum seq̄t̄. Erat
wladislaus adolescens q̄uis facie ⁊ corꝑe deformis, liberalitate tamen ⁊ animi

magnitudine dignus laudẽ. Alloq̄bat᷑ ꝑlin absq; interp̄te: quos virtute p̄stan-
tes viros nouit. munerib⁹ sibi ꝯciliauit. Plura donauit q̄ȝ sibi retinuit. Itaq; di-
ues in moduȝ regis videri tñ pauꝑ poterat. Nulli rei difficili atȝ piculose seip̄m
negauit: q̄bus artib⁹ ⁊ vulgi ⁊ nobilium animos ꝯciliauit. Fit ḡ ꝯuentus regni-
colaꝝ apud budam: vocant᷑ vtriusq; ꝑtis p̄lati atȝ barones. tanq̄ȝ de ꝯmuni toti
us regni vtilitate sit trāsigendum. Et ne q̄s venire formidet: lr̄e salui conductus
q̄bus libet accedentib⁹ exhibent᷑: sub q̄ꝝ fiducia ⁊ dyonisi⁹ archiep̄us ⁊ ladislaus
banus de gara budam ꝓficiscunt᷑. Sȝ nulla est regni societas (vt ennius inquit)
nulla pietas fidesq; locum hȝ vbi dominiuȝ querit᷑. Capiunt᷑ igit᷑ archiep̄us ba-
nusq;: lȝ centum ⁊ ampli⁹ sigillis sese tutos arbitrarent᷑. Et nisi mortem subire ve
lint: alt᷑ coronare nonū regem: alt᷑ iurare ⁊ fidelitatem polono ꝓmittere cogitur
Quod si neq; catho fecisset neq; regulus q̄ vitam submittebāt honori: nō tñ im-
propandū hoc est nr̄o tp̄e si ꝓpt᷑ vitam facim⁹ q̄ nō vident᷑ facienda. Nec eñ hi
hodie sum⁹ qui ꝓ iusticia capita nr̄a ponam⁹: q̄ȝuis ⁊ stultum est ꝓpt᷑ iusticiā mo
ri si nullum iusticie ꝯmodum nullūq; iuuanum iuuamē mors ipsa ꝯtulerit. In re
gine ꝑtib⁹ albertus dux austrie: vlric⁹ cilie comes ꝯsilio maturus. giskra bohem⁹
incōcusse vir fidei cū nonnullis ciuitatib⁹ ⁊ aliq̄bus baronibus ꝑmanserūt. Sed
regina cum se debiliorē vidit imparēq; polono: filium paruulum cū corona ad fri
dericum cesarem trāsmittit: sibiq; patruelem ꝯmēdat. Archiep̄us aūt banusq; vt
ꝯmū libertati redditi sunt ad reginaȝ redeūt (q2 non p̄ōt esse diuturnū qđ vio-
lentum est: nec stabile fieri p̄ōt qđ animis ꝓmittit᷑ inuitis) Infiecto deinde tp̄e
cum regina ad colloq̄um cū polono venisset: nōnullaq; pacis federa ꝑcussisset. ex
matric̄ dolore q̄ sibi familiar̄ erat vitam ⁊ regnum amisit. Quidam eaȝ veneno
extinctā putauere (vt sunt hoies in malas suspitōes ꝓmpti ⁊ ad criminādū ma
gis q̄ȝ laudādum nati) Post h̄ cum iaȝ frideric⁹ ex remi ꝑtib⁹ (accepto dyadema
te) remeasset. Julian⁹ sancti angeli cardinalis vir ⁊ ingenij ⁊ animi dotibus sin-
gularis: q̄ tunc ap̄lice sedis legat⁹ pacem in regno ꝯponere. ac exercitum ꝯ̄ thur-
cos excitare iussus erat: maiestatē cesareaȝ apud wiennā ꝯuenit: quē secuti sunt
vuariens̄ ep̄us ⁊ decanus cracouiens̄ regis polonie oratores. alt᷑ humilitate p̄ci-
pua: alt᷑ fastu maximo mēorabilis. hortatiq; cesarem sunt vt ⁊ ꝯ̄ thurcos auxilia
mitteret ⁊ vt de pace cū rege polonie ꝯueniret: quem regē hungarie appellabant
Sȝ q2 nec leges pacis offerebant᷑ q̄ ladislao regi ꝯducerēt: nec tutū erat id belluȝ
iuuare in q̄ rex polonie p̄ncipatū teneret: q̄ post triumphū sicut insolentes hoies
victoria facit. aduersus austriam signa v̄teret. infect̄ rebus iulianus atȝ college
remissi sunt. Facte fuerūt tñ paulopost ad bienniū inducie. q̄bus cautū est nec ꝑ-
tibus ladislai regis ꝑ wladislaum suosq; dari nocumētum: nec rursus turbari de
bere q̄ polonū seq̄rent᷑. Siq̄s violator feder̄ eēt hūc ambe ꝑtes ꝯpescerent. Rex
aūt polonie iuliani suasu ⁊ instigatōe regnicolaꝝ. cū exercitu in thurcos traijcit.
Cūq; ad flumen venisset qđ morauam incole vocitant: auditum est in ꝓpinquo
exercitus hostium delitescere. Jtū est igit᷑ in p̄lium ac cū hasso ꝯflictatum. Quo
victo duo milia hominū cesa sunt. q̄tuor milia capta: int᷑ quos ductores tredecim
fuere. signa militaria nouē. Sic eñ iulianus suis lr̄is cesari q̄ tūc in carinthia fuit
significauit. q̄ȝuis wladisla⁹ more polonoꝝ q̄ de magnis maiora loquunt᷑ trigin
tamilia hominū cecidisse suis ep̄lis annotauerit. Tū q̄ȝ ⁊ sophia vrbs bulgaroꝝ
nōnulla opida ⁊ castella hostium in deditōneȝ recepta sunt. Exinde cū fame labo
raret exercitus. nec angustias romanie trāsire liceret. Naȝ thurco milite custodi
ebant᷑: dimissis copijs budaȝ reuētum ē: quam wladislaus cū magna toti⁹ ꝑpli le
ticia q̄si triūphator intrauit. Sȝ h⁹ victorie p̄ter auspiciū nihil ad eū ꝑtinuit. Na
solus iohes vainoda trāsiluan⁹ rei militar̄ exꝑtissim⁹. cū decē milib⁹ expeditoꝝ
militū h̄ belluȝ ꝯfecit. Fracti hac pugna thurci: naȝ ⁊ in asia ꝯfligere cogebant᷑.
Inducias petunt q̄s traditis q̄busdam artibus iureiurādo firmatas obtinuerūt.
Sȝ audito paulopost classis aduentu quam pontifex maxim⁹ eugeni⁹ ac philip

ꝑus burgundoꝝ dux in elespontū trāsmiserat. tanq̄ꝫ ex asia in europam transire
thurcos ꝓhibitura foret. Elati ꝑoris victorie successib⁹ hūgari: suadēteq̄ꝫ iulia-
no q̄ treugas nulli⁹ momēti fore dicebat in iussu sedis aplice: cum hostib⁹ xp̄iani
nois factas: pacē rupert. Collectoq̄ꝫ grādi exercitu t̄ras hostiū ingrediunt̄ vastā
tesq̄ꝫ ferro ⁊ igne q̄cūq̄ꝫ obuiaꝫ fiūt. Nō lōge ab andrinopoli castra locāt: q̄bus
cognit̄ ⁊ ipē magn⁹ thurc⁹ ingētes copias ꝯgregat. At si vera ē fama centūmilia
viroꝝ exercitū ꝯflauit: traiectoq̄ꝫ mari vt q̄daꝫ volūt circa bosfoꝝ tracie (n̄ sine
magna ianuēsiū infamia) in europā venit. nā ⁊ q̄dā ianuēsiū naues ꝑbuisse trāsi-
tū illis referebant̄. Cui⁹ tn̄ veri ꝑiculū ad me n̄ recipio. nec mihi ꝑsuasum ē tanta
queq̄ꝫ auaricia fore vt xp̄ianū sanguinē pecunia vēdat nisi quē dyabol⁹ in modū
iude sibi subiecerit. Aduēt⁹ thurcoꝝ tālubit⁹ fuit: vt ꝑus venisse visi sint hostes
q̄ꝫ auditi venire. Ubi h̄ in ꝯspectu fuere visaq̄ꝫ mltitudo ē pugnatoꝝ lōge maior
q̄ꝫ putaret̄. Ingēs t̄ror xp̄ianos inuasit (vt fit qn̄ ex inopinato pugnādū est) nō
tn̄ detrectauere certamē hūgari: nec regio sanguini defuit anim⁹. ꝯstruct̄ ordini-
b⁹ aciē educūt: ꝯmittit̄q̄ꝫ duꝝ ⁊ atrox ꝓliū. At dū nr̄i ꝓ fide ⁊ illi ꝓ ꝑfidia pugnāt
tantū sanguis vtriq̄ꝫ effundit̄ (vt in modū lac⁹ campi stagnarēt) Diu certatū est
eq̄s viribus: dū xp̄iani suas acies v̄tute sustētant: thurci v̄o nūero supplēt. Cūq̄ꝫ
ꝑ plēs horas nūc illi nūc isti cederēt: ad extremū inclinata xp̄ianoꝝ acie victores
euadūt thurci. Iuramētaq̄ꝫ n̄ solū domestic̄ fidei ꝯ ēt hostib⁹ ꝑuada demōstrāt.
In h̄ ꝓlio clarus adolescēs aut capt⁹ ē aut occisus rex polonie. nec em̄ adhuc eq̄
ta ē noticia veritati. Penas tn̄ certū est eū dedisse vsurpati alieni regni: q̄ dū spoli
are ꝑino regno ladislaū q̄rit. suū amittit. Ceca ē nimiꝝ cupiditas hoim̄ q̄ nō ꝯtē
ti ciuitatibus dn̄ari: ꝓuicias q̄runt post regnū. nec sic expleti etiaꝫ regnis: r̄gna
cumulare nitunt̄. Nesciētes q̄r ꝑua res ē q̄ vitaꝫ eripit hoi ⁊ oib⁹ pōpis ac dn̄ijs
nudū in mōmto reddit. Corpuscula nr̄a vbi spūs euolauit modico sartofago cō
tentant̄. Et tā leta sunt int̄ auꝝ gēmasq̄ꝫ recōdita q̄ꝫ int̄ feces hoim̄ feraꝝq̄ꝫ col-
locata. Qđ si wladislaus aīaduertisset: q̄etus i regno suo (naꝫ sat̄ diuitiaꝝ possi
debat) nūq̄ꝫ hūgariā attigisset. Sꝫ secuti sunt eū varadien̄. ⁊ agrien̄. epi q̄ r̄gnū i
diuisionē adduxerāt: pluresq̄ꝫ alij ꝓceres dn̄iq̄ꝫ potētes: q̄ dū incōsulti⁹ q̄ꝫ auda
cit̄ ꝓliant̄ hostiū gladijs occubuert̄. Cesa ex ambabus ꝑtibus circit̄ q̄dragita mi-
lia referunt̄. Naꝫ ⁊ cruēta lugubrisq̄ꝫ victoria hostibus fuit: q̄ vt erāt nūero plēs
sic ēt ex suis plures cecidert̄. Julianus cardinalis in bello vulneratus ē: ac dū fu
git amisso sanguie deficiēs apud paludē q̄ndā impijs hūgaroꝝ manibus n̄ ex vo
lūtate nobilitat̄ ꝯ ex furore pleb̄ occisus ē. Claꝝq̄ꝫ illū spm̄ emisit q̄ q̄ndaꝫ suaui
oꝛoe generale ꝯciliū cūctosq̄ꝫ p̄res basilee ꝯgregatos ex arbitrio suo gubernauit.
Paucissimi ex tāto exercitu supfuerūt: eosq̄ꝫ n̄ tātū fuga liberauit q̄ntū hostiū ti-
mor. q̄ dū se victos arbitrāt̄ ꝑseq̄ fugiētes negligūt. Diu p⁹ mors wladislai ⁊ iu-
liani incredita fuerat. q̄dam nāq̄ꝫ vt inuicte v̄tut̄ illos sciebāt: sic ⁊ imortales ēē
rebāt̄: q̄ res ꝑ plures mēses absq̄ꝫ nouitate regnū suspēdit. Laurētius ꝑterea pa
latinus hūgarie: acri vir ingenio: nouas indies lr̄ās ꝯfingebat: q̄bus ꝑpli mentes
pasceret. Nūc wladislaū in polonia sospitē esse: nūc intra dies paucos vētuꝝ as-
serens. At vbi demū ꝯpta mēdacia auctori obꝛogarūt fidē (sic em̄ plectit̄ mēdax
vt dū credi sibi falsa vult etiaꝫ in ver̄ repellat̄) ꝯuentū regni h̄re placuit. Et q̄r pa
latinus budā clauserat in peste q̄ locus ꝑs bude trās danubiū censet̄ ꝯgregatio
facta ē. qđ vt accepi loci noīe sum exteritus. Sic̄ ⁊ pōpeiū cū in cipꝝ venisset cha-
to basilea detruit qđ mala regina interp̄tat̄. Mihi q̄dem in peste qđ in malū so-
nat nihil boni videbat̄ posse ꝯcludi. nec adhuc meliorē speꝫ h̄eo. Illic ꝓlati baro-
nesq̄ꝫ regni ꝯuenietes vnanimi voto ladislaū alberti filiū in regē eligūt: vicarios
regni ordināt. decreta ꝓ cōi pace faciūt: ⁊ oratores noiant. q̄ ad cesarē petituri pu
eꝝ destinent̄. Placet tn̄ in poloniaꝫ mitti inuestigariq̄ꝫ regē ac certo tp̄e noticiā
expectari. Nūcius in poloniā missus m̄reꝫ regis allocutus nihil certi repit. La-
bit̄ expectatōis terminus. Tū oratores it̄ arripiūt: ꝯ interim giūzenses hūgari

Qui plura latrocinia in dominijs austrie cōmiserāt. crudeliores sese dietim ostēden-
tes: mansuetudinem cesaris ad iracūdiam ꝓuocarunt qui p̄parato exercitu intra
paucos dies eos in muros clausit: obsidione cinxit: ⁊ ad deditōnē cōpulit. Quo co-
gnito. maturatꝰ oratorū aduētus. Interuenientibusqꝫ tractatibꝰ cesar q̄ budam vs-
qꝫ cum exercitu ꝓfecturus fuerat: audituros hūgaros dimissa militia wiēnam
rediJt. Iaz giscra bohemus rex oīm gnarus: anteq̄ꝫ cesar in campo foret: nouaz
ciuitatē intrauerat ⁊ q̄ facturi eēnt hūgari p̄dixerat. Is p̄ntiaz regis ladislai desi-
derauit: ad quem cū venisset puerulūqꝫ cōspexisset collacrimatus est. Et heu q̄ntos
inq̄t ꝓ te labores subiJ: q̄t adiui p̄icula: q̄ntū sanguinis p̄didi. Sꝫ tu h̄ p̄ etatem
nō intelligis: vtinam tantū mihi vite det q̄ tu sensate loq̄ possis ⁊ q̄ tibi cum fide
seruiuerūt cognoscere. Nōnullaqꝫ munera puero cōtulit. Cum iohēs mgr̄ camere
imp̄ialis q̄ tunc forte aderat: h̄ inq̄t. Serenissime p̄nceps diu tuas p̄tes in hūga-
ria tutatus est h̄ tuus dux tuus tutor tuus defensor tuusqꝫ rector est. Cur nō sibi
stipendium p̄bes. Ad h̄ puellus diuino q̄dam sp̄ū ductus aptis loculis q̄ iuxta si-
lacterias iohis pendebāt sex nūmos recepit giscreqꝫ tradidit: q̄s ille filo aureo
ad collū suspendit: ⁊ vsqꝫ in hanc diem ob meōriaz puerilis liberalitatꝭ secum de-
fert. Sꝫ remeante ab obsidione cesare: ex his q̄ regni legati fuerāt deputati. Dyo-
nisius cardinalis archiep̄us strigonieñ. venit magne prudētie ⁊ integritatꝭ prīcū
eo ⁊ ladislaus bānus ꝓfectus est magni generꝭ vir. Nicolaus aūt vainoda pala-
tini v̄bo retentus q̄tuor ex amicis suis transmisit. Cum istis ⁊ giscra tanq̄ꝫ regni-
colam se cōiunxit. Infea comes georius. comes croaceñ. oswaldus de rosgen ad
cesarem ꝓfecti sunt scituri res hungarie quem exitum sortirenꝰ. Petitio legatorū
fuit: q̄r regnū in peste cōueniēs ladislaum alberti filium in regē delegit. Oramus
te cesar hūc ad albam regalē cum sancta corona nobꝭ assignes. Naz ⁊ ibi corona-
re eum volumus ⁊ sibi vt par est homagia p̄stare. post h̄ satis erit si euz in regno
coronamqꝫ habuerimus. v̄ba alia fuerūt sīnia tn̄ ista. R̄nsum est. q̄ coronatus sit.
eum nō amplius coronādum esse: ladislao ⁊ patrno ⁊ auito ⁊ matrno iure regnum
deberi hungarie. Bene tn̄ fecisse hūgaros q̄ vex suum heredē nō alium elegerāt
Q̄d in regno puer teneaꝰ nō esse inuitum cesari: q̄uis ⁊ alia regna eum respici-
ant ⁊ alia dominia. Pluraqꝫ alia dicta sunt vt est in curijs p̄ncipum mos. ad osten-
tatōz magꝭ q̄ꝫ ad veritatē. Cum pluribus vtrinqꝫ tractatibus habitꝭ: nulla cōcor-
dia inueniri posset. Nicolaū vainodaz accersiri placuit. Ad quem ladislaus bā-
nus ⁊ nōnulli aliJ missi sunt. Sꝫ is nescio q̄ diffidentia motus venire noluit nisi
⁊ aliq̄ ex cōsilio cesaris ad eum mitterenꝰ. ob quam cām vlricus comes de schau-
enburgk adolescens supra etatē prudens. cuius p̄r ob singularem sapiaz alberto
regi acceptissimus fuit. ⁊ modo apud fridericum cesarem p̄carus est. In q̄uis ma-
gno negocio cōsultus habeꝰ. Tum ⁊ caspar schlick cācellarius ingenio celeri. cōsi-
lio graui. ⁊ in hūgaria notissimus cū plerisqꝫ aliJs destinati sunt. Hi apud sopro-
nium cōueniētes. nicolaum inq̄dam villa cōmorātem accesserūt. multis v̄bis ac p̄-
missionibus vt wiēnaz peteret induxerūt. Nullius tn̄ v̄ba magꝭ eū mouere q̄ꝫ ca-
sparis quē ipse cū sigismūdo ⁊ alberto cesaribus potētem viderat ⁊ in p̄mis acce-
ptum. Is ꝗ in celebritate diui hieronimi wiēnaz ingressus ē. Comites illi erant
Mathias ep̄us vesprunen. antiquus regni cancellarius vir corp̄e breuis. ⁊ ho-
nesta facie atꝫ canitie venerabilis. Aderat ⁊ emericus de marcellis. curie q̄ndaz
regie mgr̄. antiq̄sqꝫ regibus carus. plures etiaz aliJ venerāt domi nobiles eq̄ta-
tus circiꝰ q̄ngentarū p̄sonarū. Fuerūt loricati ducēti. q̄drige q̄tuor atꝫ viginti. Ce-
sar illi cū omni militia sigismūdoqꝫ duci viuaci ⁊ animoso iuueni extra portas ob-
uiā iuit. In p̄missis q̄ vainodaz mouerēt ne i cōspectu suo equū descēderet nesciꝰ
Sic em̄ hodie imperij dignitas attenuata ē. vt vix illi comites caput inclinent.
cui maximi reges sese solebāt ad terram ꝓsternere. Sꝫ est oīm potestatuz finis.
Nec romanū imperium vt virgilius credidit sine fine datū est. q̄d sic iam videꝰ
egrotum vt de sepultura magis q̄ꝫ de medico sit cogitandum. Pomposus ꝗ ni-

colai aduētꝰ fuit. Cui ⁊ cesar obuiã ꝓcessit ⁊ omnis ciuitas q̄si ad spectaculum
effusa est. Hūgaroꝝ q̄ȝ intuitu ladislaꝰ puer q̄ tūc in arce schadwieñ. vbi stiriam
austria terminat. tanq̄ȝ in munitissimo loco tenebat̄ vsq̄ȝ in lachséburg deductꝰ ē.
Postq̄ȝ finitis solēnitatibꝰ ad tractatus reuentū est. Nicolaꝰ eadem postulauit q̄
cardinalis atȝ college ꝑus petierāt. Dū varie locutōes hn̄t: hūgari q̄ ꝯsilium re
gis intrabāt cū alijs hungarꝭ vsq̄ȝ ad ꝓbꝝ ꝯtenderūt. Giscra q̄ȝ nicolauȝ iurgio
aggressus ē: ꝙ is noua q̄dam coronatōe: se q̄ fidē mutauerat iustū ondere vellet
⁊ alios q̄ fidē incōcussaȝ tenuerāt reprobare. Dolebat ei giscra ꝙ ampliꝰ i ꝯsilio
hūgaroꝝ n̄ recipet̄ ꝰ clā eo singula fierēt. Itaq̄ȝ postea in cesario ꝯsilio receptꝰ ē.
Et ꝗuis industria casparꝭ cācellarij ⁊ alioꝝ amicoꝝ recōciliatꝰ. Nicolao fuerit.
hungaroꝝ tn̄ ꝯsilijs noluit intesse. Post h̄ cū iam hungari in ꝯuiuio cū cesare fu-
issent: pluraq̄ȝ tractata inuanū viderent̄. Ultimū rn̄sum postulatū est. qd̄ in hāc
fere sniaȝ cesar dedit. Coronatōȝ nouam ꝗuis nccia nō esset vnctōe omissa ꝑ pa
ce ⁊ vnione regni ꝑmissuꝝ se fore. Uelle tn̄ publicis regni lr̄is caueri. ꝑmā ꝓptea
nullatenꝰ violari coronatōeȝ. Securitatēq̄ȝ dari ⁊ pueꝝ ⁊ coronaȝ post h̄ sibi re-
stitui: q̄s in posonio q̄ est regni locꝰ insignis nutrire vellet. si noie pueri cuiꝰ ē arx
sibi ꝯsignaret̄. Obligatōȝ quam hungari petebāt: absq̄ȝ volūtate vicarioꝝ regni
pueꝝ nō abduci fieri nō decere. Quia cesari solum tanq̄ȝ ꝓximo ꝯsanguineo ⁊ ꝑ
mr̄em ⁊ alios ꝯmēdatꝰ ille fuisset. Promittebat tn̄ lr̄isq̄ȝ firmatuꝝ cesar dicebat
deficiente puero nec coronam nec castꝝ posonij alienari a regno. videriq̄ȝ sibi bo
nū dicebat p̄latos ac barones regni apud bosoniū ꝯuenire vbi de mō celebrāde
coronatōis cū securitate. deq̄ȝ regno gubernādo ꝯcluderēt. Sup q̄bꝰ rebꝰ si ꝑtātē
hungari hrēnt regni noie statim se cū eis detminatōȝ factuꝝ aiebat Sin aūt hor-
tatꝰ est talia ad ꝯmunitatē regni deduci: rn̄sumq̄ȝ mitti. Nouitates aūt fieri ma-
gnoꝑe disuasit: ꝓdicens eis veꝝ hūgarie regē esse ladislaum: nec sine ipo pacē in-
uenire posse: cꝰ fundamētum ē iusticia. Quo rn̄so ꝯturbati hūgari mox se recessu
ros aiebāt. Sȝ ꝙꝓrimū ad diuersoria redierēt. vocato vlrico cilie comite viro cor
dato atq̄ȝ sagaci: q. ꝓpt hmōi tractatꝰ aduenerat. Caspaꝝ q̄ȝ cancellarium appella
uere (nam ⁊ sibi magnaȝ fidē hēbat) Tum q2 industrium viꝝ cognoscebāt: tū ꝙ
eum cesari acceptū putabāt. Ex rn̄sionibꝰ q̄ ferri omnes ex ipiꝰ ore ꝓnūciebant̄.
His aiūt hūgari rn̄sum cesarꝭ iniustū esse: futuꝝq̄ȝ regno ingratū. Contra caspar
atȝ vlricꝰ omnia eq̄ dicūt q̄ cesar rn̄derit mirariq̄ȝ se hungaros tamaridos steriles
q̄ȝ venisse vt neq̄ȝ vnā regni arcē assignari ladislao possent. in q̄ post coronatōeȝ
iuxta decꝰ regiū hitaret. Quid multa. Nolumꝰ inq̄unt hungari sic nudi recedere.
Sunt etiam alia si vultꝭ in q̄bꝰ ꝯueniri pōt. Arx posonij in ꝑtāte nr̄a non est. Sȝ
albaȝ regalē cesari trademꝰ q̄ eam dum coronatio celebrat̄ suo arbitrio muniat:
nec plures itroire ꝑmittat q̄ȝ velit. Nos q̄ sumꝰ h̄ ex hūgaria ⁊ tu comes cilie cū
giscra fidem cesari demꝰ pueꝝ celebrata coronatōe ad hamburgaȝ qd̄ est austrie
oppidum restituere. Coronaȝ in manibꝰ vicarioꝝ regni ꝯuari volumꝰ. Aut si hoc
nō placȝ sub tua custodia ponet̄ vlrice. Tum q̄ȝ ⁊ alba regalis. Nicolao vaino-
da reddenda erit. Referunt̄ hec cesari. Quidam laudant: q̄dam improbrant. Co
mites croacie ⁊ hi quoꝝ longe diuersa snia fuit: aiunt hungaros humiles factos
non nulla iusta ꝓmittere: multa tn̄ plura ꝓmissuros si ꝓpositum teneat̄. Exinde
quod semel rn̄sum est minime placet mutari. Nam quod reges dicant fixum ⁊ so
lidum esse debere ꝯtenditur inconstantiam cum in priuatis hominibus vitanda
sit. in regibus detestabilem esse quoꝝ verba ꝓ legibus recipiunt̄. Rursus hun-
gari que supra retulimus offerunt adijciuntq̄ȝ. Coronam quoq̄ȝ in manꝰ cesaris
se reddituros. Caueri tn̄ volunt ne vel pueri vel cesaris morte a regno possit alie
nari. Cesar in ꝯsilio postq̄ȝ hoc audiuit. Graue est inq̄t viri ꝯsulares. Si hungarꝭ
nō ꝯfidimꝰ regnum puero ꝑdere. Sȝ grauius est ꝯfidendo regno pueꝝ amittere
Consulite in medium mihi iurati fidelesq̄ȝ estis. Nam defuerūt q̄ dicerēt regnuȝ
manifeste ꝑdendum esse nisi fides habeat̄. de puero dubiū esse nec videri cāȝ cur

puerū regnicole ꝑdituri crederent.. Nihil tñ i ꝯsilio plus repiri potuit ꝙ̄ prius.
Sic re ifecta hūgari recesserūt. q̊s cesar extra vrbē comitat⁹ ē. Cū rogaret nicola⁹
regē suū visere q̄ suo ꝓxim⁹ erat itineri. Nescio adhuc inq̄t quē regē sim habitu-
rus. Nec puerū hūc venerabor. nisi pri⁹ sciuero meū eē dñm. Quidā ex hūgaris
aiebāt ladislaū se regē hr̄e nec sibi q̄cꝫ imputādū q̄ ꝑ etatē loq̄ nō posset. Ac ꝓ-
pterea cōplures eoꝝ suū regē adiuerūt. Muneraqꝫ puero tradiderūt ⁊ q̄i diuinū
aliq̄d numē intuerent: genib⁹ flexis mltas lacrimas añ ipm effuderūt. Vespri
nieñ. antistes. O inq̄t generosissime puer: dabit ne vnq̄ꝫ de⁹ vt pri⁹ te in regno vi-
deā ꝙ̄ hec senect⁹ deficiat. Cresce puer cresce. Nemo te viuo regnū hūgarie tibi
surripiet. Dionysi⁹ aūt cardinalis magnā auri copiā i man⁹ regis dedit. Oscula-
tusqꝫ pueꝝ heu q̄t inq̄t labores ꝓ te subiui: q̄t dāna sustinui: q̄t me ꝑicul' subieci:
ꝫ oīa mihi dulcia forēt si te semel i regno viderē. Māsitqꝫ triduo p⁹ apđ cesarem.
Sic res cū hūgaris acta ē. Accepi exinde ꝯuētū regni apud albā regalē breui ha-
bendū eē: vbi rñsuꝫ cesar ad noticiā regniculaꝝ deducat. Faxit de⁹ vt q̄đ pestis
reliq̄t infectū: alba ipa ꝑficiat: ⁊ ꝓ regni salute ⁊ ꝓ iure pueri de q̄ re nō despero:
cū dispotus restie: Comes cilie: giskra: archieps strigonieñ. comes georius rosgo
nieñ. tāfirmiꝫ pueri ꝑtes teneāt: vt nulla regnicolarū possint suasione nullaqꝫ vio
lētia mutari. Nec video quē possint hūgari regē hr̄e nisi ladislaū puerū: q̄ ⁊ auito
⁊ paterno atqꝫ mr̄no iure hūgaris imꝑare dꝫ. Ex hūgaria p⁹ hec nouitates allate
sunt iohēm vaiuodā trāsiluanū aduersus thurcos ꝯflictasse ⁊ ꝙ̄uis felici bello q̄
dā castella pri⁹ obtinuisset ad extremū tñ mutata fortuna q̄ nulli ꝑpetuo bona ē
ingentē gloriā quā p̄oꝛib⁹ annis adept⁹ pugnādo fuerat: victū occisūqꝫ maculasse
Veritas tñ rei adhuc i obscuro ē. Classis eugeniana quā i pōto fuisse diximꝰ: ꝑ hi
strū ꝯ flumis impetū nauigādo xp̄ianis dū hec fiebāt opitulabat. Nūc q̄đ reruꝫ
agat incertū ē. In bohemia ꝑ eos q̄ parū fidei hñt noue res parant: q̄ nisi ꝑpedi-
ant i earū ortu postꝙ̄ creuerint difficile poterint emēdari: Malū cuꝫ nascit cūqꝫ
recēs ē absqꝫ negocio radit: cū adultū ē difficile extinguit. In italia ꝯ franciscuꝫ
comitē Eugeni⁹ armis regis aragonū pugnat estqꝫ supioꝛ: ꝫ oīs euēt⁹ belli dubi⁹
est. Sepe q̄ vict⁹ videt victoꝛ exurgit. Nemo vere vicit nisi q̄ domū reuersus sibi
suisqꝫ subditꝭ pacē fecit. Bononieñ. p⁹ occisionē hanibalis beutinolij ⁊ baptiste ꝑ
ducē multi obsidione cincti sūt veneti ⁊ florētini eos iuuāt. Si cesar cū aliq̄ exer-
citu italiā peteret: oīm baꝝ reꝝ moderatoꝛ existēt: ꝫ nō sapiūt hec nobis: nec nos
aliis sapim⁹ vt hoīes imꝑare sciūt: sic subditos hñt obediētes. Nisi vos germani
ad q̊s impiū trāslatū ē maioꝛē reipublice curā habuerit: timeo ne diues illa ⁊ in-
signis italoꝝ tellus: q̄ quōdā impij caput fuit ⁊ adhuc sub impio se foꝛe fatet: in
alias deducta man⁹ ⁊ nomē mutat ⁊ iugū. Hec fuerūt q̄ nūc tue. R. p. scribenda
putabā. Cetera q̄ apud nos agunt ex ꝯsiliariis regiis q̄ nūc in sueuia mittunt au
dire poteris. Nā ⁊ ꝑ patauiā vt arbitroꝛ viā faciēt. Ego me tue. R. p. cōmissū do
Cui sum assidue parere pronus.

Epistola. lxxxij.

Fortune q̄litas cur nō oībus est equalis.

Neas silui⁹ poeta iohāni cāpisio p̄stanti pho. S. p. d. Attulit mihi tandē
lr̄as tuas guido tabellari⁹: sed illas prius secū coloniā detulit totāqꝫ bel-
gitā regionē illis ostendit. Itaqꝫ si viarū lōgitudinē penses miraberis tā-
cito mihi restitutas fuisse. si ꝑicula itineris cogites monstri sile est: eas me potuis
se cōuenire. In altero igit guidonis diligētia. In altero celeritas ꝯmēdāda est:
In vtroqꝫ fides. Sꝫ credo eloquētiā q̊ꝫ hoīs adiumēto fuisse: q̄ mollire latronū
feroces aīos potuerit. multū q̊ꝫ sue vestes iuuerit inopiā p̄seferentes. Cātat eniꝫ
vacu⁹ coꝛā latrone viatoꝛ: vtcūqꝫ sit grās illi habeo q̄ tua mihi scripta reddidit:
q̄qꝫ oīa q̄ i italia gerebant retulit. Idē faciet ad te reuersus q̄cq̄đ renēses agant.
q̊cq̄đ bauari: q̄cq̄đ australes: bohemi: saxones: poloni ex eo scies: imo ⁊ pruteno
rū ⁊ lituanoꝝ act⁹ tibi exponet. Or si daciā noꝛbegiā ⁊ ipaꝫ barbaraꝝ gentiū ma-
trē. Scāciā insulā ex q̄ gothi digressi vniuersā terrā inuasere: volueris noscē ⁊ q̄đ
illinc agat scire guidonē ꝑcōtare. Nō maioꝛ illi rñdēdi ꝙ̄ tibi querēdi laboꝛ erit.

Quis eni facūdus ⁊ sciēs dicēdo laborat. Magna hui⁹ est eloquētia: scia maioꝛ
Nihil introgabis ex eo frustra sic ē imbut⁹ ꝑitusqꝫ oim. Sūt ꝑterea multe i co ri-
me. Itaqꝫ fluūt ex eo nouitates passiꝫ ⁊ nō q̄rētib⁹ q̄ꝫ vltro se igerēt: h̄ de guidōe
satis quē cū audies vl' āpli⁹ ex meis lr̄is desiderab. Video ex tuis lr̄is meas epl'as
in q̄b⁹ de sūmo pniariat⁹ officio reuerēdissimo cōi hero nr̄o collato ꝯgaudebā ad
te mime ꝑuenisse. Nā pl'a i illis tetigi ad q̄ nō rn̄des: sil'r ⁊ tuas aliq̄s mihi scp̄tas
arbitror q̄ man⁹ meas nō attigerēt: q2 nō sūt oēs tabellarij guidoni siles. Agnoui
te senas ituꝝ visuꝝqꝫ ꝓhandi domū vtinā potuissēꝫ illic eē tecū dulcēqꝫ patriā vi
sere ⁊ amicos veteres. O q̄les āplex⁹ ⁊ q̄ v̾ba int̄ nos fuissent duꝫ veter̄ amicitie
mētio icidisset: s̄ nō sūt hec fata nr̄a vt sil' possim⁹ viuere. Tu rānisiā arguis ꝙ ti
bi nō multa largit̄ tibiqꝫ nō arridet vti plerisqꝫ indoct̄ ignauisqꝫ viris: s̄ vide an
bn̄ facias. Mihiqꝫ sepi⁹ hui⁹ dee quā fortunā dicim⁹ acta ꝯsiderāti altioꝛ q̄dā co-
gitatio nata ē. vt illā nō cecā sicut poete finxerēt eē cēseā: s̄ admodū oculatā. Nā
ꝙ aiūt eā iniquā reꝝ hui⁹ seculi dispēsatricē: nō video veꝝ eē: dicūt ei industrios
hoies pauptate ꝯuari: ignaros aūt fortōe bn̄ficio maxias opes possidē. Sꝫ mi-
hi nō sic videt̄: ponāqꝫ i te exēplū. Ego te ditioꝛē puto: nō dicā cosmo medico: sed
pluri b⁹ regib⁹. Diuitie nāqꝫ maxie sūt lege nature ꝯposita pauptas. Ego scio mi
iohēs: mlto tibi pl⁹ videri. xxx. aureos ꝙ alijs q̄busdā. xxx. milia. Fortuna igr̄ nō
ignara ꝯditionis hūane: q̄s videt aptos modico viuē: nō curat in eos multa con
gerere: q2 nō idigēt. At ignaui nisi pecunijs habūdēt: despectui sūt: abiecti: mise-
ri: q̄b⁹ cur vitupet̄ fortuna subsidia ꝓbēs haud scio: s̄ cui hec ipē dica. Nēpe q̄ ea
meli⁹ multo me norit: q̄ nō ꝑmutaret cū opib⁹ cresi sciaꝫ suā. Vnū h̄ addā tuūqꝫ
iudiciū expetā. Cōis ꝑhoꝝ ni falloꝛ opinio ē: ai bona extra fortune ꝑtātē existere
Quero ego an h̄ elidi q̄piā rōe q̄at: si tuū acumē admouer̄: scio dices nō eē absqꝫ
fortūe benignitate q̄sdā magna itellect⁹ luce vigere. Nā nisi talia sibi oꝛgana for-
tuna mistrasset ⁊ nisi bn̄ alit⁹ fuissꝫ illis: q̄uis postea sepe iuuerit nūq̄ꝫ talis euasis
set. Sint ꝙ ꝯtēti hoies docti si absqꝫ magnis opib⁹ magnā sciaꝫ sūt adepti. Nāqꝫ
si e⁹ duob⁹ alteꝝ dūtaxat hn̄dū sit: nemo sapiēs doctrine diuitias an̄ponet. loc⁹ ē
h̄ altioꝛ ꝙ epl'aris breuitas q̄at āplecti: atqꝫ idcirco taceo q̄uis tecū pol paucissi
mis op⁹ sit. Nēo ꝯtēt⁹ ē mi iohēs nisi q̄ deo se dedit: ⁊ i illo iactauit cogitat⁹ suos q̄
mūdo viuit: quātisuis diuitijs honoꝛib⁹ potētijsqꝫ fruāt̄: sp tn̄ paupes sūt anxij:
timidi: miserijsqꝫ ifinit̄ expositi. Delatoꝛē illū si fugitas ꝓbo laudoqꝫ. Nā q̄d det̄
tibi aut q̄d opponat̄ tibi ad liguā dolosaꝫ: venenū aspidū sub labijs eoꝝ q̄ ꝑnt oim
bn̄ficioꝝ merita vno momēto extinguē. Inueniet ille tn̄ aliq̄n q̄ vicē reddat nec
scio an mitridat̄ antidoto poṫit vti: q̄ n̄ solū ꝑuata negocia s̄ etiā publica labefa
ctat. De pollitic̄ arestotel'i iādiu tibi scp̄serā: s̄ q2 n̄ hūisti lr̄as. Sic res se hꝫ. Volu
mē ē vsqꝫ ad octauū libꝝ ꝯpletū. Itaqꝫ magnū mihi mun⁹ erit si finē mihi trāsmi
ser̄. Petꝝ noxetanū laudo q̄ rōanos calores ⁊ vxori ignes fugiēs floꝛētiā ꝑrexit:
q̄uis ⁊ vxor secuta fuerit. Res ei letifera ē i augusto si rome sis vxori opaꝫ dare.
At ꝓptea bn̄ fecerēt vetes q̄ sacerdotū curiā illic collocarēt vxorib⁹ ei carēt. Curiā
cesar̄ quā vxorati sequūt̄ i septētrionē trāsferri par fuit. Caluū tā ꝯmēdo ꝙ iuue-
nal' vꝛsidiū si mechoꝝ notissim⁹ oli stulta maritali iā poꝛrigit oꝛa capistro. Sapiē
ti⁹ reuerēd⁹ pr̄ cōtes nr̄ q̄ se religiōi dedit: vbi ⁊ sibi ⁊ deo viuat (Nā cetera vana
sūt fluxa caduca) huic me cōmēdes volo: silr̄qꝫ richardo nr̄o: c⁹ ni falloꝛ manu tua
epl'a scp̄ta fuit. De nouitatib⁹ haꝝ ꝑtiū nl' ē q̄d scribā nisi dux ludouic⁹ hauarie se-
nioꝛ quē fili⁹ i carcerē ꝯiecit moꝛtuo crudeli nato sꝑauit se liberꝝ eē: s̄ icidit man⁹
marchiōis alberti q̄ eū duri⁹ tenet. Nūc de sua liberatiōe tractat̄: docēt nos hec ⁊
armāt ad patiaꝫ: q̄n tā insignes ꝑncipes ruere videm⁹ ⁊ nūc exiliū nūc carcēs exi-
lio peioꝛes pati. Null⁹ hoiꝫ stat⁹ firm⁹ ē: nēo sibi crastinū ꝓmittē pt. Quid nos
moꝛtē accusam⁹ q̄ nos mille ꝑicl'a subituros libat. Lōga dies lōgas miserias ꝑit.
age igētes ḡtes reuerēdissimo dn̄o meo adriēsi q̄ vt ais ob mei mēoꝛiā te ꝯuiuio
excepit nā q̄uis sibi ex teipo charissim⁹ sis: facile tn̄ tibi do fidē meā ob cāꝫ q̄ꝫ plu
sculū te amari. Sic ei d̾ sua erga me hūanitate ꝑcepi dū rome foꝛē. Ex eo ꝓcoꝛ sci-

sciter an suas lr̃as ꝑcepit ⁊ an grate fuerit. Nā si aliq̃d mutādū ē id ꝓpere fiet neq̧ difficultas erit nec mora i me: ꝫ i cesari minor q̃ libent tāto p̃ri more gerit. Cōme da me sibi ⁊ vide quantulus suꝫ. Reuerēdissimis dn̄is meis tarētino ⁊ cumano. Credo ēt si taceā me cōmēdabis ⁊ q̃ noua scribo cōicabis. Quis pui momēti sint apud vos q̃ more hoim solū q̃ ꝓpe sūt ⁊ q̃ vel ꝓdesse vl' obesse pn̄t magnifaciūt. Uegio salutes dicito q̃s nosti oportere: nā vetꝰ amicitia exticta nō ē: nec pōt extigui dū viuimꝰ. Nouarieñ. antistitē puto repatriasse ⁊ eā ob rē nō sibi lr̃as borestem quē misit nō accepi. Nec latorē mōachū vsq̧ vidi: Quis i curia sp̄ fueri. Medicū illū nr̃m credo dietim fieri medicciorē donec vena incidat. Mira ē hec vinea q̃ tot flores facit ⁊ nūq̧ vuas. Julianū ne ꝑtereas quē in calce ep̄le pono vt magis me morie incideat. Uale ⁊ scribe vt soles

Epistola. lxxxiij.

Cōsolat amicū sup fuga amasie.

Eneas siluiꝰ poeta dn̄o Johāni frund secretario insignis ciuitatis colonie S. p. d. Plura tibi ꝑ hos dies scripsi: si lr̃as meas suscepisti letꝰ sum q̧ si secus accidit egre fero. Multa em̄ ferunt q̃ alienas manꝰ incidere noluissez vtcūq̧ sit pauca mō vt me recipias velim, amicoꝝ more q̃ tristia dolēt ⁊ leta gaudēt q̃ amicis accidūt. Johes secretariꝰ nurēbergeñ. vir bonꝰ doctusq̧ ⁊ tui amātissimꝰ ad nos iā reuersus ē: aitq̧ te mestū reliq̃sse. Nā ⁊ capitolina clades te quedā affecerat. Nescio q̃d ex capitolio fugerit qd aīm cōturbarit tuū. His retulit suo i recessu te adeo dolētē fuisse vt ne verbū effari posses. Nō intellexi ego viruꝫ Dicebat em̄ i capitolio fuit. Illuc ibat iohes sepe delitias ibi habuit. Aufugerūt voluit: nō iueniunt. nimis ꝑplexe locutꝰ est. Nō potui q̃d reꝝ eēt agnoscere solū te mestū ꝑcepi nec ꝯsolationē recipe velle. Mi iohes ego te viꝝ eē noui vbi iam mutatꝰ es: q̃d ē qd te q̃at sic alienare. Uiri ē sic suas rōnes ꝯstituere vt nihil noui possit accidē. Aiaduertēda sūt oīa futura ⁊ ꝑparādꝰ est animꝰ ad ea ferēda si accidāt mala. Nā q̃ ꝓuisa sunt minꝰ ferūt iacula. Si amicus mortuꝰ est morituꝝ scire debebas. Si ꝑdite opes sūt: sciēdū erat ꝫ fortune bona ad nutū fortune ponēda fore. Si amica recessit: ꝯsiderāda fuit instabilitas mulieꝝ q̃rū volūtas i horas mutat. Nihil incertiꝰ aīo femieo. Nullꝰ amor femie diu durat. Fallax ē aīal mulier: variū: crudele: absq̧ fide: plenū dolis. Uerū cū oībꝰ infideles sūt femine: senibus q̃dē infidelissime sūt. Tu mi iohānes in vespeꝝ mecū ꝑgis: nihil est qd vel tibi vel mihi cū feminis cōueniat. derisui sumꝰ ⁊ fabule Nulla nos sequit nisi q̃stus cā absit hoc maledictū a nobis genꝰ qd ⁊ bursaꝫ exhaurit ⁊ aiaꝫ occidit. Nēpe mihi iohānes si abijt femia nō te lesit ꝫ aliū lesura recessit. Gaude q̧ fugit. Ego hec dico q̧ mihi sic videt dictū iohis nurēberg iudicare. nescio an veꝝ sit: si sit aliud teipm̄ cura. Nihil ē tam acerbū qd tēpus nō minuat. Cōsule tibi mi iohes ⁊ merorē pone. Nā q̃ tristat ob rē ꝑditā seipm̄ cruciat: ⁊ tn̄ qd ꝑdidit nō recupat: ⁊ vetusti dicūt. Centū libre mesticie vnciā debiti nō exoluūt. Uale.

Epistola. lxxxiiij.

Et si se indignū laudis dicat ꝓfitet tn̄ ex laude iocundari.

Eneas siluiꝰ poeta dn̄o iohāni scindel singulari astronomo viroq̧ ꝓbatissimo. S. p. d. Reuersus nunc ad cesarē insignis miles ꝓcopiꝰ de rabenstein tui meiq̧ amātissimꝰ retulit qd mihi sūme voluptati fuit me tibi dilectū eē measq̧ lr̃as quas sepe ad amicos scribo tuo iudicio admodū cōmēdari: vtrunq̧ apud me mirū est. Quid em̄ in me est quod a te viro laudatissimo diligi debeat. Quid rursuꝫ ep̄le mee in se habēt qd laude dignū videat. Nihil ego vnq̧ erga te boni opatus suꝫ. Mores mei cōes sunt: viuo vt vulgus hoim facit: nulla singularitas i me est: nulla ꝑstantia: nulla v̄tus q̃ nō aliis cōis sit. Ep̄le mee plane sunt aptū stilū hn̄t: currenti calamo picti sūt. nihil his cōmissū est qd in s̄mone vulgari non cadat. Non est in illis ornatus non lepos: non grauitas. Nude sunt ⁊ soluꝫ animi mei indices. Cur ergo vel me colas vel illas magnifacias non scio: nisi q̧ homines sūt quidā tanta bonitate ꝑditi vt omnia cōmēdent. E cōtra q̃ꝫ malicia

truita quorundā est: vt oīa q̄ vident queqꝫ audiūt vituperēt. Tu inter p̄imos nu
merari vis ⁊ sapis certe: q̄ laudādo potiꝰ q̄ꝫ vituperādo vis excedere. Veruʒ tua
laus quā mihi ascribis ⁊ si meritū excedit meū: mihi tn̄ iocūda est. Quis eīm non
potiꝰ indignā laudē q̄ꝫ indignū vituperiū ferat. At qꝛ laus ea demū dulcis ē que a
laudato viro ꝓcedit magno me munē donatū arbitror dum tuis me v̄bis extolli
audio. Sumꝰ eīm oēs cupidi laudis ⁊ vt cicero dicit: optimꝰ q̄sqꝫ cupiditate glorie
tāgit̄. Leniculꝰ ille demosçenes etiā susurro muliercule aquā ferent̄ oblectari se
dicebat dū audirēt se trāseūte hic est ille demosçenes q̄ ⁊ senatū ⁊ theatrū sue oro
nis vi moderat̄. Oblector ḡ ⁊ ego dū me tuis v̄bis ꝯmēdari ꝑcipio. Quis nō suʒ
is quē tu iudicas. Pleriqꝫ ħ vituparēt vellētqꝫ potiꝰ ꝯtēni q̄ꝫ laudari. Verꝫ ego
has laudes tuas nō ad iactātiā qꝛ mihi suʒ ꝯscius: ħ ad incitamēta v̄tutū recipio
daturus opaʒ vt talis sim q̄lē me p̄dicas: ne fama quā de me vulgo ħbes omnino
sit irrita. Plura in hāc sniam dicere possēʒ: ħ absit ħ loco disputatio: facessant ar-
gumēta. Agamꝰ inuicē vt amicoꝝ ē. Nūqꝫ ego te vidi neqꝫ tu me vti arbitror vi-
disti: ħ tua fama facit vt te vnice obseruē. Na seculi nr̄i p̄cipuū decus cēsēri: q̄ ⁊ sy
derū cursus ⁊ futuras tēpestates ⁊ pestes ⁊ steriles ⁊ fertiles annos vnicꝰ vere p̄
dicere nosis. Hinc te amo colo obseruo sumqꝫ tuꝰ. Nā virtꝰ hmōi ē vt ⁊ q̄s nūq̄ꝫ
vidimꝰ amare nos faciat. Hinc veteres illos fabios scipiōes fabricios coꝝ canos
ceterosqꝫ v̄tute p̄stātes q̄ multis añ nos seculis vitā exuerūt etiā mortuos diligimꝰ
Sicut fundatores nr̄e fidei vel aplo̅s vel martyres singulari deuotione ⁊ affectu
veneramur. Virtus nāqꝫ sui natura amabilis ē. viciū v̄o odibile. Tu ḡ vir p̄stan
tissime iure a me ameris: q̄ tua singulari ac p̄stanti v̄tute nr̄m ornas seculuʒ. Me
cur tu diligas nō scio: vt tn̄ diligē nō cesses oro ⁊ obsecro. Magnifacio nāqꝫ tuuʒ
amorē ⁊ ornari me tua dilectione nō ambigo. Perseuera igit̄ nā etsi nō suʒ quem
reris is tn̄ sum q̄ diligentes me reciproce diligo totisqꝫ viribꝰ amo. Vale.

Epistola. lxxxv.

Refert grates de biblia cōparata.

Eneas siluiꝰ poeta: Impialisqꝫ secretariꝰ dn̄o iohāni tuskoni viro p̄stanti
S. p. d. Procopius eques bohemus cui de rabenstain cognomen est: vir
singularis modestie bibliā quā ex te cōcupiui ad me detulit. Ego tibi grās
ingentes: volumen nāqꝫ id est qd̓ circūferri cōmode possit. Preciuʒ v̄o minꝰ fuit
q̄ꝫ tanta scripta mererent̄. Fecisti vt amicū decet. Rem meā quasi tuam curasti.
Pecuniā ego statim procopio numeraui qui eā tibi restituet. Nihil plus quod i
hac re dicere sit necessariū. Inter amicos nāqꝫ ꝓhibita est v̄bositas. Tu scis qui
sim. Si quid est qd̓ me velis iubere potes: nūq̄ꝫ tuis optatibꝰ me repugnantē in-
uenies. Vidi quā scripsisti cācellario cedulā in rebuspublicis. Is nūc abest i sue-
uiam missus. Sūmā scriptoꝝ tuoꝝ quatenus opus fuit regie maiestati exposui.
Sed nihil ad rem qd̓ mihi placeat rn̄sum est. Ego suadeo vt sibi q̄sqꝫ cōsulat. Ne
minem tn̄ ꝑsecutio q̄uis maxima ex recto fidei tramite depellat. Venceslaū nr̄m
si qn̄ vides meis verbis saluū iubeto: dicitoqꝫ nullū sacerdotiū tanti eē vt calamū
sumere dedignet̄. Vale ⁊ me vt soles ama.

Epistola. lxxxvi.

Suadet pacē particularē vbi vniuersalis
hr̄i nō pōt ⁊ ꝓhibet mendacijs vti.

Eneas siluius poeta magnifico ⁊ generoso viro caspari schlick impiali cā
cellario. S. p. d. Leonardo eq̄ti nobili q̄ in saxoniā missus est verbosas lit
teras cōmendaui: ex itinere vt tue magnificētie trāsmitteret: tuncqꝫ singu
la scripta digna recēsui: siue rēpublicā siue ꝑuatā tuā ꝯcerneret. Spero illas i ma
nus tuas delatum iri nisi iam delate fuerint. Nō igit̄ que tūc scripsi hoc loco repe
tā ne sim verbosior: ne dicā tediosior. Post hec duʒ essēʒ i aula regia casu: cōperi
franciscum strasoldiū insignē equitē tuiqꝫ obseruantissimuʒ. Percōtatus sum ex
eo quid cū pancratio gestū esset. Is ait venturꝝ se ad me relaturūqꝫ oīa ex ordine

Sic actū est. Cōuenit me homo in cācellaria legationēqꝫ suā ⁊ pancratij rn̄sionē
exposuit: nec cōtentus his vt est vir diligēs ⁊ amicꝰ amici suscepto calamo lr̄aruꝫ
oīm rerū indices ad te deferendas dictauit: mihiqꝫ tradidit: quas cū p̄ntibus trās
mitto. Nec plura in hoc dico: q꞉ ex frācisco plenissimā instructionē recipies. So
lū cōsulo vt q̄ pacis sūt amplectaris ⁊ cōsideres neq̄tiā tp̄is. Nō em̄ vt volumꝰ
ſ vt possumꝰ viuēdū ē. Coaptāda est tp̄i vita nr̄a. Mihi ex integro nō videt̄ hū
garia nr̄is tp̄ibꝰ pacē habitura. Q꞉ si q̄ via est vt priuatim sit pax in bonis tuis id
ꝓbo: ꝯmēdo: suadeo. Tabellariꝰ q̄ ex hūgaria venit ait. In festo diui nicolai ꝯuē
tū regni apud albā regalē esse habendū venturūqꝫ illuc polonie regē vt est hoīm
audacia confirmauit. Mira res si tanto tp̄e vel mors vel vita vniꝰ hoīs ignorari
pōt. Quibusdā mentiri vtile est dū se sic exaltāt. Florētinoꝝ ꝓuerbiū est dū bel
la vigent vtendū esse mēdacijs. Qd̄ palatinꝰ noster nō negligit. Sꝫ sūt oēs pusil
lanimes viciosi ꝑfidi scelesti q̄ mēdacio se potiꝰ q̄ꝫ veritate defendūt. Socrates in
iudicio reꝰ mori potiꝰ voluit q̄ꝫ falsitatꝭ plena eschinis orōne liberari. Abiecte cō
ditionis est hō q̄ ne q̄d dignitatis vel fortunarū amittat ad mēdatia ꝯfugit. Uir
fortꝭ ⁊ bonꝰ nūq̄ꝫ timet dicē faterıqꝫ verū. Sꝫ mitto ista. Uiuiana nr̄a in iudicio ē
cōtra bartholomeū veroñ. cuiꝰ cā plurimū vocillat. Et si refutato imꝑiali iudicio
austrie tribunal nacta sit: qd̄ forsitan sibi in dānū verget. Cōfessa iā est bona se pli
ma q̄ fuerūt dn̄i. B. obtinuisse. q̄ꝫuis illa ex mariti successione ad se venisse cōten
derit. Ego sibi cōpatior quā video vndiqꝫ spoliari. Sꝫ magꝭ bartholomeo faueo
quē suā amittere pecuniā iniquū esset: cuiqꝫ nihil omnino est ⁊ sororē habet an
nis nubilē: ⁊ forma pulchrā. Iudiciū crastina die habendū est. Ego multū horta
tus sum ad cōcordiā vt femina inclinaret̄ ſ durior est adamāte. Credo spem vi
ctorie sibi datū esse. ſ faciat coacta qd̄ volūtarie recusauit. Alia nūc scribenda nō
occurrūt. Recōmēdo me tue magnificentie tuisqꝫ collegis. Iussibꝰ tuis obedire
paratus. Ex wienna.

Delphin regis frācie filiꝰ alsatiā obsedit sui
tenses apud basileā miserabili clade ꝓstrauit.

Epistola. lxxxvij.

Eneas siluiꝰ poeta. S. p. d. dn̄o iohi gers regio ꝓthonotario viro p̄stanti
⁊ amici amico. Scio te optare lr̄as meas: vt q̄d rerū agamꝰ noscas. Est ei
humanꝰ aīus sp̄ nouitatū cupidus. Ego aūt scripsissēꝫ tibi iā diu si certos
habuissem nūcios. Sꝫ cū aliq̄ a te veniūt q̄ de industria me fugiunt ne fasticulis
lr̄aꝝ onerent̄ meaꝝ: vt sūt hodie hoīes ad cōplacēdū tardiusculi. Sꝫ decreui has
lr̄as fortune cōmittē: vt si possint te adeāt: teqꝫ nouarū q̄ nūc maxime sūt efficiāt
certiorē. Credo te volucri fama ꝑcepisse gallicoꝝ aduentū. Sꝫ accipe nunc ex me
certitudinē ⁊ qd̄ tibi scribo tāq̄ꝫ euāgeliū potes referre. Si mō id affirmatū ī mea
inuenies ep̄la. Uenit ꝑ hos dies ludouicꝰ delphinꝰ wienēn. ac p̄mogenitꝰ regꝭ frā
cie cū magno exercitu infra limites imperij: Opidūqꝫ obsidione cinxit: cui nomē
est mons belligardi: qd̄ ab imperio comites de wirtenberg habent in feudū. Ibi
cū aliq̄ꝫdiu delphinꝰ maneret: cū castellanis tandē cōuenit: vt sibi ad certū tēpus
opidū traderet̄: quo lapso id libere restitueret. Naꝫ alit̄ vi decreuerat expugnare
vt locū hr̄et in q̄ morari posset. q꞉ nō decebat regis filiū ī cāpis degere absqꝫ tecto
Postq̄ꝫ delphinꝰ biligardi potitꝰ est famā vndiqꝫ sui aduētus publicauit: ſ n̄ vno
mō apud oēs. Apud aliq̄s nāqꝫ se in auxiliū nobilitatꝭ venisse p̄dicabat tāq̄ꝫ ī ger
mania ꝑ cōitates eēt oppressa. Apud alios ꝟo vocatū se dicebat ꝑ romanoꝝ regē
ꝯ suitēses. Nōnullis aūt se velle vēdicare iura domꝰ frācie asseuerabat: q̄ vsqꝫ ad
rhenū ꝓtendi dicebat. Ex hac cā vrbē argentinā obsessuꝝ se affirmabat. Dicebat
em̄ etiā ⁊ ꝓpt̄ ducē sigismūdum se venisse. Et has rumores vbiqꝫ publicari stude
bat nō q꞉ ita eēt: sed q꞉ fauorē ob cā cām sese putabat habiturū. Duꝫ hec fama sic
ꝑcurrit: Nobiles alsatie q̄bꝰ grauior videt̄ suitensiū dn̄atus: oratores ad delphi
nū mittunt: eūqꝫ rogant vt p̄sidia cōtra suitēses p̄beat. De delphini exercitu va
ria dicta sunt. qui maiora sequunt̄. lx. milia hoīm in eius comitatu fantur haberi.

Qui minora probāt.v.ꝛ.xx.milia. Mediū vel.xxx.vel.vj.ꝛ.xxx.milia censent eē.
Concordatū inter delphinū ꝛ alsatieñ.v.ꝛ.xx.milia hoim ex suo exercitu p hanc
hyemē in opidis alsatie recipi debere. Ipseqꝫ delphin⁹ ꝛ thuriceñ.ꝛ aliјs obsessis
ferre opē ꝓmittūt. Veniebāt iam delphini gentes q̄ vulgo vocanť armeniaci in
subsidiū cuiusdā castelli qđ suitenses ꝓpe basileā obsidebāt. Suitenses vt hoc sen
serūt:nō expectatis hostib⁹ ad viā ꝑgunt ꝑmasqꝫ armeniacoꝝ turmas inuadunt
stragem dant plurimosqꝫ neci ꝓbent armeniaci retro pedetentim fugientes ad
maiorē exercitū se recipiunt. Illi sanguinis cupidi ꝛ auidi victorie:dum gloriam
q̄rūt ꝓpriā:salutē amittūt. Ventū erat ad hospitale sancti iacobi qđ vix quatuor
stadijs a basilea distat. Ibi vniuersa multitudo armeniacoꝝ in suiteñ.irruit non
nullis añ portas basilieñ.positis:q̄ exitūtes obseruarēt cederētqꝫ. Cōmittiť atrox
ꝛ miserabile ꝓliū:ceduntqꝫ ex vtraqꝫ ꝑte q̄pluimi. Horrēdū auditu est. Euellebāt
sanguinolentos ex corporib⁹ suis sagittas suiteñ.ac trūcatis manib⁹ in hostes ir
ruerūt:nec prius aiam exalabāt q̄ occisorē ipsi occidissent. Quidā hastis cōfossi
ꝛ onusti telis inť armeniacos currētes necē suā vindicabāt. Erāt quatuor arme
niaci q̄ suiteñ.vnū insequebanť. Iāqꝫ illi telū ꝯfossum strauerāt ꝛ supra corpus
crassabanť:tū eius comes arrepta bipēnij i q̄tuor illos ferť. Ex q̄b⁹ duos obtrū
cauit. Alios vo in fugā dedit ac deinde semianimū corp⁹ sup hūeris recepit ꝛ inui
tis hostib⁹ portauit ad suos. Erat retro suiteñ.murus q̄dā orti sancti iacobi q̄ illi
se tutos ab vna ꝑte rebanť solūqꝫ in fronte pugnabāt. Sꝫ theutonici q̄ cū arme
nicis erāt intrātes ortū:muꝝ ꝑfodiūt:suiteñ.qꝫ a tergo feriūt q̄ res magna cā rui
ne suitensiū fuit. Pugnať tum ante tū retro. Iā viro vir iminet nec iam emin⁹ ſꝫ
cominus ferrū stringiť. Suiteñ.quasi leones p oēm exercitū inuictores vaganť
cedunt sternūtqꝫ oia:vt qui iā nō in spem victorie:ſꝫ in mortꝫ vltionē se pugnare
sciunt.ꝓliū a principio diei vsqꝫ in finē tractū est. Ad extremū nō victi suiteñ.sed
vincendo fatigati inter ingētes hostiū cateruas ceciderť. Victoria lugubris atqꝫ
cruentissima armeniacoꝝ fuit:cāpusqꝫ liber eis māsit nō virtute sed multitudine
supantib⁹. Ex suitensib⁹ q̄ plures occidisse iurāt q̄tuor milia:q̄ min⁹ mille ꝛ q̄ngē
tos viros cecidisse aiunt. Ex armeniacis dicūt aliq̄ plures desideratos esse q̄ ex
suitensib⁹ magna cedes equoꝝ fuit. Plures theutones dū vlcisci suiteñ.volūt vi
tā amiserūt. Suiteñ.aūt nulla res magꝭ extinxit q̄ magnanimitas siue illa teme
ritas fuit. Nā dū hostes paruipendūt eo deducti sūt vn̄ exire nō potuere. Qui sa
pit nec nimis timet hostes nec cōtēnit nimis. Dū hec aguntur rex romanoꝝ orato
res ad delphinū mittit epm augustensem ꝛ iohēm de aich doctorē:nōnullosqꝫ mi
lites ꝑscrutatū:q̄d cause sit qꝫ imperiū cū exercitu sit ingressus. Redeūt oratores
ꝛ cū his delphin⁹ suos ad regē destinat q̄nqꝫ viros ꝓstātes. Interim ex ꝑte cōcilij
basiliēsis cardinales duo arelatensis ꝛ sci calixti pluresqꝫ alij doctores delphinū
adeūt.ꝛ cū his ciues basilieñ.deꝓcanť qꝫ ne vel ꝯcilio vel ciuitati noceat. Is rur
sus suos basileā cū his nūcios mittit:q̄ adhuc ibi sūt:hn̄tqꝫ diuersos ꝯcordie tra
ctatus. Nā ꝛ oratores pape felicis ac ducis sabaudie totiusqꝫ suitēsiū factionis il
lic ꝯuenerūt. Rumor ē potissime vrbē basilieñ.tāq̄ regni frācie sibi restitui.quod
si fiat magna ꝓuilegia illi ciuitati polliceť. Oratores aūt delphini q̄ h sunt:aiunt
delphinū vocatu regis ꝯ suiteñ.venisse:dicūtqꝫ se iā strauisse magnā iūnicoꝝ ma
nū suaqꝫ ope remotā ex thurego obsidionē. Petūtqꝫ firmari pacta cū nobilib⁹ al
satie ꝑcussa:stationesqꝫ in hāc hyemē exigūt.q̄ sibi si negēt:nō posse se dicūt absti
nere q̄n noceāt. Habet iā lauffenburg seckingen ꝛ alia q̄dā opida:ſꝫ illa nō suffi
cere ꝓdicāt. Brisaciū ꝛ friburgū volunt adiungi. Exinde sigismundū austrie ducē
ad cōsūmandū matrimoniū cū filia regis frācie delphiniqꝫ sorore trāsmitti q̄rūt
Nihil adhuc r̄nsi ē datū. Ciuitates ꝛ ꝓncipes nō ꝯsultādi sunt. Faxit de⁹ vt finis
sit bon⁹. Nā murē in pera nutrire q̄ tutū sit ꝓuerbiū docet. Anguis torpētē fri
gore hermaciū domi suscepit:q̄ calefact⁹ extēsis pēnis anguē domo pepulit. Vi
deāt nr̄i ꝓncipes vt ꝯsulti faciāt:ne post factū dicē habeāt:nō putauim⁹. Habes

ex me vir ꝓbatiſſime q̄d ĩ reb⁹ armeniacoꝝ geraᷣ. In factis eccl̃ie nulla adhuc ē
recepta ꝯcluſio. Sūt h̄ q̄tuor electores: moguntin⁹: triuerēſis: dux ſaxonie ⁊ mar
chio brādeburgenſis. Palatin⁹ ꝓpter armeniacos indultū hȝ ne veniat tueaᷣ q̄ꝫ
patriā. Colonienſis archiep̄s in obſidione ſuſatēſiū occupat⁹ venire huc uſq̄ꝫ nō
potuit: ſed nunc ꝑ oratores regis factis indutijs venturus dr̄. Sūt h̄ ambaꝝ ꝑtiū
oratores ⁊ q̄ſq̄ꝫ ſuā rē tueᷣ. Ep̄s virdun̄. ex ꝑte ducis burgundie huc venit: ma
gnoꝑeq̄ꝫ ſuadē nitiᷣ vt maieſtas regia cū tota natiōe ꝓ papa eugenio ſe declaret q̄
hodie corā toto cetu magnā orōnē habuit. Hec ſūt q̄ nūc ſcribere poſſū. Tu va
le cū cōſorte tua magis bona q̄ꝫ fortaſſe prudente: q2 inᷣ feminas nō ſolet regna
re prudentia. Iterꝝ vale ⁊ me ama. Ex nurēberga anno. M.cccc.xliiij.

Mori ⁊ ſi oībus formidabile
ſit omnibus tamen neceſſe eſt.

Epiſtola. lxxxviij.

Eneas ſilui⁹ poeta. S.p.d. dn̄o iohāni gers regio ꝓthonotario. Dedi ad
te lr̄as ex nurēberga ſcripſiq̄ꝫ tibi armeniacoꝝ aduentū credēs tibi cōpla
cuiſſe. Nā ⁊ ſic mihi abs te dum deſcēdiſti p̄cepas. Nunc autē rurſus hoc
inueni neſcio quare moleſte tuliſti q̄ in ep̄l'a calce ſcriptū erat: cōthoralē tuā vt
iuberes ſaluere: adiunctis verbis q̄bus eā ꝓbiorem q̄ꝫ ſapientē videbar ſenſiſſe.
Hoc vt accepi tu egre tuliſti: neſcio an credā is qui mihi hec inſinuarūt. Nā hoc
nō wiēne ſed inᷣ wiennā ⁊ nouāciuitatē at inᷣ equitandū mihi relatū ē. qđ ſi wiē
ne id cōtigiſſet: verbis poti⁹ q̄ lr̄is apud te purgaſſem. Utcūq̄ꝫ eſt mihi nō fit ve
riſimile te viꝝ etate matuꝝ ⁊ moribus cōprobatū: v̄ba q̄ nunc attigi nō bono aīo
tuliſſe. Nā q̄d ego dixi: laudaui ꝓbitatē diminui ſapiam. Scio q2 nō ignoras ec
cleſiaſticis v̄ba. Uiꝝ de mille vnū repi mulierē ex oībus nō inueni. Sed quid ego
de mulierib⁹ cū ⁊ ĩ viris laus ſit ꝓbiorē eſſe q̄ꝫ ſapiētē. nāq̄ꝫ ſicut ad chorinthios
inq̄t paulus. Stultā facit deus ſapiam hui⁹ mūdi. Ac iō in euāgelio dn̄s. Niſi cō
uerſi fueritis inq̄t ⁊ efficiamini ſicut ꝑuuli nō intrabitiſ regnū celoꝝ. Nō em̄ ſapiē
tiā hui⁹ mūdi ſ; cor ſimplex ⁊ mentē purā diligit dn̄s. Et his dotib⁹ pollere cōiugē
tuā ſcripſi: Nō em̄ eā corneliā graccoꝝ matrē oratricē dixi: aut calphurniā ĩ cau
ſis patrocinantē ſed talē p̄dicaui quā deus ipſe nō aſpnareᷣ: ⁊ q̄ ſtulta hui⁹ mūdi
delegit ⁊ ſapientiā ꝑdidit ſapientū. Sed dixerit aliq̄s fortaſſe de vxorib⁹ q̄leſcūq̄ꝫ
fuerint tacendū eē: Hoc ſi apud vos moris eſt: fateor me vr̄e ꝯſuetudinis inſciū
peccaſſe: ⁊ audāq̄ꝫ erranti veniā eē. Nā ⁊ paul⁹ veniā meruit eccl'iam dei ꝑſeq̄ns
q̄ ſe beneface credidit. Priſci aūt quos legi plures ſolēt ad amicos ſcribētes mul
ta de cōiugib⁹ ſcribere: lege hieronymū: ciceronē: ſenecā: ouidiū de triſtib⁹. Mul
ta ibi de alienis vxorib⁹ etiā cū gr̄a maritoꝝ ſcripta repies. Adducerem plura in
hūc effectū. Sed nequeo arbitrari te virū: tum doctū tum prudentē animū indu
xiſſe vt iſta penſites: ſil'q̄ꝫ peſtis q̄ apud nos acerbe craſſaᷣ facit: vt magis de mō
moriēdi cogitē q̄ꝫ vt ep̄l'as dictare curē. Nāq̄ꝫ cum audio nunc illū nūc iſtū effer
ri tradiq̄ꝫ ſacerdotibus. Heus tu inq̄ enea nec tu ſcis q̄n certator aſſit q̄ te ad tri
bunal vocet. vbi nec aduocato nec ꝓcuratore tueri te poſſis ſ; tua te oꝑa iudica
būt. Terribilis eſt equidē mi iohēs huiuſce rei recordatio. Debem⁹ tn̄ gr̄as agē
creatori qui nos vocatis pluribus alijs p̄monet: nec erga nos facit vt ad teſſalo
niceñ. ſcribit paulus q̄ venturꝝ dn̄m ſicut fur in nocte affirmat. Sȝ vtiᷣ nobiſcū
illa clemētia de qua in apocalipſi meminit iohannes. Ecce ego ſto ante oſtium ⁊
pulſo: ſi q̄s audierit vocē meā ⁊ aperuerit ianuas introibo ad illū ⁊ cenabo cū
eo ⁊ ille mecū: vtinā deus adapiat oculos nr̄os ⁊ det nobis huius ſeculi blādi
mēta: illecebraſq̄ꝫ cōtemnere ⁊ ad phiam ꝑuenire ꝑ quā dicamus cū paulo cu
pio diſſolui ⁊ eē cū xp̄o. Mira res vt hoīes peius in hac vita hn̄t eo difficilius
egrediunᷣ. Durus forſitan h̄ ſermo videbiᷣ: ſ; audi ⁊ cognoſce me vera dixiſſe.
Quis eſt obſecro q̄ miſere viuit niſi q̄ peccatiſ eſt deditus. Hec ſn̄ia eſt theologoꝝ
⁊ phoꝝ. Nā cicero in paradoxis hoc ait: oēm malū ſeruū: ⁊ ap̄l's quoq̄ꝫ peccati
ſeruis peccatorum ac ſerui peccati. Hi ſunt qui egerrime moriuntur. Nam ſem

ꝑ in peccatꝭ vellēt ꝓuolui. Et hi nō pctā dimittūt: ſꝫ a peccatꝭ dimittunt̄ qn̄ mors
adeſt. Nos igr̄ ſi ſapem⁹ recōciliarem⁹ nos creatori nr̄o q̄ nob̄ vitā dedit: illāqꝫ ſi
bi qn̄cūqꝫ repoſcēt libēti aīo reddēm⁹: ſꝫ tenet nos cecitas pctōꝝ q̄ obuclauit ocu
los mentꝭ nr̄e. De⁹ nr̄i miſereat̄ ⁊ extēdat erga nos pietatē ſuā detqꝫ nobis aīm vt
qn̄cūqꝫ nos vocet ꝓmpti ſim⁹ ⁊ hilares. Nāqꝫ ſiue ſpōte ſiue iuite: moriendū eſt
tn̄. Nec nos mors p̄teribit q̄ priſcos reges atqꝫ ceſares nō p̄terijt q̄ nec ipi crea-
tori oīm deo poſtqꝫ humanitatē induit parcē voluit. Oīa nata occidūt ⁊ orta ſe-
neſcūt: ſtat ſua cuiqꝫ dies breue ⁊ irrecupabile tp̄s. Nemo nat⁹ ē cui nō ſit moriē-
dū. Nos igr̄ ad hāc accingam⁹ mortē vt cū venerit tāta min⁹ acerba ſit q̄nto ma
gis p̄cogitata. Mors q̄dē nō mala eſt: ſꝫ finis poti⁹ teterrimi carceris. his q̄ bene
moriūt̄: hinc celeſtis vox audita iohi. Beati mortui q̄ in dn̄o moriūt̄. Utinā de⁹
q̄ quos vult eligit ⁊ q̄s vult reprobat: his nos iūgat cū fati dies affuerit vtinā cor
meū ad hec q̄ ſcribo ſeſe diſponat: vtinā nō alia iueniat̄ mētis cogitatio quam ſi-
gnat harūdo. Fateor me multa ſcribere ī bonū q̄ nō operor: ſꝫ in oībus miſereat̄
mihi dn̄s q̄ mūdū pōt de imūdo facere. Tu vale mei memor ⁊ amator vt ſolebas

Spōdet ꝓmouere cām quoad
ſe vires ſue extendunt.

Epiſtola. lxxxix.

Neas ſilui⁹ poeta. S. p. d. iohi frund ſecretario ciuitatꝭ colonienſis. Fuit
apud me tuus familiaris q̄ hollādrinoꝝ negociū multꝭ mihi verbis cōmē
dauit. Ego vt ſuꝫ tuus cupioqꝫ tibi reb⁹ in oībus morē gerē cepi curas ad-
mouere nitiqꝫ vt ad metā qd̄ optabas duceret̄. Sꝫ inueni p̄mo in limie magnas
difficultates: q̄s cū vellē amouē pluriores offendi. Nō poſſuꝫ ſcribere q̄d impedi
mēti fuerit. ſi vnq̄ꝫ te videro plani⁹ oīa dicā. Satꝭ ē tibi qd̄ ī mediatoris locū vl̄ tra
ctatoris nō ſuꝫ viſus ydone⁹. Nūcius ip̄e tibi pl̄a dicet. Ego nihil magis cupio q̄ꝫ
tuis optatib⁹ ſatiſfacē. Sꝫ tua humanitas nō exigat pluſqꝫ p̄ſtare queā. Rē mini
mā de cōmiſſione cauſe tuoꝝ amicoꝝ impetraui facile: ſum em̄ hō ad pauca nat⁹
⁊ ī minimis reb⁹ benignos p̄ncipes inuenio: ſi q̄d pōderis hr̄e videt̄ ī alias man⁹
trāſfert̄. De rebus hūgarie puto te iā audiuiſſe ladiſlaū regē cum voto totius re
gni poſtulari. Credo te etiā audiuiſſe me romā ꝓfectū: mirariqꝫ idcirco. Sꝫ ſcis
parēdū eē p̄ncipibus aut cedēdū curie. Nemo vt vult apud pricipes viuit. Mā
cipia ſum⁹ ⁊ fortaſſe iumēta: q̄ alienū panē mordem⁹. Uiuūt oēs infelicit̄ q̄ orbē
incolūt: nulli⁹ tn̄ vita miſerior eſt: q̄ꝫ eoꝝ q̄ ad alienū comedūt appetitū ad alienā
ſitim bibūt ⁊ ad alienū ſomnū dormiūt. Hac de re ſcripſi nuꝑ ep̄laꝫ admodū lon
gā. Ideo nūc h̄ p̄tereo. Meus itus ad vrbē honeſtā ob cām fuit. ꝓpt̄ vnionē. N.
⁊ ꝓpt̄ illa q̄ nurēberge ꝯcluſa fuer̄t. Quid aūt reportauerim frāckfurdie videbit̄:
q̄uis ⁊ ip̄a taciturnitas indicat q̄d allatū ſit. Nūc in franckfurdia res tranſigent̄
Ego nihil magis vereor q̄ꝫ nationis diuiſionē. Ualde nāqꝫ turpe eſt ne dicā inuti
le germanos q̄ diuiſaꝫ eccl̄iam iā q̄nqꝫ annis vnire ſatagebāt: in ſe tandē reddi di
uiſos. Mea opinio fert tanti pōderis tantiqꝫ noīs eē germaniā: vt in quācūqꝫ ꝑ-
tem reliquā xp̄ianitatis portionē ad ſe trahat: dūmodo integra ſit. Nō dicā plu
ra tu me cōmendatū fac reuerēdiſſimo dn̄o meo archipſuli colonien̄. eiuſqꝫ ger-
mano dn̄o traiectēſi antiſtiti. Et q̄r te audiunt vnū ex me dicito: mihi adhuc nihil
videri vtilius ad pacē eccl̄ie reſartiendam ⁊ auctoritatē eccl̄ie cōſeruandā. ſ꜡ꝫ viā
illā tueri q̄ nurēberge fuit apta: ſi modo iteꝝ poſſit haberi: firmarē h̄ multis rōni
bus ſi corā eēm: ſꝫ abſentē me nō decet nec expedit oīa cōmittē calamo. Uale.

Epiſtola. xc.

Refert grates de munerib⁹ oblatis.

Neas ſilui⁹ poeta dn̄o iohi tuſchoni ciui pragen̄. ⁊ amico ꝓbato. S. p. d.
Munera tua q̄ nuꝑ ad me trāſmiſiſti: ſuſcepi libent̄. tum ꝓpter rē q̄ mihi
iocūda fuit: tum ꝓpter mittentē cuius memoria ſꝑ heret mēti mee: non ſi
ne leticia ſingulari. Tum deniqꝫ q̄ illoꝝ portator honeſtus adoleſcens maior cor
pore q̄ꝫ etate ꝑliberalis mihi viſus eſt ⁊ dign⁹ q̄ regi ſeruiret queādmodū poſtea

factũ est. Nã ⁊ ad regiã cãcellariã susceptus ē. In quo loco si ꝑseuerauerit vti spero: clarꝝ in virũ surget. Ego illi qꝛ virtute ꝑditus ē: ⁊ tu eũ mihi cõmẽdasti nũqꝫ deero vita comite: ſ in me si qd est artis: si qd eloquij: si qd industrie totũ sibi coicabo: qꝛ nõ suꝫ auarus huiꝰ rerꝫ. Nec vt pecunie sic ⁊ scie cõseruatrix ē auaricia: ſ q̃ lr̃as suas magis abscondit: is eas magis adnihilat: q̃ vicio studui sꝑ carere. Nec plus in secreto tenui qꝫ in publico. Idqꝫ faciã q̊ad spũs hos reget artus. Atqꝫ de hoc satꝭ frãciscus vir mitis nulliqꝫ noxius ſꝫ oibus q̊ad põt frugi bohemiã repetit Credo in patria ꝯtẽtari modico: qꝫ multo inter gẽtes exteras vult: ⁊ fortasse plꝰ sibi pragẽsis ceruisia placet q̃ vinũ wiẽnẽse. Habet eñ magnã vim ad retinẽdos hoies natale solũ. Verũ cũ mõtiũ accole lacte tñ nutriti ⁊ aqua: nesciãt alibi viuere qꝫ inter oues ⁊ boues cũ qbus sũt nati. Frãciscũ mirari nõ debemꝰ: si natus in patria nobili bohemorꝫ solo feraci ⁊ oim bonorꝫ copiã suppeditanti ad suos reuerti vult: ⁊ illi terre q̃ dedit corpꝰ reddẽ. Quis eñ nõ mollius atqꝫ suauiꝰ iacere hoim corpa pꝰ mortẽ arbitret̃ in humo natiua q̃ in aliena. Laudo ego franciscuꝫ ⁊ mihi si par cõditio foret: esset nõ impar voluntas. Is ad te venit bonitateꝫ viri tibi cõmẽdo: hũanũ ē hoieꝫ hõi auxilio eẽ. De biblia emẽda hoc est desideriũ meũ Si papiria est octo florenos dabo. Si est i ꝑgameno duplũ videto tñ vt correcta sit ⁊ digna ꝑcio. De libris alijs alio tpe tibi scribam. wenceslaũ nr̃m si vnqꝫ vides meis verbis saluũ dicito: cui facilius erat in ocio q̃tuor mihi ꝟba scripsisse q̃ me in negocio verbosas ep̄las destinare. Sꝫ do veniã homini si scripturã iã odit in q̃ vitã ꝯsũpsit. Vellẽ ipm mei causa repetere curiã vt esset mihi cũ quo nõnũqꝫ miserias ꝑuerẽ: sibi tñ nõ audeo ꝑsuadẽ: ſꝫ puto eũ viã optimã delegisse. q̃ nõ possit ab eo incternũ auferri. Vale meqꝫ vti ꝯsueuisti dilige qđ mutuũ est. Ex wiena.

Epistola. xcj.

Cõmẽdat vitã aggrestem ⁊ cõmoda ruris.

Neas siluius poeta. S. p. d. Iohi luterbach sacerdoti ⁊ viro probissimo amicoqꝫ optimo. Credo te qd agã ⁊ vbi sum ex multꝭ ꝑcontari cũ me apđ regẽ nõ esse cognoscis. Sed nemo tibi hoc melius exponet qꝫ meꝰ calamꝰ q̊ libent̃ desiderio tuo morẽ geret: sciens qꝛ me amas. Audi ḡ qd acciderit nobis i noua ciuitate ꝑ prius: deinde qd faciã ⁊ vbi sim breuiter edoceberis. Eramꝰ nuꝑ in curia cesaris apud viduã quandã sermonis gnaram italici: Nã ⁊ in domo illorũ de scala seruiuerat duꝫ ꝟguncula fuit. Hic primũ mango q̃ ministrabat equis egrotare cepit ac septima die decessit e vita. Morqꝫ alius ex familia vir robustꝰ epedimiã ꝓfessus est se ꝑpeti. cuius morbi tãta vis fuit vt eũ triduo interfecerit Exinde mox hospita dolere caput ⁊ ancilla febricitare ceperũt. Germanꝰ q̊ꝫ magnifici dñi casparꝭ cãcellarij ꝟtiginẽ patiebat̃ pauẽ atqꝫ de fuga oẽs cogitare cepimus. Accessit cãceliarius regẽ licentiãqꝫ fugiẽdi mortiferã luem suscepit. Atqꝫ sicut hodie sunt octo dies huc ꝑuenimus: sumus hic in plebe reuerẽdi patris dñi electi frisingeñ. opidũ notũ tibi arbitror prug nomine: inter duas aquas muram atqꝫ murꝫam que hic ante opidũ copulant̃ ⁊ vnũ facientes flumen: in sauum ferunt̃. Hic nundine sunt que per octauã diui martini solent perdurare. Ego remissis oibus curis: nunc merces que vndiqꝫ huc afferunt̃ contẽplor: nunc in agros egredior montesqꝫ apricos ⁊ siluarũ latibula ac lucidas fluminis limphas: non absqꝫ singulari mentis oblectatione intueor. Habes nunc ⁊ vbi locorꝫ degam ⁊ quid rerũ agam. Nunc illud te volo scire: beatum mihi videri qui vitam ab negocijs ꝓcul publicis sibi delegit: sicut prisca gens mortaliũ consueuit. Quis eñ non felicẽ illum dicat: qui nullo fenore aut ere alieno obligatus paterna rura suis bobus exercet. Audi qꝫ beatus sit. Nempe non truci excitat̃ classico quo bellum petere ac pugnã iubeat̃ inire. Non horret iratũ mare foruꝫ vitat ⁊ litigantiũ iurgia Non visitat superbia diuitũ atria. Non fastidiosis curialibus est supplex. Sꝫ aut altas populos adultis viciũ ꝓpaginibus maritat aut in secreta reductaqꝫ valle errantes boues ⁊ armenta pascentia ꝓspectat. Interdũ ramos inutiles falce re-

secat: at felitiores inserit: Interdū mella que p̄ssit: puris recondit amphoris: aut
oues tondet lanasqꝫ recipit. At cū autūnus decoꝝ caput mitibꝰ pomis ꝑ agros
extulit: magno afficit̄ gaudio: pira ex arboribꝰ decerpēs quas sua manu inseruit.
Interdū ⁊ purpureas vuas colligit ⁊ aut suspendit in vsū hyemis aut mustū
exprimit. Libet illi iacē mō sub antiq̄ ilice: mō i tenace gramine: Labunt̄ aq̄ ex al
tis rupibꝰ. Querunt̄ aues in siluis. Obstrepūt fontes manātibꝰ limphis: som-
nosqꝫ leues iuitāt. At ꝟo hibernꝰ aduenit ānꝰ ⁊ imbres niuesqꝫ dn̄ant̄. Aut apros
multo cane inobstantes detrudit plagas. Aut rara rhetia leni amitte seu furca ꝯ
edaces turdos suspēdit: aut pauidū leporē ⁊ aduenā gruē laq̄o captat. Or si pu-
dica mulier illi fuerit q̄les oliz fuerīt sabine: seu de q̄bꝰ sacra scriptūra meminit. sara
rebecca: vel rachel q̄ solibꝰ ꝑusta domū seruet: ⁊ dulces nutriat liberos: multo be
atior fiat cū illa in aduētū lassi viri vetustis lignis sacrū extruat focū: claudēsqꝫ te
xtis cratibꝰ letū pecus distēta siccabit vbera: ⁊ dulcia vina dolio ꝓmens dapes
ineptas apparebit. Quis hāc nō laudet ac desideret vitā. Nō me amplꝰ lucrina
cōchilia aut rambi vel stari ex q̊uis mari vel flumie q̄siti pisces iuenerit, q̄ȝ leta de
pinguissimis ramis arboꝝ oliua decerpta aut agna quā pascalibꝰ festis rustici ma
ctāt: vel hedus ab ore ꝑruptus lupi. Nā quātū iuuat int̄ rusticales epulas micia
poma ⁊ castaneas molles ac ꝑnas ⁊ caseū. pastas oues videre cū domū ꝓperant
intuerīqꝫ fessos boues inuersū vomerē collo trahētes lāguido. Multa sūt rur᷑
gaudia q̄ nūc singula ꝓseq̄ nō est ep̄laris angustie. Ideo vale ⁊ hec multa ex pau
cis notās amorē ruris aliq̄n indue. Iteꝝ vale mei vt soles memor.

Increpat eū q̄ nō bone ꝓposito amicā
nuptui dedit ⁊ suadet castitatē.

Epistola. xcij.

Neas siluiꝰ poeta imꝑialisqꝫ secretariꝰ. S. p. d. dn̄o iohī freund insignis
ciuitatis agrippine ꝓthonotario ⁊ amico suo ꝑcaro. Pauci dies sunt q̄bꝰ
tuas recepi l̄ras: ornatas quidē ⁊ multa cōtinētes. Quibꝰ r̄nsurus nescio
q̄d primū attingā: sed tuū seruabo morē. De puella tua primo dica quā viro tra-
didisti laudo in ea re factū tuum. Quid eīm melius est q̄ȝ nuptias ꝯiungē ex q̄bus
soboles fiūt ⁊ replent̄ liberis ciuitates. Or aūt post factū doleas ꝯ naturā ē. Nec
eīm solet alicuiꝰ opatio virtutis pn̄iam habere q̄ virtuose agit letus ē: dolet qui cri
mē cōmisit. Quō ḡ fit vt tu doleas q̄ actū fecisti virtutis. Nēpe arbitror q̄ bonū
fecisti: sed nō bene fecisti. Aduerbia sunt mi iohannes q̄ nos beant. nō verba no
mina vel participia. Nō q̄d hō faciat sed quō faciat querendū est: ⁊ in oibus re-
bus finis expectat̄. Si iō puellā manifestasti vt ꝓbro leuauer᷑ bene fecisti. Si ēt
ad rē illam timor accessit dei. at si solū q̄d hoies loquerent̄ ꝯsiderasti nō satis est.
Nō eīm hoibus tm̄ ꝫ deo placere debemꝰ. Queris remedia nec poeticum vis an-
thidotū. Recipe euāgeliū. Quid est fornicatio aliud q̄ȝ mors. Tu beatꝰ es si te
cognoscis q̄ materiā delinquendi a te abiecisti. Quiesce obsecro neqꝫ vltra memi
neris tue iuuentutꝭ delicta. Scio dices ecce q̄ȝ seuerus est eneas: nūc mihi castita-
tē p̄dicat: in wienna ⁊ in nouaciuitate aliter mecū loquebat̄. Nō nego iohannes
mi amātissime: ꝫ labit̄ tp̄s dietim: seniores sumꝰ appropinquat mortis dies cogi
tandū est iam nō quō viuamꝰ ꝫ quō moriamur. Miser homo est ⁊ grē dei expers
q̄ nō aliq̄n ad cor reuertit̄: q̄ nō̄ se recognoscit: q̄ vitā nō emēdet suā: q̄ nō cogitat
post hoc seculū q̄d in alio sit. Ego mi iohēs satis erraui ⁊ nimiū satis. Iā me reco
gnosco ⁊ vtinā non sit tarde. Nūc q̄dragesimale adest tp̄s: nūc dies salutis: nūc
tp̄s misericordie. Pone extra mentē tuā puellā. Finge mortuā esse nū q̄d velles
viuere. Quid est qd̄ cū ea possis habere solacij q̄ȝ breuis est voluptas q̄ cū mulie-
ribꝰ haurit̄: q̄ȝ momētaneū gaudiū. An nō satis stultus est qui ꝓpter tꝑalia ⁊ mo
mētanea ꝑdit et̄na. Hec dico ꝫm theologos: q̄ nō vis q̄ poete dicūt audire. Hoc
est remediū qd̄ hic in apothecis inuenit̄ wienne. Tu obsecro vendica te tibi: nec
vna te puella vincat quē vix imꝑator suparet. Turpe est in ꝑuis succūbere qui in
magnis victor fuit. Nec tu mihi de successore nouo ꝟbū facias qd̄ fuit ouidij re-

mediū. Nā quid est vna muliere relicta amare aliā: nisi ex igne in ignē saltare. Fu
ge absecro omne femineū genꝰ relinque hmōi pestē: cū feminā vides diabolū esse
credito. Sꝫ qd ego tecū hec serio scio frustra me fari verbis meis abesse fidē. Nā
tu me pleno stomacho reris ieiuniū cōmēdare. Fateor amātissime frater. plenꝰ
suꝫ stomachatꝰ suꝫ. Nauseā mihi venꝰ fecit. Tū qꝫ ⁊ illud veꝝ ē languescē vires
meas canis aspersus sum: aridi nerui sūt: ossa cariosa: rugis corpus aratū ē. Nec
vlli ego feie possuꝫ eē voluptati: nec voluptatē mihi afferre feia pōt. Bacho mag
ꝗ̄ veneri parebo vinū me alit me iuuat me oblectat me beat. hic loqr suauis mi-
hi erit vsqꝫ ad mortē. Sꝫ hic qꝫ peccatū ē si ad iocūditatē magisqꝫ ad necessitatē
biberim. Tu mi iohes si fortis es si sanguine succoqꝫ plenus: si neruis vales: nō
miror te amare: ꝗ̄uis pluriū te vboꝝ eē credā ꝗ̄ opuꝫ: si vel etates vel occupatio
nes vires demūt. Sꝫ esto vt ais robustꝰ calidus ꝓmptꝰ intrepidꝰ: tūc bonū ē cri-
mē abijcē cū tu illud relinqs: nō teipm fugit. Mihi hercule paꝝ meriti ē in casti-
tate. Nāqꝫ vt veꝝ fatear magis me venꝰ fugitat ꝗ̄ ego illam horreo. Sꝫ ago deo
grās qꝛ nō ē maior appetitus ꝗ̄ ptās. Dicis tn̄ de te nō eē ante ꝑliū deserendū ꝗ̄
hosti victoria cedat. Qd veꝝ nō ē in eis bellis in q̄ vincit victor. Veneris ꝑlia q̄
plura cōfecit is sese pluribꝰ affecit cladibꝰ. Sꝫ qd ego tam seuerꝰ sum. Oēs quidē
cū valemꝰ recta cōsilia egrotis damꝰ. Sic mihi replicare potes: ⁊ illud terētianū
obijcē. Tu si hic sis aliter sentias. Sensi aliqn̄ qd nūc sentꝫ. Sꝫ ⁊ tu aliqn̄ senties
qd ego sentio qn̄ huc eui venies. Qd si nūc facēs tāto laudabilior esses quāto dif
ficiliꝰ niterereris: ciceronisqꝫ tibi verbū illd cōueniret. Quo difficiliꝰ eo clariꝰ. Pos
sem plura in hāc sniam dicē. Sꝫ neqꝫ tu ista vis audire. Nec iohes noster nurē-
geñ. ꝓmittat scribē seria: q̄ vulturis in modū cadaueribꝰ nutritꝰ i capitolino cam
po venari vellet: nec iā pip emere formidaret dū feras hēt q̄s posset ꝯdire. Is te
amat vnice tuiqꝫ sepe nō sine laude mētionē habꝫ: cupitqꝫ vt huc venias. Qd mi
chael ⁊ ego marie desideramꝰ vt loqmur aliqn̄ siꝰ rideamꝰ bibemꝰ cauemꝰ. Et qd
lr̄e nō ꝑstant solamē inuicē recipiamꝰ. Nimis remote a nobis vitaꝫ ducis. Raro
exinde nūcij veniūt qbꝰ lr̄as demꝰ. Neqꝫ oia cōmitti pn̄t. De cōuentibꝰ q̄ sup re-
bus ecctie fiunt tuā sniaꝫ ꝓbo. Nec eni dieta fit q̄ dietā nō pariat. Credo qꝛ femi
neū ē nomē libent impꝰgnari dietas ac ꝑturire. Sꝫ ne hec ꝯsuetudo ꝑiret: ꝯciliuꝫ
nurēbergeñ. qd erat inditū neutri generis qd nō poterat ꝯcipe qꝛ fortasse finē de
disset in rebꝰ ecctie sublatū ē. Et ad dietas reuētū ꝓlificātes vt in eternū fiāt ꝯuē-
tiōes maneatqꝫ neutralitas: dulce ac nō nulloꝝ aucupiū. Miꝝ est tā parue cure
teneri ecctiaꝫ. Forsitan sic deo placitū est cuiꝰ ꝯsilia humano nequnt ingenio dep
hēdi. Ille hinc aliquā venat vtilitatē nobis incognitā. Res grādes ⁊ totiꝰ reipu
blice statū cōcernētes: desursuꝫ ordinat. Nec qsqꝫ ē q̄ futura sciat. Cogitāt hoies
deꝰ autē disponit. Vnū scimꝰ beati petri nauiculā quā ecctiaꝫ nūcupamꝰ: ⁊ si flu-
ctibꝰ agitet: quatiat ventis innumeris: vexet ꝓcellis: submergi tn̄ nō posse: qꝛ fu
turā secum eā saluator noster ihs xp̄s vsqꝫ ad cōsummationē seculi repromisit.
Qr de regis coronatione apud te ꝑdicari dicis: minime veꝝ est neqꝫ adhuc vbuꝫ
fieri audiui in loco autētico de tali coronatione: qd tn̄ me nō fugeret. ꝗ̄uis ⁊ hic
ēt m̄lti multa loquant ex opiniōe magis ꝗ̄ ex snia. Noua h alia nō sūt nisi ꝙ vl-
ricus cilie comes, post diutinā obsidionē castri attilie qd est in hungaria: ac ꝑ frā-
conē germanū marchionis bani tenebat: tandē victoria potitus est: vnoqꝫ illius
occiso filio aliū cuꝫ vxore ⁊ omni gaza secū in captiuitatē abduxit. Giskra in cam
po est cū magno exercitu ꝯ pancratiū. Itaqꝫ tota hungaria trepidat. Conuētūqꝫ
habet apud albā regalē: spesqꝫ optima est hungaros omnes ad obedientiam la-
dislai reuersuros. Cum michaele cōueni de modo quo res de qua scribis expedi-
re pōt. Is ad te latiꝰ scribit. Meā curā ⁊ diligentiā nulla in re vnqꝫ tua denega-
bo. Tu me vtere vt tuo vale optime. ⁊ si qn̄ facultas dat reuerēdissimo ⁊ . L. ꝑn
cipi dn̄o meo dn̄o coloniensi eiusqꝫ germani dn̄o traiectēsi cōmendatū me facito
mihiqꝫ scribe sepiꝰ. nā tuis lr̄is iocūdissime fruor iteꝝ vale.

Epistola.xciij.

Meas siluiꝰ dño iohi cãpisio ꝑspicaci pho. S.p.d. Urgẽt me res hũgare
tibi vt sepiꝰ scribã. Nã ⁊ tu illas nosse desideras q̃ ladislao regi bene cupis
⁊ ego libent̃ illa ꝯscribo q̃ scio eẽ vt sciant̃ vtilia. In meis aũt scriptis plu
rimũ interest cũ vel affirmo aliq̄d factũ vel refero qđ audiui. In altero nãqꝫ veri
periculũ ad me recipio. In altero fidẽ requiri apud autores volo. H aũt iõ dixi: qꝛ
rumorẽ hic fuisse tibi significaui regẽ bossine ꝑ quosdã vocatũ eẽ vt hũgarie poti
ret̃ regno. Que res mĩme secuta ẽ. Nec famã veritas adequit. Sꝫ nũc q̊ pacto int̃
hũgaros cõuentũ sit ex me audi. Nã certũ est qđ nũc scribo. Tu hec reuerẽdissi-
mo dño nr̃o cardinali tarẽtino cõicata facito: vt ꝑ eũ nõ solũ sacri collegij aures
sꝫ ipiꝰ q̃ꝫ scissimi sũmiqꝫ sacerdotis adire p̃ntiã queat. Nã ⁊ sacerrimi illius sena-
tus int̃est: q̄d in regno gerat̃ hũgarie ꝯnoscẽ: cũ murꝰ sit illa regio xp̄iane religio
nis ⁊ nr̃e fidei solidus paries. Credo igit̃ te accepisse ꝓceres illos hũgarie: q̃ esta
te decursa cũ cardinali strigoniẽn h fuer̃t rebꝰ infect̃ recessisse. Nã neqꝫ regi eoꝝ
oblatiões satisfecer̃t nec eis rursus regis r̃nsum placuit. Significaui tũc oĩa tibi.
Pꝰ h cũ i hũgariã redisset nicolaꝰ vainoda trãsiluanꝰ ꝑlima ꝓtẽptauit. Sꝫ regni-
col' nulla via ꝑsuaderi potuit q̃ ladislaũ excludẽt. Cõuenit igit̃ alteꝝ vainodã io
hãnẽ: ladislaiqꝫ ius tueri insil' pepeger̃t missisqꝫ clãculũ ad cesarẽ nr̃m nũcijs cõfir
mationẽqꝫ suoꝝ officioꝝ obtinuer̃t: ac rursus facultatẽ q̄ndã cuiꝰ vigore ceteros
regnicolas ad obediẽtiã ladislai reducẽtes officia dignitatesqꝫ possent illis ꝯfir-
mare. Cõuẽtũqꝫ regni apud albã regalẽ i h tp̄s indixer̃t. Iãqꝫ pl'es illic sunt reli
q̊s expectãtes. Sꝫ laurẽtiꝰ palatinꝰ nõ imemoꝛ suaꝝ artiũ: vbi iã sibi figmẽtũ po
lonicũ mĩme ampliꝰ ꝓdesse ꝓpẽdit. Nã moꝛs wladislai polonie regis oibꝰ ꝑsua-
sa est: qꝛ nõ põt diu latere: nouũ deceptiõis genꝰ excogitauit. Rumorẽ nãqꝫ i popu
los diuulgat sciã cũ duce burgũdie cõuenisse vt eiꝰ filiũ in hũgariã nauigio trãs-
mittat: eiusqꝫ rei mediatorẽ quẽdã hispanũ fuisse asserit: q̃ classi põtice noie phi-
lippi ducis p̃erat ⁊ nuꝑ hac trãsiuit romã petiturꝰ: Sꝫ nemo ẽ q̃ palatino fidẽ ha
beat. Nec eñ pꝰ tot mẽdacia dignꝰ cui credat̃ est. Sciũt insuꝑ oẽs ducẽ burgũdo
rũ vnicũ dũtaxat hr̃e filiũ quẽ mĩme ire ꝑditũ vellet: cũ sit diues ac potẽtissimus
⁊ regi ladislao sanguie iunctꝰ. Cui nõ ẽ putãdũ nobilẽ p̃ncipẽ iniuriari ⁊ maxime
cũ eiꝰ dñia ab hũgaria remotissima sint: nulloqꝫ possint vsui eẽ hungaris q̃ res pa
latinũ nedũ mendacẽ s; deliꝝ reddũt. hinc ipse cũ suos conatꝰ incassũ ire ꝓpende
ret: cõuentũqꝫ apud albã teneri. Iãqꝫ vainodã iohẽm illic ꝓgere ⁊ ad vicesimuꝫ
apidẽ esse in vicinia: missis lr̃is ac nũcijs iohi indicat insidias sibi apud albã stru
ctas esse nicolaũqꝫ velle in eũ manꝰ inijcere. q̄ si velit captiuitatẽ euadẽ aut moꝛ
tẽ: albã ne petat instruit. Iohes territꝰ hoc nũcio. mĩme vlteriꝰ ꝓgit. Accipit h ni
colaꝰ vocatisqꝫ ꝓceribꝰ nimis mult' inq̄t fraudibꝰ vtit̃ palatinꝰ sua ẽ hec tegna q̄
ad nos iohes venire timet. Sꝫ adibo ego eũ nec timebo eũ q̊ me timet. Expurga
bo qđ mihi ingerit̃ crimẽ: nec de alijs cogitabo qđ ip̄e in alios nõ cogito: neqꝫ sal-
uũ ꝯductũ nec fidẽ peto vllã. Satis tuta inocẽtia ẽ. Si q̄d tñ p̃ter spẽ euenerit vi
ros vos eẽ ꝯmoneo: meã vt vidicet̃ iniuriã atqꝫ sic nicolaꝰ cũ pauc̃ iohẽz accessit
Interea giscra vir magnificꝰ nr̃iqꝫ seculi nõ ꝑuũ decꝰ: q̃ ꝑtes ladislai apđ hungaros
aut solꝰ aut certe cũ pauc̃ vsqꝫ i hãc diẽ tutatꝰ ẽ. Cũ pãcratiꝰ statibꝰ iducijs qđdã si
bi castellũ ꝑ isidias eripuisset: vlturꝰ iniurias exẽcitũ coegit atqꝫ cũ octo milibꝰ pu
gnatoꝝ igressi pãcratij teritoriũ qđdãqꝫ mũitissimũ eiꝰ opidũ obsidiõe cinxit. Ac-
cersito cõite geoꝛio vt sibi auxilio foꝛet: Nã his q̃ꝫ pãcratij vicinꝰ atqꝫ iimicꝰ fuit
Geoꝛiꝰ vo moꝝ wiẽnã venit. auxiliũqꝫ reg̃ rõanoꝝ petijt: mil'tqꝫ vbis rogauit vt
añ calexiũ qđ ẽ opidũ magf̃ici caspar̃ cãcellarij opidũ ad nouũ castrũ ꝑtinens s; a
pãctio occupat̃ obsidiõz ponerẽt australes. Que dũ sic agũt̃ pãctiꝰ q̃ ãtea dudũ
cũ lr̃is securitati accẽrsitꝰ ꝯuẽtũ hũgaroꝝ accedẽ recusauẽat nec cẽtũ sigillis credẽ
voluẽat timore postposito hũgaroꝝ. Nã maioꝛ giscre istabat metꝰ cũ. vij. cõitibꝰ

albã prexit in manusq̃ ꝓcerũ se tradẽs. Queritˀ se giſcre conatibꝰ opprimi petitq̃
auxiliũ. Nã se regi ladislao fidẽ dare ꝓmittit: nec se aliũ velle hẽc testatˀ q̃ ladislaũ
postq̃ mortuus ẽ rex polonie cui sese astrinxerat. Silr ⁊ oratores ad regẽ romão
rũ destinat se pacẽ cũ austria ꝑpetuã habiturũ nulliq̃ alteri q̃ ladislao in hũgaria
tãq̃ regi paritur̃ asserit. Rogatq̃ scribi giſcre ne se ĩfestet. Barones hũgarie au-
dito pancratio: sub tutela sua eũ recipiũt. ꝑ̃tim nicolaꝰ vainoda ⁊ dionysiꝰ cardi
nalis strigonieñ. scribũtq̃ cesari ne deĩnceps giſcrã insultare ꝑmittat pãcraciũq̃
vexare: quẽ vigore mãdati sui cũ omnibꝰ eiꝰ bonis ad gratiaʒ ⁊ obediẽtiã ladislai
suscepissent. Hic apud cesarẽ rñsuʒ est comiti georio australes nõ posse ante dieʒ
sancti georij castrametari: tũ ꝓpter impedimẽta pluuiarũ: tũ q̃ in cãpis nulle sũt
herbe. Sʒ adueniẽte vere nisi interim qđ debitum est pancratiꝰ fecerit. paratos esse
austrie ꝓceres in cãpũ exire temeritatemq̃ pãcratij ꝯpescẽ. Interim ꝟo tricẽtos eq̃-
tes sibi ex austria ĩ solatiũ vẽturos. Exinde rogati sunt oratores pãcracij. Nũq̃d
ĩ mãdatis hñrent cũ cãcellario giſcraq̃ rẽ cõponẽ: q̃rũ bona pãcratiꝰ ĩuasisset. Cũq̃
negassent dictũ ẽ eis ad herũ suũ vt redirẽt: cui si opꝰ cẽt maiestas regia ꝑ suos nũ
cios rñderet. Proceribꝰ aũt hũgarie rñsuʒ ẽ placẽ cesari qđ ad ladislai obediẽtiaʒ
pãcratiꝰ venisset: q̃q̃ sibi venia sit data. Nõ tñ sic ei ignosci dʒ vt aliena cũ ĩiuria
teneat oppida bonaq̃ ꝑlurima: nec eã eẽ vnq̃ facultate cõcessam: missur̃ tñ cesareʒ
oratores suos ad eor̃ ꝯuẽtũ. ac tã sup h̃ q̃ sup alijs regni negocijs rñsur̃. Sic res
hũgarie vsq̃ ĩ hũc diẽ acte sunt: q̃s ꝑcor vt singlari dño meo epo adrieñ. quẽ iã in
rauẽna assũptũ eẽ audio ⁊ gaudeo cõicatas facias: sibiq̃ me ꝯmẽdes q̃ sũ ꝑpetuo
suꝰ. In rebꝰ ecclie h̃ sũt: chiemeñ. eps ĩ rhenũ iuit: electoresq̃ ꝯueĩt. Jãq̃ hac die
cũ eis habiturꝰ est in frãckfordia ꝯuẽtũ. bonãq̃ fidẽ facit ad vnionẽ ⁊ pacẽ ecclie
Nescio q̃d sequatˀ. Hic magna est admiratio de tarditate legati vrĩ. Nã hĩn con
uẽta iã plibꝰ diebꝰ in hac cura se debebat oñdere. de q̃ nihil hic sentire mõstruʒ est.
Ingeritq̃ magna suspitio q̃ possit aliq̃d mali parẽ vt scire pñt q̃ ꝯuẽtiões norũt
hic habitas. Ex basilea fuert apud nos oratores q̃rũ petitio fuit q̃ cesar auctorita
tẽ ecclie iuxta declarationẽ ꝯstãtie factã ⁊ basilee renouatã tueretˀ ⁊ mãuteneret
vtq̃ dietã nurẽbergeñ. mãdaret teneri: ad quã suos oratores basilieñ. ꝯcilio cum
plena ꝑtãte mitteret sup oĩbusq̃ ad pacẽ ecclie ꝑtierẽt. Petiuert ⁊ saluũ ꝯductũ
cuiꝰ vigore dietã illã mittẽdi oratores tute possent accedere sibi etiã redeũdi secu
ritatẽ postularũt. Ad ꝑ̃mã petitionẽ data rñsio ẽ cesari sp curã fuisse ⁊ adhuc eẽ.
vt auctoritas ecclie cuʒ pace ppli xp̃iani sicut declarata repitˀ in sacris lr̃is ꝑ scõs
doctores ⁊ ꝯcilia gnãlia vna cũ ꝑtãte scẽ sedis aplice in suo vigore ꝑmaneat. Ad
scđm dictũ ẽ vrgẽtibꝰ causis dietã nurbergeñ. eẽ postpositã: sicut ꝑ̃ncipibꝰ electo-
ribꝰ chiemeñ. eps intimaturꝰ erat. ac sic de saluo cõductu illuc eũdi nõ eẽt opꝰ ꝟba
facere: s̃ eis cũ quo recederẽt nullatenꝰ eẽ negãdũ. Sic in effectu respõsuʒ ẽ q̃uis
⁊ ornatiꝰ ⁊ verbosiꝰ. Tantũ ẽ qđ ex his ꝑtibꝰ tibi possũ scribere. Unũ addo qđ mi
rabere. Jã ego subdiaconꝰ sum quod oliʒ valde horrebaʒ. Sed recessit a me illa
ai leuitas qua intˀ laicos crescere cupiebat. Jãq̃ nihil magis amo q̃ sacerdotiuʒ
fiãq̃ deo dãte infra octẽdiũ diaconꝰ ⁊ suo tp̃e sacerdotalẽ recipiã dignitatẽ. Hoc
si noxetano nr̃o ⁊ iacobo caluo dixeris scio tecũ mirabuntˀ. Sʒ eligẽdũ ẽ aliq̃ñ vi
uẽdi genꝰ qđ intˀ xp̃icolas duplex est laicor̃ ⁊ clericor̃ ⁊ illa rursus vt nosti distin-
guuntˀ. Mihi in ordine beati petri manere decretũ ẽ. In q̃ gr̃a mihi deꝰ elargiatˀ
vtq̃ sibi placẽt solũ cupiã faciãq̃ Uale.

Suitẽses supbi nõsse iusticie coaptant
s̃ ip̃am iusticiã sibi ĩ famulari volũt.

Epistola. xciiij.

Aeneas siluiꝰ poeta dño iohi de caruaial iuris interp̃ti ⁊ oratori aplico viro
ꝑ̃stãti. S. p. d. Scripsisti mihi bis ex via s̃ qđ scripsisti ⁊ tacuisse meliꝰ fuis
set nã nihil mihi significasti nisi te vento similẽ germaniã fugere. Ultie lr̃e
tue ex teruisio misse fuerũt. De te postea nihil accepi: vtinã q̃ tibi ĩcũbebat plene
absolueris. Jã eñ tp̃s ẽ viã retromettere. Nã te oẽs expectamꝰ. ver̃ q̃ hirundo

recessisti reuerterisq̃ bñ tardior. Scribā tibi aliq̄ q̄ post tuū recessum ꝯtigē nec
tā parcus verboꝝ ero tecū q̄ꝫ tuipse me cū. Audi ḡ q̄ secuta sunt. Chiemeñ. anti-
stes iter suū absq̃ mora ꝯtinuauit. Iāq̃ nūcios hēm⁹ q̄ eū ex magūcia recedentē
ire coloniā videre. Itaq̃ puto eū iā eē in reditu. Cācellari⁹ scribit mihi ex ꝯstañ.
nullā spē eē ꝯcordie cū suitēsib⁹: Nā suꝑbi natura hoīes nō se iusticie coaptāt: ꝫ
ipsam sibi iusticiā famłari volūt. Iustūq̃ id putāt qđ eoꝝ fantastic̄ ē ꝯforme ca-
pitib⁹. Beneq̃ inq̄t comic⁹ hoīe imperito nihil quicq̃ iniusti⁹ ē: q̄ nihil rectū ꝑpu-
tat nisi qđ ipse facit. Hūgari int̄ se dictā habuerūt nihil tñ ꝯ ladislaū ꝯcludere po
tuerūt. Discordant inter se admodū: atq̃ vt magis diuisi sūt sic ⁊ pauꝑiores ⁊ ini-
feriores ī diē reddunt̄: q̄ꝫuis ex iudeoꝝ more messiā expectēt. De basilea lr̄as vi-
di q̄rū hic effect⁹ est. Sperāt p̄res illi trib⁹ ī reb⁹. Nā p̄ ⁊ spm̄sctm̄ q̄ p̄sidet in ec-
clesia nō relinq̄ eā cū se futuꝝ dñs dixit cū ea vsq̃ ad ꝯsūmationē seculi. Tū rex
romanoꝝ q̄ ꝓtector ⁊ aduocatus ē eccłie: recordat⁹ tādē officij sui accipiet arma
⁊ scutū ⁊ veniet in auxiliū mr̄i sue q̄ est eccłia. Post hec in ꝯuētione nurēbergēsi
erūt viri ⁊ sci ⁊ lr̄ati qui iusticiā ⁊ auctoritatē eccłie tāq̄ꝫ meridiē elucidabunt: nec
ampli⁹ sinēt caliginib⁹ esse locū. Tu vide si q̄d habes aduersuꝫ. Nā te vocat iste
labor. Hec habui q̄ tibi nūc scriberē q̄ vt reuerendissimis dñis meis camerario ⁊
morieñ. cōīces: peto si eos oblectat qđ meū fuit legē: q̄ꝫuis nihil sit qđ gallic̄ atq̃
italicis ex me theutonico posset placē. Si possem ita vt serenas ep̄las ad vos mit
tere forsitan res almanicas nō dedignaremini. Sꝫ qđ mitti nō pōt iocūde tñ reti
neť. Vale ⁊ hūc viꝝ egregiū doctorē q̄ has defert lr̄as recipe int̄ tuos. Iuuasq̃ qđ
scis ꝑme cuꝑe nō neglexeris q̄d actū sit in eo scribe.

Hūgari ladislaū quāto rēnuūt tanto
inter se discordāt vt eligāt aliū.

Epistola. xcv.

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. p̄stāti p̄ho dño iohī cāpisio amicoq̃ optio. Ac-
cepi ex tuis lr̄is cardinalē viꝝ excellētissimū cumanum. q̄ ⁊ tibi ⁊ ni fallor
mihi erat affect⁹: q̄uib⁹ febrib⁹ exhaustū eē: plibusq̃ tiorē mortꝭ iniecisse: ꝫ
ꝯualuisse tandē singulos amicos eē solatū. Mihi postea ex basilea scriptū est iā
eū obijsse mortē: silq̃ cardinales alios tres qđ mihi sūme eēt molestie. Nā cuma
nū q̄i patrē dñmq̃ dilexi. Ideo p̄cor te vt quātoti⁹ veritatē rescribas q̄ꝫuis puto
magnā valitudinē rumorē mortꝭ fecisse: sicut de me quondā basilee factū ē: qñ cōī
catus atq̃ inunctus p̄ter spē oīm ꝯualui. Iāq̃ in annos octo vitā duco vtinā
saluti mee ꝯducat vt spaciū vite ad meliorē degendā vitā susceperim. De tuo be
neficio ⁊ heri nr̄i cōīs ampliori dignitate sat̄ gratulat⁹ sum. Alijs lr̄is de politicis
scripsi tibi defectū notauiq̃ locū si nō hūisti lr̄as iteꝝ scribā. In rethorica arestote
lis ꝑ trapesondā trāslata. Inuenio ī exēplis ciceronē noīari. Nescio cur id egēit
trapesonda. Nā cū ad ꝟbū fieri trāslatiōes soleāt vt si sñie trāsferāt danda ē opa
vt ad ꝟbū facte videant̄. Nescio cur cicero noīet̄ in arestotelis opib⁹ q̄ nōdū na-
tus erat dū volumē editū est nisi cicerones etiā añ arestotelē fuerit. Quid rei hic
sit ex te scire cupio. Noua apud nos nō sunt hūgari sicut nō ꝯcordarūt cū cesare
nr̄o ita int̄ se ꝯcordes nō sūt: nec aliq̄d possūt ꝯcludē qđ ladislao p̄iudicet. Sic ei
infantul⁹ ab hoīb⁹ desert⁹ a deo iuuamē hꝫ. Polon⁹ adhuc spem sui reditus facit
q̄ꝫuis est mortu⁹. Forsitan aliq̄s polonoꝝ in moduꝫ orphei imites poterit flectē
cautib⁹ vmbraꝝ dños ⁊ p̄ces supplici vt wladislaū reddāt. Sꝫ videāt nedū redu
cendū cernere ꝓperat illū impꝑetuū ꝑdat. Nūcius ad inferos missus ē q̄ herculē
reuocet. Audiem⁹ an noctis eterne chaos apiat̄ receptasq̃ semel vmbras remit-
tat. Cū suitēsib⁹ albert⁹ dux austrie bella gerit magnisq̃ eos virib⁹ p̄mit: nō tñ eo
rū ꝑtinacia vinci pōt vt iusticie viā amplectant̄. Cū athesinis magna spes ē cō-
cordie. Dux sabaudie ī apto bello ē ꝯ domū austrie. Iuuatq̃ suitēses qđ patri nō
ꝑderit q̄ has lr̄as defert. Alia noua tibi q̄ sbticeo referet. Ipm velis dño nr̄o cōī
⁊ me cōmēdare. Richardū valere iubeo dño comiti me dede. Julianū saluū cu-
pio. Petro de noretano ⁊ iacobo coluo salutes ex me dicito. Dicerē vt. R. p. dño

adrieñ. me ꝯmēdares nisi timerē mulctare illū cēna cuiꝰ nō possū ꝑticeps eē. Sꝫ
vale cū eo ac dño francisco suo ⁊ frācia librarioꝝ ꝑncipe. Ex wiēna.

Persuadet legationis fungi officio.

Epistola. xcvj.

Reuerēdissimo in xp̄o pr̄i ac dño dño iohi sc̄i angeli cardinali dño suo colē
dissimo: Eneas siluiꝰ poeta imperialisq; secretarius. S. p. d. Grauis mi-
bi calamꝰ est grauior charoꝝ abſētia dnoꝝ: grauissimū est nihil scribere p̄
cipuis patribus cū est ociū. Cū ḡ venissem in affricā quā vos seuā potestis inter
ꝑtari remoratus sū plusculos dies. Nec eñ sanctis diebꝰ homini p̄sertim rome
sanctificato videbat̄ faciundū iter. Remāsi ḡ ꝓcopio florētiā misso duꝫ hic sum
Quid inquā: nihil hero tuo cardinali tuo legato tuo scribes: victus sū scribere.
Sꝫ q̄d scribā nisi iocer: nihil ē scriptu dignū: ⁊ iocari vel grauitas cui scribit̄ eius
vl̄ tp̄s vetat. Quid igit̄ faciā data ē int̄ equitādū mihi scribēdi materia. Obuiꝰ
fuit nobis apud scm̄. M. ex familia grunewaldi quidā. En ecce materiā. Cū noīo
grunewaldū magnū aliq̄d suspicamini: magnū ē hercle. Is obuoluto capite fa-
cieq; more gentis cōtecta: interrogatꝰ est ꝑ iohem meū cuiꝰ eēt ⁊ vñ veniret. Fri-
singeñ. sum inq̄t ⁊ ab ep̄o meo frisingeñ. venio paulopost a me reptus itidēq; in-
terrogatꝰ: vbi me nouit: ex venetijs inq̄t venio: ⁊ si vlteriꝰ q̄ris ex nurēberga nec
q̄cq; vlteriꝰ respōdēs vexato calcaribꝰ equo: festino euasit. Ingessit hō suspitio-
nē cū aliud mihi aliud iohāni retulisset nec libent̄ mihi rñderet. Audiuerā in via
fratrē cācellariȷ̄ mortē obijsse atq; hinc ꝯiectatus sū venire hoīem sui heri cām
ꝓmoturū. Dicet hic aliq̄s q̄d tua interest illo mortuo sup̄ eccl̄ia frisingeñ. Mea
nihil ḡ regis interest. Ob quā cām rogo p̄cor obsecro ne q̄d innouari ꝑmittatis si
ne lr̄is regijs: nolite ꝑncipē offendē: nolite etiā hōi inimico vr̄o plꝰ credē q̄ expe-
diat. Veteres amici sp̄ nouis sūt p̄ponēdi. Vana ē amicitia quā metꝰ facit ñ amor
Nescio si vera ē mors frisingeñ. q̄ d̄r cōfingi p̄ōt. Si vera est in oculis regē hēe oꝫ
Sin ꝯficta ⁊ regē ⁊ cācellariū. Hos ego. v. p. r. quoad possū facio recōmissos. Si
adest cardinalis bononieñ. sibi q̄ꝫ rē hāc comēdarē q̄ regē venerabat̄: cācellariū
amabat: ⁊ me q̄ꝫ charū habebat ḡ nescio quō in assūptiōe pape illū amisimꝰ: mul-
tū sup̄bi ⁊ insolētes eramꝰ. cū duos i curia cardinales q̄ nos diligebāt haberemꝰ
Nec eñ q̄cq; erat q̄d impetrare tātis ꝓmotoribꝰ nō possemꝰ. Nā q̄d vr̄a prudē
tia obmittebat: supplebat bononieñ. diligētia. Nūc sola ē. v. r. p. vbi non ꝑficitis
vos: nihil est q̄d ampliꝰ sp̄are possumꝰ. Ob quā rem vexabimꝰ ampliꝰ nos nec q̄
escere vnq̄ sinemꝰ. Si vultis apud nos apud gerse nr̄amq; wiēnā hñ recipi. cu-
rate ne q̄d rome ꝯ nos fiat: ⁊ oīa q̄ petimus fiāt: ac deficiētis bononieñ. vices sup
plete. Sꝫ intelligo vos cauebimꝰ dicitis nec almaniā reuidebimus. Nā q̄ legati
fuerimꝰ in germaniā designati: nō eo tendit vt veniamus illuc: ḡ vt pascamꝰ vos
ab his vtq; vos hinc expelleremꝰ q̄ añ ꝓnūciationē legati nolebat̄ abire. Quis ve-
lit in almaniā venire dietas inumeras adire: p̄dones timere: sp̄ pacē inter hoīes
tractare qui saxo duriores sunt: ⁊ ab alijs iura ecclesie romane petē: q̄s saciare im
possibile est apud q̄s nulla honestatis sed dehonestat̄ maxia r̄o est. Bñ atq; opti-
me reuerēdissimꝰ ille pr̄ morineñ. deliberauit q̄ ꝓuinciā renuit nec agrū ille steri-
lē colē vult neq; illuc ire. Vñ rarꝰ ē cū honore reditꝰ. Sꝫ ille ꝓnūciare noluit cau
tus ⁊ sapiētissimꝰ pr̄. Nos etsi noīati sumꝰ. nō ibimꝰ tñ. Primꝰ sapie gradꝰ fuerat
nolle nominari illū: q̄r nō tenuimꝰ: a secūdo nō excedimꝰ q̄ ē non ire. Sic arbitror
dicē. p. v. reuerēdissimā. Sꝫ nihil facitis: nā hoc ē q̄d volūt almani. Nō eñ datu
rus ḡ recepturꝰ ē legati aduētꝰ. Ideoq; ⁊ si nūq̄ fiat nō dolebūt. Ipsis ꝓuisū ē: tuti
sūt in securo sūt. Vos si vēdicare iura vult̄ ap̄lice sedis vt veniatis oportet. Qr̄ si
labores fugit̄ nihil est q̄d iuuet nō venire. Nā lr̄is ⁊ petitionibꝰ nr̄is plus rome. p.
vr̄aꝫ obtūdemꝰ q̄ꝫ i germania. Nulla die nulla hora nullo momēto sinemꝰ q̄escē
p. vr̄am. Semp̄ cause theutonice vos occupabūt. His accedēt hispani quibus
vt morē geratis oportebit: atq; hinc nō precibus ḡ minis vrgebunt. Nec veneti nec

florentini nec gent9 vllū italoꝝ impulsatā relinquent. d. v̄rām. Ibiq̄ papā rogatis
ꝛ nihil obtinebitis. Hoc tormētū est q̄ nullū sicilie tyrāni duri9 inuenerūt. In te/
nebrosis aulis cubiculisq̄ vitā inertez felicē ducetis. Or si germaniā cito petcritis
nosco naturā vestrā: ipsi vos agri saltusq̄ ferarū intereūdū flāmā lac9 mōtes ob
lectarēt ꝛ saluberrim9 aer: Sʒ nolo plura dicere ne cupiditatē nimiā veniēdi ob/
iectem q̄ p meo cōmodo nescio vbi magis. R. p. v̄rām esse cupiā rome an i germa
nia. Valete ꝛ me vt sum recognoscite vestrū. Ex sena.

Epistola. xcvij.

Amicitie dissolute cām exponit.

Eneas silui9 poeta. S. p. d. michaeli de pfullēdorff regie cācellarie ptho/
notario. Sequebar magnificū virū dn̄m casparē cācellariū ex nurēberga
recedentē: cuʒ inter equitādū rogasti me vt tibi patriā tuā reuisuro aliq̄d
scriberē. Nā sic potissime recōciliatū me tibi cēseres. Ego tūc nō rn̄di me scriptu
rū nisi tue ad me lr̄e prius deuenissent. Nūc cuʒ diu expectarim scripta tua iāq̄
mihi satis psuadeā: inuanū me manere vt scribas. Deliberaui tuo desiderio mo/
rē gerere prioresq̄ meas lr̄as ad te dare ꝙ si verū audire vis (debes aūt velle) nō
tantū tui cā faciā quātuʒ mea. Veniūt ad me plures querūtq̄ diligent̄ ex me cū
sint te meq̄ turba fuerit. Nota em̄ oībus erat amicitia nr̄a ꝛ qui pictagoreos ami/
cos nos oēs arbitrabant̄: cū ꝛ liberi ꝛ bona oīa inter nos cōia viderent. At cū po/
stea seorsum inceperim9 viuere: sciscitant̄ oēs: cur h̄ discidiū int̄cesserit ꝛ aliqui te
aliq̄ me incusant: nōnulli vtrūq̄. Ac ego cū mihi de re hac verbū fit: expurgo me
ip̄ꝫ ꝛ cāʒ meā sine aduocato defendo. sic vt ꝛ te facē nō ābigo. Nā ꝛ pcopi9 bohe
mus vir p̄stās nr̄iq̄ amātissim9 ita tuis v̄bis psuasus erat: vt orone magna op9
fuerit anq̄ ei9 opinionē mutare potueri: q2 tu eū imbueras. Existiabat em̄ hō me
poti9 q̄ te peccauisse. Sʒ audit̄ tādē rōnib9 meis sniam variauit. Iāq̄ vt ē nō me
amicitie ius violasse s; te sicut ē putat. Sʒ ē mihi pmolestū vnicuiq̄ poscēti reddē
rōnē. Nāqʒ vt diuturnior nr̄aqʒ bēiuolētia fuit eo notior oīb9 fuit. Sʒ venit i mē
tē qd̄ papi9 florētinas fecit. Is cū palliū olei pauxilio maculasset. q2 se p vrbē cun
tē singuli pcōtabant̄ q̄dnā eēt ꝙ palliū deturpasset. Cū grauit̄ oīb9 rn̄deret: cedu
lā pgameni pallio ꝯsuit in q̄ scriptū erat oleū. Nec post hac voce cuiusq̄ vexat9 ē
Occurrebat em̄ interrogationi cuilibet cedula. Ita ꝛ mihi faciendū est. Scribā
ad te cās cur ex tua me subtraxeri amicitia. Si q̄s deīde scrutat9 me fuerit ad epi/
stolā hāc remittā: ex q̄ poterit q̄sqʒ ꝛ cās dissolutiōis amicitie nosse ꝛ nō me cul/
pādū s; te poti9 fuisse. Et satisfaciā tibi q̄ meas lr̄as te cupe significasti. Fateor ei
me priorē fuisse i amicitia dirimēda: cū viderē nō elegisse me virū q̄ posset i amici
tia mea cē diuturn9. Nec ꝓpterea mirari quisqʒ dʒ ꝙ beniuolētia nr̄a biēnalis fue
rit. Nec em̄ anni duo verā amicitiā ōndūt: s; vix etas hoīs sat̄ cōprobat amicitiā
Plures sūt q̄ nobis ab initio placidi ꝛ humiles videt̄. s; hi successu tp̄is q̄les sint
appareāt. Possunt em̄ aliq̄ nature vicia ad tp̄s tegere imppetuū tegere nō p̄nt.
Necesse est em̄ vt sese aliq̄n quales sint demonstrent. quod cū fit soluit̄ amicitia:
quia perditū est qd̄ amabat̄. Iam te arbitror quo pergā intelligere. Nō insimu/
lo te alicuius viciȷ̄: sed aio te aliū esse q̄ rebar. Putarā te meoꝝ esse cōformē mo
rū: ideoqʒ te amaui. Et certe finxisti te nature mee admodū similē. Nūc quia nō
continuas nec ille es qui antea fuisti: nec amor me9 erga te ille est. ego vt vixi ab
initio tecū sic pseueraui semp. Itaqʒ si nunc nō sum amandus nec in principio di
ligēdus fui. Nec ista dico ꝙ me bonū te malū arguā: aut mores meos sinceros di
cā ꝛ tuos impuros. Potest esse vt tu bon9 sis ego malus. vtcūqʒ est: nō pōt amici
tia pdurare vbi mores dissiles sūt. Sʒ ne rē illā faciam9 lōgiusculā dicā tibi q̄d est
qd̄ me nō sinit esse amicū tuū. Et quib9 in reb9 iniuriatus sis mihi exponā. Moꝝ
diuersitas ē in hoc ꝙ tu multoꝝ es ego paucoꝝ: tu pecunȷ̄s studes: ego eas pui
facio: tu lr̄is aliq̄n ad lucrū vacas: ego ad quietē aī sequor eas. Tu rigid9 ꝛ atrox
ego lenis, ꝛ facilis: tu cibis plusq̄ venere oblectaris: ego pl9 venerē amo q̄ cibos:

Tu nocte aduenīēte nūcꝫ dormire ⁊ nūcꝫ mane surgere vis. Ego post cenā paulu
lū postꝗꝫ quieui dormire vellē: ⁊ ante lucis aduentū surgē: tu clar⁹: ego humilis.
Sūt he int̄ te mecꝫ differētie. qd̄ si fateri nolis coꝝ iudicio: stabo q̄ te mecꝫ vsu co
gnoscūt. At certe cū primū int̄ nos sunt iacta amicitie fundamēta: q̄ certe male ia
cta fuerūt. tu haud talē te mōstrabas. s̄ eras mihi admodū moriger⁹. ita vt q̄cq̄d
mihi placeret: idē ⁊ tibi videret̄ cordi. taliqꝫ arte me inuasisti. Sꝫ mutasti postea
modū viuēdi ⁊ ad priorē naturā tuā redisti. Qd̄ si tu vitā mutas decet ⁊ me amo
rē mutare. Dicis q̄d est: qd̄ tibi obfuerit. Multa sūt michael ne vereare lacessisti
me lingua: dixisti pluries inter cōmēsales me leuē multisqꝫ vicijs me insimulasti.
Que si fortasse vera fuerit. (Scio em̄ me miserijs inuolutū) decebat te nō int̄ ali
os. s̄ int̄ te mecꝫ corripe ⁊ si me non emēdassem sicut euāgelij lex iubet. adhibere
vnū poterꝭ vl̄ duos ac postmodū eccl̄ie dicē. At tu me corā sp̄ laudasti blāditusqꝫ
mihi magnope fuisti. p⁹ tergū vo mōstrasti me digito atqꝫ sb̄sanasti. Sūt noti tui
meiqꝫ ex q̄b⁹ sepe audiui hec. Nec tu negare potes q̄n comediā meā carpserꝭ quā
de criside feci nurēberge. n̄ ē mihi cura ꝙ mea scripta tuo iudicio reprobēt̄ q̄uis
magnū ē. Nec ego laudari musaꝫ meā ex te volui: qꝛ nō ē digna laus q̄ ab hoīe ac
rei imp̄ito venit. s̄ noto aīm tuū. Preterea si q̄d vicij inerat decebat te me admo-
nere vt limassez at tu nedū carmē s̄ autorē qꝫ irridebas me leuē accusabas q̄ co-
mediā scripsissez tāqꝫ nō laudi terēti⁹ ⁊ plaut⁹ habiti sint q̄ comedias scripserunt.
Sꝫ mitto hec. Alia sūt q̄ fame mee pl⁹ obfuerūt. Quinqꝫ ⁊ vigīti aureos mutuo
mihi dedisti: magnū officiū ⁊ amico dignū. Nā cui⁹ tu fidē ī pecunia cognouerꝭ tuto
illi oīa credas: argētū ē alt̄ sanguis. Subuenisti mihi fateor ī re necessaria nec ego
vnqꝫ inficias ibo me tibi ꝓpterea obligatū fore. Repetisti ex me mutuū nō ꝯmuta
ui vbū. Sꝫ cū ip̄e pecūia vacu⁹ essez ex alio mutuat⁹ suꝫ ꝙ tibi restituerē. Hīn huc-
usqꝫ actū ē p⁹ dies exinde aliq̄s cū ex me nō nihil petes qd̄ p̄stare nō poterā: dixti
me tibi succēsere: ac ꝓpterea succēsere ꝙ tuū es repetisses. Magna ꝑfecto hec in
iuria fuit. Nā q̄s p⁹ h̄ mihi numos credat: si repetēti irascar magno me crimine
insimulasti tātoqꝫ meū aīm offendisti mag⁹: quāto ab ea intētiōe eoqꝫ vitio magis
abfuerā. veri⁹ dicē poteras. Idō erga me ali⁹ ē eneas qꝛ nō nihil sibi detraxi. Aut qꝛ
nō affui sibi in ꝓsecutiōe bibaliū. Aut qꝛ sibi detrahētes nō redargui. Hoc me mi-
hael mirūimmodū turbauit. Qꝛ si dicis antea qꝫ me tibi fuisse solito grauiorē nō ne
gabo. Sciebā nāqꝫ me tuis morsib⁹ lacessitū. Sꝫ erāt illa vulnera q̄ nō egre cura
ri poterāt: si alia nō supuēissent. Et q̄ppe ꝙ tu dicebas me ꝓpt̄ repetitionē pecūie
ꝯmotū: facile pōt refutari. Nā ⁊ anq̄ꝫ pecuniā repeteres cognitꝭ q̄ de me dixeras
clāculo. nō erā tibi ex ꝯsuetudine p̄sca ꝯiūctus: paulatimqꝫ studebā me disiūgere
memorqꝫ ciceronis snīe nō rūpere beniuolētie vinculū s̄ soluere nitebar. Qꝛ aūt
postea trūcaui amoris funē tua culpa fuit. Cū me corā alijs ꝓpt̄ pecuniā tibi mo-
lestū assereres. Feci g̰ tūc vt naute faciūt. q̄ aduenīēte p̄iculo nō soluūt nauē s̄ re
tinacula incidūt. Hec credo satis fuisse ad amicitiā dirimēdā. Nā ꝙ cistā mihi cō
modatā vēdideris iacobo nr̄o. ꝙqꝫ tuos libros repetieris ⁊ meos retinueris nō
vitio do s̄ idignatiōi iā subortē tribuo. Si q̄d me hic mētitū putas redarguere po
tes mihiqꝫ rescribere. Ego alienū poti⁹ q̄ꝫ meū iudiciū seq̄r. Et hāc ep̄l'aꝫ honoris
mei tutricē oīb⁹ dabo q̄ de nr̄a sep̄atiōe q̄siuerit. Int̄ me aūt ⁊ te p̄m⁹ amor parqꝫ
charitas reuiuē nō poterit nec amicitia eē q̄ fuit. nisi ⁊ mores ⁊ cōuict⁹ redeāt qui
an̄ fuerīt. Famāqꝫ meā videā restitutā. Vale ⁊ si duri⁹ scribo q̄ꝫ ferre queas me-
mēto ⁊ te de me locutū fuisse acerbi⁹ q̄ꝫ int̄ amicos deceat. Ego tepoti⁹ solū solusqꝫ
arguē volo q̄ꝫ int̄ alios de te aliq̄d dicē qd̄ tuo possit honori vel vtilitati detrahē
Nā ⁊ si soluta ē amicitia. nō tn̄ q̄ inter hoīes eē debꝫ cū honestate societas est ex-
tincta. Iterū vale. Ex wienna.

Epistola. xcviij.

Grates refert de plīmis bn̄ficijs susceptis.

Euerēdissimo p̄ri dn̄o leonardo ep̄o patauien̄. Eneas silui⁹ ⁊c. Reuerēdis
sime pater post humilē recōmēdationē ⁊ obsequioꝝ meoꝝ ꝑ promptam

exhibitionē. Speraui meo in reditu. P.v.r. apud wiennā cōperisse qđ mihi iocū
dissimū fuisset vt de reb⁹ ecclie nōnullisq; alijs cōtulissez. Ac ꝓpterea familiari meo
iohi quē ad eccliā destinaui meā nihil lraꝝ cōmisi. v.r.p. ꝯsignandarū. At nunc
cū oratores regij patauiā sint petituri: dignationēq; vrām allocuturi: statui pau
ca scribere. q̄b⁹ memoriā vrī ex me nō posse deleri sciatis. Nec em̄ is suz q̄ bn̄ficio
rū acceptoꝝ vllo tp̄e valeā obliuisci. Scio nāq; nō eē viros nec etiā hoīes: ꝫ atro
ces imanesq; feras q̄ nō his sp̄ afficiunt a q̄b⁹ bn̄ficia receperūt. Stulti q̄dam fu
giūt eos q̄ de se benemeriti sūt eoꝝq; ꝯspectū horrēt q̄b⁹ rependere vices nequeūt
Quidā vo plus humanitatis habētes benefactores suos assidue comitant ⁊ gra
titudinē quā in factis p̄stare nequeūt vbis ostēdūt nec absurde. Nemo ē em̄ tam
paup vt benefactori suo grat⁹ eē nō possit: q2 nec auro nec argento ceterisq; reb⁹
p̄ciosis gratitudo p̄stat ꝫ aio. Animus aūt taz mendico q̄ȝ opulēto bon⁹ eē pōt:
hūc vt ex me suscipiat. v.r.p. supplex oro. Scio me plus debere q̄ȝ possim p̄solue-
re. Sed hoc me scire spes est q̄dā solutionis mee. Facultates corp⁹ meū vita ac
postremo anim⁹ in vrā p̄tāte sunt. Nihil in his ampli⁹ iuris habeo sic me vrīs be
neficijs deuinctū tenetꝭ. Sz de his alꝭs, nūc pauca dicēda sūt de statu romane curie
Caput illi⁹ eugeni⁹ fuit dū ad eū veni satis sospes si possūt senes esse sospites. In
meo recessu podogra: ciragraq; debilior fact⁹ ē: petitioni regie nō annuit. Cōciliuz
nāq; in almaniā nec dedit nec datur⁹ ē. Si q̄d alid regia maiestas cupiuisset opta
ta retulisset: ꝫ nihil postulatū ē nisi q̄ pacē ecclie ꝯcernebat. Quis ille nō pacē sed
maiorē q̄ri seditionē diceret. Rex aragonū simultates p̄mo post aptū odiū cū eu
genio habuit: ⁊ ne q̄d ex regno in vrbē veherent ꝓhibuit. At hec añ meuz ex curia
recessū ꝯposita sūt. Et in grām vtriq; rursus vētū ē. Panormitan⁹ apd eccliā suā
cū tedio vitā expuit. Cardinales i curia pl'es sūt: ꝫ nō vt solebāt diuites. Nā ⁊ oia
officia diminuta sunt ⁊ aduocatoꝝ p̄sertiz. Ac ꝓpt̄ea ex his q̄dā alijs se reb⁹ exer-
cēt. Genesi⁹ de la porta iā in legationib⁹ q̄stū facit. Nec em̄ nūc rome fuit: q2 tridē
tū missus erat. Forsitan nō sic ei succedit: mortua cōiuge sicut antea duz illa vixit
Multi em̄ hūc in aduocatū patronūq; habere vt ip̄m domi cōuenirēt ⁊ mulierē
honesta facie ac sermone blādo possent alloqui. Fuit nāq; magni ingenij femina
q̄ nūc modesto nūc molli nūc ꝓcaci vtebat orone. In cui⁹ facecijs atq; salib⁹ plu
rimis lepos inerat. Sz hec dū ex nouria romā petē festinat pri⁹ morbo absūpta ē
q̄ȝ itineri se cōmitteret. Uir ei⁹ ⁊ ꝯiugē sil' ⁊ amicitias ⁊ eloq̄ntiā p̄didit. Nec ex ro
ma pl⁹ ē qđ queā scribē de filio ducis venetiaꝝ noui ābigo vrāz. r.p. aliq̄d audiuis
se. q̄ venetias fugiēs. tergestū venit. fama ē eū reipublice ꝯsilia mediolañ. duci re
uelasse ac ꝓpterea lese maiestatꝭ crimine dānat⁹ ē. Reliq̄ i aduētū. p.v. reseruo cui
nō min⁹ auide parerē req̄situs q̄ȝ qui eidē. r.p. assidue astāt. Valete.

Uxorē ꝓstitutā viro suo cōciliare cona-
tur p̄ mediā personā modo congruo.

Epistola. xcix.

Neas silui⁹ poeta imp̄ialisq; secretari⁹ dn̄o henrico scoter plebano i plet-
tenberg. S.p.d. Int alia pietatꝭ op̄a maximū est vxorē viro suo ꝯiūgere ne
sep̄ate viuāt. q̄ duo eē debēt i carne vna. Qui vo disiūgit m̄rimōio iūctos
is dei aduersat p̄ceptis. Scriptū est em̄: q̄s de⁹ cōiūxit hō nō separet. Verū mariti
q̄dā adeo duri asperi crudeles feriq; reperiunt vt nō sociā diuine ⁊ humane do-
mus vxorē suā putēt: ꝫ etiā tāq̄ȝ seruā ⁊ vile quoddā mācipiū teneāt. nūc iniuriā-
tes vbis nūc factꝭ. Cedūt paupculas feīas lacerāt cruciāt mortēq; minant. Hinc
plures suos viros deserūt. Cūq; victu careāt: alioꝝ viroꝝ a q̄b⁹ alant cōmercia
suscipiūt. Que res nō tm̄ ipis mulierib⁹ (Nā leues sūt fragiles timide) quātum
ipsis viris imputādū ē: q̄s oportet esse ꝯstātiores ⁊ in re qualibet meliores. Nūc
cur hec scribā paucis absoluā. Accepi nup sociū meū quē habeo i frācōnia. Cūq;
in oppido quodā p̄ aliq̄s dies fuissez occurrit mihi mulier q̄dā forma egregia sta
tura tn̄ breui. Hāc basilee viderā sepiusq; fuerā allocut⁹. Nā cōtribulus quidaz
me⁹ eā maxie dilexit. Interrogo quid faciat vti valeāt quē habeat amatorē. Ait

ſe artificio ſericeo vitã ducere. bene ſibi eſſe: amatorē nullū hr̄e. Ducit me domuꝫ
oſtēdit veſtes ⁊ opa q̄ fecit: vnicãꝙ; hꝫ ancillã. Et quãtū ſuſpicari poſſuꝫ vita eſt
vtriꝙ; pudica. Tū ego num tu inquã virū habes vtinã nō haberē reſpondit. Nã
ſic ⁊ ego aiam ⁊ ille ꝑdimus. Cuꝫ interrogaſſeꝫ vbi nã eſſet vir ſuus: dixit in baſi-
lea vocariꝙ; hermānus aſpel. cū quo iã pluribꝰ annis nō fuerit. Nã vir ſeuꝰ ē in-
q̄t: q̄ me die noctuꝙ; hūc pugnis nūc fuſte cedebat. Ad extremū etiã aūt mihi mor
tē minabaṫ quã ego fuga euaſi. Tūc ego en bona mulier. Si iã te ille recipe vellet
tecūꝙ; viuere vt virū cū vxore decet: an ad eū reuerti velles: vtinã inq̄t mulier: ſꝫ
noui hoiem q̄ nō faciet. Amat em̄ aliã feiaꝫ. eãꝙ; domi cōcubinã hꝫ: cui ſūt ex illa
plures filij. Quid tu ſcis inquã ego: forſitan eū iã pcti penitet. ⁊ ſi te repiret alacri
ſuſcipet aio vitãꝙ; ſuã emēdatã ageret tecū. Vis ne vt ſuſcitem eiꝰ aim. Tū illa.
Hic ſepe ad me venit poſtq̄ȝ ab eo fugi: nec me q̄rebat ꝫ res meas itidem nūc ti
meo. Veniret em̄ vt puto: ⁊ q̄ nūc habeo ſecū aſportaret: mihi autē ſola verbera
⁊ cicatrices aut liuores relinqueret. Nō ſic faciet inquã ego. Naꝫ ꝑ mediã fidēꝙ;
ꝑſonã ſcrutabor aim ſuū: ⁊ ſi bonꝰ erit ſuadebo vt ad te veniat vtꝙ; te recipiat ⁊
finē peccatis ponat. Ad hec mulier p̄cor te inq̄t: experiaris. Nã meo cū viro libenṫ
viuerē vt aiam lucrifacerē ſuã meãꝙ;. Hec ꝑtim ꝑ me ꝑtim ꝑ interp̄tē ſuꝫ locutꝰ
Nūc ꝫ reuerende pr̄. In hoc ope pietatis vt ꝑtes vr̄as inṫponē velitis p̄cor: vt ſi
fieri pōt viro ſuo reſtituaṫ mulier. Velitis ꝫ informari q̄s ſit ip̄e hermānꝰ: an vi-
uat. an cōcubinã habeat: an morate viuat an crimioſe. qđ ſi adhuc i pctō ē ⁊ adul
terã domi hꝫ. Ingerite ſibi ꝯſciaꝫ incutite timorē. Exponite q̄ȝ breuis ſit humana
vita q̄ȝ fallax q̄ȝ incerta: q̄ȝ certa mors inſtat: q̄ȝ incerta morꝭ hora. vt bn̄ viuētibꝰ ꝓ
miſſa ſit eterna felicitas. male aūt opautibꝰ ſupplicīū ſempit̄nū. Ignis edax pena
ſine fine. Exhortamini vt ad ſeip̄m reuertaṫ ⁊ ad creatorē ſuū deū q̄ eū ꝓprio ſan
guie redemit ſuadete ſibi vt dū viuit memor ſit dei. vt cū moriaṫ memoriã ſui ha-
beat deꝰ. Inducite vt excluſa cōcubina quã cū pctō tenet: legitimã ꝯiugē recipiat
domiꝙ; teneat quã cū mercede hr̄e poterit ⁊ deꝰ illi benefaciet nec relinquet eū in
tp̄e oportuno. Hūana res ē peccare: angelica emēdare: dyabolica ꝑſeuerare. Re
cognoſcat ſe tandē ⁊ ad deū reuerſus dicat. Erraui ſicut ouis q̄ perijt: require ſeruū
tuū: q̄ mãdata tua nō ſum oblitus. Miſereaṫ ipius miſereaṫ cōiugis exulantis.
Parcat ꝯiugi peccata ſua vt cōiunx q̄ȝ ſibi ignoſcat: ſciat ſe ita obligatū vxori ſi-
cut ⁊ viro eſt vxor. Nō ſuꝑbiat ⁊ dicat ego vir ſum. Nã ambo creature ſunt dei tã
vir q̄ȝ femina. Apud deū nō eſt diſtinctio ſexus: tã ꝓ femina q̄ȝ ꝓ mare natꝰ ē paſ-
ſus crucifixꝰ ⁊ mortuus dn̄s. Si prudentior eſt vxori dignū eſt eos q̄ plus ſapiūt
imꝑfectū tolerare minus ſapiētis. Nã ⁊ apl̄us paulꝰ iubet alterū alterius onera
portare ⁊ oēs vnū eſſe in xp̄o. Q̄ ſi hermānus ipſe acquieſcere vult veſtris moni
tis vxorēꝙ; ꝓpriã recipere: ac cū ea caſte pie ⁊ ſancte viuere: dimiſſis priſtinis in-
iurijs atꝙ; odijs: ſcribite mihi ſtatiꝫ. ⁊ ego tunc ſignificabo locū in quo eſt mulier
cui nomē eſt katherina: ⁊ faciã q̄ ipſa veniet ad virū ſuū: aut ſi vir voluerit pote-
rit ⁊ ad eã venire ⁊ cū ea manere. Nã ipſa mltū lucraṫ arte ſua manuali ⁊ ſericea
⁊ ſi ambo erunt ſimul poterūt vitã honeſtã ⁊ hilarē ducere: ⁊ aias cuꝫ corporibꝰ
ſaluas facere. In oēm aūt euētum ſcribite mihi q̄ȝ primū quid ſit de ipſo herman
no quid agat ⁊ quid intendat facere. quod ego ꝓ ſingulari munere recipiam qui
libenter vellem hoc apud deū ꝓmereri vt diſſoluti matrimonij reintegrator fo-
rem vtꝙ; duas ꝑſonas in peccato viuentes ad frugem vite laudabilis reduxeriꝫ
Nec em̄ ambigo rem fore deo acceptã magnūꝙ; ſequi exinde p̄miū. Cuius ⁊ vos
participabitis ſi diligenter ꝓinde libenter ⁊ accurate rem hãc aggrediamini. Et
q̄ lr̄e ſemꝑ ſuū nō habent curſum poſtq̄ȝ ſemel mihi ſcripſeritis nō pigeat iterum
atꝙ; iterū reſcribē. vt p̄ſtet diligētie ſedulitas qđ viarū inſecuritas auertit. Si em̄
vna tandē ex vr̄is ep̄lis ad me ꝓueniet: exinde poſſum qđ volo ꝑdiſcere. Valete
optie amate me vt ſoletis ⁊ cãm iſtã totis viribꝰ ꝑficiēdã ſuſcipite. Cū aūt ad me
ſcribitis in curia regia reddi mihi lr̄as iubete: nã illuc reuertor.

Grates refert defendenti honores suos.

Epistola.c.

Neas silui⁹ poeta secretari⁹ regi⁹. S.p.d. ornato doctoq₃ viro iohāni tus/
koni ꝓthonotario indyte ciuitatꝭ pragen̄. Video sꝑ legoq₃ voluꝑꝑe tuas
lr̄as. Nā ꝛ amicitiā ꝯfirmāt nr̄am ꝛ prudentiā testant̄ tuā. Accepi nuꝑ q̄
mihi scripsisti de iohāne notario ꝑhuen̄. q̄ me mōstris cōꝑauit. vide q̄ sibi respon
disti grauit̄ amici cām defendisti: ineptias increpasti: veritatē iuuisti. viri boni fū
ctus officij es. Nā ꝛ abn̄ti ꝯsuluisti: nec amicū in vltimis terraꝝ agentē indefen
sum reliq̄sti. Amicitia vera non magis p̄nti q̄₃ abn̄ti fauet: qui amicus ē etiā mor
tuū diligit: nō corp⁹ amici: nō res: nō famā ledi patit̄. Hoc abs te factū eē amice
gaudeo: tātoq₃ tibi obnoxiorē me sentio q̄nto id t̄pis abs te erā remotior. Rome
vt opinor tūc fui cū meo noi detractū ē. Sed q̄₃q̄ tibi refero gr̄as: illi tn̄ n̄ irascor
q̄ me carpit. Scio imꝑfectū meū: ignorātie mee suꝫ ꝯsci⁹. Sapiētissim⁹ socrates
ꝛ oraculo ꝓbat⁹ delphico: vnū se scire aiebat q̄m sciret nihil: q̄d ꝗ inquā. Sentio
cū tuo iohē nescio q̄cq₃: nec noie sum aliq̄ dign⁹. Scribā tn̄ illi pauca ne se scire
petet: q̄ tu atq₃ ego nescim⁹: lr̄as his adiūctas hēbis q̄s sibi dirigo. sil̄q₃ interꝑta
tionē ep̄le quā lōgo desiderasti t̄pe: paruissez antea tue cupidini nisi absens fuissez
Anni iā duo sūt q̄b⁹ assidue obeq̄to. nūc rome inuenio: nūc frāckfurdie: nūc wie/
ne: nulla mihi quies dat̄. Nūc etiā ad electores imperij deleger ïfra trimestre mi/
nime hic reperiar. Vale ꝛ me vt soles ama atq₃ obserua.

Persuadet polonos ꝛ austra/
les concordari tali medio.

Epistola.cj.

Euerēdissimo i xp̄o p̄ri ꝛ dn̄o dn̄o sbigneo ep̄o cracouien̄. scē rōane eccl̄ie
cardinali electo Eneas silui⁹ poeta. S.p.d. Quis ego reuerēdissime pat̄ ꝛ
dn̄e p̄stātissime iā dudū v̄re dignationi affect⁹ fuerim eiusq₃ statū felicē ac
successus ꝓsperos sedulo ꝯcupiuerim. Quia tn̄ indies v̄tutū v̄raꝝ maiores laudes
maioraq₃ p̄conia i meis aurib⁹ ꝑstrepūt. Cogor ꝛ ip̄e dietiz magis ac mag̃ venera
ri nomē v̄m ac deuotionē: qua v̄ram p̄initatē reuerēdissimā ꝓseq̄r augere. Sic
em̄ virt⁹ exigit. Cui⁹ ea vis est vt q̄s nūq₃ vidim⁹ hoies amare nos vrgeat. Veruꝫ
q̄d ego de me loq̄r q̄ nō sum dign⁹ int̄ hoies cōputari q̄n maximi viri imo ꝛ regia
sublimitas p̄stātia v̄ram ꝛ venereā̄ ꝛ amēt. Est eq̄dē in hac regali curia ꝑcelebris
fama v̄rarū dotiū: nec vnq₃ sine singl̄ari laude v̄m nomē audit̄. p̄cipue tn̄ int̄ ali/
os magnific⁹ dn̄s cācellari⁹ ꝓbitatē v̄raꝫ extollit ꝛ p̄dicat q̄ nūc ꝯsiliū nūc libera
litatē nūc vite mūdiciā nūc magnamitatē q̄b⁹ p̄dita ē. v.r.p. enarrat. Nuꝑ v̄o cū
i ꝯspectu regie maiestatꝭ magna baronū ac nobiliū stipāte caterua de p̄latis ac ma
gnatib⁹ regni v̄ri mētio ꝛ ali⁹ aliū laudaret assurgēs cācellari⁹, Clari sūt inq̄t viri
q̄rū meministis: nec ego eoꝝ v̄tuti detraxerim. Nemo tn̄ adhuc v̄m q̄ sint oculi
regni polōie mōstrauit: nec oia illoꝝ attigit q̄ p̄stat oib⁹. Nā etsi p̄stātes sūt hi q̄s
ꝯmēdatꝭ. Vbi tn̄ cracouien̄. antistitē reliq̄stis cui⁹ tāta ē ꝓbitatꝭ fama vt nec lauda
dādo crescere nec vituꝑando minui possit, Ego p̄latū hūc noui aliq̄n allocut⁹ suꝫ
ꝛ in plurib⁹ tractatib⁹ suꝫ exꝑtus. Nihil tā graue ē tāq₃ arduū q̄d is nō statiꝫ itel/
ligat videatq₃ finē. Anim⁹ illi magn⁹ ē ꝗ rect⁹: nō solū q̄ p̄ntia sūt disponē nouit. ꝗ
futura lōge p̄meditat̄. Neq₃ ꝓdig⁹ ē vt indignis largiēdo facultates eccl̄ie dissi/
pet: neq₃ auar⁹ vt idigētib⁹ n̄ porrigat manū. Sꝫ ē elemosyne dispēsator domusq₃
sua claris hospitib⁹ sꝑ patet. Quicūq₃ poloniā igrediūt̄ oratores aut viri p̄stātes
hūc adeūt hūc patronū hn̄t. Ab hoc honorāt̄ donant̄q₃. In q̄b⁹ reb⁹ vera liberali
tas recog̃scit̄. Est i eo clara facūdia multe i ore ei⁹ facecie. multusq₃ lepos nō ela/
tus ē: nō iracūdus: nō exactor pecūiarū: nō vindicte cupid⁹. Sꝫ benign⁹ māsuet⁹
ꝑiculi decliator atq₃ ꝯtēptor: amator patrie sue ꝛ aliene nō inimic⁹. Nihil ē q̄d illi
melius pace cōi videat̄. oia ei⁹ ꝯsilia quietis sunt, Nō tn̄ bellū dissuadet cum pro
tutela regni suscipiendū est. Sed arma non propter victoriam neq₃ propter iniu
riam vindicandā sumenda dicit: sed propter pacem obtinendā. Finem belli nō

rapinā vel gloriā: ſ q̄etē eē debere. Scit ꝑterea q̄b⁹ artib⁹ curia regēda eſt q̄buſq̄
modis gubernādus exercit⁹. Et q̄uis ꝑlatus ſit ſacrarū religionū gnariſſim⁹ nō
min⁹ militie q̄z i ſenatu ē vtilis: nec egreferas caſpar ſi hūc vnū tantifacio. Nāq̄
ſi ei⁹ ſp̄ ꝯſilia apud reges polonie valuiſſent: aut pax optia int̄ auſtriā poloniāq̄
viguiſſet: aut i bellis q̄ poſtea fuerūt maior polonoꝝ ipet⁹ fuiſſet audit⁹. Que cū
magnific⁹ caſpar finiuiſſet ſmonis finē oim circūſtantiū aſſenſus cōprobauit. Ca
ſpar ꝟo his auditis vtinā inq̄t talis dn̄s i ꝯſilio meo ꝑſiſteret. At ſic vario circū-
ſtātiū ſmone. v. p. r. eas cōmēdatiōes accepit q̄s me audiuiſſe antea n̄ menini ga
uiſus ſuz dū talia ꝑcepi: moxq̄ i aīm venit: hec vt ſignificarē vr̄e dignatiōi. nō vt
ꝓpterea gloriemini. Scio em̄ moderationē aī vr̄i: q2 n̄ patefacit aures adolātib⁹ ſ
vt nomē bonū teneat custodiatiſq̄ ⁊ ſi poſſibile ē augeat. Nūc em̄ cū diuitijs cō-
mutāda ē fama celebris. Diuitie cū corꝑe ſil̄ ꝑdunt̄. fama comes aīe p⁹ obitū du-
rat quā q̄ negligit crudelis ē. Et fortaſſe cū has lr̄as audiet̄ q̄d ē dicitis in q̄ velit
eneas meū nomē augeri. Dicā breuit̄ q̄uis n̄ ābigo id vr̄az prudētiā ꝑ ſe meli⁹ in-
tueri. Sz dōm ē ne fruſtra videar calamū recepiſſe. Int̄ auſtriā ⁊ poloniā. R. p.
mlt̄e hacten⁹ ſimultates: multa odia ⁊ aꝑta bella viguer̄t q̄ res ⁊ auſtrali dn̄io no
cuer̄t ⁊ polonie n̄ ꝓfuer̄t. Jā tp̄s eēt his diſcidijs imponi finē: ⁊ aliq̄n̄ i amicitiā
gr̄azq̄ reuerti. Nā q̄d pei⁹ eſt q̄z regnū aduerſus regna inſurgē ⁊ regiū ſangnē iſi
diari regio ſanguini. Cūq̄ vſus hēat reges int̄ ſe frēs vocari. Quid abſurdi⁹ eſt q̄z
frēm iſectari frēz ciuile bellū ſtruē ac ꝑicidiū meditari. Fctā ſūt hec iādudū ſ cum
dāno āba2ꝝ ꝑtiū. Jtaq̄ iā tp̄s eēt vt admōite cladiū ſuaꝝ ꝑtes inimicitijs mod̄ ꝯ
iponerēt. Sz iſta moueri nequnt niſi magni viri manū apponāt: ⁊ q̄ꝑpe dū ego h̄
aīo reuoluo: nō poſſuz arbitrari q̄s ali⁹ ſit iueniēd⁹ huic rei idone⁹ q̄z. v. r. p. Jtaq̄
loq̄r apte dicāq̄ q̄d ſentiā. Due ſūt vie q̄b⁹ finiri diſcidia inter auſtriā poloniāq̄
ꝑn̄t. Una ē ſi vl̄ auſtriā poloni deleāt ferroq̄ ſibi ſubijciāt vl̄ eē̄ poloniā bello ſu-
ꝑarēt auſtrales. Altera ē ſi reuentū fuerit in grām ⁊ vtriq̄ renouata ſit amicitia.
Prior via admodū difficilis ē. Et lz i ea mult̄ iā annis elaboratū ſit. Adhuc tn̄ ⁊
auſtrales ſnū ⁊ poloni ſuū imperiū tenēt: ⁊ alt̄ alterius inſidias conatuſq̄ timet.
Nec video q̄ pacto euo nr̄o altera ꝑs alterā poſſit extmiare: q2 vtriq̄ magne ſūt
vires: ⁊ multū ſanguis effūdēdū eēt. mltaq̄ hoīz cētena milia neci dāda: multe ci
uitates delēde multi agri cremādi ⁊ infinita mala faciēda eſſent: anq̄ vna ꝑtiū in
ꝑtātem alteri⁹ veniret. At via ꝯcordie vt ſalubrior ē ſic etiā facilior. Querit̄ q̄ mo
di ꝯcordie ſint. Nēpe facili⁹ bn̄ficio q̄z gladio vicit̄ inimic⁹. Nō iniurie adijciēde
ſunt iniurijs neq̄ mala malis cumulāda: ſ purgāda primo ꝯtumacia ē: p⁹ dāna
reſarciēda: exide bn̄ficia ſubiūgenda. Qui h̄ egerit is iā non inimicū ſibi placabit
ſolū: ſ recōciliabit incorꝑabitq̄ ſibi ⁊ ſociū ex aduerſario amicū ex inimico fratrē
ex hoſte faciet. In hac igr̄ re vidēdū ē vn̄ prior iniuria ꝓpit: ⁊ illinc medela veniat
vn̄ vuln⁹ illatū ē. Nō em̄ qui fert ſ q̄ ifert iīuriā emēdare dz. Hic ḡ vidēdū ē q̄ pa
cto iuicē cōueniam⁹ nedū ego leſas auſtrales ꝯtēderi. v. r. p. inficiet̄. Libet igr̄ mi
hi ſcribere q̄d ſentiā vt corrigatis ſi falſuz fuerit. Loq̄r ingenue clare aꝑte vt inter
amicos fieri dz. n̄ vt regno vr̄o q̄d ē nobiliſſimū detrahā: ſ vt eo meli⁹ inueniri cā
poſſit q̄ vulnera maḡ detecta fuerit. Ur̄a ꝟo. r. p. libtati mee veniā dabit. ſi q̄d eſt
q̄d offēdat: q2 i bonū loq̄r: nolo alti⁹ exordiri. Sz rei ꝑncipiū wilhelm⁹ dux auſtrie
dedit huic filia reḡ ludouici q̄ hūgariā poloniāq̄ poſſidebat i mr̄imoniū cōiūcta
fuit. Regnūq̄ polonie i dotē datū. nec diu poſt poloni nulla iīuria laceſſiti: niſi q̄
imꝑiuz theutonicoꝝ ferre nolebāt: wilhelmū regno expulerūt: ac nō ſolū regnū ſ
nuptā q̄z ſibi abſtulerūt. Nec ꝯtenti h̄ abbominandū aggreſſi facin⁹: memoriaq̄
nr̄a inauditū ſcel⁹ adorſi: reginā q̄ alteri nupſerat. nouo regi ꝯiūxere q̄uis illa ꝑo
ris mariti mēor: nūq̄ volēs nouo nupto ꝯiacuerit. In h̄ nō ſolū leſi ſūt auſtrales
regno priuati q̄d ex dote veniebat: ſ in honore q̄z vexati ſūt: dū nupta eoꝝ in ꝯcu
binatu tenet̄. P⁹ hec tāq̄ parū fuiſſet wilhelmū abieciſſe. cū albert⁹ dux auſtrie
bohemieq̄ ⁊ hūgarie rex ⁊ imꝑator romāoꝝ ſigiſmūdi regnū q̄d ſibi atq̄ vxori i

bohemia obuenerat armis vẽdicaret: poloni ꝑ̄ocīniū taborítaꝝ ⁊ sequaciū susce
perūt iūctiq; ipsis alberto bellū intulerūt. Et q̄uis ꝑ̄sidiū illoꝝ induerit magno
tñ se crimīe polluerīt: dū aduersus iusticiā auxilia talib⁹ ꝑ̄buerīt. Polonoꝝ ġ opa
factū ē vt regnū suū albert⁹ ꝯseq̄ totū nō potuerit: neq; cōpesci taboritaꝝ furoꝛ q̄
ob tutelā polonoꝝ vsq; ī hāc diē in ꝑtinacia manēt. Aliq̄n ꝟo aut iā reducti eēnt
aut extermīati: q̄uis ⁊ antea sigismūdo imꝑante cū bohemis nōdū ecc̄ie vniq̄ fe
dus ꝑ vīos bohemos ꝑcussū fuerit missusq; ꝯ sigismūdū veꝝ bohemie regē alt̄ si-
gismūd⁹ koributi. In q̄ re nō solū austrie nocumēta illata sūt q̄ sigismūdo succes-
sura noscebat̄: ꝟ autoritas q̄z ecc̄ie ⁊ ipsa fides catholica lesa ē: totaq; respublica
xpianoꝝ: ꝑcite sic loquēti. Sic expōi cm̄ res dz vt gesta ē. mihiq; sic relatū ē. P⁹ ꝟ
cū iā de medio sblat⁹ eēt albert⁹ ī ei⁹ filiū crassati sūt debacchatiq; vr̄i poloni. Nāq;
lz elizabet regia filiū ladislaū ex alberto peꝑisset ac vti moꝛis ē dyademate apd̄ al
bā regalē decoꝛasset. poloni vr̄i ꝑ q̄sdā hūgaros īcitati rursus noua bella suscitar̄t
mittētesq; wladislaū regē suū admodū iuuenē ⁊ inocētē: regnū hūgarie vsurpare
conati sūt: c⁹ magnā ꝑtē iuasert̄: veri reg̃ infāt pupilli ⁊ oꝛphani iurib⁹ isultātes.
Nesciētes tñ qd̄ dū alienū regnū q̄rūt suū negligūt: ac gētib⁹ ⁊ pecūia exhauriūt.
Hic secutū ē q̄ dū regno hūgarie volūt diuti⁹ potiri. Adolescētē regē ꝯ thurcos
armāt q̄uis federa eēnt īduciaꝝ iuramēto firmate. Itur ad bellū ꝯmittit̄ ꝑliū
Ibi seu capt⁹ ē seu occisus wladisla⁹ penasq; ñ sui crimis (Nā ipe ꝑ etatē ñ erat
accusād⁹) ꝟ suoꝝ ꝯsiliarioꝝ delicti dat. Sic nobilissim⁹ iuuenis regalisq; sanguis
pl⁹ mali īcidit ex suoꝝ suasu q̄z australes sibi vnq̄z optauerit. Sic res acte sūt nisi
fallor: q̄. ꝓpt̄ nō australes ꝟ poloni poti⁹ factū suū emēdare debēt. Querit̄ forsitan
q̄ possit mēda reꝑiri. Nā tot illata sūt ꝑ polonos australib⁹ dāna vt nec ipa polo-
nia recōpēsare q̄at. Ita ē: nā ⁊ bohemiā ⁊ hūgariā vsq; ī hāc diē adipisci austra-
les nō poterāt ꝓpt̄ ipedimēta polonoꝝ: imo ⁊ ipa polonia ꝑuati sūt iuria. Quid
igit̄ fiet nēpe sat erit australib⁹ si finis tādē nocēdi fiat: quātū sentio quātū capio
quātū viri hui⁹ curie magni me instruūt: ñ petūt australes magnū aliq̄d ex polo-
nis: ꝟ vt nocē desināt. Sic ei reitegrari beniuolētia seposit̄ posset odijs. At ꝟ. r. p.
ñ min⁹ polonie ꝯducēt q̄z austrie. Scio q2 ex vetust̃ bellis paꝝ lucri polonia sen-
sit. Nāq; ex hūgaria nec ex bohemia q̄cq̄z auri vl̄ argēti ī poloniā delatū ē. Sz ipa
polonia vltro ⁊ pecūia ⁊ hoīes (q̄ sūt ei thesauro nobilioꝛes) trāsmisit: ⁊ ī hūga-
ria nuꝑ suū regē ꝑdidit. Accepi ꝑterea ītroit⁹ regni vr̄i ꝓ maioꝛe ꝑtē īpignoꝛatos
eē: intātūq; ꝯm̄e erariū defecisse vt vix reꝑiri possit q̄ regnū vr̄m suscipe velit. Tā
taq; nūc reꝝ mutatio facta ē: vt q̄ regnis alijs dare reges volebat̄ iā nō facile pos
sit̄ iuenire; q̄ rex int̄ vos eē cupiat. Eēnt igr̄ ista ꝯsiderāda q2 nō sūt absq; iudicio
dei q̄ suꝑbis resistit ⁊ hūiles extollit. Q2 si vr̄i poloni antiq̄s odijs p⁹tergat̄. salutē
sui regni solūmō q̄rerēt: die noctuq; cogitarēt: q̄ pacto ī australiū amicitiā frat̄ni
tatēq; reuerterēt̄. Eaq; sibi via ñ min⁹ q̄z austrie ꝯsulerēt. Scriberēt bohemis vt
suū regē peterēt: illiq; soli ꝑuirēt ladislao alberti filio. Scriberēt hūgaris ne am-
pli⁹ cū australib⁹ dissentirēt ꝟ regē suū repeterēt: q̄ ius hz successionis nec de wla
dislao curarēt. q̄ vl̄ moꝛtu⁹ ē: vel si viuit sat̄ hēat ī polonia vbi regnare possit. Ex-
inde significarēt regi rōano ꝑ se hacten⁹ ī bohemia ⁊ hūgaria restitisse australib⁹
nō odij cā ꝟ vt suo regno cōsulerēt. Nūc ꝟo intueri se: q2 nō bene fecerūt: velleq;
factū coꝛrigere ꝑ̄stando auxilia si opus sit: q̄b⁹ ladislaus ⁊ hūgariā possit ⁊ bohe-
miā vēdicare. Sic posset optima pax iueniri. sic regnū vr̄m tutissimū redderet̄.
q2 his artib⁹ extiguit̄ furoꝛ ira vincit̄: inimici placāt̄ ⁊ hostes reddūt̄ amici. Hec
dixi lati⁹ foꝛtasse q̄z expediret apud. v. r. p. q̄ oia meli⁹ nouit. Ceteꝝ nō ambigo q̄n
ꝓ defensione vr̄i iuris vr̄iq; honoꝛis mlta possit̄ dicere. Hec q̄ facta dixi non tāq̄
interfuerīz retuli: ꝟ tāq̄z audita recēsui. Vr̄a insignis ⁊ reuerēda. p. scit quō res se
hēat vtcūq; sit: certū illud est regna meli⁹ defendi beniuolētia ⁊ amoꝛe q̄z viribus
Mihi cōsultū videt̄: cū poloni aliq̄n cū australib⁹ amici poti⁹ eē velint q̄z inimici
q2 vbi est odiū ibi metus est: vbi met⁹ nulla trāq̄llitas nullaq; pax esse pōt. Sine

pace ꝺo nullius regni status pōt esse diuturnus. Nūc ergo tempꝰ est vt suꝑ his habeat̄ cogitatio. Verū nisi vestra .r.p. ista curet: ꝙ alius mentē adhibeat scio neminē. Vestrū est igit̄ hec aggredi tum ꝓ salute cōi: q2 nō pñt he due domꝰ sine domo totius xpianitatis inuicē dissidere. Tum ꝓpter pacē ⁊ boni regni vestri: tum deniꝫ ꝓpter augmētū nois fameꝫ vr̄e: ꝙ me priꝰ ad scribēdū impulit. Potissime aūt vt ex hoc magis ac magis auctori pacis placeatis: dū pacis studio intendit. Plura possem dicere. sed essent incassuȝ oia apud vr̄az .d. ꝙ peritissima ē. Ego me recōmendatū do illi cupientē sibi in aliq̄ re morē gerere. Hieronymꝰ canonicus wratislaueñ. vir prudēs vr̄iꝫ amātissimꝰ hic fuit nec vr̄am famā neglexit. His si illuc reuerteret̄: q̄lc sit apud nos vr̄m nomē multomeliꝰ referret ꝙ̄ ego scribere queā. Noui q̄d hic sit nō est scribendū. q2 incertū est multa dicunt̄ sine auctoritate veraci. Hungari hic sūt ⁊ tractāt de regno cū maiestate imꝑiali noie ladislai regis. Bohemi quoꝫ conuentū in breui sunt habituri. Res feliciter dirigunt̄. Nec ad ladislai ⁊ cesaris statū ⁊ gloriā. Valeat optime vr̄a .r.p. cui me humiliter facio cōmendatū. Ex wienna.

Epistola. cij.

Hoies varijs vsibus delectant̄ differēti mō.

Neas siluiꝰ poeta imꝑialisꝫ secretariꝰ. S.p.d. magnifico viro dño caspari schlick imꝑialis aule cācellario. Diuersa hoim studia sunt quibꝰ ⁊ se principibus insinuāt ⁊ vitā agāt. Quosdā iuuat in stadio currere ⁊ olimpicuȝ colligere puluerē ac feruidis rotis curruū palmā nancisci nobilē. Qui semel ⁊ in theatro clamore vulgi sublatꝰ. qui vel luctātovl̄ hasta feriēdo vicit emulū: haud ꝑduci pōt aliā vt vitā sumat. Attalus rex ꝑgamenoꝝ qui romanū populū sibi fecit humilē: de agricultura diligenter scripsit. Si quis eū secutus multū frumenti cōdidit horreo ac semel gauisus est findere sarculo paternos agros: nūꝙ̄ dimoueri pōt nec ꝑsuaderi vt nauta fiat ⁊ trabe ciprica mirtoū secet pelagus. Verum cū aduersi aliquid suo in studio quisꝙ̄ ꝑpessus est. mox alteriꝰ vitā laudat: nec tñ accipit illā. Mercator postꝙ̄ luctātes ventos i medio mari exꝑtus est ⁊ instātē ꝓcellā timet: ociū laudat ⁊ opidi rura sui venturūꝫ se in patriā nusꝙ̄ se exituruȝ deiurat. At vbi cessauit tēpestas mox quassas reficit naues ⁊ indocilis pauperiē pati rursus se mari credit. Sūt qui diem totā bibēdo assumunt ⁊ nunc membra sternūt sub viridi arbuto: nunc ad fluentē leniter aquā caput collocant. Quosdā castra iuuant ⁊ tube sonitus ꝑmixtus lituo siue cornu recuruo ac bella detestabilia matribus venator cuius fideles catuli cerua viderūt. Aut cuius teretes plagas validus aper vt est apud marsos rupit nocte tota sub ioue frigido quē nos aerem dicere possumus manet imemor domus ⁊ tenere cōiugis. Quid singula referā. Me nihil magis delectat ꝙ̄ hedera quod ꝓmiū est doctaꝝ frontiū. Me gelidū nemus oblectat cū musis eē nō cū populo placet mihi. Exhibeat mihi tibias euterpe quā bene delectātē interꝑtamur ⁊ organū suū in modū lire cōpositū qđ barbiton appellāt polimia mihi tradat que vel multe laudis vel multe memorie dicit̄ musa nō erit in posteris meū nomen obscurū. Et potissime si tu mihi caspar fauebis vite ꝑsidium ⁊ dulce decus meum. Vale.

Epistola. ciij.

Inundatio danubij ⁊ grando in quātitate oui.

Neas siluiꝰ poeta. S.p.d. Leonardo filsecher ꝑstāti militi amicoꝫ optio Annis pluribꝰ iauditū ē tot aq̄s iundauisse quot his diebꝰ nos ipsi vidimꝰ apud nouā ciuitatē excreuisse. Tu res bellicas cōꝑabas wienne q̄bꝰ maiestas regia vsura erit in castris: nos tuū reditū operiebamur vix duarū horaruȝ tēpestas icubuit: ⁊ adeo igēs fuit vt intra menia vrb excurrē danubiꝰ credet̄. Nā neꝫ viciꝰ domū accedē vicini audēbat. Grādo e celo i modū oui cecidit vbiꝫ choruscatōes vidēbāt̄. Audiebāt̄ꝫ tōitrua. ꝑ id tp̄s puꝰ torrēs ꝙ wiēna mēia ꝑ̄labit̄ itātū excreuit vt plerasꝫ domos cū ꝑribꝰ ⁊ failijs asportauēit. i bauaria ēca strau bing ⁊ armēta virosꝫ tēpestas occidit. Agri ꝑples ꝙ flumibꝰ ꝓ̄mini fuerāt fru-

gib⁹ atq₃ supficie iuelati sūt. Plurimū de⁹ niuis ꝛ dire grādinis ē celo misit. Ac ru bēte dextera iaculat⁹ sūmas tēploꝝ arces ipsos ꝛ vrbes terruit. Veriteq₃ sūt gē tes ne rediret graue seculū pirre atq₃ deucalionis. Siue ꝛ nr̄i volūt noue qn̄ super oēs mōtes diluuiū inūdauit: qn̄ noua maris mōstra visa sūt i terris ꝛ qn̄ ꝓtheus de⁹ pelagi vti gētiles voluere oēs pec⁹ pisciū altos egit montes visere: qn̄ in sūma vlmo cetbe stetit vbi nota fuerat colūbarū sedes: ac qn̄ pauide dame in equore na tabāt sup terras effuso imperāte quodā augusto retortꝭ flāmis tiber vndis supra littus etruscū creuit: atq₃ vsq₃ ad monumēta numē pōpilij regis tēplaq₃ veste ꝑ fectus ē: sicut ꝛ postea sepi⁹ fecit. Sicut adhuc inscripti lapides apud frēs miner/ ue rome ostēdūt. Tūc arbitrabant romani fluuiū qsi numē bn̄et vlcisci velle iuliū mortē i ꝯsolationē ilie romuli atq₃ remi matris. ex quoꝝ genere cesar descēdebat Nec deerāt q̄ putarēt iliā siue reā vescalē virginē ex cōpressu tiberis pepisse q̄uis de marte vulgatioꝛ eēt fama. Itaq₃ putabant amnis vxoris iniuriā vlcisci velle. Quidā vo excrementū ciuilia q̄ post fuerūt bella ꝓtendē opinabant. Int antbo niū nāq₃ ꝛ augustū apud acciū pugnatū est. cū bruto ꝛ cassio in grecia. cū sexto pō peio in sicilia. Nos aūt leonarde futuri speculatoꝛ quidnā dicem⁹ hec diluuia si/ bi velle: nūq̄ rē insolite absq₃ magni alicui⁹ mali significatione pueniūt. Sꝫ nūq̄ rursus malū est vniuersale. Nā qđ vni nocet alteri ꝓdest. Fridericus cesar iā ꝑ/ fect⁹ est cū exercitu aduersus hūgaros. Iā territi hostes pacē petunt. Iā trāsigit nisi cōueniat inter ptes ꝛ hoc tecū arbitroꝛ tēpestas illa designasse. Vale ꝛ me vt soles ama.

Triplicis ꝓbleumatis resolutio.

Epistola. ciiij.

Derat nup cesarea maiestas multoꝝ baronū ac nobiliū stipata catheruis dum mihi hoc in loco vir p̄stantissime disputatoꝛ vehemens atq₃ subtilis: inter alios tria si recte memini obtulistis ꝓbleumata. Fuitq₃ tūc audito/ riū istud tā doctorib⁹ q̄ discipulis frequētissimū. Ex illis primū fuit. Vtrū prudē tia sit idē habitus cū scientia morali tradita in libro ethicoꝝ: politicoꝝ ꝛ iconomi coꝝ ꝛ in libris canonū ꝛ legū. Secūdū. Cur poete nostris tēporib⁹ sint adeo pau/ ci cū videant multū vtiles ꝛ necessarij. Terciū qđ in cācellaria fortasse notā ex/ cogitatū est aut risus causa ꝓpositū. Cur viles cutes cadauerū ꝛ antique camisie cū cera in cancellarijs vendunt ꝓ optimis munerib⁹. Hec sūt nisi falloꝛ q̄ vestra singularis prudentia magister ꝛ disputatoꝛ insignis ex me pcontata est. Quesie/ rūt ꝛ alij duo q̄ illic assident q̄dā alia vt moris est in disputatiōe q̄ de re q̄libet h̄: illa ego memorie nō teneo. Neq₃ em̄ cineas sum ille pirrhi legat⁹: qui altera die q̄ romā intrauerat vniuersum senatū ꝛ equestrē ordinē ꝓprijs noibus salutauit: tā ta eū fuisse memoria tradūt historie. Respōdebo igit his tm̄ trib⁹ q̄ retuli ꝓbleu/ matib⁹. Nec verebor me dicere impatū fuisse cū illa q̄rerent. Nā ꝛ demostenes qui oium grecoꝝ p̄cipuus oratoꝛ fuit: interrogat⁹ iussusq₃ sn̄iam in senatu dicere nō erubuit imperatū venisse respōdere. Quidā adeo cupidi glorie sunt vt ex tem pore velint cuilibet interrogatiuncule satisfacere. Sed his sepe dūꝫ gloria q̄rit: ingens ignominia crescit. Nec em̄ humanū ē cuilibet interroganti bn̄ r̄ndere: ſ ē hui⁹ auditorij tāta modestia vt data sit vnicuiq₃ ad cogitandū mora qua nūc ipse vsus paratus adueni vr̄is petitionib⁹ magister ornatissime ac hui⁹ vniuersitatis clarissimū iubar nō solū respōdere sed etiā vt opinoꝛ satisfacere. Nihil tn̄ dicam quasi vestrā doctrinā instruēs: sed tāq̄ meā ignorātiā erudiēs: verbū habeo da/ hocq₃ locū responsis vestris quibus me melius ꝛ rectius admonueritis. Cū igit queritis vtrū prudētia sit idē habitus sicut ante dixi. Negatiuā partē amplecto quā ꝛ vr̄m argumentū tuet. quod secūdo loco posuistis. Prudētia nāq₃ viros bo nos facit: Sciētia vo illoꝝ libroꝝ etiā malos comitatus: ergo nō est idē habitus. Aggrediamur tn̄ hoc altius diffiniamusq₃ sciam atq₃ prudētiā. Omnes em̄ vt ci cero in libris officioꝝ dicit que rōne suscipit de aliq̄ re institutio: dꝫ a diffinitione ꝓficisci: vt intelligat quid sit id de quo disputet. Sciētia igit vt Isidorus tradit

est cũ res aliqua certa rõne ꝯcipit̃. Prudẽtia est cũ discernunt̃ a bonis mala. Id
si sic se hꝫ laudabilioꝛ ẽ scia qꝫ prudẽtia. Plura em̃ cõplectit̃. Nec cicero ob hoc
dissentit dũ in rhetoꝛicis ait prudẽtiã eẽ rerũ bonarũ ⁊ malarũ ac vtraqꝫ scientiã
Sꝫ aliter augꝰ. in li. de moꝛibꝰ ecclie diffinit. Sic em̃ ait. Prudẽtia est amoꝛ eoꝝ
quibus adiuuat̃ in deũ ab his quibꝰ impedit̃ sagacit̃ eligẽs. Et alibi sic diffinitur.
Prudẽtia ẽ rerũ bonarũ malaꝝqꝫ cũ alteraꝝ dilectione ⁊ reliquarũ detestatione
scia: ſm has diffinitiones ꝗ prudẽs est. Idẽ quoqꝫ vir bonꝰ est cum bona diligat
malaqꝫ detestet̃. At scia libroꝝ arestoteles ⁊ iuris ꝗuis bona malaqꝫ noscat: non
tñ hec odire ⁊ illa diligere cogit. Plures eñ em̃ peritiã illiꝰ habent qui sũt ⁊ auaricie
⁊ alioꝝ vicioꝝ serui: qꝛ non mutat affectũ cognitio sꝑ ꝗuis instruat intellectum.
Nã ⁊ salomon ꝗ sapiẽtissimꝰ fuit ac bonũ ⁊ malũ nouit: tãqꝫ vilissimũ pecus luxu
rie sese tradidit. inter vxoꝛes trecentas cõcubinasqꝫ septuaginta marescens. Est
em̃ scia cognitio reꝝ moꝛtuaqꝫ volũtatẽ mutare nõ põt vt vel bonũ cognitũ am-
plectat̃ vel malũ fugiat. At prudẽtia radiꝰ vnus est a vero sole ꝓcedẽs: que non
illuminat intellectũ sed etiã calefacit affectum. Quod si quis neget probari põt
Certũ est em̃ arestotelem tuliũ senecãqꝫ ceterosqꝫ phos inter virtutes numerari
prudentiã. Si virtus est que sunt virtutis facit. Uirtus aũt virũ bonũ reddit: er
go ⁊ prudentia virũ bonũ reddit. Qꝛ aũt virtꝰ hoiem bonũ efficiat ex diffinitione
liquet. Sic em̃ augꝰ. eam in li. de quãtitate aie diffinit. Uirtus est eq̃litas quedaꝫ
vite vndiqꝫ cõsonãs rõni. Senece qꝫ sñia est beatos virtute fieri hoies ꝙ si virtꝰ
beatos efficit hoies ⁊ prudẽtiã que virtꝰ est idẽ facere necessariũ est. Scientia vͦ
iuris totiusqꝫ moꝛalis phie minime opat̃: ꝗ virtus nõ ẽ. Si nõ est virtus nec pru-
dẽtia est quã cõstat esse virtutẽ. Querit fortassis aliꝗs quõ fieri põt vt sciens bo
nũ nõ paret̃. Facilis responsio est. Plurimi sunt ꝗ in gimnasijs musicã docent: ꝗ
cãtare vel minimũ versiculũ in ecclesijs ignoꝛarẽt: sicut apud atheniẽses temisto
des qui i cõuiuio recusasset lirã habitꝰ est indoctioꝛ. Nec oẽs medici qui practicã
legũt mederi sciunt. At vsus cõmunis apud quẽ vt flaccus ait arbitriũ est ⁊ vis ⁊
noꝛma loquẽdi. Prudentes vͦ nõ qui bonũ a malo discernũt. sed qui bonũ ope-
rant̃ appellat. Erit igit̃ prudẽs qui scit vult ⁊ agit que bona sunt. Scioli autẽ mo
ralis phie iurisqꝫ periti cũ aliquãdo sceleratissimi sint: non possunt appellari pru
dentes. Plus inqꝫ: nã ⁊ si operent̃ ꝗ i coꝝ libꝛis didicere: nihil vltra ꝗrẽtes. extra
tñ prudentiũ numerũ remanebũt. Prudẽtes nãqꝫ nũqꝫ errãt: sꝑ em̃ que bona sũt
opant̃. Qui vͦ ꝑ oĩa sequit̃ arestotelẽ: cũ is sꝑ deos nominet in erroꝛe manebit.
In iure ciuili nõ desunt ineptie: nã ⁊ eoꝝ libꝛi aiũt legẽ quãqꝫ durã esse seruandã
In iure põtifico dietim mutationes fiunt: vt sepe ꝙ iustũ est hodie cras fiat in-
iustũ. Nec possibile est vt iura ⁊ arestotelis scripta ꝑcipiãt simul viuere: que sunt
inuicem sepe cõtraria. Si ꝗs igit̃ prudent̃ viuere vult: eũ pl'a scire optet qꝫ libꝛis
hmõi ꝯtineat̃. Ex ꝗ liquet ꝑiciã illoꝝ ꝗs dixi libroꝝ nedũ prudẽtẽ hoiez mime fa
cere: ꝫ nec oĩa docere ꝗ sũt prudẽtie necessaria. Aliud igit̃ est prudẽtia ⁊ aliud rur
sus moꝛalis scia. Nec obstat argumẽtũ vr̃m loco prioꝛi positũ. ꝗuis em̃ prudẽtia
circa ea versẽt̃ que sũt ad vitã humanã bona: ac circa eadẽ scia moꝛalis cõsistat.
nõ tñ idẽptitas sequit̃: nã modis inuicẽ diuersis se habẽt. Scia em̃ solũ intelligit
ꝙ est bonũ: prudentia vͦ postqꝫ nouit etiã opat̃ vt añ dixi. Astronomia de celi
ꝯuersione stellarũqꝫ cursibꝰ noticiã ꝑbet. Idẽ facit astrologia. qꝛ h̃ tñ supstitiosũ
ꝗd hꝫ dũ syderũ cursu necessitates hoim ⁊ moꝛes ꝑdicare conat̃: aliud astrono-
miã eẽ ⁊ aliꝺ astrologiã dicimꝰ. Et hec ad ꝑmã positionẽ. Trãseo aũt quãtũ ad
interrogationẽ secũdã. Cur tã pauci sũt nr̃is tꝑibꝰ poete cũ videant̃ multũ vtiles
⁊ necessarij. In ꝗ re vir doctissime ago vr̃e prudẽtie ingẽtes grãs ꝗ mihi occasio-
nẽ dedit de poesi publice loꝗ. Sũt em̃ pleriqꝫ hoies ꝗ poeticã ignoꝛãtes inuidoꝝ
moꝛe poetas contẽnũt: atqꝫ vt soli oim lr̃atissimi reputent̃ ea solũ ꝓbant que ipi
sciunt. Quod viciũ late patet vbiqꝫ terrarũ. Istorum ergo iusticiam atqꝫ impu-
dentiã cõtundere mẽti erat mee: sed nõ ingerebat se tempus cõmodum ꝙ nunc

mibi datū esse admodū letor. Verū ego magister clarissime paucos esse nostris
tēporibꝰ poetas nō miror. Sp̄ em̄ pauci rarissimiqꝫ fuerūt. Quia nō datꝛ passim
cuilibet diuina poesis. sed eos despici atqꝫ cōtēni nedū miror: sed indignor stimu
lor turbor etatiqꝫ nr̄e cōdoleo q̄ tā splendidū iubar tantūqꝫ decus humane atqꝫ
diuine scie tā necessariū munꝰ a deo datū nihili faciat. Nā priscis tp̄ibꝰ cū sapien
tia virtusqꝫ viguit: tantꝰ honor huic doctrine impēdebatꝛ: vt sicut post victoriam
imꝑator: sic ⁊ post ꝯsūmatū studiū poeta laureatꝰ ꝑ vrbē triūphali curru sequēti
bus ciuilibꝰ ac festū agētibꝰ duceretꝛ. Hinc ⁊ iuliꝰ cesar romani fūdator imperij ⁊
augustꝰ successor eiꝰ ad magnā sibi laudē reputarūt i collegio recipi poetaꝝ. Nec
egre tulit iuliꝰ cū sibi collegiū intrāti nō assurgeret acciꝰ quē poetā norat se esse p̄
stantiorē. Scipio africanꝰ maior: poetā enniū adeo dilexit vt eū viarū suaꝝ oim̄
comitē hr̄e voluit: eiusqꝫ statuā i suo sepulcro collocari mādauit. lisander lacedo
monioꝝ imꝑator dū obsideret athenas qr cōperijt poetā sophoclē interisse cor
pusqꝫ suū adhuc inhumatū eē inducias dedit vt poete magno cōgrue fierēt exeq̄e
Alexāder amice filiꝰ rex macedonū pindaꝝ poetā apꝓme dilexit. Archilaꝰ qui ei
successit. Euripidi tragico ꝯsilioꝝ summā credidit. Alexander magnꝰ cū trāsisset i
asiā vidissetqꝫ tumulū hectoris. O fortunate inquit adolescēs quē talis tuba de
cātauit. Voluisset nēpe ⁊ ip̄e homerū alteꝝ habuisse q̄ suas laudes cecinisset: sed
nō fuit adeo felix. Cherillū tn̄ poetā multꝭ donauit muneribꝰ ⁊ si fuit ineptꝰ vt flac
cus inq̄t: cū ergo tales tātiqꝫ viri poetas amarint ⁊ honori habuerīt eosdē nr̄is tp̄i
bus cōtēni nō indigne miror. Vex qr dicitis in q̄one vr̄a mgr̄ grauissime poetas
videri vtiles ⁊ necessarios ꝯstat ex h̄ vr̄am prudētiā nō nihil detraxisse dignitati
poetice. Nō em̄ vt sunt poetas vtiles dicitꝭ: s videri vtiles. Plura nāqꝫ videntꝛ vti
lia q̄ nō sūt. Est igitꝛ huic pti obuiādū. mōstrādūqꝫ poetas ⁊ vtiles ⁊ necessarios
fore. Quod paucis agā. Nēpe ois doctrina q̄ vitā erudit humanā vtilis ē: hm̄oi
est poetica: ergo vtilis. Dubitabitis fortasse queritisqꝫ quonā pacto erudiat hoies
poesis. Sꝫ audite obsecro patrē scissimū ⁊ oi reuerētia dignū basiliū. Ego inquit
ille a quodā viro q̄ ad vestigādas poetaꝝ mētes acutissimꝰ habebatꝛ audiui. Cū
diceret totā homeri poesim laudē eē virtutis ⁊ eo potissimū loco dū naufragum
⁊ nudū vlixē refert quādoquidē ꝓ vestibꝰ virtute illū dixit esse ornatū. Quid em̄
tunc aliud clamat homerꝰ q̄ o hoies sit vobis cura virtutis que etiā cū naufragio
simul enatat. Quid sibi vult alius virgiliꝰ dum ait ascanio eneas. Disce puer vir
tutē ex me fortunā ex alijs. Et iteꝝ: macte noua virtute puer: sic itur ad astra. Est
igitꝛ vtilis poetica que laudādo virtutes in earū amorē allicit hoies: hinc illud iu
uenalis. Nobilitas sola est atqꝫ vnica virtus. Est ⁊ iterū vtilis qr vicia detestatꝛ:
arcetqꝫ ab his hoies. Quod tribus verbis iuuenalis pulcerrime facit dū ait. Ne
mo malus felix. Est ⁊ aliter vtilis poetica. Nā dei nostri laudes nullo pacto sua
uius aut melius decantari possunt q̄ versibꝰ poetarū. Hinc oēs apud hebreos
psalmi vt inquit Isidorus metrico carmine cōstant atqꝫ in morē flacci romani ⁊
greci pindari. nūc iambici sunt versus: nūc alcaici: nūc saphici. ob quā cām ⁊ da
uid regem sacrū poetā appellamus. Salomon quoqꝫ cuiꝰ sapientiā tam nr̄i q̄ iu
dei magnopere dimirantꝛ in numero poetarū fuit. Tres em̄ quos lingua sua cō
posuit libros parabolas ecclesiasten et cantica canticoꝝ: exametris atqꝫ pentha
metris versibus currere voluit: sicut iosephus hieronymusqꝫ testantꝛ. ysaias q̄ꝫ
cāticū suū eadē metroꝝ quātitate cōscripsit. Nec hieremias poete nomē abhor
ruit qui sic isidorus ait: pleraqꝫ ex suis opibus diuerso metro cōposuit. Que idcir
co retuli: vt videat is etiā domesticos fidei. poetice nauasse operas: quos et xp̄ia
ni secuti sunt vti damasus: ambrosius: gregorius: ⁊ alij qui postea diuersis poeta
rū mensuris hymnos scripsere. Nā q̄ de iohāne baptista canitꝛ hymnus saphicū
carmē habet. Vt queant laxis resonare fibris. Trāseo boetiū seuerinū qui lꝫ phi
losophus sanctus fuerit: nullū tamē genꝰ carminis neglexit. Duoqꝫ tantūmodo
referā exempla q̄bus vtilē cōstat esse poeticā. Inter atheniēses ⁊ megarenses de

ꝓprietate salamine insule ꝓpe vsqꝫ interitū armis dimicatū fuerat. Post multas
clades capitalis eē apud athenięses cepit. Si q̄s de iudicāda insula legē tulisset:
quā rē solon cū aliter non posset insuetis sibi versibꝰ ꝯturbauit atqꝫ animos ciuiū
arte poetica sic cepit: vt exemplo bellū aduersus megarēses decerneret: insulaqꝫ
deuictis hostibus atheniensiū fieret. Refero aliud. Inter messenios atqꝫ lacede
monios bellum erat: dux lacedemonioꝝ thirtheꝰ. poeta athenień. claudus fuit
Cūqꝫ multa sinistre ꝑpessi essent lacedemonij ne cōtra fortunā pugnādo maiora
detrimēta ciuitati inferrēt reducē exercitū voluerūt. ꝯ interuenit thirtheꝰ q̄ cōpo
sita carmina exercitui ꝓ contione recitauit. In q̄bꝰ hortamēta virtutis dānorū
solatia belli ꝯsilia scripsit. Itaqꝫ tātū ardorē militibꝰ iniecit vt cōmisso ꝓlio mox
victoriā obtinuerint. Sic due clarissime ciuitates sparta ꝛ athene q̄ duo totius
grecie oculi putabanť: ꝯsilio ꝛ ingenio poetaꝝ releuate sunt. Nunc an sint poete
necessarij videamꝰ. Nēpe dici necessariū dꝫ illud sine quo bn̄ nō possumꝰ viuere
ꝯ absqꝫ poetica nulla respublica bn̄ viuit. ꝯ necessaria est. Dicūt aliqui ꝛ sine poe-
tica ples bn̄ vixisse fuisseqꝫ sanctos. Sꝫ ego nō vnicuiqꝫ necessariā poesim dico: ꝯ
in cōi reipublice: qꝛ nō bene viuūt ciuitates nisi sint q̄ bene mores suadeant ꝛ vi-
cia ꝯfutēt: qđ ꝓpriū poetarū est: q̄ mille modis milleqꝫ artibꝰ sciūt h̄ ꝓbare ꝛ illā
redarguere. Instabiť rursus diceťqꝫ meliꝰ hoc oratorē facere: cui vboꝝ milia sup
peditabūt. Nō nego. Nā q̄ sermones hn̄t ad populū ꝯiuis theologi sint: in ea tn̄
parte oratoris funguntť officio. Et nisi p̄ceptis vtanť oratorijs q̄ quibusdā vel si
ne arte natura mistrat: parū ꝓficiūt. Sꝫ oratoris dicta nō herent menti. Et qꝛ so
luta sunt facile dilabunť. Poetice snie breues sūt. ligateqꝫ pedibꝰ: absqꝫ negocio
retinenť. Hinc est qđ in oi gēte quātūcūqꝫ barbara inhumana fera poete repiunť
si nō latini saltē vulgares q̄ versibꝰ snio sis graues materias sub breuitate conclu
dūt. Qui ꝛ si nomē poetarū illustre tantāqꝫ dignitatē ferre nō valeāt: poetica tn̄
vtunť. Addite ꝙ elegātia sermonis lux expolitio: breuitas. grauitas: hre nō pōt
nisi ex poetarū fontibꝰ hauriať. Hinc hiero. lactanciꝰ: augꝰ. ambrosius: ciprianꝰ:
leo: ꝛ ceteri q̄ lr̄as sacras ornatissime ꝯmentati sunt. studio si fuerūt poetice: sicut
eoꝝ scripta demōstrāt poetaꝝ dictis vbiqꝫ referta. In arestotelis voluminibus
oēs scitis ꝯcrebra ꝛ inculcata sint testimonia poetarū. Quis moderni doctores
nō sine graui dāno catholice fidei poeticā spnāt: q̄ ꝓculdubio necessaria ē. Sed
tibi ferre gr̄as deo suasqꝫ laudes pulchre cātare debemꝰ. Nec em̄ alij sunt q̄ psal-
modiā dulcesqꝫ hymnos ac suauissima de deo suisqꝫ sanctis carmina recte cōponē
norint nisi poete quos tā vtiles ꝛ vt mōstratū est necessarios mirādū ē dignis ho
noribꝰ nō efferri. Et maxie cū eoꝝ doctrina (sicut cicero tradit) ꝛ phiam ꝛ alias
scias vetustate p̄cedat. Cuiꝰ reptores museꝰ atqꝫ orpheꝰ reputāť: qui vicini fuert
saturni tpibꝰ. Nūc tēpus ē vt eoꝝ argumēta dissoluā: qui poetice solēt detrahere
poetasqꝫ carpere. Sic em̄ aiūt poetaꝝ libri deos esse plures affirmāt eosqꝫ discor
des. Plura quoqꝫ in his adulteria ꝛ nephāda crimina cōtinētur ac nūc amorem
suadent illicitū: nūc alia vicia ꝓbāt. Qđ si beatus hierony. idcirco se cesuꝫ ab an-
gelo narrat: qꝛ ciceranꝰ esset cū tn̄ cicero totus moralis existat. quibꝰ tandē verbe
ribꝰ afficiendus erit qui poetarū lenocinijs oblectať. Plato qꝫ in his q̄s edidit
de repu. libris: poetas censuit ex sua quā ordiuit ciuitate pellendos ꝛ blādis ora
tionibꝰ viribꝰ aios demolliret: sicut cicero in tusculis refert ꝛ ꝓbat. Hec sūt que
aduersus poesim cōiter dici solēt. Quibꝰ nō erit mihi arduū rn̄dere: si vobis faci-
le fuerit audire. Nā ꝙ in poematibꝰ de dijs mētio fiat nō poetarū culpa sed tem
pore fuit quibꝰ idola colebanť. Nec em̄ soli poete de dijs loquunť ꝯ phi ꝛ oēs scri
ptores illi seculi p̄ter iudeos deos nūcupāt ꝛ illos se venerari fatenť. Qꝛ aūt cri
mina referāt nō est rep̄hēsibile: qn̄ id agunt vt hoies ab his deterreāt. Nā ꝛ theo
logi idem factitāt. Qui vo vicia probāt rarissimi sunt: nec quod duo tresue faciūt
in cōmuni trahendum est. Nec idcirco vituperanda est poesis. quia quidaꝫ poe-
tarum errores tuenť. Nam si sic pergimus nullam doctrinam sequemur ꝯ ipam

ſcientiaꝝ matrē phiam cōtemnemꝰ. Nam ⁊ ipſos cōſtat erraſſe phos. Quid em̄
mollius aut languidius dici pōt epicuri ſententia q̄ oēm felicitatē in voluptatibꝰ
collocauit ⁊ animas negauit imoꝛtales exiſtere. Pithagoꝛas inferos eſſe negauit
⁊ aīas hominū poſt moꝛtē in alia putat animantia ꝑtrāſire. Auerrois vnā in om
nibus coꝛpoꝛibus aīam eſſe rebat. Quid theologi quos hodie pꝛe ceteris vene-
ramur. nunquid plures errauere. Quid arrius: quid eutides: quid neſtoꝛius: q̄d
quid aliȷ̄ pene infiniti vnitatis eccleſie diuiſoꝛes. Quid euo noſtro iohānes huſ
atqꝫ hieronymꝰ q̄ cōſtantie cremati ſunt. Nec em̄ vnq̄ꝫ tot hereſes ſeminare po-
tuiſſent: niſi theologoꝝ titulis ſe oꝛnauiſſent. Verū ſicut irrepꝛehēſibilis eſt theo
logia: q̄ꝫuis multi theologoꝝ oberrēt: ſic incoꝛrupta eſt poeſis: lꝫ poete nōnulli vi
cia tueant. Nec em̄ malū dici pōt quo poſſemꝰ vti bene. Alioq̄n nec liberales ar-
tes nec mechanice ꝓbande viderent: cū his vti male poſſimꝰ. Oꝛ aūt de hierony
mi ꝑcuſſionibꝰ obiȷ̄cit. Si q̄s hieronymū attēte ꝑuoluerit nō ꝓpt ciceronis lectio
nē accidiſſe cōparet: ſ; q2 ſic hieronymꝰ eū legebat vt ſacras lr̄as faſtidiret quod
ego nec laudo nec ꝓbo. Sed ita legēdos poetas dico vt eoꝝ imbuti coloꝛibꝰ ſcri
pturā ſacrā oꝛnatiſſime ſciamꝰ ꝓferre. Nec em̄ ſequēdi ſunt aliqui qui ex floꝛibꝰ
nihil ſumūt ꝑter odoꝛē atqꝫ coloꝛē: ſ; imitādē ſūt apes que mel etiā exinde noꝛūt
excerꝑe. Ad ciceronē venio qui ſciam platonis de poetarū excluſione cōmendat
Quid hic dicemꝰ: quibuſue armis tuebimur. Magnus eſt teſtis cicero: ſed is nō
ex ꝓpoſito locutus eſt: ſed quaſi ꝑ trāſitum irritatus. Naꝫ mox poetas excuſauit
dicēs ad ip̄m philoſophos facere de quo fuerat poetas inſimulatus. Is alibi ex-
tenſius loquit multiſqꝫ verbis nitit vt archiā poetā ciuitate donent: magnā eos
ꝓpterea ⁊ laudē ⁊ vtilitatē cōſecuturos affirmās: vt extat eiꝰ oꝛatio pulcerrima.
Plato ꝯo cū poetas excluſit: etiā ſeip̄m excludendū aſſeruit. Nā ⁊ ipſe inter poe
tas locū habuit: cuiꝰ apud macrobiū verſus extant. Dū ſemihulcoſamo meū pu-
ellū ſanioꝛ ⁊ aliȷ̄ plures. Atqꝫ vt dicā qd̄ ſentio poetarū maxia laus eſt ex ciuitate
platonis excludi. Quis em̄ vir bonꝰ in ciuitate platonis domiciliū velit: vbi ſicut
areſtoteles in politicis tradit. Oēs femie in cōi habent: pꝛomiſcui moꝛe beſtiarū
cōcubitus: incerti filiȷ̄ ignoꝛati parentes. Atqꝫ iſta platoni ſufficiāt reſpōdiſſe. Ve
rū vt de poetarū lectione in cōi aliquid dicat. Beati hieronymi i epiſtola: ad oꝛa-
toꝛē verbis inſtructio ſeruanda eſt qui de litteris ſecularibus figuram eſſe in deu-
tronomio dicit: dum captiue duci in matrimoniū per hebꝛeos pꝛohibeut niſi ca-
pite raſo ⁊ vnguibus amputatis que de diȷ̄s verba fiunt: ⁊ abꝛaſis amatoꝛiȷ̄s blā
dimētis vbi laudant virtutes ſublimantqꝫ: vicia ſine ſcrupulo recipiant. Cui ⁊
magnus baſilius aſtipulat qui ſilitudinē de apibus poſita. Nec em̄ inquit ille pa
riter omnes floꝛes adeunt. nec ſi quos adeūt totos abſumunt. ſed eo ablato quod
operi ſuo ſit aptū: reliquum omne valere ſinūt: Et nos quoqꝫ ſi ſapimus in poeta
rum libꝛis cum receperimus quod veritati amicum conſentaneū qꝫ ſit cetera oia
tranſgrediamur. Cum igit ex teſtimonio magni baſiliȷ̄ ſanctiſſimiqꝫ hieronymi
etiā veteres gentileſqꝫ poete recipiendi ſint. Cum antiquiſſima diſciplinarum ſit
poetica. Cū magni ex ea ⁊ neceſſariȷ̄ fructus reſultent. Cum phi ſanctiqꝫ docto-
res pleni ſint auctoꝛitatibus poetarū. Cum ceſares atqꝫ reges oēſqꝫ maximi viri
poetas ſuis tp̄ibus honoꝛifice ſuſceperunt. Cuꝫ diuine laudes a nullis melius q̄ꝫ
a poetis decantari. Nō immerito ſicut ab initio dixi mirandum eſt nr̄o tp̄e vilipē
di poetas. q̄ꝫuis in italia iam reſurgere ceperint ⁊ pariter cum theologis honoꝛa
ri. Nunc abſoluenda eſt queſtiuncula. Cur tāpauci ſint noſtris tp̄ibus poete qd̄
non ſolum etate noſtra ſed omnibus pꝛiſcis tempoꝛibus cōtigit: plus tamen ho
die q̄ꝫ vnq̄ꝫ. Idqꝫ cur ſit nunc abſoluam: Quatuoꝛ mihi huius rei vident cauſe: ſi
plures ſunt nihil eſt cur mouear. Pꝛima cauſa eſt quia multa ⁊ vria ſcire opoꝛtet
eum qui ſit poeta. Nanqꝫ cum bella geſta ſuum ſit ſcribere: cum tempeſtates: cuꝫ
tempoꝛa cum locoꝛum ſitus: cum perſonarum conditiones: cum maris ſtratus
ante oculos hominū ponere habeat cum virtutes laudare viciaqꝫ repꝛehendere

debeat. Quis nõ videt ad hec bñ tractãda multis artibꝰ opus ẽẽ. multas aũt ar-
tes pauci sũt q̃ assequant: idcirco ⁊ pauci sũt poete. Secũda cã est qꝛ nemo poe-
ta est. nisi cui hoc singulare munꝰ ex alto traditũ ẽ. vt cautꝰ ⁊ snĩosis versibꝰ huma
nos actꝰ ꝯscribat. Singularia aũt mũera excellẽtia paucis dant: iõ pauci sũt poe
te. Poesis nãqꝫ vt cicero i oꝛone ꝓ archita dicit. Munꝰ ẽ dei nec arte vł imitatio
ne põt hñi nisi vera dicẽdi regula det ex alto. Ex q̃ fit sicut idẽ cicero asserit. vt nõ
solũ nr̃is ȝ oĩbꝰ tꝑibꝰ rarissimi poete fuerunt. Tertia raritatꝫ cã ẽ: qꝛ successu tꝑis
crescẽtibꝰ hoĩm vicijs virtutibusqꝫ ꝑeũtibꝰ: sicut alie discipline diminute sũt: sic ⁊
poesis ad nihilũ videt redacta. Nã sicut nemo mihi vł augustinũ vł hieronymũ
dabit sic vel virgiliũ vel ouidiũ dabit nemo. Quarta cã ẽ ⁊ in vltimo loco: qꝛ nõ
reddit poesi suus honoꝛ: iõ pauci sũt poete. Nãqꝫ vt cicero dicit honoꝛ alit artes
oẽsqꝫ incẽdimur ad studia glie. Ubi vo deest honoꝛ ibi ⁊ studiuȝ deficit. Ac sit sic
vt pauci nr̃is tꝑibꝰ poeticã assequãt. qꝛ nõ putãt hoĩes honoꝛari ex ea: atqꝫ idcir
co negligũt illã. Absolutꝫ duabꝰ pꝛioꝛibꝰ q̃stionibꝰ. Instant ridicula: tertia inq̃si-
tio cur viles cutes cadauerũ atqꝫ antiq̃ camisie cũ cera i cãcellarijs vẽdũt ꝓ opti
mis muneribꝰ. Tãgit me hercle ista q̃stio q̃ vnꝰ suȝ ex cãcellaria. postq̃ diuꝰ fride
ricꝰ cesar in secretariũ suũ me recepit. Soluã igit q̃õnez ex meo igeniolo q̃ in loco
vnũ dicendũ ẽ iocosuȝ. Uiã solus asinꝰ ibat: suasqꝫ secũ miserias q̃rebat qui vi-
nũ poꝛtãs aquã biberet: frumẽtũqꝫ in hoꝛreis poneus fenũ manderet. ȝ hec leuia
reputasset nisi q͛ etiã post moꝛtẽ ex eius coꝛeo cribꝛi fierent atqꝫ timpana. Quem
sic querulosum audiẽs varius pariũ aĩal. Tace inquit asine: opꝰ est post moꝛtẽ la-
boꝛi. Nã isti qui dicunt hoĩes cũ aliquẽ volũt sapiẽtẽ facere: coꝛeũ meũ adhuc pi
losuȝ recipiũt. frontẽqꝫ illiꝰ adoꝛnãt quẽ volũt esse sapiẽtẽ. Doctores eñ creãtes
meis eos pellibꝰ vestiũt: meqꝫ qđ ẽ rerũ oĩm difficilimũ ex magnis bestijs viros
oꝑtet sapiẽtes efficere. Sic eñ coꝛeũ meũ fata disposuerũt. qđ ẽ mihi grauissimũ
⁊ molestissimũ. Audiuerũt hec rectores cãcellarie vidẽtesqꝫ in coꝛijs cadaueruȝ
magnas esse v̾tutes: nõ cẽsuerũt illa ꝑuo p̃cio dãda. Sȝ ea atqꝫ camisias cũ cera
sicut equũ erat magno p̃cio ceperũt vendere. Imitatiqꝫ sacerdotes q̃ sonũ cãpa
narũ ⁊ fumũ ⁊ aquã ⁊ verba dãtes magnis vtunt emolimẽtis: coria sua nõ puta
tauerũt gratis dãdis: ac vt omissis iocis ad seria redeamꝰ. Añ charte ⁊ mẽbꝛana
rũ vsuȝ: idolatis ex ligno codicillis eplaꝝ alloq̃a scribebant: sicut ⁊ cicero ⁊ dama
sus ⁊ ysidoꝛꝰ attestãt. Exinde tã greci q̃ tusci suꝑinducere ceras iceperũt. Illasqꝫ
graphio ferreo inscripserũt. Post hec cartharũ vsus apđ egyptũ cepit q̃ ex decer-
pto papiri tegmie ꝯficiebant: ac postmodũ ex lineis pãnis iã ineptꝫ alijs vsibꝰ. Ex
inde reges ꝑgami mẽbꝛanarũ vsuȝ excogitarũt q̃ ex mẽbꝛis pecudũ detrahãt: ⁊
adhuc ꝓpt mẽoꝛiã loci ꝑgamena dicũt. Quia igr̃ i chartꝫ q̃ ex vetustis fiebãt cami
sijs ⁊ in cutibꝰ pecoꝝ ad vsũ scribẽdi paratis res magne matieqꝫ notãt: nõ est in
iuria hoc si magno p̃cio vẽdũt. Nõ eñ res q̃ cõtinet ȝ q̃ cõtenta ẽ in extimationẽ
venit. At sic tribꝰ q̃õibꝰ vr̃is excellẽtissime mgr̃ hec rñdisse sufficiãt. Uestro gra-
ui ⁊ optimo iudicio nihilominꝰ saluo.

Epistola. cv.

Tibizãdo poete scribũt ex rõne etiã ꝑncipibꝰ.

Illustrissimo principi ex sanguie cesarũ sato dño sigismũdo austrie ⁊c duci
Tirolisqꝫ comiti dño suo secũdario. Eneas siluiꝰ poeta regalisqꝫ secretariꝰ
S. p. d. In cesaris curiã q̃ꝑrimuȝ migraui magna me cupido incessit tibi
vt ali q̃d scriberẽ. Sed veritus suȝ moderni seculi moꝛẽ: cui nihil placet nisi quod
est sui similimũ. Oẽs hodie fere qui scribũt q̃uis vnũ alloquant. numero vtunt
plurali tãq̃ multiplicando personas plus honoꝛis adijciant reuerentioꝛesqꝫ vi-
deantur. Que consuetudo late in germania patet. Et apud italos aliq̃diu viguit
At postq̃ franciscus petrarcha omisso tempoꝛis sui squaloꝛe. priscam cepit elo-
quentiã imitari. plerisqꝫ sic loqui placuit vt castioꝛ etas locuta est veterũ. Uenit
ex grecia post hec iohaunes chꝛisolaras qui constantie sepultus est vir plurimum
litterarum. cuius maiores oꝛti rome constantinũ magnum post translationẽ im-

franc̃ petrarca

perꝰ bizantiū que nunc cōstantinopolis dicit̄ secuti fuerant. Hic italos iā sca-
brosi ⁊ obuoluti sermonis penitētes: nō tn̄ plus habētes luminis ꝙ̄ frāciscꝰ at
tulerat: ad verā eloquētiā reduxit: ita vt similis videat̄ hodie italoꝝ facūdia illi
que octauiani tp̄ibus viguit. Si quis leonardū arentinū: guarinū veronēsē. pog
giū florentinū: aurispā siculū: anthoniū vicentinū ⁊ alios legeret: qui nūc viuētes
apud italos florēt: in quibus ⁊ tuliane fluuius eloquētie ⁊ lacteus titiliuij pata-
uini riuus elucet. Hi nunc eos ad quos scribunt singulari cōpellūt numero: q̄ tā
grecos ꝙ̄ latinos sic locutos fuisse cōmemorant. sicut socratis ⁊ demoscenis ac ci
ceronis ⁊ macenatis epistole ad maximos viros scripte testant̄. Nec gentiles so
lum sed eos quos colimus quos veneramur sanctos viros imitari se dicūt. hie-
ronymū: augustinū: ambrosiū: gregoriū. qui nō solū hoīes sed ipsam diuinā que
oīa nutu suo regit maiestatē adorsi sermonibus. p̄sta inquiūt: da: fac: cōcede: mi-
serere: largire. Qui tn̄ multo ornatiꝰ pluralitate vti nouissent ꝙ̄ nos: Sed visum
est illis recte loquendi ducibꝰ ornatū oēm atq; leporē cōfundi: si vt modo fit locu
ti fuissent. His ego q̄ ꝯsentio nec meo noīe scribēs aliter quēpiā cōpello. Ad te
tn̄ daturus lr̄as quid agitā subdubito: veritus ne tuoꝝ hoīm plus ꝯsuetudini tri
buas ꝙ̄ meo iudicio: ⁊ arbitraris forsitan regibꝰ atq; principibꝰ nō aliter scribē-
dū esse ꝙ̄ ipsi scripserūt. Quibus mos est vti pluralitate. Mandamus inquiunt
volumꝰ facimꝰ. Sed hoc quod ab humilitate traxit originē nephas est ad iactā-
tiā ducere. Reges nāq; cū scribunt ⁊ si dn̄atū habeant vt quicq̄d eis placet legis
vigorē habeat. Ea tn̄ moderatione vtunt̄ cū scribunt vt precipiētes aliquid non
se solos videri velint fecisse sed cū alioꝝ ꝯsilio. Nec te moueat ꝙ principes infe-
riores scribētes sup̱ioribꝰ plēz numerū tāq; sup̱bie fomitē abijciant: sicut ad cesa
rē impero principē misse lr̄e manifestant. Scribit em̄ dux mediolani. Supplico
peto rogꝰ me vr̄e maiestati cōmissū facio. Nā ⁊ hoc rōnē hz aliā ꝙ̄ arbitrere. Et
q̄ inferiores ptātes a sup̱ioribꝰ diriuant̄: nō ab re est pluralitatē deponi cum in-
ferior scribit. tāq; dicat inferior ad te loquēs. O sup̱ior alioꝝ vice vti nō possum
q̄ tu illos mihi cōmisisti. quos erga alios representō: erga te minime: q̄ tu illos
⁊ me rep̄sentas. Q̄ v̄o regibꝰ ac magistratibꝰ cōsuetudo sit pluralitatē offerre ni
hil te vrgeat. Nā id est quod stomachabar mō. Quis em̄ idcirco pluralitatē prin-
cipibus dedat ꝙ ipsi ea propter moderationem vtant̄. Nō honorare hoc est. sed
deprimere atq; contēnere tanq; nil ipsi sine subditis queant. Quibus si vellemus
reuerentiā impartiri ꝙ ipsi modeste faciunt nos honorifice fugeremꝰ. Nec em̄
q̄ romanus pontifex seruoꝝ dei se seruū appellat: idcirco nos sibi scribentes eun-
dem sibi reddimus titulū: sed pro seruo seruoꝝ patrem dicimus patrum. Hec for
tasse nimiū longe sunt repetita principio que me a proposito remotius abduxe-
runt. Spero tamen his factū esse vt vel mecum sentias vel sequenti magnos au
tores mihi des veniam te singulariter alloquenti. Quod si alia rōne non facies:
tua saltē singularis benignitas ⁊ innata te monebit humanitas. Nūc quid sit q̄d
maluerim scribere absoluendū est. Nāq; cum in hanc patruelis tui cesaris curiā
veni: multa mihi de tua prestāte virtute sunt dicta. Alius benignitatē p̄cipuā refe
rebat. Aliꝰ mirificā honestatē atq; modestiā. Alius prudentē vltra ꝙ̄ etas ferret
te predicabat. Alius te liberalē ⁊ iusti amantissimū affirmat. Alius quod raro in-
ter huius etatis principes reꝑit̄. te latini sermonis obseruantissimū cōmemora-
bat. Quibus ex rebus ⁊ mirari te simul ⁊ amare accepi ⁊ tāq; monstrū putabam
adolescentē principem tot virtutibus elucescere. Non tamē statim credulus fui
nec omni voci p̄bui fidem accessi alios percontatus sum vniuersos. Reperi oēs
vno ore loquentes. Nec ista apud me satis adhesi lateri tuo ⁊ inter coronas no-
bilium tāq; explorator ingressus: mores tuos dum adhuc me ignorares sum spe-
culatus: attendi gestus: sermonē: vultū: nihil nō plus traui vidi modestū incessū
latinū incorruptū. Notaui famam res ipsa vicit: non potui mihi non credere: sed
oculos meos ⁊ aures tuarum virtutū testes admisi, ⁊ earū factus sum p̄dicator

quarũ antea fueram inquisitor. Nec me ista in assentoris modũ referre censeas.
Ante oia enim tibi suadeo vt omne genus adulatorꝝ quasi pestem teterrimã fu-
gias. vt nullos homines magis detesteris ꝙ eos qui tibi blandiunt̃ qui te corã
laudãt. qui omnia que facis ꝓbant qui vbi negas negãt ⁊ vbi affirmas affirmãt.
Aiunt aio apud terentiũ inquit gnato: ⁊ iuuenalis si dixerit estuo sudat. Nã hoc
est genus hominũ pessimũ: quod principes maxime deijcit ⁊ ꝓcipitat. Timendũ
nõ solũ adolescentie sed etiã senectuti. Cur tamen te palam cõmendauerim non
tacebo. Elucẽt sane in te quas cõmẽdaui virtutes: sed illas nõ retuli vt glorieris
non vt te iactes suꝑbias vel infleris. Solũ hec scribo vt custodias tantũ bonũ vt
serues ⁊ amplifices hunc thezaurũ: vt sic te habeas ꝙ virtutes tue cũ etate cre-
scant: ⁊ fias indies virtuosior: ne ĩ viciũ aliquorꝝ incidas qui boni fuerũt iuuenes
⁊ pessimi senes. Et vt est in ꝓuerbio bonus pullus mala gallina. Ego eñ cupio vt
ex bono adolescente fias vir optim⁹. Quod eo tibi facilius erit quo meli⁹ es nu-
tritus. Et sane debes ante oia genitori tuo clarissimo principi grates referre. qui
tuũ animũ excolẽdũ putauit: qui te sub disciplina tenuit ⁊ ꝓceptores tradidit eru
ditos. Hec eñ amplissima est supellex ⁊ hereditas ꝙ principatus melior. Opes
eñ ⁊ potẽtatus ⁊ hui⁹ honores seculi bona fortune sunt: fluxa: mutabilia: caduca
Que vt fortuna vult huc atq illuc ferunt̃. Illa eñ mortale gen⁹ quasi in ludo ha
bet ⁊ hũc deprimit hominẽ hũc extollit. Nec eñ magnũ est ex figulo regẽ ⁊ rursus
ex rege figulũ facere. Hinc est iuuenalis versus. Si fortuna volet fies de cõsule re
thor. Magn⁹ alexander subiecta india vt quãtũ poss3 oñdẽt Ortulanũ quẽdã ad
regni fastidiũ erexit. Dyocletian⁹ vo cũ orbis haberet imperiũ deposita purpura
⁊ fastib⁹: rigandis ortorꝝ oleribus ⁊ plantãdis arborib⁹ operam ꝑbuit. At animi
bona que sunt: cõtinentia: castitas: fortitudo. iusticia: moderatio: intellectus: in-
geniũ: memoria: stabili quodam nexu adherent homini: nec auferri a nobis nisi
cũ vita possunt: hec vere nostra sunt bona: hec dum luce inter mortales fruimur
vitã ꝓstant suauiorem. postq̃ migram⁹ ex hoc seculo spem dant felicitatis eterne.
Cũ ḡ has dotes natura tibi cõcesserit ⁊ parentes cura in te illas auxierit. monitũ
te esse volo vt serues bonũ qđ est in te. Ad quã rẽ maxime necessariũ censeo lr̃arꝝ
studiũ quo iam iniciatus extitis. Quia tamen iam illas videris quasi aliqđ iugũ
abiecisse. Nõ erit ab re si te ad eas coner reducere. Non eñ vt aliqui arbitrant̃.
idcirco principes discunt litteras vt latinũ scientes participare cum alienigenis
queant. Nã etsi hoc frugi est alia tñ nobilior rõ est. Quoniã eñ ois bene viuendi
norma litterarꝝ studio cõtinet̃: ideo illas expedit nosse. Nec sat est imbuisse prin
cipia nisi ⁊ vltra progressus fiat. Seculi tamen principes nostri plerũq illas ad
phos relegant aut iuris interpretes tãq principes non deceat bene viuere. Oro
igit̃ te ne his auscultes quoniã nemo in clarũ virũ aut famosũ principẽ põt eua-
dere nisi cũ nature dotibus adiunctã habeat doctrinã. Oẽs sane qui superiorib⁹
seculis claruerũt principes: studiosi lr̃arũ fuerũt. Philippus macedo alexandro
nato gauisus est ꝙ eo tp̄e filium habuisset quo florebat arestoteles. Nec aleãder
hac qua tu nũc es etate litteras a se relegauit. Sed profectus in asiã arestotelez
⁊ calistenẽ magistros secũ duxit: nec audire phiam inter armorꝝ strepitus ac tu-
multus cessauit. Felix nimirũ si vicio vinolentie caruisset. Alcibiades ⁊ temisto-
des q̄ apud grecos illustres habent̃ studiosi fuerũt phie. Epaminũdas theban⁹
qui grecie princeps est habitus: nõ miorẽ lr̃is q̃ armis operã tribuit. Trãsco ad
romanos. Quid limati⁹ quid eloquẽtius scribi põt ꝙ ea cõmentaria que iuli⁹ ce-
sar de se cõdidit. Is enim cum in gallia bellũ gereret diem armis. noctez lr̃is de-
dit. Heres eius augustus ⁊ orationẽ solutã ⁊ carmen optime dictauit. Extãtq
ab huc eius elegantissime versus in eneyden laudem. Quid fabios cornelios aut
cathones referã. Quid de pompeio dicam qui tam affectus lr̃is fuit vt egrotãtẽ
possidoniũ phm q̃uis cõsul ipe foret nõ omiserit in chado visitare. Catho cũ eẽt
latina plenus doctrina lr̃as grecas diu cõtempsit: postea propositi penitens qđ

iuuenis spreuit senes cōcupiuit. Nec dubitauit seniū suū lr̄is ꝑegrinis imbuere ⁊
ad greca volubilitatē os cōtorquere. Recte hi quidē qui ⁊ si principatū haberēt
dn̄arent ꝗ populis: seruire tn̄ lr̄is voluerūt. Sz norant illi platonis vocē q̄ dicta
diuinitus: tum a cicerone tuz a boetio refert. Beatas scz fore respublicas si recto
res earū studere sapientie cōtigisset: que sapiētia haud dubiū ex ph̄ie fontib⁹ hau-
rit. Tu tn̄ fortasse fabulosa reris que de antiquis sūt scripta qui ⁊ in ocio negociū
⁊ in negocio ociū diligenter referunt curasse. Sed hāc opinionē p̄nt tibi auferre
nōnulli viuentes: qui etsi reipublice presint ⁊ munera rogāt arduissima. discipli-
nas tamē nō negligūt. Leonellus marchio esten. tā eleganter scribit vt nihil inter
eius ⁊ ciceronis lr̄as putes distare. Sororia de marchione saluciarū dicunt mar-
chionis mantue filij ⁊ arma tractāt ⁊ lr̄as colūt. Alfonsus rex aragonū: cui ⁊ cilia
paret: ⁊ illa italie pars obedit que olim magna grecia dicebat: qui totiēs victus
tandē vicit: ⁊ aduersam fortunā in fauorē sui ꝯuertit: nūꝗ in castris est sine libris
quocūꝗ it: illuc ⁊ bibliotheca sequit. Siue in tectis est siue in tētorijs manet. sin
gulis diebus aut legit aliq̄d aut audit. Egredior italiā ⁊ penitus toto diuisus or-
be britanos petā vbi dux est cleocestrie. qui regnū qđ modo anglicū dicim⁹ pluri-
bus annis gubernauit. huic tanta lr̄arum est cura vt ex italia magistros asciuerit
poetarū ⁊ oratoꝝ interp̄tes. Vides ne qr ⁊ hoc seculū principes lr̄atos admittit.
Inter hos ⁊ tu poteris numerari si qđ cepisti studiū fueris ꝓsecut⁹. Nec em̄ ideo
lr̄atū te dicā ꝙ latinū ꝓnūcies. Nā etsi hoc pulchrū ē: coruis ⁊ picis dat. Victo
anthonio cū rediret octauian⁹: edoct⁹ latinū coru⁹. salue inq̄t auguste cesar impa
tor huic persianū illud. Qui expediuit psitaco suū chere picasꝗ docuit nr̄a verba
conari ⁊ addit cām magister artis ingenijꝗ largitor neutri. Quid tn̄ tibi videtur
cū venit hūgar⁹ aut ital⁹ aut gallic⁹ latineꝗ fat: cuz tu adolescens illos intelligas
alij senes tāꝗ surdi audiāt. Pulchri⁹ tn̄ erit ⁊ tunc te lr̄atū vocitabo: cū oratores
intelliges cū ph̄os nosces cū poetas tuapte ꝑcurres. Hoc tibi fortasse grande vi
det ⁊ arduū nimis haud sic ē. Nolo te noctes diesꝗ libros voluere. Sz vnā dū-
taxat cuiuslibet diei horā exposco quā lr̄is p̄beas. Illud aūt cure tibi eē volo: vt
doctus sit quē audias ⁊ prudens quē sumas mgr̄m: nec te vana tituloꝝ ambitio
fallat. Nō em̄ ꝓpterea doctior ē aliq̄s ꝙ magisterij nomē aut parisi⁹ ē aut athenis
sortitus. Ille aūt peritus est qui naturali predit⁹ ingenio vigili cura perscrutat⁹
est mgr̄os artiū autores: qui cū multa viderit atꝗ legerit libroꝝ volumia. tū me-
morie plurima cōmēdauerit. qui n̄ solū diuinis lr̄is sed etiā secularib⁹ sit imbut⁹
Ex his vnū apud te vellē degere. quo cū ꝓ tuo loquereris arbitrio q̄ tēp⁹ docēdi nō
ex se sumeret ꝫ tua ex volūtate q̄ cū velis legat cū nolis taceat. Sz tuū erit quot
dieb⁹ velle aliq̄d. Nāꝗ postꝗ biēnio hūc modū seruaueris. nimiruz plus te lucri
ex lectione corrosisse putabis q̄z si ꝓuinciā aliquā sis adept⁹. Ego quidem laudo
edes tuas militib⁹ plenas esse. Hi em̄ sūt qui tutant patriā ⁊ decoꝝ est armorum
gloria principē enitere: sed nullū apud te fore virū doctū nec laudo nec probo. Si
cut em̄ milites pascis ita ⁊ doctrinarū institutores nutrire posses qui te iusti ⁊ in-
iusti differētias ⁊ limites edocerēt: virūꝗ redderēt ex oi ꝑte ꝑfectū. Nō decet te il
los sequi q̄ vt sumpt⁹ minuāt doctores excludūt leones tn̄ pascūt. sicut ē illud iu-
uenalis. Nō hz infelix munitor qđ mittit amico. Quītilie qđ donet hz nec defuit
illi vnde emeret multa pascēdū carne leonē iam domitū. Et ironice subiūgit. Cō
stat leuiora belua sumptu. Nimirū ⁊ capiūt plus intestina poete. Sume igit tibi
grādis doctrine aliquē virū nec parcas expēsis vbi ingēs redūdat emolimentuz
Queris fortasse qđ emolimētū. Edicā paucis ne lr̄arū vtilitatē ꝯtēnas. Postꝗ
em̄ viriles attigeris annos ꝫ tibi honoris ⁊ ꝯmodi erit. vt te i ꝯsilio loquēte cete-
ri sileāt: cū tu vn⁹ plus oīb⁹ sapias: Nemo te decipe poterit: nemo dicere audebit
ꝫ equū ⁊ hoc iniquū nisi veꝝ id esse manifeste cognouerit. Si q̄s p̄sūpserit in ho-
nesti aliq̄d suadē p̄sto eris rōnib⁹ ꝯfutare. Si affari volueris ꝓlin q̄ pacto loquē
dū sit lr̄ete instituēt. Si aūt laudare aliquē aut vituꝑare volueris ⁊ quintilianus

⁊ cicero te docebit. Si bellū suscipiendū erit ⁊ armis opa danda vegetius modū
ostēdit ⁊ liuius ⁊ quintus curcius ⁊ iustinus ⁊ luci⁹ flor⁹ ⁊ suetoni⁹ ⁊ salustius cri-
spus. ⁊ historicoꝝ cunius. In quib⁹ ⁊ alexādri magni fortitudinē ⁊ hanibalis cal
liditatē ⁊ fabij versucias. ⁊ scipionis prudētiā ⁊ iulij cesaris disciplinā militarem
⁊ sertorij ac marcelli audaciā. ⁊ iugurte sagacitatē ⁊ oīm qui res bellicas gesserūt
artes inuenies. Nūq̄ tam multa experiundo videbis q̄z multa legēdo perdisces
Si quō rempublicā gubernes scire volueris. legēdi erūt tibi politicoꝝ libri quos
arestoteles composuit ⁊ leonardus arentinus latinos fecit. Veterē aūt trāslatio
nē tibi nequaq̄ assumes. q2 ⁊ eloquentiā viciat ⁊ intellectū minus vexat. Ad re-
gendā familiā ⁊ teip̄m: vtilis erit iconomica ethicaqz arestoteles: tum de officijs
cicero ⁊ eplē senece omnesqz libri ipsius. Quomodo regenda sit vxor scripsit frā-
ciscus barbarus venetus. Quomodo liberi educandi plutarchus. Quomodo te
cū amicis habere debeas ⁊ quō in senectute arpinas cicero. Idem quoqz de mor-
tis contēptu ⁊ aliarū passionuz scripsit in tusculanis. Morales v̄tutes quō am-
plectende sint ⁊ hi quos modo retuli autores: ⁊ post eos macrobius facūde tra-
diderūt. Vis agriculturā cognoscere: virgilius georgicoꝝ te admonebit. Vis or-
bis sitū mētis oculis ꝑlustrari ⁊ diuersarū prouinciarū situs ac mores intueri. ⁊
quid queqz regio ferat ⁊ quid queqz recuset: assit plinius de naturali historia: assit
ptolomeus: solinus: ysidorus hispaleñ. Vis celi sydera ⁊ planetarū cursus ⁊ grā
dinis ⁊ pluuiarū ⁊ fulminis causas scire: ad arestotelē redito: senecā virgiliū. Vis
regū mores ⁊ fastidia principātiū ꝑscrutari ſm senecā in tragedijs legito. Vis ple
beos hoīes ⁊ milites gloriosos ⁊ lenonū insidias ⁊ seruoꝝ deceptiones vt euitare
illas possis intelligere. plautū tibi ⁊ therentiū assumito. Vis quō fulmināda sint
vicia edoceri oracius iuuenalis ⁊ persius in ꝓmptu sint. Vis pastoꝝ cōsuetudi-
nem cernere bucolicon virgiliū habeto. Vis fabulas gentiū ⁊ fastos ⁊ tristiū mi
serias ⁊ amantiū eplās ⁊ amoris remedia nosse. Naso te versib⁹ erudiet. nec sta-
cius thebaidos vel archileidos inutilis erit sententijs grauibus vbiqz refertus.
Post hec v̄o vt fias ꝑfectior ⁊ cū de religione cogites: tum de salute aīe hierony-
mi libros euolues: augustini: ambrosij: gregorij: lactātij: cipriani: leonis. Scriptu-
rā sacrā semꝑ domi habebis: ⁊ nūc vetus nunc nouū intueberis testamētū. Hec
que nūc scribo: si q̄s doctus extra italiā legeret me maxime argueret q̄ inter auto
res legēdos nō numerauerim hugonē de sancto victore: aut alexandrū de ales vl̄
magnū albertū vel petrū blesensem ⁊ nicolaū de lira ⁊ alanū. ⁊ hanc nouarū tur-
bam. Sed tu caue ne istos audias. Nā etsi docti sunt: docere tū alios nequeunt.
Ego tibi id suadeo quod per me rectū puto: nec somnio. Sed viros totius italie
ꝑitissimos in hāc sñiam habeo cōcurrētes. Crede mihi nihil discendū est quod de
discere oporteat: sed illis in autoribus te exerce q̄ sunt ꝓbatiores. Suscipe nāqz
semꝑ optima debem⁹ ad imitandū. Tu ergo hos sequeris hos audies hosqz leges
quos tibi ꝑnominaui. Si vis ⁊ multarū rerū scius ⁊ princeps toto in orbe secula
ris ⁊ mirand⁹ haberi. Interueniēdū tamē nō suadeo vt cōiunct⁹ hominū fugias
Nec te solitariū eē volo: nisi cū meditari aliquid volueris ⁊ in secessuz mentis ꝓ-
gredi ad aliqd̄ temp⁹: imo suadeo vt sis affabilis vt cōis oībus vt te videndū ꝑ-
beas. vt nūc hos nūc illos alloquaris: vt cōsilia ingrediaris vt cōciones adeas:
vt populo te exhibeas ⁊ ꝑ te loquaris. Scio nāqz frugi eē q̄ hoīes lr̄is didicerūt
experimēto cōprobari. Nec ego hos hoīes laudo qui sic se lr̄is dedunt vt res cete
ras paruifaciāt qualē fuisse democritū diogenēqz cōstat: qui sibi dūtaxat vixerunt
Illi sunt omni laude ⁊ ꝑconio digni qui ⁊ reipublice seruierūt ⁊ lr̄arū studia non
omiserūt. vt ⁊ platonē ⁊ arestotelē ⁊ demostenē ⁊ iuliū ⁊ ciceronē ⁊ pliniū ⁊ mace-
natē ⁊ augustinū fecisse cōperimus. Hi nāqz quod ex lr̄is hauserant in admini-
strāda republica exercebāt. Idem ⁊ tu facies si vir ⁊ princeps optim⁹ esse volue
ris: lr̄is suum tēpus ⁊ suū reipublice dabis. Nūc iudiciū facies nūc tenebis consi
liū nūc arma tractabis. nūc rez familiarē respicies: ⁊ in his omnibus quid littere

valeāt experieris ⁊ ocij vtilitatē cū negocij cōmodo piūgēs: mirā oib⁹ de te spem
facies ⁊ vel solus vel cū paucis orbe toto mirandus habeberis princeps. Nec tā
splēdor forme tue qui est egregi⁹: nec vestes auree aut ornatus criniū ⁊ equorum
pōpa tantū te honestabit quātū ip̄arū decor līrarū ⁊ v̄tutū fama. Quoꝝ facies si
videri posset (vt arestoteles inq̄t) pulcrior est q̄z lucifer aut hesperus: ad hec aūt
sicuti mihi videt̄ iam tuapte incēsus es. Cū em̄ subditi tui nuper ex athesi veniē
tes maiestati regie supplicarūt vt te ad regendā ꝓuinciā mitteret. Nō sum dixti
adhuc adeo maturus vt gubernare patriā possim. Digna vox que tuo ꝓgredit̄
ex ore ⁊ quā oīs laudatura sit etas. Cōuenit em̄ quid ferre recusent ⁊ quid valeāt
humeri quēlibet meditari cū aliquid est gerenduꝫ: quia cui leta potenter erit res
sic demū recte se habebit. Nā qđ bias ait. Magistratus viruꝫ ostendit. Nos re
ctissime de principatu dicemus. In quo qui moderationē seruat dijs est q̄z homi
nib⁹ similior. Nec em̄ arduū est in paupertate seruare cōtinētiā: sed vt marcialis
ait. difficile est opibus nō tradere mores. Magna peccandi facultas sequit̄ prin
cipatū: adest irritamen gule: copia vini ⁊ quesitoꝝ vndiq̄z cibarioꝝ ⁊ laute gloria
mense: vt verbis vtamur lucani. Sunt mulieres formose que tuꝫ oculis tuꝫ ver
bis tum osculis tum amplexibus adolescentuloꝝ mētes ⁊ oculos fastinant. assūt
corruptores adulatores ioculatores histriones qui arcē adolescētie vndiq̄z nitū
tur expugnare. Ille auaricie cultor venalē iusticiā facit. Suscipe inquit hoc ⁊ cō
mendatū habe. Qui dat p̄liberalis est homo ⁊ habet multū qđ det: ali⁹ ad irā ꝓ
uocat in te inquit peccauit: suscipe gladiū vindica scelus. Tu princeps iniuriam
feres quā nec priuatus impunitam relinqueret. Mulier alius inquit formosa te
amat ⁊ amore tuo morit̄ cur nō cōpateris ⁊ misereris adolescentule ⁊ gaudes cū
ea. Eam⁹ venatū ait vir robustus q̄d torpes ceruoꝝ greges ⁊ aproꝝ clausi sunt.
Spectaculū tibi pulcrū p̄bebo. Ueni mitte hos senes respublicas tueri. Tu let⁹
esto dum tēpus fert. At hi quib⁹ in palatio viuēdi est cā. q̄d stas inquiunt p̄nceps:
iam epule allate sunt ⁊ frigescūt: veni duꝫ accipenser calidus est ⁊ anq̄z fumare le
pus desinat. Squilla est optima ⁊ aper ⁊ poletus in mensa. quid stas ⁊ voluptat
tantū amittis. Multi vicia suadent pauci v̄tutes. Quid faciat adolescēs: cuius
etas parū per se roboris habet ⁊ cui⁹ animus a natura ꝓcliuis est in libidinē. Uix
grandeui homines resistere tot blādicijs potuerint nedū dicā adolescētes. Sꝫ aiūt
aliqui. Consiliū habebit princeps: maiores natu astabūt: q̄d sit agenduꝫ. Primo
res patrie censebūt: scitū ē: sed oēs qui principē coronant facere illū amicū studēt
⁊ nō que sunt apta sed que iocūda putāt in cōsilio dicunt. ⁊ nitit̄ p̄ se quisq̄z vt ca
rior sit. nec est qui libera ꝓferat animi verba. Et q̄uis pars bene consulat: liberū
est adolescenti quos vult sequi. Et q̄r inexpertus est: parūq̄z pensi habet: non qđ
expedit sed qđ libet plerūq̄z amplectit̄. Et quippe queadmodum mea fert opinio
Aut maturū esse principē oportet ⁊ suo cōsilio fretū. Aut adeo rudē vt in modū
trunci nihil p̄ se disponat. ſ qđ maior p̄s suadet executioni mandet̄. Nā qui ali
quid scit minus tū q̄z satis est: periculosus est reipublice ⁊ imperia sepe subuertit,
cū non ad rōnem sed ad libidinē regat. Hinc est quod in libris regū puellum octo
annoꝝ bene rexisse cōperimus siue is septē annoꝝ fuit ioas filius ochozie. Non
em̄ is rexit: sed eius satrape regnū administrarūt. Est aūt principatus irritamētū
qđdā vicioꝝ: ⁊ admodū pauci reperiunt̄ q̄ nō aberrent. Cū frenis oībus sunt so
luti a saul vsq̄z ad sedechiā nouē ⁊ triginta reges in iuda ⁊ isrl' fuerūt. inter quos
solū octo boni cōnumerant̄. reliq̄ v̄o ignari: impiti: indocti: impotētes: auari: su
perbi: iracūdi crudeles: libidinosi: adulatoꝝ ⁊ stulticie serui. q̄ ambitione nescio
q̄ effrenata tāq̄z ad pestē mortaliū nati idolis seruiētes. bellis semꝑ indulserunt:
pacis atq̄z ocij hostes fuerūt. Et hi tū i populo dei regnabāt: ⁊ hoꝝ pleriq̄z p̄ ser
uos dn̄i ꝓphetas fuerūt vncti. Nec salomon q̄uis sciam ⁊ sapiam a deo fuisset as
secut⁹ p̄securare potuit. ſ adamauit mulieres alienigenas. ⁊ his copulat⁹ est ardē
tissimo amore. Fuerūtq̄z ei vxores quasi regine septuaginte ⁊ cōcubine trecēte: ⁊

auerterunt mulieres coꝛ eius vt sequeret deos alienos. Nec dauid q̄uis esset ele
ctus a deo vicijs caruit. siquidē ⁊ homicidiū simul ⁊ adulteriū ꝑpetrauit: qđ nō fe
cisset dum pastoꝛ erat: ſ3 eū licentia regni ꝓuocauit. Quid alius faciat cui minꝰ sit
roboꝛis: quid iuuenis quid adolescens. an est aliquis q̄ annis teneris dn̄ium cen
seat cōmittendū: cū sepe robustioꝛ etas sub illo deficiat. Prudenter tu quidē qui
patrueli ⁊ sanguini tuo potiꝰ q̄ȝ alijs credidisti: nec dn̄atum priꝰ suscipere q̄ȝ peri
tiā voluisti. Alius foꝛtasse aliter fecisset qui opinione inflatus sui: q̄đ ad me dixis
set obediētia ista: ego iā liber esse volo: iā scio bonū ⁊ malū: q̄đ meliꝰ est q̄ȝ impare
dicaȝ illi fac ⁊ faciet. Jā vt euolē tempꝰ est. Sic dedali filiꝰ vt est in fabulis. Nā q̄ȝ
cū pater alarū remigiū sibi ⁊ filio cera ⁊ pice coaptasset vt laboꝛinthi carcerē fuge
ret: liquidū petijt aerem ⁊ sequere me inquit icare: nec a me quoq̄ȝ recedas. Pa
ruit ille tamdiu quoad timoꝛ artis mā̄sit ignote: vbi v̄o iam se volādi scium puta
uit. nec se ampliꝰ rectoꝛe credidit indigere: iussuȝ patris egressus: ꝑcussis ampliꝰ
alis vagari cepit: ⁊ modo huc modo illuc discurrēs: ac cōtinuo altius euolās: re
gionē igniferā attigit vbi dissolutis alarū compaginibꝰ ⁊ omni pēna solis ardoꝛe
perusta ruinā fecit ⁊ nudus in mari cecidit: quod adhuc eius ex noīe vocat icariū
Prosequoꝛ iterꝫ fabulas. Phebon filiꝰ phebi patrē rogauit sibi vt quā peteret rē
ꝯcederet. Jurauit per stigem pater nihil se negaturū. Filius currū solis sibi regē
dū cōmitti postulauit: penituit phebum ꝓmissi: sciente tanti regiminis impotētē
natū: sed q2 iurarat negare nō potuit. (Quis cicero in officijs hoc iuramentum
potius rescindendū putasset) Ascēdit currū phebon. gloꝛiabundusq̄ȝ loꝛa recepit
tūq̄ȝ ⁊ se regem ⁊ deo similē arbitratus est: vbi v̄o ad mediū celi est ventū cū solis
equos inhibere nō posset: illiq̄ȝ vagarent ⁊ mundū omnē ignibus conflagrarent
iouis fulmie ictus est ⁊ in heridanū p̄cipitatus. Hisce figmentis admonēt queli
bet poete: vt anteq̄ȝ presit ⁊ dominet: vires suas regide menciat ne sub pondere
ruat. qm̄ onus est nō voluptas alijs imperare. Si mō id volumꝰ cū rōne efficere
⁊ eū finē regere ꝓpter quem reges sunt instituti. Leges romane que ab atheniensī
bus ⁊ spartanis quas tradiderūt liburgijs ⁊ solon sūt oꝛte pueros vsq̄ȝ in annū
quartūdecimū sub tutela esse voluerūt. Post hāc etatē in annū. xxiiij. curatoꝛes
adolescentibus dabāt. Nā ante hoc euū infirmā censebāt etatē. Eā ob cām cuȝ
duo scipiones a carthaginēsibꝰ in hispania fuerūt occisi: ⁊ hanibal armis italiam
p̄meret: iterū secū exercitū in hispaniā patrē et patruū vlturuȝ. Scipio affricanꝰ
maioꝛ repromittēs diu ꝑ senatū reiectus est q̄ꝛ quartū ⁊ vigesimū dūtaxat annū
esset natus. Tandē cum esset alius nemo qui se diceret ꝓfecturū ꝓuinciā: neces
sitate magisq̄ȝ volūtate senatus obtinuit. Carthaginēses eoꝝ impatoꝛe defuncto
amiltare imperiū filio qui iuuenis erat cōmittere recusarunt. Nec hanibal prius
dux penoꝝ creatus est q̄ȝ anno eēt occisus q̄ patri successerat. Rex numidie massi
nissa filios suos moꝛiēs q2 iuuenes erant romano p̄pl̄o et p̄seruām coꝛnelie familie
cōmendauit. Quid tibi gentiliū gesta cōmemoꝛo. Prohibēt sacri canones ante
xxiiij. annū fieri queq̄ȝ p̄sbyterū aut pōtificē an̄ trigesimū. Referamꝰ aliq̄d ex ve
teri testamēto. Nā et ibi q̄ȝ ꝯsilia iuuenū ad regimē patrie imatura videnť. Moꝛ
tuo salomone qui suꝑ duodecim tribꝰ regnabat: venit filiꝰ eius roboam in sichem
vbi cōgregatus erat omnis israhel ad cōstituendū eū regē. Et dixit multitudo pa
ter tuus durissimū iugū imposuit nobis. Tu itaq̄ȝ nunc iminue paululū de impe
rio patris tui et de iugo durissimo et seruiemꝰ tibi. Qui ait ite ad tercium diem ⁊
reuertimini ad me. Cūq̄ȝ abijsset populꝰ inijt cōsiliū rex cū senioꝛibꝰ qui respōde
runt. Si obedieris hodie populo huic: et petitioni eoꝝ cesseris: locutusq̄ȝ fueris
ad eos leuia erūt tibi serui cūctis diebꝰ. At ille reliquit ꝯsiliū senū ⁊ adhibuit ado
lescētes qui nutriti fuerūt cū eo: qui dixerūt ei. Sic loqueris populo huic minimꝰ
digitus meꝰ grossioꝛ ē doꝛso patris mei: ⁊ nūc pater meꝰ posuit suꝑ vos iugū: ego
aūt addā suꝑ iugū vestrū: pať meꝰ cecidit vos flagellis: ego aūt cedā vos scorpio
nibꝰ. Fecitq̄ȝ sic et irritato populo recesserūt ab eo decē tribꝰ: q̄ ꝯstituerīt sibi regē

Ieroboā filiū nabath. Sciſſuſq̄ē iſrabel impꝑpetuū: q̄ꝛ ineptus rex cōſilia iuuenū
recepit. Meli⁹ fuerat illū iuuenē infantē fuiſſe. Nā tūc ochozias fili⁹ ioram duos
⁊ viginti natus annos regnū accepit in iſrabel ⁊ afflixit populū dn̄i ⁊ fecit qđ ma
lū erat corā deo. Nec aliter ſe habuit achaz fili⁹ ioathan q̄ viginti annoꝝ erat cū
regnare cepit in iuda. Nemo peior q̄ manaſſes inť reges fuit qui .xij. etatis anno
ſuſcepit imperiū. Similis ei filius amon fuit qui regnū .xxij. etatis anno inchoa-
uit ⁊ a ſeruis ſuis ꝓpter ſcelera quib⁹ implicatus erat occiſus fuit. Quid ioachim
referā ⁊ duos ioachim patrē ⁊ filiū. aut ſedechiā nomine qui perdita ierosolyma
captus a caldeis pri⁹ an̄ ſe natos ſuos occidi vidit: poſtea ꝓuat⁹ eſt oculis. Hi oēs
infra .iij. ⁊ .xx. annū regnare ceperūt: ⁊ qm̄ inexꝑti erāt. malū corā deo gerētes: ⁊ ſe
⁊ ſuos populos peſſundarūt. Quoꝝ ſtulticie cōtraria eſt adoleſcentia tua. que lʒ
quātū in hac etate pōt eſſe multū prudētie ſortita ſit. ſpemq̄ maximā de ſua ſapi
entia ꝓbeat: nō tn̄ prius ad regendā ꝓuinciā mitti voluit q̄ ⁊ robur etatis ⁊ rerū
aſſequereť experientiā. Sciebas nāq̄ tuapte ingenio qm̄ nō recturus ſed regen-
dus ires. quod ſub patruele tuo ceſare nr̄o ſapiētiſſimo potius q̄ ſub alijs tolera
re voluiſti: vt interim dum etas creſcit regiā maieſtatē ſecutus interſis cōſilijs: iu
dicia noſcas: res arduas videas: viros ſapiētes audias: dietim fias rerū experien
tia doctior. At cū his ſeruandū eſt quod ſupra dixi vt temporis aliquod ſpacium
cōcedas lr̄is: que reliquas virtutes tuas condiant ⁊ illuſtrent: quibus ſi fueris vt
te ſpero futurū rite imbut⁹: cū ad regendū venies nō par alijs ſed oim̄ principum
eris ſpeculū: teq̄ vicini oēs ſuarū litiū moderatorē ⁊ arbitrū facient. Et quēad-
modū ad viſendā ſapientiā ſalomonis regina ſaba ⁊ alij orientales cōcurrerunt
ſic te totus occidēs venerabiť ⁊ ſeptentrio: ⁊ ad famā tue prudentie infiniti viſu
ri te venient. Eris enim quaſi ioſias ali⁹ filius amon. populū tuū recte gubernās
nec ad dexterā neq̄ ad ſiniſtrā declinans. Age igiť princeps optime ⁊ adoleſcēs
clariſſime dum tempus habes incumbe lr̄is: ediſce ſapientiam ⁊ ſtudio te prebe
Nec ſit tibi cure ſi res alique in athesi ſunt innouate: illas em̄ patruelis tu⁹ cōpo
net ⁊ pro ſua eximia tum ſapientia tū bonitate pacabit: teq̄ cum tempus aderit
⁊ dominio ⁊ virtutib⁹ auctū remittet in patriā. Interea regimen recte illi cōmiſſū
eſt: quia indiget athesis regio fauore ꝓpter finitimos plures qui tuis inhiant ter-
ris ⁊ apertis faucibus expectāt quō tuū poſſint patrimoniū deuorare. nec aliud
vereń q̄ nomen regium imperialēq̄ dignitatē. Et licet nōnulli aliqua impſen-
tiarū temptent: melius tn̄ regio q̄ ducali nomine compeſcentur: qui ſi tu regeres
adoleſcentiā contemnentes tuā acerbius affligerent terrā. Sed mitto hec quia
tu te ſciſti quid eſſet agendum ⁊ te regi cōmendaſti. Meū eſt te hortari vt lr̄arū
quanta ſit vtilitas quantuſq̄ fructus noſceris. Non nihil horarū ſtudio tribuas
quod iam tibi ſatis arbitror perſuaſum. Non eloquentia mea que nulla eſt ſʒ bo
nitate tua qui ab ipſa natura ſitire videris amorē ſcientie. Sed facio iam finem.
quia rumor vociferatio ⁊ ſtrepitus in quo ſum non fert vt plura dicā. Uenio em̄
inter clamores qui rumperent ſomnū druſo vituliſq̄ marinis. Unicū eſt toti cā-
cellarie receptaculū. Complures ſumus vnis in edibus cōmenſantes ⁊ combibē-
tes. Nec formice tam preſſe in ſuis antris q̄ nos vna in auleola degim⁹. Apes di
ſtincte cellulis i aluearib⁹ deliteſcūt: nos vno in cōclaui velut oues in ſeptis alter
alterū premimus. nec ſpuere quiſq̄ pōt niſi alterius cōmaculet veſtē. Tantumq̄
inter nos ſeruamus ſilentiū vt picas in nemoribus vel cornices aut in paludib⁹
ranas audire cenſeas te. Miror mei qui tantū exprimere tibi potuerim. Sʒ hoc
forſitan nimis eſt tibi. qui iam lr̄as quaſi iugum aliqđ abieciſti ⁊ nūc magis vocā
dus es ad ſtudium q̄ trahendus. Illud mihi moleſtum eſt q̄ ad te ſcribens inter
vexationes plurimas perpolire non potui quod te legere ſperaui. At tu veniam
dabis ⁊ loco ⁊ ingeniolo meo. quod tam hebes eſt vt nedum in tumultu ſed vix ī
quiete ornare queat quod ſcribit. Uale iam tandem ⁊ me quātum ceſar ꝓmittit
tuū habeto. Ex gretz.

Eneas silui⁹ poeta nicolao wartenburgẽsi. S.p.d. Querebaris mecū no-
cte p̃terita ꝙ amori operā dares: ne delibutū ac vincitū aīm soluere posses
Dixisti te nec virginē nec nuptā nec viduā amare: sed mulierē q̃uis pul-
chrā meretricē tn̄ q̃buslibet viris p̄cij cā sese substernētē. Id tibi molestū esse aie
bas libenterq̃ꝫ amorē hūc velle te postergare: ſ; viā modūq̃ꝫ nescire quo fieri liber ⁊
amore vacu⁹ posses. Nā ⁊ si plures sacerdotes ꝯsulueris. neminē tn̄ remedia q̃ ti
bi viderent̄ efficatia ꝓtulisse dicebas. Rogasti igit̄ me magnisq̃ꝫ p̄cib⁹ efflagitasti
egritudini tue vt aliquā efferrē medelā ac iter ostēderē tibi quo posses ardentis
amoris flāmas effugere. Parebo desiderio tuo. Salubria p̄bebo tibi remedia si
ea amplecti volueris. Nec verebor medici culpā mihi ascribi: si tu obediētis egro
ti ꝑsonā susceperis: q̃uis arbitror q̃s cōsuluisti sacerdotes satis tibi fecisse si p̄cepta
tenuisses que illi dederūt. Sed tibi visa fuerūt fortasse grauia. Nā cū dicerent fu
ge illā: nihil sibi loquaris: nihil de illa audias: durū verbū visuꝫ est. Ac febricitās
quoq̃ꝫ inuitus audit frigida pocula sibi negari. Si tn̄ sanari vult qđ medicus mā
dat diligenter obseruabit. Tu ḡ mi nicolae si vis amorē euadere liberq̃ꝫ fieri: pre
para te vt que precipiā facias. Noscito egrotū te fore maximaq̃ꝫ infirmitate de-
tentū: ⁊ ꝓpter sanitatē dura ⁊ aspera esse plura subeunda. Nēpe egrotus est mi ni
colae omnis eīn qui amat. Ac ne dum egrotus sed seruitute etiā captus atq̃ꝫ in-
sanus ⁊ amens. De amore inquā illicito. Nā deū colere ⁊ amare parentes vxorē
⁊ liberos virtutis est nō vicij: sanitatisq̃ꝫ nō egritudinis. Ac tu amorē illicitū seq̄-
ris. Quid tu esse amorē illicitū de quo iam loq̄mur credis. Veteres putarūt illum
ex venere vulcanoq̃ꝫ natū puerū cecū alatū sagittā in manibus habentē. quibus
viros ac mulieres feriens ardorē dilectionis infunderet. Apud virgiliū legimus
Nunc scio quid sit amor duris in cantibus illum ismarus aut rodope aut extremi
garamantes nec generis nostri puerū: nec sanguinis edunt. Sed error hic morta
lis populis fuit: qui veritatē attingere non potuit amor. vt in tragedijs inquit se-
neca. Nihil aliud est nisi vis quedā magna mētis: blandusq̃ꝫ animi calor iuuenta
gignit̄ luxu ocio ⁊ inter leta fortune bona nutrit̄. Hic mentē hominis eripit: iudi
cium omne peruertit: sensum hebetat: animū extinguit. Nāq̃ꝫ cuꝫ mulierē diligis
nō in te sed in illa viuis. Quid igit̄ peius est q̃ꝫ viuentē non vincere q̃ꝫ sensum ha
bentē non sentire: q̃ꝫ oculis preditū nō videre. Equidē qui amat in alium mutat̄
virū: nec loquit̄ nec facit que ante solebat. Hinc ꝑmeno apud therentiū. Dij bo-
ni quid hoc morbi est adeon homines mutarier ex amore nō cognoscas eundem
esse. Putat comicus morbū eē amorē: nec male putat: nam ⁊ apud macrobium:
luxuriā que vel mater amoris est: vel filia teterrimi morbi parteꝫ ypocras esse di
cit. Hic morbus plerūq̃ꝫ iuuenes aggredit̄: sed viros quoq̃ꝫ senesq̃ꝫ vexat. tātoq̃ꝫ
periculosior ⁊ risu dignior est: quanto ꝑsona que capta est etate aut scientia cen-
set̄ prestātior. Cuꝫ ergo ꝓpolite captus sis amoriq̃ꝫ seruias: scias te morbosuꝫ eē.
Si morbosus es liberari stude. Nam quis morbū patit̄ qui curari non velit. Sa
ne vt morbus grauior est acerbior periculosior eo morbosi maior ē de sanitate cu
ra. Tua infirmitas magna est: sit ⁊ cure diligentia magna. Cogita mi nicolae quo
in statu es. Tu nihil te extimas: quicquid tibi eueniat leue est. Solū super amicā
anxius est. Non parentes nō necessarios non benefactores magnifacis. Solus
tuus animus in amica est. Illam amas illam promoues illam somnias de illa co
gitas de illa loqueris de illa suspiras: nihil agis quin memoriam eius habeas. En
stulticiā amentiā morbūq̃ꝫ teterrimū. An non est petenda cura. Quis non hoc
morbo sanari velit. Ceterum ad salutē tuā hec sunt necessaria nicolae que si fece
ris sanus eris si neglexeris sepelieris in morbo tuo: nec te quisq̃ꝫ iuuari poterit.
Cogita primū ꝙ remote a preceptis dei recessisti. qui cū debeas deum ex toto cor-
de diligere creaturā amasti: ⁊ in ea omnē tuam delectationem ⁊ oblectationē po-

fuisti:sic eñ fact⁹es idoloꝝ cultoꝛ. Nã q̄ creaturã deo ꝑponit idolatra est. Nega
bis te idolatrã eẽ q̄i nõ ꝑponas creatori creatũ. At si verũ fateri vis plus tuam
amicã diligis quã deũ. Nã q̄ de⁹ mãdat negligis:postergas:contẽnis. Que vult
amica sũma cũ diligentia curas adimplere. ⁊ h̄ nẽpe est ꝑferre mulierẽ deo. Heu
q̄ȝ magnũ ẽ malũ q̄ȝ ꝑiculosum q̄ȝ detestabile creaturã sic amare vt deũ ꝑuifacias.
De⁹ cũ esses nihil te aliquid eẽ fecit vt posses scire diuina sacr̄a ⁊ viã qua itur in ce
lũ. Ipse q̄ȝ deus cũ ob culpã primi parẽtis tu ⁊ ceteri hoĩes paradisuȝ amiseritis
nasci ꝑ te voluit fieri hõ:capi:cedi:vituparí:crucifigi:mori:ac suo te ꝑcioso redi-
mere sanguine. En q̄ȝ magna ingratitudo est iniq̄tas:inhumanitas:feritas:hunc
q̄ tãta ꝑ te fecerit ꝓpter vilẽ relinq̄re mulierculã. H̄ sat̄ te ceterosq̄ȝ xp̄ianos mo-
uere dȝ ab amorib⁹ illicit̄ deo soli seruire. Sȝ cogita vlteri⁹ q̄d agis nicolae. Pul-
cra tibi videt̄ amica tua:credis ne sic sꝑ pulcra erit. Res ẽ forma fugax vt inquit
tragedi⁹:mulier q̄ hodie formosa est cras deformis erit. Quid tua bona ꝑpetua ⁊
imutabilia ꝑ caducis mutabilibusq̄ȝ ꝑmutas. Sit vt putas spectabili forma mu
lier:leue h̄ bonũ est. Nihil forma mulieris ẽ nisi morib⁹ adiuta. Castitas ẽ que fe
minã laudat nõ forma. Tu nõ castitatẽ seq̄ris:formã solũ amas. Forma hec vti
vt flos agri decidit. Rosa mane rubet:sero lãguescit. Nihil formosi⁹ ẽ ꝟtute atq̄ȝ
honestate:si hãc intuereris multo tibi formosior videret̄ q̄ȝ tua sit amica. Etenĩ nec
lucifer nec hesper⁹ tã decor⁹ ẽ q̄ȝ ipsa facies honestat̄:quã q̄ relinq̄t ꝓpter mulierez
extima oro q̄ȝ sit delir⁹ ⁊ amẽs. Ceteꝝ nicolae vt tecũ ñ mult̄ vtar. Hec quã amas
mulier nõ tua sola ẽ:ȝ cõplures eã habẽt. Nec ipsa te solũ amat:ȝ alios q̄ȝ diligit
Quid tu in turba vis facere. Cogita te iam eẽ in vespo iã senẽ iã meriti ꝓximum
Vis ne cũ iuuenib⁹ ꝯtẽdere:vis cũ robustis pugnare. Quid tibi in eo ꝑlio q̄ris
in quo victor succũbes. Magna res ẽ virũ senẽ a iuuenib⁹ extorq̄re mulierẽ. Sis
tñ potẽs vt extorqueas q̄d vicisti cũ ꝑliũ huĩoi sit vt vincẽs succũbat. Quid ẽ oro
mulier:nisi iuuẽtutis expilatrix viroꝝ rapina. senũ mors patrimonij deuoratrix
honoris ꝑnicies:pabulũ diaboli.ianua mortis.inferni supplementũ. Cogita nico
lae quot mala ꝑ mulierẽ obuenerit:cũ salomõ:cũ holofernes:cũ sampson ꝑ mu-
lierẽ decepti fuerint. Nõ te credas sic fortẽ esse vt nõ illudaris. Sed quãto viris
illis debilior es:incautior:imprudẽtior:tanto te ab eo loco semoue in quo potes
decipi. Nihil est mulieris amor q̄ cũ peccato sit. Nõ est in muliere stabilitas q̄ nũc
te amat cras aliũ amabit. Quid tu hũc amorẽ extimes qui in plures diuisus est.
Nulla mulier tã fixe aliquẽ amauit.que veniente nouo ꝓco nouisq̄ȝ precibus vel
munerib⁹:non mutarit amorẽ. Mulier est animal imꝑfectũ:variũ:fallax multis
morbis passionibusq̄ȝ subiectũ:sine fide:sine timore:sine cõstãtia:sine pietate. De
his loquor mulierib⁹ q̄ turpes admittũt amores. Nũq̄ȝ he stabiles sunt. Nãq̄ȝ vt
semel a recto tramite recesserũt:iã se liberas arbitrant̄.vt quocũq̄ȝ velint vagent̄
nec ampli⁹ vel mariti vel amici timorẽ habẽt. Credo equidẽ illã coeundi fetidam
voluptatẽ tibi qui iã senio exhaustus es parũ placere. Nã q̄d neduȝ tibi antiquo
⁊ arido:ȝ iuueni humecto illa inepta ⁊ spurcida voluptas cõferre põt:quã mox
penitudo ꝯsequit̄.an nõ magna res est ammonitio illa accitatio siue cõmutatio
quedã que post peccatũ euestigio mentẽ hominis cruciat:q̄ȝ iniqu⁹ est hõ.qui to-
ciens ammonitus nõ quiescit qui punitus non emendat̄.qui correctus non effi-
cit̄ melior. Quid ille actus carnalis operat̄ nisi carnis interituȝ vtinã solã carnẽ
interimeret ⁊ nõ occideret animã. At duo cum inuicẽ coeũt vir atq̄ȝ femina:qua-
si duo vasa testea mihi vident̄:que inter se confricent̄ donec rumpant̄ ⁊ ad nihi-
lum redigant̄. Tu tamen non in coitu sed in visu sermoneq̄ȝ forsitan oblectaris
Quid obsecro in visu est tam pulchrũ vt non inuenias aliquid pulchri⁹. Pulchri
tudo quã debemus querere in celo est:cui nulla põt res mũdana comparari. In
illa omnis ꝑfectio est:mundana semper diminuta sunt. Illa ꝑpetua.hec caduca.
Illa fixa.hec fluxa.hanc quã tu miraris formam paulũ quid febris eripiet.aut si
morbus abfuerit:senectus nõ deerit que illam teretẽ succi plenãq̄ȝ facieȝ rugosaȝ
crispãq̄ȝ reddat. Sicut illa que nũc mirarĩ mẽbra de cursu tꝑis arida nigra squa-

lida fetore ac spurcitiā plena. Nō oculi splendorē vndiqꝫ seruabunt. Fetebit os:
collū incuruabit. Corpꝰ vndiqꝫ sicco ⁊ arido trunco fiet simile. Cogita hec ⁊ auer
te spem priusqꝫ fuge ꝙ̄ priueris. Multo eīm meliꝰ est rem ꝯtēnere ꝙ̄ ꝑdere. Iam
vero de sermone sua dulci placido ⁊ mellifluo quo te dicis oblectari admoduꝫ mi-
ror. Quid eīm sermo muliebris in se dulce habet. Quid dicit tibi amica. Nempe
aut queritur aut plorat aut minat̄: aut tibi inanes refert fabulas. Dicit quid cum
vicina fecerit: q̄d somniauerit. quot oua gallina pepit. quibus floribꝰ serta cōpo-
nant̄. Omnis sermo mulieris de re vana leuiqꝫ est. In quo qui oblectat̄: ⁊ ip̄m le
uē esse oportet. Narrat tibi nōnūqꝫ ⁊ cū alio amatore ⁊ quo pacto iacuerit. q̄d do
ni recepit: quā cenā habuerit: quibus voluptatibꝰ fuerit vsa. Que res nō gaudiū
tibi: sed cruciatū afferūt. Sꝫ accipe q̄ velis gaudia i sermone amice. eris ne amēs
rōnisqꝫ inops vt nō magis in alicuiꝰ docti viri verbis sermonibusqꝫ leteris. Resu
me oīa simul que in amore sunt gaudia. rursuqꝫ tedia: multa ista: pauca illa repe-
ries. Veraqꝫ illius sniam dices qui parū mellis in multo fello mersum inq̄t amo
rē esse. Cum ꝰ nicolae totus amor de quo loquimur vanus asper amarus dāno-
susqꝫ sit: ⁊ hominē morbo grauissimo teneat: curandū est vt ab eo libereris. Cura
aūt ea est vt menti tue ꝑsuadeas malū esse amorē. Post hec declines amice sermo
nē: ociū fugias in negocio semꝑ sis: viros bonos qui te instruant sequaris. nulli
ludo, nulli cōuiuio intersis. Si quid largita est amica abs te abijcias. Nihil pe-
nes te sit q̄d illius fuerit. puta illā esse nunciū dyaboli qui te perdere velit. Sint
in memoria xp̄i beneficia q̄ tibi impēdit. Cogita quot benefaciēti p̄mia in celesti
bus sedibꝰ. ⁊ q̄t malefaciēti supplicia apud inferos ꝑpata sūt. Cogita dies tuos as
sidue fieri breuiores. instareqꝫ semꝑ vltimū. Cogita q̄ irrisui est qui amat ⁊ p̄ser-
tim vir euo maturus. Cogita instabilē mulieris aīm: cogita ꝑditionē temporis q̄
nihil est p̄ciosius. Cogita dissipationē bonoꝝ. Cogita vitā quā viuimꝰ breuissimā
in hoc seculo ꝙ̄uis voluptatibꝰ sit dedita ⁊ in alio mundo quē inq̄rimꝰ nullū eē fi-
nē. Hec si tecū sedulo cogitaueris p̄ceptaqꝫ ista tenueris amoreꝫ quo cruciaris a
te breui tp̄e relegabis virūqꝫ te p̄stabis deo gratū celoqꝫ dignum. Vale.

Epistola. cvij.

Frisingeñ. episcopatus de-
spōsat̄ henrico schlick.

Eneas siluius poeta Reuerendo patri. d. henrico schlick electo frisingen.
S. p. d. Heri dum casus nescio q̄s in curiā me duxisset. Iohs nieperg lit-
teras quasdam ducis bauarie alberti. sibi ⁊ walthero zebinger destinatos
produxit. wolfgāgoqꝫ nostro legēdas dedit. In his scriptū erat iohāneꝫ cardina
lē sancti martini in ep̄m frisingeñ. electū ac rite cōfirmatū fuisse nec aliud sibi ob-
re ad possessionē adipiscendā nisi regem ⁊ casparem schlick quod sibi iniustū tū.
tum inhumanū videret̄. cum ille ius haberet caspar nihil tituli; posset ostendere.
Rogabant̄ ergo illi duo magnisqꝫ precibus orabant̄ vt cardinali essent auxilio.
regemqꝫ hac infamia liberarent queꝫ totus orbis iniuriari ⁊ vim facere iohanni
cardinali cognosceret. Cardinalē vero iam eē ꝓpositi regem visere. Sed cū hi duo
pusi regū currus aurige forent. rotas voluere deberent: ⁊ obuiare ne cardinaleꝫ
oporteret venire iniurias questuꝫ. Hec ergo ꝑtim intellexi duꝫ legerent̄. Nā ar-
rigo aures cū frisingeñ. eccliam audio nominari. Partim vero exposuit mihi wolf
gangꝰ. Nihil illi ad hec respōderūt. Sed id bonā in partē suꝫ interp̄tatꝰ q̄n lectu
ra cōmissa est nostro. Si q̄d eīm male mētis illi habuissent nō ꝑmisissent nos hec
scire. Nā qui nocere vult eos fugitat q̄ possunt obsistere: he vero lr̄e cur scripte sint
⁊ cuiꝰ suasu tāto magis existimare potestis ꝙ̄ ego: quāto iudiciū vestrū est ad cō-
iecturā ꝙ̄ meū sagaciꝰ. Mihi nō est verisimile h̄ fuisse scriptū nisi ex hac curia cō-
monitio ꝓcessisset. Oportuit nāqꝫ priꝰ scitū eē q̄ forēt ⁊ apud regē auditi ⁊ vestre
ꝑtis defensores. Ac mira res vt eadē dies res cōtrarias tulerit ⁊ nūc mesticiā nūc
leticiā dederit. Verū est q̄d dici solet. Multa dies variusqꝫ labor mutabilis eui.
Retulit in melius nemo diē laudet aut damnet nisi adueniente sero. Hec mane

cõtigerunt. Sero aũt ad me venit tabellariꝰ aplicus q̃ te q̃ritãs afferre lr̃as tue
ꝓmissionis se dixit. Suscepimꝰ eũ oẽs gaudio pleni. Et in cena nobiscũ habuimꝰ
Is q2 nõ reperit te statuerat se wiennã venturũ laturũq3 lr̃as. Sed amonui sibi
hãc mentẽ retinuiq3 apud me lr̃as ꝓuisionis que sunt numero nouẽ duas clau-
sas ad te remitto ⁊ missiuas oẽs que tuz tibi tuz cancellario dirigunt. Nõ visum
est mihi tutũ principales lr̃as maiori dimitti ꝑiculo. Scitis q2 insidie sunt: ⁊ iã no
tum erat pluribꝰ in hac curia hũc aduenisse nũciũ. Satis est tibi has lr̃as in cãcel-
laria fore. Nã ⁊ huc rediture essent cũ petenda possessio sit. Littere pleni sũt pro
uidentq3 tibi ꝑ reseruationẽ. Et date sũt oẽs senis ex die tibi noto. Ego h̃ mane
id regi dicã nõ petẽs possessionẽ. q2 nihil ꝓficerẽ ⁊ stultũ ẽ petere quod impetra-
ri nõ põt. Scio hoc reseruari in aduẽtũ cãcellarij. S3 volo regez sciri nihil falsi ꝑ
cãcellariũ sibi scriptũ fuisse de lr̃is. Nũc mihi ꝯsultũ videt̃ vt cãcellario mox scri-
bã: ⁊ vt hãc meã ep̃lam sibi destines ne q̃d ignoret ne vel aliũ in curiã mittat nũ-
ciũ: ⁊ vt ꝗ3 festinant̃ veniat puto possessionẽ haberi posse. Ego lr̃as diligent̃ asser
uabo. Nõ eẽt forsitan absq3 vsu certũ nũciuz illi rursus mittere: tu tñ fac vt libet
Et me si q̃d ampliꝰ actuꝝ vis scribe q2 ꝓna est obediẽtia mea. Uale optime.

Epistola. cviij.

Somnium de fortuna.

Eneas siluiꝰ poeta S. p. d. dño procopio de rabenstain militi lr̃ato ⁊ p̃stãti
Noctu p̃terita priꝰ ꝗ3 me q̃eti cõmitterẽ: multa mecũ de te locutꝰ suz. Mi-
rabar tuis virtutibꝰ nõ dari locũ cõueniẽtẽ: q2 l3 acceptus sis cesari. nõ tñ
vt par esset efferri te video. Nã cũ reluceat in te nobilitas ⁊ ꝓbitas: nõ video cur
int̃ primores poni nõ debeas. Accusaui ꝗ̃ fortunã q̃ tũ honoris tuz diuitiarũ cre-
dit̃ dispẽsatrix pluraq3 mecũ stomachatus dixi vt q̃ viros p̃meret bonos: extolle
ret malos: nec finẽ feci donec altꝰ me somnꝰ oppressit. Inter dormiendũ ꝟo mira
ꝑ quietẽ sum cõtẽplatus q̃ tibi nũc referre decreui. Tu arrige aures resq3 tuz mi-
ras tũ stupẽdas agnosce. Ia3 noctis decurso spacio syderibꝰ dubijs postꝗ3 pigri
boete frigida sarrata circũegerãt visionẽ hãc habui. In locos letos ⁊ amena vi-
reta deueni. gramineꝰ campꝰ in medio fortunati nemoris erat riuo cinctꝰ ⁊ muro
due illic porte: altera cornea: altera cãdẽti nitẽs elephãte. Muri altissimi ex ada
mãte cõstructi. Riuꝰ imense ꝓfũditat̃. Nulli accessus ad portas nisi ꝑ põtes: qui
tñ cathenis eleuati pauci aduenietibꝰ dimittebant̃. In ripis e regione portaꝝ ex
istentibꝰ: ingẽs viroꝝ ac feiaꝝ turba ꝯsedebãt. tẽdẽtesq3 manꝰ orabãt trãsmitti.
Territꝰ hac nouitate dũ hac ⁊ illac circũcurso. Plures mihi obuij dant̃ q̃ꝝ facies
agnoscebã. nescio tñ q̃re factũ sic vt nẽo mihi h̃mõis copiã facẽt. Ueni ad corneã
portã: i cuiꝰ sũmo h̃ ꝟba lr̃is antiq̃s iscripta ꝯspexi. paucos admitto. huo paucio-
res. Quidꝰ nosse q̃d foret iterꝰ. Iuuenẽ q̃ supra turriz erat magnis p̃cibꝰ obsecra
ui (icassuz tñ) mihi vt fores pãderet. Tũ forte adolescẽs venit mag̃ comitãte ca-
therua. Cog̃sco habitũ ex rheni ꝑtibꝰ erat. Quisnã hic ẽ inq̃3 accedit me vir togatꝰ
credo me italũ nouit italꝰ: ⁊ ludouicꝰ ẽ h̃ ait dux bauarie. princeps elector q̃ trãs
illũ murũ nos ducet: at ego mi vir ipetra ⁊ mihi trãsituz: si q̃d iurꝭ h3 cõis int̃ nos
p̃ria. Faciã inq̃t ille virq3 locuti eramꝰ cũ põtibꝰ dimissis ludouicꝰ igressꝰ ẽ ⁊ vna
secũ ꝗ3 pl'es alij q̃s ianitor noĩatiz appellauit. Ego vt explorator sub palio p̃ncipis
q̃ ludouico hẽbat ⁊ vnꝰ ex brãdẽburgeñ. marchionibꝰ visus ẽ latitãs itraui. Illic
florea prata riui tũ lacte tũ vio currẽtes: frigidi fõtes. lacꝰ piscibꝰ pleni: balnea sua
uissima: dẽsi luci: vineta sꝑ vuis onusta: arbores ꝑpetui autũni: q̃les ortꝰ hesperi-
dũ vl' ꝓbeates habuisse credũt̃. Põa q̃rũ solo pastarij odore ꝑ siluas. fere mẽsuete
captu faciles. Uolucres ⁊ esui ⁊ cãtui nate. vnicꝰ ẽ apd̃ ethiopes locꝰ eliotrapeza
nũcupatꝰ: opiparij epul'sꝑ refertꝰ q̃bꝰ idiscretim oẽs vescũt̃. apd̃ quẽ lacꝰ tenuis la
ticis haustu saluberrimꝰ. Hic plima sunt hmõi loca. mẽse sub arboribꝰ ꝑate gẽma
tis vascul' paterisq3 aureis onerate. Nullũ falernũ cõparari vino põt qd̃ ex viuo
saxo illic manat. Mella passi3 fluũt: arũdineta succaro plena. Omne genꝰ aroma
tũ ex arbore cadit. Auri ⁊ argẽti inexhauste minere. Lapilli p̃ciosi tãq3 cerusa i ne-

moribꝰ ꝑdēt venuste puelle: elegātesq; iuuenes ꝑpetuas ducūt coreas. Quicq̄d
musicū ē illic resonat. Nō tā voluptuosam suis sequacibꝰ paradisuꝫ machometꝰ
repromisit. q̄ꝫ hic vidisses. Dispēsatores huc 7 illuc discurrebāt bachꝰ ceres 7 ve-
nus. Silua mirthea cōcubitꝰ admittebat. Iā ego ex palio prodierā cupidusq; vi
dēdi ꝑ medias letātiū turbas ibā securus. Tuꝫ vegius poeta laudēsis me aggre
dit. Et o inq̄t enea quo huc pacto venisti. amplexus amicū exposui casuꝫ. Tū ille
voluissem te vocatū fuisse. Nā hic ꝑter iussuꝫ here nemo manere pōt. Illa si te vi
derit mox iubebit expelli. Tū ego que nā ē hec dn̄a cuiꝰ expectat vocatio. Hera
fortuna rn̄dit vegiꝰ cuiꝰ munēe oēs q̄ sumꝰ h̄ feliciē viuimꝰ illi totꝰ obedit orbis q̄c-
q̄d hec iussit factū ē. Tū ego ḡ tu ex felicibꝰ vnꝰ es q̄ solebas eē q̄ꝫ miser. Suꝫ inq̄t
vegiꝰ: dilexit me tandē hec dn̄a. sūmiq; pōtificis mihi graꝫ cōciliauit canonicūq;
basilice. s. petri fecit. Ha inquā ego iā incipiā colere tuā dn̄am si q̄s bonos euehit
Ego sepe eā inuectꝰ suꝫ q̄ malis bonā 7 malā bonis eā videbā. Scis q̄ꝫ bonꝰ fue-
rit socrates nūq̄ꝫ illi arrisit. Platonē q̄ fuit phoꝝ maximꝰ in ꝟuitutē redegit. Pit
tagorā sꝑ vagari cōpulit. Ciceronē q̄uis ex rethore ꝯsulē fecerit. in manus tamē
postmodū inimicoꝝ dedit 7 anthonij gladiꝰ interemit. Scipioneꝫ in exiliū misit.
Fabriciū in catino terreo seu ligneo comedere fecit. Primū cathonē paupertate
grauauit: sibi vt manus cōsciret alterū iussit. Aspice viuentes. Quid iuliano car
dinali sci angeli tot ꝟtutibꝰ ornato repensuꝫ vides. Quid iohi sci petri. Iohi sci
calixti: ac iohāni tarētino eiusdē ordinis viris. Quid est his q̄d vel ꝓbitati vl' scie
corrospōdeat. Quis dicere pōt. Casparē cācellariū q̄uis ducē sibi coniugē copu
larit. dignas laboꝝ retributiones tulisse q̄ iā triū cesarū cācellariꝰ fuit: wilhelmꝰ
de lapide miles insignis: nō minus lraꝝ q̄ꝫ armoꝝ scius: qui mundū virtutꝫ agno
scēde cupidus peragrauit: quid suis meritis dignū est assecutus. Campisius no-
ster phia plenꝰ. q̄ sedis aplice seruitijs etatē suā consecrauit pauperior codro est.
Unicus miles est aut si comites habet vix quatuor sunt. Procopiꝰ bohemꝰ in cu
ria cesaris qui licet lras amet colatq; indocti tamen atq; hebetes sibi ꝑferūt. No
lo referre quos asinos viderim exaltatos sup cedros libani: qui etiā hodie florēt
homines sine lris: elingues sine sensu: vix manꝰ dextra quot habeat digitos norūt
Securiꝰ est mortuos q̄ꝫ viuētes carpere. Quid deteriꝰ aut horribiliꝰ monstrū ne-
rone fuit. Quid tyberio sceleratiꝰ. his tamen imperia q̄ꝫ vespasiano 7 tito pijs ce
saribus diuturni ora fuerūt. Quid domiciano turpiꝰ. bestiā tn̄ illā mundi ceruici
bus imminentē pluribꝰ annis ꝑtulit orbis. Iouinianum q̄r religiosus clemensq;
fuit oppressum fumo carbonū mox amisit. Quot crispinus villas erexit mōstruꝫ
a vicijs nulla virtute redemptū. Spado claudij neronis pophides tot diuitias
possedit: vt edes suas ornatiores 7 ampliores capitolio construeret. Gabrinꝰ cre
monen̄. vij. dn̄os suos interemit quibus in fetida sepultis cloaca dn̄atum susce-
pit. Non possum viuentē aliquē nō tangere patrē philippi ducis q̄ nūc burgūdiā
tenet: in presentia regis francie prepositꝰ parisien̄. securi ꝑcussit. Is nūc in prouin
cia quietissimā habet vitā: pinguibꝰ agris donatus. Hic tn̄ 7 homicidiū fecit 7 pu
blicā fidē fregit: qui miser ille secutus fuerat. Hec mihi bilē sepiꝰ cōmouerunt. At
postq̄ꝫ te virū ꝓbū 7 doctū iā fortune blādimētis video delinitū: fio mitior illi: pu
toq; te nō solū ex bonoꝝ numero gratū esse huic matrone: sed duc me oro vt illaꝫ
intuear. Ita est inq̄t vegiꝰ plures boni sūt i hoc ꝯuētu q̄uis mihi non arrogo q̄d
tu nomē das. Scio me peccati reū eē: indignūq; gradu meo: ꝫ ita placitū est tuꝫ
fortune tū meo pōtifici. atq; vt agnoscas bonos q̄ꝫ huic dn̄e gratos eē. Audi me
parūper nolo cōstātino magno nerue troiano duobusq; theodosijs ipsiq; primo
augusto quāta felicitas arriserit q̄r probi fuerūt nūc disputare. Ad viuos venio.
Quid tuo cesari religiosissimo. Quid meo pōtifici sanctissimo. Num blandā for-
tuna ondit. Regē aragonū q̄s eleuauit nisi fortuna. Quis ducē clocestrie magnū
fecit. Quis colonien̄. 7 treueren̄. antistites. magna est hoꝝ virtꝰ: 7 tn̄ fortune fla-
tu sunt sublimati. Diceret moguntinus: meum genus erexit me. Sic 7 saxones 7

bauarie duces dicere possent tāꝗ nihil in eis fortuna fuerit ꝯpata. Sꝫ ꝗs eos tā
alte nasci fecit nisi fortuna. Poterat hec si voluisset regis hispanie vł anglie melo
co supponere. nulla virtute nr̄a ſ; casu generis nanciscimur claritatē. Qꝛ si plures
sunt virtuosi quos fortuna preterit nemo irasci dꝫ. Pōt em̄ hec dn̄a q̄ sua sūt bo
na cui vult elargiri. Hoīes i mūdū nō ad opes possidēdas aut ꝑfruēdas delicias
sed ad labores nascunt̄. viuere in terris nō tāꝗ incole ſ; vt aduene ꝑegriniqꝫ de-
bēt. futurāqꝫ patriā ꝑ oꝑa virtutis inqrere: in magna ṽo fortuna nō facile virtus
reꝑit̄: qđ aīaduertēs thebanꝰ ille phs ingēs auri pōdus in mari cōiecit vt expedi-
tiorē se traderet phie. Xp̄s saluator deusqꝫ noster diuitias tāꝗ spinas ꝛ tribulos
docuit fugiēdas: eius discipuli pauꝑtatis amatores fuerūt victū ꝛ vestitū haben-
tes his cōtēti erāt. Nec hiero. ꝗuis doctissimꝰ in tenui gaza fortunā accusauit. qꝛ
nō illā dn̄am: sed xp̄m dn̄m sequebat̄ trāsitoria ꝓ ꝑpetuis spernēs. Anthoniꝰ ab-
bas qđ fortuna dederat spōte reiecit. Qꝛ si sane mētis essemꝰ odiū potiꝰ ꝗ fauorē
appeteremꝰ fortune. cuiꝰ blādicie maximū ꝓstāt impedimentū ad eterne vite con
secutionē. Rarusqꝫ est ꝛ coruo rarior albo: qui ꝛ fortunā simul ꝛ iter in celū sequi
valeat. Sed cōprimo me ne huic dn̄e videar detraxisse cuiꝰ amplexibꝰ iā delector
Tu tn̄ caue ne ꝓcopiū vel alios quos noīasti virtutis amatores: dicas expertes
fortune. Nec em̄ vel carnales vel milites ēēnt vel generosi nisi fortuna iuuisset.
Solꝰ cāpisiꝰ ē ex quo nihil suū pōt fortuna repetere. Sꝫ eamꝰ si stat sn̄ia propius.
Videamusqꝫ dn̄am istā regnoꝝ atqꝫ imperiū motricē. Eamꝰ inqꝫ ego ꝛ si forsitan
hospes inuisus ero: vix quātū velox ex arcu sagitta volitās currit vie ꝓfeceramꝰ.
Tū appꝛhendēs vegiꝰ dextrā meā: respice inqt dextrorsum enea. ibi mirsia est do-
mina. Tētoria illic purpurea erāt margaritis ornata: q̄ centū iugera cooperiebāt
In medio soliū erat ꝑaltū: lucēs claris smaragdis: miri ꝑterea lapides ebur soliū
vestiebāt. Sagada gēma q̄ in ꝓfundo eufratis carine nauis se solet adnectere io
cūdissime virēs. Mirthites coloris mirre q̄ ꝑ ad colorē attritꝰ nardi odorē spirat
Mitridas q̄ sole ꝑcussa variis emicat coloribꝰ. Tū pirites qui se teneri nō sinit
vehemētiꝰ chalachias grādinis cādorē ꝓferēs ethites vipereas habēs maculas
dyonisias: q̄ sui natura fustus est q̄ mixtus aqua si cōterat̄ vinū flagrat. Solis gē
ma ꝑcādida ꝛ speciē fulgidi syderis veneris crinis q̄ rufoꝝ criniū faciē ꝓfert. Se
lenites fulgore candido trāslucēs piropꝰ q̄ flāmas imitat̄. Mecenites papauera
exprimēs: Mirmites reptātē formicā. Calcoptōgos vt era pulsata resonās. Si-
derites certꝫ maleficiis incātatus discordias excitans filiis ferro. Flogites q̄ intra
se q̄i flāmas extuātes ostentāt. Antracias vt stella coruscās. Enchidros exudās
vt clausaꝫ i eo putes fontaneā scaturiginē: Melochites arabicꝰ crassiꝰ smaragdo
virēs infantū ꝑiculis resistēs. Iris i mari rubro reꝑta que aeris reꝑcussa celestis
arcus ex se speciē iacit. Adradamas nitoris argētei aīoꝝ talentū īpetus molliēs
ꝛ tumētes refrenās iras ꝛ cōtra molestias neruoꝝ: vtilis pederos aspectu ebur-
neo ꝛ graꝝ ꝯciliator achates. Incredibile ē gēmaꝝ q̄ illic ꝑlucēt si ꝗs referat mul
titudinē. Ipsa fortuna grādis matrona duplices aspectꝰ blādo vultu nūc terrifi
co. Vestibꝰ auratꝫ gēmatisqꝫ altiorē choꝝ tenebat oculis grādioribꝰ. Sed plerūqꝫ
clausis in auribꝰ ceras vidi illa de naui petitas q̄siculos cautꝰ effugit remige sur-
do. Cadeceū in manu tenebat. In dextera eiꝰ dn̄atus sedebat honor: fauor: splen
dor: gaudiū: officiū: festus: risus: amor: ꝯiugū: vigor: robur: decꝰ: cātus. potꝰ. Nec
minori loco: fama: gloria: victoria: nobilitas: reuerētia: pax: leticia: potētia: forma
laus. gr̄a: suauitas: iocūditas: hilaritas: dignitas: elatio: pōpa: ꝓstātia: familiari-
tas: clientela: rapina: vltio: suꝑbia: libido: arrogātia: obliuio: nuptie: consultatio.
Ad pedes eiꝰ q̄i ancille siue pedissequę: diuitie: pecunie. delicie: blāditie: volupta-
tesqꝫ stabāt arrectꝰ auribꝰ si q̄d iussisset here audituræ facturæqꝫ. In gramie ṽo lo-
coqꝫ decliui selle plurime cernebant̄ orchestra tecte: vbi plurimas vmbras sedere
cōspexi. Perlucebāt em̄ corpa sedētiū ꝗuis palida erāt: versusqꝫ ad vegiuꝫ. Qui
sūt hi obsecro sedētes viri reuerētia digni subtristesqꝫ. Hi sūt inqt vegiꝰ quos hec
dn̄a ab initio nascētis mūdi dignata ē magnos facere. Sed iā satis functi huc ve-

neruit. ⁊ vt quisqꝫ maior fuit: sic fortune ꝓximior est. Nec hic est virtutibꝰ locus dat̃ sed ex felicitate. Primus hic est augustus cesar diuini genus: qꝛ aurea cõdidit secula: quiqꝫ super garamantas ⁊ indos ꝓtulit imperiũ. Alexander secundus est Tum iulius cesar. Post scipiones duo. Inde pompeiꝰ. Alius quẽ luscum vides hanibal est. Tum fabius maximus: emilius: paulus marcellus: alcibiades: priamus: hector: agomenon: achilles: vlixes: Darius: xerses: ninus: pretereo multos Ille quem vides signo crucis munitũ constantinus est. hunc sequit̃ constantius: constans: constantinus: valentinianus: theodosius. Sunt ⁊ iuniores: carolꝰ magnus: pippinus: arturus: mitto vetustiores. Sigismundũ tu ipse nosti ⁊ albertum generũ. qui post socerum non diu regnauit: fortunam tum secundam tum aduersam expertus est. Hic albertus ex duce rex factus hungariã bohemiãqꝫ recepit. Nec diu post imperium est assecutus: vt tamen cito creuit ita cecidit ꝓpẽte. vix annis tribus regnauerat cum morbo absumptus spiritũ deo reddidit. Tum ego quo nam modo inquam felicitatẽ recipis. Ego apud iuuenalem legi. neminẽ malum esse felicem. ex his quos nominasti pessimi plures fuerunt. Scis ꝙ hanibal seuus ꝙ fallax ꝙ cupidus fuerit: tu tamen hunc felicem dixti. Ad hec vegius: nõ vt sapientes nomen felicitatis suscepi: sed vulgi morem sum secutus: apud quos felix dicitur cui plurima ex sententia veniunt siue bonũ est siue malũ quod optãt Iterum ego. Non est mihi vegi de mortuis cura: viuos rogo mihi ostende. Respice inquit vegius illam plagã: vides ne iuuenem albis comis planisqꝫ nonduꝫ annos triginta natus est: rarus in ore risus: grauis incessus: viro verba pauca: pudor ante faciem: longo vultu: statura plusqꝫ mediocri: lato pectore. Video inquã sed quis est. herus tuus fridericus cesar inquit vegius. Tum ego agnosco dominum: sed cur is fortune refugit vultum. Quenã verba loquit̃ domina: audio vocem verba nõ teneo. Dicam tibi enea refert vegius. Non tam venus adonem dilexit ꝙ mea domina tuum herum. Is tamen refugit nec aspiranti annuit. Vultꝰ fortune vt cernis blandus est. friderici torui sunt oculi: vixqꝫ fortunã intuentur. Nescio quid sibi sit menti: verba fortune hec sunt. Mane friderice ⁊ te mihi crede. Nemo regum te felitior erit. si mihi auscultaueris. Qꝛ si tu fugeris ego etiã fugiã. Vides ne silui vt manũ ad scapulas cesaris fortuna posuit: colliriumqꝫ vult prendere. Nescio an se capi sinat cesar quod superi faxint: si fauentẽ fortunã spreuerit fugeritqꝫ. Scio morẽ dñe nũqꝫ sibi blandior erit. Superba est: rogari potiꝰ vult ꝙ rogare. Nunqꝫ vidi hanc heram tam se alicui blandã prestitisse ꝙ nunc ẽ tuo dño. Felix ille si fortunã sequat̃ miser si fugiat. Tum ego quis ille ꝓximꝰ friderico qui eleuata ceruice gradit̃: passumqꝫ maiorẽ facit: paululum fuscus. Germanꝰ eiꝰ inquit. vegius albertus dux liberalis: vastiqꝫ animi eũ sequit̃ patruelis sigismundus incessu celer: ingenio ꝓmptus ⁊ manu. Post hos vlricus ciliaceus comes mortalis pugne magister: amator nõ tã fidelis ꝙ felix. Ille maturus euo grãdiqꝫ corpe: si q̃s sit q̃ris vide ad pedes ibi calceus dicit: dñs de walse ego suꝫ. Hos sequũt̃ viri ꝓstãtes chiemeñ: ⁊ gurceñ. epi. Cãcellariꝰ herꝰtuꝰ caspar. q̃ vt dicis minꝰ hꝫ ꝙ mereat̃. Mgr̃ camere zebinger marescalcꝰ hi directe sũt nurẽbergã petere. si petierint in patria remanebũt. Leonardus patauieñ. eps comes de schaunburg. Mgr̃ curie nitperg. Et aliȷ̃ plures q̃ oẽs fortune sũt filiȷ̃ ꝙuis singuli suã querant̃ sortẽ. Rursus ego q̃ nã hoꝝ fortuna est oim bona: inq̃t vegius. Si tuus herus fortune vocibꝰ auscultauerit varia si obaudierit. Dũ sic famur video parua statura virũ nigro vultu letis oculis q̃ manꝰ in capillos fortune cõiecerat: arreptaqꝫ coma. Sta tandẽ dña meqꝫ respice dicebat. q̃ me fugis iam annis duodecim capta es siue velis siue nolis vt me respicias optet: satis mihi aduersa fuisti. Nũc aliũ vultũ ꝑbebis reor. aut mihi blanda eris aut oẽs tibi crines euellam. Cur me fugis pusillanimesqꝫ sectaris. Fortune qꝫ i eũ vox erat: vicisti fateor. nec me amplꝰ experieris aduersaꝫ. Tũ ego q̃s hic est inquã vegi. qui fortune vim facit Alfontius refert ille rex aragonũ qui cũ fratribꝰ apud ꝯstantiam captus. Phillip-

poqꝫ ducis mediolañ. datus dimissus deniqꝫ nouis se plijs imiscuit. Aduersamqꝫ
dñam insecutus: tantũ instando ꝑseuerandoqꝫ fecit: vt victã pudore fortunã iaꝫ
in suũ fauorẽ reuocauerit. Alius quẽ vix tribꝰ a fortuna distãte passibꝰ cernis bur
gũdionũ dux est. & cũ eo ꝯiũx cordata. Lõgus ille & abdomine tardus qui vix vo
cem exprimit in subribꝰ preest huic hera sepius arrisit. Sꝫ nõ audiuit vt par erat
domine vocẽ. ideo minus agri possidet minusqꝫ possideret nisi minas fortune na
ture liberalitas cõfregisset. Ille in armis letus iohãnes est vainoda trãsiluano-
rũ cuiꝰ virtute fracti turci hũgariã reliquerũt. Hic niger giskra est cuius armis de
fense sunt ladislai partes. Hic caluus bohemꝰ sisco est. vir sensatꝰ volũtate varia.
Ante hũc piceninũ videre potes cuius virtutẽ mirari magis ꝙ referre possumꝰ
Apud eũ franciscus cotunala stat magis fortune fauore qꝫ suis virtutibꝰ in hanc
diẽ magnificatus. Inter hos ego matrimonialẽ habitũ cernẽs. Et quenã inquã
illa est femina que ante alias tribꝰ passibꝰ ꝑgens tam fastuosa videt̃. Hec inquit
vegius venetia est que pecuniarum fortune claues hꝫ: tarpeiãqꝫ custodit. Alia ẽ
burgensis ciuitas. Tertia colonieñ. ciuitas. Nuremberga subinde. Argentina se
quit̃. wienna qꝫ inter has est nõ vltima. Florẽtia venetijs ꝓximat. Sed timeo il
li qui pluribꝰ iam annis fauorẽ fortune minorẽ sentit: tua senas floret nũc. sed mi
nas nescio q̃s audio. Bachinoua & valẽtia florẽt. lũdonie qꝫ splẽdide sunt vt vi-
des. Tuꝫ ego video togatus quosdã. qui nã sunt hi. Primꝰ est meus põtifex inq̃t
vegiꝰ. Num eugeniũ nosti. Proch inquã ego etiã res ecclasticas fortuna versat.
Nõ minꝰ qꝫ tpales inquit vegiꝰ. Ex quo nostri sacerdotes dñari ceperũt & mũda
lia potius qꝫ spiritualia curare. Felix post eum sex gradibꝰ sedet imus: quia prin-
cipes non sequunt̃ eum. Illi cardinales sunt: tu omnes nosces si vultũ intueberis
Tres electores altiores accũbunt choris. patriarche paupes sũt taꝫ latini qꝫ gre
ci ideo retro. Ille vidue pullatis indute vestibus que post alexandruꝫ herculeqꝫ
iacent vrbes sunt que quondã splendide nũc solo equate sicut iussit fortuna cer-
nunt̃. Illa in montibꝰ sita carthago altera sup eufratẽ babilon troia columẽ asie
inter xantũ & simeontẽ diruta. Ille amphionis thebe. Tum mater musarũ cetro
pis & armis quõdã potens lacedemonia. Post ego qui nã obsecro illi sunt qui se
nostris horrent miscere. Prior ille soldanꝰ est inquit vegiꝰ cui paret egyptus. Aliꝰ
thurcis impat. Terciꝰ parthis. Quartꝰ afris: Ille nudus brachijs tm̃ indutꝰ & ar
millis cui diues ex collo torques pendet indoꝝ habet dñatũ. Post hec ad sinistrã
me verti. Ibi pauptas sedebat ignominia: derisus: iniurie: morbi: senectus: tor-
menta: carceres: fames: dolor: stridor: timor: pudor: odiũ: inuidia: desperatio: cha
ritas: bellũ: pestis: solitudo: verbera: cure: & mille maloꝝ noĩa campi sitiẽtes nudi
ac lapidibꝰ tecti. Et quid nã rogo sibi vult hec vastitas vegi. Hic habitãt inquit
ille q̃ ex alto gradu ceciderũt postqꝫ fortune fauorẽ amiserũt. Vides ne sublimẽ
illã matronã septẽ callibꝰ q̃ pedibꝰ subsistẽtẽ. Hec aurea quõdã roma iam lutea
Capua eã sequit̃ siracuse ꝓxime. Tuꝫ genua: lune pisa: luca: parisiꝰ. Inter germa
nos florẽt adhuc vrbes: sola praga splẽdor terre declinat. Cõstãtinopolis tracum
caput morti ꝓpinq̃t. Oĩa tp̃s domat: nec vlli fortuna ppetuo bona ẽ. Hic mestus
submisso capite renatꝰ est: quẽ fortuna ex apulie finibꝰ pepulit. Ille thomas fulgo
siꝰ est q̃ ex ducali solio tractꝰ: in carceris iacet pedore. Hic pancratiꝰ vnco tenet̃
q̃ solebat cũ oĩbꝰ tũ maxie cancellario tuo infestissimꝰ eẽ. Borbonij dux ibi est qui
regno francie dicebat leges: nũc dominij ptes mulctatꝰ extra regiã esse iubet̃. Vi-
des ne senẽ ꝓcerꝝ cana & dimissa barba. hic ludouicꝰ dux bauarie queꝫ filiꝰ dñatu
priuatũ domi clausuꝫ seruat. Dũ sic loquit̃ vegiꝰ rursus in dextrã feror. Video cã
pũ nube candida tectũ: dũqꝫ introspicio seu vera figura fuit se ficta. Ladislai pu-
ellũ diademate & vestibꝰ ornatũ regijs visus sum videre: pluresqꝫ secũ infantes lu
dere: petoqꝫ vegiũ. Qui nã sunt hi nube cana circũuoluti. Hi sunt inq̃t vegiꝰ q̃bꝰ
fortuna fauorẽ spõdet: si fatoꝝ munere vixerint. Vix ista locutꝰ erat vegiꝰ: cũ dea
in me oculos ꝯtorsit: contractisqꝫ supcilijs: q̃s te huc accersiuit inq̃t enea. Nemo

inquā ego: sed auidus te visendi introgressus sum: noli mihi succensere. Vidi re-
gnū tuū iā abibo. Vnū tn̄ ex te peto supplex mihi vt paucis rogatib⁹ respondeas.
Faciā inq̄t illa ꝓpone. Tū ego q̄diu es hoib⁹ blanda. Nulli diu rn̄dit. Itez ego
Quib⁹ artib⁹ pōt tuus fauor acquiri. Nullis inquit illa: nisi solius importunitatꝭ
remedio. Quis te pl⁹ alijs retinet. Qui meū imperiū maiori sustinet aio. Quis
tibi odiosior. Pusillanimus. Quis te tute spnere pōt. Sapiēs. Qn̄ mihi blādior
eris. Cū te vocabo. Suz ne vocādus. Scies postea. Quis tibi ex oibus viuētib⁹
est acceptior. Qui me fugat non q̄ fugit. Satis habeo vale. Et tu vale nec te mei
gregis eē negaueris inq̄t fortuna. q̄uis tibi nō dederim auri mōtes. Nā q te ple
riq amāt tibiq benefaciūt meū est. Retuli grās atq abij. Vegi⁹ aū portā me di-
misit. Ibi inter porrigentiū man⁹ turbā pegallū inueni amiciciorē amico ⁊ parē si
bi michaelē sueuū tum wenceslaū ⁊ iacobū cācellarie glebis ascriptos. q̄ vt me vi
derūt circūfusi ꝑcontabant̄ q̄d vidissem. Sz dum illis refero visum: mox somno
solutus sum. Tu vale ⁊ quid hec sibi velint sagaci tuo ingenio discute mihiq api
Iterū vale mel meū: olus epicuri ac pictagore legumē. Ex wienna. vj. kalendas
Iulij. Anno. M.ccccxliiij.

Prosperitatē sui status denūciat
cū desiderio eiusmōi successus.

Epistola. cix.

Eneas silui⁹ poeta impialisq secretari⁹ Caspari nouarieñ. amico fido ⁊ do
cto. S.p.d. Accepi voluꝑe tuas lrās quib⁹ te sospitē cognoui ⁊ mei me-
morē. Nō possuz vt vellē q̄ mihi obtigerunt postq te dimisi offerre scires
me multas passuz miserias. vtcūq sit eo iā in loco suz de q̄ deo grās ago. scio id ti
bi iocundū esse. Nā que mea fortuna est ⁊ amici est. Noui q me amas: neq im-
pune amas. Vt tuus erā basilee sic hodie sum. Vellē te opib⁹ atq honorib⁹ auctū
audire. Sed nō oia vno tpe veniunt. Da opam vt facis virtuti. dilige lrās: iunge
te bonis: non deerit auxiliū dei. Et cū minime putabis tunc maxime exalteris. Ia
cta cogitatū tuuz in dn̄o ⁊ ipse te enutriet. Nā si neq diuitie neq honores assint:
nō tn̄ desperandū est. Nec em̄ ista sunt que beare hoies possunt. Virtus sola in ce
lo p̄bet aditū. q si eo anhelam⁹. hec astruēda est scala. Breue est quo in terris viui
mus tēpus: siue diuites sum⁹ siue paupes spernendū est. Si mō in celū domiciliū
p̄param⁹: qd̄ te facē q̄ virtutē colis nō ambigo. Hec nūc scribēda fuerūt. Clarissi
mū virū patruū tuū siue is auūculus ē. Stephanū nouoriensē vt meis vbis sal-
uere iubeas opto. Vale ⁊ vt facis ꝑge me amare

Cōsolat̄ amicū merentē ex morte ꝯiugis sue.

Epistola. cx.

Eneas silui⁹ eps tergestin⁹ dn̄o caspari schlick impiali cancellario. S.p.d.
Eger ē ai⁹ tu⁹ ⁊ cor tuū vulnē grādi vulneratū nec abs re. Letissimo nāq
⁊ iocūdissimo ꝯiugio ꝑuat⁹ es: nec scio an opam medicātis expectes. Nā
⁊ ego q̄z q̄ medicinā p̄paro medico suz indign⁹. Egroto te ⁊ tue suz ꝑticeps cala
mitatꝭ: nec sine me lz te miserū eē. Scribūt mihi amici tui ex austria feiaꝝ decus il
lustrē cōthoralē tuā dū partū vult i lucē edere: cū partu diē obijsse. O grauē iacturā
O inextiabile dānū. O dolorē acerbissimū. Expostulāt q̄ te diligūt meis vt te lrīs
soler. Sic apud veteres vsurpatū ē: funebres eple scribebāt̄: multūq ꝓfuit amici
scriptū amico turbato. In euāgelio q̄z legim⁹ ex hierosolymis ꝯples venisse iu-
deoꝝ q̄ marthā atq mariā bethania sup mortē lazari ꝯsolarēt. Cōturbant̄ sepe
hoies ex ꝯiugū filioꝝ parētū ceteroꝝq necessarioꝝ mortib⁹ ⁊ nisi vl' vbis vl' lrīs
recreent̄ amicoꝝ: plimi sepe tabescētes dolorib⁹ interirēt. Arbitrant̄ igit̄ q̄ te sal-
uū cupiūt eplas meas vtiles tibi fore vtq te mestū ⁊ acerbo casu ꝯsternatū vbis
soler hortant̄. At ego tecū patior: tecū excrutior: tecūq cōsolatore indigeo. Nec
em̄ tibi q̄cq molestū ē qd̄ nō sit idē mihi. Eq̄ tuo vulnere vulneror: ⁊ q̄cūq doles
ꝑit doleo. Nec q̄sq̄ ē q̄ tua dāna q̄z ego meli⁹ norit. Sciebā ꝯiugē tuā int̄ castas
esse castissimā int̄ prudētes prudētissimā: ⁊ q̄uis alto sanguie natā: int̄ humiles
humlimā. Fuit i illa delectatio: fuit vtilitas: fuit honestas vna tibi cū ea mensa:

vnū marſupiū:vn⁹lect⁹. Quicq̄d tibi placuit illi corde fuit:ex tuo vultu riſum fle
tūꝫ ſūpſit. Notū ē mihi ꝑ multis:quāta tibi ex ei⁹ obitu calamitas acciderit ⁊ q̃
tibi afficior maxīe:nō poſſuz tecū nō dolere. Ceterū dū me aio magis magiſꝫ re-
colligo:inuenio ⁊ hui⁹q̃z doloris ſolamina:q̄ tibi mihiꝫ ſimul cōicabo. Fruſtra
ſane ꝓſeq̄mur lacrimis qđ amiſſuz recupari nō pōt:q̄ vētura oīno mors ē incaſſū
timet̄. Lex nature ē certa atꝫ ineuitabilis mori oēs qui nati ſūt. Potuiſſet cōiu-
gis tue lōgi⁹ vita trahi:ſi pl⁹ ſtaminis dediſſet lachis. Mortalis tñ erat:nec illi for
taſſe ampli⁹ viuē cōducebat. Inſpicit ex alto de⁹ hoīm vitas: ⁊ nō q̄ iocūda ſed q̄
ſūt vtilia hoīb⁹ impertit̄. Stulti ſum⁹ turba mortalis q̄ rē dietim paritura ſic poſ
ſideri poſſe q̄i ꝑpetua ſit arbitramur. Sapiētiſſim⁹ ille q̄ nūciata filij morte nō la
crimas nō eiulatus emiſit:ſ ſciebā inq̄t me genuiſſe mortalē. Ali⁹ cū dilectiſſimā
ſibi mors cōiugē eripuiſſet. hac ait cōditione accepi vt perderez. Multis modis
amittit̄ vxor:ſ nullo meli⁹ q̄ꝫ morte. Vni⁹ cōiugē ſic lōga valitudo deturpat vt pe
riſſe poti⁹ ſit expetendū. Alteri nuptā ſubtraxit adulter. Per has nouiſſime dies
vxorē amātiſſimā illuſtri croacie comiti ſeuiſſima barbaroꝝ man⁹ abduxit. Quis
numerare queat varios fortune caſus. quib⁹ ludēs humanū effligit fortuna gen⁹
O beatū cui nullo cōiūx exilio:nulla fraude nullaꝫ manu hoīz:ſ diuino dūtaxat
impio ſubripit̄. Beatior quē vſꝫ in ſeniū caſta fecūda ⁊ placida ꝓſequit̄ vxor.
ſed pauci quos equus amauit iupiter hui⁹ ſortis exiſtūt. Eccū bñ actū eſt caſpar
qui etſi nō es beatiſſim⁹:felicē tñ cōpellare te poſſum⁹. Tibi nobiliſſima coniunx
nupſit ex generoſo ducū ſleſie ſanguine:formoſa erat ⁊ boneſtatis ſpecimē preſe
tulit tuo fuit aīo ſemꝑ morigera:ꝓlem tibi vtriuſꝫ ſexus pulcherrimā pepit. Sz
abſceſſit ais nempe:decē aut viginti annis ante opinatū tempus eſto ita. Morié
dū tñ illi erat ⁊ multe poterant incidere calamitates que obitū eius optabilē red
didiſſent:non que optat̄ ſed que timet̄ felicius mors venit. At vxorē dicis amiſi
Nō amiſiſti caſpar ſed premiſiſti. ſequeris eñ cū tempus aderit. Tria ſunt oīb⁹
cōſignata hoībus loca:vnū patrie:alterū pegrinationis. exilij terciū. Patria ce-
lū eſt:Peregrinationē in terris agim⁹. Exiliū q̃ duplex eſt. alterū ꝑpetuū tempo
raneū alterū. Hoc purgatorio illud inferno cedit:Inſulſi eſt animi manentem in
terris exquirere ciuitatē. Si paulū ſequi volumus. ſi xp̄o credere ſaluatori patriā
in celo queram⁹. Vita breuis eſt homini quaſi ſomniū fugax. Nulli craſtina dies
certa eſt. Quid nos ſum⁹ niſi ventus ⁊ vmbra. Vbi nūc inclyti reges. Quere nūc
priamū ⁊ agamenonē:quere iulium:quere pompeiū:apud inferos crucians̄t. Vi-
di impium ſuperexaltatū ſuper cedros libani ⁊ tranſiui: ⁊ ecce non erat quanta
nuper gloria pollebat philippus maria mediolanēſiū dux. quē captis hiſpanie re
gibus terra mareꝫ formidabāt. Is vbi mortē obijt vix habuit qui corpus tumu
landū ferrent:funebres abfuerunt pompe. Et q̄ꝫuis in modū idoli aut ſancti ali-
cuius corporis in ſublimi loco maiori iminens are tumulet̄. fetidus tamē paulo-
poſt deponit̄ atꝫ int̄ illos collocat̄ quoꝝ ad effigiē nō tm̄ merere fas eſt. At cha-
riſſima tua coniūx caſpar:q̃ nō in terra vbi fures effodiūt:ſ i celo vbi neꝫ tinea
eſt neꝫ rubigo ſuū theſaurū collocauit:pegrinatione finita nō exilio dānata: ſ ce
leſti patria donata eſt:vbi te expectans multo lucidior:multoꝫ formoſior q̄ꝫ hic
fuit:iā eſt imortalitate veſtita ⁊ cum beatiſſimis ſpiritib⁹ glorie cōditoris aſſiſtit.
Iāꝫ deo grās agit. q̃ nō ē diuti⁹ pegrinari ꝑmiſſa. Quid tu reris caſpar. an non
eſt magna pars beneficij cui pegrinatio ē centū annoꝝ ſi medio tpe reuocet̄. Sic
actū eſt cum tua coniuge. Nā cum corpore in humano vitā duceret angelicā. iaz
eo vocata eſt eius anima:vbi ſemper animus fuit. Illic omnia ſuo deſiderio con-
ſonant. quicquid optat preſto eſt. At tu deſiderio eius tabeſcis. Inique agis con
gaudere illi debes que omnia que vult habet. Beatitudinē ſuam tu ſolus minuis
Ad plenā felicitatē vno te caret:nec te ſemper carebit. Orat enim altiſſimū dies
nocteſꝫ tuos vt greſſus dirigat:teꝫ in celū aduocet vbi ſecum perpetua leteris
beatitudine:iam impetrauit vt opinor. Hinc enim ſunt aduerſitates tue: vix iſti

hactenus vbi nosti voluptati deditus. totus fuisti carneus: totus terrestris: nihil
habuisti celeste. Tolerauit hoc equus ⁊ misericors deus. Nūc te sinistris admo-
net casibꝰ. Unde vrtica hec. nisi vt cōuertaris. Saluū te deus cupit. Hinc ecclesie
frisingeñ. diu cōtinuata cōflectatio. hinc manus lesio: hinc imposite calūnie. hinc
ad extremū dulcissima coniunx mortua vt te viuū faciat. Precessit illa sequemur
oēs atqꝫ vtinā bene sequamur. Tedere iam te opinor vite huius quam tot mole
stijs plenā cernis. Inuidere est nō amare si vxorē in terris potiꝰ viuentē ꝙ̄ in celo
regnantē cupis. Filiorꝫ fortasse curā geris. Ne dubita celi aues ⁊ bestie terre ali-
torē habent. Iacta cogitatū tuum in dn̄o ⁊ ipse te atqꝫ illos enutriet. Filij regum
sine parentibus sepe exteres fuerunt. Ciro canē. conditoribꝰ vrbis lupā referunt
vbera prebuisse. Antiquis aliquādo fuit matribus caruisse: humana mens sibi se
pe noxia querit. Deo maior est nostri cura ꝙ̄ nobis a gadibus herculis vsqꝫ au-
rorā ⁊ gangen quid sibi sit vtile nouit nemo. nisi qui voluntatē suam dei volunta
ti submittit. Ne cupiamus obsecro plurima. mentē sanam dūtaxat optemus in
corpore sano. Forsitan ⁊ hoc ambitiosum est quod de corpore diximus. Nam ⁊
filiolam beati petri in egritudine sedentem legimus: quoniā sanitati mentis ad-
uersa erat corporis sanitas. Fac mi caspar quod tuum est de filijs enutri cos ⁊ bo
nis imbue moribus. cetera deo cōmitte. In omnibus que agimus queqꝫ optamꝰ
nullū est cōsilium sanius ꝙ̄ dei ordinationi beneplacitoqꝫ quiescere. Is filiorum
loco nos habet: ⁊ vt filios corripit atqꝫ castigat. Ille inuisus ē deo q̄ delicate atqꝫ
desidiose sinit viuere. qr non putat hunc deus sua correctione dignū: veniet eius
dies exactisqꝫ voluptalibus ꝑpetuo cruciādus apud inferos sepelief. Qui vero in
anxietate viuūt in terris: ⁊ nūc hac nūc illac decoquunt aduersitate. ꝑ patientiam
sanāqꝫ tolerātiā celum acquirūt. vbi cū angelis cūqꝫ ipso deo felices euo fruentur
sempiterno. Tu ergo mi caspar in tot tantisqꝫ rebus aduersis. In iactura fortu-
narū in honoris damno in lesione corporis: inqꝫ morte coniugis vt boni cōsulas
rogo. Nā ⁊ ego in bonā recipio partem tuarū particeps miseriarum qꝫ in me bel-
li impetum labi video quo mulctatus sum agro ⁊ omni priuandus ere. Idqꝫ nec
hactenus potui nec modo possum vitare. At nc tibi ⁊ mihi superintendere diui-
nā censeo pietatē nostre salutis cupidā ⁊ vires nostras in aduersitate probantem
Hec habui modo que repēte ad te consolatorie scriberē. Cetera ex teipso collige:
qui vt es sapiētissimus: sic humanos ferre casus sapiētissime nosti. Vale optime.
Ex pisino histrie oppido idibꝰ septēbris. M.cccc.xlviij.

Epistola .cxj.

Poesim laudat ⁊ iuris scientie ꝑfert.

Eneas siluius poeta dn̄o wilhelmo de lapide militi litterato ⁊ strēnuo. S.
p.d. Uenit ad me hodie tuus michael meusqꝫ immo noster. Et heus inqt
enea: vir abhinc hora me aggressus est: qui se tantam iuris peritiam iactat
habēre. vt nullius italici disputationē formidet. nec panormitano. nec ludouico
romano si viuerent palmam daret. Cinum: Bartholum: Baldū: Johannem an
dree: Imolensem: Butrium: Fulgosium: omnesqꝫ nouos legum interpretes post
se facit. Et inter sceuolam vulpianum neruam pompeium paulum seruiumqꝫ se
locat: multorum verborum est: sed quantum salis habeat non scio. Qui eum se-
quuntur audire magis ꝙ̄ loqui possunt. Horis plus quatuor secum fui: nūꝙ̄ mi
hi vacuum tempus prebuit quo aliquid dicerem. Cicada est que vt tacta fuerit se
mel nunꝙ̄ silet. Scis qualem cicadam. non vt in regnis sunt que iussu herculis
tacent. Sed vt locrenses sunt que vltra ceteras strepunt. Is poeticam contem-
nit: nec si dij musas ei omnes infunderēt gratias ageret. quia preter ius ciuile nul-
la scientia est nulla doctrina: oēs artes mancas preter legū peritiā ꝑdicat. Poeti
cā vero prorsus inutilē esse cōtendit. q̄ nec panē lucrat nec vestitū. Solꝰ iustinianus
⁊ ypocrates marsupiū implēt. Ieiunꝰ cātat lucanꝰ mori ⁊ sat ē cū dicit oratiꝰ de-
stomachatꝰ sum. Dum hec audio wilhelme militū decꝰ nec me cōprimē possū q̄n

sequendū sit agnoscat: edite leges sūt ⁊ añ hoīm oculos posite tãqꝫ cancelli quidã
vltra que trãsgredi null⁹ audeat. Legib⁹ tñ nemo ꝑfect⁹ fiet nisi phīe studijs incu
buerit: qꝛ nō possunt oēm casum cōplecti leges. Ideo princeps moderatoꝛ est le
gis epicbaiamqꝫ hꝫ vt durã mollificet: laxã ꝟo sanctionē restringet. Qꝺ nunqꝫ re
cte princeps ageret nisi magistrã vite expultricē viciox secutus fuerit phiaꝫ. Sꝫ
hic noster monarcha vel bipes asellus potius inflatus opinione sui ciuilē scientiã
oibus ꝑfert: matrē filie postponit ⁊ fluminibus mare. Is est ex illis cecis ⁊ obtu-
sis hoibus ꝗ postqꝫ leges quatuoꝛ aut decē memoꝛie cōmēdarūt. iã nō ampli⁹ ho
mines ꝫ deos se putant: legesqꝫ diuina cēsent oꝛacula que vel appollo vel appolli-
ne maioꝛ deus ipse ꝑ moysen tradiderit. aut qualia sunt xp̄i respōsa que nos euã-
gelia nūcupamus. Ac ꝑterea si quid egisse cesarem audiūt quod iuri scripto con-
trariet id irritū garriūt nulliusqꝫ esse momēti. Qui obnoxi⁹ sit ꝑnceps terminos cu
rie ⁊ stilū seruare ligatusqꝫ legib⁹ sit: qꝺ nec ip̄e leges volūt: q legꝭ vigoꝛē dicūt hr̄e
qcq̄d principi placuit. Sꝫ nesciūt hi stulti atqꝫ demētes eq̄tatē pl⁹ in ꝑncipe locū
habere qꝫ rigoꝛē. Qꝛ si nō iuri scripto cesar nonūqꝫ obtemꝑat sat est qꝛ sequit̄ eq̄-
tatē apud ph̄os late descriptã. quam nulli iuriste discernere possūt nisi ad fonteꝫ
veniãt vbi leges scaturiūt: imitent̄qꝫ peritissimos illos iuriscōsultos: quox scri-
pta ⁊ phīam ⁊ oꝛatoꝛiã redolēt. Sꝫ nr̄i panis q̄stoꝛes ⁊ auri coꝛrosoꝛes vix intel
ligūt oꝛnatū iuriscōsultox sermonē: neqꝫ q̄d illi vellent quouis pacto scirent nisi
cōmentatoꝛes sniam textuū exponerēt hoc dicit ista lex hoc illa. q̄s isti sequūt̄ vt
ceci ductoꝛē suū. Dicerē plura ĩ hac ꝑtē ꝫ vocat me defensio poesis quã noster ra-
bulus nō desiderat. Credo equidē: nã nec sues margaritas curãt. Gallus esopi ia-
spidem contēpsit: escãqꝫ magis qꝫ iacinctū iuenire voluisset. Cōtēnis asine poesiꝫ
spernis musas hos: fugis humanitatꝭ studia caper. Contemnit ⁊ poesis te: nec te
choꝛos suos intrare ꝑmittet. In oibus cū sis fatu⁹: miroꝛ in hoc vno te eē sapien
tē: q cū videas obseratã tibi atqꝫ abditã poesim: nolle te suū cōmerciū dicis sape
re hoc est. Nūc teip̄m ph̄m video: qꝛ nō cupis qꝺ nō potes habere. Stultū est de
siderare quod asseq̄ nequeãs. Tu tamen vltra ꝑgrederis sciētiarumqꝫ omnium
splendoꝛem vocas ineptias. Vidit pendētes aselli testiculos vulpecula ⁊ pꝛope
casuros credidit: secuta est p̄dã sperãs: at postqꝫ diu frustrata est. qꝛ nō cadebãt
testes: o qꝫ inquit nigri sūt: nūqꝫ illos eē potuisseꝫ. Nigra est tibi poesis stulte: qꝛ
cãdoꝛē eius obnubilatis oculis nō vides. Nō sapit egroto vinū: qꝛ lesus est gu-
stus. Non est de pane lucrando dicis. Tibi nunqꝫ panem lucrari poesis posset:
qꝛ crassis ingenijs nubilosisqꝫ mentib⁹ nō pōt fructū pꝛestare. At virgilio frugifer
fuit. Oꝛatio admodū pinguis qui frui partis optabat. Opianus qui nomina pi-
sciū naturasqꝫ descripsit magnas opes leſt assecutus. Quid nouis leonardus arē-
tinus: aurispa: panoꝛmitanus: anthoni⁹ luscus: guarinus: pluresqꝫ alij: his ⁊ pa-
trimonia sunt ampliata ⁊ opes accumulate qꝫ plures: quia poesim ⁊ oꝛatoꝛiam
sunt sceuti. Nec tibi vnqꝫ tantū auri speculatoꝛ pꝛebebit quantum quintilianus
arentino tribuit. Qꝛ si apud hanc tuam germaniã non sunt in pꝛecio vates: non
poesim sed pꝛincipes potius argue: quibus leuissimarū rerum maior est cura qꝫ
litterarū. Apud italos autē floꝛent huiusmodi facultates: nec erubescunt pꝛinci-
pes ⁊ audire ⁊ nosse poetriã. Ideo spero quãqꝫ tu nolles ⁊ in germania futurum
aliquãdo. qꝛ ⁊ olim viros doctos hec terra tulit: ⁊ iam plerosqꝫ noui dicendi peri
tos qui te inuito. etiã si tibi rumpant̄ ilia eloquentiã inter germanos seminabūt.
Nec enim inutilem rentur vt tu asseris poesim. Sciunt ex hac maximum gigni
fructū. Quomodo enim pacari pꝛouincie ⁊ amicitie vel cōflari vel integrari pos-
sent nisi facundia foꝛet: quã poesis alit. An nescis quãtus ē epistolarū vsus: quã-
tus histoꝛiax: quãtus oꝛationū. Rex regi ꝑ lr̄as cōciliat̄ ciuitates federa ꝑcutiūt
absentes cū absentib⁹ fabulant̄. histoꝛia nobis res gestas refert: q testis est tp̄uꝫ
lux veritatꝭ est vite mḡra oꝛatoꝛes senatū regūt populos ducūt leges suadēt. Sꝫ
q̄s hec bn̄ agat nisi poeticis ⁊ oꝛatoꝛijs imbut⁹ disciplinis. Quas ꝑterea gētes re-

ferre homero debēt greci atq; troiani: q̄ iā duob⁹ annoꝝ milib⁹ mortui adhuc vi/
uunt. Nouit quāta sit vtilitas poetaꝝ alexander magn⁹. Cui ꝑ asiā iter facienti
cū obuiā cumulus achillis fieret. O fortunate inquit adolescens quē tanta decan
tauit tuba homeri scȝ musaȝ designās. Alexander ammite filius. Rex macedonū
pindarū poetā liriū apprime dilexit. Archila⁹ ei⁹ successor intātū poetas amauit
vt euripidi tragico ꝯsilioꝝ sūmā traderet cui⁹ supma nō cōtent⁹ ꝓsequi sūptu fu/
neris crines tonsus est ⁊ merorē quē aio conceꝑat: vultu indicauit. Affrican⁹ por
quinti ennij statuā sepulchro suo iussit imponi. Lisander lacedomoꝝ dux cū obse
deret athenas q2 sophodis inhumatū corp⁹ iacebat: inducias dedit vt congrue ⁊
digne poete exequie fierēt. Juli⁹ ille cesar q̄ nobis romanū imperiū peꝑit nō solū
poetas amauit ꝫ fieri etiā ⁊ dici poeta voluit. Idē ⁊ august⁹ ⁊ octauian⁹. Ac pte/
rea mortui viuūt: nec vlla istoꝝ etas immemor erit. Q2 si nōnulli ꝑncipes equos
potius ⁊ canes alere q̄ȝ poetas volūt ⁊ multa carne leones vrsosq; pascūt intesti/
nis poetaꝝ nihil ꝑbentes: talis erit eoꝝ obitus qualis equoꝝ ⁊ canū: nec p⁹ mor/
tē maius erit istoꝝ nomē q̄ȝ vrsi atq; leonis. Integri⁹ morient̄ nec beneficia musa
rū famā sibi vendicabūt: quos tuo ex more nihil curauerunt. Antiquitas ꝓuida
tanti poeticā fecit vt tam poetas p⁹ editū opus q̄ȝ impatores post victoriā triū/
phare ⁊ curro magnifico duci ꝑ vrbes voluit. Cōmuneq; illis dignitatis insigne
ꝑbuit laureā: qm̄ sicut ab hostib⁹ impatores liberant ciues sic vicia fulminantes
⁊ virtutes excellētes poete ciuitates custodiūt ⁊ amplificāt. At tu maior ale ran
dro magno. Lisandro victoriosior melior scipione prudētior iulio. augusto fortu
natior. ⁊ omni antiquitate sapiētior: inutilē poeticā dicis: quia nihil panis affert
nil auri nil diuitiarū. Esto qđ ais nō tn̄ idcirco legib⁹ tuis poetica cedet. Nāq; dū
tu aurū petis auare fecis amator mūdi cultor: poeta honorē famamq; q̄ritat. Et
cantās superū laudes virtutisq; excitās amorē iter sibi faciat in celū: tu cū auro ⁊
diuitijs q̄s sequeris q̄sq; solas dare beatitudinē putas in terra manebis ⁊ aīaȝ si/
mul ⁊ vitā ꝑdes. Nō est (mihi crede) noscere leges q̄ȝ poeticā mai⁹. Scio q2 non
credis: sed stulti credulitas nec dat verū nec aufert. Cicero qui fuit lingue latine
ꝑnceps sꝑ poetas fuisse raros testat̄: qm̄ hec facultas donū dei est: quod nō oib⁹
dat̄. Artes cetere studio diligētia ꝑceptionibusq; possunt appꝑhēdi. hāc nemo as/
sequit̄ nisi diuino muere ꝑditus. Tu te vides iuristarū greges inter quos plures
excellūt: habent̄q; doctores ⁊ legū interp̄tes. q̄rū mores nihil a brutis distāt qui
res humanas min⁹ q̄ȝ capre norūt. tu nō fateberi hoc q2 fortasse caprior es capris
Ego polinū noui mediolaneñ. q̄ lumē habitus est iuris ciuilis. Is facturus edifi
ciū: ingros ꝯduxerat trabes in ediū medio erāt q̄b⁹ laq̄ar aule construi debebat:
tp̄s cenādi fuit. Ite inq̄t polin⁹ comedite: ego interiȝ aliq̄d opis faciā. Illis amo
tis trabes metit̄ q̄ȝ longas vult ex ꝑiete in ꝑietē mēsura recepta: nec qđ intra mu
rū ligni pars esse deberet aiaduertit: sciditq; trabes ⁊ ꝑdidit edificiū. Is tn̄ iur̄
ꝑceptor erat: multisq; annis cathedrā rexerat. Quid tu mihi hāc disciplinā iuris
tantoꝑe laudas ⁊ oib⁹ ꝑfers. cui⁹ asini ꝑñt eē ꝑceptores. Orator atq; poeta si cice
roni plusq; tibi credere volum⁹ nullus erit nisi ⁊ prudēs ⁊ bon⁹ multaꝝ sciarū ꝑi/
tiā fuerit assecutus. Atq; idcirco rari sꝑ poete rariq; oratores fuere: in q̄rū nume
ro facis sapient̄ si nō desideras eē: q2 nō potes. Stulte si cōtēnis qđ tanti viri cō/
mēdauerūt. Hec ad nr̄m asellū sint dicta. Tu wilhelme disciplinarum amator: si
vnq̄ȝ hosce hoīes audiueris: suscipe potice partes: ⁊ ostēde te huius diuini mune
ris cultorē: vides q̄ȝ facile sit has picas cōuincere: hos tanq̄ȝ pulices inter vngues
cōprime: nec sine vt diuinā poeticā q̄ (vt cicero tradit) oīm doctrinarū est prior
inuenta. pollutis arguūt labijs. Defende hāc pulcerrimā dn̄am. Cui si ꝑsidio fue
ris nomē habebis eternū: ⁊ nō solū inter meas ep̄las: q̄ tamē nō sunt cito casure:
sed inter scripta potioꝝ vatum inueneris legendus. Vale ⁊ illustrissimo principi
dn̄o duci alberto me cōmendatū facito. Et quia cōsiliarius eius es. admone illuȝ
ue lr̄arū studia contēnat. Iterū atq; iterū vale.

i

Zozini excellētissimis nature dotib⁹ p̄diti roga-
tu tractatū de duob⁹ se amātibus cōposuit. **Epistola.cxij.**

Magnifico ac generoso militi dño caspari schlick dño noui castri cesareo cā-
cellario ac terrarū egre cabitiq̧ capitaneo dño suo p̄cipuo Eneas siluius
poeta imperialisq̧ secretarius. S.p.d. Marianus sozinus senensis con-
terraneus meus vir tum mitis ingenij: tum l̄rarum multarū cuius adbuc similē
visurus ne sim bereo. Duos amantes vt sibi describerē: rogatū me bis dieb⁹ effe-
cit. Nec referre dixit. rē verā agerem an more poetico fingerē. Scis quis vir siet.
Mirabere si tibi hoiem expendam nihil ei preter formā natura inuidit. Homun-
tio est: nasci ex mea familia debuit cui paruoꝝ hominum est cognomen. Vir est
eloquens: Juris vtriusq̧ consultus. Historias omnes nouit. poetice peritus est.
Carmen facit ⁊ latinū ⁊ tuscum. Phic tam scius q̄ꝫ plato Geometer quasi boeti⁹
In numeris macrobio similis. Nullum instrumentū ignorat musicū. Agricultu
ram quasi virgilius nouit. Nihil ciuile ignotū viro: dum iuueniles adbuc stabāt
in corpore vires: alter satelles erat luctandi magister: non cursu non saltu: nō ce-
stu poterat supari. Preciosiora sunt interdum parui corporis vascula vt gemme
lapilliq̧ testant̄. Nec ab re fuerit illud in hunc referri: quod de thideo scribit sta-
tius. Maior in exiguo regnabat corpore virtus. Dij formā huic homini ⁊ imor-
talitatē si dedissent: is etiā erat deus. sed nemo sortitus est omnia inter mortales
Nullum adbuc noui cui pauciora q̄ꝫ huic defuerint. Quid qꝑ minutissima etiam
didicit quasi alter appelles sic pingit. Nihil emendatius est: nihil lucidius q̄ꝫ sua
manu scripti codices. Sculpit vt praxiteles: nec medicine ignarus est. Adde vir-
tutes morales que alios regūt ducūtq̧. Noui meis diebus plerosq̧ studijs l̄raꝝ
deditos disciplinis: qui admodū habūdabāt: sed hi nihil ciuilitatis habebāt nec
rempublicā nec domesticā regere norant. Stupuit paglarensis ⁊ furti villicū ac-
cusauit: qui suem fetā vndecim porcellos: asinā vnum dūtaxat enixam pullū retu
lerat. Gomicius mediolaneñ: grauidū se putauit: diuq̧ partū veritus est. quia se
vxor ascendit. hi tamen iuris maximū lumē habiti sunt. Jn alijs p̄terea vel fastū
vel auariciā inuenies. hic perliberalis est. plena illi semꝑ dom⁹ est honestis hospi
tibus. Nulli aduersus est: populos tuet̄: egros solat̄: pauperib⁹ subuenit: viduas
iuuat: nulli indigenti deest. Vultus eius quasi socraticus: semꝑ est idē. Jn aduer
sis fortem animū prebet. Nulla fortuna inflat̄ versucias non vt exerceat: sed vt
caueat quaslibet nouit. Ciuibus dilectus est: peregrinis amatus. Nulli odiosus
est nulli grauis. At homo tantarū virtutū cur nunc rem leuiusculam exigit non
scio. Hoc scio nihil me illi negare p̄has est. Eum nāq̧ dum senis essem vnice dile-
xi: nec diminutus est amor: q̄uis separatus sit. Js quoq̧ dum esset ceteris natu-
re dotibus preditus cū hoc maxime bono pollebat vt nullius erga se sterilem esse
amorē sineret. Huius ergo rogatus non censui respuendos. Scripsiq̧ duorum
amantiū casus nec finxi. Res acta senis est: dum sigismundus impator illic dege-
ret: tu etiā aderas: ⁊ si verū his auribus hausi: operā amori dedisti. Ciuitas vene-
ris est. Aiunt qui te norāt vehemēter qꝑ arseris: qꝑq̧ nemo te gallior fuerit. Nihil
ibi amatorie gestū te inscio putant. Jdeo historiā hanc vt legas precor: ⁊ an vera
scripserim videas: nec reminisci te pudeat si q̄d hmōi nonnūq̧ euenit tibi homo
cū fueras. Qui nūq̧ sensit amoris ignē: aut lapis est: aut bestia. Jlle vtiq̧ vel per
deoꝝ medullas nō lateat igneā fauillā. Vale.

Prologus in eundē tractatū. **Epistola.cxiij.**

Eneas siluius poeta impialisq̧ secretarius. S.p.d. Mariano sozino vtri-
usq̧ iuris interpreti ⁊ conciui suo. Rem petis haud cōuenientē etati mee:
tue xo ⁊ aduersā ⁊ repugnantē. Quid est eñ quod vel me iam pene qua-
drigenariū scribere: vel te quinquagenariū de amore conueniat audire. Juuenes
animos res ista delectat ⁊ tenera corda depascit. Senes aūt tam idonei sūt amoꝝ

auditores ꝙ̄ prudentie iuuenes. Nec quicq̄ est senectute deformius que veneres
affectat sine viribus. Inuenies tamen ⁊ aliquos amantes senes: amatū nullum
Nam ⁊ matrimonijs est ⁊ puellis despectū seniū. Nullius amore tenetur mulier
nisi quem viderit etate florentem. Si quid aliter audis deceptio subest. Ego ꝟo
cognosco amatoriū scriptum mihi non conuenire qui iam meridiem pretergres-
sus in vesperam feror. Sed nō minus me scribere ꝙ̄ te poscere dedecet. Ego tibi
debeo morigerus esse: tu vide quid postules. Nā quāto est natu maturior tanto
equius est parere amicitie legibus: quas si tua iusticia non veret̄ mandando in-
fringere: nec stulticia mea transgredi timebit obediēdo. Tua in me sunt tot bene
ficia vt nihil negare petitionū tuarū queam: etiā si admixtū sit aliquid turpitudi-
nis. Parebo igit̄ petitioni tue iā decies multiplicate: nec amplius negabo quod
tanto conitio postulas. Non tamen vt ipse flagitas fictor ero: nec poete vtemur
tuba: dū licet vera referre. Quis enī tā nequā est: vt mētiri velit cū ꝟo se pōt tue-
ri: qr tu sepe amator fuisti: nec adhuc igne cares. Vis tibi duorū amantū vt histo-
riā teram. Nequitia est que te nō sinit esse senem. Ero morigerus cupiditati tue:
⁊ hāc iguinis egri canicie prurire faciā: nec fingā qn̄ tāta est copia veri. Quid enī
est toto terrarū orbe amore cōmuni⁹: que ciuitas qđ opidulū: q̄ familia vacat ex-
emplis. Quis trigesimū natus annū: amoris cā nullū peregit facinus. Ego de me
facio cōiecturā quē amor in mille pericula misit. Ago superis grās ꝙ structas in-
sidias millies fugi: felitior astro martis que vulcanus cū venere iacentē ferreo il-
laqueauit ridiculo: deridendūq; dijs ceteris ostentauit. Sȝ alienos ꝙ̄ meos amo
res attingā nedū vetusti ignis cinerē euoluo: scintillam adhuc viuentē reperiam.
Referā aūt mirū amorē penecq; incredibilē: quo duo amātes: ne dicā amētes in-
ucceȝ exarsere. Nec vetustis aut oblitteratis vtar exemplis. sed nr̄i temporis ar
dentes faces exponam. Nec troianos aut babylonios. sed nostre vrbis amores
audies: Quis ex amātib⁹ alter sub arctheo natus fuerit celo. forsitan ⁊ hinc suge
re aliqđ vtilitatis licebit. Nā cū puella q̄ in argumentū venit: amatore ꝑdito int-
plorandū mestā ⁊ indignātē exalauerit aiam: alter ꝟo nūq̄ post vere leticie parti
ceps fuerit. Cōmonitio quedā iuuenib⁹ erit: his vt abstineāt nugis. Audiant igit̄
adolescentule: ⁊ hoc edocte casu: videāt ne post amores iuuenū se eant perditum
Instruit hec hystoria iuuenes ne militie se accingāt que plus fellis habet ꝙ̄ mel-
lis: ſ obmissa lasciuia q̄ hoīes reddit insanos: ꝟtutis incūbāt studijs. q̄ possessorē
sui sola beare pōt. In amore aūt quot lateāt mala: si q̄s aliūde nescit hinc poterit
scire. Tu vale ⁊ historie quā me scribere cogis attentus auditor esto.

Epistola. cxiiij.

Hystoria de eurialo ⁊ lucretia se amātib⁹.

Vrbem senas vnde tibi ⁊ mihi origo est: intranti sigismūdo cesari quot ho
nores impensi fuerint iam vbiq; vulgatum est. Palatium illi apud sacel-
lum sancte marthe: super vicum qui ad chophoꝝ ducit portam structum
fuit. Huc postq̄ ceremonie peractē sunt: cū venisset sigismundus quatuor mari-
tatas obuiam habuit: nobilitate: forma: etate: ornatuq; pene pares: nō morta-
les sed deas quisq; putauit. Si tres dūtaxat fuissent illi videri poterant quas refe
runt paridem per quietem vidisse. Erat sigismundus licet grandeuus in libidinē
pronus: matronarū alloquijs admodū oblectabat̄ ⁊ femineis blandimentis gau
debat: nec suaui⁹ illi q̄cq̄ fuit illustratarū aspectu mulierū. Vt ergo has vidit de
siliēs eq̄ inter man⁹ earū except⁹ est: ⁊ ad comites ꝟsus. Sides ne his feias vidistis.
Ego dubi⁹ sum an facies humane sint: angelici vult⁹ sunt: celestes certe. Ille ocu-
los humi deijciētes vt vericūdiores fiant. sic pulchriores reddunt̄. Sparso nāq;
inter genas rubore: tales dabant ore colores. quales indicū ebur ostro violatum
aut q̄les reddūt alba imixtis purpureis rosis lilia. Precipuo tn̄ inter eas nitore
lucretia fulsit adolescētula nō duȝ annos. xx. nata: in familia camilloꝝ. Menelao
ꝓdiuiti viro nupta: indigno tn̄: cui tātū decus domi seruiret: ſ digno quē vxor de-

ciperet. Et sicut nos dicimꝰ cornutū q̄ cervū redderet. Statura mulieris eminē-
tior reliq̄s. Come illi copiose ⁊ aureis lamenis siles: q̄s nō more virginū retrofu-
sas miserat: ſ auro gēmisq̄ incluserat. Frōs alta spacijq̄ decētis: nulla infecta ru
ga. Supcilia in arcū tensa pilis paucis nigrisq̄ debito intuallo disiūcta. Oculi tā-
to splēdore nitentes vt in solis modū respicientiū intuitꝰ ebetaret. His illa ⁊ occi
dere q̄s voluit poterat: ⁊ mortuos cū libuisset in vitā resumere. Nasus in filū di-
rectus: roseas genas eq̄li mēsura discriminabat: nihil his genis amabiliꝰ: nihilq̄
delectabiliꝰ visu. Que cū mulier risit i paruā vtrinq̄ dehiscebāt foueā. Nemo has
vidit q̄ nō cupet osculari. Os puū decēsq̄ labia corallini coloris ad morsuz aptis-
sima. dentes puuli ⁊ in ordinē positi ex cristallo videbant: q̄s tremula lingua dis-
currēs nō sermonē ſ armoniā suauissimā mouebat. Quid dicā mēti spēm aut gu
le candorē: nihil illo in corpe nō laudabile. Interioris forme iudiciū faciebat exte
rior. Nemo hāc asperit q̄ viro nō inuideret. Erāt insup eiꝰ i ore mlte facecie. Ser
mo is fuit qlē rumor ē gcor: matrē habuisse corneliā siue ortesij filiā nec suauiꝰ ali
q̄d eiꝰ orone nec modestiꝰ fuit. Nō vt plereq̄ tristi facie honestatē ōn̄debat ſ ala
cri vultu modestiā. Nō timida nō audax ſ tpatū verecūdie metū. virilē aim femi
neo in corde gerebat. Vestes illi mltiplices erāt. nō monilia: nō fibule: nō balthei
nō armille deerāt. Redimicula capitis mirifica: multe vniones adamātesq̄: tum
in digitis: tuz in serto fuere. Nō helenā pulchriorē fuisse crediderim: quo die pa-
ridē in cōuiuiū menolaꝰ excepit: nec ornatiorē andromachē cū sacris hectoris ini-
tiata est nuptijs. Int has ⁊ katherina petrusici fuit: q̄ paulopost die fūcta cesarez
in funeribꝰ hūit: q̄ ⁊ natū eiꝰ militia an̄ sepulcrū donauit q̄uis infantē. Huiꝰ q̄z mi
rabiles forme decꝰ elucebat. inferior tn̄ lucretie erat. oīs de lucretia s̄mo audiebat
Hāc cesar hāc ceteri cōmendabāt intuebantq̄. Quocūq̄ illa vertebat eo ⁊ ocu-
li sequebant astantiū. Et sicut orpheꝰ sono citħare siluas ac saxa secū fert traxisse
sic ista hoīes suo q̄cūq̄ videbat intuitu ducebat. Vnꝰ tn̄ int oēs plus eq̄ in illā fe
rebat eurialꝰ franco: quē nec amori forma nec diuitie reddebāt ineptū. Duorū ⁊
xxx. annoꝝ erat nō eminentꝫ stature: ſ lete ḡteq̄ habitudinis: illustribꝰ oculis ma
gis ad grāz tumescētibꝰ ceteri mēbris nō sine q̄dā maiestate decoris nature corre
spōdētibꝰ: reliq̄ curiales ꝑter lōginquā militiā oēs auro excussi erāt. Hic q̄r domi
habūdabat ⁊ ꝑt amicitiā cesari magna mūera recipiebat: indies ornatior ꝯspecti
bus hoīm reddebat: lōgū famuloꝝ ordinē pene ducebat. Nūc auro illitꝫ nūc mu-
ricis tiri sanguie tinctis: nūc filis q̄ vltimi legūt seres textis vestibꝰ vtebat. Tū eq̄
tales illi erāt: q̄les i fabulis ē ad troiā venisse mēnonis. Nihil huic ad excitādū il-
lū blandū animi calorē: magnāq̄ mētis vim quē vocant amorē p̄ter ociū deerat.
Sz vicit iuuēta ⁊ luxꝰ tā leta fortune bona q̄bꝰ ille nutrit. Nec potēs eurialus sui
vt lucretiā vidit: ardere puellā cepit: herēsq̄ vultu nihil satis vidisse putabat: nec
impune dilexit. Mira res multi egregia forma iuuenes: ſ vnū hunc lucretia plēs
honeste corpis mlieres: ſ hāc vnā eurialꝰ sibi delegit. Nō tn̄ hac ipsa die vel in se
flāmā lucretia cognouit euriali vl ille lucretie: ſ amare se frustra vtq̄ putauit. Vt
igit ceremonijs sacro cesaris capiti ꝑatis modꝰ fuit: ⁊ illa domū reuersa i eurialū
tota: ⁊ i lucretiā totꝰ eurialꝰ ferebat. Quis nūc tisbes ⁊ pirami fabulā demiret int
q̄s noticiā p̄mosq̄ ḡdꝰ vicinia fecit: ⁊ q̄r domos habuere cōtiguas tpe creuit amor
hi nūq̄ se pꝰ viderāt: nec fama cognouerāt. Hic frāco: illa etrusca fuit: nec ligue
cōmerciū intcessit: ſ ocultn̄ res acta ē: cū alt alteri placuisset: saucia ḡ gui cura lu
cretia ⁊ igne capta ceco. iā se maritatā obliuiscit: virū odit ⁊ alēs venereū vulnꝰ
infixos pectore tenet euriali vultꝰ: nec vllā mēbris suis q̄etē p̄bet: secū (nescio q̄d
obstat) ait vt āpliꝰ herere viro neq̄am. nil me iuuāt eiꝰ amplexꝰ nil oblectāt oscula
fastidiū verba ingerūt. Peregrini semꝑ ante oculos est imago q̄ hodie ꝓpior erat
cesari. Excute cōceptas e casto flāmas pectore si potes. Infelix si possem nō eēm
egra vt sum. Noua me vis in vitā trahit. Aliud cupido suadet aliud mens. Scio
q̄d sit meliꝰ q̄d deteriꝰ est sequor. O ciuis egregia ac nobilis q̄d tibi cū ꝑegrino ē:

q̄d in extraneo vreris: q̄d thalamos alieni cōcupiscis orbis. Si virū fastidis: hec etiā dare pōt terra quē ames. Sed heu mihi q̄ nō illiꝰ est facies quā nō moueat eius forma: etas: genus: virtus: Certe mea pectora mouet. Et nisi fert opē despero. Dij meliora dent. Vach ꝑdam ego castos himeneos meq̄ȝ aduene: nescio cui credā q̄ vbi abusus me fuerit abeat virq̄ȝ sit alteriꝰ ⁊ me pene relinq̄t. Sȝ nō his ē eius vultus: nō ea nobilitas animi videt̃: nec grā forme illa ē vt timeā fraudes ⁊ amoris obliuia nr̄i ⁊ dabit añ fidē. Cur tuta timeā accingar, ⁊ oēm timorē pellē. Ego q̄ȝ ita sum pulcra vt nō me minꝰ ille velit q̄ȝ ego ipm̄ cupiā. Semꝑ se mihi debebit. si semel ad oscula receptꝰ fuerit mea. Quot me ambiūt ꝓci quoq̄ ꝑgo quot rurales ante fores excubāt meas: dabo amori opam. aut h̄ manebit aut me secū abiturꝰ abducet. Ergo ego ⁊ matrē ⁊ virū ⁊ patriā relinquā. Seua est mater ⁊ meis semꝑ infesta gaudijs viro carere q̄ȝ potiri malo. Patria illic ē vbi delectat viuere. At famā ꝑdā q̄d mihi rumores hoim quos ipsa nō audiā. Nihil audet q̄ fame nimis studet: multe hoc fecerūt alie. Rapi voluit helena nō eā inuitā asportauit paris. Quid adrianā referā vel medeā. Nemo errantē arguit q̄ cū multis errat. Sic lucretia nec intra pectus minora incēdia nutriebat eurialus: medias inter cesaris curiā ⁊ domū lucretie edes habuit. Nec palaciū petere curialꝰ poterat q̄n illā ex altis sese ostentationē fenestris haberet in oculis: h̄ erubuit semper lucretia cū curialū vidit. q̄ res cesarē dedit amoris cōsciuȝ. Nā cū ex sua ꝯsuetudine nūc huc nūc illuc equitaret ⁊ hac sepe trāsiret aīaduertit mutari feminā euriali aduentu. qui sibi quasi octauiano macenerates astabat. Ad quē versus. En euriale siccine vris femias: mulier illa te ardet. Semel vo tāq̄ȝ inuideret amāti vbi ad edes lucretie ventū est: eurialo oculos pileo cōtexit nec videbis inq̄t qd̄ amas Ego hoc spectaculo fruar. Tuȝ eurialꝰ. Quid hoc signi ē cesar. nihil mihi cū illa ē Sed hoc facere incautū est ne circūstantes in suspitionē adducas. Erat eurialo spadix equus ardue ceruicis argutiq̄ȝ capitis. quem ⁊ breuis aluus ⁊ obesa terga spectabilē reddebāt animoso pectore thoris luxuriātē: q̄ sonate tuba stare loco nesciebat. Nutabat auribꝰ ⁊ collectū frenū voluebat sub naribꝰ ignē densa iuba ⁊ dextro iactata recūbebat in armo ⁊ cauās tellurē solido cornu grauiter sonabat vngula. Similis illi fiebat eurialo viso lucretia. q̄ lȝ dū sola fuit claudere viā destinasset amori: vt tm̄ illū aspexit: nec modū flāme nec sibi ponebat: sed vt siccꝰ ager qui admisso igne cōburit̃: si chori ꝑfluent altiꝰ flāmescit. sic infelix lucretia exardescebat. Ita ē sane vt sapiētibꝰ videt̃. Humiles tm̄ gazas inhabitat castitas solaq̄ȝ paupies affectu sano tenet̃. ⁊ q̄ domo se cohberet modico. diuites edes nescit pudicitia. Quisq̄s secūdis rebꝰ exultat luxu fluit semꝑq̄ȝ insolita appetit: delicatas eligit domos ⁊ pennates magnos. dire fortune comes libido. Intuens igit̃ eurialū q̄ȝ sepe transeuntē lucretia. nec ardorē cōpescere potens: diu secū cogitauit cui se patefaceret. Nā q̄ tacitꝰ ardet magis vrit̃. Erat inter viri seruos sosias theutonicꝰ senex heroq̄ȝ fidus: cui iā diu seruiebat liberalit̃. Hūc aggredit̃ amās plus nationi q̄ȝ homini credēs. Ibat magna ꝓcerꝝ stipāte chaterua ꝑ vrbē cesar iamq̄ȝ domū lucretie p̄teribat: que vbi adesse cognouit curialū. Adesto inq̄t sosia paucis te volo. Respice deorsum ex fenestra vbi nā gentiū iuuentus est huic similis. vides vt oēs calamistrati sūt erecti eminētibꝰ humeris. Aspice cesaries ⁊ madido tiro cōtortas crines: o quales facies omnes lactea colla ferūt quo sese ore ferūt q̄ forti pectore. Aliud est hoc hoim genus q̄ȝ terra nr̄a ꝓducat. Semē h̄ deorꝝ est: aut celo missa ꝓgenies. O si mihi ex his virū fortuna dedisset: nisi testes oculi essent. nūq̄ȝ tibi hoc narrāti credidisseȝ. Et si fama fuerit oibus gentibꝰ p̄stare germanos credo subiectā boree plagā ex frigore magno albedinē mutuari. Sed nosti tu aliq̄s: q̄ȝ plurimos inq̄t sosias. Tō lucretia franckonē eurialuȝ: nosco tanq̄ȝ me ait sosias. Cur tn̄ hoc rogas. Dicā inq̄t lucretia: scio q̄ in aptum nō ibit. hanc spem mihi tua bonitas facit. Ex his q̄ cesari astant nemo mihi est eurialo gratior In hūc animꝰ meꝰ cōmotꝰ ē. Nescio q̄bꝰ exuror flāmis: nec illū obliuisci nec mihi

pacē possum dare nisi ei me facio notā. Perge oro sosia ꝓueni eurialū: dic me ipm
amare: nil volo ex te ampliꝰ. Nec tu frustra hoc nūciū facies. Quid audio refert
sosias: heccine me flagicia facere aut cogitare. Hera ꝓdā ne ego dn̄m meū. Iāq̃
senex incipiā fallere qđ iuuenis abhorrui: q̄n potiꝰ clara ꝓgenies huiꝰ vrbis ex tur
ba nephandas flāmas e casto pectore ne obseq̄re dire spei. Extingue ignē. Non
egre amorē pellit q̄ primis obstat insultibꝰ. Qui dulce malū blādiēdo nutrit: du-
ri ⁊ insolentis dn̄i ſuituti se dat: nec cū vult excutere iugū pōt. Quid si h̄ rescierit
maritꝰ. Heu quibꝰ te ille laceraret modis. Nullus diu latere pōt amor. Tace in-
q̄t lucretia: nihil loci terrori ē. Nihil timet q̄ nō timet mori. Quecūq̃ dederit exi-
tū casus ferā. Quo misera ꝓgis sosias retulit: domū infamē reddes: solaq̃ tui ge-
neris eris adultera. Tutū esse facinꝰ reris. Mille circa te oculi sūt. Nō sinet ge-
nitrix occultū scelus: nō vir nō cognati: nō ancille ſui vt taceāt. Iumēta loquent̄
⁊ canes ⁊ postes ⁊ marmora te accusabūt: atq̃ sic vt celes hec oīa: q̄ videt oīa ce-
lare nō potes deū: q̄d pena p̄ns ꝯscie pauor ⁊ animꝰ culpa plenꝰ seq̃ ipm timens
negata est magnis sceleribꝰ fides: cōpesce obsecro impīj amoris flāmas. Expelle
facinꝰ mente casta horridū metue cōcubitos nouos miscē thalamis mariti. Scio
rectū eē qđ dicis retulit lucretia: ſ furor cogit seq̄ peiora. Scit animꝰ q̃tū p̄cipitiū
instat ⁊ ruit sciēs: vincit ⁊ regnat furor potēsq̃ mēte tota dn̄at amor. Stat sequi
qđ regnū amoris iubet. Nimis heu nimis reluctata sum frustra. Perfer si mei te
miseret nūciū. Ingemuit sup̱ his sosias ꝑ q̄ has dixit canas senectute mee comas
fessūq̃ curis pectꝰ ⁊ fida q̄ ꝑhui generi tuo ſuicia: p̄cor supplex siste furorem teq̃
ipam adiuua. Pars sanitat̄ ē velle sanari. Tū lucretia. Nō oīs ait ingeniū reliq̄t
pudor parebo tibi sosia amorē q̄ me tegi nō vult. vnicū effugiū ē huiꝰ mali morte
vt p̄ueniā nephas. Exterritꝰ hac sosias voce: moderare inq̄t hera mentis effrene
impetꝰ: coherce aīos: nūc vita est digna: q̄ te nece dignā putas: decretū ē ait lucre
tia mori. Admissuz scelus collatini vxor gladio vindicauit. Ego honestiꝰ morte
p̄ueniā cōmittēdū. Henꝰ leti q̄ro ferro laq̄o p̄cipitio veneno: vēdicare castitatē li
cet: vnū hor̄ aggrediar. Nō patiar inq̄t sosias. At lucretia si q̄s mori ꝯstituit pro
hiberi nō pōt. At portia cathonis filia mortuo bruto cū ferrū sibi subtractū esset
carbones ardētes ebibit. Si tā ꝓteruꝰ inq̄t sosias incūbat mēti furor tue vite q̃
fame ꝯsulēdū est. Fallax sepe fama ē: q̄ malo melior bono peior nōnūq̃ dat̄. Tē-
ptemꝰ hūc eurialū ⁊ amori opaz demꝰ: meꝰ erit iste labor tibiq̃ ni fallor rē ꝓfectā
dabo. His dictis incēsuz aīm inflāmauit amore: spēq̃ dedit dubie mēti: ſ nō illi
animꝰ erat vt qđ dixerat eēt facturꝰ. Differre aīm ſeie q̄rebat furoremq̃ minuere
vt sepe tp̄s extinguit flāmas ⁊ adimit egritudinē. Existimauit sosias falsis gau-
dijs puellaz ꝓducere donec vel cesar abiret vel mens illiꝰ mutaret̄: ne si negasset
aliꝰ nūciꝰ q̄reret̄: aut i se manꝰ mulier inijceret. Sepe igr̄ ire atq̃ redire se finxit ⁊
illū gaudē amore suo: ⁊ tp̄s idoneū q̄rere q̄ iuicē affari possent. Dixit interdū non
fuisse loquēdi oportunitas: nōnūq̃ se mitti extra vrbē studuit: atq̃ in reditū gau-
dia distulit. Sic diebꝰ mult̄ egrotū pauit aīm: ⁊ ne ꝑ oīa mētiret̄: semel tādē ador-
sus eurialū. O q̃ h̄ dilectꝰ es ait si scires: nec illi q̄d h̄ eēt q̄rēti vltra r̄ndit. At eu-
rialꝰ certo cupidinis arcu ꝑcussus: nullā mēbris q̄etē dabat: igne furtiuo populā-
te venas: q̄ totas penitꝰ vorabat medullas: nō tn̄ sosiā nouit: nec lucretia missuz
putabat: vt oēs minꝰ spei habemꝰ q̃ cupiditat̄. Hic vbi ardere se vidit: diu prudē
tiā suā miratꝰ est: seq̃ multociēs increpauit. Euriale q̄d sit amoris impiuz nosti: lō
gi luctus breues risus: ꝑua gaudia magni metꝰ. Sp̄ morit̄ ⁊ nūq̃ mortuꝰ est qui
amat: q̄d tu his nugis instas iterū. At cū se frustra niti videret q̄d tandē ait. In-
cassuz miser amori repugno nū me licebit qđ iuliū licuit: qđ alexādrū: qđ hanniba
lē: ſ q̄d viros armatos refero. Aspice poetas virgiliꝰ ꝑ funē tractꝰ ad mediā tur-
rim pepēdit: dū se muliercule sperat vsurū amplexibꝰ: excuset q̄s poetā vt laxio-
ris vite cultorē. Quid de ph̄is dicemꝰ disciplinarū mḡris ⁊ artis beneuiuēdi pre
ceptoribꝰ arestotilē tāq̃ equū mulier ascēdit freno cohercuit ⁊ calcaribꝰ pupugit

dñs eq̄ ptās est cesaris. Nō est verū qđ vulgo dr̄. Nō bñ cōueniūt nec in vna sede
morant̄ maiestas ⁊ amor. Quis maior ē amator q̄ȝ noster cesar: q̄tiēs hic amori
dedit opaȝ. Herculē dicūt q̄ fuit fortissim⁹ ⁊ certa deoꝝ soboles pharatris ⁊ leo/
nis spolio positis colū suscepisse passūq̄ȝ aptari digit̄ smaragdos ⁊ dari legē rudi
bus capillis. ⁊ manu q̄ clauā gestare solebat ꝑperāte fuso duxisse fila: naturalis ē
hec passio. Sētit ignes gen⁹ aligerū. Nā niger a viridi turt̄ amat̄ aue: ⁊ varijs al
be iungunt̄ sepe colūbe. Si verboꝝ memini q̄ ad pharaonē sicculum scribit sapho.
Quid q̄drupedes referā mouet ꝓ cōiugio bella iumētū: timidi cerui p̄lia poscunt
⁊ ꝯcepti furoris dāt signa mugientes vrunt̄ hircane tigrides. Vulnific⁹ aper den/
tes acuit. Peni q̄tiūt terga leones. Cū mouit amor ardent insane ponthi belue
nihil imune ē nihil amori negatū: odiū parit cū iussit amor iuuenū feroces ꝯcitat
flāmas senib⁹q̄ȝ fessis rursus extictos reuocat calores. Virginū ignoto ferit igne
pect⁹. Quid ego nature legib⁹ renitar. Amor vincit oīa ⁊ nos cedam⁹ amori. Hec
vbi firmata sunt. lenā q̄rit cui ceras ad nuptā ferēdas ꝯmittat. Nisus huic fidus
comes erat harꝝ rerū callidus mgr̄: hic ꝓuinciā suscipit mulierculāq̄ȝ cōducit cui
lr̄e ꝯmittunt̄ in hāc sniaȝ scripte. Prima epl̄a euriali.

Salutarē te lucretia meis scriptis si q̄ mihi salutis copia foret. Sed oīs tuȝ
salus tuȝ vite spes mee ex te dependet. Ego te magis q̄ȝ me amo: nec te pu
to latere meū ardorē lesi pectoris. Iudex tibi esse potuit vultus meus se
pe lacrimis madidus: ⁊ que te vidente emisi suspiria. Fer benigne te p̄cor si me ti
bi aperio. Cepit me decus tuū vinctūq̄ȝ tenet eximia qua omnib⁹ p̄stas venustas
gr̄a. Quid esset amor antehac nesciui tu me cupidinis īꝑio subiecisti. Pugnaui
diu fateor: violētū vt effugerē dñiū. Sȝ vicit meos conat⁹ splēdor tu⁹: vicerunt
oculoꝝ radij q̄b⁹ es sole potētior. Captiu⁹ suȝ tu⁹: nec iā mihi ampli⁹ cōpos sum.
Tu mihi ⁊ somni ⁊ cibi vsuȝ abstulisti. Te dies noctesq̄ȝ amo: te desidero: te voco
te expecto: de te cogito: te spero de te me oblecto: tuus est anim⁹ tecū suȝ tot⁹ tu me
sola s̄uare potes solaq̄ȝ ꝑdere. Elige horꝝ alterꝝ. ⁊ q̄d mētis habeas rescribe. Nec
durior erga me verbis esto q̄ȝ fuerij oculis q̄b⁹ me colligasti. Nō peto rē grādē vt al/
loquēdi te copiā habeā postulo: hoc tm̄ volūt he lr̄e: vt q̄ nūc scribo dicere possiȝ
corā. Hoc si das viuo ⁊ felix viuo. Si negas extinguit̄ cor meū qđ te magis q̄ȝ me
amat. Ego me tibi ⁊ tue cōmēdo fidei. Vale aīe mi ⁊ vite subsidiū mee. Has vbi
gēmas sig̃tas accepit lena festino gradu lucretiā poscit. Eaq̄ȝ sola iuēta: hāc inq̄t
epl̄aȝ tibi tota cesarea nobilior ⁊ potētior curia mittit amator. ⁊ vt tu sui miserea
ris magnis p̄cib⁹ rogat. Erat lenocinio notata mulier. nec illud lucretiā latebat:
ꝑmolesteq̄ȝ tulit infamē feiam ad se mitti: atq̄ȝ i eā verba q̄ te scelesta in hāc domuȝ
audacia duxit: q̄ te demētia meā adire pn̄tiā suasit. Tu nobiliū edes igredi tu ma
tronas tēptare potētes ⁊ violare audes legitimas faces. Vix me cōtineo q̄n ca/
pillos inuoluē tuos: tu mihi des lr̄as: tu me alloq̄ris tu me respicias: nisi pl⁹ qđ
me decet attēderē: q̄ȝ qđ tibi ꝯuenit efficerē. hodie nc posthac vnq̄ȝ tabellas ama/
torias ferres: oci⁹ venefica tuasq̄ȝ lr̄as defer imo, da vt lacerē potiusq̄ȝ igni dedaȝ
Arripiēsq̄ȝ papirū in ꝑtes diuersas scidit ⁊ calcatā sepe pedib⁹ atq̄ȝ ꝯspurā in ci/
nerē cōiecit. At sic de te ait sumi suppliciū lena deberet: igne q̄ȝ viuo dignior. Sed
abi oci⁹ ne te vir offendat me⁹ ⁊ q̄s tibi remisi de te poscat penas: cauetoq̄ȝ admo
dū ne an̄ ꝯspectū redeas meū. Timuisset alia mlr̄: s; h̄ mr̄onaꝝ nouerat mores ⁊
int̄ se inq̄t. nūc vis maxie q̄ te nolle oñdis. Moxq̄ȝ ad illā ꝑce ait dñā: putaui me
bñ facē tibiq̄ȝ ꝯplacitū iri. Si sec⁹ est da veniā imprudētie mee: si nō vis vt redeā
parebo. Tu quē despicis amatorē videri atq̄ȝ his dict̄ e ꝯspectu recessit eurialoq̄ȝ
inuēto. Respira inq̄t felix amator plus amat mulier q̄ȝ amat̄. Sȝ nūc nō fuit re/
scribendi ociū. Inueni mestam lucretiā: ac vbi te nomino tuasq̄ȝ lr̄as dedo: hila/
rem vultū fecit: milliesq̄ȝ papirū basiauit. Ne dubita mox respōsuȝ dabit ⁊ abiēs
vetula cauit ne āpli⁹ iueniret̄ ne ꝓ verbis referret verbera. Lucretia vero postq̄ȝ an⁹
euasit: fragmēta ꝑquirēs epl̄e: ꝑticlas q̄sq̄ȝ suo loco reposuit. ⁊ lacera verba ꝯtexuit

iãq₃ legibile cyrographū fecerat qđ postq̄ millies legit millies quoq₃ deosculata est: tandēq₃ inuolutū sindone inter preciosa iocalia collocauit. ⁊ nūc hoc repetēs nunc illud verbū maiorē horatim bibebat amorē. Eurialoq₃ rescribi statuit atq₃ hunc in modū dictatā eplám misit.

Rescriptū lucretie.

Desine sperare qđ assequi nō licet euriale. Parce nūciis ac lr̄is me vexare nec me illaꝝ ex grege credito q̄ se vēdūt: nō sum quā putas: nec cui submittere lenā debeas. q̄re aliā incestandā. Me nullus amor nisi pudicus sequatur cū aliis vt libet agito. Ex me nil postules temere atq₃ indignū. Uale. Hec epl'a q̄uis durior visa ē eurialo ⁊ ꝯ lene dicta. Uiā tñ ostēdit vltro citroq₃ lr̄as missitādi. Nec dubitauit euriaꝰ credere cui fidē lucretia ꝓbuisset s₃ angebat̄ q₂ ꝟmonis italici nesciꝰerat. Idq₃ feruēti studio curabat addiscē. Et q₂ sedulū faciebat amor breui tp̄e doctus euasit solusq₃ dictauit epl'as q̄ priꝰ ab aliis mutuabat̄ q̄cq̄d etrusco ꝟmone scribi oportuit. Rn̄dit ꝙ lucretie nihil succēsum eē sibi ꝙ infamē submiserit feiam: cū id se ꝑegrinū lateret. qui alio vti nūcio nō potuerat. Missionis amorē fuisse cām qui nihil q̄reret inhonesti. Credere se fore ipam pudicā castissimāq₃: atq₃ idcirco maiori dignā amore insolentē feminā honorisq₃ sui ꝓdigā nedū se nō diligere s₃ maxio odio ꝓsequi. Pudicitia nāq₃ amissa nil eē ꝙ in feia cōmendet̄. Formā fore delectabile bonū sed fragile atq₃ caducum. Et cui nisi pudor assit nihil ꝓcii det̄. q̄ pudicitiā forme adiunxerit eā diuinā eē mulierē. ipam vtraq₃ dote pollentē scire: acꝓpterea coli a se q̄ nil ab ea peteret libidinosum aut offensurū fame: optare se tm̄ alloq̄ vt aim suum q̄ scriptis plene ondi neq̄at verbis apiat. Cūq₃ his lr̄is munera misit nō solū materia sed ope etiā ꝓciosa.

Ad hec lucretia sic rescripsit.

Accepi lr̄as tuas iāq₃ nil ampliꝰ de lena q̄ror. Q₂ me amas nō magnifacio q₂ nec ꝓmꝰes nec solus quē mea forma decepit. Multi ⁊ amarūt ⁊ amāt me alii. sed vt illoꝝ sic ⁊ tuꝰ erit vacuus labor. Habere ꝟba tecū nec possum nec volo. Inuenire me solā ni fias irūdo nō potes. Alte sūt domꝰ ⁊ aditꝰ custodia clausi. Munera tua suscepi: q₂ oblectat me opꝰ illoꝝ. S₃ ne q̄d tuū grat₃ apđ me sit. neue hoc pignꝰ videat̄ amoris: remitto ad te anulū quem matri mee vir dedit vt apud te ꝓciū q̄ sit venditoꝝ iocaliū. Nec em̄ minoris est gemma eiꝰ q̄ munꝰ tuū. Uale. His eurialus sic replicauit.

Magno mihi gaudio fuit epl'a tua q̄ finē q̄relis fecit de lena. S₃ ā git me ꝙ amorē paruipēdas meū. Nā ⁊ si plures te amāt nulloꝝ tñ ignis cōparandus est meo. At tu hoc nō credis. q₂ loq̄ neq̄o tecū: id si daret̄ nō me cōtēneres. O vtinā fieri possem irūdo: s₃ libentiꝰ trāsformari in pulicē vellē ne mihi fenestrā clauderes. At ego nō ꝙ neq̄as. sed ꝙ nolis doleo. Nam q̄d ego nisi aim respicio. Ach mi lucretia q̄d dixti te nolle. an si posses me nolles alloqui q̄ tuꝰ sum totus q̄ nihil cupio magis q̄ tibi gerere mores. q̄ si iubes in ignē ire citiꝰ obediam q̄ ꝓcipias. Mitte obsecro ꝟbū hoc. Si nō dat̄ facultas. assit tñ volūtas ne me ꝟbis eneca q̄ vitā mihi oculis ꝓbes. Si nō placet me alloqui petere: q₂ nō sit impetrādū obsequar. S₃ muta sniam illā qua meū laborē vacuū dixisti futurū. Absit hec crudelitas: mitior esto amāti tuo. Si ꝑgis sic loqui fies homicida. nec dubita Faciliꝰ tu me verbis interimes q̄ quiuis aliꝰ gladio. Desino iā plura poscere: vt redames tm̄ postulo; nihil hic est qđ abiicias. Nemo pōt hoc te ꝓhibere. Dic te me amare ⁊ beatus sum. Munuscula mea quouismō apud te sint est gratū. Illa te aliq̄n mei admonebūt amoris. s₃ parua illa fuerūt ⁊ minora sūt que nūc mitto tu tamen noli spernere quod amator donat. Maiora que indies ex patria mihi dn̄t afferri cum aderunt ex me recipies. Anulus tuus nūq̄ ex digito meo recedet ⁊ illum vice tua crebris osculis reddam madidum. Uale delicium meum ⁊ mihi quod potes solatium dato.

Sic frequentˀ cū replicatū esset: in hūc tandē modū lucretia dedit eplam.
Ellem tibi curiale morē gerere teqꝫ vt petis amoris mei participē facere.
nam id tua nobilitas merekˀ ⁊ mores tui deposcūt vt incassum non amcs:
taceo quātū mihi placeat forma tua ⁊ plena benignitatis facies. Sed mi-
hi nō vsui est vt diligā. Nosco meipsam. Si amare incipiā nec modū nec regulaꝫ
seruabo. Tu diu hic esse nō potes: nec ego te postqꝫ in ludū venerim possem care
re. Tu me nolles abducere: ⁊ ego nollē manere. Monēt me multarū exempla ꝗ
ꝑegrinos amātes deserte sunt ne tuū amorē sequar. Jason medeam decepit cuiꝰ
auxilio vigilem interemit draconē vt vellus aureū asportauit. Tradendus erat
theseus in escā minothauro: sed adriano cōsilio fretus euasit. Jllā tamē desertaꝫ
apud insulā dimisit. Quid dido infelix ꝗ profugū recepit enenam. nū illi ꝑegrinꝰ
amor interitū dedit. Scio quātū periculi sit amorē extraneū admittere. nec me tā
tis obijciā discriminibꝰ. Uos viri solidioris estis animi: furorēqꝫ magis cōpescitꝭ.
Femina vbi furere incipit sola pōt morte assequi terminū. Nō amāt sed insaniunt
mulieres. Et nisi correspōdeat amor: nil est amāte femina terribiliꝰ. Postqꝫ rece-
ptus est ignis nec famā curamus nec vitā: vnicū remedium est si copia sit amati.
Nā quo magis caremꝰ magis cupimꝰ: nec discrimen timemꝰ vllum: dum nostro
libidini satisfiat. Mihi ergo nupte: nobili diuiti ꝯsultū est amori viam ꝑcludere:
⁊ tuo ꝑsertim ꝗ nō potes eē diurnus. Ne vel redopeia phillis dicar vel altera sa
pho. Jdeo te oratū volo ne vltra meū exposcas amorē ⁊ tuū vt paulatim cōpri-
mas extinguasqꝫ. Nam id est viris qꝫ feminis multo facilius. Nec tu si me vt di-
cis amas. id ex me querere debes qđ mihi exitio sit. Pro tuis donis remitto au-
ream crucē margaritis ornatā que licet breuis sit: non tamē ꝑcio caret. Uale.
Nō tacuit curialus his acceptis. ſꝫ vt erat nouis scriptis incensus: calamū su
scepit atqꝫ sub hac forma dictauit eplam.

Euriali rescriptū.

Alue anime mi lucretia ꝗ me tuis lr̄is saluū facis: ⁊ si nō nihil fellis immi-
sceas: sed hoc spero me audito detrahes. Uenit meas in manus epla tua
clausa ⁊ tua gēma signata. Nāc ⁊ legi sepe ⁊ deosculatus suꝫ sepius. Sed
hec aliud suadet qꝫ tuus videkˀ animꝰ fuisse. Rogas me vt amare desinā: qꝛ nō ex-
pedit tibi ꝑegrini flāmas amoris sequi: ⁊ ponis exempla deceptaꝝ: ſ3 hoc tū orna
te culteqꝫ scribis: vt mirari magis ⁊ amare tuū ingeniū debeā qꝫ obliuisci. Quis il
le est qui tunc amare desinat qn̄ prudētiorē ⁊ sapientioreꝫ aīaduertit amicam. Si
meū minuere volebas amorē. nō oportuit doctrinā tuā ostendere. Nā hoc nō ē
incensum extinguere sed ignē maximū ex parua cōflare fauilla. Ego dū legi magꝭ
exarsi videns forme tue ꝑclare ⁊ honestati cōiunctā esse doctrinā. Uerba sunt ta-
men quibus rogas vt amare desistam. Roga mōtes vt in planuꝫ deueniant vtqꝫ
fontes sua repetant flumina. tam possem te nō amare qꝫ suum relinq̄re phebꝰ cur
sum. Si possunt carere niuibꝰ sithie montes: aut maria piscibus ⁊ feris silue: po-
terit ⁊ obliuisci eurialus tui. Nō est ꝓnū viris vt reris lucretia flāmas extingue-
re. Nā qꝫ tu nr̄o sexui ascribis pleriqꝫ vīo assignāt. Sꝫ nolo hoc certamē nūc igre
di. Ad ea me respōdere oportet ꝗ in aduersuꝫ retulisti. Jdcirco eīn nolle te mihi
correspōdere amāti significas quō multas ꝑegrinꝰ amor decepit: exemplaqꝫ po-
nis. Sꝫ possem ego q̄ꝫ plures referre q̄s femine reliq̄rūt troilū sicut nosti ꝑami fi-
liū criseis decepit. deiphebum helena ꝓdidit. Amatores circe suos medicamētis
vertebat in sues atqꝫ aliaꝝ terga ferarū. Sed iniquū est ex paucaꝝ ꝯsuetudine to
tū vulgꝰ censere. nā si sic peregrinꝰ vt tu ꝓpter duos tresue malos aut etiā decem
viros oēs accusabis horrebisqꝫ ⁊ ꝓpter totidē feminas cetere oēs erūt odio mihi
Quin potiꝰ alia sumamꝰ exempla. Qualis amor anthonij cleopatreqꝫ fuit: ⁊ alio
rū quos eple breuitas referre nō sinit. Si tu ouidiū legisti inuenistiqꝫ post troiaꝫ
dirutā achiuoꝝ plurimos dum remeāt ꝑegrinis retētos amoribꝰ nūqꝫ in patriā
reuertisse. Deserūt nāqꝫ amatricibꝰ suis carereqꝫ potiꝰ necessarijs domo regnis ⁊

aliis que sunt in patria cuiq; gratissima voluerūt ꝗ̄ amicas relinq̄re: hec te rogo
mi lucretia cogites: nō illa q̄ nr̄o sint amori aduersa ⁊ q̄ pauci fecerūt. Ego ea mē
te te seq̄r vt ꝑpetuo te amem simq; ꝑpetuo tuꝰ. Nec tu me ꝑegrinū dixeris. Ma
gis nāq; ciuis suz ꝙ̄ q̄ h̄ nascit̄. Nā illū casus facit ciuē: me vero electio. Nulla mi
hi patria erit nisi vbi tu sis. Et ꝗ̄uis cōtingat me aliq̄n hinc abire: reditus tamē
festinꝰ erit. Nec ego in theutoniā reuertar nisi res meas cōpositurus ordinatu/
rusq; vt tecū esse ꝗ̄diu possim. Facile manēdi apud te repiet̄ occasio. Multa his
in ꝑtibꝰ negocia cesaris sunt: hec mihi cōmitti expediēda curabo. Nūc legatione
fungar. Nūc munꝰ exercebo. Vicariū i eutruria cesarē h̄re oportet: hāc ego ꝓuin
ciā impetrabo ne dubita suauiū meū lucretia meū cor spes mea. Si viuere absq;
corde possuz ⁊ te relinquere possum. Age iā tandē miserere amātis tui: q̄ tāq̄ ad
solez nix eliquescit. Considera meos labores: ⁊ modū iam diuq; meis martyriis
statue. Quid me tādiu crucias. Miror ego mei qui tot perpeti tormenta potue/
rim qui tot noctes insomnes duxi: q̄ tot ieiunia toleraui. Vide ꝗ̄ macer suz: ꝗ̄ pal
lidus sum. Parua res est que spiritū corpori alligatū detinet. Si tibi aut paren/
tes aut filios occidissem nō poteras de me maius ꝗ̄ hoc supplicium sumere. Si sic
me punis q̄r te amo: quid illi facies q̄ tibi damnū dederit aut maluz. Ach mea lu/
cretia mea hera mea salus meū refrigeriū suscipe me in grām: demū rescribe me
tibi carū esse: nihil aliud volo. Liceat me dicere seruus lucretie sum: ⁊ reges ⁊ ce/
sares amant seruos vbi fideles norunt. Nec dii dedignant̄ readamare qui amāt.
Vale spes mea meusq; metus. Ut turris que fracta interius: inexpugnabilis
videt̄ exteriꝰ. si admotus aries fuerit mox confringet̄: ita euriali verbis lucretia
victa est. Postq̄ em̄ sedulitatē amātis aperte cognouit: ⁊ ipsa dissimulatū pate/
fecit amorē: atq; his lr̄is curialo se aperuit.

[N]On possum tibi vltra aduersari nec te amplꝰ euriale mei amoris exptem
h̄re vicisti. Iāq; sum tua. Me miserā q̄ tuas suscepi lr̄as. nimiū mult̄ ex/
ponēda sum ꝑiculis: nisi me tua fides ⁊ prudentia iuuet. Vide q̄ serues q̄
scripsisti. In amorē iaz tuū venio: si me deseris ⁊ crudelis ⁊ ꝓditor ⁊ oīm pessimꝰ
es. Facile est femellā decipe: sed quāto facilꝰ tanto turpiꝰ. Adhuc res integra est
si putas me deserendam dicito: anteq̄ magis amor ardeat. Nec incipiamꝰ quod
postmodū incepisse peniteat. Omniū rex inspiciendus est finis. Ego vt femina/
rū est parū video. Tu vir es te mei ⁊ tui curā h̄re oportet. Do me iā tibi: tuāq; ꝓ
sequor fidē. nec tua esse incipio nisi vt sim ꝑpetua tua. Vale meū p̄sidiū meeq; du
ctor vite. Post plures ep̄le misse vtrinq; sunt. Nec tā ardent̄ eurialꝰ scripsit ꝗ̄
feruent̄ lucretia r̄ndit. Unū iā vtriusq; desideriū erat sil' cōueniēdi. Sz arduū ac
pene impossibile videbat̄: oīm oculis lucretiā obseruātibꝰ q̄ nec sola vnq̄ egredi
ebat̄ nec vnq̄ custode carebat. Nec tā diligent̄ bouē iunonis argus custodiuit ꝗ̄
menelaꝰ iusserat obseruari lucretiā. Viciū hoc apud italos late patet. feiam suam
q̄ thesaurū q̄sq; recludit. meo iudicio minꝰ vtilit̄. Sūt em̄ fere hmōi mlieres oēs
vt id potissime cupiāt qd̄ maxime denegat̄: que vbi velis nolūt: vbi nolis cupiūt
vltro: he si liberas habent habenas minus delinquūt: Exinde tam facile est inui/
tā custodire mulierē: ꝗ̄ in feruenti sole pulicū gregē obseruasse. Nisi suapte casta
sit mulier. frustra maritus nitit̄ ponere serā: cohibe. Sed q̄s custodiat istos custo
des. Cauta est ⁊ ab illis incipit vxor. Indomitū est aīal mulier: nullisq; frenis re/
tinendū. Erat lucretie spurius frater: huic tabellas cōmiserat curialo deferendas
⁊ hunc em̄ sui amoris conscium fecerat. Cū hoc igit̄ conuenit̄ curialū vt clam do
mi suscipiat. Habitabat hic apud nouercā suam lucretie matrē quā lucretia sepe
visitabat ⁊ ab ea sepius visitabat̄. Nec em̄ magno interuallo distabat. Ordo er/
go his erat vt clauso in conclaui curialo: postq̄ mater ecclesiasticas aditura ceri/
monias exiuisset. Lucretia superueniret tāq̄ matrē domi cōuentura: qua nō inuen
ta reditū expectaret. Interim vero apud curialū esset. Post biduū statutꝰ erat ter
minus: at hi dies tāq̄ anni visi sūt amātibꝰ longi vt bene sperātibus hore ꝓducte

male timētibꝰ cōcepte. Sz nō arrisit amātiū desiderijs fortuna. Presensit nāqꝫ
insidias mater: at vt dies venit egressa domū ꝓuignū exclusit. Qui mox eurialo
triste nunciū tulit. Cui nō minꝰ ꝙ lucretie fuit molestū. Que postq̄ detectos agno
uit dolos. Hac nō successit inq̄t alia aggrediamur via. Nec potēs erit mater meis
obsistere voluptatibꝰ. Pandalꝰ viro affinis erat quē iā lucretia fecerat archano
rū scium. Nec enī poterat ignitus animꝰ q̄escere. Significat igit̄ eurialo hunc vt
alloquat̄. q2 fidus sit ⁊ cōueniēdi viā possit mōstrare. At eurialo nō videbat̄ tu⁼
tū illi se credere: quē menelao sp̄ herentē intuebat̄ ⁊ subesse fallaciā verebat̄. In
ter deliberādū aūt iussus est eurialꝰ romā petere atqꝫ cū pōtifice maxio de corona
tione trāsigere. Que res tū sibi tū amice molestissima fuit. Sz oportebat cesaris
imperiū ferre. Itur ꝫ mora duoꝝ mensiū fit. Lucretiā interiz domi manere: fene⁼
stras claudere mestas induere vestes nunq̄ exire. Mirari oēs: nec cām noscere.
Seue ipse vidue videbant̄ ⁊ tāq̄ sol defecisset cuncti se putabāt in tenebris egere
domestici q̄ eā sepe incubantē lectulo ⁊ nūq̄ letā videbāt egritudini im putabāt
⁊ q̄cq̄d remedioꝝ afferri poterāt ꝑquirebāt. Sz nūq̄ illa vel risit vl' thalamū exi⁼
re voluit: nisi postq̄ redire eurialū ⁊ illi cesarē obuiā esse cognouit. Tunc q̄i egra
somno excitata. lugubri veste posita. ⁊ ornamētis redimita ꝑoribꝰ. fenestras ape
ruit. letabundaqꝫ illū expectauit. Quā vt cesar vidit. Ne nega amplīꝰ inq̄t euria⁼
le detecta res est. Nemo lucretiā te absente videre potuit. Nūc q2 redisti aurorā
cernimꝰ. Quis modus assit amori. tegi nūc nō pōt amor nec absc̄ōdi tussis. Joca
ris mecū vt soles cesar ⁊ me in risuz ducis eurialꝰ ait. Ego q̄d hoc sit nō scio. Hin
nitus equoꝝ tuoꝝ ⁊ ꝓlixe barbe strepitꝰ tuc illā forsitan excitauit. Atqꝫ sic effatꝰ
lucretiā furtim aspexit ⁊ oculos cōiecit ī oculos. Eaqꝫ post reditū ꝑma ꝯsultatio
fuit. Paucis deinde interiectis diebꝰ: nisus euriali fidus seruꝰ comes: duz anxius
amice cause fauet tabernā speculatꝰ est: q̄ post menelai domū sita in lucretie came
rā retrusuz habebat intuitū. Cauponē igit̄ sibi cōciliat: spectatoqꝫ loco euralum
adducit. ⁊ hac inq̄t ex fenestra alloqui lucretiā poteris. Media int̄ vtrāqꝫ domū
cloaca fuit nec homini nec soli accessa triūqꝫ vlnaꝝ distātia fenestrā lucretie dister
minat. Hic diu cōsedit amator expectās si q̄s casus lucretiā ōnderet. nec deceptꝰ
est. Affuit tandē lucretia cū huc atqꝫ illuc respiceret. Quid agis ait eurialus vite
rectrix mee: quo tēdis lumina: cor meū. Huc huc dirige oculos ꝑsidiū meū: tuꝰ hic
eurialus est. Me me assum me respice. Tu ne hic ades inq̄t lucretia. O mi euria
le iam te alloqui possum. vtinā ⁊ amplecti valerē. At istuc ait eurialus nō magno
conatu faciā scalaz huc admouebo. Tu obsera thalamū amoris nr̄is gaudia ni⁼
miū distulimꝰ. Caue mi euriale si me vis saluā fenestra hic adertearā. vicinusqꝫ pes
simus nec cauponi credēdū ē: q̄ ꝑua pecūia ⁊ te ⁊ me ꝑderet: ꝫ alia incedamꝰ via.
Sat̄ est si huic ꝫmoni nr̄o pz accessus rn̄dit lucretia. At mihi eurialus inq̄t mors
ē hec visio: ni te sil' amplector meisqꝫ brachijs teneo mediā. Diu ex ꝫ loco tractus
ē ꝫmo missaqꝫ huic ꝑ arūdinē sūt mūera. Nec eurialꝰ i donis q̄ lucretia liberalior
fuit. Sēsit dolos sosias: secūqꝫ frustra inq̄t amātū conatibꝰ obsto: nisi astu ꝓuideo
⁊ hera ꝑibit ⁊ dn̄s infamiā subibit. Ex his malis satiꝰ est vnū auertere. Amet he⁼
ra nihil nocebit si clā fit. Ipa ꝑ amore ceca ē: nec q̄d agit ꝓspicit. Si n̄ pōt custodi
ri pudicitia: sat̄ est rumorē tollere. ne domꝰ infamis fiat: neue parricidiū ꝯmittat̄.
Adibo igit̄ ⁊ opaz ꝑbebo meā. Restiti q̄ad potui ne cōmitteret̄ nephas id q2 nō
licuit meū ē curare vt qđ peiꝰ agit̄ occultū sit. Parū enī refert n̄ agere ⁊ sic agē vt
nemo sciat: ꝯn̄c bonū libido ē. Nec hō ē quē pestis hec nō agitet. ⁊ ille castior h̄r.
q̄ cautiꝰ agit. Dūqꝫ sic fat̄ lucretiā egressam thalamo videt: aggressusqꝫ feminā.
Quidnā est inq̄t q̄ nihil amoris mihi cōicas. Eurialꝰ tibi nihilominꝰ dilectꝰ est:
⁊ me clam amas vide cui des fidē. Primꝰ sapie gradus est nō amare: Secundus
vt sic amas ne palā fiat: Sola hoc sine intnūcio facē nō potes. Quāta mihi apđ
te sit fides longo iā tp̄e didicisti. Si q̄d mihi cōmittere vis iube. Mihi maxia cu
ra est ne amor iste detegat̄: ⁊ tu penā luas ⁊ vir oim oblocutiōes ferat. Ad ꝫ lu⁼

cretia. Sic est vt ais sosia inq̄t: ⁊ tibi magnā habeo fidē: sed tu visus es nescio quō negligēs ⁊ meis aduersus desiderijs. Nūc q̄ sponte te offers vtar obsequijs tuis nec abs te decipi timeo. Tu scis quātū ardeo diu ferre nō possuꝫ hāc flāmā. Iuua me vt simul eē possumꝰ. Eurialꝰ amore lāguet ⁊ ego morior. Nil peiꝰ est q̄ꝫ obstare cupidini nr̄e. Si semel inuicē conueniremꝰ temꝑantiꝰ amabimꝰ. ⁊ tectꝰ erit amor nr̄. Uale igit̄ curialoq̄ꝫ viā vnicā me accedēdi dicito. Si abhinc q̄driduo dū rustici frumētū afferūt vectoris ꝑsonā induat oꝑtusq̄ꝫ sacco triticū ꝑ scalas in horreū ferat. Tu te scis thalamū meū ad scalas hēre ostiuꝫ ꝑmū: atq̄ꝫ oia curialo dicito h̄ diē manebo ⁊ dū erit tꝑus sola in cubili ero ipse ostiū impellat duꝫ solus sit ad me ingrediat̄. Sosias q̄ꝫuis arduū facinꝰ esset maiora veritꝰ mala ꝓuinciā suscepit. Eurialoq̄ꝫ inuento cūcta ex ordine nunciat: q̄ ille iudicans leuia libenter amplectit̄: seq̄ꝫ paratis accingit: nec aliud q̄rit q̄ꝫ nimiā morā. O insensatū pectꝰ amātis. O mētē cecaꝫ. O aim audacē corq̄ꝫ intrepidum: q̄d ē tā nimiū qꝺ tibi nō paruū videat̄. Quid tā arduū qꝺ planū nō estimes: q̄d tā clausuꝫ quod tibi nō sit apertū. Tu oē discrimē ꝑuifacis: tu nihil difficile censes. Inanis est apud te ois custodia maritoꝝ. Nulle te leges tenent: nulli metus: nulli pudori obnoxius es. Omis labor tibi est ludus tibi nil obstat vsq̄ꝫ. O rerū amor: domitor omniū. Tu virū primatē cesari acceptissimū diuitijs affluētē: etate maturū: imbutū lr̄is: prudētia clarū eo ꝑducis vt posita purpura saccū induat: vultū foco tegat seruus ex dn̄o fiat: ⁊ q̄ nutritꝰ in delicijs fuerat. iā humeros gestādis oneribꝰ aptet: seq̄ꝫ publicū baiulū mercede locet. O rē mirandā peneq̄ꝫ incredibilē: virū aliq̄n in consilio grauissimū int̄ catheruas vectoꝝ cernere atq̄ꝫ i colluuio illa fereq̄ꝫ hoīn ꝯtuberniū habuisse. Quis trāsformationē q̄rat maiorē. Hoc ē qꝺ ouidiꝰ methamorphoseos vult. dum fieri ex hoībꝰ aut bestias scribit aut lapides aut plātas. Hoc ⁊ poetarū eximiꝰ maro sensit dū circes amatores i terga feraꝝ verti cātabat. Nā ita ē ex amoris flāma sic mēs alienat̄ vt parū a bestijs differat. linquēs croceū titonis aurora. Cubile iā diē referebat optatū: moxq̄ꝫ suū rebꝰ colorē apollo reddēs: expectātē recreat curialū. q̄ tūc se fortunatū beatūq̄ꝫ censuit cuꝫ admixtū se vilibꝰ seruis nulli noscēdū vidit. Pergit igit̄ ingressusq̄ꝫ lucretie domuꝫ: frumēto se onerauit positoq̄ꝫ in horreū tritico: vltimꝰ descendētiū fuit atq̄ꝫ vt erat ꝑdoctꝰ ostiū maritalis thalami qꝺ i medio scalarū clausuꝫ videbat̄ impellit: seq̄ꝫ intro recepit ⁊ reclusis foribꝰ. solā lucretiā serico intētā videt: atq̄ꝫ accedēs ꝓpiꝰ. Salue mi aīe inq̄t: salue vnicū vite ꝑsidiū spesq̄ꝫ mee. Nūc te solā offendi. nūc qꝺ sꝑ optaui semotis arbitris te amplector. Nullꝰ iā ꝑies nulla distātia meis obstabit osculis. Lucretia q̄ꝫuis ordinē ipa dedisset ꝑmo cōgressu stupuit: nec eurialū h̄ spm̄ se videre putabat vt q̄ virū tantū ad ea ꝑicula iturū sibi non suadebat. At vbi inter āplexus ⁊ oscula suū cognouit eurialū. Tu ne es inquit pauꝑcule: tu ne hic ades euriale ⁊ rubore ꝑ genas fuso cōplexa hoīem est arciꝰ: ⁊ media fronte dissaniata moxq̄ꝫ repetēs sermonē. Heu quāto te ait discrimini subiecisti q̄d ampliꝰ dicat̄. Iā me tibi charissimā scio. Iā tui amoris feci ꝑiculū. Sꝫ neq̄ꝫ tu me aliā iuenies Dij tm̄ fata secūdent. ⁊ amori nr̄o ꝓsperū ventū dent: duꝫ spūs hos reget artus ꝑter te nemo lucretie potēs erit: nec maritus q̄dē si rite maritū appello q̄ mihi inuite datus est. ⁊ i quē nūq̄ꝫ animꝰ cōsensit meus. Sed age mea voluptas meū delitiū. Abijcito saccū hūc teq̄ꝫ mihi vt es ostende. Exue vectoris spēm: hos funes missos face: eurialū me videre credito. Iā ille deposit̄ sordibꝰ ostro fulgebat ⁊ auro ⁊ amoris in officiū pronꝰ ibat. Tum sosias ante ostiū pulsitās. Cauete inquit amātes nescio q̄d rerū querē menelaꝰ huc festinat: tegite furta vestra dolisq̄ꝫ virū fallite mihi est quod egredi putetis. Tum lucretia latibulū inquit paruū substrato est. illic ꝑciose res sunt: Scis tibi quid scripserim: si te mecū existēte vir aduentaret ingredere huc: tutus hic tenebris eris: neq̄ꝫ te moueris neq̄ꝫ screatū dedeꝛs. Anceps quid agat curialus mulieris imperiū subit. Illa foribꝰ patefactis ad sericū redit. Tum menelaus ⁊ vna hertus assunt. cyrographa nōnulla ad rempu-

blicā ꝓtinētia quesituri. Que postq̃ nullis inuēta sūt scriniis. In latibulo nostro
inq̄t menelaꝰ forsitan erūt lucretia lumēq; affer: huc intus q̄rendū est. His exterri
tus eurialꝰ viribꝰ exanguis fit. Iāq; odisse lucretiā incipit atq; intra se. Heu me
fatuū inq̄t. Quis me huc venire cōpulit nisi leuitas mea. Nūc dep̄hēsus sum: nūc
infamis fio: nūc cesaris grām ꝑdo. q̄d grām: vtinā mihi vita supsit. Quis me hinc
viuū eripiet. Emori certū est. O me vanū ⁊ stultoꝝ oim̄ stultissimū. In hāc sniaꝫ
volens cecidi. Quid hec amoris gaudia si tanti emunt᷑. Breuis illa voluptas est
doloris longissimi. O si nos hec pro regno celoꝝ subiremꝰ. Mira est hoim̄ insci-
tia. Labores breues nolumꝰ ꝓ lōgissimis tolerare gaudiis. Amoris causa cuiꝰ le-
ticia fumo cōparari pōt: infinitis nos oblectamꝰ angustiis. Ecce meipm̄ iam ego
exemplū: iam fabula oim̄ ero: nec q̄s exitus pateat scio. Hinc si me deoꝝ traxerit
auxiliū: nusq̃ me rursus amor illaq̄abit. O deꝰ eripe me hinc: parce iuuētuti mee:
noli meas metiri ignorātias: reserua me vt hoꝝ delictoꝝ penitētiā agam. non me
amauit lucretia: sed quasi ceruū in casses voluit dep̄hendere. Ecce venit dies meꝰ
nemo me adiuuare pōt nisi tu deꝰ meꝰ. Audierā ego sepe mulierū fallacias nec de
clinare sciui. At si nūc euasero nulla me vnq̃ mulierꝝ tegna deludet. Sꝫ nec lucre
tia minoribꝰ vrgebat᷑ molestiis. que nō solū sui: ſ amātis quoq; saluti timebit. At
vt est in ꝑiculis subitaneis mulierū q̃ viroꝝ ꝓmptiꝰ ingeniū: excogitato remedio
Age inquit vir. Cistella illic sup̄ fenestra est vbi te nemini monimēta nōnulla re-
condisse: videamꝰ an illic cirographa sint reclusa: subitoq; decurrens tanq̃ vellet
ap̄ire cistellā: latenter illā deorsuꝫ depulit ⁊ quasi casu cecidisset: Proch mi vir ait
adesto ne q̄d dāni sentiamꝰ cistella ex fenestra cecidit: perge ociꝰ ne iocalia vl̄ scri
pture disperiāt. Ite ite ambo quid statis. Ego hinc ne q̄s fur tū faciat oculis ob-
seruabo. Video audaciā mulieris nūc ⁊ feminis credito. Nemo tā oculatus ē vt
falli nō possit. Is dūtaxat nō fuit illusus quē cōiunx fallere nō tēptauit. Plus for
tuna q̃ ingenio sumꝰ felices. Motꝰ hoc facto menelaꝰ bertusq; vna repēte i vicu
lū se p̄cipitāt. Domꝰ etrusco more altior fuit multiq; gradus descēdēdi erāt: hinc
datū est eurialo spaciū mutādi locū. q̄ ex monitu lucretie in nouas latebras se re-
cepit. Illi collectis iocalibꝰ atq; scripturis q̄ cyrographa q̄bꝰ opꝰ erāt nō repere-
rāt ad scrinia iuxta que latuerat eurialus trāseūt: ibiq; voti cōpotes factiꝰ. Cōsa-
lutata lucretia recesserūt. Illa obducto foribꝰ pessulo. Exi mi euriale. Exi mi aie
inq̄t: veni gaudioꝝ sūme meoꝝ: veni foras delectationū mearū scaturigo: leticie
fauū mellis: veni dulcedo incōꝑabilis mea. Iā tuta sūt oia: iā nr̄is ꝑmonibꝰ libe-
re campꝰ ꝑꝫ: iā locus est amplexibꝰ tutus. Aduersari oculis nr̄is fortuna voluit: ſ
aspiciūt dii nr̄m amorē: nec tāfidos amātes deserere voluerūt. Veni iā meas i vl
nas: nihil est q̄d ampliꝰ verearе: meū liliū: rosarūq; cumulꝰ. Quid stas: q̄d times
tua hic sum lucretia: q̄d cūctaris: lucretiā amplexari. Eurialus vix tandē formidi
ne posita seseq; recepit. Cōplexusq; mulierē. Nūq̃ me inq̄t tantꝰ inuasit timor: ſ
digna tu es cuiꝰ cā tāta gerāt᷑. Nec istec oscula ⁊ tā dulces āplexꝰ obuenire cupiā
grat̄i debēt. Nec ego vt verū fateor sat̄ emi tantū bonū. Si pꝰ mortē rursus viuē
possēꝫ teq; ꝑfrui: emori milies vellē: si h̄ ꝑcio tui possent āplexꝰ coemi. O mea fe-
licitas. O mea btitudo: visuꝫ video an ita ē: teneo te an sōnis illudor vanis: tu cer
te h̄ es ego te habeo. Erat lucretia leni vestita palla: q̄ mēbris absq; ruga herebat:
nec vel pectꝰ vel clunes mētiebat᷑ vt erāt arctꝰ sic se ostabāt: gule cādor niualе:
oculoꝝ lumē tāq̃ solis iubar: intuitꝰ letꝰ facies alacris gene sicuti lilia purpureis
admixta rosis: risus in ore suauis atq; modestus pectꝰ amplū. papille q̄ duo pu-
nica poma ex vtroq; latē tumescebāt: pruritūq; palpitātes mouebāt. Nō potuit
eurialꝰ vltra stimulū cohibere: ſ oblitꝰ timoris: modestiaꝫ q̄ꝫ abs sese repulit. ag-
gressusq; feiaꝫ. Iā inq̄t fructū sumamꝰ amoris: rēq; vbis iūgebat. Obstabat mu
lier curāq; sibi honestat̄ ⁊ fame fore dicebat nec aliud eius amore q̃ vba ⁊ oscula
poscere. Ad q̄ subridēs eurialꝰ. Aut scitū est inq̄t me huc venisse aut nescitū. Si
scitū nemo ē q̄ cetera nō suspicet᷑: ⁊ stultū est infamiā sine re subire. Si nescitū ⁊ h̄

q̄z sciet nullꝰ. ħ pignꝰ amoris ē: emorior priusq̄ careā. Ach scelꝰ est inq̄t lucretia.
Scelꝰ est inq̄t eurialꝰ bonis nō vti cū possis: an ego occasionē mihi ꝯcessaz tā q̄si-
tā tā optatā amitterē. Acceptaq̄ mlieris veste pugnātē fciam q̄ vincere nolebat
abs negocio vicit: nec veneri hec facietatē vt hamoni cognita thamar pepit: ħ ma
iorē sitim excitauit amoris. Memor tñ discriminis eurialꝰ postq̄ vini cibiq̄ pau
lisp̄ hausit: repugnāte lucretia recessit. Nec sinistre q̄spiā suspicatꝰ ē nisi q̄ vnꝰ ex
baiulis putabat̄. Admirabat̄ seipm eurialꝰ dū viā ꝑgeret. Secūq̄. O si nūc inq̄t
obuiū mihi se daret cesar meq̄ agnosceret: q̄z illi habitꝰ ħ suspicionē faceret: q̄ me
rideret: fabula oībꝰ eēm: ⁊ illi iocus nūq̄ me missū faceret donec sciret q̄d sibi hec
rustica vestis vellet. Sz fingerē nō hāc ħ aliā me dicerē adisse matronā. Nā ⁊ ipse
hāc amat nec ex vsu ē meū sibi amorē patere. Lucretiā ꝓderē q̄ me suscepit serua
uitq̄. Dū sic loq̄t̄ visuz achaten polinurū cernit: eosq̄ ꝑit. nec priꝰ ab his cognitꝰ
ē q̄ domi fuit vbi posit̄ saccis ꝑtesta sumpta rez pādit euentū. Dū q̄s timor ⁊ q̄d
gaudiū intcessit mēorit̄ scz narrat: nūc timēti silis nūc exultāti fit. Interueniēdū
aūt heu mē stultū inq̄t feīe cōmisi caput nō sic me pr̄ admonuit dū me nulliꝰ feīe fi
dē seq̄ debere dicebat. Ille feīaz aīal dicebat eē indomitū infidū mutabile crude-
le mille passionibꝰ deditū. Ego patne imemor discipline vitā meā mulierculē tra
didi. Quid si me frumēto oneratū aliq̄s cognouisset: q̄d dedecꝰ: q̄ nā īfamia mihi ⁊
meis posteris euenisset. Alienū me cesar fecisset tāq̄ leuē ⁊ insanū. potuisset hec
cōtēnere. Quid aūt si me vir dū scrinia ꝟsabat latētē inuenisset. Seua ē lex iulia
mechis. Exigit tñ dolor mariti maiores penas q̄ lex vlla cōcesserit. Necat ħ fer-
ro. necat ille cruent̄ verberibꝰ q̄sdā mechos ⁊ mugilis intrat. Sz putemꝰ vix pe-
ꝑcisse vite mee. Nū me ī vinculis ꝯiecisset. aut infamē cesari tradidisset. Dicamꝰ
⁊ illiꝰ me manꝰ effugere: q̄ inermis erat: mihiq̄ fidus ensis herebat lateri. At vi-
ro comitatꝰ erat ⁊ arma ex pariete pēdebāt captu facilia. In domo lōgꝰ famulo-
rū ordo: clamores mox inualuissent ⁊ ostia fuissent clausa: tuz de me suppliciū sum
ptū fuisset. Heu me demētē: nulla mē prudentia liberauit ħ discrimīe. ħ casus tm̄
Quid casus imo ⁊ ꝓmptū ingeniū lucretie. O fidā feīam. O amatricē prudētem
O insignū ⁊ nobilissimū amorē. Cur me tibi nō credā. Cur tuā nō sequar fidem.
Mille mihi si assint ceruices oēs tibi cōmittā. Tu fidelis es: tu cauta: tu prudēs.
Scis amare ⁊ amātē tueri. Quis tā cito excogitare potuisset viaz qua me q̄rētes
auerteret vt tu ipa excogitasti. Tu mihi hāc vitā seruasti eandē tibi deuoueo. Nō
meū ē sed tuū q̄d spiro. Nō erit mihi durū ꝑdere ꝓpter te q̄d ꝑ te teneo. Tu vite
mee ius habes: tu necis imperiū. O candidū pectus. O dulcē linguā. O suaues
oculos. O ingeniū velox. O mēbra marmorea succiq̄ plena q̄n ego vos reuisam
q̄n iterū corallina labia mordebo. q̄n tremulā linguā ori meo murmurantē denuo
senciā. Papillas ne vnq̄ illas retractabo. Parū est achates quod in muliere vi-
disti hac. Quo propior est femina eo formosior est: vtinā mecū vna fuisses. Non
tam tandali regis lidie formosa vxor fuit q̄ ista est. Nō miror illū voluisse nudaz
coniugem socio demonstrare vt plenius sumeret gaudiū. Ego quoq̄ itidē facerē
si facultas eēt lucretiā tibi nudā ostenderem. Aliter aūt nec tibi effari quanta sit
eius pulchritudo possum. nec tu q̄ solidū q̄q̄ plenū meum fuerit gaudiū potes
cōsiderare. Sed congaude mihi: q̄ maior fuit mea voluptas q̄ verbis queat ex-
poni. Sic eurialus cū achate. nec pauciora secū lucretia dicebat. Eiꝰ tñ minor leti
cia fuit quo taciturnior aliis fidē nō habuit vt rē posset referre. Sosie nō audebat
ꝑ verecūdia totū narrare. Baccarus interea pānoniꝰ eques domo nobilis q̄ ce-
sarē seq̄bat̄ ardere lucretiā cepit. Et q̄ formosus erat: redamari putabat: solāq̄
feīe pudicitiā obstare rebat̄. Illa sicut mos ē nr̄is dn̄abꝰ oēs vultu blando intue-
bat̄. Ars est siue deceptio potiꝰ ne verus amor palā fiat. Insanit baccarus nec cō
solari pōt nisi lucretie mētē ꝑsentiat. Solēt matrone senen̄. ad primū lapidē facel
lū diue marie. q̄d in bethleem nūcupāt sepiꝰ visitare. Huc lucretia duabꝰ cōmita
ta ꝟginibꝰ ⁊ anu q̄dā ꝓficiscebat̄. Seq̄t̄ baccarꝰ violā in manu gestās deauratis

folijs in cuiꝰ collo eplaꝫ amatoriā subtilibꝰ inscriptā mēbranis abscōderat. Nec mi
rere. tradidit em̄ cicero illā illiadā oēm ita subtilit̄ scriptā sibi ostēsa fuisse vt testa
nucis clauderet. Offert violā lucretie seq̄ꝫ cōmēdat baccarꝰ. Respuit donū lucre
tia. Instat pānoniꝰ magnꝰ ꝑcibꝰ. Tū anꝰ recipe inq̄t hera donatū florē: q̄d times
vbi nullū ē ꝑiculū. Parua res ē q̄ potes hūc militē placare. Secuta ē lucretia ani
lē suasionē violāq̄ꝫ suscepit. Parūq̄ꝫ vltra ꝓgressa violā alteri ex ꝟginibꝰ tradidit
Nec diu post obuiā facti sūt duo studētes q̄ ꝟgūculā vt sibi florē traderet nō ma
gno negocio iduxerūt: aptoq̄ꝫ viole stipite carmē amatoriū iuenerūt. Solebat h̄ ho
minū genꝰ ꝑgratū eē nr̄is matronis: s̄ postq̄ꝫ cesaris curia senas venit: irrideri de
spici ⁊ hr̄i odio cepit: q2 plus armoꝝ strepitꝰ q̄ꝫ lr̄arū lepor nr̄as feīas delectabat.
Hic grādis liuor ⁊ simultas ingēs erat: q̄rebātq̄ꝫ tegne vias oēs q̄bꝰ nocerēt sa
gis. At ꝗ viole dolꝰ patuit: ad menelaū mox itur eplaꝫq̄ꝫ vt legat rogat̄. Ille me
stus domū ꝑgit vxorē increpat: domūq̄ꝫ clamoribꝰ implet: negat se reaꝫ vxor rēq̄ꝫ
gestā exponit ⁊ anꝰ adducit testimoniū. Itur ad cesarē fit q̄rela: vocat̄ baccarus
Is crimē fatet̄: petēsq̄ꝫ veniā nūq̄ꝫ se post lucretiā vexaturū iureiurādo ꝯfirmat.
Sciēs tn̄ iouē n̄ irasci s̄ arridere ꝑiurijs amātū. sterilē flāmā vt magꝭ ꝓhibitꝰ erat
eo diligētiꝰ seq̄bat̄. Venit hyems exclusisq̄ꝫ nothis solū boreā admittebat. Cadūt
ex celo niues: soluit̄ ī ludū ciuitas. Jactāt matrone ī vicos iuuenes ī fenestras ni
uem. Hinc nactꝰ occasionē baccarꝰ: eplaꝫ altera cera includit cerā niue cingit: fa
ctāq̄ꝫ palā ī fenestrā lucretie iacit. Quis nō oīa regi fortuna dicat. q̄s nō fauorabi
lē eiꝰ cupiat flatū fati. Plꝰ em̄ valet hera benigni q̄ꝫ si te veneris ꝯmēdet eplā ma
riti. Dicūt q̄dā nil eē q̄ꝫ ī sapiēte queat fortūa: h̄ ego his sapiētibꝰ ꝯcedo. q̄ sola ꝟ
tute gaudēt: q̄ ⁊ paupes ⁊ egroti ⁊ ī eq̄ fallaris clusi vitā se credūt possidere beatā
q̄lē nullū adhuc vidi vl̄ fuisse putarim. cōi vita hoim vita fauoris fortune indiget
hec q̄s vult eleuat ⁊ q̄s vult deꝑmit. Quis baccarū ꝑdit nisi fortuna: nūq̄d prudē
tis ꝯsilij fuit ī nodis viole clausisse tabellas: ⁊ nūc bn̄ficio niuis eplaꝫ trāsmisisse.
Dicet aliq̄s fieri cautiꝰ potuisse. qđ si h̄ ꝯsiliū fortūa iuuisset. ⁊ cautꝰ h̄ ⁊ pruden
tissimꝰ iudicatꝰ fuisset. Sꝫ obstās fatū pilā ex lucretie manibꝰ lapsāꝫ apud igneꝫ
duxit vbi solutis calore niuibꝰ liquefactaq̄ꝫ cera tabellas manifestauit q̄s tū vetu
le q̄ se calefaciebāt tū menelaꝰ q̄ aderat ꝑlegerūt: nouasq̄ꝫ lites excitarūt: q̄s bacca
rus nō excusatiōe s̄ fuga vitauit. Hic amor ex vsu venit eurialo. Nā dū vix gres
sus ⁊ actus baccari speculat̄ insidijs euriali locū facit verūq̄ꝫ est qđ dici solet. Nō
facile custodiri qđ a pluribꝰ amat̄ vel impugnat̄. Spectabāt amātes ꝑ ꝑmū cō
cubitū. secūdas nuptias. Viculus erat int̄ edes lucretie atq̄ꝫ vicini artꝰ ꝑ quē pe
dibꝰ in vtrūq̄ꝫ parietē porrectis ī fenestrā lucretie haud difficilis p̄bebat̄ ascēsus
Sꝫ huc ascēdere solū noctu licebat. Menelao petēdū rus erat ibiq̄ꝫ ꝑnoctāduꝫ
q̄ dies ab amātibꝰ tāq̄ꝫ saturnalioꝝ expectabat̄. Fit recessus. Mutatis eurialꝰ
vestibꝰ in viculū se recepit. stabulū illic menelaꝰ habebat. qđ eurialꝰ docente sosia
īgressus est: ibiq̄ꝫ noctē manēs sub feno latebat. Cuꝫ ecce dromo q̄ erat menelai
secūdus famulus equis ꝓpositus: impleturus p̄sepia: fenū ex euriali latere susci
pit. eratq̄ꝫ ampliꝰ suscepturus ac eurialū furca ꝑcussurus ni sosias obuenisset qui
vt discrimē agnouit. da mihi hāc operā frater bone. Ego hinc pabulū equis p̄be
bo tu interea loci vide an nobis cena instructa sit. Gaudēdū ē dū herꝰ abest. Me
liꝰ ē nobis cū dn̄a q̄ꝫ cū illo. Hec iocūda ē ⁊ ꝑliberalis. Ille iracūdus clamorosus
auarus difficilis: nūq̄ꝫ nobis bene est dū ille adest. Vides ne vt vētres nr̄os iniq̄
castigat modio. q̄ semꝑ esurit vt nos fame cruciet: nec sustinet muscida frusta ce
rulei panis ꝯsumi. s̄ hesternū minutalē seruat ī mēseꝫ. vniusq̄ꝫ cene silurnos ⁊ an
guillas salsas in alterā defert ⁊ numerata fila sectiui porri ne q̄d tāgamꝰ signata
reducit. Miser q̄ ꝑ hec tormēta q̄rit diuitias. Nā q̄d stultiꝰ q̄ꝫ viuere pauperem
vt locuples moriar. Quāto meliꝰ hera q̄ nō ꝯtēta vitulis nos pascere ⁊ teneris he
dis gallinas q̄ꝫ turdosq̄ꝫ mistrat ⁊ vini copiā melioris. ij. dromo cura vt q̄ꝫ vncta
popina sit. Istud inq̄t dromo cure habebo. ⁊ mēsā potiꝰ q̄ꝫ eq̄s fricabo. Hex ego

hodie in rus deduxi ꝙ sibi male succedat nunqꝫ mihi verbū dixit. nisi vesperi cuꝫ
me remisit ad equos: renūciariqꝫ dn̄e iussit nō se reditur̄u hac nocte. Laudo te so-
siā q̄ tandē odire cepisti dn̄i mores. ego iādiu mutassem dn̄m: nisi me dn̄a matuti
nis offellis retinuisset. O velles nihil dormiēdū est hac nocte: bibamꝰ vorem usqꝫ
donec veniat dies. Nō tantū ꝑ mensez lucrabit̄ herus quātū nos vna cena sume-
mus. Audiebat hec curialꝰ libēs: tāetsi mores seruoꝝ notabat. ⁊ idē sibi fieri nō
dubitaret cū domo abesset vtqꝫ dromo recessit. assurgēs curialꝰ. O qꝫ inq̄t beatā
noctē sosia tuo bn̄ficio suꝫ habiturꝰ q̄ me huc duxisti ⁊ ne patefierem ꝓbe curasti
vir bonꝰ es meritoqꝫ te amo. nec tibi nō gratꝰ inueniar. Aderat hora p̄scripta letꝰ
curialus cūctis duobꝰ ꝯfunctꝰ discriminibꝰ: murū ascēdit ⁊ apta fenestra lucretiaꝫ
iuxta foculū sedētē: paratisqꝫ obsonijs expectātē repit. Illa vt amātē agnouit: as
surgēs mediū cōplexa est. Fiūt blādicie: dant̄ oscula: itur i venerē: tensis velis fes
sāqꝫ nauigio cithareā nūc ceres reficit nūc bachꝰ. Heu qꝫ breues voluptates sūt
qꝫ lōge solicitudines: vix horā curialꝰ letā habuerat: tn̄ ecce sosias q̄ reditū mene-
lai renūciat gaudiūqꝫ ꝑturbat. Timet curialꝰ: fugē studet: lucretia mēsis abscōdit
obuiā viro ꝓgit: reuersūqꝫ salutat. Et o mi vir inq̄t qꝫ bene redisti. nā ego iā te vil-
licā rusticatū rebar: q̄d tu tn̄ rure tādiu egisti. caue ne q̄d olfaciā. Cur n̄ domi ma-
nes: q̄d me cōtristari absentia studes: sꝑ dū abes timeo tibi. tuꝫ ne quā adeas for-
do vt sunt inuidi vxoribꝰ suis viri quo metu si vis me soluere nūqꝫ extra dormias
Necem̄ sine te nox ē mihi vlla iocūda. Sed cena hic iā post cubatū ibimꝰ. Erant
tūc in aula vbi familia prandere solet: ibiqꝫ virū detinere lucretia nitebat̄ donec
curialus abeūdi spaciū suscepisset: cui necessaria ē morula quedā. Menelaꝰ autē
foris cenatus erat seqꝫ in thalamū recipe festinabat. Tū lucretia parū me amas
inq̄t cur nō potiꝰ domi apud me cenasti. Ego qꝛ tu aberas non comedi hodie nec
bibi q̄cqꝫ. Venerūt tn̄ villici ex rosalia nescio q̄d vini portātes optimū ēē ferebāt
trebeanū. Ego pre mesticia nihil gustaui: nūc q̄m ades eamꝰ si placet in cellarium
introrsum: gustemusqꝫ vinū si vt illi dixerūt tā suauissimū sit. Hisqꝫ dictis lucernā
dextra virū sinistra manu recipit ⁊ in intimū penu descendit: tādiu nūc hūc nunc
illū cadū terebrauit ac cū viro pitisauit. donec curialuꝫ putabat abesse. At ita de-
mū ad ingratos himeneos cū viro transiuit. Curialꝰ in tēpesta nocte domū repe-
tijt. Sequēti luce siue ꝙ sic expediebat cauere siue suspicio mala fuit muro fene-
strā menelaꝰ obstruxit. Credo vt sunt cōciues nostri i cōiecturas acuti suspicio-
nūqꝫ pleni. timuisse menelaū loci comoditatē vtqꝫ parū fidebat vxori: occasionē
demere voluisse. Nāetsi nihil conscius erat illi. vexatā tamē feminā multisqꝫ die
tim temptatā p̄cibus nō ignorabat: ⁊ animū cognoscebat mulieris instabilē: cuiꝰ
tot sunt voluntates quot sunt in arboribus frondes. Sexus enim femineꝰ nouita
tis est auidiꝰ raroqꝫ virū amat cuiꝰ copiā habet. Sequebat̄ ꝙ viā maritoꝝ ꝓmul
gatā quoꝝ opinio ē infortuniū bonis excludi custodijs. Erepta ē hinc cōueniēdi
facultas nec mittēdis l̄ris ꝑmissa libertas ē. Naꝫ ⁊ cauponē q̄ post edes lucretie
vinariā tabernā cōduxerat: ex q̄ solebat curialꝰ affari lucretiā at l̄ras ꝑ arūdinem
mittē sicuti menelaꝰ suasit mgr̄atꝰ expulit. Restabat solꝰ ocloꝝ intuitꝰ. nutuqꝫ tn̄
se ꝯsultabāt amātes neqꝫ istac amoris extrema linea cōmode ꝑfrui poterāt. Erat
ingēs dolor vtriqꝫ cruciatusqꝫ morti silis qꝛ nec amoris poterāt obliuisci. neci eo
ꝑseuerare. Dū sic anxiꝰ curialꝰ q̄d ꝯsiliū capiat meditat̄. Venit in mentez lucretie
monitū qd̄ sibi de pandalo scripserat menelai cōsobrino pitosqꝫ medicos imitatꝰ
qbꝰ mos ē i ꝑiculosis egritudinibꝰ anceps adhibē medicamētū ⁊ vltia potiꝰ expiri
qꝫ sine cura morbū relinq̄re. Aggredi pādalū statuit remediūqꝫ suscipe qd̄ antea
refutarat. Hinc igr̄ accersito ⁊ i penitiorē domꝰ ꝑtē vocato. Sede inq̄t amice reꝫ
grādē tibi dicturꝰ suꝫ: idigētē his q̄s i te scio sitas diligētia fide ⁊ tacit̄nitate. Vo
lui iā dudū h̄ tibi dixisse: s nō eras mihi adhuc plene cognitꝰ nūc ⁊ te nosco ⁊ qꝛ ꝓ
bitate fidei es amo ⁊ obseruo ꝙ si aliđ de te nescirē. sat̄ est qꝛ oēs tui ꝯciues te lau-
dāt: tn̄ comites mei qbꝰ cū amicitiā ꝯflasti: ⁊ q̄ sis ⁊ q̄nti pēdēdꝰ me certū fecere.

Ex quibus te cupere meā beniuolētiā vidici: cuius te iā facio ꝑticipē qꝛ nō minꝰ
illa es dignus ꝙ ego sum tua. Nūc q̄d velim: qm̄ inter amicos res agitˀ paucis ex
ponā. Tu scis mortale genꝰ ꝙꝫ in amorē sit ꝓnū seu virtutis est seu vicij. late pꝫ
ista calamitas: nec cor est si mō carneū est ꝙ aliqn̄ nō sentiat stimulos. Scis quia
nec sanctissimum dauid nec sapiētissimum salomonē nec sampsonē fortissimum
ista passio dimisit immunem. Incēsi ꝑterea pectoris ⁊ amoris inbibiti ea natu-
ra est: vt si qs ꝓhibeat magis ardeat: nulla re magis curatˀ ista pestis ꝙ dilecti co-
pia. fuerūt plures tum viri tū mulieres tā nr̄a ꝙ maiorꝝ nr̄orꝝ memoria: qbꝰ inbi-
bitio durissime necis fuit occasio. cōtra vō plerosqꝫ nouimꝰ qui post cōcubitum ⁊
amplexus passim cōcessos mox furere desinerūt. Nihil consultiꝰ est postqꝫ amor
ossibꝰ hesit ꝙ furori cedere. Nā q̄ aduersus tēpestatē nititˀ sepe naufragiū facit ⁊
q̄ obtēꝑat ꝓcelle suꝑat. hec iō dixi qꝛ te amorē meū scire volo: ⁊ q̄d mei cā sis fa-
cturus. Tn̄ qd̄ emolimētū hic sit oriturū nihil tibi tacebo: qꝛ iā mei cordis alterā
te reputo ꝑtē. Ego lucretiā diligo: neqꝫ hoc mi pādale mea culpa est factū. sed re-
gente fortuna in cuiꝰ manu ē totus quē colimꝰ orbis: mihi nō erāt noti mores ve-
stri nec huiꝰ vrbis ꝯsuetudines norā. Putabā ego feīas vias: qd̄ oculis mōstrāt
in corde sentire: sꝫ inescāt hoīes vr̄e matrone ⁊ nō amāt. Hinc deceptus sū. Cre-
didi nāqꝫ amatū me lucretie fore duꝫ me luminibꝰ intuebatˀ placidis: cepiqꝫ ꝯtra
diligere: nec tā elegantē dn̄am dignā putaui: cui vices nō redderentˀ amoris. Nō
duꝫ te norā vel tuū genꝰ. Amaui putās amari. Quis em̄ tā saxeus ē aut ferreꝰ. q̄
nō amet amatꝰ. Sꝫ postqꝫ fraudes noui meqꝫ dolis irretitū: ne meꝰ sterilis esset
amor. nisus sum oībꝰ artibꝰ illaꝫ incēdere: vt par pari referetˀ. Ardere nāqꝫ nihilqꝫ
vrere tū rubor erat: tū anxietas animi q̄ me die noctuqꝫ mirū imodū cruciabatqꝫ ⁊
erā adeo itrorsus vt egredi nullo pacto valerē. Factū ē igr̄ vt me ꝯtinuāte par sit
amor amborꝝ. Illa incēsa est: ego ardeo ambo perimꝰ. nec remediū ꝓtelāde vite
nr̄e videmꝰ: nisi tu sis adiumēto. Vir eā custodit ⁊ fratˀ. Nō tā vellꝰ aureū ꝑuigil
draco seruabat: nec aditū orci cerberus ꝙ illā diligentˀ recludit. Noui ego familiā
vestrā. Scio qꝛ nobiles estis inter primores vrbis diuites: potētes. amati: vtinaꝫ
nūqꝫ nouisseꝫ hāc feminā. Sed quis est q̄ possit resistere fatis. Nō elegi hāc sꝫ ca-
sus dedit amādā. Sic se res habet: tectus adhuc amor est. sed nisi bene regatˀ ma-
gnū aliquod qd̄ suꝑi auertāt malū pariet: possem forsitā me cōpescere si hinc abi
rē: qd̄ qꝫqꝫ cēt mihi grauissimū: facerē tn̄ vr̄e familie gr̄a: si hoc putarē ex vsu fore
Sed nosco illius furorē: aut me sequeretˀ: aut manere coacta manꝰ sibi consciret
qd̄ esset dedecus ꝑpetuū vr̄e domꝰ. Qꝛ igitˀ te volebā teqꝫ vocaui: nr̄i cā est. vt ob-
uiemꝰ his malis. neqꝫ alia via est nisi vt amoris nr̄i aurigā te ꝓbeas. curesqꝫ vt be-
ne dissimulatus ignis nō fiat apertus: ego me tibi cōmēdo: do: deuoueo: obseqre
furori: nedū oppugnatˀ magis incendat. Cura vt simul cōuenire possimꝰ: q̄ fa-
cto mox humiliabitˀ ardor tolerabiliorqꝫ reddetˀ. Tu scis aditꝰ domꝰ: scis qn̄ vir
abest: scis quō me valeas introducere. Frater viri aduertēdus ē q̄ est ad has res
nimiū ꝑspicax: lucretiāqꝫ tāqꝫ locū germāi teneat magna cura custodit: vniuersa
qꝫ lucretie vba euersas ceruices: gemitꝰ: screatꝰ: tussim: risus. attēte ꝯsiderat hūc
eludē sn̄ia est: nec sine te fieri pōt. Assis ergo ⁊ qn̄ absuturus sit vir me instrue: re-
manentēqꝫ fratreꝫ diuerte: ne custos affixus lucretie sit: neve custodes adhibeat
alios tibi credet: ⁊ ꝙ dīj faxint hāc fortasse ꝓuisionē tibi cōmittet. quā si suscepe-
ris ⁊ me iuueris (vt spero) iuuāda res est. Poteris em̄ me clā dū ceteri dormient
intromittere ⁊ amorē lenire furentē. Ex his ꝙ emergāt vtilitates arbitror te pro
tua prudētia palā cernere. Seruabis nāqꝫ in primis honorē domꝰ: amorē teges
q̄ nō posset abs vr̄a infamia manifestari. Sobrinaꝫ tuā in vita tenebis: menelao
vxorē custodies: cui nō tā obest vna nox mihi cōcessa nescijs oībus ꝙ si sciēte po-
pulo illā ꝑdiderit me sequētē nupta senatori romano secuta est ippia liddū at pha-
ron ⁊ nilū famosaqꝫ menia lagi. Quid si me domi nobilē atqꝫ potentem lucretia
seq̄ statuat qd̄ dedecus vr̄i generis q̄s popli risus q̄ nōdū vr̄a sed totiꝰ ciuitatis infa-

mia diceret forsitan aliq̄s absumēda poti⁹ ferro aut extinguēda venenis est mu-
lier ꝗ̄ id agat. Sed ve illi qui se humano sanguine polluit ⁊ maiori scelere vindi-
cat minus. Nō augenda sūt mala sed minuēda. Nos hoc scimus ex duob⁹ bonis
melius eligendū: aut ex malo ⁊ bono qđ sit bonū: sed ex malis duob⁹ qđ min⁹ ob-
sit. Omnis via ꝑiculi plena est: sed hec quā mōstro min⁹ habet discriminis ꝑ quā
nedū tuo sanguini consules sed mihi etiā ꝓderis q̄ pene insanio dū mei cā lucre
tiā video cruciari. Cui potius eē odio vellē ꝗ̄ te rogare. Sꝫ hic sum⁹: eo deducta
res ꝯst. vt nisi tuis artib⁹ tua cura ingenio atq̄ꝫ solicitudine nauis regat̄: nulla sa-
lutis spes maneat. Iuua igit̄ ⁊ illā ⁊ me tuāq̄ꝫ domū abs nota cōserua: nec me pu
tes ingratū. Scis apud cesarē quāti sim: q̄cquid petieris impetratū tibi efficiam
Et hoc tibi ante oīa polliceor doq̄ꝫ fidē: palatinūq̄ꝫ comitē te futurū: oēmq̄ꝫ tuam
posterioritatē hoc titulo gauisurā. Ego tibi lucretiā meq̄ꝫ ⁊ nr̄m amorē ⁊ famam
nr̄am: ⁊ tui generis decus cōmitto: tueq̄ꝫ mādo fidei: tu arbiter es. oīa hec in te si-
ta sunt: vide quid agas: ⁊ seruare potes ista ⁊ ꝑdere. Subrisit his auditis panda
lus factaq̄ꝫ morula: norā hec euriale dixit. ⁊ vtinā nō accidissent: sꝫ eū in locū sicut
abs te dictū est res rediȷ̄t: vt necesse sit me qđ iubes efficere: nisi ⁊ nr̄m genus affi-
ci ꝯtumelijs: ⁊ scandalū ingens cupiā exoriri. Ardet mulier sicut dixti: ⁊ impotēs
sui est: nisi occurro ferro se fodiet. aut ex fenestris se dabit ꝑ̄cipitē: nec vite iā sibi
nec honoris est cura. Ipsa mihi suū ardorē patefecit. Restiti increpaui lenire flā
mā studui: nihil ꝓfeci: oīa ꝑ̄ter te paruifacit. nihil nisi te curat: tu illi sꝑ in mēte se
des te petit: te desiderat. te solū cogitat: sepe me vocitās. Audi precor curiale di-
xit sic mulier ex amore mutata est vt iā nō eadē videat̄. Heu pietas heu dolor nul
la prius in vrbe tota vel castior vel prudētior lucretia fuit. Mira res si tantū iu-
ris natura dedit amori in mentes humanas. Medendum est huic egritudini nec
alia cura est nisi quā tu monstrasti. Accingā me huic operi: teq̄ꝫ dum tempus erit
cōmonefaciā: nec ex te gratiā quero. quia nō est officiū boni viri cū is nihil prome
reat̄ grām poscere. Ego vt vitē infamiā nostre iminentē familie hoc ago quod si
tibi cōducit. nō propterea sum amandus. At eūm eurialus inquit. Ego vel sic tibi
grām habeo ⁊ creari te comitē vt dictū est curabo. modo tu dignitatē istam non
spernas. Nō sperno inquit pandalus. sed ne hinc ꝓfecta sit volo. si ventū est libe
re veniat. nihil ego ꝯditionale facio. Si potuisset hoc te nesciēte fieri. mea vt oꝑa
apud lucretiā esses libentius egissem. Vale ⁊ tu vale retulit eurialus: postq̄ꝫ aīm
reddidisti. fac finge inueni effice vt simul simus. Laudabilis pandalus letusq̄ꝫ
abiȷ̄t: tuꝫ ꝙ tanti viri grām inuenisset: tum ꝙ se iā comitē esse sperabat: cuius di-
gnitatis tāto erat auidior. quāto se min⁹ cupere demonstrabat. Sūt eīm hoīes q̄-
dam vt mulieres: q̄ cū maxime nolle dicūt: tuꝫ maxime volūt. Hic lenocinij mer
cede sortitus est comitatū. ⁊ aureā bullā sue nobilitatis posteritas demonstrabit
In nobilitate multi sūt gradus mi mariane: ⁊ sane si cuiuslbet originē queras: si-
cut mea sn̄ia fert: aut nullas nobilitates inuenias aut admodū paucas. que scele
ratū nō habuerūt ortum. Cū eīm hos dici nobiles videam⁹ qui diuitijs habundāt
diuitie ꝟo raro virtutis sunt comites. quis non videt ortū esse nobilitatis dege-
nerē. Hūc vsure ditarūt. Illū spolia. Proditiones aliū. Hic veneficijs ditat⁹ est.
Ille adulationibus. Huic adulteria lucrū ꝑ̄bent. Nōnullis mendacia ꝓsunt: q̄-
dā faciunt ex cōiuge questū: quidā ex natis. plerosq̄ꝫ homicidia iuuant. Rarus ē
q̄ iuste diuitias cōgreget. Nemo fastū amplū facit nisi qui oēs metit herbas: con
gregāt hoīes diuitias multas. nec vnde veniāt sed ꝗ̄ multe veniāt querūt: oībus
his versus placet. Vnde has habeas q̄rit nemo sed oportet habere. Postq̄ꝫ ꝟo
plena est archa: tūc nobilitas poscit̄: q̄ sic quesita nihil est aliud ꝗ̄ ꝑ̄miū iniquita-
tis. Maiores mei nobiles habiti sunt. Sꝫ nolo mihi blandiri. nō puto meliores
fuisse ꝓauos meos alijs q̄s sola excusat antiq̄tas. q̄ꝛ nō sūt in memoria coꝝ vicia
Mea sn̄ia nemo ē nobilis nisi ꝟtutis amator. Nō miror aureas vestes eq̄s canes
ordinē famuloꝝ. lautas mēses: marmoreas edes villas ꝑ̄dia piscinas iurisditio-

nes siluas. Nā hec oīa stultꝰ assequi pōt: quē siq̄s nobilē dixerit ipē fiet stultꝰ. Pāda
lus nr̄ lenocinio nobilitatꝰ est. Nō multis post diebꝰ rure int̄ menelai rusticos ri-
xatū ē: ⁊ occisi nōnulli q̄ plꝰ satis biberāt. opusq; fuit ad res cōponēdas menelaū
ꝓficisci. Tū lucretia mi vir inq̄t grauis es hō debilisq;. eq̄ tui ꝯuit icedūt q̄re gra-
dariū aliquē recipe cōmodatū. Cūq; ꝑcūctaret̄ vbi nā eēt aliq̄s optimū iq̄t pāda
lus ni fallor eurialꝰ hz: ⁊ tibi libēs ꝯcedet si me vis petē. Pete inq̄t menelaꝰ. Ro-
gatꝰ eurialꝰ mox equū iussit adduci. Isq; sui gaudij signū recepit: secūq; tacite di-
xit. Tu meū equū ascēdes menelae: ego tuā vxorē eq̄tabo. Cōuentū erat vt noc-
ad horā q̄ntā i vico eurialꝰ eēt: spararetq; bn̄ si cantātez pādalū audiret. Abierat
menelaꝰ iāq; celū noctis obduxerāt tenebre. Mulier i cubili tp̄s manebat. Euria
lus añ fores erat signūq; morabat̄. nec cantū audiebat nec screatū. Iā p̄terierat
hora. ⁊ vt abiret eurialꝰ suadebat achates delusūq; dicebat. Dux erat amāti rece
dere ⁊ nūc vnā nūc aliā cām manēdi q̄rebat. Nō canebat pādalꝰ q: menelai frat̄
domi māserat ⁊ oēs aditꝰ scrutabat̄ ne q̄d isidiaꝝ fieret noctēq; trahebat insōnē
Cui pādalꝰ nūq̄ ne inq̄t hac nocte cubatū ibimꝰ. iā nox mediū poli trāscēdit axē
⁊ me ꝯuis occupat sōnꝰ: miror te cū iuuenis sis senis hr̄e nām: q̄bꝰ siccitas somnū
aufert. nec vnq̄ dormiūt nisi paululū ꝓpe diē dū currꝰ voluit̄ septētrional' elicos:
cū iā tp̄s eēt surgēdi: eamꝰ tandē dormitū. q̄d sibi volūt he vigilie. Eamꝰ inq̄t aga
menō si tibi sic videt̄: antea tñ inspiciēde sūt fores an sat̄ firmate sint ne furibꝰ pa-
teant: veniēsq; ad ostiū nūc vnā nūc aliā serā admonuit ⁊ pessulū addidit. Erat
illic ingēs ferrū qd vix duo poterāt leuare: q̄ nōnūq̄ ostium claudebat̄ qd postq̄
agameno leuare ñ potuit. Iuua me inq̄t pādale admoueamꝰ ferrū h̄ ostio. tū dor
mitū ibimꝰ. Audiebat hos s̄mōes eurialꝰ ⁊ actū ē tacitꝰ ait. Si h̄ ferramētū adiū
git̄. Tū pādalꝰ q̄d tu paras agamenō tāq̄ domꝰ obsidēda sit firmare ostiū paras
an tuti sumꝰ i ciuitate. libertas h̄ ē ⁊ q̄es oībꝰ eadē. tū hostes ꝓcul sūt q̄bꝰ cū bella
gerimꝰ florētini: si fures times sat̄ clausū ē. si hostes nihil ē qd hac i domo te possit
tueri. Ego hac nocte ñ subibo h̄ onꝰ. q: scapulas doleo ⁊ infra suz fractꝰ nec gestā
dis oneribꝰ suz idoneꝰ: aut tu leua aut sine. Vah sat̄ est inq̄t agamenō dormitūq;
cessit. Tū eurialꝰ manebo adhuc h̄ orā ait si forte aliq̄s adapiat. Tedebat achatē
more: tacitusq; maledicebat eurialo q̄ se tādiu retineret insōnē. Nec diu māsuz ē
cū ꝑ rimulā visa lucretia ē. parꝝ q̄d luminis secū ferēs ꝯsus quā ꝑgēs eurialꝰ. Sal
ue mi aīe lucretia dixit. At illa exterrita fugere p̄mū voluit: exīde recogitās q̄s tu
es vir ait. Eurialꝰ tuꝰ inq̄t eurialꝰ. Api mea voluptas iā mediā noctē te hic opior
Agnouit lucretia vocē h̄ q: similationē timebat nō pꝰ ausa ē apire q̄ secreta int̄ se
tm̄ nota ꝑcepit. Pꝰ hec magno labore seras remouit. Sz q: plīma ferramēta fores
retinebāt q̄ manꝰ feīnea ferre nō potat ad semipedis dūtaxat amplitudinē ostiū
patuit nec h̄ ait obstabit eurialꝰ extenuāsq; suū corpꝰ ꝑ dextrū latꝰ itro sese ꝯiecit
mlierēq; mediā āplexꝰ ē. Achates extra i excubijs māsit. Tū lucretia siue timore
nimio siue gaudio exaiata int̄ euriali deficiēs brachia pallida facta ⁊ omisso v̄bo
ac oculis clausis. ꝑ oia similis mortue videbat̄ nisi q̄ adhuc calor pulsusq; manebat
Exterritꝰ curialus subito casu q̄d ageret nesciebat secūq;. Si abeo mortī suz reꝰ q̄
feminā i tanto discrimine deserueriz. Si maneo interuenerit agamenon aut aliꝰ
ex familia ⁊ ego perierim. Heu amor infelix q̄ plus fellis q̄ mellis habes. Nō tā
absinthiū ē amarū q̄ tu. Quot iā discriminibꝰ obiecisti: q̄t mortibꝰ meū caput de-
uouisti. Hoc nūc restabat meis in brachijs vt feiam exaimares. Cur me nō potiꝰ
interemisti. Cur nō me leonibꝰ obiecisti. Heu q̄ optabiliꝰ erat in huiꝰ me potiꝰ gre
mio q̄ istā i meo sinu defecisse. Vicit amor viꝝ abiectaq; ꝓprie cura salutī cū feia
māsit: eleuāsq; altiꝰ mutū corpꝰ atq; deosculās madidꝰ lacrimis. Heu lucretia in-
q̄t vbi nā gētiū es vbi aures tue. Cur nō r̄ndes. Cur nō audis. api oc'los obsecro
meq; respice. arride mihi vt soles. tuꝰ hic eurialꝰ assum: tuus te amplectit̄ eurialꝰ
mi aīe. Cur meñ ꝯtra basias miror obisti an dormis vbi te q̄rā. Cur si mori vole
bas nō me monuisti vt me occidissez vna tecū: nisi me audis en iaz latꝰ meū apiet

gladius ⁊ ambos habebit exitus vnꝰ. Ach vita mea: suauiũ meũ: delicie mee: spes
vnica: integra qes. Siccine te lucretia perdo: attolle oculos: eleua caput. Modũ
mortua es video: adhuc cales: adhuc spiras. Cur mihi nõ loq̄ris. Sic me recipis
ad hec me gaudia vocas: hãc mihi das noctem. Assurge oro requies mea: respice
tuũ eurialũ. Assum eurialus tuꝰ. At sic fatus lachrymaꝝ flumẽ supra frõtẽ ⁊ mu-
lieris timpora fluit: q̄bus tãq̄ꝫ rosaꝝ aq̄s excitata mulier q̄ꝫ de graui sõno assurrexit
amãtẽq̄ꝫ vidẽs. Heu me inq̄t euriale vbi nã fui. Cur nõ me potiꝰ abire sinisti. bea
ta iã moriebar in tuis manibꝰ: vtinã sic excederẽ anteq̄ꝫ tu hac vrbe decederes.
Cũ sic inuicẽ fantᷓ in thalamũ ꝑgũt vbi talẽ noctẽ habuerũt q̄lẽ credimꝰ intᷓ duos
amantes fuisse: postq̄ꝫ nauibꝰ altis raptã helenã paris abduxit: tanq̄ꝫ dulcis nox
ista fuit: vt ambo negarẽt tã bene inter martẽ venerẽq̄ꝫ fuisse. Tu meus es gani-
medes: tu meꝰ ypolitus dyamedesq̄ꝫ meus dicebat lucretia. Tu mihi pollixena es
eurialus referebat: tu emilia tu venꝰ ipa: ⁊ nũc os nũc genas nũc oculos cõmedã
bat. Eleuataq̄ꝫ nõnũq̄ꝫ lodice: secreta q̄ nõ viderat antea ꝯtẽplabatᷓ: ⁊ plus dice-
bat iuenio q̄ꝫ putarã. Talẽ lauãtẽ vidit acheon in fonte dianã. Quid his mẽbris
formosius: q̄d cãdidius. Iã redemi ꝑicula. Quid est qđ ꝓpter te nõ debeat sustine
ri. O pectus decoꝝ. O papille ꝑmende: vos ne tãgo: vos ne habeo: vos ne meas
incidistis manꝰ. O teretes arctus. O redolẽs corpus: te ne ego possideo. Nunc
mori facilꝰ est q̄ñ gaudiũ hoc est recẽs neq̄ꝫ interueniat calamitas. Aie mi teneo
te an somnio. vera ne ista voluptas ẽ an extra mentẽ positꝰ sic reor. Nõ somnio:
certe vera res agitᷓ. O suauia basia. O dulces amplexꝰ. O melliflui morsus. Ne-
mo me felitius viuit nemo beatiꝰ. Sed heu q̄ꝫ veloces hore: inuidia nox: cur fugis
Mane apollo: mane apud inferos diu. Cur equos tã cito in iugũ trahis: sine plꝰ
graminis edãt. Da mihi noctẽ vt alcumene dedisti. Cur tu tã repẽte citoni tui cu-
bile relinq̄s aurora. Si tã grata illi esses q̄ꝫ mihi lucretia: haud tã mane surgere te
ꝑmitteret. Nũq̄ꝫ mihi nox visa est hac breuior: q̄ꝫuis apud britanos dacosq̄ꝫ fue-
rim. Sic eurialus nec minora dicebat lucretia. Nec osculũ nec verbũ irrepensa-
tũ ꝑterijt. Stringebat hic stringebat illa: nec post venerẽ lassi iacebãt. Sed vt an
theꝰ ex terra validior resurgebat: sic post bellũ alacriores illi robustioresq̄ꝫ fiebãt
Nocte pacta cũ crines suos ex occeano tolleret aurora discessũ est. Nec post mltᷓ
tos dies redeũdi copia fuit. Crescentibꝰ dietim custodijs. Sed q̄a supauit amor
viãq̄ꝫ tandẽ cõueniẽdi reperit q̄ vsi amãtes sunt. Interea cesar q̄ iã eugenio recõ
ciliatus erat: romã petere festinauerat. Sensit hec lucretia. Quid ẽm non sentit
amor: aut quis fallere posset amãtẽ. Sic igitᷓ lucretia scripsit eurialo.

Lucretia scribit eurialo.

I posset animꝰ meꝰ irasci tibi iã succenserẽ q̄ꝫ abiturũ te dissimulasti. Sꝫ
amat te q̄ꝫ me magis spũs meꝰ: nullaq̄ꝫ põt ex cã aduersus te moueri. Heu
mi cor: q̄d ẽ q̄ꝫ mihi cesarẽ nõ dixisti recessurũ. Ille itineri se parat: nec tu hic
manebis scio. Quid obsecro de me fiet: q̄d agã misera vbi quiescã: si me relinquis
nõ viuo biduũ. Perago has lr̃as meis lacrimis madidas: ꝑ tuã dexterã ⁊ dataꝫ
fidẽ si de te quicq̄ꝫ merui: aut fuit tibi quicq̄ꝫ dulce meũ: miserere infelicis amãtis
Nõ peto q̄ꝫ maneas: ſꝫ tolle me tecũ. Fingã me vespe bethleẽ petẽ velle: vnicãq̄ꝫ
recipiã anũ. Assint illic duo tresue famuli ex tuis meq̄ꝫ recipiãt: nihil negocij ẽ vo
lentẽ eripere. Nec tibi dedecori puta. Nã ⁊ filiꝰ priami ꝯiugẽ sibi raptã parauit
nõ iniuriaberis viro meo. Is ẽm omnino me ꝑditurus est. Nã nisi me abducas
mors illi me auferet. Sꝫ noli tu esse crudelis meq̄ꝫ morituram relinquere q̄ te plu-
ris semꝑ q̄ꝫ me feci. Ad hec eurialus in hunc modũ scripsit.

Responsio euriali.

Elaui te vsq̄ꝫ nũc mea lucretia ne te nimiũ afflictares anteq̄ꝫ tempus eẽt.
Scio mores tuos: noui te q̄ꝛ te nimis crucias. Nec cesar sic recedet vt nõ
sit reuersurus. Ex vrbe postq̄ꝫ reuerterimꝰ. hoc iter est nobis in patriam.
Or si cesar aliã viã fecerit: me certe si vixero reducẽ videbis: negẽtq̄ꝫ mihi patriã

fugi: errabūdoqꝫ ſilēmqꝫ reddēt vlixi niſi huc reuertar. Reſpira ḡ mi aīe humeqꝫ vires noli te macerare: q̄n viue potiꝰ leta. Qđ dicis de raptu eſſet mihi tum gratū tuꝫ iocūdiſſimū. Nec mihi maioꝛ voluptas p̄ſtari poſſet q̄ꝫ te ſp̄ habere mecū ac meo ex arbitrio potiri. Sꝫ cōſulendū eſt magis honoꝛi tuo q̄ꝫ mee voluptati. Exigit nāqꝫ fides tua qua me cōplexa es: tibi vt cōſiliū fidele p̄beā: ⁊ qđ in reꝫ ſit tuā. Tu te ſcis p̄nobilē eē ⁊ in clara familia nuptā. Nomē habes tū pulcerrime: tū pudiciſſime mulieris: nec apud italos ſoluꝫ tua fama claudit̄: ſꝫ ⁊ theutones ⁊ pānonij ⁊ bohemi ⁊ oēs ſeptētriones populi tuū nomē agnoſcūt. Oꝛ ſi ego te rapiā mitto dedecus meū qđ tui cā flocci facerē. Qua ignominia tuos afficeres neceſſarios: quibꝰ doloꝛibꝰ tuā matrē pūgeres: quid de te diceret̄. q̄s rumoꝛ exiret ī vrbē. Ecce lucretiā q̄ bruti cōiuge caſtioꝛ menelopeqꝫ melioꝛ dicebat̄: iā mechuꝫ ſequit̄ imemoꝛ domꝰ, parētū ⁊ patrie. Non lucretia ſꝫ yppia eſt vel iaſonē ſecuta medea. Heu me quātus meroꝛ cū de te talia dici ſentirē. Nūc amoꝛ noſter clā eſt nemo te nō laudat. Rapina turbaret oīa: nec vnq̄ꝫ tā laudata fuiſti q̄ꝫ tūc vitupereris. Sꝫ mittamꝰ famā: quicq̄d amoꝛe ꝑfrui nr̄o nō valeremꝰ. Ego ceſari ſeruio Is me virū fecit potentē diuitē: nec ab eo recedere poſſum ſine mei ſtatus ruina qđ ſi eū deſererē nō quirē te decent̄ hr̄e: ſi curiā ſequerer nulla quies eēt: omni die caſtra mouemꝰ. Nuſq̄ꝫ ceſari tanta moꝛa fuit: quāta nūc ſenis. Idqꝫ belli neceſſitas fecit q̄ ſi te circūducerē ⁊ q̄ſi publicā feminā in caſtris haberē: vide q̄ꝫ eēt mihi ⁊ tibi dedecoꝝ. His ex rebꝰ obſecro te mea lucretia mentē vt iſtam exuas: boniqꝫ cōſulas. nec furoꝛi magis q̄ꝫ tibi blandiaris. Alius foꝛtaſſis amatoꝛ alit̄ ſuaderet ⁊ vltro te fugere p̄caret̄ vt te q̄ꝫdiu poſſet abuteret̄: nil futuri prouidus duꝫ p̄ſenti ſatiſfaceret egritudini. Sꝫ is nō eſſet amatoꝛ verus qui libidini magis q̄ꝫ fame cōſuleret. Ego mea lucretia qđ frugi eſt moneo. Mane hic te rogo: nec me dubita reditur ū. Quicq̄d apud etruſcos incūbet agēdū ceſari mihi cōmitti curabo daboqꝫ operā vt te frui abs tuo incōmodo poſſiꝫ. Uale viue ama nec meū q̄ꝫ tuꝰ eſt ignē putato minoꝛē: aut me nō inuitiſſimū hinc abſcedere. Iterū vale mea ſua uitas ⁊ anime cibꝰ mee. Acquieuit his mulier ⁊ impata factura reſcripſit. Paucis poſt diebꝰ eurialus cū ceſare romā p̄rexit: nec diu moꝛatꝰ illic febribꝰ eſt incenſus. Infelix penitus q̄ cū arderet amoꝛe. febriū q̄ꝫ cepit ignibꝰ eſtuari. Cūqꝫ iam vires amoꝛ extenuaſſet adiectis moꝛbi doloꝛibꝰ parū ſuperat vite: tenebat̄qꝫ ſpiritus medicoꝝ remedijs potiꝰ q̄ꝫ manebat. Ceſar dietim ad eū veniebat ⁊ q̄ſi filiū ſolabat̄ oēſqꝫ curas apollinis adhiberi iubebat. Sed nulla valentioꝛ fuit medela q̄ꝫ lucretie ſcriptū quo viuentē illā ⁊ ſoſpitē cognouit. Que res febꝛes aliquātiſꝑ iminuit eurialūqꝫ ſurgere in pedes fecit. qui ⁊ coꝛonationi ceſaris interfuit: ac ibi miliciā ſuſcepit ⁊ aureū calcar. Poſt hec cū ceſar paruſiū peteret: is rome manſit nondū ex integro ſanus. Exinde ſenas venit q̄ꝫuis adhuc debilis extenuatuſqꝫ facie. Sed intueri potuit nō alloqui lucretiā. Epiſtole plures vtrinqꝫ miſſe ſunt rurſuſqꝫ de fuga tractatū eſt. Triduo illic manſit eurialus dum ſibi aditus oēs videret ereptos. receſſum eius amāti renunciauit. Nūq̄ꝫ tanta dulcedo in ꝯuerſando fuit: quāta in recedendo meſticia. Erat in feneſtris lucretia per vicū iam eurialus equitabat: humidos oculos alter in alterū iacerat. Flebat vnꝰ flebat alter: ambo doloꝛibꝰ vrgebant̄ vt q̄ ſuis ex ſedibꝰ coꝛ auelli violent̄ ſentiebāt. Si q̄s in obitu quātus ſit doloꝛ ignoꝛat duoꝝ amātū ſeꝑationē ꝯſideret q̄ꝫuis maioꝛ h̄ anxietas ineſt ⁊ cruciatus ingentioꝛ. Dolet animꝰ in moꝛte q2 coꝛpꝰ relinq̄t amatū: coꝛpus abſente ſpū nec dolet nec ſentit. At cū duo inuicē ꝯglutinati ꝑ amoꝛē vniꝰ ſunt aītāto penoſioꝛ eſt ſeꝑatio q̄nto ſenſibilioꝛ ē vtriuſqꝫ dilectio. Et hic ſane iā nō erāt ſp̄ūs duo: ſꝫ queādmodū inter amicos putat ariſtophanes vniꝰ aīe duo coꝛpoꝛa facta erāt. Itaqꝫ nō recedebat animꝰ ab aīo: ſꝫ vnicus amoꝛ ſcindebat̄ ī duos. Tū coꝛ in partes diuidebat̄: mētis ꝑs ibat ꝑs remanebat. ⁊ oēs inuicē ſenſus diſgregabant̄ ⁊ a ſeipſis diſcedere flebāt. Nō māſit in amātiū faciebꝰ ſanguinibꝰ gutta niſi lacrime fuiſſent ⁊ gemitus. Similimi moꝛtuis videbāt̄. Quis ſcribere q̄s re-

ferre q̄s cogitare posset. illoꝝ mentiū molestias: nisi qui aliqn̄ insaniuit. Laodo-
mia recedēte ꝓtheselao ꝛ ad sacras ylij pugnas exeunte exanguis cecidit. Eadē
postq̄ȝ viri mortē agnouit: viuere ampliꝰ minime potuit. Dido phenissa post fa-
talē enee recessum seipam interemit. Nec porcia post bruti necem voluit supesse.
Hec nr̄a postq̄ȝ eurialus ex visu recessit in terrā collapsa ꝑ famulos recepta ē: cu
biliqȝ data donec resumeret spm̄. Ut ꝟo ad se redijt. vestes aureas purpureasqȝ ꝛ
oēm leticie reclusit ornatū: vilisqȝ tunicis vsa nūq̄ȝ posthac cātare audita ē: nūq̄ȝ
visa ridere. nullis facecijs: nullo gaudio: nullisqȝ vnq̄ȝ iocis in leticiā potuit reuo
cari. Quo in statu dū aliquādiu ꝑseuerat egritudinē incidit. ꝛ qꝛ cor suū abierat:
nulliqȝ menti dari cōsolatio poterat: inter multū plorātis brachia matris: ac col
lacrimātis ꝛ frustra cōsolatorijs verbis vtentis necessario indignātē aiam exala
uit. Eurialus postq̄ȝ ex oculis nūq̄ se visurū abijt: nulli intercundū locutꝰ: solā in
mēte lucretiā gerebat: ꝛ an vnq̄ȝ reuerti posset meditabat̄: venitqȝ tandē ad cesa-
rē parusij manētē: quē deinde ferrariā mantuā tridentū cōstantiā ꝛ basileā secu-
tus: ac demū in hūgariā atqȝ bohemiā: sed vt ipse cesarē sic eū lucretia sequebat̄
in somnijs nullāqȝ noctē sibi quietā ꝑmittebat. Quā vt obijsse verꝰ amator agno
uit. magno dolore ꝑmotus. lugubrē vestē recepit: nec cōsolationem admisit nisi
postq̄ȝ cesar ex ducali sanguine virginē sibi tum formosam tū castissimā atqȝ pru
dente mr̄imonio iunxit. Habes amoris exitum mariane mi amātissime: nō ficti
neqȝ felicis. Quē qui legerint ꝑiculū ex alijs: faciāt qđ sibi ex vsu fiet. Nec amato
rū bibere poculū studeant. quod lōge plus aloes habet q̄ȝ mellis. Uale. Ex wien
na. v. nonas iulij. Anno. M. cccc. xliiij.

Epithaphiū mittit epo̅ patauien̄.
sup̱ mire laudis lapide tumbali.

Epistola. cxv.

Reuerēdissimo in xp̄o patri ꝛ illustri principi dn̄o leonardo epo̅ patauien̄.
dn̄o suo magno ꝛ futuro maximo. Eneas siluius poeta imꝑialisqȝ secreta-
rius. S. p. d. Basilicā diui stephani ꝓthomartyris cui ꝑsides in vrbe tua
patauien̄. cū nuꝑ intrassē mirarerqȝ veteres sepulturas. Nihil inq̄t magnificus
caspar cācellariꝰ adhuc vidisti. Moderni epi̅ spectandus est lapis. Sequentiqȝ
die cū viri ꝑstātes aduenissent. Siluester chiemen̄. ep̄s ac iohēs mgr̄ regie came-
re. Tu illos cū cācellario postq̄ȝ solēni prādeo recreaueras: vt lapidē cernerēt ad
duxisti. Nec dedignatꝰ es me q̄ȝ vna inter spectatores vocare. Uidi ꝯ mirificum
marmor qđ tā subtili ingenio sculptū erat: vt vel phidie vel praxitelis opꝰ videri
potuerit nec meo iudicio (q̄ tn̄ romanas statuas cōtēplatꝰ sum) altioris edificij
q̄cq̄ȝ huic opi poterat adiungi. Uera tua illic iacebat imago. Iob in vtrūqȝ latꝰ
erat insculptus. Suꝑ pectꝰ tuū crucifixus residebat. In infulis q̄ȝ circa beatā vir
gēbis tua effigies cernebat̄. Ad pades tuos duo leones tā viuis silēs vt terrorē
inijcerēt aspiciētibꝰ: Angeli vndiqȝ q̄i volātes astabāt. Arma tū tua tū eccl̄ie in
plerisqȝ locis visebant̄. Laudaui ergo te mirūimmodū q̄ etsi altū tenes dignitat̄
gradū multasqȝ possides opes: nō tn̄ esse te hominē obliuisceris. ꝯ qđ est hominis
sapiētis ꝛ mortalē te noscis ꝛ de morte sedulo cogitas. Quo fit vt te nō nisi iustū
iudicare possis. Nā q̄ viuēdo moriturū se cōtinuo meditat̄: is ꝓculdubio ꝛ vitā
ducit meliorē ꝛ cū dies obitus adest minꝰ angit̄. Quia ꝓuisa iacula (sicut grego-
rius inq̄t) minus nocēt ꝛ facile cōtēnit huiꝰ mūdi blandicias ꝛ incitamēta refu-
git q̄ semꝑ cogitat se moriturū. Unū tn̄ in tuo sepulcro defuit. qꝛ nō erat ibi epita
phiū te ac tuis virtutibꝰ dignū. Uolui igit̄ supplere defectū edidiqȝ nōnullos ele-
gos. qui si placebūt in aliq̄ ex lapidibꝰ sarthophagi tui poterūt insculpi ꝛ ad poste
ritatis deduci memoriā: vt nō solū p̄ntes ꝯ etiā futuri populi q̄lis ꝑlatꝰ fueris ꝛ q̄ȝ
eccl̄ie vtilis recognoscāt. Et q̄ tibi succedēt nō locū dūtaxat ꝯ ꝛ ꝟtutes tuas hēre
ꝓcurēt. Uale optime ꝛ fac q̄ tuus eneas si phas est dicere tuissimus fiat.

Epistola. cxvj.

Promotoriales lr̄e,

Euerẽdo p̄ri dño ep̄o cõstañ. Eneas siluius ⁊ michael de phullendorff secretarij regij. S.p.d. Reuerẽde in xp̄o p̄r ⁊ dñe. Obtinuit ſupiorib⁹ dieb⁹ honorabilis. Luici⁹ a maiestate regia p̄mariarũ precũ l'ras: p aliq̄ bñficio ecclesiastico sibi cõferẽdo ad tuã collationẽ spectãte. Nũc vo cũ eisdẽ l'ris ad tue paternitatis p̄ñtiã ꝓficiscit̄: sperãs in oculis tuis gratã ꝓmotionẽ inuenire. Verũ qꝛ idẽ. Luicius nobis ꝑ plurimũ ꝯuersatus ẽ: nobisqꝫ retroactis tp̄ib⁹ obsequio sum se p̄buit ⁊ acceptũ: ⁊ eũ semꝑ honestũ ⁊ ꝓbum inuenim⁹. Nõ indignũ putauim⁹ has nr̄as l'ras in eius recõmendationẽ tibi cõscribere. Quapropter licet nõ dubitem⁹ paternitatẽ tuã cũ intuitu vtutũ suarũ: tum maxie ob reuerentiã regie celsitudinis beniuolã sibi ⁊ affectã esse. Rogam⁹ tñ vt etiã nostro intuitu. Luiciũ ip̄m recipias cõmendatũ. vt ꝑ tui fauoris p̄sidia qꝫ primũ regiarũ p̄cũ sortiri possit effectũ. In qua re reputabim⁹ sp̄alem grã ʒ a tua paternitate recepisse viceuersa in nobis possibilib⁹ ad tua beneplacita nos offerẽtes.

Epistola. cxvij.

Promotoriales l're.

Otarij romane regie cãcellarie. Reuerẽdo p̄ri ep̄o constañ. dño suo. S.p.d. Licet merita nr̄a nulla p̄cesserunt quoꝝ vigore petere a te aliq̄d audere debeam⁹. Quia tñ res iusta ẽ ꝓ q̄ interuenim⁹ ⁊ benignitatẽ tuã nõ ignoram⁹ fiduciã habem⁹ q̄ ea q̄ q̄rim⁹ libent̄ audies ⁊ libenti⁹ adimplebis. Qđ autẽ poscim⁹ hoc est. Venit ad te cuiti⁹ cũ l'ris regijs p̄marũ p̄cũ suꝑ aliq̄ bñficio eccl'iastico sibi cõferẽdo eccl'ie tue: q̄ cũ sit vir l'ratus ⁊ bonis imbut⁹ morib⁹: facile apud te optimũ p̄reʒ grãʒ iueniet. Nos tñ cupim⁹ vt nr̄e etiã sibi recõmẽdatiões ꝓsint cũ eũ diligam⁹ ⁊ suis exigẽtib⁹ merit̄ ꝑcaꝝ habeam⁹. Rogam⁹ itaqꝫ vt nr̄o intuitu tuos sibi fauores impẽdas q̄ ip̄e sentiat l'ras nr̄as ad effectũ sue regie grẽ cõseq̄ndas nõ modicũ ꝓfuisse quã rẽ nob̄ ad p̄cipuã cõplacẽtiã recipiem⁹. Parati eñ in oĩb⁹ possibilib⁹ tibi ⁊ i cõi ⁊ in ꝑticulari ꝯplacẽ. Datũ i noua ciuitate anno ⁊c.

Epistola. cxviij.

Ladislaus cõmẽdat̄ sũmo pontifici ne emulis suis regnũ hungarie ꝯfirmet.

Ridericus dei grã romanoꝝ rex semꝑ augustus sanctissimo patri dño eugenio pape quarto. S.p.d. Et si nõ dubitem⁹ apostolicã sedẽ tãqꝫ veritatis doctricẽ: iustãqꝫ vite magistrã. quorũlibet iurib⁹ fauorabilẽ ee: nulliqꝫ ꝓrsus iniuriã facere: qꝛ quicq̄d ab eius solio manat: iusticie lancib⁹ librat̄ ⁊ equitatis. Nõ tñ ab re fore putam⁹ aliqua ꝑ nos scribi. b. tue. q̄bus ius serenissimi p̄ncipis ladislai hungarie regis patruelis nr̄i charissimi pueri pupilli ⁊ orphani commẽdatũ efficiam⁹: ⁊ eoꝝ q̄ ficta ꝓ veris referũt impijs resistam⁹ conatibus. Scit eñ tua beatitudo patruelẽ nr̄m p̄fatũ q̄ p⁹ obitũ vite diue mẽorie patrui ⁊ añcessoris nr̄i alberti rõanoꝝ atqꝫ hũgarie bohemieqꝫ regis in vtero materno posthumus remãserat. Ut primũ nat⁹ fuit ⁊ sacri fõtis vnda renat⁹: adhibit̄ ex amore solẽnitatib⁹ verã hũgarie ⁊ scãʒ suscepisse coronã. Nũc ãt sicut accepim⁹ magnoꝑe q̄dã instãt vt tua scitas titulũ regni hui⁹ i aliũ trãsferat m̄lta illinc emolimẽta: tũ scitati tue tũ regno p̄fato ꝓueniẽtia dicẽtes q̄ licʒ nullaten⁹ ap̄licã mouere credamus: qꝛ nullũ cõmodũ est tãingens ꝓ quo bñ vendi iusticia possit. Mirandus tñ est coꝝ conat⁹ q̄ ex alieno icõmodo suũ q̄rẽtes cõmodũ: altissimi sanguinis puerũ ⁊ paterno ⁊ auito regno cupiũt spoliare. Iniquũ ꝓfecto ⁊ abbominabile scel⁹. Fecerit eñ ali⁹ q̄uis magnalia sit potẽs sit aptus regimini sit ꝑ aliq̄s accersitus. Nolum⁹ ista discutere nec cũ iniuria volum⁹ loq̄ cuiusqꝫ. Nulla tñ rõ suadet huic puero suũ adimi regnũ q̄ si ꝓpter se nõ esset magni putãdus ei tñ p̄ter facta paterna vniuersa xp̄ianitas fauorabilis esse deberet. Quis eñ nr̄i tp̄is hõ ẽ q̄ p̄ris hui⁹ gloriosos ꝯflictus tũ ꝯtra thurcos tũ ꝯtra hussitas nõ audiuerit. Debẽt p̄terea ⁊ huic puero fauorẽ p̄bere. Aui sui clarissima gesta: ⁊ illa eccl'ie vnio ꝯstãtie reparata: tũ vo ⁊ karoli q̄rti ⁊ henrici septimi quoꝝ vltim⁹ hic sanguis ẽ memoria cesarũ. Tacemus indite dom⁹ nr̄e australis oꝑa. tã ꝓ imꝑio q̄ ꝓ ecclesia in fauorẽ fi-

dei ꝑ nr̃os ⁊ huius pueri ꝓgenitores edita. Quis tandē nō cōpati deberet inno-
centi puero parētibꝰ orbato: vero hūgarie regi ac heredi. Insane ꝓfecto mētis ⁊
animi trucis sunt ac totiꝰ hostes iusticie q̄ tā generosum pueꝝ regno ꝑuare ⁊ ius
tā clarū cōculcare nitunᷓ. Sciūt tn̄ ⁊ illi ipsi q̄ talia petūt. inhumanū eē qđ optāt
atq̧ idcirco extinctū puerū ⁊ nusq̧ inueniri ꝯfingūt. vt vel hoc colore regni titulꝰ
in aliū diriuetᷓ. Sed aliud repitᷓ. Viuit eīn rex ladislaꝰ ac fausta ⁊ felici fruitᷓ sospi
tate. Scitus puer atq̧ formosus. Is est i noua ciuitate vicinꝰ hūgarie adiriq̧ ab
hoībus pōt q̄ eius visendi sūt cupidi. Spes ⁊ nr̃a ⁊ oim est añcessoꝝ suoꝝ: virtu-
tes in hoc puero reuicturas. Que oīa tue. B. recensemꝰ: ne ꝑ sinistras suggestio-
nes aliquid ex curia tua valeat extorqueri: qđ huic patrueli nostro possit eē noci-
uū vtq̧ puerū istū omnibꝰ imperij principibꝰ sanguine iūctū aplice sedis fauore
tua sanctitas ꝓsequatᷓ. Sit igitᷓ hic rex pupillus in tuo cōspectu recōmēdatus. sit
añ oculos tue mētis sua generositas sua etas sua puritas: suoꝝ memoria ꝑdeces-
soꝝ ⁊ huiꝰ iusticiā ex qua nō inanis ⁊ ficta. s; vera ⁊ ampla vtilitas aplice sedi re-
dundare pōt. amplecti atq̧ tueri velis. Datū wienne.

Epistola.cxix.

Consolatᷓ merens sup̄ morte amici.

Moderati ac ꝑstabilis ingenij viro nicolao de vlm. insignis ciuitatis esselin
gensis secretario. Eneas eṗs seneñ. S.p.d. Ludouicus impialis cācella-
rie notariꝰ homo frugi ⁊ nr̃i amās tuas ad me lr̃as attulit quas michaeli
de phullendorff impiali ꝓthonotario dū viueret olim scripseras. Ex his rediȷt in
memoriā obitus amicissimi hoīs qui me admodū turbauit. Quis eīn naturale
⁊ cōe sit omnibꝰ mori neq̧ vitari necessitas mortis queat. humanū tn̄ est dolere ⁊
cōtristari amicos ex amicoꝝ morte: fateor imbecillitatē meā cū michaelis mētio-
nē in tuis lr̃is reperi. nō potui nō affici merore charissimi ⁊ dulcissimi amici: dum
me ꝯsuetudine priuatū eē meminerā. Cōsulor tn̄ meipm̄ qn̄ vt xp̄ianū decet obis-
se illū scio. Nihil est qđ illi morienti defuerit ab ecclia requisitū. Vixit cu; virtute
mortuus est cū pietate. Nusq̄ mala mors inuenitᷓ vbi bona vita p̄cessit. Illud ēt
ad felicitatē sibi: ⁊ mihi ad cōsolationē cedit: qꝛ in ecclesia mea senensi sepultus ē.
Cuiꝰ manibꝰ quotānis parentari curabo. Faxit deus cum illo apud xp̄m saluato
rē in ꝓmissa patria reperiamur: vbi vere sunt opes: veraq̧ gaudia. Hic in terris
nihil est solidū nihil perpetuo bonū: oīa senescūt: oīa occidūt. Michael noster vt
mihi ꝑsuadeo illuc reuersus est vnde venit: magnūq̧ illū diem letus prestolatᷓ: in
quo surgentibꝰ omnibus corpus suū ex puluere tollat. ⁊ gloria vestiat immortali:
hec me scribere epl̃a tua coegit. In qua nec grauitas deest neq̧ ornatus deseratᷓ
Sed vidi etiā picturam tuā qua diuum michaelem expressisti. Due in te res elu
cent eloquētia ⁊ pictura. Sed hac magis in qua vel appelli vel zeusi potes equari
In altera si ꝑseuerabis gregē exibis ⁊ ad singulares venies. Amāt eīn se artes he
admuicē. Ingeniū pictura expetit. Ingeniū eloquētia cupit nō vulgare sed altū
⁊ sūmū: Mirabile dictu ē dū viguit eloquētia viguit pictura sicut demoscenis ⁊
ciceronis tp̄a docēt. Postq̧ cecidit facundia iacuit ⁊ pictura. Cu; illa reuixit hec
q̄; caput extulit. Videmꝰ picturas ducētoꝝ ānoꝝ nulla ꝓrsus arte politas. Scri
pta illiꝰ etatis rudia sunt inepta incōpta. Post petrarchā emerserūt lr̃e. Post io-
tu; surrexere pictorū manꝰ vtrāq̧ ad sūmā iā videmꝰ artē ꝑuenisse. Laudo te quē
pictura sūmū: eloquētia mediocrē h;. Et hortor vt qualis es pictor tale; te velis
oratorē ꝑstare vt dicendi facultas que olim apud alamanos nō vtilis fuit postea
in exiliū acta est te duce priorē locū vēdicet. Deniq̧ qꝛ meā videris amicitiā pete
re cōcedo petenti libēter: qđ recusanti vltro obtulissem in eo iā tecū his lr̃is ami-
citie fedus: meq̧ nō vulgarē amicū do tibi vt me posthac ex arbitrio vtare. Sciēs
qꝛ nō minus amaberis q̄ amabis. Vale ex noua ciuitate. Anno ⁊c.

Epistola.cxx.

Oratoria ars ex grecis in italos ⁊ modo
ex italis in alamanos theutunosq̧ venit.

Eneas eṗs tergestinus iuriscõsultissimo viro dño gregorio hainburgensi.
S.p.d. Cicero cũ adhuc iuuenis apud grecos mirificã orationẽ habuiss3
admirabant̄ q̄ aderãt oẽs: mirisqꝫ laudibꝰ nomini oratorẽ efferebãt. Se/
nex aũt quidã amãtissimꝰ patrie. int̄ oĩm leticiã atqꝫ tripudiũ solus flebat. mirati
circũstãtes. Quid est inquiũt qđ te letantibꝰ ceteris merore ꝯficit. Tũ ille oẽs in
quit grecoꝝ artes in latinũ migrarũt. vnica nobis ⁊ familiaris ⁊ charissima remã
serat eloquẽtia. Sed hãc etiã cicero nobis aufert atqꝫ in italiã secũ ducit nũquid
iusta est cã lacrimarũ. Sic mihi hodie de te visum est cũ in regia de studijs que vo
cãt humanitatꝫ dissertares. Nã ⁊ legistã ⁊ theutonẽ supabas ⁊ italicã redolebas
oratoriãqꝫ facundiã. S3 qđ fuit merori greco: mihi leticiã ꝓbuit. Neqꝫ eñ si theu
tonia lr̃is claret: que illas tradit italia: minꝰ h3 lr̃aꝝ. Sũt sciẽtie sicut ⁊ lumina qui
de suo lumine lumẽ accẽdit: sed sibi retinet lucẽ ⁊ accipienti tenebras aufert. In/
ueni apud sanctũ gallũ qđ sueuoꝝ est opidũ in veteri monasterio bibliothecã ꝑ/
uetustã vbi ⁊ libros reperi ornatissime cõscriptos: quoꝝ autores fuerũt theuto/
nes mirabar. Cur hodie nihil eloquẽtie his in regionibꝰ eluceret. Sed venit i mẽ
tẽ apud italos q̃3 tp̃s fuisse q̄ sepulta dicẽdi facultate barbaroꝝ iusticia dñabat̄.
Ante centũ ferme annos ⁊ antea tricentis q̃drīngentisqꝫ nõ inuenies q̄ ꝑ italia3
sermonẽ habuerit tersu3 ⁊ lucidũ. Sic pingẽdi sculpẽdiqꝫ accidit arti. Si ducẽto/
rũ tricẽtoꝝqꝫ annoꝝ aut sculpturas intueberis aut picturas inuenies nõ hoiem
s̄ mõstroꝝ portẽtoꝝqꝫ facies. Priscis ꝟo seculis appellẽ atqꝫ zeusim: pollicretu3:
phidiã: ⁊ praxitelẽ: magnos fuisse cõperimꝰ. Et de statuarijs quidẽ ipsi videmꝰ: ⁊
virgilio fidẽ habemꝰ du3 ait. Credo eq̄dẽ viuos faciẽt de marmore vultꝰ. De pi/
ctoribꝰ ꝟo testimonia sunt clarissimoꝝ viroꝝ q̄ ꝓfecto minime tãtis eos ꝓconijs
extulissent si picturã nõ aspexissent sculpture vel silem vel illa pulcriorẽ. S3 ecce
iã reuixerũt sculpẽdi pingendiqꝫ discipline. Reuixit etiã eloquẽtia ⁊ nr̃o q̄dẽ secu
lo apud italos maxie floret. Spero idẽ in theutonia futurũ. Si tu tuiqꝫ siles con
tinuare ⁊ amplecti totis conatibꝰ oratoriã decreueritis. Accepi apud nurẽbergã
plebanũ sci sebaldi virũ greuẽ tua ꝓmotũ suasione: multis lucubrationibꝰ hysto/
riã atqꝫ rethoricã ꝑsecq̄. Diligo ego vos ambos q̄ patriã moribꝰ ornãtes etiã lit/
teris munire studetis. Ceterũqꝫ de nilo fuit hodie nobis sermo: nõ video quo pa/
cto ex paradisi mõti ꝓgredi possit. Paradisu3 nãqꝫ terrestrẽ quã delitiarũ vocãt
in oriẽte positã volũt. atqꝫ ex ipsa eufraten fluere: que3 scriptura tigrim appellat:
cũ is ⁊ tigris aliꝰ in armenie regiõe caput tollat. q̄ solino teste eufratẽ fluuiũ in ꝑ/
sicũ defert sinũ. Nilus ꝟo a mõte inferioris mauritanie q̄ occeano ꝓpinquat ori/
ginẽ h3. Sic affirmare ferunt̄ punici libri ⁊ iube regis scripta. Si solino credimꝰ
⁊ hic nũc latẽs nũc apparẽs diuersis argumẽtis deꝓhendit̄ is esse qui irrigat egy/
ptũ ⁊ terminꝰ est affrice atqꝫ asie. Licet lucano huiꝰ origo fluminis incognita vi/
deat̄ dũ ait. Egẽs si qua iacet nascenti ꝯscia nilo. Uale ⁊ qđ verbis fieri debuisset
scriptis accipe. Ex noua ciuitate pridie kl's februarũ.

Grates refert de multis beneficijs
specialiter de equo veloci ꝓpinato.

Epistola. cxxi.

Splẽdido ⁊ magnifico viro dño caspari schlick impiali cancellario Eneas
eṗs tergestinꝰ. S.p.d. Cogor sequi regem quocũqꝫ ierit du3 me poscit. Si
manũ retrahit lõge fugiendũ est. Ago tibi grãs idoneũ qui fuge equũ mini
strasti. Tua sũt innumerabilia in me beneficia. Expectare vicẽ ex me nõ debes q̄
vix possem numerare quot me beneficijs cumulasti. bñficia añ ꝓmiata sũt q̃3 ex/
hibita. In aĩo quisqꝫ suo benefactor ꝓmiũ tulit. Quecũqꝫ possidemus viuentes:
heres nobis morientibꝰ vel inuitis aufert: sola fugiũt heredis manꝰ auariqꝫ am/
co dispensant̄ aĩo. Reclusos in archa thezauros fures expilãt: predia latronibꝰ
patẽt. Nihil tã rigide seruari põt qđ fortune nõ subiaceat. Extra fortunã ẽ q̄cq̄d
donat̄ amicis. quas dederis solas sꝑ habebis opes. Sic marcialis ait. Tua mu/
nificẽtia digna est laudũ ꝓconijs sempiternis. Ignorãt te tp̃a nr̃a. Sic ẽ inuidia:

viuētes vrit:calcat:exterminat. Rari viuentes laudati sūt. Recte noster oratius
virtutē incolumē odimꝰ sublatā ex oculis querimꝰ inuidi. Sed viue tu diu inui-
tis emulis:laudabere viuēs. Et si tacuerint alij:nr̄a loquax nō tacebit musa. In-
uidia cessabūt fata. Nō sp̄ glacies geticis horret in agris. Nec sp̄ mare vexant in-
equales ꝓcelle. Iā diffugere niues:iā cāpis gramina redeūt ⁊ arboribꝰ come cre
scūt:mutāt oīa vices que sub luna sūt. Nec felicia nec aduersa sūt imortalia:p̄rui
ne succedit ver. Pomifer estatē sequit̄ autūnus. Quis beatꝰ es teipso ⁊ tua v̄tu
te cōtētus:sperāmꝰ tn̄ beatiorē te cernere:soli ⁊ stellis acceptiorē. Vincet inuidiā
virtus. ꝑpauci immo nulli sunt tui similes. Inhonoratā esse oportet curiā nisi tu
quoqꝫ honoreris. Mittimus ista modo laurentiꝰ meus ex tergesto reuersus. Ait
se in foro iulij rumorē excepisse. Iā mediolani potitū esse franciscū fortiani. Ve-
netijs esse oratores galliarū ⁊ magni p̄sbri legatos. In regē aragonū cudit̄ faba.
Post laurentium alius venit ab italia qui mediolani nouitatē cōfirmat. Nescio
credere priusq̄ nr̄os audio nuncios. Timeo tn̄ ⁊ dari nr̄is verba. Conuiti facta su
spicor. Sic sūt hoīm ingenia ꝓpinquioribꝰ fauent p̄ntia ꝑicula formidant̄. Auxilia
lōginqua parū habēt spei. Rex nr̄ hinc abiturus cras existimat̄:nouāqꝫ ciuitatez
repetiturus:⁊ inde post triduū ingressurus stiriā. faustū sit illi ꝑcoriter. Cōmēdo
rē meā v̄re magnificētie:tuisqꝫ me p̄sidijs fauoribusqꝫ ꝯmitto. Fuit hic magister
hubarū ne dicā nugarū:verba secū nulla feci:nec ipse mihi mutuz annuit. Noui
nihil actū esse sic silentiū iudicauit. Vale optime. Certūqꝫ me tuarū reddito ope-
rarū. Ex balneis austrie.xv.kl̄s marcij. Anno ⁊c.

Epistola.cxxij.

Assentit p̄cibꝰ ⁊ spōdet efficere rogatū.

Illustrissimo p̄ncipi dn̄o sigismūdo duci austrie dn̄o suo Eneas siluiꝰ poe-
ta. S.p.d. Efflagitasti modeste a me p̄ridie tibi vt amatoriā alicuius ep̄laz
mitterē:qua suadere posses virgini quā diligis vt amare te sineret. Alius
fortasse tibi hoc negasset timens ne ꝓlaberēris. Ego annuēdū duxi. Scio nāqꝫ
humane vite cōditionē:Nam qui nō amat in adolescentia in senio postmodum
amat quo tp̄e derisui est ⁊ vulgi fit fabula:quoniā etas illa amori inepta est. No
sco p̄terea amoris cōsuetudinē qui in iuuene torpētes v̄tutes excitat. Hunc in ar-
mis exercet illū in lr̄is. Et studet q̄sqꝫ id agere ꝓpter qd̄ amice placeat. Et qꝛ v̄tu-
tes nomē bonū faciūt:virtute dat operā q̄ amat:vt ante puelle faciez laudet̄. Et
quāq̄ꝫ hoc ineptū virtutis p̄miū sit. ꝓbabile tn̄ est quacūqꝫ rōne virtutes adipi-
scaris. Adolescentes insup̄ nō sūt nimiū cohibendi ne languidi ⁊ inertes fiant:ꝑ
mittendusqꝫ his est aliquis ludus:indulgendū est aliquātisper voluptati eoꝝ vt
animū ⁊ cor sumant vt sciāt bonū ⁊ malū. vt versucias mūdi noscant:illasqꝫ cum
viri facti fuerint euitare sciant. Hac de cā gessi morē volūtati tue ⁊ optatā ep̄lam
hac ꝯditione tibi trāsmitto:vt amās nō negligas studia lr̄arū. Sed queādmodū
apes ex floribꝰ mella decerpūt:sic tu ex amoris blandicijs virtutē veneris. Vale

Epistola.cxxiij.

Epistola plus audet viue vocis oraculo
referre mētis cōceptū de pulchra puella.

Anibal dux numidie. S.p.d. ⁊ seip̄m dat singulari dn̄e sue insigni ⁊ formo
sissime virgini lucretie regis epirothharū filie. Volui te sepiꝰ alloqui amo-
rēqꝫ meū tibi notū efficere:sed etas mea nimis adhuc verecūda est. q̄ non
patit̄ qd̄ intra me sentio foras exire q̄ꝫ p̄rimū incipio loqui mox rubor adest:timor
impedit ⁊ medijs vox in faucibꝰ heret:nec cogitata possū effari. Timeo modestiā
tuā ne me arguat. Vereor astātes ne me derideāt. Horresco meip̄z ne balbuciēs
fiā. Hac de re qd̄ statuerā dicere decreui lr̄is cōmittere. Quia ep̄la non erubescit:
nō suspirat nō timet queq̄ꝫ. Forsitan arduū aliquid ⁊ ꝑdifficile postulaturum me
putas:parū est qd̄ volo hoc si mihi cōcesseris multū existimabo. Ego eñ mode-
stissima virgo fateor me tui amantē esse captūqꝫ tui vultus splendore:nec aliud

die noctuqꝫ cogito q̄ꝫ te: tu mihi semꝑ es in mentē te ī corde ⁊ in aīo gero: tu meū desideriū es: tu spes mea. tu quies: tu refugiū. Cū te video q̄escit anim⁹ me⁹ ⁊ se oblectat: at cū abes nec te cernere possiꝫ: magnis vrgeor stimulis. nec aliud meditor nisi vt q̄ꝫ p̄mū te reuisaꝫ: hoc multiplici cā factū est. Nā ⁊ forma ⁊ honestas in te cōcurrūt. Laudāt helenā poete. At ego illā nō existimo tibi fuisse silem. Nec polixenā tibi cōparauerim. aut eā quā dilexit: hercules deianirā: tu oēs vincis ⁊ pulchritudine ⁊ morib⁹ q̄i altera philomena. A calce vsqꝫ ad verticē nulla est ī te mēda. Crines tui splēdorē auri supant. Frōs alta ⁊ spaciosa est. Supcilia in arcū tensa debitꝫ spacijs distinguūť. Oculi tui tāq̄ꝫ duo emicāt sydera. inde sagittas emittis et vulneras iuuenes: hinc q̄s vis occidis ⁊ quos vis viuificas. Nasus suis cōueniēs partib⁹ faciē mirifice honestat. Genas cādore niuio respersas modest⁹ rubor intersecat. Quid labia corallina ⁊ cristallinas referā dentes ⁊ oēs oris tui partes vnde melliflua manāt verba: hinc risus ille ꝓgrediť q̄ me sepe ad intima penetrat. O virū felicē. q̄ labia illa mordebit: qui tales osculabiť genas q̄ mētū tuū ⁊ cādidiorē sithica niue gulā tuā poterit tāgere. Nolo pectoris tui ⁊ illoꝝ pomorū q̄ ibi latēt mētionē efficere: ne referēs nimis ardeaꝫ. Tu te scis q̄ꝫ intra ⁊ extra formosa es. Ego mirari magis q̄ digne cōmēdare te possiꝫ. Hoc tm̄ q̄ꝛ mores tui regio fastigio digni. ⁊ forma plus q̄ꝫ dici possit honesta: ex duce me seruū tuū fecerūt. Tu⁹ em̄ sum nihilqꝫ magis cupio q̄ꝫ rē gratā tibi efficere. Nec miror. Nam ⁊ phebꝰ (vt inquiūt fabule) lꝫ esset iouis regis crete (quē vetustas ꝓ deo coluit) filiꝰ. Admeti tm̄ regis filiā amās. pastorē se fecit ⁊ gregē pauit. Ego igiť libēs seruio tibi: nec aliud a te postulo: nisi vt amare me sinas: ⁊ aio equo feras. si mei dicaris amatu. hoc est qd̄ volo peto exigo nil postulo plus. Fer tu⁹ vt amator dicar. Nā ⁊ amator ero ⁊ seru⁹ tu mō annuas. Cōfitere dignā te fore: quā meliores ⁊ maiores q̄ ego sum amēt. Esset vix paris aut ypolitus dign⁹ amore tuo. Tu tn̄ noli q̄rere formam. Nam ⁊ qui pulchri sunt supbi etiā sunt: nec stabilē hn̄t amorē. In me erit amor perpetuus: q̄ natus in adolescentie mee flore cū etate crescēs ad seniū ꝑduceť dūmodo tu mihi faueas ⁊ me adiuues quē tn̄ nō debes despicere. Nā ⁊ mihi nō negauit deus mediocrē formaꝫ. Sunt mihi p̄terea opes multe que oēs erūt tue si vicē amoris rependeris. Ach quid dixi nimiuꝫ erraui. nō vt amas peto sed vt amare sinas: hoc si tua ex gratia impetrauero beatus sum. Tu q̄d factura sis rescribe. Et vale animula mea delicie mee corculū meū.

Redarguit cōsanguineū auxiliū a se petentē.

Epistola. cxxiiij.

Wentzeslaus regie cancellarie scriba. S. p. d. Johanni de buchau fratri charissimo. Pulsas me crebris lr̄is vt hospiti tuo panē soluā quem comedisti quasi tuus cibus mea pinguedo sit: At ego non inebrior vino quod bibis nec me tua pulmentaria iuuant. Tu da pecuniā quia cōsūpsisti cibaria. Ego meū aurū cur dem. quia vix tantū scribēdo acquiro quātū sufficit. Thagus hispaniaꝫ p̄terfluit: pactolus asiā: qui duo fluuij harenas dicuntur aureas habere: huc tibi eundū est si aurū petis. Cācellaria regia inops est vixqꝫ suos ascripticios nutrit Ego plus tibi feci q̄ꝫ deberē: quia vestē quā emeram nouam dedi vt te ab hospite quasi captiuū redimerē. Martinus quem pannonia genuit: italia nutriuit gallia pastorē habuit. ⁊ omnis xp̄iana venerať religio. nudo pauperi mediū paludemētū prebuit. Ego solidā dedi pallam. Nūc quereris nō satis esse hāc: quid ad me tu videris. Quod potui hoc feci nisi sufficit: querere aliunde quod sufficiat. Uir maturus es etate longeuus: nō tibi honori est alienū subsidiū q̄rere cū possis ex tuo officio viuere quod si tenue est quid ad me. Proxim⁹ sum egomet mihi: ego mihi ꝓuidebo nō curo quid hospes dicat. Uestē sibi nō me dedi: vtať vt libet si satis ē habeat quod suum est. Si minus in te actio est. Me satis est vestem amisisse. Nihil ad me vxoris Job verba nihil maledictio. Nemo leditur nisi a seipso. Cupiat mihi mala quicunqꝫ vult nisi opera faciam malo digna: inanuꝫ maledicitur

mihi. Ego te rogo ⁊ alios oēs mei sanguinis homines. me vt iam missuȝ faciatis: quia non sum in spem natus omnibus qui vix mihi sum satis. Viuite vos vt po-
testis ⁊ me nūq̄ȝ fuisse natū credite. Cogitate oēs quō lucrifacere aīam possitis.
Id q̄ȝ id curabo. Reliqua vana caduca nulla sunt. Hodie sumꝰ cras nō erimus.
Ideo edificemus illic vbi neqȝ tinea neqȝ erugo est vbi nec fur nocet neqȝ latro.
Illuc meus ferꝶ cogitatus. Illic vt me queras volo ⁊ vtinā inuenias. De libris
aliisqȝ rebus tuis fac qđ iusti est. ⁊ aliqn̄ cogita sine me posse viuere. qui possum ⁊
statim mori ⁊ multū viuere: ꝗ oia in manu dei sunt: ideo illi seruiendū est. Tu va-
le ⁊ desine me amplius lacescere iniuriis. Datū wienne.

Captat beniuolentiā ⁊ petit sibi aliquos libros accōmodari.

Epistola. cxxv.

Eneas siluiꝰ poeta imꝑialisqȝ secretariꝰ. Magnifico ⁊ generoso dn̄o dn̄o
henrico comiti de lupfen dn̄o suo. S. p. d. In scriptis veteꝝ tria inuenio q̄
nostri partim negligūt. partim assequi nō valent. Elegantiā eīn ⁊ grauita
tē sniaꝝ q̄bꝰ vetusti codices redolēt. nequeūt nr̄i seculi hoīes imitari. qđ vsitatissi
mū euo pꝛioꝛi fuit. Allocutiones singulares enūciare: ⁊ si in epl̄aꝝ capite ponere
possent nr̄i. Sȝ supina q̄dā ignorātia decepti. Dū blādiri volūt. oēȝ orōnis textū
ꝯfundūt. Vos p̄coꝛ inquiūt: vobis supplico cesar vr̄am maiestatē appello. vestruȝ
officiū imploꝛo vr̄am clementiā obtestoꝛ. reddite iudiciū inopi iudicate potentē
meā calamitatē inspicite: nemo vos magis q̄ȝ iusticia mouet cesar. Et in hūc mo-
dū infinita. Hoc ⁊ mihi facere liceret: ꝗ veterē moꝛē magis cōmendo. Et cū sum-
mos illos imitari sapiētes in eloquētie atqȝ philosophie studiis nequeā. In hac
certe ꝑte ipsoꝝ vestigiis inherebo. Iđ te q̄ȝuis claro sanguine cretꝰ ⁊ mlta doctri-
na sis fretus singulari appellatiōe saluto. Et sicut iulio cesari scribēs cicero se ante
ponebat: sic ⁊ tu eq̄ aīo feres eneā tuū ī ip̄o p̄mo epl̄e angulo intueri q2 nō arrogā
tis ē ꝗ veteres imitanꝶ quoꝝ ignorātiā modernoꝝ scīe p̄fero. Nūc q̄d ex te veliȝ
paucis accipe. Retulit mihi vir mitis ⁊ mihi amicissimꝰ: imo alter ego. Michael
de phullendoꝛff notariꝰ imꝑialis te pluribꝰ libris abūdare. quoꝝ noīa etiā mihi p̄
scripsit. Inꝶ illos nōnulli sūt q̄s visere cupio nō q2 antea nō ꝑlegeriȝ: ꝗ q2 diu illis
carui. Et sicut amicus post magnā tp̄is intercapedinē auidus ē amici vidēdi: sic
mihi cupiditas ē cōtubernales illos meos q̄bus nimiū priuatus fui: in domū reci
ꝑe ⁊ ꝑ aliquod tēpus esse cū eis. Hoc pōt mihi p̄stare humanitas tua vt me mi-
chael instruxit. Est eīn apud te ouidius de tristibꝰ de arte amādi ⁊ amoꝛis reme-
dio. Terentiꝰ q̄ȝ comicus ⁊ hieronymꝰ in epl̄is q̄s tā expeto relegere q̄ȝ nūc pasca
lē adesse diē. vt piscibꝰ atqȝ oleribꝰ ⁊ oleo semotis: vesci carnibꝰ possim qđ deside
riū si tua benignitas impleret: magno me tibi nexu retinebis obnoxiū. Erubesco
dū sic scribo. Nāqȝ cū nulla inꝶ nos vsura p̄cesserit nullaqȝ notio: temerariū quo-
dāmodo videꝶ me bn̄ficiū ex te petere. Quisq̄s eīn poscere aliq̄d cupit: an̄ oia se
se dȝ metiri ⁊ an impetratu sit dignꝰ rigida trutinare censura: ne postulatis carēs
⁊ dāno ⁊ irrisiōe mulcteꝶ. Sȝ neqȝ ego hoc p̄termisi. Sūt eīn nōnulle rōnes que
mihi spem faciūt te meis votis annuiturū: quas breuiꝶ tibi exponā ne me temere
atqȝ incōsulte motū iudices. Oēs q̄ libros cumulāt aut oblectari illis ⁊ fieri legē
do peritoꝛes cupiūt. Aut videre amatoꝛes sapiētie volūt vt trāseūtes ꝑ viā digi
tulis mōstrenꝶ. Hi sunt q̄ magnas ⁊ p̄ciosas hn̄t bibliothecas. In quoꝝ plateis
arestoteles: plato: cicero: seneca. virgilius: liuiꝰ: ⁊ oīs vetustas delitescit. Prioꝛes
quidē vt gaudiū ꝑfectū habeant: opuscula cōmunicant: cōmodāt: ⁊ incōmoda-
tū recipiunt: transcribi permittunt. ⁊ tantomagis exultant quāto vulgacioꝛa sa-
pientū viroꝝ volumina cōspicanꝶ. Alii vo tanq̄ȝ thesaurum libros recondunt ⁊
coꝛrodi potius tinea ⁊ opizis muribꝰ ferunt q̄ȝ in apertū dari velint. Nec tā dili
genꝶ vellus aureū draco custodiebat. aut aditū oꝛci cerberus q̄ȝ isti suos libros:
quoꝝ dūtaxat marginibꝰ ⁊ aureis oblectanꝶ: nūq̄ȝ q̄d interiꝰ sit aut legentes aut
intelligētes. Oꝛ si tu ex his eēs nūq̄ȝ vel tibi scribere vel te alloq̄ tēptassem. Sed

aiūt oēs q̄ te norūt: similē priorib⁹ esse q̄ poetas ⁊ oratores nō vt in tetro carcere
claudas. sed vt ad tuā ⁊ cōem vtilitatē publices emere cōgregareq; studeas. Aiūt
preterea te fore in oib⁹ reb⁹ liberalē: benignū: munificū: ⁊ tuz in oēs hoies. tum in
eos qui tuoꝝ studioꝝ amatores sūt largū atq; beneficū. His ergo allect⁹ morib⁹
decreui has meas lr̄as ad te dare teq; hortari rogare obsecrariq;: vt ꝑ aliqd̄ tem
pus in vsum meū oratores ⁊ poetas quos ꝓscripsi venire ꝑmittas: qm̄ ad te nihi
lo peiores reuertent̄: sed poti⁹ ꝑ ridētia prata ⁊ floridos agros verni tp̄e trāseun
tes mecū postq; cōfabulati aliquātisꝑ fuerīt: tāq; recreati alacriores te repetent
Quia nullus est tā gratus loc⁹: nulla societas taiocūda: cui⁹ nō aliqn̄ emergat sa-
tietas. Missos igit̄ illos fac vt nō solū mihi sed vt ipsis etiā geras morē. Ad hec
accedit michaelis q̄ apud te est familiaritas: huic etiā placebis. Et is vadē cum
dn̄o wilhelmo racz ꝓthonotario regio ⁊ tui obseruātissimo se dabit. libros non
iturus eē sinistrorsuz: ꝫ ad te pura fide remeaturos. Addo ⁊ terciū qm̄ mihi etiaz
libri sūt quoꝝ te potero cū voles participē facē: ⁊ sic vicissim tu meis veteris opu-
sculis ⁊ ego ꝑfruar tuis. Ut ergo finē ep̄le donem. Credo me nō eē stulta petitio
ne vsuz. si id postulo qd̄ morib⁹ tuis ē ꝯsentaneū cōcedere. Si tute mihi potes an
nuere: si tua etiā in eo versat̄ vtilitas: si nō solū meā sꝫ etiā michaelis amātissimi
tui cōmoditatē ꝓmoueo. Tu fac vt rōne poti⁹ obtineā q̄ꝫ ceca fortuna repellar:
mihiq; vti mācipio impera. Datum in noua ciuitate austrie quinto idus aprilis.
Anno. M.ccccxl.

Heraldoꝝ nomē ⁊ officiū vnde exortū sit. **Epistola. cxxvj.**

Eneas dei gr̄a ep̄s seneñ. dn̄o iohāni hinderbach secretario regio ⁊ aman
tissimo fratri. S. p. d. Querere multi solēt vnde sit heraldoꝝ nomē exortū
Quis heraldos primos instituit: ⁊ qd̄ officiū gen⁹ hoc hoim int̄ mortales
habeat. Que res mihi q̄ꝫ aliqn̄ fuerūt dubie. Sed cupiēti plurima nosse vt est hu
manū ingeniū. ꝗrentiq; certior fieri. apud angliā que olim britania dicebat̄. in sa
crario nobilis edis sancti pauli lundonieꝰ. vet⁹ hystoria in man⁹ venit. añ annos
sexcētos vt signatū erat ꝯscripta q̄ si vera est ⁊ mee pōt ⁊ alioꝝ satisfacere cupidi
tati. In ea qd̄ inuenerim tibi scribere decreui vt acri tuo iudicio cū viro ꝑinario ⁊
doctissimo dn̄o vlrico de mōte solis qd̄ tenēdū sit censeas mihiq; rescribas. Au-
tor hystorie tuthides grec⁹ annotat⁹ erat: quē fama celebrē claꝝq; nouim⁹: trāsla
toris nomē nullū inueni. Cōstat tn̄ peritū fuisse q̄ magnū illū ⁊ facūdissimū auto-
rē latine lingue nō minorē q̄ꝫ grec⁹ ē reddidit. Non teneo ꝟba hystorie vt erāt ꝯte-
xta. Snie memini i ea ad hūc fere tenorē scriptū erat. Heraldi sūt q̄ apd̄ maiores
nr̄os heroes vocitabant̄: q̄s maiores hoib⁹: diis minores fuisse tradūt. Nā que
pristi reb⁹ gestis insignē videbāt gratū populis virtute sublimē in deoꝝ cetu colli
gebāt. Si mō miracula extabāt quib⁹ eū supra naturā aliquid oꝑatū fuisse ꝯsta-
ret. At si miraculi nihil erat ꝟtus tn̄ admirabilis videbat̄: hūc neq; deū neq; ho-
minē ꝯpellare ꝓhas putabāt. ꝫ mediū int̄ vtrūq; sortiti vocabulū heroem voca
bāt q̄i semideū: sic heroes introducti a qb⁹ corrupto vocabulo heraldi sūt appella
ti. Illos aūt instituit ꝑm⁹ oim dyonisi⁹ q̄ etiā prim⁹ armat⁹ ⁊ cū exercitu iuasit in-
diā ac rudes illos ⁊ agrestes hoies corticib⁹ arboꝝ ⁊ crudis ferarū carnib⁹ vtētes
i vrbes legit: boues aratro iungere: frumēta serere: deos colere: nutrire comā: mi-
trā ferre: ⁊ vnctiones docuit vngētoꝝ. Fuitq; his dator vini sicut ⁊ grecis: arma
uit eos armis marcialib⁹ ⁊ ad vsum vite cultioris erexit. Quib⁹ cōpositis cū vellet
abire atq; alias lustrare regiōes fuerūt cōplures i ei⁹ comitatu q̄ iā senio ꝯfecti ⁊ as
siduis attriti laborib⁹ neq; remanē volebāt sine rege neq; seq̄ ducē volebāt. Reces
sūq; ꝑncipē lacrimis ⁊ fletib⁹ obsecrabāt vt sui misereret. Ad q̄s liber pr̄. ponite
curas inquit cōmilitones frēsq; mei diu pugnastis diu me secuti estis. ego alia ex
aliis i fata vocor: vobis iā parata q̄es ē ⁊ hic ꝑmia laboris vos manēt. Sistite h̄
⁊ vrbē hāc terrā quā vr̄i mihi lacerti q̄sifuerunt possidete. Ego vos hodie militie
laborib⁹ absoluo. veteranos milites eē volo heroasq; vocari. Mun⁹ vr̄m erit rei-

publice ꝯsulere sontes arguere: laudare ꝓbos: ceteꝝ mũeribꝰ vacabitis: q̃cũqꝫ
gẽtiũ terraꝝqꝫ veneritꝭ. victũ vobis reges vestitũqꝫ dabũt: honoratiores apd̾ oẽs
eritꝭ. Xenia vobis ꝑncipes offerẽt. suasqꝫ vestes ꝯdonabũt. Stabit fides dicto ve
stro: mẽdatia horrebitꝭ: ꝓditores indicabitꝭ. q̃ feias male hñt hos infames asseue
rabitꝭ. In oĩ terra libertas vobis esto: securusqꝫ vob̄ trãsitꝰ ⁊ icolatꝰ. Si q̃s vos
vr̃mqꝫ v̾bo factiõe angariauerit quẽpiã gladio ferieť. Ceterũ ex amicis meis ba
chosissimũ. Spartebã vobis regẽ indisqꝫ ꝯstituo. q̃ vobis alimẽta ꝑbeat ⁊ ãnuas
stipes. Qui custodiat ꝓuilegia v̄ra: ⁊ honoratos vos hẽat ex grege v̄ro ad regni
fastigiũ euocatꝰ: vos illi ꝯsulite ⁊ posteꝝ. Cuiꝰ si genꝰ defuerit ex vobis vñusqꝫ liberꝝ
reges indoꝝ finito. Atqꝫ sic adhortatꝰ heroas dyonisius ex india duxit exercitũ
Spartẽbas aũt regnauit suꝑ indos q̃nq̃ginta ⁊ duos ãnos. Budãqꝫ filiũ succes-
sorẽ reliq̇t q̃ cũ regnasset annos viginti instituto filio cradena vitã finiuit. Ac pꝰ
eũ ꝑ duodeciꝫ gñationes heroũ soboles vsqꝫ ad herculẽ regñit i india. Hercules
aũt cũ domitꝭ terraꝝ mõstris ac seuicia tyrãnoꝝ deleta penetrasset. Indiã regnũ
heroũ i se recepit. Priuilegia tñ his non ademit: s; auxit eoꝝ numeꝝ ꝯscriptis inť
eos q̃ secũ ab hispania ⁊ mauritania militauerãt: ⁊ ꝯ gerionẽ triplicis aĩe ⁊ anteũ
terre filiũ arma tulerãt lõgis itineribꝰ ⁊ senecta etate defũctis. Sꝫ cũ venisset ad
mortẽ multosqꝫ filios hr̃et. (Multis eñ mulieribꝰ mr̃imonio iũctꝰ fuit) vnicam
aũt filiã sustulisset pandeã noĩe huic regnũ ꝯmisit. Et vt oñderet heroas q̃nti fa-
ceret ꝑ ceteꝝ liberis. vnũ ex nũero heroũ noĩe iobarẽ viꝝ filie dedit. q̃ regẽ gereret
q̃ngẽtosqꝫ huic elephãtes q̃tuor milia eq̃tũ ⁊ centũ trigĩta milia peditũ ꝯstituit q̃
bus regnũ tuereť. Ex h̃ natꝰ ẽ polimbotras a q̊ dicta est vrbs maxia polimbotra.
Cuiꝰ posterioritas vsqꝫ ad alexãdrũ magnũ ꝑ cẽtũ ⁊ trigĩtaocto reges idiã gubña
uit. Ex q̃bꝰ ortꝰ ẽ porrꝰ: cuiꝰ v̾tutẽ miratꝰ ẽ alexander atqꝫ adeo dilexit vt victor vi
cto regnũ dignitatẽqꝫ restituerit. Tũ q̊ꝫ alexander ex suis militibꝰ heroas legit se
nes q̃ngẽtos. lõga ⁊ laboriosa nimis militia ꝯtritos. q̊s porro cõmẽdauit. q̃bus
singulis annis i singula capita vigĩti argẽti talẽta daret: adieceritqꝫ ꝓuilegiis heroũ
vt auro ⁊ purpureis coccineisqꝫ vestibꝰ ⁊ paludamẽto vti possent. q̃n ⁊ arma re-
gia ⁊ insigne deferre q̊uis gẽtiũ terraꝝqꝫ loco fuerint. Si q̃s hos manu pulsasset
aut v̾bo lesisset. eũ capitis reũ eẽ bonaqꝫ sua fisco deberi. Sic tuthides vt ille re-
fert q̃ trãstulit q̃ silia herodotũ ⁊ didimũ ⁊ magastenẽ ⁊ xenefontẽ sentire ꝯtẽdit.
Additqꝫ demũ ex ꝑsona sua auctor ignotꝰ. Habemꝰ igr̃ heraldoꝝ nomẽ idẽ signi
ficare qḋ apud veteres heroũ significabat. Dyonisiũqꝫ ꝑmũ hoc genꝰ hoim apḋ
indos instituisse. Officiũ eoꝝ eẽ vt regibꝰ assistãt vt cõsulãt reipublice vt v̾tutes
extollãt vicia fulminẽt. Nec aliud sũt qꝫ milites veterani q̃ post multa egregia fa
cinora mltaqꝫ bella mirifice ꝯfecta ⁊ amplissimos triũphos exhausti viribꝰ fessiqꝫ
senio a labore militari remittunť ⁊ i curiã cõsulturi accersunť. Traditũ q̊ꝫ apud
maiores ẽ hmõi hoies sp̄ honoratos fuisse actũ saulis tũ dauidis tũ salomõis tũ
ceteroꝝ regũ hebreoꝝ latera cõstipasse q̃n ⁊ inter machabeus hec dignitas lo-
cũ obtinuit. Legimꝰ ⁊ iuliũ cesarẽ cũ victo põpeio in egyptũ ꝑrexisset hoc noie ⁊ h̃
honore plerosqꝫ suos ꝯmilitões donauisse q̃ secũ ⁊ i gallia ⁊ i britania ⁊ i germãia
⁊ i grecia: forti pectore militauerãt. iãqꝫ torpẽte senecta lãguebãt. Nec octauianꝰ
augustꝰ hoc ꝓclarissimũ genꝰ hoim neglexit: q̃ suꝑato apud acciũ marco anthonio
extincta cleopatra. cũ parthoꝝ suꝑbia timore posito veniã postulasset: ablatoqꝫ
marco crasso cũ ꝓciosis muneribꝰ signa remisisset: tũ reges indoꝝ ad famã tanti
nois moti vsqꝫ ad hispaniã legatos misissent. ac vltro parere se romano impato
ri obtulissent. Cũ submerso cãtabro terra mariqꝫ pacẽ rõanꝰ ppl's hr̃et: clausissetqꝫ
denuo iã portas hmõi: ferť legẽ tulisse. Oẽs idcirco mortales exercere se solent ⁊
obiectare ꝑiculis ⁊ aliq̃n pace frui quiete possint. Nec labor est vllus q̃ ꝑmia non
expectet. Eapropť maiores nr̃i militibꝰ q̃ bñ pugnauissent: nõ solũ stipẽdia q̃bus
se suãqꝫ possent nutrire familiã: s; honores amplissimos ꝯstituerũt vt coronas: ar
millas: hastas: ⁊ alia v̾tutis insignia q̃si solamẽ ⁊ ꝑmiũ laboris exacti. Silr̃ ⁊ nos
ere decet q̃ diis fauẽtibꝰ ⁊ magna v̾tute militũ rẽ romanã restituimꝰ ⁊ altã pa-

ce toto reformauimꝰ orbē ne milites q̄ lōga ⁊ durissima nobiscū bella ꝑegerūt:ac
plurimū sanguinis tū sui tū hostiū effuderūt sine mercede tanti laboris euadant.
Quisq̄ ꝗ ꝑ decenniū nobiscū militaueris. Si mō q̄dragenariꝰ fueris siue pedes si
ue eques stipēdia merueris. militia pꝰ hac ⁊ oi labore vocato heroes esto vetera
nusq̄ miles. Nemo te ciuitate foro tēplo hospicio domo ꝓhibeat. Nemo tibi cri
mē ascribat. onꝰ imponat. pecuniā ex te q̄rat. Si q̄d peccaueris solā cesaris vindi
ctā expectato. Quicq̄d turpitudinis admiserit hoies:te iudicē ꝓpalatorēq̄ time
ant seu ꝓuati seu ꝑncipes fuerint. Qđ dixeris affirmauerisq̄. nemo falsū arguat
Libera ⁊ apta tibi oia itinera locaq̄ sunto. In edibꝰ ꝑncipantiū mēsa tibi potusq̄
esto. Stipēdia q̄bꝰ te tuāq̄ domū serues ex publico quotānis habeto: quā legiti
ma face duxeris vxor: ceterꝭ feminis ꝑferat. quē exprobaueris infamēq̄ dixerꝭ: hic
reprobatꝰ hō ⁊ infamis esto. Arma insignia noia ⁊ ornamēta heros ferto q̄ reges
decēt. Que dicere aut facere velis vbiuis gētiū locorū nationūq̄ facito. Si q̄s ti
bi iniuriꝰ fuerit ceruice careto vtq̄ senectuti tue q̄etiꝰ cremonēsiū q̄ ꝯ vos antho
nij ꝑtes fouerūt agros tibi tuisq̄ filibꝰ viritim diuidēdos assignamꝰ. q̄ si pauci fue
rint addimꝰ ⁊ mātuanos vt bona fide ⁊ alta ꝟtute ꝓfuisse te reipublice gaudeas.
Sic octauianū veteranos suos honorasse ꝯfirmāt decreuerat idē penꝰ hanibal fa
cere nisi fortuna fractꝰ aduersa anthiochi regis ⁊ prussie coactꝰ fuisset. supplex tri
bunalia petere cōperimꝰ. Athilā hunorū regē q̄uis efferatū ⁊ inanem gloriā. silia
suis veteranis ꝓuilegia cōtulisse. Neq̄ theodericꝰ gotthorū maximꝰ ⁊ audētissimꝰ
rex heroas inhonoratos reliquit q̄bꝰ ⁊ ciuitates ⁊ ꝓuincias tributarias fecit. Ca
rolus aūt magnus q̄ ꝑmus post grecos apud romanos suscepit imperiū: germa
nus hō ex antiq̄ frācorū ꝓsapia natꝰ postq̄ saxones sepiꝰ rebellātes multa vi do
muit: ac feces hunorū lōgobardos ab infestatione romani ꝑsulis exterruit. susce
pto cesaris noie ⁊ augustus appellatꝰ: milites oēs q̄ tāti laboris comites fuerāt: in
hūc modū honore ferē ⁊ libertate donasse. Ite inq̄t milites mei vos heroes vo
cabimini: socij regū ⁊ iudices criminū. Viuite posthac labores expertes: cōsulite re
gibꝰ et publico noi turpia corripite: fauete feminis: iuuate pupillos ꝯsilio circun
date ꝑncipes. ab his victū vestitū stipēdiūq̄ petite. Si q̄s negauerit inglorꝰ in
famisq̄ esto. Si q̄s iniuriā vob intulerit reū se maiestatꝭ agn̄scat. Vos aūt caueritꝭ
ne tātū decus tātūq̄ ꝓuilegiū iusto bellorū labore partū aut ebrietatꝭ: aut scurrilita
tis aut alio quouis vicio maculetis. Ne qđ vobis largimur ad gloriā: redūdet ad
penā quā de vobis sumēdā si forsitā excesseritis nobis ⁊ successoribꝰ nr̄is rōanorū
regibꝰ ꝑpetuo reseruamꝰ. Hec sūt q̄ de noie ⁊ institutiōe heraldorū q̄s heroas fuis
se cōstat apud antiq̄s scripta cōperimꝰ. Cur aūt nr̄is diebꝰ q̄ nūq̄ militarūt ⁊ ab
iecti q̄dā hoies hoc nomē assequūt. nescio cām nisi q2 oia degenerāt: nec ē hoim
genus qđ stet suis legibꝰ. Nā ⁊ indocti doctioris insignia recipiūt: ⁊ q̄ nudū nūq̄
ensem viderūt militiā ꝓfitent nitentq̄ calcaribus aureis atq̄ vt de nr̄a dignita
te dicamus: absq̄ lr̄is absq̄ moribus sermone leues atq̄ vita cathedrā pōtifica
lē audemus ascendere. Quere religiones ꝑcurre mechanicas artes: oēs oberrāt
nihil est qđ suis legibus puris inuiolatisq̄ ꝑseueret. Vale ⁊ si q̄d habes qđ his con
sonet auctoritate dignū ⁊ fide scribito nobis: nr̄i memor ⁊ amās. Cuius rei micha
elem pfullēdorffiū ꝯsecretariū tuū ⁊ nr̄i diligentē doctrina plenū. aut iudicē aut
arbitrū experiemur. Ex wiēna kl̄s Iunij. Anno dn̄i. M.cccclj.

Passagium q̄ difficile conduci possit in effectū arguit pluribus ex rōnibus.

Epistola.cxxvij.

Ittere ad me tue amātissime leonarde duplicate ⁊ triplicate peruenerūt
In omnibus hortaris me magnope ad rē bellicā instituēdā pro mea viri
li quando apud cesarem seruio operas nauem facis vt xp̄ianum decet et
hominem senis natū cuius est (nescio quare id fiat)quominus pōt eo magis de
cōi bono anxiū esse. Laudo tuū cogitatū: tuas curas probo. Vtinā tui similes re
bus maximis ꝑessent. Credo multo meliꝰ xp̄ianitati eē ꝯsultū. Nāq̄ si verū dice,

re libet: nimia ē int̃ orbis nr̃i rectores ſonulētia aut aduerſus officiū aut̃ ꝑter offi-
ciū oēs intenti ſunt. Arbitror te iā cognouiſſe que ſūt apud ratiſpanā geſta ⁊ q̃ꝫ
negligenter eo conuētū eſt. Ex italia nulli cōparuere. Nā legati venetoꝝ pri⁹ ſo-
lutū audiuere ↄciliū quā bauariā ingrederent̃. Unus mihi videt̃ ſup̱ oēs laudā-
dus princeps philippus burgūdie dux. qui ⁊ ſi eſſet britanico bello implicatus vo-
catus tamē ad conuētū qui ꝓ ſalute populi xp̃iani erat indictus: noluit excuſari:
noluit reipublice deeſſe. Congregationē que cōmune bonū tractare videbat̃ ſua
preſentia noluit eſſe priuatā. Uenit igit̃ ratiſpanā iturūqꝫ ſe contra thurcos in ꝑ-
ſona ꝓpria pollicitus eſt. Si vel ceſar vel rex hūgarie vel alius magnus princeps
exercitū duceret. Si minimus miſſurū ſe quas poſſet copias: neqꝫ his in reb⁹ ex-
cuſatū ſe habere voluit: niſi tale ſibi ſup̱ueniret impedimētū quod tota xp̃ianitas
legitimū reputaret. Quis hunc ſatis cōmendare principē poſſet. Nemo ē inter
chriſtianos cui minus timendi ſunt thurci ⁊ infideles ceteri q̃ꝫ duci burgundie.
Nemo tamē eſt qui pro depulſandis atqꝫ cōprimendis hoſtib⁹ fidei ſolititior eo
reperiat̃. Unde iſta mens homini. Nō cupido rapiendi hūc trahit: cui ſunt opes
infinite: nō ſpes vlla voluptatū quibus frui victores putant: qui eſt iam euo pro-
fectior. Et ſi delitias amet nuſq̃ꝫ maiores q̃ꝫ domi reperiat. Non augēdi dominij
ratio qui ſe nouit in grecia aut in aſia nequaq̃ꝫ regnare poſſe. Sed eſt hic religio-
ſus princeps amat eccleſiā matrē ſuā. Cupit fidei nr̃e cōſultū eſſe: dolet cuꝫ audit
xp̃ianū nomē blaſphemari. Miſeret̃ infelicib⁹ aīab⁹ que dietinus in captiuita-
te a barbaris rapiunt̃. Pudet eum ignomie quā thurci nobis inferunt. Eſt enim
nobilis animus: nō pōt mens alto ſanguine nata: nō alta meditari. Nihil turpe
ferre pōt generoſus ſpūs. Uidet ſe dono dei ampliſſimis ⁊ populoſiſſimis regio-
nibus prefectū: multiſqꝫ beneficijs cumulatū. Nō vult ingrat⁹ videri. Recogno-
ſcit munera i ſe diuina eſſe q̃ꝫ plurima vult ꝓ ſua facultate vices reddere. Memi-
nit iohānis patris ſui: quē thurci pugnāteꝫ pro fide catholica captiuarūt. Cupit
vlciſci paternū vulnus: imitariqꝫ maioꝝ ſuoꝝ veſtigia: quos pro fide orthodoxa
conſtat fuiſſe ardentiſſimos. Huius igit̃ op̱a factū eſt ꝙ in cōuentu ratiſpanenſi
nōnulli articuli cōciperent̃ quoꝝ ego copiā rectorib⁹ noſtre vrbis feci. Nec me
dubiū tenet quin tu illoꝝ noticiā habeas. Nam ⁊ illuſtri dñio venetoꝝ apud qđ
nunc morā trahis articuli ꝑ ſuos legatos huiuſcemodi miſſi ſunt quoꝝ ſi fiet exe-
cutio nihil erit noſtre religioni timendum. Ceſar eiuſce rei cupidus nouuꝫ apud
franckfurdiam conciliū indixit. Id futurū eſt tercio kl's octobris. Ceſar aut eo ſe
curiamqꝫ ſuam transferet aut preſidentes plena poteſtate ſuffultos mittet: neqꝫ
negliget quātū in ſe erit ↄuentus. Nūc quoniā de me multa dicis: reſerabo tibi q̃
mihi incūbunt. Optaui domū reuerti viſere amicos: cōſolari ac paſcere quocūqꝫ
tandem paſtu valerē meas oues ſupplicaui ceſari. benignā mihi vt licentiā prebe-
ret: qua patrios lares peterē: nō obtinui. Ait eñ ſua ſerenitas neceſſaria ſibi eſſe
ſeruitia mea dum inſtat apud franckfurdiā dicta dies. Eā ob rē fero moleſte meū
exiliū. vereorqꝫ qđ nuper ſum expertus. Etenim cū ratiſpanā pergerē inuaſit me
dolor pedū quē podogram medici dicunt: que res mihi intereundū acerbiſſima
fuit. Nō tñ neglexi cōmiſſum onus. Iter cuꝫ magno labore peregi: adeo vt pede
ad ſellā ſuſpenſo vnius diei viā fecerim cū inter aſperrimas alpes nō eſſet qua-
drigis locus. Idē timeo ne mihi nūc accidat: ſi vt mentē intelligo ceſaris vl' mit-
tar inter legatos: vel ſuā ſequi ſerenitatē iubear. Sed quid agā quis ego ſum qui
tantū imperiū effugere poſſim. Uideo inſup̱ res maximas eſſe ad quas teneor et
vniuerſe xp̃ianitati vtiles. Quid in laborē pro facultate mea ſtatui manere ⁊ ad
meum exilium paucos menſes addere: donec franckfurdiū conſiliū finiat̃. Im-
partiar meas operas in cōmune bonū. Et ſi nequeo grādes manipulos in aream
ferre dñicā at ſaltē ſpiculas aliquot in horreū eccleſie referam. Neqꝫ eñ deus no-
ſter tā facta hoīꝫ q̃ꝫ mētes iſpicit. Et laudatā i euāgelio mulierculā legim⁹ q̃ duo
era minuta i gazophilaciū obtulit. Illđ aūt oro leonarde amātiſſime ne vel paſ-

sa giū cōtra thurcos instituēdū italice pacē cōparcs. vel me monacho qui illā con
clusit equiparādū putes. Nāqꝫ si pulcerrime ⁊ vere dicis nullā eē ꝑsonā adeo te/
nuē ꝑ cui⁹ man⁹ nequeat si velit diuina maiestas res maximas ꝯficere. Et addis ex/
emplū nr̄i tp̄is. Nā pacis italice humilis ⁊ quodāmō despect⁹ heremitarū sancti
augustini monacellus auctor hī. Nō est tn̄ equa rex ⁊ ꝑsonaꝝ ꝓportio. Pax eniꝫ
italica etsi vt ais rome ad maturitatē ꝑduci nō potuit: adeo tn̄ in alto illo sūmi ꝑ
sulis igne ꝯsistoriali decocta fuit vt paruo postmodū sole potuerit maturescere.
Erāt ⁊ partes q̄ ꝯtēdebāt lōge defesse bello cōtrite atqꝫ exhauste: intelligebātqꝫ
nisi ꝯcordiā amplecterent̄ vtrinqꝫ fundit⁹ eē ꝑeundū. Nec plurima erant capita
quoꝝ sensus cōbinādi ad ꝯficiendā italice pacē viderent̄. At negociū hoc gerēdi
cōtra thurcos belli: rude adhuc indigestū ⁊ pene intactū ē. Nec germanie aut gal
lie ꝑncipes quoꝝ potissime mētes excitāde sūt satis intelligere possunt: quid sua
nō intersit: cōtra thurcos arma mouē q̄ sūt ab eis remotissimi. Quis insuꝑ galliā
aut germaniā armet nisi cerebra pene infinita ꝯiūgat. Adde q̄ oēs italice vires
ad maritimā classeꝫ sūt vniēde. Qualis deinde int̄ me ⁊ monachū italice pacis in
uentorē cōparatio cadit. Fateor qꝫ nihil est repertori ac rectori orbis factu diffici
le velle illi ⁊ posse vnū ē. Nec inficias eo spirare vbi velit spiritū dei: q̄ ⁊ aliqñ in
fima mūdi eligit vt fortia q̄qꝫ ꝯfūdat. Sꝫ audi ꝑsonās q̄ꝫ dispares adiectis. Ego
illū monachū q̄ ꝑtes italie dissidētes cōposuit: crimie mūdū: lōga vite sanctimo/
nia cōprobatū doctrina plenum. Nihil miror si de⁹ instr̄m elegit ꝑ qd̄ pacaret ita
liā. At istic q̄ꝫuis turpitudinē ꝓdo meā lōge a me absūt. Habet in me de⁹ mlta q̄
puniat: nulla q̄ ꝓmiet. Quo igit̄ pacto me veluti organo magnis i reb⁹ vtat̄. Ve/
reor vereor vt te vera nō celē: nedū me grādib⁹ ingero negocijs: īpedimēto magꝭ
q̄ꝫ ꝓmotioni reꝑiar. Tu desine de me tibi mlta ꝓmittere: ac me domi q̄ꝫ foris ma
lis cimbā fortasse nō inutilit̄ regaꝫ. Nauis magne si clauē tenuero ⁊ me sil̄ ⁊ nau/
tas perdā. Franckfurdie si fuero naucleros inueniā optimos: atqꝫ ipse remigis
officio fungēs peccatoꝝ meoꝝ partē delebo: hec tibi de me volui dixisse. Nunc de
ordine dato pauca differā. Scripsisti vocādos esse multos ex italia ad cōciliū ra/
tispanēse putasti id futuꝝ constañ. simile ne dicā basilieñ. qd̄ in annos viginti ꝓ/
tensuꝫ est. At nr̄m exacto mense finē accepit. Indictū eē aliud huc rursus vocant̄
ex italia rex aragonū: veneti: ianuēses: florentini. seneñ. lucani. Comes qꝫ fran/
ciscus: q̄ꝫuis nō est inuestitus de ducatu mediolaneñ. accersit̄ ⁊ dux mutine: mar/
chiones insuꝑ mantue: mōtisferrati ⁊ saluciarū. Videbim⁹ quantus erit nostroꝝ
feruor italoꝝ. Regib⁹ quoqꝫ francie anglie bohemie hūgarie polonie dacie suecie
norwegie scotie lr̄e dant̄ vt ad ꝯuētū mittant. Principes alamanie adesse: comi/
tates mittere legatos iubent̄. Si erit cōuentio grandis speꝫ bene gerēde rei sum/
mā. Si pauci cōuenerint obrigestam. Dices. Quid sentis: quid putes futurum:
Mallem tacere. Mallem opinionē meā esse falsissimā ac mendacis q̄ꝫ veri ꝓhe
te nomen. Dicā tamē q̄ me⁹ presagit anim⁹. Non spero q̄ opto. nil boni menti
mee ꝑsuadere possum. Quare inquis. Quare inquā. Ego bene spereꝫ xp̄ianitas
nullū habet caput cui parere oēs velint. Neqꝫ summo sacerdoti: neqꝫ imꝑatori q̄
sua sunt dant̄. Nulla reuerentia: nulla obedientia est. Tāqꝫ ficta noīa: picta capi
ta sint: ita papā imꝑatorēqꝫ respicimus: Suū queqꝫ ciuitas regē habet. Tot sūt
principes quot domus. Quomodo tot capitibus quot regūt xp̄ianū orbē arma
sumere suadebis. Age dicito cōcurrere in bellū cunctos reges. Cui ducatū dabis
Quis ordo in exercitu erit: que disciplina militaris: que obedientia: quis pascet
tantū populū: quis intelliget varias linguas: quis reget diuersos mores: quis an
glicos amicabit gallicis: quis ianuēses coniunget aragonensib⁹: quis theutones
hungaris bohemisqꝫ cōciliabit. Si paucos contra thurcos ducis facile succūbis
Si multos confunderis. Undiqꝫ sunt angustie. Perge vltra atqꝫ inspice xp̄iani/
tatis vultum. Pacata inquis italia est: facile aduersus exteros arma sumet domi
quieta. Nescio q̄ꝫ quieta. Inter regem aragonū ⁊ ianuenses adhuc belli reliquie

manent. Néc ianuenses bi sunt q̄ cōtra thurcos pugnaturi credant quib⁹ tribu-
ta pendere dicunt. Veneti cū thurcis fedus ꝑcussere. Et q̄uis aiūt se sumpturos
arma ꝓ nr̄a fide: si ceteri xp̄iani bellū thurcis indicant. Quis hanc cōditionē im-
plebit. Vocare nūc rogare atq; excitare venetos oportebit: q̄ ceteros imitati eēnt
si ipax eis cū thurco nō eēt. Quid cū italis facies q̄n due nauales potentie ꝫ q̄dē
maiores desunt. Rex aragonū q̄uis est potētissim⁹ ꝫ ad cōe bonū ardens: haud
q̄q̄ solus bellū nauale contra thurcos agitabit. Sūmi pōtificis quāta sit classis
nō ignoras. Deficit igit̄ nobis altera belli ps. Nā cū terra mariq; thurcos vexa-
re ꝓpositū esset: deficiētib⁹ italis nihil est qd̄ de maritimo bello sperem⁹. Patebit
asianis ellespontus. Et si terra bellū gerat̄: infinitas ex asia copias in greciā thur
ci traducēt. In hispania nosti q̄ multi sūt reges potētia regimine volūtate ꝫ opi-
nione dispares. Neq; illi in extremo iacētes occidēti ad septētrionē trahēdi sunt
Estq; qd̄ agūt cū granatēsib⁹ domi. Rex frācie ꝫ si toto regno pepulit hostē: mari
nas tn̄ horas inq̄etas hꝫ: nec militē extra regnū audebit mittere. dū classes ex an
glia repetinas timet. Anglici nil aliud aio gerūt q̄ vt repulsā ex francia vindicēt
Scoti dani sueti norwegij in vltimis orbis oris siti: nihil ē qd̄ extra domū queant
Theutones int̄ se diuisi nulla in pte coherēt. Ciuitates cū principib⁹ dissident. Et
ipsi inter se principes nullo cōcordie vinculo tenent̄. Suitenses cū ducib⁹ austrie
vetus odiū tenent. Comes palatin⁹ archiep̄o magūtino infestus est. Ducatus lu-
czelburgensis inter regē bohemie ꝫ ducē burgundie litigiosus pendet q̄uis sunt
ad kl'us vsq; nouēbris in eā rem inducie. Duces saxonie de sexaginta castellis cum
bohemis litē habēt. wratislauiēses req̄siti ꝑ bohemie regē homagiū facere recu
sarūt: nisi ad se rex ꝓficiscat̄. Pruteni qui religioni sancte marie theutonicorum
subiecti fuerūt: excusso priori iugo ad regē polonie defecerunt. Isq; nūc regioneꝫ
ingressus cū coniuge sacramenta fidelitatis accipit. Lignicenses quos ladislaus
rex gubernatori bohemie dederat subire iugū recusant. Nec pudwicenses parere
dn̄o de rosis voluntarij sunt q̄uis dono regis ad eū ꝑtineant. In austria nihil q̄e
ti est. Baronē eyczinger dominātēꝫ spernūt. Ciuitates amāt seditiones frequen
tes agunt̄. wancho bohemus cū duob⁹ milibus latronū regionē longe lateq; ve
xat: In wienna crebra fiunt incendia: nec auctores in famā veniunt. In hunga
ria prelati ꝫ barones infensi sunt iohāni vainode: qui quondam gubernator fuit:
nūc capitanij nomen tenet regniq; maximā partē occupat. Giskra bohem⁹ inue-
stitus a rege de territorio scepusion in hungaria ad possessionē venire ꝑ iohannem
impeditur. Dispotus rastie q̄uis thurcis vnitus putet̄: auxilia tamen regis hun
garie petit ꝫ thurcos asserit bello paratos. Nihil tn̄ ad hec hungari mouent̄: sed
habituri potius inducias siue ꝯcordiā cū hoste q̄ moturi bellū credunt̄. Ede nūc
in tanta rerū varietate quid sperandū aut timendū sit. Intuere deinde mores ho
minū ac nostroꝝ principū facta cōsidera quantus auaritie sinus patet. quāta in-
ertia quāta voracitas. Nemo litteris aut bonarū artiū studijs intentus est. Et tu
cū hisce morib⁹ deleri posse thurcoꝝ exercitus putas: vtinam tu verax inueniaris
ego fallax. Vtcūq; res sese habēt: manebo ad dictā dieꝫ franckfurdieñ. ꝫ si nō ꝓ-
ficero reipublice xp̄iane. macerabo tamē meipsum ꝫ in vindictā meoꝝ delictoruꝫ
affligā corpus ꝫ mentē. Si quid in cōmuni redundabit boni tanto id libentius
videbo. q̄to magis preter spem euenict. Tu vale ꝫ me vt soles ama: ꝫ si amasti
parū amorē auge. quoniā ego te pro tua virtute vehemēter amo. Ex noua ciuita
te die. v. Iulij. Anno. M. ccccxliiij.

Excusatio regis dacie quare
ad dietam non venit.

Epistola. cxxviij.

Reuerendissimo principi domino. F. diuina fauēte clemētia romanoꝝ im-
peratori semꝑ augusto duci austrie ꝛc. Cristernus dei gr̄a regnoꝝ dacie
norwegie sclauoꝝ gotoꝝ rex: comes i aldenborch ꝫ delmanhorst. Saluteꝫ
ꝫ triumphantis victorie continuū incrementū. Perlectis nouissimis imꝑialib⁹

litteris nobis directis. merore cordis ⁊ mentis anxietate indicibili vrgebamur.
Cum videamus tandẽ virus pestiferũ in xp̄ianã fidem dudũ congestũ: viperam
illã balymamech thurcoꝝ tyrannũ feraliter euomisse: ⁊ q̄d in sue impietatis cõ-
tentaculis fabricauit incentiuũ sue iaȝ crudelitatis detexit. Hunc non ambigimꝰ
imaginẽ bestie illius gestare. quã iohannes euangelicus vates ascendentẽ de ma
ri preuidit. terciã partem stellarũ ad ima trahentẽ: immo asiam ⁊ affricam ⁊ iam
suis execrabilibus spurcitijs europe terminos defedantẽ videre videmur. serenis
sime imꝑator ⁊ frater charissime q̄d cũ singulari mesticia referimus statuũ oium
⁊ sexuũ omniũ religionẽ fidẽ ⁊ vrbanos mores in populo xp̄iano adeo a iusticie
tramite declinasse ꝙ diuinã nõ cessent irritare: ⁊ ꝓuocare vindictã. In illos preci
pue qui alioꝝ vita ⁊ exemplo deberent merito esse ductores: vnde vltione condi-
gna hoc nostro tp̄e quo peccata magis ⁊ vicia subrepunt: flagellis ⁊ plagis gra-
uiorибꝰ excribrant. Nullos eñ xp̄ianoꝝ fines ꝑ vniuersi orbis machinã a peste
cladibꝰ vel incursibꝰ hostiũ eximi videre aut cognoscere valeamꝰ: omne q̄ȝ soluȝ
vbi xp̄i nomẽ colit̃ crebris agitari ⁊ oppugnare cõtrarijs. Neq̄ȝ ꝓpterea vllam di
uine miserationis ⁊ pietatis recuperãde: maiorẽ adesse fiduciã q̄ꝫ ꝙ incipientes a
capitibꝰ diuinis institutis ⁊ bonis moribꝰ s̄m euãgelicã legem resumptis: prioreȝ
culpã ⁊ noxas emẽdemus in melius: quatenꝰ placata diuinitas suoꝝ calcoꝝ feli
cibus propitia nõ desit optatibꝰ. Hec sunt inuictissime cesar arma fortissima: ꝓ-
pugnacula munitissima ⁊ secura presidia quibus aptius ⁊ facilius: immo felitius
⁊ fructuosiꝰ hostium vires ⁊ frontẽ suꝑbie demoliri cõueniat q̄ȝ militaribus cu-
neis q̄ȝ bellicis munimentis. Hoc quidẽ exemplariter phisicis traditionibꝰ com
parat̃ ꝙ medici satagentes noxiales a corporibus chymos repellere ꝑ prius an-
thidotis ⁊ cathaplasmate congruentibꝰ ꝑparatas ad exitum suꝑfluitates deinde
formato expellũt. Sic ergo imꝑialis maiestas erga deũ celi deuota suꝑioribus et
inferioribus suggerat melioris vite feruorẽ. Interioris eñ conscientie peniten-
tia cilicio sacco ⁊ cinere. non auro vel argento: non exquisitis monilibus nec in
arcu fortium aut robore potentatus uimuite diuinã contra se concitatã placuere
furorẽ. tũc augustalis maiestas superno adiutorio comite: cum exercitibus xp̄ia
nis hostiũ castra penetrabit secura: oẽsq̄ȝ barbaroꝝ cõstringet conatus ausus ar
mis ⁊ potẽtia vindicabit. Eruntq̄ȝ hostiũ vires angelo dñi cohortante sicut stipu-
la ante faciẽ venti ⁊ tituabũt pauore ⁊ timore sordescent. O saluberrimũ ⁊ iocũ-
dissimũ omen si fata prestassent. Or regnoꝝ nostroꝝ rebus cõpositis que varijs
impresentiarũ contrarioꝝ detinent̃ anfractibꝰ cum proceribus nostris quos nu-
mero ⁊ solertia militari ornatissimos obtinemus: cũ vestre serenitatis cõtuber-
nio pro fide catholica: pro gloria immortali: pro illius noie qui nos suo sacro cruo
re redemit: ꝓ fideliũ ibidẽ a thurcis oppressoꝝ tutela: in cesarea comitiua adesse
possemus. Testamur deũ nihil nobis gratius nihilq̄ȝ optabilius q̄ȝ ꝙ in tam san
cto opere adesse liceret. Condolentes ex ipsis cordis visceribus imꝑiali constãti-
nopolitaneñ. vrbi: ⁊ venerãde patriarchali eccl̄ie quã constãtinũ magnũ primuȝ
post philippuȝ orthodoxoꝝ cesarem p̄decessorẽ vestrũ fortissimis menijs ehfir-
matã suo nomine que prius bisancium dicta est ⁊ presentia legit̃ decorasse. Ubi
sũma ecclastice ⁊ imꝑialis maiestatis viguit sanctio. Ibi fuerat legũ sacrariũ fidei
viguit norma ⁊ religionis specimen institutis ⁊ obseruantijs religiosissimis pre
ornata. Licet ⁊ ibi quandoq̄ȝ sathan non abfuit. qui arrium sabelliũ manicheos
nestorium macedonium dipstorum. Euticem ⁊ ceteros suscitauit herescon: qui
in agro domini in tritico fidei zizania seminauit. Uerumq̄ȝ impedimentuȝ huic
nostro sincero proposito prestitit ꝙ vestras imperiales litteras duntaxat deceȝ
diebus festum sancti gregorij preceden. presentate recepimus baiulo. Cum vero
regnum nostrũ dacie vbi residemus ad presens insulis intersecet̃ diuersis vadis
ponti a se distantibus inuicẽ ⁊ primo tempore parliamentum regni nostri predi
cti: cuius consultatione in rebus grauioribus affectare solemus absq̄ȝ ꝓlixi tem-

poris interuallis cōgregare minime poteramus. Tum etiā quia sum⁹ in ꝓcinctu
ad regnū nr̄m nauigandi norwegie cū expeditione cōtra hostium nr̄oꝝ incursus
quos frequentius sustinem⁹. Quo ꝓpterea cesarijs vestris desiderijs ꝛ hortātib⁹
pronūc satisfacere minime potuim⁹. Si vo in p̄fata dicta ꝓ sancto isto ꝛ pio ope
celebranda aliqua salubria ꝛ vtilia cōcludent̄ de quibus nos certiorari duxeritis
quātū nobis possibile fuerit. saluis regnoꝝ nostroꝝ negocijs aio gratissimo facie
mus. Ceterū in cā ordinis prutenoꝝ beate marie ierosolymitañ. lr̄is vr̄e serenita
tis pleni⁹ intellexim⁹. Cū vo talis inter ordinē militiā ꝛ patriā sit exorta discordia
vt peiora magisq₃ indies nocitura verisil̄r formidam⁹. Quo p̄terea indies tracta
tus cōcordie magis difficultari verisimilit̄ timeam⁹. in quo ordiui ꝛ patrie ex inti
mis cōdolem⁹: si tñ fuerim⁹ req̄siti obtentu vr̄arū imp̄ialiū lr̄arū omnē ad ordinis
ꝓfectū ꝛ patrie cōcordiāq₃ ꝛ pacē efficacē operā libenti aio impendem⁹. Ualete
serenissime princeps ꝛ frater charissime in illo q̄ habitat in celis ꝛ imperat: cūcta
sua ordinatione gubernās felicit̄ ꝛ longeue cui nos offerim⁹ gratissimo aio p̄para
tos. affectātes a celsitudine fraternaq₃ charitate vr̄a hāc p̄ntē₃ excusatione nr̄a₃
corā illustrib⁹ p̄ncipib⁹ ꝛ serenissimoꝝ regū oratoribus ꝛ legatoꝝ aplice sedis. qui
diete cōstitute p̄ntes extiterit legi ꝛ recitari. Datū in noua ciuitate nr̄a rostildeñ.
die dn̄ica palmarū. Anno a natiuitate dn̄i. M.ccccliiij. nr̄o regali sub secreto.

A rege aragonū ad sacrū collegiū car-
dinaliū spōte contra thurcos ire.

Epistola. cxxix.

Reuerēdissimi in xp̄o patres ꝛ dn̄i amici nobis singulares post memoriam
nr̄am. Nihil ꝓfecto cecidisse recordamur qd̄ nos adeo cōmouerit aut tan
tā indignationē aio iniecerit: quātā cōstantinopolitane vrbis casus ꝛ gre
coꝝ miserāda atq₃ inaudita calamitas: neq₃ vo ob id solū indignamur q̄ greciā
q̄ magna ps est xp̄iane gētis amissa libertate oppressa₃ ac in manū ꝛ seruitutē in-
fideliū: p xp̄ianoꝝ negligentiā redactā ꝛ xp̄iano corpe distractā atq₃ discissa₃ vi
dem⁹. (Quāq₃ est id grauissimū qd̄ ꝛ oim mētes atq₃ aios magnope cōmouere
atq₃ excitare in vltionē debet) sed etiā q̄r turpissimā ꝛ indignissimā notā noī xp̄ia
no ob eā rē iniustā cognoscim⁹: ꝛ que vix vnq₃ vllis cōsilijs p̄iculis aut laboribus
aboleri posse videat̄. Quid em̄ tā indecēs tam turpe tam pudendū xp̄ianis. q̄₃ pa
ti xp̄ianos a barbaris opprimi ꝛ acerbissimo seruitutis iugo subijci fidēq₃ nostrā
labifactari atq₃ fundit⁹ euerti. Pro qua tuenda atq₃ cōseruanda dubitare d₃ ne-
mo q̄ xp̄ianus re sit mortē impigre appetere. Sed hec cōis culpa sit. Du₃ em̄ alij
alios intuemur añ cōstātinopolis calamitatē si quis in eius defensionē arma ca-
piat ꝛ obsistere iniurie conet̄: illa ciuitas interi₃ capta est. ꝛ illa ois grecia cōcidit
Capite em̄ cōfracto ꝛ cetera mēbra cassata sūt. Cū aūt quottidie intelligamus ex
multoꝝ sermonib⁹ ac lr̄is ipsu₃ thurcoꝝ principē in eā insolentiā ac furorē ꝓue-
ctū eē. ob res secūdas q̄ solent aios extollere atq₃ inflāmare: cūq₃ nō cōtentū gre
cie captiuitati ceteris xp̄ianis atq₃ e grecie claustris in italiā velle erūpere. Impe
riū orbis terraꝝ sibi ꝓmittentē ꝛ xp̄ianā fidē euertere molientē. Instituim⁹ aio il
lius furori ꝓ viribus nr̄is obsistere: conatusq₃ eius nephariosquātū in nobis fue
rit reprimere atq₃ infringere. Sperātes xp̄o deo nr̄o autori atq₃ fautori ꝓ cui⁹ fi-
de defendēda hāc expeditionē gloriosam suscepturi sum⁹: vt ꝛ alij principes ꝛ po
puli xp̄iani vna nobiscū ad salutē sacrosancte romane ecclesie exēplo nr̄o exciten
tur ac fore. illū atrocissimū fidei hostē nō solū vlciscamur ꝛ intra grecie terminos
cohibeam⁹: sed etiā recup̄ata oi grecia ip̄m e tota europa depellam⁹. ac ne in asia
quidē sua quietū eē sineam⁹. Que cū ita sint. R. p. vr̄as oratas esse volum⁹ primū
vt vos ipsi qui fidei xp̄iane duces estis in eā tuendā ꝛ cōseruandā oēs vires ꝛ stu-
dia vr̄a ꝯferatis. nec eā ruere patiamini: cuius ꝓtectores acerrimi merito esse de-
beatis: vt alijs exēplo sitis q̄ ad vos oculos referūt q̄cq̄d agit̄ intuent̄ cū ad vos
primū q̄ estis religionis capita acceptā iniuriā ꝛ cladē hāc p̄tinere existimēt. De-
inde vt cūctos ip̄os principes ac reges xp̄ianos p̄ legatos ac lr̄as q̄ad fieri possit

exhortemini atq̧ excitet: vt ꝛ ipsi exēplo vr̄o nr̄oq̧ hoc ꝛ necessariū ꝛ maxīe gloriosuȝ bellū suscipiāt: ꝛ ꝓ eo gerēdo q̄s possint copias classes arma ꝛ comeatus parēt. Si ꝓ fide nr̄a tuēda in q̄ est salus nr̄a reposita nō depugnam⁹: ꝓ q̄ dimicare sustinebim⁹. Si feram⁹ iniurias xp̄o deo nr̄o factas: cuius ille imagines deleuit scōꝝ ac martyrū statuis euersis: reliquiis luto ꝓuolutis: sacris virginib⁹ incestatis: filiab⁹ e cōplexu parētū ad stuprū raptis parētib⁹ ip̄is crudelissime necatꝭ. Si bas inquā feram⁹: cuius tandē iniurias vlciscimur. Si religionē nr̄am ꝑ negligētiā ruere patimur: vt omittam⁹ ignominias vincula cedes que xp̄ianis impēdēt Quidnā spare ampli⁹ de aiarū salute possum⁹. Multis sanc ac sūmis pꝛīcipib⁹ vt cōstantinū ꝛ iustinianū omittam⁹: tum domus nr̄a que barbaroꝝ semꝑ oppugnatrix fuit. tuȝ aliarū nationū ac gentiū maximo bonoꝛe ac gloꝛiosum fuisse scim⁹: xp̄ianū nomē auxisse ac diffidisse. Quāto igit̄ nobis omnib⁹ bonesti⁹ ꝛ gloꝛiosius fiet illud ab ruina ꝛ māifesto interitu vindicasse. Q̄ꝛ si nulli nobis adiutoꝛes fuerint ad tantā iniuriā vindicandā malūq̧ ꝓpulsandū. quod existimare nō possum⁹. Nos tn̄ ꝓpositū nr̄m exequi cōtendem⁹ sperantes in xp̄o deo nr̄o rē ꝓspere successurā. In qua etsi moꝛi cōtigerit leto ꝛ cōstanti aio moꝛiemur. Datū i castro nostro neapolis pꝛima apꝛilis. Anno. liiij.

Epistola. cxxx.

Dialogus cōtra bohemos ꝛ thaboꝛitas de sacra cōione sub vna specie.

Reuerendissimo in xp̄o ꝛ colēdissimo patri dn̄o iohāni de caruial sacrosancte romane ecclesie sancti angeli diacono cardinali. Eneas ep̄us senensis S. p. d. Q̄uis apud bohemos ap̄lice sedis legationē abieris ꝛ oēs illius gentis moꝛes opinionesq̧ noscas: tn̄ qꝛ peruersi quidaȝ homines nouos indies erroꝛes cudūt. Et ego nuper iussu cesaris in bohemia fui cognouiq̧ bonos ꝛ malos ꝛ multa cū eis cōtuli: ꝛ audiui multa que sedē apostolicā intelligere nō est inutile. Decreui que hac in via mihi cōtigerūt tue dignationi pꝛescribere. Q̄ꝛ si magnā papirū impleuero. nō tamen erit arguēda narratio: qꝛ res plurimas nō pōt breuis ep̄la compꝛehendere: ꝛ cauendū est ne fiā obscurus. dum breuis esse laboro. Pꝛetermittā nihilomin⁹ locos illustrioꝛes. Adhibeat mihi benignas aures tua modestia boniq̧ cōsulat si liberius scripsero q̄ꝫ tue dignitati par sit. Nā vet⁹ noticia ꝛ vsura que inter nos olim fuit audacē me facit. Sed incipiā iam narrare quia nulla est mihi de tua benignitate dubitatio: q̄ solet oīa i partē recipe meliorē. Cū ergo ꝑ hos dies de noua domo versus pꝛagā iter agerē: essentq̧ mihi collegę nobiles. Albertus de eberstoꝛf baro. pꝛocopi⁹ de rabenstain ꝛ henricus truchses equestris oꝛdinis milites. Ex vsu visum nobis est (qꝛ raptoꝛes ꝛ insidias timebamus) ad thaboꝛitas poti⁹ q̄ꝫ in apertis villis ꝑnoctare ac lupoꝝ magisq̄ lepoꝛum sequi fidem. Pꝛemisim⁹ igit̄ q̄ thaboꝛitas accederēt atq̧ ab his ius hospitalitatꝭ expeterēt. Accepꝛerūt hec letis aīs thaboꝛite: dederūtq̧ fidē atq̧ obuiā venerunt Res spectaculo digna fuit: rusticanū ꝛ incōpositū vulg⁹. q̄uis vrbani videri velint. Frigus erat pluuiale tēpus. Nā bohemia sepe miscet estati hyemē. Ex illis aliqui nudi erāt solis tecti camisiis. Alii pelliceas tunicas induerāt. Alii sella carebāt: alii freno: alii calcarib⁹. Alteri crus occreatū fuit: alteri nudū. Huic oculus defuit: illi man⁹. Et vt virgilianis vtamur verbis. Feduȝ videre fuit populataq̧ tp̄a raptis aurib⁹ ꝛ trūcas inhonesto vulnere nares: Incedēdi null⁹ oꝛdo. loq̄ndi nulla modestia: barbaro ꝛ rusticano ritu nos exceperēt. Obtulerēt tn̄ xenia pisces vinū ceruisiā. Sic opidū igressi locū vidim⁹. Quē nisi hereticoꝝ arcē aut asilū vocē nescio q̄ appellē noie. Nā q̄cūq̧ detegūt̄ int̄ xp̄ianos ip̄ietatꝭ ac blasphemiarū mōstra huc ꝯfugiūt. tutamētūq̧ hn̄t: vbi tot sūt hereses q̄t capita: ꝛ libertas ē q̄ velis credere. In exterioꝛi ciuitatꝭ poꝛta duo fuerūt scuta. In altero pictura erat angeli calicē tenētis q̄i cōionē sub specie vini suaderet populo. In altᵒ ȝisca pict⁹ fuit hō senex ꝛ vtroq̧ lumine cassus. Hic oli dux thaboꝛitaꝝ fuerat ꝛ alteꝝ oculū in pueritia ꝑdiderat: alterū hostili sagitta ꝯfix⁹ amisit. Ab hoc sepe victos fideles

aiũt. Sepe xp̃ianoꝝ cedes factas. Cõplures ciuitates exustas diruta monasteria
sacras edes incensas ꝓstitutas v̾gines sacerdotes occisos. Quẽ thaborite nõ so
lũ monoculũ ꝫ cecũ q̃ȝ secuti sũt ducẽ: neqȝ absurde. Nã tali ꝓplo q̃ nihil diuinitaꝭ
intelligit: nihil religionis tenet. nihil cq̃ rectiqȝ videt: q̃s ducatũ p̃bere debuit nisi
cec⁹. Impletũ ẽ illõ saluatoris in eis. Si cec⁹ ceco ducatũ p̃beat ãbo in foueã ca-
dũt. Hic dũ morti ꝓxim⁹ eẽt: ꝯsultarẽtqȝ thaborite quẽ post se p̃ncipẽ designaret
Postq̃ȝ inq̃t anim⁹ a me fugerit. excoriate corp⁹ meũ ⁊ carnes date volucrib⁹. Ex
corio v̾o timpanũ facite atqȝ hoci p̃lio ducẽ habete. Nã q̃uis locoꝝ theutones so
nũ ei⁹ audierit: mox terga dabũt zischã ĩ tĩpano formidãtes. Hic postq̃ obijt tha
boritarũ alij ꝓpriũ sibi ducẽ legerũt. Alij intãtũ illi⁹ meõriã dilexerũt vt neminẽ di
gnũ existimarẽt. q̃ tãto duci succederet aspnatiqȝ p̃ncipẽ orphanos sese vocabãt
q̃i p̃re carẽtes atqȝ orbatos. vt q̃ cecitatẽ nõ viuã tm̃. ꝫ mortuã q̃ȝ colẽdã cẽsebãt:
⁊ ad inferos vsqȝ sequẽdã. Hũc aũt veluti numẽ thaborẽses hñt. Et q̃uis pictu-
ras oẽs abhominent̾: hui⁹ tñ picturã religiose colũt: ⁊ honorẽ quẽ xp̃o negãt con
tẽdũt zische. Hoꝝ secta pestifera ⁊ abhoiabilis est ac sũmo digna supplitio. Ro-
manã ecclíaȝ nolũt hr̃e p̃matũ. Aut ꝓprij clerũ hr̃e q̃cq̃ȝ. Imagines xp̃i scõꝝqȝ de-
lent. Ignẽ purgatoriũ inficiant̾. Nihil scõꝝ p̃ces iã cũ xp̃o regnãtiũ ꝓdesse mor-
talib⁹ asseuerãt. Festũ diẽ p̃ter dñicaȝ ⁊ pascalẽ nõ agũt: ieiunia spernũt: horas ca
nonicas abijciũt. Eucharistiã sub specie panis ⁊ vini ⁊ paruulis ⁊ dementib⁹ pre
bent. Cõficiẽtes nihil p̃ter orõnẽ dñicã ⁊ v̾ba ꝯsecrationis dicũt: neqȝ vestimẽta
mutãt neqȝ ornat⁹ assumũt aliq̊s. Quidã v̾o eousqȝ desipiũt: vt nõ veꝝ xp̃i corp⁹
in sacr̃o altaris: ꝫ rep̄ñtationẽ quãdã eẽ ꝯtendãt: errãtis berengarij nõ conuersi
sequaces. Ex sacr̃is ecclíe: baptismũ: eucharistiã: matrimoniũ: ordinẽqȝ recipiũt.
De penitẽtia parũ sentiunt. De cõfirmatione ⁊ extrema vnctione nihil. Mona-
choꝝ religionib⁹ infestissimi sunt; inuẽtionesqȝ dyabolicas asserũt esse. Baptisma
simplicis vnde volũt. Nullã aquã benedicũt. Cimiteria nõ hñt cõsecrata. Cada-
uera mortuoꝝ in cãpis ⁊ vt digna sunt cũ bestijs sepeliunt̾: vanũq̃ȝ censent orare
ꝓ mortuis. Ecclesiarũ ꝯsecratiões deridẽt: ⁊ in oĩb⁹ locis passim cõficiunt sacr̃m.
Nulla maior his cura est q̃ȝ sermõis audiẽdi. Si quis negligẽs est domiqȝ torpet
aut negocio ludoue vacat duȝ sermo ẽ. virgis cedit̾ ⁊ intrare vt verbũ dei audiat
cõpellit̾. Est illis dom⁹ quedẽ lignea similis horreo ruris: hãc tẽplũ appellãt. Hic
populo p̄dicãt. hic legẽ ꝑ oẽs dies exponũt. hic altare vnicũ hñt: neqȝ cõsecratuȝ
neqȝ cõsecrãdũ ex quo sacr̃m plebib⁹ exhibent. Sacerdotes neqȝ coronas ferunt
neqȝ barbas tondẽt. His thaborite: frumẽto: ceruisia: lardo: leguminibus lignis
⁊ omni suppellectili necessaria publice domũ cõplent ⁊ addũt in singula capita sin
gulis mensib⁹ sexagenã. Ex quo pisces carnes recẽtes etsi velint vinũ emat: in al-
tari nihil offerũt. Decimas oẽs damnant primitiarũ: neqȝ nomẽ neqȝ rem tenẽt
Nõ tamẽ concordes sunt in vna fide. Sed aliter isti: aliter isti sentiũt: velle suum
cuiqȝ est. Nec voto viuit̾ vno. Hos tamẽ sacrilegos ⁊ sceleratissimos hoies. Si-
gismũdus cesar ciuitate donauit ⁊ quos exterminare decebat. aut in vltimas ter-
ras ad fodiẽdos secũdosqȝ lapides humani generis oĩ cõmercio p̄uatos relegare
liberos fecit minimo ebuto cõtentus. Que res nõ sibi tm̃ ꝫ regno q̃ȝ maximo de-
decori fuit. qꝛ sicut modicũ fermẽti totã massam corrũpit. sic fex illa hoim totum
nomẽ gentis bohemie fedat. Sȝ accipe nũc vrbis situm: qꝛ fuisti loco ꝓximus.
Intueri menia potuisti que duplicata cingũt vndiqȝ ciuitatẽ: munita turribus
⁊ ꝓpugnaculis. Collis est in occidentẽ extẽsus: nulla ex parte vicinis altior cãpis
ꝫ p̄ruptis hinc atqȝ inde rupib⁹ tutus: hũc vno ex latere fluuius aluit: quẽ accole
luznize vocitant. Ex altero riuus est tenuis aque sed ꝓfundus ⁊ aditu difficilis,
is quasi vellet añ opidũ ingredi maiorẽ fluuiũ: in angustias viginti passuũ collẽ re
strinxit: ⁊ penetrasset vt arbitror mõtẽ nisi saxis durioꝛib⁹ impeditus iter flectere
coactus fuisset. Vertit̾ ergo ad dexterã riuus ⁊ ambiẽs opidi magnã partẽ. tan-
dẽ fluuio q̃ reliquã portionẽ circũdedit finito collo miscet̾. Sic ciuitas ex omni

parte rupibus ⁊ aquis munita: vno tm̄ loco ꝑ planum habet accessum: sed artum
⁊ ingenti fossa ⁊ latiori muro defensū. Tres hic porte sunt priusq̄ʒ vrbē ingredie
ris. In priori ꝟo propugnaculū est: cuius muri viginti pedes latitudinis hn̄t: al⸗
titudinis duplū. Machinas belli plurimas victis hostibꝰ excisisq̄ʒ ciuitatibꝰ ob⸗
tinuerūt. Quas in foro ad terrorē vicine plebis ostentāt. domoꝝ parietes aut li⸗
gnei sunt aut lutei: aut nullo platearū ordine distincte: sed ad casum posite. Nam
sicut olim tentoria passim locarūt: sic postea domos erexerūt. Multa illis ⁊ ꝓcio
sa suppellex est: ⁊ diuitie inter eos plurime sūt. Multarū eñ gentiū spolia in vnū
locū cōgessere: voluerunt hi quondā ecclesie primitiue in omnibus viuere ⁊ in cō
muni tenebāt omnia. Fratres seinuicē appellabant: ⁊ qd̕ vni defuit alter subminī
strauit. Nūc sibi quisq̄ʒ viuit ⁊ alius quidē esurit: alius aūt ebrius est. Breuis fer
uor charitatis. breuis imitatio fuit: sed priores xp̄i discipuli: ⁊ qui nascentis eccle
sie fundamēta iecerunt: que ꝓpria prius habebāt fratribꝰ cōmunicabāt nihil alie
ni recipiebāt nisi sponte ⁊ amore xp̄i donatū. Thaborite ꝟo hereditates alienas
expilabāt ⁊ que violenta manu rapuerūt: hec tm̄ in cōmune dederūt. Nec sic per
seuerare potuerūt. Reuersi ad ingeniū auaricie iam oēs student. Et q2 rapere vt
olim nequeūt. Nam languidiores facti vicinos timent: lucris inhiant mercature
sordidosq̄ʒ sequūt̄ questus. Sūt in ciuitate ad quatuor milia viroꝝ q̄ possent edu
cere gladiū: sʒ artifices facti lana ac tela ex magna parte victū querētes: inutiles
bello credunt̄: p̄dia nulla his erāt: ſ3 nobiliū ⁊ monasterioꝝ villas inuaserunt: q̄s
sibi postea sigismūdus. nescio an diuine legis ⁊ humane ꝑuersor idcirco dici pos⸗
set: ꝑpetuo iure possidēdas ascripsit. Intellexisti q̄ sit hec ciuitas: qui mores huiꝰ
populi: q̄ sitꝰ opidi: qualis hereticoꝝ senatꝰ: qualis nequitie synagoga: quale do⸗
miciliū sathane: qd̕ tēplū belial: qd̕ regnū luciferi. Hic ergo cū ꝑnoctassem ⁊ ab
hospite meo cūcta q̄ iā scripsi vera esse didicissem: hortabar hominē tantis vt er⸗
roribus renūciaret. Nō erat hic oīno durus neq̄ʒ monitiones aspernabat̄ ⁊ ha⸗
bebat in penitiori thalamo beate virginis ⁊ xp̄i saluatoris imagines: quas occul⸗
te colebat. Credo nisi timeret amissionē bonoꝝ. (Nā diues est) publice ab illa in
sania resiliret. Sed malunt aīam pleriq̄ʒ q̄ʒ opes perdere: ⁊ multi ꝓpter pecunias
periere. Idcirco saluatoris voce facilꝰ dicit̄: camelū ꝑ foramē acus trāsire. q̄ʒ di⸗
uites adipisci regna celoꝝ. Incrastinū cū venissent ad nos tam sordide ciuitatis
magistratꝰ ⁊ grās agerēt: q2 visitassemus eos: ⁊ vrbani magis ꝟbo q̄ʒ mente vide
rent̄. Dico ego ad cellegas meos: peccauimꝰ frēs genti peccatrici ⁊ inimice dei cō
municauimꝰ. Nō putaui tantos hic esse quātos errores inuenio. Credebā solius
rite cōionis hūc populū a nobis esse secretū: sed nūc exꝑtū habeo. hereticū eē po⸗
pulū hūc infidelē deo rebellē: nihil pensi nihil religionis habentē. Quapropter si
volumꝰ ꝯscie satisfacere. necessariū est his aliq̄ dicere ne sua nobis facta placere
putēt ⁊ apd̕ vicinos gloriēt̄. Romani reg̃ sibi legatos cōicasse. Assenciebat̄ mihi
ꝓcopiꝰ ⁊ vtile ꝯsiliū dicebat. Sʒ australibꝰ terrore plenis ⁊ leporino corde p̄dit̄
ꝑsuadere sn̄ia mea nō potuit: q̄ʒuis verba sic efferre ꝓposuissem vt nulla irritatio
ꝑplī timēda eēt. Recessimꝰ q̄ ⁊ lʒ dies dn̄icꝰ eēt: diuina tn̄ officia neglexim ne cōi
caremꝰ hereticis. Erat animꝰ mihi pragā videre vrbē fama celebrē regniq̄ʒ caput
Sʒ pestis illic vigēs crassabat̄: nec minꝰ q̄ʒ ducēta capita ꝑ singulos dies auferre
dicebat̄. Ob quā rē terrefacti ꝓceres q̄ ꝯuenerāt: cōgregationē soluūt ⁊ ad villā
benedicti sese trāsferūt: q̄nq̄ʒ ⁊ viginti milibꝰ passuū a praga distantē. Interea ⁊
barbara impatrix q̄ fuit sigismūdi ꝯiūx. Friderici comitis cilie soror diem obijt.
Cuiꝰ corpꝰ pragā delatū in castro sepultū est. Cordata mulier fuit: sed future vite
vt aiūt parū credula. Nūc si pie vixit mercedē hʒ. Sūt qui defūctā bene ⁊ vt xp̄ia
nā decuit supmū spiritū emisisse dicūt. Cū venissemꝰ ad villā benedicti regni ꝯuē
tū illic reperimꝰ. Barones aūt erāt georiꝰ de cōstat ⁊ bodiebrat. Henricus de ro
senberg. Alscho ⁊ ʒdenko: ⁊ petrus de sternberg: ʒdenko hab. Johannes de ʒim⸗
rib. Johānes de chiabelis: ʒdenko kosbka. Johānes de malowicʒ. Johānes de

radoch: et barones alii quamplures ciuitatum oratores aderant. Ex praga ex cutbnis ex pilzna ex luna ex colonia ex glatobia ex gretz ex lytobirzitz ex flana ex fatz ex budbeis ex thabor et erant heretici et catholici simul mixti. Vidisses illud ysaie cōpletū illic vitulus et vrsus pascent. simul requiescent catuli eorum. Proceres regni ex magna parte sequunt romanā ecclesiā. Ciuitates vt plurimū aut thaboritas aut rochezanā sequūt. Venerūt ad nos plurimi ex ambabus partibus: et alteri alteros accusabant. Quia pro cōuentus ille nostri causa tenebat vt audiret que casar ad petitionē regni respōderet. Fuimus tribus diebus in tractatu cum eis. Quartaque demū die et illi nostrā intētionē ad vltimū intellexerūt. et nos illorum propositū cognouimus. dimissumque cōsiliū est. Prius tū allate fuerāt marchionū brandēburgensiū lrē: q conuentū inter regni proceres et legatū apostolicū sancti petri cardinalē petebant ad res ecclie cōponendas. placuit id nobis et apud ambas partes verba fecimus: quibus cōuentionē suadebamus. Accepta adyton est. dies ad festum diui martini. Locus cōuentionis in litomericia dictus. Mediatores inter cardinalē et regnū marchiones recepti. Faxit deus vt finis discordiarū fiet. vt refloreat i bohemia fides. et errorum plena religio veritatis ignara: iā tandem ad vere religionis cādidā lucē de profundo tenebrose supstitionis emergat. Ad quā rē vt nos quoque pro virili nrā iuuamē adiicerem: rogaui procopiū inter me atque georiuz fidelis vt interpres esset. Nā magnū illū et potentē viruz: quē regni pars maxia sequit. Si cōcordie cupidū inuenissem: adduci ceteros facile posse credebā. Fuimus diu simul. Que locuti fuimus adinuicē nunc referā. Atque sim breuior neque opus sit verbis inquā: et inquit sepius vti. ponam verbis meis nomē meū. et verbis illius nomē suū. sicut et ciceronē et plerosque factitasse reperio q collocutores in suis opusculis introducūt. Sic eni me iudice breuior et dilucidior oratio reddit. Sed audi iam dialogū. Eneas. Quod te alloqui volui vir magnifice neque priuata res est neque parua: sed regni huius quietē tuique magnū bonū cōcernit: quā si vis audire mox tibi exponā. Georgius. Cupio audire dicito quecūque libet. Eneas. At ego in charitate nō ficta loqui volo que nihil reticet. et sūma vtit libertate. Georgius. Hoc expeto loquere. Eneas: Regnū hoc olim florētissimū fuit et inter occidētalia regna ditissimū. Viguerūt hic religiones et oim bonarum artiū studia claruerūt. Nūc inops regio est cōcussa lacera. Cur hoc sane. quia nō pōt veritas nrā mentiri dum apud euāgelistā dicit. Omne regnū in se diuisum desolabit et domus sup domū cadet. Vos bohemi nō solū inuicē diuisi estis verūetiā ab ipsa xpianitat maiori pte secreti. Nec romanā auditis ecclesiā quamuis mater est et magistra fideliū: neque mandata cōsiliorum recipitis: quod si vnitatē ecclie amplecteremini et in domo dñi ambularetis cū cōsensu. facile regnū vrm pristinā dignitatē splēdoremque suū resumeret. Tu ergo qui regni populos quouis trahis. fac tibi nomē grāde: fac vt te sedes aplica diligat: redde sibi filios quos sathan abduxit. Hauriat ex fonte riuus aquas suas ne precisus arescat. Redibūt oēs et romanā ecclīam venerabunt: si volueris te romanus pōtifex te cesar in primis carum habebit. Cūque ladislaus in regnū venerit: te tutorē te patrē appellabit: tibi maximas gratias aget qui sibi pacataz prouinciā restitueris: erroribus expurgatā: pace quietā ornatā moribus: fide feruentē. Consequerisque nō tu solus gloriā. sed et posteri tui et nati et natorum et qui nascent ab illis ob eam rem semper habebunt honori. Eritque memoria nominis tui sempiterna et fixus tue familie status qui vera virtute creuerit. Transiturus ex hac vita ad meliorē migrabis: lucidas sedes accipies beatitudinēque perhennē immortalitate vestitus. Omnibus enim qui patriā ornauerint auxierint iuuerint defenderint: certū est esse in celo diffinitū locum quo beati euo fruant sempiterno. Quod si viaz nosti quo rectus ad vnionē trames ducat edoctū me redde. Nam sedē aplicam certiorē reddā. Vos iam legato cōuentū promisistis et recte quidem. Nam boni cupidus est et industrius pater doctrinaque plenus. Inueniat nisi fallor conuenientes ad vnionē modos. nescio tamē qua facultate preditus est. Quod si scirem deside-

ria vestra scriberē pōtifici maximo:isqꝫ prius ꝙ̃ dies conuentionis adesset. de sua mente legatū cōmoueret. Georgius. Ago tibi grās pater quia nostri regni curā geris. Regnū vt ais quassatū cōpilatūqꝫ est. Nouit deus quoꝝ culpa est. Nos cupidi pacis sumus:neqꝫ bellamus vt bellemus:sed vt pacē habeamus. Coacti gerimꝰ arma:coacti versamur in prelijs. Misimꝰ olim legatos nr̄os ad basilieñ. cōciliū:nonnullaqꝫ cū patribus qui tūc ibi p̄sidebant pacta ꝑcussimus que si seruata fuissent ⁊ cū sede ap̄lica ⁊ cū ceteris xp̄ianis pacē haberemus:⁊ in regno nulla diuisio esset. Sed violantur federa nobis. Heretici ⁊ scismatici vocitamur. Si qui ex nr̄is apud vos moriunt̄:cū asinis sepulturā accipiūt. Clerici nostri ꝙ̃uis docti modestiqꝫ sint:nusq̄ꝫ cōsecrari possunt. Derident̄ q̄ de calice bibūt. Fuit apud nos cardinalis sancti angeli legatus:adiuerūt eū nostri sacerdotes: fui ⁊ ego cuꝫ eo. Petiuimꝰ innouari firmariqꝫ priscū fedus:si nobis auscultasset:nō secuta fuissent scandala que postea emerserūt obaudiuit p̄ces nr̄as de cōpactatis. sic loquebat̄ quasi nihil vnq̄ꝫ accepisset de illis. Nos tñ illa valida scimꝰ ⁊ autētica q̄ generale cōciliū nobis admisit priusq̄ꝫ dissolueret̄ ab eugenio quarto. Qꝫ si nicolaꝰ pōtifex maximꝰ nr̄i memor:nosqꝫ sibi obsequētes cupit iubet seruari cōuenta ⁊ venerabimur eū. Hic breuis est ⁊ vnica pacis vnionisqꝫ via: hac gradiēdū est hac iter ad cōcordiā patet. Eneas. Mos hoim est vt paribꝰ paria referāt. Cur violari fedus cōquerimini qđ priores rupistis. Neqꝫ eñ sufficit vobis sub duplice specie coicare:nisi ⁊ sub vna sola coicātes dānetis. Georgiꝰ: vbi damnamꝰ. Eneas Cū dicitis. Neminē saluari nisi cōmunicet sub duplici specie. Nos oēs dānatis hereticos perditosqꝫ dicitis. Quod mirū si viciū heresis in vos retorquemꝰ. Tu cōuētiones cū cōcilio factas refers ⁊ autenticas dicis auctoritate cōcilij ꝓbatas audio libenter. Sed cōciliū de coione vtriusqꝫ speciei loquens:opinioni vr̄e contrariū est. qꝛ neqꝫ ad salutē necessariā eē dicit:neqꝫ xp̄i p̄ceptū esse sub duplici specie coicari populū. Georgius. Si nō est sub duplici specie mādata coio sub vna quidē. Nā qui sub specie panis coicari plebē iussit:⁊ sub specie vini iussit ⁊ in vsuꝫ deduxit. Eneas. Nāqꝫ xp̄s ap̄lis nō plebi sacr̄m prebuit. Sed nō refert tempꝰ ista discutere sine me dicere qđ institui. Georgius. Perge ausculto. Eneas. Si voluerit legatus innouare pactiones vr̄as q̄d miri est. Vobis indulta est sub vtraqꝫ specie coicatio. Jussi tñ sacerdotes vr̄i sunt quotiēscūqꝫ ministrāt populo sacr̄m:cōmonere atqꝫ instruere oēs ne sub duplici tm̄ specie sed sub qualibet totū ⁊ integrū eē xp̄m intelligāt. Nihil faciūt. Prohibiti sūt infantibꝰ atqꝫ demētibꝰ eucharistiā porrigere:porrigūt tñ. Neminē coicare sub duplici specie debēt cōpellūt Sepulturā negātes ni cōicēt qui priꝰ nō habuit huiꝰ coionis vsum:repelli ab his debet. Ipsi aūt inuitant ꝓuocant vrgent. Debent vniuersalis ecclesie ritū tenere postponūt. Diuinis officijs vulgaris carmini cōmiscētes:pulchra obedientia: pulchra federis obseruatio que ꝓhibent̄ facere faciūt:q̄ iubent̄ oino postponūt Cū ergo abutamini priuilegio ⁊ trāsgrediamini leges patrū:p̄uaricantes mādata cōcilij:haud iure legatū accusatis cōpactata firmare nolētē: qꝛ priuilegiū amisistis male vtentes. Georgius. In cōuentionibꝰ nostris cautū est ꝙ̃uis aliqui ritū qui generaliter obseruat̄ nō statim reciperent:non tamē pacis ⁊ vnionis impediri fedus. Eneas. Vera dicis non si omnes sed si aliq̄ dicūt federa ritū ecclesie nō reciperēt cōpactata manere. Qꝫ si oēs abijcerent ritus vt oēs abijcitis vigor conuentionibus aufert̄. Rursus quoqꝫ de ritu fit mentio non de fide. Nam si fidem violatis que possunt inter vos nosqꝫ federa robur habere. At vos qđ pace tua sit dictum fidē nostrā abijcitis duꝫ necessariā populis sub duplici specie cōmunionē astruitis. Georgius. Ignota sunt ista mihi:sꝫ hoc dico tibi nisi pacta seruent̄ neqꝫ paci locus erit neqꝫ concordie mentio. Qꝫ si rursus arma sumpserimus offeretis vltra pactiones veteres neqꝫ recipientur. Nō sumus vt creditis pauci. multi sunt in vicinatu qui nobiscū sapiunt. Nec aliud expectant nisi vt exercitū educamus. Scitis que superioribus acta sunt annis. papa si sapiet nō dis-

putabit: an ꝑdiderimꝰ priuilegia ne vēdicemꝰ armis maiora. Arma tenēti oīa dat
que iuste negat. Sūt fortasse q̄ magna ꝓmittūt. q̄ grandes pollicent̄ exercitꝰ: q̄
viā ad nos ense facturos se iactitāt. Nos vicinoꝝ mores viresq́ꝫ nouimꝰ. Ego si
pape ꝯsiliū dederim cōpactata seruauerīꝫ. Eneas. Ut video spem ponis in ar
mis ⁊ aīm tibi priores victorie cōgemināt. Sed vincūt sepe mali vt boni ꝓbētur
Nō sꝑ veritati victoria comes est. Alta nimis ⁊ incōprehensibilia sūt iudicia dei
vicistis diu. Quid scitis si vester dies adest. Variꝰ est euētus belli: neqꝫ tēptanda
sepiꝰ est fortuna. Non is vobis fauor est qui priꝰ fuit. Multi a vobis defecerunt
qui si exurgāt cōtra vos pugna ⁊ fronte feriēt ⁊ a tergo. Nā vestrā fidē irritaꝫ vi-
dent. quā prius euāgelicā sanctissimāqꝫ rebant̄ ⁊ quā tūc fauore nunc odio inse-
quunt̄. Sed mittamꝰ hec: tu pacis sola federū obseruātia stare putas. Mihi tri-
bus ex rebus cōcordia pendere videt̄ ex cōpactatis vt ais: ex bonis ecclīasticis q̄
occupant̄: ex archiepī cōstitutione que nec parua sūt nec leuiter cōponenda. Na
cōpactata postq̄ꝫ violata sunt: rursus innouare magnū est. Qui bona ecclesiaruꝫ
occupant inuite restituent. In archiepō vos ipsi vim facitis qui rochezanā petit?
neqꝫ aliū vultis quē nisi me fallat opinio: nūq̄ꝫ sedes apostolica ad id fastigiū pro
mouebit. Georgius. De cōpactatis dixi tibi que sentio: si durus erit papa du-
rius regnū inueniet. nescio quis vincet. Scripturā scio que dicit. Si fortis in for-
tem impigerit ambo corruent. neqꝫ nobis neqꝫ vobis vtilitati contentio erit. De
bonis ecclesiasticis nō est apud me grande pōdus. Nā qui occupāt nullo se iure
defendūt neqꝫ his regnū fauet. Verū qꝫ nōnullis ꝑscripta sunt hec bona. ⁊ multa
ꝓ paucis iacent pignori: cū regni mos sit q̄ bona singulis ānis quinqꝫ sexagenas
habēt census: ea centū sexagenis emi. hi aūt ꝓ centū sexagenis ⁊ decē ⁊ viginti ⁊
ampliꝰ impignoratas habēt. Cōpelli poterūt quos supra cōsuetudinē census oc-
cupāt: hos vt e uestigio restituāt: reliq̄s teneāt donec redimāt̄. Sic mox ecclīe re
staurabunt̄ breueqꝫ post tēpus oīa vendicabāt. Vel si placuerit melior modus in
uenire t̄. De archiepō ꝯo nescio cur nobis tantoꝑe papa sit aduersus. Cur nobis
rochezanā renuat cōfirmare: quē sigismūdo cōsentiēte delegimꝰ: ⁊ assistere sibi ꝓ
misimꝰ oēs. Eneas. Sepiꝰ ante questus es cōpactata cōuelli nunc tu solus es q̄
federa rūpis. Georgiꝰ. Quo nā pacto. Eneas. In cōpactatis ꝓmisistis oēs
seruare ritus vniuersalis ecclīe ꝑterq̄ꝫ in cōione calicis. Ritus aūt latine ecclesie
cuiꝰ vos mēbrū estis hic hꝫ: archiepōs aūt eligūt capitl'a ecclīaꝝ auctoritate aplī-
ca cōfirmādos. Aut vacātibꝰ ecclesiis romanꝰ pōtifex solus ꝑficit. Vos aliū ritū
nouūqꝫ modū inducitis. Postq̄ꝫ deuoluta est ꝓuisio electionē popularit̄ facitis.
Cūqꝫ ritus ecclīe sit examinare electionē electiqꝫ meritū romani pōtificis iudicio
cōprobari. Vos nisi rochezanā habueritis nullū vultis seruare: hoc est aūt viola
re pactiones. Georgiꝰ. Si ꝑuilegiū regno est archiepm̄ sibi eligere cur nō illud
papa seruauerit. Eneas. Seruaret si qꝺ eēt. Sꝫ vob nulla ē hmōi facultas.
Georgius. Vetus cōsuetudo regni est: eligit archiepm̄ rogāte rege capitulū. pa
pa cōfirmat. Eneas. Nō inficior: ꝫ nunc neqꝫ capitulū elegit neqꝫ potestas eli
gēdi fuit: postq̄ꝫ diutinam vacationē ꝓuisione deuoluta ⁊ ꝑsona quā vocatis ele
ctā grauibꝰ testimoniis infamat̄. Georgiꝰ. Me iudice si papa rochezanā con-
firmaret bonū opus efficeret. Multū eīn hic homo ⁊ aplīce sedi ⁊ regno ⁊ regi la
dislao sua ꝑdicatione cōsuleret. Eneas. Pōt fieri vt dicis: ꝫ neqꝫ mihi neqꝫ vt
arbitror pape suadēda res est. Aliud tuū est aliud nr̄m de hoc hoīe iudiciū. Ge
orgiꝰ. Veracē te iudico. Tot eīn sunt qui rochezanā q̄buis iniuria criminant̄: vt
nedū mihi negare fidē arbitrer: sed neqꝫ beatū petrū audire rome putauerim ro-
chezane fauentē. Eneas. Admonet aplus neophicū ne q̄s epm̄ assumat: ne in
sṗbiā elatꝰ in iudiciū incidat dyaboli. At tuꝰ rochezana nō nouꝰ in fide ꝫ nullus
est q̄ sedē aplīcā suis ꝫmonibꝰ carpit. errareqꝫ totā ecclīaꝫ dicit dū necessariū oibꝰ
fidelibꝰ vtriusqꝫ spēi cōionē affirmat: ⁊ aliq̄s veritates se hīc ꝯtestat̄ q̄bꝰ romana
ecclīa cōtradicit. Sꝫ fallax ē: ⁊ veritas nō est cū eo q̄ vltra apꝺ temerarios cōue-

nasqꝫ pragen̄. sine diuina dispēsatione se ꝑficit ꝗ se ꝓpositū sine vlla ordinatiōis
lege ꝯstituit. Qui negāte xp̄i vicario ep̄i sibi nomē assumit atqꝫ vsurpat officium:
cuiꝰ sermo vt cancer serpit ⁊ auditoꝝ cordibꝰ mortale virꝰ infūdit. Sꝫ nō pōtifica
lis ẜ pestilētie cathedra est quā tuꝰ occupat rochezana mgr̄ erroris ⁊ artifex corrū
pēde v̄tutis egregiꝰ. ꝗ dereliqͥt fontē aque viue ⁊ effodit sibi lacus detritos ꝗ nō
pn̄t aquā portare loqr apte qđ sentio nihil reticeo. Quo pacto romanus pōtifex
huic tātā ecclīaꝫ ꝯmēdare pōt ꝗ ꝯfūdit aplicā sedē. Qui maledicit toti ecclie qui
nouos ritus inducit. Qui nullo se subijcē vult examini ꝗ pacē dn̄i discordie furo-
re corrūpit. Qui cū velit ꝑesse ꝗꝫmultis: nulli vult ip̄e subesse. Siccine lupo cōmit
temꝰ oues: qͥd dicāt ceteri de regno ꝗ romanā ecclīaꝫ forti pectore ⁊ imobili cor-
de nūc vsqꝫ secuti sūt. An nō sic aggredi sūmū pōtificē possent si rochezanā ꝓmo
ueat. Cui nos pat̄ sancte cōmittis. Cui nos credis. Qui tibi fideles fuimꝰ hosti no
stras aias occidēdas ꝑbes. Nūqͥd apđ nos est quē possis ecclie nr̄e ꝑficere. Nos
plures sumꝰ siue nobilitatē regni siue plebē aduertꝭ. Quid iuuat nr̄a fides: qͥd cō-
stātia meliori loco apud te sūt: ꝗ tibi aduersi fuerūt heccine tuis fidelibꝰ ꝑmia red
dis. Archiep̄m illi habebūt ꝗ cōsonē sub duplici specie tueat̄. Nos ꝗ sub vna cōi
camꝰ orphani relinquemur. Nō arbitror georgij fieri posse qđ petis. vana roche
zane: vana spes vr̄a est. Or si pacē queritis sinite illū. Nec sigilla vos teneāt: qꝛ ꝓ
misistis assistere. satꝭ est diligētiā īpedisse. Impossibiliū nulla obligatio ē. Nec ve
strū est papā cogere seqͥmini ritū ecclie ⁊ alioꝝ xp̄ianoꝝ vos moribꝰ coaptate: sic
benignū papā: sic oēs vobis affectos inuenietis. Sic trāquilli felicisqꝫ regni bo-
nis in pace frui poteritis. Georgiꝰ. Places mihi qꝛ neqꝫ fictus neqꝫ tectus es: ẜ
ꝗ corde geris ore ꝓfers. Ego tibi ꝓpemodū habeo fidē. Neqꝫ de rochezana spe-
randū eē āpliꝰ arbitror: i alios cura vertēda ē. Quia tn̄ regni voto electus est ille
cōmouēdus ⁊ inducēdus erit electioni renūciare: tūc aliū ex aplice sedis clemētia
postulabimꝰ. Eneas. Facite vt libet dn̄ rochezana desistat ꝗ si respuerit ⁊ hūili
tatē induerit. grāꝫ iueniet ⁊ aplici culmis benignitatē expiet̄: qꝛ nō est abbreuiata
manꝰ eiꝰ etsi tu rē hāc ad optatū ꝑduceres finē vt ante dixisti: ⁊ honoribꝰ ꝑmio cu
mulaberis. Mea tn̄ snīa est ne vnū solū: ẜ pape plures viros noietis ex qͥbꝰ vnuꝫ
doctrina ⁊ vita ꝓbatū possit eligere. Ceteꝝ qꝛ de cōione duarū specierū deqꝫ ꝑce-
pto dn̄i sermo incidit. neqꝫ ociū ē tāti sacri misteriū nūc exponere ꝗꝫuis disputata
basilee declarataqꝫ tibi ⁊ oi xp̄iano sufficere debeāt. Quia tn̄ vr̄i sacerdotes nōdū
ꝯuersi sūt suaqꝫ malūt prudent̄ ingerere ꝗꝫ nr̄a patient̄ audire. Cōsulo tibi adue-
niente iohāne de capistrano docto scōqꝫ viro: ꝗ sūt apud te dubia sibi exponito. ⁊
oia tue mētis archana patefacito. Nā si operā medicātis expectas detegēda sunt
vulnera. iuenies si volueris sanitatē. Georgiꝰ De rochezana cogitabimꝰ ꝗ pa-
ci regnoqꝫ cōueniāt. De iohāne capistrano ꝗꝫ primū ad nos rumor venit decreui
ꝗ nūc dixisti ⁊ si nullus mones facere. Neqꝫ em̄ alta sentio ⁊ timeo ne offendam
neqꝫ mihi cōfido: neqꝫ nr̄is sacerdotibꝰ habeo fidē ẜ vale. Nā tēpus est alia i ma
nus recipe. Eneas. Et tu vale nr̄i sermonis memor. Sic facto verbis fine dis-
iuncti sumus. Complura fuerunt inter nos dicta sed hic sensus coꝝ ē que de re
bus ecclesie disputauimꝰ. Et ꝗꝫuis verba nō eadē fuerint: snīam tn̄ imnutilataꝫ
inuariatāqꝫ refero. Intellexisti que cū georgio de bodiebrat cōtuli. Non sunt vt
mea fert opinio parui pōderis. Nā georgiꝰ apud bohemos magnū nomē hꝫ: et
potens est: ⁊ illius partis que sub duplici specie cōicat: ⁊ multi ex alia parte in re-
bus bellicis iuncti sūt ei. Si quis est ꝗ ciuitates ad vnionē trahere possit georgiꝰ
est. Sed transeamus nūc ad alia. Postqꝫ soluta cōgregatio est. Accessit nos hē
ricus de rosenberg: dixitqꝫ se patris scripto monitū: ne quo pacto domū redeat ni
si ⁊ nos secū adducat. Onerauitqꝫ nos multis ꝑcibus extorsitqꝫ tandē vt secum
iremꝰ. Cū ꝓpe thaber iter faceremꝰ essetqꝫ hora prandēdi exeūtes thaborite hen-
rico ⁊ ad se diuertat secūqꝫ prādeat ꝑces accumulāt. Is qͥrit ex me iturus ne sim
Dico nolle me ampliꝰ apud hostes fidei diuertere. Tristat̄ henricꝰ. Nā ⁊ visere

ciuitatẽ cupiebat: ⁊ me solũ relinquere nõ audebat ⁊ accusabãt me oẽs durumq̃
dicebãt ⁊ inurbanũ ⁊ agrestẽ qui nollem nobili dño morẽ gerere. Tũ procopius
Quin tu inquit ingrederis ciuitatẽ. Nũc ea facultas erit dicere que pri⁹ voluisti.
Nũc tue cõscientie satisfacere poteris. Monuerũt me ꝟba ꝓcopij: intrauiq̃ ciui
tatẽ ⁊ neq̃ comedi quicq̃ illic neq̃ bibi. Repetiui tñ vetus hospitiũ: ibiq̃ mansi
dũ ceteri prandebant: vixq̃ curru descẽderã cũ sacerdotib⁹ opidi ad me venerant
Nicolaus quẽ dicũt epm plen⁹ ducũ malorũ. Johãnes galeth q̃ nuꝑ ex polonia
fugerat ignẽ timẽs: ⁊ wenzeslaus torãda vetus dyaboli mãcipiũ. q̃ sacramẽtũ al
taris solã figurã significationẽq̃ esse cõtẽdit. Cũ his fuerũt scholares ⁊ ciues plu
rimi latinũ edocti sermonẽ. Nã ꝑfidũ genus illud hominũ hoc solũ boni habet
q: lr̃as amat. Horũ cõsultatio in hũc fere modũ fuit q̃ ꝓscriptus ẽ. Gaudeam⁹ pa-
ter q: ciuitatẽ nr̃am introisti. nosq̃ visere dignatus es. suscipim⁹ te libẽti⁹ animis
vtq̃ nr̃is bõis vtaris cupim⁹. Cũ pri⁹ hic fuisti nõ te accessim⁹: q: nõ eram⁹ p̄ñtes
Nũc cũ te videm⁹ p̄camur aliq̃d nobis ꝯsolationis edisseras fructũq̃ vt nobis
aliquẽ tu⁹ aduẽt⁹ pariat. Tũc ego datã mihi occasionẽ loquẽdi let⁹ arripui dixiq̃
illis. Q: me voluistis accedere. Resq̃ vr̃as obtulistis vrbana res est ⁊ digna susci
piẽdi. Sũt eñ hospites ⁊ oĩ humanitate fouẽdi: sicut apl̃s ait. hospitalitatẽ autẽ
ꝑsequẽtes: neq̃ sine cã ꝟbũ ꝑsecuti adiecit. vt non leui ⁊ vsitato sermone atq̃ vt
ita loquar. sũmis labijs hospites inuitem⁹: ꝫ toto mentꝫ ardore teneam⁹ tanq̃ au
ferẽtes se de lucro nostro atq̃ cõpẽdio. At ego hic nõ facio prãdiũ neq̃ cibum ad
noctẽ vsq̃ recipiã. Quia ꝟo cõsolationẽ ex me queritis: loq̄r vobis q̃ mihi ꝯsola-
toria videbunt: eritq̃ sermo me⁹ nõ in sublimib⁹ humane sapiẽtie ꝟbis: ꝫ in since
ritate cordis puroq̃ mẽtis affectu: sobrietatis ⁊ veritatꝫ sensa depromã: vtinã re-
cipiant ꝟba mea sicut a me ꝓferent aĩo bono. Quib⁹ dicẽtib⁹ ⁊ audire libent et
audiri velle. Jussi eos ꝯsidere. Cupiẽs certare fortit: sacri mei memor ⁊ fidei. Ce
tera q̃ sequũt q: dialogi formã habẽt seruabo quẽ supra ordinẽ cepi. Tu si aures
adhibueris ⁊ ineptias nr̃as audies ⁊ int audaces senes puerilẽ pugnã spectabis.

Eneas. Optatis ex me viri thaboȓite ꝯsolationẽ audire. Est igit aliq̃d qd̃ vos
p̄mit. Nã miseros tristesq̃ cõsolari nõ beatos solem⁹. At cũ video vos in ciuita
te munita bonis tp̄alib⁹ habũdare: pacẽ cũ vicinis habere: fruiq̃ sanitate. Nescio
cur vobis ꝯsolatione sit op⁹ nisi fortasse in his q̃ fidei sũt vacillatis: ⁊ affligit spm̃
vr̃m dubitatio. Qd̃ satꝫ mihi verisil̃e ẽ. Nãq̃ cũ multꝫ in reb⁹ ab vniuersali eccl̃ia
discordetꝫ: necessariũ est mutare credulitatẽ vr̃am ⁊ aĩos tristari vr̃os. Q: si cõso
latoria ꝓpterea ꝟba desideratis obseq̄r petitiõi vr̃e: certũq̃ solamẽ oñdam. Dubia
q̃ vos cruciãt ex sacris lr̃is oriunt: neq̃ eñ scriptura vnq̃ vlla sic aperta claraq̃
fuit: vt in diuersos flecti sensus neq̄ret: traxerũtq̃ sacris ex codicib⁹ ortũ oĩa que
ab initio surgẽtis eccl̃ie vsq̃ nũc fuerũt scismata. Sed norat hoc futurũ de⁹. Jd-
circo cũ ꝑ famulũ suũ moysen israhelitico ꝓpl̃o legẽ dedisset: ⁊ q̃d sectãdũ: q̃due fu
giendũ eẽt manifesta serie scripsisset. Sciẽs tñ futuros eẽ qui legi sue dissonos sen
sus accõmodarẽt. Cõsulturus futuro seculo ⁊ obicẽ positurus heresib⁹ supremũ
tribunal in terra cõstituit ad qd̃ maiores cause ⁊ oẽs afferri dubitatiões de lege de
berent. Ait eñ in deutro. dñs. Si difficile ⁊ ambiguũ apud te iudicium esse: pro-
spexeris inter sanguinẽ ⁊ sanguinẽ: causam ⁊ cãm: leprã ⁊ lepram: ⁊ iudiciũ inter
portas videris verba variare: surge ⁊ ascende ad locũ quem elegerit dñs de⁹ tuus
veniensq̃ ad sacerdotes leuitici generis: ⁊ ad iudicẽ qui fuerit illo tp̄e: ⁊ queres
ab eis qui indicabunt tibi iudicij veritatẽ: ⁊ facies quecũq̃ dixerint qui presunt
loco quem elegerit dñs ⁊ docuerint te iuxta legẽ eius: sequerisq̃ sententiam eo-
rum. nec declinabis ad dexteram vel sinistram. Qui autẽ superbierit nolens obe-
dire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat dño deo tuo: ⁊ decreto iudicis
moriet homo ille: ⁊ auferes malum de israhel. Sic veteris testamenti sequacib⁹
dominus imꝑauit: ne quis sua seductus opinione scindere populũ peregrinasq̃
religiones introducere posset. Vaꝫ qui ambulant in errore cordis sui veniẽt suꝑ

dos mala. Sed nec xp̄s dñs noue legis conditor. veritatis magister ⁊ salutis in/
uentor superni refugiū tribunalis omisit. Elegit eñ petrū ⁊ in petro ceteros ro/
mane sedis antistites. qui post eiꝰ in celum ascensionē vicariatū tenuerūt ⁊ in ec/
clesia primū locū. Cum claues regni celoꝝ illi promisit ac ligandi soluendiqꝫ po/
testatē. ⁊ tandē pasturā gregis cōmisit dicēs. Pasce oues meas. Cur hoc. Quid
tunc opus erat petrum fieri pastorē claues regni tenere: principatū accipere. xp̄i
vicariatū gerere. nisi vt errantes reduceret. ignaros instrueret. timidos robora/
ret. pertinaces eliminaret. fidelibꝰ subueniret: hereticis repugnaret. Si iusti esse/
mus ac nostro ingenio verū viderem ⁊ sequeremur omnes. neqꝫ lege neqꝫ prin/
cipe opus esset. Sed quia insurgunt ingenia ꝑnitiosa que doctrinas pestiferas se/
minant. funduntqꝫ venena letalia ⁊ occidūt credulas animas. necessaria fuit su/
premi tribunalis erectio ꝙ inter leprā ⁊ leprā iudicaret. Hoc aūt est apd̄ aposto
licam sedem que cardo ⁊ caput vt factū est a dño. ⁊ non ab alio est cōstituta fide/
lium. Et sicut cardine ostium regit̃ ecclesie dño disponente regunt̃. atqꝫ vt calixti
pape sanctissimi verbis vtamur. Nulli dubiū est ꝙ apostolica sedes mater sit om/
nium ecclesiarum: a cuius nos regulis nullatenus conuenit deuiare. Vos igitur
thaborite siqua vos fidei dubitatio tenet consulite romanā ecclesiā. audite vica
riū xp̄i. Facite quecūqꝫ dixerint vobis qui presunt loco quē dñs elegit. Dicite cū
ysaia. Venite ascendamꝰ ad montē dñi ⁊ ad domū dei iacob. ⁊ docebit nos vias et
ambulabimus in semitis eius. Quis est mons dñi nisi ap̄lica sedes. Que domus
dei nisi ecclesia. Quis locus electꝰ a dño nisi roma. quā beatoꝝ petri ⁊ pauli mar/
tyriū cōsecrauit. Fugiebat petrus ex vrbe mortē timēs. sed cū obuiū habuisset
in via dñm. dixit ad eū. dñe quo vadis. ⁊ dñs sibi. Vado romā iterū crucifigi. Sic
reuersus petrus cathedrā summi pontificatus erexit vbi crucis patibulū subijt.
Huc ergo recurrendū est. hinc doctrina sumēda est. hinc veritatis hauriēdi latices
Hic fons aque viue signatus scaturit. hic ortus ꝯclusus: hic archa dñi extra quā
omnis salus resilit. Non pudeat vos thaborite que de fide sentitis ap̄lice sedi re/
ferre. Nam paulus vocatus e celo segregatus in euāgeliū xp̄i. securitatē non ha/
buit euāgeliū ꝑdicandi. nisi petri ⁊ ceteroꝝ ap̄loꝝ qui cū eo erant fuisse sententia
roboratū. Eapropter ad galathas scribēs. Iterū inquit ascendi hierosolymā cū bar
naba assumpto tito. Ascendi aūt ſm reuelationē ⁊ cōtuli cū eis euāgeliū. seorsum
aūt cū his qui credebant̃ aliquid esse. ne forte in vacuū currerē aut cucurrissem.
Et diuus hieronymus doctrina plenus ⁊ oēm scientiā callens. cū fidei scripta di
ctasset ad damasū. hec est inquit fides papa beatissime quā didici in ec̄c̄lia quāqꝫ
semꝑ tenui. In qua minus perite aut parū caute forte aliquid positū est emēdare
a te volo qui fidē petri tenes ⁊ meritum. Sic ⁊ vos facere thaboritas exhortor.
Ostēdite vos ⁊ doctrinā vestrā romano pōtifici. facite q̄ iusserit neqꝫ ad dextram
neqꝫ ad sinistrā declinantes. Sic ꝯsolationē spūs. sic anime vestre quietē assequē
tur ⁊ salutē. Nicolaus. Obediremꝰ apostolice maiestati ⁊ omni deuotione sub
iecti essemus. nisi legi diuine cōtraria iuberet. Eneas. In his q̄ sunt fidei nūqꝫ
reꝑta est ap̄lica sedes errasse aut adulterinis acquieuisse dogmatibus. Galeth.
At fuit in agnete manifestus error. Eneas. Quā tu mihi agnetā cōmemoras.
Galeth. Quā romana sedes feminā ꝓ mare coluit. ⁊ in apostolatus apice col/
locauit. Eneas. Istic neqꝫ fidei neqꝫ iuris error. sed ignorātia facti fuit. Neqꝫ
certa historia est. Nicolaus. At plures romani pōtifices criminosi fuerunt qui
nūc dant apud inferos penā. Eneas. Nescio si quis tñ peccasse comꝑtus ē. fra
gilitate deceptus. more hoīm lapsus est. Sed hoc ausim dicere romanus ꝓsul in/
dubitatus nemo vnqꝫ inuētus est false doctrine publicus assertor. Nicolaus.
Sepe romanꝰ pōtifex legem precessoris euertit: aut vnus ergo aut alter errauit.
Eneas. Inanis argumētatio tua est. Licet eñ vetus decretū. nouus papa de/
turbet: nō tñ primi cōditoris sniam reprobat. qm̄ ſm tp̄a leges variant̃ humane.
Neqꝫ eñ ꝙ semel vtile fuit decretū: sꝑ vtile ꝑseuerat. Nō errauit ec̄c̄lia primitiua

que sacerdotibꝰ ꝑmisit vxores. Nec errat moderna que subtrahit. Et vos q̄uis
multis in rebꝰ romanā impugnatis ecclesiam. Cōiugia tn̄ p̄sbroꝝ abijciētes neq̄
primitiuā ecclesiā neq̄ grecā sed nr̄am sequimini. Quia ꝟo mores hoim tꝑe va
riant̄. decreta q̄ sup his ꝓmulgant̄ ꝑpetua eē nō pn̄t: sed vtiliter sepe cōscripta la
psu tꝑis vertunt̄ ad noxam: ex quo fit vt alteruter sit cōmendādus. ⁊ q̄ prius edi
dit. ⁊ q̄ postea decretū abrogauit. Moysen nouimꝰ mādato dn̄i serpentē eneū fa-
bricasse. quē xp̄i figurā fuisse doctores nr̄i testant̄. Hunc tn̄ ezechias longo post
tꝑe sine culpa destruxit. Sic ⁊ romanꝰ p̄sul antecessoris sui legē sup moribꝰ editā
⁊ absq̄ suo pōt ⁊ absq̄ illius erratu cassare. Or si lex fidē respicit ⁊ aliq̄d in fide de
clarat imutabilis est. Nā verū fidei semꝑ est vnū: nec vllo pōt vel loco vel tempo
re variari. Ideo decreta q̄ sunt de fide a sanctis patribus instituta: sūma venera-
tione recepta sunt ⁊ imutata: atq̄ inuiolata ꝑdurāt. Galeth. Pergis romanā
ecclīa3 ab errore defendere. In cassuz laboras. Nā cōtra euāgeliū xp̄i p̄dicat atq̄
agit. Eneas. Ubi nāq̄ quibꝰ in rebꝰ. Galeth. Ubiq̄ gentiū ⁊ in altaris sacro
Eneas quo pacto effare. Galeth. Porrigi calicē populo vetat christus iussit
Eneas. Ostende vbi iussit. Galeth. Apud iohannē inq̄t dn̄s. Nisi māduca-
ueritis carnē filij hois ⁊ biberitis eiꝰ sanguinē nō habebitis vitā i vobis. Qui mā-
ducat carnē meā ⁊ bibit meū sanguinē habet vitā eternā. Magna est audacia ne
dicā temeritas aplīce sedis q̄ potū sanguinis populo subtrahit: sine quo negat do
minꝰ habere vitā eternā. Sed accipe nūc i natali magni huiꝰ sacri que fuerūt xp̄i
verba. Matheꝰ sic rem gestā exponit. Cenātibꝰ aūt illis accepit hiesus panem ⁊
benedixit ⁊ fregit deditq̄ discipulis suis ⁊ ait. Accipite ⁊ comedite hoc est corpus
meū. Et accipiēs calicē gratias egit ⁊ dedit illis dicēs. Bibite ex hoc oēs. hic ē em̄
sanguis meꝰ noui testamēti q̄ ꝓ multis effundet̄ in remissionē peccatoꝝ. Videt̄
vt imꝑat oēs bibere. Sed audi marcū ⁊ māducātibꝰ illis ait. Accepit hiesus pa-
nē ⁊ bn̄dicēs fregit ⁊ dedit eis ⁊ ait. Sumite hoc est corpꝰ meū. Et accepto calice
gr̄as agēs dedit eis ⁊ biberūt ex illo oēs: ⁊ ait illis. hic ē sanguis meꝰ noui testa-
mēti q̄ ꝓ vobis effundet̄. Lucas p̄mo ꝟo sic ait. Et accepto pane gr̄as egit fregit
⁊ dedit eis dicēs. hoc est corpus meū qd̄ ꝓ vobis dat̄. hoc facite in meā cōmemo-
rationē. Similiter ⁊ calicē postq̄ cenauit dicēs. Hic est calix nouū testamentū in
meo sanguine q̄ ꝓ vobis effundet̄. Ostendūt euāgeliste vt vides: q2 iussit dn̄s fa
cere qd̄ ipe fecit: verbo vsus imꝑatiue facite. Or si quis existimat circa priorē dū-
taxat speciē stare p̄ceptū dn̄i: sicut lucas testari videt̄. audiat ad chorin. paulum:
q̄d ille. Ego em̄ accepi a dn̄o qd̄ ⁊ tradidi vobis: q̄m dn̄s noster hiesus xp̄s i qua
nocte tradebat̄: accepit panē ⁊ gr̄as agens fregit ⁊ dixit. Accipite ⁊ mānducate. h̄
est corpꝰ meū qd̄ ꝓ vobis tradet̄. hoc facite in meā cōmemorationē. Similiter ⁊
calicē postq̄ cenauit dicens. Hic calix nouū testamentū est in meo sanguine: hoc
facite quotiēscūq̄ biberitis in meā cōmemorationē. Supplet aplūs paulꝰ qd̄ euā
gelistis defuisse videt̄. p̄ceptūq̄ nō panis soluz sed calicis quoq̄ subiunxit. ⁊ ma-
theus circa panē. Comedite inquit ⁊ circa calicē bibite q̄ sunt verba p̄ceptionis.
Cū ergo paulus ⁊ euāgeliste simul iuncti māducationis p̄ceptū ⁊ bibitionis ostē
dūt. Quis romanā huius mādati violatricē nō videt. q̄ populo xp̄i sanguinē in-
terdicit. viāq̄ salutis occludit. His accedit sanctoꝝ aploꝝ ⁊ alioꝝ obseruātia di
scipuloꝝ. q̄ noue legis sensum nō ab hoie: sed ab ore dn̄i didicerunt. Quoꝝ actio
nostra instructio est: quos errasse nephas est opinari. Grecia quoq̄ lr̄aruz mater
⁊ ois discipline magistra traditionē pauli imutilatā hucusq̄ seruauit: qui panis
edendi bibendiq̄ calicis auctor illi fuit. Sicut eius ad corinthios scripta manife
stant. Sūt p̄terea nōnulli doctores qui iohannis textū ad nr̄m sensum accipiunt
⁊ leonē papā statuisse tradunt: vt qui sacramēti suscipiat vnā speciē. a calice non
abstineat. Quomodo igit̄ romanā ecclesiam consulere ⁊ vocē eius audire serua-
req̄ legē possumus. que tā manifeste diuinis cōtradicit oraculis. Nūquid deo ma
gis obedire oportet q̄ hominibus: xp̄o q̄ pape euāgelio q̄ decretalibꝰ. Eneas

Multa ⁊ magna sunt que dixisti. Nam ⁊ fuculū veritatis habent ⁊ multos deci-
pere possunt. qui sacre scripture sonū audientes sensuꝫ negligant cuius mysteria
non verbo docent: sed spiritu reuelant. Idcirco reuela inquit dauid oculos me-
os ⁊ considerabo mirabilia de lege tua. Nemo scripturā nisi spiritusancto docen-
te cognoscit. Hinc paulus ministros ait: fecit nos deus noui testamenti non lr̄a
sed spiritu. Littera enim occidit: spiritus aūt viuificat. Est ergo necessariū si volu
mus euangeliū intelligere vt spiritu ambulemus. sicut ad galathas doctor gen-
tium scribit. Verū ego quia peccator sum ⁊ iniquitate circūdatus. non credo mi-
hi neqꝫ me puto sacra eloquia intelligere ⁊ altos percipere sensus. Eapropter re-
spōsurus tibi nihil de meo. sed sancti doctores diuino afflati spiritu tradūt. ⁊ qꝺ
docet ecclesia dicam. Nam sibi assistit xp̄s ⁊ suggerit omnia spiritussanctꝰ. Cuiꝰ
maxima dignitas est summa potentia immensurabilis auctoritas. que neqꝫ fal-
lit neqꝫ fallit. Quā si quis docentē corripientēqꝫ cōtempserit vt ethnicus ⁊ pu-
blicanus habendus est. Atqꝫ vt cipriani clarissimi ⁊ doctissimi martyris senten-
tie cōsonemus. Alienus est ꝓphanus est hostis est. Habere iam non pōt deum pa
trē qui ecclesiam non habet matrē. Plurima sunt sacri codicis verba: que diuer-
sis accōmodari sensibꝰ pn̄t. Quapropter nō alienū aut extraneū foris sensuꝫ que
rere debemꝰ quē scripture testimonio cōfirmemꝰ. Sed ab ipsa scriptura recipien
dus est sensus veritatis quē sola nouit ⁊ suis filijs exponit ecclesia: teneo te fortas
sis nimis ꝑstringo sermonē ⁊ ad rem ꝓpero. Accusasti romanā ecclesiā que dū cō-
munionē calicis plebi denegat. euangeliū viciat. xp̄m negat. salutē adimit. Qua-
tuor sunt vt video que non te solū sed oēs mouent. quos hussitarū opinio ne di-
cam rabies ab ecclesia romana seiunxit. Primū est iohannis testimoniū. Secun
dū est institutio sacramēti per tres euāgelistas relata cū paulo. Terciuꝫ est ecclie
primitiue grecorꝫqꝫ praxis. Quartū est nōnullorꝫ doctorꝫ ac romanorꝫ pōtificuꝫ
auctoritas. Sunt ad hec oīa nobis parata ac clara responsa. que de penu sp̄ussan
cti recipit ⁊ ministrat mater ecclesia. Negat iohannes vt ait imo negat apud io
hannē dn̄s vitā esse cuipiā. nisi carnē suā comederit ⁊ sanguinē eiꝰ biberit. Quibꝰ
verbis nō minꝰ vtriusqꝫ speciei cōionem ꝙ baptismatis vndā mandatū censes.
vetus hec armenorꝫ insania fuit. qui natos vt in lucē veniebant. mox baptisatos
mox altaris sacramēto reficiebāt quod ⁊ vos aiunt facere. qui dementes atqꝫ in-
fantes ad eucharistie libamēta vocatis: inhonorantes diuinissimū sacramentuꝫ
cōionemqꝫ pauli despicientes. ꝗ ad chorin. scribens ait. Probet seipsum homo ⁊
sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat. Quō se paruuli ⁊ dementes probare pn̄t: ꝗ-
bus nec certus nec verus rōnis est vsus. Sed nō est in euāgelio iohānis queꝫ sibi
sensus ascribitis. Nō bibitio sacramētalis illic precipit ꝭ sp̄ualis insinuat. Naꝫ
sanguis xp̄i triplicē potū alberti magni sententia tradidit. in eo sermone queꝫ de
xp̄i corpe nō minus subtiliter ꝙ veraciter edidit. Est eñ potus sacramētalis quē
soli sacerdotes accipiūt. Est intellectualis ꝗ plebibꝰ xp̄ianis sub specie panis mi
nistrat. Et est sp̄ualis quo saluādi oēs vtunt incarnationē passionēqꝫ dn̄i pia et
assidua meditatione recolentes. Et hac bibitionē dn̄s apud iohannē ꝑcipit. Si-
cut verborꝫ euāgeliste series luculenter ostendit. Nā cū dixisset dn̄s. Caro mea ve
re est cibꝰ ⁊ sanguis meꝰ vere est potꝰ. Qui māducat meā carnē ⁊ bibit meū san-
guinē in me manet ⁊ ego i eo. Multi audiētes ex discipulis eiꝰ dixerūt. durus est
hic ſmo ꝗs pōt eū audire. Sciēs aūt ihesus apud semetip̄m qꝛ murmurauerant
de h̄ discipuli eiꝰ dixit eis: hoc vos scādalizat. Si ꝗ videritis filiū hoīs ascēdentem
vbi erat prius. Sp̄s est ꝗ viuificat. caro nō ꝓdest quicqꝫ. Verba que ego locutꝰ
sum vobis sp̄s ⁊ vita sūt. Sꝫ sūt ex vobis ꝗ nō credunt. Declarat dn̄s his v̄bis
nō carnalis esus aut potus illic. sed sp̄ualis archana mysterij ꝯtineri. dū ait sp̄s
est ꝗ viuificat. caro nō ꝓdest ꝗcqꝫ. Et iterꝫ v̄ba ꝗ locutꝰ sum vobis sp̄s ⁊ vita sūt
Vis apte cogscē qm̄ de sp̄uali māducatiōe ꝗ fit ꝑ fidē loqt euāgelista aduerte ꝗ
dicit dn̄s. Qui māducat ⁊ bibit instanꝗ nō futuri tp̄is sunt v̄ba. Erāt igit duꝫ sic

loquere̾ dn̄s. q̄ mādūcabāt ⁊ q̄ bibebāt eū. Nōdū passus dn̄s erat nec adhuc in
stitutū fuit sacramentū. Quō g̾ mādūcabāt bibātq̃ xp̄m nisi sp̄ualiter ꝑ fidem ⁊
charitatē credētes in eū ⁊ faciētes oꝑa eiꝰ. Nā ⁊ priꝰ dixerat ego sū panis vite q̄
venit ad me nō esuriet. ⁊ q̄ credit in me nō sitiet vnq̄. Qui credebāt in eū ⁊ oꝑa se
ctabant̄ eiꝰ: hi carnē edebāt eiꝰ hi potabāt sanguinē. Atq̃ hic verior est euangelij
sensus. q2 aliter edi caro. aut bibi xp̄i sanguis nō poterat. Fuit eni̅ figurata locu-
tio dn̄i: sicut ⁊ samaritane ⁊ in cruce sitire se dixit. q2 fidem illiꝰ ⁊ nr̄am salutē sitie
bat. Sic glosator intelligit hoc euāgeliū. Sic magnꝰ augustinus doctrina ⁊ vere-
cūdia iusta nobilis: cuius tāta gloria est. vt nullius laudibꝰ crescat: vituperatiōe
minuat̄ quo postposito. si quis wicleff rochezanāq̃ sequit̄. luci tenebras veritati
mēdaciū prefert quid plura. Nōne dn̄s in textu euāgelij dicit. Ego sum panis vi
te q̄ veniet ad me nō esuriet. ⁊ q̄ credit in me nō sitiet vnq̄. Eccū tibi panē cibus
⁊ potus est qui esuriē tollit ⁊ sitim. Cui tollit ⁊ quō. Credēti tollit ꝑ charitatē tol
lit. Nā q̄ fidē rectā habz: ⁊ oꝑa facit digna fide. hic est qui carnē dn̄i manducat ⁊
sanguinē bibit ⁊ acq̄rit vitā eternā: mūdo mortuꝰ xp̄o viuēs. Sic qꝺ de iohanne
vobis assumitis. nostre sententie nō vestre confert. Nunc ad reliquos euangeli-
stas transeamꝰ hisq̃ paulū adiungamus. Nam simul oēs integrā referunt cenā
christi ⁊ q̄uis in vno plus q̄ȝ in altero sit. Nulla tn̄ discordia nulla dissonantia est
Sed qꝺ vnus obmisit alter admisit. Et q̄uis euāgelistarū nullus dicat hoc faci-
te in meā cōmemorationē nisi solus lucas: qui post panē benedictū hec verba po
nit. Nec post calicē geminat. Tn̄ q2 paulus hoc ad vtrāq̃ spēm repetit tenendū
est: ⁊ post panē ⁊ post calicē dixisse dn̄m. hoc facite in meā cōmemorationē. Ex q̄
bus verbis p̄cepta tibi vtriusq̃ speciei cōicatio videt̄. Et q2 p̄cepta xp̄i seruanda
sunt. his q̄ salui eē volūt. Quicūq̃ sub specie panis ⁊ vini nō acceperit sacr̄m dā-
nationē incidit ⁊ iniusta est ap̄lica sedes huiꝰ inimica p̄cepti. Sed audi r̄n̄sionem
fateor sic locutos vt dicis euāgelistas: neq̃ v̾bis pauli q̄cq̄ demo. Nō tn̄ idcirco
eē p̄ceptū intelligo sub specie panis ⁊ vini cōicari plebes. Nā v̾ba q̄ retulisti non
oībꝰ fidelibꝰ ƀ ap̄lis solū dicta fuerūt. Qui a vt est cōis sn̄ia doctoꝝ aut iā sacerdo
tes. aut tūc sacerdotiū acceperūt. Q2 si p̄ceptū id est hoc facite in meā cōmemora
tionē. p̄ceptū hoc nō sacerdotes nō plebē obligat ecclesiāq̃ sil' collectā. nō qꝺlibz
ecc̄lie mēbrū respicit: atq̃ vt tecū neruosus agā ⁊ argumētationibꝰ fortioribꝰ vtar
aut sacerdotes erāt ap̄li qn̄ mādatū hoc acceperūt. ⁊ ad id soli sūt obnoxij sacer-
dotes: aut adhuc erant laici. ⁊ tūc nō sumere tm̄ ƀ cōficere quoq̃ sacr̄m laicis est
p̄ceptū. Sȝ hoc tā vobis q̄ȝ nobis absurdū est. Ergo sacerdotes erāt ap̄li ⁊ sacer
dotes tm̄ p̄ceptio ligat. Galeth. At paulꝰ ad choꝝ. nō sacerdotibꝰ solū ƀ vniuer
se plebi clericis laicis maribꝰ feminis scribit. Eneas. Nō mādat illic paulꝰ. sed
dn̄i mādatū refert ⁊ rē gestā. ⁊ quō sacr̄m instituit dn̄s exponit. Cūq̃ nullus euā-
gelistarū verba illa hoc facite in meā cōmemorationē pꝰ cōionē calicis ponat. no
tādū est quō paulꝰ loquat̄. Quid ille post panē sacr̄m inquit hoc facite in meā cō
memorationē. post calicē aūt. hoc facite q̄tiēscūq̃ biberitꝭ i meā cōmemorationē
Addit̄ hic q̄tiēscūq̃ biberitis. Quid sibi vult hoc q̄tiēscūq̃ biberitꝭ inq̄t facite. h
ē qn̄ necessariū erit de calice bibere. Qn̄ cōficietis qn̄ sacrificiū offertis hoc facite i
meā cōmeorationē. Qꝺ solis sacerdotibꝰ cōuenit. Duobꝰ nāq̃ mōis hoc diuinis
simū sacr̄m cōsideramus. vt sacramentū solū vt sacrificiū ⁊ sacramentū. In sacri
ficio vtraq̃ species exigit̄. q2 imago est illius sacrificij. in quo xp̄s assistens pon-
tifex futuroꝝ bonoꝝ peramplius ⁊ perfectius. tabernaculū nō manufactū. id est
non huiꝰ creationis scip̄m pro nobis sacrificiū obtulit deo p̄ri in ara crucis. Ideoq̃
nō solū rep̄n̄tari dz xp̄s passus. ƀ etiā q̄ȝ passio xp̄i in qua sanguis fuit a corpe se-
patus referēda. In puro aūt sacramēto qꝺ ad s̄cificationē nr̄aȝ requirimꝰ: vt in-
uisibilis gr̄a sub visibili specie nobis tradat̄ sufficit rep̄n̄tatio xp̄i passi quē panis
spēs abunde refert. Quia ⁊ dn̄s grano tritici se cōparauit q̄ mortuus est: vt ml'tū
fructum afferret. Atq̃ vt altius de tanto sacramento loquamur. Triplex est ƒ vt

ait noster aquinas sanctus ⁊ ꝓfundissimus doctor)hui⁹ excellentissimi rei signi
ficatio triaꝗ̄ tp̄a respicit. Ex p̄terito significat nobis dn̄icā passionē vocat̄ ꝗ̄ sa-
crificiū. Ex p̄n̄ti refert eccl̄iasticā vnitatē ⁊ cōmunio dicit̄. Ex futuro p̄signat dei
fruitionē quā p̄stolamur in celis: ⁊ appellat̄ viaticū: quia viā prebet ad patriam: ⁊
ꝑm hoc etiā eucharistia id est bona gr̄a nuncupat̄. Et sacerdotibus quidē sacrifi
ciū cōuenit: ceteris ꝟo cōmunio atꝗ̄ viaticū in quib⁹ spēs panis est sufficiens si-
gnū. q2 ex multis granis cōficit̄ ⁊ pulchre denotat ecclesiasticā vnitatē: ⁊ illū pa-
nem angeloꝝ quo fruemur in celesti hierl̄m. Galeth. Multa ꝓuolui⁊ a' ꝓpo
site questionis statu lōge recedis. Hoc facite inq̄t dn̄s id est cōficite vt ego sacr̄m
sumite vobis: bibite ⁊ aliȷ̄s date hic nodus est hic vis. Eneas. Pulchre de nodo
locutus es. Nā tu nodū in sirpo queris. sed nō est hic nodus quē ferūt alexādrū
in curru gordiȷ̄ reperisse. quē cum soluere manu nō posset ense recidit. Facilis est
huius solutio nodi. Neꝗ̄ em̄ inquit dn̄s quō ego feci: sic vos facite. Sed hoc faci
te. id est hoc sacramentū cōficite in meā commemorationē. Q2 si notā p̄cepti sub il
lis latere verbis affirmas. Accipite ⁊ comedite ⁊ bibite. Dico ꝙ pri⁹ ad sacerdo-
tes mandata referri: q2 tunc apostoli sacerdotiū susceperūt. Ceterū sicut manda
tū illud. Euntes p̄dicate euāgeliū omni creature. Sic est istud. Suscepit ecclesia
non ab omnib⁹: sed ab electis ministris ac sacerdotib⁹ exequendū. Sic doctores
intelligunt verba dn̄i: sic sancta ecclesia docet. Q2 si xp̄s his verbis cōmunionē
calicis etiā laicis imperasset. non solū bohemis sed aliȷ̄s quoꝗ̄ gentib⁹ ꝑ tot an-
noꝝ curricula reuelatū fuisset. Sed nulla scola hoc sentit nulla ciuitas ꝓbat: nul
la extra bohemiā collegia tenent. Mirabile dictu est: si multa fercula ⁊ mixta cer
uisie vina ⁊ longissimi somni melius vobis scripturā exponūt ꝗ̄ ceteris abstinen
tie atꝗ̄ vigilie. Galeth. Male nos arguis. Nō em̄ nostrā sed apl̄oꝝ doctrinam
grecoꝝꝗ̄ sequimur. Eneas. At illi nō dixerūt dānatos esse populos qui de ca-
lice nō acciperent. Nec nos ad oīa tenemur que in ecclesia primitiua patres ege-
runt. Cōplurima illi que ad ꝑfectionis statū pertinebāt tāꝗ̄ perfecti obseruabāt
Nec em̄ quicꝗ̄ propriȷ̄ possidebant. Sed vt in actibus eoꝝ lucas ait. Oēs q̄ cre-
debant erant pariter ⁊ habebant oīa cōmunia possessiones ⁊ substantias vende-
bant ⁊ diuidebāt illa omnib⁹ prout cuiꝗ̄ opus erat. Nos aūt nō cogimur omnia
vendere: ⁊ tamē saluamur. Illi carnē cum sanguine non edebant nos comedim⁹
⁊ non damnamur. Illis vxores fuerunt nobis desunt ⁊ magis meremur. Illi po
pulum a cōmunione calicis non prohibebant: nos arcemus ⁊ meritum inde reci
pimus obedientes ecclesie que cōmunionē sub specie vini subtrahendam multi-
tudini monente spiritusancto decreuit: dicente apud iohannem dn̄o. Paraclitus
autē spiritussanctus quem mittet pater in nomine meo: ille vos docebit omnia ⁊
suggerat vobis omnia quecūꝗ̄ dixero vobis. Cum em̄ ex precepto xp̄i nō sit cōio
calicis in populo. Quis nō videt in hoc sicut in ceteris que domin⁹ expresse non
iussit ecclesie standū esse iudicio. Cūcta enim que sub precepto diuino non cadūt
regentis ecclesie sunt dispositioni cōmissa. Cuius mandata tanꝗ̄ diuina recipien
da sunt ⁊ omni deuotione cōplenda: quādo p̄cepto dei nō sunt aduersa: vel vtrū
sint aduersa non est certa cognitio. Sed nec tu tibi de grecia blandiaris: ꝗ̄uis em̄
nō errant greci vetustam consuetudinē obseruantes: non tamen vobis excusatio
est qui sub latinis nati educatiꝗ̄ moribus. laudatū: securum: purū ecclesie roma-
ne ritum: auctoritate propria reiecistis: ꝗ̄uis ordinationē eius siue consuetudinē
longo vsu probatā infringere peccatum transgressionis existat. Nec scio quid
vos in hac re grecam magis ꝗ̄ latinā ecclesiam imitari compellat. Latinus cer-
te senatus ⁊ mundius ⁊ rōnabilius ⁊ cautius agit ꝗ̄ grecus. Nam trib⁹ de causis
calicis potum plebibus interdixit. Prima ne rudis populus sub duplici solū spe
cie cōtineri xp̄m putaret. Altera ne qd̄ est liquidū multum attrectatū manibus
effūderet̄ in terrā. Queadmodū nuꝑ in praga factū referūt vbi puerulus vix an-
niculus ab vbere matris ad sanguinē dn̄i raptus calicē ex manu mini⁹ p̄siderāti

sacerdotis arripiēs: sacramentū sparsit in humū. Tercia vt impleret figura veteris legis. Que licet populo ministrari de sacrificio iuberet: libamina tñ solis sacerdotib⁹ leuitisq; reseruat. Quid est grecā ecclesiā tantope laudatis. An nō latinā ecclesiam multo florentiorē eē q̃ grecā cernitis: ⁊ nr̃am longe lateq; dn̄antē. Illā machometi cultorib⁹ seruientē. hanc vno sub capite gubernatā: illā multis scismatib⁹ implicatā: hāc tēplis sublimiorib⁹ exornatā: illā omni splendore nudatam: hanc semper recta dogmata p̄dicantē: illā sepius errori cōsencientē. Nolo cū cicerone dicere. Romanis aut nihil a grecis suscepisse: aut ab eis recepta fecisse meliora. Laudo ⁊ magnifacio grecos ex quo℞ fontib⁹ nr̃i maiores hausere doctrinā. Sed cōsenuit grecia. frigida est ⁊ nō habet qui calefaciat eā. Facta est sub tributo domina gentiū ⁊ que fuit asiano℞ magistra: nūc est discipula latino℞. Quid est qđ vos bohemos sub norma latina nutritos in cōione calicis grecari cōpellit. Cur nō ceteras quoq; greco℞ obseruantias amplectimini. Cur nō panē fermētatū ɔsecratis. Cur religiōes monacho℞ quas illi recipiūt aspernamini. Cur vestis ornatus vt illi sacrificantes nō recipitis. Cur nō cōiugio copulamini q͛ cū greca potestis ⁊ cū primitiua ecclesia facere nō decet. Vos partim grecos partim latinos esse: aut calidū fieri oportet aut frigidū. Sȝ agite qđ in rem vestrā est. Nolite plus sapere q̃ oportet. Audite docentē matrē. Amplectimini legē ecclesie q̄ sancta est ⁊ honeste condita. Nolite putare sp aplos aliosq; xp̄i discipulos cōionem calicis accepisse: q: post xp̄i passionē de calice rarus: de pane frequēs hī sermo. vt est illud. Cognouerūt eū in fractione panis: ⁊ in actib⁹ aplo℞. Frangētes circa domos panē. Et iterū p̄seuerātes in fractione panis. Quib⁹ in locis nullā repimus de vino mentionē. Sed nec moueri debetis q͛ nōnulli doctores de cōione sacrali loquētes illāq; populo suadētes iohis v̄ba recipiūt. Neq; eñ ꝓpterea illi⁹ loci vl̄ talis verus est ⁊ ꝓpri⁹ intellectus. Sed ex quadā sīlitudine ɔsonātiq; rōne trahit inde sensus magis q̃ ducit. Et lȝ doctorib⁹ oratorio more loquētib⁹ nūc figuris: nūc trāslationib⁹ vti: ex quo fit: vt sepe de signo loquētes trāseāt ad signatū. Sȝ plurimū interest an determinādo docentes an p̄suadēdo cōmouētes loquantur. Et aduertendū est q͛ ⁊ si pleriq; doctores incident verba iohannis ad sacramētū altaris referāt: in cōtinua tñ expositione nullus id agit. sicut in libro quē de textura euāgelio℞ scripsit zacharias chrisopoletan⁹ affirmat. Qđ aūt de leonis decreto cōmemorasti. nihil impedit nr̄i ꝓpositi cursum. Nāq; cū manichei leone sedente xp̄m nō vero corpe sed fantastico ⁊ sine sanguie vestitū p̄dicarēt: neq; resurrectionē ei⁹ crederēt: neq; diē dn̄icū sanctificarēt. Sumētesq; xp̄i corp⁹ sub specie panis vt suū palliarēt errorē. potū calicis renuerunt. Obuiaturus tāte neq̄cie pontifex statuit vt qui sub vna specie cōicasset ab altera nō abstineret. Sic plurima sepe statuta sūt ex cā: ex p̄sona: ex loco: ex tpe q̄ ɔsiderare oportet q̄ de illis iudicant ne pri⁹ inculpēt q̃ intelligāt: pri⁹ arguant q̃ sensu p̄quirant. At cū hodie ali⁹ sit rerū status. Cū vr̄i nr̄iq; ꝓgenitores sub vna specie cōicauerint. cū multi doctores ab ecclesia recepti ⁊ in cathalogo scō℞ cōscripti miraculis choruscātes retinēdū plebi calicē dicāt. Cū latina eccl̄ia id seruet doceat mādat. Suadeo vt vos illi obtempetis: custodiatisq; legē matris. vt addat̃ gr̄a capiti vr̄o ⁊ torques collo vr̄o. Sicut salomonis v̄ba ꝓmittūt his que sunt matribus obsequētes. Nicolaus. Est ne vllū aplice sedis aut generalis ɔcilij decretū q͛ laicos sub vtraq; spē cōicare ꝓhibeat. Eneas. Vultis obtempare si decretū ostendo. Nicola⁹. Obtēperabim⁹ si nō erit legi diuine cōtrariū. Eneas. Lex diuina nulla ē cui talis sanctio possit eē contraria. Nicola⁹. Tibi sic videt̃ nobis longe alia sn̄ia est. Eneas. Vos cōionē duplicis speciei de p̄cepto dn̄i dicitis. Nos cōtra. Cui magis credendū est: vobis an sedi romane. Nicola⁹. Ei credendū ē cui scriptura diuina suffragat̃. Eneas. At vos dicitis legē diuinā sentire vobiscū. Nos ɔtra q̄d mō. Nicolaus. Qui v̄bis diuinis legis ꝓpinquior est: hāc fidem digniorē puto. Eneas. Quid si est hoc dubiū. Quis obtinebit. Nicola⁹. Xp̄s dn̄s iudicabit. Eneas

Nullū ergo vt intelligo iudicē: nullū ĩ terra ſuꝑiorē vultis q̃ res dubias diffiniat
Sic neqꝫ romanū pontificē caput eſſe xp̃iani populi creditis. neqꝫ militantē ec/
cleſiā honoratis: q̄uis eſt magiſtra fideliū: doctrix veritatis: inimica mēdacij: ma
ter noſtra que nos xp̄o regenerauit ⁊ alit atqꝫ nutrit in fide. Oꝫ ſi vos aliud non
moueret: veſtra vos paucitas exterrere deberet. Quot em̄ eſtis qui aduerſus vi/
uos innumerabiles ⁊ mortuos infinitos linguas acuitis. Tota xp̃ianitas contra
vos eſt. ⁊ tamen a ſnīa non receditis. Que ſi vera eēt omnes noſtri ꝓgenitores
cū diabolo ⁊ eiꝰ angelis arderēt: qui calicis expertes fuerūt. Nā regnū hoc poſtq̄
ſacramentis eccleſie relictis idolis iniciatū eſt: ſemꝑ aplice ſedis ritu cōicauit: ex/
ceptis paucis annis eui nr̄i. in quo monitore Johanne huſs atqꝫ Hieronymo ab
eccleſie vnitate receſſiſtis. Galeth. Arguis paucitatē noſtrā: ſed xp̄s aduerſus
multitudinē iudeoꝝ paucis diſcipulis circūdatꝰ ꝑdicare nō timuit nec multi erāt
iudei cōſiderata gētiliū multitudine qn̄ legē acceperūt moſaicaꝫ. Eneas. Xp̄s
deus ⁊ homo dn̄s ⁊ mgr̄: nouā daturus legē in mūdū venit redēpturuſqꝫ populū
Qualis cōꝑatio lucis ad tenebras. Terre ad celū. Xp̄i ad belial. Nō tn̄ dn̄s ſine
miraculis creditus eſt: neqꝫ moyſes abſqꝫ ſignis legē tulit. Ad vos q̃ ſigna facitis
vt vr̄e paucitati credamꝰ: vobiſcūqꝫ ſimus. Galeth. Generatio praua ⁊ adulte
ra ſignū querit. Nos paucitatis nr̄e tutorē xp̄m habemꝰ: q̃ apud euāgelium dicit
Ubicūqꝫ fuerint duo aut tres collecti in noīe meo: ego cū eis ſum. Nō indigemꝰ
humano fauore qui ducimur celeſti ductore. Eneas. Apud ciprianū martyreꝫ
his ſororia verbis nōnulli iactabāt. Quibus ille ſic rn̄dit. Corruptores euangelij
atqꝫ interpretes falſi extrema ponūt ⁊ ſuꝑiora ꝑtereūt. partim memores partim
ſubdole cōprimētes vt ipſi ab eccleſia ſciſſi ſunt: ita capituli vniꝰ ſententiā ſcindūt
Dn̄s em̄ cū diſcipulis ſuis vnanimitatē ſuaderet ⁊ pacē. Dico inquit vobis: quo
niā ſi duo ex vobis cōuenerint in terra de omni re quācūqꝫ petieritis ꝯtinget vo/
bis a patre meo qui in celis eſt. Ubicūqꝫ em̄ fuerint duo vel tres collecti in nomi/
ne meo ego cū eis ſum. Oſtēdens non multitudini ſed vnanimitati deprecantiuꝫ
plurimū tribui. Si duo inquit ex vobis cōuenerint in terra vnanimitatē prius po
ſuit. cōcordiā pacis ante ꝑmiſit: vt cōueniat vobis fideliter ⁊ firmit̄ docuit. Quō
aūt pōt ei cū aliq̊ cōuenire q̃ cū corꝑe ipſiꝰ eccl̄ie ⁊ cū vniuerſa fraternitate nouꝰ
venit. Notate verba ⁊ ſignate myſteria. Nō eſt cum eis xp̄s q̃ ab eccl̄ia recedūt.
In vna eccl̄ia fuimꝰ oēs: priꝰ vna fides: vnꝰ deus: vnꝰ ritus ⁊ vobis ⁊ nobis erat.
Nō nos a vobis: ſꝫ vos a nobis receſſiſtis: faciēteſqꝫ vobis cōuēticula diuerſa: pe
grina dogmata recipiētes. q̃ nō audiuerāt patres nr̄i veritatis caput atqꝫ originē
reliquiſtis. Qꝫ ſi xp̄i pn̄tiā cupitis ad ſponſaꝫ eiꝰ redeundū eſt. Galeth. Nos in
eccl̄ia ſumꝰ neqꝫ ab illa receſſimꝰ vnq̄ꝫ. Trāſire aūt ad vos dū xp̄i legē violat nul/
la rō ſuadet. Quia nūq̄ꝫ myſtico xp̄i corpori iūgit̄. q̃ ab eius euāgelio ſeꝑatur. ſed
cur nobis retices. ſi qua eſt ꝯſtitutio q̃ ſumere calicē vetat. Eneas. Quia nolui
ſtis obediētiā polliceri. Sed dicā tn̄. ego ita vos peritos arbitror vt ꝯſuetudineꝫ
vniuerſalis eccleſie nō minoris efficatie cenſeatis q̄ꝫ ſcriptā legē qꝛ vis legis ex cō
ſenſu reſultat. Cōſenſus aūt minor nō ineſt ꝯſuetudini q̄ꝫ legi cōſcripte. Nā ꝯſue/
tudinē longus ⁊ approbatꝰ vſus inducit. Que nullius impedimenta clamore: di/
uino magis q̄ꝫ humano videt̄ recepta cōſilio. leges aūt q̄uis dei nutu decerni cre
dant̄: ſepe tn̄ vel populi vel ſenatus magna parte diſſentiente tradunt̄. Ob quaꝫ
rem non minus plectendus eſt vetuſte conſuetudinis q̄ꝫ ſcripte legis preuarica/
tor. Cū igit̄ iā pluribꝰ ſeculis obſeruarit eccleſia ne plebes de calice biberēt: dece/
bat ⁊ vos bohemos huiꝰ obſeruantie tāq̄ꝫ paterne legis emulatores exiſtere: q̃ ſi
cut ante dictū eſt: neqꝫ noui neqꝫ veteris teſtamēti codicibꝰ aduerſat̄ ſed rōne ma
gna ⁊ honeſtate ſubnixa eſt. Uerū qꝛ ſcripti decreti ſanctionē requiritis: nō fru/
ſtrabor expectationē vr̄am. Euoluite conſtantieñ. concilium atqꝫ eius acta ꝑcq̄
rite. Conſuetudineꝫ quam modo expoſui ⁊ approbatam ⁊ pro lege rectam ⁊ ſcri
pto firmaꝫ reperietis. In baſilea quoqꝫ dum generalis ſynodus illic erat: poſtq̄ꝫ

exacte visa sunt ⁊ diligēter excussa sacrarū testimonia lrarū: magnoꝝ cōcilioꝝ de-
cretis: ac sanctoꝝ patrū ⁊ illustriū doctoꝝ traditionibꝰ enucleate pensatis: decre-
tū ꝓmulgatū est: quod apte declarat fideles laicos siue clericos cōicantes ⁊ nō cō
ficiētes ad suscipiendū sub specie panis ⁊ vini diuinū eukaristie sacrm̄ ex ꝓcepto
dn̄i nō esse astrictos. In cuiꝰ fine subiūgit. Laudabilis q̄z ꝯsuetudo cōicādi laica
lē populū sub vna specie ab eccl'ia ⁊ scis patribꝰ introducta: ac hactenus diutissi-
me obseruata ⁊ a doctoribꝰ diuine legis sanctaꝝ scripturā atq̄z canonū multā pe-
riciā habentibꝰ: iā lōgo tp̄e cōmendata ꝓ lege habēda ē. Nec alicui licitū ē eā re
probare: aut sine auctoritate ecclesie ipam imutare. Sic ergo ⁊ scripta cōciliorū
habetis decreta ⁊ vetustū eccl'ie ritū. Galeth. Pōt eccl'ia vel cōciliū q̄ xp̄ꝰ insti-
tuit sacramēta ꝑuertere. Eneas. Nō pōt. Galeth. At sacramētū hoc sub spe
cie panis ⁊ vini xp̄s istituit. Cur ꝑuertit eccl'ia q̄ panē solū ad laicos defert. Ene
as. Nō ꝑuertit ecclesia sacrm̄ sed ritum mutat. Que sunt eīm de necessitate sacra-
mentoꝝ imutabilia ꝑseuerant. Que circa ritum sunt imutare eccl'ia pōt. Cuiꝰ po
testas nō minor est hodie q̄z sub apl'is erat. Ptās aūt ⁊ administratio eccl'ie sicut
doctores tradūt: tribus in rebꝰ cōsistit. In ordinibus diuersoꝝ p̄latoꝝ. In admi
nistrationibꝰ sacramētoꝝ. In diuersis p̄ceptis subditoꝝ. Ob quā rē nō sine rōne
putauit doctor insignis aquinas. in arbitrio esse ecclesie diuersos gradus p̄latorū
instituere ⁊ institutos pro reꝝ diuersitate vel tēpoꝝ amouere. Sic subdiaconi sūt
ordinati: quos ecclesia primitiua nesciuit. Sic p̄lati p̄sbyteris ep̄i quos olim hie-
ronymus equalis fuisse ptātis affirmat. Sic cardinaliū sacer senatus inuentus:
ecclesie magnū decus ⁊ stabile firmamentū. Pōt etiā ecclesia in administratione
sacroꝝ abolitis prioribꝰ nouos ritus inducere ⁊ cerimonias nouas. Qua dere lz
dn̄s discipulos suos facta cena cōicauit: ecclesia tn̄ neq̄z p̄rāsos neq̄z cenatos fra-
tres: nisi necessitatis cā tantū sacramentū ꝑmittit assumere. Rursus quoq̄z q̄uis
amictus linthea xp̄s. quotidianaq̄z veste indutus. hoc sacramentū instituerit: di
xitq̄z paucissima verba. ecclesia tamē ob eius reuerentiā ⁊ ornamenta vestimen
toꝝ sacerdotibꝰ dedit: ⁊ missarū solēnia ꝓphetaꝝ ⁊ apl'oꝝ lectionibꝰ ⁊ deuotis ora
tionibus adornauit. Sic eīm in veteri lege rubricatas pelles ⁊ rudia tabernaculi
sacra sublimis gloria templi secuta est. Sic ⁊ in nouo testamēto post illa ecclesie
primitiue rudimēta pedetentim splendor in cultu diuino ⁊ ritus sacramentoꝝ ex
politior ⁊ maiestas sacerdotij maior successit. Tercio loco pōt ecclesia statuta ⁊
ordinationes patrū que de moribꝰ agūt: ꝓut loco tp̄i ⁊ ꝑsonis viderit ꝯuenire im
mutare ⁊ abrogare: sicut ⁊ paulo diximꝰ. Sed q̄ntū ad sacramētū ꝑtinet qđ neces-
sariū est tolli nō pōt. qđ necessitati nō subest ⁊ variari pōt ⁊ tolli. In eukaristia vo
sicut ante ꝓlatū est nō est vsus vtriusq̄z speciei populo necessariꝰ: adimi ḡ altera
spēs nō inepte potuit: quia nō est hoc sacramentū variare ꝫ vsum. Galeth. Sa
cramentū est sub specie vini quis neget; ergo qui vini speciē tollit: sacramentū tol
lit. Eneas. Haud recte infers. Septē sunt ecclesie sacramenta ⁊ si vos q̄nq̄z tm̄
recipitis. ex his vnū est eukaristia p̄cellentissimū ⁊ maximū hoc semꝑ integrum: ⁊
vnū est siue sub vna specie sumit̄ siue sub duabus: ⁊ licet mille ꝑticule panis fiant
viniq̄z totidē: vnus tamen est vbiq̄z totus ⁊ integer christus. Nec subtracta vi-
ni specie subtrahit̄ sacramentū. q2 totuz in altera sumit̄. Recte igit̄ ⁊ sanctissime
romana ecclesia in huius obseruantia sacramenti sese habet. Quibus ex rebus si
cōsolatione sp̄ūs cupitis: si quietem amatis: si veritatē queritis: si lucrifacere ani
mas vultis: sedē ap̄licam audite: sequimini traditiones eius: honorate illam qm̄
sancta est immaculata sponsa xp̄i: colūba pura ⁊ albissima: ex cuius ore felicis ra-
mus oliue dependet: qui pacē hōibus pollicet̄: sup̄bis bello minat̄. Finitis ser-
monibus istis assurrexit vnus de primoribus thaboritarū ⁊ animo satis inflato.
Quid tu nobis inquit apostolicā sedē tot verbis amplificas. Nos papā ⁊ cardi-
nales auaricie seruos nouimus: impatiētes: inflatos: tumidos: ventri ac libidini
deditos: ministros scelerū dyaboli sacerdotes ⁊ antixp̄i p̄cursores quoꝝ deꝰ vent̄

est pecunia cełū. Erat hic bō ventrosus crassus ⁊ multo abdominē pinguis: quē
cū asperissem admoui ventri eiꝰ leuiter manꝰ ac subridens. Unde inquā tumor h
vētris est. Cur te ieiunio maceras ⁊ affligis inedia. Riserūt oēs magnisꝫ illuꝫ ca
chinnationibꝰ exceperunt. At ego cū aīaduerterē sacerdotes illos magis studio
cōtradicendi ꝙ̄ voto discendi ad me venisse. posui modū verbis meis subtrarīꝫ
disputationi pedē. Intellexi eñ qꝛ faciliꝰ ⁊ leuiꝰ esset turbulēti maris cōcitos flu
ctus clamoribꝰ retundere: ꝙ̄ illoꝝ rabiē sermonibꝰ cohercere. Nā labor irritus ⁊
nulliꝰ effectꝰ est offerre lumē ceco: sermonē surdo: sapiētiā bruto. Cōuersus tamē
ad eos dixi. College mei pꝛāsi sūt: ⁊ itineri se accingūt. hora est vt a vobis recedaꝫ
satis diu simul disputauimꝰ. Uos tñ vt video nec meis verbis fidem p̄betis: nec
ego vr̄is argumētationibꝰ moueor: remaneamꝰ oēs qđ ante fuimꝰ. Existimaui h
priusꝙ̄ inciperē: nolui trāsilire vt mea taciturnitas opinionū vr̄arū fieret auctori
tas. Nec q̄s post hac diceret: fuit apud thaboritas senen̄. ep̄s nec q̄cꝙ̄ aduersus
illoꝝ sniam dixit. aut eos vera sentire putauit: aut eoꝝ argumēta posse supare dif
fisus ē. Or si nihil aliud v̄ba nr̄a fecerūt: hoc tñ p̄stāt ꝙ me vr̄is opinionibꝰ aduer
santē oēs q̄ astāt intellexerūt. Uos tñ ampliꝰ ⁊ fortasse meliꝰ cogitabitꝭ. Tūc illi si
tp̄s eēt afferemꝰ huc libros ostēderemusꝫ tibi: qꝛ xp̄i sequaces ⁊ legis dei zelato-
res sumꝰ. Sꝫ vale. Ad q̄s ego. Nec vobis nec mihi ociū est: valete. Atꝫ hoc mō
a me eos dimisi ⁊ exeūte dn̄o de rosenberg cū eo soboslaniā veni atꝫ inde curnaꝫ
insulā ⁊ seniorē de rosenberg dn̄m petiui. videbat̄ mihi vltra sauromathas ⁊ gla
cialē occeanū fuisse. inter barbaros. int̄ antropofagos. aut int̄ mōstruosas indie
libieꝫ gentes: nec sane in omni terra quā circuit amphitrites. gens nulla est mō
struosior thaboritis. Ethiopes eñ quosdā ⁊ scitas ⁊ trapobanas corpis vicio mō
struosos aiunt. Thaboritas v̄o deprauate mētis vicia ⁊ innumerabiles aīe macu
le mōstruosos efficiūt. Ad quos oēs hereses migrauere. q̄s ab initio nascētis ec-
clesie vsꝙ̄ in hūc diē pestifera ingenia seminarūt. Sūt ibi nicolaite. sūt arriani: sūt
manichei: sūt armeni: sūt nestoriani: sūt berēgarij: sūt paupes de lugduno. Preci
pui tñ apud eos waldenses habent̄ vniꝰ xp̄i vicarij ⁊ ap̄lice sedis inimici. q̄ dum
frena supioritatis abijciūt: libertatēꝫ p̄dicāt. necessariū est vt oēs errores admit
tāt. A q̄bꝰ duꝫ exiuisseꝫ. ex inferiori videbar inferno reuersus. Nec me priꝰ ad su-
peros recepisse putaui ꝙ̄ budwiseos atꝫ vlricū de rosenberg ꝯueni: Nā ⁊ bud-
wisei nullis heresibꝰ inq̄nati sūt. ⁊ vlricꝰ acerrimꝰ hostis hereticoꝝ verꝰ ecclie filiꝰ
inter alios bohemie p̄ncipes q̄ fidē catholicā v̄bis armisꝫ tuent̄: anterior est di-
gnꝰ quē sedes ap̄lica int̄ caros habeat ⁊ int̄ p̄mos honoret. Scripsi hec tue p̄stabi
litati festino ⁊ currēti calamo: Properante nāꝫ romā iohe meo quē ꝓhe nosti: ma
lui te q̄ mihi in hac via ꝯtigerāt vtcūꝫ narrata cognoscē ꝙ penitꝰ ignorare. Res
altas de fide disputātes ⁊ archanos scripture sensus attingē p̄sūpsimꝰ. Scio qꝛ
nō defuerūt ineptie. Nā rudē ⁊ inexptū tyronē hec me pugna suscepit. Sꝫ nolui
latrātes impune lupos abire: nolui deserere veritatē: nolui ecclie deesse: ⁊ qm̄ im
peritie mee tenebras nō ignoraui: supne claritatis lumē intrepidus expectaui: ia
ctaui sup dn̄m curā meā ⁊ ipse adiuuit: sensi diuinitꝰ assistentiā. naꝫ verba nescio
quō suapte fluebāt. quibꝰ miseri thaborite miserabiliter p̄mebant̄ benignꝰ ⁊ mi-
sericors dn̄s: qui nec peccatoꝝ voces obaudit. Credo ⁊ certus suꝫ qꝛ non mea vi
ta: sed mea fides meruit audiri: ne thaboritarū elenchis inuoluerer aut sophisma
tibꝰ caperer: vtcūꝫ res acta ē. Scio me pl̄a tūc dixisse ⁊ minimo scripsisse digna
correptione. Sꝫ q̄ tūc dixi corripi nequeunt. qꝛ semel emissum volat irreuocabile
verbum. Que nūc scribo facile poterunt emendari priusꝙ̄ edant̄. Ideo te per ve
terem beniuolentiā ⁊ quam mihi semper ostendisti charitatē precor te ⁊ oro huic
opusculo vt tuā limā summamꝫ manū admoueas. Neꝫ prius in lucem sinas
exire ꝙ̄ tuo fuerit acri ⁊ graui iudicio comprobatū. Uale nostri memor ⁊ amans
Quando deus ⁊ fata volent veniemꝰ ad te. Ex noua ciuitate. xij. kl̄. septembris.
Sub anno dn̄i. M. cccc l.

Oratio enee de cōstantinopolitana clade ⁊ bello cōtra thurcos cōgregādo.

Epistola .cxxxi.

Constātinopolitana clades reuerēdissimi patres. Illustrissimi principes: ceteriqꝫ viri genere ⁊ doctrina pstabil̄es: q̄ꝫ thurcoꝝ grādis victoria. Grecoꝝ extrema ruina. Latinoꝝ sūma īfamia fuit: vnūquēqꝫ vr̄m vt arbitror tāto magis angit magisqꝫ cruciat: quāto ⁊ nobiliores estis ⁊ meliores. Quid em̄ viro bono ⁊ nobili magis congruit: q̄ꝫ curā gerere fidei orthodoxe: fauere religioni xp̄i nomē saluatoris pro sua virili magnifacere atqꝫ extollere. Sed amissa nūc cōstantinopoli tanta vrbe in ptāte hostiū redacta: tanto xp̄ianoꝝ sanguine fuso tot animabꝰ in seruitutē abductis: vulnerata est miserabiliter catholica fides. Cōfusa turpiter nr̄a religio: xp̄i nomē dānificatū nimis atqꝫ oppressuꝫ. Neqꝫ si verū fateri volumꝰ: multis ante seculis maiorē ignominiā passa est q̄ꝫ modo xp̄iana societas. Retroactis nāqꝫ tpibus in asia atqꝫ in aphrica: hoc est in alienis terris vulnerati fuimꝰ: nūc vo in europa id est in patria in domo ꝓpria. In sede nr̄a pcussi cesiqꝫ sumus. Et licet dicat aliq̄s ante plurimos annos: ex asia thurcos in greciaꝫ transiuisse. Thartaros citra thanaim in europā cōsedisse. Saracenos herculeo mari traiecto hispanie portionē occupasse. nunq̄ꝫ tn̄ aut vrbē aut locū amisimꝰ in europa. qui cōstantinopoli possit equari. Est em̄ ciuitas illa totiꝰ terre q̄ cōmode colit̄ pene centrū. Portūqꝫ hꝫ ⁊ amplissimū ⁊ tutissimū: in quo nō dicā naues sꝫ numerose classes armari sustentariqꝫ possūt: atqꝫ inde p bossoꝝ: hinc p hellespōtū ad oīa mediterranei maris siue tuēda siue vexāda littora trāsmittit. At hic locus tā cōmodꝰ tā vtilis tā necessariꝰ nobis tacētibꝰ: ne dicā dormiētibꝰ amissus xp̄o saluatori: lucrifactus machometo seductori est. Quid q ibi ex duobꝰ imꝑatoribꝰ xp̄ianis alter occisus est. Nōne ex duobꝰ xp̄ianitatꝭ oculis alteꝝ erutū: ex duabus manibꝰ alterā amputatā dicere possumꝰ. Addite q ex quatuor sedibꝰ illis patriarchalibꝰ p̄mis ⁊ p̄ncipalibꝰ: q̄bus veluti solidissimis basibꝰ xp̄iana subnixa fides ī oēm terrā ramos suos extēdit. Maiores nr̄i duas sil'cū hierosolymitana p ignauiā atqꝫ secordiā pdiderūt: nos terciā ⁊ illā quidē cui oēs prutení: multi ad boreā multi ad orientē: thanaim iacētes populi seruiebāt. nō minori desidia: maiori tn̄ infamia ꝓrsus amisimꝰ. Nimirū principes si doletis oēs ac de tanto xp̄ianitatis vulnere: quo cecidisse grecos: supasse thurcos: ꝯfusos eē latinos aiaduertitis: cōsternati atqꝫ attoniti estis. Sꝫ nō est minor diui cesaris friderici dn̄i nostri gloriosissimi q̄ꝫ vester meror. Vidissetis eū cū tanti mali factus est primū certior: in cubiculo flentē: in aula mestū: in ꝯsilio solicitū: in ecclesia supplicē: in quouis loco turbatū ⁊ anxiū. Verū cū res xp̄iane nō tam dolorē ⁊ lacrimas: q̄ꝫ vigorē ⁊ arma requirent. (Nā thurci maiora indies mala minant̄) operepciū existimauit sua serenitas: tum principū: tuꝫ ciuitatū accersiri conuentū. in quo de tuēda xp̄iana republica ꝯsilia cuperent̄. Nā priusq̄ꝫ incipias cōsulta ⁊ vbi cōsulueris mature facto opus ē. Fuit itaqꝫ cōciliū apud ratispanā cōuocatū. que ibi gesta sunt oēs tenetis Ex auctoritate illiꝰ cōgregationis hic nūc cōuentus habet̄. Cur non fuerit apud nurēbergam indicta cōuentia: ⁊ cur nequiuerit ad hec negocia cesar ascēdere. satis his diebꝰ expositū est. Ille quidē ꝓ tanta xp̄ianitatꝭ necessitate in hoc cōuentu minime defuisset: si domū tutā relinquere potuisset. Sed cū eiꝰ desideriū ab his impediret̄. quibꝰ nō tam pax ⁊ ociū q̄ꝫ cōtentiones ⁊ bella sunt vsui misit hosce p̄stantissimos ⁊ celeberrimos legatos: qui suū locū tenerēt. suasqꝫ vices implerent cū plena ⁊ ampla ptāte. siue res imperij siue cōe fidei tuēde negociū tractare libet presto erūt. Ceteꝝ qꝛ sup articulis ratispane meditatis: hec potissimū cōgregatio ꝯsultura est. vosqꝫ cesaris animū circa illos cognoscere cupitis. que sit eius mens que sententia: que voluntas. aperire me nunc collegarū meoꝝ auctoritas iubet. Ego qui malo p obedientiā parū prudēs q̄ꝫ per cōtumaciā videri sapiens. onus meis humeris pene intollerādū subiui confisus in eius auxilio qui victimis obedientiā pretulit. Nec timeo sub tanto fasce deficere: quādo presto sunt qui cadēti

mihi manū porrigant. Pareo quoqꝫ in hac re tanto libentius: quāto ⁊ cōspectuꝫ
vrm frequentiorē intueor: ⁊ mihi benigniorē autumo. Nec ego de oībus articulis
verba faciā: sed illum qui est principalissimꝰ aggredior: hoc est an ꝯtra thurcos: ꝙ
cōstantinopolim ꝑ iniuriā inuaserūt: nobilitatē cū principe grecoꝝ occiderūt: sa-
cra nr̄a oīa polluerūt. ⁊ vltra vincula verbera cedes xp̄ianis omnibus minitant̄:
sit bellū suscipiendū. Quo ꝑsuaso quantas habere copias necesse: quō legēdi mi-
lites. que stipendia danda. que priuilegia cōcedenda: vnde cōmeatus habendi: ꝙ
bellica instrumēta paranda. quo tp̄e qua via sit eundū facile cōcordabimꝰ. Capi-
taneū quoqꝫ seu belli ducem quē pristi romanoꝝ imperatorē appellare consueue-
runt: non erit arduū nominare. Neqꝫ dubitabitis illum eligere in quo sit scien-
tia rei militaris eximia: virtus excellens: autoritas euidens: presumpta felicitas
qui sit laboriosus in negocijs. fortis in periculis. industrius in agendo. celer in cō
ficiendo: cōsultus in prouidendo: qualem reperiri apud vos minime dubitaue-
rim. Nec de pace domi tuēda multū laborabitis. si foris bellū gerere decreueritis
vt postea suo loco dicemꝰ. Intelligitis iā principes orō mea quibꝰ in rebꝰ radices
agat. ⁊ ꝙ sit cā in manibꝰ videtis de bello gerendo tota cōsultatio est. Ego ꝙ nōie
cesaris bellū venio suasurus: nequaqꝫ hoc oneris accepissem. nisi rē dignā vr̄a v-
tute. vr̄a nobilitate. vr̄aqꝫ natione. manifestissime priꝰ intellexissem. Agite igit̄ au
dite ⁊ cognoscite an bellū hoc ꝓ fide vr̄a xp̄iana suscipe debeatis. Ois senatus
oisqꝫ populus cui bello gerēdo ꝯsultatio est: clarissimi p̄ncipes tria diligent̄ ac ri-
gide ⁊ presse discutere debeatis. ne quid agat cuiꝰ deniqꝫ penitudo sequat̄. Turpe
est em̄ vt scipionis ꝓuerbiū fuit: postqꝫ erratū est dicere non putarē. Bellū ꝙ ge-
sturus primo querat an sit iustū. secūdo an vtile. tercio an facile. Nisi em̄ hec tria
cōcurrāt. nō est cur bonis atqꝫ prudentibꝰ viris belligerēduꝫ sit. Discutiamus ⁊
nos hec ex ordine principes. Ac primū de belli iusticia cognoscamꝰ. Bellū quod
ꝓ tuēda religione. ꝓ saluāda patria: ꝓ cōseruandis socijs: ex auctoritate supioris
gereret̄ nemo vnqꝫ veteꝝ reputauit iniustū. Hinc moysi. hinc iosue. hinc saulis.
hinc dauidis: hinc machabeoꝝ ꝓlia cōmendant̄. Hinc illi demoscenis clamores
qbꝰ plenū exultabat apud athenas theatrū in marathone in arthemsio in salami
na ꝓ patria defunctos cōmēdant. Hinc ex romanis oracij: decij: fabij: ⁊ alij pene
innumerabiles celebrant̄. qui ꝓ salute suoꝝ ciuiū se deuouere. Hinc ex vr̄is ger-
manis karoli: rolādi: raynaldi: cōradi: ottonis: henrici: friderici: eternis p̄conijs
extollunt̄. Qui ꝓ tutādis xp̄ianoꝝ finibꝰ: maximis se ꝑiculis obiectarūt. Nūqꝫ
tn̄ vr̄is ꝓgenitoribꝰ tā iusta pugnādi cā. qꝫ vobis obiecta est. Nūqꝫ illi tā atroceꝫ
iniuriā taminsignem cōtumeliā ab infidelibꝰ acceperūt. quēadmoduꝫ ꝑpessa est
hec nostro tp̄e xp̄iana cōitas. Repetēda est breuiter hoc loco cōstantinopolitana
calamitas. Si em̄ ⁊ iniurie magnitudo nocior ⁊ belli iusticia manifestior erit. nul
la pulsatus iniuria machometus. Sic em̄ vocat̄ qui thurcis impat. Bellum gre-
cis indixit. Cōstantinopolim obsedit. ac male defensam expugnauit. Ubi cōstan-
tinus grecoꝝ impator intrantibꝰ vrbem thurcis in extremo patrie sue ꝑiculo for-
tissime pugnans obtrūcat̄. Caput eius lancea infixum spectaculo fert̄. Fit mise-
randa grecoꝝ cedes. occidunt̄ nō solū qui se tueri conant̄. verūetiā ꝙ ꝓtectis ar
mis sese dedunt. Nec ego hoc magni duco in ip̄o furore p̄mi introitus trocidatos
eē qꝫplurimos. Illud horreo illud abhominor illud oīno detestor. Capta ciuitate
depositis armis: cōiectis in vinculis ciuibꝰ. tuꝫ maxime seuituꝫ est. tū filij añ ora
parentū occisi. tuꝫ viri nobiles velut bestie mactati. tuꝫ sacerdotes laniati: tū mo
nachi excarnificati. tū sacre virgines incestate. tū matres ac nurus ludibrio habi-
te. O miserā vrbis faciē. O infelicē populū. O sceleratū machometū. Quis talia
fando temperet a lacrimis. oīa luctu plena cede cruore. cadaueribus erat cerne-
re. Machometus ip̄e terribili facie tetris oculis terribili voce crudelibus verbis
nephādis nutibꝰ homicidia mādat. nūc istū nūc illū ad cedē poscit: manus i san
guine xp̄ianoꝝ lauat. Oia fedat. omnia polluit. Templa dei nostri pseudo pro-

ꝓhete tradunt̄: diuina altaria ꝑterunt̄. Ossa martyrū ⁊ alioꝝ scōꝝ iam cum xp̄o
regnantiū. aut porcis aut canibꝰ obijciunt̄: frāgunt̄ statue: picture delēt̄. Nec ma
tris dn̄i regine celoꝝ gloriose marie virginis imagini parcit̄: qñ ⁊ ip̄m saluatoris
xp̄i crucifixi simulacrū cū magno clamore: maiori irrisione p̄cedentibꝰ tympanis
ac tubis in castra defert̄: huc atqꝫ illuc rapit̄ cōspuit̄: luto ꝓuoluit̄. O nephas in-
expiandū. O ignominiā xp̄iane gent̄. O dedecꝰ nr̄i nois sempiternū. Huic signo
in quo redēpti ⁊ saluati sumus: thurcoꝝ fetidū genꝰ illudit: ⁊ quasi nos signum
nō signatū colamꝰ. Hic est inq̄t xp̄ianoꝝ deus. Sentio qꝛ cōmouemini principes
duꝫ saluatoris iniuriā refero: duꝫ tante ciuitatis dāna cōmemoro: ſ quis cladeꝫ
illiꝰ vrbis: q̄s funera fando explicet aut possit lacrimis equare labores. horret ani
mus talia meminisse luctūqꝫ refugit. O nobilis grecia: Ecce nūc tuū finē: nunc de-
mū mortua es. Heu quot olim orbes fama rebusqꝫ potētes sūt extincte. Ubi nūc
thebe vbi athene vbi micene vbi larissa vbi lacedemon vbi corinthioꝝ ciuitas vbi
alia mēorāda opida: quoꝝ si muros q̄ras nec ruinas inuenias. Nemo solū i quo
iacuerūt queat ostendere: greciā sepe nostri in ipsa grecia req̄rūt: sola ex tot cada-
ueribꝰ ciuitatū cōstātinopolis supat: quē paruo ambitu bizantij a pausonia quō-
dā edita. ꝑ constātinū primū imꝑatorē eius nominis in emulatione romane vr-
bis erecta. tantū opeꝝ mirabiliū. tantū armoꝝ. tantū lr̄aꝝ. tātū glorie habuit. vt
omniū ciuitatū dāna hec sola vrbs recōpensare ac resarcire videret̄: hinc post pa
cē cū gratiano factā. ⁊ a theodosio cōfirmatā veniēs constātinopolim: rex goto-
rū athenaricus: cū regie vrbis amplitudinē splēdoremqꝫ cōtēplatus eēt veluti stu-
pens dixisse fert̄. Uere deus terrenꝰ est imꝑator hic habitās. Et quisqꝫ aduersus
eū manꝰ mouerit: ipse sui sanguinis reus existit. Et q̄uis post imꝑium ad vos o
germani trāslatū: sepe cōstantinopolis capta direptaqꝫ fuerit: nūqꝫ tn̄ in ꝑtātem
xp̄i hostiū: nisi mō deuēit: nūqꝫ basilice scōꝝ dirute: nūqꝫ bibliothece ꝯbuste: nūqꝫ
monasteria desolata. nūqꝫ sacra nr̄a ex toto nisi nūc deleta fuere. Itaqꝫ māsit apd̄
cōstātinopolim vsqꝫ ad nr̄m tp̄s vetuste sapiētie monumentū: ac velut ibi domi-
ciliū lr̄aꝝ eēt: ⁊ arx sūme ꝑhie. Nemo latinoꝝ satis doctus videri poterat nisi con
stantinopoli aliquādiu studisset. qđqꝫ florente roma doctrinaꝝ nomē habuerūt
athene. hoc tēpestate nr̄a cōstantinopolis obtinebat: vñ ⁊ multa veteꝝ sapiētuꝫ
volumina susceperamꝰ ⁊ in futurū suscipē sperabamꝰ. At nūc vincentibꝰ thurcis
⁊ oīa possidentibꝰ q̄ greca potētia tenuit: vereor ne de lr̄is grecis omnino sit actū
Neqꝫ eīm vt pleriqꝫ arbitrant̄ asiani sunt ab origine thurci: quos vocāt theucros
ex quibꝰ est romanoꝝ origo quibꝰ lr̄e non essent odio. Scitaꝝ genus est ex media
barbaria ꝓfectū. qđ vltra ex euxinū pirrichiosqꝫ mōtes vt ethico ph̄o placet ad
septētrionalē occeanū sedes habuit: gens imūda ⁊ ignominiosa. fornicaria in cū-
ctis stuproꝝ generibꝰ. q̄ vt tradit vester otto frisingensis ep̄s: non futulis auctor:
regnante apud francos pipino mōtes caspios exiuit: ac longo itinere in asiam se
recepit: ibiqꝫ post hac morata est. Et q̄uis submitti celo ⁊ mūdiori terra per tot se
cula parūper excultā se p̄buerit. sapit tn̄ adhuc multū pristine deformitatis. neqꝫ
oēm barbariē detersit. Carnes adhuc equoꝝ vesonciū vulturūqꝫ comedit. libidi-
ni seruit: crudelitati succūbit: litteras odit: humanitatis studia ꝑsequit̄. In cuius
manus venisse nūc doctā eloquētēqꝫ greciā. nescio q̄s latis deflere queat. Sed di-
citis milites. Quid tu nobis lr̄aruꝫ detrimentuꝫ cōmemoras. quid nobis de lr̄is.
nos hastas gladiosqꝫ versamus. Uos genus ignauum tecto gaudetis ⁊ vmbra.
Immo vo fortissimi equites nullius q̄ꝫ vestri magis interest studia litterarū esse
q̄ florentissima. Quid eīm vos viri excellētes aliud q̄ritis: cū prestanti aīo ⁊ alto
corde preliū cōmittitis q̄ fame dulcedinē laudare vultis scio. ⁊ gaudetis cum de
vobis bonos eē rumores auditis. Trahimur oēs studio laudis ⁊ optimus quisqꝫ
gloria ducit̄: inquit cicero. Sed que laus vr̄a diuturna esse pōt nisi lr̄is cōsecret̄.
Breuissima est fama que humane vite spacio terminat̄. Uiuūt noīe ꝓhemij q̄s
lr̄e insertos habent fortunati ambo si quid mea carmina possunt. nulla dies vnq̄ꝫ

me mori vos eximet euo. In curialū ⁊ risum inquit maro. Nec nos aut sampso-
nis aut gedeonis aut iepte aut alioꝝ iudicū fortitudinē regūq magnifica gesta
sciremus: nisi lr̄is edocti essem⁹. Quāto ergo quisq vr̄m nobilissimi equites aut
industrior est aut fortior animosior: tanto fauere ingenijs ac lr̄is magis dȝ. Hec
sunt eñ que pgenitores vr̄os virtute pstantes: quis iamdudū mortuos: memo
rie tñ hoim quasi viuētes exhibēt: ⁊ que vr̄m nomē si viriles fueritis ad posteros
deferre cū laude queant. Senserat hec alexander macedo. qui cū in sigeo sepulcrū
vidisset achillis. O fortunate inquit adolescens qui tue virtutis pconē homerū
inueneris. Et vere inquit orator. Nā nisi illi ars illa fuisset: idē tumulus qui cor
pus cōtexerat nomē etiā obruisset. Themoscenes aūt ille sūmus athenis vir: cū
ex eo quereret cui⁹ vocē libētissime audiret. A quo sūma virt⁹ inquit optime lau-
dat: quo dicto nimiꝝ humanitatis ⁊ eloquētie studia magnope comendauit. At
nūc cōtrita deletaq grecia quāta sit facta lr̄arū iactura cūcti cognoscitis: q latinoꝝ
oēm doctrinā ex grecoꝝ fontib⁹ diriuatā nō ignoratis. Quid ḡ in tanto dāno in
tanta iniuria dicem⁹ pncipes. An de iusticia belli aduersus hec mōstra hoim dubi
tabim⁹. q nulla humanitatis studia colūt: q federa nulla custodiūt q sanguinē nr̄m
sitiūt: q cedib⁹ saturari nō possūt. q sacra dei nr̄i oia polluūt ⁊ exterminat. Forti-
tudo inquit ambrosi⁹ in officijs q bello tuet a barbaris patriā vel domi defendit
infirmos vel a latronib⁹ socios. plena iusticia est. Or si ordo ille naturalis paci ac-
cōmodat⁹ augustino teste id poscit vt suscipiēdi belli autoritas atq ↄsiliū penes
pncipes sit: neq bellū alioqn iustū existimet videte quāta ē hui⁹ belli iusticia: cui⁹
nō solū papa ⁊ impator duo maxia luminaria: duo primi in terra principes. sed
ipse rector orbis mūdiq fabricator de⁹ est autor: qui sponsā sub ecclīam matrem
nr̄am vt pupillā oculi nobis tuēdā cōmēdat. Mōstrauim⁹ belli iusticiā fortasse
plurib⁹ verbis q necesse fuit: s traxit me iniuriarū acerbitas. Parcite subirato.
Date veniā leso. Nūc ex bello q sequat vtilitas breuit exponēdū ē. Cur eñ se bel
lo quisq immisceat: nisi ⁊ bello se iuuat. Vos igit principes si fructū hui⁹ belli ↄtra
thurcos suscipiēdi cognoscere cupitis: dāna que toti xp̄ianismo iminēt: nisi thur-
coꝝ frangat impetus pēsitate. Audiuistis q passi sunt cōstantinopolitani. Idē
nūc multe ciuitates expectāt. nisi duȝ tp̄s est opitulamini. Serpit indies hoc vi-
rus magis ac magis: nūc vna puincia nūc alia nobis deficit. Rascia iā nouissime
occupata est. Dispot⁹ ei⁹ puincie cū cōiuge ⁊ liberis in hūgariā se recepit hūgari
q hacten⁹ nr̄i fidei clipe⁹ nr̄e religionis murus fuere: bis victi bello post morte al-
berti regis: bis capti a thurcis sunt centū milia hoim aut eo plus duob⁹ plijs ami
sere. Nō tulerūt integri thurcoꝝ vires quō fracti ferent. Succubuerūt auxilian-
tib⁹ polonis quō vincēt soli. Magna ē thurcoꝝ potētia ⁊ in asia ⁊ i grecia. Thar-
taroꝝ ferocē gentē federe iunctā habēt. Ducenta ⁊ tercēta milia pugnatoꝝ ne di
cam plura in armis cogere possunt. Quis sint hūgari strēnui ⁊ potētes viri atq
omni laude digni: non tñ tantis viribus pares habent. Siue vincit hūgaria siue
coacta iungit thurcis: neq italia neq germania tuta erit neq satis renus gallos
securos reddet. At nōnulli qr suis dieb⁹ non videre similia nec fieri posse ↄfidūt.
Nos aūt sepe thartaros ptrita hungaria germanie fines ingressos ad renū vsq
debacchatos nouim⁹. Hungari priusq xp̄m colerēt: sepe austriā: bauariā: sueuiā:
franconiā: saxoniā pcurrerūt. Attila rex hunoꝝ ab hūgaria q tūc pannonia dice
bat digressus: quātas italie: quātas germanie: quātas remotiori gallie atq hispa
nie turbas intulerit: nō ignoramus. Quid gothos: qd wandalos. quid gepidas
quid herulos: quid longobardos: qd burgūdiones referat. Oēs hi populi p hun
gariā ab vlteriori scithia veniētes: hanc nr̄am xp̄ianitatē miris afflixerūt modis
Expectabim⁹ igit ⁊ nūc venire thurcos. atq accersitis thartaris nobilē atq po-
tentē hungariā sui iuris efficere: ac deinde reliquā xp̄ianitatē locustarū more cor
rodere. Pugnandū ē vobis oino principes. si liberi. si xp̄iani vitā ducere cupitis.
Existimatote nunc. an saluis ⁊ integris socijs. an fractis atq dimissis id agere

magis expediat. Romani quos fama sapiētissimos fuisse ꝓdicat. socioꝝ tutelam
semꝑ suā salutē eē ducebāt. ac foris ꝙ̄ domi pugnare malebāt. Nā foris si q̄ fue-
rit accepta calamitas emēdari pōt. Que domi excipiunt̄ clades exitiales habent̄
hinc hanibal maxim⁹ ille penoꝝ imꝑator cum regi sirie antiocho aduersus roma
nos bellū suaderet: nō in asia siue in grecia. sed in italia pugnādū esse dicebat. Et
vos ergo theutones: si queadmodū spero sapiētes eritis maiores v̄ros imitabi-
mini: qui remota sꝑ a domo bella gerere: ac vicinoꝝ fines nō min⁹ ꝙ̄ suos tueri cō
sueuerūt. Qđ si vos germani hoc t̄pe hūgaros neglexeritis: nō erit deniq̄ cur vos
ex gallis auxilia p̄stolamini: nec rursus illi apud hispanos opē inueniēt. Atq̄ ita
fiet: vt cū singulis semꝑ gentib⁹ pugnaturi hostes. facile qđ cupiūt orbis imperiū
assequent̄. Qꝛ si acceptis armis ⁊ hungaris ⁊ rastianis ⁊ aliis x̄pianis: qui vicini
sūt thurcoꝝ potentie opez tuleritis: nō solū vicinos v̄ros tuebimini: sed vos ip̄os
vxores ac liberos v̄ros ex maximo ꝑiculo liberabit̄. Atq̄ hec ē vt mihi videt̄ ma
xima vtilitas belli gerendi. Cū exploratū sit ad nos dietim thurcos ꝑperare: pri⁹
occurrite ꝙ̄ vestros fines ingrediunt̄ ⁊ auxilia vicinis afferte. Nā tūc tua res agi
tur vt ille vt paries cū ꝓxim⁹ ardet. Qꝛ si certissimi essetis nūq̄ illos ad vos esse
venturos ꝓ debito tn̄ baptismi v̄ri quo estis initiati ꝓ maximis beneficiis quib⁹
vos diuina pietas cumulauit: aduersus hos euangelii corruptores ⁊ x̄pi ꝑfidos
inimicos eiusq̄ crucis derisores bellū gerere deberetis. Equidē p̄stantissimi prin-
cipes cū oībus virtutib⁹ affecti sitis. nihil tn̄ arbitror vos magis velle ꝙ̄ gratos
eē atq̄ videri. Hec est eīm vna virtus nō solū maxia ſ3 mater oīm v̄tutū reliquaꝝ
Quid est eīm pietas nisi volūtas grata erga parētes. Qui sūt q̄ libenti aīo ꝓ pa-
tria pugnāt: nisi q̄ patrie beneficia meruerūt. Qui sūt qui fidē erga p̄ncipes iuio-
latā custodiūt: nisi q̄ eos in se beneficos recordant̄. Qui sūt q̄ p̄ceptores hono-
rāt nisi q̄ se doctrinā ab his accepisse nō sūt obliti. Qui sūt q̄ amicos oī studio ꝓ-
sequunt̄: nisi q̄ fructū amicitie tenaci memoria tenēt. Qꝛ si erga patriā erga parē
tes p̄ncipes: p̄ceptores: amicos grati eē debem⁹: quātomag erga deū nr̄m: ⁊ cui⁹
obsecro pignora ꝙ̄ dei nr̄i beneficia sum⁹ experti. Ille cū nihil eēmus nos in esse
ꝓduxit neq̄ lapides aut arbores aut equos ſ3 boues rōnis participes nos creauit
nobis ingeniū sermonē virtutē vires corpis atq̄ aīe dedit. Et cū primi parēt̄ cul
pa inferni mācipiū facti essem⁹: vt nos redimeret descēdit de celo: exinaniuit seip̄z
formā serui accepit: hoīem induit: fact⁹ obediēs vsq̄ ad mortē: mortē aūt crucis:
inq̄t ap̄ls. Sub ipsa aūt passione ⁊ cruce priusq̄ ad crudelitatē necis ⁊ effusionez
sanguinis ꝑueniret q̄ cōuicioꝝ ꝓbra: q̄ ꝯtumeliaꝝ ludibria tulit: sputamina insultā
tiū excepit. q̄ sputo suo ceci oculos aperuerat: flagellatus ē q̄ ptātē flagellādi de-
mones h3. Spinis coronatus est q̄ scōs suos florib⁹ coronat eternis palmis. In
faciē cesus est q̄ veras palmas mūdū vincentib⁹ tribuit. Spoliatus est terrena ⁊
caduca veste q̄ celesti atq̄ imarcessibili cāditate aīas vestit. Cibat⁹ est felle qui se
cibū hoī p̄buit. Potat⁹ est aceto q̄ ip̄o suo nectaria pocula repromittit. Agn⁹ ille
innocēs: imo ip̄a innocētia: ip̄a iusticia int̄ facinorosos cōputata est. pepēdit inter
latrones de⁹ nr̄. viderūt faciē ei⁹ ⁊ nō erat spēs neq̄ decor. A vertice capit̄ vsq̄ ad
plantā pedis nō erat in eo sanitas. ſ3 passus ē vt nos redderet impassibiles. mor-
tu⁹ est vt nos redderet imortales. Passus q̄ ip̄e voluit: ⁊ iniq̄tates nr̄as ip̄e por
tauit. O bonitatē o clemētiā magni dei: miserationes diuine pietatis incredibiles:
ꝙ̄ maxima ⁊ inextimabilia sint x̄piano populo p̄stita beneficia. Sed corā sūt hec
in oēs fideles dona dei. Vos aūt o germani peculiarior q̄dā honoris rō reddit ob
noxiores. Nā q̄ vobis imperiū dedit. Is vos oīb⁹ populis gentib⁹ nationib⁹ pre
tulit. Hec ē eīm prima in seculo dignitas: cui oēs principes: oēs reges cedūt. Quā
saluator ſm carnē nascēdo: pegrinādo: moriēdo dignam censuit quouis honore.
Que in ꝓphetis ꝓmissa in euāgelio cōprobata. in ap̄loꝝ scriptis magnifice com-
mēdata existit. Hec est illa excellētissima dignitas qua stāte nō est cur antix̄pi for
midemus aduētū queadmodū ⁊ tertulianus ⁊ ciprian⁹ ⁊ augustin⁹ ⁊ multi vete-

ruꝫ ex verbis doctoris gentiū pauli colligere videntᷣ. Hinc antiqui nr̄i spū sancto
pleni: ꝗuis adhuc idola coleret. Jmꝑatores ꝑsequerentᷣ qꝫ xp̄ianos. Uitā tamē
illis ꝓ lixam imperiū securū: domū tutā: exercitū fortē. senatū fidelē: populū pro-
bū: orbē quietē optabāt. Uos igitᷣ magni: vos inclitj o germani quibꝰ tāta digni-
tas credita est: curare pre ceteris debetis: ne vobis imperātibꝰ xp̄iane religionis
maiestas intereat. Sed quid vos ad hec deo rependitis: imo quid nos oēs xp̄ia-
ni ꝓ tantis beneficijs agimꝰ: vbi tantoꝝ bonoꝝ memoria est. Principes vbi gra
titudo est viri potētes terrā sacratissimā in qua visus est deus noster ⁊ annis su-
pra triginta homo cū hominibus cōuersatꝰ agareni occupant. officinas nr̄e salu
machometus obtinet sacrosanctū dn̄i sepulchrū lectūqꝫ illū veneratu dignissimū
in quo ꝓpter nos vita nr̄a obdormiuit in dn̄o saracenoꝝ impurate manꝰ obtre-
ctāt. loca illa scā loca benedicta: loca ꝑciosa ⁊ agni imaculati purpurata cruore:
dū nos silemꝰ hostes fidei nr̄e cōculcāt. Et q̄d ad hec aitis ꝑncipes. Cur hec acci
disse putatis: abbreuiatā ne manū dn̄i creditis: aut impotētē factū qui est oīpo-
tēs. Nūq̄d nō pōt mittere plus q̄ꝫ. xij. legiones angeloꝝ qui saracenos thurcos ⁊
thartaros se blasphemātes exterminēt. Aut certe tm̄ v̄bo dicere ⁊ fiat q̄d volue-
rit. An qui ferocitatē sennacherib angelo dimicāte cōtriuit: q̄ furibundū holofer
nē in manū mulieris vidue dedit: qui ꝑcussit reges magnos ⁊ occidit reges fortes
q̄ clausit egiptis mare. q̄ sodomitis sulphur pluit ⁊ ignē: q̄ ventis imꝑat ⁊ mari. q̄
fecit celos in intellectu. machometi suꝑbiā frenare nō poterit: omnē subest ei cuꝫ
voluerit posse. Quid igitᷣ opinamini. quid creditis principes. Temptat vos dn̄s
deꝰ noster: experiri vult an se diligatis. an virtute prestetis: an religiosi an grati si-
tis: quid inter nos si sit aliquis qui sapiat ⁊ intelligat ac requirat hec ⁊ indoleat vi
cē eis. Quid ꝙ moramini quid statis: an nō est hic maximꝰ bellādi fructus: maxia
vtilitas vr̄a. si ꝓliū aduersus inimicos crucis cōmittetis vos beneficij memores
ostēditis: deo nr̄o placetis: aīas vr̄as lucrifacitis ⁊ habitaturi cū angelis: triūpha
turi cū sanctis martyribus: regnaturi cū xp̄o celū acquiritis. Omitto hic princi-
pes id emolimenti quod pleriqꝫ oēs milites nr̄i tp̄is ex bello querūt aurū ⁊ argē-
tum: teuromata: pictas tabulas: equos: vestes: seruos: ancillas. Nā q̄uis multa
hm̄ōi hec expeditio repromittit. Nolo tn̄ vos xp̄i milites hec ambire: nolo vos ra
pinas q̄rere: nolo vos spolijs gaudere. Pusilli est animi lucris inhiare terrenis.
Mēs generosa ⁊ alta celestes aspirat in thesauros. Breuis est vita hoīs suꝑ ter
rā. Fugiūt animi nr̄i liciū vite nr̄e sūt arancarū tela: cito dirūpitᷣ. Festinat em̄ de-
currē velox flosculꝰ. anguste misereqꝫ breuissime vite ꝑcio. duꝫ vna cibos sōniaqꝫ
poscimꝰ obrepit nō intellecta senectus. nemo scit q̄d vespere vehat. Curriculum
eui nr̄i incertū est. Peregrini in terra sumꝰ. spes nr̄a in celū tendēda estᷣ. vbi euan
gelio teste nec fures fodiūt nec tinee rodūt. Multe sūt vie q̄ nos eo deducūt. Sꝫ
hoc ꝑfecto tp̄e ꝑncipes nullū iter certiꝰ. nullū securiꝰ. nullū expeditiꝰ. nullū glo-
riosiꝰ est. quo possimꝰ celū scandere: q̄ꝫ si cōtra thurcos celestis patrie nr̄e ciuitatis
suꝑne hierusalē ꝑfidos inimicos arma sumētes puris ⁊ cōstantibꝰ animis bellū
geramꝰ. Cognoscitis vt arbitror iaꝫ principes huiꝰ belli q̄d suademꝰ nō honesta
tē mō: verūetiā vtilitatē. Nūc de facilitate gerēdi belli pauca subnectā. Hoc est
em̄ de quo tercio loco dicturū me ꝓmisi. Frustra em̄ iustū bellū. frustra cōmodo-
sum ꝓbauerimꝰ: nisi etiā factu facile ne dicā possibile demōstremꝰ. Jn hac parte
illud meo iudicio aīaduertendū est: optimi ꝓceres. ne maior hostibꝰ q̄ꝫ nobis sit
scia rei militaris: ne frequētior vsus ne pecunia: ne copiosior potentia: suꝑior ne
deus ip̄e fauentior: q̄nimmo neqꝫ si pares vtrinqꝫ vires fuerint bellū suaseriꝫ. Nā
teste octauiano cesare qui ꝓliū sine certa ꝑrogatiua cōmittit similis ei est qui hamo
piscatᷣ aureo: facile nāqꝫ plus amittere q̄ lucrari pōt. At mihi seu noua cōsiderā-
ti seu vetera mēte repetenti: inter oēs nationes quas bello idoneas iudicant. nul
la expeditior: nulla fortior: nulla peritior: nulla audentior q̄ꝫ vestra videtᷣ. Uobis
hoīes. vobis equi. vobis arma: vobis pecunie sunt. Nulla natio tam grādis sub

celo est q̃ habeat deos appropinquãtes sibi sicut adest nobis dñs deus noster. Et
vbi obsecro tot clarissimi p̃ncipes: tot generosi ꝓceres: tot fortissimi eq̃tes: tot po
tentes ciuitates: tot diuitie: tot auri: tot argẽti: tot ferri minere. vbi tãta ppl̃i mul
titudo: tãta iuuentꝯ: tãtũ animi: tãtũ roboris. Germanie fines vt veteres tradũt
ab oriẽte viscella fluuiꝯ ⁊ hũgarie limes fuere. Ab occidẽte renꝯ. A meridie danu
biꝯ. A septẽtrione occeanꝯ ⁊ mare balteũ quod prutenicũ vocare possumꝯ. Nũc
quãtũ extra hos terminos possideatis ipsi videtis vos angliã pulsis britanis oc
cupastis vos belgarũ belnecioꝝqꝫ fines eiectis gallis obtinuistis. Vos reciam ⁊
norciã inuasistis. vos vsqꝫ in italiã pedẽ extendistis. vos bulmerigros qui nunc
pruteni vocant̃ ex manibꝯ infideliũ detraxistis: soli ex alienis in vr̃o solo bohemi
sedẽt potentissimi ⁊ nobilissimi populi. Sed ⁊ illi vestro imperio parere se aiunt.
Regẽqꝫ habẽt vr̃i sanguinis nobilissimũ ladislaũ. Vos igit̃ magni vos bellicosi
vos potẽtissimi: vos fortunatissimi ac deo accepti germani estis. q̃bus adeo fines
extendisse licuit: ⁊ sup oẽs mortales romane potẽtie datũ fuit obsistere. Nã ter-
rarũ ille calcator oim: ⁊ orbis domitor iuliꝯ cesar q̃uis subactis gallis sepe renuz
transiuerit resqꝫ maximas in germania gesserit. Bellicosam tamen ⁊ asperã sue-
uoꝝ gentẽ dimisit indomitaz. Augustus octauianꝯ cui ⁊ parthoꝝ ⁊ indoꝝ reges
munera miserũt qui vnus oim romanoꝝ fortunatissimus creditus est de quo illa
sunt metra. Augustus cesar diuũ genꝯ aurea condet. Secula qui reuersus latio re
gnata ꝑ arua. Saturno quõdã supat garamãtas ⁊ indos ꝓferet. Imperiũ iacet
extra sydera tellus extra anni solisqꝫ vias. vbi celi fer atlas: axem humero premit
stellis ardẽtibꝯ aptũ. Ille inquã felicissimus impator nullibi vnq̃ꝫ nisi apud ger-
manos succubuit. Nã lollianã ⁊ varianã cladẽ in germania ꝑpessus ẽ. Lollianã
maioris infamie q̃ꝫ detrimẽti: varianã pene exitialẽ: tribꝯ legionibꝯ cũ duce legati
⁊ auxilijs oĩbus cesis. Longũ esset referre quas intulerũt romane reipublice mo-
lestias germani. q̃ ⁊ si romanoꝝ fortune aliquãdo cesserũt. postea tñ ⁊ ipsi de ro-
manis de gallis de hispanis de hũgaris deqꝫ alijs diuersis gentibꝯ sepenumero tri
umpharũt. Nec romani cũ rerũ potirent̃ res magnas sine germanis auxilianti-
bus ꝑegerũt. quoꝝ tanta in bello virtus. tanta in domo fides fuit: vt cesarei cor-
poris custos cohors ex germãis potissime legeret̃. Cõferamꝯ nũc thurcos ac vos
inuicẽ ⁊ q̃d sperandũ sit. Si cuz illis pugnetis examinemus vos nati ad arma illi
tracti. Vos armati illi inermes. Vos gladios versatis: illi cultris vtunt̃. Vos ba
listas tenditis illi arcus trahũt: vos lorice thoracesqꝫ ꝓtegũt: illos calcitra tegit.
Vos equos regitis illi ab equis regunt̃. Vos nobiles in bellũ ducitis. illi seruos
aut artifices cogũt. Vestri milites nati atqꝫ nutriti in armis sunt: illi copias suas
exceptis quindecim milibꝯ pugnatoꝝ quos expeditos habent: ex agris atqꝫ offi-
cinis erũt. Vobis flectere ludos equos ⁊ tendere spicula cornu. Vos omne cuuz
ferore teritis. vestra iuuẽtus torneamẽtis intenta est. aut quatit opida bello: nec
tarda senectus vestras vires debilitat mutatqꝫ vigorẽ caniciẽ galea p̃mitis: sem
perqꝫ recentes belloꝝ habere causas cupitis: ⁊ viuere in armis: illis pictis croco
⁊ fulgenti mirice vestis desidieqꝫ cordi sunt. Sũma volũtas est in dulgere coreis.
Solus machometus ⁊ quos dixi quidecim milia expediti sunt. quos sonus dele-
ctat armoꝝ: ⁊ animꝯ in bella paratus exhibet audaces. Ceteros inexpertos timi-
dos effrenatos nulliꝯ precij iudicetis. Oz si manꝯ cum illis ꝯferatis nihil est q̃d de
victoria dubitetis. Si modo quã gesturi estis pro deo pugnã: aduersus deuz non
cõuertatis mala mente ꝓcedentes. Cũ ergo maiores vestri principes oẽs vici-
nos ac longe positos populos armoꝝ gloria supauerint cuz timentes ipsi nullos
omnibus terrori fuerint. Cum vos ipsi nihilo minores vestris progenitoribus
sitis: cum omnibus his rebus abundetis quas bello necessarias putant. cum vo-
bis fortissimi milites. peritissimi duces ac satis fortunati sint: cum deum in causa
sua propitiũ sperare par sit: cum vestri hostes longe inferiores vobis existant nõ
est cur tam honestum tamqꝫ vtile bellũ ꝓ deo vr̃o gerendũ detractare quoq̃ mõ

debeatis. Dicat hic fortasse quispiā. Rē nō eē cū thurcis tm̄: sed cū thartaris simꝫ
⁊ saracenis: cūq; oib⁹ gentib⁹ quas illi subiectas hn̄t. Hinc ego ꝯtra insto. nec ego
vos soli theutones inquā pugnabitꝭ. Ex italia ex gallia ex hispania multi ꝯcurrēt
nec hūgari deerūt: nec bohemi fortissime gētes. Rastiani bulgari oēs illirienses:
oēs greci sumpta occasione cōsurgēt. Vicini q̄ȝ in asia dabūt man⁹. Nolite existi
mare principes. Ita oēm asiam machometo parere: vt nō multi sint xp̄o seruien
tes. multi in cilicia: bitinia: capadocia: pōto: siria: xp̄iani sūt ꝗ̄uis iugo p̄uituꝗ op/
p̄ssi. hyberi q̄ ⁊ georgiani vocāt. Trapesuncij: armeni: xp̄m colūt. nec cunctabūt
arma sumere si vos viderit audētes. Veneti q̄ȝ ⁊ ianuēses potētes populi ꝗ̄uis
pacē cū thurcis hn̄t: ꝑtes tn̄ v̄ras classib⁹ adiuuabūt. Coacti nāq; ne ciuitates ori
entis admitterēt pacē facere. At qđ hoīes iuiti ac necessario faciūt neq; diu neq;
diligent̄ facē possūt. Veneti certe fidē impatori dedere: facturos se qđ deceat xp̄ia
nos si bellū cōi fideliū ꝯsilio ꝯ̄ thurcos decernat̄. Ego ⁊ si certe scio ꝓceres vobis
arma sumētib⁹ ex tota xp̄ianitate affutura p̄sidia. Nihilomin⁹ ⁊ illis domi manē/
tib⁹: huic bello solā germania sufficere nō dubitauerim. Scio em̄ gotfridū q̄ fuit
lotharinge dux: cū solis trāsrenanis theutonib⁹ ⁊ aliq̄b⁹ gallicis paucis italis hū
gariā ꝑcussisse: greciā penetrasse: hellespōtū trāsisse: asiā ꝑmeasse. Jerosolimā ex
ꝑtāte infideliū vēdicasse: victis ac ꝓstratis oib⁹ q̄ occurrerēt i medio gētib⁹ ꝗ̄uis
⁊ thurci ⁊ saraceni numerosi resistere conarent̄. In ei⁹ exercitu ducēta milia pu/
gnatoꝝ fuisse tradunt̄: atq; multo maiores copias sola germania cogere pōt. Sȝ
dicitis vt existimo quō foris bellū gerem⁹ q̄ domi cōtēdim⁹: nec portio est germa
nie vlla q̄eta. Sit pax intus nō recusabim⁹ extra bellare. Pri⁹ thurci renū attin/
gāt q̄ȝ lites oēs extirpent̄. Idcirco sapiētes illi q̄ ratispane fuerūt: indicēdas i to
ta germania q̄nquēnales inducias putauerūt: id nūc explēdū ē. Oēs q̄ cōtendūt
impij ꝑncipes: ac vasalli aut subditi sunt. nisi cesaris mādata custodiāt: fidē fran
gunt: honorē maculāt: rēpub. ledūt: sibipsis nocēt. Qđ ego de tāta nobilitate mi/
nime putaueriȝ. Nā q̄s erit adeo dur⁹: adeo obstinat⁹ bonis: adeo aduersus mo/
rib⁹ vt treugas ꝓ cōi xp̄ianoꝝ salute indictas p̄sūmat infringere. Est hic legatus
aplicus q̄ censuras ecclīasticas interponet. Legati cesaris impiale bannū ⁊ al's pe
nas adimēt. Proch germani nobiles: gēs bellicosa: gēs alti cordis: an mō in tāta
⁊ v̄ra ⁊ oim xp̄ianoꝝ necessitate deficietis: eritis ne adeo incauti adeo ceci vt rane
murisq; fabulā in vobis impleri sinatis: q̄ duȝ inuicē se morderēt preda milui fue/
re. Nōne cernitis dū simul ꝯtēditis venientē thurcū ⁊ oīa rapientē. que vos liti/
gare cōpellūt: Expellite pri⁹ cōmunē hostē: tū si pacē tenere neq̄tis de terra: de do
minio de ceteris bonis: pugnate q̄ nō thurcis s̄ v̄ris filijs relinquere valeatꝭ. Eq̄/
dē si has inducias amplectimini ꝑncipes. nō est mihi dubiū q̄n validissimū ⁊ co/
piosum exercitū cōparare possitis: quo educto pacē in almania necessario relinq̄/
tis: latrones em̄ ⁊ raptores oēs exibūt agricole ⁊ artifices domi manebunt: para
tū gen⁹ hoim queādmodū tpe cōradi cesaris euenisse ꝯstat. cū ille copias aduer/
sus saracenos ⁊ thurcos eduxit. Et fortasse hec vna est pacāde germanie via: ne/
scio an vos al's habeatis. Sȝ dicitis q̄d cū prutenis agem⁹: q̄ rebellantes suis do
minis relicta religione theutonica: ad magnū regē polonie destinerent. Tria hic
remedia sūt: duo dicā: terciū in aliud temp⁹ retinebo. Aut seruent̄ hic inducie si/
cut i ceteris germanie litib⁹. Aut si hoc durū religioni videt̄: sinite frēs religiosos
cū saxonib⁹ bohemis ⁊ alijs quos possunt allicere: suā ꝓuinciā vendicare. Neq;
em̄ ꝓpterea vester exercitus magnopē impedietur. Nā ⁊ imperāte conrado de quo
pauloante dixi. cum terci⁹ eugenius romanus pontifex xp̄ianos excitaret ꝓ tu/
tela terre sancte: quā saraceni euertere conabant̄ pruteni cū ceteris vlterioribus
idola colebāt: ac crebris excursionibus: nunc saxoniā: nunc alios vicinos xp̄i cul/
tores infestabāt. Conradus aūt dimissis saxonibus aut ceteris vicinis qui domi
cū prutenis ac reliq̄s barbaris decertarēt: ipse cū renensibus: sueuis: franconib⁹:
bauaris: hierosolymā penetrauit. Idē ⁊ nunc vobis agere licet. Ceteꝝ q̄ȝ non

nullos esse audio qui machometū deinceps quieturū existimāt. neqꝫ vt ego dico
tantoꝑe festinādū cessent. Reserabo vobis aliqua de ꝯsuetudine ⁊ natura huius
hoīs. que mihi ꝑ eos nota sūt. q̄ secū aliquādiu cōuersati fuere: vt q̄d sperandū
q̄due timendū sit eo certius habeatis. Est aūt machometus adolescēs annos na
tus quatuor ⁊ viginti aīo truci ⁊ glorie cupido: robusto corꝑe ac laboris patiente.
neqꝫ vino neqꝫ cenis indiget. ⁊ q̄uis more gentis libidinosus. nō tn̄ inter vxores
ritu languescit: coreas fugitat: vnguēta deuitat. raro induit mollib⁹: nō cantu nō
sono delinit: non canes alit: non aues nutrit vna ei voluptas est arma tractare.
Honorat milites: equos amat: naues: curros: machinas bellicas: formosis mu-
lierib⁹ ꝓfert. Et q̄uis est natura barbar⁹: abhorretqꝫ lr̄as. gesta tn̄ maiorꝝ cupide
audit. ac iuliū cesarē ⁊ alexandrū magnū oībus anteponit. quorꝝ illustria facta su
ꝑare posse ꝯfidit atqꝫ cōtēdit: nec se min⁹ aptū ad subiendū orbē dicit q̄ illi fuerūt
cū sua sint longe maiora principia q̄ illorꝝ referāt. Et q̄m falso ꝓphete suo macho.
ex quo cōstātino subiecit. nō dubitat q̄n ad ro. submittere possit barbara temeri-
tate ⁊ asiana sup̄bia plenus. Hic est vester hostis: ꝓceres existimatote nūc. an talē
naturā q̄escere sit verisile. Sed q̄d cōiecturis aut argumētis in reb⁹ vtimur mani
festis. Nōne hic victa ꝯstantinopoli mox perā delcuit: ꝓpinquas ciuitates opp̄ssit
Cicladas insulas maris egei magna ex ꝑte diripuit. Dispotū ex rostia pepulit. Et
q̄uis essent cū hungaris inducie: eorꝝ tn̄ fines ingressus: nōnullos agros depopu-
latus est. Ecce pacē thurcorꝝ optimi principes. Ecce q̄etē quā sperare potestis.
Nolite ꝯfidere: nolite differre. Cōsulite vobisipsis ⁊ vtilitati libertatiqꝫ vr̄e dū
temp⁹ habetꝭ. Causa belli vt intelligitis ⁊ iusta est ⁊ necessaria ⁊ maxima vobis ad
pugnā oīa q̄ thurcis meliora sup̄sūt. Orat vos cesar ne xp̄iane reipublice ne vo
bisipsis hoc tp̄e desitis. sed quēadmodū ratispane cōdictū est: quos potestis mi-
lites equos arma currus instr̄a bellica cōmeatus ꝑparetis. Nā ⁊ ipse que sunt in
sua ꝑtāte ad hoc opus oīa ꝓmittit: quecūqꝫ sibi vt imꝑatori romanorꝝ. vt austrie
duci. vt religioso principi. vt homini xp̄iano incūbunt exequi. p̄sto est ⁊ valēs: tm̄
vos principes in hoc loco de bello gerēdo cōcordes sitis. Nā si vnq̄ pugnādi tē-
pus fuit: ꝓfecto nūc est: q̄n nō solū honor ⁊ status vester: sed ipsa libertas vestra:
ipsa fides: ipsa vita in dubio ponit̄. Neqꝫ em̄ si thurcos ꝓgredi ad vos sinitis: q̄-
rendū erit in quo statu: in qua fide viuere ꝟ viuere debeatis. Memētote patrum
virorꝝ generosi ꝓceres: ponite ante oculos illustria facta maiorꝝ: recolite q̄tiēs ꝓ
genitores vr̄i cū magnis exercitib⁹ alpes italie transire. Alfonsū lōgobardorū
regē stephano pape molestū pipin⁹ cohercuit desideriū ei⁹ ꝓuincie regē. Adriano
insultantē carolus magn⁹ cōpescuit. Romanos formoso pōtifici rebelles arnol-
fus edomuit: Berēgariū q̄ se regē italie iactitabat: vocatu iohānis pape otto pri
mus magno bello cōtriuit. Referre quidē graui⁹ fuerit quotiens vr̄i antecessores
ꝓ romana ecclia: ꝓ fide catholica: ꝓ salute cōi decertauerūt: Illi quidē dū pato
⁊ forti aīo xp̄ianā religionē tuerent̄ romanū imperiū ad se traxere. Uidete nunc
quē vobis animū suscipiēdū eē putetis: patres vr̄i ꝓ suis nō dicā ciuib⁹ sed agri-
culis paulo cōtumeliosius tractatis sepe bella gesserūt. vos vno imꝑatore cū to-
ta grecia nobilitate crudelissime necato. nō putabitis esse pugnandū. Illi freq̄ē-
ter suis ministris parū reuerēter cōpellatis nō dubitarūt arma recipe: vos deo ve
stro ꝓbrose cōtempto nō armabimini. Illi ꝓ amplectēdis xp̄ianorꝝ finib⁹ duris-
simis se prelijs cōmiserunt. vos ꝓ tuēda religione fideqꝫ vestra recusabitis arma
capescere. Non est de rebus leuiorib⁹ hoc bellū: pro patria: ꝓ liberis: ꝓ vxoribus:
ꝓ socijs: ꝓ libertate. ꝓ vita: ꝓ fide: ꝓ religione: ꝓ sanctis martiribus: ꝓ magnis
apostolis: ꝓ gloriosa matre dei aduocata nostra regina celi. Maria ꝓ filio dei: ꝓ
redemptore: ꝓ saluatore: ꝓ maximo ⁊ certissimo deo vestro: pro spū̄sancto dire-
ctore: ꝓ patre eterno: ꝓ diuinissima trinitate. quā spurcidus ille machomet⁹ ꝑ-
sequit̄: cōmittendū est ꝑliū. Cogitare principes quo redacta ē xp̄iana religio quā-
tū in oriēte: quātū in meridie diminuta ē nostra fides. Sumite alta corda. indui-

te fortes animos: defendite matrē vestrā ecclesiā q̄ vos xp̄o regenerauit. Accin/
gimini gladio supra femora vestra potētissimi. occurrite inimicis xp̄i. Nolite esse
vltimi quos imperij dignitas iubet exire priores. Carolus rex francoꝝ ⁊ nobilissi/
mus ⁊ potentissimus pugnaturū se dicit si vos armemini. Que sit mens inclyti la
dislai regis hungarie ⁊ bohemie ex suis oratoribꝰ audietis. Regis dacie suecie ac
norwegie lr̄as habemꝰ que mentē illius optimā exponūt. Alfonsus rex aragonū
⁊ sicilie nostri seculi clarissimū sidus: etiā silentibus ceteris hoc magnificū bellum
hanc gloriosaꝫ expeditionē ꝓ xp̄i nomine vltro suscepturū se pollicet᷑. Philippꝰ
burgundie dux nō minus aīo quā sanguine clarus: potētatu ac dominatu par ma
gnis regibus non mō se iturū ad hoc bellū promittit: sed alios quoqꝫ vt se accin/
gant magnope adhortat᷑. Intueamini hos duos principes alfonsuꝫ ⁊ philippuꝫ
maximos dn̄os terra mariqꝫ potētes: ambo etate ꝑfecti sunt: ambo sexagesimuꝫ
annū transiere. Ambo tn̄ certamini sese offerūt neqꝫ in ꝓprijs ꝑsonis pro deo suo
pugnare recusant. Quid vos faciatis electissimi principes quibꝰ etas florida est.
quibus ebulit sanguis: quibus marcius labor iocundus quidē ludus videri debet.
En milites: en duces: en robustissimi iuuenes: sinitis ne senibus maiorē q̄ꝫ vobis
animū esse. dormietis ne domi cū illi foris militent. marcebitis ne ocio dū illi i ne/
gocio vigent. Minime de vobis talia suspicor: degeneres animos timor arguit.
Vos aūt erecto animo alacres intueor. Incipio bene sperare. Sentio iam titilla
re pectora vestra ac flagrare amore bellandi. Nec miror vos etate integra mili/
cie sectatores huius belli cupidos esse. Naꝫ ⁊ ego ipse q̄uis senio grauis: q̄ꝫuis ec
clesie deditus. incendor ⁊ estuo nimio feruore talis visende pugne. Veteribꝰ illis
ex quibus vobis origo est principes: cū essent adhuc gentiles. nullū fuit graue bel
lū qđ ꝓ patria suscepissent. nullā illi mortē miserā putauere que ꝓ republica subi
ret᷑. Sed que respu. maior aut melior q̄ꝫ nostra xp̄iana que patria dulcior aut no
bilior q̄ꝫ nostra. illa celestis ad quā cūcti aspiramus formosa hierl'm. Illi cū ꝓ pa
tria morerent᷑ tn̄ maxime exulabāt. Nos cū morimur tuꝫ finimus exiliū. tum pa/
triā ingredimur. O felix mors que vitā p̄mit temporalē cōcedit eternā. O faustū
ac desiderabile bellū in quo si vincis in terra siue vinceris in celo triūphas. q̄d ni
ergo ardenti pugnemꝰ aīo quibꝰ tanta ꝓmittunt᷑ emolumēta. Ecce dn̄s nr̄ san/
ctissimꝰ xp̄ianoꝝ summꝰ pater nicolaus papa quintꝰ: ouiū xp̄i pastor romanorū
pōtifex successor beati pe. xp̄i dei nr̄i vicarius: oībus qui hāc expeditionē sequent᷑
delicta remittit: culpas abluit: veniā p̄bet: celū promittit. Nec de ꝓmisso est du/
biū qn̄ is est qui ptātē habet ligandi ac soluēdi: q̄ locū illiꝰ tenet cui date sunt cla/
ues regni celoꝝ. Ecce nūc celi aperti sunt. ecce nūc iter in patriā. ecce scalā qua su/
per oēs planetarū orbes scandere valeatis: atqꝫ ad ipsaꝫ galaxiā ꝑuenire q̄ nos
ad regiā magni dei recto tramite ducat. Nā si oībꝰ vt inq̄t orator q̄ patriā allexe/
rint iuuerint defenderint. certū est in celo esse diffinitū locū in quo beati euo eter/
no fruant᷑. Quid de vobis putandū est principes nō q̄ ꝓ terrena sꝫ pro celesti pa/
tria pugnaturi estis. Quid dicā. Multa dicere possum: sꝫ hoc tpe apl'i pauli docto
ris gentiū verba cōmemorasse sat erit. Quia neqꝫ oculus vidit neqꝫ auris audiuit
neqꝫ in cor hoīs ascēdit q̄ ꝓmisit dn̄s diligētibꝰ se. Quales vos futuros esse o ger
mani nobiles nemo dubitauerit: si hoc bellū vt imꝑator admonet papa petit: xp̄s
iubet ꝓ diuino honore atqꝫ amore suscipietis.

Epistola. cxxxij.

Gaudet bn̄ ualere amicū ⁊ se incolumē scribit.

Eneas Bartholomeo massano. Eximie doctor fili amātissime. inuenit tā/
dē alis lr̄e tue ad nos cōuolarūt. Credimꝰ solas timuisse tālōgū iter. nam
sil' ep'le tue reddite sūt. Cōuenere apud venatias vt arbitramur: siue alio i
loco italie simul priusq̄ꝫ germanie mōtes penetrarēt. inde facto cuneo fortiores
audētioresqꝫ trāsierūt. Intelleximꝰ te. nr̄osqꝫ oēs bn̄ valere. qđ nobis voluptati
est. Nā vo nr̄m reditū suades eē celerē. cōsulis que nobis i aīo sūt. stat sn̄ia medio

mēse octobris omnino iter arripere. Sic enim licentiā cesaris nō sine labore obti
nuimus. Vicariū nostrum speramus non recedere priusq̄ȝ reuertamur: tuā pru-
dentiā non dubitamus ad id officij sufficientē. Sed nosti clericoꝝ morē: qui non
equo animo ferunt: laicos sibi iudices dari. De hoc reuersi latius colloquemur.
Anthoniā tibi gratam ꝛ morigeram esse gaudemus. Matrē ꝛ sorores nostras
tue fidei cōmendamus. Bartholomeū cognatū nostrū tuum socerū optimū viꝝ
ꝛ franciscum eius filiū saluere iubemus. De calculo cum procuratore facto intel
leximus: quia redire intendimus cito non plura dicimus. Valete optime. Ex gre
zio die. x. Augusti. Anno. M.ccccliij.

Hortat̄ genitricē suā fouere ꝛ amicū studio lr̄arū cōducere.

Epistola. cxxxiij.

Venerabilis dilecte noster. Cōquesti sumꝰ te nō scribere: neq̄ȝ sine cā. Nam
lr̄e tue nobis minime reddebant̄. Nūc vō intelligimꝰ te scripsisse: sed lr̄as in
via mansisse. Nūc em̄ aliquas ex his accepimꝰ: quibus te plurimū facis ex
cusatū. Suscipimꝰ verba tua bono animo ꝛ ita ꝯfidimꝰ eē vt scribis. Multa ha-
beremus tibi rescribere: sed quia mēse octobris ꝓximo ad vos iter arripere con
stituimꝰ: sic em̄ cesar nobis annuit: nō est cur multa modo dicamꝰ. de cūctis tūc
transigemꝰ. Cōtentamur tibi ꝛ vicario nostro insimul bene eē ac facescere discor-
dias. De frumento q̄ȝ que acta sunt cōprobamꝰ. Cura vt facis diligēter negocia
domꝰ: vt redeūtes tuā solicitudinē: atq̄ȝ solerciā cōmendare habeamus. d. mari
ano fizino vt nos facias ꝯmēdatos cupimꝰ. Nauē cognatū nostrū vt officio suo
accurate det operā nostro nomine hortare: de notario apud villas nr̄as tenendo
ꝓ reddēda iusticia placet: vt que nobis scripsisti. d. gregorio ꝛ dn̄o bartholomeo
de massa dicas vel alteri eoꝝ: ꝛ vt ipsi consuluerint nauim vti faciat nostro nomi
ne impabis. Matri nostre que vult queq̄ȝ petit: nulla rōne neges. Scimus enim
eam nihil optare: nisi que consona sunt rationi. Anthonius nisi studiosus erit: nul
lā apud nos gratiā inueniet ꝛ penitebit eum negligētie sue: si redeuntes indoctū
inuenerimus. Thomas capellanus noster tibi reconciliatus erit ex nostro iussu.
Vale ex grezio stirie die. x. Augusti. Anno. M.cccclitj.

Hortat̄ vices suas paulo longius com-plere aduentū suū citius spondens.

Epistola. cxxxiiij.

Venerabilis ꝛ eximie doctor dilecte noster. Scimꝰ nō sine labore locū nr̄m
teneri a vobis. Tamē q2 cito redituri sumus fauēte dn̄o. Rogamꝰ breue
hoc tēpus equo aīo feratis. Ac scd̄m annū officij vr̄i velitis implere. Nos
em̄ ad mediū mensis octobris hinc recedere cōstituimꝰ: domū reuersuri. Sic em̄
cesaris licentiā nō sine labore obtinuimꝰ. In rebus que iusticiā cōcernunt: scitis
q2 vobis plenū imperiū cōmisimus: hortamur ita faciatis: sicut de vestra ꝛ doctri
na ꝛ ꝓbitate cōfidimꝰ. Nec plura impn̄tiarū. Redeuntes aūt plura vobiscū cōfe
remus. Valete in xp̄o optime. Ex grezio stirie. x. die augusti. Anno quo supra.

Scribit nouitates ꝛ alijs referre iubet.

Epistola. cxxxv.

Reuerēdissime i xp̄o pr̄ ꝛ dn̄e mi colēdissime pꝰ hūilē recōmēdationē. Ma
gno merore ꝯfectā eē dignationē vr̄am: ex clade cōstantinopolitana non
ambigo. Quis em̄ xp̄ianus nō doleat tm̄ vulnꝰ illatum eē catholice fidei
Tristor ꝛ ego vobiscuȝ colendissime pater: ꝛ quidem si aliquid possem: studerem
ꝓ mea virili que xp̄iane reipublice putarem esse salubria. Sed sum ego priuatus
hō: nihil ad me magna ꝑtinēt. At vr̄a dignatio q̄ inter senatores orbis locū habȝ
sūmoq̄ȝ sacerdoti ꝛ assistit ꝛ cōsulit. Nō dubito qn̄ nō sūmo studio ad ea nitatur
ꝑ que thurcoꝝ furor ne vlterius ad nos ꝓgrediat̄ reprimi possit atq̄ȝ retūdi. No
sco em̄ ꝛ zelū ꝛ fauorē animi vr̄i. Quia nō potestis quiescere duȝ respublica xp̄ia
na collidit̄. Noui quoq̄ȝ scissimi dn̄i nr̄i mentē ad cōe bonū ꝛ solidā ꝛ ardentem.

Itaq3 nō sum oīno spe vacu⁹. Cōfido adhuc aliq̄d fieri: p q̄d crudeli 7 enormi vulneri: nup apud grecos accepto medeaꝛ. Sane q̄ sit anim⁹ imperatoris in ea re suis ex lr̄is quas aplico culmini scribit pleni⁹ intelliges. Nō ē cur multa scribā. Hoc solū dico. Nūq3 de vlla re cesarē aut frequētius loq̄. aut attēti⁹ audire postq3 sibi annis seruio decē aiaduerti: ac tm̄ in hoc negocio. De bohemia misse sūt mihi lr̄e per capitulū pragēse. Illas dignationi vestre remitto: vt de his dn̄o nr̄o sanctissimo verbū faciat. 7 si visu 3 ex vsu fuerit ad cōsolationē illoꝝ aliq̄d rescribat. Res prutenoꝝ cū suis ciuitatib⁹ ad. xv. dies post festū sci michaelis suspēsa ē: ꝓpter capturā legatoꝝ ciuitatis. Ego statuerā hoc mense domū petere: 7 dignationē vestram rome visere. Sed tenuit inuitū me caspar ad eā diē. Exinde ꝓmisit mihi licentiā ad tēpus dare qua domū repeterē. viderēq3 res ecclie atq3 paternas. Legati pdicti iā redditi libertati ferunt. Karamit q̄ būgaros ꝑmit dicit indies maiores clades regno inferre. Recōmendo me dignationi vestre colēdissime: cui seruire paratus sum. Ex gretz die. x. augusti. Anno. M. cccclin.

Ladislaū bohemiā intrare coronā susceptur⁹ significat.

Epistola. cxxxvi.

Agnifice 7 generose comes maior honorāde. Nō est mihi dubiū quin res grecoꝝ magnas 7 tibi 7 toti romano curie occupationes ꝑbeat. Ideo te paucis tenebo. Scripsisti mihi pridē vti suaderem cesari ne rem patauien. ecclesie ampli⁹ suspēsam teneret: sineretq3 ꝓmoueri electū. Id feci magno conatu 7 multis vicib⁹. S3 nihil ꝓfuit mea solicitudo. Cesar in suo ꝓposito pseuerat: neq3 passurus est quantū in se electū ipm ꝓmoueri nisi humiliatū. Ille vo nescio q̄d secreti habeat supb⁹ est. neq3 dignatꝛ pncipi se submittere. Habes quō res se habeat. Nūc vr̄m est cogitare 7 facere qd̄ magis ex vsu sit. Neq3 aliud circa hoc. Nos hic neq3 pacē habem⁹ neq3 bellū: pēdet vtrūq3. In hūgaria magnoꝝ mot⁹: karamit excitauit: neq3 adhuc repssus est. Cōstātinopolitana clades hūgaros terrori est. Rex ladisla⁹ ad festū michaelis ingressur⁹ est bohemiā: corone suscipiē de cā. Uale atq3 his paucis esto cōtentus. Ueniā ad te cito: 7 si p curas tuas licebit agā verbis qd̄ scripto deest: cupio. S. dn̄i nr̄i pedib⁹ cōmēdatū me facias. Ex gretzio stirie. x. die Augusti. Anno. M. cccclin.

Expetit sibi statū italie scriptis notificari.

Epistola. cxxxvii.

Enerabilis vir amice honorande. Magna mihi cōsolatio est. q2 mihi sepe de rebus curie scribitis: q̄uis aliq̄n que nolim audiā. Sed significare oportet 7 bona 7 mala qd̄ vos accurate facere gaudeo. Qr nō succedit de ānuata nō miror. Est em̄ necesse pauperē vt agā vitā: sic mea natura vult. Forsitan ꝓpter res grecoꝝ statuet papa ex oī clero decimā colligē id deerit. duplici malo plectar dum vno cupio liberari. Uerū puto me vt pridē scripsi breui ad vos venturū tūc videbo: q̄d nā esse debeat de annuata 7 oēm fortunā tolerabo fortiꝛ. Cesar annuit mihi post festū michaelis expedita re prutenica vt domū ad tēpus repetam. Acceptaui tēporaneā licentiā: ac cū domi fuero p lr̄as aliā manēdi facultatē: vel impetrabo vl' extorquebo: ne sp curialē seruitutē seruiā. De patauien. ecclesia nō video q̄ ex hoc loco vnq3 possit haberi cōclusio. Si tn̄ papa p se aliq̄d ageret: cupio 7 dn̄i vlrici sonnenberger 7 mei memoriā habeatis. Sed puto mei infortuniū augendi cā nunq3 ecclesia patauien. expediet. De pace olim tractata vt res se habeat scriptū est a me. pendet adhuc oīa. Puthhaim qui nobiscū prius fuit. iā hostis est: ꝓpter stipendia que vel nimia petit vel pauca offerunt. Tractatꝛ tamē de cōcordia secū: de q̄ nō est magna spes. Sic semp aut bellū est: aut belli metus. Inq̄eta est hec terra 7 assiduis vexatꝛ turbinib⁹. Rex ladislaus adhuc est in ꝓposito petēdi bohemiā in festo michaelis corone suscipiēde cā. Scribo aliq̄ reuerēdissimo dn̄o meo sancti angeli de facto capituli pragen. scripsi 7 prius dn̄o firmano. Rogo petatis vt aliq̄d rn̄deāt. De bello italie quō sese habeat cupio. v. Stephani

n

nostri lr̄is instrui. Velitis eū vt scribat cōmonefacere. Alias dixi me hr̄e lr̄as doctoratus ꝓ amico dn̄i assissini. eas mecū afferā sic ei meo noīe dicere nō grauemini. ⁊ valete optime. Ex gretz die. x. augusti. anno vt supra.

Item hoc expetit ⁊ q̄d papa ⁊ cardinales de clade ꝯstantinopolitana sentiāt.

Epistola. cxxxviij.

Venerabilis ⁊ eximie doctor amice honorāde. Que nuper scripsisti mihi de reb⁹ italie cupide legi: notaqꝫ cesari feci: expecto ex te plura. Puto nūc de pace apud italos agi: cōmonitos clade grecoꝝ. Apud nos em̄ fama est constantinopolim expugnatā esse a thurcis. Verum captā. Naues pluris receptas magnam xp̄ianoꝝ factam cedem. Nisi ergo nunc inuicem pacificamur. ac de modo resistendi thurcoꝝ furori cogitamus: actum de nobis est. Quippe cesar ad eam rem q̄ꝫferuentissimus est. Si modo papa ⁊ alij reges concurrere velint. Oro igiꝰ te ne pigriteris mihi de omni statu italie scribere quid agat in tanta nouitate sacer orbis senatus. Que mens sit summo sacerdoti: quid prudentes italie viri de tali concussione xp̄ianoꝝ sermocinentꝰ. Et si res ipsa quo gesta sit ordine scitur apud vos: cupio id mihi cōicatum facias. Nos his in regionibus nihil aliud noui habemus q̄ꝫ ista de grecia allata nouiter horrenda ⁊ dolenda cuncto populo xp̄iano. Que vtinam tam falsa essent q̄ꝫ vera timeo fore. Vale ⁊ me ama vt soles. Ex grezio die. x. Augusti. Anno. M. cccc liij.

Congratulatꝰ ꝓsperitati successus ⁊ petit certior fieri de clade constātinopolitana.

Epistola. cxxxix.

Reuerende in xp̄o pater ⁊ amore frater. Fecisti probe q̄ te possessionē habiturū ecclie significasti. Iā em̄ scripta nōnulloꝝ ad me venerāt qui se male tibi sperare aiebāt. Que res mihi erat molestissima. Cōgratulor igiꝰ tibi ⁊ gaudeo mihi: q2 te pōtificē nō titularē audio. Tua fortuna oīs mea est: neqꝫ sine me vel tristari vel gaudere potes. Videbo te vt spero ꝓpediē. Nā cesaris voluntati domū ad diēs aliquot repetā. Et si deus annuet curabo in ecclesia ꝑseuerare: viuereqꝫ mihi ⁊ populo meo. Interdū ⁊ romā veniēs te cōueniā: ⁊ dulcis nr̄e cōsuetudinis fructū capiā. Nouis talia iā ex grecia noua feruntꝰ: que nullū xp̄ianū bonā hr̄e mentē ꝑmissura videntꝰ. Apud vos nō dubito illa esse q̄ꝫnotissima. Quare mihi feceris rem acceptā si vt negocia constantinopolitana rome dicuntꝰ gesta me docueris. Vale optime ⁊ reuerēdissimo dn̄o nr̄o cōmuni cōmendatum me facito. Ex gretz die. x. augusti. Anno. M. cccc liij.

Hortatꝰ papā vt xp̄ianos ꝯ thurcos defendat: ⁊ innotescit q̄ ꝑ manib⁹ sunt intꝰ hūgaros ⁊ australes.

Epistola. cxl.

Beatissime pater ⁊ clemētissime dn̄e. post deuota pedū oscula beatoꝝ ⁊ humilē mei recōmendationē. Scripserā nuꝑ. S. vestre de ꝑditione constātinopolis. Deinde noua hic fuerūt que ciuitatē illā adhuc ꝑ xp̄ianos teneri dicebāt. Id mihi ad tēpus cōsolationi fuit. Sed nunc inuenio primū nunciū nimis verū fuisse. Quibus ex reb⁹ etsi mihi aliter non ꝯuenit de tanta re loq̄: tamen vt xp̄ianus tacere nō possum. Multa cū cesare de hac calamitate reipublice xp̄iane sum locutus. Inuenio mentē eius bonā; sed impossibile est preclare agere cuꝫ cui desunt facultates. Ut si vestra sanctitas cui principes auscultant ad hoc nauarit operas. Non est mihi dubiū quin furor thurcoꝝ comprimi possit ⁊ xp̄iano populo bene cōsuli. Tanq̄ꝫ igiꝰ vermiculus scripsi nuꝑ ⁊ modo scribo vti ad rē hāc vestra pietas viriliter assurgat oro velit ⁊ toto pectore negociū fidei suscipiat. scribatqꝫ cesari suum ꝓpositū qui ꝑfecto volēs est: ⁊ ap̄lica mandata totis conatibus exequetꝰ: queādmodū ex suis lr̄is cognoscetis. De reb⁹ harū partium hec referre possuꝫ. Hūgari ad festū sancti bartholomei ꝓximū conuentū habituri sunt apud possoniū cū rege suo. Ibi tria dicuntꝰ agenda. Primū danda est opera vt pax cuꝫ cesare tractata ratificetꝰ: ad id australes cupientissimi sunt. Comes cilie aliū aim

habet. Plus tamen valituri q̃ꝫ mali credunt. Secundū est vt axamit ex hungaria eliminari possit qui multas strages hungaris dedit. Fertq̃ꝫ iam .xiij. milia hominū in armis habere ⁊ ad eos iam confugisse giskram nonnulli tradunt: sed hoc nondū certū est q̃uis recessisse cum mali animi a rege ladislao constet. Tercium est vt de facto thurcoꝝ consiliū capiat. Hec de hūgaris. De austria hec sunt. Veniunt nūc ad sanctitatē vestrā legati regis dicunt acturi de censuris ⁊ de ecclesia patauieñ. De hoc vltimo scit vestra pietas quid cesari promissum sit. Durum est offendere tantū principem ⁊ ecclesiam semper vacare fortasse durius. Nescio q̃d dicam vestra sanctitas meliorē partem eliget. Aiunt aliqui legatos illos etiā de compactatis bohemorum cum vestra sanctitate acturos. Naꝫ rex illa bohemis ꝓmisisse fert. Male vt intelligo res apud bohemos se habent: quando heretici dominant. Comes cilie parum de fide curat. Rex puer tantū cupit quantū sapit. Nunc apud vratislaū inter regē polonie ⁊ alberti filiam matrimoniū tractat: creditq̃ꝫ iam cōclusum. Hec habui que modo pietati vr̃e scriberē. Cōmendo me pedibus vestre. S. quam diuina pietas diu sospiteꝫ nobis prebeat. Ex grezio stirie die .xj. augusti. Anno quo supra.

Epistola .cxlj.

Cōstantinopolitana clades veridice refert.

Euerendissime in xp̄o pater ⁊ dn̄e mi colendissime. post humilē recōmendationē. Dedi nuper dignationi vr̄e litteras ꝑ quas aiebā noua huc delata esse: q̃ calamitatē cōstantinopolitanā denegarent. Ita equidē factuꝫ ē. Nam de venetijs illa vana leticia venit. Sed nunc ex pluribus locis habemus nimis verū fuisse primū nunciū. Nam ⁊ constantinopolis capta ꝑ thurcos in seruitutē redacta est: hominū magna cedes facta anime multe abducte sunt: ⁊ alia pleraq̃ꝫ loca occupata. Quibus ex rebus verisimile est superbū ⁊ crudelem hostem non quieturum: neq̃ꝫ per ignauiā ⁊ socordiā: tantam victoriā neglecturum. Incūbit ergo apostolico culmini: de tanti periculi auersione cogitare: admonere p̄ncipes ac populos instare: vigilare: festinare: nihil omittere ex his que ad reipublice salutem pertineant. Ad quam rem licet sacrum orbis senatum ardentē nō ambigo. Tamen dignationē vestrā pro veteri seruitute mea his paucis onerare p̄sumpsi. Quibus me veluti xp̄ianū de talibus nouitatibus anxium esse: catholice religioni timere ⁊ prouisione optare. Neq̃ꝫ alia sup hoc modo: de rebus bohemicis aliqua nuper dignationi vestre significaui: si ꝑ occupationes vestras licet: cupio responsum habere. Meq̃ꝫ vestre. P. reuerendissime quoad possum me facio commēdatū: quacūq̃ꝫ in re possum illi seruiturū. Ex grezio stirie die .xj. augusti. Anno. M.cccclitj.

Epistola .cxlij.

Auctoritatē absoluēdi impetrat vicario.

Euerēdissime in xp̄o pater ⁊ dn̄e mi colendissime post humilē recōmēdationē. Assumpsit al's vestra reuerendissima. P. ad preces imperatoris in suum vicariū honorabilē ⁊ modestum virum dominū iacobum plebanū in stain: qui ⁊ cesari charus est ⁊ omnib⁹ acceptus. Verum in litteris vicariatus nulla ei facultas cōmissa est: aut conferendi beneficia: aut in casibus reseruatis absoluendi delinquentes. Sed hanc facultatem habere dicit episcopus pectineñ. que res domino iacobo grauis est. Audire eniꝫ causas ⁊ corrigere excessus odiosum est. nisi ⁊ potestas sit absoluendi ⁊ grās cōcedendi. Credit autē ipse ⁊ mihi satis verisimile videt dignationē vestrā id inaduertenter obmisisse. Eapropt multū desiderat vt officiū suū ampliare dignemini ⁊ ptātem sup ꝑmissis sibi cōcedē. Ad quā rē q2 cesar scribit: nō ē opus multa me vba facere. Tm̄ testificor id futuꝝ cesari charissimū ⁊ dn̄m iacobū ꝓ sua vtute hoc honoris mereri. Cupiēs etiā meas p̄ces apd̄ vr̄am dignationē sibi vtiles esse. In ptib⁹ istis nō habem⁹ alia noua nisi illa horribilia ⁊ dolenda de cōstantinopoli ꝑdita. Que vt nos hic ꝯturbāt: sic

⁊ dn̄m nostrū ⁊ sacrū collegiū merore afficere nō ambigo. Velit aūt pietas diui-
na oībus xp̄ianis regib⁹ mentē dare: vt sup̱ his cogitent: ⁊ ad obuiandū thurcoꝝ
potētie festinent: de qua re parū spero: nisi dn̄s noster sanctissim⁹ eius rei se prin
cipē p̄bens dormiētia hominū pectora excitauerit. Recōmēdo me reuerēdissime
paternitati v̄re: ad cuius mandata paratissimū me sp̄ habebitis. Ex grezio die. x.
augusti. Anno. M.cccclij.

Epistola. cxlij.

Excusat se cur patriā vt dixit reuisat.

Ximie doctor amice colēdissime. Qr ad me nō scripseris p̱ oratorē regis
tui id arbitror cause fuisse: qr non putasti me iam redisse in patriā. Nā q̄
mei oblitus sis nō cadit in mentē. Noui em̄ qr tenaciter amas neq̧ pue-
roꝝ more variaris. Miraberis ergo cū scripta hec recipies in quibus me intelli-
ges adhuc germanū eē ac vitā in exilio ducere: cū tibi me breui domū velle repe
tere dū penas nos aderas affirmauerim. At cā remansionis mee fuit bellū tuscie
quod rex aragonū florentinis intulit. Id em̄ patriā meā in turbine multo tenuit
qua de re fuit mihi antiquus abesse. Nunc vo qn̄ obnixe sumus: pōtifex paci faciū
de operas nauat. Spero me breui ecclesiā meā repetiturū: ac dulcib⁹ amicis ⁊ p̱-
ximis vsurū: quibus iā duob⁹ ⁊ viginti annis carui: q̄uis aliqn̄ paucis dieb⁹ do-
mi fuerim. Hec volui tibi velut amico scripsisse: cui oīa cōsilia cōicanda sūt. Que
apud nos agant̄ ex oratore regio plenius intelliges. Cesarea cōiunx bene valet
scitq̧ hoīb⁹ vti sūt vti: magnūq̧ tota germania pulchritudinis nomē hȝ. s̄ maius
prudētie atq̧ modestie: vtinā ⁊ soror vna ex suis ad p̱tes has nuberet. Sic em̄ so
ror sorori ꝯsolationi eēt: ad id ego quātū valeo tantū nitor ⁊ cōsilio. Rogo te se-
renissimo regi tuo quē nr̄i seculi decus magnū eē confirmāt: cōmēdatū ⁊ deditū
me facias. Dn̄m lupū si redierit saluū dicas meo noīe: ⁊ silr̄ alterū lupū q̄ quōdā
basilee mihi beniuolus ⁊ singularis amicus. Vale cū cōiuge ⁊ liberis si q̄ tibi ad-
huc nati sunt. Ex grezio stirie die. xxiij. Augusti.

Epistola. cxliij.

Promouet. D. pirkamer ꝯ. D. pe. knorren
de eccl̄ia sancti laurencij in nurēberga.

Eatissime pater ⁊ clementissime dn̄e post deuota pedum oscula beatoruȝ
⁊ humilem mei recōmendationē. Quis meis litteris iampridem specta-
tum ⁊ doctū virū dn̄m thomam pirkamer in iure canonico licentiatum.
vestre beatitudini cōmendauerim: super lite quam habet de ecclesia sancti Lau
rencij nurbergen̄. cum aduersario suo. Tamen quia lis ipsa nondū decisa est. non
ab re puto eundem vestre pietati de nouo facere recōmissum: vt in suo iure confo
ueat̄. Neq̧ enim aliud is petit q̄ȝ iusticie complementū: quod etsi sperare omnes
de summa vestre sanctitatis equitate possint: hunc tamen nonnulle prerogatiue
certum reddere videntur. Nametsi ambo collitigantes boni viri sunt docti: ⁊ be
neficio de quo litigant digni. quia tamen vnius esse debet. non duoruȝ hic merito
preferēdus est: qui ⁊ possessor est: ⁊ ciuis ⁊ acceptus populo. Quodq̧ magis pō
derandū arbitror. etiam cesarea maiestas huic affecta est: eumq̧ in sua ciuitate
hoc beneficiū obtinere apprime cupit: quēadmodū ex suis litteris vestra clemen-
tia plenius intelliget. Quib⁹ ex rebus valde vtile putarē si fieri posset q̄ in hac ec
clesia predictus thomas quietus dimitteret̄ ⁊ aduersario suo de aliquo alio bene
ficio p̱ modū ꝯcordie p̱uideret̄. Sic em̄ vestra sanctitas illis ciuibus nuremher-
gensib⁹ de sede ap̄lica benemeritis specialissimā gratiā faceret: ecclesie bene consu
leret: virū bonū p̱moueret: ⁊ cesareo culmini cui res cordi est cōplaceret. Hec p̱
debito meo erga pietatē vestrā volui scribere: cui me iterū atq̧ iteꝝ facio cōmen
dat. Ex grezio die. xxiiij. Augusti. Anno. M.cccclij.

Epistola. cxlv.

Impetrat cuidā gratiā cesaris.

Neas ep̄s senen̄. docto ⁊ prudēti sacerdoti dn̄o iohāni forster amico suo.
S. p. d. Binas ep̄las tuas p̱ hos dies accepi. In primis cōmendasti ami-

ci tui cām. In alteriꝰ tuū negociū. Primis vt te latere nō arbitror abunde satisfeci. Alteris quoqꝫ gessi vt potui morē. Fui cū cesare de tuo casu locutus. Ostendi tuā innocentiā: mōstraui tuam fidē: de tua doctrina suꝫ locutus. Supplicaui te in grām recipet. velletqꝫ te suis in dominijs tuto esse. Pñtes fuerūt vlricus sonnenberger ⁊ iohēs binderbachiꝰ viri boni ⁊ tui amātes. Rñdit cesar nihil se hre aduersū te fauereqꝫ tibi qñ velles ⁊ vbi velles in suis territorijs morā faceres. Dñs iacobꝰ tūc egrotꝰ fuit neqꝫ potuit sermoni interesse. Quātū tñ ad hāc ꝑtē res tua absoluta ē: potesqꝫ cū voles tuto venire. De seruitio aūt nescio vbi nūc id tibi patere possit. Si venerit saltzburgeñ. antistes: ero tui memor studeboqꝫ tuā ꝯditionē efficere meliorē. apud me nō vacat locꝰ. Familia mihi eq̄ maior ē: ⁊ ego indies dispono domū repetē seruilēqꝫ hāc vitā relinquere. Hec ad cām dicta sint: tuas lr̃as probo ⁊ cōmēdo ⁊ suadeo vti ꝑseueres. Doctꝰ es fies breui doctissimꝰ: neqꝫ ꝯtuti tue locus deerit. Uale ex grezio stirie. die. xxv. augusti. Anno. M. ccccliij.

Epistola. cxlvj.

Significat amico infirmitates. suas.

Itteras tuas amātissime frater sanꝰ accepi quibus egrotatus rñdeo que res valitudinis genus neqꝫ ab re a deo nullū mihi ignotū est. Nulla sunt corporis aut incōmoda aut ꝑicula: que non ꝑtulerim. Febriū mille spēs sum expertus in vsu veluti quotidiano morbo assignatus sum. Calculi passio familiaris est mihi. Dolores yliorū rome duodecim diebꝰ me vexarunt. Oculos pegi perdidi. Dolui dentes in vltima britanie parte quā nūc appellāt scotiam. nō sine cruciatu podogra quocūqꝫ terrarū pergo me sequit̃. Quid stomachi debilitatē aut ventris torsiones referā. Nulla mihi molestia corpopis nō est nota. Unum erat incōmodū quod nondum attigerā. Urinarum profluuiū ac vesice lassitudo veluti quedam paralysis. Id nunc experior: nō sine corrosione carnis ⁊ fluxu sanguinis: Credo te cū hec audies crediturū me magnoꝑe afflictū eē neqꝫ falleris si ita credis. Crucior. n. ⁊ torq̄or nō corꝑe solū ꝫ etiā mente. Cuius eñ tam ferreus animꝰ est vt dolente corꝑe nō doleat: Cōiuncta sunt hec duo corpꝰ ⁊ animꝰ. Neqꝫ dū gerūt hoiem alterū alteriꝰ nō turbari molestia pōt. Uerū ego etsi angor non tñ ita cōsternatus suꝫ vt nō aīm ad mētē reuocē cogitēqꝫ dolores istos aliqñ vel sanitati finiri vel morte. Medicus mihi vir bonꝰ ⁊ mei amantissimus quē optime nosti. Nobilis eques iacobꝰ de ladrona speꝫ salutis ꝓximā facit: cui ego multum tribuo. ⁊ ꝓpter doctrinā ⁊ ꝓpter fidē quā scio in eo summā eē. Itaqꝫ spero me breui cōualiturū. Quod si deus dederit mox equo cōscendo. ad te veniā domi qđ superest vite ꝯsumpturus. Cogito tamē ⁊ in alterā partē res posse deflecti. Nanqꝫ cū dubia vita sit beneualentis que nō pōt in egrotante certitudo reꝑiri. Existimo fieri posse vt vel hoc augescente morbo: vel alio suꝑueniente: vitā ei qui dedit reddam. Neqꝫ in hoc mihi cōsolatio deest. Nā etsi mori extra patriā longe a necessarijs nōnulli miserū putent. ego q̊ꝫ libentius inter meos q̄ inter exteros morerer. Nescio eñ quō mollius ossa cubent manibꝰ tumulata suorū. Teneo tamē menti quod ille ait: non incelebratus philosophus: vndiqꝫ tantūdē esse ad inferos vie. immo etiam ad superos ad quos me transiturū nō despero. Nā etsi magna peccatorū sarcina premor: maiorē tñ esse diuinam misericordiā q̄ meam iniquitatem non dubito. In hac confido: in hac me totū resoluo. Nec ego cum illis sentio qui post hanc vitam extingui animos putant. Ac propterea mortem timendam negant in qua nihil sit mali: mortēqꝫ dicūt esse totū quod ante nos fuit: ⁊ quod nobis desinentibus est futurū. Nam quid homini molestius dici potest: q̄ eum ita desinere morientem vt nihil omnino post mortē sentiat. Sitqꝫ velut extincta lucerna que neqꝫ priusqꝫ accēderet lumē habuit. neqꝫ cū extīcta est habet. Hec eñ si crederē terrere me profecto moriturū. Sed persuadeo mihi verū eē qđ magni philosophi tradiderunt. quod xp̄s saluator predicauit quod mater ecclesia docet Exutis corpore animabus vitam esse alterā in qua boni a malis seorsuꝫ habitent

⁊ aliꝫ beatam ⁊ aliꝫ miserā vitā prout in corpore gesserūt recipiētes. Hec mihi ve
ra consolatio videt̄: cū vita excedendum sit: sperare in conciliū migrare sanctoꝝ:
ascendere super sydera: intueri celum: coniungi beatissimis angelis: diuinitatis in-
finitatē intelligere cognoscere trinitatem: ⁊ omniū que nobis in terra manentibꝰ
obscura vident̄ tenere causas: rationes inspicere: atq; mihi ita nedum in morte
nihil mali: sed multum boni esse persuadeo. His tamē quos xp̄s ad se vocat: vo-
cat aūt omnes qui cuꝫ vocant̄. libenter eum comitant̄. Talibus ego inter egro
tandū exhortationibꝰ vtor. Preparo me si vocer ad exitum: vt si forte vita pellar
seculi huius: non taꝫ hinc eiectus ꝙ̄ desup citatus videar. Hec tibi pro egrotatio
ne mea sunt dicta. Verū quia tibi nihil tacendū est. Nō me solū valitudo mea cō-
mouet: sed etiā petri nepotis qui febribus acutissimis detinet̄. Jam tn̄ meliuscu-
le se habet: extra periculū positus fuit: non sine discrimine liberat̄: non sine tēpo-
re. Libratim vt aiunt morbi veniunt: vnciatim abeunt. Sed ista parētibꝰ suis oc
cultanda sunt curandūq; est vt filiū prius sanū intelligant ꝙ̄ egrotū fuisse cogno
scant. Nunc ad id venio in quo me vehementer accusas: velut patrie parentuꝫ ⁊
amicoꝝ penitus oblitum: qui nolim domuꝫ redire. Non sum gregori vt estimas
meoꝝ immemor. Dies noctesq; dulce solū patrie ante oculos habeo. Nunc ma
trē nūc sorores: nunc nepotes: nunc te mente reuoluo. Neq; aliud cupio ꝙ̄ domū
ꝙ̄primū repetere. Miror te posse opinari de me. Scribis etenim vbi ego vel dul
cius: vel suauius esse possum: ꝙ̄ ea in terra que me produxit: ⁊ vsq; in viruꝫ aluit
vbi amicoꝝ copiā habeo ⁊ ꝓpinquoꝝ. Et quod maximū est cum auctoritate ⁊ ho-
nore inter meos esse possum. An non putas me cupide ad ea colloquia reuersuꝝ
que aliquādo simul amici consueuimus. Ubi nunc marianus zosinus. Nūc fran
ciscus patricius: nunc georgius andrentiꝰ sermonē habeat. An non me delecta-
bit: modo franciscū ptholomeū: modo iohannē campanium: iam mihi episcopa-
li dignitate equatū audire loquentē. Preterea dulces cognatos ⁊ affines. Festi-
no sane: neq; aliud cogito: nisi vt quātotius ad vos redeā. Sed curo ne dum tuo
meoq; desiderio satisfacere conor. Cesaris animū offendā. Decimū sibi iam annū
seruio: inueni grām in oculis eius. Creui sub eius vmbra multū me sua benigni-
tas extulit. do opam cū bona grā: ab eo recedā ne malꝰ sit finis: vbi ꝑncipiū bonū
meliusq; mediū fuit. Omniū rerū exitus extimari solet. Petiui per hos dies licē-
tiam visendi domū: eamq; cesar ita mihi concessit: si prius inter prutenos iudiciū
ageret̄: cui dies. xij. kl̄. nouembris dicta est. Illū ergo expectare non cesarea solū
voluntas: sed etiam egritudo me cogit. Tunc autē si sanitas aderit: itineri me sta
tim cōmittā. Interea te rogo mearū rerum curam geras. matrē meā cōmenda-
tam habeas. Bartholomeū cognatū quem senio grauē accepi: meo nomine visi-
tes: vicariū horteris officiū ad reditū cōtinuare. Bartholomeū ꝓcuratorē dome
stice cure solerter intendere. Amicis omnibus ex me multas salutes dicas. Se-
natui ciuitatis me cōmendes: cui ex his regionibus paucas nouitates referre pos
sum. Nā dolendū illud ⁊ acerbissimū constantinopolitanū nouū: iā vetus apud
nos est. Stulte xp̄iani principes egerint: nisi furentibꝰ thurcis occurrere studue-
rint. Germani modo pacati sunt: ⁊ si quis eos ad eā rē excitaret: nō apti modo: ꝫ
etiā volūtarij reperirent̄. Rex hūgarie in posonio conuētū regni habet. Tria ibi
tractant̄: De modo expellēdi latrones qui regnū infestant. De pace cū cesare fir
manda. Ac de modis inueniendis ꝑ quos thurcoꝝ conatus ne vlterius serpat cō
primi possit. Vale ex gretz stirie. iij. die septēbris. Anno. M. cccclij.

Sperat ladislaum regē hungarie
cum cesare pacem confirmare.

Epistola. cxlvij.

Eneas ⁊c. Herico senftlebē. Venerabil' amice charissime. Grate sūt mihi
semꝑ littere vestre: ex quibus nō mea solum negocia quē cursum habeāt:
sed etiā de statu curie: ac etiā totius italie certus fio. Pro quibus rebꝰ in-
gentes vobis gratias habeo. Intellexi que nuper egistis in recessu cardinalis sā

angeli circa remissionẽ annate: obligatis me dietim magis: faxit deus vt aliquan
do vices rependere possim. De constantinopoli cognoui que scripsistis. Ego ꝙ3
prius in ea re vobis litteras dederam. Calamitosa ⁊ deploranda res est. Sic no-
stre nequitie flagitant discordamus omnes vulneram⁹ nosipsos intus cedimur:
⁊ exterius flagellamur: vltio peccatoꝝ est: res male sunt: spes ꝟo multo peior: nã
que tanto vulneri medela paretur non intelligo: dormiunt nostri principes de sa
lute cõmuni nemo cogitat: nisi põtifex maximus quem de pacanda italia sollici-
tum esse accipio. Nescio quantum eius votibus itali pareant. Sed ⁊ tanta res
quanta est thurcoꝝ potentia non italos solum: sed omnes contra se xp̄ianos ex-
poscit. Nos istis in partibus quieti sumus. Gregorius de puchaim cesari reconci
liatus est. Rex ladislaus in possonio cõuentũ habet regni hũgarie: speratꝰ confir-
maturus cũ cesare pacem. Nã satis habet per se negocij aduersus axamit: qui cũ
magna multitudine latronum scepusinos vexat. Cogitare quoqꝫ de thurcis vltra
omnes xp̄ianos reges habet: qui eis vicinus est. Promisit etiã bohemis ad festũ
michaelis ꝓximũ bohemiã ingredi coronã3 recepturus: que res forsitan facient
pacem cum cesare vt libentius amplectatꝰ. Hec habui que nunc ad vos scribere3
Finito negocio pruthenorum cuius causa manere me cesar voluit: domũ repetã
tumqꝫ vos visere curabo. Eius rei dies est. xij. kl' Nouẽbris. Valete ex gretz die
iij. septẽbris. Anno. M.cccclij.

Patauieñ. epus electus prepeditꝰ
ꝯfirmari ꝓpter cesaris indignationẽ.

Epistola. cxlviij.

Eneas senensis ep̄s. D. petro de noxeto. Magnifice comes maior bono-
rãde post recõmendationẽ. Susceptis litteris tuis vna cũ breuib⁹. S. do
mini nr̄i mox cesareã maiestatẽ adiui que tunc forte in mẽsa sedebat. Ex-
pectaui finẽ prandij: deinde semotis arbitris: reddidi sibi ap̄lica scripta: fingens
me nescire quid illa continerent. Cesar vt aperirẽ vtqꝫ legerẽ iussit: quo facto re-
mansit aliquãtulũ territus: dixitqꝫ alia ista scripta sunt: ꝙ q̄ nuper accepim⁹. Cui
ego noua inquã cesar impedimenta. noua remedia querũt. Deinde ꝓsecut⁹ mul
ta in eã ꝑtẽ locutus su3 vt mentẽ cesareã ad volũtatẽ dñi nr̄i scissimi ꝑducerẽ: pe
tiui ꝙ3 dari rñsum. Sed multũ anim⁹ eius turbat⁹ erat: duo potissime cõsiderãs.
Vnũ ꝙ electus cõtra volũtatẽ suã in ciuitate impialis feudi obtineret ep̄atũ. Al
terũ ꝙ tãmanifeste ⁊ publice ꝑ oratores electi diffamat⁹ isset. Quib⁹ cum mederi
verbis studerẽ: rñsumqꝫ tãdẽ deposcerẽ. Ait se velle reliq̄s cõsiliarios hr̄e atqꝫ cũ
his pleni⁹ deliberare: iussitqꝫ vt cũ illis venirẽ ad se. Res est dilata ꝑ aliquos dies
vt est modus curie nr̄e: q̄ nihil absoluit sine mora. Cũ reuentũ esset ad cõsiliũ: ma
gister vlricus sonnenberger ⁊ ego soli fuim⁹ qui ꝑtes electi iuuim⁹: conatiqꝫ ma-
gno ope fuim⁹ cesaris mentẽ ad illũ inclinare. S3 neqꝫ cesar flecti potuit neqꝫ reliq̄
ꝯsiliarij ei⁹ ꝓpositi erãt vt electo mos gereretꝰ. Sic res ipedita ẽ: eo tñ deductũ ne
gotiũ ẽ vt placet cesari eccl'ie patauieñ. ꝓuideri de q̄cũqꝫ ꝑsona excepto electo quẽ
admodũ ex lr̄is impialib⁹ plene ꝑcipies. Neqꝫ plus hac vice obtineri potui. Fa-
cit sibi hoc incõmodũ electus ip̄e: qui nimis nisus est cesarem paruifacere. Misit
eñ huc ex suis vnũ secretissimũ marescallũ. N. curie sue ꝑ eũqꝫ non decẽ milia vt
mentiti sunt oratores sui rome: sed duo milia tm̄ florenoꝝ obtulit si cesar sibi in-
iurias remittens ꝓ eo pape scriberet. Visum fuit cesari graue tantã iniuriã ꝓ tã
parua pecunia remittere. Ille aũt dixit se ad suũ dñm ituꝝ: reuersurũqꝫ post dies
aliquot cũ maiori ꝑtãte: sperareqꝫ bñ posse negociũ terminari. Sic ille abijt: neqꝫ
vnqꝫ reuersus est. Scripsimus magister vlricus ⁊ ego ip̄i electo sperabamusqꝫ ne
gociũ ꝓ minori sũma posse cõponi: ꝙ3 sex miliũ florenoꝝ. Neqꝫ putabam⁹ re3 illi-
citã ꝙ ille pecuniã daret ꝓ offensa dño suo facta: si grãm mereri vellet. Est enim
modus oim̄ gentiũ vt dãna pecunijs resarciãt. Ille aũt elect⁹ q̄ pluries mihi scri
pserat ⁊ mg̃ro vlrico vt cãm suam adiuuaremus: neqꝫ nunciũ ad cesarem remisit
neqꝫ ad nos rescripsit. Nescim⁹ q̄ causa eũ retinuit: nisi quia ꝑutabam⁹ habuisse

cū scripta de curia: ꝑ que certificatꝰ sit etiā inuito cesare papā sibi ꝓuisurū. Sic bo
nus vir sibipsi turbas facit. Et nūc ꝓcuratores sui cesarē publice diffamāt. Qđ
ꝗ̄ moleste sublimitas impatoria tulerit neq̄o exprimere. Atcūq; sit cesar ad id de
uenit vt placeat ei ecclie patauieñ. de q̄uis ꝑsona ꝓuideri: dūmō electꝰ excludat:
ꝑ hāc viā poterit dñs nr̄ eccliā illā pacificare. Neq; eñ difficile erit aliū repire q̄
suam eccliā electo tradat ⁊ accipiat patauieñ. vel frisingeñ. vel brixineñ. ve eyste-
tensis vel augusteñ. vel aliꝰ quiuis reqrat. Mihi tñ hoc mediū videt magis qđ
subiiciā videlꝫ. Ut dñs noster scissimꝰ onꝰ hoc ꝯcordādi electū cū cesare in se su-
sciperet: ⁊ faceret ꝙ electus ratū se hr̄e ꝓmitteret: q̄cq̄d ꝑ suā sanctitatē determi-
naret dandū cesari ꝓ satisfactione iniuriarū. Putarē eñ hoc impatorē nō recusa
turū: ⁊ sic ille eccliam obtineret: alioquin nō intelligo ꝙ papa possit sine indigna-
tione cesaris hūc electū ꝓmouere: ⁊ possent i hac re nasci multa mala. Nec expe-
diret inter papā ⁊ impatorē qui modo se summe amāt nasci rubiginē ꝓpter hanc
ecclesiā. Ut litteras meas legis ⁊ sūmo pōtifici quatenꝰ opus est exponis: maxie
mihi voluptati est: multūq; idcirco tibi suꝫ obnoxiꝰ. Neq; expeto vt rescribas sp
q̄ tuas occupationes innumeras esse scio: satis supq; satis ē: si scripta mea digna
ris respicere. tua tñ humanitas oēm laborē vincit. ⁊ mihi vel manu ꝓpria rescri-
bere nō refugit. Est in te ꝯstās amicitia neq; defluit amor tuꝰ. Adhuc te basilieñseꝫ
recognoscis ⁊ vsure veteris memoriā tenes. Scis quātas sil' duximꝰ noctes: pau
ci ex achademia supsunt: mlti ex amicis veteribꝰ periere. Quāto numerus amico
rū restrictior est: tanto decet amorē esse feruentiorē. Queꝫ te p̄stare in me sūmum
nescio dicere quātū me delectat. Tu te ipse melius cogitabis: q̄ meos mores egre
gie calles. De patria que scripsisti plene apud me nota sūt: doleo terrā illā tot cla-
dibus affici. Spero tamē sapientiā summi pōtificis id curare: vt nostris saltē die
bus vltimis pacē habeamus. Ut si xp̄iani principes non tm̄ sapuerint vt inter se
lites finiant. Inuenient qui eos docebit turcorū impatorē. Et illa de nobis fabu-
la decantabit: quā de rana ⁊ mure scribit esopus. Deus tantum facinus auertat.
Uerum vt de domo mea dicam: ꝗuis hoc tempore non fuisseꝫ illic quieto aīo vt
ais: tamen illi ciues frequentibus me litteris vocitant: meāq; moram tādiutinā
egerrime ferre vident. Nunq; ex tuscia nuncius venit absq; citatoriis lr̄is. Sunt
modo p̄ces modo mine quibus ad reditū vocor. Nō video me posse amplius ob
sistere. Cognosco me senē ⁊ morbis ꝗpluribꝰ grauē. Itaq; statuo si deo placuerit
in patria mori. Rogauiq; cesarē vt indulgeret me domū visere. Concessa est mihi
licentia circa festū martini quindecim ante diebꝰ: eo tñ pacto vt redeā in curiam
Dico me reuersurū si cōmoditas affuerit. At cū domi fuero ꝑ lr̄as me absoluam.
Neq; eñ meū est semꝑ exulē eē: scio nō multos mihi annos supesse: ne dicā dies
eos dignū puto inter dulces cognatos ⁊ affines cōsumere: quorū mihi ⁊ magna ⁊
honesta copia est. Hic puto multos esse qui ꝓpositū meū dānabūt: ⁊ illos potissi-
me q̄ me maiorē cupiūt. Dicēt. Si māsisset eneas apud cesarem: hoc illi ⁊ hoc eue
nisset. Fateor petre amātissime: me pluris fieri dū cesari seruio: ꝗ duꝫ maneo do-
mi. Sꝫ q̄d ad me falsa hoīm existimatio. Nolo ex alieno pēdere. In me mihi sta-
bilitatē quero. Nolo sp seruire: mihi viuere aliqñ decreui. Quis preterea nouit si
apud germanos manens melius habiturus sim. Ego de me ipso iudico quod in
aliis inspicio: ⁊ que peiora sunt posse mihi accidere nō dubito. Preparoq; pectꝰ
meū aduersus oēs fortune cōtumelias: si cōtra me velit irasci: ꝗuis i hāc vsq; diē
nō habeo ꝙ fortune accusem. Naꝫ siue honores siue opes siue alia huiꝰ seculi bo-
na inter hoīes eque distribuant: scio me plus virili pte assecutū. Itaq; nihil mi pe
tre cur nō bono aīo esse debeā. Facio qđ suades letꝰ sum. Gaudeo his q̄ possideo
bonis: gaudeo in amicis: gaudio in meipso. Utinā in alio seculo mihi secūda sint
oīa quantū in p̄nti fuere. Quis eñ me miserū dicere possit: qui ⁊ sūmi pōtificis ⁊
impatoris gratiā reperi. Magna cōsecutus sum tuo fauore: ⁊ sanctissimi dñi nr̄i
benignitate: neq; despero quin alia etiā maiora ex v̄ra beneficentia suscipiā. Non

tamen id apud me firmū est: scio posse mutari apłicam mentē ⁊ alia multa cōtin-
gere ꝓpter que fallat̄ opinio mea: immo vt verū fatear: ꝑsuadeo mihi nihil futuꝝ
ex his que magna voce vel mihi vel cesari sunt promissa. Nō ꝙ verba reputem
data: sꝫ quia mortales intelligo mores: reuertar atqꝫ domū vt his qui velit inter
suos mori ⁊ iam se muneribꝰ huius seculi defunctū putet: si quid preter spem eue-
nerit: id cū terentio nr̄o deputabo esse in lucro. Forsitan aliquis erit qui cum tur
binibus seculi exemptū me viderit. O enea dicat solus scis viuere. sicut de vaccia
dictū scribit seneca: ⁊ si illud non probat. Hec volui apud te dixisse: ne mentē me
putes grauē habere: qui iubes ⁊ bene iubes: vt animo bono sim: sum nō bono so
lū: sed etiā iocūdo: atqꝫ eo magis leto ꝙ te cito visurū me arbitror. De litteris mi-
litie tue q̄ꝫ primū cesari verbū feci: mox cōmissa res fuit. Amat em̄ te sua maiestas
tibiqꝫ gratā rē facere cupit: ac de tua virtute grauiter ⁊ magnifice loquit̄. Titulꝰ
litterarū erit ille quē denotasti. Neqꝫ deinceps tibi magnifico scribet̄. Gubernato
rem cancellarie nolui in hac re tua onerare: quē neqꝫ in meis nūq̄ꝫ negocijs acce-
do: neqꝫ em̄ mihi amicus est. Sꝫ habet cesar duas cācellarias: imꝑialē ⁊ australē
Qui australem regant ad vnū oēs mihi beniuoli sunt. Ibi ego oia expedio. Illic
est magister iohannes hinderbachius decretoꝝ doctor singulari beniuolentia mi-
hi cōiunctus: huic ꝓuinciā cōmisi. Is reꝫ tuā libent̄ absoluit ⁊ aio volenti. Itaqꝫ
lr̄e tue ꝑ latorē p̄ntium expedite ad te veniēt. Cū hec scripsissem. placuit iohanni
hinderbach q̄ intra decēdiū ad curiā venturus est: lr̄as tuas retinere ⁊ illas secū
afferre: vt cū aliq̄ munere ad te ꝓficisceret̄. Nec ego id sibi negare volui qn̄ nullū
exinde p̄iudiciū fieri tibi cognoscerē: nisi decē dieꝝ morā interuenire. De bn̄ficijs
patauien̄. Ad eū modū distribuēdis vt scribis: habeo tibi ingētes gr̄as: p̄coreqꝫ id
solidū esse ꝓcures: si cōfirmari eū aut ꝓuideri sibi cōtingat. Post hec iam scripta
Captata hora magis felici allocutus sum iteꝝ cesarē suꝑ facto p̄fati electi. dixiqꝫ
sibi me timere ne tandē papa cogeret̄ electo ꝓuidere: qꝛ nō facile repiret̄: q̄ ꝓmo
uēdus eēt ad ecclīam quā alius possideret: durūqꝫ eēt romano pōtifici insignem
ecclīam diutius vacantē dimittere ⁊ multoꝝ principū ꝓ electo rogantiū spnere
p̄ces. Qꝛ si ille ꝓmoueret̄ inuita sua maiestate nimis sibi dedecorosū eēt. Ex alia
pte ꝯsiderare me aiebā. Graue eē sue serenitati ꝯsentire ꝙ suꝰ inimicus nō recōci-
liatus ⁊ q̄ nullā suꝑ dānis ⁊ iniurijs satisfactionē impendisset ad ecclīaꝫ insignem
sui feudi ꝓmoueret̄. Ob quā rē retuli me reperisse vnū mediū: ꝑ qḋ ⁊ sanctissimo
dn̄o nr̄o pape ⁊ sue maiestati mos gereret̄. Id aūt hmōi proposui scissimo ꝙ sua
maiestas remitteret ad dn̄m nr̄m. S. plenū arbitriū cōponēdi secū ipm̄ electū: ⁊
inducendi eū ad satisfactionē ꝓ dānis ⁊ cōtumacia impedientem: ⁊ quicq̄d dn̄s
noster in hoc facto ordinaret: maiestas imꝑatoria ratū haberet: ꝓuiso ꝙ similiter
electꝰ ipe dn̄i nr̄i arbitrio acq̄esceret. Cōfirmabā em̄ sperare me. S. dn̄m nr̄m in-
ducturū illū electū ad cōuenientē recōpensam ⁊ tūc ille sine cōtrouersia posset ꝓ
moueri. Ad hec dixit cesar se de dn̄o nr̄o clemētissimo plene cōfidere. Iussit tn̄ in
cōcilio rem ꝓponi. quo facto oēs cōsiliarij hoc mediū ꝯmendarūt: ⁊ ita cōmissum
mihi fuit: vt beatitudini dn̄i nr̄i scriberē. Sic ergo dn̄s noster digneē hoc nego-
ciū in se assumere ⁊ inducere electū ad humilitatē ⁊ satisfactionē q̄m cesar de suo
arbitrio cōtentus remanebit. Alioquinn ꝯo stante illo ꝯtumace nunq̄ꝫ consen-
tiret eū ꝓmoueri queādmodū pleniꝰ ⁊ aptiꝰ suꝑ hoc de mandato cesareo aposto-
lico culmini scribo. Nō fuit visum certis de causis ꝙ imꝑator hoc scriberet: sed ve
niet intra paucos dies ad curiā romanā suꝑ vno alio satis magno negocio. dn̄s
iohes p̄fatus ⁊ ipe de hoc plenā habebit ptātē. Tn̄ ex nūc cesar ꝯtētū sese dicit in
eo futurū esse. qḋ. S. dn̄i nr̄i inter ipm̄ ⁊ electū duxerit ordinandū: ita tn̄ ꝙ ille de
dānis ⁊ iniurijs illatꝭ aliquā faciat emēdā: tātis excessibꝰ ꝯuenientē. Habes q̄d i
re patauien̄. ꝑ me factū sit: nō potui plus ⁊ ꝑ hūc modū existimo negociū ipm̄ bn̄
ꝯsūmari posse. Docet pietas dn̄i nr̄i ꝓcuratores electi q̄ dicūt mlta imꝑatori ob-
lata ⁊ dicat eis se velle negociū cōponere. ⁊ si bn̄t ptātē iubeat eos scribere dn̄o

suo ⁊ facultatē querere eo mō aut res votiuā habebit expeditionē aut honestius illis resistet̃. Pōt aūt. S. dn̄s nr̄ scribere cesari sehmōi mediū a me sibi transcri-ptū eē de mēte ⁊ volūtate sue maiestat̃ ⁊ dicere ꝙ id velit arbitriū acceptare ⁊ tūc res erit planissima: ⁊ si videt̃ bonū eēt ꝙ sup hoc lr̄e aplīce ad me mitterent̃ anq̄ hinc discederē. Sic em̄ magis instructus ad vos venirē. nec alia mō. Uale optīe ⁊ me sūmo p̄suli cōmendato curatoq̄ʒ vt sua erga me benignitas augeat̃ potius q̄ʒ minuat̃. Itidē ego ꝓ te apud cesarē facio sedulo de tuis familiarib⁹ teneo que scribis. Uale ex gretz die. xviij. septēbris. Anno. M.cccclij.

Epistola. cxlix.

Gratulat̃ de ꝓmotione amici in epm̄.

Euerendissimo in xp̄o patri dn̄o iohanni de agazoria ecclesie grossetane pō-tifici. Eneas ep̄s senensis. S. p. d. Fuerunt mihi gratissime lr̄e tue ex qui-bus factus sum certior non solū de tua dignitate: verūetiā de summa felici-tate: qua in hac ꝓmotione es vsus. Qui celerrime atq̄ʒ vno impetu ad summuʒ euasisti. Sentio me ꝓpterea deo gratum quādo ⁊ amici mei sue pietati sunt chari. Tres vno anno ex his quos in primis amaui exaltati sunt nicolaus amiclauus ecclesiā mediolanēn̄. sortitus est. Iohānes cāpisius ad placentinā vocatus est: ti-bi grossetana obuenit. Quis non me felicē dixerit cuius amici sunt fortunatissimi. Uerū iohānes amātissime: duobus illis longe a me positis vti non possum nisi lit-teris. Te frui etiā p̄n̄te potero festinoq̄ʒ vt q̄ʒcelerrime ad te veniā teq̄ʒ cōplectar ⁊ vna viuā tecū. Nec scio q̄d hoc tp̄e ex diuino munere magis optare potuerim: q̄ʒ ꝙ diuina pietas i te mihi p̄sciuit. Ago sedulo superis gr̄as: q̄ me respiciūt: duʒ meos amicos extollunt. Intelligo ex tuis scriptis q̄ʒ necessari⁹ sit meus redit⁹ ecclesie mee. Idē quoq̄ʒ ceteri scribūt: oēs me vocāt amici necessarij noti: vincor veniendū est. Nā etsi cesari molestā rē facio: neq̄ʒ sūmo pōtifici morē gero ex al-mania recedēs: satis est q̄d ecclesie q̄d patri ip̄i satisfacio. Facessant oēs alie spe-cies mihi viuere cū iohanne grossetano pontifice cū mariano sozino: cū francisco ptolomeo: cū gregorio lollio: cū patricio. Cū ceteris amātissimis patrie mee ciui-bus: mai⁹ duco q̄ʒ pape aut imꝑatoris gr̄am. diu curialē seruitutē seruiui: diu mi-liciā secutus sum: mitti tandē debeo ⁊ inter vetera nos cōputari. Queris qn̄ hoc erit. Ante martini festiuitatē hinc abire decreui q̄ʒuis scribis nō esse timēdū bellū q̄ꝛ romanus pōtifex paci oꝑam nauat. Ego tn̄ maxime anxius sum neq̄ʒ de pace magnā spem habeo: nisi deus oculo mitiori italiā intueat̃. Accipiā tn̄ iter etiā cū discrimine. Raro em̄ res mee sine ꝑiculo fiūt: habeo deo grates quia suꝑare soleo quasuis difficultates. Idē nūc mihi suadeo: ⁊ si frequēter obiectare sese periculis q̄ʒꝑiculosissimū sit. Q̄d sponte offers in agēdis ecclesie mee tuū auxilium accipio admodū libent̃. Nā id erit nō vtile solū sed etiā necessariū. Germanū tuū cupio bene valere ⁊ tu optime vale. Ex gretz die. xxv. septēbris. Anno quo supra.

Epistola. cl.

Promouit quēdā in cōsiliariū cesaris.

Ximie doctor amice charissime. Nō habui dudū ex te lr̄as: nescio quo pa-cto: vales cupio tibi bene esse te memoriā mei habere tui ergo nisi fortasse dormiēs immemor esse nō posse: hodie de te cesari verba feci qui libēti aīo in cōsiliariū suū te accepit. Litteras eius rei in tua paucos dies accipies: p dn̄m io-hannē hinderbach qui ad curiā venturus est orator imꝑialis ei suis in reb⁹ assiste-re te oratū volo: interea viue nostri amās ⁊ que gerunt̃ in italia tuis lr̄is me scire curato. Uale ex gretz die. xxix. aprilis. Anno quo supra.

Epistola. clj.

Baro de puchaim cesari cōciliat̃.

Agnifice vir maior honorāde. Scio te magnis vrgeri curis. tuʒ ꝓpter ne-gocia italica. tuʒ ꝓpter cladē constātinopolitanā. ideo te multis verbis te-nere non audeo: q̄ꝛ tn̄ necesse est pōtificē maximū que apud nos geruntur

intelligere. Scribā tibi q̄ꝫbreuissime harū partiū statū. Tu deinde sue scitati ꝓut dignū putabis scripta mea referes. Cesar baronē quēdā quē vocāt de puchaim supioribus diebus aduersantē habuit. Js modo recōciliatus est accepta quadā pecunie quātitate sup ceteris cōtentionibus arbitrio cesaris se submisit. Jn hungaria vt alīs apostolico culmini scripsi: surrexit quidā latro noīe axamit: qui cum magna predonū manu regnū vexat: neqꝫ gubernator potens est cū regno depellere. Ob eā cām habet ꝑ hos dies rex ladislaus oēs regni ꝓceres: apud possonium cōgregatos. Cūqꝫ his cōsultat: quonā pacto regnū expiare latronibꝰ possit. walachi qꝫ cōtra gubernatorē arma mouerūt: quē dn̄ari sibi egreferebāt. Est etiam qḋ de thurcis in eo cōuentu cogitet: quos ꝓximos habet. ⁊ iā noua elatos victoria plurimū timet. Que res cōpulsura hūgaros creditr: vt pacē quā diu cū cesare refutarūt: vltro deposcant: nisi malicia hoīm magis ac magis excreuerit. Idem rex ladislaus in kl̄. octobris ꝓximis bohemiā intrare ꝓmisit: ibi coronā recepturus. magni ob eā rē apparatus fiūt. Ituri cū eo feruntr albertus austrie. Ludouicus bauarie duces: ac albertus marchio brandeburgen̄. Bohemi offerunt q̄cūqꝫ bona ad coronā spectāt regi restituere: ꝓteāqꝫ rex ecclesiasticaꝝ redimere ab his: qui eas possident ⁊ ꝓ regis arbitrio ecclesijs satisfacere. Credo res aliquāto minores futuras q̄ꝫ fama feruntr. Jn partibꝰ rhenū q̄ dissidebāt principes cōpositi sūt pacēqꝫ tenēt. Ludouicus bauarie dux eiꝰ cōcordie ductor noīe: re aūt marchio brandeburgen̄. albertus fuit: qui iam principuꝫ auctor est. Res prutenicas arbitror te nō ignorare in nr̄o cōsistorio pendētes eē̄. Ciuitates tn̄ que ꝯtra religionē fedus iniere nō putantr iudiciū subiture. Nā reges polonie vires sibi accedere sperāt: ⁊ armis magis q̄ꝫ iuribus fidunt. Rex ille iaꝫ magistro prussie lr̄as dedit que suū aīm in cōitatū fauorē erectū significāt. Cardinales qꝫ cracouiensis mihi scripta dixerit: ꝑ que cōprehēdo polonos ipsos cōitatū partē adiuuare: hec habui q̄ ad te scriberē hoc tp̄e: credo cōsultū eē̄: ne festinetr in ꝓcessu ꝯtra ciuitates prussie q̄ mō apud nos agitādus dr̄: ne cēsure ap̄lice sicut in austria factū est cōtemnantr. Nisi em̄ sp̄ūale gladiū materiale sequatr: paꝝ est qḋ populi formidēt. Vale ⁊ apostolice scitatis pedibꝰ me cōmēdato. Post res prutenicas absolutas te visaꝫ. Sic em̄ licētiā cesaris habeo. Ex gretz die. iij. septēbris. Anno. M. cccclij.

Spōdet ad patriā suā redire etiā multis periculis obiectis dn̄o francisco ptolomeo.

Epistola. clij.

Ximie doctor frater amantissime. Que ꝑ nos gesta sūt in facto clari viri iohannis petri: cōciuis nostri ex ipso cognosces. Noua italie q̄ scripsisti molesto ferimus aīo: q̄ꝫuis frustra angimur. Ex his que sine culpa nostra fiūt sperauimꝰ pacē procurante sūmo pōtifice nō defuturā italie. Nunc accipimus ardentius feruescere bella: neqꝫ spem esse cōcordie. Cupiebamꝰ domū reuerti ⁊ cupimus. Nescimus tn̄ qua via penetremus: vndiqꝫ bella tonāt. Peregrinū induere nō possum. Prelatū agere periculosuꝫ est. Statuimꝰ tn̄ ad vos ire: qn̄ vocibus citamur oīum. neqꝫ lr̄a vlla ad nos venit nisi reditū suadēs. Quid dicamꝰ tātis ꝑcibꝰ nisi vincite etiā cū nr̄o ꝑiculo. Scimꝰ cū quāto incōmodo reuertimur offendimus cesarē q̄ licētiā prebet inuitus. Pape rē ingratā facimꝰ. Mille nos hoc tp̄e viarū ꝑiculis obiectamꝰ. Ad patriā redeamꝰ suspitionū plenā. Jn ancipiti diu fuimus. At cū viderēmꝰ tot p̄ces ⁊ aliq̄n minas cognatarū expiremur: succūbere necesse fuit. Veniemꝰ igitr ita suadetꝫ oēs. Scimꝰ tn̄ te cū nos audieris dicturū. Hec si sciuissem nūq̄ꝫ de reditu ad te scripsissem ꝑ hoc tp̄s. De nr̄o ep̄o senen̄. Nos em̄ extra senas ep̄atū habemꝰ. Intelleximꝰ q̄ scribis. Redeūtes de cā cognoscemꝰ: videbimusqꝫ sibi an nobis mitria debeatr. Interea bonum habe aīm ⁊ vicariū nr̄m hortare vt viri cor se habere demōstret. Nos etiā sibi ad eā rē lr̄as damus. Vale Ex gretz die. xxv. septembris. Anno quo supra.

Nouitates almanie notificat.

Epistola. cliij.

Neas ꝛc. Cardinali sci angeli. Reuerēdissime in xp̄o pat ꝛ dn̄e mi colēdissime: post humilē recōmēdationē. Reuocillatꝰ suz aliquātisp lr̄is vr̄is ex qbꝰ romanū pōtificē dare opaz intellexi vt ꝛ nobis italia pacē recipiat ꝛ insultātibꝰ thurcis xpiane vires resistāt. Nā me q̄dē ↄstātinopolitana clades magnope angit. Spero aūt si vocē aplicā orthodoxi principes audiuerint: thurcoꝝ rabiē retrocessurā futurūq3 vt nedū ↄstantinopolis recupet: verūetiā vt in suis sedibꝰ: thurcoꝝ pfidia cōprimat. Ostēdi cesari q̄ scripsistis q̄ vr̄e dignatiōi grās agit: oratq3 vt ad pacē italie feruēti aīo intendat: qd in rē fidei sua serenitas pstare poterit id nō negabit. Pax illa olim ↄclusa inter maiestatē suā ꝛ regē ladislauz nodū ratificata est: mō in posonio hungari sunt magnūq3 couētū hn̄t. Agit ibi de hac pace firmāda: de latronibꝰ regno pellēdis. ac de modis p q̄s thurcoꝝ conatꝰ repmi possint. Exinde rex iturꝰ in bohemiā fert: coronā suscepturꝰ: multa de bonis ecclie restituēdis dicūt: q̄ silia somno vident. Dux ē veteres possessores expellere. Res prutenica apud nos adhuc pēdet. Timēdū tn̄ ē: ne rex polonie cōtra religionē ciuitatū partes tueat. Principes reni ↄpositi sunt. Alia ex his ptibꝰ scripto digna nō occurrūt. Si dabit pacē italie quā speramꝰ: domū euestigio repetaz ꝛ aliqn dignationē vr̄az videbo. qd pietas diuina cito faxit. Lr̄as reuerendissimi patris dn̄i assisinensis expeditas penes me habeo. quas p certū nunciū ad eum mittā q̄primū occurrerit. Recōmēdo me dignationi vr̄e reuerēdissime ad cuius mādata paratissimus sum. Ex gretz die. iiij. septēbris. Anno quo supra.

Offert se patronū volūtariū in gerēdis rebus dn̄o wilhelmo episcopo tullen.

Epistola. cliiij.

Euerēdissime in xpo pr ꝛ dn̄e mi colēdissime post recōmēdationē. Gratissime mihi fuerūt lr̄e vr̄e: quas ex vlma ad me scripsistis. Intellexi nāq3 dn̄ationē vr̄am. R. bene valere ꝛ me veteri ex more diligere. Cognoui quoq3 i vrbe roma p me dicta eē a vobis que oportuit. Cōtētorq3 dato rn̄so. Circa nr̄as res hic pendētes nihil innouatū est: neq3 innouabit donec dicta dies assit. Vestri aduersarij nūq̄ hic fuerūt postq̄3 recessistis: neq3 quisq̄3 eoꝝ n oīe hic cōparuit. Iō nihil est cur vereri nouitates oporteat. Nā etsi venissent: nihil in vr̄m piudiciū sine vocatione fieret. Ita cesarē dispositū ꝛ inclinatos cōsiliarios inuenio. De me certe potestis vobis psuadere: qr ad vestrū cōmodū vigilantissimus essem. Lr̄e salui cōductus p familiarē vestrū. d. vr̄e. R. afferent. Scribit etiā cesar comiti tullensi queādmodū desiderastis q̄uis apud hoīes obstinatos paꝝ valitura scripta putē: p vbis vbera essent offerēda. Fiet tn̄ spero laudabilis finis. p vobis ꝛ ecclia vr̄a si aduersarij iudiciū subituri cōparuerint. Alia nō occurrūt. Recōmendo me dignationi vr̄e reuerēdissime cui seruire paratus sum quoad possum.

Passagiū psuadet cōtra thurcos ex clade cōstantinopolitana.

Epistola. clv.

Euerendissimo in xp̄o patri ꝛ dn̄o dn̄o. N. sacrosancte romane ecclie. tt. sancti petri ad vincula p̄sbro cardinali ac pōtifici brixien̄. domino suo colendissimo. Reuerendissime in xp̄o pater ꝛ dn̄e mi colendissime. Venit ad me ac ipsa hora qua scribo vir bonꝰ ꝛ vr̄i obseruantissimꝰ. Hernestus ,ptbonotarius impialis: ostendens mihi lr̄as vestras. in quibus sibi de quodam theolonio ecclie vestre transmutando facitis mētionē. De qua re nō nihil simul locuti sumꝰ Nam ꝛ meā quoq3 operā vestra dignatio requirere videbit. Non est quod nunc ad hoc respondeā. quia nondū cesari verbum feci. Decreui cū ceteris seruitoribꝰ vestris quos in hac curia plures habetis: rē ipam cesareo culmini exponere ꝛ cōmēdare. Quid respōsi habebo: illud vestre dignitati quātociꝰ notū efficiā cui seruire in oībus sum obnoxius: atq3 vtinā possem quātū vellem. Nec plura de hoc Propero ad alia reuerendissimꝰ pater archiep̄s saltzburgen̄. quandā pridie capelle fundationē cōfirmauit in valle murze in loco non remoto a scō laurencio. vbi p inuocationē diuini noīs ꝛ p merita sci leonardi plurima dicūt fieri miracula

Cõfirmaui ⁊ ego fundationẽ ipam ex auctoritate cõmissionis mee. vt q̃ populi de
uotionẽ augendã magis ac magis existimaui. Deinde accepi dignationẽ vr̃az cũ
ꝑ id locoꝝ trãsitũ faceret ꝓhibuisse ne capella vlterius edificaret̃ nec diuina illic
officia celebrarent̃. Itaqꝫ cũ rustici ⁊ incole loci ad me redirẽt atqꝫ remediũ pete-
rent. Dixi nõ decere me neqꝫ posse ꝯtra tãti patris decretũ aliq̇d agere remisiqꝫ il
los a me vacuos. Ipsi aũt post aliquot dies per nobiles de stubenberg ad p̃n̄tiã
cesaris introducti. Grauiter questi sunt piũ opꝰ: diuinũ sanctũqꝫ apud eos ceptũ
impediri: dixeruntqꝫ murmur esse magnũ in plebe: cuiꝰ deuotioni obuiã iret̃. Vo
cauit igit̃ me cesar ad se petiuitqꝫ votis vt annuerẽ ⁊ nobiliũ ⁊ populariũ indul-
gerẽqꝫ capellã edificari ⁊ diuina ibi celebrari officia addẽs se magnũ h̄re i sanctũ
leonardũ deuotionẽ. At cũ ego nõ eẽ mei muneris affirmarẽ vr̃e reuerẽdissime pa
ternitatꝭ facta rescindẽ: petiuit saltẽ ꝑmittere ad tres mẽses celebrationẽ ibi diui
noꝝ h̄ri. vt interim vr̃a dignatio ꝯsuli posset: ⁊ ita feci: nescio an illi rustici adhuc
miserũt ad vr̃az p̃n̄tiã. Quõcũqꝫ aũt sit p̃cor rescribere mihi dignemini: q̃ cã mo
uerit vr̃am mentẽ ad hm̃õi interdictũ: vt ſm illud ego q̊z excusare me possim: qꝛ
nõ auderẽ neqꝫ vellẽ q̊uis pacto vr̃is aduersari sentẽtijs. Mihi tñ i valle illa dictũ
ẽ ⁊ affirmatũ: nihil illic eẽ mali ⁊ oĩa ad laudẽ dei fieri ⁊ bonã eẽ populi rectãqꝫ de-
uotionẽ. Sꝫ plebanũ sci laurẽtij ecclie vr̃e canonicũ ꝓ suo p̄uato iure aduersari.
Vtcũqꝫ sit meũ nõ ẽ de vr̃is actibꝰ iudicare: q̃ seq̇ debeo nõ p̄ire: nec alia de cã cer-
titudinẽ peto nisi vt excusare me cesari ⁊ alijs supplicantibꝰ efficatiꝰ possum. Nũc
ad nouitates venio. Pruteni de ordine sancte marie theutonicoꝝ sunt apud nos
in curia: petũtqꝫ iudiciũ aduersus cõitates: que ligã cõtra se fecerũt. Pars aduer-
sa oratores miserat: sed illi apud morauiã latronũ patriã intercepti sũt: spoliatiqꝫ
bonis omnibus in vincula cõiecti ꝓpter quam causaz dicta dies iudicij necessa-
rio circũducit̃. Nescio an illi poterunt in breui reddi libertati. Rex eñ ladislaus
sub cuiꝰ saluocõductu capti sunt: ad eoꝝ liberationẽ obnixe operã dat. Petiuitqꝫ
iam brũnam ꝑsonaliter ꝓpinquusqꝫ est ei latroni qui illos detinet. Puto in curia
sua multos esse qui scelus hoc ne puniat̃ adiutant̃: vt sunt mores hominuz. Alij
amicitia alij pecunia muneribusqꝫ deliniunt̃. Quẽcũqꝫ aũt finẽ captiui habeant:
nõ video hac vice terminũ cause pruthenoꝝ imponi posse. Rex ladislaus in bohe
miã iturũ se ad festũ michaelis ꝓmisit q̃uis bohemi id citius expetiuerint. Geor
gius ibi plenã gubernationẽ habet. multũqꝫ rochezane fauet. Catholici oppressi
sunt. heretici dominant̃. Minores monachi qui tp̄e sigismũdi pragaz redierant:
instante rochezane denuo pulsi sunt. Dominus de rosenberg ⁊ alij qui fideles cre-
dunt̃ parũ votis habent. Temporalia regni georgius. sp̃ũalia rochezana guber-
nat. Nescio quid fiet in aduentu regis. Puto qꝛ tenentes tenebũt. Nã puer non
poterit mutare regimẽ. In hungaria quomodo iohãnes vainoda gubernat. Sꝫ
ibi latro quidã axanit noĩe homo bohemus cũ quatuor milibus hominũ infesta
re patriã cepit. Castella quedã expugnauit munitiones erexit: spolia multa abdu
xit: resistentes hungaros aliquot cõflixit. Nunc aduersus eũ totũ regnũ est occu-
patũ. atqꝫ hinc factũ est vt nos pacẽ habeamꝰ. Nã licet hungari tenere cõuenta
nolint. Nõ tñ audent alijs implicati bellis nos inuadere. Australes aũt libenter
pacẽ ratificarẽt: ſ; nõ audent inuitis hungaris. Quibꝰ ex rebus eo deducta res est
vt pacẽ sine pace habeamus. De patauieñ. ecclia silentium est. Timeo ne diutur
niorẽ vacationẽ eius cõtingat: qñ electus humiliare se cesari penitꝰ respuit. Ego
quid ibi dicam nescio: malo silere q̃ʒ male loqui. Accepi regem ladislaum in ea re
atqꝫ alijs legatos suos romam missurum. Transco ad maiora que magis vrgẽt
Quis res oriẽtꝭ satꝭ notas ⁊ nimis heu nimis notas dignatiõi vr̃e nõ dubitẽ. Nõ
tñ ab re arbitror de illis cũ vr̃a pietate ⁊ colloq̇ ⁊ ꝯdolere. Qui ꝑtes illas vidistis
⁊ quãtũ inde xp̄iane religioni possit emergere p̄iudiciũ optime nostis. Quõ se ha
beat Grecia ad reliquã europã nõ ignoratis. Tracie sitũ scitis ꝯstãtinopolitane
vrbis magnitudinẽ muroꝝ molẽ adiacẽtis maris ⁊ terre q̄litatẽ pulchre tenetis

Que sit thurcoꝝ potentia: q̄ latinoꝝ negligentia: nō latet vr̄am dignationē. Sꝫ
cur hec tam longiꝰ ꝓsequor. Nempe q2 infelix: infaustū: durū: horrendum ad nos
delatū est nunciū. Constātinopolim expugnatā: ꝑcā thurcis deditā. Classeꝫ xp̄ia
noꝝ que opē ferre obsessis ibat victā interceptāꝙ esse. Aiunt em̄ qui de rascia ad
nos veniūt imperatorē thurcoꝝ pridie kalendas ianuarij ad vrbem constātino
politanā machinas bellicas admouisse: insultusꝙ trinos dedisse. Primis duobꝰ
succubuisse: multosꝙ suoꝝ amisisse. Deinde iratū omne militū robur. Ducenta
enim et amplius milia viroꝝ in exercitu ferṫ habuisse. Muros adire atꝙ conscē
dere scalas iussisse. Ipmꝙ inter pugnatores ꝓfectū alijs minatum: alijs premia
pollicitū. Tercium insultū magna vi summoꝙ conatu aggressum: tandē fatiga-
tis magis q̄ꝫ victis opidanis rupto cuiusdā veteris porte muro vrbem introisse:
datis edictis vt a sex annis supra oēs vtriusꝙ sexus persone necarenṫ. Impera-
tor noue rome captus: mox capite truncatus asserit. Sacerdotes et vniuersi mo
nachi: diuersis tormentoꝝ generibus lacerati necatiꝙ sunt. Reliquū omne vul-
gus gladio datum: tanta sanguinis effusio facta vt riui cruoris per vrbem curre-
rent. Sic nobilissima vrbs per constantinū primū condita in manus infidelium
venit. Ab eius ꝯditione anno. M.cxx. vel circa. Tātoꝙ tp̄e paulo pluri senior
roma steterat: quando primum a gotthis capta est. Athlaricus em̄ anno ab vrbe
condita. M.clxiiij. romam irrupit. At hic ne basilice sanctoꝝ effringerēt edixit.
Quid aūt factura sit thurcoꝝ rabies in vrbe regia nō scio: suspicari facile est. In-
imica gens nr̄e religioni. Nil ibi sanctū nil mūdū relinquet. Aut destruet nobilia
tēpla: aut certe ꝓphanabit. Heu tēplū illud sophie toto orbe famosissimuꝫ. No-
ningentis quondā sacerdotibus celebratū: mirabili ope: ꝑciosa materia constru-
ctū. Vel ruine iaꝫ pꝫ: vel machometi spurcitie subiacet. Monachoꝝ abdita san-
ctoꝝ sancta lupanaribꝰ seruiēt. Aut delebiṫ ciuitas nobilis aut in maꝰ xp̄iani po-
puli detrimētū thurcoꝝ sedes efficieṫ. O insignis grecia: ecce iam tuū finē. Quis
nō tuā indoleat vicē. Plurime olim vrbes in grecia fuerūt fama rebusꝙ potētes
Legimꝰ thebanoꝝ res gestas lacedemonioꝝ et atheniēsiū illustria facta. Fuit co
rinthioꝝ nō ꝯtēnēda respublica. Clare olim miccne. Larissa potēs pluresꝙ me-
morabiles vrbes: quoꝝ si nūc reqras muros nec ruinas inuenias. Nemo solum
in q̄ iacuerint queat ondere: Sola ex tāta ruina vetustaꝭ ꝯstātinopolis supabat.
Que de paruo bizancij ambitu a pausania quondā ꝯstructa: ꝑ ꝯstantinū cesareꝫ
in emulatione vrbis rome ad incredibile fastigiū erecta. Tantū mirabiliū operū
tantū armoꝝ: tantū litterarū: tantū glorie habuit: vt oim ciuitatū dāna hec vrbs
sola recōpensare videreṫ. Hinc post pacē cū gratiano factā et a theodosio ꝯfirma
tā veniēs cōstantinopolim rex gothoꝝ achanaricus: miratus vrbis regie splen-
dorē ac magnitudinē velut stupēs dixisse ferṫ. Deus terrenꝰ est impator et q̄sq̄s
aduersus cū manū mouerit ip̄e sui sanguinis reus existit. Et lꝫ post diu: suꝫ impe-
riū siue trāslatū ad frācos vt meliꝰ loquamur: sepe ꝯstātinopolis in manꝰ hostiū
venerit. Ut tn̄ vr̄am dignationē dicere solitā memini. Nūꝙ illa vrbe xp̄iani nois
hostes potiti sūt: neꝙ basilice scōꝝ destructe: neꝙ bibliothece cōbuste: neꝙ despo
liata penitus monasteria. Itaꝙ mansit vsꝙ in hūc diē vetuste sapiētie apud cō-
stantinopolim monumētū: ac velut ibi domiciliū lr̄arū esset. Nemo latinoꝝ satꝭ
videri doctus poterat. nisi ꝑ tēpus cōstātinopoli studuisset. Quoꝙ florente roma
doctrinarū nomē habuerūt athene. id nr̄a tēpestate videbaṫ cōstantinopolis ob
tinere. Inde nobis plato redditꝰ. Inde arestotelis: demostenis: xenophōtis: thu
chididis: basilij: dyonisij: origenis: et alioꝝ multa latinis opa diebꝰ nr̄is manifesta
ta sunt. Multa q̄ꝫ in futurū manifestāda sperabamꝰ. Nūc ꝟo vincētibꝰ thurcis:
et oia possidentibꝰ: q̄ greca potētia tenuit: actū esse de lr̄is grecis arbitror. Nunꝙ
mea snīa maior greco nomini iactura q̄ꝫ modo ꝯtigit. Xerses et darīꝰ qui quondā
magnis cladibꝰ greciā affligere: bellū viris nō lr̄is intulerūt. Romani q̄ꝫuis gre-
ciam in ꝑtātem suā redigessent: nō solū grecas lr̄as aspnati non sūt sed vltro am-

plexi veneratiqꝫ referunt᷑: adeo vt cũ quisqꝫ doctissimus haberet᷑ cũ grecissimũ se
oũderet. Nũc sub thurcoꝝ impio secus eueniet: seuissimoꝝ hoim bonoꝝ morum
atqꝫ litterarũ hostiũ. Nõ enim vt quidã reñt theucroꝝ sunt soboles neqꝫ persa-
rum qui nũc thurci dicunt᷑. Scitharũ ex media barbarie genus ꝓfectũ est. Quod
vltra euxinũ pirrichiosqꝫ montes ad occeanũ septẽtrionalẽ sedes prius habuisse
tradit᷑ vt ethico pħo placet. Gens ignominiosa ⁊ incognita fornicaria in cunctis
stuproꝝ generibus: lupanariũ cultrix que abhominabilia queqꝫ comedit. Igna-
ra vini frumenti atqꝫ solis. Nullũ diẽ festũ agens. nisi augusto mense quo cesari
octauiano censum dedit in auro littorico: nõ coacta sed sponte sua: vidẽs ceteras
regiones censuꝫ ꝑbere. Sapiũt igit᷑ adhuc aliqui originis licet in asia multis mo-
rati tꝑibus aliqđ pristine deformitat᷑ amiserint: seqꝫ nõ nihil excultos reddiderit
deuitant eñ adhuc vinũ: carnes equoꝝ: defunciũ: vulturũqꝫ comedunt᷑. In libi-
dinẽ ꝓuoluti sunt: litterarũ studia paruifaciũt. Incredibili fastu superbiunt. In
quoꝝ manus venisse grecã eloquentiã: non scio quis bene mentis nõ doleat: vbi
eñ modo facunda ingenia requiremus. Precisus est fluuius oim doctrinarum.
Musarũ desiccatus fons. Nũc poesis. nũc pħia sepulta videt᷑. Fateor multis lo
cis apud latinos studia litterarũ cẽ illustria. vt rome: parisius: bononie: padue: se
nis: perusij: colonie: wienne: salamantice: oxonie: papie: liptzk: erfordie. Sꝫ riuo
li sunt oẽs isti ex grecoꝝ fontibꝰ deriuati. A fõte ꝑcide riuũ: ꝑcisus arescit. Quo
pacto in riuo reꝑias aquã cũ fontẽ ipm inuenias aridũ. Nõ possuꝫ nõ dolẽ scẽ pat᷑
cũ talẽ fieri iacturã video lr̃arũ maiores nr̃i putabãt q̃ lr̃is mãdarent᷑ eoꝝ eternã
cẽ memoriã. Inde poeta quidã nõ insulse dixerat. Eripiũt quẽuis a mortis dẽte
camene. Et nr̃ naso nũq̃ se moriturũ ope ꝑclaro putauit dicẽs. Iãqꝫ opus exegi
qđ nõ iouis ira nec ignes. Nec poterit ferrũ nec edax abolere vetustas. Et infra
Nomẽqꝫ erit indelibile nr̃m. Virgiliꝰ qꝫ eurialo ⁊ niso suis versibꝰ eternitatem
elargiri posse putauit. Dũ ait. Fortũati ambo si qđ mea carmia pñt. Nulla dies
vnqꝫ me mori nos eximet euo. Nec flaccus alit᷑ sensit: cũ de seipso dicit. Exegi mo
numẽtũ ere perennius regaliqꝫ situ piramidũ altiꝰ. Qđ nõ imber edax nõ aqlo im-
potens possit diruere: aut inumerabilis annoꝝ series ⁊ fuga tꝑis nõ ois moriar.
Decepti oẽs sũt. Moriunt᷑ etiã muse: labunt᷑ e memoria poetaꝝ scriptoꝝqꝫ oim
queuis egregia oꝑa. Quot iã poetas cũ tꝑe nomẽ amisisse putandũ est. Nihil est
sub luna ꝑpetuũ. Que principiũ hñt: his qꝫ finis suus est. Diu viuũt q̃ lr̃is conse
crant᷑: nõ tñ imortales fiũt. Surgũt noue secte: fiũt noui lr̃arũ caracteres: emer-
gunt ingenia diuersa: q̃ oia tollũt: qcqđ ante se fuit ineptũ putãt. Ecce nũc thurci
lr̃arum ⁊ grecarũ ⁊ latinarũ hostes: vt suis lr̃is locũ faciãt: nullũ librũ alienũ esse
sinũt. Hi nũc cõstantinopoli capta quis dubitet incẽdio cuiuis scriptoꝝ monimẽ
ta cõcedẽt. Nũc ergo ⁊ homero ⁊ pindaro menandro ⁊ oibus illustrionibꝰ poe-
tis secũda mors erit. Nũc grecoꝝ pħoꝝ vltimus patebit interitus. Restabit ali-
quid lucis apud latinos. At fateor neqꝫ id erit diuturnum nisi mitiori nos oculo
deꝰ ex alto respexerit: fortunãqꝫ vel impio romano. vel aplici sedi ꝑbuerit meliorẽ
Cũ sede romana viuũt: moriunt᷑ latine lr̃e. Sed hãc quo in statu videamꝰ: supse-
deo dicere de cõstantinopoli nõ de roma sermonẽ inchoauimꝰ. Cum qua cadente
grecas interisse litteras ⁊ dolemus ⁊ angimur. Magnũ est hoc detrimẽtũ: ꝫ mul-
to maiꝰ illud ꝙ fidẽ xp̄ianã ꝯminui ⁊ i angulũ coartari videmꝰ. Nã q̃ totũ olim
orbẽ occupauerat: iã ex asia libiaqꝫ ꝓfligata: neqꝫ i europa qescere ꝑmittit᷑. Mul
tũ ẽ ꝙ tartari thurciqꝫ tenẽt: citra thanayin ⁊ hellespõtũ. Saraceni qꝫ apđ hispa
nos regnũ occupãt: parũ ẽ qđ in orbe xp̄iani nomẽ obũbrat. Terrã in qua visus ẽ
deus noster ⁊ annis. xxx. ⁊ ampliꝰ homo cũ hominibus ꝯuersatus. quã miraculis
illustrauit quã ꝓprio sanguine dedicauit: in qua ꝑmi resurrectionis flores apparue
rũt iã diu ꝓpter peccata nr̃a crucis inimici cõculcãt. Terra bñdicta terra ꝓmissi
onis terra lac fluẽs ⁊ mel: scelerate gẽtis impio paret. En ipam dei viuẽtis ciuita
tẽ officinasqꝫ nr̃e redemptionis: sanctaqꝫ loca agni imaculati purpurata cruore

saraccenoꝝ iā diu manus pedesqꝫ polluerit. An nō ipm xpiane religionis sacrariū sanctūqꝫ lectū cōculcāt machometi satellites: in quo ꝓpter nos vita nostra obdormiuit in morte. karolus magnꝰ multo sudore primū terrā illā vendicauit: deinde ꝑditā recuperauit gotifridus. Ad quā retinēdā etiā conradus cesar ludouicusqꝫ rex francoꝝ nō dubitarūt: coactis exercitibus in asiā ꝓficisci. Ac cū postea nr̄i principes desidie se dederunt: neqꝫ bierosolima: neqꝫ antiochia: neqꝫ accaron in ptāte nr̄a remāsere. Quicqͣd in asia tenuimꝰ turpiter amisimus. Fugiētes victoriā machometo reliquimꝰ. Ingēs iactura maximū dedecus. Verū tolerabilius fuit ciuitates quas inter bostes babuimꝰ amittere qꝫ bis expelli vrbibꝰ: que nr̄o i solo fundate xpianisqꝫ cincte fuerint. Quid ē qd̄ modo amisimꝰ. Quippe regiā ciuitatē orientalis impij sedē. Grece gentis colūna: Secūdi patriarche soliū. Heu late patens xpiana quondā religio quō coartaris ⁊ deficis ex quatuor maximis patriarchis: ⁊ solꝰ tibi rōanꝰ supat. Quo pacto iā scire potes: ex qͣtuor colūnis qͥbꝰ oē stetit ecclesiasticū edificiū tribus ademptis. Ex duobꝰ oculis alteruꝫ amisisti. Nisi diuina te miseratio respiciat: parū est quod de tua salute speremus. Quippe thurcoꝝ imperator cōstantinopolitana potius victoria: nō vt plerosqꝫ veterum fecisse legimus desidie sese tradidit. Sed perā mox aggressus vicinā vrbem. ⁊ a liguribus longo tpe possessaꝫ in deditionē accepit. Classem quam summꝰ pontifex nicolaus cū venetis ac ianuēsibꝰ ⁊ cathelanis in auxiliū grecie struxerat. Siue tēpestatibus actū siue ꝑ ignorātiā locoꝝ inclausaꝫ: siue alio quouis infortunio male defensam vt rumor est intercepit: maximas ibi opes bellicoꝝ instrumētoꝝ vim summā armoꝝ ois generis ingēs pondus adeptus est. Puberes oēs occidit. Tātisqꝫ nūc cladibus xpianū populū affecit: quātis ante hac multis seculis inauditū arbitror. Triplicē ille sub vno tpe gerit triūphū. nos triplici conflictu cōsternati iacemus. Ferūt qui de venetijs ad nos veniūt: o a luctibus plena esse: nullāqꝫ domū vacare merore. Hinc matrone inde viri lugēt. Alie maritos alie filios alie fratres deflent nulli nō propinquus ademptus est. Priuatim ⁊ publice lamenta audiunt. Cōsternatus senatus iā nō ponticā aut siriacā seu creticā soliū: ſ adriaticā quoqꝫ nauigationē amisisse vident. Neqꝫ ab re albanie parteꝫ thurci tenent. Quid si nūc victoriā ꝓsequant. quo pacto thurcoꝝ potentie durachiuꝫ resistet. Cui cōstantinopolis par esse nō potuit. Inde brundusium ex parte italie vicinū Quis tuebit. Claudent adriaticū sinū. Magna iactura veneti nominis: ſ maior xpianitatis: que supatis venetis: nō habet amplꝰ maris imperiū. Neqꝫ cathelani aut genuēses ꝙuis potētissimi sūt: sine venetis pares poterūt eē thurcis. Satis erit illis affricanoꝝ molestias ⁊ assiduos cōpescere impetus. quibus cū perpetuis cōtentionibus agitant. Hec mihi pie pater ⁊ acerba ⁊ miserrima vident ex quibus habemus de preterito que doleamus: ⁊ de futuro que timeamꝰ. Ideo dolenti condoleo. Res mala est: spes multo deterior. Videmus cladē grecorum Nunc latinoꝝ ruinas expectamus. Exusta est vicina domus. nūc nostra prestolat incēdiū. Qui sunt iam medij inter nos ⁊ thurcos parū terre: parūqꝫ nos hinc atqꝫ inde disiungit aquarū. Imminet iam nostris ceruicibus thurcoꝝ gladius ⁊ nos interim intestina gerimus bella: fratres persequimur: ⁊ hostes crucis in nos grassari sinimus. Theutones cū theutonibus irati furiūt. Italū sanguinē manꝰ itala fundit. Neqꝫ galli neqꝫ hispani inter se conueniunt. Inter finitimos viget vbiqꝫ simultas: immortale odium ⁊ male sanabile vulnus. Oportunum thurcorum ductor sibi tempus elegit. Tuto grecos inuasit: duꝫ latinos inter se diuisos accepit. Auferat sibi mentem deus vadendi in nos vlterius: dum sumus discordes. Neqꝫ frater fratri. neqꝫ filio pater fidit. Actum de nobis est nisi diuina pietas adiumento fuerit. Sed vigilantibus atqꝫ agentibus superi fauent: ignaros fugiunt. Nisi se quisqꝫ iuuet frustra diuinam petiuerit opem. Audentes fortuna iuuat: timentes negligentesqꝫ procul abigit. Ob quas res scilicet sanctissimum dominū nostruꝫ vniuersūqꝫ sacri senatus ordineꝫ ad reipublice xpiane salutē sum-

mo nunc studio intentũ fore confidã: magnope tamẽ optarẽ hoc tpe vr̃am pru-
dentissimã dignitatẽ esse rome. Scio currentẽ equum calcaribus vrgeretis: neq̄
vllã in tãto negocio negligẽtiã pateremini. Nũc istũ nũc illũ cardinalẽ alloquere
mini. Neq̄ apostolicas aures sineretis esse quietas. Sperarẽ vestra solicitudine
breui ꝓuisionẽ fieri: qua nõ solũ aduersus infideles xpiana res defendi. ꝗ suis in
sedibus thurci quesiti: cõteri atq̄ deleri possent. Puto aũt in tãto negocio aut re
uocabit̃ ad vrbem vestra dignatio cõi vtilitati cõsultura: aut certe iubebit̃: susce
pta legatione germanicã gentẽ ad succurrẽdũ labenti fidei excitare. Qꝫ si neutrũ
hoꝝ fieret licet ego minervã instruere ꝓsumã. optimũ tñ factũ putarem vltro di-
gnitatẽ vr̃am summo põtifici ac sacro collegio l̃ras dare: vt nũc in tanta reꝝ aspe
ritate totis assurgant animis: Neq̄ pecunijs neq̄ ꝑsonis ignoscãt. Dum noua
sunt vulnera remediũ q̃rant: neq̄ putrescere ꝑ incuriã sinant vulnꝰ. Vocẽt reges
⁊ ꝑncipes in certũ aliquẽ locũ: dicãt cõueniẽdi diem: mittãt legatos de latere sũ-
mi põtificis: exponãt mala q̃ passa ẽ mõ xpiana respublica: monstrẽt q̃ futura ti-
meant̃ ꝑicula: ꝓuidẽdi modos aperiãt: int̃ xpianos aut pacẽ aut inducias belli cõ
ponãt. Crucẽ ꝑdicẽt: remissionẽ peccatoꝝ polliceant̃: Intonet aplica tuba: nihil
negligat: nihil hoc tpe omittat. Nõ est mihi dubiũ: si locꝰ rebꝰ accõmodus noiet̃:
q̃n reges aut veniãt aut mittãt. bonisq̄ animis hoc fidei negociũ ãplectant̃. Ego
q̃dẽ iã cesari nõ clãculũ: sed in publico cõsilio de hac ipa re nõ pauca ṽba feci. In
ueni mentẽ eiꝰ ⁊ volũtatẽ ⁊ apprime ardentẽ. Sane multi ex senatoribꝰ q̃ aderant
dũ me hortãtẽ. Cesarẽq̄ rñdentẽ audiuerint: vberes lacrimas emiserũt. Vidisse-
tis senes venerãda canicie suas manꝰ in hãc expeditionẽ ꝓmpto corde offeren-
tes. Et qui se mori beatos dicebãt si militantes aduersus impiã barbariẽ cade-
rẽt. Taceo robustos viros ⁊ feruẽti sanguine iuuenes. Quibꝰ vniꝰ dici mora in ta
li negocio annus esse videt̃. Arbitror ⁊ in alioꝝ principũ curijs itidem inueniri.
Neq̄ renẽsiũ nobilitatẽ neq̄ galloꝝ magnanimitatẽ: neq̄ prudẽtiã italoꝝ: neq̄
hispanoꝝ fortitudinẽ aut angloꝝ audaciã in tali necessitate defuturã: vel rõ sua-
det vel animꝰ timet. Quippe bohemos: hũgaros: polonos: ipa loci ꝓpinq̃tas ad-
monebit: fiet mihi credite: fiet cõi omniũ xpianoꝝ passagiũ: si romani põtificis h̃
tpe surrexit auctoritas ac bonoꝝ ꝑdicatoꝝ. Inter quos eẽ vr̃am pietatẽ cõe iudi
cium habet: fideles ac diserte voces in fines orbis terre sonuerint. Neq̄ necessa-
riũ erit de matathia vel alijs exempla ꝓponere: q̃ ꝓ paternis legibꝰ cũ paucis ad-
uersus hostiũ inumerabiles copias pugnãdo vicerũt. Est terra nr̃a fecũda viroꝝ
fortiũ: exercitũ innumerabilẽ cõponere põt. Robusta iuuenũ pectora i armis ha-
bere: siue viros siue equos siue arma req̃ras: suꝑiores xpiani sũt thurcis: nihil est
qd̉ nobis obsit: nisi vel negligẽtia vel dissensio nr̃a. Siue mari siue terra pugnan
dũ ẽ: velimꝰ solũ: victores erimꝰ. Sola quõdã italia greciã asiã libiã egiptũq̄ ar-
mis vicit. Quid nũc adiunctis germanie gallieq̄ viribus agat. Scimꝰ maioꝝ no
stroꝝ memoria quotiẽscũq̄ latinoꝝ vires cõuenerũt orientaliũ populos cõtre-
muisse: sempq̄ nr̃os exercitꝰ remeasse victores. nisi forsitan aliq̃n peccatis popu-
li deꝰ iratꝰ vel pestilẽtia nr̃os vel fame cõtriuit. Nã marte manifesto semꝑ victo-
ria penes latinos fuit. Qꝫ si nũc bonis animis xpianꝰ populꝰ. nõ tetre auaricie cã
nõ inanis glorie cupidus: ꝗ dei solũ zelo accensus: ꝓ fratrũ salute: ꝓ lege xpi: pro
augmẽto catholice fidei sumpserit arma respiciet nõ ẽ dubiũ ex alto dñs plebem
suã letusq̄ suꝑ filijs hominũ hereditatẽ suã tuebit̃: ac nõ solũ de thurcis si ꝑseue-
rantes erimus. ꝗ de saracenis quoq̄ ceterisq̄ barbaris gentibus. victrici dextera
sua triũphũ nobis elargiet̃. Hec habui q̃ nũc dignationi vestre cõscriberẽ nimis
fortasse ꝓsumptuose. ꝗ traxit me feruor animi simulq̄ putaui dignitatẽ vr̃am q̃-
cũq̄ a me dicunt̃ in partẽ accipe meliorẽ. Valete in xpo meiq̄ nõnũq̄ veluti fi-
delis mancipij memoriã habete. Ex grezio stirie qd̉ bauaricũ vocant. xij. kl̃. augu
sti. Anno. M.ccccliij.

Epistola. clvj.

Littere ꝓmotoriales.

Neas &c. dño cardinali firmano. Reuerẽdissime in xpo pr̃ ⁊ dñe mi colẽ-
dissime post humilẽ recõmẽdationẽ. Uenit ad me lator p̃ntium georgius
mayer. frater ordinis beate marie theutonicorum: exponẽs mihi q ipe alias
cupiẽs dictũ ordinẽ intrare ac pfiteri falso fratrib⁹ ipsi⁹ ordinis accolitũ se esse di-
xit. Deinde recept⁹ in religione: neglect minorib⁹ ad subdyaconatũ: dyaconatũ:
⁊ p̃sbrat⁹ ordies pmoueri se fecit diuq ministrauit i ill'. Suscepit tñ postea minores
vt ait ordines ab epo curcensi. Nec dispensationẽ sup p̃missis obtinuit. Sup q̃-
bus rebus nũc tristis ⁊ dolẽs. vt sibi de remedio dispẽsationis oportune puiderẽ
lacrimãdo me rogauit. qd cũ sibi denegarẽ qr facultas mea ad id se nõ extẽdit. Pe-
tiuit vlteri⁹ sibi vt ɔsiliũ qd actur⁹ eẽt pberem. Suasi ḡ ei vt ad romanã curiam se
ɔferret: ibiq peccatũ suũ deflens misericordiã peteret. Ait id se libenti aio factu-
rũ. ḡ cũ de licentia supiorum suorum id agere nõ posset: petiuit vt sibi auctoritate lega-
tionis mee illã sibi ɔcederẽ. Interrogaui cur licẽtiã nõ possit a suis maiorib⁹ hr̃e
dixit qr vellẽt pfectionis cãm agnoscere. quã si eis apiret cert⁹ eẽt. qr ab eis ex or-
dine repelleret cogeret q deinde ppetuo mẽdicare. Motus hac rõne dixi me si-
bi licẽtiã ei dare quãtũ possem. quãtũq mea sese facultas extenderet: atq has lit-
teras in ei⁹ rei testimoniũ sibi cõcessi. Supplico igit̃ vr̃a dignatio eũ recõmissũ ha-
beat sueq necessitati subueniat. Ex q̃ dolẽs ad cor reuersus peccata sua deflet. pia
mater eccl'ia nõ claudit redeũtib⁹ gremiũ. neq mortẽ peccantis ḡ ɔuersionẽ q̃rit
Cupio p̃ces mee sibi apud dignationẽ vr̃am pficue sint. Nec alia sup hoc modo
De nouitatib⁹ harũ partiũ nihil habeo qd scriptura dignũ putẽ. Nã silere cuncta
vident̃. Pacẽ habemus ḡ incertã de thurcis. Fuerũt hic nup horrenda noua ex
rascia atq etiã ex venetijs missa. Fuitq vehemẽs rumor cõstantinopolim p̃ditã
classẽ xpianorum amissã. per ã thurco traditã. Id cesari ⁊ oi curie sue molestissimũ
erat. Queadmodũ sanctissimo dño nr̃o sup eo negocio nõ breuẽ eplam scripserim
Nũc feliciora relata sũt: aut non tã aspera noua. Dicit̃ eñ p̃sidiũ dñi nr̃i intrasse
ɔstantinopolim ac regiã vrbẽ defensam esse. Perditas tñ nõnullas naues. Itaq
mẽte q̃etiori sum⁹. Cesar ad inquirendũ verũ nũcios misit. quos pe dies expe-
ctamus. De bohemia hec sunt q̃ cupio sanctissimo dño nr̃o fieri nota. Rex la di-
slaus ad festũ michaelis eo se iturum recepturũq regni dyadema pmisit. Georgico-
nẽ regni gubernatorẽ vsq in diem coronationis ⁊ vltra ad annũ recepit. Cõpa-
ctata vt aiũt cũ basilieñ. olim cõcilio facta ɔfirmauit. Catholici in regno male mẽ-
tis sũt dolentq se georgicani vtriusq speciei fautori cõmissos. Canonici capituli
prageñ. ad me scripserũt vocatos se ad coronationẽ dicẽtes dicũtq se nescire q̃d
agãt. Si nõ eũt timent regis indignationẽ. si pgãt formidãt insidias gubernatoris
⁊ rochezane. Uerent̃q ne cogant̃ cõpactata recipe ⁊ rochezanã i archiepm ad-
mittere. petũtq ɔsiliũ meũ qr tẽpus adhuc longũ ẽ. Scripsi eis velle me de tali re
S. d. nr̃m ɔsulere. Ideo hec supplico dignemini pietate aplice nota efficẽ vt sua
sapiẽtia p suo arbitrio puideat. Putarẽ bonũ esse capitulo eccl'ie prageñ. in pilzi-
na cõmorãti. vnũ breue scribi. p. d. n. in quo mãdaret̃ illis ne quid in facto cõpa-
ctatorum ad cuiusuis instantiã attẽptarẽt. Id sufficeret eis pro excusatiõe. Posset
aũt hoc breue dirigi Reuerẽdissimo dño meo sancti petri ⁊ is vlteri⁹ facili modo
ad pilzinã trãsmitteret. Hec cũ fiducia scribo. R. dignatiõi vr̃e quã reb⁹ pijs affe-
ctã nõ ambigo. Cupio me sp eẽ in mẽte dignationis vestre reuerẽdissime ⁊ illi ser-
uire. Ex gretz die. xxvij. iulij. Anno. M. cccclij.

Epistola. clvij.

Cõsiliat̃ caplo prageñ. eccl'ie quõ se habeãt.

Neas &c. Decano ⁊ capitulo eccl'ie prageñ. Uenerabiles viri amici hono-
rãdi. Lr̃as vr̃as accepim⁹ magnasq illas mentiũ vestrarum fluctuationes
cognouim⁹. q̃ nos impñtiarũ nõ sine cã exagitãt ⁊ sup quib⁹ nr̃m ɔsilium
petitis. Respondebim⁹ breuiter prudẽtie vr̃e q̃ multa ex paucis cõprehẽdere no-
uit. Affecti fuim⁹ semp ecclesie vestre. vtinã potuissem⁹ aliq̃n vt optauim⁹ illi p-
desse. Certe missi ad ptes istas p. S. d. n. anno proxime p̃terito: sperauim⁹ ⁊ bohe-

miā intrare. ad quā regionē legati de latere sancte sedis aplice auctoritatē habui-
mus ⁊ adhuc habemus. sed interciderūt aliqua impedimēta ꝓpter que nostro de-
siderio locꝰ esse nō potuit. neqꝫ nūc in his terminis sumꝰ vt cū serenissimo rege la-
dislao ad coronationē eius transire possumꝰ nisi aliud sanctitas dn̄i nostri nobis
iniūgeret: cuiꝰ mādatis parere cogeremur. Optaremus aūt vestri causa id itine-
ris assumere vt vobis assistere ⁊ vestris rebꝰ ꝯsulere possemꝰ. At si nos nō venie-
mus de qua re nullū mādatū habemꝰ: forsitan alius veniet ex dispositione roma-
ne sedis cuiꝰ directio ⁊ auctoritas vobis vtilior erit q̄ꝫ nostra esse potuisset. Atqꝫ
hec ad ea dicimus q̄ nostrū in bohemiā trāsitū respiciūt. Nūc ad cōsiliū qd̄ petis
rn̄dere ꝑgimꝰ. Grauis res ⁊ ardua que nobis iminet ⁊ maior q̄ꝫ ꝑ nos dirigi pos-
sit. Scimus vos eē prudentes nec dubitamus: ex duobus malis quin id recipiatis
quod minus possit nocere. Tamē aliqua ꝓ captu nr̄o bona fide ⁊ sincero dicemꝰ
aio. Sane ꝑcipimꝰ in vtrāqꝫ partē vobis iminere pericula. Siue pragā intretis
vocati siue recusetis ire. Si pergitis duo pericula instāt. Unū ne ꝑ insidias ad
uersantiū in mortis aut carceris incōmodū rapiamini. Alterū ne cōpactatis cō-
sentire ac rochezane electioni subscribere cogamini. Magna sūt hec ⁊ animi cor
porisqꝫ discrimen in se habent. At si vocati nolitis ire: cōtēptꝰ regiꝰ opponi vob
poterit: multa ꝯ vos dicent̄. Forsitan ⁊ in locū vr̄m aliꝫ ponent̄: ⁊ implebit̄ nobi
lis ecclīa scismaticis ⁊ hereticꝭ ministrꝭ. Quid h̄ ꝯsulamꝰ: sane heremꝰ timemusqꝫ
ne sille voraginibꝰ imergēdū cupiger euitare caribdim. Utcūqꝫ sit illud nob̄ pⁱma
frōte suadēdū videt̄. Si vocat vos regia sublimitas nō existimamꝰ declinādū ipe-
riū: ꝫ petēdū saluū ꝯductū ad tp̄s nō breue: q̄ recepto poterit aliq̄ vr̄m intrare pra
gā: ꝫꝑ aliq̄bꝰ extra manētibꝰ inuenietꝭ apud regē multos bonos viros. q̄ cause vr̄e
assistent: informabitis ꝯsiliarios eius ius vestrū ue dicetis. Credimꝰ equidē plures
erūt cause vr̄e effecti: q̄ꝫ rochezane. Neqꝫ putamꝰ vos ꝯpelli ad rē aliquā iniustā
⁊ cōtra statū ecclīasticū dū publice securitatꝭ lr̄as habebitꝭ. Or si vobis aut de ro-
chezana in archiepm̄ recipiēdo. aut de cōpactatꝭ amplectēdis verba fiant: poteri-
tis vos ꝫꝑ ad dn̄m nostrū papā referre dicētes. Or sine eiꝰ spāli mādato nihil in
talibus vos agere liceat. ⁊ ita vobis cōsulimꝰ. Neqꝫ nūc aliud dicendū videt̄: nisi
quia rogamus vt forti aīo temptatiōes ꝑferatis: qm̄ virtus in aduersitate ꝑficit̄.
Nos tn̄ hec que ad nos scripsistis sanctissimo dn̄o nostro cūcta scripsimus. Sup
plicauimusqꝫ sue sanctitati vt de vobis vr̄aqꝫ fidelitate paterno more cogitet. spe
ramus aliquid sua sanctitas meditabit̄: quod ad vestrū ac regni vestri ꝯsolatio-
nē ꝑtineat. Nā etsi nūc sup rebꝰ grecoꝝ afflictis multa disponere hꝫ. nō tn̄ ortho-
doxoꝝ qui sūt in bohemia oblitꝰ est. Xp̄s dn̄s noster vos tueat̄. Ualete ⁊ in diui
na sperate misericordia que presto est cū sinceritate ad eā recurrentibꝰ. Datū in
gretz stirie die. xxvij. Julij. Anno quo supra.

Epistola. clviij.

Hortat̄ fortit̄ aduersa ecclīe tolerare.

Aeneas dn̄o wenceslao de crumnau decretoꝝ doctori: decano ⁊ administra
tori ecclesie prageū. Uenerabilis ⁊ eximie doctor amice honorande q̄ꝫuis
lr̄as vestras libenter accipimꝰ. q̄ vestrā memoriā recentiorem nobis fece
rint. contenta tn̄ earū inuiti audiuimus: quippe dolemus ecclesie vestre insignis
negocia nō bene ac votiue succedere. simulqꝫ vobiscū timemꝰ ne peiora emergāt
Hortamur aūt vos: qm̄ vocati estis in arcē solicitudinis. vt forti pectore cūctis ꝓ
cellis resistatis. vt vim oēm aduersantis inimici solido scuto fidei repellatis: assi
stet vobis dn̄s: ⁊ q̄ꝫuis vrgeri ventoꝝ turbinibus suā nauē patiat̄. nō tamē sinit
submergi. Cū magis tribulat̄ ecclesia: tūc fortior assurgit. Cōfidite in dn̄o ⁊ virili
ter pugnate ꝓ cā dei. Dabit̄ victoria legitime pugnātibus: Scribimus venera-
bili capl̄o vr̄o. q̄d nobis in rebꝰ vr̄is ex vsu videat̄. Quia legetis vna cū capitulo
nr̄as litteras. nō est cur verba repetamus. Cōpatimur vestris laboribꝰ vellemus
⁊ cōsilio ⁊ auxilio esse. sed tantū facimꝰ quantū possumus. Scripsimꝰ dn̄o nostro

speramꝰ sanctitatē suā res vr̄as minime neglecturā. Que nobis rescribenṫ cura-
bimꝰ vr̄e prudētie nota facere ⁊ vbicūq̄ poterimꝰ tā vr̄e ꝑsone q̄ȝ memorabili ec-
clesie pragen̄. vsui studebimꝰ esse. Rogamꝰ nos magnificis dn̄is de rosenberg: pa
tri ⁊ filijs quoꝝ memoriā colimꝰ ⁊ obseruamꝰ cōmēdatos faciatꝭ ⁊ ad vota eoꝝ
offeratis. Valete in xp̄o optime. Ex gretz die. xxvij. Julij. Anno quo supra.

Dux venetū reddit certū impatorē ro-
manū de clade constātinopolitana.

Epistola. clix.

Serenissimo ⁊ excellētissimo dn̄o dn̄o Friderico diuina fauēte clemētia ro
manoꝝ impatori semper augusto ac austrie stirieq̄ duci ⁊c̄. illustrissimo.
Franciscus foscari dei gr̄a dux venetiarū ⁊c̄. Recomēdationē ⁊ ꝓsperoꝝ
successuū incremēta. Nihil nobis attulerūt noui serenissime princeps littere vr̄e
cesarie maiestatis si quēadmodū ip̄a scribit: graui molestia ac merore cōmota ꝑ-
stiterit cū primū innotuerit sibi acerbū ⁊ horrēdū nouū vrbis cōstātinopolis quā
ꝑfidissimi theucri magna xp̄ianoꝝ strage suo impio submiserṫ. Est siquidē casus
iste infelix: tātū magnifaciēdus. vt nil supra tp̄ibꝰ nr̄is ꝯtingere potuisset. At q̄m
vr̄a serenitas neq̄ em̄ indigne cup̄e videṫ eiusce nefāde rei seriē a nobis certiꝰ ac
ꝑticulariꝰ itelligē. ⁊ si hec referētes dolorē ⁊ amaritudinē renouemꝰ: vt tn̄ maie-
stati vr̄e morē geramꝰ. nūciamꝰ eidē: impatorē thurcoꝝ q̄ cū maxima potētia in-
credibiliq̄ apparatu t̄ra mariq̄ ꝯ̄ vrbē cōstantinopolitanā castrametatꝰ erat die
xxix. maij ꝑteriti: ciuitati ip̄i quā circūquaq̄ obsessā tenebat oīq̄ tormētoꝝ belli
coꝝ genere debellauerat: maximū ⁊ acerrimū bellū itulit. Tandeq̄ eā die ip̄a ine-
nuinerabili xp̄ianoꝝ clade subegit: rēq̄ vtiq̄ obscurā: calamitosā ac xp̄iano no-
mini sūmū imodū ꝑiculosam. Hec si quidē noua: vtinā tā falsa essent q̄ȝ nimiū
vera sūt. Nā ea accepimꝰ a capitaneo galearū nr̄arū nuꝑ huc regresso: q̄ ad illud
viagiū ꝯstantinopolis ⁊ romanie cū nōnullis nr̄is triremibꝰ: more mercatorio
ꝓfectus erat. Qui ve cū eisdē galeis ad tutandā vrbē illā vsq̄ ad vltimū eiꝰ exci-
diū cōstās ꝑmāsit: ita vt magna ꝑs hoium: triremiū earūdē male ꝑierit. Nā ꝑtī
trucidati partim in miserabilē captiuitatē abducti sūt. Multi q̄ȝ nobiles ciues ⁊
mercatores nr̄i q̄ in ea vrbe aderat cū facultatibꝰ ⁊ bonis suis magni valoris aut
gladio ꝑierūt aut ad seruitutē ip̄ā crudelissimā deuenerūt: nec absq̄ magno ere
redimi poterūt. Preterea subinde nūciatū ē. teucrū ip̄m occupasse ciuitatē pere.
⁊ q̄dā alia loco finitima cū magno xp̄ianoꝝ excidio De qua tn̄ re aliā certiorē no
ticiā nōdū accepimꝰ. Enimuero ꝑnceps excellētissime. hostis iste truculētissimus
adeptꝰ ē vrbē ꝑcipue. Cōstātinopolis nobilissimā. ⁊ tā rōne sitꝰ: q̄ȝ ex alijs dignis
ꝯditionibꝰ aptissimā ⁊ mirūimmodū accōmodatū ad potētiā suā augēdā: ita vt
vbiq̄ terra ⁊ mari de hoc potētissimo hoste sit plurimū dubitādū. Et ꝓfecto nisi
xp̄iane potētie aliṫ excitēṫ: ⁊ huic morbo validis ꝓuisiōibꝰ occurrāt. añ q̄ vlteriꝰ
ꝓlabaṫ. vidē videmur magna ꝑicula incūbere toti xp̄iane religiōi. Quibꝰ nō faci
le erit xp̄ianis ꝑncipibꝰ posse resistere. Datū i nr̄o ducali palatio die. xxvij. mēsis
iulij. Indictiōe ꝑma. Anno. M. cccclij.

Sup intēdēs iconomo instruiṫ q̄d agēdū.

Epistola. clx.

Ximie doctor fili charissime. Sex mēsibꝰ postq̄ȝ senis scripte fuerṫ: restitu
te sūt nobis littere tue: q̄s lȝ veteres: tn̄ auide legimꝰ: cū loqui tecū quem
habemꝰ charissimū videmur. Est nobis voluptati q̄ athoniā tibi placere
ais: suosq̄ mores laudas: speramꝰ indies acceptiorē tibi futurā: si nō vestigia pa
rentū secuta fuerit. Nāq̄ vt de sorore nr̄a taceamꝰ in q̄ cōmēdāda posset nos fal
lere sanguis. Quis bartholomeo p̄re modestior: q̄s suauior: q̄s amātior: vtinam
iuuenesceret hō ille. Sed nimis iā senio ꝯfectus est. Oīa ꝑ etatē labunṫ: animus
q̄ȝ fit tp̄e debilior. Iuuenescūt tn̄ in filijs ⁊ quodāmodo renascunṫ hoies. q̄n pa-
ternos habitꝰ sepe liberi refertūt. Tenes q̄d dicere velimꝰ: athoniā sua virtus ⁊
imitatio paterna nō sinet nō esse gratā. Nec plura de hac. De vicario cognouimꝰ
q̄ scripta sūt a te ⁊ a dn̄o gregorio: q̄m breui ad vos redire studemꝰ: nō ē cur multa

sup eo dicamꝰ. Habet dñs gregoꝛiꝰ mentē nr̄am. Multa tolerare oꝫ hoīes cōpa
ti q̄z alterutrū ꝯuenit. Cuiqꝫ suū viciū est vitādū sine socio fuerit q̄ vitiū habenti
noluerint cōuersari. Neqꝫ corpa sine macula: neqꝫ animi sine menda repiri facile
possunt. Cū dño bartholomeo ꝓcuratore cupimꝰ cōputū fieri: ne cū venerimus
eiꝰ rei curā habeamꝰ: nouimꝰ eū bonū esse virū. Sꝫ nemo est q̄ nō egeat adiutore
Ideo te hortamur cū ꝑ occupationes lꝫ supintēdas domui nostre. De frumento
sepe mentē nostrā intellexisti: credimꝰ vos q̄ meliora sūt agere viuimusqꝫ aīo q̄e-
tiori dum te curare simul cū manna res nostras intelligimꝰ. Cōmendamus tue
fidei matrē ⁊ sorores nepotesqꝫ ac neptes nostras. Bartholomeo socero vt nr̄o
noīe multas salutes dicas bonūqꝫ animū facias optamꝰ: quē loco patris habe-
mus plurimūqꝫ videri optamꝰ. Franciscū eiꝰ filiū saluere iubemꝰ. Antoniū ne-
potē si q̄n errat: acriter corripito ⁊ ad studiū incendito. Amicis nr̄is. d. mariano
sozino: georgio andrentio: francisco patricio: thomasio ⁊ anthonio ac guidoni pi
colominibꝰ ne tediat nr̄a vice salutes dicere ⁊ vale optime. Ex grezio die. xiiij. Iulij
Anno quo supra.

Epistola. clxj.

Rata habet facta ab amico noīe suo.

Eneas senen̄. eps dño frācisco de tholomeis canonico senēsi. Venerabilis
⁊ eximie doctor amice ⁊ frat̄ amātissime. Tuas lr̄as postq̄ senis date sūt.
Sex mēsibꝰ accepimꝰ. In q̄bꝰ de collatione cuiusdā eccl'ie mētionē facis:
cupisqꝫ tuū ꝓbari factū. Quid ni ꝓbemꝰ: aut q̄d a te fieri pōt nō ꝓbatu dignum
placēt nobis oīa que facis: laudamus ꝓbamusqꝫ singula. Nā etsi rōnē facti nullā
afferas. vides quātū virtuti tue tribuimꝰ: ipa nos auctoritate moueres. Habeto
bonū aīm nō est cur tua gesta rescindere cupiamꝰ. Viueremꝰ quippe securiores: si
te vices nr̄as semꝑ ducere sciremꝰ: tibi nāqꝫ nihil honestate ⁊ aīaꝝ salute nouimꝰ
eē antiquius. Sed mittimꝰ hec q̄m ꝓpe diē te visere atqꝫ amplecti speramꝰ. Interea
cupimꝰ reuerēdo prī nouello epō grossetano ꝯmēdatos nos facias: cuiꝰ ꝓmotio-
nē auide intelleximꝰ: etsi nemo ex nr̄is de re illa nobis scripserit. Vicariū nostruꝫ
tue charitati acceptū eē cōmendatūqꝫ cupimus. Cui cū nouissime scripserimus:
nō fuit mō necessariū lr̄as multiplicare. Vale ⁊ nos ama ⁊ nr̄a cura vt soles: sci-
toqꝫ te nobis eē charissimū. Ex grezio stiriēsi die. xiiij. Iulij. M. ccccliiij.

Epistola. clxij.

Ad nicolaū q̄ntū pōtificē summū de clade vniuersalis ecclesie orthodoxe ⁊ de
situ ⁊ fertilitate hūgarie ⁊ de aduerꝰ prutenoꝝ ꝯ cruciferos ordinis theutonicoꝝ.

Inuitus quidē beatissime pater q̄ aduersa sūt scribo: sꝫ cōpellit me debitū
officij mei. qui iussu pietatꝭ vr̄e germaniā incolēs: q̄cūqꝫ accidūt siue secū-
de siue aduerse sortis nouitates. Apl'ico teneor culmini notas facere. Sa
ne ꝑ hos dies noua res in hūgaria exorta est: quis mala ⁊ aduersa paci bonisqꝫ
moribꝰ: tn̄ scitu digna ⁊ admirabilis. Quā vr̄e scitati referre hac ep'la breuiter in-
stitui. Hūgaria sicuti vr̄e beatitudini ꝯstare nō ambigo: ⁊ vltra ⁊ circa danubiū
latissimas terras occupat. Quod citra danubiū est: oliꝫ pānonia fuit: q̄ ab oriēte
moesiā: ab occidēti noricū habuit septētrionē ei danubiꝰ austrū illirici mōtes exce
perc. Quo isidorus magno errore vt mihi videt̄ deceptꝰ apēninos vocitat. Que
trās danubiū hūgaria iacet. ꝑs scithie priꝰ erat: duasqꝫ gētes habuit gepidas q̄
ꝯtermini germanis fuerūt ⁊ dacos. Nō q̄ nūc daci vocāt̄: quoꝝ rex ad occeanū
germanicū int̄ sueciā ⁊ saxoniā latissimo regno: ꝫ palustri potit̄. Nā hi dani me-
lius appellant̄. Sed q̄ ea loca tenuerūt q̄ nūc transsiluani occupāt vicina tartarꝭ
in corone speciē mōtibus cincta. In hac parte hūgarie: que gipidarū fuit adhuc
territoriū est: quod sepusiū appellant pro gepudio: vbi aque riuus habet̄: in quo
mersa ferri materia in cuprū vertit̄. gleba illic frumenti ferax. Auri ⁊ argenti di-
uites vene multū pecoris: aer salubris: terra optimis cōparanda nisi sua se vber-
tate corrūperet. Verū latrones ex omnibus ꝓuincijs ꝑ circuitū depulsos: ipa soli

inuitat fecūditas. Illic eñ velut asilū impunitatꝭ habeant: oēs qui domo vł ꝓpt
flagiciū vel ꝓpter seditiones exulāt: armati sese recipiūt. Censualesq́ꝫ sibi accolas
reddūt. Sepe illic dū sigismūdus imperauit latrōibꝰ receptacula patuere. Nec
alberto cesare raptoribꝰ ea regio caruit sub rege polonie pax miserꝭ incolis igno-
ta fuit. Mischra bohemus nō alto loco natus: multa vi animi ⁊ corporis eā pro-
uinciā: magna sibi ex parte subegit: multa ibi ꝓlia varia fortuna cōfecit. Sepe cū
paucis magnas hostiū suoꝝ copias fudit sepe victor raro victus. Tandē hūga-
rie ꝓceres ipsumq́ꝫ regni gubernatorē mortuo rege polonie pacē ex se petere cō-
pulit. Ciuitatesq́ꝫ regionis illius diutine ac miserande seruitutꝭ iugo cōtriuit. No-
uissime aūt cū ladislaꝰ alberti filiꝰ paternū regnū suscepisset. Giscrāq́ꝫ data pecu-
nia sepusinis opidis cedere suasisset: spes erat quieturā terrā. atq́ꝫ post lōgas bel
li calamitates dulcis tandē ociꝫ suauitatē fruiturā. Sꝫ minime ita visuꝫ est supis
Nouꝰ latro noua ꝓlia miscet. Nempe inꝉ montes ⁊ siluas: q̄ poloniā hūgariāq́ꝫ
distermināt. diu latrocinatus est bohemus quidā obscura domo vilibusq́ꝫ parēti
bus ortus: ꝫ audax hō manu atq́ꝫ ingenio ꝓmptus laboris patiēs: ꝑiculiq́ꝫ cōtē-
pto: cuiꝰ multa facinora referunꝉ. Quiꝗcuꝫ sericeā dyploidem dño cui seruiebat
oliꝫ furatꝰ eēt: cognomēto examit appellatꝰ est: qđ latine villosū sericū sonat. Hic
postq̄ giscrā sepusio amotū audiuit: terrāq́ꝫ milite vacuā agnouit: cōgregata nō
ꝑua latronū manu quasi in eiꝰ locū suffectus regionē inuasit: duabusq́ꝫ arcibꝰ na
tura ⁊ arte munitis: ꝑtiꝫ vi ꝑtim dolo receptis: mox ruriculos in aptis villis cō-
morātes. ferro atq́ꝫ igne deterritos: ministrare victui necessaria pecunias dare mē-
struas ad oēmq́ꝫ nutū ꝓsto esse coegit. Cūq́ꝫ munitiones aliq̄t locis oportunis cō
struxisset atq́ꝫ in his ꝓsidia collocasset; ciuitates q̄ꝫ munitas sibi tributarias red-
didit. Deinde astutus hō q꞉ in potēti regno diu grassari sine magnis copijs: se nō
posse intellexit. Ad ingeniū bohemicū rediēs. pulchrā fallaciā cōmētus ē. qua la
trones vniuersos ex ꝓximis regionibꝰ ad se traheret. Omnibꝰ eñ q̄ sub eo mili
tare vellent: stipēdia publicauit: hōi eq̄stri in ebdomadā aureū numum: pedestri
mediā ꝑtē: ac tributoꝝ ⁊ spolioꝝ oim equā cuiq́ꝫ distributionē. Quicq̄d eñ ex tri
butis rapinisq́ꝫ corradiꝉ in cōi reponiꝉ. Cūq́ꝫ ꝓfinitū diuisiōis adest tēpus: emeri
ta cuiq́ꝫ stipēdia ꝑsoluunꝉ. Qđ supat viritim diuidiꝉ. atq́ꝫ vt mos bohemoꝝ ē ad
euāgelij corticē cūcta referre. Tātū ꝯsequūꝉ q̄ vltima die mēsis in societatē belli
veniūt. quātū qui mensēꝫ integrū arma tulerūt. Sic eñ euāgeliū velle ait i quo
vltimi veniētes q̄ prima hora venerant operarij cōparanꝉ. Qua re cognita oēs q̄s
flagiciū egestas. consciꝰ animꝰ domo ꝓtulit ad examit cōfugiūt. Ex q̄bꝰ ille iā q̄nq́ꝫ
miliū pugnatoꝝ cōflauit exercitū: ac iā nō. Sepusinnis tm̄ ꝫ vniuersis hungaris
terribilē formidabilēq́ꝫ se ꝓbet. Neq́ꝫ iohēs himyad gubernator huiꝰ hōis impe-
tū cōpescere pōt. Qui ⁊ si maiores sepe motꝰ sedauerit: maioresq́ꝫ hostes regnum
ingressos deleuerit. nō tñ mō latronis huiꝰ obuiare conatibꝰ audet. Cui ⁊ nonul-
li regni barones clā manꝰ porrigere ꝑhibēꝉ: q̄bꝰ gubernatio iohēis diuturnior gra-
uiorq́ꝫ videꝉ. Ob quā rē intꝑellatus est ladislaꝰ rex. vt in hūgariā aduersus latro
nes ꝓficiscaꝉ nisi regni magnos motus. subditorumq́ꝫ varias clades audire velit
Hic aūt etsi bohemis iturū se pragā ꝓmiserit: tñ q꞉ maiori ꝑiculo priꝰ occurrēdū
putauit: exercitū tota austria atq́ꝫ morauia cōgregari mādauit. Publice dictitās
aduersus examit ꝑsonaliter se velle ꝓficisci. Persuaderi tñ ipsō nō poterat regeꝫ
pueꝝ aduersus latronē ductare exercitū. Sed opinabanꝉ nonulli hāc esse comit
cilie ⁊ iohānis gubernatoris hūgarie tegnā: qui pacē cū cesare tractatā hēre ratam
nequaq̄ volūt. Nec militē cōgregare possūt: cupientibꝰ ociū australibꝰ. Ideo q̄si
examit exterminaturi: ingētes hēre copias studebāt. quas cōgregatas in cesarem
verterent. Quidā vō altiori cōsilio rem pensitātes in caput iohānis cudendam
fabā existimabāt. qui parū regi paret: nec ampliꝰ q̄ vigintiquatuor milia floreno
rū vt aiūt in ānos singulos regali erario cōtribuit. qđ supat sibi retinet: regnūq́ꝫ
ꝓ suo arbitratu gubernat. Hūc extollēs: illū humilians: vt imperium apud eum

regni titulus apud ladislau͂ esse videat᷑: Iudicabāt igit᷑ aliqui comitē cilie locum
cius appetere: neqꝫ posse ad eū ꝑuenire nisi iohānē fraude circūueniat. Eū igit᷑ cō
mentū esse vt cōuocent᷑ oēs ex hūgaria: austria morauiaqꝫ barones in exercitum
ad ꝑsentiā regis causam cōuocationis aramit habunde ꝑbere nō posse. Iohan/
nē nō cōparere: Cōparentē aūt in vincula recipi cōpelliqꝫ regni quecūqꝫ bona si/
bi vsurpauerit: regi reddere. Tūcqꝫ comitē voti cōpotē fieri. Que res mihi haud
ꝟo silis esse visa est. Neqꝫ eīm facile decipi gubernator potest oculatus hō ꝛ ami/
cis prudētibus circūdatus. Frustra quippe iacit᷑ rethe añ oculos pennatoꝝ. At/
cūqꝫ foret australes insidias veriti sine cōuētu terrigenaꝝ delectū habere militū
negauerunt. Comes aūt qui multis nō ignorat inuisuꝫ se esse: cōgregationē mul/
titudis veluti pestē vitauit: ne vt ante cesaris: sic ꝛ tūc suū iugū excuteret. Itaqꝫ
carere exercitu maluit q̄ꝫ cōuocando populū regimē suū in dubio ponere. Ne tñ
nihil oino fecisse videret᷑ mercenarios milites ere publico mille cōduxit atqꝫ i hū
gariā misit qui se copiis gubernatoris adiungentes in aramit vaderēt. Quō aūt
res acta inter illos sit nondū exploratū habeo: timēdū est ne fortuna latronibus
faueat vt sepe malis q̄ꝫ bonis est melior. Interea bohemoꝝ legati wiennā vene/
re: petiueruntqꝫ regē ad eos q̄ꝫ primū iter facere: coronāqꝫ regni accipe. Nisi hoc
ageret: mutationes in bohemia timendas dicentes. His rn̄suꝫ est regem ad festū
sancti michaelis iturū: prius etsi maxime velit nō posse: multis in austria mora/
uiaqꝫ negociis occupatū ꝛ auro excussum: nō habere comitatū regi cōuenienteꝫ
Cū tpe fieri oia. Legati q̄ꝫuis responsi eos tederet: illud tñ in bohemiā relaturos
se ꝑmisere. Interea fratres sancti francisci: qui ꝑ sigismundū cesarē post multas
hussitarū clades ad pragā reducti fuerant. conante rochezana repulsi sunt. Sa/
cerdotes si qui bene de fide sapiūt infinitis cōtumeliis afficiunt᷑: oia in manu here
ticoꝝ habent᷑: neqꝫ illic xp̄iana religio postq̄ꝫ bohemi baptismū susceperūt magl
vnq̄ꝫ oppressa fuit q̄ꝫ modo: neqꝫ ꝑdia: neqꝫ corpora tueri possunt. Qui fideꝫ or/
thodoxam sequunt᷑ ex arbitrio ꝑfidi ꝛ hoīm qui viuunt sceleratissimi rochezane
cūcta gerunt᷑. Ladisla⁹ eīm rex georgio gubernatori ꝑtātē regni i clericos laicosqꝫ
ꝯcessit. Is ꝟo qꝛ cōionis labē induit. Rochezane quē maxime timet nihil cōtra/
dicit. Tempalia solū curat. Spiritualia rochezane ꝑmittit. Sic regnū illud no/
bile ꝛ olim opulentissimū ab hereticis ex integro gubernat᷑: qꝺ ante hunc dieꝫ in/
auditū est. Q̄uis eīm hussitarū rabies primas in regno partes aliquādo possede
rit: semꝑ tamē aliquot ciuitates atqꝫ barones ecclesie romane ritū seruātes: ex/
tra imperiū illoꝝ mansere. Nunc omnis nobilitas omisqꝫ plebs georgio paret.
Hic princeps hic caput habet᷑. Nec dubiū est qn mores dn̄antis imitari seruien
tes studeāt. Inde malū ingens regno iminet ꝛ vicinis regionib⁹ imensa calami/
tas nisi rex ladislaus cito bohemiā ingrediat᷑ rebusqꝫ modū adhibeat melioreꝫ
Qꝺ futurū multi sperāt. Ego cū videro tunc credā. Dolēda sūt hec q̄ modo nar
ro. Sꝫ ꝑtestatus sum ab initio de reb⁹ aduersis me verba facturū. Pergaꝫ vltra
nō vt molestus sim vr̄e sanctitati. ꝭ vti vr̄m soliū quātū valeo nihil ignorare sinā
q̄ germanos int᷑ agant᷑. Duꝫ bohemi atqꝫ hūgari q̄ dicta sunt gerūt. Pruteni qui
aduersuꝫ mgr̄m ordinis sancte marie theutonicoꝝ certū int᷑ se nō laudādū fedus
pepigerāt. Vocati ad iudiciū cesaris: legatos ex se primarios hoies delegerāt: q̄
maiestatē cesareā accedētes causam suam tuerent᷑. Sed fuit his iter per mora/
uiā latronibus inhabitatā terram vbi tanto quisqꝫ nobilior ducit᷑: quanto spolia
maiora cōmisit: ibi homines intercepti: excussiqꝫ rebus oibus aliquibus eorum
occisis: in captiuitatē deducti. q̄ꝫuis ꝛ cesaris ꝛ ladislai regis publice fidei lr̄as ha
berēt. Sicqꝫ dicta iudicii dies circūducit᷑: neqꝫ spes est iusticie locū fieri. Proce/
dere nāqꝫ aduersus absentes q̄ cōparere non possunt nulla rō patit᷑. Profiteri
dies sine ꝯsensu ꝑtiū nō pōt: qñ ex cōpromisso res agit᷑. Neqꝫ ꝓcuratores magni
mgr̄i ꝯsensuꝫ ꝓrogationi adhibent. quo attñ cesar pōt ad ꝯcordiā nauat operas.
Sūt eīm aliqui ex parte ciuitatuꝫ: q̄ ꝛ iuri stare non possunt. Cōpositionis tñ ad

mittende ꝑtātem habent. Neqꝫ in hac re magna spes est ciuitates fedus dimittē
religiosi ꝑmittē nolūt. Qꝛ si rebꝰ infectꝭ hic ꝑtes abeāt: magnū discidiū magnūqꝫ
malū instat. Religio potēs est armis amicis auro habūdās: neqꝫ ciuitates nude
sunt. Quinqꝫ ⁊ quinquaginta simul opida iūcta sūt. Ciuitates imperij q̄s vocāt sta-
gnales: cū his sentiūt: opēqꝫ pollicent̄. Rex qꝫ polonie vicinꝰ ciuitatū partes ad-
iuturus timet̄: q̄ sepe religioni ⁊ magno mgro fuit infestus. Viri seniores cū ve-
tera mēte reuoluūt admodū verēt̄: ne bohemis pruteni siles fiāt. Indeqꝫ magnꝰ
ille ⁊ clarissimꝰ theutonicoꝝ ordo pellat̄. Hec ad extrema germanie ꝑtinēt ⁊ ad
occeanū versa: parū mediterraneos mouēt hoies. Sed quid illud horribile nouū
modo allatū de constantinopoli tremit manꝰ dū hec scribo: horret animꝰ: neqꝫ ta
cere indignatio sinit: neqꝫ dolor loqui ꝑmittit. Heu miserā xpianitatē. Pudet iā
vite: feliciter vtinā ante hūc casū obijssemꝰ italia: germania: gallia ⁊ hispania ma
gna ex parte salua. proch pudor ab effeminatis thurcis inclitā vrbē cōstātinopo-
lim capi ꝑmittimꝰ. Credo hec iam vr̄e pietatꝭ aures accepisse: egredior germaniā
⁊ ad greciā pergo: thurcoꝝ imꝑator magnis militū copijs ꝯstātinopoliꝫ, primis
his diebus obsidiōe terra mariqꝫ cinxit. Atqꝫ admotis machinis ⁊ insultu ter fa-
cto expugnauit: populū oēm gladio extinxit. Sacerdotes diuersis tormētoꝝ ge-
neribus excarnificauit. neqꝫ sexui neqꝫ etati pepcit: quadraginta ⁊ ampliꝰ milia ꝑ
sonarū illic occisa referunt̄. Qui res gestas ad nos ex rastia venientes enarrant.
Paleogolū qui apud eos imperauit capite mulctatū. filiū eius ereptū fuga i pe-
ra modo obsessum aiūt. Nolo ista sigillatim ꝓsequi: q̄ ꝑ alios ⁊ meliꝰ ⁊ veriꝰ san-
ctitati vr̄e ꝯscripta eē nō ambigo. Satis est mihi cū vr̄a pietate de tāta xpianitatꝭ
ruina dolere. Vrbs q̄ pꝰ cōstantinū in annos. M. c. ⁊ vltra durauerat: neqꝫ vnqꝫ
in ꝑtātē venerat infideliū. spurcissimoꝝ thurcoꝝ hoc infelici anno directioni pa
tuit. Roma quoqꝫ post suā cōditionē in anno. M. clxiiij. ꝑ gothoꝝ regē athlari-
cū direpta refert̄. Sed hic ne tēpla sanctoꝝ violarent̄ edixit. Thurcos aūt in ec
clesia dei seuituros q̄s dubitet. Doleo tēplū illud toto terrarū orbe famosissimuꝫ
sophie: vel destrui vel pollui. Doleo infinitas sanctoꝝ basilicas ope mirādo con-
structas: vel ruine vel spurcitie machometi subiacere. Quid de libris dicaꝫ q̄ illic
erāt innumerabiles: nōdū latinis cogniti. Heu qđ nūc magnoꝝ noia viroꝝ peri-
būt. Secūda mors ista homero est. secūdus platoni obitus. Vbi nunc phoꝝ aut
poetarū ingenia requiremꝰ. Extinctus est fons musaꝝ. Vtinā tantū nobis supa-
ret ingenij vt hāc calamitatē dignis vocibꝰ deplorare possemꝰ. Admodū ista cor
meū vrgēt atqꝫ expungūt scissime pat̄. Video simul ⁊ fidē ⁊ doctrinā deleri. Idqꝫ
nr̄a desidia accidit q̄ solum p̄ntia respicimꝰ. Qꝛ si feruētiores ad rē xpi publicam
aios adhiberemꝰ: hec ꝑfecto nefanda clades inferri nobis mime potuisset. Certꝰ
sum qꝛ merore magno vr̄a sanctitas est affecta: multūqꝫ rei huiꝰ deplorat euentū
Neqꝫ ab re quidē. Nemo est eñ cui magis tāti mali fama: q̄ vr̄e pietati sit obfu-
tura. Nā scriptores oēs q̄ apud latinos romanoꝝ pōtificū gesta referēt. cum ad
vr̄m tp̄s fuerit ventū in hāc sniaꝫ de vr̄a gloria scribēt. Nicolaꝰ papa q̄ntꝰ natiōe
tuscus. Sedit annis tot. Patrimoniū ecclesie ex tyrannoꝝ manibꝰ vēdicauit: di
uisaꝫ ecclīam vnioni reddidit. Bernardinū senēsem in cathalogo scōꝝ annume-
rauit. Palatiū sci petri ꝯstruxit. Basilicā eiꝰ mirifice reꝑauit. Iubileū celebrauit
Fridericū terciū coronauit. Pulcra hec ⁊ decora de vr̄o nomine p̄dicabunt̄: s3 il-
lud oia funestabit: cū in fine adijciet̄. At huiꝰ tp̄e vrbs regia ꝯstātinopolis a thur
cis capta direptaqꝫ est: nescio an diruta incensaue dici poterit: q̄ uis in manu ho-
stiū data minꝰ exusta nobis q̄ integra possit obesse. Itaqꝫ luet vr̄a fama sine vr̄a
culpa. Qui ⁊ si totis conatibꝰ opeꝫ ferre misere ciuitati studuistis: nō tn̄ xpianis
regibꝰ ꝑsuadere potuistis vt arma silr̄ capescētes cōe fidei negociū adiuuarēt. Ne
gabāt tantū eē ꝑiculū quātū dicebat̄: mētiri grecos: mēdicareqꝫ pecunias arbitra
bant̄ oia ficta vanaqꝫ reputabāt. Fecit vr̄a beatitudo qđ potuit. Nihil est qđ vr̄e
clemētie possit impingi. s3 tn̄ impinget hoc vr̄o nomini posteritas rerū ignara. cū

vr̄o tpē ꝯstātinopoliꝫ amissaꝫ didicerit. Timui semꝑ hoc beatissime pr̄ cū multa ex scia vr̄e glorie succedere aīaduerterē: ne sinistrū aliq̄d emergeret qd̄ felicitatis cursuꝫ impediēs: lacrimabilē afferret materiā. Ecce qd̄ timui ex duobꝰ xp̄ianitatꝪ luminibꝰ alterū iā videmꝰ erutū. Oriētalis impꝑij euersaꝫ sedē. Grecā oēm gloria extinctā cernimꝰ. Maiores nr̄i hierosolimā: accaron: anthiochiā ꝑdiderūt fateor: ingēs malū: ſ nulla clades moderne ruine cōꝑanda est: ī asia ⁊ in aliena posses sione nr̄i veteres vrbes amisere: nos in europa in nr̄o solo: int̄ xp̄ianos potētissimā vrbē: oriētalis impꝑij caput grecie: columē lr̄arū domiciliū ab hostili manu sinimꝰ expugnari. Iā regnat int̄ nos machometꝰ. Iaꝫ nr̄is ceruicibꝰ iminet thurcoꝝ gladiꝰ. Iā nobis clausus est eusinꝰ ⁊ thanays inaccessibilis factus. Iā walachos thurco parere necessuꝫ ē. Inde ad hūgaros. Inde ad germanos thurcoꝝ gladiꝰ penetrabit. Et nos interiꝫ domesticis ꝯtimur odijs. Reges frācie ⁊ anglie inter se litigāt. Germani principes inuicē bella gerūt. Raro hispania tota q̄escit. Italia nr̄a pacis exꝑs de alieno iure ꝯtēdit. O quāto meliꝰ tātū armoꝝ tantuꝫꝗ militie ī hostes fidei verteremꝰ. Veꝝ beatissime pat̄ nō scio cui magis q̄ vr̄e sanctitati hec cura debeat̄. Vestrū ē iā assurgere: scribere regibꝰ: mittere legatos: monere: hortari principes atq̄ cōitates in aliquē cōem locū: aut veniāt aut mittāt. Nūcꝗ duꝫ malū ē recēs xp̄iane reipublice cōsulere festinēt: paceꝫ aut inducias inter socios fidei cūponāt: atq̄ iunctis viribus aduersus salutifere crucis inimicos arma moueāt. Spero equidē si vestra sanctitas suo ex more hoc negociū feruido ⁊ ardēti aīo totoq̄ corde ꝓmouēdū accepit. ⁊ deū ⁊ hoīes assensuros: futurūq̄ breui vt insolētie sue thurcos peniteat atq̄ in altum xp̄iana fides emergat. Hec habul que nūc ad vr̄am pietatē scriptiōe digna putareꝫ. Et q̄uis de tanto ⁊ tam arduo negocio maiores viros q̄ ego sim loq̄ deceat. q2 tn̄ xp̄ianꝰ sum: nihil a me alienū puto qd̄ xp̄iane religionis vtilitatē cōcernat. Nec ambigo q̄ ꝑ me scribunt̄: cūcta pietatē vr̄am in ꝑtē accipe meliorē nec alia modo. Recōmendo me vr̄e pietati: quā pius ⁊ optimus deus felicē ecclesieq̄ sue statū diu ac votiue sospitē ⁊ letā cōseruet. Ex gretzio stiriensis die. xij. Iulij. Anno. M.cccclij.

Impꝑator sūmo pontifici spondet auxilio esse cōtra thurcos.

Epistola. clxiij.

Beatissime pr̄ ⁊ dn̄e reuerēdissime. Cū nobis renunciatū eēt his diebꝰ ꝯstantinopolim grecie caput ⁊ oriētalis impꝑij quōdam sedē ꝑ thurcoꝝ dn̄m expugnatā ⁊ in seruitutē redactā: multūq̄ ibi xp̄iani sanguinis fusuꝫ eē. Grauiter quidē vt debuimꝰ ⁊ molestissime tulimꝰ cōem xp̄iane religionis calamitatē atq̄ iacturā: intelligentes nō de preterito solū qd̄ doleamus: sed de futuro q̄q̄ qd̄ timeamꝰ tante vrbis amissionē fidelibꝰ xp̄ianis habūde p̄bere. Nāq̄ si verus est rumor ad nos delatꝰ: hoīm q̄draginta milia cesa sūt. Vie plures in seruitiū miserabile ducte. Tēpla diuino nomini dedicata funditꝰ diruta. Naues nō pauce capte. Amissa ciuitas famosissima ⁊ rōne situs ⁊ alijs ꝯditionibꝰ ad tutelā xp̄ianitatis admodū necessaria. In qua ꝑ multa secula ⁊ patriarchalis dignitas claruit ⁊ impꝑialis maiestat̄ insignia floruerūt: taceamꝰ de litteris ac bonarū oīm artiū studijs: q̄ veluti domiciliū ꝓpriū ex tota grecia cōstantinopoliꝫ habuere. Quibꝰ mō cū ciuitate cadētibꝰ nullū ꝓfecto credimꝰ eē xp̄iano noīe īsignitū: q̄ de tāte vrbis ruina supra modū nō angat̄ ⁊ doleat. Maximū certe atq̄ horribile vulnꝰ illatū ē ecclie catholice nr̄o tpē. ac maiꝰ q̄ scripꝫ possit aut vbis exp̄mi. At cū potētissimus hostis crudelissimꝰ imanissimusq̄ in manu victoriā hāc. locūq̄ nactus sit: ex q̄ fidei xp̄iane quā ꝑsequit̄ ꝓ sua libidine possit officere: q̄s nō eū indies plura conaturū existimet q̄bꝰ xp̄ianoꝝ gentē in ꝑniciē desolationēq̄ ducat. Quippe victoria sui natura insolēs. etiā si ad mites venerit. feroces eos impudentesq̄ reddit. Quid cū his agat qui suapte ingenio soliti sunt seruire: an putare quisq̄ pōt iratoꝝ hominū cupidoꝝ atq̄ acerbissimoꝝ quieturā esse victoriā. Enimuero q̄ ex illis ꝑtibꝰ ad nos veniūt: ⁊ perā aiūt xp̄ianis ꝑditam ⁊ alia plerāq̄ loca vicina

cō stātinopoli ꝑ thurcos occupata ꝗ ꝓximā quācꝫ victoriā nō desidie aut socordie ducūt. ꝫ instrumentū sequētis habēt: studijsqꝫ oībꝰ enitunt̄ vt xpianū nomē ad internitionē redigāt. nescimꝰ an vera sint ꝗ auctore nō certo dicunt̄. Timere tn̄ ꝗ̄ sperare multe nos vrgēt rōnes. Fama ꝗ de vēturis thurcoꝝ exercitibꝰ erat ciuitas regia ꝓ magnitudine sua parū populosa: hostiū ꝓpinquitas: auxilij spes remotior. ⁊ infelix ac dolorosum nūciū optato ⁊ fausto semꝑ credibiliꝰ. Quibus ex rebus ⁊ si nō dubitemꝰ. S. vestrā his cognitis excitatā eē ad cogitādū inueniēdūqꝫ modos quibꝰ tam ꝑiculo ⁊ potēti hosti ne ampliꝰ noceat oportune resistat̄. Tamē qꝛ nos quoqꝫ velut impatorē ⁊ aduocatū ecclie res ista cōcernit: haud ab re credimus esse. Si clementiā vestrā ꝓ cōi fideliū salute accensaꝫ: magis ac magis inflāmare nitamur. Neqꝫ eīm res est que vel negligi debeat vel differri: occurrere oportet priusqꝫ vulnus altiꝰ infigat̄ aut veneni labes in corda descendat. Ceterū cū tanto negocio nō vniꝰ ꝓuincie. aut paucoꝝ principū. ꝫ oīm xpianoꝝ regum seu certe magne ꝑtis eoꝝ necessarie vires existāt. Dicemꝰ ꝯfidēt̄ qđ nobis ex vsu videt̄: neqꝫ dubitamꝰ qn dicta nr̄a vr̄a sanctitas in ꝑtē recipiet meliorē. Sane ꝓ tanto ⁊ tā necessario ope optimū factu censemꝰ: clemētiā vr̄aꝫ ꝗ locū tenet in terris saluatoris nr̄i ihu xpi: cuiꝰ res agit̄: nūc exurgere: scribere regibꝰ: legatos mittere: monere. hortari ꝑncipes ac cōitates in aliquē cōem locū: aut veniāt aut mittant. Nunc dum malū est recens: xpiane rei cōsulere festinēt. Pacē aut inducias inter socios fidei cōponāt: atqꝫ iunctis viribꝰ aduersus salutifere cruc̄ inimicos arma ꝓmoueāt. Oꝛ si vr̄a. S. toto pectore suoqꝫ more ad rem hanc tampiā ⁊ vtilē intenderit: nō est nobis dubiū quin plures ⁊ reges ⁊ principes: in quibꝰ zelus domus dei ⁊ ardor fidei orthodoxe nō est extinctꝰ: ad mādatū vestrū volūtarios ⁊ obsequētes se ꝓbeant. Nos certe pietati vr̄e vt libuerit: ⁊ assistere ⁊ cooperari ꝓ nr̄i officij debito minime omittemus. Soluꝫ precamur vt vr̄m in hoc negocio cōsiliū ⁊ intentū cōicare dignemini. Nāqꝫ si fuerit opus nr̄e rōnis ⁊ imperij sacri ꝑncipes ad hoc ciꝑm cōuocare: ⁊ alia ꝗ̄ iuxta cōsiliū vestrū putauerimꝰ oportuna implere nō negligemꝰ. Quia ꝟo ad hmōi negociū maxime cōducere arbitramur Italica bella ꝗ̄ꝑrimū sopiri ꝗ̄uis beatitudinē vr̄am ad hoc conari ⁊ ꝑ se sufficere nō ambigamꝰ. Tn̄ qꝛ anno ꝓxime decurso ⁊ rome ⁊ neapoli ⁊ ferrarie ⁊ venetijs: de hoc plurimū egimꝰ: lꝫ frustra si pietati vr̄e impn̄tiaꝝ quouismō expedire videt̄ ꝗ oratores aut ad. S. vr̄am aut ad ꝑtes contendentes mittamꝰ. siue alio modo ꝓ pace celerius cōficienda laboremꝰ. vt vestre sanctitati fuerit visum: eo modo faciemꝰ omniqꝫ cura ⁊ studio proni erimus ad ea intēdere: ꝑ que pace taꝫ italis ꝗ̄ ceteris xpianis data: ⁊ furori thurcoꝝ resistat̄: ⁊ xpiana religio in suo statu cōquiescere possit ⁊ debito sub splendore foueri. Datū ⁊c̄.

Epistola. clxiiij.

Spondet se citius patriā visuruꝫ.

Eneas senen̄. eps dn̄o georgio nicolai eximie doctor frater amantissime. Scripsimus tibi nuꝑ de receptione tuarū lr̄aꝝ que nobis cumulatim reddite sunt. Ex quibꝰ ingratū illū ⁊ dolendū tue matris amice nostre sanctissime femine cognouimꝰ obitum. Respondimꝰ ad oīa que significasti. Non est cur multa dicamus modo. Solū illud te scire volumꝰ: supplicauimꝰ cesari paucis an hunc diebꝰ: repetēdi domū ad tēpus facultatē vt nobis daret. His aūt ꝗ̄uis iubendi imperiū habeat: tn̄ rogauit ad. xv. diem post festum diui michaelis apud se maneremus. Instat eīm eo tp̄e corā sua maiestate grande iudiciū: inter ciuitates quinqꝫ ⁊ quinquaginta prussie ⁊ fratres ordinis beate marie theutonicoꝝ. In ꝗ nō vult nos abesse. Necesse est igit̄ ad illā diē vt ꝑseueremus. Exinde mox conscensis equis ad vos veniemus: ⁊ antēqꝫ intret aduentus dn̄i si deus dabit vobiscū erimus: deqꝫ rebus singulis transigemꝰ. Fortasse medio tp̄e calamitas cōstātinopolitana nr̄os italos de pace cogitare magisqꝫ hactenus admonebit. Ex grezio stirie. v. idus augusti. Anno. M. cccclij.

Descriptio vrbis wiennensis ꝑ poetā eneam siluiū edita. **Epistola.clxv.**

Jenna ambitu muroꝝ cingit̄ duoꝝ miliū passuū: ħꝫ suburbia maxia et ambiciosa fossa ⁊ vallo cincta. Urbs aūt fossatū magnū hꝫ: inde aggerem paltū. Menia deinde spissa ⁊ sublimia: frequentesqꝫ turres ⁊ ꝓpugnacula ad bellū ꝓmpta. Edes ciuiū ample ⁊ ornate: structura solida ⁊ firma: vbiqꝫ fornices aule late. Uer͞ꝝ his estuaria sūt loco tricliniorꝝ q̄ ab his stube vocitāt̄. Nā hyemis asꝑitatē ħ domitāt mō. Fenestre vndiqꝫ vitree ꝑlucēt ⁊ ostia plerūqꝫ ferrea In his plurime aues cātāt. In domibꝰ m͞lta ⁊ mūda suppellex. Equoꝝ iumētoꝝ ⁊ oīs generis capacia stabula: alte domoꝝ facies magnificeqꝫ visunt̄. Unū id dedecori est: ꝙ tecta plerūqꝫ ligna contegūt: pauca latē. Cetera edificia muro lapideo ꝯsistūt. Picte domꝰ ⁊ iteriꝰ ⁊ exteriꝰ splēdēt. Ingressus cuiusqꝫ domū i edes te ꝑncipis venisse putabis. Nobiliū ꝑlatoꝝqꝫ domꝰ libere sūt neqꝫ ciuitatis magistratꝰ in his ius habēt. Celle vinarie adeo ꝓfūde ⁊ spaciose sūt vt sub terra non minꝰ q̄ꝫ supra trā edificioꝝ apō wienā eē ferat̄. Plateaꝝ solū stratū lapide duro vt neqꝫ plaustroꝝ rotis facile ꝯterat̄. Scis celū tenētibꝰ ipiqꝫ maxio deo tēpla dicata ⁊ ampla ⁊ splēdida: secto lapide ꝯstructa: ꝑlucida ⁊ colūnaꝝ ordinibꝰ admirāda. Scōꝝ plurime ⁊ ꝑciose reliq̄e: argēto: auro. gēmis vestite. Tēploꝝ ingens ornatus: diuesqꝫ suppellex. Sacerdotes abūdātes bonis pluribꝰ. Qui clero p̄est apō sanctū stephanū solo romano principi subest. Ciuitas in parochia patauiēsi ē maior filia matre. Plures in ciuitate domꝰ cōsecratas ecclias hn̄t ⁊ ꝓprios sacerdotes. Quatuor ordines mēdicātiū ꝓcul a mēdicitate ibi absunt. Scoti ⁊ canonici regulares sci augustini admodū diuites habent̄. Mōialesqꝫ sacre ⁊ scē virgines. Ibi q̄ꝫ monasteriū est ad sanctū hieronymū nūcupatū. in q̄ meretrices cōuerse recipiunt̄ q̄ die ac nocte hymnos lingua theutonica decantāt: quarū si qua redire ad peccatū cōꝑhēsa fuerit. i danubiū p̄cipitat̄. Sꝫ agūt ibi pudicā scāmqꝫ vitā. Rarus de his sermo malꝰ audit̄. Scola q̄ꝫ hic ē liberaliū artiū ac theologie ⁊ iuris pōtificij. Noua tn̄ ⁊ ab vrbano sexto papa ꝯcessa. Magnꝰ studētiū numerus eo ꝯfluit ex hūgaria ⁊ almanie ꝑtibꝰ supiorībꝰ. Duos hic claruisse cōpertū habeo p̄stātes theologos. Henricū de hassia: q̄ parisiꝰ edoctꝰ huc in ꝑncipio vniuersitatꝭ aduolauit: p̄musqꝫ cathedrā rexit: ac plurima volumina notatu digna ꝯscripsit. Alt̄ fuit nicolaꝰ de dinckelspuhel sueuꝰ vita bona ⁊ doctrina m͞lta clarꝰ. Cuiꝰ ꝯmones hodie auide a doctis legūt̄. Est ⁊ ille hodie thomas haselbach nō incelebratus theologus: quem scribere historias non iutiles aiūt: cuiꝰ ego doctrinam laudarē: nisi duos ⁊ viginti annos ysaie p̄mū capitulū legisset: neqꝫ adhuc ad calcē venisset. Maximū aūt huiꝰ gimnasij vitiū est ꝙ nimis diutinā operā in dyalectica: nimiūqꝫ tp̄is in re nō magni fructꝰ terūt. Qui magisterij artiū titulo decorāt̄ hac vna i arte maxie examinant̄. Ceteꝝ neqꝫ musice neqꝫ rethorice neqꝫ arismetrice curā gerūt: q̄ꝫuis metra q̄dā ⁊ ep̄las ab alijs editas imperite magistrādū cōpellāt. Oratoria ⁊ poetica apud eos penitꝰ incognita: q̄bꝰ oē studiū i elenchis est vanisqꝫ cauillationibꝰ solicitū haud q̄ꝫ multū q̄ libros arestotelis alioꝝ ꝑhoꝝ habeāt raros iuenies: cōmētarijs plerūqꝫ vtunt̄. Ceterū studētes ipi voluptati operā p̄bēt: vini cibiqꝫ auidi. Pauci emergūt docti: neqꝫ sub censura tenent̄: die noctuqꝫ vagant̄: magnasqꝫ ciuibus molestias inferūt. Ad hec mulierum ꝓcacitas mentes eoꝝ alienat. Ciuitatis populus q̄nquaginta miliū cōicantiū credit̄. Cōsulatꝰ octo ⁊ decē viroꝝ eligit̄. Cuꝫ iudex q̄ iure reddūdo p̄est. Deinde magister ciuiū q̄ curā ciuitatis gerit. hos princeps assumit. quos in ciuitate sibi fideliores arbitrat̄: atqꝫ ab eis iusiurādū exigit. Magistratus alij nulli sūt nisi q̄ vini exigūt vectigal ad illos oīa referunt̄: quoꝝ ꝑtās annua est. Incredibile videri pōt quot ꝑ dies singulos in ciuitatē victualia ingerunt̄. Ouoꝝ atqꝫ cancroꝝ multe quadrige aduenīūt. pistus panis: carnes: pisces: volatilia sine numero afferunt̄: vbi aduesperascit nihil venale ex his inuenies. Uindemia his ad quadraginta dies protendit̄: nullo non die trecenti currus onusti vino his terqꝫ inferunt̄. Ducentos ⁊

mille equos indies ad opus vindemiarū exercet. Ex villis ꝑterea ad festum vsqꝫ
martini libertas oībꝰ est vinū in vrbē redigere. Incredibile dictū ē quāta vis idu
catᷣ vini. Qđ vel wiēne bibitᷣ: vel ad extraneos ꝑ danubiū ꝯ cursuz aque magno
labore mittitᷣ. Ex vino qđ wiēne vēditᷣ minutim decimꝰ denariꝰ ꝑncipi cedit. Ea
res auri duodecim milia quotānis ad camerā defert: in reliquū parū oneris ciui-
bus inest. Ceterū in tāta ⁊ tānobili ciuitate multa enormia sūt: die noctuqꝫ rixe
admodū ꝑlīj gerūtᷣ. Nūc artifices aduersus studētes. Nūc curiales in artifices
nūc isti opifices aduersus alios arma sumunt. Rara celebritas absqꝫ homicidio
ꝑagitᷣ. Frequētes cedes cōmittūtᷣ. Ubi rixa est nō sūt q̄ diuidāt cōtēdētes. Neqꝫ
magistratus neqꝫ princeps custodiā (vt par esset) ad tanta mala adhibēt. Uinū
domi vēdere nihil extimationi officit. Oēs fere ciues vinarias tabernas colunt:
stubas calefaciūt: coquinā instruūt: bibulos ⁊ meretrices accersiūt: hisqꝫ cibi aliq̄d
cocti gratis ꝑbēt vt ampliꝰ bibāt. ſ minorē mēsurā his dant. Plebs vētri dedita
vorax q̄cq̄d ebdomada manu q̄siuit. id festo die totū absumit: laceꝝ ⁊ incōpositū
vulgus. Meretricū maximꝰ numerꝰ. Raro mulier est vno ꝯtenta viro. Nobiles
vbi ad ciues veniūt: vxores eoꝝ ad colloquiū secretū trahūt: viri allato vino: do-
mo abeūt cedūtqꝫ nobilibus. Plurimeqꝫ puelle patribꝰ insciijs viros sibi delegūt
Uidue intra tꝑa luctus ex arbitro suo nubūt. Pauci in ciuitate sūt quoꝝ ꝑauos
vicinia norit: rare familie vetuste. aduene aut inq̄lini fere oēs. Mercatores diui
tes senio ꝯfecti puellas i mr̄imoniū ducūt: easqꝫ breui dimittūt viduas. Ille intᷣ
familiares domesticos cū quibꝰ sepe ꝯsuetudinē adulterij habuerūt iuuenes vi-
ros accipiūt. ita qꝛ heri paupꝑ hodie diues iuenitᷣ. Cōtra q̄ꝫ hi supꝑuiuētes: vxores
alias accipiūt resqꝫ ꝑ circulū ducitᷣ. Raro filiꝰ pr̄i succedit. Lex apđ eos est. q̄ supꝑ-
uiuēti ꝯiugi ꝑtē defūcti bonoꝝ mediā tribuit. Testamenta libera sunt. Ita ⁊ viri
vxoribꝰ ⁊ vxores viris bona testantᷣ. Captatores hereditatū multi q̄ senibꝰ blādi
entes scribi heredes sese curāt. Aiūt ⁊ mulieres eē admodū multas q̄ viros ꝙues
vxoribꝰ veneno auferūt. Cōstat sepe a nobilibꝰ cesos esse ciues: q̄ vxores suas ꝟ-
bo terruerūt: q̄bꝰ amatores i curia fuerᷣt. Uiuūt ꝑterea sine vlla scripta lege. Mo
res aiūt se tenere vetustos. q̄s sepe ad suū sensuz vel adducūt vl' interꝑtantᷣ. Ius
admodū venale est q̄ possūt sine pena peccāt. Pauꝑes atqꝫ amicos nudos iudi-
cia plectūt. Iuramēta q̄ publica sūt tenaciter obseruāt qđ negari iuratū pōt: nul
lā vim hꝫ. Mutuū dantes ad tēpus siq̄d detrimenti tulerint. elapso termino iu-
reiurādo quā sūmā volūt extimāt: maxioqꝫ dāno debitores afficiūt. Pignora q̄
mutui cā dantᷣ: si q̄d afferūt nō extimāt vsuras. Excōicationes tantū timēt quā-
tū infamāt aut dāno tꝑali sūt. Furta que apud furē inueniuntᷣ iudici cedūt. Ad
hec festa parū religiose colūt. Carnes oī festo vēduntᷣ. Aurige nullo vacant die.
In austria reliq̄ multa opida sūt: nullū aūt magni nois. Barones multi poten-
tes ⁊ nobiles. Inter q̄s primū dignitat̄ locū obtinēt schaumburgeñ. ⁊ maitburgē
ses comites: oꝑpibꝰ aūt supꝑare creduntᷣ de walse: de liechtenstain: de puchau. Nec
parū habent nomē puttēdorffer starēberger eberstorffer eckertzauer hohenber
ger ⁊ alij ꝙplures. Eytzinger licꝫ nouissimi sint: potētia tn̄ hodie ⁊ auctoritate in
ter primos habentᷣ. Monasteria ꝙplurima sunt ⁊ magna ⁊ ditia. Ecclesie prete
rea cathedrales saltzburgensis: pataviēsis: ratispaneñ. frisingeñ. latissimas pos-
sessiōes i austria castellaqꝫ plura possidēt ac domos egregias q̄s ihabitāt. Sūt ei
oēs ꝯsiliarij ducū austrie hosqꝫ veluti maiōes honorāt. Siue bellū gerē siue curiā
letabūdi hr̄e velit austrie duces ⁊ ꝑlatos ⁊ ꝓceres veluti reges i comitatu habēt.

Tractatus pulcherrimꝰ enee
siluij de curialiū miserijs.

Epistola. clxvj.

Eneas siluius picolomineus. S. p. d. Dn̄o iohanni aich perspicaci ⁊ claro
iurisconsulto. Stultos esse qui regibus seruiunt vitamqꝫ tum infelicē tuz
miserrimā ducere curiales: vereor ne q̄ me arguant mihiqꝫ maledicant: si
hac ep̄la quā tibi sū scripturꝰ oñdero. Nec ei deerūt q̄ me ꝑncipibꝰ deferāt ⁊ hostē

reddere curēt: q̄m videar hoies ab eoꝝ obsequijs arcere. Nā q̄s pꝰ hac inquiēt illi regū atria frequētabūt: si se futuros illic miseros intellexerint. At ego non id ago vt p̄ncipibꝰ derogē: s̄ illos potiꝰ magnus leuo molestijs. Instāt assidue q̄ꝫ plurimi ⁊ nobiles ⁊ magni viri: q̄ regū aures obtūdūt dū in curiā p̄cibꝰ recipi postulāt: q̄s cū nequeūt reges aut vtilit̄ recipe: aut honeste repellere: in magnaq́ꝫ ꝓpterea sint anxietate: gr̄a mihi nō odiū h̄ri debebit si quē ex his monuero: curie regis vt sua apte renūciet. Nec timēdū est meis scripꝗ̄ id fieri vt regū aule deserant̄: erit enim sp̄ stultoꝝ numerꝰ infinitꝰ: q̄ vitā beatā apō reges solūmodo iudicēt iueniri. Sꝫ caue dicūt alij ne diuinis aduersere p̄ceptis dū regū suades euitari seruitia: cū petrus aplǒꝝ p̄nceps ⁊ caput eccl̄ie subiecti estote dicat oī creature humane ꝓpter deū: siue regi quasi p̄cellēti siue ducibꝰ q̄i ab eo missis. Absit aūt a me scelꝰ: ꝗ hoc vt aplǒ cōtradicā vel regibꝰ dicā nō eē parendū. cū ⁊ veritas in euāgelio reddi q̄ sūt cesaris cesari iusserit ⁊ q̄ dei sūt deo: cūq́ꝫ ad romanos paulus doctoꝛ gentiū dicat Oīs aīa p̄tātibꝰ sublimioꝛibus subdita sit: nō est em̄ p̄tās nisi a deo. Clamo ⁊ ego obedite p̄ncipibꝰ vr̄is oēs populi. Subijcite vos sublimioꝛibꝰ p̄tātibꝰ oēs gētes Sꝫ memineritis qꝛ petrꝰ ꝓpter deū vt subijciamini iubet. nō ꝓpter opes potētias vel honoꝛēs. At ista nō sūt cōtraria meis scripꝗ̄ si cū ꝓpheta dixerim nolite ꝯfidere in principibꝰ in filijs hoīm in q̄bꝰ nō ē salꝰ. Preterea q̄ꝫ plures obiectiōes alias q̄bus te respōsorē ꝯstituo. si q̄ sint q̄ velint me ampliꝰ impugnare. Ego ad rē ipāꝫ veniā si prius quid hoc me disputare cōpulerit paucis absoluero. Genitoꝛ meus siluiꝰ q̄ mortuo p̄re posthumꝰ natus paternūq́ꝫ nomē tulit: adolescētie sue floreꝫ apud antiquū ducē mediolanēsem: huiꝰ philippi ducis patrē p̄egit: affectusq́ꝫ tandē curie tedijs: domū redijt vxorē duxit: filios genuit ⁊ vsq́ꝫ in hūc diē vitā q̄etāꝫ laudatāq́ꝫ degit. Is cū ad se duo senenses iuuenes admodū nobiles accessissent: ⁊ an regi seruire ꝯduceret p̄cunctati fuissent: sic r̄ndit. Menippus cū adolescens apud homerū hesiodūq́ꝫ diuersa deoꝝ scelera legisset: ea licita eē atq́ꝫ honesta credebat. nā qō dij faciāt q̄s nō arbitret̄ honestū. Hic vir postea factus: cū illa tāq́ꝫ turpia ꝓhiberi legibꝰ aīaduerteret. incertus aī ph̄os adijt: sciscitaturus ab eis q̄ nā esset optima vita: sed neq́ꝫ ph̄i satisfecerūt: cū inter se dissentirent. ⁊ alij voluptatē: alij vacuitatē doloꝛis: virtutē alij. quidā v̄o animi coꝛpoꝛisq́ꝫ ⁊ foꝛtune bona simul iūcta vitā dicerēt p̄stare beatā. Incertioꝛ igit̄ ille multo q̄ꝫ antea. vt verbis vtar terentij: cōsulere moꝛtuos decreuit: ⁊ ad inferos penetrauit: ac ex thiresia qui ⁊ ip̄e vates diuinatorq́ꝫ fuit: vbi vita beata esset p̄quisiuit: cui cū vates diu respondere negasset. in aures tādē insusurrās: apud p̄uatos inq̄t optimā vitam. hoc est felicitatē iuenies. Gyses q̄ꝫ lyddoꝝ rex: q̄ se p̄re ceteris foꝛtunatissimū reputabat. Appollinē cōsuluit q̄s suo tp̄e felix eēt: cōtēpsit oraculum regias opes ⁊ apparatꝰ: atq́ꝫ aglaū quēdā arcadē modici ruris cultoꝛē: q̄ metas agelli sui cupiditate nū̄q̄ꝫ excesserat: felicē esse respondit. Uos igit̄ o iuuenes si quo modo viuatis optime queritis: minime reges adibitis. nā cū ipsi felicitatis expertes sint: felices q̄ sibi dicati sunt nullo pacto possūt efficere: quippe q̄ p̄rincipibus seruientes nihil sibi libertatꝗ̄ relinquūt. vt ea ꝯsequi possint quibꝰ potiti multo sint q̄ꝫ antea miserioꝛes. Uirtutes ei o iuuenes felicis vite sūt effectrices: q̄ a p̄rincipū domicilijs exclusē: si q̄n̄ casu aut erroꝛe limē ingrediunt̄: euestigio cogunt̄ fugere: p̄territe sinistris moꝛibꝰ q̄bꝰ in altis palatijs viuit̄: q̄ si tēpus differendi daret̄ mōstrarē vobis oēs hoies stultos eē: qui vitā habētes aliā in qua possint honeste versari in curijs p̄rincipū se p̄cipitant. Sed abest ociū. Ideo vos tm̄ moneo: vt agrum hūc histriones ⁊ adulatoꝛes ⁊ alios nebulones metere sinatis: qui nigrū in candida vertunt: nullus est em̄ viris bonis apud p̄rincipes locus: nulla emolumēta laboꝝ ⁊ vt iuuenalis verba resumā. Minoꝛ est hodie res heri q̄ꝫ fuit: hec eadem cras detrahet exiguis aliq̄d. Sic siluius genitoꝛ. Illi v̄o ab insano ꝓposito reuocati domi manere ⁊ sibi ⁊ musis viuere decreuerunt. At paterna vox minꝰ in filio q̄ꝫ in extraneis potuit: nec em̄ me pater ab obsequijs curie valuit auocare: q̄ꝫuis

ſepe multi ne me poſt principū veſanias ire ꝑditū admonuerit. Sed expꝰtus ſum
qͦ prius nō credidi: verāqꝫ p̄ris ſniam inuenio: de q̄libet me nūc in hac ep̄la diſſer
tare: grauiqꝫ tuo iudicio remittere cūcta. nā ⁊ tu annis cōpluribꝰ int̄ aulicos ca-
nes latrauiſti. Uidi te apud albertū ceſarē honorato in loco: ⁊ cū te p. imū noui:
orator ſuus in baſilieſi ꝯcilio bn̄dictionē ſibi ex patrū cetu petebas: cum is regni
hū garie diadema mortuo ſocero ſuo ſigiſmundo ceſare ſuſcepiſſet: atqꝫ poſtq̄ is
q̄ꝫ vita fūctꝰ ē. n̄ em̄ triēnio toto imꝑauit: ad nepotē eiꝰ albertū auſtrie ducē te cō-
tuliſti cuiꝰ es adhuc ꝯſiliariꝰ. Quā rē nō ſum neſcius apud ignaros rez mee ſnie
plurimū detrahere. quis em̄ infeliciter viuere curiales crediderit: cū tu qui vir ha
beris bonꝰ ⁊ ſapiēs: ſolutꝰ ſemel curie vinculis. iterū te vincieris ſed ſum ego q̄ꝫ in
eadē qua tu es cauſa. qui annis iaꝫ. xv. curialē ſeruitutē ſeruiui. ⁊ nūc eccl̄iaſticos
nūc ſeculares ſecutus ſuꝫ principes. ⁊ q̄uis liber nōnūq̄ euaſerim. mox tamen i
vincula meapte rediȷ̈. Jtaqꝫ poſſet aliq̄s opinari: vt ſolus vel cū paucis curie vo
luptatibꝰ fruar: idcirco memor es curie corā aliȷ̈s deteſtari ſic apud mediolanum
qui bernardino p̄dicatori cōtractus vſurarios accuſabat: vt ꝓhibitis ab his re-
liquis ſolus ipſe feneraret̄. Sꝫ lōge aliter eſt: nō em̄ q2 placeat mihi curia iō ver-
ſor in curia. ſed ne leuitatis accuſer: qui genus vite receptū neſciuerim ꝓſeq̄: idē
⁊ te arbitror retinere. Accidit em̄ nobis ſicut coniugat̄. Sunt em̄ admodū multi
qui viuente ꝯiuge m̄rimoniū damnāt: ⁊ vxoris obitū cupiūt libertat̄ amore. ſpꝫ
illiꝰ ad corinthios pauli mādati meminerit. Solutus es ab vxore noli q̄rere vxo
rē. At hi poſtq̄ libertatē ſūt aſſecuti. mox alterā ducūt ꝯiugē vt vix q̄dā exequias
defūcte valeāt expectare. Sic em̄ ē hoīm calamitas: vt vitā quā viuūt diuqꝫ vixe
rūt etſi malā ſciūt. mutare tn̄ aut neq̄ant aut neſciāt: hinc oratiꝰ ad eos q̄ ſuā vitā
dānātes alienā laudāt. Jā faciā qͦ vult̄ inq̄t. eris tu q̄ mō miles mercator: tu cō
ſultꝰ mō ruſticꝰ. hic vos hic mutat̄ diſcedite ꝑtibꝰ. eya q̄d ſtatis volūt. Plīma ſūt
mi iohes q̄ nos cogūt ꝑſeuerare ſ nulla ē rō ꝑor q̄ ambitio. q̄ taq̄ emula charita
tis oīa fert onera q̄uis ḡuiſſima vt honoribꝰ ſeculi ac ꝓp̄laribꝰ laudibꝰ efferat̄. Nꝫ
ſi hūiles eſſemꝰ ⁊ aiaꝫ potiꝰ lucrari q̄ vanā venari gl̄iaꝫ ſtuderemꝰ: haud multi ꝑ
fecto i hec tedia ſeſe recipent. Ad eos igit̄ q̄ ꝓpt̄ea ſeq̄ reges volūt q2 p̄latos ⁊ do-
ctos i curiȷ̈s eē ꝯſpiciūt. ſaluatoris nr̄i ih̄u vocē obiȷ̈ciam. Sup cathedram moy
ſi ſedert̄ ſcribe ⁊ phariſei q̄ dicūt facite ſ̄m oꝑa eoꝝ nolite facē. Nō igr̄ qͦ iſignes
viri ac magr̄i vite faciūt. ſ qͦ facē debēt imitari oꝫ. Expēdat priꝰ ſeipꝫ q̄ ſe dicare
vult regibꝰ an tolerare labores famē ꝑpeti: ſitiꝫ ſufferre: ꝯtumeliaſqꝫ valeat ſuſti
nere. Deinde ꝓſpiciat diligēt̄ vtrū ex curia ꝯſeq̄ poſſit qͦ ſuꝰ deſiderat aiꝰ: mihi ⁊
āguſtie apͦ ꝑ̄ncipes iſinite itolerabiles eē videt̄: ⁊ q̄ hoīes optāt illic nullatenꝰ in
ueniri quo fit vt verā p̄ris ſniam arbit̄ de q̄ nūc trāſigemꝰ. Repetēda ē igit̄ pater
na vox. q̄d ille ſtultos eē autumat ſingulos q̄ nō coacte ꝑ̄ncipibꝰ ſuiūt. Clara vox
dura tn̄ fortaſſe nōnullis videt̄. Sꝫ audiāt q̄ pacto ꝓbet̄. Stulti q̄ ad ꝓpoſitū nr̄m
tribꝰ modis dicūt̄ hoīes. Stultꝰ ē q̄ q̄ritat qͦ neq̄t inuenire. Stultꝰ ⁊ q̄ q̄rit qͦ no
cet inuētū. Stultꝰ q̄ꝫ ⁊ ille ē q̄ fine ꝓpoſito ad quē tēdit. cū plures habeat calles. de
teriorē deligit ⁊ ꝑiculoſiorē. vt ſi romā petiturꝰ cū due ſibi pateāt vie: altera bre-
uis atqꝫ ſecura: altera lōgior plena latronibꝰ ꝑgere vltimā velit. Curiales igit̄ ho
mines aut primā ſtulticiā incidūt aut alterā aut terciā. Aut em̄ qͦ aſſeq̄ nequeūt
inueſtigāt. aut qͦ inuētū detrimēto ſit q̄rūt. aut ſemitā peiorē deligūt q̄s res me-
liꝰ longe cognoſcemꝰ ſi q̄ ſint curialiū deſideria ⁊ q̄s ſibi ꝯſtituāt fines ꝑ euideri-
mus. Mihi vident̄ oēs q̄ regū vel principū latera ſtipant: aut honores querere.
famāqꝫ ſeculi: aut potētiā aut diuitias aut voluptates. Nec inficias eo nōnullos
eſſe qui ſe apud principes lucrari aīas arbitrent̄: vt meritū tanto maiꝰ nāciſcant̄
quāto cū maiore ꝑiculo militauerint. De his igit̄ q̄nqꝫ generibꝰ hoīm dicēdū eſt
nobis: q̄s tantū diſtare vt ſapiētes ſint oñdemꝰ: vt facile q̄uis eoſdē deliros: amē
tes inſanos ac ſtultiſſimos q̄at cognoſcere. Priꝰ tū q̄ hoc aggrediar: oēs oratos
volo ne me quēpiā principū carpe cenſeat: aut quouis pacto ſereniſſimo diuoqꝫ

principi meo friderico cesari detrahere. Nā etsi dicturus inter disputandū fueriz
viciosos principes esse. ⁊ libidinū ac stulticie seruos: nō tñ id oībus ascripserim.
nec enim me latet inueniri nōnullos ꝟtutū ac sanctionis cultores q̄ a principatu
vicia diuino quodā munere sepent. quēadmoduz boni apud gentiles principes
augustus vespasianus titus traianus ⁊ anthoniꝰ pij sunt habiti ⁊ apud xp̄ianos
cōstantinus arcadius honoriꝰ theodosius carolus magnus ⁊ quē bamberga ve-
nerat henricus sanctus in quibꝰ si vel pietatē vel māsuetudinē vel pacis amorē
vel iusticie zelū vel religionis affectū requiris. Fridericū nostrū nulla in re mino
rē inuenies. Tantūqꝫ abest vt meis sibi scriptis velim detractatū: vt eius laudes
illustrare. ⁊ versibus quoad possim ⁊ orōne soluta decreuerim: nec me nūc eiꝰ cu-
ria detineret nisi sua me bonitas allexisset. Sed me quāta sit curialiuz infelicitas
ostēsuꝝ: nō q̄d ipe ⁊ alij pauci quos eq̄s amauit iupit̄ s; q̄d cōit̄ principes agant
referre oportuit: q̄ si oīa que inferius mala recensent̄ in nostri principis inueniri
curia dixerim: apte mētiar nec minus mētiar. si nihil illoꝝ hic esse ꝯtenderim nec
ego quēꝗ̄ momorderim. qꝛ sic est hoīm vita vt plus mali vbiqꝫ q̄ꝫ boni repiat̄.

Nostra intentio est fatuos esse qui principibus herent disputando monstrare
iaz igit̄ illos aggrediamur qui tanq̄ꝫ appetiētes honorem principibꝰ seruiūt. Ad
uersus quos cū iuuenali libet exclamare. O medici mediā pertundite venaz: de
lirant enim qui propter honorē principibus famulant̄: ad quoꝝ purgandas mē-
tes non meis scriptis sed elleboro potius esset opus. quis enim in aulis principū
verum honorē dixerit inueniri. Dant̄ honores in curijs nō ꝟm mores atqꝫ virtu
tes. Sed vt quisqꝫ ditior ē atqꝫ potentior eo magis honorat̄. Nā quē vnq̄ꝫ paupe
rem tāetsi ꝑstanti virtute preditū: regū aliquis sublimauit. Audio qᵒ obijcis fue
rūt nōnulli dicis obscuro nati loco atqꝫ inopes quondā. q̄ nūc oībꝰ sūt prelati: sic
eṁ principes voluerūt. sed quos oro sic ꝑlatos ais nēpe quos suis moribꝰ cōfor-
mes inuenerūt. quibus moribꝰ auaricie: libidini: luxurie: crapule: crudelitati. Sic
est sane. Placet auaro regi qui pecunias vndecūqꝫ refert. Gratus est libidinoso q̄
virgines atqꝫ maritatas sibi conciliet. Carus est ebrio qui cōbibit. Crudeli iocū-
dus est qui sanguinē q̄ꝫmultū effundit humanū. Nemo acceptus est nemoqꝫ ex
paruo statu prefert̄ alijs. nisi magno aliquo facinore sese principi conciliauerit.
At hic nō est verus honor ⁊ stabilis. qui ex radice venit nō bona. Vera gloria vt
inquit cicero: est illustris ac ꝓuagata multoꝝqꝫ ⁊ magnorum: vel in suos ciues.
vel in patriam. vel in omne genus hominum fama meritoruz: quā nec principes
assequunt̄ nec qui seruiunt eis. Cum vitijs omnes fere sint dediti. nec bonū ali-
quid agant nisi fortuito. At transeunti per vrbem tibi inclinabunt homines. de-
nudabūt capita: cedent loco: salutes dicent. manus osculabuntur. Ita est certe
At vbi trāsigeris digitos retrotendent: subsannabūtqꝫ tibi. Et ille est inquient:
qui principem nostrum seducit. qui bellum suadet: qui vectigalia auget. qui one-
ra nobis importabilia cumulare facit. ⁊ etiam qui verso pollice quos vult ex no-
bis occidit quem dij deeqꝫ omnes perdāt. ne sub eius tyrannide diutius simus.
Huiusmodi est honor curialiuz. qui si te quisquis es oblectat. non verebor te stul
tum atqꝫ insanū affirmare: qui oblectationes tuas in re fallac varia atqꝫ omnino
falsa reponas. At parasitoꝝ vocibus qui te cenarū grā laudāt. quātū tribui debe-
at turpe nosti. Preterea histriōes atqꝫ ioculatores ⁊ totiꝰ vulgi laudes. quas vir
prudēs ꝓ nihilo reputabit. qꝛ nulla est vera laus. nisi a veris proueniat laudatis
Adde q̄ oēs curie sequaces nō quibus presint. sed a quibꝰ precedantur inspiciūt
⁊ altius semper euolare nituntur atqꝫ cum reliqui precesserint ipsis etiam regi-
bus incipiunt inuidere. quia inexplebilis est humane glorie appetitꝰ. Cui postq̄ꝫ
te dedideris semper illud ciceronis in ore habebis. Quicquid est enim q̄uis am
plum sit: id certe parum est: cum est aliquid amplius. Est insuper philosopho-
rū sententia ac presertim arestotilis in honoribus non esse finem ponendum: qꝛ
⁊ res incerta est ⁊ in potestate alterius. ⁊ qui seruit honori ⁊ huiꝰ seculi fame ne-

cesse est vt multa faciat inuitus. Interdū plꝰ hoībꝰ q̄ȝ deo seruire cogit. Duo eniȝ cū sint honores: alter viroꝝ bonoꝝ: alter multitudinis. Stultus est q̄ primū apd regē venat: qꝛ inueniri verus honor nō pōt vbi virtutes nō regnāt. Qui xo alterum multo stultior est. qꝛ ⁊ rem ꝑniciosam sequit: ⁊ viciosaȝ ⁊ instabilē ⁊ incertā Atqȝ hi quidē ꝑpetuis cruciatibus affligunt: cū sibi p̄ferri plurimos ⁊ sepe indignissimos videant. nec qui honoꝝ est auidus vsqȝ magisqȝ in curijs angit atqȝ iā satis de honore sit dictū. Nūc ad potentiā eamus: pulchrū videt apud principeȝ esse potentē. tutorē vocari regis: precipe alijs bellū indicere. pacē cōponere: posse obesse ⁊ prodesse q̄ȝ pluribus. Sed multi decepti sūt. dum posse apud reges plurimū q̄siuerūt: apud tiberiū. Neronē claudiū tam potēs Seianus fuit vt imꝑator apud capreas cū rege caldeo sedente: solus hic imperiū administraret. secūdūqȝ illud totius orbis caput veneraret. Et quippe si ante ipm oppressa cesaris senectꝰ fuisset. hunc vnū populus augustū vocasset. Sȝ nulla est apud principes diuturna potestas. nulliusqȝ status debilior. nullius incertior. nullius infirmior est. q̄ȝ eiꝰ qui apud principē videt esse potentior. Sūt emuli multi: simultates: odia. Ōis potentia magne inuidie subiecta est. Incidūt suspitiones: parantur insidie: ꝑstrepūt vndiqȝ delatores. Atqȝ vt oculus parua festuca turbat. sic principum gratia offensiuncula vel minima cadit. Interdū etiā nullo crimine ꝑditur. tantū apud principes subdola lingua pōt. apud adrianū imꝑatorē delatoꝝ voces adeo valuerunt: vt amicos quos ad sūmū prouexerat: post hostium loco habuerit. Sed ad seianū redeo: vis ne salutari sicut seianus: ⁊ tam esse potens vt ille fuit. At hic vnica principis epl'a captus est: ꝑ vrbē vnco ductus ad spectaculū: ⁊ in tibridis ripa truncatus. Ōesqȝ ipsius statue ex capitolio deiecte sunt. perlege sacras lr̄as: quot saul: quot dauid: quot salomon ex his qui apud se potentes erant occidi iusserunt Abimelech qꝛ potentē vidit apud se ysaac ex regno repulit forsitan ⁊ interfici iussisset. nisi digitꝰ dei cū illo fuisset. Clitonē sue nutricis filiū ȝ philippi patris laudes cōꝑare fuisset. Alexander macedo sua manu interemit. Extant nr̄i tꝑis admodū multa exempla: q̄ ꝯsulto fugio ne cui videar detraxisse. De magno regni appulie senescallo nemo me dicere ꝓhibet. qꝛ tuta est in mortuos rephensio. Hic apud reginā Joannā p̄mo in loco fuit. potentiāqȝ suā firmiorē putabat. qꝛ ⁊ stupris sese insinnauerat. At regina cōuerso in aliū amore: ꝑcussores ad illū noctu trāsmisit: quo mortuo alios sibi cōcubinos substituit. Parati sūt q̄ apud reges ꝑpetuo sint potētes. Sepe q̄ heri placuit hodie displicet. nullū est in atrijs principū maiꝰ studiū q̄ȝ vt alios de gradu p̄cipitēt ⁊ se erigāt. potentū quilibet appetit. nulla inter curiales habitat fides: nō frater a fratre tutus inuenit: nec patri filiꝰ fidus est. nec filius patrē seruat. quilibet sibi studet. oēs p̄ferri volūt. oēs mādare. Si quis potens est. mille circa se oculos habet ⁊ totidē linguas ad ruinam eius aspirātes: ⁊ vnus hinc aliꝰ illinc p̄mit. Nimiū multos timere habet q̄ multū pōt. ⁊ illum oēs oppugnāt q̄ principi gratior existimat. Ruunt turres q̄ iuxta flumē site ꝑpetuū in se aque cursum recipiūt: quid tu facias qui ex vniꝰ volūtate dependes. in cuius amore nec ferro nec plūbo sed cera fixus teneris: quā vel infrigidatꝰ amor excutiet vel ire feruor eliquabit. Nō oibus tantū arridet fortuna. quātū cācellario nostri cesaris caspari schlick. quē vel miranda fati clemētia: vel singularis virtus. atqȝ ꝯstantia (que in paucissimis hoībꝰ reꝑit) apud tres cesares inter primores potentē reddidit. Alios xo vix vnq̄ȝ vidimꝰ in curia successoris tales eē q̄les apud antecessorē fuere. Sȝ p̄cipitari cōplurimos ex gradu cernimus. ita vt quāto priꝰ honoratiores ⁊ potētiores censebant: tanto exinde debiliores ⁊ inhonoratiores fiāt ⁊ sint inimicis gaudio. amicis xo ⁊ ꝓpinquis ⁊ sibi dolori: molestie atqȝ dedecori. Est autem vulgatissimus eorum finis qui apud principes vel honorē vel potentiam queritant: quos in errore tam manifesto cōprehensos stultissimos eē nemo negauerit. nec plura de potentia. Nunc diuitias ꝓsequamur quas minime dubiū ē ꝯplures mortales īcuriales carceres attraxisse q̄ cū oratio se laborē fer-

re dicūt senes: vt in ocia tuta recedāt: quidā ꝟo Juuenalis referūt verba: qñ ego figam aliquid quo sit mihi tuta senectus a tegete ⁊ baculo. Aduersus quos possum saluatoris nr̄i sermonē referre: qui tā difficile dicit diuitē intrare regna celorū: ꝙ̄ per foramē acus transire cameluꝫ: quo fit vt stultum sit diuitias querere: ⁊ spem patrie celestis amittere: nec mihi quisꝗ̄ timorē famis adducat: quasi nō habeat xp̄s vnde alat paupes suos. Apostoli nauim ⁊ retia reliquerūt inquit hieronymus: nec tamē illis quicꝗ̄ defuit. Libertas xp̄i pauperuꝫ ⁊ olera. Cresi diuitijs p̄ferunt: sed ista fortasse nimiū religiose dicunt: nec talia sunt que vulgo probari queāt. Agamus igit̄ pingui minerua: cōsentiamusꝗ̄ Juuenali ⁊ arestotili ad felicem vitā opus esse diuitijs: q2 non facile emergunt quoꝝ virtutibus obstat res angusta domi. Sūt qui se posse putāt diuitias cumulare principibus seruientes: at hi vt diuitias cōparēt libertatē vendūt: nec tamen diuitias assequūtur: nam si tibi princeps vel beneficia contulit vel feuda cōcessit: vel res alias: tantomagis seruire teneris quanto maiora sunt dona. Qđ si aliunde nescis ex gregorio discito. Cū em̄ inquit ille augent̄ dona: rōnes etiā crescūt donoꝝ. Q2 si tūc ex curia velis abire cum diues es factus: mox oia perdidisti. Jnuenit̄ causa. Submittit̄ accusator: cōuinceris reus: etiā nō cōmissi criminis auferuntur bona: ⁊ ne cōqueri vnꝗ̄ possis eripit̄ ⁊ vita. Si ꝟo in curia ꝑseueraueris: oportet ad queuis impia regis esse paratū: ire in bellum: per latrones transire: nauigare in mari: manere in peste: mille capitis adire pericula. Justū ⁊ iniustū exequi mandatū: ridere ⁊ flere cum rege: laudare quē laudat: vituperare quē vituperat: nulla tibi in verbis aut in operibus libertas supererit. Quid igit̄ stultius est ꝙ̄ diuitias per tot tormēta cogere: cuꝫ sit manifesta frenesis: teste satiro: vt locuples moriaris egenti viuere fato. Nonne preterea deliramentū est cum duo vel tres cumulauerint opes: oēs huius liberalitatis munificētiā expectare: ⁊ nō potius infinitos respicere: q̄ duꝫ regibus seruiunt: ad extremā inopiā sunt deducti. iam dabit̄ inquit Persius iam iam donec deceptus ⁊ expes ne quicꝗ̄ fundo suspirat munus. in imo diuitibꝰ non nūꝗ̄ dari solent diuitie: sicut in mare ferunt̄ aque. Nemo pauꝑ ꝙ̄uis diu ⁊ admodum vtiliter seruiuerit: tantū premij reportabit quātū diues ex obsequio paruo. Nō enim seruicia in curijs principū: sed persone ponderant̄. Nā ⁊ paruos parua decent ⁊ magnos munera magna. Nec donare reges solent: qđ nequeant cuꝫ libido fuerit auferre: itaꝗ̄ nec rē donatā si velis alienare poteris: nec in aliud regnū trāsferre: nec ex ea quicꝗ̄ disponere qđ regi nō placeat. Nō sūt igit̄ tue hm̄oi diuitie q̄bꝰ nō potes vti ꝓ arbitrio. Quid ꝙ neꝗ̄ testādi facultatē habebis nāꝗ̄ si liberis careas nemo tibi nō princeps erit heres: si adsunt filij: nisi ⁊ ipsi principi seruiāt nō succedēt tibi. Taceo quot diuites necati iussu eoꝝ sint qui eos ditauerint. Solēt em̄ principes sic nōnullis largiri multa: sicut ⁊ nos sues pascimus vt eos postꝗ̄ impinguati fuerint deuoremꝰ. Sic de seneca Longinoꝗ̄ legimꝰ quos ꝓpter diuitias interemptos Juuenalis affirmat his versibus. Temporibꝰ diris igit̄ iussuꝗ̄ neronis. Longinū ⁊ magnos senece prediuitis ortos. Clausit ⁊ egregias lateranoꝝ obsidet edes. Tota cohors perierūt em̄ ⁊ laterani ꝓpter diuitias. Sancte igit̄ scriptū est ⁊ vere qui amat diuitias fructū nō capiet ex eis. Adde ꝙ paucissimi reges q̄ sua sunt donāt: rapiūt em̄ vt donent: q̄ nec vera sunt dona nec iuste possidēt. Cū vix regnū vllū inueniat̄ qđ nō sit vel partū vl' ꝯtinuatū fraude q̄d ē qđ largire iuste p̄ncipes possint vn̄ pecunie vn̄ iocalia veniūt q̄ apud principes sūt. nisi ex raptu vl' vēditione iusticie: aut ex spolijs eccl'iarū. At ista sūt iniq̄tatis p̄mia: q̄ nec regi ꝓdesse neꝗ̄ tibi vtilitati si donata fuerit eē possint. Relinq̄mꝰ igit̄ hāc diuitiarū cupiditatē q2 nō implet̄ auarꝰ pecūia. ⁊ auaro vt inq̄t Hieronymus ⁊ Seneca priꝰ dixerat: tā deest qđ hꝫ: ꝙ̄ qđ nō hꝫ. Scimꝰ scripturā dicenteꝫ q2 nō ꝓderūt diuitie in tp̄e vltionis. diues em̄ cū interierit nō sumet oia ⁊ nō descēdet cū eo gloria domꝰ eiꝰ. Viuamꝰ obsecro tāꝗ̄ nihil habētes ⁊ oia possidētes victus atꝗ̄ vestitus vt iteꝝ hieronymi ꝟbis vtar: diuitie xp̄ianoꝝ sunt: ⁊ has est

potēs nobis dn̄s absqꝫ ministerio ꝓncipū tradere: diuitias veras apud reges vel
nō inuenimꝰ: vel tales iuenimꝰ q̄s lōge meliꝰ fuerat n̄ iuenisse. At hoc de diuitijs
libasse sufficiat. Ex q̄bꝰ ni fallor mōstratū est stulticie opaꝫ dare: qui ob opes prin
cipibꝰ famulanť. Nunc tp̄s admonet vt de voluptatibꝰ disseramꝰ in quibꝰ multi
mortales beatitudinē posuerunt. Atqꝫ in p̄ris epicurus vir aliq̄n magnꝰ quē ph̄i
n̄ri tp̄is magis v̄bis q̄ꝫ facṫ reprobāt. nā q̄ttus ē obsecro vl̄ theologoꝝ q̄ volupta
tibꝰ nō inseruiat. Q̄robrē si quē forte inueneris q̄ aspnet oculis pulchritudinē re
rū: nō odore vllo nō tactu nō sapore capiať: secludatqꝫ auribꝰ oēm suauitatē: huic
hoīes ⁊ fortasse pauci deos ꝓpitios pleriqꝫ aūt iratos putabūt. In orōne ꝓ mar-
cello ciccronē ꝺnantē. inuenimꝰ q̄bus in v̄bis oēs q̄nqꝫ sensus tetigit q̄bus volu
ptates hauriunť. Cūqꝫ due vie sint q̄bus hūana vita cōtineť: altera v̄tutū: alte-
ra voluptatū: illa deserta inculta atqꝫ interclusa frōdibꝰ ⁊ virgultꝭ hec sp̄ hoīuꝫ fre
quētia teriť. nec q̄sq̄ꝫ est q̄ voluptati non obsequať. Sūtqꝫ admodū multi q̄ tāq̄ꝫ
voluptatibꝰ fruituri obseq̄a ꝓncipū amplectunť: qđ qꝫ stultissimū sit ꝑpaucū fue
rit ondisse: ac de voluptate q̄ primū oculis ꝑcipiť primū dicamꝰ. Oblectanť nō-
nulli dū splēdidos eq̄tes ꝯspiciūt. dū bella geri exercitusqꝫ cōcurrere videt̄: dum
formosas cultasqꝫ mulieres intueť. dū cetus hoīuꝫ ornatoꝝ: dū ludos: dū iocos
dū pulchros equos: dū picturas: dū sericeos pānos: purpureos: aureos: duꝫ mi-
rificas vestes: insignes vrbes: egregias domos: alta palatia: marmorea templa:
testudines: viridātia prata: lucos: fontes: flumina: feras serenū aerē: mōtes apri
cos: amenas valles: armēta: canes: ⁊ hmōi cetera cōtemplanť. ad hec oīa multo
iocūdiora sūt priuatꝭ hoībus q̄ꝫ curie obligatꝭ. nā q̄ seruicio regū mācipatus est in
bello nō vt spectator. ſ vt miles aderit. ⁊ huc atqꝫ illuc cōcursabit. ac hostē ferire
seqꝫ tueri magisq̄ꝫ oblectare oculos cogitabit. Mulieres nō intuebiť nisi cuꝫ regi
placuerit. tūcqꝫ illas videbit q̄ alijs grate sibi molestissime sint. ornati vestibꝰ ho-
mines plꝰ inuidie q̄ꝫ voluptati ꝓbebūt. ⁊ alienos eq̄s ⁊ meliores ⁊ nitidiores q̄ꝫ sui
nō letabiť inspexisse. iocis atqꝫ ludis ꝑraro intererit: lateri regio sp̄ assistēs. pala-
tia v̄o tēpla picturas faciliꝰ spectare mercatores atqꝫ ꝓuati hoīes q̄ꝫ curiales pos
sunt. Cūqꝫ reges ꝑraro suoꝝ regnoꝝ limites exeāt: vrbes inspicere nō nisi vnius
regni poteris. nec q̄d apud alias gētes sit ꝓciosū vidēdi tibi copia dabiť: ea q̄ꝫ q̄
in cāpis sunt visu delectabilia rarissime inspicies: domo clausus q̄ꝫ si captius nec
vnq̄ꝫ exibis. nisi cū rex vel venari voluerit: vel aliter animū relaxare: qđ cū fiet cū
maxime velles domi manere cū niues agros cooperuerint: vel cuꝫ solis feruore
mundus ardebit. Sed marcet plerūqꝫ sub tecto squalida pulueribꝰ ꝑs maior cu
rialiū. nec in choreis atqꝫ tripudijs feminarū delectatio dať: cū tu illā respicias q̄
in aliā ferť: ⁊ te nedū spernit: ſ etiā odit. Nulla dies est in q̄ res mille nō videas q̄
tuū ꝯturbēt aīum. Sempꝫ tibi ante oculos inimici sunt: oscularıqꝫ manū ꝑsepe co
geris quā velles trūcatā videre: facileqꝫ plus amaritudinis q̄ꝫ dulcedinis visus
tuus ex curia reportabit. At in auditu dices magna est curialiū delectatio dū no-
uitates totius vrbis viros sapientissimos loquētes: duꝫ gesta viroꝝ magnorum
duꝫ cantus sonosqꝫ audiūt musicoꝝ. Credo ⁊ hoc plerosqꝫ decipe. Sed medēduꝫ
est etiā huic ꝑti: ne q̄s oblectaturus aures curie se astringat ac molestiā ꝓ volu-
ptate ꝑcipiat. nā qđ tu mihi de nouitatibꝰ ais abs negocio ꝯfuto: cū plura illic dis
plicētia q̄ꝫ grata audianť. Cū nūc ciuitates capte: viri ꝓstantes occisi: spolia facta
rapine cōmisse: victores mali: victi boni sepiꝰ referanť. Viros aūt sapiētes qui de
moribꝰ ac secretis nature disputāt. quiqꝫ hystorias referūt. nō nisi ꝑ adulationes
apud ꝓncipes accipies: q̄ si nōnūq̄ꝫ oratores atqꝫ ph̄i diserti curias adeūt. oratio
nesqꝫ corā ꝓncipibꝰ hn̄t. nō tā dulce est eos illic audire. vbi cū metu magis loquūť
q̄ꝫ in scolis vbi sūt liberi: ⁊ ad veritatē nō cōplacētiā fanť. Hinc ē q̄ athenis duꝫ
libera ciuitas fuit ⁊ rome duꝫ cōsules rēpu. gubernabāt: l̄raꝝ studia maxie floru e
rūt. In curijs v̄o q̄libet sermo ꝑ adulationē hr̄. nihil ad verū dr̄. Cōmēdanť mali
boniqꝫ vituꝑanť. Sūt q̄ veterū narrant hystorias: ſ mendose atqꝫ ꝑuerse: claris
auctoribꝰ nō crediť: ſ fabellis inanibꝰ fides adhibeť. Plus guidoni de colūna qui

bellū troianū magis poetice ꝙ̄ hyſtorice ſcripſit. Vel marſilio de padua q̄ trāſla-
tiones impijs q̄ nūꝙ̄ fuert ponit vel vincētio morcho ꝙ̄ liuio: ſaluſtio: iuſtino: qn-
to gurti o: plutarcho: ac ſuetonio pſtātiſſimis auctoribꝰ credit. Cithariſtas vo ac
cātores: ꝙ̄uis curia ſolet optimos hr̄e plꝰ em̄ hoc genꝰ hoīuꝫ ꝙ̄ phoꝝ vł poetaꝝ
pncipibꝰ placet: n̄ ad tuā ſ regis audies voluptatē. Cūq; dormire aut aliud opus
agē velles: tū potiſſime iſtoꝝ ſonis aut cātibꝰ inq̄etaberis. Oibꝰ hoc viciū ē cātori-
bꝰ inq̄t. Oratiꝰ int amicos vt nūꝙ̄ inducāt aīm cātare rogati: iniuſſi nūꝙ̄ deſiſtās
Quo fit vt cū nolis audias. cū velis nuſꝙ̄ appeāt. Et tn̄ his ſinglis kl'is aliq̄d co-
geris elargiri. Quid ꝙ oīa iurgioꝝ atq; rixarū ſūt plena: vnꝰ alteri maledicit: incre
pāt ſe inuicē. Blaſphemie in deū ſcōſq; iaciunt: oēs in ꝯfuſo loquunt. tot clamo-
res ſunt: vt vix ſociū q̄ ꝓpe te eſt valeas audire. q̄libet ſua facinora narrat cū dero
gatiōe alteriꝰ. Illi ſua patriā laudāt ⁊ alienā vitupant. Spurciſſima vndiq; ver
ba pſonāt: nulla in vbis modeſtia: nulla reuerētia nullꝰ pudor. Scurre ſp audiūt
vel detrahētes vł ructātes. Nā his ſolis libertas ē: q̄cq̄d vel facere velint vel dice
re. At hec ſi q̄s ſapiat ſurdꝰ potiꝰ eē velit ꝙ̄ audire. Iā de tactu pgamꝰ in q̄ venꝰ
potiſſime dnāt quā nōnulli rerū ignari blādiſſimā in curijs eē ꝯfidūt. Ex eo errā
tes ꝙ mulieres eos amare ꝯſueuerūt: q̄ veſtibꝰ ſūt ornati q̄ crines vētilāt: q̄ tor-
neamentis interſūt: q̄ canūt: q̄ choreas ducūt: q̄ ſp leti atq; hilares iueniunt: ſicut
curiales eē vident. Sꝫ minime ita ē vt grata ſit hic venꝰ: nā ſi qua eſt mulier que
hos amat: nō tn̄ eis ſe credit: q̄s loq̄ces agnoſcit iactatores inſtabiles pluriū ama
tores: niſi forſitan aliq̄ eſt q̄ famā paruifaciat: tūcq; mł'ti circa vnā cōcurrūt. nec
vllā ſine riuali diliges. hinc rixe: cōtentiones: odioſa verba: interdū vbera ⁊ homi
cidia: nullā nutrire modico poteris: cui adſint qui multa ꝓmittāt. veniet alter te
pulchrior ⁊ acceptior: nulla tn̄ fides ē q̄ vno ꝯteta ſit viro: ſepe cū amicā petes aut
aliū cū ea inuenies. aut ipſe illā ad aliū repies. Or ſi tibi grata obtigerit ⁊ fida puel
la. nō poteris niſi raptim. ⁊ p furtū eē cū illa: neq; em̄ ſeruire regi ⁊ amori poteris
q2 vterq; inſolēs dn̄s eſt: ⁊ q̄ hoīem totū vult ſibi. Adde ꝙ nedū amicā ſed nec cō
iugē in curia pudicā hr̄abis: tot ſūt vndiq; pci. tot formoſi iuuenes. tot ꝓmiſſo-
res: tot lene. vt nec caſtiſſima cōiunx reſiſtere tot impugnationibꝰ poſſit. Or ſi ꝓ-
biſſima fuerit: deſerēda ē tn̄: cū indies curie pncipū moueāt. Siue cōiux ſit ſiue cō
cubina tūc anxietas mētiſq; dolor: q2 nec cū amica remanere nec illā ducere tecuꝫ
potes: ⁊ inſtabilitatē femine remanētis cuiꝰ ē in horas mutari ſp ſuſpectā hēbis.
Iūge irriſiones ac detractiōes q̄ fiūt amātibꝰ. Dinumera diſcrimia: pōdera ſuſpi
tiōes: oīa hec cū ſint priuatis guia: curialibꝰ iportabilia. nec vſq; i atrijs regū tactus
oblectat. Sequūt alij duo ſenſus odorādi ⁊ guſtādi q̄ ptiꝫ ꝯiūcti ſūt pti diſiūcti
nāq; dū fercula redolētia ſapidaq; ꝯmedimꝰ vterq; ſenſus letat. Si q̄s aut florū
aut vnguētoꝝ ſeq̄t fragrātiā nō guſtū ſ odoratū iuuabit. ⁊ officiū ſuū odoratus
amittet cū i palato cibꝰ maſticabit. At hi q̄bꝰ in ſolo palato ē cā viuēdi ſtulti ſūt
⁊ pecudū vitā nō hoīum ſectant. Nā ⁊ apl's eos vitupat quoꝝ deꝰ vent ē. rē nāq;
dānatā ſequūt: quāuis plurimi ꝓpterea velint regibꝰ obſeq̄: vt bibere atq; edere
maxime poſſint: ⁊ q2 pncipes optimis vtant vinis atq; cibarijs veſci q3 ſe eiſdē
ſperāt: potaturoſq; cū regibꝰ ſe cōfidūt: ac ſicut muſce pingues menſas ſic iſti vn-
ctas dnoꝝ popinas inſectant: ꝙ̄uis regalibus epulis magis muſce ꝙ̄ iſti potian
tur. Videamꝰ igit apud faſtigiū regale quāta ſit curialiū edēdi atq; bibēdi volu-
ptas: q̄ ſanc tūc optima eſt. cū fames adeſt atq; ſitis: cū nec illa nec iſta ꝓtrabitur
At in curia praro añ meridiē cibaria diſtribuunt: quo tp̄e nō famelici ſed rabidi
ſunt hoīes. quibuſdā vo expectatio longa debilitatis ſpiritibus appetitum ſubri-
puit. alij modico pane vel caſeo preguſtato orificiuꝫ ſtomachi clauſerunt: quo fit
vt alij vorent quicquid apponit ⁊ ad crapulam impleant. Alij vel minimū ſume
re nequeant. Interdum in ortu diei ⁊ ante lucem fercula poſita ſunt. que niſi co
mederis vſq; in noctē ieiunabis. nec tn̄ ſtomachus officiū ſuū fecit nec appetitus
adeſt cū poſt meridiē prāſus fueris rurſus poſt horā cena ponit. nūꝙ̄ in ſuo tp̄e

cibus afferꝛ:hinc subitē mortes atqꝫ intestata senectus: ⁊ orexis ⁊ vomitꝰ ⁊ iliorꝝ
dolor ⁊ calculus: ⁊ morborꝝ oīa genera viuūt: qualis cena tn̄ vinū qđ succida nol
let lana pati. vt Juuenalis ait afferꝛ: qđ cū biberis insanus fias acetosuꝫ: aqua/
ticū: corruptū: pēdulū: acerbū: aut frigidū: aut nimis tepidū: colore saporeqꝫ ma
lo. Taceo illos ꝑncipes qui tm̄ ceruisiā in potu ꝓbēt: q̄ cū vbiqꝫ amara sit: in cu/
rijs tn̄ ⁊ amarissima est. Nec tibi aut in argento aut in vitro dari pocula credas
nāqꝫ in vno furtū timeꝛ: in altero fractura. Potabis igiꝛ ex ligneo ciphο: nigro an
tiquo: fetido: in cuiꝰ fundo fex cōcreta est: in quibꝰ sepe minxisse dn̄i cōsueuerunt.
nec tibi vni ciphꝰ dabiꝛ vt si velis vel aquā misceas vel purū bibas: ſ in cōi pota/
bis: atqꝫ ibi mordebis vbi nūc vel pediculosa barba vel saliuosuꝫ labiū: vel imū/
dissimi dētes fuerūt. Interea vinū antiquū in tua p̄ntia regi ꝓpinabiꝛ: cuiꝰ tanta
fragrātia ē: vt eiꝰ odore tota domꝰ repleaꝛ. Bibetis muscatellū: maluaticū: ex gal
lijs: ex matrigali: ex riparia genuēsi: ex hūgaria; atqꝫ ex ipa grecia sibi afferri vina
iubebit: nec vnq̄ꝫ tibi vel minimū cyathū cōicauit q̄ꝫuis cardiaca passione crucie
ꝗ si bonū vinū an̄ te sit nō tn̄ iocūde sapiet: cū melioris fragrātiā tue hauserit na/
res. Velles nōnūq̄ꝫ bibere ſ nō audes nisi maiores incipiāt: nec famuli vinū appo
nūt nisi post mediū mense: ꝗ si an̄ petieris ⁊ importunꝰ ⁊ petulās ⁊ ebriosus iudi
caberis. nec sine ignominia qđ postulas obtinebis: nec ad tuā sed ad maiorꝝ sitim
potabis. Vinū postq̄ꝫ in mēsa fuerit ꝑ multas manꝰ trāsibit anq̄ꝫ ad te veniat: nec
speres mūdari ciphū dū pincerne remiscēt: q̄ꝫuis in fūdo fex hereat vel intꝰ aliq̄s
ructauerit. nā sicut in tēplis aque b̄ndicte supinfūdiꝛ. sic i atrijs principū vinaria
vasa quibꝰ familie potāt in anno semel euacuata mūdanꝛ. Nec in vino tm̄ sed in
aqua q̄ꝫ cruciatꝰ inest. Nā si stomachꝰ dn̄i vt iuuenalis inq̄t feruet. potuqꝫ ciboqꝫ
frigidior geticis petiꝛ decocta pruinis. Quibusdā i estatē seruaꝛ glacies atqꝫ hac
in feruoribꝰ vina frigefiunt: nec tibi mīma portio dabiꝛ maioriqꝫ siti cruciaberꝭ: qꝛ
vidēdo nihil gustabis. Quid tibi de mappis dicā: nigris laceris vnctis q̄ neduꝫ ti/
bi fastidiū moueāt: ſ manibꝰ applicanꝛ teqꝫ sequūꝛ: si qn̄ te volueris tergere ꝗ plu
res veriti madidas pingui iure manꝰ in ꝓprijs desiccāt vestibꝰ. hinc ē illud abdo
mē ꝗ in pectoralibꝰ curialiū cernis. vt satiꝰ sit in stabulis porcorꝝ q̄ꝫ i curijs come
dere dn̄orꝝ. nā mēsalia illa mūda: sericia duplicata: solis principibꝰ seruiūt ⁊ indi/
es mutanꝛ: tua trūcis affixa tādiu discerni a mēsa possint. Audi nūc cibaria ⁊ su/
me voluptatē si potes: nulla tibi alia mactanꝛ aīalia q̄ꝫ boues: capre: porci: vł vr/
si. nec ista recenti a vel paululū trita. ſ postq̄ꝫ fetere ceperūt dispēsatores emere so
lent. nā quo minoris emūt eo magis furanꝛ. Carnes tue frigide bis cocte imūde
insipide: fetētes fumo ⁊ carbonibꝰ plene; nullis ꝯdimētis: nullis salsamētis spe/
ciebusqꝫ nullis apparate. Caules putridi: rape marcētes ⁊ muscide: legumina se/
micocta: cicera: pisis: fabis: lētibꝰ: interdū pulueribꝰ atqꝫ cineribꝰ mixta. Caseꝰ ra/
ro ad te venit: aut si venit viuꝰ ē plenꝰ vermibꝰ. vndiqꝫ ꝑforatꝰ situ squalidꝰ: saxo
durior; butyrū fetidū lardūqꝫ rancidū tua fercula cōdit. Oua tūc apponunꝛ tibi
cū iā pullos alūt. Pira ⁊ poma marcida q̄ nisi tu comederis porcorꝝ esca fuissent
oleū quo tibi excoquunꝛ fercula de lāpadibꝰ sumiꝛ vel lucernis: cuiꝰ fetore fugari
serpētes possent: q̄le illud fuisse credendū est ꝓpter qđ rome cū hochare nemo la/
uari volebat. Ego magnifico hero meo caspari cācellario gr̄as ago: qui me hac ex
sentina imūdiciarū detraxit. ⁊ ad lautā eiꝰ mēsam deduxit: q̄ꝫuis nisi ipse fuisset iā
curiarū tedijs renūciassem. Sed ꝓsequar ceptū iter. pisces tui vel lucij parui vel
carpones vel alletia. Si nataliciū fuerit poteris ⁊ renkam gustare luti in quo ia/
cuit odore fetentē; vel anguillā colubre cognatā: aut hosce pisces qui apud cloa/
cas vrbiū nutriūꝛ. Si quis tibi nobilior piscis apponeꝛ q̄driduanꝰ erit. Panis tuꝰ
niger ⁊ adeo durus vt vix genuinis dentibꝰ frangi queat. Et q̄ꝫuis eodē ꝑcio sepe
niger ⁊ albus panis emaꝛ: ne tn̄ assuescas sꝑ nigro pasceris. Voluntqꝫ dn̄i assidue
inꝛ se ac seruos disparitatē notari: q̄ꝫuis neqꝫ voluptati nōnūq̄ꝫ neqꝫ vsui fuerit.
Tua insuꝑ fercula eadē sūt: facileqꝫ in annū q̄d tibi edendū sit scire poteris: q̄ res

admodũ voluptatẽ diminuit ꝗ̃ solet varietatib⁹ irritari. Posset forsitan aliqs hẽ
tolerare. nisi meliora p̃ se ferri ꝯtinuo cerneret. sicuti curialib⁹ accidit: ꝗ̃ dũ sordi
dũ panẽ terunt. dñicꝫ in morẽ equoꝝ vel ordeũ vel speltã vorant: aut q̃s vocant
caseatas. Interea dñi piscẽ quẽ corsica misit vel thaurominitane rupes. seuiẽtia
nãcꝫ guttura saciare nõ sufficiũt nr̃a flumia nec maria dũ piscatores ꝓxia quecꝫ
scrutant̃ retib⁹. nec piscẽ sinũt i vicinia crescere: ecce mox aliũ ꝗ̃ lõgi laticꝫ pecto-
ris. necnõ squillã defert asparagis vndicꝫ septã: cui⁹ cauda nedũ familiã hẽ hospi-
tes q̃z siq̃ affuerunt ꝯuiuascꝫ despicit ille murenã adducit ex sicilia quã int̃ scyllã
⁊ charibdim cepit. dum auster se ꝯtineret. quid accipenseres. turtures temulas
aut alios pisces enumerare. q̃cq̃d in aquis suaui⁹ alitur. ante principẽ atcꝫ id vel
assum vel oleo vene frano vel vino coctũ optimo int̃ odoriferas herbas intuebe
ris. Maxia int̃ pisces tibi inuidia accrescit. nec minor inter carnes. Cũ ceruũ le-
porẽ aprũ capreã castora fascianũ perdicẽ gruẽ pauonẽ oricẽ gallinã turdos me
rulas ficedulos ardeas. Anseres hedulos agniculos cuniclos: aspiolos ⁊ q̃cq̃d
volat ⁊ q̃drupedat saporis egregij vorantẽ principẽ videas. atcꝫ hec egregie con
dita pulm ẽtarijscꝫ ꝑparata suauissimis. ꝗ̃ cum respicis nihil ex his ꝗ̃ ante te sunt
mordere potes. Sz expectas ⁊ ad comitẽ dicis ecce iã dabit nobis semiesuz lepo
rẽ aut aliq̃d de clunib⁹ apri. iã piscẽ assum. iã ꝯgelatuz aromatico iure ad nos mit
tet. iã pu llũ gallinaceũ iã duas auiculas destinabit. sed euanescit oĩs cogitat⁹ tu⁹
nã curialibus nihil hoꝝ porrigit̃. nisi fortasse ad cruciatũ tuuz aliq̃d socio tibi as-
sidẽti mitteret̃. quo scires illũ te ꝑncipi cariorẽ. nõnũcꝫ ⁊ tibi tantillũ dabit̃ non
quo te satieris. sed ꝗ̃ magis afficiarij tedio ꝙ̃ suaues sũt epule ꝑncipis. sciẽs panẽ
añ dñm niucũ ac molli saligine factũ aspicies ad quẽ pistandũ ꝓprius eligit̃ ⁊ ma
gno stipẽdio retinet̃ artocopus. quẽ si tangere volueris increpatus ꝑcutieris qui
panẽ tui canistri nõ recepis nec intactũ heri dimiseris ꝙ si ver fuerit ⁊ optata to
nitrua cenas maiores reddiderũt. radunt̃ tubera terre ⁊ vscꝫ a libya deferuntur.
Boleti optimi. quales edere solebat claudi⁹ ante illũ in quo venenũ vxor sibi por
rexit. Curialib⁹ aũt viles ⁊ ancipites fungi ponunt̃. ⁊ in quib⁹ sepe mors editur.
Poma ꝑncipis talia sunt q̃lia sorores dicunt̃ Hesperides habuisse ⁊ his solũ ob
lectari potes. tã em̃ odorifera sunt. vt nõ solũ ꝓpinquos. sed lõge etiã stãtes odo
re suo ꝑfundũt. tangere tñ illa nõ poteris aut quouis pacto gustare. Case⁹ ex par
ma placẽtiacꝫ deducit̃. Sudãs cecus: pinguis ex ouib⁹ factus. ꝗ̃ solũ serpyllũ cuz
suauissimis herbis depaste sunt. Structorẽ interea saltantẽ ꝑ domum ⁊ chiromã
ta volanti cultello ante dñm diuersis gestibus leporẽ atcꝫ gallinã secantẽ specta
bis. ⁊ qui te nihil hoꝝ ꝑmittit tangere quibus oblectareris. Quis est ꝗ̃ rebus in
istis voluptatẽ esse curialibus credat. quis non potius penã ingentez cruciatũcꝫ
maximũ recognoscat. an non similimũ est hoc tormentũ illi quod poete finxerũt
de Tantalo qui nec in aquis bibere nec in pomis edere põt. quis ad mentũ vscꝫ
vtracꝫ sibi ꝑtingant. Quid ꝙ in mensa princeps assidue fabulat̃ atcꝫ tacẽda dicẽ
dacꝫ fat̃. cum tu nec loqui nec hiscere audeas. nã si forte nutrire ꝑsumpseris aut
nutu aliquid significare. quasi casus ꝑ plantas educeris foras. ac vel latro vl' fur
vocaberis vel adulter. Maxia quecꝫ dom⁹ vt iuuenalis ait seruis est plena sup-
bis. ille panẽ magno cũ murmure porrigit: ille indignat̃ ꝙ se aliquid poscas ⁊ q̃d
se stante recũbas. aut nõ vidẽt famuli defectuz mense. aut si vident negligũt emẽ
dare. Sepe tibi vinũ vel panis deerit. nec tñ aliquod istoꝝ poscere audebis. Si
vel aquã vt vinũ dones vel acetuz vt piscẽ mergas vel sal vt carnes asꝑgas vnq̃
peticris importunus diceris. Enumero tibi sedentiũ tedia. sed maiora illoꝝ sunt
qui stãtes seruiunt: ⁊ quotiẽs aliquid mordes ipi tecum hiant ⁊ aerẽ soluz capiũt
qui solis pascunt̃ cenaruz reliquijs. Sz accipe molestias alias. Sunt in curia di
uerse dapes. nã raro minus quatuor ferculis cena parat̃. at ista nũq̃ vt optares
ex ordine dabunt̃. semꝑ quod vltimuz velles erit primum cum pane satur ⁊ vini
plenus dorso fueris. tunc cibaria meliora porrigent̃. vt vl' stomachat⁹ renuas vel

ad crapulā cū tuo maximo dāno comedas. q̄ si q̄s casus meliores epulas initio
mēse ꝯcesserit. mox ille ex oculis auferrent̄. Est em̄ magna mīstris diligētia ne diu
tius res ꝑciosiores esse in mēsa ꝑmittāt. nā ⁊ in ponēdo tardiusculo. ⁊ in leuādo
celerrimi sunt. Aspice insuꝑ in parapside q̄t man⁹ enatāt circa carnes. q̄t cultelli
festināt: quale piculū illic manū apponē nisi q̄s chirothecā ferreā recepit. Sicut
apud strigoniēsem archiepm̄ illū qui añ pn̄tem secūdus fuit florētinū quēdaz fe-
cisse cōmemorant. Cōtigit em̄ vt nōnūq̄z alienū q̄s digitū vel portiunculā man⁹
accepit atq̄z momorderit. vituli carnē vel bouis existimās. Mense in curijs vn-
diq̄z circūdant̄ edentib⁹. Cibaria supra caput tuū ⁊ humeros afferunt̄: sepeq̄z su
p te ius totū effūdit̄. Hic te ꝑmit is raptat ⁊ in faciē tuā vomit int̄ ferculū ⁊ fercu
lū magna fit mora: tēpusq̄z lōgū expectādo ꝯsumit̄ cū interiz nec spuere nec screa
re potes. nisi scurrarū numero velis haberi. Nunq̄z certa comedēdi est hora. Si
tn̄ in ipso mēse initio nō affueris: cena mulctaberis aut iurgijs afficieris acerbis
Inter hec nec porros neq̄z cepe neq̄z alliū: q̄z venenū ab oratio dr̄ comedere po-
teris. Nec igit̄ q̄ principes edunt. nā illa tuū ventrē dedignant̄. nec que rustici vo
rant. q̄z vetorē dn̄is ingerūt: gustare ꝑmitteris. Crassis igit̄ illis ⁊ nullo sapore cō
ditis vteris dapib⁹. In quib⁹ si voluptas esset aliq̄: cessaret tn̄ q̄z continue sunt ⁊
īmutabiles. nā voluptates vt iuuenalis affirmat rarior vsus cōmendat. At i his
rebus tantū deest vt gaudiū aliq̄d intercedat: vt male iudicare non existimē: qui
sūmā in eis miseriā sūmāq̄z cordis afflictionē posuerit. Sed stultū atq̄z imperitū
vulgus hec tedia nō aiaduertit: solūq̄z suspensas auro vestes ac sublimes respicit
in eq̄s milites. Et cū opes argentū aurū famulorꝝ cateruas ⁊ ornatū exteriorem
intuet̄. miserias interiores nequaq̄z ꝯsiderat. At seneca sūma prudentia vir. Isti
inquit quos ꝓ felicib⁹ aspicitis. si nō qua cernunt̄ s̄ qua latēt videritis. miseri sūt
surdidi: turpes: ad similitudinem suorꝝ parietum extrinsecus culti: quo fit vt cu
rialibus q̄ ꝓpter irritamenta gule ꝑncipib⁹ seruiūt: nedū ciues priuatos q̄ cuz io
cūda cōiuge inter dulces liberos caste ac parce comedūt: vel ruricolas q̄ medias
inter oues castaneas molles ⁊ mitia poma cū lacte vorantes. nitidi fluminis vn-
das exhauriūt. Sed ipsos quoq̄z qui in crepidinib⁹ petrarū vel in pontib⁹ vel ad
ecclesiarū valuas mēdicāt. sine cunctatione ꝑponā. Cū illis nec ex snia succedat
quod appetūt: nec si successerit meliores ꝓpterea beatiores fue fiāt. Sūt igit̄ omnes
stulti q̄ ob has cās in regiū famulatū sese recipiūt. Ceterū cū ab initio diximus
quosdā eē qui tanq̄z aie cōsulturi regalib⁹ sese dedūt obsequijs: extimāt em̄ consu
lendo regib⁹ vtilitatē reipub. ꝓmouēdo: pupilli ⁊ viduarꝝ tuēdo causas afflictis
⁊ inopib⁹ succurrēdo. tanto magis deo placere quanto maiore tedio ista ꝑagunt.
Respōdendū est etiā his. ne qui stultiores sūt alijs. sapientiores oībus videant̄
q̄uis neminē adhuc cognouerim qui nō suū aliq̄d tꝑale cōmodū apud reges inse
ctaret̄. Fingamus tn̄ aliquē fore quē sola salutis aie ratio mouerit. An ita est vt
hoc in curia sibi possit obtinere. ꝯsulemus ne nos viro bono in obseq̄o vt se regis
īmergat. Putabim⁹ ne sic animā lucrefieri. Mihi hercule nō fit verisimile in cu-
rijs principū vbi tot vicia regnāt. vbi tot irritamēta ab exercitio ꝟtutū subducūt
vi virū aliquē bonū posse ꝑseuerare. Nāq̄z vt sessor bon⁹ in eq̄ retrogrado vl̄ cal-
citroso excutiet̄: dilabet̄ q̄z tandē: sic vir bon⁹ ⁊ iustus apd̄ reges diffluet. vel im-
munitus rerū licētia ac fluxu: ⁊ tot imundicijs tum viciorꝝ tum hominū circūuē-
tus declinabit a via: ⁊ in scopulos ruet ventorꝝ virib⁹ actus ⁊ tēpestatū. q̄ cū pla
to in atheniēsi curia ꝑspexisset. fugere potius statuit q̄z inter tot viciorꝝ inquina-
mēta morari. Cognoscito igit̄ teipsum qui seq̄ curiā statuis. ⁊ an platone sis ma-
ior: aiaduertito an viriū plus tibi q̄ illi sit ad resistendū male consuetudini: opor-
tet in curijs obsequi oībus cōicare quod habes: seruire tēporibus: versare naturā
⁊ regere. Nec nō teipsum huc ⁊ illuc torquere ⁊ flectere: cū tristib⁹ seuere. cum re-
missis iocunde: cū senibus grauiter. cū iuuenibus comiter: cū facinorosis auda-
cter cuz libidinosis luxuriose viuere. Quod nisi feceris: nec magnus in curia nec

diuturnus esse poteris. Sed replicabis mihi fortasse illū ipsum platonem quem
fugisse curiam superius scripsi. Posterius tamen ad dyonisiū sicilie tyrannū per-
uenisse illicq; seruisse. Sic est, vt ais. Sed vide quid obtigerit. nāq; vocatus ab illo
per doctrine speciē. cum tyranni vicia corripuisset. tyranni fraude venundat⁹ ē
Nec is solus ex sapientibus iram principis expertus est. nā ⁊ zenonē phm senē
admodū phararis tyrānus omni cruciatus genere dilacerauit. Anaxagoras no-
bilis phus ab anacreonte cyprioꝝ rege occisus est. Boetius iussu theoderici re-
gis interijt. Longa mora esset si quos viros bonos necari principes iusserint enu
merare voluerim. Nec mihi quispiā vel moysen vel beliseum vel aliū quēpiam
pphorum cōmemorauerit: quasi ⁊ sibi liceat quod viris diuinis permissū extitit
nec enim cū regibus illi manserunt: sed functi legatione quā deus eis mandaue-
rat abierunt. Solus ioseph apud pharaonē moratus est: quem ordinatio diuina
pro salute populi illuc transmiserat ⁊ venundatio faterna. fatebor ⁊ mauricium
⁊ martinū militasse ac principibus seruiuisse: sed ille ꝙ primū xpianus cognitus ē
cum tota mox legione thebea truncatus est capite. hic vt vir factus est ⁊ regia ca-
stra dimisit ⁊ in obsequiū dei se sequestrauit. Sciebat eīm vir sanctus quia pupil-
loꝝ ⁊ viduarum cause ad principes nō egrēdiunt: quia nunꝗ apud reges causa
pauperū defendit. quia venalis est omnis iusticia: q; impudicus est omnis sermo
quia nulla misericordia: nullus religionis zelus. nulla charitas: sed inuidia ⁊ am
bitio tantūmodo dominat. Quibus obsistere fortissimi fuerit ⁊ plus diuina ꝙ hu
mana sapientia. Et ꝙuis esset martinus ipse sanctissimus. possetq; sua virtute su
perare militiā: amplius tamen maliciā nec per se voluit sequi nec alijs imitandā
suo exemplo demonstrare. Nec saluator noster xps interrogatus quid faciendū
esset ad vitā consequendā. vade dixit ⁊ regibus seruito: sed vade inquit ⁊ vende
oīa q̄ habes ⁊ seq̄re me: nō pncipē nō regē: sed me nō curiā ꝯ me inquā sequere.
Videas igitur tibi vir bone qui ꝓpter animā sequeris curiā. ne ꝓpter curiam illā
perdas. quia multi sunt ibi laquei multa offendicula. multe insidie demonū. Du
rum est ambitionē frenare: auariciā compescere. Inuidiā domare. Iram cohibe
re. Luxuriam cohartare. dū semper inter ista verseris. Si quis tamen a deo sibi
creditū talentum nouit vincere: vt ista possit ⁊ tā ꝙ sol immaculatus in luto versa-
ri. si pōt picē tangere ⁊ ab ea nō inquinari. Si pōt ignem ingredi ⁊ nō vri: nō illū
curiā sequi ꝓhibeo. nam meritū tanto grandius assequet quāto ꝑiculosius mili-
tauit. Sed persuasum est mihi neminē esse. qui curie seruiendo nō potius vincat
a vicijs ꝙ vicia vincet. Dociles imitandis vt iuuenalis verba recenseam turpi-
bus ac prauis omnes sumus: in genesi quoq; diuinū oraculū est in hunc modum
Sensus eīm ⁊ cogitatio humani cordis in malū prona sūt ab adolescētia. nō sua-
serim igit vlli in curijs īmorādū. nā ⁊ aīa vt dixi discrimini magno supponit: ⁊ vi-
ta sepe ante temp⁹ amittit: quoniā vel principū desiderio fauebis ac vltro suis vi
cijs arridebis: ⁊ aīam ꝑdidisti: vel increpabis malos mores: accusabisq; scelera ⁊
in re iram principis expetieris. Cyrus persarū rex arpalo familiari suo admodū
ante charo: ob deprehēsum in se viciū: filios epulandos in cōuiuio dedit. Cambi
ses eiusdem ex charissimis qui se de ebrietate corripuerat: filium sagitta trāsfixit.
Nec tu mihi arestotilē obijcias summū phm alexandri magni castra sequentem
nescis enim qua volupte hoc egerit: ⁊ an sibi libertas fuerit aliter faciēdi. At secu
ti sūt alexandrum cōplures alij. calisthenes phus critus frater collactaneus ly-
simachus miles ⁊ phus insignis. Calisthenes dum adorari more ꝑsico alexādrū
ꝓhibet: trūcatis manib⁹ ⁊ pedibus. effossis oculis ⁊ auribus amputatis miserā
vitā in carcere ducere cogebat: Cui cum lysimachus in remediū erumnarum ve
nenū obtulisset leoni obiectus est. Crito cum alexandrum philippi patris laudi-
bus detrahentē redarguisset. ab eodē vt supra retuli in conuiuio est occisus. Sūt
igitur stulti meo iudicio: ⁊ vt arbitror tuo Johannes amantissime: ⁊ qui pro-
pter superiores causas ⁊ qui ꝓpter anime lucrum seruicia principis amplectunt

q̄m vel qd̾ querũt nõ inueniũt. vel ꝑ viã spinosã ⁊ ancipitẽ ꝑgũt: cũ ad finẽ quẽ
cupiũt tutissimis possint ⁊ quietissimis itineribꝰ ꝓficisci. Esset ꝗ̃ iã satisfactũ bis
q̄ ab initio ꝓposuimꝰ: possemqꝫ iã epl'aꝫ claudere. Sꝫ sũt adhuc alie ꝙ̃plures mo
lestie curialiũ de quibꝰ nõ erit ab re ꝙ̃breuiter meminisse. Plurima int̾ dormiẽd ũ
sunt tedia. Sepe i asseribꝰ dormiẽdũ est: in paleis: in lapidibꝰ: nudoqꝫ solo: in vẽ/
to: i pluuia: i frigoribꝰ. Si plumas fueris assecutꝰ: ad pediculos: pulices: culices:
⁊ alias infinitas vel mordẽtes vel deterrime fetẽtes bestiolas te ꝑpara: nũꝙ̃ so/
lus dormies: nisi cũ sociũ cupes. Linteamina imũda: fetida: lacerata: ⁊ q̄bꝰ nuꝑ/
rime pestilẽtia sũt mortui tibi dabunt̾. Comes adiunget̾ scabiosus: q̄ se tota no/
cte fricabit: aliꝰ tussitabit: aliꝰ fetido flatu te purgebit. Interdũ ⁊ leprosus tibi cõ/
iacebit. Alius frigidus est ⁊ vestimẽta ad se rapit. Aliꝰ febre calidus ⁊ lodicẽ cũ oĩ
tegimẽto supra te iacit. Semꝑ vel ille tibi molestus erit: vel tu illi videberis tedio
sus: dormit̾ frequẽt̾ in cõi: vbi vel. x. sũt vel. xx. vbi vnꝰ stertit alt̾ pedit. aliꝰ calces
iactitat. nũꝙ̃ ante mediũ noctis est silentiũ. Veniũt ebrij dormitũ: confabulant̾:
garriũt: raptãt: rixant̾: pugnãt: ⁊ seinuicẽ cedunt. Surgunt mingentes: sepe a pd̾
stabula sunt cubicula tua: ⁊ eq̄s fremitantes vel se mordẽtes audis. nũꝙ̃ scies vbi
iacere debeas. nisi dñi dormitũ iuerint. Sũt i diuersorijs multi aduene: mľti iguo
ti: ⁊ vita curialiũ plerũqꝫ in hospicijs publicis statuit̾ vbi ꝯtinuo fures timẽdi vel
formidãdi siccarij sũt. neqꝫ res tuas vnꝙ̃ tãdiligent̾ custodies q̄n aliq̄d detractũ
repias. nã ⁊ ipsi fures in thalamo tuo dormiẽt: ⁊ te sospito assurgẽt: resqꝫ tuas sb̄
te q̄ꝫ iacẽtes eripiẽt. Adsũt meretrices: ancille: lenones: ioculatores: lusores pasi
ti: qui iurgia cõtinuo ꝓludũt. tantusqꝫ clamor exorit̾ vt nedũ dormire: ꝫ nec q̄ ꝓpe
te est loquẽtẽ sociũ intelligere queas. Adde loquacitatẽ eoꝝ qui nocte ꝙ̃longa ꝫ
nũꝙ̃ quiescũt. Absentẽ cantat amicaꝫ vt flaccus ait: multa ꝓlutus vappa nauta
atqꝫ viator. Nulla dormiẽti quies dat̾. ꝙ si vnꝙ̃ rumores ⁊ alia mala somnꝰ vin/
ceret: ac oculos claudere ceperis: e vestigio reuocaberis. ⁊ aliq̄ casu surgere cõpelle
ris: credo te ista millies exptuꝫ. ideoqꝫ sum breuior. Sꝫ alia accipe q̄ int̾ hospitã/
dũ sunt tedia. Marescallꝰ orãdus ẽ ac ꝓcio ꝯducẽdus. rogãdiqꝫ serui eiꝰ ⁊ allicĩẽ/
di muneribꝰ: vt hospitiũ tibi tolerabile ꝓbeat. qd̾ si ꝓmiserit nõ tñ implebũt: teqꝫ
vel in remotissimis locis vel in fetidissimis ganeis collocabũt. Interdũ ⁊ hone/
stũ locũ quẽ dedit vt deseras ⁊ alteri cedas minis ac vi coget. Sed esset tolerabile
fortasse Marescallo caput inflectere cuiꝰ est officiũ nõ inhonestũ: at sordidos ho
mines seq̄ atqꝫ bis supplicare ⁊ offerre pecuniã grauissimũ est. Nec tñ hoc potes
effugere nã ⁊ coquis ⁊ pistoribꝰ ⁊ frumetarijs ⁊ bladi viniqꝫ distributoribꝰ humi/
liare te cõuenit ⁊ ipsoꝝ beniuolentiã emere. Quid ostiariũ referã. Heu quotiens
ille vlnas in pectus detrudet tuũ: quotiẽs te pugno vel calce repellet: quotiẽs vbi
te viderit venientẽ portã que patebat statim recludet. Quotiẽs te excluso ꝙ̃uis
auꝝ dederis: vel mimũ vel scurrã vel emulum tuum intromittet: quotiens tibi vꝫ
dormire principẽ vel in consilio esse vel egrotare mentit̾. Quid de motu castroꝝ
dicam. quis tormenta que nunc incidunt possit enumerare. Quanta equoꝝ est
cura. quanta armoꝝ: quot vrgent angustie. Transeunda sunt alta flumina. pon/
tes ancipites ascendẽdi. Equitandũ in tenebris: in pluuia: in vẽto: in niuibꝰ: in lu
to in glacie: in fluminibꝰ: in spinis: in nemoribus: in saxis: in ꝓcipitijs: in abruptis
colliũ: inter latrones: inter hostes: nũꝙ̃ certus est ꝓncipis recessus. fama nõnũꝙ̃
vagat̾ in crastinũ esse castra remouenda: cũqꝫ accinctus es vie mutat̾ opinio. ꝙ
si forte imꝑatus fueris repente fiet recessus: ibitqꝫ cũ paucis: ⁊ sequi pene festina/
tur omnes iubebit: idqꝫ tunc potissime cuꝫ vel egrotabis vel medicinã sumpseris
vel sanguinẽ diminueris. aut equi aut famuli tui minus dispositi fuerint. Si quis
⁊ standi vel recedendi certitudinẽ habere voluerit. ex cauponibus vel meretrici/
bus meliꝰ instruet̾ ꝙ̃ ex alijs. nũꝙ̃ quo sit eundũ scies: nisi postꝙ̃ ꝑueneris. Credi
tur summa luce rex abiturus: tũcqꝫ oẽs in equis expectant ⁊ ad meridiẽ vsqꝫ taꝫ
muli ꝙ̃ equi ⁊ currus onerati manent. sepeqꝫ onera tãꝙ̃ decepti deponũt cũ do

iter arreptũ est in his locis potissime mãsio fit. vbi nec vina sunt nec cibaria: nec
quibꝰ recipi queas diuersoria: vbi vero vbertim oia suppetunt. nunqꝫ post biduum
castra manebunt. Est em̃ regibus tediũ quotiẽs multitudinẽ letã audiũt: contra
vero ex angustiis afflictioneqꝫ plebis solatia suscipiũt. ideo nõnũqꝫ mille passus ꝓ
ficiscunt. Interdũ quinquaginta milia passus obambulabũt. Gaudebũtqꝫ cũ te
vel familiarẽ ꝑdidisse vel equũ accipient: vel cum te p̄cipitatũ in flumina vel fri-
gore obriguisse: vel estu defecisse cognouerint. cum ipsi ⁊ cõtra frigus ⁊ cõtra calo
rem armati exierint. In castroꝝ preterea ꝓcessu. quot pressure sunt. quot calces
quot trusiones. quot casus. quot irrisiões. quot blasphemie. nũc tuus equus aliũ
cedit: ⁊ in te culpa refert. nũc tuus ledit ⁊ afficieris dãno. Litigant inuicẽ famuli
⁊ in bellũ descendũt dñi. interdũ seruare ordinẽ oportet. nusqꝫ cedere loco lꝫ. festi
nandũ est cũ aliĳ festinãt. tardãdũqꝫ cũ aliĳ tardant. nec ꝓpe te erit quẽ velis ami-
cum nec ad eũ vbi sit poteris ire. Si quo casu cecideris nemo te colliget. sed vni-
uerso exercitu calcaberis ⁊ tam tu qꝫ equus in puluerẽ redigeris. nũc in locis pa-
lustribus ⁊ in luto castra ponunt. nunc in arena locoqꝫ sterili: ex quo nec lignatuꝫ
nec aquatũ absqꝫ magno discrimine ꝓgredi queas. tũc aut estas erit ⁊ caloribus
exureris cicadis obtunderis. culicibꝰ mordeberis. serpentibꝰ intoxicaberis. fetori
bus ac exalationibꝰ pessimis cruciaberis. Aut est hyems ⁊ tecto atqꝫ vestibꝰ nudꝰ
ꝑibis. qꝫ si tu forsan euaseris. famuli, tñ ⁊ equi supesse nõ poterũt. Adde cũ prope
sũt hostes maiores molestias. nunc vitandos lapides nũc sagittas timẽdas. nũc
fures formidãdos. nũc latrones. nũc insultus est faciẽdus in hostes. nũc cauẽdũ
est ne hostes ipsi officiãt insultãtes. In armis edendũ est. in armis dormiendum
semꝑ in vallo castroꝝ in portis excubie sunt habende. nũqꝫ hora quieta est: nũqꝫ
in pace manere lꝫ: nunqꝫ tube nunqꝫ cornua tacẽt nũqꝫ insidie cessant. Quotiens
itur ad muros vel cũ duo cõcurrunt exercitus. quãta trepidatio est. quot clamo-
res nũc erigunt machine. nũc ferunt tribuli. ꝯcurrũt iacula fodunt missilibꝰ scu-
ta. Coruscãt enses. sub illo equus occidit. hic fossus telo ruinam minat. Illi ca-
put aufert. huic manꝰ amputat. quidã calcant inter equos. qdã in foueis iacent
exangues: mille facies mortis vbiqꝫ vident. nõ hic misericordia est. nõ benigni-
tas nõ hũanitas. Sꝫ ille vir bonꝰ. ille miles egregiꝰ. ille fortissimꝰ credit impator
q plures sua manu necauit. quiqꝫ cruentũ gladiũ ex pluriũ viroꝝ iugulis eduxit.
Sũt eqstres pugne sũt pedestres sũt nauales sũt murales vbiqꝫ res sũt horrẽde ⁊
facies iferni sitis. nihil ibi lucrari absqꝫ iniuria ꝓximi potes. nec tua sũt q bellis q
runt iniustis vt fere sunt oia bella qꝫ inter domesticos fidei cõmittunt. Perdere
aũt illic nedũ res ꝫ vitã ⁊ aiam potes. nec tute vitare posse bellũ ꝯfidas in q tuus
rex interfuerit. nemo se mare vitaturũ speret cũ rex nauigauerit, aut cõmitãdus
rex ẽ. aut amittẽdus int tot tantasqꝫ difficultates. aut iuuenis es ⁊ sufferre insoli
tas res nõ potes. aut antiquꝰ ⁊ deficiẽtibꝰ viribꝰ nec inediã nec sitim nec laboreꝫ
sustinere vales. Preterea morbos q duꝫ sic angimur nos aggrediũt. qbꝰ coacti
vel in via deserimur. vel inter ignotos plerũqꝫ diẽ claudũt. q domi manentes ꝑ
multos annos viuere potuissent. Sed redeamꝰ iam in vrbes. simus in amplo
spaciosoqꝫ loco quiescat curia: deerũt ne ꝓpterea cruciatus. an nõ fient indies no
ua edicta ⁊ cõstitutiões noue. quibꝰ vt te coaptes. singulis diebꝰ de nouo incipies
viuere. Siue rex sedeat siue stet. tibi tñ semꝑ erit standũ. nec vllam tuis tibiis po
teris dare quietẽ. Sed nõnunqꝫ sedens temerariꝰ iudicaberis. Quid vero in stipẽ
diis exigẽdis. quãta morositas: quãtaqꝫ diminutio ẽ. nũqꝫ i tꝑe dat. nũqꝫ integꝝ
nũc ad istũ nũc ad illũ remitteris. diuersisqꝫ mẽdaciis eluderis. multa sunt ꝓpter
q magnifico caspari cãcellario teneor. sed in hoc qꝫ sue magnificẽtie sum obno-
xius. qꝛ me non patit solario meo frustrari sicut alios video: qui suuꝫ gemũt frau
dari salarium. Nũqꝫ stipendia recipiunt nisi distributorem donauerint: nec vllus
est qui tam clara conuentionis sue capitula faciat: ⁊ ad voluntatẽ officialium nõ
recipiãt interꝑtationẽ. qui sũt omnes auri corrosores. Sꝫ iã de necessariis aliqd

dicam⁹:qui ⁊ ipsi curialiū tormēta exaugent:nūc hoc nūc illud impetrari sibi pe-
tentes ⁊ siue durū sit siue absurdū qđ optant:tū impetrare te volūt. Quidā potē
tes sunt qui ex grā principis ꝓmouere ꝓpinquos possent:ꝫ tales sunt eius cōsan-
guinei.vt vel eis benefacere nō audeat:vel si audeat infamiā populi ⁊ indignati
onē supra se dei sustineat. Quid ꝙ amorē in se ꝑncipis nemo verꝫ assequit:nāqꝫ
vt socrates in eo quē de regno scripsit libro testat. Principes neminē nisi in con-
sulto quodā impetu diligūt.ꝙ si quē amāt:nō vt amicū diligūt. Inter pares eīn
amicitia versat:sed eo modo amant quo ⁊ canes ⁊ equos diligunt: fructū vt exin
de suscipiant. Quid dixi erraui:certe multo plus equ⁹ aut canis ꝙꝫ homo diligit
mortuo quippe viro mox vir alius adest qui locū defūcti magnis ꝑcib⁹ sibi dimit
ti postulat.at canis vel equi mortui vice non supplebit alius nisi vel emptus pre-
cio vel grā. Parū adhuc dixi.cū nedū non dolenda sed optanda mors tua prin-
cipi sit:ꝗ diuti⁹ seruisti:aut enī ꝓ longis obsequijs nō te remunerauerit: ⁊ soluit
obligatio morte tua:dulceqꝫ suo ex ore sonabit. Heu si mortuus nō fuisset hō ille:
magnis eū munerib⁹ donassem. Aut largitus est tibi plurima ꝗ te mortuo recupa
re se sperat.vix eīn hodie diues aliqͥs morit:cui principes nō succedāt. Sꝫ audi
iā quot iminent tibi molestie ꝓpter ꝑsonā principis.raro nedū inter ꝑncipes sed
inter priuatos quoqꝫ vir bonus repit. Cicero in diuinationū libris. Si que raris-
sime fiunt monstra putāda sunt:inquit magis monstrū erit vir bon⁹ ꝙꝫ part⁹ mu-
le. Astipulat huic sententie iuuenalis:qui licet prius dixisset. Rari quippe boni:vix
numero sunt totidem quot thebarꝫ porte vel diuitis hostia nili. Postea tamē ꝙsi
septē reperiri nō possent amplius se restrinxit dicens. Egregiū sanctūqꝫ virum si
cerno bimembri vt monstrū puero ⁊ miranti sub aratro piscibus inuētis ⁊ fete cō
paro mule. Nec diuina scriptura remissior est. Si quidē apud paulū ꝓphete ver-
ba relata sunt. Est aūt deus verax omnis homo mendax. Et iteruꝫ scriptum est.
quia non iustus quisqꝫ nō est intelligens.non est requirens deum. Accursus:non
est qui faciat bonum non est vsqꝫ ad vnū. Vides vt oratores ac poete cum sacra
scriptura concordant:vides ne vt rari boni.mali ꝙo infiniti sunt. Si ergo rex tu⁹
malus fuerit dolebis eius infamiā eiusqꝫ vicijs cruciaberis. Si auarus est ange-
ris:quia nec te premiat nec alios benemeritos ⁊ quia plurima negligit ne sum-
ptū faciat. Si liberalior est times ne ꝓfusione nimia obliniet erariū. Si crudelis
vereris ne i te tuosqꝫ seuiat. Si pius egre fers:quia nō vlciscit iniurias. Si audax
pericula reformidas. Si vecors hostib⁹ inuides qui sibi semꝑ insultāt. Si loquax
multiloquiū esse nō absqꝫ peccato cognosces. Si tacitus dicis qꝛ nec amicos nec
seruitores verbis scit retinere. Si vinolētus accusas ebrietatē. Si vino nō vtit
qꝛ parū sit letus grauaris. Si luxurie cultor est doles.qꝛ plurimis iniuriat. Si fe-
minas fugit:dicis non esse virū. Si paucos ad se admittit:displicet tibi inter illos
nō esse. Si cōis est oībus:irasceris ꝙ tam reliquis ꝙꝫ tibi sit familiaris. Si omni
ex parte bonus est quod mōstrū fuerit:cū tu sis malus doles qꝛ tuis vicijs nō al-
ludit. Aut si tu quoqꝫ sis bonus queadmodū est difficile:dolebis ꝑncipi bono nō
arridere fortunā.sempqꝫ anxius eris suo statui:egrotabis cū eo:quoniā non tam
filio suo pater afficit ꝙꝫ bono principi bonus seruus. Cui etsi fortuna fauerit nūc
mutationē:nūc insidias times:nec dormies vnqꝫ:nec vigilabis in pace. Est in sup
magna virorꝫ recreatio mētis secessus:cum se aliquis retrahit in solitariū locū ac
vel meditat vel legit vel scribit:totūqꝫ se musis prebet. Et nūc platonē:nūc are-
stotilē:nūc tullium:nūc virgiliū:nunc alios doctores iam dudū mortuos ꝫ fama
viuētes ⁊ scriptis alloquit. Sed hac voluptate priuati sunt curiales qui semper
in ocio sūt:in clamoribus:in tumultibus:si tibi nōnūqꝫ particulā mense delegerꝫ
in qua vel legas aliquid vel scribis:mox aliquis instabit qui te vexet. Et si alij ces
sauerint:nō aberit dispensator:qui prope te computū faciat:eraqꝫ moueat.nusqꝫ
tibi angulus patebit quietus.in quo possis cum scipione dicere.nunqꝫ minus so-
lusqꝫ cū solus. Oportet te priscis illis sanctisqꝫ viris carere atqꝫ inter homines vi

nere quos rectius bestias omni virtute carentes appellaueris. Sunt qui dicūt fi-
lios suos idcirco principibus tradere vt mores ediscant fiantqꝫ virtute ꝓstātes.
Melius dicerent ad intelligendā maliciā turpitudinēqꝫ discendā se filios trans-
misisse. Sunt enim in curijs viciosissimi iuuenes: sermones inhonesti: ille luxuriā
cōmendat. ille voracitatē: nemo de virtute se iactat: sed aut virginem violasse aut
stuprasse nuptam. aut emulum occidisse aut rapina sese aliquid nactuꝫ gloriabit᷑
que scelera sic adolescentes imitantur atqꝫ imbibūt vt nunꝙ̃ postea dimittant.
nec te putes adolescentem pudicū sobrium verecundū ⁊ bene morigeratū apud
principes inuenire: omnes hmōi sunt quales magistri. Verū est enim ꝙ terentiꝰ
ait. ad peiorem plerūqꝫ partem animū applicari. si quis ad eā rem magistrū sorti-
tus sit improbū: sic natura iubet: velocius ⁊ citius eos corrumpunt exempla ma-
la cum animū magnis auctoribus subeunt. Refero maximas deo grates qui mi-
hi iam viro sequendi principes animū tradidit: cum iam a parentibus virtutes
aliquas sic acceperam: vt amplius amittere nō possem: ꝙ si aliud non est. hoc sal-
tem habeo quia nōnullas didici litteras quarū essem omnino ignarus: si pueritiā
meā curia suscepisset. Est enim in curijs principum viciosum litteras nosse. ⁊ pro-
bri loco ducitur disertus. Est itaqꝫ magna litteratoꝝ molestia cum se contemni ꝑ
omnia viderint: ⁊ res maximas ab istis dirigi: ne dicam ego negligi: qui vix inter
manus ⁊ pedes quot habent digitos norunt. Sed est etiam illiteratis sua turba-
tio cū viros in curiā doctos ac latine loquentes venisse vident: quos ipsi nequeūt
intelligere. Quid preterea de cōscientia tua dicam que semper inquieta est sem-
perqꝫ te mordet cū tu te scias multis vicioꝝ illecebris inquinatum: nullū grauiꝰ
supplicium vt seneca scribit ꝙ̃ cōscientiā. hinc iuuenalis cum tamen hos tu eua-
sisse putas. quos diri conscia facti mens habet attonitos: ⁊ surdo verbere cedit.
Occultum quotiēs aio tortore flagellum: penaqꝫ tam vehemens ac multo seuior
illis: quos ⁊ cedicus grauis inuenit ⁊ rhodamantus: nocte dieqꝫ suum gestare in
pectore testem. Sed audi obsecro ciceronē pro sexto roscio: cuius hec si bene me-
mini verba sunt: sua quēqꝫ fraus ⁊ suus terror maxime vexat: suum quēqꝫ scelus
agitat. amentiaqꝫ afficit male cogitationes cōscientieqꝫ animi terrent. Hee sunt
impijs assidue domesticeqꝫ furie que diesqꝫ noctesqꝫ penas parentū a cōsceleratis-
simis filijs repetant. Quaqꝫ te vertis: oblocutiones de rege. de consiliarijs: de te-
ipso fiunt: cum vel nimis subditi grauamur: vel hostes instant dum curia in cho-
reis est: aut in venationibus occupata. Nullū inter res mundanas maius: mu-
nus est hominibus a deo cōcessum. vt cicero dicit ꝙ̃ amicitia. At hoc bono tam
suaui tam vtili tam necessario priuati sunt curiales. nāqꝫ viciosissimi fere sint oēs
nō amicitia inter eos esse sed factio quedam ⁊ cōspiratio pōt. Inueniunt᷑ nōnul-
li industri laboriosi curiales: at in his adumbrata non expressa sunt signa virtutū
Vident᷑ quidem liberales sed rapinā sequunt᷑. Si sūt casti ambitiosos inuenies
eos atqꝫ superbos. Si humiles ebrij sūt ⁊ nebulones. In nullo virtus est aliqua
quē mille vicia nō comitent᷑. Arduum est in hac hominū colluuie: virum amici-
tia dignum reperire: ꝙ si quis inuentus fuerit bonus: vel regi nō placebit vel ma-
gnatibus. nec eius vti beniuolentia poteris: quia nō licet in curijs habere cōmer-
cium inter illos qui non sunt accepti: videbisqꝫ nōnunꝙ̃ illos quos diligis: ⁊ qui
tibi sanguine sūt coniūcti ad suppliciū rapi: ⁊ ꝙ̃uis difficile sit tacere cum doleas
nec cōqueri poteris neqꝫ hiscere. Sepeqꝫ cum illo cōuersari cogeris qui tibi vel
patrē vel matrē occiderit. Si eiꝰ cōditiōis fueris vt famulatū possis tenere inue-
neris seruitores tuos ebrios: gulosos: rixosos: insolētes: immemores: negligētes: in-
ertes adulteros homicidas. Si rursus tu alteri famuleris: dñꝫ auaꝝ ꝗrulosū inuidū te-
mulētū loquacē repies. Discurre ꝑ oēs curie statꝰ ꝙ̃ cōtenti ꝯsiliarij sūt: suis cōsilijs
non acquiescere principes. Quid aiunt cācellarij cū eoꝝ littere ad honorem re-
gis ⁊ vtilitatē scripte trāsire nō possūt: nisi correpte ⁊ ex bono in malum mutate.
Quid magistri curie ⁊ marescalli: qū obediētiā nō inueniūt. qd mgri camare duꝫ

eoꝝ computa corripiunt. quid capellani dum in celebratione diuinoꝝ officioꝝ suspendunt. quid medici dum negligi sana ⁊ nociua recipi cernunt. quid milites quid cubicularij. quid tubicines dum stipendia sibi negant: quid coqui qui nil parare sine reprehensione possunt. nullus est cui non sint infinite molestie. Atq; vt breuiter dicam: ꝑ multas tribulationes intrant iusti in gloriā dei. curiales vo cū multis cruciatibus acquirere sibi gehennā student. Nihil de clericis ⁊ religiosis dixerim qui cum Joseph pallium. cum Matheo theloniū. cum Johāne sindonem: ⁊ cum samaritana cupiditatis ydriā iussi sunt relinquere. Taceo ⁊ illos q̄ necessario ⁊ inuiti sequūt curiam. naz vt Cicero pro sexto Roscio dicit quod ego inuitus ⁊ necessario facio. nec diu nec diligenter facere possum. Credo iam me ꝓmissioni mee satisfecisse. quia stultos esse ꝓbaturū dixi. omnes qui aliaz vitā habentes in qua possint se honeste traducere. curiaꝝ molestias sequunt. Qd̄ cum ita sit relinquamus hoc pelagus inquietū. nosq; in aliā vitam redigamus. Nāq; si pacē cupimus. si ociū diligimus. si nobis viuere volumus. si salutē anime querimus. fugienda sunt nobis atria regum ⁊ aulici tumultus. in quibus nec requies nec bonarū artium exercitatio. nec virtutis amor aliquis regnat: sed auaricia tm̄ libido crudelitas crapula inuidia ⁊ ambitio dn̄atur. quibus vicijs qui sit deditus nullo se poterit argumēto tueri. quin apud viros doctos ⁊ malus esse conuincat ⁊ stultus. Vale vir nisi ex curialibus vnus esses meo iudicio prudens. Pridie kl. Februarij. Anno salutis. M. cccc. xl v. Ex pruch.

Epistola. clxvij.

Gaudet de reditu amici.

Gaspar schlick cancellarius imperialis. S. p. d. Reuerendo patri dn̄o Johanni carnaial' iurisconsulto ⁊ apostolici palacij causaruz auditori. Venit ad me nuncius tuus cum litteris quibus mihi significas te iterum nurēbergam repetere. In qua re ꝓphetam me reddis: scis enim hunc redituz tuum me tibi predixisse. quia dietas nostras pretermittere non potes. Et sicut arbitror inter nos libenter viuis. nam ⁊ nos letis animis te intuemur. Sed vellem ego aliā ob cām te inter germanos cōmorari nec semꝑ hoc ecclesie negociū in manibus nostris nunq̄ expediendū penderet. Longe nāq; plus mali secum affert hec diuisio xp̄ianoꝝ qr inuicē litigamus. q̄ thurcoꝝ impugnatio aduersus quos cūcti sentimus idem. Sed dabit deus his quoq; finem. Quod de diete cursu deposcis. non possum cum certitudine scribere: hoc scio ⁊ hoc tibi notum facio nostrū regem in dies se instruere vt ad dietaz ascendat. Diem certam recessus ꝑscribere nequeo: sed omnis apparatio fit vt q̄tocius iter sumat. Quid autem impedierit celeriorē recessum dicam tibi cū presentialiter vba serem⁹. nā ⁊ bohemoꝝ ⁊ hungaroꝝ res innouate sunt. quas me referēte plenius agnosces. Tuz etiā quō in re frisingeñ. successerit tibi aperiā q̄q; iā audisti germanū meū castrosum ⁊ aduersariū meū castratū eē. cui iam adepta sunt q̄ inuaserat castra. Sz multe nobis ꝑ basilienses inferunt mine aduersus q̄s opus erit armis tuis ne iuri nr̄o ⁊ aplice sedi fiat iniuria. Noua bona q̄ scribis de afferre leto corde intelligā vt illinc fruct⁹ aliq̄s emergere possit q̄ te nosq; leticia cōpleat. Vale optime. Ex wienna. xx. maij.

Epistola. clxviij.

Reprehendit cardinalē nō scribentē. Et iteꝝ cesarē scribit ad vnionē ecclie tractatuꝝ.

Gaspar schlick cācellari⁹ impialis. S. p. d. Reuerēdissimo in xp̄o pr̄i dn̄o iuliano cardinali sc̄i angeli. Accedūt nos indies ex buda diuersi nūcij nec vllus est q̄ me tuis lr̄is ꝯsolet. Quid cēsit nō scio solūq; mirari me restat interdū ēt ꝯiectur vtor sepeq; mecū dico. Aut nimis secūde sūt res cardinalis q̄ huius toꝝ obliuionē ꝑstāt. aut nimis aduerse q̄s scribē nō vlt ne me ꝯtristet. Sz neq; h̄ q̄esco. Nā cū tuā prudētiā ⁊ sūmā sapiaz mēti reuoluo scio qr nec ꝓsperis reb⁹ inflaris nec ꝯtrarijs succūbis. h̄ quēadmodū d̄ socrate suo dicē xātippe solebat. i oi fortūa vultū eūdē geris. nec vultū dūtaxat vt ille h̄ aim q̄z. Cur h̄ aut vn̄ sit hec taciturnitas nō

possuȝ agnoscere. Is nunciꝰ q̃ mō palatini lr̄as ad me detulit: ep̄lam meā inq̄t se
tue paternitati reddidisse. Posset aliq̄s dicere latere te cū aliq̄ huc veniunt: id fit
q꞉ nō est inq̄sitio facta. Nō admitto expurgationē: aut altior cā q̄ q̄escere faciet.
quā nec cogitare possum nec somniare. Utcūqꝫ sit p̄cor tuā dignitatē ne me des
obliuioni neue me tuis scripq̄ p̄uatū facias. Cupio scire sospitatē tuā regni hūgarie
statū ⁊ q̄d aduersus pfidā machōeti sectā paret. Scis itaqꝫ nos eē ꝯdictos. vt
⁊ tu m̄ hūgarica ⁊ ego tibi theutonica facta renūciē. Inter oēs hoīes seruāda sūt
pacta: ⁊ hinc fides dr̄: q꞉ fit qđ dictū est. Si nō est apđ te papirus: scribe more ve
tusto i cereis tabulis ⁊ ego abhic nauē nō papiro tm̄ ſ etiā pgameno ꝑ hystrū tibi
onustā mittere curabo. Nūc me qđ rep̄hēdo ipse faciā: significabo q̄ hic fiat. Di
latū est vsqꝫ in hāc diē iter ad cōuentū nurēbergē. nō sine magnis ⁊ arduis cau
sis possum dicere nō esse itū. Sȝ cur nō sit itū ⁊ si scio causas non possuȝ dici. Tu
scis regibꝰ quāte sint cure. Nō tā facile rex mouet castra q̄ miles equum ascēdit
Nūc iā sumꝰ ad iter accincti. Nō puto me ampliꝰ ex his locis tue reuerēdissime
paternitati scripturū. Ex nurēberga meas fortasse lr̄as recipies. Illuc sequunt̄ re
gē albertꝰ ⁊ sigismūdus austrie duces. Ulricꝰ cilie comes ⁊ dn̄s de walsee p̄ncipes
theutonie ⁊ oratores cōitatum oēs aderūt. Quid secuturū sit in rebꝰ ecclie: nedū
scribere sȝ cogitare difficillimū est. Sūt em̄ inter se p̄ncipes admodū discordes ⁊
aliȷ̄ huc trahūt. Iohānes carnaial vir tuȝ doctus: tū sensatus. ⁊ nicolaꝰ cusanꝰ nr̄i
sanguinis oculatissimꝰ illic sūt: ⁊ alteriꝰ partꝭ oratores. Iā tonitrua ⁊ coruscatio
nes inceperūt. Utinā pluuiā nō grandinē habeamus. Sūt nōnulli q̄ iudicia sua
pluris faciūt q̄ȝ totiꝰ orbis sniam. Uoluisseȝ in hoc cōuētu tuā reuerēdissimā pa
ternitatē vt vidisse quale bellū apud eos verbis gestū sit. In quo certamine scio
quātū valuisses. Preliū cōtra infideles: etsi militū cohortationes desideret: ⁊ cō
cilia matura manibꝰ tn̄ q̄ȝ verbis magis gerēdū est. nec p̄terea minꝰ est vtile vnio
nē in ciuitate tueri q̄ȝ hostes pellere. Quid em̄ ꝓdest eos qui extra eccliam sunt cō
primere si ab his qui intus sūt laceramur. Sȝ dixi iā satis. Ex italia nihil noui ha
beo nisi q̄ ille cōuentꝰ q̄ senis ꝓ cōi totiꝰ ausonie pace diutiꝰ sedit: rebꝰ infectꝭ dis
solutus est: nec animi principū cōiūctiores sūt q̄ȝ an̄ fuerūt. Tibi forsitan certius
illius terre noua scribunt̄ vn̄ tua origo est: mihi q꞉ solo materno genere sum ita
lie cōiunctus nō tā diligenter singula patefiūt. Uale optime ⁊ me q̄ semꝑ tuꝰ fui ⁊
ero vita comite noli scriptoꝝ tuoꝝ expertē facere. Datū wiēne die. xxiiij. Iunij
Anno. M. cccc xliij.

Laudat treugas i regno hūgarie fieri ⁊ aliq̄ de
vnione ecclie ac de passagio ꝯtra thurcos inserit.

Episto. clxix.

Aspar icblick cācellariꝰ imꝑialis. S. p. d. Reuerendissimo in xp̄o p̄ri dn̄o
Iuliano cardinali sc̄i angeli ap̄lice sedis legato. Erā dubiꝰ q̄d cause foret
q̄ ad me diu nō scripsisses. Uerebar nāqꝫ neue mei cēs oblitus vel alia ti
bi molestia cōtigisset q̄ scribere nō ꝑmitteret: cū lr̄as tuas accepi in die ascēsiōis
ex buda missas q̄ mihi nō solū dubietatē ademerūt ſ magnā q̄ppe voluptatē ⁊ le
ticiā p̄buere. Ex illis nāqꝫ sospitatē tuā intellexi. ⁊ memoriā mei sꝑ mēti tue herē
Agnoui quoqꝫ quo animo litteras cernis meas: qđ certe ex amicitia ꝓuenit vt
scribis: q̄uis aliqui inter seruum ⁊ dominum nō amicitiā ſ tm̄ dicāt dilectioneȝ
vigere. nō est tn̄ de re ſ de noīe disputatio: mihi tā serui qui pro salute dn̄oꝝ q̄ do
mini qui ꝑ seruoꝝ capite magnis sese obiectāt periculis veri videt̄ amici. Quis
enim seruū illū nō vere amicū iudicet: qui ob vindictā necati amici. penorū impe
ratorē interemit: captus ridēs crucē sicut ⁊ liuius scribit ⁊ cicero. nisi fortasse di
cere volumus seruū esse desinere qui dn̄i nanciscit̄ amicitiā cū amicꝰ sit alter ego
⁊ amicitia nihil sit aliud q̄ diuinarū ⁊ humanaꝝ rerū cū sūma charitate cōsensio
Inter cuiꝰ pomeria nec seruitus intrat nec dominiū: ſ siue hoc siue illud sentimꝰ.
mihi palā est ex amore fieri q̄ epistolis meis benignus est auditus tuus. Et quia
sic cōfido scribo sepius tue dignationi. nec vereor ineptias meas ostendere: ⁊ nūc

res leues nunc irrisione dignas significare: dum tui nō videar oblitus qui semꝑ
sum memor. Sed vtinā reuerēdissima paternitas tua quo vultu quo aīo. quaq̄
iocūditate ⁊ alacritate tuas suscipiā l̄ras. certe nō semestre sed oīs dies mihi scri-
pta tua differret. cū me scribere poscis ipe potiꝰ scriberes. Sꝫ mitto hoc sperans
deinceps frequētiores ep̄las ex te me recepturū. Qđ de treugis refers cognoui li-
bent. nā ⁊ ego in hac ꝑte magnā opām ꝑbui vt reciperent̄: vt q̄ hūgarie tāq̄ pa-
trie mee bene eē cupio. ⁊ illiꝰ videre quietē toti affecto p̄cordijs: nec exercitui con-
tra thurcos ituro vellē aliq̄d obstare. tū ꝙ subditos meos pacis cōmoditate po-
tiri desidero. Sꝫ timeo ne meū desideriū euanescat ⁊ plus alijs q̄ꝫ mihi mea stulti-
cia ꝓsit bene fit ꝙ alijs cōserimꝰ agros. Nā pācratij satellites q̄ casilij sunt. nō ab
stinēt boldis meosq̄ꝫ rusticos nō sinūt quiescere. ꝯ grauiores indies exactiōes agi
tāt. Utiā videre videar treugas ipsas q̄ oibus sunt accōmode. mihi t̄m̄ nō no-
xias fore nisi aliter ꝓuideat̄. Ego certe apud cesarē nr̄m sūmo studio nixus. vt in
agris magnifici palatini boldarū cessat exactio. In qua rescriptū ē capitaneo iau
rini quantū opꝰ est: nec illiꝰ agricole ampliꝰ vexabunt̄. Cōfido igit̄ palatinū ip̄m
mihi vicissitudinē redditurū sicuti sibi scribo. Sꝫ ꝓderit etiam mihi diligētia tua
cū ip̄o palatino si apud regē polonie ⁊ alios ꝓut res desiderauerit meā cām ꝓmo
ueris. Ad quā rē non porrigo multas p̄ces: quoniā viris prudentibus ⁊ amanti-
bus satis est indigentiā denudasse: vulnusq̄ꝫ medico detexisse. Solū peto vt treu-
ge q̄ publice sunt vtiles. priuatim quoq̄ꝫ frugifere sint. qꝛ nec publica sine priuat̄
sūt. nec sat est erariū ciuitatis vel p̄ncipis abūdare. nisi ⁊ domꝰ priuate sint opulē
te: scrinia ciuiū plena. Magnoꝑe curandū ē vt he biēnales inducie rate sint ⁊ sta
biles. qm̄ sicut existimas aliq̄d pariet hec tēporanea pax. vt melior possit haberi
⁊ longior. Naꝫ sicut ex paruo bello maiꝰ sequit̄ sic ex breui pace gigni diuturnior
pōt. Mollificabunt̄ hoc biennio sicut putandū est truces animi: subibit i niuria-
rū obliuio: cōmercia inuicē habita familiaritates pariēt ex quibus facile si sic diui
ne pietate placuerit vniuersalis cōcordia poterit inueniri qđ deus ꝯcedat. Nūc
res ecclesiasticas ingredior. Laudas me ꝙ in nurbergeñ. cōuentu ꝑlabores meos
ꝓ pace ecclesie ⁊ veritatis defensione sim positurus. Hoc nō me dignū laude sed
indignū reprehensione facit. qꝛ obnoxij sumꝰ oēs q̄ xp̄iano censemur noie. matrē
nostrā ecclesiam ꝯsolari: veritatē tueri: xp̄i vicariū honorare: apostolice sedi reue
rentiā atq̄ꝫ obedientiā impertiri. Qui secus agit dignus est obprobrio ⁊ anathe-
mate. ac eccl̄iam labefactat. hos decet potissime insurgere q̄ maiori auctoritate ⁊
ꝑtāte fruunt̄. Et hi maxime arguēdi sunt. si negligētes aut desides crescere malū
sinūt ⁊ virus effundi ampliꝰ. Me quidē ⁊ mei similes oportet hortari: rogare: in-
stare: ⁊ incessabili vocis tuba clamitare vt principes euigilēt manūq̄ꝫ opponant.
Qđ ego ꝓ mea virili nō negligo. speroq̄ꝫ si res nō bene iuerit mihi nihil eē imputā
dū. qꝛ nec clauus nec temo in manu est mea. Iā ibimꝰ nurēbergā. Nā rex ⁊ sui fra
tres germanꝰ ⁊ patruelis itinere se accingunt. Puto qꝛ circa iohānis festū exibi-
mus austriam. Quid secuturū sit nec dicere possum nec opinari. Tot eniꝫ capita
sunt vt nihil difficilius sit q̄ꝫ vaticinari quo illa diuertāt quot hoies tot snīe. Au-
dio plura q̄ me ꝯturbāt. Utinā sicut al's scripsi tua reuerēdissima paternitas i die-
ta fuisset qꝛ ⁊ cōcilio ⁊ auctoritate multū ad pacē valuisset. Quicq̄d sequet̄ forti
aīo tolerādū erit. Quis nō putē id obtinere qđ paucoꝝ ꝑfidia ⁊ ambitio q̄rit. sed
tñ aduersus hos tua paternitas ꝓfuissꝫ ⁊ cū regia maiestate ⁊ principibꝰ electori
bus de passagio tractare potuisset. Res ardua ⁊ magna. magnos ꝓmotores desi
derat. nec tot principes in vnū cōuenire queūt. nisi facundia boni viri moueant̄.
Ipsi ꝑ se p̄ncipes nūq̄ꝫ ista somniāt. nec fidē p̄bent si q̄s nō maxime auctoritatis
velit ꝑsuadere. Ego certe reuerēdissime pat̄ egregie qđ scribis cupio nec derideo
cogitatus tuos vt suspicaris: sed ꝓbo laudoq̄ꝫ. nec scio in qua re possis vtilius q̄ꝫ
in hac insudare. Quid eñ vel honestius vel sanctiꝰ est q̄ꝫ nomen xp̄ianū ampliare
q̄ꝫ fidē seminare catholicā. q̄ꝫ aīas dyabolica fraude deceptas ad lumē veritatis

reducere. Hoc ē sane qđ cardines decet eccl'ie. hoc est opus ecclesiastici viri. hoc
dignitati tue ꝑcipue couenit. sed mihi reuerēdissime pr̄ impossibile videt̄ tantū
opꝰ ꝑ lr̄as fieri. Cū atheneñ. bello ꝓmouerent̄. demostenes qui tūc exul erat nō
lr̄is ꝗ̄uis scribere facūdissime sciret. s; lingua vniuersas grecie ciuitates in fauorē
patrie nouit. Idē mihi tue reuerēdissime paternitati gerendū videret̄. Suscipiē
da legatio foret ad germanie gallie ⁊ britanie principes. rogādus rex noster vt si-
cuti regum primus est ita ⁊ belli principē se cōstitueret. Scio qꝛ mineruā doceo: s;
non obest. Magna res hungaria est. multos viros habet multasqꝫ vires. sed ad
pellendū thurcos: europāqꝫ vindicandā maiori potētia opus est. nec tu id inficia
ris: q̄ ⁊ germanos cōcurrere cupis ⁊ italoꝝ classem. Sȝ mihi nō ꝑsuadeo tantam
rē ꝑ lr̄as posse moueri. Ideo vidē vellē reuerēdissimā patnitatē tuā ꝑncipes no
stros adire cū mādatis ⁊ bullis ap̄licis ⁊ eoꝝ q̄ ꝯsentiūt lr̄is. q̄ casu nedū de pas-
sagio greciā ex vnguibꝰ machometi. s; asiā q̄ȝ liberādā sperarē. Hec volui dixisse
cū venia. Cōmēdo me tue paternitati reuerēdissime. Cesar tibi ⁊ virtuti tue mirū
immodū ē affectꝰ. Deꝰ secūdū iter tuū ⁊ qđ paras opus. Datū wiēne. xxiiij. maij

Exponit quo pacto ep̄s patauieñ.
fridericū cesarem honorauit.

Epistola. clxx.

Eneas siluiꝰ imꝑialis secretariꝰ. S. p. d. Iohāni cāpisio ꝓ̄stāti ph̄o ⁊ ami-
co veraci. Iubet lex amicitie oīa inter amicos eē coīa siue modesta siue io
cūda q̄ contigerūt. Te hec ph̄ia iam dudū ⁊ a teneris vt aiunt vnguiculis
edocuit. iđ nō agā hoc pluribꝰ sed ad rē veniā. Magna mihi ꝑ hos dies oblata
voluptas est: ad cuiꝰ plenitudinē sola tui ꝑn̄tia defuit q̄ mihi omne gaudiū solidiꝰ
reddidisset. Sed cōicabo tibi lr̄is qđ verbis nequeo: ꝗ̄uis ⁊ calamꝰ impotens est
oīa reserare. Audi tn̄ ⁊ voluptatis mee porciunculā recipe. Fui nuꝑ apud wien-
nā plurimū mestus: qꝛ cesarē nostrū res tū ecclesie tū imperij timebā negligere
Nam qđ dictū ⁊ scriptū fuerat de cōuētu nurbergeñ. videbā quodāmodo poster
gari. Sed aduenerūt mox regia mādata q̄ nos sequi regē iubebant quoniā is die
iouis. ix. iulij ex noua ciuitate recesserat iter suū versus nurēbergā cōtinuaturus.
Letati oēs hoc nuncio sumus. Ego cū magnifico cancellario caspare tui amante
regiam maiestatē biduo sum secutus. Post cū rex oppidū suū quoddā extra viā
positum visere vellet. nos anasum ꝑreximꝰ vbi olim ecclesia metropolitica flo-
ruit laureacensis dicta. Fuit em̄ laureata vrbs admodum insignis in ampla cā-
porum planicie ⁊ super flumē qđ etiā anasum vocitant. Sȝ postq̄ꝫ athilla rex hu-
norum vrbem hāc deleuit vbi arx erat oppidū ex nomine fluminis restructum est
Sedes vō metropolitica in salczburgam translata. Hic vna nocte cōsedimus.
Postera die cū duo miliaria teuthonica cōfecissemus nemus supra collē transiui
mus: castellū conspicimus ecclesie patauieñ. qđ alij aporū planicierū montē ap-
pellant. Ibi prelatus insignis residebat leonardus episcopus patauiensis. qui su
scepturus regem illic obuiā venerat. Tu hominē nosti. Nā ⁊ hic wienne fuit cū
tu cardinalē sancti angeli secutus regiā maiestatē iam annus est visitasti: vir ele-
gantis stature: blandi colloquij: ingenij prudentis ac liberalis: qui primū in con-
cilio regio locū tenet. Hic vbi ex alta specula cancellariū vidit aduenientē: ma re
scallū suū obuiā destinauit qui nos ad secretā viā deduceret. In publicis autē di-
uersorijs ꝑceptū erat ne q̄d nobis venundaret̄ vel ad hoīm vel equoꝝ vsum. Et
qꝛ dispensator cancellarij preuenerat iamqꝫ popinā armauerat oīa iussit eripi.
nec vnū ex familia nostra passus est extra arcē eē: s; eq̄s etiā pabula ministrauit
qđ vbertim triduo factū est. Venimus igit̄ ad eius cōspectū: postq̄ꝫ hic diuina ꝑ-
egerat nō tam letus herculē suscepit euander aut achestes anchisen. q̄ꝫ hic nostrū
cancellariū. Nam ⁊ illū ⁊ nos singulos blando vultu ⁊ alacribus oculis ad se re
cepit. modestoqꝫ risu quoslibet amplexabat̄ ac dulcissimis verbis consalutabat
⁊ vt q̄libet valeret ꝑcūctabat̄. nec nos vti seruos q̄ nō erat impar. s; vt filios vl̄
frēs ꝑtractabat: nemo crede mihi ē iohēs amātissime quē vnq̄ꝫ videri tā benignꝰ
atqꝫ hūanꝰ i suos hospites. tā magnificꝰ i edificijs tā splēdidꝰ in ꝯuiuijs. tā largus

erga ꝑsonas miserabiles tā equꝯ in subditos. tā iustus in oēs: ꝙ̄ istū ꝓlatū accepi. Hospitalitatē magnificētiā ac liberalitatē egoipē suꝫ ꝯtēplatus. Neqꝫ hic sicut pleriqꝫ bona ecclesie int̄ necessarios partit̄. aut i alios illaudabiles vsus cōuertit s̄ elargit̄ paupib' xp̄i ꝙ̄ plurima. Nec ꝑnceps ē his in ꝑtib' ante cuꝯ ostiū plures pascant̄ inopes. Taceo elemosynas q̄s clāculū facit. Nā ꝛ comitibꝯ ꝛ baronibꝯ nōnullis occulte subuenit: quos rota fortune instabilis ꝑcipitauit. Patet ꝑterea domꝯ eiꝯ ꝑclaris sp̄ hospitibꝯ. Et lꝫ ea resistentia quā tibi albertꝯ austrie dux fecit: q̄ postea rex hūgarie bohemie ac romanoꝝ fuit: in octuaginta milibꝯ aureoꝝ suā ecclīam dānificauit: hic tn̄ postea ꝙ̄ pacē nactꝯ est: in edificiis tū castroꝝ tū ecclīa- rū reparādis septē ꝛ viginti milia florenoꝝ exposuit. In redimēdis aūt censibus ac ꝑdiis pignore datis tria ꝛ viginti milia. Utinā tales prelatos tridētina sortita fuisset ecclīa. Sꝫ q̄d ego ista cōmemoro: sequar qd̄ cepi. Erat iā prādiū opiparis epulis appositū. Ascendimꝯ aulā ibiqꝫ iuxta fenestrā quā leuis aura ꝑflabat cōse- dimꝯ. Primꝯ erat ep̄s. secūdus cācellariꝯ. terciꝯ illustris comes ortenbergeñ. q̄rtꝯ ꝓpositus frisingeñ. vir ꝛ nobili loco natꝯ ꝛ iuris interp̄s. Sed nec mihi vltimꝯ lo- cus in tā sublimi mēsa negatꝯ est. Credo me alienigenā honorare voluerūt. Nihil lautiꝯ illa quadra fuit. nec tā florētes epulas metellus q̄stor hispani d̄r habuisse: nec tā exq̄sita fercula crispinꝯ aut apiciꝯ ꝛ aliꝗ romani vorabant. Postq̄ȝ abrogat̄ cibarioꝝ legibꝯ prisca seueritas luxu cessit maligno: inos germanoꝝ ē pisces car- nibꝯ admiscere nec felix putat̄ q̄ tm̄ carnibꝯ vescit̄. Suauissimi igit̄ fuerūt pisces appositi: quos tū danubiꝯ ꝓpinquꝯ tū trauna ꝑterlabēs administrabat. Nescio quē accipēserē laudāt antiq̄ q̄sue murenas. Ego int̄ cdēdū sepe recordatus sum eius quē arestotiles dicit collū gruis optauisse. vt ꝙ̄maxīa ciboꝝ voluptate ꝑfruerer̄ int̄ carnes aūt ardeā ꝯmedimꝯ turdos altiles orices ceruū aprū leporē: omitto re liq̄. Nec duꝫ hec legis saliuā in labra deducas mūdatosqꝫ dentes lactuca fatiges Int̄ alias aūt voluptates iocūdissimū erat ꝟuatas ꝑ hyemē glacies i feruēti estu mēse apponi: vinaqꝫ illis reddi frigidiora. Quid tibi de vrbanitate faceciis miroqꝫ dicēdi lepore huiꝯ ꝓlati satis potueriꝫ dicere. Sūt nōnulli q̄ hospites q̄i verecū- dia coacti vocitāt oēmqꝫ morsum dinumerāt: ac cū agnū lacerari dentibꝯ cernūt nōminꝯ tristant̄ ꝙ̄ si ꝓpria mēbra mādarent̄. At hic ꝑsul tūc dolebat tūc increpa- bat hospites cū cessare videbat nec ꝙ edilia ponerent̄ s̄ ꝙ nō esa fuissent q̄rebat̄ Or si vt dicimꝯ nobilitat multū frons generosa dapes: q̄d tūc dicemꝯ cū laute mē se copiosisqꝫ apparatibꝯ ꝛ vultꝯ leti ꝛ verba gratissima adiungunt̄. Postq̄ȝ vō ex- empta fames epulis mēseqꝫ remote sunt: ducit nos pōtifex ꝑ castrū. locaqꝫ singu la monstrat: sitū ostendit ꝛ quicq̄d est laudabile in apto facit. Prebe aures paulu lū: locū tibi describā vt cū legeris exhylarari etiā possis. Castellū hoc in ea terra ē q̄ inter bauariā ꝛ austriā iacet marchionatus anasi. Quidā volunt hanc eē por- tionē austrie postq̄ȝ ibi ducatus erectus est. Sedet aūt castellū in rupe tramie cui ab oriēte austria: ꝛ ab occidente bauaria. Boreā sibi bohemia prebet austruꝫ si- ria. Trauna fluuius est mire perspicuitatis qui ex alpibꝯ sirie precipitatus quos- dam lacus efficit. Exinde ꝑ quinquaginta milia passuū discurrēs: planicieqꝫ per- rimenā secans: non longe ab hoc castello fert̄ in histrū. Habet hic amnis miri sa- poris pisces. Nec scio an alius feratior sit. Scripsi iam tibi cursum eius q̄ admo- dum breuis est. Ius in eo piscandi multoꝝ est. Patauiēsis ecclesia. xii. hꝫ piscato res: quoꝝ quilibet tres ministros secum ducit. Dux austrie quatuor. Comes de schaumberg totidē. Dn̄s walse ꝓpositus sc̄i floriani. Dn̄i de trauna ꝛ de lichten- stein totidē: q̄ ꝓ libitu suo piscant̄ ac familias suas nutriūt. Preter hos tn̄ q̄ i ho rū manꝯ pisces adueniūt: ad teloneū huiꝯ oppidi q̄dragita pisciū modii q̄tānis di- cunt̄ ex his q̄ ad mēsurā venūdāt̄. Nā grādiusculi numerati vēdūt̄. Modiꝯ aūt ꝑmagna mēsura ē ꝛ vltraqꝫ reputes capax. Quid plā. Nusq̄ȝ t̄rā aut arenā iuxta hoc flumē effodies q̄n aq̄ intercrescēte mox pisces inuenias. Hoc quēadmodū vi- des ad ornamētū castelli lociqꝫ voluptatē plimū ꝯducit. Sꝫ adhibe āpliꝯ te mihi

totūqꝫ intuere meliꝰ. Mibi si castrū aliqđ deł inhabitādū vbi ad recreationē vi-
uere velim: hoc potissimū placeret. Quid em̄ ē ad plenā leticiā necessariū qđ hic
desideraret. Fateor nō eē hic vineta seu oliueta: nō ficus: nō cedros: nō poma pu
nica ⁊ alia q̄dā q̄ apud italos habent cōplurima. Sꝫ vina hic ex austria ꝗꝫ gratis
sima ꝓferunt amica nature: gustuiqꝫ suauia q̄ nos in prādio afatim bibimꝰ. Nec
ex athesi desunt aut ex tergesto: quia vbi pecunia est illuc ⁊ vina vehunt. Qđ si
desunt racemi ⁊ cū ficubꝰ: melones sūt pira ⁊ poma admodū gustui sapida: sūt ce
rusa m[u]ltimōi generis. Est aer saluberrimꝰ. Vetulus suauis. Si nudꝰ incesseris si
os apueris: si ventrē ondꝰeris ⁊ quātūuis flātis aure ꝑcepis: nihil exinde lederis.
Cū estus ē quātūuis alibi maximꝰ: sꝑ in castro flatꝰ respirat amenꝰ. Prospectꝰ il-
linc ad nouē decēue teutbonica miliaria ꝓtēdit. Videt mōtes nemora fluuiȷ cā
pi colles culti vireta iocūda. Hinc trauna currit: illic byster ꝓlabit. Prata ꝗꝫpli-
ma ridētia cū tēpꝰ fert circūspiciunt. Pomeria circa castella tria sūt. Duo altissi-
mis ꝯmunita foueis: nec actibꝰ oīno nuda vbi statiōes habent vmbracula ꝯ solē
aptissima. Si piscare velis aq̄ i oculis sūt. Si aucupari sepes ꝗꝫplime auiculis re
ferte circūstāt. Si tibi venatio placet vix ad mille passus silue distāt: q̄rūuis fera
rū genere plene. Est in colle ꝓximo nemꝰ vmbrosuꝫ altissimis quercubꝰ septū qđ
fouea sepsqꝫ cingit i modū porci seu leporariȷ. Ubi ꝗꝫplime fere ꝯcluse sunt. Illic
etiā nisi sunt ꝗꝫplures: q̄s in arboribꝰ humana diligētia ad ordeoꝝ vsuꝫ custodit:
que ibi porrectis cibis nutriunt. In planicie feraces sunt agri tātū frumēti siligi-
nisqꝫ reddētes: vt ex eo qđ supest castro munito facile possit vinū cōꝑari. Hec fo
ris sūt. Nūc arcē ipsaꝫ interiꝰ ꝯspice. Est vt dixi suꝑ alta rupe ꝯstructū castellum
ex tribꝰ ꝑtibꝰ ex planicie sursuꝫ erectū ac sua natura defensuꝫ. Pars q̄rta duplicēꝫ
hꝫ foueā: pōtēqꝫ duplicē. Profūditas fouearū altissima ē. In hac parte turris ē
in celū tēdēs vndiqꝫ ꝓpugnaculis cōmunita. In cuiꝰ sūmitate custos residet qui
cornu tuba ꝑpetue clamitat. Interdū ⁊ rusticā musaꝫ exagitat. Murꝰ cācelli vn
diqꝫ duplex est: ⁊ in plerisqꝫ locis triplex. In medio ꝟo platea ē arcularis. Ibiqꝫ
fons amenissimꝰ scaturit ac ꝑ fistulas ereas bis sex: aquā ꝓpinat. Fontis ambitꝰ
marmoreꝰ est. Int colūnas mediū est tabernaculū qđ desuꝑ eminet ereū mirifice
structū vt elchanoris opus diiudices aut policeti cuiꝰ fabrica trecētis ⁊ mille au-
reis empta est: septē circū ꝓcere ac frōdose vlmi tēdunt i celū q̄ vmbrā g̃tissimā
reddūt. Cena dū estus ē i cācellis apud hūc fontē parat. Pisces ex fluminibꝰ i fō
te tāqꝫ in viuario reseruāt ac dū sedes in prādio capi pisces ⁊ in coq̄nā deferri cer
nis: q̊s e vestigio coctos māducas. Est ⁊ aliꝰ fons lapideꝰ dulces ⁊ ꝑlucidas aq̄s
effundēs. Terciꝰ in coq̄na ē cuiꝰ cānule limphas in q̄slibet ollas igni admotas in-
ferūt. Est p̄terea huius castri mirū ꝓuilegiū siue cōsuetudo: ruricole q̄ circūhabi-
tant obnoxiȷ sūt queuis necessaria ad vsuꝫ castri p̄bere. exceptꝭ his que maioꝝ ha
bent sumptus: dāt caseū butyrū lac lignū ⁊ fenū ad cloacas oportunū: gratꝭ mun-
dāt domū: ligna scindūt: discos mēsarū exhibēt scutellas ⁊ cacabos lauant. Post
hec capellā vidimꝰ ad diuinū cultū ꝑornatā vbi tres are ꝯfecte sūt in ābitu supio
ri pꝰ aulā maiorē habitatio regi ꝑata erat vbi hec loca notaui: stuba vna tapetibꝰ
ornata ⁊ attrebatēsibꝰ pānis camera ꝑampla vbi ⁊ lectꝰ aureis ornamētis ⁊ appa
ratu regio relucebat. Ex q̄ ⁊ fenestra quedā i capellā p̄bebāt intuitū: erat ⁊ studio
lū ꝑpulcrū. Rursusqꝫ alia camera ꝓpinqua pꝰ habitaculū extra murū castri pōti-
bus sustētatū vndiqꝫ patulū i occiduū ⁊ septētrionē meridianūqꝫ solē respiciens
vbi sꝑ aura suauis respirat cū alibi feruidꝰ estus sentit. Exīde aditꝰ ꝑ pōtes i alte-
rā fert camerā q̄ extra murū trabibꝰ sustētata ē: ⁊ oriētē arctoū ⁊ occiduū solē in-
tuet: quā marescallus regiꝰ inhabitat. Scōm locuꝫ dux sigismūdus obtinuit q̄ et
aulā ⁊ stubā ⁊ thalamū i minori cultu ꝗꝫ rex habuit ipē sibi pōtifex cācellariū seru
uit: vbi rursus alia māsio suis mēbris ad vsuꝫ principis erat ornata cācellario ꝑ-
pulchrū thalamū i alta turri ⁊ sub eo vultero regis ꝯciliario: locū castri q̄ respicit
oriētē meridianūqꝫ solē. p̄fectus arcis cū cōiuge ac nōnullis nobilibꝰ dominabus

occupauit. Nã ⁊ ibi mãsiones ꝗ̃plures fuere tũ ample tũ decore cellaria sub ca-
stro pampla ⁊ stabula multa. Int castellũ ⁊ flumẽ traunã villa ꝗdã fuit apta quã
hic põtifex breui tpe cinxit ⁊ ad incolẽtiũ tutelã armauit: atqꝫ his in locis rõanoꝝ
regẽ ⁊ sigismũdũ austrie ducẽ suscepit: honorauit pauit: atqꝫ oẽm eq̃tatũ pedita-
tũqꝫ recreauit. Neqꝫ cõtẽtus his sũptibꝰ rursus cũ rex linchiã p̲rexisset: cũ cãcella
rio viã p̲ripuit ac patauie apud regiã maiestatẽ mãsit. Est aũt patauia p̲clara di-
uesqꝫ ciuitas int danubiũ euũqꝫ sita quã prisci cesares ecclie tradidert. Danubiꝰ
ex mẽtibꝰ sueuie venit ynus ex alpibꝰ q̃ germaniã ab italia disterminat: atqꝫ hoc i
loco mixtꝰ danubio nomẽ amittit; vrbs ipa i longũ tẽdit nec magno negocio for
mã insule suscipet: si q̃s ab euo foueã in danubiũ duceret. Nec yni q̃ngẽti passus
sũt ex vna i alterã aquã. Sup ẏno põs est ligneꝰ q̃ sexdeciꝫ hꝫ arcꝰ ⁊ ciuitatꝭ ptẽ q̃
trãs flumẽ ẽ ciuitati maiori ꝯiũgit. Est ⁊ aliꝰ põs sup danubiũ p queẽ via ẽ ad mõ-
tes q̃ bohemiã respiciũt: pꝰ hos mõtes fluuiꝰ aliꝰ niger admodũ ꝓlabit: q̃ ex bohe
mia veniẽs oppidulũ iudeoꝝ ⁊ terciã patauie ptẽ diuidẽs sub castro p̃sulis danu
bio q̃i ex opposito ẏno se imiscet. Itaqꝫ tria flumia vno in loco cõiũgunt. Ac ꝓpte
rea locũ istũ q̃dã v̲bo italico passum h̃ ẽ trãsitũ vocitãt. Nã ⁊ p hũc locũ merces
italie i bohemiã ferebant. Et supiores theutonici austriã vl' hũgariã petebãt sic
⁊ hodie fieri videmꝰ: i medio vrbis tẽplũ ẽ diui stephani p̃mi martyris hꝰ epatus
p̃roni: egregie ceptũ s̃ nõdũ ꝑfectũ: cb orꝰ hic admodũ pulcer edificat: s̃ qꝛ pce ni
mis tũ ciuitas tũ capitulũ ad fabricã ꝯferebat. Leonardꝰ eps magnã pecuniã ad
hoc opus dedit. Adeoqꝫ iã celerit edificat: vt q̃driẽnio putet ex integro ꝑfici pos
se. Apud hoc tẽplũ edes epi sũt ad eã ptẽ q̃ respicit ynũ tũ capacissime tũ splendi
dissime. In q̃bꝰ fridericũ cesarẽ ac sigismũdũ ducẽ aptissime collocauit: esset iam
admodũ lõga epl'a si tibi oẽs ediũ ptes vellẽ describere: si vel capelle reliq̃as sctãs
vl' aureos pãnos q̃bꝰ vndiqꝫ muri vestiti erãt oñdere ꝯtẽderẽ nescio q̃s p̃nceps
nõ se is edibꝰ egregie habitare putaret: ego ⁊ regibꝰ ⁊ cesaribꝰ atqꝫ ipsis ecclie ro-
mane sũmis pastoribꝰ cõmẽdatissima vl' cõueniẽtissima hec palacia iudicauerim
nisi q̃s forsitã hussitarũ more nimiũ sũptuosa hec sacerdotibꝰ existimauerit: s̃ nec
h̃ solũ habitacula regibꝰ digna sũt. Trãs danubiũ due q̃ꝫ sũt arces epi: altera i sũ-
mo mõtis cacumine: altera in radicibꝰ apud aq̃s vbi danubiꝰ ⁊ niger bohemie flu
uiꝰ q̃ etiã fert vniões ꝯiũgunt: est ad sublimiorẽ arcẽ grãdis ascẽsus atqꝫ difficilis
q̃ tm̃ ex vno angulo põt oppugnari. Sꝫ tot ibi munitiões addite sũt: tã muroꝝ q̃ꝫ
fouearũ: vt expugnari posse nulla vi hoim videat: ibi ⁊ aule sunt ⁊ camere splen
didissime q̃s q̃ viderit nec ornatiꝰ aliq̃d nec munitiꝰ vsq̃ꝫ esse putauerit. At vbi de
scẽderis in arcẽ q̃ infra iacet: ornatũ maiorẽ videbis: testudinatas cameras ⁊ au
las ꝗ̃plures: lectos ad regiũ cultũ stratos. Mirari s̃ potius q̃ꝫ cõmẽdari potui.
Sũt meo iudicio theutonici mirabiles mathematici: oẽsqꝫ gẽtes in architectura
supant. At hic epos p̃cipuꝰ ẽ siue suapte natura i hoc inclinatꝰ: siue ꝑitissimis ma
gistris edoctus. Vidi ego ꝗ̃plurimas arces tũ apud italos tũ apud alias gentes.
Sꝫ ⁊ ille vel ad bellũ sustinẽdũ ꝯstructe vel ad voluptatẽ pate fuerunt. Has ho
leonardus eps ad vtrãqꝫ rẽ miro artificio coaptauit: ita vt nec ad iocũditatẽ nec
ad tutelã vlteriꝰ q̃cq̃ꝫ desiderẽt q̃ oia cãcellario ⁊ mihi ostẽsa fuerũt dũ patauie re
gẽ opperiremur. Venit aũt rex die lune cũ sigismundo duce. xij. kl'. iulias: triduoqꝫ
mãsit queẽ patauieñ. eps cũ oi familia tã copiose q̃ꝫ splẽdide pauit: nec aliquẽꝫ vel
p̃ncipẽ vel priuatũ hoiẽꝫ q̃ curiã sequeret passus est patauie obulũ exponere: cũ-
ctis ipe sũptꝰ q̃ꝫ liberalissime p̃buit. Sꝫ q̃ fuert q̃ verecũdia ducti nollent fercula
petere illis vsqꝫ i domũ vbertim edilia mittebãt ⁊ vina nec potuit aliq̃s cibũ mor
dere q̃ nõ ex epi coq̃na venisset. Cũ rex moneret epm ne tãtis se sũptibꝰ oneraret
tace inq̃t rex nolo cũ hac vita migrauero p̃ronꝰ meꝰ me arguat stephanus: q̃ scit
hec bona sibi p tuos añcessores elargita digneqꝫ tibi ex illis honorẽ impẽdi. Mi
nistri p̃terea esculẽta ⁊ poculẽta: eq̃rũqꝫ pabula tã volũtarie exhibebãt: vt tũc se
q̃ꝫ maxie lucrari putarẽt: cũ effusiꝰ dispẽsarẽt. Ego mi iohẽs nõ potui duꝫ ista cer-

nerē nō letari. Uidebar videre priscos illos ⁊ admirabiles viros q̃s tātope cōmēdat antiq̄tas: sicut de seneca scribit̃ pisoneq̄ȝ gneo ⁊ cocta q̄b⁹ ⁊ titulis ⁊ fascibus maior fuit donādi gloria. Fortunet deus hūc p̄sulē: vitāq̄ȝ cornicis p̄beat ⁊ annos nestoris: sapiētiā aūt eaȝ sibi vsq̄ȝ in finē vite p̄stet quā mō hȝ. Nā etsi multos sb̄ se pp̄los tenet ⁊ castella vltra triginta possidet: ⁊ diocesiȝ ad trecēta milia passuū extensaȝ a ratispana ꝑpe vsq̄ȝ in posoniū qd̄ est hūgarie oppidū regnat. Tanta ei⁹ tn̄ est prudētia singularisq̄ȝ v̄tus: vt nihil dubiū sit sub ei⁹ gubernatione p̄stantissimā hāc eccl'iaȝ tā in sp̄ualib⁹ q̄ȝ in tp̄alib⁹ ꝓsperari. Uale căpisi optime ⁊ hui⁹ clarissimi viri laudes reuerēdissimo dn̄o tuo meoq̄ȝ cardinali tarētino ⁊ ceteris romane curie senatorib⁹ expone: q̄ȝuis tarētin⁹ ipse p̄latū hūc ⁊ noscat ⁊ amet. Ex patauia. x. kl'. Julias. Anno. M.ccccxliiij.

Epistola. clxxi.

Cōsulit q̄ sūt agēda in cā frisingen. eccl'ie.

Eneas siluius Caspari schlick cācellario ꝑpiali. S. p. d. Pauci admoduȝ sunt dies quibus per casparē sacerdotē nunciū tuuȝ de singulis quoad potui plene scripsi: nec rem frisingeñ. aut aliā scriptura dignā pretermisi. Uolui namq̄ȝ potius scriptis oībus longitudine tediosus: q̄ȝ pretermissis quibusdaȝ breuitate odiosus esse. Sed aduenit mox germanus tuus henricus frisingeñ. electus: ⁊ cū eo simul reuersus nyeperg. Ipse aūt electus idcirco huc ꝓfectus est: q̄ lr̄is tuis instructus erat vt ꝓ oppidoꝝ possessione instaret. Nā ⁊ tu regi ad eaȝ rē scripseras: s̄ erat adhuc nescius coꝝ que gesta erāt nōduȝ eīn lr̄e mee ad euȝ ꝑuenerant q̃s sibi sup̄ his scripserā. Retuli aūt ei seriem reꝝ ⁊ regis responsum mihi datū ⁊ sibi scriptū quo p̄cepto agnouit electus se frustra ꝓfectuȝ huc. Accessit tn̄ nyeperg tanq̄ȝ singularē amicū: quo cum in via sepe contulerat de negocio: narrauit sibi que in causa essent acta cōciliūq̄ȝ pecijt. Is dixit se velle regē alloqui ⁊ cui⁹ mentis esset ꝑscrutari an mutari sn̄ia posset. Accessitq̄ȝ illū heri cuȝ iam nox ruisset celo: petijq̄ȝ vtrū in re frisingeñ. vellet aliquid agere cuȝ frater cancellarij adesset. Rex autē iussit mox electū accersiri: quo veniente surrexit ex cubili ⁊ nōnullis passibus obuiam ꝓcessit: Cum electus dixit se huc venisse regraciatuꝝ maiestati regie ex cuius munere ꝓmotus esset: supplicaturūq̄ȝ vt possessio daret̃ in plenitudine gratie ⁊ ad hoc se monitū tuis litteris inquit. Rex v̄o habito cōcilio dixit se iam tibi in hac re rescripsisse teq̄ȝ vocasse ⁊ postq̄ȝ reuerteris rem hanc absoluendam. Gratias pro respōso electus egit: subiunxitq̄ȝ se scire nōnullos venturos eē etiam viros magnos qui partē alterā ꝓmouerēt. Ideoq̄ȝ se supplicem petere ne quid in eius p̄iudiciuȝ illis responderet̃: Ad hec dictū est regiam maistatē cancellariū expectare nec se velle in eius absentia aut illo inscio de hac re ad cuiusuis instantiā aliquid agere. Dixeruntq̄ȝ consiliarij henrice licet scriptum sit cancellario vt veniat: tu tamen sibi rescribito ⁊ mittito propriū nunciū omninoq̄ȝ ipsum adhorteris vt q̄ȝfestinanter veniat: tum pro rebus huius ecclesie frisingeñ. tuȝ pro negocijs regijs in quib⁹ sua p̄sentia est necessaria. Nam multi casus pn̄t accidere q̄ primuȝ nunciū impedirent. Annuit henricus mihiq̄ȝ dixit bonum esse vt lator presentiū anderlinus huic se itinere accingeret: quod mihi quoq̄ȝ ex vsu visuȝ est admodū necessariuȝ: q̄ nescio quā diligentiā habebunt college tui admittendū lr̄as. Duȝ hec agerent̃ venit ex rōana curia osilieñ. ep̄s pruten⁹ quē nosti: ꝑ hunc putabat hēricus bullas sue ꝓmissionis trāsmissas sicut iohēs tolner sibi ꝑantea scripserat. Accessimus g̃ diuersoriū eius ꝑcontati sum⁹ an bullas afferret. Is retulit se fuisse ordinatū vt ipse afferret s̄ cuȝ expeditio ei⁹ longior videret̃ placuisse romano pontifici vt tabellarius suus guido nōie ad te illas deferret: qui cum q̄ndecim diebus euȝ p̄cessisset miratus ē nō eē nobis traditas bullas deditq̄ȝ hērico lr̄as sibi ⁊ tibi directas ex roma bononiaq̄ȝ trāsmissas. Quib⁹ aptis cognouimus v̄bū ei⁹ veꝝ fuisse: sicut ⁊ tu ex ipsis lr̄is agnosces. Nā ipsas tibi cum pn̄tib⁹ destinam⁹. Nos v̄o opinamur bullas easdē ad te vel dn̄m iohānē carnaial ꝑuolasse. Nā guido ille vt accepimus ad ap̄licos nuncios lr̄as habuit. Quod si sic non est

aut venetijs sūt apud mercatores: aut guido corruptꝰ aduersarijs eas vēdidit: vl
sinistri aliud accidit. Tuū ē ꝑcūctari diligēt nā maxīe expedit has lr̄as hr̄i in qbꝰ
fundat̄ ius. Nec putat henricus australes moueri posse vt castra tradāt nisi ostē
dant̄ bulle. Ideo curet tua magnificētia eas oīno secū afferre si apud nurēbergā
īueniri possūt: alioq̄n opus erit iteꝝ eas ex curia suscipe. Nūc aūt ne mireris ꝙ nū
ciū ꝓpriū destinamꝰ cās subiūgemꝰ. Nā prima ē ꝙ rex sic desiderauit ⁊ ꝯsiliarij ꝑ
suaserūt. Scd̄a ē q2 videmꝰ regi necessariū eē reditū tuū i mult̄ arduis negocijs q̄
egreferet sibi te deesse cū opꝰ ē. Exīde q̄ vult ꝑncipis graꝫ is in aduersis huiat. Na
i secūdis plures iueniunt̄ huitores q̄ꝫ sit necesse. Post hec videmꝰ instare piculū i
eccl̄ia frisingeñ. nisi veneris cito. Q2 si veneris hn̄ oīa dirigi posse ꝯfidimꝰ. nam ⁊ rex
hn̄ affectus est ⁊ nyeperg adiutor. Mgr̄ aūt curie scripsit i fauorē tuū: ⁊ sicut sepe
dr̄ pn̄tia recipit: absentia ꝑdit. Ulteriꝰ scimꝰ dn̄m treuereñ. vētuꝝ: q̄ cuꝫ sit alt̄ hō
q̄ꝫ solebat nec multū tibi afficiat̄: timemꝰ ne q̄d in hac re sicut ꝓcerto intelleximꝰ
aggrediat̄: ⁊ i alijs q̄ꝫ possit tibi obesse. Scis q̄d velimꝰ dicere ⁊ q̄ al's tēptata sūt
Dn̄s etiā aliꝰ vocatus ē vt nosti ꝑ alias lr̄as q̄s neutralitatis amator ⁊ hauaroꝝ
fautor nō suadebit tibi dari possessionē. Dicet piculū eē ⁊ qd̄ nō poterit publice
clā tractabit: nisi fortasse ꝑ te sit nurēberge ꝑsuasus. Accedit ad hec alius tibi no-
tus q̄ ⁊ ipse clāculū electo suo fauet ⁊ q̄ꝫuis nūc absit cito tn̄ reuertet̄: nā in ꝓuin-
ciā nō patuit sibi ⁊ suis collegis accessus. Itaq̄ꝫ oībus his ex causis duximus mit
tēduꝫ eē nunciū vt si alie lr̄e negligant̄ he saltē te cōperiāt teq̄ꝫ ad veniēdū indu-
cant q2 nullatenꝰ supsidendū est. Intuere aliud qd̄ ingerit ad scribendū. Allocu-
tus est henricus quēdaꝫ regiū ꝯsiliariū q̄ se oñdit sibi affectū. Sꝫ q̄ntuꝫ ex eius di
ctis cōp̄hēdimus is magno ipedimēto fuit ad possessionē habēdā. Inq̄t em̄ nul-
latenus se regi cōsultuꝝ possessionē dare q̄ parcialis videret̄: ſ suadere vellet vt
oēs custodirent̄ introitꝰ huiꝰ eccl̄ie ⁊ exīde clā subueniret̄ henrico ad litē ducēdā
donec ꝑ iusticiā terminaret̄ cā. Sꝫ ꝯsiliū q̄ꝫ ꝑniciosuꝫ sit cernis: q̄ honestiꝰ sit ꝑn-
cipi seculari bona eccl̄iaꝝ absq̄ꝫ vllo titulo detinere q̄ꝫ ius hn̄ti ꝓcedere. Sꝫ nō vi
det oculatꝰ hō q̄ntū dedecus rei resultaret ⁊ q̄ntū ifamieꝫ ⁊ vtq̄ ꝑ hūc modū magis
se odiosum hauaris redderet q̄ se hostē faceret ⁊ quantis molestijs se subijceret.
Naꝫ castri tenēs nūc ꝑ cōciliū: nūc ꝑ electū: nūc ꝑ principes rogaret̄ restituere et
interim q̄ꝫ bona eccl̄ie dissiparent̄. Sꝫ addidit hō ꝯsiliū magis insulsuꝫ. Ait em̄ si
castra i manu sint regis: ꝓ quacūq̄ꝫ ꝑte declaratio fiet impetratuꝝ regē vt hērico
eccl̄ia ꝯferat̄. Qua re nescio an aliq̄ dici stultior possit. nā hoc manifestū ē in ꝯtriū
agere. Solet em̄ qn̄ fiūt declaratiōes obediētiaꝝ illis ꝯsuli q̄ sūt in possessiōe. Et
cū aduersariꝰ iā corpꝰ eccl̄ie ⁊ diocesis i possessione habeat henricus v̄o nihil: q̄s
dubitat meliorē futurā ꝑtis aduerse ꝯditionē cū iura sp̄ possessionibꝰ faueāt. Uo
luit insup ille cōparationē facere huiꝰ eccl̄ie ad patauieñ. ꝓpt̄ quā albertꝰ multas
expēsas subiuit: ⁊ tādē succubuit. Sꝫ nō aduertit vir meo iudicio nō iprudens ⁊
suo valde sapiēs ibi albertū ei fauisse q̄ nullū ius habuit: ⁊ se pape opposuisse. Nūc
rex habentē ius tuet̄ ⁊ papā secū hꝫ ꝯcurrentē. Post hoc intelligo q̄sdā eē q̄ tra-
ctare cōcordiā vellēt vt cederet henricus ꝑti aduerse cū aliq̄bꝰ emolimētis ⁊ spe
alterius eccl̄ie: qd̄ tā decet te facere q̄ꝫ famā ⁊ nomē ꝑdere. Nā cū grato aīo erga
te fuerit eugeniꝰ ac domū tuā hac ꝓuisiōe decorauerit: ⁊ ꝓter oēm ꝯsuetudinem
bullas absq̄ꝫ obligatiōe miserit: q̄d tn̄ dicere poterit si eiꝰ gr̄a relicta cū eiꝰ hoste du
rissimo recōcilieris. Plus hic ignominie redūdaret q̄ꝫ ex ꝓuisiōe receptū sit ho-
noris. Hec nō attingo ꝓfūdius q2 meliꝰ me nosti: ⁊ cū hic eris latiꝰ hec agitabimꝰ
Post hec mittit tibi henricus ꝓcuratoriū ad resignandū p̄bendā suā ratispaneñ.
Itaq̄ꝫ rogat vt qn̄ illac redeūdo trāsis capitulū accedas: rogesq̄ꝫ vt aliū germa-
nū tuū eligat i canonicū ⁊ liberās henricū absolutiōe statutoꝝ ꝯdescere velit vt so
lū frācisci noīe det̄ pecunia: qd̄ existimat ꝑ te nō egere impetrari posse: q̄ apd̄ eos
dilectioni es ⁊ reuerentie. De via v̄o ꝑ quā tibi rex cōueniēdus sit nō possumus
aliq̄d certi scribere: ſ nobis expedientius videt̄ wiennā vt ꝓficiscaris ad regē de

donitatibꝰ scripsi in alijs lr̄is oīa. Post illa venerūt ex finibꝰ hūgarie regis polo-
nie ⁊ dñi cardinalis eple: magnas ⁊ felices nouitates referētes: ſ aliud rex aliud
cardinalis scribit: plꝰ ille hic castiꝰ. Exēplū eaꝝ tibi cū his mitto. De italia nihil ē
plꝰ noui nisi qđ refert osilicū. ꝯuētū habendū eē int̄ oēs principes ⁊ coitates ita-
lie papa ⁊ aragonū rege int̄ futuris: ſ nōdū ē de loco ꝯuētū. Id si fiat nō pui mo
meti erit. Nos illis de rebꝰ nihil olfacimꝰ. Uale felicit̄ ⁊ reuertere absq̄ mora via
rū discrimina vt nosti astute cauēdo. Suadet nyeperg vt oīno venias cito si tuū
honorē ⁊ exaltationē optas. Henricus hodie wiennā versus ꝑgens a nobis ē abi
turus. Ex scō vito die. v. Januarij. Anno dñi. M. cccc xliij.

De coemēdis politicis ⁊ aliq̄d de petro noxetano. **Epi. clxxij.**

Iohānes cāpsius enee siluio impiali secretario. S. p. d. Lr̄as dedisti ꝑdie
idus octobris ex wienna ad me ꝑferēdas ego illas rome idibus nouēbris
iohāne nr̄o tolner restituēte accepi: habeo grās hūanitati tue de tua erga
me beniuolētia q̄ vti saluti mee timuisti istinc patriā ⁊ meos repetētis: ita ⁊ sospi
tati mee ꝯgtulatus es cū ꝓmū ex meis ad te lr̄is accepisti: sciās me sospitez sciās
aduēisse: res meas fuisse itineri ꝯmissas qđ nō nisi tua diligētia ⁊ mathei nr̄i opa
ꝑactū estimo imo certū mihi ꝑsuadeo me cogit vt ingētes tibi ⁊ illi grās ⁊ q̄ntas
ex aīo possuz agā: etsi ex venetijs nōdū de illis q̄cq̄ senseriz. Scripsisti me parce
res tuas apud insubres attigisse in q̄ nonnihil accusari a te videor: scripsi cās cur
mediolanū nō accesseriz: q̄ppe q̄ sciui igūfortū apđ rōanā curiā cū englino abesse: ⁊
itē cū nauariā nō ieriz: rō apud me fuit ⁊ ꝯsiliū nō ꝯdēnādū: si mihi credis me ex
cusatū habebis: si minꝰ doleo te ex mea quā mihi ascribis negligētia molestiā vllā
accepisse. Tue tñ hūanitatꝭ fuerit ⁊ nr̄e int̄ nos veteris beniuolētie ⁊ familiaritatꝭ
veniā mihi ꝯcedere: etiā si minꝰ vti vis in re tua ociosus fui desideriū tuū ⁊ polli-
tica arestotelis cōuersa q̄ꝓprimū in tāta locoꝝ distātia licuerit assequaris curabo
ipsa alia aut alia via vt iubes explere. Nec me pecunie timor afficiet. Utinā non
me magꝭ mea q̄ tibi vtinā soli nota eēt: n̄ me magꝭ inq̄ solicitaret aut afficeret ege-
stas. Atq̄ tñ si me sūmi pōtificꝭ dicta ⁊ heri mei amor ⁊ grā nō fallūt: magna ex ꝑ-
te leuari puto. Et fortassis ipe de h̄ aliq̄d ex me senties ꝓusq̄ he lr̄e hic ad me ascē
dāt. Sz ad rē nr̄az venio. Credidi bñ ⁊ qđ amici ⁊ mei officij esset facere si te priꝰ
de ꝑcio libri admonerē: vt ⁊ ipse diligētiā meā i ꝑquirēdo libro agnosceres ⁊ ego
cōstātis aī tui liberalitatē cernerē. Siq̄dē istiꝰ mōi librū q̄ meꝰ fuisset habuissez: iā
dudū dono ad te mittere curassez. Proinde ne credideris voluisse me aut velle in
eo qđ mihi tecū sit negocio indēnitati mee ꝯsulere. Sz qđ ais si miori ꝑcio q̄ scri-
pser͂ lbri neq̄t libet id auri ꝯferre: minꝰ te q̄ voluissē liberalē ondis: nā v̄bis illis ad
moneor librū illū q̄nti mioris emā qđ argumētū ē aī paulo plꝰ ad nūmos q̄ opor
teat affecti: ego v̄o vt scias q̄ liberei i re tua ꝓ vsu nr̄e familiaritatꝭ agere possū: cu
rabo ꝓ viribꝰ ⁊ igenio meo vt libꝝ q̄ optimū habeas: ita tñ vt me nō in ꝓudētē
emptorē iudicare possis. Tolner nr̄ ita mihi notꝰ ē vt nota magis nulli domus sit
sua: ⁊ iā cū eo ea de re locutꝰ suz libro repto ⁊ empto ꝯsiliū capiemꝰ: ⁊ qđ meliꝰ vi-
suz fuerit vt desiderio tuo satisfiat sequemur. De petro noxetano nr̄o nisi me fal-
lat memoria: scripsi ad te aliquid posterioribꝰ q̄s nōdū accepas: quasq̄ nūc ꝑ ma
thiā cāpsorē accepisse debuisti: q̄ ad reuerēdū dn̄m meū legatū iā diu reuersus est
q̄ si nihil scripsi silē certe vt scribis monstri ē: nisi forte debilitas oculoꝝ meoꝝ id
effecerit. Noxetanꝰ nr̄ optime valet: indies ditior ⁊ tñ vir melior ⁊ magis amici-
tie cultor euadēs. Heri mortē quā certe humane ⁊ grauit̄ tulit fert sapientꝭ. So-
lus viuit vt idē corꝑe ⁊ aīo liber. Edes cōductas nō suꝑbas sed liberales hz: pue-
ros q̄z ⁊ equos quibus eū rome vti necesse est. Quid aūt officij gerat me rogas:
imo q̄d officioꝝ rogare oportuit Et scriptor aplicus est ⁊ abbreuiator: est lector
cōtradictarū: causas nōnūq̄ solicitat. Unū lucra ex his oībus capit. Est preterea i
amicos liberalis ⁊ ociosus ⁊ adeo officiosus: vt inde me ꝯscio plura iaz damna ⁊

ſicōmoda receperit:ꝗ tamen idē nihilipendit. In te vero me teſte eo pſeuerat aío
quo ſemꝑ fuit: fortunis tuiſq; honoꝛibꝰ tam letus q̄ dici a me nō pōt. Sepe de te
eſt inter nos amicus ſermo: ſepe te p̄utem ⁊ ꝯciliorꝝ nr̄orꝝ participē fieri optamꝰ
Sepe duꝫ a laboꝛibꝰ laxare iuuat animos quātū inter noſtras occupationes lꝫ
fiunt nobis ob tuā abſentiā quā cōtinuo recolimꝰ iocūda ſolacia. Nō ad te nihil
ſcripſerit tuis ep̄lis vt ſcribis ꝓuocatus: miroꝛ admodū ⁊ apud illā maximaꝫ de
hoc querelā ꝓponā: etſi forte in nr̄a taciturnitatis lege cōfidit. Deinde aduerti q̄
grauitas de generoſo aío: ſcripſiſti qualis fuit alexandri tui exitus. Itē que de ha
nibale quoq; breuit̄ ſcite tn̄ ad te dicta ſūt. Vale felicit̄ ⁊ tibi felicē ac coꝛnicis vi/
tā (qualē theofraſtus moꝛiēs ⁊ naturā accuſans optauit q̄ hoibus tam breuē de
diſſet) tribuat oipotēs deus. Poſt hec noxetanꝰ noſter cū apud fratrē petrū que
relā quā dixi ex me ꝓpoſitā audiſſet: multa hilaritate fuſus a riſu vix ſinē faciēs
ac verba tua iterū atq; iterū relegēs (oſtendi eñ illi tuas ad me lr̄as) excuſatum
apud me fecit ſcripturūq; oino ad te pollicitꝰ eſt: cōfeſſus palā binas dūtaxat ex
te lr̄as accepiſſe. Vegius tuis ꝓſperis rebꝰ exultās ſaluū te ex aío iubet. Idez fa/
cit ⁊ iacobꝰ caluus venerabilis vir centes ciuis ⁊ canonicꝰ ſenen̄. hō: quo natura
neq; meliorē genuit neq; ſuauioꝛē: in cuiꝰ pectus aíam credo ꝓfluxiſſe meaꝫ: ⁊ ita
vt ariſtophones poeta ait ex duobꝰ coꝛpibꝰ vnā factā eſſe int̄ nos aíam. Is inq̄
ſalutes tot tibi mittit (placet eñ mihi ſic apud te loq̄) quot ſūt auis in coꝛpe plu
me. Hec ad te ſcripſi: mō rebꝰ ſic exigētibꝰ: ⁊ vt tibi parerē q̄ iuſſiſti ne legē tacit̄/
nitatꝭ nr̄e ſeruarē: ⁊ quātū licuerit ſcribā ad te crebriꝰ eo tn̄ pacto vt lex ipa tacitur
nitatis firma maneat: q̄ eſt vt liceat nobis adinuicē nō ſcribere. Vale iterꝝ ⁊ me ſi
ne fine quod etiā atq; etiā rogo atq; obſecro cōmēdatū fac magnifico caſpari in
ciuſq; amoꝛe ⁊ gr̄a ꝑpetua ꝯſerua. Rome idibꝰ nouēbris. āno dn̄i. M. cccc.xliij.

Epiſtola. clxxiij.

Dubitat an vxoꝛē ducat cū ſit inops.

Petrus noxetanꝰ ſcriptoꝛ ap̄licus Enee ſiluio poete ⁊ amātiſſimo fratri. S.
p. d. Cognoui ex lr̄is quas eſtate decurſa ꝑ nicolaū caſtellanū ad me dedi/
ſti: ⁊ itē ex his quas noſter cāpiſius ex te nuꝑ recepit: admiratū te foꝛe q̄
tecū diu tacuerim idq; ꝓpterea factū putare videris quia vir magnꝰ ⁊ diues eua
ſerim: ſic eñ ſcribis: ego vero irrideri ſcriptꝭ hmōi mererer: niſi tuꝰ erga me ſingula/
ris amoꝛ mihi foꝛet exploꝛatiſſimꝰ. nā ꝓ tua in me beniuolētia ⁊ charitate maxi
ma q̄cq̄d ad me ſcribis in bonā recipio ꝑtē ſi tn̄ vt tibi ꝑſuaſuꝫ eſt vir magnꝰ ⁊ di
ues eſſem: non ſoluꝫ lr̄is ſed donis q̄ꝫ te ſꝑ viſitarē nec queq̄ ſpernerē: ⁊ ꝑſertim
quē plurimi facio atq; vt meipm colo amo ⁊ obſeruo: ſ; qꝛ ꝯditio mea tā tenuis ē
vt nec amicis nec mihi ꝓdeſſe valeā: taceo nec amicoꝝ aures obtūdere audeo nil
p̄ter vba offerre valēs dū vixit cardinalis ſcē crucis cuiꝰ mēoꝛia nūq̄ ex me dele/
bit̄: ſpes erat mihi n̄ medíocris: q̄ tota cū illo cecidit: ſcriptoꝛiā ſicut noſti: ⁊ itē of
ficiū ꝯdictaꝝ pecunijs emi: q̄rū ꝑs amicoꝝ fuit mutuo mihi ꝯceſſa: ⁊ eā cū iaꝫ re/
ſtituiſſeꝫ ⁊ ſperarē aliq̄d ex is officijs cūmulare: ecce infelix ⁊ inopinatꝰ cardinal
obitꝰ q̄ humi ꝓſtratꝰ ſuꝫ: oꝫ nāq; ꝓprijs ſūptibꝰ me viuere ⁊ ex ſudoꝛe manuū mea
rū ⁊ ꝑ deū imoꝛtalē enea mi ſuauiſſime hodierna lucra vix alimoniā p̄bēt. Noſti
fluctuatiōes curie. Si pacata foꝛet eccl̄ia ⁊ integrā dn̄s nr̄ hr̄et obediētiā: viuere
ex his officijs poſſeꝫ. Scribēs tn̄ ab oꝛtu ad ſolis occaſuꝫ tāq; copiſta. Incūbūt
p̄terea multa onera q̄ nō oēs noꝛūt. Pat̄ adhuc viuit grādeuꝰ ⁊ pauꝑ: q̄ a me nul
lo pacto ē deſerēdꝰ. Eſt ⁊ filia q̄ mihi floꝛētie nata ē ex puella: quā nūq; cognoſcē
potui cū eēt vgo: ⁊ optioꝝ moꝝ niſi ꝓmiſſiōe data m̄rimonij. Et lꝫ nec teſtis ad/
eſſet nec animꝰ occurreret: vrget me tn̄ ꝯſcia: ⁊ ꝑſertiꝫ cū iterꝝ gͥuida ſit ⁊ ꝓpe par/
tū inhumanū puto eā deſerere. Eſt eñ bene nata: honeſte nutrita: ⁊ oēs bonas ꝑ/
tes hr̄et ſi adeſſēt opes: ſ; pauꝑ eſt. Exiſtima nūc hūaniſſime frat̄ q̄bꝰ implicer cu/
ris. Eq̄dē valeo reſpirare. Que oia ad te ſcribere dimiſerā ne te doloꝛe afficereꝫ.
Vtcūq; eſt nō deſpero tn̄ nec deſperabo vnq̄: qꝛ iuuat deus in ſe ꝯfidētes. Ego te

ero saltē mei cā q̄ 7 aīo 7 corpe suz tu⁹: 7 ero duz viuā: parti vt nr̄e faueas quātuz potes. Poteris aūt si voles plurimū: nec te penitebit in posterū. Quo aīo erga te suz capisi⁹ nr̄ tibi scribit. Ego tui tūc obliuisci potero dū moriar: si sensus cū morte pereūt. Senis vidi nobilē 7 clarissimū patrē tuū optimū 7 tibi hūanitate 7 ceteris nature atq̄ aī dotib⁹ silēm: multaq̄ tū ipse tū ceteri necessarij q̄b⁹ abūdas obtulerūt q2 me tibi amicū sciebāt: fuissēq̄ is vsus si necessitas incūbuisset tu si vnq̄ has ptes repetas qd̄ dij faciāt: etiā si vir maxim⁹ sis casulā meā intrare dignaberis: 7 qd̄ fuerit appositū cōmedes siue vxorē ducā siue ipa careā. Interea si q̄d ad me scribis in mensa medicoꝝ exponi lr̄as iube 7 vale optime ex roma die. xviij. nouembris. Anno. M. ccccxliij.

Pollicet̄ suā diligētiā i reb⁹ apd̄ senatū venetū. **Episto. clxxiiij.**

Andreas donatus eques venet⁹ Enee siluio poete doctissimo. S. p. d. Nuperrime lr̄e tue mihi obsignate fuere quas libent̄ plegi: 7 eo libenti⁹ q̄ clarius salutē magnifici casparis cōcepi: que mihi ꝓpe domū clarissima ē: vidi p̄terea ex ipsis lr̄is q̄d de re pecuniaria quā cū hoc senatu agere h3 ad me scribis: q̄d hūc nūcij vr̄i huc ꝑfecti sapient̄ attulerint luculētius ꝑcepi: deus q̄dez mihi testis est: quē aiūz quā mentē quā diligentiā in oibus cōmodis ei⁹ sp̄ habueriz: habeā 7 habitur⁹ sim: cetera p̄termittēs modo satisfacere 7 inseruire possem sue magnificētie: cui ꝑ ei⁹ sūma in me beniuolētia quā magnifacio obnoxi⁹ sum: nec me vllus labor grauaret aut pōderis quātitas aut verboꝝ ꝓlatio que passim maxia est in repu. ex q̄bus qn̄q̄ aures aliene obtūdunt̄. Oia nā in me ꝯcurrūt ad rē ipaz bene 7 optie ꝯficiēdā: q2 nisi a me ita magnū fieri possit q̄ beniuolētie 7 dignitati sue gerere morē mihi fas eēt: s̄ sicut scit ei⁹ magnificētia q̄ nouit mores huius rei pu. cui⁹ volūtati maiores 7 miores succūbūt sū ciuis hui⁹ ciuitatꝭ 7 q̄q̄ 7 auctoritatis 7 dignitatꝭ locū aliquē teneā: tn̄ deest mihi ptās aliq̄d faciēdi sine auctoritate 7 mādato hui⁹ senat⁹ q̄ regimini oium p̄sidet: indulgeat g̃ magnificētia sua si ita sufficient̄ votis ei⁹ nō satisfit: cognoscit em̄ reꝝ cās q̄b⁹ res ipsa defert̄: qd̄ tn̄ differt̄ nō aufert̄: sp̄ aūt i ea re 7 ceteris me ꝓmptissimū hēbit: q̄ oēm opaz curā 7 studiū adhibere nūq̄ desistā: qd̄ reliquū q̄dē ē a nūcijs vr̄is sniaz: 7 opinionē meā clari⁹ viue vocis oraculo senties quā ei⁹ magnificētie referre poterj: cui me obnoxiū cōmēdatū facies. Vale felix ex venetijs die. xij. Januarij. Anno. M. ccccxliiij.

De politicis arestotelis 7 de vegio poeta 7 leonardi aretini morte. **Epistola. clxxv.**

Iohānes cāpisi⁹ enee siluio poete doctissimo ac serenissimi dn̄i reg̃ secretario. S. p. d. Erā aio nimis ꝑturbato cū mihi hodie māe ad scolas basilice p̄ncipis aploꝝ noxetan⁹ nr̄ lr̄as tuas restituerit: pn̄te conte nr̄o seneñ. vnico vite mee 7 angustiarū meaꝝ solacio atq̄ refugio. Illis lectis nō potui hilaris ꝑ id tpis non fieri: tuz q2 ex alijs tuis ex sancto vito ad vicesimūsextū decēbris ad me lr̄is dubius factus extiterā: ne mee 7 noxitani ad te lr̄e minime ꝑuenissent: tuz q2 ꝓpter scripta tua cū te mihi attulerūt quē semꝑ optime noui. nam 7 amicitiam tuā solidā esse ostendisti 7 libertatē loquēdi inter nos vt libet constitutā esse probe atq̄ egregie declarasti. Ex ipa quoq̄ verboꝝ tuoꝝ copia 7 facilitate 7 reꝝ pōdere quas nescio an dicā grauius an ornati⁹ an poti⁹ modo vtroq̄ attigisti. Exhibitus es mihi rhetor 7 poeta nobilissimus: dehinc quidē grauis doctissimusq̄ philosophus. Cum iterū atq̄ iteruz epistolam tuam relegissem: quinimo 7 vnuz dico qd̄ forte ridebis: ꝓhetā te certis in locis eplē tue de meipso affirmare possem q̄rū locoꝝ ꝓhetiā libent̄ aperirē: s̄ oia tā lr̄is mādare q2 coram explicare licebit. Habeo em̄ q̄ vt v̄bo tuo vtar mihi expuēda essent q̄ tn̄ apud noxetanū nō expuere nō potero: quo cū officiū 7 omnes horas dicere 7 licet 7 iuuat. Nosti eniz q2 sit in celebrando officio 7 libens 7 religiosus. Librū politicoꝝ vt al's ad te scripsi senis inueneram: sed rome nondum inuenire venalem potui: 7 sic nō illi inueniēdo

exactissima diligētia intēdere qd̄ mihi credas velꝫ. Nō est certe rome illa libroꝝ venaliū copia q̄ florētie gentiliū ꝑsertiꝫ ⁊ hoꝝ maxime quoꝝ est noua aretini tra ductio. Tu tñ certe habe me voti tui implendi grano quietuꝝ: nisi faxim vt librū hūc q̄primū licuerit habeas. Et qꝛ difficillimū expior inuenire vēditorē: nec etiā facile est habere qui illum mihi nisi ad breue cōmodet statui scriptorē inuenire q̄ librū ipsum veloci manu bona tñ lr̄a trāscribat. Et trāscriptū mediolanū mittaꝫ ad sigheriū vel anthoniū vt iubes: aut ꝑ aliā viā illū ad te deferri curabo: quēad-modū Johāni tolner meliꝰ videbit. Habeo gr̄as humanitati tue q̄ magna leti-cia intellexisti vt scribis ꝯcepisse me spem fortune melioris: Veꝝ nimis poeta in postremo sermone fuisti: ꝑsertim cū dixisti te mihi minus sperare. De noxetano nr̄o sic est vt scripsi: nō muto sniam: q̄ꝫq̄ꝫ nō illis ē fortunis aut honoribꝰ quibꝰ eū dignū censeo. Tu recte potissime locū illū de ip̄o facetissimeqꝫ attigisti. Verū vt verius de hoīe amicissimo nr̄o accipias: ego etsi dixerim me non mutare volo tñ moderari sniam: nā nō est res sua tāampla quātū forte ip̄e supioribus ad te lr̄is scripsi: vel tu ex eisdem accepisti: etsi vt affirmaui pueros ⁊ equos pascit: nā neqꝫ sunt hoc tp̄e in curia hmōi lucra: sed abūdantia vt aiūt cordis locutꝰ sum. Caluū nr̄m tui noīe resalutaui vt iussisti. Fuit illi resalutatio iocūdissima ⁊ gr̄as hꝫ ingē tes ⁊ tuū se eē ꝓfessus ē. Contes nr̄ q̄ꝫ iocūde lr̄as tuas totas legerit: ⁊ de te q̄ꝫ aui de audiuerit: quātoqꝫ in sermone de te fuerimꝰ nō est vt vltra tibi aperiā qn̄ q̄dē iā tibi ꝑ me cognitū extat vnā esse illius ⁊ meā more aristophanis aīam veꝝ nr̄i fortuna si ad eū spectes aut admodū tenuis est aut nulla: si ad tp̄a nr̄a q̄bꝰ vere vt scribis dicere possumꝰ: exurit intactā paridi ni vēdat agamenē. Eā vel magnā dices vel minimā. Nā ꝑter id q̄ sacras sūmi pōtificis edes ⁊ quadrā colit data-riꝰ est: qd̄ minus tñ haud est illi lucrosuꝫ volēti se: qd̄ ꝯstanter facit bonū viꝝ con seruare. Que res facit vt ex eo officio neqꝫ ditior neqꝫ diues fiat: emolimēti tñ ali q̄d hꝫ q̄ abbreuiator est: ⁊ nouissime sancti petri in vrbe canonicus factꝰ extitit. Hec vt dixi ad hominē parua sūt. Veꝝ tñ vt maiora sint q̄ꝫ que ipse post tot ⁊ tā tos tāqꝫ varios tot annoꝝ labores mereri potuerim q̄ nihil certe ꝑter dedecus ⁊ reꝝ oīum quibꝰ reliquā vitā tueri possim tenuitatē ne dicā indigentiam possideo Quo nemo certe ē philosophior si mō phi est honoꝝ externoꝝ oīno nihil habere Ex his ⁊ ex ꝑncipio ep̄le vbi me fuisse aio nimis ꝑturbato affirmaui: scio negaue ris me phm ⁊ recte. Nā etsi sapiētū amator siꝫ ⁊ mihi placeat ip̄a sapiētia: ⁊ phi losophorum studia me aliquando delectarint ac delectarent si mihi adessent fa-cultates: tantū tñ abest vt me phm cēseri ab vllo abs te etiam velꝫ vt nihil a me magꝭ sit alienū. Neqꝫ illā stoycoꝝ aut ꝑipateticoꝝ sapiaꝫ attigisse me vlla ex ꝑte expior: vt vel nulla qd̄ stoicoꝝ ē: vel moderata qd̄ ꝑipateticoꝝ aī ꝑturbatio men tē attingat. Suꝫ eñ de nūero mortaliū: q̄ꝝ vt q̄dā poeta apud ciceronē inq̄t. Ne mo ē quē nō attigat egestas morbusqꝫ: de rebꝰ legati ⁊ exercitꝰ pānonū i thurcos iocūdissime legi. Tā etsi illa vob iādiu vetera sūt: q̄ de euersione sophie ciuitatis in cineres: noua certa accepimꝰ: apud q̄s ⁊ fama ē sed nō dū certa captam esse an drinopolim primā citra mare magni thurci sedē: captā q̄ꝫ ⁊ eiꝰ filiū: ac ip̄os thur cos adeo in fugā esse ꝯuersos vt finē nondū faciēt fugiēdi. De quibꝰ rebꝰ iā apud vos nūc fortassis idē rumor vt ita dicā volitat. Noxitanꝰ ad te scribit. Vale ro-me die septima Februarij. Anno. M.ccccxliiij. hec iā diu scripta ⁊ ad te ferenda fuerūt. Veꝝ cōperi ex Johāne tolner nūciū iā reuertisse. Vn̄ effectū est vt postea vsqꝫ in hāc diē tabellariū nō habuerim cui has cōmittere potuerim. Interea do tp̄is cū libꝝ politicoꝝ venalē nullomō reperirē: tametsi multoꝝ ⁊ maxie librario rū aures obtuderim. Vix inuenire licuit q̄ librum mihi cōmodatū faceret nisi ad valde paucos dies: decreui vt librū ipsum politicoꝝ potiꝰ habeas q̄lēcūqꝫ ipsum habere possuꝫ ⁊ id q̄ꝫcito: q̄ꝫ nimiū differēdo expectationē tuā vehementē ⁊ ho-nestissimā offendere. Itaqꝫ a cardinali de colūna exemplar habui ⁊ scriptorē sat eruditū inueni q̄ celerit vt fidē dedit hoc opꝰ absoluet: absolutū curabo adiutorio

tolner q̄ nūcios patrie nouit ⁊ mores vt ꝙ̄ primū illud habeas. Erit aūt liber hic
i papiro ꝓpterea ꝙ scriptorē nōdū hr̄e potui q̄ in ꝑgameno ip̄m scriberet ea lr̄a ⁊
eo tp̄e q̊ coueniret ⁊ oporteret. Nā vt dixi nō possuz diu exemplar tenere. Scri
ptū ḡ mittā ⁊ deinde si malueris aliū pulcriorē hr̄e ꝙ̄ munus meū exiguū tenet fa
ciā vt iusseris. Sȝ reuera nihil mētior dū tibi q̄s dixi in hac re difficultates p̄dico
Ut aūt nō ignores q̄bus in finibꝰ me mea teneāt facta: fui hactenꝰ nauigās inter
spem ⁊ metū fortune melioris. Ueꝝ nūc q̄driduo spes redire cepit: ⁊ q̄dē paulo
maior ꝙ̄ adhuc apud me fuerit. Nā cū ꝓ me fortuna rogaret audiui āmotas eē
feras ⁊ talia sūt respōsa vt credi possit me posse certiꝰ ꝙ antea sperare. Sȝ vale.
nā duȝ tecū libent̄ loquor inepte ineptiꝰ ineptissime tibi hoi aptissimo scribo. Ue
rū dabis familiaritati nr̄e ⁊ mee de te fidētie veniā. Rome secūdꝰ marcij scriptor
iaȝ dimidiū libꝝ politicoꝝ scripsit. Cū absolutꝰ fuerit tolner nr̄ vir certe bonꝰ cu-
rā habebit illū ad te ꝑ nunciū fidū trāsmittēdi. Uale. Datuȝ vt̄s. Clausis iā lr̄is
meis ⁊ illis iam nr̄o tolner destinatis q̄ illas ad te deferri curaret: reddite fuerūt
mihi lr̄e tue date in labaco vindelico vt scribis oppido. xviij. februarij. Qd̄ de li-
bris politicoꝝ arestotilis scire optas ex lr̄is meis p̄ntibꝰ intelliges. Ex hac cedu-
la mortē leonardi accipies aretini ⁊ in eiꝰ officij locū suffectū eē pogiū apud illam
florētinoꝝ democraciā. Placuit mihi ⁊ bn̄ a te factū ē: ꝙ de receptis bullis ecclie
frisingeñ. ⁊ de futuro optio imꝑialis cācellarij aīo cū id rediēs resciuerit aliq̄d gra-
uiter certe scripsisti: laudata etiā sūmi pōtificꝭ ⁊ sacri senatꝰ liberalitate. Fui itaqȝ
in ea apud dn̄m meū. Is te vehement̄ de multꝭ laudauit ⁊ cupe se dixit re ip̄a ostē
dere ꝙ̄ sit plurimū virtuti tue affectꝰ: ⁊ ꝙ grato erat aīo ꝙ illum ꝯstanter amas.
Quare si q̄cq̄d ex eo cupis fac vt sciat: iuenies te apud eū nō ꝑuū neqȝ postremū
locū tenere. Et q̄m iubes cauebo sūmope ꝓ viribꝰ ne legē nr̄e taciturnitatꝭ obser-
uē: ꝑsertiȝ cū sciā te multū hāc abiecisse cur a me seruari nō debeat. Uale. Datuȝ
rome feria tercia pꝰ diē palmaꝝ q̄ die lr̄as tuas accepi. Ex cōte nr̄o īfinitas ⁊ gra
tias ⁊ salutes habe. Apud vegiū nōdū fui. Ad noxetanum nr̄m nūc ꝑgo vt ab eo
lr̄as ad te capiā si paratas habuerit: q̄s cū his meis ad te mittā. Uale iteꝝ. Non
pōt nō ꝓdesse mihi cū ad me scripseris vt in lr̄is tuis aliq̄d adijcias vboꝝ quibꝰ
veluti calcaribꝰ q̄busdā herus meꝰ ad mihi bn̄faciēdū vrgeri a te velle videat̄: ⁊ si
optimo sit erga me aīo. Uale vt̄s.

Fedꝰ int̄ venetos ⁊ ducē mediolani factū eē. **Epistola. clxxvj.**

Acobus de arzimboldus doctor. Enee siluio poete singularíqȝ amico. S.
p. d. Gratissimū fuit nuper ex tuis intellexisse lr̄is te esse sospitem: ⁊ eo di-
gnitatis gradu ꝓuectū esse quo serenissimus dn̄s noster romanoꝝ rex di
gnū te officio secretarij iudicauit. Et recte quidem vt cetera oīa ꝓ sūma sua pru-
dentia siue fidem siue doctrinā siue multarū ⁊ maximaꝝ reꝝ experientiā fuerit cō
templatus. Ego certe ita hoc augmento tue dignitatis gaudeo: acsi eodē mecuȝ
parente genitus esses: quādo quidē ex ipso presertim tp̄e vna viuentes familiari
tatē ⁊ beniuolentiā solutina consuetudine ⁊ honestis autoribus hausimꝰ. Te sp
germani fratris loco dilexi. Potes igit̄ sūma cōfidētia oi oꝑa mea vbicūqȝ sensu
rā illā cognoueris ad augmētū aut ꝯseruationē rei vel honoris tui non minꝰ vti
ꝙ fratre ⁊ optimo amico faceres. Ego qd̄ de p̄positura mihi addidisti onus libēs
⁊ amplector ⁊ ad exitū vsqȝ ꝑducā vires aut ingeniū m̄o non defuerint. Interim
curabo ea sarcina q̄ reliq̄as quasdā mee legationis hȝ me explicare. Dehinc q̄c-
q̄d fieri poterit q̄due facto fuerit: opus te meis reddā certiorē lr̄is. Uale ⁊ vbi ali
quid ocij fuerit si res digne occurrerint q̄s dietim cumulatiores euēturas ꝯfido
facme participē. Ego quid scribā nunc nihil aliud dignū habeo ꝙ̄ esse deo iuuāte
int̄ illustrissimū dn̄m meū ⁊ ducē illustrē ligā factā: nō recōciliationis m̄o oīum p̄
teritarū iniuriarū rubiginē extergētē: sed societatē amicitiā: ⁊ qd̄ ipse ego despera
bā talē aīoꝝ vnitatē vt vniꝰ incōmoda ab alteriꝰ dānis secerni n̄ p̄nt. Uale ex me
diolano die. xiij. octobris. Anno. M. ccccxliij.

Epistola.clxxvij.

Epistola iocosa.

Ohānes pegallus scriptor aplicꝰ petro gemigero. S.p.d. Philorciū quā
hic amasti tumidū vētrē gerit: siue is ventꝰ ē siue cibꝰ nimiꝰ Johes nurē-
bergeñ. secretariꝰ vtrē putauit illiꝰ vētrē vino plenū: ascēditqꝫ sup calcauit
ꝯpssit oīqꝫ studio nixꝰ ē vt vinū deprimeret: ꝫ nihil ꝑter ventū exiuit. O si lacrimas
cerneres ⁊ plāctꝰ audires qbꝰ misera pꝰ tuū abitū se macerauit. Certe nisi Johes
opē tulisset: aīaꝫ exalasset misella: qꝛ nesciūt mulircule vt viri flāmas amoris fer
re. Sꝫ abijt nūc qꝫ iohes: nescio qd actura sit infelix: mihi si eēt theutonicꝰ sermo
adire feiaꝫ: solarer ⁊ blādis vbis recrearē. Sꝫ nihil mihi cū viris alemanis preter
tactū est. Ipse insipidꝰ est nisi ⁊ verba sint. Subdelegabo igiť michaelē nostrū q
⁊ verbis vlixes ⁊ factis achilles. Tu vale ⁊ mei memoriā gesta. Ex basilea. An-
no dñi. M.ccccxliiij.

Episto.clxxviij.

Petit ꝯfirmari ꝑuilegia heremi camalduleñ.

Mbrosiꝰ camalduleñ. serenissimo ac sacratissimo impatori sigismūdo sp
augusto: felicitatē ⁊ subiectionē. Qꝛ ferraria tā repēte discessi: ne qso negli
gētie ascribat aut ꝯtēptui maiestas tua. Fuit ei rōnabilis ꝑfecto cā q me
vrgeret ad exitū: satisqꝫ fecisse ⁊ officio ⁊ affectui meo visus suꝫ: q ⁊ augustā faciē
tuā vidē ⁊ mitti illo tuo ac suauissimo eloqo frui meruissēꝫ. Accedebat ꝙ singlari
amoris tui vadē acceperā: cū ꝑuilegiū auguste mēorie karoli pris tui sūptū ex ma
nibꝰ meis qtātꝰ ille vir camalduleñ. heremū ⁊ ordinē sub ꝓtectiōis sue cura susce
pat imitatꝰ maioresqꝫ suos ꝯfirmare: atqꝫ inouare te velle tua spōte benignissime
pollicitꝰ eras: cū vicissiꝫ dulce amoris nr̄i pignꝰ crisostomi vitā a me ꝯuersam ex
greco benigna suauitate suscepisses: nihil dedignatꝰ exiguū munꝰ qꝺ ꝑ dignitate
materie maximū existimares. His gͥ rōnibꝰ auguste cesar inductꝰ: cūctatꝰ nō suꝫ
necessitate ipellēte maturare ad reditū. Lr̄as tn̄ dare ad clemētiā tuā ꝯsiliuꝫ fuit
qbꝰ ⁊ officiosissimū i te aīum meū tueqꝫ maiestati deditū ⁊ penitꝰ obnoxiū declara
reꝫ: ⁊ postularē supplex vt inouationē illā paťni ꝑuilegij quā tāta libalitate ꝓmi-
seras accelerari: gͥtisqꝫ expedire iuberes: neqꝫ ei vt corā excusaui argētū aut auꝝ mi
ē emulo aplice pauptatꝭ q lr̄as illas tā gratꝭ idultas queā redimere si ꝑcio taxeť ea
gr̄a. Abs te igiť ꝑ serenitatē tuā dulcēqꝫ clemētiā peto cesar inuicte: vt id qꝺcūqꝫ
ē muneris impij tui famulo digneꝛ elargiri: q fit ⁊ pietas notior ⁊ vberior. Decet
eñ regiā maiestatē dono singularis libertatꝭ excellere id te institutuꝫ ꝑter ceteros
maiores tuos imitari solitū: atqꝫ āplexari magna ꝯstātia ꝑgere: qꝛ mihi ꝑsuasuꝫ
est ne agā pluribꝰ vt qꝺ cupio impetrē ne diffusus videar eximie pietati tue. Se-
renissimū dñm meū trāqlla romani impij pace fructē ⁊ barbarice feritatis domi-
torē xp̄s dñs nr̄ oīpotens seruare diutissime digneť incolumē: ⁊ euo donare felici
⁊ ex corde petimꝰ ⁊ oramꝰ. Bononie. xiij. septēbris.

Episto.clxxix.

Littere ꝓmotoriales ⁊ cōmēdaticie.

Enzeslaꝰ bohemꝰ. S.p.d. canonicis wratislauieñ. ecclie. Nihil dubij apud
nos arbitror qn iohes ploso vir bonꝰ ⁊ frugi plenū ius ⁊ certū hēat i alta-
ri qꝺ sibi resignaui. Sūt tn̄ qdē adeo sitibūdi bn̄ficioꝝ: adeo ābitiosi atqꝫ
nepharij: vt nihil pacificū velit dimittere: ꝫ nūc hos nūc illos molestēt qrū cona
tibꝰ tāto diligētiꝰ ē resistēdū: quāto iiurias fieri ab eis noscimꝰ iniqores. Ideꝫ agē
vos sentio circa ecclie vr̄e bn̄ficiatos qs aduersus molestatores ꝯsueuistis: sp tue
ri. Si tn̄ aliqd ꝑces mee apꝺ vos valēt oro ꝑcor obsecro: vt iohis iuribꝰ faueatis:
eūqꝫ defendatꝭ ne opprimi iniuste qat: q i re ⁊ ipm ⁊ me ꝯsolabimini ⁊ in imensum
obligabitꝭ. Nā etsi teneor vobis ꝑ vr̄is i me qꝫ plurimis bn̄ficijs: placitū tn̄ ē vt et
iohis cā vob obnoxiꝰ maneā: quē veluti patrē optimū diligo amoqꝫ: ⁊ cuiꝰ intui-
tu qcūqꝫ possem facere. Nec plura circa hoc. Noua q hic sūt libent vobis cōico.
Hic ē vir legatꝰ sacri basilieñ. ꝯcilij alexander dux mazonie i cardinalē ꝑ felicem
creatꝰ. Intra nō multos dies vēturꝰ ē aliꝰ ex pte eugenij cardinalꝭ sci angeli. Debꝫ
eñ in festo ascēsiōis dñice de pace regni hūgarie trāsigi. Eugeniꝰ senis ē recessit qꝫ

ex florẽtia cũ magna venetorũ ꝛ florẽtinorũ indignatione: intãtũ vt p̃latos ab ei⁹ curia reuocarint. Bohemi hic sũt vt scitis: q̃d egerit ab eis postmodũ redeũtib⁹ ꝑnoscetis. Rex nr̃ ad vnionẽ eccl̃ie reintegrãdã parat⁹ est: totis conatib⁹ laborare. Ualete optie me vt seruitorẽ vr̃m cõmẽdatũ suscipiẽtes ex wiẽna.

Epistola. clxxx.

Dolet de amici absentia.

Gaspar nouarieñ. S. p. d. Enee siluio ꝓceptori suo. Nihil lr̃is meis p̃terq̃ singularẽ q̃ndã dilectionẽ quã in te hẽo significare studeo. Intellexi tñ ꝑfecto vt opinor iã dudũ me tibi illã hr̃e: tãetsi nullo effectu indicauerĩ. Sz q̃d rẽs mea atq̃ ꝯditio vsq̃ i hãc diẽ effici passa fuit: vt effectu ipo volũtatẽ meã patefacerẽ. Solũ hoc mihi de te ꝑmissũ fuit: vt ad te nũq̃ venirẽ q̃n doctior abierẽ. Idcirco te sũmope accedere sepi⁹ conabar ꝛ id mihi op ꝑciũ fuit: tuo q̃z fruor ꝯsilio vsq̃ oblectat⁹ sum: ꝛ me vt ita dixerim te ingr̃o ꝯsificatorẽ putẽ. Nec q̃dez recessuz tuũ videre mihi facile fuit q̃ ꝛ ꝯsilio ꝛ re ipa ꝓderas. Nẽpe vt pñs menti mee suauiũ eras: ita absens tristicia fact⁹ es. Atq̃ vt comici nr̃i ꝟbis vtar. Haud verũ est qđ vulgo dici solet. ꝓcz adimere egritudinẽ hoi. Nã mihi q̃tidie nõ de filio vt ipe ait: ſ̃ de te ingr̃o acꝑte integrascit dolor. Unũ tñ est qđ mẽtẽ meã letat̃: tui videlz stat⁹ augmẽtũ: qđ icõmodo meo inẽdũ cꝫparo ꝛ in ipo mee mẽtis archano tibi stationẽ facio. Mecũ talit̃ mãducas ꝛ bibis. Et q̃m de tuis ꝟsib⁹ quos indies suauiores facis: null⁹ ad me venit: expedit me q̃nq̃ q̃s fecerꝭ fingere: ꝛ inde tãq̃ tu ipse eos feceris gaudere. Nouissime aũt vnã ꝛ illã voco eglogã feci: in q̃ martinũ gallũ felicianũ ꝯsecretariũ tuũ tecũ altercãtẽ merito q̃dẽ introduxi. Illũ q̃dẽ post te in mgr̃m meũ assũpserã: illoq̃ pauculos dies potit⁹ sum q̃ cõfestiz cũ felice nr̃o ab hac vrbe decessit. Stephanũ deinde auũculũ meũ altercationis nr̃e iudicẽ statui. Et id duas ob cãs factũ est. Prima eq̃dẽ vt nec ipe arbitraret̃ mẽoriã ei⁹ apud me ꝓrsus ꝑisse siue vilẽ effectã esse. Alterã ꝟo vt illos versiculos non tãq̃ a me sed a discipulo tuo editos esse corrigeret ꝑusq̃ in alienas partes diuulgarent̃. Habes nũc oẽm vsq̃ a principio causam quare hec cõdita sit i hũc modũ. Uale ꝛ opto ꝛ me ama vt soles: atq̃ age vt non diu rñsum expectẽ. Si q̃d tibi qđ rei mee euenire iudices euenerit: mei memineris queso. Cupio quidẽ tecum esse. Iterum vale ex Basilea.

Epistola. clxxxi.

Grates refert de ꝓmotiõe ꝛ reddit certiorem de munere ꝛ lr̃is nõ p̃ntatis.

Bartholome⁹ eps cornetan⁹. S. p. d. Enee siluio ꝓthonotario. Iocũdissimis lr̃is tuis vir clarissime q̃b⁹ generosi militis ac tua opa me assumptuz eẽ ad ꝯciliariatũ cesaris nũciabas: a duob⁹ mensib⁹ rñderã ꝑ alias superiores meas lr̃as quas si habueris letor. Cognosces eñ quantã ex eo mihi iocũditatem attuleris: videbis ꝛ gr̃as quas huiusce rei nobis cooꝑatorib⁹ offerebã ob hoc insigne mun⁹ qđ nosti: q̃to ego cũ studio flagitarim duz vna essemus in germania apud regẽ. Post hoc nullis alteris tuis lr̃is q̃cq̃ de te cõcepi: nisi queadmodum enũciat ꝑegallus noster te valere ꝛ apud eũ cesarẽ indies pluris existimari ꝛ ad vtrãq̃ cãcellariã in ꝓthonotariũ iussu regio assũptũ. Quo g̃tulor cupioq̃ vt indies feliciores successus de te sentiã. Unde ne hoc meũ desideriũ frustra sit: stude ꝑcor: sꝑ vt cesareis reb⁹ intẽtus sis ac illi cõtinuo morẽ geras. Qđ si effeceris crede mihi meli⁹ secũdaberis ꝛ eos oẽs q̃s tibi amicos habes letos ꝛ ꝑiocũdos efficies. Verũ vt ad rẽ meã regrediar: vereor ne lr̃as suꝑ ꝯciliariatu q̃s ex lr̃is iacobi ad me nuꝑrie obsignatꝭ intelligo: fuisse traditas wilhelmo de ꝯstãtia: vt illas aut ad me mitteret aut daret: ob ipsius amiserim fortasse portitoris inuidiã: cũ nunq̃ eas ad me miserit: ꝛ qđ me magis excruciat nec mittet ex causis q̃s tu tecũ ipe cõiectaberis. Naz ipe apud ꝯstãtien. epm ꝛ nos abnegauit. Intelligis iã q̃d i ea re actũ sit: ꝛ nisi tu iterũ iuuerꝭ ꝑuabor munẽ ſ̃ ingẽti. Quare veli sicq̃ oro te: vt eas lr̃as vna cũ iacobo cui scribo renouari cures: qđ facile impetrabis. Et cũ donũ ad

me mittes secretiori mō ad man⁹ hoīs boni assignari mādabis: nec vsqꝫ h ingēs
obsequiū oblr̄abūt tpa nec etates. Nulla ex regioib⁹ italicis altera noua apd̄ nos
sūt ꝗ ad te scribā: nisi venetos ⁊ florētinos pare maritias ⁊ terrestres copias qꝫ
īgētes. Rursus apd̄ pōtificē maximū due practice sūt serenissimi regl aragonū ꝓ
ꝗ ad mēsez h fuit reuerēdissim⁹ nicen⁹ ac illustris comiꝗ frācisci nūci⁹: a ꝗ missus
ē thomas reatin⁹ quē noscis ⁊ eū vidisti apud cesarē: q̄s t̄ctat⁹ ⁊ practicas pōtifex
nr̄ ex aio ⁊ corde ꝯplectit̄: vt ex vtrauis hāꝝ qꝫ bn̄ sperē ⁊ quēadmodū res ip̄a suc
cedit etiā p⁹ intelliges. Rei iacobi nō sec⁹ qꝫ mee intētus suz ⁊ ei scribo vbere. A ꝗ
scire valebis oia: aspicies qꝫ ex bullis desup ꝯfectis. Scito tn̄ pegallū nr̄m ꝓ minu
ta ⁊ grossa prie lr̄e dedisse pecūias. Sepi⁹ ac sepi⁹ me cōmēdatū facias cesari: ⁊ ite
rato gr̄as ꝓ ꝯsiliariatu sue maiestati reddes noie meo cui ero obseruātissim⁹ ⁊ ge
nerosissimi nois sui p̄dicator indefessus. Jtidē ⁊ facies apd̄ reuerēdū p̄rez meum
chimen̄. Et tu vale ac amorē nr̄m ⁊ amicitiā obſua corde. Vale iteꝝ ex clausano.

Epistola. clxxxij.

Gratulat̄ de scripto sermone etru-
sco: ⁊ pollicet̄ ꝓmouere ipsum.

Ulian⁹ cardinalis sancti angeli apl̄ice sedis legatus doctissimo viro dn̄o
Enee siluio de senis amico charissimo serenissimi dn̄i regis romanoꝝ secre
tario. S. p. d. Optime enea nō min⁹ iuuit me videre ep̄lam tuā etrusco ser
mone cōscriptā qꝫ si latina fuisset. Et cū rara sepe delectēt qꝛ diu hmōi lr̄as nō vi
di delectatus suz in eis nō paꝝ. Multūqꝫ diligent̄ cōmissa mihi facis negocia ma
gnifici cācellarij. Recte agis ⁊ debito tuo facis satis. Dignus eīm est ꝓ meritꝭ suis
vt ⁊ tu ⁊ oēs alij res eius cordi habeatis ⁊ eas totis ꝓmoueatis virib⁹. Quātuz
aūt ad p̄sonā meā attinet id mime necesse erat. Cū eīm eū vt fratrē diligā: negocia
sua mea eē existimo: ⁊ mea sponte sine hortatu cuiuspiā illa curare merito debeo.
Qd̄ si hui⁹ regni negocia i meliori essent statu: ⁊ maior eēt obediētia erga illos ꝗ-
bus seruit̄: pl⁹ ip̄i cācellario facere possez. Et qꝛ sibi sup his plene scribo ⁊ tibi in-
notescūt oia: nō op⁹ est ea repetā. Certū eīm facito ꝙ nihil est tāgrāde qd̄ ꝓ ipso ⁊
ei⁹ honore nō facerē: nō sec⁹ qꝫ si me⁹ german⁹ eēt. Vale fidelit̄. Datū bude.

Epistola. clxxxiij.

Nouitates ⁊ iocos scribit.

Aspar schlick cācellari⁹ imꝑialis. S. p. d. Dn̄o iuliano cardinali sc̄i ange-
li apl̄ice sedis legato. Scripsit mihi crebro tua dignitas ⁊ in oib⁹ ꝗdē lr̄is
hūanis nūc seria nūc iocos interserendo q̄b⁹ ita oblector vt sepe fastidiūs
curie stomachat⁹ eaꝝ lectione recreer ⁊ illaꝝ p̄sertiz ꝗ penultime apud me sūt qui
bus nūc paucis respōdebo. Primūqꝫ res g̃ues attingā: p⁹ si videbit̄ satisfaciā sa-
lib⁹. Tria sūt ꝗ pōdus hn̄t mai⁹: Primū ē ꝙ in factis meis actū scribis: tū de do-
natiōe scole reuocata: tū de ꝟbis pācratio factis. Pro q̄b⁹ reb⁹ gr̄as agerē tibi ex
cuius hec officina ꝓdisse non ambigo nisi ius beniuolētie violare videar ꝗ gr̄as
non ꝟbis sed factis rependi vult. Scio p̄terea tuā dignitatē altiorem expectare
mercedē qꝫ ego possum referre. Nam cū rem dei agas in eo quoqꝫ spez tuā iactaz
esse q̄s dubitet. Hoc sapientes faciunt quoꝝ extra numerū nemo te ponit. Agno
sco ego quia prudenter cogitas facisqꝫ spem in dn̄o reponēdo. Jlle nāqꝫ abunde
retribuit nec vllū frustrat̄ premio virtutis. Non tn̄ idcirco imemorē me esse de-
cet erga tuā paternitatē cuius affectū magis pendo qꝫ rem. Secūdū est qd̄ litte-
re tue deposcunt vt apud regiā maiestatē supplex lr̄as impetrē apud capitaneum
Jaurinen̄. ne molestiā comiti palatino in suis possessionib⁹ inferat. Ipsūqꝫ fuisse
⁊ esse amicū meū significas. Et primo loco apud serenissimū polonie regē haberi
Multūqꝫ expedire putas ad pacē hungaricā ꝓtractādaz sibi cōplaceri: cū nauis
hec clauū regat ⁊ quo velit ratē impellat. Consona his verba maiestati regie scri
bis. Ego tibi fateor postqꝫ noui palatinū (que res iam est vetusta me semꝑ eius
virtute fuisse affectū illūqꝫ fratris loco ⁊ amasse ⁊ cōplexū fuisse. Nec ab hoc aio
suz alien⁹: imemor ⁊ suoꝝ erga me meritoꝝ nec meoꝝ erga ip̄m oblit⁹. Jtaqꝫ pro-

nus sum desiderijs eiꝰ q̄ad possuȝ parere. Ac eā ob cām regiā maiestatē sup re sua
nō cōibus vbis ſ q̄bꝰ ꝓmouerī res amici solet, suȝ allocutꝰ. Nec maiestatē ipam
abhorrentē iuem ſ auidā: tuȝ palatini cōmodis subuenire tuȝ p̄cibus tuis annue
re. Hocq̄ȝ accersitis mox iaurinēsibꝰ q̄busdā q̄ forte aderāt: scrutiniū sup negocio
illo habuit repitq̄ȝ nō posse se de rebꝰ q̄s poscis ad pn̄s intromittere. Possessiōes
nāq̄ȝ palatini antea sibi sublate fuerāt q̄ȝ regia maiestas pupilli noīe de regno se i-
tromitteret: q̄ tpe ꝓmisit hūgaris ꝛ theutonicis ad suā obediētiā veniētibꝰ tueri
eos i possessiōibus vniuersis q̄s tūc tenerēt. Nec aliq̄d innouare velle qꝺ vel eis
vel pupilli iuribꝰ p̄iudiciū afferret. Nō posset igit̄ rex ꝓmissis suis ꝯtrarius ēē. Ver-
bū eīn regiū q̄i oraculū hr̄: firmūq̄ȝ sp̄ ꝛ cōstās dȝ ēē. Naȝ cām hȝ palatinꝰ aduer-
sus regē q̄rele de gestis añ regimē suuȝ. Sȝ dȝ potius tolerare donec illa cōuen-
tio fiat inter reges quā tua paternitas excogitauit. Tūc eīn aderit ip̄e: aderunt alij
ꝛ ad ꝯcordiā nouabit̄ op̄a. Et si pax regni ꝯcludi poterit nō deerunt mōi q̄bꝰ ipse
palatinꝰ reddat̄ ꝯtentus. Interim maiestas regia nihil innouare: ſ cū fratre suo
rege polonie bonā tenere amicitiā deposita est nisi fuerit (vt sepiꝰ dictū est) ꝓuo
cata. Qȝ si rē meā cū hac parificare velles equūq̄ȝ diceres: itidē mihi fieri r̄ndere
nō esse parē cām eius q̄ bellis int̄fuit vt alterā p̄tē secutꝰ alterā impugnauit: cū il
lo q̄ ciuili bello fragrāti se subduxit: nec vidē voluit igneȝ q̄ regnū incenderet̄ stu
dio pacis sp̄ itentus. Tercio loco tuaꝝ lr̄aꝝ poscebas comitatū palatinū alber
to de bonacossis ferrariēsi ex regio ꝯcedi munere. Sūme p̄ces tuo noīe serenitati
regie facte sūt. Sȝ nihil ē qꝺ ab ea difficiliꝰ impetret̄. Nemo adhuc dignitatē istā
obtinuit nisi viri magne nobilitatis regiq̄ȝ visi ꝛ hi nōdū q̄tuor fuere. Vult in hac
re ꝓfusam (vt opinor) Sigismūdi cesaris ꝯcessionē restricta ꝛ p̄ca donatiōe cō-
pēsare. Nec sane indigne. Nā (si veꝝ fateri volumꝰ) nimis passim hec honesta ꝛ
ampla dignitas repit̄ ꝯcessa. Nō tn̄ ꝓpterea desperandū amico tuo dixeriȝ. Naȝ
si ꝯtigerit te rursus esse apud hūc p̄ncipē nō negabit̄ (vt estimo) tibi qꝺ lr̄is tuis
nō est cōcessuȝ. Idcirco rē hanc i aliud tp̄us differas: q̄r nō est qꝺ ep̄lis tuis vale-
at impetrari aut p̄ domesticos obtineri. Iamq̄ȝ de serijs sat quoꝝ scopulis intro
misset planū pelagus ingredimur facetiaꝝ. Iocat̄ mecū tua paternitas. Audio
libent̄ iocos: idq̄ȝ nō improbari a p̄his didici: q̄ medios int̄ rusticitatē ꝛ scurrilita
tem iocos posuere ac damnat̄ extremis media ꝓbant. Iocemur igit̄ audact̄. Ex-
ercitus inq̄t indies struit̄ ſ adeo lente vt verear ne adueniēte. Michaelis festo
impropes mihi qꝺ al̄s vienne dixisti vt cū tempꝰ venerit memineris eoꝝ q̄ dixi
tibi q̄d ego dixi tibi. Nempe nō exituꝝ hac estate aduersus thurcos exercitū. Tu
cōtra tanta spe ducebaris: vt vix crederes tācito budā attingere q̄n p̄riꝰ in armis
oīs hūgaria surrexisset hec tibi impropari times. Queris an potiꝰ mēdax veliȝ q̄ȝ
verus inueniri ꝓpheta. Vtiliusq̄ȝ hic mendaciū q̄ȝ vitatē putas. Nec ego alteriꝰ
sum opiniōis. Nāq̄ȝ (vt animi mei nucleū pandaȝ) cur ego nō potius falsus cū
x̄pianitatis vtilitate ꝛ honore velim videri q̄ȝ verus cū dāno ꝛ dedecore nomis
x̄piani. Nō suȝ tā auarus fame mee nec rumores pono añ salutē publicā. Vtinā
falsus vates. vtinā falsus p̄dicator huiꝰ rei cōperiar. Sȝ noui ego mores quorū-
dam: Scio me multos hr̄e amicos q̄bus carior q̄ȝ mihi sum. Vereor ne illi plus
mee q̄ȝ sue cupidi fame sint: timeo ne vt meū nomē illesuȝ seruent suū cōmaculēt.
Ego illis afficior ꝛ illi mihi q̄i pilades ꝛ orestes. Ita suū seruare orestem pilades
a piladē mallebat orestes cū alteꝝ occūbere oporteret. Int̄ nos nō fame: nō vite
certamen est. Et alter alteriꝰ magis cari p̄ēdit honorē: ꝛ sane magis me obtinere
expediret tū regno hūgarie tū x̄piane reipub. q̄ȝ latissima sit: nec ego q̄ sepe in ex-
peditionibꝰ bellicis aduersus thurcos ꝓ salute hūgarie ꝛ facultates ꝛ corpꝰ cum
effusione sanguinis p̄sto fui exponere: nūc parcerē fame duȝ res agit̄ eadeȝ. Sed
cogor inuitꝰ vt video videre ꝛ vates hr̄i ꝛ p̄dicator vitaq̄ȝ admirādus qꝺ ne i hac
re fiat dū supplex iteꝝ atq̄ȝ iteꝝ posco. Subiūgis magnificuȝ iohēm vaynodā etsi
oēs deficiāt solū velle cū trāsiluanis aggredi hostes. Illūq̄ȝ iam eq̄tes currusq̄ȝ

bohemico more istructos hre:ꝓ q̄ꝝ expeditiōe q̄dragita milia florenoꝝ exposue
rit. Ad quē iā iter fecisses nisi peditū ꝯparādoꝝ curā tibi mādasset. Quos nō fa
cile apd nos dicis repiri. Subdelegaresqꝫ mihi diligētiā hāc nisi breuitas tp̄is im
pediret: qꝛ stat sn̄ia q̄ꝫ celerit̄ castra mouē. Nec rursus i me fidē habes ꝙ in rē eēm
ꝓnus. Tu wienen̄. times q̄ tres galeas ⁊ loricas totidē dū ab eis recederes egre
asptari tulert̄. De meo aio iā dictū est nihil ē qd̄ inde dubitare te opteat. Crede m̄
ꝙ nemo poloꝝ q̄ ego i eā rem ꝓnior eēt. Nec wienen̄. obstarēt qn̄ pecunias vber
tim afferri viderēt. Sꝫ noluert̄ ꝓ re modica se intromittere. Hi em̄ iō tuis armis
molesti fuert̄: qꝛ videbāt tribꝰ loricis nō posse europā tutari ꝟ aduersus australes
arcꝰ tres hūgaros reddituros. Qd̄ vo de tp̄e itersert̄: id ego i ꝯriū suscipio: qꝛ meā
solicitudinē ⁊ affectū q̄ ducor i hoc opꝰ nosti. Nō audes mihi mādare vt pedites
ꝯducā: times nāqꝫ ne prꝰ venirēt q̄ꝫ ceteri eēnt instructi exercitꝰ: excusariqꝫ potiꝰ
sup peditibꝰ nō inuētis q̄ꝫ impatis argui vis. Libet iocari: libet ridere ⁊ aium his
comitatibꝰ relaxare. Nec int̄ sales intēpestiue nouitates erūt: tu lr̄is q̄bꝰ ꝑ supio-
ra satis rn̄sum ē narras cardinalē venetiaꝝ aplice sedis legatū ꝓ classe maritima
venetias applicuisse: iāqꝫ nauare sue cōmissioni opaꝫ: mihi ex rōana curia lr̄e mis-
se sūt q̄bꝰ significat̄ parū spei fore in venetis. Earū exēplū cū p̄ntibꝰ mitto vt ple
ne oia pōderes. Videt̄ em̄ in regē aragonū spes ꝯuersa nauigij ducēqꝫ burgūdie
ex nicia missuꝝ classeꝫ putāt. An̄ cuiꝰ aduētū sat̄ spacij erit ad iueniēdos pedites
siue apud nos eos velis q̄rere siue apud polonos. Optet nāqꝫ ex nitia ituros in
hellespōtū infeꝝ mare ꝑtrāsire scilleis se gurgutibꝰ credē: tū creticū: tum ioniuꝫ:
tuꝫ egeū ꝑcurrere pelagꝰ. Multi scopuli vitādi: ceraunia fugiēda: radēda epyrꝰ
circuēda peloponesus: tū plyades hyadesqꝫ timēde ⁊ sydus helene ꝑniocissimuꝫ
nauigātibꝰ. Et nihil i hyeme formidabiliꝰ mari: qd̄ q̄ ingressus nō ē: nescit q̄d est
sic piculū. Et frustra. Neptunū accusat q̄ naufragiuꝫ patit̄. Vides q̄ntuꝫ tp̄is ad
cōducēdos pedites tibi elargior. Mitte auꝝ mihi si nō an̄ aduētū classis ingentē
misero peditatū cruci me obnoxiuꝫ dedo. Ex basilea q̄ꝫ nobis nō deest materia
ioci. Illi em̄ cardinales q̄ tāto tp̄e autoritatē eccl̄ie ac generaliū ꝑdicabāt ꝯcilio
rū vt mori ꝓ illa velle viderēt̄: vnis sui regis lr̄is q̄bꝰ nō mors ꝟ ꝑuatio bn̄ficioꝝ
mādabat̄. Basileā dimisere. Sapiūt q̄ppe fide potiusqꝫ plebe volūt carē. Nō tn̄ ꝓ
cul abiert̄ ꝟ apud solotrū residēt secūdos iussus expectātes. Recedūt em̄ inuiti: ꝟ
magis stringit bursa q̄ꝫ honor. Quid em̄ saluis infamia numis. Credo iā sat lusū
esse iō ⁊ nouitatibꝰ ⁊ iocis facio finē: supplicās oia salibꝰ ascribi nihil scōmatibus:
qꝛ ꝓcul ab his sum: nec mihi animꝰ nisi sale cōditus est. Cōmēdo me paternitati
tue reuerēdissime ad cuiꝰ mādata suꝫ meo ex corde atqꝫ debito ꝓmptissimus. Da
tum in noua ciuitate. M.cccclxiij.

Epistola.clxxxiiij.

Acceptat anthoniū luscū dono mittēdū.

Neas siluiꝰ. S.p.d. Frācisco de fuste theologo ⁊ oratori optio anthoniū
luscū sup orōnes ciceronis q̄ꝫtuꝫ desideraueriꝫ basilee duꝫ essemꝰ intellexi
sti quē etiā manu mea trāscribē statuerā ꝭsi ociū fuisset. Sꝫ obstitit repēti-
nus meꝰ recessus. Postea curaui vt ꝑ aliū mihi rescriberet̄. Id q̄ꝫ negatū ē qꝛ libe
rariꝰ nusqꝫ apd̄ nos peritꝰ inuētus ē q̄ hoc opꝰ recte absoluere posset. Nuper vo
scrpsit ad me pegallꝰ velle te mee auiditati satisfacē librūqꝫ mihi dono mittē. Quā
oblationē si corā te eēm nō auderē suscipe: graue ē em̄ hoi prudenti ab his donari
de q̄bꝰ nihil se meritū putet. Veꝝ qꝛ epl̄a vt cicero dicit n̄ erubescit abn̄s accepta-
bo qd̄ rēnuissēꝫ p̄ns. Nec verebor a te ꝑ lr̄as recipe qd̄ marie cupio ⁊ alit̄ hre nō
possuꝫ: Nec timebo ne sustinere tua vl̄ inumerabilia i me bn̄ficia possim. Et qꝛ aī
ē ingenui cui multū debeas eidē plurimū velle debere: amplector libēs tuū munꝰ
qd̄ apud me pignꝰ erit ꝑpetuū amicitie charitatisqꝫ nr̄e. Tu si ex me aliq̄d valuerꝫ
qd̄ possiꝫ p̄stare nūq̄ꝫ frustra postulabis. Noua q̄ apud nos sūt ex pegallo cogno
sces quē volo tibi oia cōicare. Vale optime ⁊ reuerēdissimo dn̄o nr̄o cōi ac mgr̄o
andree si qn̄ mei memor est me totū dede. Ex wiēna kl̄. iulij. āno. M.ccccxliij.

Epistola.clxxxv.

De trāsitu impatoris in italiā.

Aspar schlick. S.p.d. Nicolao de azimboldis amico optio. Recepi lrās tuas q̄s sup facto plūbini ad me misisti petēdo vt ꝓuiderē ꝙ aliqḋ fūdamētū haberes q̄ mediāte tractare de feudo plūbini posses: ne inuanū inciperes. Q̄n̄ di lrās tuas regie sublimitati: obtinuiq̧ vt tibi scriberet̄ queadmodū ex lrīs regijs intelliges q̄s tibi cū p̄ntib⁹ mitto: suadēs vt rē istā inchoes videasq̧ an vrsin⁹ velit sūmā quā rex petit exbursare: cui hoc ꝑsuadē potes plurib⁹ modis Nā cū dn̄iū illud ad impiū deuolutū sit: nō ē dubiū q̄n oēs reddit⁹ regie maiestati debeant̄. Itaq̧ reueret̄ ꝓ plurib⁹ annis. Exinde dʒ ipē ꝯsiderare ꝙ ⁊ senen̄. et florētini ⁊ alij illud dn̄ium petūt: nō paruā pecuniaꝝ sūmā offerētes. Et si rex illis ꝯplaceret bn̄ scirēt ipsi possessionē adipisci. Et plura alia dicere potes q̄ aium ei⁹ mouere habeāt: cū nulla ptās sit diuturna q̄ iuris careat fūdamēto. Si tn̄ oīno vides summā p regē petitā obtineri nō posse. videas an. xvj. vel. xv. milia ad minus possint hrī: q2 ego modū reperiā ꝙ rgia maiestas q̄escat: ⁊ curabo ꝙ tibi exinde satis fiat ꝓ tuis trib⁹ milib⁹ floren̄: sicut al's tibi scripsit. Ideoq̧ velis in hac re tuas opas ⁊ solitā diligētiā imptiri q2 ⁊ regi cōplacebis ⁊ tue vtilitati cōsules. Nec desperes regiā maiestatē in italiā vēturā: q2 hoc sibi multū cordi ē: nec res italas spnit s̄ videbis q̄ꝫ primū res ecclie cōposite fuerint. Et lʒ tu putes germanicos nō curare italiā ⁊ ꝓpterea italos germaniā nihilipēdere dicis. Alit̄ res se hʒ. Nos germani tardiores sum⁹ ad motū q̄ꝫ itali: s̄ vbi incipim⁹ nō tāfacile desistim⁹ queadmodū itali. Hec nr̄a natura ē. Ut hoīes sūt sic vti eis debem⁹. Mihi spes est magna in rege nr̄o nec ambigo ipsum italiā petiturū: ⁊ iura vēdicatuꝝ imperij ⁊ totius xp̄ianitatis ꝓsperitatē. Tu vale ⁊ me vt soles ama. Datū wienne. xvj. octobris. Anno. M.ccccxliij.

Epistola.clxxxvj.

Excusatoria ducē mediolanū nō vocatū ad cōgregationē ꝓ cōcilio decernēdo.

Aspar schlick impialis cācellari⁹ Magnifico vnguetoni de cōtrarijs ducat⁹ mediolani gubernāti amico p̄cipuo. S.p.d. Nō putabā me nūc tuas lrās suscepturū. Nā cū regimini ducali p̄sis: inumerisq̧ curis detinearis sat̄ eē supq̧ satis cēsebā int̄ tot occupatiōes rē meā tibi fuisse studio: quā sicut ex lrīs de azimboldis agnoui egregie absoluisti: ita vt p⁹ illustrissimū meū p̄ncipē dominū meū ducē nulli mag̃ q̄ꝫ tue magnificētie grās debeā. Sʒ supat oēm hūanitatē tua benignitas: q̄ nō ꝯtēta ē desideriū meū implesse: nisi etiā suauissimis lrīs suis me visitet: q̄s cū magno munē penes me hēo tāq̧ tui erga me amoris ppetuos testes. Illḋ tn̄ i his mihi molestū ē: ꝙ tue magnificētie digne regrāri nō possuꝫ Nāq̧ vt omittā facta: vix vba repio q̄ mihi ad reddēdā grāʒ idonea videat̄. Sʒ scio tuā prudētiā aīm magis q̄ꝫ vires intueri: q̄ certe talis ē vt nihil possibile sit neglectur⁹ qḋ tibi eē nouerit ꝯmodo vl' honori. Ideoq̧ velis sp de me tue magnificētie ꝑsuasū fore. Nūc eā ptē epl'e tue attigā q̄ mirari videri serenissimū regē nr̄m ceteri xp̄ianitatis p̄ncipib⁹ scripsisse ꝓ ꝯuētiōe i festo sci martini iā ꝓxio tenēda ⁊ soluꝫ p̄ncipē ducē mediolani neglexisse: circa quā rē ego q̄ꝫ mirat⁹ suꝫ illū eē neglectuꝫ q̄ int̄ p̄mos ⁊ noiatos ⁊ apḋ regiā maiestatē dilect⁹ est. Sʒ stupui regios apices sibi nō eē redditos. Nāq̧ cū lrē i orbē mittende scriberent̄: iāq̧ p̄ceptū eēt potissime p̄fato duci scribi: affuit laurēti⁹ de rotella canonic⁹ tridentin⁹ q̄ se latuꝝ regia scripta spopōdit: ⁊ intra dies. xv. mediolani futuꝝ: respōsumq̧ remissuꝝ. Qui si lrās nō reddidit aut malo cōsilio fecit aut aliquo impedimēto p̄uēt⁹ fuit. Et certe nos hic valde turbati sum⁹ rn̄sum nō eē habitū: cū ille illinc circa vicesimū diē Iulij recesserit. Effect⁹ aūt lrārū erat ꝙ ⁊ dn̄s dux p̄fatus ad tollēdū scisma quod nūc viget p viā cōcilij generalis nouit cōgregādi cū maiestate regia ⁊ principib⁹ ⁊ electorib⁹ cōcurreret: tanq̄ꝫ impij principis ⁊ cōmunis vtilitatis zelator de sua intentōne ante festū p̄dictū respōdēdo. Qḋ si postea nō habuerit p̄fat⁹ dux rogo

vt ista sue celsitudini referes: ne se vel neglectā putet vel spretā: cū regia maiestas
sibi vltra oēs impīj principes tāq̄ ꝯsanguineo ⁊ imperij fidelissimo afficiat. Eūq̄
adhortari velis vt oratores q̄s ꝑelegerat trāsmittat ⁊ i facto eccl'ie cū voto regie
maiestatis qd̄ purū ⁊ sincerū est ad vnionē eccl'ie ꝓcurandū ꝯcurrat. Exinde cū vi-
deā tuā magnificētiā rogatibꝰ meis ꝓnissimā: nō erubescā postq̄ meā rē ꝑfecisti
vti humanitate tua regios seruitores ⁊ amicos eidē recōmēdando. Est eñ in can
cellaria nr̄a regiꝰ secretariꝰ eneas siluiꝰ seneñ. mihi admodū dilectꝰ ⁊ regie maie-
stati ꝑcarus: quē leonardus de lassarrata clericꝰ vercelleñ. ꝑpositure sc̄i laurēcij
maioris mediolani spoliauit ip̄m basilee figēdo. Scripsit ꝑ ꝑfatū laurētiū regia
serenitas duci: vt eidē enee sua ꝑpositura restitueret. Nescio q̄d secutū sit. Nāq̄
si lr̄e alie reddite nō sūt: neq̄ iste verisimiliꝰ pn̄tate. Ideo ꝑcor tuā magnificētiā
vt eneā ip̄m recōmēdatū suscipiēs ducalē excellētiā informare de hac re velit ⁊ re
gie maiestatis intuitu: q̄ iā ꝓ enea scripsit: ⁊ meū ob respectū rogare vt ꝑpositura
restituat. Nouitates vo harū ꝑtiū al's i pn̄tiarū scribē neq̄o: nisi q bic bohemi sūt
in magno numero: petētes q maiestas regia administrationē regni noie regꝭ La-
dislai pupilli sufficiat: cū q̄bꝰ in tractatibꝰ sumꝰ cōclusionē bonā auctore dn̄o ꝑsto
lātes. Uale optie ⁊ me ducali āplitudini facias recōmissū q̄ ad eiꝰ ⁊ tua mādata
ꝓnus sū ⁊ ero quoad vixero. Datū wiēne die. xij. decēbris. Anno. M.ccccxliij.

Epistola. clxxxvij.

Suadet regni hūgarie pacē.

Gaspar schlick cācellarius imꝑialis. Magnifico viro laurētio palatino hū
garie: veteri ⁊ ꝑstāti amico ac fratri. S. p. d. Intellexi tū ex lr̄is tuis mihi
directis: tū ex his q̄ regie maiestati scribis q̄rimoniā tuā quā facis de dam
nis tibi ꝑ capitaneos laurineñ. illatis. Et ꝓ iure veteris amicitie nr̄e q̄ i me nūq̄
extinguet viuo. Regie serenitati supplicaui vt sup his vellet ꝓuidere magnificen-
tiā tuā ꝯmēdatā suscipiēdo. Displicuit regi audiuisse damnū tuū sūmeq̄ sibi hec
genera iniuriarū hincinde facta molesta eē rn̄dit: doletq̄ se nō posse vt vellet ꝓui
dere. Ait tn̄ in facto tuo velle se scrutiniū hr̄e. Et q̄cq̄d boni ꝓ te possit libēti aīo
facere. Ego aūt sicut al's scripsisse me memini video sic res illius inclyti hungarie
regni se habere: vt impossibile putē singulares hoīes pace gaudere nisi cū vniuer
so regno: qm̄ hoc tp̄e duū iste diuisiōes sunt: mandata regū cōtēnunt. Nulla obe
diētia est: sed q̄libet sibi vult esse dn̄s. Qd̄ ego quoq̄ cū magna iactura experior
Licet eñ serenitas regis polonie pancratio ⁊ scole mādauerit: vt a rebꝰ meis ma
nus retraherēt ego tn̄ ꝑ illos maiora indies patior detrimēta: nec aliq̄s ē his i ꝑti
bus supiorībꝰ: quē illi magis verent q̄ me: q̄i mādata regis in ꝯtriū int ꝑetrent ius
siq̄ sint me vnū impetere molestare. ꝑseq̄: extirpare. Ego tn̄ sup his nō regi polo
nie succēseo s̄ cōditionibꝰ tp̄is. Sic ⁊ magnificētiā tuā hortor facere: qm̄ alia via
nō est ꝑ quā possumus q̄escere nisi ꝑ pacē vniuersalē totiꝰ regni: quā ꝓcurare ⁊
ꝓ nr̄o priuato ⁊ ꝓ cōi bono tenemur. Ad quam rem tanto magis te rogo quanto
scio cōsiliū tuū pre ceteris magis audiri. Ego idipsum ex hac parte faciā semꝑ ad
tua ꝓmptus beneplacita. Datū wienne die. xx. octobris. M.ccccxliij.

Epistola. clxxxviij.

Consolat principē infirmū.

Gaspar schlick. S. p. d. Illustri iohi frācisco marchiōi mātue dn̄o ⁊ affini
charissimo. Affers mihi lr̄is tuis singl'are gaudiū q̄tiēs ad me scribis: q̄r ⁊
amorē erga me tuū ⁊ humanitatē q̄ me ꝓseq̄ris q̄i vidēs in illis lego. Uel
lē tn̄ letiora audisse de sospitate tua. Nā cū scribis te supiorībꝰ diebꝰ egrotasse nec
adhuc pristinā recuꝑasse sanitatē: nō leuē molestiā capio: q̄ oē tuū icōmodū meū
dico. Scio tn̄ necessariū eē oēs q̄ viuūt: nūc validos nūc debiles fieri: nec statꝰ ho
mis firmꝰ ē: nec vlli dat ꝑpetua frui alacritate. Nr̄m itaq̄ ē armare mētē ꝯ oēm
fortūe impetū: scireq̄ ⁊ sanitatē ferre ⁊ egritudinē. Et cū patit corpꝰ adiumēta q̄
possumꝰ illi ꝯferre. Qd̄ maxie decet principes facē ex q̄rū vita salꝰ multorū pēdet.

Et q̄q̄ nō dubitē te nihil omittere ex necessarijs: hortor tn̄ q: amor ipellit vt cō/ualescētie tue tāto ampli⁹ studeas q̄to plures sūt in p̄sonā tuā q̄ dirigūt oculos. q̄s tua sospitate velis reddē ꝯsolatos. Int̄ q̄s me letū efficies q̄ optimā tuā vali/tudinē nō minus libent̄ audiā q̄ sentio meā. Uide p̄ter hec quā diligētiā fac̄ vt regia maiestas de nouitatib⁹ italie reddat̄ certior: ꝗ q̄ re plurimū sibi cōplaces: q̄ tuo statui tuoq̄ honori admodū afficiat̄. Recepi em̄ capl'a feder̄ int̄. L. ducē me diolani ac venetos florētinos. Eaq̄ serenissimo dn̄o nr̄o plegi: q̄ tibi gr̄as agit ex istructiōe h̄mōi. Cupide nāq̄ agnoscit res italas: vt q̄ suo tp̄e sp̄at iura imp̄y ven dicare. Cur aūt dux mediolani ad h̄ ꝯdescēderit nec scire possū nec imaginari q̄ cās vrgētes nullas intueor nisi ad hec palā veniāt. Ille tn̄ sapiētissim⁹ h̄r: nec pu tādū est ei⁹ prudētiā absq̄ rōe moueri. Aliq̄d latet alios q̄d est illi notū. Sz velit de⁹ vt bn̄ oia cedāt. Nos h̄ nō habem⁹ alia noua nisi q̄ his dieb⁹ magni tractat⁹ habiti sūt cū bohemis q̄ huc venerūt. Res optime absoluta ē: ita vt maiestas re gia tutoris noie dn̄s illi⁹ regni censeat̄. Sup̄ facq̄ ecclie mittunt̄ oratores ad nurē bergā: int̄ q̄s etiā suz vn⁹ designat⁹. Eroq̄ ibidē deo dāte cū alijs in festo sci marti ni p̄rimo. Quid sequet̄ sciri adhuc nō pōt: q: varie sūt volūtates. Ibi tn̄ aliq̄ cō clusio repiet̄ q̄ vtinā salubris sit. Regie maiestati facio sepe de te metionē sp̄ tibi illā affectā inuenio. Me nō expedit vt offerā: q: iādudū sum tu⁹. Mādare potes in oib⁹ parato parere. Cōmēdo me tibi supplicās vt me sepe de occurrētib⁹ instru ctū efficias. Ex wienna die. xxiij. Octobris. Anno. M. ccccxliij.

Hortat̄ ad pacē hungarie.

Epistola. clxxxix.

Gaspar schlick impialis cācellari⁹. S. p. d. Marikombano sclauonie ꝛ lau rēcio palatino hūgarie magnificis frib⁹ ꝛ amicis charissimis. Gauisus suz nō modice v̄ris ex l̄ris mihi nouissime redditis internā illā ꝛ vetustā co gnouisse beniuolētiā q̄ me p̄seq̄ solebat̄ nōdū eē extinctā: s̄ poti⁹ tp̄e auctā. Naz id q̄d ex p̄te mea ꝯtigit q̄ vobis indies magis ac maḡ afficior ꝛ ardētissimi amo ris erga vos repēdo vicissitudinē singulares v̄tutes v̄ras tantū amās quātu; de miror. Hinc certissim⁹ suz statū ꝛ locū quē apud serenissimū dn̄m romanoꝝ regē teneo vobis ꝯplacē ac fore gratissimū. cū optimoꝝ sit fratrū ꝛ amicoꝝ fraternos optare ꝛ libent̄ videre successus. Nec dubitare debēt magnificētie v̄re me i q̄cūq̄ statu ad inclyti regni hūgarie pacē ꝛ cōmodū inuigilare ꝛ oē meū studiū ad ei⁹ vti litatē cōuertere. Nāq̄ cū diu illo in regno fuerim multaq̄ bn̄ficia illic susceperim ingrati viri officiū foret nō eē ad ipsi⁹ cōmoda studiosum: ꝛ p̄cipue cū regnū illd̄ xp̄ianitatis clipe⁹ ac mur⁹ aduersus fidei hostes existat. Erḡ sicut cū bn̄ habz: oia xp̄ianoꝝ regna fructū ꝑcipiūt: sic cū opp̄rimit̄ detrimētū ꝯne eē videt̄. Hoc ꝛ ma iestas nr̄i regis apte cognoscit: atq̄ idcirco opam dat: vt dissensiōes ꝛ intestina bel la ex regno tollant̄. Q̄d marie possit fieri ꝯfidit si ad dietā illā p̄ suā serenitatē in ꝯfinibus hūgarie aut austrie institutā vtriusq̄ p̄tis barones ac p̄lati cōuenerint put ꝛ vocati sūt p̄ regias l̄ras: q̄ iā erāt expedite ꝛ trāsmisse añq̄ ego ad regiā cu riā de domo mea redirē. Itaq̄ de liberationib⁹ illis neq̄q̄ interfui. s̄ cū rē vniuer sam intellexi iustissimā illā sanctissimāq̄ iudicaui. Quid em̄ vtili⁹ q̄d recti⁹ q̄d ue honesti⁹ fieri pōt q̄ pacē int̄ xp̄icolas p̄curare. Nō latēt vos q̄t rapine tumultus incēdia vastitatesq̄ in hūgaria fiāt p̄pt hāc que p̄ch dolor orta ē de regno discor diā. Palā ē quō oppidū ꝯ oppidū ꝛ nobiles ꝯ nobiles insurrexerūt: q̄z mō inimi citiarū gladij crassent̄ vbiq̄. Quib⁹ malis obuiaturus rex nr̄ cōuētū indixit. vt q̄ scit se ex debito. Romane regie dignitatis orphanos ac pupillos debē p̄tegere: ꝛ vniuersoꝝ regnoꝝ paci ꝛ trāq̄llitati ꝯsulere: sperās p̄ cōuetionē ea oia fieri pos se ad q̄ bono aio magnificētias v̄ras audio exhortari vt p̄sonalit̄ venire velitis: vobiscūq̄ potestis q̄plurimos p̄latos nobilesq̄ trahere vt tanto illic melius fir miusq̄ hūgarie vnio: ꝯfici possit vt vnusq̄sq̄ in iusticia sua manuteneri q̄ plures digniores q̄ ꝯsenserint. Uos ꝯsertiz q̄ vnamecū ab ano ꝛ p̄re dn̄i nr̄i reḡ Ladislai

⁊ honores ⁊ beneficia imēsa suscepistis. Hec eñi cōuentio est ꝑ quā pōt regnū il-
lud pacari ⁊ ad pristinā reduci fortunā. Ut nō solū resistere thurcis sed eos laces-
sere queat. Nec ego vobiscū sentio q̄ ꝓpter cōuētū hmōi turbari passagiū aduer-
sus thurcos inchoatū dicitis. Nā lōge aliter est: cū nisi cōuētio hec fuisset indicta
iā maximꝰ ignis arderet in hungaria. Jāqꝫ nō latrocinia: singularesqꝫ cedes sed
grauissima ꝑlia cū seuissimis stragibꝰ exarsissent. Sūt eñi plurimi germanie baro-
nes ⁊ ꝑncipes: q̄ vidētes serenissimū regē Ladislaū ꝓpterea qꝛ puellus ⁊ pupillꝰ
⁊ orphanꝰ in suo iure opprimi: miseratiōe cōmoti ⁊ tā amore iusticie q̄ꝫ sanguinis
ꝓpinq̄tate excitati: cū validissimis auxilijs hungariā petere disposuerāt. Silr q̄ꝫ
⁊ bohemi q̄ iā in maximo nūero barones ⁊ nobiles ad maiestatē regiā in legatio-
ne miserūt: q̄ nūc wienne est ab illo ꝓposito nō dissentiūt. Quos oēs ꝯuētiōis no-
mē retinuit ⁊ vsqꝫ in eius exitu retinebit: qꝛ cū rex romanoꝝ (vt dicitis ⁊ veritas
est) totiꝰ xpianitatis sit caput: ⁊ ad eū potissime ꝑtineat xpianoꝝ iniurias ꝓpulsa-
re: vidēs sua maiestas thurcoꝝ insolētias nō posse cōpesci: nisi xpiani priꝰ vniti ex-
titerint: ad pacē vt ꝑdictū est in hūgaria reintegrādā ꝑdictā cōuentionē indixit.
Rē iudicio oī q̄ absqꝫ ꝑtialitate existūt passagio de quo facis mētionē nō vtilē tm̄ ſ;
penitus necessariā: cū nulla potētia resistere hostibꝰ possit nisi munita fuerit vni-
tate. Pulchre sī q̄dē apud crispū legimꝰ ꝯcordia pue res crescūt: discordia maxie
dilabunt̄. Uerū de mantina classe ꝑ scissimū eugeniū ꝑanda facitis mētionē. Ego
ita illiꝰ mentē fuisse dispositā ꝯcedere possuꝫ: ſ; doleo quā modū executionis non
video. Classis eñi si fieri dꝫ venetijs parāda est: ſ; iā inimicicie int̄ eugeniū ⁊ vene-
tos orte sūt: ꝓpter recessuꝫ ex florētia factū. Intantū vt ꝓhibiti sint ꝑlati veneto-
rū curiā sequi. Que res maritimā expeditionē ꝓculdubio ꝑturbatura ē. Exercitū
aūt fieri vt scribis maximū in hūgaria cōtra thurcos apprime laudo cupioqꝫ vt fe-
licē sorciat̄ euentū. Qd̄ si fieri posset iteꝝ atqꝫ iterū vos oro ⁊ obsecro vt de pace
hungarie priꝰ cogitātes cōuentū accedatis ꝑdictū intestinas discordias vnacum
alijs qui aderūt sublaturi. Ad quā rem ⁊ ad passagiū postea ꝑagendū maiestateꝫ
regiā animatā ⁊ me pusillū paratissimū semꝑ habebitis. Datū in noua ciuitate.
xvij. kl̄. decembris. Anno. M.ccccxliij.

Epistola. cxc.

Hortat̄ ad rescribendū.

Jchardus valentinꝰ scriptor aplicus Enee siluio amico optimo. S. p. d.
Tāta est vis amoris in te mei vt iterū ad te scribere cogar. Qd̄ tn̄ ꝑlibent̄
facio q̄ꝫq̄ꝫ tu ad me nūq̄ꝫ scripseris vel meis lr̄is ꝓpulsatus vl̄ tuo nutu mo-
tus postq̄ꝫ ⁊ honore ⁊ dignitate ⁊ emolimētis ampliꝰ es decoratꝰ. Cui nō eq̄dē in-
uideo: ſ; ꝯgratulor potiꝰ felicitati tue. Precor aūt si aliq̄ñ ꝑ ociū lꝫ saltē tua manu
ad me scribas ne inter nos ꝓbari videat̄ qd̄ nr̄a in patria vulgatū est. Remotus
ab oculis remotꝰ a corde. Reuerēdissimꝰ ꝑriarcha aquilegieñ. q̄ me suū cōmēsalē
⁊ secretariū fecit hinc breui est recessurꝰ ad serenitatē romanoruꝫ regis recta via
primo: ac deinde in regnū polonis ac hūgarie ꝓfecturꝰ: fūcturusqꝫ ibidēqꝫ legatio-
ne sua. Req̄ritqꝫ me aut vnasecū abeam aut ꝓ quibusdā eiꝰ negocijs mediolanū
accedā. Quā ꝓfectionē arripiā nondū decretū est. Cū dn̄atione eiꝰ libentiꝰ irem
vt in tuū cōplexū veniā. Attamē vbiuis gentiū fuero tibi penitꝰ deditus sum. Ex
basilea. xxj. Aprilis. Anno dn̄i. M.ccccxliij.

Epistola. cxcj.

De vtilitate litterarū.

Gregoriꝰ lollius seneñ. S. p. d. Enee siluio patrueli suo. Hieronymi vetus
admodū sn̄ia est ꝓbatissima: lr̄arū inter ceteras hāc eē vtilitatē vt absen-
tes p̄ntes faciāt. Preclare q̄dē. Nā absentes his loq̄mur videmꝰ trāsma-
rinos: animiqꝫ nr̄i cogitatio sine voce: notarū picturis atqꝫ lineamētis denūciat̄ q̄
certe vtiliꝰ q̄sqꝫ aut humano generi antiquiꝰ nō facile inuestigari posset. Uerū cū
hmōi vicissim ꝑfrui possumꝰ vtilitati aut alteriꝰ fortune cōscij letarent̄: altero tm̄

ſatis habes te.ſ.virū huiꝰ ꝓrogatū pꝛīcipē. Eſt id q̄dē mihi carū. Sʒ mlto carius
ſi alternas mutuaſqꝫ exarauerís vt ⁊ tuas dū legerē te alloq̄rer: tuiſqꝫ pictas no-
tulas digitis parētū oculis offerrē ꝙ tantopc obſeruaui vt filiū tum vt piū decet.
De his hactenus. Vale ex ſenis.

Laudat fridericū ceſarē.

Epiſtola.cxcij.

Frāciſcꝰ de picciolpaſſis dei grā ſcē mediolaneñ. eccl'ie pſul. Ornatiſſimo
viro dño enee ſiluio poete laureato. S.p.d. Ingenti voluptate ⁊ gaudio
eloquētiſſime enea mi in xp̄i charitate dilectiſſime afficit me epl'a tua data
i feltkirchen nonis decēbris: mihi reddita idibꝰ eiuſdē cū recēſione veterū tuz ꝓ
more int̄ nos mutuarū ſcriptionū: tū ip̄a ſerie cōtentoꝝ. Cūqꝫ ꝓ lepore ſtili ſerie
ac facultate dicendi ⁊ extimatiōe quā de te facimꝰ, pcꝫ cordiali erga te amore nr̄o
tua ſcripta ſꝑ legerim: nō minꝰ auide ꝙ libent̄ ēt v bi fortaſſe nō q̄ñqꝫ r̄ñderi. Hic
maxime nūc qñ q̄dē intelligā opante diuia grā eo te loci euectū: vbi ſicut v̄tute cō
ſcēdiſti ita poterꝭ ip̄a v̄tutꝭ via ꝑficē plurimū ad rei publice eccl'ieqꝫ pacē glioſiſſi
moqꝫ p̄ncipi: nō mō tuū verū ⁊ vniuerſoꝝ: ac plurimis tibiqꝫ ip̄i ⁊ honori tuo cō
ferre nō modicū. Atqꝫ qm̄ te nouimꝰ tuūqꝫ igeniū deſideriūqꝫ: nō te ſuꝑuacuo ex
hortamur ac ꝓ iſta trāſlatiōe tua ⁊ ai diſpōne ꝯgratulamur. Iteꝝ atqꝫ iteꝝ colle
tem̄ tibi cui ꝯceſſuz ē ex loco ⁊ officij dignitate vt te valeas demōſtrare: ſi quāʒ da
bis opaʒ fidelit̄ ⁊ prudēt̄ ſpo expeto ⁊ expecto. Aio ei rōne diſpoſito ⁊ diligēt̄ ad
bona vadēti oia ꝓſpe cedunt. Iuſta nāqꝫ deſideria diuia ſꝑ pietas comitat̄. Age
itaqꝫ ⁊ pſeuera felicit̄ vt magno cepiſti p̄ncipio. Exerce ad pietatē ꝙ ſm apl'm ad
oia vtil' ꝓmiſſionē hʒ vite ꝙ nūc ē ⁊ future: vt aſſeq̄ris laureā verā.ſ.coronā iuſti-
cie ⁊ eternitatꝭ. Dicas ⁊ cū apl'o ad feſtū: Nō inſanio optime feſte ſꝫ v̄itatꝭ ⁊ ſobrie
tatꝭ v̄ba eloq̄r. Ad ꝙ maximū incitamētū tibi ⁊ hōi xp̄iano ⁊ l'rato corona laurea
quā aſſūpſiſti vl' accepiſti. Ego v̄o deinceps crebriores expecto l'ras tuas reꝝ iudi
ces tuiqꝫ ſucceſſus: neqꝫ tardus ero i reddēdo meas: dūmō intelligā ad te poſſe de
ferri. Nūc em̄ ad fortunā ſcribo: idqꝫ tardiꝰ ꝙ debuerā. Nō facile em̄ ꝓducūt̄ in-
certa ⁊ fortaſſis etiā mlto ſeriꝰ ad te ꝑueniūt: lʒ varijs ⁊ mltiplicatꝭ l'ris enitamur
vt vel ſaltē hmōi reſcriptionū nr̄aruz quicqꝫ reddat̄ q̄ñqꝫ tibi. Nā ſicut ambigui
tas fruſtrandi laboris reddit hoiem pigriorē ita ꝑ diligentiā ſuꝑet̄ neceſſe ſit. Et
q̄dē libent̄ ſcribo ⁊ ſcriptitabo intelligēs ⁊ ꝯſiderās tū ex epl'a tua tū ex alijs cōdi
tionē dotis tā nature ꝙ v̄tutꝭ ⁊ ſacratiſſimā auguſtiſſimāqꝫ intentionē ceſaris nr̄i
p̄ntis ꝙ velut nouū qddā ſydus emicuit: hac tēpeſtate neceſſariū vt ſperemꝰ: ve
lut auguſtꝰ illi ſuo ſeculo pacē reddidit ⁊ fūdauit: ſic iſtū ſuo. Ego q̄dē ita mihi ſua
deo nō incerta ſpei rōne. Eſt em̄ vt in primis audio p̄nceps iſte catholicꝰ ⁊ piꝰ eta
te florida: quā ſapia ḡuitas ⁊ vite integritas comitant̄. Cani ſūt em̄ ſenſus hois ⁊
etas ſenectutꝭ vita imaculata. Corpe ſtrēnuꝰ vegetuſqꝫ ⁊ robuſtꝰ aptꝰ ⁊ patiēs ad
labores: fortꝭ ꝯſtāſqꝫ ai ſobrietatꝭ cultor p̄cipuꝰ. Cū vt ſcribit̄ i ſapia ſobrietatē em̄
docē prudētiā ⁊ iuſticiā ⁊ v̄tutē q̄bꝰ vtiliꝰ nihil ē i vita hoibꝰ. Attēde q2 p̄mittit ſo
brietatē ꝙ huic p̄ncipi maxie inſita ē: cetere ſb̄nexe ſūt v̄tutes. Et catho inq̄ebat n̄
legiſſe ſe neqꝫ vidiſſe hoiez ſobriū iuadētē rēpublicā p̄ter ceſarē. Audio ⁊ hūc no
ſtrū p̄ncipē obſuātiſſimū ac ꝑciſſimū ita eē tp̄is ⁊ vtilē locatorē: vt ne q̄dē pūctū
terat qđ potiſſime pat ſobrietas. Eſtqꝫ mēor ſapiētꝭ. Nihil em̄ p̄cioſiꝰ tpeꝭ qđ nec
auro nec vlla potētia redimi pōt elapſuz. Soluſqʒ ſapiēs eo ſcit vti ⁊ i ſuā redigē
ꝑtātē ⁊ efficē ꝙcūqʒ mag̃.ēt atqꝫ ēt cū vulgo ſeu indoctꝭ ocioſus appet. Eſt p̄terea
liberal' iuxta exigētiā reꝝ ⁊ tpm ⁊ ꝯñter ꝓmiſſoꝝ ſuoꝝ tū i re dapſili tū ceterꝭ ⁊ ob
ſeruātiſſimꝰ ⁊ vtilis diſpēſator: qđ vtrūqꝫ req̄rit̄ p̄cipue i p̄ncipe. Nā bn̄ fcta ma
le locata cicerone ꝓbāte malefacta arbitrāt̄ enniꝰ. Quid e.n. violari p̄dari oneri
bꝰ itolerabilibꝰ ſb̄ditos torq̄re: ꝙ effuſiōe ſplēdeas ſꝑgas ⁊ diſſipes niſi glierꝭ i ma
lis: ⁊ roboaʒ filij ⁊ regis ſucceſſoris ſalomōis more pares ip̄e tui ruinā. Mendax
v̄o omnis cū improbet̄ vt ſcribit̄ execrabilior multo princeps. Iuſti ⁊ magnatū
⁊ principis eſt verbū tenere ſuū vt ſcriptū eſt. Verbū regis verbum v̄itatis ſub-

ditos regere ꝯfouere ac tueri velut bonꝰ paterfamilias: vectigaliaq̄ eo ordine diſ
pēſare ne cogat̄ inıjcere manꝰ i aliena qđ ſp euitauit traianꝰ ceſar ille auguſtiſſimꝰ
atq̄ pijſſimꝰ gratiſq̄ fuire in ꝓprios vt facile glorioſus apud alienos efficiat̄. In
malis ſeſeq̄ ſil' ꝯdēnet deo ⁊ mūdo magl' inglorıꝰ ⁊ impotēs ad oia factꝰ. Impoſ-
ſibile nāq̄ ē vt inqt Areſtoteles i ethicl' aut certe nō facile: ꝑclara ab eo agi cui de-
ſunt facultates. Nec dubiū q̄n magno ſint adiumēto diuitie in gerēdis grauibꝰ ei
q̄ liberalit̄ ⁊ ꝓbe ſciuerit vti: ſuiſq̄ locis ⁊ tpibꝰ exīde diſpēſare. Quinimo ſecus
ab oi conatu ⁊ gloria incboatoꝝ coget̄ cū ignominia reſilere. Qđ ſiqdē prudēs ⁊
magnanimꝰ nr̄ ceſar euitabit vt peſtē tā ꝓprio ꝯſilio q̄ ſuoꝝ: qbꝰ vt audio coiter ⁊
eccl'iaſticoꝝ ⁊ ſeculariū excellētiū īſigniū ⁊ lr̄atoꝝ q̄s venerat̄ ⁊ lateri ꝯgregat ſuo
iuxta morē ceſarū ⁊ prioꝝ ꝑncipū ꝑdeceſſoꝝ ſuoꝝ: ne ſibi obijciat̄ euāgelicū illđ.
Ecce hō q̄ cepit edificare ⁊ nō potuit ꝯſūmare: cū ſit ipē ꝓuidētiſſimꝰ atq̄ ordina
tiſſimꝰ in vita ⁊ i oibꝰ geſtis ſuis. Que cū ita ſint ſuauiſſime mi enea: ceſarq̄ opibꝰ
habūdat potētiaq̄ nūero hoiū ⁊ copia gentiū: etaſq̄ prudētia ⁊ magnanimitas
ꝯueniat: q̄ ꝑcipua ſūt ad res arduas capeſcēdas, ꝯditioq̄ tpuz ⁊ plīma ſe offerāt
q̄ ſuffragent̄: nō dubito ſi voluerit dūmō duret ſupſtes iuxta dies nature futuruz
i ptāte ſua vt pacē det eccl'ie: ⁊ cōponat nō mō ꝑncipatꝰ ⁊ oēm ꝓplm xp̄ianū ſ ⁊ vni
uerſuz orbē ad vnicā verā fidē xp̄ianā ⁊ ſanctā deducat eccl'iaz ad altiſſimi dei glo
riā ⁊ honorē ſublimitationēq̄ troni ſui cū laude ꝑpetua ⁊ etn̄a ſalute. Qđ vt die
bus nr̄is ꝯſpicē valeamꝰ pietas diuia ꝯcedat. Sicq̄ culmē diuine maieſtatı̄ exhor
tare noīe meo ⁊ me nimiū cōmēdatū fac ſue clemētie: deuotiſſimū q̄dē fuulū vir
tutū ſuarū ⁊ efficacitāte: tāq̄ ſcē ſpei auidiſſimū expectatorē. Preterea de re tua cū
ſereniſſimo ac doctiſſimo gūforto nr̄o ſecretario ducali: verbū habuit nicolaꝰ tuꝰ
nr̄q̄. Cōueniens eñ domi q̄ ſubſequent̄ nobiſcū fuit. Agitauimuſq̄ q̄ eēt incedēdū
via: ꝓ honeſti tui deſiderij ꝯplemēto: q̄ ita ſe ꝓmptū vt i re ꝓpria offert. Deideq̄
arbitramur ſilıq̄ arbitrati ſumꝰ vt lr̄as ceſarı̄ q̄s ei ꝓponis' ipetres ad illuſtriſſimū
ꝑncipē nr̄m nec tua ꝯfectas manu nec ſcriptiōe nr̄aꝝ: ⁊ mittē ſtudeas ad manus
ipiꝰ gūforti q̄ ꝯmodiꝰ mām ingrediat̄. Neq̄ vel nicolauz ꝯmonefacito cuz lr̄as
ipas dederı̄ q̄ ſolicitatiōe nō deſit nec diligētia. Ea eñ ē q̄ adēpta ꝑrara impetra-
ri queūt. Librū demū tuū dyalogoꝝ habuimꝰ ⁊ penes nos ꝯſeruamꝰ. De rebꝰ ita
lie accipe: q̄ ad pn̄s ſic ſe hn̄t: romanꝰ pōtifex nō obſtātibꝰ publicl' edictı̄ ſeu enūcia
tionibꝰ ꝯſcriptı̄ de trāſlatiōe ad vrbē romanā q̄ debuit eſſe ſeptima Januarij ꝓxīe
lapſi: etiā florētie ſedet: nec motui ſuo ſil'e videt̄ q̄cq̄. Rex aragonū victor i regno
neapolitano copias ꝯgregat tā eq̄tes q̄ pedeſtres: lōgo vt dr̄ nūero vigīti miliū
eq̄tū ⁊ peditū i copia. Idē ⁊ h̄ illuſtriſſimꝰ ꝑnceps nr̄ etiā pꝰ victoriā ꝑcuſſerāt in-
uicē fedꝰ ſeu potiꝰ renouarūt. Et manēt veneti iuxta ꝯſueta mgr̄i militie: reliq̄ vt
priꝰ tā iuxta inſubriā ſeu ꝑ lōgobardiā q̄ ꝑ picenū ⁊ tuſciā. Duo tñ militie princi
pes abſūt vt diu ex patria iſta adinuicē cūctātes ſeu male ꝯcordes apud picenū ⁊
patriā ꝑuſinā ꝓxio vere detegent̄ ea q̄ ꝓducere ꝯſueuit. Dū apđ nos interiz bel-
la ceſſant. ⁊ patria iſta italie flos reſpirat: ciuitas tua q̄eſcit. Reuerēdiſſimꝰ cardi
nal' placētinꝰ vl' mortē obijt vl' ꝓpe febribꝰ ⁊ etate decrepita correptꝰ apđ caſtellio-
nē ſuū deſideratū imo heri vt ordinatū xp̄ianū decet obdormiuit i dño. Uale felix
in dño amātiſſime in xp̄o fili. Datū mediolani. iiij. februarij. M.cccc.xliij.

Petit reſcribere litteras.

Epiſtola. cxciij.

Iohānes de bogonia cardinalis ſci calixti. S.p.d. Enee ſiluio viro clariſſi-
mo. Trinas ſuperioribꝰ diebꝰ tū ad nos tū ad dilectū nr̄m iohannē peregal
lū vidimꝰ lr̄as tuas: q̄ nobis ꝓut ſp ꝯſueuerūt ſcripta tua gratiſſime fuerı̄:
⁊ rei quā dirigi feliciat̄ vterq̄ nr̄m exoptat nō parū ꝓficue. Quare ꝓpter diligētiā
atq̄ v̄tutē tuā ſūmope cōmēdātes: ꝑcordiales tibi agimꝰ gr̄as qui ſp vt ꝯſueuiſti
memor es nr̄i. Nec diſtātia locoꝝ aut vllis occupationibꝰ ſeu laboribꝰ a ſcriben-
do retrahere ſ aſſidue intimare ꝓcuras qđ ad rē ꝯducere poſſit de qua nūc agit̄.

Vñ clarissimū de illa quā in te eē nūq̄ dubitauimꝰ fide capimꝰ experimētū. Roga-
musqꝫ vt queadmodū cepisti ita in posterū agere pgas. Neqꝫ te retrahat ab assū-
pto ope multitudo imēsa laboꝝ q̄s subire indies ⁊ pati te oportet: qm̄ ad h̄ oēs na-
ti sumꝰ: ⁊ eoꝝ pcipue v̄tus extollit̄ q̄ pectore firmo ꝯsistunt. Sed ne int̄ maxias
occupatiōes tuas nos h̄ eē ociosos existimes mittimꝰ eū pn̄tibꝰ glosā aurelianeñ.
q̄ cōi ꝓuerbio ꝯdicit textui ad rn̄sionē eugenij datā regijs oratoribꝰ atqꝫ alijs per
nos editā q̄ iudicio nr̄o nō modicū ad rē facit. ⁊ p quā emulis rn̄dere ptesqꝫ nr̄as
tueri ac al's ꝓut expediēs fuerit te iuuare poteris: publicādo ⁊ cōicādo eā sicut vi
debit̄. Alia hic occurrētia ꝓnūc reticēda cēsemꝰ: cū nudiusq̄rtꝰ ex medijs vt ita
loq̄mur rebꝰ ad te accesserit reuerēdissimꝰ cardinalis aq̄legieñ. p illas ptes legatꝰ
de latere: ⁊ cū eo plures de his oībꝰ informatissimi. Ex q̄bꝰ intelligere poteris q̄d
apud nos agat̄ q̄due de rebꝰ sperandū sit. Vale feliciter. Ex basilea. Anno. M.
ccccxliij.

Epistola.cxciiij.

Excusat se ꝙ nō scribat.

Encesla[ꝰ] bohemꝰ Iohi canonico wratislauieñ. amico pcaro. S.p.d. De-
bes veniā dare occupatiōibꝰ meis si ad te vt cupis ⁊ ego optarē n̄ sepe scri
bo: vix em̄ spaciū sōni cibiqꝫ sumēdi habeo. Ita me supmꝰ cācellariꝰ fatiga
tū reddit. Int̄ oēs tn̄ labores suz mēor sp tui: nec vnq̄ ex corde recedis meo. Et si
possem i aliq̄ tibi ꝓdesse ambabꝰ manibꝰ facerē: nouitates aūt ⁊ ista leuia scribere
nec ociū habeo nec curo. Si q̄d eēt q̄d te vellē mei cā facē: statī rebꝰ omissis alijs
tibi significarē. Idē ⁊ facere te vellē erga me. Sz sumere calamū q̄tis cū tota die
inuitis sit in manibꝰ nō video cur me debeas adhortari: nec tn̄ hac vice retrogra-
dus tibi sim hec de nouo ad te deducā: bohemos. s. cū maiestate regia diuersos ha
buisse tractatꝰ tādēqꝫ cōuenisse vt i festo sci michaelis alia h̄ teneat̄ ꝯuētio cū eis
vt res oēs pficiant̄ q: vt spes ē oia bn̄ terminabunt̄: Oratores regis polonie hic
sūt ⁊ cū eis cardinalis sci angeli. Iāqꝫ tractari de rebꝰ hungarie hic debz. Vale ex
wienna. Anno. dn̄i. M.ccccxliij.

Epistola.cxcv.

Excusatoria taciturnitatis.

Icolaꝰ amidanꝰ. S.p.d. enee siluio poete pstāti ⁊ amico singulari. Credo
te vehement̄ admirari enea dulcissime ꝙ postq̄ istinc abijsti lraꝝ mearū
nihil susceperis: psertī cū ⁊ ego antea pollicitꝰ sepe fuerim me crebro ad te
scripturū de his q̄ apud nos indies agerent̄. ⁊ tu iā p̄dē vnas ad me lr̄as dederis
Ego qm̄ reuerēdissimꝰ cardinalis sci laurēcij in damasco ad serenissimos romano
rū ⁊ polonie reges legatꝰ p hāc sacrā synodū destinatꝰ crastino mane a nobis ē re
cessurus ⁊ vna secū laurēciꝰ nr̄ cui pn̄tes cōmisi. Iāqꝫ maxima ps noctis effluxit
nō possuz excusatiōes meas ⁊ silentij cās ad te scribere: pcipue cū multarū rerum
plenꝰ suz q̄s p lr̄as tecū cōicare libent̄ vellē. Sz q: ꝓhibēte angustia tpis id effice
re vllo mō nō possuz: malo hoc modicū tpis q̄d mihi supest i alijs scribēdi q̄z i ex-
cusatiōe mea ꝯsumere. Scio em̄ ꝙ tu oībꝰ in rebꝰ grauissimo sp iudicio vsus es: si
lentiū meū in bonā ptē accipias. Q̄d si forsitan ⁊ culpabilē ⁊ punitiōe aliq̄ me di-
gnū iudicaueris paratꝰ iaz ⁊ ꝓmptus suz correctionē tuā oēm subijre. Quā etsi
asperrimā aīo tuo forsitā ꝯcepturꝰ sis: eā vnica pegalli sui intercessiōe leniri posse cō
fido. Quare nō ē q̄d serenitatē tuā multū formidem: qn̄ q̄dē certissimꝰ sum arma
mihi pata q̄bꝰ supare te facillime possim. accipe igit̄ ex multis hec pauca. Vale ex
basilea. M.ccccxliij.

Epistola.cxcvj.

Cōmendat causaz frisingeñ. ecclesie.

Neas siluiꝰ. S.p. dicit. Reuerēdissimo i xp̄o pr̄i ⁊ dn̄o colēdissimo Ludo
uico cardinali arelateñ. Recepi nup lr̄as tuas admodū longas: ⁊ cuz his
fuerūt capl'a pacis ⁊ lige inter eugeniū ⁊ regē aragonū ꝯcordate. Post hec
significabas recessuz illoꝝ cardinaliū ex basilea q̄s abijsse iuitos asseruisti. Cupie-
basqꝫ vt oia maiestati regie referarē. Sz iā oia ex italia erāt sibi nota: nec latet re
gē nr̄m plerosqꝫ pncipes eē: q̄ mag sua q̄rūt q̄z illa q̄ sūt ihu xp̄i: ꝓnonulli tn̄ mirāt̄

in quoꝝ numero meipsū pono: qm̄ gallici q̄ ꝓpter regimē sicilie ꝑtē alterā seque
bant̄. nunc illa ꝑdita in pristina sn̄ia ꝑseuerāt. Cū dici solet effectū tolli cessante cā
sensissem⁹ nos gallicoꝝ mētē sillōbes offenburgeñ. lr̄as in frāciā deferēdas diligē
ter misisset. Sꝫ timeo ne fuerit piger in republica q̄ solet in ꝓuata diligētissim⁹ eē
Scripsit nuꝑ serenitas cesarea sacro ꝯcilio in fauorē henrici viri optimi ⁊ lr̄ati:
vt eū frisingeñ. eccl'ie p̄ficeret epm̄. Existimaui tātū ꝓncipē exauditū iri p̄ter spē
accidit vt preces eius reiecte fuerint. Interim elect⁹ ē ꝑ capitulū siue iure siue in
iuria cardinalis sc̄i martini. Is recursū ad vos hēbit ꝯfirmatiōis cā: rursus scri
bit casareū culmē vt supsedere velit ꝯfirmationēq; differat. Ego itidē suadeo ⁊ p̄
coꝛ itidē ꝓpter bonū sacri ꝯcilij. ne sꝑnatis hāc petitionē sicuti primā: debetis enī
hūc tātū principē ad quē ceteri oēs oculos dirigūt: quiq; nec munerib⁹ nec p̄cib⁹
ad aliquā iniusticiā mouet̄: vobis ⁊ ꝯcilio fauorabilē facere. Ne irritātes suā cle
mētiā cogat̄ eū iter flectere. Scis p̄terita quātū apud eū possit magnific⁹ caspar
cācellari⁹ q̄ si vobis fauerit: nihil est q̄ alios timere habeat̄. Allicite igit̄ hūc virū
⁊ bn̄ficijs deuincite: maxime hoc tp̄e qn̄ cōuētus nurēbergeñ. instat q̄ ꝑ totā xp̄ia
nitatē est vulgat⁹: qn̄ ⁊ carnaial ⁊ alij instant vt rex se ꝓ altera ꝑte declaret. Et car
dinalis sc̄i angeli apud hungariā ꝓ virib⁹ dn̄m suū tuet̄: qn̄ eugeni⁹ nec ꝯgrega
ri aliud cōcilīū nec fieri declarationē vult nisi ꝓ se fiat: nec cm̄ ambigo q̄n rex ara
gonū alit̄ rn̄disset in factis eccl'ie nisi ꝑ ipsū fuisset ꝑturbat⁹. Videbit̄ in breui cō
uentū fieri ad quē si rex nō iuerit ꝓut timet̄ saltē mittet plenū mādatū sicut eius
lr̄e in orbē misse decantāt. Etsi vota venietiū ꝯsonauerint ad cōgregationē indu
bitati ꝯcilij ꝓcedet̄. Id si neq̄at obtineri: declaratio fiet quā de⁹ bonā det. Sꝫ ad
hoc oꝑtet nos ꝓncipē hūc affectū hr̄e: ei⁹ p̄ces exaudire ⁊ seruitores suos ꝓmoue
re. Maxieq; vob̄ ē op⁹ cācellarij votis annuere: vt ei⁹ frat̄ obtineat eccl'iā frisin
geñ. nā si ꝯfirmatio cardinalis nō maturet̄: aderūt vie q̄ vr̄am ꝑtē iuuabūt plu
rime: ⁊ vos postea i ꝯuētu nurēbergeñ. maiorē fauorē hēbit̄. Et p̄sertim si eo mi
serit̄ oratores q̄ ꝑtātem hēant regie maiestati ꝯplacere nō aūt ṽba dare q̄ vētrē
nō iplēt. Qd̄ aūt suades vt facta eccl'ie regi cōmēdē: ego nō sū tāti. In eo tn̄ gau
deo q̄ hūc ꝓncipē religiosū video ⁊ nulli⁹ mali auidū. Electores eēnt i hāc rē hor
tādi q̄ ꝯsultores sūt ⁊ mēbra impij: nō eneas q̄ vermiculus ē ⁊ cui⁹ ṽba in fumum
trāseāt. Vale ⁊ me vt soles int̄ ſuitores ama. Ex gretz.

Epi. cxcvij.

Offert oꝑas suas in causa frisingeñ. eccl'ie.

Rācisc⁹ q̄drati⁹ aduocat⁹ ꝯsistorialis Enee siluio. S. p. d. Recepi mi enea
lr̄as tuas lōgo tp̄e expectatas q̄b⁹ ꝑlectis ex eaꝝ ꝓncipio ꝑcepi nil aliō ni
si te credere me falsa ꝑsuasione vsū. versucijsq; vacare. Ha mi enea si cete
ros versutos appellas q̄ cū veritate nitunt̄ ṽsutus ero ⁊ in hāc ꝑtē ṽsucias traxi
In ꝑn̄tiarū aūt cū ⁊ vatū nūero aggregat⁹ sis nō ṽsucias s̄ delic sciam me captas
se excogitare debes: q̄ siui ego illa ipa poemata q̄ minime repire q̄ui. Credo deliam
oia traxisse q̄ vt primū affuerit lyrā reassumā tuāq; gloriā lauree imortalē reddā
Ceteꝝ mi enea lꝫ tua ep̄la in cā quā nosti nihil lucri assereret: ego tn̄ q̄ primū vidi
lr̄as regis serenissimi a nemine ꝓmotas: expeditionēq; rei ꝓ cardinali futurā: ac
tres sacras disputatioēs ꝓ eo in vnū ꝯcurrisse ꝓ serenissimo rege memet lꝫ irre
q̄sit⁹ opposui cāmq; sic ꝑoraui vt ibi effectū sit: vt expeditio q̄ celeris credebat̄ re
tardationē sortiret̄ indies ⁊ p⁹ factū totalr̄ h̄ ipedimētū ē vsq; ad aduētū lr̄arum
ꝯfirmatiōis facte ꝑ metropoliticū. Si rōnes assignate i lr̄is reḡ vere sūt: electio ⁊
ꝯfirmatio nihil opitulāt̄ oia ruūt. Quā rē copiosi⁹ ⁊ seriosi⁹ scribo caspari c⁹ nego
ciū agit̄. Idcirco mi enea etsi in dicta cā nullū lucrū ē: tn̄ restiti sine lucro q2 non
oia lucrū petūt. Sꝫ illō vet⁹ ꝓuerbiū te mihi excusatū reddit: neptunū nayades
petūt in futurū. Sis mēoꝛ tui frācisci q̄ te ad animā diligit. Deū testoꝛ q̄ primū
ingeniū reassumā: tibi insultū dabo. Recōmissū me velim regie maiestati sere
nissime cuius ne vt romanū indies offer ⁊ strēnuo militi caspari cui ad plenū scripsi
necnō eximio artiū medicine doctori iacobo cesareo medico: vale ⁊ me ama vt so

les. Ex basilea. Anno. M.ccccxliij.

Epistola. cxcviij.

Cõmemorat opas suas ⁊ italas nouitates.

Arianꝰ sozinꝰ Enee siluio. S. p. d. Olim nullas ad te dedi lr̃as qꝛ nec itel-
lexi aliquẽ de te recta via veniẽtẽ. Tuas tñ ex gregorio frequẽtes salutatio
nes accepi a quo etiã intellexi felices successus tuos q̃ mihi gratissimi ⁊ io
cũdissimi extitere: felicioresqꝫ milies expecto. Ceterũ hic ludouicus qui serenissi-
mũ imꝑatorẽ accedit: tui ↄgnitionẽ asseruit habere: quare q̃dã tibi exponẽda cũ
eo cõtuli. Tu igit̃ fidẽ adhibebis: meiqꝫ amore ⁊ cõtẽplatione si illi officiosus eẽ
potes id agas exoro. Ego isto anno lecture renũciaui: qm̃ aliquãdo viuere nõ sꝑ
degere institui: tu ṽo cogitabis ⁊ operã dabis his q̃ ab isto ludouico mei ex parte
erunt exposita. Post tui vltimuꝫ discessum tres filij masculi mihi nati sunt. Ex q̃
bus duos habeo ⁊ indies alium expecto. Suꝑ decretalibus cõmẽtarios edidi: ⁊
⁊. xxiiij. tractatus cõposui: ⁊ nouissime opusculuꝫ de sortibꝰ ad reuerẽdissimũ car
dinalẽ nicenũ trãsmisi q̃ oia si tẽpus ↄcessum fuisset ad te dedissem: ꝫ dabo q̃ꝫpri-
mum potero. Postremo nil aliud suꝑest nisi vt valeas ⁊ nostri memor existas: no
ueris clarissimuꝫ regẽ aragonuꝫ ⁊ victoriosissimũ ducẽ nicolaũ picininuꝫ ꝓ sacra
tissimo dño nr̃o eugenio totã marchiã ⁊ patrimoniũ recuꝑasse. firmo atqꝫ esculo
dũtaxat exceptis: ꝑtẽqꝫ romãdiole: plures enim ab eo cõductores defecerunt ex
his quos fidelissimos arbitrabat̃: sanctissimus dñs noster. xvj. kl'. octobris hinc
iocundissimꝰ ⁊ letissimꝰ abijt: eritqꝫ rome infra paucos dies. Uale ex senis.

Epistola. cxcix.

Exhortat̃ ad respõsum rescribenduꝫ.

Adam de mulin anglicꝰ aplice sedis ꝓthonotariꝰ Enee siluio poete. S. p.
d. Amãtissime socie modico iã suꝑiori tꝑe delatas ad me ꝑsentiũ ꝑ latorẽ
dulcissimas epl'as tuas libẽtissime recepi: earꝫ qꝫ extigẽtiã ꝓ virili mea suꝫ
secutꝰ. ita qꝛ regia celsitudo impñtiarꝝ bñ inclinata ẽ: habitoqꝫ auisamẽto sui ma-
gni ↄcilij: id plene spero fiet de q̃ aĩmꝰ tuꝰ ↄtẽtꝰ erit. Aperui mẽtẽ meã latori huiꝰ:
cuiꝰ ꝗuitas ⁊ industria plenã vẽdicãt adhiberi sibi fidẽ: quã mei ex ꝑte sibi q̃so da
re velis ⁊ noie meo ab eo dignant̃ recipe bursulã ꝑuulã quam tibi mittit de manu
sua laboratã ṽgo nobilis neptis mea. Optime mi enea significare q̃so digner' mi
hi ade tuo: si q̃d i anglia tibi gratũ fiendũ erit ⁊ añ oia accõmoda mihi sepe epl'as
tuas q̃s potero ad tui memoriã in ↄspectu ꝑncipis ostẽdere qm̃ tali adiutorio di
gne sunt. Rogo ⁊ iterꝝ rogo mihi sepe scribe ⁊ vale felix optime ⁊ antiq̃ socie. Ex
lõdonijs. Anno dñi. M.cccc.xlij.

Epistola. cc.

Agit gr̃as ꝓ cõsiliariatu.

Bartholomeꝰ eṗs conctanus. S. p. d. Enee siluio seneñ. poete clarissimo ⁊
amico ꝑstãti. Dulce mihi admodũ ⁊ suaue ẽ vir clarissime qꝛ valeas dum
mõ recte valeas: qñ te apud tuũ cesarẽ honore primũ ⁊ cõmodis nõ care-
re existimẽ: ꝫ apud cũ indies te ob ingẽtes ṽtutes tuas ⁊ doctrinã magnipẽdi sciã
⁊ intelligã. Scripsissem ad te crebriꝰ nisi ꝓuolutꝰ visitationi eṗatꝰ gebeneñ. quaꝫ
ob graue meã penuriã vt viuere sumpsi inuitꝰ. Cũ em̃ vt solẽt visitatores ipso' in
exercitio ꝑ eã dyocesim curerẽ discolus: nõ potui nec crebriꝰ nec plus scribere ad
te cui in scribẽdo a coibꝰ ferme more ferreo stringor. Scias itaqꝫ me valere cũ oi
familia q̃ꝫq̃ꝫ misere: suscepisseqꝫ ↄciliariatus regij ad q̃s tu tãto ꝑe laborasti: mihi
q̃dẽ caras ⁊ ꝗtas ⁊ inter res alteras cariores. Et ea ꝓpter cesari tuo primũ' q̃ tãta
in me humanitate vsus est: tibiqꝫ ac iacobo q̃ ⁊ initiũ ⁊ incepte rei finem ꝑbuisti
ago gr̃as indefessas: nõ recusans si mõ possiꝫ vñis: honori ⁊ cõmodo ꝑbere vices
Restat aliud vt cõi rei nr̃e tractãde nũc admotis calcaribꝰ totis viribus te exhi-
beas in mediũ ꝓ veritate neminẽ extimescẽs. Potes em̃ nunc q̊ gratulor rei nr̃e
apprime fauẽ: ⁊ vales ad cesarẽ ⁊ oẽs suos. Idcirco tãqꝫ fortꝫ athleta ac certatori
mediũ cãpũ occurras: ⁊ vt res successerit me certũ reddas. Etsi vt gliscimꝰ succes-
serit apd̃ regẽ ⁊ suos rẽ meã q̃ tua ẽ singl'ari affectu ↄmẽdatã suscipies vt sic videã
te alterꝝ eẽ i re mea queãdmodũ ⁊ i tuis agerẽ idefessus. Uale ⁊ me ama vt cepas

licet absentē ⁊ in sudes gratificari tuo humanissimo cesari. Ex gebennis tercia die
octobris. Anno. M.cccc.xliij.

Refert quō ab imis ad altiora ꝯscendit.

Epistola.ccj.

Neas dei grā epš senēsis dño petro noxetano eq̄ti ⁊ comiti palatino ami
co singulari. S.p.d. Pupugerūt cor meū lr̄e tue q̄s nudiusq̄rt⁹ ex oratore
florētino accepi lacrimasq; meis ex oculis nō paucas excusserūt. Nā ⁊ tri
stes videbant̄ miseriā quādā ꝑseferētes ⁊ manu tua scripte nescio q̄d latēt̄ ener
gie ad cōmiserationē ꝓuocādā ampli⁹ attulerūt. Videbar cū illas legerē teipsum
videre ⁊ alloq̄ cui ꝑfero neminē ⁊ quē an̄ sex annos nō vidissē: Legi ḡ scripta tua
nō sine lacrimis: q̄s ꝑtim iocūda recordatio mutui amoris ꝑtim ꝯmiseratio tuaꝝ
aduersitatū ꝓuocauit. Lacrimas nob̄ aliq̄n insperatū gaudiū aliq̄n inopinat⁹ me
ror extorquet: vtrūq; in cā fuit. Nā suauis epl'a tua nō sꝑanti mihi reddita ē q̄ ab
sentē charissimū amicū p̄ntē reddidit: s̄ te ꝑter opinionē mestū atq; afflictū ostē
dit. Itaq; cū primū tue man⁹ caracteres insperi oborte lacrime testimoniū leticie
ꝑbuerūt. Cū tuā cognoui calamitatē merori meo astipulate sūt neq; em̄ cū flente
amico nō flere ⁊ cū dolēte nō dolere fas fuit. At postq; meli⁹ ad me rediꝫ cū aīad-
uerterē te rn̄suꝫ exigere statui satisfacere desiderio tuo imo veri⁹ meo. Nā quō fie
ri pōt vt ego scribēti amico nō rescribā q̄ neq; his rn̄sionē soleo negare q̄ me ode
rūt. Multa sūt petre amātissime in tuis lr̄is rn̄sione egētia q̄bus capitulatim an-
notatis: ⁊ tibi ⁊ mihi q̄breui⁹ potero morē geram. His ḡ in primis ꝑmolestū tibi
fuisse ꝙ me alloq̄ florētie nequeris. Credo equideꝫ ⁊ eo mihi acerbi⁹ fuit q̄ magis
ꝑter spem tuo colloquio sum priuat⁹. Acceperā naq; bononie te roma reuersum
florētie morā agere: atq; iō spe plen⁹ iter acceleraui. Cū veni florētiā didici ex ro-
berto martello cōi amico te valitudinis cā in villa lanari. Scripsi ad te si cōmo-
do tuo posses in vrbē redires dū mādata cesaris apud magistratū ciuitatis exeq̄-
rer. Demorat⁹ sum illic biduo s̄ neq; tu aduenisti neq; rescripsisti q̄cq̄. Venissem
ad te in villa nisi putassem oneri me futurū hōi q̄ cum ꝯiuge ac liberis secessisset.
Abiꝫ ḡ rursuꝫ. Postea cognoui martellū cui lr̄as credidi nō fuisse i reddēdis illis
vt ꝓmiserat diligentē. Senis aūt mansi apud necessarios meos dies octo: neq;
me tu⁹ hō ꝯuenit quē dicis a te missuꝫ q̄ me alloq̄ret̄. Cū eēm rome paucis q̄ ad
me scripsisti abūde rn̄di. Et iterū p⁹ rn̄sum alteras ad te lr̄as dedi q̄s cōiecto tibi
fuisse nō redditas q̄ nullā eaꝝ mētionē facis. Existimaui deniq; cū redirē i germa
niā te mihi nullo mō eripi posse q̄n florētie ꝯuenirem⁹. Vale dixi romane curie ⁊
collectis sarcinulis: senas repetiꝫ eo aīo vt ordinatis ecclie mee reb⁹ ad impatorē
q̄ me reuocauerat q̄primū redirē teq; in trāsitu florētie viserē. Sꝫ q̄ ꝯsilia hoīuꝫ
certa q̄ cogitatiōes rate: obsistit votis meis charitas patrie q̄ diutino afflicta bel
lo: pacis egena: q̄etis auida alphōsum regē aragonū me petere hortata est ab eo
vt salutē sibi ipetrarē. Frideric⁹ q̄ꝫ impator q̄ cū nouisset iniusto bello seneñ. circū-
uētos eē mutato reuocatiōis mee ꝓposito d̄ ꝯponēdis tuscie reb⁹ mihi mādatū de
dit. vtq; romā ⁊ neapoliꝫ me ꝯferre ea de cā iussit. Ego q̄uis i me nullū eēt i tāto
negocio momētū. patrie tn̄ nō misereri nō potui: neq; impatori nō obedire licebat.
Rediꝫ romā ibiq; mēsib⁹ q̄tuor suꝫ retent⁹ an̄q; hinc daret̄ exeūdi facultas: nūc h̄
mēses duos ago. Nescio q̄s erit reꝝ finis scio: q̄d vellē: video qd̄ nollē. Sꝑ illud
v̄gilianū an̄ oculos mēt̄ mee v̄sat̄: bella horrida bella ⁊ tybrim mlto spumātē san-
gnie cerno. At q̄ iā vis hec syderū tā iniq̄ q̄ fatoꝝ diritas cū q̄esceret oīs italia pa
tria mea q̄etē hr̄e nō potuit. q̄n q; male bellū seneñ. ducūt. Et q̄ ciuitas tā opulē-
ta ē q̄ nō exhauriat̄ exinaniat̄ tā diutino belli malo. Nemo tā robust⁹ ē quē nō at
terat ꝯtinua febris. Dicat aliq̄s. Dabit de⁹ his q̄ꝫ finē. Scio ei neq; tēpestas ē quā
n̄ seq̄t̄ trāq̄llitas. At multi pereūt ꝑusq; positis vētis sternat̄ eq̄r. Oim reꝝ vicis
situdo est. Fateor s̄ nos interea patimur. Verū h̄ mora nō solū patrie cā m̄ mo-
lestissima ē s̄ ea q̄ꝫ rōne ꝙ tūc pacē q̄ro neq; illā neq; te iuenire possiꝫ: fero tn̄ pa-
tient̄ ꝙ sine mea culpa accidit te q̄ꝫ ꝓ sapia tua idē facere velim. Sꝫ ꝑgo vlterius

In tuis lr̄is dicis te oib᷒ in reb᷒ erga me vere amicitia officio fūctū. Cōfiteor istō
Neq; ego me amicū habuisse vnq; scio q̄ te verior aut sincerior fuerit. Nā etsi solēt
res scd̄e imutare hoies te tn̄ nulla fortūe amplitudo mutauit. Fuisti enee tuo sp
dē. Nescio q̄d de te alij dicāt: ego te mihi alterꝝ scipionē alterū piladē atq; vt nr̄is
vtamur exēplis alterū ionathā suz expt᷒. Quecūq; volui ex romāo pōtifice te ad
iuuāte suz ꝯsecut᷒. Fores tue q̄ pre magnitudine negociorꝝ q̄b᷒ destinabant̄ sepe
cardinalib᷒ obserate fuerūt: nō mihi tm̄ verū ⁊ intnūcijs meis oi tp̄e patuerunt.
Cūq; ego me satis a nicolao papa euectū supq; satis existimarē nihilq; vltra pete
rē: tibi null᷒ in me collat᷒ honor sufficiēs videbat̄ q̄uis ep̄s ab illo creat᷒ essem ⁊
int̄ pncipes eccl̄ie sederē. Cardinalatū quē ego mihi neq; arrogabā neq; optabā
q̄dē enee tuo ccpisti q̄rere. Cū tu ipse credo ꝯiugio alligat᷒ id ꝯseq̄ non posses me
vnū a te dilectū eē q̄ eo ꝓueheret̄ q̄ tua te vt᷒ extulisſ; nisi mr̄imoniū ꝯtrisses. Ar-
bitrabaris igit̄ quātū sentio honorē q̄ ego fūgerer tuū eē: ⁊ te dici cardinalē si tu᷒
eneas rubio pilco donaret̄. Effectū ē igr̄ tua opa vt impatori a nicolao ꝓmissū sit
Nā ⁊ is me ꝓmoueri obtabat int̄ primos q̄ creādi cardiales eēnt eneā nullo pa
cto pteritū iri. Idq; nicola᷒ ip̄e cesari affirmauit ⁊ mihi. Idē q̄z duo vberrimi te
stes impatori suis lr̄is asseruert̄ sci petri ⁊ sci angeli cardinales q̄rū scripta ⁊ q̄dē
signata impator ip̄e mihi restituit. Sz obijt ille ꝓmissi plen᷒. Credidit plus sibi vi
te supesse vt aiūt poete pl᷒ statuim᷒. Decept᷒ ē nō decepit pi᷒ ⁊ optim᷒ pr̄. Quē ꝓ
sua integritate nō ambigo celicolarꝝ choris annūeratū. Iamq; nō cū ioue illo quez
sūmū ceca dixit antiq̄tas. s; cū xp̄o maxio ⁊ singl̄ari deo nectaria pocula siccare et
de genimine vitis i regno pr̄is bibere: sessurū i iudicio. cuz. xij. ap̄lis. xij. tribus isrl̄
iudicaturꝝ. At q̄uis ꝓmissa irrita sint inuanūq; tui conat᷒ ierint: nō suz tn̄ min᷒
obnoxi᷒. Volūtatē nō factū metior. Neq; vt ip̄e dicis amicitie scē legib᷒ oi tp̄e sa
tisfecisse nō eā inficias. Sz q̄r suz h̄ mi petre: nūq̄ te accusaui nūq̄ de te male sen-
si. Quid igr̄ an tu forte ingratū me iudicas q̄ nō suz tui mēor: q̄ cū fortūa a te re-
cesseriz. Nā cur te ius amicitie huasse dixeris nisi illud me violasse cōtēdas. No-
lim petre ita de me opinerı: ⁊ ip̄e leges amicitie iuiolatas custodio. Sz times for-
tasse ne mō i vrāz beniuolētiā peccare icipiā: nec seq̄r alios q̄ tua ope magni potē
tesq; facti nūc te ꝑsequūt̄. Pessimū gen᷒ hoiuz genimia viparꝝ: semē diaboli. Sz
late pz vitiū. In deū xp̄z q̄ nos creauit igrati sum᷒: q̄d miri ē si hoies fallim᷒. Fer
re nos oz q̄s de᷒ ip̄e sustinet. Nō sūt oēs accepti bn̄ficij mēores. Magna ps hoiuz
eos perijsse expetūt ex q̄b᷒ bn̄ficia ꝯsecuti sūt. Sic eniz se vinculo solui q̄ teneret̄.
Neq; id falsū oino ē q̄ꝺ sigismūdū impatorē frequēti ꝑmone vsurpasse ferūt. Pe
cunie vl̄ gratuitū mutuū mltos imeritos fecere. Pauci q̄s equ᷒ amauit iupit̄ aut
ardēs euexit ad ethera vt᷒ bn̄facti mēores extitere. Int̄ q̄s ego meū nomen dare
haud dubito. Nā etsi mlta me vitia occuparūt diua tn̄ mihi coopante gr̄a igrati-
tudinē tn̄ sp odiui: hisq; totū me dedi q̄s mei amātes noui. Nūc tu me illis annūe
res q̄ te p᷒ casuz reliq̄re. Dispar ē illorꝝ ⁊ mea rō. Illi tuz primū te colere atq; ob-
seruare ceperūt cū prim᷒ eēs i ap̄lico palatio: pīguedinē mellis tāq̄ musce seq̄bāt̄
amicū pōtific̄ nō petrū amauere officio nō hoi alludebāt. Mutati sūt te mutus
abierūt vbi cessauit stillare fauū nō sūt iniurij nihil ē q̄ꝺ illis iputes. Quesiuerūt i
te magnū secretariū ⁊ cū nō iuenissent alia de nocte. Lud᷒ h̄ fortūe ē ⁊ h᷒ mūdi cō
suetudo. At ego te dilexi an̄q̄ palatiū igrederı. Dilexi paupez dilexi diuitē: quō n̄
diligā ad pora reuersū: q̄q̄ nec ista priora sūt nec tu paupes. Cur me tu᷒ casus ali
enauerit cū tu᷒ ascēsus te minime trāsmutauerit. Nihil apꝺ te petre variatū est.
Solida ⁊ icorrupta charitas q̄ tibi me seml̄ ꝯiūxit: nūq̄ dissoluta beniuolētia est
Sū hodie q̄ꝺ olim fui: nihil ē iminut᷒ amor nihil ignoro: nihil imemori de tuis er
ga me officijs narras. Oia sūt an̄ oculos vetis ꝯuersatiōis illi᷒ cū e plūbino soluē
tes corsicā circuiuim᷒: cū nos pene i affricano tēpestas littore illisit. Subit adhuc
recordatio q̄ tedio int̄ nautas apꝺ spediā ⁊ i portu veneti pnoctauim᷒ cū sentine
correpti sub dumo dormire maluim᷒ q̄ sub tecto q̄uis horrida fuiret hyems. Vi

dimus vna genuā ligurꝝ metropolīz. Supauimꝰ appēninū ac trāsmisso pado phi
lippū illū inclytū lōgobardoꝝ ducē apud mediolanū ducē adiuimꝰ. Trāsmisimꝰ
celo vicinas alpes ⁊ formidabilē pontē ⁊ lucrinū lacū ⁊ cāpos eluctioꝝ. Venimꝰ
basileā ⁊ sub dn̄io cardinalis tui q̄ tūc scē marie inuiolate cognomine fuit: nunc
sancte crucis appellat̄. In ꝯsilio magno fuimꝰ: q̄ꝫ dulcis ꝯuersatio nr̄a fuit q̄ꝫ sua-
uis in oī fortuna societas: nihil mihi graue te comite videbat̄. Memini memini
adhuc petre cū simul vno cubiculo dormiremꝰ q̄tiēs mihi ad multā noctē vigilāti
ac nūc vnū nūc alteꝝ poetā legēti subridēs dixeris. Quid te maceras enea: doct̄
eque ac indoctis fortuna ꝯsulit. At cū dn̄ico q̄ꝫuis eēt is benignꝰ ⁊ optimꝰ pater
cū paupꝑtate eo tp̄e p̄meret̄ ꝑseuerare mime potuimꝰ. disiūcti aliq̄t ānis fuimꝰ: s̄
iteꝝ nos fortūa ꝯiūxit apud nicolaū scē crucis venerādū patrē ⁊ oīum opinione
scīssimū. Qui cū e florētia rursꝰ mediolanū petiuimꝰ ⁊ suꝑato iouis mōte ꝑ locū
lemānū tonomū venimꝰ: mēorādāq̄ꝫ illā repallie herem ū introiuimꝰ. In q̄ dux
sabandie amedeꝰ detulit: habitu cultuq̄ꝫ scō cuipiā heremite simul quē viri decez
eq̄stri ordine seq̄bant̄ q̄ seculo renūciās ꝓmissā barbā ⁊ hispidū palliū ⁊ retortū
bacillū mūdanis opibꝰ p̄tulerat. Inde basileā rediuimꝰ coloniā agrippinā petētes
ꝑ belgas atrebatū venimꝰ ibi ꝯuētus illic maximꝰ celebratus ē. In q̄ pace galliaꝝ
ꝯstituta philippus burgūdie dux a britānis q̄ nūc anglici appellant̄ ad regē fran-
cie defecit. Vixīmꝰ ibi sicuti ⁊ alibi ꝯcordibus aīs: nec nos lucelli cupido disiūxit:
q̄ꝫuis ābo idē officiū idē lucruz sectaremur. Inde ego in vltimā britāniā q̄ hodie
scocia dr̄ missus suz: q̄ in itinere multa ꝑicula aduersa q̄ppe q̄ duodecim diebus i
ꝓfūdo occeani fui terris nusq̄ apparētibꝰ ac vi tēpestatꝭ in vltimā ad septētrionē
norwegiā actus vix tādē bonitate dei destinatuz iter tenere potui. Sz nihil mihi
ḡuiꝰ videbat̄ q̄ꝫ q̄ carebā cuiꝰ ꝯsolatione i oī aduersitate leuari solebā. Reuersus
ex britānia te basilee ꝯueni neq̄ꝫ ibi diu māsimꝰ ꝑ sueuos rhenos lacū brigantinū
⁊ tridētinas alpes bononiā indeq̄ꝫ mediolanū repetiuimꝰ cardinalē nr̄m sicuti q̄
de pace italie int̄ senatū venetū ⁊ mediolanēsem p̄ncipē acturus erat. Illic tercio
disiūcti sumꝰ ⁊ tu q̄dē romanā curiā secutus es: ego basileā reuersus i ꝯcilio plu-
ribꝰ annis ꝑseueraui. Et lz int̄ romanū pōtificē ⁊ basilieñ. synodū ḡues inimicitie
maligneq̄ꝫ lites int̄cidissent ⁊ tu pōtificis ⁊ ego synodi ꝑtes seq̄remur: nihil tn̄ be
niuolētie nr̄e detractū ē publicā illā finimꝰ. Cuiꝰ rei ep̄le nr̄e vltro citroq̄ꝫ misse te-
stes sūt in q̄bꝰ noster amor expssus ē. Itaq̄ꝫ nō dubito te ꝯfessuz hr̄e dū latuimus
dū fuimꝰ ambo paupes incōcussaz stetisse amicitiā nr̄am. Tolerāt em̄ se facile te-
nues neq̄ꝫ miseriā cognoscit inuidia. Cū vo ditatꝰ es atq̄ꝫ in te vnū quātū pōt for-
tūa ostēdere voluit vnusq̄ꝫ palaciū ap̄licū gubernasti: scio nō arguis me leges ami
citie reliq̄sse. Quis em̄ letā amici fortunā deseruit. Illud vereor ne me tibi cū m̄l-
ta posses obsequētē adulari crederes. Est em̄ ois beniuolētia suspecta potētibꝰ.
Minime igit̄ oblitū me tui fuisse dices cū felix habebaris. Sz accusas me forsitā
q̄r pꝰeuersaz potētiā tuā te obseruare desierim: imo vo nihil ē em̄ a me p̄termissuz
qd̄ boni amici eēt: q̄ vt primū cognoui nicolaū papā q̄ cū creueras nature debitū
ꝑsoluisse mox ex noua ciuitate austrie ad te scripsi bonoq̄ꝫ vt esses aīo iussi. Nam
etsi pōtificē maximū fortuna tibi abstulisset. Fredericū tn̄ impatorē reliq̄sset apd̄
quē si velles locū te dignū inuenires q̄m̄ is te maximū facēt. Idq̄ꝫ nō ex meipso
s̄ ex ore cesaris astruebā receptū eē q̄ ita me scribere iussisset cū te illi cōmēdassem
Nescio an hmōi lr̄e tibi reddite fuerit: nā de illis nihil significas. Cū veni florētiā
q̄siui de te diligēt̄ vt supra relatū ē. In roma vo btissimo calixto pape de te dixi q̄
de viro bono ⁊ amico optio dicēda fuer̄t. Et vbicūq̄ꝫ de te s̄mo habitꝰ ē tuas ꝑtes
egregie defendi: q̄ꝫuis pauci me corā te accusarit: siue q̄r graue est inocētē crimina
ri siue q̄r sciūt oēs tuū honorē ad me tāgi: tuāq̄ꝫ ledi quoq̄ mō famā: me minime
passurū eē. Persuade igit̄ tibi petre amātissime dū sp̄ūs hos regit artus animuz
erga te meū imutari non posse. Nāq̄ꝫ neq̄ꝫ tu cōmittes vt mutari opteat: neq̄ꝫ is
sum q̄ q̄nq̄ꝫ ⁊ viginti annoꝝ amicitiā sine cā dissoluā. Nec me turbatū fugientez

videbis quocūqꝫ me in statu fortuna tenuerit. Is ero erga te q̄ fui cū essem⁹ basi-
lee. Neqꝫ tu dn̄ petrus eris: eneas eē desierim. Neqꝫ plura i accusatione tuā dixe-
rim. Sequar alias cple tue ꝑticulas. Ais te putare q̄ cū nicolao pōtifice de me ce-
pta sūt apud calixtū ꝑfici debere .i. in cardinalat⁹ ordinē me susceptū iri. Idqꝫ cu
pis ⁊ qꝛ futuꝝ speras gaudes meqꝫ rogas postq̄ꝫ id factū sit vnū ex tuis necessa-
riis vti capellanū admittā. Fortasse oīa q̄ scribis huc tēdūt. Amico voluisti satis
facere. Et qꝛ nō es ea potētia q̄ olim fuisti scribis multa ⁊ impetres pauca. Opi-
naris eīm q̄ pri⁹ vno ꝟbo obtinuisses nūc vix plurib⁹ obtineri posse. Hoc fortassis
apud alios ita vsui euenit: apud me tua tāta ē auctas quāta ꝓi tpe fuit. Rn̄debo
tn̄ ad hec aliq̄d. Cardinalatū ego nō q̄ro nō expecto q̄uis cesar mei cā solicit⁹ sit
Si tn̄ qđ neq̄q̄ opinor id honoris sors aliq̄ ad me detulerit: nō ē ꝙ roges h̄ aut il
lud. Nō min⁹ tibi q̄ꝫ mihi mea dom⁹ obediet. Qđ aūt arbitrari i fūdamētis apud
nicolaū facꝗ edificiū supducēdū eē falleri mea sn̄ia. Lōge eīm alit̄ ꝑterita docēt. No
uus rex vt in ꝓuerbio nouā legē edit. Nā quot⁹ successor inuēt⁹ est q̄ ꝑdecessoris
amicos dilexerit q̄ppe adeo nr̄os āncessores odim⁹ vt certissimū argumētū putet̄
Hūc pōtifex amauit q̄ nouissime mortu⁹ ē: igit̄ huic odio ē q̄ viuit. Et creasset hūc
cardinalē ille si āpli⁹ vixisset: nō igr̄ int̄ eos noiabit̄ q̄ mō creādi sūt. Qđ si fuisset
aliq̄ cā q̄ mei cū ordinē assumēdū suaderet: hec sat̄ ē ne assumat qm̄ ex illoꝝ nūe-
ro fui quoꝝ dignitas apud nicolaū āplificāda credebat̄. Qđ aūt mei honoris au
gmētū cupias haud ē apud me dubiū. Quis eīm amic⁹ ē ⁊ amici gloriā nō expetit
At ego mi petre si hāc dignitatē expectē demēs suꝫ q̄ maiora meis hūeris imponi
onera exoptē q̄ꝫ illi ferri q̄ant. Videarqꝫ nō dico erga fortunā ſ erga magnificē-
tiā dei igrat⁹ q̄ lōge mag̃ honorat⁹ q̄ꝫ par sit nō q̄esca. Etenī mi petre supos oro vt
sileā de maximo deo a quo est oē datū optimū ⁊ oē donū ꝑfectū: q̄d est qđ ego de le-
ge fortune aut fatoꝝ q̄rar. Nā quē domū egrediētē meliori flatu q̄ꝫ me fortuna ꝓ
secuta est. Nā q̄uis annos sex ⁊ .xx. nat⁹ cū darē iuricivili opam: exorto bello pa-
triā ⁊ studiū coactus suꝫ relinq̄re. Accessi tn̄ grāde illud basilieñ. cōciliū inueniqꝫ
grām i oculis patrū. Scriba i synodo fui ⁊ lr̄aꝝ abbreuiator: ⁊ vn⁹ de duodeciꝫ vi
ris q̄ ingratus illic q̄i cēsori⁹ hēbat̄. Neqꝫ eīm sine duodeciꝫ viris ad ꝯsultāduꝫ de
reb⁹ ꝯsiliarib⁹ q̄sq̄ꝫ admittebat̄ ⁊ admissi q̄ nō inuenirent̄ idonei his iubētib⁹ cō-
mouebant̄. Erāt in ꝯcilio q̄tuor cōuētus q̄ deputatiōes appellabant̄ de fide et pa
ce: de reformatorio: de cōibus ꝑsidētes. He suos singule singulis mēsib⁹ elegerūt
In deputatione fidei in q̄ erā inscriptus sepe ꝑsedi. Int̄ collatores q̄ꝫ bn̄ficioruꝫ
bis sum electus. Legat⁹ ab ipso ꝯcilio ad cōplures principes missus. Cū pōtifica
tū amede⁹ dux sabandie suscepisset felix nūcupat⁹ in secretariū suꝫ ab eo accitus.
Nec diu p⁹ vocat⁹ ad fredericū impatorē ꝓthonotariat⁹ officiū ab eo sum adep⁹
(sic germani secretariatū appellāt) dū legatiōes cesari ab eo vniuersaꝫ ferme ger
maniā circuiui. Dissidebāt teuthōes cū eugenio maximo pōtifice. At neqꝫ illi neqꝫ
felici obediētes neutrales vocabant̄. Cōcordia plurib⁹ in cōuētib⁹ agitata ē q̄b⁹
iubēte cesare sp̄ interfui. His cū tractatu pacis ad eugeniū veni: tercio nationis
illi⁹ apostolice sedi obediētiā attuli. Secretariat⁹ ⁊ subdyconat⁹ honorē ab euge
nio ⁊ mox illo defūcto a nicolao suscepi. Cuius cōclauis cum eligeret̄ cum ceteris
principū legationibus custodie prefui. Lapsum est postea breue tempus in quo
me nicolaus tergestine ecclesie nihil tale merentē ꝑfecit episcopū: quadrienniōqꝫ
abinde decurso senensis vrbis vnde mihi origo est pōtificatū ad me detulit. Cesar
ꝟo a quo in ꝯsiliarioꝝ ordine susceptus essem neapolim me petere iussit. Quo in
loco mr̄imoniū inter ipsuꝫ cesarē ⁊ leonorā portugalie regis: sororē alphōsiqꝫ ne
ptē ꝯtraxi: eandēqꝫ impatricē anno post nauigio vectā e pisis ad impatorē senis
agētē ꝯduxi. Cū id mihi vni cōmitteret̄. In coronatiōe cesari q̄ rome celebrata ē
nosti q̄ mee ꝑtes fuerit. Quippe q̄ me sepi⁹ impatorio noie apđ romanū pōtificeꝫ
⁊ publice ⁊ priuatim loquētē audiuisti. Reuerso in germaniā legatio mihi aplice
sedis ꝑ bohemiā ⁊ oēs ꝓuincias austrie ducū cōmissa est. In conuentu germa-

noꝝ ꝗ ratiſpone habitꝰ eſt: quo ⁊ philippꝰ burgūdie ⁊ ludouicus bauarie duces et
alij ꝙ̄plures ꝑncipes ⁊ reguli cōuenerūt de ſalute xp̄iane reipublice agētes: impa
toꝛias vices tenui. Sili mō ⁊ in frācfordeñ. ꝯcilio vbi ⁊ germanos aduerſus thur
cos decernere bellū dicta oꝛōne ſuaſimꝰ ꝙ̄uis poſtea negligētia ⁊ iſcicia eoꝝ ꝗ cū-
cta ſibi decere putāt germani tepuerūt. Moꝛtuo nicolao calixtū ſucceſſoꝛē eius
quē nūc impatoꝛio noīe tāꝙ̄ ſucceſſoꝛē verū xp̄i vicariū recognouimus. In hiſce
nos honoꝛibus petre verſati ſumus. Nec tn̄ intelligimꝰ cur adeo diuina pietas
noſtrā prauitatē extulerit: nō doctrina: nō vite bonitas hec meruit. Cognoſcimꝰ
i mꝑfectū nr̄ꝫ ⁊ noſipſos ſepe cogitātes nō extollimur quidē: ſ; magis erubeſcimꝰ
⁊ cōfundimur: ꝗ ꝓ tantis bn̄ficijs nō ſumꝰ grati. Reſpicimꝰ aliqn̄ retro: ⁊ quoniā
multi viri nobilibus oꝛti natalibꝰ: virtute ⁊ doctrina ꝑſtabiles abiecti ⁊ incogniti
iaceāt cōſideramus. Fateoꝛ ꝙ̄plurimi ſunt ꝗ opibꝰ ⁊ honoꝛibꝰ āñcedunt ſ; multo
plures ſequunꝶ. Pluribꝰ cōmiſereri ꝙ̄ inuidere poſſuꝫ. Et illi quidē qui me digni
tate ꝑcedūt etiā ꝟtute ſupant. Ego his ꝗ ſequunꝶ nulla rōne ſum melioꝛ. O q̄t vi
ri ſūt ꝗ nō cētū aureos annuis ex bn̄ficijs eccl̄iaſticis haurire poſſūt. Juris diuini
atqꝫ humani interp̄tes: quoꝝ nō eēm dignꝰ corrigiā calciamēti ſoluere. Atqꝫ ego
ignarus hebes atqꝫ vitioꝝ mole ꝑſſus atqꝫ iniq̄tate circūdatꝰ: ꝗ aliq̄ bn̄ficiolo cō
tētus extitiſſeꝫ: vl' mimo: iā annuos mille aureos poſſideo: qḋqꝫ magis mirere dū
germaniā petiȷ̄ ep̄atū i patria ꝯſeq̄r. Magna hec mi petre i q̄bꝰ nō mea ſolū ꝑui-
tas ſ; magna ꝟtꝰ q̄eſcere poſſit. Apud tres ep̄os ⁊ totidē cardinales dictādaꝝ epi
ſtolarū officiū exercui. Hi tres q̄ꝫ pōtifices maximi ſecretarioꝝ collegio me aſcri-
pſerūt: eugeniꝰ: nicolaꝰ ⁊ felix. ꝙ̄uis hūc adulteriū dixerit. Apḋ ceſarē nō ſecreta
riatꝰ mō ſ; ꝯſiliariatꝰ ⁊ principatꝰ honoꝛe auctꝰ ſuꝫ. Neqꝫ ego iſta foꝛtune imputo
ꝙ̄uis neſcio cām: ſ; ipſiꝰ rectoꝛi ⁊ dn̄atoꝛi oīm deo cuiꝰ eſt in quecūqꝫ voluerit vſū
vaſa foꝛmare. Neqꝫ hūanc coꝛruptiōi ſubijciunꝶ ꝗ libera ſūt eiuſqꝫ libertati gr̄as
agere decet ꝗ dat oībꝰ abundanꝶ ⁊ nō impꝛoperat. An nos igiꝶ tāta miſeratione
ꝑuenti cardinalatū anxij expectauimꝰ. atqꝫ hūc q̄ꝫ nobis honoꝛē deberi putabi-
mus. Utinā dignitati quā ꝯſecuti ſumꝰ pares iueniamur: ⁊ ita qḋ ſupeſt eui tra-
ducamꝰ: ne q̄ poſſit i nobis ingratitudo notari. Poꝛro cardinalatꝰ faſtigiū maius
exiſtimamꝰ ꝙ̄ nr̄is humeris cōmitti debeat. Utinā ea dignatio his credaꝶ ꝗ affer
re illi potiꝰ ꝙ̄ ab ea recipe gl'iam poſſint: q̄les nos eſſe nullo pacto cognoſcimus.
C Reſtat vltio loco de ꝯſolatiōe aliq̄d dicere. qn̄ ⁊ te illiꝰ egētē oñdis. Duo fueꝶ
vt ſcripta tua edocēt ꝗ te ꝯturbauerūt: mala valitudo tua: ⁊ obitus nicolai pon-
tificis: quo cū ipe cecidiſti: ꝗ in calamitate ꝯſtituto nemo tibi amicoꝝ affuit. Egri
tudinē coꝛꝑis ⁊ oneroſaꝫ tibi ⁊ moleſtiſſimā fuiſſe nō miroꝛ. Uix eñ̄ q̄ſqꝫ repiꝶ ꝗ
nō moꝛbo ſuccūbat doloꝛibuſqꝫ vincaꝶ: belle q̄dē tum multi cū valent recta cōſi-
lia egrotis pꝛebent: ac ipſi ſi doleant mente excidant. Ita natura cōparatū ē ꝟbo
ꝙ̄ multi philoſophanꝶ: reipſa admodū pauci. Utcūqꝫ ſit nō opoꝛtuit vitā optare
diuturniā niſi ⁊ ſeneſcere vellemꝰ. Cū ſenio aūt circūſilit agmine facto moꝛboꝝ
omne genus: quoꝝ ſi noīa queras: ꝓmptiꝰ expediam quot amarit ippia mechos.
Parati ergo ad hec eſſe debemus: ⁊ nunc yliū ⁊ nunc capitis doloꝛē expectare: et
ad oīa mala noſipſos armare quibus ꝯtribules noſtros affligi cernimus. Si q̄d
minus accidat in lucro deputare: Cum ꝟo doloꝛ incipit. non ab amicis ſed a no-
biſipſis ſolatia expetere. Nihil habent certi qui ſunt in aliena ꝑtāte: que noſipſi
poſſumus nutui nr̄o nūq̄ deſunt. Tibi ergo cum egrotares a teipſo ⁊ cōſiliuꝫ ex
petendū ⁊ auxiliū requirendū fuit ꝗ te video non neglexiſſe cum deū tibi affuiſſe
ꝯſolatoꝛē dicas. Optimꝰ hic ꝓculdubio ⁊ certiſſimꝰ in omni egritudine medicꝰ
ꝗ nō coꝛꝑis tm̄ ſ; mētis moꝛbos expellit. Eſtqꝫ deus ſi ſenece credimus q̄ſqꝫ ſibi
Nāqꝫ dū nobiſipīs recte ꝯſulimꝰ mētē nr̄am diuinitas incolit. At tu quāqꝫ coꝛpe
vales nō tn̄ adhuc mētis egritudinē poſuiſti. Eſt vulnꝰ adhuc ai recēs ⁊ amiſſi re
gni foꝛtunā merēs. Monſtri ſil'e mihi eſt: te virū ꝗ multa legeris ⁊ mundi vices
ſis contemplatus: idcirco angi quia blandus foꝛtune vultus tibi mutatus ſit.

Cogitare te oportuit ꝙ̄ primū aſcēderes. Neq; em̄ fortuna queq; extollit: de quo
reiiciēdi ptāte nō ſibi reſeruet. Hac ꝯditione aſcēdimus vt cū illa velit e veſtigio
deſcēdamꝰ. Nūc lōgū tenet vua comas nūc ꝓlus vmbras inq̄t ille. Caduca oīa
ſub luna: quāto altiꝰ extollimur: tanto ꝑiculoſius cadimꝰ. Volubilis rota fortune
eſt: nemo illi clauū affixit. Incōſtās ⁊ infidelis hera fortuna nulli ꝑpetuo bona
eſt. Alexandrū illū macedonē quē mūdi dn̄m fecerat: in ip̄o iuuētutis flore veneno
extinxit. Pōpeius magnꝰ cēties vicies ſemel octuagintatria boiū milia fudit: fu
gauit: occidit: in deditionē accepit. Naues octingētas q̄dragintaſex piratarū de-
pſſit aut cepit. Caſtella aut oppida mille ⁊ q̄ngēta trigitaocto in fidē recepit. Ter-
ras oēs a meoti ad rubrū mare ſubegit. Sꝫ huic q̄z fortūa (ꝙ̄uis ſeni) abſtulit ca
put. Ceſarē dictatorē in ſenatu trucidauit ꝙ̄uis eiꝰ ductu vndecies centena nona
ginta duo milia viroꝝ in prelijs interijſſent nō cōputatis illis q̄ bellis ciuilibꝰ in-
terierūt. In gayo mario quātū fortuna luſerit nō ignoras: quē mō victū apd̄ mi-
notauros expectare ſuppliciū: mō victorē truci vultu quātū neces imparet legiſti
Magna de lucio marcello ē opinio q̄ fortūa huic vni ſꝑ arriſerit. Fuit em̄ bis cō
ſul: dictator: magiſter eq̄tū: elephātes primꝰ ex ꝑmo punico bello duxit. In triū-
pho ꝑmariꝰ bellator habitꝰ: optimꝰ orator: fortiſſimꝰ imꝑator: auſpicio ſuo maxi
me res geſte: magno honore vſus ſūma ſapiētia: ſūmꝰ ſenator pecuniā magnam
bono mō iuenit: liberos multos reliq̄t: clariſſimꝰ in ciuitate fuit. At is orba lumi
nibꝰ egit ſenectā amiſſis incēdio cū paladiū rapet ex ede feſte: mēorabili caſu ſed
euētu miſero: vt pliniꝰ ait. Huiꝰ q̄z nepos metellus macedonicꝰ fortūati nomē ha
buit q̄ a q̄tuor filijs illatꝰ ē rogo: vno ꝑtore: tribꝰ ꝯſularibꝰ: duobꝰ triūphalibꝰ vno
cēſorio. At hi i flore dignatiōis ſue a catino labione tribuno plebis quē ſenatu cē
ſor eiecerat e capitolio ad tarpeiā raptꝰ ē vt inde p̄cipitaret̄. Sꝫ intercedēte alte
ro tribuno alūne ereptꝰ alieno bn̄ficio poſtea vixit. Sꝫ octauianū auguſtū fortaſ
ſe obijceres q̄ victor orbis ānis ſex ⁊ q̄nq̄gita imꝑauit: q̄ ſuꝑ garamātas ⁊ indos
ꝓtulit impiū. Exēplū hic vnicū hūane felicitatis eē videt̄. his q̄ eiꝰ ſecreta ignorant
Sꝫ multa huic aduerſa apud auūculū i magiſterio equitū: repulſaꝫ tulit ꝯ petitio
nē eiꝰ ꝑla to lepido in ꝑlio filipeo fuga notatꝰ ē: ⁊ in palude triduo latuit. Vita eiꝰ
ſepe i nſidijs petita ē: luxit liberoꝝ mortes: ⁊ adulteriū nepti ac filie: afflixit euꝫ re
bellio illirici: peſtilētia vrbis: varia clades: fames italie: quadriduanā mediā ſuſti
nuit: moriēdi cupidꝰ herede nō ſuo filio vita exceſſit. Et vt ad nr̄a redeamꝰ ſaul re
gno potitꝰ: victorijs clarꝰ: ad extremū inſanie ⁊ in ꝑlio victꝰ ſerui manū q̄ ꝑcutiat
ſupplex orat. Ab ouiū cuſtodia vocatꝰ ad regnū dauid: poſt claras ex hoſte victo-
rias a filio pellit̄: ꝯ quē ſūptis armis nō ſatis intelligit vincere velit an vinci. Di
cat aliq̄s ſalomonē ſapiētē ac pacificū regē ꝑpetuo fortune afflatu beatū: q̄ vſq;
ad mortē q̄eto trāq̄lloq; regno potitus ē. Sꝫ neq; hic regnare ſine fratricidio po
tuit ⁊ amicoꝝ ſepe neces imꝑauit ac poſtremūq; ꝯcubino ſeruicio ꝑſſus: dijs alie
nis atq; ipſis demonibꝰ ſacrificauit. In q̄ re miſerrimū eū vl' ſuo iudicio nemo du
bitauerit. Euo nr̄o vnū oēs felicē philippū mariā mediolaneñ. ducē iudicauimus
q̄ nō florētinos mō ſ; venetos ⁊ vniuerſā italiā ꝯtriuit ⁊ regē alphōſuꝫ frēſq; cū
vniuerſo ꝓcerū comitatu: nauali ꝑlio ſuꝑatos captoſq; domi ſue vidit. Verū hic
añ obitū ianuā amiſit: agri magna ꝑte mulctatus: adeoq; venetoꝝ armis attritꝰ ē
vt vix mediolani ſeſe tueret̄. Et ꝙ̄uis vltra citraq; mōtes regū auxilia implora-
ret nulliꝰ tn̄ opē ſenſit: amiſſo viſu: rege quē captiuū habuerat: herede inſtituto de
ceſſit. Frāciſco fuſcaro duci venetiarū diu adulata fortuna ē: ſub q̄ ſupra q̄nq; et
viginti ānos ſenatꝰ ille ꝓluſq; venetꝰ mirūimmodū auctus brixeam bergamū ⁊
maximā ꝑtē gallie trāſpadane in ſuā ditionē redegit. Sꝫ gloriā eiꝰ obfuſcauit: fe-
licitatēq; obrupit filiꝰ ob turpē cām bis i exiliū actus. Hec cū tibi notiſſima eēnt
petre nō debuiſti vel dolere vel admirari ſi ⁊ tecū ſuā cōſuetudinē fortūa ſeruauit
q̄ iure ſuo veteri ⁊ in oēs etates ꝑſcripto vſa ē. Nihil de tuo tibi abſtulit. qd̄ ſuuꝫ
erat repetijt: potētiā quā ad tēpꝰ ꝯceſſerat: in eo quē ſtatuerat termino ſbtraxit

Quid obsecro est qđ de fortuitā cōq̄raris? Quid tecū illa dure egit? Nicolao pa-
pe vitā eripuit. At moriturꝝ eū iāpdē noueras. Illo mortuo ⁊ tua potētia mor-
tua ē. At nicolao cadēte sciebas te stare non posse. Nihil tibi aduersi accidit qđ
nō ꝓuideris. Preť speꝫ vo si recte iudicas nō pauca bona tibi fortūe bn̄ficio: siue
vt meliꝯ loq̄mur diuia miseratiōe relicta sūt. Ex palatio saluꝯ exiisti collegisti sar
cinas tuas. Secretariatꝯ officiū cū cōiuge cū liberꝭ absqꝫ vlla ꝯtūelia dimissus es
Hoc tu bn̄ficiū nō pōderas: qđ tāto maiꝯ ē quāto rariꝯ accidit. Etem̄ q̄t mēoraŕ
q̄ potētes i palatio pꝯ obitū pōtificꝭ nō maxias calamitates iciderit. Nepotē bo
nifacij noni mēdicare panē nr̄a etas vidit: quē vt editꝯ i lucē fuerat i calatꝭ rosaꝝ
obtulerāt patruo Martino q̄nto satis fūcto q̄ fuerūt apđ eū potētes: alij bonis
oibꝯ excussi sūt: alij i carcerē rapti: alij i exilio missi: alij i crucē sublati: alij alio mō
necati. Neqꝫ ego crediderī oēs q̄ martio placueŕt pēa fuisse dignos. Sꝫ ita mos
inoleuit: odio hr̄ successori q̄sq̄s añcessori acceptꝯ fuit. At tē calixti clemētia ꝯser-
uauit: q̄ de te sinistre credere noluit: q̄uis cēnt q̄ te accusarent: nō pauci hostes. i.
mimi tui corona tua ⁊ q̄dē ꝑciosissima. Hoc ē petre q̄ iteger creditꝯ intactꝯ abiisti
Hāc tu laudē ad posteros pene solꝯ trāsmittes: nomēqꝫ tui miores ex te claꝝ ha-
bebūt. Unꝯ em̄ ex palatio pōtificꝭ oi iudicio existiatꝯ es q̄ saluꝯ euaderes. Fateor
ñ tāta tibi erūt lucra quāta fueŕt nicolao viuēte. Neqꝫ iā tibi assurgēt hoies q̄cūꝫ
ieris. Sꝫ ego tibi satis pecūiaꝝ eē arbitror si ad ṽitatē nō ad opionē vitā ducē vo
lueꝭ. Querēde pecūie nullꝯ ē finis his q̄ vulgo viuāt. Crescit amor nūmi quātuꝫ
ipa pecūia crescit. Si volumꝯ eē diuites nō pecūie adijciēdū ē: ꝭ cupiditati detra-
hēdū. Cū ꝓpha dicēdū ē. Diuitias ⁊ pauꝑtates ne dederis mihi ꝭ tm̄ victui meo
tribue nc̄c̄ia. Nō habes opes cosmi: at marcelli hēs. Nō eris florētie primꝯ: at vl
luce vl senis esse potes tuoqꝫ cū oratio. At ꝑcor integra cū mēte nō turpē senectā
degere nūc cithara carētē. Nec vo tu tibi sƀtractos honores dixeris. Adulatiōes
ille nō honores fueŕt. Potētie tue nō tibi detexit turba caput: sepe manū tuā oscu
lata ē q̄ tunicā illā optauit. Fuimꝯ ille ac vētꝯ fuit q̄ cū fortuna nō cū ṽtute decur-
rit. Ach q̄d illa tua potētia miserabiliꝯ fuit quā te tātope amisisse doles? Recogi
ta obsecro q̄ ex loco sis delapsus: nō tu ex ꝑadiso delitiarū cū primo parēte i terrā
erūn osaꝫ descēdisti: ꝭ veriꝯ ex ꝓcelloso mari trāq̄llū portū enauigasti. Nā q̄d ē ro
mana curia his q̄ sūmā tenēt: nisi turpissimū pelagꝯ vētis vndiqꝫ durissimisqꝫ tē-
pestatibꝯ agitatū. Auaricie ibi atqꝫ inuidie ꝓcella vix quēq̄ intactū ꝑterit: laudāt
i faciē: a tergo ciconia pinsit. Quis tela enumeret q̄ i potētes iaciūť. Tot tibi rhe
tia mi petre: tot insidie tēdebāť: vt mortuo nicolao iure dicere posses. Laqus cō-
tritꝯ ē ⁊ nos liberati sumꝯ. Nā obitu illiꝯ carcerē exiuisti. Nā curiā miserā reliq̄sti
nō potētiā: ꝑ uitutē posuisti nō gloriā: bellū effugisti nō pacē. Eras em̄ mācipium
nicolai: nulla tibi edēdi nulla dormiēdi certa hora fuit. Nō comites alloq̄ ñ exire
in lucē poteras. In aere tetro i puluere i calore i fetore latebas. Nūc q̄uis libta-
te donatꝯ ex tuo arbitrio viuis. In hac vita nemo mortaliū felix. Bn̄ atqꝫ indul-
genť cū eo agiť q̄ vere dici nō infelix pōt. Nā q̄tus ē cuiꝯ nō plura mala q̄ bona i-
uenias: cuiꝯ leticiā nō suꝑauit meror: nēo viuit q̄ feliciť optet: Qꝫ multos afflixere
impia q̄ꝫ multos ꝑdidere diuicie ⁊ vltis iniecere supplicijs. Moriēdū ē tādē nob
vlīnuitis. Duo nobis ex hac luce migrātibꝯ itinera occurrūt: alt̄o celū petimꝯ: al
tero inferos. Illic cū dijs ħ cū sceleratis deputamur. Illic regnū: ħ suppliciū expe
ctamꝯ. Iter eligere lꝫ dū viuimꝯ. Ex vite merito pꝫ via: post mortē nulla merēdi
facultas. Et nos ꝭ amātissime petre dū vita comes ē ad oꝑa pietatꝭ exer ceamur.
Absint voluptates: illecebra odia simultates. Absit auaricia ⁊ honoꝝ i mēsa cu-
pido. satꝭ nobis deꝯ ipē: supq̄ꝫ satis elargitus ē. Nec tu mihi cardinalatū cupias:
nec ego tibi optē potētiā curialē. Nimis em̄ potētes ⁊ honorati fuimꝯ: tu apđ ro-
manū ꝑsulē: ego apđ impatorē. Nā si ṽtutū ex eq̄ q̄ vocanť bona distribuāť: nō
tu mediū eiꝯ qđ obtinuisti accipias: nec ego q̄rtā ꝑtē eiꝯ qđ mihi diuina bōitas elar
gita ē ꝯseq̄r. Uale ex neapoli nonas maij. Anno dn̄i. M.cccclvj. Inditiōe q̄rta
Pōtificatꝯ scissimo i xp̄o p̄ris ⁊ dn̄i nr̄i dn̄i calixti pape tercij anno secūdo.

Enee Senen̄. tituli scē Sabine cardinal' epl'e felicit' incipiūt. Grates refert de ꝓmotiōe ad cardinalatū. **Episto. ccij.**

Diuo iꝑatori Friderico augusto dn̄o suo. Eneas sacroscē rōane eccl'ie tituli scē sabine p̄sb̄r cardinalis ⁊ ep̄s senen̄. S. p. d. Qđ iā dudū optasti ꝓcurastiqꝫ cesar i ꝑsona mea nūc demū ꝯpletū ē. Habes tota qđ mēte petisti. Nā qđ scē memorie nicolaꝰ papa q̄ntꝰ tue mā suetudini sepe pollicitꝰ ē: btissimꝰ pōtifex maximꝰ calixtꝰ terciꝰ ipleuit. Qui nō meis meritꝭ: nulla em̄ me xtꝰ bonore dignū effecit: ſ sua icredibili bōitate q̄ vsqꝫ ad indignos ꝓtēdit: ⁊ tua potissimū int'cessiōe bis dieb' ad cardialatꝰ ordinē cū q̄nqꝫ alijs venerabilibꝰ ⁊ magne auctis ep̄is me ꝓuexit. Intelligo quātū debeo tue sublimitati: ⁊ vn̄ ꝑsoluere possiꝫ debitū nō itelligo. Conabor tn̄ dū spūs hos regit artꝰ: ita me gerere vt oēs intelligāt ad hāc me dignitatē tuo fauore ⁊ ex tua curia ꝓuenisse: neqꝫ theutonicū magꝭ q̄ꝫ italicū cardialē eē. Tuū erit nihil mecū remissiꝰ agere q̄ꝫ priꝰ. Nā ego ꝓ tua maiestate: ꝓ sacro imꝑio: ꝓ iclyta domo austrie: ꝓ tuis q̄buscūqꝫ caris nullos vsq̄ꝫ labores: nullas curas effugiā. Nihil ei vnq̄ꝫ tue mā suetudini negabit': qđ mea oꝑa effici possit. Uale ex vrbe die. xxij. decēbris. M. cccclvij.

Episto. cciij.

De eodem.

Serenissime iꝑatrici leonore auguste dn̄e sue. Eneas sacroscē rōane eccl'ie tituli scē sabine p̄sb̄r cardinalis ⁊ ep̄s senen̄. S. p. d. Nō meis meritis que nulla sūt ſ tua ac ꝯsortis tui diui friderici rōanoꝝ imꝑatoris augusti int'cessione ad cardinalatꝰ honorē suꝑioribꝰ diebus pietas ap̄lica me ꝓuexit. Multa extāt tua i me bn̄ficia: ſ hoc maximū ē: ꝙ hac dignitate me dignū iudicasti: ⁊ vt illā cōseq̄rer nihil omisisti. Qn̄ ⁊ sūmo pōtifici ⁊ sacro collegio ⁊ auūculo tuo regi aragonū potētissimo me sepiꝰ comēdasti. Habes igit' apud sedē ap̄licā hoiēꝫ tue magnitudini deditissimū: q̄ ꝓ te tuoqꝫ splendore gloria amplitudine oī tp̄e curiosus erit. Neqꝫ em̄ vllꝰ me vnq̄ꝫ ꝯ̄uabit labor: quē tua cā suscepim. Tue maiestatis deinceps erit ita me vti: queādmodū ingētia q̄ mihi ꝯtulisti bn̄ficia deposcūt. Uale ex vrbe romana die quo supra.

Epistola. cciiij.

De eodem.

Serenissimo ⁊ potentissimo p̄ncipi Ladislao hungarie atqꝫ bohemie regi. Eneas cardinal' senen̄. S. p. d. Qꝫ me sūmꝰ pōtifex his diebꝰ ad cardinalatus ordinē accersiuerit: tua int'cessiōe magna ex ꝑte factū eē nō ambigo: cū sepenūero ⁊ l'ris ⁊ nūcijs ap̄lice pietati me cōmēdaueris. Scio igit' me obnoxiū q̄ ad viuā ⁊ facultas adsit: tuis oibꝰ desiderijs morē gerere. Neqꝫ id negligam q̄d ē. Nā si q̄d ē qđ noua dignitas mihi credita: vl' tue amplitudini: vl' subditoꝝ tuoꝝ vtilitati ꝯferre possit: ad tātū negabit' quātū ip̄e req̄rere postposuerit. Nec mihi res vlla iocūdior fuerit q̄ꝫ tue voluptati ꝯplacuisse. Tuisqꝫ regnis ⁊ reliq̄s p̄ncipibꝰ vsui aliq̄n fuisse. Ex vrbe ro. die. xxij. decēbris. Anno. M. cccclvij.

Epistola. ccv.

Promotionē suā amico notificat.

Eneas cardinal' senen̄. Jacobo picholomeo. S. p. d. Diuie bōitati cuiꝰ cōsilia nobis imꝑscrutabilia sūt visū est honores augere nr̄os: atqꝫ i corde sūmi pōtificis ponere vt nos ad cardinalatꝰ ordinē assumeret: ⁊ ita factuꝫ ē. Scimꝰ tibi id futuꝝ ḡtū. Illud nob' tn̄ molestū ē ꝙ nos iꝑares tāto mūneri cernimus. Utcūqꝫ sit frēm ista latere nolumꝰ. Tu deū rogabis vt q̄ dignitatē tribuit. id q̄ꝫ p̄stet ꝑ qđ dignitati satisfaciamꝰ. Insuꝑ q̄m illustris dux mutine sꝑ nob' amicus fuit singl'aris vt nos sibi ꝯmēdes rogamꝰ. Et q̄ possumꝰ aut i futurū poterīꝰ excellētie sue pleno offeras ore: q̄r nos sibi pleno corde cupimꝰ ꝯplacere. Et hāc cardinalatꝰ digtatē si q̄d hꝫ vtilitat' magꝭ suā eē volumꝰ q̄ꝫ nr̄aꝫ. Uale cū ꝯsorte ⁊ liberis. Ex vrbe ro. die. xxij. decēbris.

Epistola. ccvj.

De eodē ⁊ se totū offert.

Eneas cardinalis ioh̄i cardinali scī angeli. S. p. d. Qđ ān istā plurimis reuerēdissime p̄r tuo filio cōcupiuisti q̄siuistiqꝫ nūc demū cōpletū ē: sūma cū

ꝯcordia sacri collegij calixtꝰ põtifex maximꝰ ad cardinalatus ordinẽ me vocauit atq; assũpsit. Scio quãto altiꝰ euectꝰ sum q̃ merui: Sʒ ita suasiones tue ꝑcesq; cesaris effecerũt. Nõ suʒ ego q̃ grãs agere possũ tue erga me charitati. nã q̃d ꝑstare tãto dño seruꝰ possit volũtas mea iãdudũ tua ẽ: q̃cũq; postmodũ accessere illã sequũt̃. Fui tuus cũ eẽm paup ꝑsbr: neq; me manu tua epatus eripuit. Sũ tuꝰ ẽt cardinalis. Habes i collegio ꝯplures amicos ⁊ me seruũ: nisi me veluti mãcipio vtaris nihil in me culpe fuit. ꝗ velut emãcipatꝰ filiꝰ aut manumissus fuꝰ nõ minus agã q̃ par fuerit. Vale optime ex vrbe roma. die. xxij. decẽbris. M.cccclvij.

Epistola. ccvij.

De eodem.

Neas cardialꝭ Alphõso regi aragonũ. S.p.d. Serui q̃ mõ q̃cũq; peculiũ augẽt rex serenissime ac potẽtissime ifideles dãnãdiq; fuerit: nisi dñis suis rõnẽ lucri reddiderit. Eã ob cãm cũ hodie maximꝰ põtifex calixtꝰ terciꝰ me vlꝭ minꝰ merẽtẽ ad cardinalatꝰ honorẽ ꝓuexit: peculiũq; meũ adauxerit. Officij q; mei eẽ putaui id tue maiestati cuiꝰ sum mãcipiũ q̃uis inutile tñ fidele notũ efficẽ Vt si q̃d est in ea dignitate mihi credita vlꝭ decoris vel vtilitatis: id totũ tuũ eẽ noueris. Ad me labor tm̄ molestiaq; suscepti officij ꝑtinebit. In quo tãto magis affligẽdũ me scio: quãto indignior hoc muneris: suʒ ꝯsecutus. Ex vrbe ro. die. xxiiij. Decembris. M.cccclvj.

Epistola. ccviij.

Auxilio amici sperat onꝰ impositũ ꝯgruiꝰ ferre.

Neas cardinalꝭ Johi cardinali papieñ. S.p.d. Si q̃ mihi voluptas est ad cardinalatꝰ honorẽ eẽ assũptũ. Inde tãtũ ẽ q tua dignatio mihi collega ⁊ pr ⁊ dñs traditꝰ ẽ q̃ cũ viuẽ dulcissimũ erat. Nũc tui labores ꝓmia susceperũt: nũc tue ꝟtuti q̃d suũ erat creditũ ẽ. Scio q̃d lucri accepit sacer senatꝰ ex tua ꝓmotione. Magnũ lumẽ romana suscepit ecclia. Tua nobilitas tua doctrina meã ignorantiã ⁊ ignobilitatẽ obteget. Sub scuto tuo indignꝰ ego securꝰ militabo. Veni igit̃: sitibũdi expectamꝰ oẽs reditũ tuũ. Iaʒ satis alemania galliaq; ⁊ hũgaria te tenuit. Italia nũc ⁊ ipa mr̃ orbis roma te ꝑfrui vult. Nisi redieris cito ⁊ ipe tybris maledicet absentie tue. Nõ fuisti i bello ⁊ vicisti. Scies q̃ pugna facta est cũ redieris. Nulli vnq̃ cardinales egriꝰ q̃ nos collegiũ intrauere. Iã em̄ rubigo cardies ita obdurerat vt verti ostiũ ⁊ apiri nõ posset. Arictibꝰ ⁊ oi machinaꝝ genẽ vsus ẽ calixtꝰ põtifex vt valuas apiret domũq; arte nõ modica belli seratas postes portasq; refregit. Vale ex vrbe romana. xxvj. die decẽbris. Anno. M.cccclv.

Epistola. ccix.

Promotionẽ suã notificat amico singulari.

Neas cardinalis Nicolao listio legũ doctori. S.p.d. Q̃uis cognoscimus nosipsos impares dignitati cardinalatꝰ ad quã vocati sumꝰ. Qua tamen amicis oia cõicare solemꝰ q̃ nobis accidũt siue secũda siue aduersa sint. Et nos te inter amicos habemꝰ ꝑcipuũ hoc te latere nolumꝰ. Vt si q̃d ẽ in ea dignitate nobis credita vel honoris vlꝭ vtilitatis. Itẽq; dedecoris vel dãni: id tibi nobiscũ cõe eẽ nõ nescias. Nã nos legẽ amicitie q̃uis altius euecti nullatenꝰ ꝑterire intẽdimꝰ. Nec nobis cardinalatꝰ aut tuã aut alteriꝰ cuiuspiã beniuolẽtiã minorabit. Datũ rome. xxviij. die decẽbris. M.cccclvij.

Epistola. ccx.

De eodem.

Neas cardinalꝭ Nicolao cardiali sci petri ad vincla. S.p.d. Placuit altissimo ⁊ dño nr̃o pape calixto ꝑ hos dies me lõge imeritũ ad cardialatꝰ ordinẽ assumẽ. Vroq; sacro cetui aggregare. Scio quãtũ põderis subiui. Nec video q̃ pacto credite mihi dignitati satisfaciã nisi fortasse tua reuerẽdissima p̃rnitas ad curiã rediret. Tũc em̄ istructꝰ ab ea securiꝰ i hoc ꝓcelloso mari nauigarẽ. Precor igr̃ si ꝑces huitoris audiẽde sũt vt iã demũ i patriã redeas. Nã cardinali sola roma p̃ria ẽ. Etiã si apd̃ indos is natꝰ fuerit: aut recusasse pilleũ oportuit aut certe receptũ rome gestare: ⁊ matri oim̄ sedi cõsulere. Neq; illa excusatio idonea est. Nõ

audior recta monens. Mutant᷑ enim tempora. ⁊ qui olim cōtemptui fuit nūc p̄-
cipue honoratur. Ueni igit᷑ obsecro veni. Neqꝫ em̄ tua ꝟtus ē que inter niues et
vmbrosas clausa valles. languescere debeat. Scio cōplures esse q̄ te videre audi
re ⁊ sequi cupiūt inter quos me semꝑ auditorē discipulūqꝫ obsequentē inuenies.
Ex vrbe romana die. xxviij. decembris. M. cccclvij.

Epistola. ccxj.

Promotionē suā amico notificat.

Aeneas cardinalis senensis Johanni varadiensi epo. S. p. d. Quod ex Ni-
colao pontifice maximo magnopere efflagitasti ad nostri honoris augmen
tum iam nūc calixtus successor eius executus est. Is em̄ proximus quatu-
or temporib⁹ exactis ad cardinalatus ordinē nos assumpsit. Quadere longe-
magis tuam paternitatē letari q̄ꝫ nosipsos non dubitamus. Neqꝫ ab re quidem.
Nam nos parū gauisi sumus ex hac ꝓmotione. Cum intelligamus honorē non
merenti creditū ignominiā potius esse q̄ꝫ decus. Tua vero dignatio que me plu-
ris existimat longe q̄ꝫ valeo. Non mirū si amicuꝫ libenter audit subleuatum Ut-
cunqꝫ sit id sibi ꝑsuadeat tua amicicia volumus qd̓ re ipa cōperiet nos suos esse
Nec aliā ob causaꝫ magis cupide hanc dignitatem cardinalatus accepisse q̄ꝫ vt
sibi aliquando in aliqua re digna morē gerere possimus. Datum rome die. xxvij.
decembris. M. cccclvij.

Epistola. ccxij.

Nouitates.

Aeneas cardinalis senēsis senatui senensi. S. p. d. Que credimus expedire
vt vester senatus intelligat nō tacebimus dum poterim⁹ honeste lr̄is aut
nuncijs cōmittere. Nunc quod significem⁹ hoc est. Rex aragonum graui
ter egrotauit deinde cōualuit. Nobis relatū est eum recidiuasse nescimus an verū
sit id. Comes tolocen⁹ pridē mortē obijt. q̄ res nō nihil nouitatis paritura videt᷑
Nā comes euers⁹ hereditatē petit. Abbas vrsin⁹ ꝯtra nitit᷑. Comes vrbinas bel-
lū fert᷑ idixisse malatestis. Hec ad alios ꝑtinēt. In reb⁹ vr̄is hec sūt. Orator duc̄
mediolani ꝯmunicato nobiscū ꝯsilio enixe cōitatē vr̄am summo pōtifici cōmenda
uit. Qd̓ habuerit ab eo respōsuꝫ scietis. Dn̄s ribias ꝓ custodia mōtis acuti petit
aureos trecētos Dicit em̄ se tenuisse faml̓os plures ꝓ custodia. Cui cū dicerem⁹
nō fuisse necessariū. Replicauit penitus oportuisse ꝓ securitate pascuoꝝ at q̄d si-
gnificet ipi itelligit. Nūc de nouo reuerēdissim⁹ cardialis de vrsinis petit a sanctis
simo dn̄o nr̄o aureos trecētos q̄s mutuauit sibi tp̄e exercit⁹ Papa ꝟo rn̄dit illos
ꝑtinere ad ratōnes vr̄as. Scitis q̄d in hac re agere debeatis. nobis cōsultissimuꝫ
videt᷑ vt oratores vr̄os hic habeatis qui loqui apte valeāt. nobis nō licēt omnia
Iuuabim⁹ tn̄ oratores ipsos cū fuerint summa fide vr̄eqꝫ reipublice q̄ntū facul-
tas tulerit nunq̄ꝫ deerim⁹. Datum rome die. xxix. decēbris. M. cccclvij.

Epistola. ccxiij.

Refert grates et agere spondet.

Aeneas cardinalis senen⁹ Johāni bichio senensi. S. p. d. Sciētes q̄ntum
ꝓ nobis conatus es in magistratu tuo illo capitaneatus ꝑplī. reprehensibi
les fuerim⁹ nisi nosipsos gratos ostendam⁹. Sed hoc modo prestare non
possum⁹. Quippe q̄ nō ꝟbis ꝫ reb⁹ reddēdas eē grās nō ignoram⁹. At si q̄n facul
tas se obtulerit cognosces nos tui amātes esse ⁊ accepti bn̄ficij memores. Nunc
non ē aliud quod scribam⁹ nisi qd̓ ꝓ republica vr̄a cēsem⁹ expediēs apud hunc
pōtificē oratores vr̄os ꝯmorari. Quia mlt̄a indies occurrūt ponderosa ⁊ vestrā
ciuitatē tāgentia. Scis q2 nō oia nobis licēt ꝫ oratorib⁹ vr̄is fideliter assistemus.
Ex vrbe romana die. xxiiij. decembris. M. cccclvij.

Epistola. ccxiiij.

Indignū officij se agnoscēs exora deū.
pro vita que tante dignitati par sit.

Neas cardinalis seneñ. A. bindio senēsi. S. p. d. Credimus vt scribis pro motionem nostrā tibi iocunditati fuisse. Ita em̄ exposcebat vetus amicicia nostra. Nos autem ex hac dignitate nescimus tristari an letari debeamus. Nam sublime decus nō merenti traditum oneri potius q̄ꝫ honori ē. Venit in mentem illud apolinis ꝓceptū quo iubet vt nosipsos cognoscamus. Cōsideramus imꝑfectum nostrū. Et dum hinc paruitatem nostrā inde altitudinem dignitatis adepte metimur horrescimus et trepidam⁹. Naꝫ quāto altior est ascensus tanto periculosior casus. Inter hec tāanxie mētis dubia nullū occurrit nobis aliud remediū nisi ad deū ip̄m recurramus. ⁊ ei supplicemus vt q̄ dedit honorem; ⁊ ipse cōseruet. ⁊ nos eaꝫ vitā ducere donet q̄ tante dignitati par sit. Tu vo de nobis persuadeto tibi q̄m illi erga te sumus q̄ sp̄ fuim⁹ ⁊ amicicie iura incōminuta ꝯuabimus. Vale ⁊ amicos illos nr̄os metropolitanos nr̄o noīe saluere iubeto. anthoniū panormitam. matheū malseritū. bartholomeū faciū. matheū iohannē ⁊ reliq̄s q̄b⁹ nos offerto. ⁊ dato Ex vrbe ro. die. xxviij. decēb. M. cccclvij.

Episto. CCXV.

Amiciciā nō abstulit dignitas adepta. ſ aucta ꝯstās ē.

Neas cardinal' senēsis Leonardo beneuolēti seneñ. S. p. d. Si q̄cq̄ꝫ amicicie nostre detractum arbitraris q̄m aucti honore videmur longe falleris. Nam verā amiciciā nulla dignitas tollit. Sumus q̄ fuimus dum pedib⁹ simul peteremus romā. Si potuisset adijci beniuolentie nostre aliq̄d cardinalatus noster ꝑfecto addidisset. Sꝫ plena q̄ sūt vascula nihil āpli⁹ admittūt. nos igitur erga te idē erim⁹ vita comite. Nec de te aliter arbitramur. De dn̄o dn̄ico preposito nepote tuo sumus memores. Et q̄a breui senis venire nō possumus cogitabim⁹ quō rem illā ꝓ diffiniam⁹. Erimusq̄ꝫ illi fauētes q̄ntū fert eq̄tas q̄ comes amicicie isep̄abilis ē. Vos viri senenses more vr̄o ꝓuidi fueritis si hac i curia sedulo habebitis oratores. Quib⁹ ⁊ nos magna fide assistem⁹. Vale laurentiū nostrū iube saluere. ⁊ nos sibi offerto ⁊ dominū galganū pari modo. q̄r scribere non possumus omnibus. Ex roma die. xxix. decembris. M. cccclvij.

De eodem ⁊ seruatum locum pro suo aduentu pollicetur.

Epistola. CCXVI.

Neas cardinalis seneñ. Nicolao pistoriensi doctori vtriusq̄ꝫ iuris. S. p. d. Nihil nobis ē dubiū te vt scribis nr̄a ꝓmotiōe letatū esse. Quis em̄ amic⁹ amici honorē non libenter intuet'. Scis quo te loco habem⁹ ⁊ quāti te facimus. Quid ni ergo leteris nos auctos dignitati esse. Cum ⁊ tu vna creueris. si modo creuimus. etenim nobis nondum liquet an letari an flere potius debeam⁹ ad tante dignitatis culmen euecti. Nā q̄d miserius est q̄ꝫ id officiū gerere cui neq̄as satisfacere. Onus grauissimuꝫ ⁊ humeris nr̄is omnino impar subiuimus nisi miserator dn̄s q̄ dedit honorē ⁊ retinēdi facultatē ꝓbeat. Intelligim⁹ quātū imminet ꝓcipiciū atq̄ꝫ idcirco de nobisipsis nescim⁹ iudiciū. vtcunq̄ꝫ sit nostra erga te beniuolētia nunq̄ꝫ minuet'. naꝫ q̄ te dileximus in episcopatu in cardinalatu magis ac magis amabim⁹. Famulos q̄s polliceris recipere non possumus supra q̄ꝫ nostra ferat facultas onerati Tibi vero semp̄ erit i domo nostra seruatus locus. si saltem dignaberis apud nos esse et nos illi sumus qui tibi vsui possumus esse. Optamus mulā aliquaꝫ perq̄ras ꝓ nobis et req̄ras ꝓcium anteq̄ emas. vt tibi ꝑ bancum de miraballis pecuniam mittamus. Vale et dominū Ambrosiū ac dominū allexium nostrū iubeto saluere. nosq̄ꝫ illis offerto ⁊ dato. Sileucio ampli⁹ dicito ne oīno fidei renunciet q̄uis indies indignos ad maiores assumi dignitates aduertit. vt nobis modo factū ē. nā diuina potētia tūc potissime demonstrat' cū subleuat q̄ sūt minima ⁊ consilia eius nr̄a non possunt ingenia attingere. Iterum vale. Datū rome die xxiij. decembris. Anno dn̄i. M. cccclvi.

Offert se ꝓmotorē quantū possit. **Epistola.ccxvij.**

Aeneas cardinalis senēsis Alexio epō clusino. S.p.d. Cognoscim⁹ ex his q̄ senas ad nos venerūt ꝓmotionē nr̄am tibi iocūdā fuisse idq͂ multis signis monstratū esse. Multa hactenus tibi debuimus ꝓ tua erga nos solita caritate ꝯ nūc magis ac magis obligamur. Erim⁹ itaq͂ tui semper memores et q̄uis dignitas nobis credita paruz merentibus oneri potius q̄ honori sit. Si tamen in ea boni aliq̄d erit id cōmune nobis cū tua dignatōne futuꝝ est atq͂ ita cupimus ꝑsuasum esse. Uale ex vrbe die.xxiiij. decembris.M.cccclv.

Confidit in deo qui dignitatem dedit: in sufficienti vires tribuat. **Epistola.ccxviij.**

Aeneas cardinal' senēsis Johāni episcopo grossitano. S.p.d. Si cui ꝓmotionē nr̄am placuisse credim⁹. id ꝑfecto de tua reuerēda paternitate non dubitam⁹. Scimus em̄ q̄ʒ nos solide amas. At ꝓpterea nr̄i honoris augmentū veluti tuā gloriā ducis. neq͂ falleris. Minime em̄ honorari possum⁹ q̄n ꝑticeps nobiscū sis. nos tn̄ ignoram⁹ an hec dignitas nobis credita cardinalatus decori sit cū impares sumus tanto muneri. Cōfidim⁹ in deo q̄ dedit vt vires tribuat ad cōseruatōnez huius status. vtcūq͂ sit tibipsi ꝑsuadere volum⁹ nos erga te esse q̄ olim fuim⁹ ad emolumēta et honores tuos omni tempore volentes. Tm̄ rogam⁹ vt siq̄ sint qui episcopatū senensez desiderēt id ex capite coneris detrahere q̄m viui nō intēdimus ecclesie senēsi dulcissime matri et spōse nr̄e renūciare. Uale ex roma die.xxix. decembris. Anno.M.cccclvij.

Cohibet vlteriorē ꝓmotionē quia mauult paup̄ amari q̄ꝫ diues odiri. **Epistola.ccxix.**

Aeneas cardinalis senensis Petro cardinali sancti Marci. S.p.d. Refero gratias hūanitati tue que se tam benigne obtulit in materia comerariatus sacri collegij. Uolūtatez ꝓ facto suscipio. At cū intelligā id alteri officiū haberi. supplico ne vlterius rem ꝓmoueas quia nulli reuerēdissimorū dn̄orū meorū vel grauis vel iniuriosus esse volo. Maloq͂ paup̄ amari q̄ꝫ diues odiri. Spero tamen tuo auxilio ꝛ sanctissimi dn̄i nostri clementia ita mihi aliq̄n ꝓuisū iri vt honeste vitā traducē possiz. Ex vrbe die.xxix decēbr'. An.M.cccclvij.

Nouitates de terremotu cometa ꝛ thurcis. **Epistola.ccxx.**

Aeneas cardinalis senēsis Diuo Friderico cesari. S.p.d. Audies ex latore presentiū q̄ꝫ mirabilia ꝛ incredibilia damna fecerit terremotus in regno apulie. Nam multa opida fundit⁹ corruerūt. Alia magna ex ꝑte collapsa sunt. In neapoli om̄es fere ecclesie et maxima palacia ceciderūt plusq͂ triginta milia corpora oppressa ruinis tradunt̄. ꝓplus om̄is habitat i tētorijs. Rex aragonū qui aberat audito nouo incidit i febrez et colicā passionez ferebat̄ curatus. nūc dicitur recidiuasse ꝛ vita eius i periculo esse creditur. Q̄ si moriatur tantus rex (q̄d absit) nō frustra cometaz vidim⁹. cuz thurci fugati et magna ex parte cesi fuerūt gubernator hūgarie ꝛ frater Johānes obierūt. Comes cicilie interfectus occubuerit. Et p̄fect⁹ vrbis comes tagloton⁹ vita fūctus sit. Sꝫ velit pietas diuina tantū regez adhuc diutius terris cōcedere cui⁹ obit⁹ magnaz ytalie et hyspanie partē ꝯturbaret. Datū rome die.xxviij decēbris. Anno.M.cccclvij.

Pollicetur se promotorē in requisitis. **Epistola.ccxxi.**

Aeneas cardinalis senēsis Mariano zozino senen̄. S.p.dicit. Promotionē nostrā ad cardinalatus ordinē iaz te accepisse nō ābigim⁹. aucti honore ꝓter merita sum⁹. Pond⁹ lōge mai⁹ impositū nobis ē q̄ꝫ ferre possum⁹

Siquid tamen est in hac dignitate nobis credita qd tibi tuisq; conducere queat. nisi libere nos requisiueris amicicie nostre veteri iniuriã feceris. Nam beniuolẽtia que vera ẽ superueniẽte quouis honorum cumulo plus augeri q̃ minui ↄsueuit. Nos te tuisq; rebus deinceps ita vtemur queadmodũ olim soliti sum⁹. Tu si erga nos secus feceris hominis officio fungeris haud recte d' amicicia sentientis. Vale ex vrbe die. xxx. decembris. Anno. M. cccclvij.

Epistola. ccxxij.

Promotionẽ suam notificat.

Meas cardinalis senensis Magistratui Balie. S. p. d. Non mea ↄtus q̃ scio q̃ tenuis ẽ ꝫ bonitas sũmi ꝑsulis calixti et intercessio diui cesaris Friderici ad cardinalat⁹ honorẽ hodie me ꝓuexit. Nõ ẽ cur ex h̃ me⁹ turgeat anim⁹. Nam dignitas min⁹ merẽti credita oneri poti⁹ ẽ q̃ honori. Itaq; nõ veluti iactabundus collegio vrõ ꝓmotionez meam significo. Sed qz dignũ existimo q̃cunq; mihi obueniunt vobis nota efficere. Nã siqd erit in hac noua dignitate mea vel honoris vel emolumẽti id totũ desugat dulcissima patria volo. Ad me nihil nisi labores molestieq; ptinebũt. Datũ ro. die. xxvij. decembris. Anno. M. cccclvij.

Epistola. ccxxiij.

Congratulatur promotioni.

Franciscus pychonius Enee cardinali senensi. S. p. d. Gratulor ytalie et republice xpianorum ꝛ nostre ciuitati. quibus ob tuã promotionem bñ euenisse putaui. Commune est bonũ et communis de te est omib⁹ leticia nũq̃ fuit hic ciuitati tant⁹ animorũ cõsensus in idem gaudium. Hec diuinitus instituta credendũ est. Nam de sua ecclesia deo cura ẽ. Videt quanta ẽ hominis id est tue reuerẽdissime paternitatis ꝑstantia cui benigna est mens hoim deorumq;. Ego q̃nto gaudio afficiar non possum lr̃is explicare. q̃nquidẽ vincit gaudiũ magnitudinẽ omniũ epistolarum. Dñi de balia elegerũt me oratorẽ necdũ me mittũt. Spero tñ añ festa natalis iter arripere. Interea rogo tuã reuerendissimã dignitatem digneris me auditorẽ tuũ eligere. Potes apud te hominẽ me peritiorẽ inuenire. hominẽ ↄo deditissimũ tue reuerẽdissime pr̃nitati vt ego sum. q̃ te tuaq; omia diligat inuenire nec in ytalia nec in germania poteris. Recõmendo me tue reuerẽdissime paternitati. Ex senis die. xxij. decembris. M. ccccdv.

Epistola. ccxxiiij.

Notabiliter de eodem.

Eorgi⁹ lollius doctor Enee cardinali senẽ. S. p. d. Gaudeo reuerendissime pater domĩe mi sacrosancte romane ecc̃lie que talẽ viruz in sacro admisit senatu per quẽ res sua summa in agẽdo industria et optimo in prouidẽdo ↄcilio guberneť. Gaudeo reuerẽdissime dñationi tue. cui maximis in negocijs labor. ꝛ summis in ꝑiculis fortitudo. innumereq; ac ingẽtes virtutes partim debitis honestanť premijs. etsi non ignorem labores cum gloria augeri: letor patrie que tantũ glorie assecuta ẽ quantũ ferre petere decuit. Qd' etiã ad summũ reipubli. maxime ꝓfuturum non dubitat. presertim in hac tam maxima temporum difficultate. Gaudeo letorq; omibus bonis q̃bus vehemẽtius adauctã esse bene agẽdi auiditatẽ q̃s non putet. Cum ↄtutes extolli premijs adornari videt. precipue litterarum studijs dediti cũ talẽ ꝑ se studiorum suorum ducẽ intueanť. Letor sũmopere mihipsi. Cui tota ciuitas gaudet. vniuersus ꝑplus letať. singuliq; ciues congratulanť. Cateruatim domũ ventitãt q̃si hec oĩa ipse sim adeptus. Et id q̃dez iure. q̃d eni maius hoc in seculo asseq̃ possim: q̃ sũma glĩa extolli eũ. q̃ me ab incunabulis vsq; seu a teneris vnguiculis semꝑ atq; vnice dilexit. Cui magis q̃ genitori sũ obnoxi⁹ nisi reus sim sũme ingr̃titudinis. q̃ crimine apud ꝑsas nil olim detestabilius. Etsi nõ ignorẽ fortẽ ꝛ ↄstantẽ reuerẽdissime dñationis tue animũ. huiusmodi i reb⁹ minime efferri. ꝫ incõcussũ geri vt magnanimũ decz. Qn⁹ aũt qd'

cūcꝫ pro xp̄i religiōe. ⁊ sacrosancte ecclesie statu equo aīo ac libēti subire. Hoc tamen totū vt tibi bonū felix faustūcꝫ sit deū immortalē oro obsecroqꝫ. Sitqꝫ reuerendissime dn̄atōni tue semper ꝓpitius. Ego autem ⁊ sibi ⁊ reuerēdissime d. tue cōmendatus optime ac felicit̄ valeo. Senis. xx. decembris anno. M. cccclvij.

Promotionem suā notificat. **Epistola. ccxxv.**

Eneas cardinalis seneñ. Petro noxetano. S. p. d. Quod cepisti apud nicolaum pontificē maximū nūc diuus calixt⁹ ꝯsūmauit sacro collegio cardinalium sumus aggregati immeriti et indigni q uidez. Sed tūc ostentāt principes suam potentiam cum ex infimis sublimes faciūt. Quod aduertēs alexander macedo. in asia ortulanū quēdaz ad regni fastigiū euexit. Et nos igit̄ sūmus dn̄s noster erexit ex puluere fecitqꝫ cū principib⁹ ecclesie sedere. In qua re siquid boni est id cōmune tibi nobiscū esse volumus. Nam si qn̄ te basilee dileximus nūc maxime amamus hoc te scire voluimus. Vale ex vrbe roma die xxviij. decembris. M. cccclvij.

Se offert vsui tāqꝫ frater. **Epistola. ccxxvj.**

Eneas cardinalis seneñ. Johāni cōpisio ep̄o placentino. S. p. d. Audisti ex alijs opinamur nos cardinalat⁹ ordinē adeptos. Et q̄uis indigni hoc honore sumus. id tamē tibi gratū esse confidimus. Quis enim amicus ē ⁊ amici exaltationē nō querit. At pro meritis dices amicū amici dignitatē expetere. Istā amiciciā stoicoꝝ fortasse sententia dictauit. Amicicia nr̄a ex mera ph̄ia est ⁊ pingui quadā minerua res metit̄ suas. Utcūqꝫ nobiscū actū ē: nostrā ꝓmotionē tibi dulcissimā fuisse cōfidimus. Cū ad nos nunciū eius delatū est. vellem⁹ id primi enūciasse patri amātissimo. Sed nulla lr̄arū velocitas est que famā imitari possit. Audisti ex alijs nobis cardinalatus creditā dignitatē audi ⁊ nūc ex nobis. Et ꝑsuade tibi nos eos eē erga te q̄ papie mediolani basilee romeqꝫ fuim⁹. Et nobis pro veteri amicicia tāqꝫ fratre amantissimo vtere. Ex roma die. xxviij. decembris. Anno. M. cccclvij.

Refert grates congratulatori. **Epistola. ccxxvij.**

Eneas cardinalis seneñ. Comiti Jacobo piccinino. S. p. d. Illustris ⁊ magnifice comes amice charissime. accepim⁹ hūanissimas lr̄as tuas q̄b⁹ de promotione nostra ad cardinalatū cōgratularis. Offers officia ⁊ operas tuas ad beneplacita nr̄a ⁊ teipsum efficis nobis cōmendatū. rogans vt negocia tua cū frequentius requiramur gratioso fauore exequamur. Respōdebimus breuiter hmōi argumēta tractanti qui facta magis q̄ verba requirit. De gratulatione quā sincero ex animo ꝓdire nō ambigim⁹ gr̄as agim⁹ ideqꝫ pro tuis oblationibus dicim⁹ sentiētes nos ꝓpterea tue magnificētie plurimum obligatos. Honori tuo ⁊ cōmodo vbi ꝑ nos aliq̄d agēdū occurrat bono aīo fauebim⁹. Vellem⁹ inter te ⁊ seneñ. eā vigere beniuolentiā que int̄ cos clareqꝫ memorie genitorē tuū olim viguit. Sic enim liberiori ⁊ promptiori animo ⁊ loqui ⁊ scribere ⁊ subuenire alt̄ alteri valeremus. Datū rome die. xviij. Januarij. M. cccclvij.

De cōsolatione super morte. **Epistola. ccxxviij.**

Eneas cardinalis seneñ. Johāni Miraballio equiti neapolitano. S. p. d. Non scripsimus tibi statim cū audiuimus dilectissimū filiuz tuū mortem obijsse. Neqꝫ enim consolari magnificentiā tuam poteramus: ipsi consolatione indigentes. Nihil eniz minus me afflixit prudētis ⁊ ornatissimi viri rapt⁹ q̄z te eius parentem. quippe tu filij mortē (vt natura iubet) grauiter ⁊ acerbe tulisti nos ⁊ illius obitus ⁊ tuus meror non mediocri dolore affecit. At nūc paululum ad nos reuersi ⁊ humanarum rerū conditiones animo reuoluentes arbitramur te pro tua sapientia finem luctui posuisse. neqꝫ amplius velle angi super his

que mutari non possunt. Omnibus vita conditio posita est tandem mori lex na-
ture est inmutabilis ⁊ ineuitabilis: que lꝫ vnū ꝙ alterū serius apphendit. bono tñ
viro nūq̄ȝ tempestiuioꝛ putāda est qui ex tenebris trāsit ad lucē ⁊ ex laboribus ad
quietē: ex miseria ad felicitatē. Cū ergo filius tuus vitā mundā atq̄ȝ optimā du-
xit: cōgaudere illi debemus: quia terrena ⁊ trāsitoria pro celestibꝫ atq̄ȝ eternis ꝑ-
mutauit. Oramus igit̃ vt questibus ⁊ lacrimis modū ponēs tibi ⁊ reliquis filijs
tuis hilaritatē sumens consulas: neq̄ȝ em̄ nobis ⁊ ipsi proli tue quicq̄ȝ gratiꝰ aut
acceptius p̄stare potes q̄ȝ tuā vitā cū iocunditate ⁊ leticia traducere. quod certe
facies cū cogitabis diuinā pietatē de donis innumerabilibus cumulasse. Nam ⁊
vitā longā ⁊ opes amplissimas ⁊ regū grām ⁊ sobolē electissimā ⁊ nomē bonum
⁊ inter omnes italos atq̄ȝ externos maximā reputationē deus ipse magnus ⁊ mi-
sericors cū sapientiā ante donasset liberaliter elargitus est. Datū rome die. xviij.
Januarij. Anno domini. M.cccclvij.

Epistola. ccxxix.

Congratulatio sup promotione amici.

p Ogius florētinus Enee cardinali senensi. S. p. d. Cum audissem pater mi
reuerendissime te factū esse sancte romane ecclesie cardinalē gauisus sum
Sane maiorē inmodū prout amor in me tuus ⁊ mea erga te obseruātia
postulabat. Id vero maxime mihi fuit voluptati cernere eā dignitatē (que maxia
est) in te collocatā: que nō ambitu vel gratia sed virtutū studijs quesita esse vide
ret̃. Accedit ad cōsolationē meā ⁊ summā iocunditatē ꝙ vir eloquētissimꝰ opti-
misq̄ȝ artibus eruditus fructū eloquētie ⁊ doctrine sit (qđ perraro accidit) ꝯsecu-
tus. In quo gloriari quodāmodo mihi merito videor posse nr̄i quondā ordinis
virū. hoc est eloquētie studijs ⁊ dicendi exercitio p̄stantē eo in statu esse collocatū
vt sue doctrine emulos extollere. ⁊ eis presidio atq̄ȝ ornamēto eē possit. Magnū
ꝑfecto eloquētibꝰ viris suffragiū ex hac tua dignitate ꝓpositū esse videt̃. cum sint
habituri veluti certū refugiū in quo illoꝝ desideria cōquiescant. Ego quidē ꝓmū
tua tū vero mea. tuꝫ eloquentiū omniū causa gratulor ⁊ exulto te tam in insigni lo-
co positū nō secus ac si aliqua mihi ꝓspera fortuna accessisset ⁊ illū mihi diem il-
luxisse felicē puto ꝙ declaratus es cardinalis cū palā factū sit locuꝫ esse probitati
⁊ doctrine ⁊ nō semꝑ neglectā iacere virtutē. Quod vero ad me attinet magnū re-
bus meis existimo esse fructū. Scio enim te maiori animo ac promptiori diligen-
tia curaturū que ad me ꝑtinēt q̄ȝ hi quorū mens ⁊ voluntas remissior est in doc-
tis viris subleuandis. Sentiāt alij quod velint. virū doctissimū ⁊ ornatū virtutibꝰ
necesse est doctos diligere ac bonos. Nō mihi tamen tm̄ arrogo vt profitear me
doctrina ⁊ virtute preditū esse. Id dicā dedisse me operam quoad facultas tulit
vt nō in postremos essem reijciendus: nolo (vt plures solent) cōmorari in tuis
laudibꝰ aut meritis enumerādis: ne videar (qđ viciū ꝓcul abest a meis moribꝰ)
adulatoris officiū assūpsisse. Hoc tñ ꝓfitear tāte dignitatꝭ tibi gradū tāq̄ȝ tuarū
virtutū premiū fuisse tributū. Vale ⁊ pogij tui memor Florentie die. iiij. Janua-
rij. M.cccclvij.

Epistola. ccxxx.

Suadet fedus inire cū sūmo pōtifice

Neas cardinalis senensis Magistratui balie. S. p. d. Decreuerat ꝑ hos
dies sanctissimꝰ dn̄s nr̄ certū oratorē suū ad vos trāsmittere. q̄ vobiscum
ad ea intercedat. ꝑ que pax vestre ciuitatis ⁊ securitas libertatis ⁊ regimi-
nis vestri solidari posset. Et quātū eius mētē capere potuimꝰ: sua sanctitas alie-
na nō esset ad certā vobiscū intelligentiā habendā. per quā ⁊ vestra erga eū deuo-
tio ⁊ sua in vos protectio cōfirmaret̃ augeret̃q̄ȝ. Ad quā rē etiā nos suā pietatē
hortati sumus. Veret̃ tñ ipse pōtifex maximꝰ: ne suus orator frustra de his apud
vos ageret: que res nō esset apostolici sedi honorifica atq̄ȝ ideo suspēdit illiꝰ missi-
onē. Or si vestre magnificētie ad hoc animate sint cupiantq̄ȝ verā ⁊ efficacem ha-
bere intelligentiaꝫ cū ipso summo pastore. idq̄ȝ nobis significauerint. speramꝰ ita

efficere ꝙ orator. predictus ad vos transmittet. ⁊ ad effectus predictos operas suas interponat. Nos aūt aduertentes animo quātas superioribus dieb⁹ vestra respublica passa est calamitates ⁊ ad ea sedulo intendentes ꝑ que vestrū regimē patrie vr̄e (vt quidē putamus) saluberrimū confoueat ⁊ stabiliat. nihil arbitramur vtili⁹ ꝙ̄ hoc tp̄e ciuitatē vestrā cū omnib⁹ bonā amicitiā ⁊ vicinitatē cū summo vero pōtifice spālem habere intelligentiam qua illa vos vt filios tueat ⁊ vos eū vt patrē reuereamini. Sup̄ qua re vestrū responsum ꝑstolamur. Datū rome xxij. Januarij. Anno. M.cccclvij.

Epistola. ccxxxi.

De eodē ⁊ credita reposcit.

Eneas cardinalis seneñ. Johanni bichio ciui senensi. S.p.d. Videbis que scribimus magistratui balie cogita super illis ⁊ nobis rescribe. Nos salutē vestri regiminis in eo cōsistere arbitramur vt cū vicinis omnibus bonam amicitiā tenentes cū summo pontifice spālem intelligentiā habeatis. etenī vos cum papa patre omniū spāliter colligatos nemo infestabit. De alijs aūt vestrum sit cogitare. Preterea non habebūt locū rebelles vestri vnde quouis pacto vos offendāt si pape vniti eritis. Verū hec cogitari nullo mō queunt nisi res pecuniaria a vobis absoluat. Suademus nc cū illo qui vobis libertatē tutatus est ⁊ in futurum tueri pōt. ⁊ vult si vos volueritꝭ de pecunia modica cōtēdatis. Nos insup̄ sciētes tibi cōmissā eē expeditionē crediti nr̄i cōmendam⁹ eam rē amico optimo ⁊ singulari quē scim⁹ nobis nō defuturū. Ex vrbe. xxij. Januarij. M.cccclvij.

Epistola. ccxxxij.

De eodem.

Eneas cardinalis seneñ. Cristofero gabrielis ciui senensi. S.p.d. Scribimus magistratui balie aliqua que credimus ad vtilitatem reipublice pertinere. Ea videbis ⁊ intellges. Scimus magistratus vestros oīa meli⁹ intelligere per sese ꝙ̄ nos cogitare possumus. Tamen vt hi qui patrie nr̄e tenemur cōsulere cogitauimus que credimus esse salubria eidē. Rogamus examines oīa ⁊ que vobis meliora videnf nobis significes. Nos eñ vbi videmus patrie vr̄e ⁊ p̄n̄ti ei⁹ regimini posse bene cōsulere nō deerimus. Insup̄ qr tibi cōmissa est ⁊ aliquibus alijs expeditio nostri crediti petim⁹ vt tanꝙ̄ amicus noster (de quo plurimū cōfidimus) opas tuas impartiaris cum effectu vt nobis fiat satis. qr multis vrgemur oneribus. Datū rome. xxij. Januarij. M.cccclvij.

Epistola. ccxxxiij.

De eodē ⁊ petit responsum.

Eneas cardinalis seneñ Leonardo de beneuolentib⁹ ciui senensi. S.p.d. Sepe simul locuti sumus de republica seneñ. Fuitꝙ nostra (si recte meminimus) sententia expedire ciuitati seneñ. cum vicinis omnibus pacem habere illisꝙ morē gerere vbi sine detrimento magno id fieri possit. cū papa vero omniū cōmuni patre amplius atꝙ amplius sese intelligere. Nā pape collegatos nullus italie potentatus vexare audebit. Secus si alterius principis aut populi vestra respublica federib⁹ implicet ꝑseueramus nos eoipso in ꝓposito atꝙ ideo dn̄is balie sup̄ ea re scribimus. Fac rogamus vt responsum det. Nāꝙ si vestros aīos ad eā rem volētes inuenerim⁹ arbitramur salubrem rē ꝓcuratū iri ciuitati ⁊ patrie vestre ⁊ potissime regimini p̄n̄ti. auferet ꝙ vestris hostib⁹ nocēdi facultas Verū difficile est de his aliquid tractare nisi res pecuniaria cōponat ⁊ que pape ⁊ que piccinino debet. Nec nobis aut honorificū aut vtile videt vestris magistratibus cū eo de pecunia cōtendere qui ciuitatē ipsā vestrā de morte reuocauit ad vitā. De ꝓposito tuo curabim⁹ ea fieri que digna sūt. Jamꝙ caplo vr̄o scripsim⁹ responsumꝙ ꝑstolamur. Datū rome die. xxvi. Januarij. M.cccclvij.

Congratulat̃ promoto optans salu-
tem plurimã cõfisus de patrocinio. **Epistola.ccxxxiiij.**

Orcius dux mutine Enee cardinali seneñ. S.p.d. Cũ primũ nobis nun-
b ciatũ est cardinalatus dignitatẽ ad te reuerendissime pater esse delatã ma-
ximũ in modũ gratulati ⁊ gauisi sumus. Nã cũ tua virtus: doctrina: moꝝ
elegantia. ⁊ vite sanctimonia nobis iam pridẽ cognita ⁊ pspecta eẽt. eam tibi iu-
re optimo deferri cupiebamus. Augebat huiusmodi desideriũ nostrũ mutua cari-
tas ⁊ singularis beniuolentia qua innicẽ obstringimur. Itaqꝫ certo teneas maio-
rem etiam quã declarare possumus ex tanto munere voluptatẽ cepisse. Sic ipse
deus noster a quo omnia bona procedunt longeuuz te faciat prestetqꝫ vt eo bene
beateqꝫ semper vsqꝫ ad extremũ perfrui possis. Referente clarissimo iurisconsul-
to domino iacobo nostro intelleximus q̃ꝫ pleno cordis affectu tua reuerendissima
dominatio nobis afficiat̃. Et quod de ea deqꝫ statu suo omniũ quãtũuis amplissi-
mo non minus q̃ꝫ de nobis ipsis ac nostro disponere possemus. Et ita hac spe ⁊ fi-
ducia freti decetero in his que nobis rome semper tractanda erũt ad tuã reuerẽ-
dissimã dominationẽ vt ad dominũ ⁊ presulẽ in quo summã fidem ⁊ spem locaui-
mus audacter recurremus. Quod vero reliquũ est tue reuerẽdissime dominatio-
ni nos nostraqꝫ omnia plenissimis manib⁹ offerim⁹. ita vt eis vti ⁊ abuti possit ꝑ
sua volũtate ⁊ arbitrio. qđ quãto liberius id fecerit reuerẽdissima. d. tua sciat no-
bis tanto gratius esse futurũ. Datũ die. xv. Januarij. M.cccclvij.

Denũciat̃ promotio vtrorũqꝫ amici. **Epistola.ccxxxv.**

Priores ⁊ gubernatores ciuitatis senarum Borcio duci Mutine. S.p.d.
Nũcius hodierna die nobis allatus est quosdã nuꝑ cardinales esse desi-
gnatos immortalis dei gratia. inter quos vnũ esse reuerendissimũ in xp̃o
patrẽ ⁊ dominũ: dominũ eneã ciuem ⁊ episcopũ nostrũ dignissimuz. Quẽ virum
iam duduz cognouim⁹ integerrimis morib⁹. sũma ꝓbitate. mirificisqꝫ virtutibus
⁊ doctrina p̃ditũ. natũqꝫ claris parẽtibus ⁊ ex modestia ⁊ antiq̃ssima familia no-
stre ciuitatis. Quod quidez non modo vrbi nostre verũ vniuerse reipu. salutare
admodũ faustũqꝫ fore existimauim⁹. Idcirco cũ oĩa que accidãt cõmunia nobis
eẽ cũ tua illustrissima dominatione arbitremur: significandũ duxim⁹. cõgratulan-
dũ quoqꝫ eidẽ illi dominationi tue quã ꝑpetuo felicẽ eẽ vehement̃ cupimus. Ex
senis die. xix. decembris. Anno. M.cccclvij.

Pollicet̃ diligentiã suꝑ cõmendatis. **Epistola.ccxxxvi.**

Hecas cardinalis seneñ. Johãni frunt ꝓthonotario coloniẽsi. S.p.d. Ac-
cepimus lr̃as tuas q̃bus rem tue p̃positure nobis efficis cõmẽdatã. Ama-
mus te ⁊ semꝑ loco fratris amauimus. Nec mõ de nr̃a mẽte decidisti nec
decidere potes dũ fruimur aura. obtulimus ꝓcuratori v̄ro nr̃as opas. Siq̃d erit
qđ ille nobis expetierit haud q̃cq̃ꝫ frustrabit̃ si mõ res erit q̃ vires nr̃as nõ suꝑet
Cupim⁹ te videre atqꝫ amplecti aliq̃n (si deus dederit) añq̃ꝫ hac luce migremus.
Ex veterib⁹ em̃ veris ac solidis amicis q̃s basilee dilexim⁹ pauci tecũ suꝑsũt ⁊ vi-
ta nr̃a instar fluminis rapidi abit. Nõ possum⁹ tenere lacrimas cũ prisce beniuo-
lẽtie nr̃e mẽtio incidit. Itaqꝫ iam vale ⁊ reuerẽdissimo dño colonieñ. cõmenda-
tos nos effice. nã sui sumus. Tilmanno p̃posito sancti Florini ⁊ Johãni polart
nr̃o noie salutes dicito. simulqꝫ Johãni winderos nosqꝫ illis ad queuis benepla-
cita offerto. Iterũ vale.

Grates refert de ꝯgratulatiõe ꝓmotiõis sue. **Episto.ccxxxvij.**

Neas cardinalis seneñ. Anthonio petri colleñ. S.p.d. Tam iocũde fue-
rũt nobis lr̃e tue q̃b⁹ de suscepto cardinalat⁹ honore ꝯgtulari q̃ꝫ tibi gratã
r̃nsionẽ nr̃az eẽ ꝯfidim⁹. Nihil nobis dubij ẽ ⁊ anthonio ⁊ tibi nr̃m omne
decus sumopꝫ acceptũ eẽ. Sed vtinaz dignitati satisfacere possimus ⁊ ita nobis

deus agere vitã tribuat ne munus q̈d nobis splẽdori est ex nobis polluat̃ q̃ñq̃dẽ
impares sum⁹ qui hoc gradu potiri debeam⁹. Speram⁹ (si deus annuerit) esta-
te ꝓxima patriã reuisere. Tũc ⁊ anthoniũ ⁊ te illic conuenire ⁊ amplecti. Quos
amamus ⁊ amabimus dũ ꝑsenti fruimur aura neq; vera beniuolentia superuentu
dignitatis auferet̃. Rogasti vt rescriberemus: fecim⁹ non inuiti ⁊ manu ꝓpria q̈d
iam nobis perrarũ est breuẽ hãc ep̄lam exarauimus. Sumus in scribẽdo breues
In loquẽdo longiores erimus. Uale ⁊ nomine nostro anthoniũ valere iubeto.
Ex vrbe die. xxij. februarij. Anno. M. cccclvij.

Petit moniales ꝓ se deũ exorare
vt collato honore digne ꝑesse possit.

Epistola. ccxxxviij.

Aeas cardinalis senen̄. Dorothee sancremoniali sue consobrine. S. p. d.
Charissima soror ⁊ filia i xp̄o amãtissima letati sum⁹ in tuis l̄ris quas tua
vice videmus. Cõsolat̃ nos tua vita deo (vt cõfidimus) accepta. Perge
⁊ seruito deo q̈ seruos suos sui regni cõsortes facit. Cõgratularis nobis ꝓ digni-
tate cardinalatus. Graue põdus accepim⁹ ⁊ magis q̃ n̄ri queãt humeri ferre. Tu
ancilla dei fac q̈d dicis roga deũ ꝓ nobis. Idẽ quoq; vt relique sorores tue faciãt
exhortare. nisi enim diuina opituletur gratia non est q̈ tantã ferre sarcinã valeam⁹
Confidim⁹ in tuis orationib⁹ ⁊ aliarũ ꝑsonarũ deo dedicatarũ. Priorissam tuã vt
nostro nomine salutatã reddas volumus quã sanctã esse virginẽ ⁊ matrẽ accepi-
mus ⁊ optime filias suas in monasterio gubernare. Placet deo placet ciuitati ⁊
nobis perseuerate. Omnis breuis est vita. Et q̃uis est labor eẽ inclusum nõ sunt
tñ passiones huius seculi que cõparari possent ad futurã gloriã que reuelabit̃ in
nobis. Gregorius lollius frater tuus ⁊ noster nobiscũ est: ⁊ bene h; noli ei⁹ causa
te afflictare. Bene vale. Ex roma die. xxij. februarij. M. cccclvij.

Expedire scribit oratorẽ apud sanctis-
simũ haberi ⁊ incarceratũ emãcipare.

Epistola. ccxxxix.

Aeas cardinalis senen̄. Magistratui balie. S. p. d. Retinuim⁹ tabellariũ
v̄rm in hanc vsq; diẽ vt (si possemus) rei v̄re melius ꝯsulerem⁹. ⁊ circa ne-
gocia tritici ⁊ circa montẽ acutũ. sed nõ potuimus aliud obtinere q̃ pridẽ
îmo nescimus vnde procedat sanctissimus dñs noster q̈ prius ait velle pecunias
ex pascuis ꝓueniẽtes cõuerti in solutionẽ castri custodie. nunc mutatus est neq;
audire vult verbũ. Itaq; (sicut in alijs l̄ris vobis scripsimus) vtile videt̃ nobis
mitti huc aliquẽ oratorẽ laycũ q̈ audacter loqui possit. Naz sua sanctitas statim
nos tacere iubet cũ de hac re loquimur. Et dignũ est nobis obedire. Oratori v̄ro
alit̃ enciet cui nos etiã assistem⁹. Et ꝑfecto quãto pl⁹ hec materia mõtis acuti dif-
fert̃ tanto peius est. Speramus si mittetis oratorẽ fortasse dominus de vrsinis cõ-
tentabit̃ de pascuis si tamen proueniat̃ solutio eoꝝ. Alioquin de bursa pape nihil
extrahet̃. in mora periculũ est multis respectibus. Uidebitis que scribit dñs no-
ster in breui suo ⁊ de pascuis mutatum est vt prefert̃. De tritico non est mirum si
haberi nequit. Nam nec per vsum subditi ecclesie triticum (vt petebãt) habere
potuerunt. Et franciscus venerio ob rem frumẽtariã male administratam in car-
cerem coniectus est. itaq; desperata est huiusmodi materia. Scripsim⁹ nuper de
domino Gregorio. Facietis nobis rem gratissimã si eum absoluatis ab imposit̃
sibi calũnijs. neq; dignum est vt ad relationem nepharij hominis ⁊ in tortura lo-
quentis ac de auditu asserentis. nõ de visu vir bone fame doctor insignis ⁊ ciuis
nõ ex vltimis dehonestet̃. Cũ si ceteri deessent illo suffragari deberet q̈ noster fra-
ter est ⁊ viuit nobiscum qui vere reipublice: nõ vulgariter seruiuimus ⁊ in futu-
rum (si vita comes fuerit) possim⁹ aliquando prodesse: quod fecim⁹ ⁊ facimus
omni tempore animo volenti. Mittimus vobis quitantiam pape per suum bre-
ue nobis directum ⁊ comitis Iacobi per publicum instrumentũ. Superest vt de
futuris solutionibus in tempore prouideatis. Datum Rome die. xxij. februarij.
Anno domini. M. cccclvij.

Notificat suã promotionẽ ꝛ offert se ad beneplacita obsequiosum.

Epistola.ccxl.

Neas cardinalis senensis Theoderico archiepiscopo coloniẽsi. S.p.d. Scio semp me charũ ac acceptũ fuisse dignatiõi tue postq̃ germaniã incolui a quo tẽpore iam.iiij.ꝛ.xx.anni decurrerũt. Plurima em̃ beneficia plurimosq; fauores impendisti mihi sed nõ valui rependere vicez. Quid em̃ ego vermiculus cõtra tãtũ principẽ prestare poterã. Non fui tamen ingratus (siquidez gratia etiã solo animo impendit̃) colui ego dignationẽ tuã amaui obseruaui supra ceteros nostri seculi principes ꝛ cũ aliud nihil possem nomẽ tuũ quocũq; diuertebam.etsi nõ paribus virtuti tue.at saltẽ quibus poterã laudibus extollebã. Nihil est quod vltra tũc principi de me optime merito exhibere quirẽ. Nũc fortasse ꝛsi minimũ est quod valeo aliquid tamẽ plus dignationi tue cõferre q̃ pri9 licebit quãdo cardinalatus honorẽ nõ meis vllis meritis sed diuina charitate et summi presulis beneficẽtia sum obsecutus. Atq; hoc est qd̃ his lr̃is tue dignationi notificare libuit.nã ego qui tuus clericus p̃sbyter ꝛ ep̃us fui.tuus quoq; cardinalis esse nõ desinam. Vtat̃ me igit̃ dignatio tua neq; mihi vllo in t̃pe vllo in labore ignoscat.nã tũc me viuere iuuabit cũ pro te.tuis consanguineis amicis beniuolis exercebor. Datũ rome.xxiiij.februarij.M.cccclvij.

Consiliat̃ amico quomodo cõsequat̃ notabile cõmendatũ monasterij.

Epistola.ccxlj.

Neas cardinalis senẽsis Roderico cardinali sancti Nicolai. S.p.d. Trine iam mihi reddite sunt lr̃e tue suo more suauissime ꝛ ab amantissimo pectore prodeuntes.prioribus respõdi nõ vt debui sed vt potui. Quis enim tam euiscerate charitati satisfacere possit. Scio q̃d debeo.facio quod valeo. Ad vltima scripta ꝓpero nõ repeto quod de beniuolẽtia vltro citroq; dici posset.me9 animus tuus est.dabũt aliquãdo testimonia nõ verba sed opera. Sũmo pontifici nõ desino.de charissimo sibi nepote cũ se offert occasio loqui.nec pretereo intactã cancellariã.nihil adhuc solidi est manet arbitro alta mente repositũ cõciliuz Nõ oĩa prodit senex que facturus est.cũ negat tũc maxime cupit. Nõ cessabo cũ licebit iterũ atq; iterũ perloqui.fama hic est vacasse ep̃atum tulensem. Episcop9 eius loci monasteriũ cõmendatũ habuit.cuius anim9 valor mille ꝛ q̃ngentorum aureoꝝ esse fert̃ sub ditione ducis burgundie. Dñs noster id tibi cõmendaturuz se ait.rothomageñ.eius rei ꝓmotor fuit. Ex vsu erit illi scribere ꝛ rogare eum.vt rez pagat. Qd̃ si feceris noli me quoquo mõ noĩare atq; hec secreta sint. Ita em̃ expedit. Intellexi que scribis de p̃sidatu fabriani. Rogo velis hortari ciues eius oppidi vt exnũc eligãt bartholomeũ massanũ illũ doctorẽ ꝛ affinem meũ neptis mee virũ pro sex mensibus sequentib9 amicũ magistri symonis. Electio em̃ solet fieri post introitũ potestatis noui inter duos menses. Itaq; vtile fuerit ꝑuenire Scio illos cõplacituros dignationi tue. Sũmus põtifex bene valet. Datarius (vt fama est) thesaurari9 creabit̃ ꝛ bartholome9 regnati9 ꝓthonotari9 dignitatẽ assequet̃.cardinalis papieñ.infra biduũ aduenturus fert̃. De neapolitano nihil est certi cũ rex ille nõ oĩno cũ pietate ap̃lica ꝯsonet. Florẽtini arbitrali dñi nr̃i sententia in.xviij.milib9 aureoꝝ damnati sunt dñis de gãbatritis ob certa q̃ illis oppida abstulerunt nihil plus noui est. Cõmendamus nos tibi cui seruire presto sumus. Ex vrbe die.xxiij.februarij.M.cccclvij.

Refert grates clero suo p ꝓcuratorẽ suũ de charitatiuo subsidio ꝛ p̃cipit satagere vt detẽt9 emãcipet̃.

Episto.ccxlij.

Neas cardinal̃ seneñ. Frãcisco picholomeo. S.p.d. Accepim9 tuas lr̃as triplicatas. Ad priores r̃ndim9 q̃b9 de locatiõe ep̃atus mirari videris. Nihil est q̃ inde cõmouearis. Nos clero nostro nũq; oneri fuim9 nec volumus eẽ. Quippe q̃ plebẽ nõ modo clerũ affectu colim9 singulari. Nõ disponemus vt putam9 de illo regimine añ aduẽtũ vr̃m. Et tũc faciem9 vt bonũ pastorẽ

decet qui nõ cõmẽdat oues lupis. Placet qđ fecisti cũ clero. Sumusq; de ducentis ducatis cõtẽtissimi sciẽtes inopiã in q̃ estis. Placet q̃z differre ad tẽpꝰ exactionẽ medie ꝑtis. Volumꝰ vt nr̃o nomie ipsi clero grãs agas ⁊ dicas nos semꝑ futuros ad ea que illis conducãt paratos. Miramur capitulũ in facto ꝓpositi nõ aliter de nobis q̃ scribat fidẽ adhibuisse. nec scimus an velimus hoc onus iudiciale accipere ⁊ strepitũ illũ audire. cupimus leonardo beneuolenti hec ipsa referas. In facto Gregorij laudamꝰ diligentiã tuã vtq; cõtinues hortamur donec bonꝰ assit exitus. Nã gregorius vt vidimus ex copia citationis ꝓsus est innocens. Ait eñi q̃ eũ criminat̃ Anno dñi. M.cccclmij. mense aprili locutũ esse gregoriũ cũ aliq̃bꝰ in sancto desiderio. Iterum eodem mense pulopost fuisse in domo omnimode bellantibus. Iterum eodem mense paulopost fuisse. vt audiuit accusator ipsum gregoriũ in domo oratoris veneti ⁊ ibi scripsisse cũ alijs cũ iacobo piccinino. Vides cũ non ponat̃ dies mẽsis rem ꝓtendi verisiliter ad. xv. ⁊. xx. diẽ aprilis an̄q̃ scriberet̃ piccinino. at gregoriꝰ quarta mẽsis die ex senis abijt ad regẽ aragonum accusator insuꝑ de audite loquit̃. Ista nõ coherent. Preterea velis hominẽ innocentẽ iuuare ⁊ potissime nr̃o intuitu imo iussu. Tibi eñi ꝑcipimꝰ vt ꝑlatus tuus ne quo pacto hãc defensionẽ ꝑtereas. Scimus viros magnificos Iohannẽ guccij ⁊ Franciscũ luctiũ ⁊ cristoferũ nantis amicos eẽ nostros nobisq; fauere. Hos aũt alios adito ⁊ cura hanc cãm ꝓ nr̃o desiderio terminari q̃nquidẽ nos semper ad ea tendimus q̃ sũt illi regimini vtilia ⁊ honorifica. Vale ex roma die. xxiij. Februarij. Anno. M.cccclvij. De nepte nr̃a dicito cũ parentibꝰ nos manꝰ lauimꝰ.

Epistola. ccxlij.

Gratanter suscipit carmen de eius preconijs compositum.

Eneas cardinalis señ. Lodusio crebello mediolanẽsi. S. p. d. Accepimꝰ carmen tuũ. Lodusi nobis amãtissime nõ sine animi singulari voluptate q̃uis nobis plura tribui vis q̃z debita sunt. Scimus imꝑfectũ nostrum ⁊ q̃ procul ab eo simus hoie quẽ describis nõ ignoramꝰ. At si peccari erga nos aliquẽ oportet. malimus laudãdo q̃ vituꝑando metas ab illo trãsgredi. Fecisti qđ amãtes cõsueuere. Dixisti de nobis nõ que modo sciebas verũetiã que voluisses esse vera. Permittimꝰ oĩa dilectioni tue. Nesciebamꝰ ante hos dies vbi locorum esses vel que te fortuna teneret. nũc certiorati sumꝰ ⁊ tuis scriptis ⁊ ducalis oratoris verbis. esse te optimo loco apud illustrissimũ ⁊ magnanimũ ducẽ mediolani ab eo q; diligi. Id est supra modum nobis gratissimuz. Videmus eñi tue ṽtuti quã sꝑ magnifecimus suũ locũ eẽ tributũ. Dignus ẽ ille cui fuias. Nã cui hoc tpe honestius famuler̃ q̃ ei q̃ totius italie splendor esse ⁊ decus singulare oĩm iudicio existimat̃. Perge oramus ⁊ illi vt tua ꝓbitas te hortat̃ indefesse tuos ꝑbe labores. Neq; eñi sinet ille tuã virtutẽ iacere. Cũ aũt facultas aderit nos illius excellentie cõmendatos efficies. q̃ ꝓ singulari munere feremus siq̃ aliquid accidat in q̃ sibi fuire ac ꝓdesse possimꝰ. Vale ex vrbe die. xvij. februarij ãno. M.ccclv.

Epistola. ccxliij.

Amicitiam suã notificat ⁊ se cõmendari exorat principi.

Eneas cardinalis señ. Stephano de curte. S. p. d. Expectauimus insignis eques post nr̃az ad cardinalatũ assũptionẽ duos mẽses si forte aliq̃d nobis scriberes. Videbat̃ eñi nobis a te scribẽdi initiũ sumẽdũ. ne gloriabũde nouã dignitatẽ nob̃ creditã significare videremur. nescimꝰ q̃d factũ sit. nulle ad nos tue lr̃e allate sũt. nec de te q̃dq̃ audiuimꝰ. Fatemur nos victos eẽ silentio tuo. neq; posse tãdiu tacere q̃diu ipe taces. Fortasse tibi equiꝰ videt̃ nos ante scribere debuisse. Credimꝰ tibi ⁊ ab optimo singularíq; amico nõ egre vicimur. Habeto igit̃ has lr̃as q̃bꝰ nõ ꝓmotionẽ nr̃am (quã ꝑ multoꝝ cognouisti lr̃as) s; animũ nostrũ erga te illũ esse scias q̃ sꝑ fuit. Amauimꝰ te vnice in eꝑatu. Amamꝰ ⁊ i cardinalatu nõ minꝰ. tu nosti naturã ⁊ mores nr̃os. nõ tumemꝰ nouis hono-

bus quos nobis oneri cognoscimꝰ:horrescimꝰ:cū eo loco nos euectos cernimus
quē viris clarissimis debitū intelligimꝰ. Veremurqꝫ ne gradus nr̄a virtute altior
ad ruinā nobis sit etqꝫ ideo si vnqꝫ amicis eguimus nūc potissime illoꝝ nobis co
pia necessaria est. Et quoniā te veracem ⁊ amantissimū experti sumus:nō possu-
mus te pro veteri consuetudine nō colere ⁊ obseruare. Cupimusqꝫ idē erga nos
te agere ⁊ eundē eē modo qui fuisti actenus. Expectamus tuas lr̄as ꝗbus de tua
fortūa ⁊ tui ꝑncipis optima valitudine atqꝫ felicitate certiores nos efficias. Gra
tū aūt nobis fuerit si nosipsos dn̄o duci cōmendaueris ⁊ quāta sit nr̄a in eū deuo
tio demōstraueris. Est eniꝫ siquis principū et italici nominis cuius ꝓsperitati fa-
ueamus. is vnus est cuius ingenti virtute ⁊ clarissimis rebus gestis nostrū secu-
lum illustrabit. Cūqꝫ ille in hac curia plurimos habeat seruitores nobis quidem
circūspectione:doctrina:autoritate ꝑstantiores. At fide ⁊ effectu qui nos erga eū
super neminē. Atqꝫ hoc te illi nomine nostro dicere ⁊ affirmare optamus. Vale
Ex vrbe die. iiij. februarij. M.cccclvij.

Congratulat promoto ex vir-
tutibus enarratis e merito.

Epistola. ccxlv.

Andreas cōtrarius venetꝰ Enee cardinali senen̄. S.p.d. Postq̄ mihi nea-
poli allatū est reuerendissime pater ⁊ dn̄e sacrosancto collegio te associa-
tū. Sane (vt debui) cōgratulatus sum ecclesie dei. Dehinc vt tui aman-
tissimus atqꝫ obseruatissimus maximo gaudio ita me deus amet atqꝫ incredibili
leticia affectus sum. Tu eniꝫ reuerendissime pater cū pro viribus de sacrosancta
romana ecclesia nūc publice nunc priuatiꝫ semper benemeritus sis profecto nūc
egregie tue virtutis premia cū ingenti laude ⁊ gloria pulcerrime es consecutus.
Presertim cū semꝑ ea de te omniū esset opinio ꝓ tuis amplissimis atqꝫ maximis
in rēpublicā xp̄iana meritis ⁊ officijs pro gloria rerū ad te gestarū. pro tua sūma
integritate:cōstantia:religione:sanctimonia:prudētia:doctrina:eloquētia: ⁊ (vt
vno verbo ꝑstringā) diuinarū atqꝫ humanarū scia vt ab oībus sūmo sacerdotio
dignissimus habereris. Nō scribo hec temere:noui aīum. noui ingeniū:noui cōsi-
liū tuū:nēpe quāti te fecerit vir ille diuinus Nicolaus ꝗntus pōtifex maximꝰ ꝗ
quidē cū cēt (vt ita dicā) spectator ꝑsonarū vt oībus notū est. mirū in modū de-
lectat suauitate ingenij tui:ꝓbitate:virtute:innocētia atqꝫ incredibili sapiētia. vt
te nō solū dilexerit verūetiā amauerit ardentiꝰ. Argumēto sūt suis in rebꝰ maxi-
mis ⁊ grauissimis ad mūdi reges ⁊ principes tot clarissime legationes ꝗbus ꝗdē
ꝓ repu. pro eccl̄ia dei ac pro totiꝰ xp̄iani populi pulcerrime. integerrime atqꝫ san-
ctissime functus es. Quid dicā de illustrissimis atqꝫ inuictissimis orbis ꝑncipibꝰ
scꝫ Friderico cesare augusto romāoꝝ imꝑatore:atqꝫ aragonū rege iclito alphō-
so:quoꝝ alteri tuis ꝑstantissimis rebꝰ gestis q̄ carus q̄ iocūdus q̄qꝫ gratissimus
fueris. quippe amplissima atqꝫ maxia ista tua fortuna atqꝫ dignitas declarat. Alt̄
ꝟo sepenumero multis audiētibꝰ. ita regie ita honorifice:ita generose:ita magni-
fice atqꝫ splendide de te loquit:⁊ quidē cū summo omniū fauore atqꝫ assensu vt ⁊
mihi dictu fortassis ⁊ tibi suasu difficile esset. Sed quid ago respu. sane cū impre-
sentiarū cōgratulatione vtendū eēt abundantia quedā amoris mei erga te vt ti-
bi animus meus multo notior atqꝫ illustrior esset hoc tp̄e facere nō potui quin pa
rū de tuis laudibus scriberē. Verū cōsultius eas in aliud tēpus differamus. De-
indeqꝫ ne lōgior sim excellētiā tuā oro. vt postq̄ fauēte deo imortali ad tāte digni
tatis culmē euectus es. hoc est ad apicē cardinalatus q̄ humanissime quēadmo
dū supiori parte solebas me aīo cōplectare. Is enim sum reuerēdissime pater ⁊
domine qui pro mea vice:fide:charitate ac beniuolentia vehemēter cupio excellē
tiā videre tuā ⁊ alloqui quod breui spero me cōsecuturū. Valeat excellentia tua
Ex neapoli pridie idus Januarij. Anno. M.cccclvij.

Epistola.cclxvj.

De eodem.

Artbolomeus factius Enee cardinali senensi. S.p.d. Et lras meas reuerendissime pr dnationi tue a legato senensi redditas et congtulatonez meam tibi gratam extitisse letor. Teqz existimare magne mihi voluptati fuisse dignitatis tue ascensionem. Ego enim nullum meum in te officium sine magna reprehensione videor mihi posse preterire. Tanta est enim tui erga me amoris magnitudo vt quis maxima tibi optare atqz aplitudini tue buire debea. Harete multos existimo qui dignitati tue faueant: quiqz te in amplissimo statu cupiant. Sed certe non concedam vt eoru quisqz tibi aut vehementius affectus aut honoris tui cupidior sit. De quo plura ad te scribere vereor. ne dubitare videar animu in te meum dominationi tue non satis exploratum esse. Policitationes tuas mihi gratissimas fuisse cito presertim qz eas ab optimo animo pfectas scio ac pro his domiationi tue gratias ago. Ubi opus fuerit et opera tua libent vtar et quid a te agi velim prescribaz. Expectamus regez breui ex apulia beneuctuz iam profectu. Ego ad vrbe redij qzuis de tremotu nonnulla adhuc suspitio sit. Librum quem de viris illustribus scripsi regi dedicaui ac tradidi. In quo ope vt aliquando videbis si non quantuz virtutum tuaz magnitudo postularet. At quatum ingenij mei paruitas potuit quatumcunqz res ipsa passa est tibi a me tributum cognosces. Siquid vero est quod a me agi dominatio tua cupiat iube. Uale pater reuerendissime et domine mi pcipue. Ex neapoli die.

Epistola.ccxlvij.

Iniuste damnatum excusat.

Neas cardinalis senensis Bartholomeo massano. S.p.d. Intelleximus eximie doctor et fili noster amantissime que ad nos scribis de fratre nro Gregorio. non tuo ex iudicio prodijsse sed aliuz quempiam vt ad nos ea scriberes suasisse. Respondebimus tamen tibi breuiter. Gregorium nos iniuste damnatum: non arbitramur modo sed scimus. Si tamen pena ea esset que tolerari ab eo posset suaderemus collum summitteret et fortune nouercanti cederet Sed quid tibi vt videtur ducetos aureos soluere et viginti annis relegari. Quo argento papiam Gregorius petet omni ere vacuus et nihilominus auro mulctatus. faciet qd sibi libuerit impossibilia non suadebimus. Quod si patria idcirco nobis indignabitur si populi senensis fauore priuabimur. si maledictis et obprobrijs subijciemur. Non erit hoc primum. Sufficit nobis cõscientia nostra. Scimus indigna nos esse passuros. Et id quidem verum est. Omnes qui pie ac iuste viuere volut psecutonez patiunt. Seruiuimus hactenus patrie magnis in rebus et fideliter et vtiliter. nõ meremur hec pmia fratrem nostrum in domo nra manetem viru bonum atqz innocetissimum de re publica optime meritu tam atroci sententia opprimi. Putabamus etiam si noxius idem fuisset ob nra tn in patria merita eunde nobis cõdonari. et tu bone vir times neqz populare auram et plebis rumusculos admittamus. Utetur arbitrio suo senesi. Nuquid i nobis causam inueniet cur nos oderint: Si gregorius ius suum apud romanu potifice prosequat et auxiliu petat. oppressus vir e. etate habz pro se respondebit. Nos nihil male eum agere arbitramur q iudiciali via suam inocentiam ostedere conatur. Scripsimus balie et ciuibus pluribus. nihil valuere preces nostre. patimur nec pterea populo indignamur. Atsi iplus cõtra nos ipse mouet: deus inter nos disiudicabit. tu (vt videris) senis pseuerare vis procul a posito de quo olim locuti sumus. et ad Stephanum scribis. Uincat tuus sensus et tibi habe delicias feneu. nos rome etiam sine te tuisqz viuemus. nuc proficiscit ad vos epus aretinus legatus pape. Iube eum in domo nostra recipi et sibi cuncta ministrari pro persona ac iumentis duz ibi mascrit. Uale ex Roma die. iiij. Marcij. Anno. M.cccclvij.

Demādat pcurat ori ut legatū summi pō-
tificis puisuz recipiat et audact illi assistat. **Epistola.ccxlviij.**

Aeneas cardinalis senensis Bartholomeo pcuratori suo. S.p.d. Venit
impsentiaꝝ ad ciuitatē senen̄ reuerēdus pater dn̄s Angelus epus Areti
nus sanctissimi dn̄i nostri legatus p nōnullis rebus arduis. Et inter cete
ra etiam de Gregorio nr̄o v̄ba faciet. Volumus igit̄ ut eū in domo nr̄a recipias
sibiq̄ꝫ 7 familie sue iumētisq̄ꝫ honestas ac decētes ministrare studeas expēsas dū
ibi māserit: et ita secū te 7 cū suis habeas. ut in reditu eius optimā de te relationē
habeam⁹. Tu q̄z et vicari⁹ noster sibi in agēdis assistetis. ita tamē ut non meti-
culose (ut soletis) s3 ardenti animo. et audaci mente causam iustissimā gregorij
tueamini et ita nostro nomine ipi vicario dices. Scripturas insup de quib⁹ scri-
psisti nr̄as p ipm epm ad nos remittere poteris. cogitauim⁹ de tritico sonitille.
vtile videt̄ id adhuc non alienari nisi aliud scripserimus. 7 ita illi p̄sbytero iube-
bis. Datum rome die. iiij. Marcij. Anno M.cccclvij.

Scribit ne affectionem ta-
citurnitas diminuat. **Epistola.ccxlix.**

Aeneas cardinalis senen̄. Ludouico cardinali sanctoꝝ.iiij.coronatoꝝ lega
to bononie. S.p.d. Nihil scripsi reuerēdissime paternitati tue ab ea die
de qua hinc recessisti vsq̄ꝫ nūc. Nihil em̄ erat scriptōne dignuz. Fuit tamē
animus meus erga dn̄ationē tuā semp intent⁹ memorq̄ꝫ suauissime ꝯuersatiōis
nostre. nec modo q̄cq̄ꝫ est qd̄ magnope memorandū sit. S3 vincendū fuit silenti
um ne taciturnitas affectōnem diminuatam significaret. cupio nosse qui sint tue
reuerendissime dn̄atōnis successus. Neq̄ꝫ ego q̄cq̄ꝫ audiam libentius q̄ꝫ p voto
cūcta tibi succedere. Hinc qd̄ scribā nihil aliud ē nisi sanctissimū dn̄m nr̄m bene
optieq̄ꝫ valere 7 reip. p sua ꝯsuetudie vtiliter p̄esse. Siqua sint i q̄b⁹ dignationi
tue aut volūtati vtilis esse possem. cupio p impio tuo me vtaris ad mādata pa
tissimū amicū ambrosij nr̄i Jo. de spannochijs digneris ꝯmendatū habere qui
ambo tui sunt. nec plura. Recōmendo me iteꝝ atq̄ꝫ iteruz tibi. Ex roma die. viij.
Marcij. Anno. M. ccccl v.

Epistola.ccl.

Nouitates refert 7 dire cū captiuo egisse rep̄hēdit.

Aeneas cardinal' senen̄. Magistratui balie senesis. S.p.d. Que de Jacobo
piccinino scribitis accepim⁹ etiā aliūde. sed absq̄ꝫ fūdamēto neq̄ꝫ putaui-
mus dignā rem esse quā scriberem⁹. nūc q̄q̄ꝫ nō arbitramur futuꝝ hipm
sed accepim⁹ aliq̄s ex comitiua illius vēturos in auxiliū comitis euersi cōtra vr-
sinos q̄ꝫ p2 nūiū herba vireat pazalia 7 nescim⁹. q̄s aliū peditū ꝯductores m̄lti sūt.
dies cassi sūt nō a capitaneo sed ab ipo dn̄o nr̄o cū nimis m̄lta peteret. An hi sūt
qui cū luca sclauo territoriū vr̄m inuadere couent̄ ignoram⁹. Vtile ē oportūe p-
uidere 7 reipu. bn̄ ꝯsulere. nos papā alloq̄mur (ut petitis) 7 rn̄suz significabim⁹.
Gaudem⁹ d̄ aduētu leonardi oratorij vr̄i quē viꝝ 7 solertē 7 circūspectū nouim⁹.
Vtilis erit eius mora i hoc loco. De gregorio nr̄o lōge al̄r q̄ꝫ nos sentit̄. Nō em̄
misericoditer s3 seuere 7 dire secū egistis. nec satisfacit q̄ꝫ dicet̄: mēsez datū ad purgati
onē si q̄ velint se inocētes oñdere nisi id fieret i loco tuto. Videbim⁹ tn̄ quō rn̄de-
bitis oratori ap̄lico. Et si q̄d valēt dicta pape 7 p̄ces nr̄e. Da. ro. viij. die Marcij.
M.cccclv. **Epistola.cclj.**

Commēdatoria cū clausula credētie.

Aeneas cardinal' senensis Sacre impiali maiestati. S.p.d. Reuertitur ad
maiestatē tuā vir bon⁹ 7 honore dign⁹ henric⁹ senftlebē s̄blimitati tue et
impio sacro deditissim⁹. mihi āt singl'aris amic⁹. Et q̄ iussu tuo pmotiōez
meā mag̃ fide exacta ac singl'ari prudētia psecut⁹ ē. Nō ē cur eū tuo culmi ꝯmē-

dem quem scio acceptissimū. His referet que apud nos agūtur omnia ⁊ habet in mādatis exhortari vice oratoris serenitatem tuam in expeditōne ꝯtra thurcos. Persuadeo mihi eam rem tue glorie ꝑsuasam esse. Nam ꝓfecto nihil est qđ noī tuo autoritatiqꝫ augustali magis ꝯueniat ꝙ̄ ꝓ defensione fidei catholice ⁊ xpīana salute arma ⁊ scutum sumere. Cum oēs in tuā maiestatem oculos ita intentos habeant vt ea ꝓficiscente ꝓfecturi. ea q̄escenti q̄eturi videātur. Scribo hec ꝓ fide q̄ tuo solio sum astrictus. nihil hesitans oīa in partē recipi meliorē. Verum serenissime cesar cum ego tuo munere ad cardinalat⁹ honorē assūptus sim. nihilqꝫ magis mihi in hoc officio incumbat ꝙ̄ ea regere q̄ putem glīe tue conducere. Reliquū est vt de meo statu cogitare digneris vt habeam vnde viuā. Nam ego hacten⁹ fui diues satis ⁊ quāq̄ pauca possideā erāt tn̄ illa dignitati mee sufficiētia. Nūc vo pauꝑrim⁹ sum ⁊ iam ꝑmū q̄d sit miseria expior. Tua sublimitas absqꝫ damno suo inopie mee cōsulere pōt si patiꝰ aliq̄ bn̄ficia ex suis territoriȷ̈s me impetrare queādmodū p̄fatus Henricus latius mansuetudinē tuam alloq̄tur. Cui precor in his que noīe meo dixerit plenā digneris fidē ⁊ benignas aures adhibere. Ex roma die. viiȷ. Marciȷ. M. cccclviȷ.

Episto. cclȷ̈.

Decima ⁊ indulgentia p̄dicaꝰ contra thurcos.

Eneas cardialis senensis Johanni cardinali sancti Angeli. S. p. d. Persuaues (et vt optari) ꝑ longas eplās tuas redditas nobis. xȷ. ianuariȷ die cognoui quas ꝯscribis de ꝯflictu thurcoꝝ. illū. s. nō sine cura et diligentia tua diuinitus datū. Nec ego secus q̄d arbitrabār. Quis scripserim dignationem tuam mea opinione egreferre qꝛ vbi gesta res ē nō interfuisti: nō est qꝛ his addam aliquid. doleo obiȷ̈sse illū xpīani exercitus ducem vaynodam sine (vt aiunt) humatē. Nam morte illius spes quoqꝫ nostra interiȷ̈sse videꝰ. Nil em̄ reliq̄ xpīanorū principes cogitare videnꝰ. nemo opponit ꝓ nr̄a salute manū. Pōtifex maximus clamat ⁊ nō audiꝰ. minaꝰ ⁊ non timeꝰ. Et qđ sua. b. pōt nō sufficit tāte belloꝝ moli. Rex portugalie aduētur⁹ ferꝰ. Sꝫ timeo ne alioꝝ desidia illius diligētiam impediat. Quid em̄ sol⁹ agat ex vltimis terraꝝ ⁊ occidētis finibus in greciā asiāqꝫ ꝓfectur⁹. nisi data opa vt theutones bohemi hungari ꝯmuni animo copias parent. Nō intelligo q̄d aliȷ̈ acturi sunt. Hec dixi p̄ri optimo. Papien̄. cardinalis ex alemania decretaqꝫ sibi ꝓuincia reuersus ait theutones ad expeditōnem inclinatos esse sua opa si modo cōuent⁹ agere ꝑmittanꝰ sine ꝯuentib⁹ nihil putat eos acturos. Cardinalis neapolitanus ꝓpe diem ingressur⁹ crediꝰ. cū rege aragonū nō ē ea sinceritas quā negocia nr̄a req̄rerent. Ex francia multa referunꝰ. que mihi ꝓ nugis sunt. Rex vō castelle in granatā ductur⁹ copias dicitꝰ. Patiꝰ et decimas et indulgētias in suis regnis p̄dicari. medietatē pecuniaꝝ inde ꝓuenietē sibi in id bellū recipit. Alterā medietatē cōtra thurcos pape largiꝰ. Dno sancti marci cardinali cōmissum ē vt de vacatōne ecclesie pragen̄ se informet vt ille p̄ficiaꝰ i archiepm̄ datarius pape. Hec habe ex nobis ⁊ dilige tuū eneā vt soles. tuam omnem familiam cum dignatione tua optime cupio valere. Ex vrbe viiȷ. die marciȷ. M. cccclviȷ.

Epistola. ccliȷ̈.

Se offert ꝓmotorem.

Eneas cardinalis senen̄. Vlrico epō Gurcen̄. S. p. d. Reuertiꝰ ad te henricus senftleben vtriusqꝫ nr̄m amātissim⁹. Non ē cur multa scribam⁹. ipse nr̄a erit eplā q̄ nouit animi nostri secreta. Qui fuim⁹ olim erga te. illi idē semper erimus. nec obliuiscemur vnq̄ suauissime consuetudinis nostre nec immemores erimus tuorum erga nos meritoꝝ. Cupimus si qua sunt que tibi grata possumus ne nobis ignoscas. Confide in hac curia nullum habes qui maiori affectu tua negocia sit acturus ꝙ̄ nos q̄uis plurimi sint tui amantes qui plura

q̄ nos possunt. Sed quid agimus. Iniuriā henrico facimus dum tot scribimus Ipsi omia cōmittim⁹. Illud tm̄ addimus vt nos diuo cesari ꝛ modo ꝛ semꝑ cō-mendare velis. cui omnia debem⁹ cū ab eo omia habeam⁹. Datuȝ rome die q̄r-to marcij. Anno. M.cccclvij.

Epistola. ccliiij.

Se gratū refert obsequia ꝑstare.

Eneas cardinalis senēsis Diue leonore impatrici. S.p.d. Nihil ē serenissima augusta qđ nunc aliud velim. nisi mansuetudineȝ tuam bene valere et ꝓ suo desiderio felicitate potiri. Ego qui cōsortis tui diui cesaris rogatibus ad cardinalatū nil meritus sum vocatus. debeo tanti boni tātiqꝫ boni omni tempore memoriā tenere. ꝛ ita facio q̄dem atqꝫ idcirco ꝛ sibi ꝛ tibi sepi⁹ scripsi et nūc scribo. scribamqꝫ frequēter vt opa mea fidelissimi mācipij oibus i reb⁹ vtamini. Nam beatū tūc me existimabo cū vestris negocijs exercebor. Nil aliud his l̄ris volui cōmendo me sublimitati tue. quā vt diuina pietas ad vota dirigat feliciter obsecro. Ex vrbe roma. die. x. Marcij. M.cccclvij.

Epistola. cclv.

Hortatur bono xp̄ianitatis cōsulere ꝛ impa-torē ad id inducere.

Eneas cardinal' senensis Johāni vnguardio imperali camerario. S.p.d. Reuertitur ad cesarē venerabilis vir henricus senftleben. Cui papa nō-nulla commisit cesareo culmini referenda super expeditōne contra thurcos ducenda. Velis suadere cesari vt circa rem illam animum intendat, suū quoniam ita glorie sue competit. Omnes eīm in suā maiestatē oculos direxere et nisi sua maiestas aliquid agat. timenduȝ est ne xp̄iani plaga affligant̄. Insuꝑ aliqua nostro nomine dicet tibi heinricus. Velis ei benignas aures ꝛ fauores vt speramus gratos impertiri. Datū rome die. x. Marcij. M.cccclvij.

Epistola. cclvj.

Cupit scire quo mō valeat.

Eneas cardinalis senēsis Johāni nihili astronomo bohemie. S.p.d. Ex henrico senftleben intelliges que apud nos agunt̄. Et quid roratus somniet in ecclesia pragen̄ et que in tua dispensatōne acta sunt. nos tui cōmodi semꝑ erimus auidi eque ac tuipse. Perge vt nos ama et vt soles. Si q̄d henricus nostro nomie ex te petierit assistito sibi ꝛ facito ꝓ nobis vt consueuisti. Vale ex roma. x. Marcij. M.cccclvij.

Epistola. cclvij.

Promotionem suam notificat ꝛ se cōmen-datum haberi exorat.

Eneas cardinalis senensis Dyonisio cardinali Strigonien̄. S.p.d. Que fuerit mens mea. quis antehac animus erga te nō ignoras. nam semꝑ dignationem tuam optimi patris et benignissimi domini loco venerat⁹ suȝ Ita tua bonitas merebatur. Verū si vnq̄ꝫ fui tuus vel filius vel seruus. nunc me potissimū id ꝑstare oportet quando ad eum ordinem sine meritis sum vocatus. in quo tu iure optimo iamdudū sedes. Placuit aplice pietati me cardinaliū collegio nil merentē aggregare. Sentio quantū ꝛ tue dignationi ꝛ ceteris reuerendissimis patrib⁹ debeo. Precor igitur meam volūtatē amplectaris. Et me veterē seruitorē iam factū nouū mancipiū tuum intelligas. Imperes mihi omni tempore si quid est in quo tibi obsequi possim. naȝ mihi voluptas erit q̄tiens videro in tuis aut in tuoꝝ amicoꝝ negocijs me posse exerceri. Cupio insuꝑ serenissimo regi ꝛ domino cōmuni aliquando me cōmendes vt sit memor sua maiestas que deuotio fidei erga se mee. quia omnibus meis scriptis. ꝛ verbis vbicūqꝫ fui ius suū in regno hungarie cōtra polonos tueri suȝ conatus. Valeat optime dignatō tua Cui me humillime cōmendo. Ex roma die. x. Marcij. Anno. M.cccclvij.

Epistola.cclviij.

Pollicet᷑ gratitudinē ꝓmotionis sue.

Meas cardinalis seneñ. Uaradieñ. epō. S.p.d. Scripsim⁹ nup̄ de nr̄a ad cardinalatū assumptione quā tua ꝓmotione factā nō ambigim⁹ quantū tibi teneamur id etiā tūc diximus. Nō est cur modo iam dicta repetamus Nos in hac dignitate cōstituti quātū hungarie regno quātū regie ꝑsone quātū dignationi tue debeamus ante oculos semp̄ habebimus. Tuū erit opa volunta rij hominis vti. nobis in tuis negocijs exerceri voluptas. Interea rogamus regie sublimitati nos cōmendes. studeasq₃ vt de nostra promotione sūmo pontifici ⁊ sacro collegio gratias agat: cū ꝓ nobis sepius scripserit. Uale optime ⁊ nos vt soles ama. nā nos dignationē tuam vti patrē colimus ⁊ obseruabim⁹. Ex vrbe Romana die. xj. Marcij. lvij.

Epistola.cclix.

Hortat᷑ vt rex bohemie grates referat sūmo pontifici ⁊ cardinalibus de sua ꝓmotione.

Meas cardinalis seneñ. Nicolao listio. S.p.d. Gratissime fuerunt nobis lr̄e tue quas de nece comitis cilie ad nos scripsisti. nō ꝙ mors illi⁹ nos letificaret. neq₃ em̄ alicuius malo gaudem⁹. sed ꝙ rem gestā ex ordine narrasti quā prius cōfusam accipiebam⁹. Ecce q̄₃ vana est huius seculi pompa q̄₃ caduca gloria q̄₃ breuis potētia. Cecidit q̄ suo nutu maxia regna rexit. At q̄ sanguinē sitiuit in sanguine perijt. Percussit gladio alios ⁊ ipē gladio ꝑcussus interijt. nō pōt veritas nostra mentiri que ait gladio ferietes gladio ꝑituros. Sed ignoscat illius anime deus. ⁊ regno hungarie consulat ne discidijs agitet᷑. Scribimus domino ꝓcopio aliqua de archiepātu pragensi fac vt ipse ad nos rescribat. Res em̄ in ꝑiculo est. Insup̄ cupim⁹ des operā vt regia maiestas sanctissimo dn̄o nr̄o ⁊ sacro collegio gratias agat de nostra ꝓmotione ꝙ ad suas p̄ces nos extulerint Cupimus etiā aduertas vt quādo scribit᷑ de negocijs hungaricis dn̄o nr̄o ⁊ cardinalibus ita efficias vt videamur ꝙ sumus ipsi. s. regi etiā affectissimi. nam sunt q̄dā qui nos supare nitunt᷑ tāq₃ magis regij sint q̄₃ nos. Putamus tn̄ suā maiestatem nō esse oblitam nostre erga se deuotionis ac fidelitatis. ⁊ eo⁊ que sibi puero scripsimus. ⁊ quomodo cōtra polonos omni tp̄e ius suum defendimus. Impar fuerit si noui recentesq₃ locū nostrū inuaserint. Hec rogamus agites cū reuerendissimis dominis nostris strigonieñ. cardinali ⁊ epō varadieñ. q̄bus nos cōmendatos reddas. In ecclesia colocensi fecimus quecūq₃ potuimus: vt plane referre poterit nūcius ad causam missus. Iterū vale. Ex roma die. x. Marcij. Anno dn̄i. M.cccclvij.

Epistola.cclx.

Postulat᷑ eccl̄ie prageñ. sponsus dari.

Meas cardinalis senensis Procopio cancellario bohemie. S.p.d. Perraro sunt littere ad nos tue: vellemus frequentius scriberes qui te vnice amamus ⁊ tuas epistolas veluti appollinis oracula ducimus. scripsimus tibi quid egerimus in re bohemica neq₃ a te responsum habemus. Interea tuus roratus: homo multiuolus ⁊ magniuolus ex bohemia procurauit offerri postulationem ad pragensem ecclesiam cuiusdam datarij apostolici boni quidem viri sed cathelani ⁊ sermonis bohemici prorsus ignari. Postulationē attulit lucas tibi notus monachus quem lucrifasium appellare soles. Impediuimus hucusq₃ ꝓmotionē huius rei: ne rei nostre nocumentū inferret. Timemus ne diutius impedire possimus. Nam datari⁹ plurimos fauētes habet. Et roratus die nocteq₃ hos illos adit: suadens nil regno esse vtilius q̄₃ promotionem hāc fieri. Uelis de his ⁊ regem ⁊ gubernatorē cōmonefacere vt sciant quibus in terminis res sunt. Et an ista placeāt eis nos certiores facito. Nā regi ⁊ regno vr̄o seruire p̄sto sumus

Cupimus ꝺes opaꝫ vt rex ꝺe nostra ꝓmotione sūmo pōtifici ⁊ sacro collegio gratias agat. Idqꝫ q̄ꝫprimuꝫ. Et quotiēs aliquid emergit vt nobis scribat̄ quia maiestati sue semꝑ erimus ad seruiendū proni ⁊ volūtarij. Ex roma die. x. Marcij. Anno dn̄i. M. cccclvij.

Epistola. cclxi.

Spōdet facile obtinere qꝺ ꝓstare pōt.

Neas cardinalis senensis Iohāni troster theutonico. S. p. d. Ingrata ē nobis eque ac tibi que te fortuna exagitat. Vellemus tibi quietū esse locū in quo tibi ⁊ musis viuere posses: ⁊ aliqn̄ nobis: nūc tn̄ quod apud archiepm̄ saltzburgeñ. diuertisti: speramus reꝫ tuā meliorē futurā. neqꝫ em̄ ille est qui suos amicos iacere sinat. Dabit̄ tue virtuti p̄miū. ⁊ post tenebras sequit̄ aliquādo lux. Cupim⁹ ipsi archiepo cōmendatos nos efficias ⁊ offeras quecūqꝫ possumus ad ei⁹ nutū parata. Tu ꝟo siquid vides posse nos tibi ꝓstare. scito illud facile obtentū. ⁊ ꝑsuade tibi te nobis charissimū eē. Iohannē qꝫ Lauterbaceñ nr̄o noīe saluū eē iubeto. Ex roma die. xiij. Marcij. Anno. M. cccclvij.

Episto. cclxij.

Littere credentiarū.

Neas cardinalis seneñ. Ladislao hungurie atqꝫ bohemie regi serenissimo S. p. d. Nōnulla meo nomine referet maiſtati tue venerabilis henricus senftleben decanus vratislauieñ que cōcernūt partim regnū tuū bohemie partim meipsum. Rogo vt illi plenā credentie fidē ꝓstare digneris: ⁊ in agendis eū fauorē de tua sublimitate mihi ꝑsuadeo. Postremo meipsum regie māsuetudini ⁊ ꝺo ⁊ cōmendo. Ex roma die. x. mensis Marcij. lvij.

Epistola. cclxiij.

Cōgratulat̄ ꝓmotioni sue in cardinalē.

Redericus diuina fauente clemētia Romanoꝝ impator semꝑ augustus ⁊ austrie stirie carinthie ⁊ carniole dux ⁊ comes tirolis. Enee sancte romane ecclesie cardinali. Epo seneñ. principi ac cōsiliario nr̄o charissimo. Salutē ex lr̄is henrici senftleben cōciliarij nr̄i vlrico epo Gurceñ. etiā principi ac cōsiliario nostro pridē ex vrbe destinatis accepim⁹ paternitatē vestrā nuper in proximis quatuor tꝑib⁹ ꝑ sanctissimū dn̄m nostrū papā ad dignitatē cardinalatus ꝓmota extitisse: de quo ꝓfecto leticiā ⁊ cōsolationē habuim⁹ valde singularē. presertim cū id multo iā tꝑe desiderauim⁹ ⁊ sūmoꝑe expectauim⁹. Gaudemus eniꝫ nos voti nostri cōpotes effectos. at tot p̄ces ⁊ scripta nr̄a nō vsqꝫquaqꝫ incassuꝫ porrecta fuisse. Or q̄ꝫ paternitas vr̄a hmōi gradū in eccl̄ia suis etiā meritis ⁊ laborib⁹ ꝓ sede apl̄ica multipliciter ꝑspectis digne fuerit cōsecuta. Optam⁹ itaqꝫ vt ea dignitas vobis felix fausta ac longo tꝑe duratura existat. Sperantes per hanc apertā esse viā paternitati vr̄e ad mai⁹ aliqꝺ fastigiū dn̄o ꝯcedēte ꝯscēdēdi quēadmodū ⁊ sepius sum⁹ auguriati. Nec dubitam⁹ eā quidē dignitatē in p̄mis sancte romane eccl̄ie ⁊ vobis plurimū decoris ⁊ ornamēti. nobis ꝟo ⁊ sacro romano impio ac inclyte domui nr̄e austrie (cui i minorib⁹ semꝑ fructuose ⁊ vtilit̄ p̄fuistis) nō mediocriter cōmodū ⁊ vtilitatē allaturā. cū id longe magis efficere poterit. Cōfidim⁹ enim ac ꝓ certo tenemus paternitatē vr̄aꝫ in ea dignitate ⁊ loco ea q̄ ꝑsonā nostrā statū atqꝫ dignitatē nr̄am ⁊ sacri impij necnō dicte iaꝫ domui nr̄e ac nr̄m ac nr̄oꝝ honorē cōmodū atqꝫ vtilitatē respicere videbunt̄ ꝓ sua solita in nos fidelitate ⁊ cōsuetudine: necnō singulari prudētia vestra tam apud sanctissimū dn̄m nostrū: q̄ꝫ etiā sacrū collegiū cui modo scripta est: diligent̄ ꝓmoturam ⁊ vbicūqꝫ opus fuerit optime defensurā. Rogam⁹ aūt ⁊ hortamur paternitatē vr̄am q̄ten⁹ nos suis lr̄is nobis sꝑ iocūdissimis crebro visitare nec suū circa nos officiū intermittere velit. Et nos pro occurrentibus singulis ad vos tāqꝫ patronum ⁊

ꝓmotorē negocioꝝ apud sedē apostolicā agendoꝝ cōtinuo recurrerem⁹. Paterni tatē vestrā bene valere ꝛ optimis successibus ꝓsperare desiderantes. Datum in Gretz die dñica. xxx. mēsis Januarij. Anno. M. cccclvij.

Epistola. cclxiiij.

Constantiā sue amicitie refert.

Eneas cardinalis senensis Bartholomeo factio genuensi. S. p. d. Jocundissime fuerūt nobis lr̄e tue quib⁹ amicitiā inter nos apud neapolim contractā ex tuo latere affirmas incōcussam solidāq; ꝑmanere. Idem tibi ꝑsuadeas volum⁹ ex parte nostra fieri. Neq; enim sumus qui more adolescentuloꝝ nūc amemus nūc odio habeamus. nō sum⁹ in contrahenda amicitia faciles: at neq; postq̄ cōtracta est illā leuiter dissoluim⁹. Dilexim⁹ te postq̄ nouim⁹ quāti esses neq; decepti sumus in eo qd̄ de te iudiciū fecim⁹. Itaq; par est. amorez erga te nr̄m dum vixerimus duraturū qn̄ ꝛ tua virtus te minime relictura est. Qd̄ scribis in eo quē de viris illustrib⁹ eui nr̄i cōposuisti libro datū nobis esse locū nō meritis nostris sed tue charitati ascribim⁹. Et in hoc quidē cōfitemur imbecillitatē nostrā nō tā inuiti supra meritū laudamur q̄z vitupamur. Ita em̄ natura cōparatū est vt nulli laus onerosa videat̄: nos em̄ librū cū volueris cupide videbim⁹ legemusq;. Nūc qd̄ tibi aliud scribam⁹ nihil se offert. Cupim⁹ anthoniū panormitā illustrē poetā ꝛ matheū malfericū Jurisconsultū egregiū. etsi quādo candidū oratorē ꝑstabilē offenderis nr̄o nomine saluos dicas. Charissimū quoq; fuerit si qn̄ maiestati regie nos cōmendaueris. quā ꝓ ceteris nr̄i seculi potestatib⁹ ꝛ veneramur ꝛ colimus. Ex vrbe ro. die. xxv. Marcij. M. cccclvij.

Epistola. cclxv.

Gratissimus est de amicitia regis adepta.

Eneas cardinalis senensis Ludouico putio magistro de mōtesio. S. p. d. Quis ex vulgato sermone ꝛ rebus hispanicis ad nos scribis. plurimū tn̄ oblectāt nos lr̄e tue: multū em̄ salis illis multū beniuolētie ad nos on̄dit. Scimus nos amari a te. ꝛ id quidē nobis est iocūdissimū. diligimur em̄ a magno ꝛ ꝓbato viro. Et ab ipso quē nos pro sua ingenti virtute proq; suis in nos meritis ꝛ amam⁹ ꝛ obseruam⁹ vnice: qd̄ refers de charitate erga nos regia q̄uis rn̄so egeat. responsum tamē nō inuenit: nā quid nos vermiculi dicamus cur tāti regꝭ grām adepti sumus. Supat hoc nō verba solū verūetiam cogitationes. Utinaz possimus aliquādo vna saltē in re mōstrare quātū nos illi excellentissimo regi debere fatemur. Uerū cū sciam⁹ nihil esse in nobis cur ab eo culmine diligamur. petimus rogamusq; vt tu hanc nobis grām cōseruare studeas. Et si em̄ indigni sumus quos primus nostri seculi rex amet: nollemus tn̄ non amari: ꝛ tantū bonuz perdere. Qr suades eius maiestati sepius scribamus: parebimus consilio tuo. Et nūc quidē cum his lr̄as nostras habebis: quas regie mansuetudini nostro nomie restituas. Eiq; nos ꝛ cōmendes simul ꝛ des: nā mancipij loco nos semꝑ habebit nepoti tuo nobili ꝛ modestissimo viro quotiēs ab eo requisiti fuerimus nūq̄ deerimus nec minus in eis curiosi erimus q̄z tuipse. Uale optime. Ex vrbe romana die. xxv. Marcij. Anno. M. cccclvij.

Epistola. cclxvj.

De morte comitis Cilie ꝛ prestigio cometes.

Eneas cardinalis senensis Alphonso aragonū cecilie regi. S. p. d. Si maiestati tue rarius scribo. nihil obsecro vel negligētie vel aduerse volūtati ascribat̄. Cupio siquidē frequentes lr̄as meas in manus tuas dari. nā sic potētissime mēoriā mei tua māsuetudo tenati⁹ apd̄ se hiet. Uex mā quā ego scri-

bere vellem nō occurrit: que occurrit hāc scribere nolo: neqꝫ em̄ tutū est oīa man
dare lr̄is ⁊ hoc presertim tpe quo nec qui via recta incedūt careant suspitione. Ce
terū q̄ hac in curia gerunt sūt ꝗ̄ꝫ plures qui tue sublimitati ea cōscribūt. Et nōnul
li quidem multo plura ⁊ secretiora ꝗ̄ꝫ ego nouerūt. De germania tantū est sic ar/
bitror ꝙ emulante nullo significare possum. Curabo igit̄ quotiēs illis ex regioni
bus ad me aliqua referant nota digna: ne ꝑ me tuā maiestatē lateāt: nūc vo que
habeam paucis explicabo. Ulricū cilie comitē apud albāgrecam quā vocant alij
albam occisum: iam pridē accepisti hoc oppidū nostri belgradum vocitant: apud
veteres taurinū dictū inuenio. qui sauum flumen misceri danubio apud thauri/
num tradunt. In quo loco nunc belgradū iacere constat. Occisorem comitis nō
est ambiguū ladislaum fuisse filiū iohannis humatis: eius qui sepe thurcos debel
lauit. Et hoc anno supbiā machometis apud eundē locum confregit. Creditū est
nō minus filiū ꝓfuisse reipublice xp̄iane in occisione comitis ꝗ̄ꝫ patrē in profliga
tione machometꝭ: cū machometes ⁊ comes hostes religiōis essent. Ille exteruꝰ
iste domesticus. Memorabilis hic annus est quo thurci debellati sūt ⁊ magnus
comes magni regis gubernator obtruncatus est. Cometes qui visus hoc anno
est: opinioni que de se fuit abunde satisfecit. Apud thaurinū nāqꝫ q̄ dicta sunt pa
trauit. Terrā in regno tuo supra auditū antea sic horribiliter mouit. Impletisqꝫ
ciuitatibꝰ seditiones excitauit. maxime apud senam vrbē. vnde nō parua ciuium
ps exclusa est. Pestis multis in locis debachata magnā ppl'i partē ⁊ p̄sertiz i hun
garia deleuit. Caritas annone nō italiā modo sed germaniā/ greciā ⁊ orientis plu
rimas regiones afflixit. Sed maiora sunt q̄ astrorū periti vel vates timēda predi
cant. Quos vt deus ipse mēdaces arguat optanduz est. Sed vt ad germaniā re/
deam: morte comitis apud austriā cognita: nō parua de hereditate eius cōtrouer
sia suborta est. Que fuerūt illi bona sub corona hungarie ad regē Ladislauz sine
cōtentionē ptinent. Que sub impio iacent multi sibi ptinere asserūt: alij ab inte/
stato: alij ex testamēto heredes se dictitantes: vt albertꝰ ⁊ sigismūdus austrie du/
ces: tum michael comes madeburgeñ. ⁊ vlrice comitis georicie filiꝰ. Sed potissi
mū ius ad impatorē spectare visum est. Conciliū p̄latoꝝ baronūqꝫ ⁊ ciuitatū sti/
rie carinthie carniolēqꝫ ⁊ marchie sclauonite haberi placuit apud gretziū baiora
ricum. In eo auditi sunt oēs qui comitis ciliensis hereditatē ad se dixerunt perti
nere. Deniqꝫ diffinitū est oppida castella arcesqꝫ que comitis cilie sub impio fuis/
sent in manu impatoris tradi. Tum si q̄s ius in illis sibi cōpetere dixerit ab eo pe
tēdū eē: atqꝫ hoc pacto p̄fecti vrbiū locorūqꝫ quorūcūqꝫ possessionē impatori tra/
didere. Ita multo melior hodie cesaris cōditio est ꝗ̄ꝫ pridē fuit: qn̄ nō solū ab ho/
ste liberatus est pessimo: sed ⁊ que fuerunt illi vires sibi accesserūt. Hec volui scri
bere serenitati tue: haud ignarus cūcta ei esse gratissima que ad gloriā cesaree ma
iestatis cedunt. Impatrix ipsa augusta optime valet. De apparatu ꝯtra thurcos
in hungaria cū nihil certi habeā nihil scribo. Sanctissimꝰ tamen dominus noster
⁊ germanos ⁊ hungaros nunc litteris ⁊ nunc nuncijs excitare atqꝫ vrgere conat̄
Mihi nō magna spes fuerit nisi viderz celsitudinē tuā classe instructa in magne
illius memorande nauis puppe armatā: signū profectionis contra thurcos dare.
Nam reliquis orbis principibus: etsi voluntas est: nō adest facultas qua greciaz
inuadere possint. Tue sublimitati si volūtas affuerit nihil deerit: neqꝫ plura mo/
do me tue mansuetudini dedo: a cuius mandatis nunq̄ꝫ discedam. Ex roma. vj.
kl'. Aprilis. Anno. M.cccclvij.

Epistola. cclxvij.

Regi neapolitano petit cōmendari.

Eneas cardinalis senensis Johanni soletio electo barthinonensi. S. p. d.
Quis raro p̄ntia tua fruamur: eius tamē memoria apud nos dulcissima
est. quotiēs eius cōsuetudinis que inter nos neapoli fuit recordamur: q̄d

quidem sepe contingit: neqꝫ enim obliuisci possumus amicitie suauissime: que ꝛ lucrũ est quod ex neapoli reportauimus: existimamus enim magni tuã beniuolentiam nos eẽ cõsecutos: cupimusqꝫ ea vt ꝑpetua sit quamuis nõ aliter credere debeamus: cũ vera sit amicitia nostra ex honesta cõuersatiõe nata. Amicicia vo que desinere potest: vt Hieronymo placet nunqꝫ vera fuit: sed de hac satis. Cupimus nos aliquãdo regie mãsuetudini cõmendatos efficias. Qui enim nõ minus sumus quam illi q̃ ex aragonia vł cathelania nati sunt: quamuis quoddã naturale ius eos regie maiestati obnoxios teneat: nos beneficia q̃ ab eo recepimus obligauerint. Verũ illorum aliq̃ fortasse absqꝫ scelere se nihil regi debere dixerint: nos absqꝫ ingratitudine quod est viciorum pessimũ id dicere nõ valemus. Sciat ꝑ te clemẽtia regia nos fateri debitum ꝛ cupidos esse id ꝑsoluere etsi obligatio maior est quam per nos dilui possit. Insup̃ dominũ de mõtesio amamus ardenter qui nobis amicissimus fuit. Rogamus vt illi nostrã opam ad queuis eius beneplacita offeras. Postremo si quid est qđ tui causa efficere valeamus scis nos esse quibus vti ꝓ voluntate possis. Ecclesiã barthinonen. cõfidimus tuã esse futurã. Etsi modo aliquid subest impedimenti: tẽpus oia donat. Vale ex Roma. xxvj. Marcij. M.cccclvij.

Episto. cclxviij.

Reprehendit cõsolari nolentẽ super morte filij.

Aeneas cardinalis senensis Johanni mira ballio equiti neapolitano. S. p. dicit. Referunt q̃ ex neapoli ad nos veniũt: magnificentiã tuã adhuc mestam esse ꝛ cõsolationẽ nullã accipe de morte filij: id nobis molestũ est. Rogamus ne temet affligas: nõ est super ea re dolendũ que amissa nequit recuperari. Sunt tibi alij filij virtute fama honore prestantes. Isti tibi in terra seruiunt. In celo ille locum parat: age: cogita: quid est huius mundi gloria. Caduca sunt omnia que in terris acquirimus: nihil stabile: nihil certũ: nemo sibi horam vite ꝓmittere potest: nemo de crastino habꝫ noticiã: fugit etas: fugit omnis terrena voluptas. nihil habemus nisi presens ꝛ id momentaneũ est. Quid igit̃ tristamur si priuamur momentaneo bono. Dicimus hec sapienti viro ꝛ qui ista optime nouit. libet tamẽ dicere homini amico ꝛ bene de nobis mereti. Precamur ne deinceps in hac re scribere cogamur: quod tũc fiet cũ magnificentiã tuã hylarem atqꝫ iocundam esse audiuerimus: alioquin nõ possumus tacere. cũ tua mesticia nostra sit molestia. Cupimus te indulgere bone valitudini ꝛ viuere animo leto. Sic enim ꝛ nos ꝛ reliquos amicos tuos consolaberis. Albericũ filiũ tuũ optamus bene valere. Alexander florentie bene valet vir magni precij ꝛ verus tuus filius in quo tui mores expssi sunt. Vale ex roma die. xxv. Marcij. M.cccclvij.

Epistola. cclxix.

Refert grates congratulatori promotionis sue.

Aeneas cardinalis senensis Vrbano epo Sabinen. S. p. d. Ex aladia ad nos tue lr̃e deuenerũt quibus de nostra ad cardinalatũ vocatione cõgratularis: nõ est bona erga nos tua charitas. Scimus te nos amasse ab eo tpe quo vienne simul versati sumus vsqꝫ hodie absqꝫ simulatione: nec nos minus te dileximus ꝛ diligimus. Itaqꝫ si quid honoris nobis accessit ꝛ tibi aucta dignitas est. quãdo inter amicos veros oia esse cõmunia decet. Tu itaqꝫ deinceps cardinalatũ nobis creditum ꝛ tibi cõmunicatũ pro nostra inuicem charitate iudicabis Quod speras amplius de nobis: rogamus ex cerebro tuo ꝓcul amoueas: nam quod huc euecti sumus plus est quam meruimus. Et vtinã nos geramus auxiliante deo ne dedecori dignitati simus. Liberationẽ tuã audiuisse ꝑinde atqꝫ capturã voluptati fuit: nam si prius te captum accepissemus nõ caruissemus grandi molestia. nũc euasisse te periculum dulce est ꝛ aliquãdo suaue tibi fuerit meminisse laboris. Vale ꝛ nos ama vt soles. Ex roma.

bona [illegible] … [illegible] … [illegible] filii

Laudat industriā ⁊ nouitates rescribit. **Epistola.cclxx.**

Neas cardinalis senensis Roderico cardinali sancti Nicolai. S.p.dicit
Quod nihil tuarū lrarū iampridem acceperim: cām esse arbitror ingētes
ac grauissimas occupationes tuas ⁊ illarū terrarū ꝑicula. Ego tñ gaudeo
ꝙ in aduersis ⁊ arduis rebus tua virtus elucet. nā qui ex agro piceno veniūt: tua
cura: diligentia: studio: ⁊ singularissimo ingenio ex grauissimo discrimine seruatā
ꝓuinciā aiunt. In senatu aplico magnifice summi sacerdotis verbis tua digna-
tio commendata est. Senatus ipse omnis se obnoxiū probitati tue fatet̃ cuȝ tua
opera ciuitas esculana saluata sit: qua perdita: nō marchia solū sed omne patri-
moniū beati Petri ibat pessum. Perge igit̃ incūbe cōmuni cure: intende neruos
ꝓ cōseruatione rerū ecclesiasticarū vt facis. Hinc em̄ gloria hinc sempiternuȝ de-
cus. non tue solū dignationi sed vniuerse burgiorū familie redundabit. Protho-
notarius tuus allocutus me est tuāq; erga me charitatē mihi⁹ quidem notissimā
conatus est amplius atq; amplius inculcare. Sed ita mihi ꝑsuasus est amor tu⁹
vt ꝑsuaderi magis nō possit: ait ille cupere dignationē tuā huc reuerti. vtinam id
detur ⁊ q̄ȝceleri⁹. Etenim vtilissimus esset reditus tuus. Cōsolareris grandeuuȝ
illū summū pontificē patruum tuū: qui assiduis curis intentus nullum habet le-
uamen. Presentia aūt tua in primis letificaret eū: neq; em̄ sine dulcedine quadā
mētis ⁊ anime: suo sanguine sanguis heret. Exinde parteȝ curarū susciperes nec
oporteret illū omnia solū subire onera. Curia q̄ȝ vniuersa tuo aduentu exultaret
habēs hoiem ad quē posset vrgēte necessitate recurrere: nā modo multi frustrant̃
nō valentes aditū habere pōtificis: cuius audientie die nocteq; sua sanctitas si-
ne intermissione intēta est. Nescio quid deliberabit̃ de tuo reditu. Ego quidem si
q̄d in eā rē potero nō ero deses. Scripserā vsq; huc cuȝ tue nihil lr̃e reddite sunt
eloquio plene suauissimo. Mirabar prius nō te scribere: nūc demiror in tanta re
rū mole qua premeris id ocij fuisse vt ad me dare lr̃as potueris. Sed nihil ē amā
ti difficile. Omnia vincit amor: nullus grauis labor q̄ nō leuissim⁹ ei videat̃ q̄ ex
amore opat̃. Intelligo igit̃ esse nō vanā opinionē meā q̄ me amari a te arbitror
⁊ mihipsi ꝑsus suadeo: sed de hoc fortasse nimis inter veros amantes. Queris
q̄ apud nos nouitates eas rescribā ⁊ dicā breuit̃ q̄d audeo. Jacobus piccininus
ad pōtificē misit q̄ se purgarēt in esculanis insidijs nihil a se ꝑdijsse. Pōtifex re-
spōdit id magno regi aragonū suadēdū esse qui ei⁹ expromissor fuit. Sūt qui pu-
tāt comitē iacobū velud indignabundū (nā ei stipēdia negata sūt) aliq̄d noui pa
traturū incendij. Alij referūt eū ad maiestatē regiā ꝓfecturū: siue vt se expurget
siue vt aliqua exquirat in rē suā. Vtcūq; sit vigilandū est ne q̄d detrimēti ager ec-
clesie patiat̃. Inter comitē euersuȝ ⁊ vrsinoꝝ dn̄m feruet discordia. Cōcordia se
pius agitata in lucem nō prodijt. Nocte ante hanc diē tercia transiuerunt copie
comitis euersi ꝑ hanc vrbem deceptis portarū custodibus. Premiserūt enim qua
tuor viros qui se germani tui illustris capitanei famulos dicerent: sumptis vesti-
bus que fidē facerēt ad morē eoꝝ qui capitaneo seruiūt: ⁊ hi intromissi captis cu
stodibus ianuas aperuere vehemēti exercitui comitis euersi. He aūt copie profe
cte sunt ad oppidū cui mōticello nomē est illud cū arce ferunt̃ occupasse. Nō ha-
bemus rem compꝑtā. Sepe em̄ plura referunt̃ in hac vrbe que ab ipso vero ꝓcul
sunt. Et id quidē viciū late patet apud oēs gentes. De thurcis hec ferunt̃ dispo-
tus rascie senior mortē obijt: filij eius ad thurcos defecere: thurci magnas parant
copias rursus hungariā inuasuri. In hungaria nō est paratus exercitus: nec au-
xilia expectant̃ ex alemanis q̄ cito illuc pergere possint. In gallia ⁊ sup rhodanū
triremes fiunt breuiq; armāde credunt̃ vt in thurcos eant. Rex portugalie in ꝓ
posito ꝑseuerat: nescio tamē quid facturus sit vbi viderit paucos secū principes
ituros. Dn̄s noster ꝓ suo more feruet desiderio exterminādi machometicā sup-

sitionē: ꝛ que ab eo pendent summa cura ꝓsequit̄. De beneficijs sum curiosus ꝛ tibi ꝛ mihi cōsulā. Sed decipimur ꝛ fallimur falsis rumoribus. His q̄ nuꝑ apud nurembergā obijsse ferebat: ꝑximis dieb' hic fuit ꝛ mecū pransus fuit. Similiter ꝛ tulleñ. eps qui apud nouā ciuitatē austrie defunctus vita affirmabat̄. ad ducē burgundie incolumis redijt. Ero tñ attentus si quid vacet: sed tua dignatio hꝫ optimū ꝓcuratorē dn̄m nostrū sanctissimū. Et puto iā tibi aliqua monasteria cōmendāda esse ꝑ curatorē cuiusdā ꝓthonotarij de monte ferrato ad quādam abbatiam ditissimā. Spero etiā cū rege aragonū si vera sint que ferunt̄ concordia fiet dignationi tue admoduꝫ vtilis. Nec plura modo. Cōmendo me dignationi tue cui cupio cōplacere omni tpe. Ex roma die. j. aprilis. M.cccclvij.

Epistola. cclxxj.

Refert summū pontificē bene valere.

Aeneas cardinalis senensis Iohāni cardinali sancti angeli. S.p.d. Quis nihil modo scriptione dignū offerat̄. ne tñ sine meis lr̄is ad te nuncij ex h loco ꝑtingant: scribā pauca ex his que apud nos agunt̄. Summus sacerdos corpe ꝛ mente ita valet vt ante cōplures annos. Animus illi ad exterminationē machometice secte magnus est ꝛ ardēs. Nihil ab eo ꝑtermittit̄ ex his que suo arbitrio pendent. Utinā principes eius desiderio satisfacerent. Sed q̄d germani: galli: hispani: hungari: poloni: faciāt tu melius q̄ꝫ ego nouisti. italia ipa pace fruit̄ duob' tm̄ in locis fremūt: apud genuā liguris caput. Et circa nos inter comitē euersum ꝛ familiā vrsinoꝝ. Quesita cōcordia nondū est inuenta. Sūmi tñ pontificis sapientia hanc rē optimo sedabit termino. Comes iacobus piccinin' his diebus delatus est ad pōtificem tāq̄ꝫ esculū furto voluerit occupare. Is sese multis argumētis purgat nondū tñ pōtifici fidē fecit. Timor est ne quies italica turbet̄: nimis em̄ diu quieuimus: ꝛ a nr̄o more procul fuim'. Hec est italia. Cupio dignationi tue ita bene esse vt cupis. Scio durū esse ꝓuinciā tuā neq̄ꝫ aliud ab initio putaui: nunq̄ꝫ iudicio meo res hungarica bene a thurcis defendet̄ nisi ꝛ impator vnū sapiat. Pereant qui discidij sunt auctores. Hec volui scripsisse. Uale optime ex vrbe ro. kl'. aprilis. Anno. M.cccclvij.

Epistola. cclxxij.

Suadet regem bohemie postulare vt cācellari' suus ecclie prageñ. eps ꝑficiat̄.

Aeneas cardinalis senensis Nicolao liscio volaterano. S.p.d. Scripsim' ad te iampridem. Itidē procopio cancellario de re bohemica: exinde sperauimus non nihil in eo negocio fieri posse: nihil audiuimus. Miramur ꝛ feremus molesto animo tot nos incassum subijsse labores: perijsseq̄ꝫ salutiferum ꝛ necessariū opus. Fortasse ita deo placitū est. De prageñ. ecclesia: multi sermones habiti sunt: admittenteq̄ꝫ rogatu nostro causa cōmissa fuit cardinali sancti Marci: vt plebi bohemice datarius pape preficeret̄ episcopus. Et ille qui idē vir bonus ꝛ doctus ꝛ quē dignū hoc honore putamus: nobis tamen nō est visuꝫ ad talē ecclesiam quēq̄ꝫ ꝓmoueri nisi cōsulto rege. Ideoq̄ꝫ quoad potuim' differri ꝓmotionē conati sumus. Tu hec procopio dicito ꝛ curato vt responsum habeamus: vellemus regia sublimitas pro ipso cācellario instaret. Arbitramur em̄ non frustra conaret̄: Que nobis de comite cilie scripsisti cognouimus ꝛ cōmunicauimus non sine tua laude. Plurimum optamus sepe ad nos scribas ꝛ nihil subticeas de thurcis ꝛ de rebus alijs cognitiōe dignis. Apud nos timor belli est futuri. Credimus tamen summi presulis sapientia obuiam ibit. Rogamus procopiū regie maiestati nos efficiat commendatos. Tu vo reuerēdissimis dominis Strigoneñ. cardinali ꝛ varadiensi episcopo commendabis. Ex vrbe roma. kl'. Aprilis Anno dn̄i. M.cccclvij.

Admonet cõmissa diligenter exequi. **Epistola.cclxxiij.**

Neas cardinalis senensis Henrico senftleben.S.p.d. Credimꝰ te ad curiã cesaris incolumẽ puenisse. Idq; cupimus. Rogamꝰ igit̃ imperatorie maiestati nos cõmẽdatos efficias. Cesar enim est quẽ in terra vnice colimus.⁊ illi pre ceteris qui viuãt obligati sumus:loquere secũ de rebꝰ cõmissis diligentie tue. Maxime aũt horteris suã excellentiã ad bellũ cõtra thurcos gerẽdũ Excitandosq; germanie populos qm̃ ipse primꝰ est quẽ xp̃iani respiciũt. Hic em̃ rumor est nõ sine auctore certo:magnas apparère copias thurcoꝝ dñm vt rursus hungariam inuadat.Quod nisi theutones ꝑsidio fuerint: actuz de regno illo nõ dubitat̃.Hec agito cũ reuerẽdissimo patre nr̃o ep̃o Burcẽsi ⁊ singularissimo amico preposito frisingensi quos nostro nomine iube beneualere. Rem varinien sem curabis ꝓ tua prudẽtia expedire:nescimꝰ quomodo ad aures procuratoris dilata est prutenoꝝ:ille tamẽ nõ ostendit se credere:mora ꝑiculosa est. Nos si difficultas eẽt in reseruatione ꝓpterea quia in cardinalatu sumꝰ offerimus apostolicas lr̃as obtinere quibus reseruatio auferat̃:quẽadmodũ ⁊ plures alij fecere cardinales in gallia ⁊ alemania. Reliqua cõmittimus prudentie tue. Uale optime. Ex roma.iiij.Aprilis.M.cccclvij.

Offert opam suã quoad põt. **Epistola.cclxxiiij.**

Neas cardinalis senensis Ulrico ep̃o gurceñ.S.p.d. Que sũt apud nos nouitates scribimus cesari:nõ repetimus que illis in lr̃is videbis. Precamur nos cesareo culmini cõmendes:eiq; contra thurcos expeditionẽ suadeas. Ita em̃ exposcit xp̃iane religionis necessitas. Dilationẽ a creditoribꝰ tui ꝑdecessoris obtinuit henricus senftleben sicut ab eo relatũ tibi nõ ambigimus. Si qua amplius sunt q̃ cupias ex nobis.tantũ aderit voluntas quãtũ sinet potestas Scimus em̃ nos tibi esse obnoxios ⁊ cupimꝰ aliquãdo partẽ debiti ꝑsoluere. Uale ex roma die.iiij.aprilis. Anno dñi.M.cccclvij.

Petit cesarẽ induci ad bellũ ↄtra thurcos. **Epistola.cclxxv.**

Neas cardinalis senensis Ulrico ridrer.S.p.d. Henricus senftleben tuꝰ ⁊ noster apud te est: ⁊ que sunt apud nos scitu digna tibi exposuit. Nõ est cur fatigemus aures tuas:cũ post eius abitũ nihil noui emerserit scitu dignũ. Rogamus vt exhorteris cesareã maiestatẽ ad bellũ cõtra thurcos. Ita eniz suus honor ⁊ reipublice xp̃iane salus exposcit. Nã thurci vt fama nõ vana est ꝓxima estate rursus hungariã sunt inuasuri. Si qua sunt que cupias ex nobis scis nos esse tui amantes ⁊ cupere volũtati tui morẽ gerere. Uelis nos magistro camere cõmendatos facere. Et arthongũ nostro noĩe saluũ dicere. Ex vrbe die.iiij. aprilis. Anno dñi.M.cccclvij.

Nouitates italie scribit. **Epistola.cclxxvj.**

Neas cardinalis seneñ. Diuo frederico imꝑatori.S.p.d. Que nũc scribã pauca sunt.fama hic est:dispotũ rascie seniorẽ obijsse mortẽ: filios eius ad thurcos defecisse. Jãq; xp̃ianis insidiari.si ita est credimꝰ non latere maiestatẽ tuã. Accipio illorũ sororẽ esse in castro cilie que fuit vxor comitis. Cauẽdũ est ne mulier fraternã labem sequat̃. At puto sublimitatẽ tuam id non negligere Quia tamen aliqui iusserunt me hoc scribere:non fuit consilium vt reticerez. In partibus motus est futuri belli. Et multa eius rei signa sunt:deus meliꝰ consulat. Ciuitas seneñ.discordijs ciuilibus agitat̃. Rex aragonũ suo more venationibus

opam dat:fuitq3 (vt aiũt) in periculo ꝓximis diebus ne per aprum interficeret cũ cecidisset in quo sedebat equus. Rex portugalie venturus cũ classe affirmatur mense ꝓximo. quod mihi nõ fit vere simile cũ nec terrestris ꝑ hungariã paret exercitus. nec ex italia classis alia paranda putet nisi aplica. Indigemus dei auxilio si bene optamus nostras res dirigi. Cõmendo me tue sublimitati ad eius mandata ꝓmptissimũ. Ex roma die. iiij. aprilis. Anno. M.cccclvij.

Informat amicũ de gestis in reb⁹ suis. **Epistola.cclxxvij.**

Eneas cardinalis seneñ Iohanni hinderbach. S.p.d. Ex fratre tuo credimus te nosse q̃ hic agunt: nos rẽ tue ꝓpositure accepim⁹ apud dñm nostrũ: de ꝓbenda ratispaneñ. faciem⁹ que poterim⁹. Sed durus est aduersari⁹ tuus: ꝛ fauorẽ habet cardinalis zomereñ. quẽ nosti dñm esse imutabilẽ nos tñ vt amicũ decet tuas preces iuuabim⁹: nouitatesq3 apud nos sũt scribim⁹ cesari: vidēbis lr̃as nostras: nõ est cur laborẽ sumam inanem. Utinã annus iste ꝓterito q̃etior sit ꝛ melior: mẽdacesq3 vates ꝛ astrologos faciat: quoꝝ iudicia raro aliq̃d boni ꝑsagiũt. nos ea tꝑa optauerim⁹ q̃ aduersa sint, ꝓbarũ ꝛ astrologoꝝ iudicijs Cupimus amicos nr̃os iacobũ de lodrano nobilẽ equitẽ. iohannẽ nihili astronomũ ꝑstabilẽ nr̃o noĩe saluos dicas. Imꝑatrici aũt auguste nos humiliime cõmendatos facias: cui parẽ ꝛ volũtarij ꝛ accincti sum⁹ quotiẽs nobis aliq̃d imꝑauerit qđ in nr̃a fuerit facultate. Uale ex roma die. v. aprilis. Anno. M.cccclvij.

Preconia regis aragonũ enumerat. **Epistola.cclxxviij.**

Eneas cardinalis seneñ. Iohãni soletio. S.p.d. Pergrate fuerunt nobis lr̃e tue quib⁹ bonã valitudinẽ tuã ꝛ animũ tuũ erga nos eũ esse qui prius fuit abunde intellexim⁹. Illud quoq3 nobis iocũdissimũ fuit ꝙ regiã maiestatẽ paruitatis nr̃e memoriã tenere: ꝛ nos amare asseueras. Nihil est eniȝ qđ magis cupiamus q̃3 inter seruitores suos cõnumerari: q̃nquidẽ ipse rex vnus est q̃ nr̃m exornat seculũ. Un⁹ aũt inter principes doctus est. ꝛ terrarũ cultor: vn⁹ liberalissimus: vnus in armis peritissimus. Unus qui domi belliq3 magnus euo nr̃o videri possit. Unus deniq3 q̃ religioni indefesse ꝑuiat. Qꝫ si animũ ad perdenduȝ thurcoꝝ ꝑfidiã intenderet: vt sepe ꝓfessus est: nõ modo q̃ nũc viuũt regib⁹ ꝑferẽdus erit: sed oẽs ꝓculdubio antecedat quos prisca secula inclytos cõmemorant viros. Est igit nobis dulcissimũ cũ tanti regis seruitores sum⁹ ꝛ credimur. De re tua nõ minus cupidi sumus q̃3 tuipse: imo vel tantomagis quãto tu ꝑ humilitatem tuas virtutes extenuas nos per veritatem illas magnificamus. Scimus eñ que sunt merita tua ꝛ que tibi debeant premia ꝛ que possunt tibi dignitates committi. Qꝫ si aliquando vt speramus res tua in medium adducet: audient cardinales quale de te iudiciũ faciamus. Nullus tamen est qui ꝓbitate ac doctrine tue nõ sit affectus. Illud solũ impedimẽto est ꝓmotioni tue: ꝙ alia negocia non cõponunt. Atq3 ita fit vt vtile per inutile viciet qđ leges abhorrere solent. Putamus tamẽ his rebus breui modũ imponi ꝛ honori tuo cõsultũ iri. Suadenduȝ ẽ sublimitati regie vt in promotionibus ecclesiarũ ea media cõplectat que tolerari possunt. Ualde aũt cõducit xp̄iane rei hos duos principes esse charitate coniunctos. Et qui dissidiũ querũt neutrum amãt. Audimus libenter que scribis de voluntate regia erga senenses. Alteruȝ ỽo quod subnectis vt senenses: ipsi cauti sint neq3 seipsos implicent malis. quibus cũ velint explicare nequeãt: salubre cõsilium est. Sed nos multũ illi reipublice timem⁹: tum ꝙ ciuilis discordia populũ exagitat: tum ꝙ presidia querunt qualia fugienda essent. Sed ipsi viderint nos patrie ꝛ si bene volumus illi tamẽ consulere non possumus. qꝛ nobis non credit. Cardinalis sancti angeli scribit thurcum proxima estate in hungariã maiori conatu q̃3 prius venerit rediturum. Non esse hungaros ad resistendum potentes

ni si externa habeāt auxilia. Petit classem apostolicā augeri ⁊ īfestare maritimas thurcoꝝ oras: nostro iudicio regis opus hoc magis ꝙ pape fuerit: nec plura modo. Rogamus sublimitati regie iterum atqꝫ iterum nos commendes. Et dominum de montesia singularē amicū nostris verbis salutare iubeas. Ex roma die v. Aprilis. Anno dñi. M.cccclvij.

Epistola.cclxxix.

Recitat metū de thurcoꝝ feritate.

Aeneas cardinalis senensis Alphonso aragonū regi ceciliequꝫ. S.p.d. Hac ipsa die rex indyte ac potentissime allate sunt lr̄e ex hungaria summo pōtifici: oēmqꝫ curiam cōturbarunt. Referunt enim machometē thurcoꝝ dominum cum soldano egypti: cum caramanno cilicie: cum tarcaro scicthie inito federe coactis ingentibus copijs rursum ad hungariā properare albam: qđ alij castrum belgradum vocant summis viribus obsessurum. Iamqꝫ iter accepisse: nec dubium est quin diebus quindecim cum toto exercitu ante oppidū sese collocet. Ferunt quoqꝫ iurasse eum etiam si asie maiorē partē amissam audierit nō sese retro abiturum. Hec albenses legato apostolico scribunt pleni metu. Quippe q̄bus sola spes de celo est: neqꝫ eñ tā securi homines dei: quin humanum expectāt auxiliū. Incredulū est mortale genus neqꝫ illud ponderat quod scriptū est in sacris eloquijs maledictus homo qui cōfidit in homine. Sed miserandū illis est. si semel diuinitus liberati rursus pietatē diuinā temptare verenť. Percussit de celo deus hoc anno thurcos: neqꝫ eñ humana victoria fuit que apud albam parta est. Voluit experiri deus quidnā reges agerēt: cetericꝫ xp̄iani populi rectores ꝓfligauit hostes: occidit qui ferociores videbanť. Abstulit innumerabiles machinas: spaciū dedit quo si vellent xp̄iani populi sese accingerent: redituroqꝫ thurco armati occurrerent. Sed quātomagis indulget deus: tanto negligentiores sum⁹ abutentes ocio. Ecce redit hostis ⁊ nemo est qui laboranti hungarie opem ferat ⁊ vereor ne hungaria pessumeat: ⁊ nobile illud regnum hostilis gladius euertat. Quod si deus tulerit cadit murus nostre religionis. ⁊ itinere plano per carnos ⁊ forum Iulij in italiā thurcorum turme decurrent. Ad hec accedit filiorum olim gubernatores hungarie captura: qui per regem in arce budensi deprehensi custodiunť. Cūqꝫ his non parui nominis prelatus interceptus est Iohannes varadieñ. episcopus. Feruntqꝫ ⁊ alijs plerisqꝫ nobilibus inclyta vincula. Incomperta est adhuc causa: sed vero simile est necē comitis cilie hoc peperisse. Infelices christiani quos tanta cecitas exagitat vt nec premētibus hostibus domestica deponant odia. Surgat igitur tua serenitas: ⁊ quod potuerit huic periculo remedium adhibeat. Ceteri principes in tuā sublimitatē cuncti fere contorquent oculos: eam ipsam quicquid egerit secuturi. Neqꝫ enim rex est in orbe christiano apđ quem plus auctoritatis ꝙ apud te sit: qui regnorū potentia: rei militaris peritia experientia rerum multaꝝ: ⁊ incredibili sapientia ceteros europe principes antecellit. Hec per me ad tuam mansuetudinē fide dicta sint. Datū rome die septima Aprilis. M.cccclvij.

Epistola.cclxxx.

Refert noua regi scripsisse.

Aeneas cardinalis senensis Iohanni soletio. S.p.d. Scribimus aliqua de thurcis sublimitati regie: que cupimus sibi offeras legasqꝫ. Nisi enim ipse laboranti christiane religioni opem ferat. id iminet discrimen ex quo vix alius liberare non possit. Nunc opus est arte ingenio ⁊ viribus vti. Nec apud eum nisi inueniamus vbi perquirenda sint ignoram⁹. Vale ex roma die septima Aprilis. M.cccclvij.

Equo animo fert fortune ludum. **Epistola. cclxxxi.**

Eneas cardinalis senensis Johanni hinderbach. S. p. d. Ad nos de statu curie cesaris nouitas peruenit. Ita se humane res habent: nunc iacemus nunc in alto sumus: deo laus qui cesarem omni periculo liberauit. Dolemus vicem gurceñ. episcopi nostri amici optimi: cõmiserati sumus ⁊ vnguodio cui non dubitamus admodum nocere diuitias. Facta sunt hec que fieri potuere executoriales misse littere: ⁊ modo nuncius aplicus eo pergit sacre theologie professor laurencius rauarella: quem tibi cõmendamus si euz videris. Ambrosio nostro diximus que misisti. Expectabit adhuc aliquantulũ. Etsi molestũ fert tãdiu suspensum teneri de preposito bartescadeñ. expectabimus quid agas. Cupimus si quod monasterioꝝ vacare contigerit id nobis significes vt tandem aliquid cõsequi possimus quo leuior fiat nostra paupertas. In causa p̃bende tue vexamur maxime ob dominum zamoreñ. qui tuũ aduersarium tuet᷑. Iuuamus tamen te quoad possumus. Uale ⁊ senatui tergestino episcopoq; ac preposito pisini nostro nomine salutes dicito. Ex vrbe romana die. iiij. Julij. Anno dñi. M. cccclvij.

Nouitates italie. **Episto. cclxxxij.**

Eneas cardinalis senensis Johanni cardinali sancti angeli. S. p. d. Scripsi nuper reuerendissime pater ⁊ domine mi colendissime non paucas litteras dignationi tue: nescio an potuerint ad te penetrare cum audiuerim ⁊ te postea dimissa hungaria bosnam petiuisse. nunc pauca subijciam ⁊ casui mea scripta cõmittam: nam que littere tot montes: tot flumina tot barbaras natiões nisi casus inopinatus pertransire iubeat. Scripsisti mihi de prageñ. ecclesia tuo more paucissima verba: sed preter consuetudinẽ mordentia. Dicis enim nos hic omnia bene expedituros: nec dubium est quin sermo tuus ironicus fuerit: non dicam amplius: etsi opinor quorsum ea verba tendant me non ignorare. Ego p̱ mei animi libertate semper aperte cum dignatione tua sum locutus. Et ita faciã si quando redieris quod deus breuissime concedat cum sospitate ⁊ honore. Tũc si quid erit quod mihi velit tua paternitas obijcere: audiam patienter. Et vel obiecta purgabo vel petam veniã: nisi quod pleriq; agunt alta mente archanũ tuũ includere volueris. Et de hoc satis. Audiui vt dictum est de tuo transitu: credo fuisse vrgentem causam. Sed doleo armis plenam esse hungariam quibus non in thurcos sed in sese barones eius terre depugnent. Illud quoq; molestissimum est ꝙ inter imp̱atorem ⁊ hungarie regem vetuste contentiones reuirescũt. Mallem tua studia huic morbo mederi: ⁊ que sunt ĩ visceribus nostris auferre mala conari potius q̃3 que cutem attingunt. Sed cuncta optime nouit prudentia tua cuiꝰ iudiciũ nũq̃ meo postposuerim. Uenio ad res italicas. Dominus noster bñ valet ad cruciatã totis intentus animis. Apud esculum latrones cum iosia ⁊ octauiano arcem munitissimaз ecclesie occupauere. Legatus adductis eo copijs oẽs in deditionẽ accepit. Ursini cuз comite euerso contendũt. ⁊ colũnenses qui hactenus quieuere: nouissime se bello miscuerunt. Rex aragonum cum genuensibus bellum gerit. De pace nullum verbum. Dux mediolani quiescit ⁊ Ueneti q̃uis nuper nonnulli ciues in exiliũ acti sunt: ⁊ aliqui manus amiserint. Senenses intestino morbo laborant. piccininus regis homo est nec putat᷑ hoc anno arma sũpturus. Ex rheno audiuimus aliqua que non placẽt: nescio an erunt vera. papa nuper interrogauit cur non impedires: respondi vt soleo libere suam sanctitatẽ cũ esset in hispania: italica negocia curare nõ potuisse: tuã reuerendissimã paternitatẽ in bosna valde a rheno distare. Camerarius legatꝰ orĩetis duos pape nepotes in vincula cõiecit qui cyprum populati fuerant. Que scribaз alia non habeo. Ex vrbe die. iiij. Julij. Annno. M. cccclvij.

Epistola.cclxxxiij.

Pollicetᷣ rogatu opam dare.

Neas cardinalis senensis Illustri ꝓncipi ludouico duci bauarie. S.p.d. Reddite sunt nobis littere tue humanitatis ⁊ beniuolentie plene. quibꝰ rogas vt illustri principi ruperto nepoti tuo ad consequēdam ecclesiam ratispanen̄. nostros fauores impertiamur. Reducisq; nobis ad memoriam clare memorie genitoris tui erga nos charitatē: ⁊ tuā illā quā simul habuimus in noua ciuitate consuetudinē. Vidimus libenti animo epistolā tuā ⁊ mirati sumus subscriptionē ꝓprie manus. Scribis enim optime quod est in tanto principe val de laudabile. Recordamur quotiēs in curia cesaris suaues habuimus sermones insimul ⁊ cū de lapide inuisibilitatis inquisitionē faceres. Tenemus memorie in ditione tua possedisse nos ecclesiam hispacen̄. ⁊ fuisse a genitore tuo benigne tractatos. Scimus q̄ȝ nobilissima est inclyta domus bauarie: ⁊ q̄ȝ illi sedes apostolica tenetur. Intelligis vti confidimus nos non esse ingratos. de nepote tuo sunt egregia testimonia quia tamen cōmissarij sumus in causa huius ecclesie ratispanen̄. non possumus aliud dicere nisi q̄ inuenies nos verā relationē fecisse ⁊ paratos esse nunc ⁊ in futurū vt tue voluntati morem geramus. Datū in vrbe romana die quinta Julij.

Epistola.cclxxxiiij.

Refert bella italie.

Neas cardinalis senēsis Nicolao missio vollatriano. S.p.d. Audiuimꝰ vario relatu inclytū hungarie regē wiennam rediisse. Et nobis placet pro quiete illius regis vt sit extra turbinē hungarie. Dolemus tamē regnum illud inter se diuisuȝ esse: veremurq; ne xpiani inter dissentiones thurcis aperiāt ianuas. deus meliora permittat. Nos in italia magnis etiam afflictamur malis. Rex aragonū cum genuensibus bello implicitus est. Magnam romani agri partem vrsini ⁊ comes euersus vastant. Senen̄. discidiū indies augēt: nouiq; indies ciues aut plectunᷣ aut in exilium agunᷣ. nec videmus quo pacto quiescere possint. Aiunt cancellariū ad vos ex bohemia rediisse dicito illi multas nostro nomine salutes. Commendamus tibi laurenciū rouarellam nuncium apostolicū qui has tibi restituet: non fuit in austria prius. Commonito euȝ atq; instruito in agēdis. Si non est dimissus episcopus varadien̄. pro eo verbum faciet ⁊ litteras affert: quarum nos promotores fuimus pro veteri amicitia ⁊ quia innocentem eē confidimus. Vale ex vrbe die. iiij. Julij. M.cccclvij.

Epistola.cclxxxv.

Commendaᷣ nuncius pape captos redimendos.

Neas cardinalis senensis Henrico senftleben. S.p.d. Dominus noster sanctissimus mittit laurenciū rouarellam qui has litteras secuȝ affert ad serenissimum hungarie regem. Non fuit homo alᷣs in austria. Necessaria erit ei instructio ⁊ directio tua. Commendamus eum tibi. bonus vir est: doctus theologus. Cura eius erit vt captiui imperatoris dimittanᷣ: varadien̄. relaxeᷣ. Et pax si fieri potest illas demum partes inspiciat. Ab eo intelliges italicaruȝ rerum ⁊ huius vrbis statum. plus mali q̄ȝ boni audies. Neq; enim italia quiescere consueuit. vosq; germani didicistis mores nostros ⁊ non modo vicinos ꝟ fratres atq; ipsos parentes bello premitis. Nihil est vsq; tutū. Damnosissimum est q̄ austrie inclyta domꝰ in seipsa discidiū hȝ. Deus illos ꝓncipes aliq̄n meliori respiciat oculo. Et quos fecit maximos faciat amicissimos. In cā varimen̄. expectamꝰ q̄d sequaᷣ: q̄ꝛ ibi multū spei collocauimꝰ: alioq̄n ad mēdicitatē redacti sumus. Sȝ si q̄d in partibꝰ illis vacat q̄d obtineri posse cōfidas: velis nobis significare: gratias agito regie maiestati ꝑ lr̄is missis pape regratiando de mea ꝓmotione. Bene vale. Ex roma die quarta Julij. Anno. M.cccclvij.

De eodem.

Epistola.cclxxxvj.

Neas cardinalis senensis Johanni inbili. S.p.d. Que scripsisti de curia nostri cesaris iam pridem noueramus. Fuit nobis res permolesta agim⁹ deo gratias qui personam cesaris custodiuit. Credimus impatricem animo conturbatā esse. eiusq̄ cōpatimur adolescentie: que ad calamitates in germaniam venit ꝓferēdas. Putamus tamē eam ipsam sibi cōsulere: ⁊ cōsolationes q̄rere. Cōflictiones hungarie didicim⁹: omnia sunt ad thurcoꝝ potentiā augēdā: ferenda sunt que deo volente fiunt. Ille ex malo bonū elicit. Si dabit̃ aliquando facultas cogitabimus de te non aliter q̄z de nostro fideli ⁊ singulari amicoꝝ. Laurenciū rouarellā qui cū presentibus ad te veniet nunciū apostolicū tibi cōmēdamus vt assistas ei ⁊ cōsulas si qua ex te quesierit. Tu quoq̄ si aliqđ monasteriuz vel ꝑpositurā bonā vacare ꝑceperis fac nos q̄primū certos. Potes ꝑ venetias mittere lr̄as. Illinc em̄ frequētes ad nos currunt tabellarij mercatoꝝ: querenda suffragia sūt. Vale ex roma die.iij. Julij. M.cccclvij.

Epistola.cclxxxvij.

De eodē ⁊ cōsolat̃ sup morte amici.

Neas cardinalis senensis Procopio rabensteyno. S.p.d. Ex wienna tuas accepimus lr̄as cū bohemiā peteres. Nescim⁹ an redieris. Audiuim⁹ insignē fratrē tuū ⁊ amicū nostrū singularē iohannē equitē extremo die functū. Credimus te turbido ⁊ amarulento esse aīo. Nā ⁊ nos tali socio priuati non dolere vehemēter nō possum⁹. Sed q̄d agam⁹ trita est hec via: aut nō nasci oportet: aut natū mori. Nos parētes preire: fratres sorores amici: pauci admodū sūt cū quib⁹ iā viuere delectet. Nā etate graues: parare nouos amicos nescimus. Et veteres paucis demptis mors abstulit. Nec mō aliud expectamus: nisi aut eripi nobis eos quos amam⁹ reliquos: aut nos auferri ab illis. Atq̄ q̄ncūq̄ dies illa venerit nō erim⁹ inuiti vt olim: quib⁹ ad maiorē amicoꝝ cumulū erit eundū. Credimus te ista etiā meditari nec egere cōsolatione. ideo ꝑterimus hec. Accepim⁹ turbulētas esse res germanie neq̄ impatori bene esse cum rege hūgarie. Dolem⁹. Nā res pessima est ⁊ noxia nō modo austrie sed vniuerse reipublice xp̄iane. De⁹ meliora ꝑmittat. Cupimus de rebus bohemicis fieri certiores: sed ⁊ quid sperandū sit. Laurenciū ronarellā qui has ad te defert. Cupimus tibi cōmendatū eē frater est archiepi̅ rauennatis tibi amicissimi cōsiliū tuū optabit in rebus agendis. Ne desit sibi rogamus prudentia tua. Vale ⁊ nicolaū nostrū ꝓ tua cōsuetudine cōmendatū habe. Ex vrbe die.iij. Julij. M.cccclvij.

Epistola.cclxxxviij.

Petit ad possessionē ep̄atus varimen̄. ꝑ ꝓcuratores suos induci plerisq̄ captās beniuolentiā regis.

Neas cardinalis senen̄. Casimiro regi polonie. S.p.d. Cū vacaret nuper eccl̄ia varimen̄. cōueniētes canonici ei⁹ in glogonia maiori ⁊ cogitātes de futuro pōtifice: vota sua in me direxerūt postulātes a sūmo pōtifice vt ecclesiā illā mihi ꝯmitteret. Idēq̄ fecerūt serenissimi ꝑncipes dn̄i impator ⁊ rex hūgarie atq̄ bohemie cōsanguinei ⁊ affines tui. Annuit btissim⁹ pōtifex ꝑcib⁹ eoꝝ. ⁊ sūmo cardinaliū ꝯsensu eccl̄iaz illā mihi cōmēdauit. Mittā ꝓpe diē ꝓcuratores meos ad serenitatē tuā cū lr̄is aplicis: q̄b⁹ ꝑcor vt ad posſiōnē capiēdā necessarios vel impꝰtiri fauores. Scio em̄ q2 sine tua opa paꝝ ꝓficerēt. cū iā pruscia i māu tua pene tota eē ferat̃. Intelligo me magno munere donatū a tua māsuetudine. si mei ꝓcuratores vt nō ābigo tuis adiuti ꝑsidijs ecclie possessionē ꝯsequant̃. Facies rē gratissimā sūmo pōtifici ⁊ sacro collegio: simulq̄ impatori ⁊ regi hūgarie quos nō dubito maiestati tue ꝓ me scp̄turos eē. Ego vo conabor nocte dieq̄ oī studio ⁊ diligētia tue serenitati me gratū oñdere: atq̄ ita efficere vt mihi ꝓfuisse

tuā clemētiā nō peniteat. Jāq ꝓ mea virili in sacro collegio honorē tuū tutare ce
pi. Nāq cū agereť de culmine ecclesie pro qua scripseras. erātq qui omnino illā
cōmittēdā esse dicerent procuratori, magni magistri ordinis beate marie teutho
nicoꝝ. Ego prorsus restiti: meaq suasione factū est vt res suspēsa sit. cū tue maie
statis preconia: simulq genitoris tui ⁊ germani qui pro fide catholica in bello cō
tra thurcos obijt clarissimas virtutes retulissem. Quibus auditis sedes aposto-
lica que prius inclinata erat ad promouendū procuratorē ordinis: mox sentētiā
mutauit: decreuitq supersedere. vt interea tpis aliquid de cōcordia ⁊ pace illarū
partium tractari possit: ⁊ medio tpe rectorē aliquē siue administratorē illi eccle-
sie dare: qui tue serenitati merito displicere nō debeat. Verū ego pro ea qua tuo
culmini deuotione afficior: audeo, suadere: idq vtile arbitror. vt tua serenitas si-
mul cū illis de terra pruscie oratores suos ad sedē aplicam mittere q̄ totius stu-
deat: viros prestabiles ⁊ autoritate insignes: qui offerētes viā iuris ac concordie
cū aduersarijs coram sanctissimo dn̄o nostro censuras ecclesiasticas in terra pru-
scie quomodolibet fulminatas aut tolli aut suspendi petant. Spero em̄ eo modo
res magnifice ad honorē tue sublimitatis ⁊ illarū partiū trāquilitatē cōduci pos-
se: cum sanctissimus dn̄s noster ad hec optime sit inclinatus. Et multi sūt in sacro
collegio cardinales reuerēdissimi qui maiestati tue sunt affectissimi. Inter quos
est reuerendimꝰ dn̄s rothomageñ. Ego ꝟo minimus int̄ oēs nihil omittā ex his
que ad augmentū status ⁊ glorie ꝑtineāt tue sublimitatis. Cui me humillime re-
cōmendo. Ex roma die vltima augusti. M.cccclvij.

Recōmendat illis ecclesie
ratispaneñ. prouentus.

Epistola. cclxxxix.

Eneas cardinalis senēsis Ottoni ⁊ ludouico bauarie ducibꝰ. S. p. d. Ob
tinuistis tandē ecclesiā ratispaneñ. reuerendo patri ruperto filio ⁊ nepoti
vestro cōmendari. Satisfactū est desiderio vr̄o. Merebať inclyta domus
vestra exaudiri in suis p̄cibus. Nec talis est eccl'ia ratispaneñ. que vel ꝓbitati vł
nobilitati eiusdē rupti satisfaciat. Duo tn̄ obstabāt petitionibꝰ vr̄is. etas scilꝫ ꝓ-
mouēdi minor ⁊ capituli ipsiꝰ eccl'ie desideriū a quo erat aliꝰ electus nō indignus
neq ignobilis. Sed cū reperisset pietas dn̄i nr̄i electionē ipsam minꝰ canonicam
esse ⁊ hinc rupti merita libraret. ꝓtulit nobiliorē. Nec putauit in etate momentū
eē faciendū. quā tante domꝰ claritas cōmunisset. Est igiť vr̄m recognoscere h̄ be
neficiū ab ipso dn̄o nr̄o sanctissimo. Qui etsi fecit qđ debuit. honorādus est tn̄ iu-
uandus ⁊ extollēdus q̄ hoc tpe nobilitatis cultor ⁊ cōseruator existit. Verū cum
eccl'iam ratispaneñ. q̄ olim florētissima fuit ⁊ a ꝓgenitoribꝰ vr̄is fundata magnis
opibꝰ abūdauit: iā paupem: ac pene ruentē ⁊ vndiq lacerā eē intelligamꝰ: nobili
tatē vr̄am rogamus obnixe. vt postq̄ ad manꝰ vr̄as redijt ⁊ caro vr̄a illi p̄est. ita
efficere velitis vt palā oibus fiat vos nō ꝟbo sed ope ipsius ecclesie ꝓtectores ⁊
aduocatos existere. Sit vobis cōmendata cleri libertas: date opam vt distracta
⁊ impignorata bona ipsiꝰ eccl'ie absq grauamine cleri recupent. Sit ipse ruptus
ouiū suarū nō lupus sed pastor: sit canonicoꝝ ⁊ alioꝝ clericoꝝ nō tyrānus sed pa
ter. Meminerit q2 iubet aplus vt nō dn̄emur in clero: sed tāq forma facti gregis
eccl'ie p̄sideamꝰ. Nouerit nō se eccl'ie sed eccl'iam sibi cōmendatā esse. Cōmenda-
mus deniq etiā excellētie vestre venerabilē henricū de habsperg. cuius electio nō
suis demeritis: sed ꝓpter omissas iuris solēnitates reiecta est. dignus est certe cui
rupertus ⁊ qui res suas gerūt nō insultēt sed cōpatianť: nō iniurienť sed foueant
potius ⁊ ipsum ament. Est em̄ vir bonus cuius nobilitati ingenui correspondent
mores. Etenim manifesta est nobis eius ꝓbitas. Nā lꝫ multa in eū quesita sunt
testimonia ad eius famā denigrandā. nemo tamen repertus testis est qui eius ho
nori detraxerit. Passus est vir bonus nō modicā iacturā. Venit romā cū graui-

bus expensis. fuit hic ea ꝑte anni q̄n est ardentior ⁊ ꝑiculosior aer. ⁊ ꝓpessus ē cō-
plures labores: ⁊ tandē succubuit. Prosequebat̄ cām suā. quesierat honorē quē
sibi debitū existimabat. Fecit quod ceteri mortales agunt. Nā quis est qui elect⁹
in episcopū alicuius ecclesie nō conet̄ electionē suā tueri: ⁊ a summo pōtifice con
firmationē suā obtinere. Qui epatum querit inquit apostolus bonū opus que-
rit. Verū ea vsus est modestia: ea grauitate in suo iure prosequēdo. vt nulli⁹ vnqꝫ
honori detraxerit. nullius fame ꝑiudicauerit. nullius ꝑsonā in discrimen adduxe-
rit. Idē fecere ⁊ qui cū eo missi sunt a capitulo. Testes nos sumus coram quibus
causa agitata. Tantū est ꝙuis in electū ipsum ⁊ eligentes nōnulla crimina obiice
rent̄ per procuratores ruperti. Ipse tamen electus ⁊ sequaces nihil aliud quesi-
uere qꝫ se purgatos atqꝫ innocentes ostendere. De ruperto nihil vnqꝫ reprehen-
sione dignum dixere. Sed tam ipsuꝫ qꝫ ꝓgenitores suos ⁊ excellentias vestras:
ipsamqꝫ bauarie domū cū magna veneratione cū summa reuerentia ⁊ singulari
quadam maiestate nominauerūt. Quibus ex rebus iustum ⁊ supra qꝫ iustum esse
putamus vt eundē henricū ⁊ qui cū eo venere cōmendatissimos suscipiatis. eisqꝫ
fauentes ac consilijs assistentes ⁊ auxilijs quod est vere nobilitatis erga eos ostē
datis: que vicisse contenta non insultat victo sed victum sepe iacentem eleuat et
in partem felicitatis assumit. Hec pro nostra erga vos charitate ⁊ inclytā domū
vestram affectione dixisse volumus: ꝙuis sciremus nobilitatē vestrā quod scri-
psimus per seipsam id fuisse facturam. Datū Rome die quarta septembris. An-
no. M.cccclvij.

Epistola. ccxc.

De eodem.

Eneas cardinalis senensis Ottoni ⁊ Ludouico bauarie ducibus. S.p.d.
Annuit sanctissimus dominus noster ꝑcibus vestris ac ratispanen̄. eccle-
siam reuerēdo patri dn̄o ruperto filio ⁊ nepoti vestro cōmendauit. Vo-
luisset apostolica pietas eam ecclesiam multo maiorē ⁊ ditiorē fuisse: ⁊ talem que
nobilitati ⁊ moribus ipsius ruperti satisfaceret. Sed q̄liscūqꝫ est recipi debet ala-
cri animo: ⁊ habende sunt ingentes gratie eidē dn̄o nostro: qui valde libere deside
rio vestro studuit complacere. Cōmendam⁹ igit̄ excellentie vestre ecclesiaꝫ ipsaꝫ
⁊ clerum eius: ꝙuis certi sumus fundationē progenitorū vestrorum in manibus
vestri sanguinis constitutam felicibus incrementis augendam esse. Insuper qꝛ
venerabilis vir henricus de habsperg qui fuit electus a capitulo in prosecutione
iuris sui modestissime se habuit: idemqꝫ fecerunt qui cum eo missi fuerunt ad con
firmationem electionis petendam. dignum censemus vt eos benigne recipere ⁊
tractare velitis. non permittentes eis aliquā inferri molestiam vel iniuriam. Nā
cum ipsi tam de prefato Ruperto qꝫ de vobis ⁊ inclita domo bauarie cum sūma
semper veneratione locuti sint. ⁊ prosequendi ius suum honestam modestiaꝫ ha-
buerunt. non esset propterea iustum eos iacture aliquid ferre. Scimus hec per se
nota esse prudentie vestre ideo non plura scribimus. Tm̄ rogamus vt si qui sint
qui eos in conspectu vestro criminari voluerint tanqꝫ litigando in hac curia ho-
nori vestro detraxerint: nolite illis credere: sed nobis potius fidem prebere corā
quibus est causa agitata ⁊ qui vobis scripsimus. Datum rome die. vij. septēbris
Anno. M.ccccl vij.

Epistola. ccxcj.

Grates refert de ꝓmotione ⁊ ef-
flagitat iterum promoueri. Refert
etiā nouitates vrbis.

Eneas cardinalis senensis Imperatori frederico. Salutem plurimam di
cit. Accepi superioribus diebus litteras tuas super negocio concernen-
te reuerendum patrem episcopū laurien̄. Introduxi ad sanctissimū dn̄m

uostrũ nunciũ tuũ. obtinui lr̃as fieri ƀm desideriũ maiestatis tue quas idem nun-
cius apportabit. Supplico serenitati tue digneris ita facere vt capitane⁹ in vorcb
tensteyn non sit nimis onerosus illi ecclie laurieñ. q2 reuera multum exorbitat ⁊
grauat clerũ. tua maiestas sp̄ pia fuit ⁊ sacre religiõi affecta. Cõtinuet in hac sua
gloria tua pietas nec patiat a suis officialib⁹ vexari clerũ quē sp̄ misericordit̄ tra-
ctauisti. Hec dico q2 cupio sp̄ honori tuo bñ cõsultũ eē. Accepi ⁊ alias lr̃as q̄s in
facto ratisponeñ. ecclie trãsmisisti. rupto fauētes iã ille ꝓmotus erat ad ipã3 ec-
clesiam q2 repta fuerat electio capituli inualida. Cã mihi cõmissa erat. Et ego in
ꝯsistorio relationē fecerã. Postq3 dñs nr̄ ꝯsiderauit scripta q̄ pri⁹ tua maiestas
miserat fundata sup̄ electiõe canonica. nõ dubitauit q̄n ea repta inualida ꝓmo-
tionē rupti cõmēdares qđ ego etiã ita putaui futurũ. Et ita cõplacitũ ē illi nobi-
lissime domui. Insup̄ gr̃as ago maiestati tue ꝑ lr̃is sanctissimo dño nr̃o ⁊ sacro
collegio sup̄ facto varieñ. ecclie in meũ fauorē missis. Nũc cũ idē dñs nr̄ eccliam
illã mihi cõmēdauit. supplex oro vt digneris lr̃as oportunas i bona forma scribe
re ad serenissimũ polonie regē. subscribēdo illas manu ꝓpria: vt maior videat affe
ctio: rogãtes eũ vt ꝓcuratorib⁹ meis possessionē ipsi⁹ ecclie assignari faciat. Ueni
et eñ infra paucos dies vn⁹ ex ꝓcuratorib⁹ ipis ad serenitatē tuã ꝑ lr̃is accipien
dis quē cupio celeriter expediri. De nouitatib⁹ harũ ptiũ hoc tm̃modo scribere
possũ3. Rex aragonũ maximã ⁊ potētissimã h3 in mari classem minat genuēsib⁹
S3 ⁊ aliis q3plurib⁹ terrorē incutit. Comes iacob⁹ piccininus cũ exercitu regnu3
apulie exiturus est ꝓpe diē. Dicit se ꝯtra sigismundũ maletestã arma sumpturum
sũt tñ qui senēsib⁹ ⁊ qui ecclie romane timēdũ putãt. Ursini ⁊ comes euersus int̄
se cõtendunt. nec finis põt inueniri discordie. Cardinalis de vrsinis quasi papa3
timeret ex vrbe iam pridē recessit: ⁊ inde simultates nõ pauce exorte sunt int̄ ipm
⁊ romanũ p̄sulem. Missus est tñ mõ p̄ collegiũ cardinalis sancti marci qui eum
apl̄ice pietati recõciliet. Nescio quis fructus sequet. Nõ sumus sine p̄iculo inte-
stini belli si vrsinoꝝ domus implicata remãserit. Ex oriēte nouitas allata est fra-
trem cardinalis portugalieñ. veneno periisse in cypro: q̄ regnaturus eo ꝑfectus
erat ac filiã regis duxerat. Thurcoꝝ classis mithelenã insulam conatu vexatura
fert: s3 auxilio illi erit legatus apl̄icus cũ triremib⁹ suis ⁊ rhodiēsi manu. Alia q̄
scribã nõ habeo. Cõmēdo me humillime sublimitati tue ad cui⁹ mandata sp̄ ero
paratus. Ex roma die. xj. septēbris. Anno dñi. M. cccclvij.

Epistola. ccxcij.

De eodem.

Aeneas cardinalis seneñ. Ladislao regi hungarie. S. p. d. Que scripsisti mi
hi sup̄ negocio vratislauieñ. electi. curaui atq3 diligent̄ p̄egi: q3uis res eēt
difficilis ⁊ pecuniaria. Gestus est mos tue serenitati ⁊ remissa ē electo ma-
gna pecunie p̄s. Laboraui vt satisficeret desiderio tuo circa ratisponeñ. eccliam ⁊
obtēta ē tua volũtas. Prefect⁹ ē eñ illi ecclie illustris p̄nceps rup̄t⁹ bauarie dux
cõsanguine⁹ tuus: fui ego in ea cã cõmissari⁹: ⁊ quēadmodũ debui conatus su3 eã
relationē facere q̄ cũ veritate eidē rupto vtilis eēt. Feci id libent̄ q2 intelligebam
me sublimitati tue. simul ⁊ inclite domui bauarie cõplacere: ⁊ ecclie illi bñ ꝯsulere
nec de h̄ plura. Uerũ serenissime rex cũ tua pietas dignata fuerit dño nr̃o pape ꝑ
me scribere atq3 instant̄ supplicare vt ecclia varmieñ. mihi cõmēdaret. idq3 iã fa-
ctũ est rogo ⁊ supplico vt ceptũ cõtinuãs bñficiũ: serenissimo regi polonie sorori
tuo vrgent̄ scribere digneri ꝑ possessiõe ipsi⁹ ecclie meis ꝓcuratorib⁹ dãda quē-
admodũ henricus senftleben decanus vratislauieñ. tue sublimitati latius declara
bit necessariũ esse. Idē etiã celsitudini tue nouitates haꝝ partiũ quas sibi scribo
seriosius exponet. Nec aliud impn̄tiarũ nisi q̄ me tue sublimitati iterũ atq3 ite
rũ cõmendo ad eius semp̄ mandata paratũ. Ex roma die. xj. septēbris. Anno do
mini. M. cccclvij.

Hortat̃ vice sua ꝓmotiones prin-
cipum ad regē polonie impetrare.

Epistola.ccxciij.

Eneas cardinalis senēsis henrico senftleben. S.p.d. Scripsisti nobis his
diebus frequentes litteras pro quibus gratias agim⁹ tibi: qui veri ⁊ opti
mi amici officium imples. Intelleximus illarū disturbia partium. Dole-
mus principes vestros non tam se beniuolentia q̄z sanguine contingere. Cuius
rei causam non ipsis ascribimus sed illis quorum voces pre ceteris audiunt̃. In
fortuniū est hoc nostri temporis vt tunc potissime diuisi simus cū expediret ma-
xime esse vnitos: sed dabit deus his quoq̄z finem. Pro electo vratislauieñ. labora
uimus diligenter: ⁊ tandē confecimus quod petebat̃. Nam tria milia ferme du-
catoꝝ remissa sunt. In qua re intelliges ex wenceslao que fuerint partes nostre.
Rogamus velis esse cum maiestate regia ⁊ ab ea litteras oportunas impetrare
ad serenissimū polonie regem ⁊ alios vt opus esse putabis duplicatas. Nam ipse
wenzeslaus offert se iturum nomine suoꝝ dominoꝝ in poloniam: ⁊ nos statim
mittemus bartholomeū canonicū varinieñ. cum litteris ⁊ procuratorijs oportu
nis: ⁊ necessariū est ꝙ ambo habeant litteras regias. Nam nos eisdem ducibus
per hos dies non paruū obsequiū fecimus: qui pugnātibus fere ceteris cardina
libus: sanctissimo dn̄o nostro suasimus consanguineū eorum rupertum ad rati-
spaneñ. ecclesiam ꝓmouendū esse: cum essemus cōmissarij ⁊ alterius electionem
inuenissemus non valere. Mittimus tibi litteras credentiales quarū vigore po
teris eis supplicare vt tibi assistant ad regias litteras impetrādas. Procopio ⁊ ni
colao scribimus quos arbitramur suos fauores non negaturos. Cardinalem sci
angeli vellemus apud se esse vt eius summa prudentia lites australice cōponerē
tur. Rogamus vt nostras litteras sibi transmittas. Et deniq̄z cures vt veniētib⁹
dictis wenzeslao ⁊ bartholomeo littere que necessarie sunt in promptu habeant̃
De nouitatibus harū partium pauca sunt que scribere possum⁹. Eaq̄z sunt hmōi
vt supra in littera imperatoris. Vale optime ex roma die septima septembris.
Anno. M.cccclvij.

Petit patrocinari vt promotio
regis impetretur.

Epistola.ccxciiij.

Eneas cardinalis senensis Procopio cancellario bohemie. S.p.d. Quis
raro nobis scribis. Ex nicolao tamen simulq̄z henrico senftleben intelligi-
mus te veterem erga nos beniuolentiā retinere ⁊ omni officio veri amici
satisfacere: nō repetimus que pro nobis fecisti. Sunt eñ plurima: nec nos hi su-
mus qui referre gratias valeamus. Illud tamen quod possum⁹ facimus: reda-
mamus magnificentiā tuā: ⁊ animū habemus paratū omnia facere que tibi gra-
ta sunt ⁊ nobis possibilia. Idq̄ ostendemus si quādo ꝓ venerabili germano tuo p̄
posito vice gra deñ. aliquid acciderit quod sibi vtile futurū putem⁹ ⁊ in nr̄a ptāte
consistat. Interea rogamus te vt ꝑseueres in officio charitatis ⁊ tui enee semper
memineris. Insup q̄r mittemus propediē procuratores nostros cū lr̄is apostoli
cis ad capiendā possessionē varinieñ. eccl̄ie si saltē haberi poterit. Rogam⁹ ami-
citiam tuā vt eas litteras impetrare velis a regia maiestate quas henricus predi
ctus dixerit oportunas. Nam tantū pondus huiusce rei consequende in serenissi
mo rege ipso hungarie atq̄z bohemie cōsistit: ⁊ qui cepit perficiat. Erimus ineter
num sue maiestati ⁊ tibi obligati. Quippe qui ecclesiam eam suo ⁊ tuo fauore ob-
tinuerimus. Conati inq̄z semper sumus nos gratos ostendere. Credimus cardi-
nalē sancti angeli iam apud vos cōstitutū eē. Quod si ita est cōmēda nos sue di-
gnitati tāq̄ patri veneratu dignissimo. Que sūt apud nos noua scribim⁹ ipsi hen-
rico tibi cōicanda. Feruet apostolica mens desiderio exterminādi thurcos s; prin
cipes xp̄iani inter se discidentes pium propositū prorsus deserunt. Deus melio-
ra prebeat: quod speramus. Vale optime. Ex roma die. xj. septembris. Anno do-
mini. M.cccclvij.

Hortatur concordie imperatoris ⁊ regis hungarie intendere. **Epistola.ccxcv.**

Neas cardinalis senensis Iohanni cardinali sancti angeli. S.p.d. Breues more tuo scripsisti ad me nuper epistolas. Uidi eas libēter quia significabant te ex bosna reuersum prope hungariam degere: ac bene valere quod pre ceteris mihi iocundissimū fuit: Spero hec scripta mea repertura esse in austria personam tuam: inter mitiores gentes. Utinā ita fiat. Naz presentia tua futurum opinor: vt principes illarum partium prorsus componant. Ait eñ cardinalis papieñ. se cum anno superiori ageret in austria omnes lites inter imperatorem ⁊ regem hungarie adeo attenuasse: vt parum ad integram concordiā superfuit. Composuisset omnino partes ipsas vt est opinio: nisi coactus fuisset nurēbergam ascendere. Existimo igitur haud dubie dignationē tuam fide debito terminaturam quod ille infectū reliquit: si tamen ita est vt compositioni tamparua vt referunt res defuerit. Utcūqz sit elaborandū est eo negocio. Nec minus erit cōposuisse imperatorem ⁊ regem quam thurcū deleuisse. Et ego quidem hanc coronaz tue dignationi auguror ⁊ opto. Nouitates harum partium non dubito intelligis ex aliorum litteris. Ex me tamen hec pauca habe. Rex aragonum maximam habet in mari classem galearum supra .xxx. magnarū onerariarū septem: minorum nauigiorum quam plurium. Dicit se iturum in catholoniā vt inde fortior redeat contra thurcos. Inde factum est vt rex portugalie aduentum suum suspenderit. Genuenses hanc regis classem contra se armatam putant: simulqz cum eis florentini ⁊ senenses timent: certitudo nulla est quid tandem rex intendat. Comes iacobus piccininus cum exercitu circiter duorum milium bellatorum exiturus bellū fertur. Territat ecclesiam simulqz senenses: cum se contra sigismundū maletestā profecturum minatur. Ursini ⁊ comes euersus adhuc inter se litigant. Cardinalis de vrsinis iam pluribus diebus e curia recessit: veritus ne quid sibi sinistri accideret: cum papa exercitum misisset aduersus fratres eius. Nunc rex aragonum vrsinorum familiam in suam protectionē recepisse fertur. Timor est ne romanus ager nouis inuoluatur litibus. Missus est cardinalis sancti marci ex parte collegij ad ipsum dominum de vrsinis vt si possibile est controuersie cōponantur. Dominus noster sanctissimus iterum duas galeas cū pecunia ad legatū mittit in orientem facit pius pater quod pōt. sed relinquitur a principibus nec solus potest tanti belli molem sufferre. Imperator thurcorum contra mithelenā missurus classem fertur non modicam: sed dñs insule spe legati fretus ⁊ auxilio genuensiuz nauale bellum interritus manet. In albania dicunt scanderberchium magnalia perpetrasse cōtra thurcos. Quod si verum est melius tua paternitas reuerendissima que per id tēporis prope fuit exploratū habuit: Cupio vt tandē redeas nec velis triennium complere nisi principes contra thurcos excitari posse cōfidis. Recōmendo me dignationi tue ad eius mandata semper paratum. Ex roma die .xj. septembris. Anno domini. M.cccclvij.

Petit auxilio eē vt promotiones impetrentur. **Epistola.ccxcvj.**

Neas cardinalis senensis Nicolao listio. S.p.d. Grate fuerūt nobis littere tue quibus germanica negocia nobis significasti vtinā melius se res haberent. Sed ferenda sunt que nobis tempora dantur. Faxit deus vt principes illi vestri aliquando cōcordes sint: ne qui sunt sanguine proximi odio disiungantur. Gaudemus procopium conualuisse ⁊ nostri memorem esse. Cupimus nos sue magnificentie sepius efficias cōmēdatos. Scribimus regie maiestati ⁊ sibi de litteris necessarijs ad obtinendā ecclesiam varinieñ. Rogamus in ea re tuo more sis vigil. Et ita efficias queadmodū henricus senftleben expetierit qui conditiones illius patrie nouit: ⁊ noster est fidelissimus amicus. Ab eo scies que sunt hic noua. Fluctuamus ⁊ nos more hominum nauigantiū. Frater tuus vulterras repetijt

italia multis in locis peste laborat: sed potissime sena. Naz que bello afflicta fuit ⁊ caritate annone: nunc quod tercium erat morbo languescit. Vale ⁊ nobis sepius scribe. Datuz rome die. xj. septembris. Anno dñi. M.cccclvij.

Pollicet̃ pecuniā cōcedere pro redimendis litteris.

Epistola.ccxcvij.

Eneas cardinalis senensis Vlrico ridrer. S.p.dicit. Recepimus litteras tuas quas reddidit nobis iacobus imperatorie maiestatis nuncius. Agimus tibi gratias pro litteris scriptis in facto ecclesie varinieñ. Scimus enim te eas dictasse ⁊ expediri fecisse. Nunc opus est vt alias iterum expediri facias ad serenissimum regem polonie ⁊ alios prout opus fuerit: latius te admonebit procurator noster quem statim mittemus ad possessionem capiendaz. Super facto laurioneñ. expediuimus litteras iuxta desiderium maiestatis imperatorie: quas ipse Jacobus secum apportabit. Rogauit enim nos vt concederem⁹ sibi pecunias. Concessimus primo sex aureos. Et deinde iterum rogauit nos vt alias sibi pecunias mutuaremus pro reditu necessarias. Fecimus sibi illas per bancum concedi. Et obligauimus nos pro eo intuitu maiestatis imperatorie cui debemus omnia. Voluissem⁹ ꝙ ipse habuisset aliqua scripta vel maiestatis eiusdem vel tua. Libentius sibi subuenissemus: tamen quia nuncius imperatoris: noluimus eum derelinquere sicut ab eo intelliges. Rogamus des operam cum eo postq̃ redierit vt nobis satisfaciat. Intelleximus de dispensatione tua: erimus cum correctore: ⁊ videbimus quid faciendum sit: scito ꝙ littere nulle possunt obtineri gratis ab isto papa: nisi pro persona imperatoris. Si vis ꝙ exponamus pecunias pro te scribe nobis ⁊ libenter id faciemus: q̃uis pauperes simus: adhuc tamen pro te inueniemus centum aureos cum opus fuerit. Habebis cum presentibus litteras ad Johannem hinderbachiuz. Rogamus eas sibi mittas vbicūq3 fuerit. Et nos sublimitati imperatorie cōmendes ad cuius mandata paratissimi sumus. Ex vrbe die. xj. septembris. Anno. M.cccclvij.

Significat cōcordiā factā ⁊ exorat auxilio eē ꝓ possessione ecclie assequēda.

Epistola.ccxcviij.

Eneas cardinalis senensis Johanni hinderbachio. S.p.dicit. Laborauimus diu tui causa aduersus aduersariuz tuum super prebēda ratispaneñ. ⁊ deinde peperimus tibi pacem. Obtinuimus nanq3 prebendam prouisi ratispaneñ. dari domino humanno vt tibi quies esset. Et ita factum est. Hoc scribimus ad consolationem tuam. Rogamus vt nos imperatorie maiestati cōmēdes ⁊ iuues nos ad possessionem habendam ecclesie varinieñ. Vale optime. Ex roma die. xj. septembris. Anno. M.cccclvij.

Credentiarū littere.

Epistola.ccxcix.

Eneas cardinalis senensis Ludouico bauarie duci. S.p.dicit. Veniet ad excellentiam tuam venerabilis vir henricus ⁊ aliqua nostro nomine referet. Cui rogamus vt plenam credentie fidem prestare velis. Et in his que vice nostra petierit benignū impertiri fauorem quemadmodum de tua erga nos charitate plene confidimus. Ab eo etiam scies negocium ecclesie ratispaneñ. pro tuo desiderio expeditum esse. In qua re fecimus quod vires nostre potuere vt honori tuo satisfieret. Ex Roma die vndecima septembris. Anno domini. M.cccclvij.

Littere cōmendatorie. **Epistola.ccc.**

Eneas cardinalis seneñ. Ludouico duci bauarie. S.p.d. Sigismūd⁹ schretel bone indolis adolescēs ꝑmus huc venit in causa eccl'ie ratispaneñ. Primusq́ꝫ lr̄as tuas nobis reddidit. Institit die noctuq́ꝫ diligentissime laborans vt desiderio tuo satisfieret. Cū res sit ad votū expedita dignu s est qui digno fauore tractet᷑. Rogamus igit᷑ vt ruperto administratori ratispaneñ. consanguineo tuo cū cōmendare velis: atq́ꝫ ita efficere vt de ꝑmo beneficio vacaturo ⁊ cōuenienti: sibi omnino prouideat᷑. Reddes enim mercedē condignam suis laboribus: ⁊ nobis singularē cōplacentiā facies: qui eum iam pridem nouim⁹: ⁊ ꝓ sua virtute dileximus. Datū rome die. xj. septēbris. Anno dn̄i. M.cccclvij.

Cōtra negātes auctoritatē sūmi pontificis a xp̄o institutā esse. **Epistola.ccci.**

Eneas cardinalis senensis Martino mayer. S.p.d. Sunt nōnulli nationis tue hoies parū pensi habētes: q̄bus romani pōtificis auctoritas neq́ꝫ necessaria esse videt᷑ neq́ꝫ a xp̄o instituta. Cōtra quos hāc ep̄lam scribere ⁊ tibi trāsmittere decreuim⁹: vt si qñ tales homines te adierint: habeas ex nobis quo gladio eoꝝ temeritatē cōfodias. Nā qñ eos nō solū scripta iura reuellunt ⁊ auctoritas eccl'ie longe lateq́ꝫ diffusa: sed ipsa q̄ꝫ naturalis rō eis aduersa est: que lex nature imobilis ⁊ inuariabilis adeo fixa est: vt neq́ꝫ epicheiā ferat. Audi ergo quo modo istos reuincimus: reuellimus: ꝓsternimus: cū xp̄ianis nobis questio ē qui euangeliū recipiūt ⁊ xp̄m filiū dei ꝓ nostra salute incarnatū ⁊ passum fatent᷑. Hi nobis haud quaq́ꝫ negabunt sacramenta in eccl'ia ab ipso filio dei instituta: q̄bus ad salutē nostram vtimur: baptismi: confirmationis: eucharistie: penitentie ordinis: matrimonij ⁊ vnctionis extreme: quoꝝ vnū quod est principalissimum scꝫ ordinis alioꝝ duoꝝ que potissima esse vident᷑: eucharistie ac penitētie mysteriū in se continet. Nā sacerdotes hac potissimū cā sunt instituti. vt purgantes ꝑ penitentiā hoies a peccatis suis ⁊ in gratiā dei redeūtes: idoneos faciant ad corpus xp̄i participandū. Deinde corpus xp̄i consecrantes illud eis administrent. Videm⁹ aūt natura ita cōꝑatū esse vt ois p̄tās que ad principalē aliquē ordinata est effectū: inferiores ordines sibi subseruientes habeat qd̄ maxime in artib⁹ apparet. Nam arti que formā materialē inducit alie subseruiūt que materiā disponūt Et rursus ars illa que formam inducit alteri seruit ad quā pertinet finis perfecti operis. Nam qui ligna cedit arti nauifactiue deseruit. Et hec rursus gubernatorie illa vo militari vel iconomice queādmodū ad diuersos ordinant᷑ fines. Cū ḡ potestas ordinis in eum finem constituta sit vt purgatis hominibus corpus xp̄i ministret palam est inferiores ordines ei deseruire: ea ꝑparantes que ad hoc op⁹ necessaria sunt. Et infimi quidem ordines sacerdotali deseruiunt populū preparantes. Ostiarij quidem arcendo infideles a cetu fideliū. Lectores instruendo cathecuminos elementa fidei tradentes: propter quod eis scriptura veteris testamēti legenda cōmittit᷑. Exorciste vo eos purgant qui per demonioꝝ vexationes a sacramentoꝝ perceptione impediunt᷑. Atq́ꝫ ita hi tres ordines disponendi populi curā habēnt. Est ⁊ quart⁹ accolitoꝝ ordo: cui vasa nō sacra credita sunt in q̄bus sacramenti materia ꝑparat᷑. Subdiaconi vo ministeriū habent sup̱ vasa sacra ⁊ sup̱ dispositione materie nondū consecrate. Diaconi vo vlterius procedūt: administrant eñ atq́ꝫ contingūt materiam iam consecratā xp̄i saguinem populo dispensantes. Subseruiunt autem hi ordines sacerdotali etiam ꝑparatione populi. Nam diaconibus cōmittit᷑ euāgelica doctrina ꝑparanda populo. Subdiaconibus epistola. Accolitis luminis cōmissa est cura. quod ad solēnitatē doctrine proculdubio pertinet. Atq́ꝫ ita hi sex ordines ad septimū referunt᷑ qui sacramētalis appellat᷑. At cū ordinū hoꝝ collatio cū sacramento quodā ꝑficiat᷑. sacramenta aūt ecclesie dispēsatores req̄runt idoneos: necessariū est sup̱iorē aliquam

ptātem eſſe in eccleſia altioris miniſterij que ordinis ſacramēta diſpēſent. Hanc aūt maiores noſtri epālem appellauere: que ꝗuis in cōſecratione corpis xp̄i ſacerdotalē nō excedat: ſupat tn̄ in his que ad regimen populi ptinēt. Nā ⁊ ipa ſacerdotalis ptās ab epāli diriuat̄. Et q̄ ſunt ardua circa populi curā epis reſeruātur. Nec ſacerdotes ip̄i dū corp⁹ xp̄i cōficiūt reb⁹ alijs vtunt̄ ꝗ̄ p epm cōſecratis vt altari calice veſtib⁹. Eſt igit̄ manifeſtū ſummā regiminis qđ in populo xp̄iano gerit̄ ad epalē ptinere ptātem. Verū ꝗuis populi p diuerſas dioceſes ac ciuitates diſtinguant̄: ſicut tn̄ vna eſt eccl̄ia ſponſa xp̄i: ita ⁊ vnū oportet eſſe populum xp̄ianū. Et ſicut in vno ip̄ſo ſpāli vnus requirit̄ ep̄s ad quē ſūma rei deferat̄: ita ⁊ in toto populo xp̄iano pnecessariū eſt vnū eē toti⁹ eccleſie caput: vnū p̄ceptorē atqꝫ magiſtrū ad quē maxia queqꝫ ⁊ difficilia referant̄. Cūqꝫ ad vnitatē eccl̄ie conſeruādā illud potiſſimū requirat̄ vt vna ſit oīuꝫ fides: circa ea đo q̄ fidei ſūt queſtiones varias ſuboriri cōtingat: vnū eſſe principē vnūqꝫ caput oportet ⁊ ſupmū iudicē qui q̄ſtiones ipas diſſoluat. Alioquin ſniarum diuerſitas eccleſiaꝫ ipaꝫ diuideret atqꝫ ſolueret vnitatē. Quēadmodū factū eē videm⁹ ante ꝯſiliū nycenum dū ſibi q̄ſqꝫ viuebat ⁊ ad romanā eccleſiā puus habebat̄ reſpectus. Et nos quidē palā videmus oēs qui tempeſtate noſtra pegrina inuenerint dogmata: ⁊ errores p̄dicāt illud in primis ſibi vſurpare vt romane eccleſie auctoritatē ⁊ p̄ncipatum diffiteant̄. At cū xp̄s deus nr̄ ſpōſam ſuā eccl̄iam tāferuēti amore dilexerit vt ſanguinē ſuū ꝓ ea effuderit crucis tormētū ppeſſus. Nequaꝗ̄ credendū eſt eū in his que neceſſaria ſunt eccleſie nō oportune cōſuluiſſe: cū de ſynagoga p yſaiam dicat quid vltra facere debui vinee mee ⁊ non feci. Itaqꝫ cum neceſſe ſit ad pfectū regimen vnū p̄eſſe a quo ceteri dependeant: minime dubitandū eſt quin ex ordinatione xp̄i vnus eccleſie preſit. Et nos hūc romanū p̄ſulē appellamus: vulgus papam nominat. Inſup cum eccleſie regimen ab eo inſtitutum ſit p quē reges regnant ⁊ legis conditores iuſta decernūt: non eſt ambigendū quin eccleſie regimē optime ſit ordinatū. Optimū aūt multitudinis regimen illud eſt quod ab vno regit̄. Id aūt ex fine patet. Nā finis optimi regiminis pax eſt ⁊ vnitas ſubditoꝝ. Unitatē aūt que pacis eſt nutrix nemo dubitauerit longē meli⁹ ab vno ſeruari ꝗ̄ a plurib⁹ Unus eñ dignitati cōgruit. Ob quā rē nō eſt ambiguum quin eccleſie regimini tāꝗ̄ optimo p̄ſit vnus. Huc accedit qđ in apocalipſi Iohannes ait ſe ſcꝫ vidiſſe hieruſalem deſcendentē de celo. Et moyſi mandatū eſt vt omnia faceret ẜm exemplar ei monſtratū in monte. Quibus ex verbis quid aliud colligim⁹ ꝗ̄ militantē in terris eccleſiam: inſtar eſſe triūphantis eccleſie in celo. At cū in illa vnus ſit dominus dicente eodem iohanne rurſus in apocalipſi: ipſi populus eius erūt: ⁊ ip̄e deus cum eis erit eoꝝ deus. Quis non intelligit eccleſie militantis vnū eſſe principem oportere. Recte igit̄ oſee primo ſcriptum eſt. Cōgregabunt̄ filij iuda ⁊ filij iſrahel pariter ⁊ ponent ſibimet caput vnū. Dn̄s quoqꝫ apud iohannē ait. Fiet vnum ouile ⁊ vnus paſtor. Et ad epheſios doctor gentium paulus. Soliciti inq̄t ſitis ſeruare vnitatē ſpiritus in vinculo pacis. Unū corpus ⁊ vnus ſpūs ſicut vocati eſtis vna ſpe vocationis veſtre. Unus dn̄s: vna fides: vnū baptiſma: vnus deus. Sed dices fortaſſe vnū caput: ⁊ vnus paſtor eccleſie xp̄s eſt qui eſt vnus et vni⁹ eccleſie ſponſus: ⁊ hic cūcta gubernat: nec opus eſt aliū adhibere paſtorem. Uana eſt argumētatio tua. Nam cū omnia eccleſiaſtica ſacramenta xp̄s ip̄e pficiat. Ipſe eſt enim qui baptizat ⁊ peccata dimittit: ipſe eſt enim verus ſacerdos qui ſeſe obtulit in ara crucis: ⁊ cuius virtute corp⁹ eius quotidie ꝯſecrat̄: poſſem⁹ dicere minime neceſſarios ſacerdotes quod quāte ſit abſurditatꝭ nequaꝗ̄ te latet Scim⁹ eñ xp̄m cū ex hoc mundo trāſiturus eſſet ad patrē: cū corpore affuturus erat: elegiſſe miniſtros p quos ſacramēta fidelibus diſpenſaret. Eadē eñ ratione neceſſariū fuit aliquē eligere cui vniuerſalis eccleſie curam cōmitteret quod fecit Dixit enim petro ante aſcenſionē ſuam. Paſce oues meas ⁊ ante paſſionē tu interum cōfirma fratres tuos. Et rurſus petro ait. Tibi dabo claues regni celorū.

Quibus verbis palā ostendit potestatē clauiū ꝑ petrū ad alios diriuandā vt ec-
clesie seruaret vnitas. Nec fas ē dicere hāc dignitatē petro datā ad successores
eius non diriuari. Nā xp̄s ecclesiā vsq ad finē seculi duraturā instituit ſm illud
Isaie. ix. capitulo. Sup soliū dauid ⁊ sup regnū eius sedebit ⁊ ꝯfirmet ⁊ corrobo
ret in iudicio ⁊ iusticia amodo ⁊ vsq in sempiternū. Nā ptās apud eos q̄ cū xp̄o
vixere: ita instituta est vt ad posteros diriuaret pro vnitate ecclesie vsq ad finem
seculi. Et hoc est qd̄ ipse saluator ait Math. vltimo. Ego vobiscū sum vsq ad cō
summationē seculi. Itaq liquet vnū esse pōtificē qui presit ecclesie vniuerse. Et h̄
post xp̄m petrus fuit: illo aūt vita functo successores eius vsq ad calixtū tercium
xp̄i vicariatū tenuere. Nec pōt dici aliā quēpiā ecclesiā hoc p̄rogatiuo gaudere.
Nec ipsa quidē hierosolomitana in qua fuit officina nostre salutis: ⁊ cui iacobus
frater dn̄i magnus prefuit ap̄lus. Nam xp̄s cum vicariū suū petrū elegit: ei loco
hanc dignitatē concessit quem petrus ipse suo sanguine consecraret. Hierosolo
mitanā autē ecclesiam q̄uis nycena synodus ab omnib⁹ honorandā esse volue-
rit saluū tamen esse decreuit ius cesaree palestine: que tunc eius erat metropolis
Romana igit̄ ecclesia vt sacri canones aiunt caput omniū est: que principis apo-
stolorū ⁊ doctoris gentiū sanguinē dedicata ibi apud se celeste regnum habere me
ruit: vbi terrenū vsq ad summū creuerat imperiū. Nam sicut romulus ⁊ rem⁹
initiū ibi mortalis imperij fecere: ita petrus ⁊ paulus celeste regnū fundauere.

Epistola. cccij.

Preconizat scripta eius.

Eneas cardinalis senensis. Ep̄o onetēn̄. S. p. d. Litteris tuis ⁊ letati ⁊ ob
lectati sum⁹. Letati quidē ꝙ tempora nostra claris florere ingenijs ⁊ vim
eloquētie passim crescere atq ad exteras penetrare nationes animaduer
timus. Oblectati autem ꝙ in epistola tua multū leporis: multūq salis inuenim⁹
Et cū omnia que scribis grauia dignaq philosopho proculdubio sint: tum nobis
illud precipuā quandā exhibuit voluptatē: ꝙ in exemplis ietro ⁊ moyse quibus
impugnabaris: quasi armaturis tuis quib⁹ ⁊ defenderis ⁊ aduersariū tuū feri-
res vti nouisti. Est eñ simile hoc illi quod de virgilio legim⁹: qui cū crimini sibi da
ret: ꝙ homeri versus operi insereret suo. At hoc inquit quod vituperatis laude
p̄cipua dignum est: tanq ego clauam ex manu herculis arripuerim. Hoc itidem
⁊ nos de tuo ingenio dicimus. Perge igit̄ ⁊ florentes eloquij tui vires sepe exer-
ce. Sic enim erit inter disertos oratores nō vulgare nomen tuū. Vale quanti es.
Ex vrbe tercio octobris. Anno dn̄i. M.cccclvij.

Epistola. ccciij.

Ex humilitate se indignū
cardinalatu confert.

Eneas cardinalis senēn̄. Leodrisio cribello. S. p. d. Affecerunt nos haud
modica voluptate prestans vir ⁊ amice singularis littere tue quas ex me-
diolano. xvij. kl. septembris ad nos scripsisti: legimus iohannis crisostomi
ep̄lam: quam ex athica romanā fecisti. Nesciebamus te ante greci sermonis gna-
rum esse: prius translationē hanc vidimus q̄ te grece doctum audirem⁹. Tanto
te magis extimamus quanto magis est duas linguas q̄ vnā nosse. Non est no-
bis iudicium de grecis. At quod latine scriptū est ex greco versum: si quid est qd̄
sentimus admodū laudabile est: tersum: suaue: nitidum. Gaudemus te huic do-
ctrine profectum vt laudari ab omnibus tua scripta debeant. At quod de nobis
iudicium facis. Longe maius est q̄ nostra exigant merita: nouimus nosipsos nec
fallimur cum laudamur. Qr ad cardinalatū euecti sumus diuine miserationis est
non nostre virtutis. Nec omnia consilia dei humana pōt inuestigare cogitatio.
Sepe ad nostrā ruinā tendūt que nos quasi felicia vel cupimus vel admiramur
Neq dignitas cardinaliū tantū in se boni habet quantū pre se ferre videt̄: ⁊ qui-
dem nobis qui tante glorie impares sumus instar est potius miserie q̄ felicitatis
Itaq probe ad nos epistolā de exilio militis misisti vt solamen nostre calamitati

afferres aliqꝺ:egemꝰ eni̅ cõsolatione nõ parua. Nam sicut ꝓstantissimi patres
inter viles exulant hoĩes:itaqꝫ ⁊ ignari nostriqꝫ similes quasi a patria fugati sunt
cum cetui admiscent̄ probatissimoꝝ:Jdqꝫ nobis accidit in sacrũ collegiũ accersi-
tis in quo trementes viuimus. Faxit deus vt si non implemus opiniones homi-
num:at saltẽ ne confundamus eos qui de nobis bona predicant. Uiri prestantes
⁊ euo nostro singulares Nicolaus arcemboldus ⁊ scenacortensis dum nos com
mendant faciunt magis quod se decet q̃ꝫ quod meremur. Stephanus cacia no-
uarieñ. ad quẽ scribebas diez obijt. Nos loco suo tuas legimus litteras. Amauit
te ille ⁊ amat proculdubio in paradiso viuens. Non eni̅ perit aĩa cum a corpore
abit:neqꝫ viri boni ⁊ stephano pares ad inferos migrant:dum satis fungunt̄:sed
recta via celum petunt ei seruituri:eoqꝫ fruituri a quo receperunt esse. Ex vrbe ro
mana die. xxij. octobris. Anno dñi. M.cccclvij.

Epistola. ccciiij.

Spondet cõmendato ꝓficere.

Aeneas cardinalis seneñ. Nicolao arimboldo. S.p.d. Mille annis si ta-
cuisses nihil ad me aut de me scribens:nihil tñ de nostro erga tẽ amore di-
minuissemus. Neqꝫ eni̅ nos latet quocũqꝫ in statu simus nos caros esse ⁊
amatos in mente tua. Accepimꝰ modo litteras tuas quibus amicũ comariũ no-
bis cõmendas. Erit nobis cure causa sua:⁊ intelliget si opus fuerit tuas cõmẽda
tiones sibi fuisse vtiles. Hic cardinalatus quẽ sine vllis meritis cõsecuti sumus:
nulla in re nobis voluptati est:nisi vt aliquãdo prodesse possumꝰ amicis nostris
inter quos tua probitas p̄cipuũ habet locum. Tuum est igit̄ vt opera nostra cõ-
fidenter vtaris. Cupimus tibi consortiqꝫ ⁊ liberis bene esse. Uale optime:⁊ nos
quando facultas sese exhibet domino duci cõmendatos effice. Ex roma die. xxij.
octobris. Anno. M.cccclvij.

Epistola. cccv.

Leodrisius crebellus ad eneã siluiũ cardi-
nalẽ seneñ. in eplam iohis crisostomi ꝓlogꝰ.

Ad patrem reuerentia cultuqꝫ dignissimũ dñm eneam siluiũ episcopum se
nensem ⁊ sacrasancte romane ecclesie presbyterum cardinalẽ benemeri-
tissimum leodrisius crebellus. S.p.d. Existimo dignissime presul ingen-
tem iam esse litterarũ aceruum:earum que ex omni italia germaniaqꝫ ⁊ ab opti-
mo quoqꝫ viro studio congratulandi per hos menses ad tuam dignitatẽ sunt cõ
scripte. Et q̃ꝫuis virtutes alias:alia merita:spes etiam in futurum vberiores sin
gillatim ⁊ facile ⁊ vere:ex magna copia vt cuiusqꝫ animus tulit (etsi non ijsdem
verbis) annotauerit:eandem tamen seriem eandemqꝫ voluntatẽ videre videor
omnes imitatos esse. Quo numero cũ ⁊ ipse fuerim ab amplitudine tua nõ ab in
genio meo vires capiẽs:statui impresentiarũ:nouo ac diuerso scemate felicitatẽ
tibi tuã ⁊ diuine maiestatis ꝓpitiũ numen ante oculos ponere. Hec est epistola io
hannis crisostomi:qui cũ ex pontificali throno suo pulsus ⁊ exilio damnatus eēt
amiciqꝫ exinde sui seqꝫ scitatis ⁊ eloquij diuini cultores merore ⁊ cruciatibꝰ affi-
cerent̄:ad ciriacũ epm̄ ⁊ ipm̄ exilio dãnatũ hãc eplam luctus ⁊ miseriarũ primo:
deinde ꝯsolationis plenã scripsit. Quã ego dũ e greca latinã fecissem statui ꝓstã-
tissime dignitati tue:ea potissimũ cã dare:vt intelligas quãto meliore ꝯditione te
cũ diuina pietas agat. Illũ eni̅ virũ sapiẽtia ⁊ scitatẽ preditũ:inimicoꝝ fraus po-
tẽtiaqꝫ pessundedit:tu oiuz aduersantiũ inuidiã mirabili ingenio ⁊ vite cãdore su-
pasti. Ille ex pñia crudelit̄ pulsus ẽ:tu a remotis regiõibꝰ q̃ꝫuis ibi etiã felicit̄ dege-
res felicius tñ in pñiaz es reuocatꝰ. Ille de throno suo eiectꝰ ẽ:tu ad maiorẽ sublima
tus es. Illiꝰ ruina suos oẽs miserabili calamitate inuoluit:tua vo felicitas tũ cete
ris oibꝰ amicis ⁊ clientibꝰ tuis:tũ mihi maxime ꝑhennis leticie mãm ꝓbuit. Itaqꝫ
leges hec diui crisostomi scripta non ingratis oculis. Sed ita tamen vt scribẽtis
grauitas interp̄tis nouitate nõ ledat̄. Tuã vo reuerẽdissimã paternitatẽ diutissi
me hñ valere p̄cibꝰ p̄coꝝ:cuius gratissimi p̄conei:nicolaꝰ arcembolꝺus ⁊ scena

curtensis non in hoc clarissimo senatu tm̄ sed in omni italia primarũ viri eidem sese sũmo affectu cõmendant. Mediolani. xvj. kl. septẽbris.

Johannes crisostomi archiepi constantinopolitani in exilio cõstituti ad ciriacum ep̄m ⁊ ipsum exulem Epistola e greco in latinũ traducta a leodisio crebello.

Epistola. cccvj.

Se rursus exhauriã merorem tui vultus ⁊ dissipabo cogitationes q̃ hanc nubem efficiant. Quid em̄ est ꝙ cõtristaris ⁊ meres: q̄ꝛ grauis est ꝓcella ⁊ acerbũ naufragiũ quibus ecclesia ꝑturbat̄. Hec ⁊ ego scio nec quisq̃ inficiabit̄. Sed si velis harũ tibi rerũ imaginẽ fingam: mare cum videt̄ ab ymo fundo ventis cõuelli: nautas vero ipos ⁊ clauis ⁊ remis manꝰ genibus complicare: ⁊ ꝓpter tempestatem desperatione deficere: non celũ aspicientes: nõ pelagus: non aridã: sed ꝑ transtra iacẽtes lamẽtari ⁊ flere: atq̃ hec quidẽ in mari ꝓueniũt. Nũc aũt in nr̄o mari peior tumultus peiores etiã fluctus: sꝫ tu roga dn̄m nostrũ ihesũ xp̄m qui nõ arte supat tẽpestatẽ: sed spũsancto ꝓcellã dissoluit. Et q̄uis rogaueris neq̃ exauditus sis ne deficias animo. Hmõi em̄ cõsuetudinẽ seruat benignus deus: nec em̄ ille tres pueros liberare nõ poterat ne in fornacẽ ignis mitterent̄: sꝫ cũ captiui facti eẽnt ⁊ in barbaroꝝ regionẽ deportati: nudati insuꝑ patna hereditate: ⁊ ab omnibꝰ derelicti: nihilq̃ eis reliquũ supesset: tũ subito xp̄s verus deꝰ repentino miraculo dissipauit ignẽ. Cũ em̄ scõꝝ virtutes ignis nõ ꝑferret: exiliit foras: ⁊ quotquot circa fornacẽ inuenit chaldeoꝝ absumpsit. Ecclesia igit̄ illis fuit fornax: ipi vero creaturã oẽm inuocabant visibiliaq̃ angelos ⁊ p̄tãtes atq̃ ita oia colligẽtes dicebãt. Bñdicite oia opa dñi dn̄m. Uides vt scõꝝ patiẽtia ⁊ ignẽ ⁊ rorẽ mutauit: ⁊ tyrannũ cõuertit. Eris em̄ in vniuersum orbẽ dimissis: magnꝰ inq̃t sydrach misac ⁊ abdenago. Quãtã insuꝑ q̄q̃ acerbã penã imposuit si q̄s verbũ aduersus eos ꝓtulisset: publicet̄ eiꝰ domꝰ oisq̃ substãtia diripiat̄. Ne igit̄ deiecto atq̃ pusillo aio esto. Nã ⁊ ego cũ a ciuitate expellebar nihil hoꝝ nõ cogitabã sed mecũ ipe dicebã. Si quidẽ voluerit: impatrix me exilio dãnare dãnet. Dñi ẽ terra ⁊ plenitudo eius: si mediũ secari voluerit. Secet. Isaiã habeo in exemplũ. Si in pelagꝰ me ꝓijci iubeat: ionã reminiscor. Si me velit in fornacẽ mitti: tres pueros habeo hoc ꝑpessos. Si me vult feris obijcere danielẽ in fouea leonibꝰ appositũ recordor. Si me lapidare voluerit lapidabit: stephanꝰ mecũ est ꝓthomartyr. Si caput auferre auferat: habeo iohẽꝫ baptistã. Si facultates arripe arripiat: nudus exiui de ventre matris mee ⁊ nudus reuertar. Hortat̄ me apl's dicẽs. Personã hois deꝰ nõ accipit: sꝫ si hoibꝰ placerẽ xp̄i seruꝰ nõ eẽm. Armat me dauid inq̃ẽs. Loq̄bar in ꝯspctu regũ ⁊ nõ cõfundebar. Multa aduersuꝫ me ꝯfinxerũt dicẽtes me in cõionẽ q̄sdã accepisse postq̃ iã comedissent. Qd' si q̄dẽ a me factũ ẽ: deleat̄ nomẽ meũ de libro aploꝝ: neq̃ scribat̄ i libro fidei orthodoxe. Nã si hmõi q̄ppiã a me factũ sit eijceret me xp̄s de regno suo. Si vero maxie hec dicẽtes ꝯtendũt: cõdẽnẽt ⁊ paulũ q̄ cena facta integrã domũ baptizauit: ꝯdẽnẽt ⁊ ip̄m xp̄m q̄ postq̃ cenasset aplis cõionẽ dedit: dicũt me cũ muliere iacuisse nudate corpus meũ ⁊ inuenietis mẽbroꝝ meoꝝ mortificationẽ. Uerũ hec oia liuore impulsi fecerũt. Tu autem valde cõtristaris ciriace frater propterea ꝙ hi quibꝰ auctoribus in exiliũ pulsi sumus summa fiducia ꝑ forum ambulant stipati satellitũ turba. Uerũ ⁊ tu rursus diuitẽ ⁊ lazaruꝫ memoria repete: vtri eoꝝ in presenti seculo afflictionis vtri gaudia cõtingent. Quid illi nocuit pauptas nunq̄d velut athleta ⁊ victor in sinu abrahe deportatus est. Quid aũt illi ꝓfuere diuitie in purpura ⁊ bysso supbienti vbi lictores: vbi satellites: vbi in aureis frenis equi: vbi parasiti ⁊ regalis mensa? Nunq̄d tãq̃ latro ducebat̄ ad monumentũ nudã aiam de mundo efferens ⁊ exclamat inani voce. Pater abrahã mitte lazarũ vt irriget extremũ digiti ⁊ refrigeret mihi linguã. Uror em̄ vehementer. Quid patrẽ vocas abraham cuiꝰ vitam non es imitatus. Ille domus ve cũctis hominibꝰ hospiciũ prebuit: tu aũt nullius

paupis vnq̄ꝫ curā egisti. Non ē q lugeamꝰ aut defleamꝰ. Naꝫ qui tantarū erat diuitiarū dn̄s: aque gutta dignus nō fuit. Cū participē micarū nō faceret paupe rem: guttā aque nō recepit. In hyeme nō seminauit misericordiā venit estas et nō messuit. Et hec dn̄i est dispensatio qui ex aduerso statuit ꝑditionē impiis ⁊ iu stis retributionē: vt sese respiciāt ⁊ inuicē cognoscant. Tūc etenīꝫ q̄libet martyr ꝓpriū tyrannū cognoscet: ⁊ tyrannꝰ ꝓpriū martyrē quē afflixit: ſ nequaq̄ꝫ hec mea verba sunt. Tu audi sapientiā dicentē. Tūc in multa fiducia stabit iustus in con spectu tribulātiū se. Quēadmodū eīm viator in estu ꝑambulās sitiq̄ꝫ ardēs si lim pidissimū inuenerit fontē: ⁊ multa correptus fame si ad mēsam omnibꝰ repletaꝫ cibariis ꝯsederit: ꝓhibeat aūt a potētiore aliquo mensam attingere aut cibis ve sci torq̄bit vehemēti animi dolore: ⁊ affliget q̄m iuxta fontē cōsederit aque vsus neget. Sic in die iudicii videbūt impii exultātes sanctos: a regalis aūt mēse frui tione acerbunt ⁊ bona tm̄modo videntes eoꝝ vsu carebūt. Etenī cū vellet deus vlcisci adam: fecit e regione paradisi terrā: vt ꝑ singulas horas ad illaꝫ respiciens optatā regionē vnde exierat animi dolore torqueret. Sic ⁊ nos hic inuicē nō con gredimur: illic eīm nullus nos a mutua cōuersatione ꝓhibebit. Videbimꝰ autē il los qui nos in exiliū dederūt quēadmodū lazarus diuitē ⁊ martyres tyrānos su os. Ne igit desperaueris sed recordare ꝓphete dicētis: subsannationē hominum ne timueritis ⁊ eoꝝ contēptu ne vincamini. Sicut eīm lana a tinea sic corrodent ⁊ tāq̄ꝫ vestis inueterascent. Animaduerte aūt ⁊ ipsum dn̄m quēadmoduꝫ statim ab incunabulis ꝑsecutionē patit: ⁊ in barbarā terrā eiicit is qui mundū cōtinet: exē plū nobis factus ne moleste aduersa feramꝰ. Memoria repete saluatoris passio nē quāta obprobria ꝓpter nos sustinuit. Quidā eīm eū samaritanū vocabāt: qui dā vo demoniacū ⁊ gulosum ⁊ pseudo ꝓphetā. Dicūt eīm. Ecce homo edax ⁊ vini potator ⁊ qui in principe demonioꝝ demonia eiicit. Quid aūt cū eum ad patibu lum ducerent. Quid etiā cū aceto ⁊ felle potarēt eum. Quid cū caput eius arun dine ꝑcuterent. Quid insup cū clamidē induerēt ⁊ spinis eū coronarēt ⁊ ꝓciden tes eū illuderēt: oēmq̄ꝫ in illū cōtumelie speciē exercētes. Cūq̄ꝫ circūducerēt illuꝫ sanguinarii illi canes: tūc cū nudus ad passionis locū cōduceret. Cūq̄ꝫ illum oēs deseruissent discipuli: ⁊ vnus quidē ipm negauit: alius vo euꝫ ꝓdidit: ceteri fuga sese occultarēt: ⁊ solus stetit in medio turbe illius: dies eīm festus tūc oēs congre gauerat. tāq̄ꝫ maleficū in medio sceleratoꝝ eū crucifixerūt. Cūq̄ꝫ insepultus pen deret. non ante eum a cruce deposuerūt q̄ꝫ ipm quidā expetiit: q̄m sepultura cum ceteris dignꝰ nō videbat: cū tamen nullā in eū culpā adinuenissent. Et dixerunt q nō resurrexit sed furati sunt eū discipuli eius. Recordare rursus ⁊ aplo̅s quē admodum omnibꝰ ex locis ꝑsecutiones patiebant absconde bantq̄ꝫ ꝑ ciuitates cū nō possent in publicū prodire quēadmodū petrus apud simonē coriariū latuit ⁊ paulus apud venditricē purpure mulierē. Nec eīm diuitibus fidebāt. Postmo dum aūt omnia plana facta sunt eis. Tu quoq̄ꝫ non tristeris. Audiui eīm ⁊ ego de illo delirante nectario: quē constituit imperatrix in throno q fratres ⁊ virgines afflixit: qui cōicare secū noluerint: multi etiā eoꝝ ꝓpter me in carcere mortui sunt Etenī sub specie ouis lupus ille figurā ostendit epi. Mecbus aūt existit. Sicut eīm mulier adultera est que viuente marito alteri iūgit: sic ⁊ ipe adulter est nō car nis sed spūs: viuente me ecclesie mee thronū inuasit. Hec eīm tibi scripsi a syracu so cecilie vbi nos regina mandauit exulare. Multe vo tribulationes in via no bis acciderūt: at nos nullius curā fecimꝰ. Cū aūt venissemus in regionē capado cū ⁊ in thauro ceciliā: coree mq̄ꝫ nobis obuie fuerūt patrū sanctoꝝ viroꝝ: nec so lū hi sed ⁊ multitudines monachoꝝ ⁊ virginū imortales lacrimarū fontes effu dentiū. Flebant cū viderent nos exiliū abeuntes dicebātq̄ꝫ secū vtilius solis ra dios obscurari q̄ꝫ a Johannis ore silentiū agi. Hec me perturbauerūt ⁊ afflixerūt cū viderem omnes flentes circa me qui cetera omnia paruifeceram. Valde autē benigne nos suscepit epūs ciuitatis huius multāq̄ꝫ in nos charitatē ostendit vt

etiam si possibile eēt thronū suū nobis ɔcessisset nisi nos lege teneremur. Obsecro ꝛ tua genua tangēdo obtestor abiice huius mesticie luctum ꝑ nobis memoriā habēs ad deū. Ut h nobis scribas obsecramꝰ.

Epistola.cccvij.

Preconizat scripture ornatū.

Eneas cardinalis seneñ. Pogio florētino. S.p.d. Rure datas pogi amantissime lr̄as tuas accepimꝰ q̄ nobis ꝛ iocūditati ꝛ voluptati fuerūt. Neqꝫ enim est aliꝰquisq̄ hoīum cuius scripta libentius q̄ᷓ tua legamꝰ. Est enim in eis ꝛ dicendi ornatus ꝛ sine quo sacrificiū veteres fieri noluerūt debiti salis cōdimētū. Gaudemꝰ te bñ valere. Et inť rusticādū philosophari. Utinā ꝛ nos par vita teneret. Sūt q̄ egreferūt inter rusticos vitā agere ex q̄bus nihil queāt discere. Nobis aūt molestū est inť eos versari quos nihil docere possumꝰ. Tedet semper discere ꝛ mgr̄i voces oībus horis auribꝰ inculcari nr̄is. Or si alterū eligenduꝫ est: auditores libentiꝰ q̄ᷓ doctores feremꝰ. Nā si pueris molestū ē sp̄ audire: q̄d senes agāt. Poeta insignis in opis sui initio. Semp ego inq̄t auditor tm̄ nūq̄ᷓ ne reponā vexatus toties rauci theseide codri. Multi sunt hodie ꝛ codri ꝛ trasones quos audire inuite cogimur ꝛ nihil discētes discere. Nos igiť te felicē dicimus q̄ apud eos euū traducis q̄ te plane sapientē fatenť ꝛ audiūt ꝑcupide. Quis alio i loco fueris idē tibi accidat necesse ē: cuiꝰ etiā apud patres nr̄os nomē laudatissimū fuit. Ad oblationes tuas nihil mō respōdemꝰ. Cū priorībꝰ lr̄is ꝛ quo te loco habeamꝰ ꝛ q̄les erga te sumꝰ abunde a nobis scriptū fuerit. Credimꝰ te arbitrari nos ꝛ tibi ꝛ tuis eē deditissimos q̄ si eo es aīo nihil falleris. Nos oīa de te nobis ꝑsuademus. Uale ex vrbe. xv. kl'. decēbris. Anno dñi. M.cccclvij.

Epistola.cccviij.

Refert nouitates italie.

Eneas cardinalis seneñ. Johāni cardinali sc̄i angeli. S.p.d. Ex buda iteꝝ lr̄as tuas accepi pater colēdissime. Ex quibꝰ vidi a nō cōperto cōuentu australes reges dignationē tuā cū iaurinū venisset retrocessisse. Nō est mihi dubiū quodcūq̄ᷓ facis optimo ɔsilio fieri. Turbines illarū partiū nōdū esse sedatos: ꝛ publica ꝛ priuata causa moleste fero. Sꝫ nouit deus (sine cuius nutu nihil agiť) quid rei xp̄iane expediat qd̄ redeas in germaniā pragāq̄ᷓ petes ꝛ ꝓbo ꝛ laudo. Qd̄ times in re bohemica: credito nihil ego temptabo: sileo ꝛ silebo q̄ᷓdiu volueris nō tm̄ adulabor. Nō sum in opinione tua vt scandalizari teutonicos illa ire putem. Sꝫ q̄ᷓuis mihi nō ꝑsuadeas. Nō tm̄ plus mihi q̄ᷓ tibi credo. Cedo ꝛ captiuo ingeniū meū: ꝛ vbi nō est rō auctoritati cōsentio. Illud tm̄ vaticinor. Nūq̄ᷓ vel tua dignatio vel mea paruitas bohemiā ex integro apostolice sedi vnitā videbit. Atq̄ᷓ ego vtinā fallax sim vates ꝛ inueniar in hac ꝓphetia ignauus. De rebꝰ nr̄is nihil est qd̄ scribā memoratu dignū. Ursini cū comite euerso sicut heri ꝛ nudiustercius bello sese agitant. Cōcordia sepe q̄sita nūq̄ᷓ inuēta ē. Cardinalis cisfamilie abest neq̄ᷓ se turū rome arbitrať. Ap̄lica pietas eo ē vultu q̄ fuit dū abijsti. Prefectus vrbis e grauissima febre cōualuit. Piccininꝰ e regno neapolitano cuꝫ copijs suis in agrū picenū ꝑfectꝰ sigismundo malateste bellū intulit: castellaq̄ᷓ nō nulla ei ademit. Genuēses a regis classe admodū opprimunť. Legatꝰ marchie in dies expectať cancellariā intraturus. Que scribā non habeo plura. Cōmēdo me reuerēdissime dignationi tue rogās vt si regē bungarie adeas. Apud eū cām ecclesie mee varinieñ. adiuues. Nā is cū rege polonie plurimū pōt.

Epistola.cccix.

Refert grates de rescriptis materiā scribēdi querens.

Pogius florētinus Enee cardinali seneñ. S.p.d. Cū quererē aliquod epistole argumentū pater ꝛ dñe mi reuerēdissime nihil sane occurrebat quod aut mea scribere aut tua scire maxime interesset. Et tm̄ cū scribere cupia in recurrā ad illud qd̄ teipsum credere arbitror: me penitꝰ tuū eē tibiq̄ᷓ satisfaciendi cupidū: si qua in re mea tibi cura studio ope diligētia opꝰ eēt: q̄ᷓuis hec mea polli

citatio inanis esse videꝛ cũ rure habitẽ vbi nec mihi quidẽ video satisfacere pos-
se: nedũ aliis meã operã polliceri. Recessi iã dudũ cũ familia ab vrbe: declinandi
morbi grã. Ubi suffultus libris inter hos rusticos aliquid mihi sapere videor: le-
gens tamen sepiꝰ mitigo solitudinẽ que hoc tpe videꝛ eẽ salubris: sed legendo as-
sequor vt minime videar eẽ solus sed in pstantissimoꝝ viroꝝ cetu quoꝝ vocibꝰ
melior fio: ⁊ ab inani appetitu remotior. Uerũ qd in primis scribi oportuit: postre
mũ erit. Ago tibi gratias quãtas possũ maximas ꝓ lrĩs qbꝰ mee eple tã elegant
tã humaniter tã amice respõdisti atq adeo suauiꝛ ⁊ beniuole vt ne filio quidẽ pa-
rens aliqs tanta charitate ac beniuolentia scribere potuisset. Hec scripsi paucis
tecũ loquẽdi materiã qrẽs. Ne forte mea taciturnitate antiq erga me beniuolen-
tie obliuiscari. Uale diu ⁊ felix ⁊ me vt soles ama. Die tercia. Nouẽbris rure.

Cõqueriꝛ de odio cãcellarii impialis ⁊
petit ꝓmotiones ꝑ cãcellariũ austrie cõmitti.

Epistola. cccx.

Eneas cardinalis seneñ. Friderico impatori. S. p. d. Accepi lrãs a bartho
lomeo canonico varinieñ. ꝓcuratore meo: q scribit mihi se circa negociũ
meũ benignissimũ ⁊ humanissimũ habuisse respõsum. Nam vt retulit sibi
henricus riedrer: tua maiestas litteras requisitas ad serenissimũ regem polonie
mei causa scribi iussit. Fecit tua clementia vt consueuit erga me seruulũ suũ cuiꝰ
auxilio atq fauore ad cardinalatũ eleuatus sum. Sed seruauit etiã suam in me
consuetudinem cancellarius vlricus qui rogatus ⁊ interpellatus multis vicibꝰ
quas iussus erat litteras expedire contempsit. Expectauit procurator meus sex
diebus ⁊ tandem sine litteris tue maiestatis recessit. Ob quã rẽ negociũ meũ ma
gnũ patieꝛ detrimentũ cũ videbor tuo fauore priuatus. Nescio cur me ille adeo
ꝑsequaꝛ. Nã si ego illã ecclesiã nõ obtinuero nõ talis ẽ aliquis amicus suus eam
adipisceꝛ. Supplico igiꝛ vt tua clementia ꝑ aliã cãcellariã lrãs requisitas expedi
ri iubeat. Et deinceps si quid occurrat mea causa scribendũ: in cãcellaria austrie
digneꝛ mansuetudo tua id cõmittere expediendũ. Nam ego vlrici grãm inuenire
non possum nescio sua an mea culpa. Ego bis diebꝰ suum cõsanguineũ apud põ-
tificẽ maximũ adiuui ⁊ cũ illi deesset pecunia in domo mea alui donec expediretꝛ
Deus sibi meliorẽ mentẽ pbeat. Noua istarũ partiũ hec sũt. Ursini ⁊ comes euer
sius adhuc bello se vexant. Comes iacobus piccininꝰ sigismundũ malatestã ar-
mis lacessit. Rex aragonũ genuẽses classe premit: ⁊ in riparia genue plura oppi-
da vi ⁊ tractatu cepit. Papa sospes est ⁊ in rem cõtra thurcũ feruentior indies as
surgit. Ex oriente certũ est nunciũ allatũ thurcos apud mitelenã bello victos fu-
gatosq eẽ. Alia nõ occurrũt. Facio me cõmẽdatũ sublimitati tue ad eiꝰ semꝑ mã
data paratũ. Ex vrbe. xxii. decembris. Anno. cccclvii.

Excusatoria ꝙ ꝑpositurã nõ impetrauerit.

Epistola. cccxi.

Eneas cardinalis senensis Johi nihili. S. p. d. Accepimꝰ lrãs tuas quibꝰ
rogas ꝑpositurã brumeñ. tibi impetremꝰ. Uoluissemꝰ nõ ꝑuẽtã amicitiã
tuã. Fecissemꝰ ꝓ te qd nostre vires potuissent. Nã te sincere amamus et
fratris habemꝰ loco. Sed iã circiter menses tres elapsi sunt: ꝙ dñs vicezlaus bo-
hemꝰ: cũ hic eẽt orator dñoꝝ de rosis: eã in nostra ꝑsentia a dño nrõ petiuit ⁊ pa
pa nobis cõmisit vt aduenietẽ tpe sibi ad mẽtẽ deduceremꝰ. Itaq nõ poteramꝰ
fidẽ non seruare. Heri ea ꝑpositura vicezlao collata est ꝙuis maiestas regia reser
uari illã postulato cuperet. Rogamꝰ igiꝛ vt equo animo feras qd factũ est. Nos
deinceps curabimus pro viribus tue voluntati morẽ gerere: si quid occurrat in
quo possimus tibi adiumento esse. Nã certe anxii sumus ꝓ tua virtute tibi nõ eẽ
ꝓuisum. Si obtineremus varinieñ. ecclesiã ibi aliquid pingue tibi ꝯcederemus.
Sed res longa est atq ꝯplexa. Agimꝰ tibi grãs ꝙ nouitates illarũ partiũ nobis
sepenumero scribis. Idq vt sedulo facias rogamus. Datũ rome. xxii. die nouẽ-
bris. Anno. M. cccclvii.

Epistola.cccxij.

Arguit̃ de negligentia.

Aeneas cardinalis senen̄. Johī hinderbachio. S.p.d. Accepimꝰ ex litteris bartholomei canonici varinien̄. ꝓcuratoris nr̄i lr̄as in causa nr̄a petitas q̄uis a cesarea maiestate ꝯcessas: nō tn̄ obtentas fuisse: qm̄ cācellariꝰ cas expedire suo modo neglexisset. Ob quā cām bartholomeꝰ q̄uis sex diebus expectasset sine illis recessit. Et lʒ artongus illas ad nouā ciuitatē deferre debuisset nihil tn̄ factū est. Nō miramur de cācellario. Ille eñ erga nos seruat suā ꝯsuetudinē. Sʒ miramur te passuʒ esse res nr̄as in manꝰ illius ꝑuenisse qui nosti: ⁊ nos ⁊ illū. Poteras insuꝑ cū eius ꝓcrastinationē videbas cesarē accedere ⁊ rei nr̄e alio modo cōsulere. Nos hic nullā habemꝰ curam aliā q̄ʒ cesari ⁊ suis morē gerere: et scimus nos id obnoxios facere nec cessabimus vita comite. Equū tn̄ putamꝰ alit̃ nos in curia cesarea tractari. Et cū nō dubitemus ꝑ̄ncipis grām nos hr̄e: nō possumus nō vehemēter admirari rē ita nostrā esse neglectā. Ceterū cū p̄terita reprehendi facilius q̄ʒ corrigi queāt. Rogamꝰ deinceps nō patiaris: quod nos tāgit ad impialem deferri cācellariā ⁊ cū nos hic vestri simus vos illic nō sitis nobis alieni. Si videt̃ aliq̄ via ꝙ adhuc lr̄e mitti ad regē polonie possint: facito ꝙ amico credis eē vtile ⁊ purga morā. Vale ex roma die.xxij.octobris. Anno M.cccclvij.

Epistola.cccxiij.

Hortat̃ in rebus suis nō ita negligenter agere.

Aeneas cardinalis senensis Vlrico ridrer. S.p.d. Lr̄e cesaree ad regē polonie nostri cā scribende vt ex bartholomeo sumus edocti q̄uis a cesare cōcesse benigne: obtineri nō potuerūt. Nesciīmꝰ an vel vlrici culpa remāsit expeditionē an tua qui homini nobis parū amico expeditionē cōmisisti. Nos certe nō sine grandi dāno frustrati sumꝰ. Si quid a nobis est ꝓpter qđ ita debeamus in curia vr̄a tractari rogamꝰ nos certiores efficias. Etsi peccatū nr̄m est id emēdabimus. Nos certe qui a cesare veniūt sūma eos diligētia ꝓseq̄mur: ac nō solum verbis sed etiā pecunijs adiuuamꝰ. velit deinceps tua amicitia negocia q̄ nos cōcernūt ad aliā deferre cācellariā vbi amicos habemꝰ. Et lr̄as nr̄as cesareo culmini legito. Datū rome.xxij.nouēbris. M.cccclvij.

Epistola.cccxiiij.

Conqueritur ꝓmotiones suas a cācellario neglectas.

Aeneas cardinalis senen̄. Vlrico epō gurgen̄. S.p.d. Gaudemꝰ de reditu tuo ⁊ ꝙ maluisti magnā pecuniā q̄ʒ corpꝰ negligere. Si potuissemꝰ tibi esse adiumēto id quidē cupide egissemꝰ: neq̄ʒ neglexīmꝰ qđ in nobis fuit q̄uis ꝓfuit nihil. Ita nūc res se hn̄t: neq̄ʒ humana neq̄ʒ diuina iura pōdus habēt. Sed putamꝰ adhuc illū daturū penas q̄ tātū admisit scelus. Nūc qđ scribamꝰ non est aliud nisi qđ tecū cōquerimur nō potuisse nos in curia cesarea lr̄as obtinuisse ad regē polonie cōmēdatiuas. Qđ quidē nō de cesare dicimꝰ nā sua māsuetudo benigne ānuit lr̄as scribi debere. Sʒ cācellaria impedimēto fuit. Cuiꝰ rector ꝓcrastinādo negauit expeditionē ⁊ ꝓcurator nr̄ delusus abijt n̄ sine dāno magno nr̄o: q̄ lr̄as cesareas nob admodū ꝓfuturas arbitramur. Rogamꝰ te vt cesareo culmini exponē vel. Et si q̄s ē ꝓuidēdi modꝰ rei mee ꝯsulito. Ex roma die.xxij.nouēbris.

Epistola.cccxv.

Etsi se tanta laude indignū sciat mauult laude q̄ʒ vituperio transgredi.

Aeneas car. senen̄. frācisco philelpho. S.p.d. Lr̄as tuas frācisce amātissime ⁊ q̄dē suauissimas accepimꝰ mediolani ad.viij.kl̄.nouēbris scriptas. Cū q̄ʒ his dulce carmē sale cōditum optimo. Priores q̄ʒ nobis reddite fuerāt ⁊ vsus impꝛes ex officina tua ꝓiocūdi tersiq̄ʒ: q̄bꝰ iā pridē respōdimꝰ. Nūc pauca ad noua scripta dicemꝰ. Johēs papa terciꝰ ⁊ vicesimꝰ cū plꝰ equo laudaret̃: scio inq̄t me ludi: ꝗ falsa q̄ʒ laus me delectat. Idē ⁊ nos dixerimꝰ: nō sūt nr̄e q̄s nob attribuis laudes. Scimꝰ q̄ pede claudicamꝰ quē dolemꝰ dentē. Laudari tn̄ falso q̄ʒ vero

vitupari malimꝰ. Tibi gr̃as habemꝰ q̇ nos imortales facis. Librū tuū iam dudū in cathaloniā abijsse putamus. Nihil est qḋ de illo speres. Vacua bibliotheca est ꝑter verbosas leges nihil hꝫ: zenophōtē filiū tuū optimū adolescētē ⁊ tuis imbutū disciplinis i familiā nr̃am recepissemꝰ ⁊ sui ⁊ tui cā libenᷓ si facultates nr̃e tulissent. Sꝫ nō sūt opes nr̃e q̇ lōgū ferāt famuloꝝ ordinē ⁊ curiā splēdidā. Viuimꝰ tenui mēsa ⁊ intᷓ vltios hūi cardinales satꝭ eē putamꝰ. Vale ⁊ nos ꝑge amare: qm̃ id dē id reciprocū sit. Ex vrbe romana. vij. kl̃. decēbris. Anno dn̄i. M. cccclvij.

Cōqueritᷓ ꝓmotoriales lr̃as ꝑ cācellariū neglectas.

Epistola. cccxvj.

Aeneas cardinalis senen̄. Hērico senftleben. S. p. d. Negligēter factū est q̄ lr̃e impiales nō sūt dite. Ita illi amici sūt nos alitᷓ cū eis agimꝰ. Curandū est ne desint. Fortasse ita placet deo: regi tn̄ sumꝰ obnoxij. Scimꝰ impatorē nō eē in culpa cuius benignitatē expti sumus: vlrici ea malignitas est. Cura experiēde rei tua ē. Qḋcūq꜠ mādatū ꝓcuratorībꝰ nr̄is dederis: id volumꝰ ratū esse. Credimus tn̄ necesse erit paulū eo ꝓficisci: alioq̇n parū speramꝰ cū te huc redriturū audiamꝰ. Alia q̇ mō scribamꝰ n̄ occurrūt: italia ita se hꝫ sicut heri ⁊ nudiustercius. Nepos pape adhuc egrotat ⁊ putatᷓ euasurꝰ. Legatꝰ ex marchia ꝓpediē rediturus expectatᷓ. Vale optīe. Ex vrbe romana die. xxij. nouēbris.

Prepositurā amico impetrauit.

Epistola. cccxvij.

Aeneas cardinalis senen̄. wenceslao bohemio. S. p. d. Seruauimꝰ qḋ ꝓmisimꝰ ⁊ annuēte deo satisfecimꝰ tue volūtati. Prepositurā brunen̄. ꝯsecutꝰ es ⁊ munē aplico ⁊ nr̄a potissimū solicitudine q̇ iuuāte reuerēdissimo dn̄o rothomagensi cardinalē papien̄. alteri ꝯsulentē vicimꝰ. Tuū nūc est vt possessionē asseq̇ studeas ⁊ ꝓ nobis in ecclia varimien̄. tuas opas impartiaris in q̇ re noue indies difficultates emergūt. Faciūt dn̄i de rosis rē nobis ḡtissimā si hac de cā ad regē polonie te miserint. Vale. Ex vrbe romana. viij. kl̃. decēbris.

Excusat quare nō scripserat.

Epistola. cccxviij.

Aeneas cardinalis senen̄. Latino cardinali de vrsinis. S. p. d. Quis nō scripsi hactenꝰ p̄nitati tue: nō tn̄ minꝰ illi ⁊ deditꝰ ⁊ affectꝰ fui. Sꝫ cām mee taciturnitatis tua singularis prudētia ꝑ sese optime nouit. Nō sūt ea tpa q̇ missitationes lr̄aꝝ exposcāt. Nec vidi meis lr̄is aliqḋ afferri posse p̄sidiū rebus tuis qḋ si vidissēꝫ etiā cū ꝑiculo scripsissēꝫ. Ita eñ dignatio tua de me merita est. Nūc vo taceo ⁊ simul supos oro vt finē aliq̇n tuis tēpestatibꝰ tribuāt: ⁊ reddant nobis ꝑsonā tuā: q̇ nō sine incōmodo sacrū collegiū caret. Nouitates nullas habeo scribēdas q̄s nō putē dignationi tue notas: nisi forte germanicas: ħ implicitī bello ꝓprio hoies nō solēt externa curare. Hec scripsi ne ꝑpetuū silētiū meū accusares q̄uis scio tuā circūspectionē ita me suū seruitorē amare: vt nihil in sinistrā ꝑtē recipiat. Cōmēdo me iteꝝ atq꜠ iteꝝ paternitati tue ad eiꝰ mādata ꝑatissimuꝫ Ex vrbe die. xxvj. mēsis nouēbris. Anno. M. cccclvij.

Cōsulatᷓ cōquerētibꝰ grauamina vrbis cōtra alamanos

Epistola. cccxix.

Aeneas cardialis senen̄. Theoderico archiepo colonien̄. S. p. d. Ex lr̄is q̄s mihi q̄sq꜠ scissimo dn̄o nr̄o scripsisti serenitatē tuā erga scām romanā primaq꜠ sedē plane cognoui: neq꜠ ambigo vbi tua dignatio sit: ibi nihil ꝯcludi posse nō iustū sanctūq꜠. Ago gr̃as benignitati tue q̇ palā mihi dignata ē apire qḋ sentit. Veꝝ qꝛ certificatꝰ ē dn̄s nr̄ in ꝯuētionibꝰ q̇ i germania fiūt aliq̇ tractari q̇ hāc sedē cōcernūt. Oro ne tua circūspectio his aures adhibeat q̇ nouitates efficere cupiūt vt vel sic emergāt. Nāq꜠ si romane sedis autoritas deprimeretᷓ credito qꝛ nec tua nec alioꝝ epoꝝ salua manebit. Audito tn̄ que cōsulis vt hic quoq꜠ ea reformentᷓ q̇ odiū tue natiōis pariūt: ⁊ ego si mea vox audietᷓ ad id opaꝫ dabo

Nam ⁊ hic aliqua cōmittunt: que nō laudo oīa. Verū illud salubre puto vt super grauaminibus que vestri allegāt ad romanū pōtificē recursus habeat: qui nō negabit assensū iusta petētibꝰ. Mihi ea cura est vt ea sp agā que natiōi tue de qua quodāmodo vnū me puto ⁊ honori ⁊ vtilitati sint. In rebꝰ aūt q̄ tue ꝓprie sūt ita me habeo ⁊ habebo quoad vixerim tāq̄ mee sint. Scio eñ quātū dignationi tue debeo cuiꝰ hūanitas multis me affecit beneficijs. Ceterū qꝛ ꝑpositura santensis q̄ nūc mihi cōmēdata est in dioceß. ac dominijs tuis sita ē: placeat patētibꝰ lr̄is mādare vt officialibꝰ meis quatinꝰ cōsuetū est absq̄ cōtrouersia pareāt: ita vt gaudeat ea dignitas se mihi cōmissam eē. Et cardinalē senen̄. apud p̄sulē: colonien̄. intelligat nō esse in vltimo loco. Nec alia modo. Cōmēdo me tibi ex romana vrbe quarto nonas decēbrrs. Anno. M.cccclvij.

Petit se cesari cōmendatū fieri ob neglectas litteras ꝓmotoriales.

Epistola. cccxx.

Neas cardinalis senen̄. Vlrico ep̄o gurgen̄. S. p. d. Susceptis lr̄is tuis vocauimꝰ ad nos e vestigio ꝓcuratorē herfordensiū cū quo plura locuti sumus. Illud ab eo tandē obtinuimꝰ vt in cā illa testamētaria nō ꝓcedatur nobis inscijs. Et putamus eū quieturū iuxta desideriū tuū donec adueniat noster senftleben. Est eñ hic ꝓcurator vir bonꝰ ⁊ infortunio tuo cōpatit. Solū timet ne p̄ncipales sui eū tergiuersari suspicent. Nec alia mō rogamꝰ vt nos maiestati cesaree cōmēdes ⁊ nos in gr̄a eiꝰ retineas qꝛ ip̄e est cui p̄ ceteris q̄ viuūt obligati sumus. Displicet nobis nō habuisse nos illā fortunā vt ꝓ nobis cesarea maiestas regi polonie scripserit in cā varinien̄. eccl̄ie. Fecit hec vetꝰ vlrici ꝯsuetudo q̄ grāz cesaris nobis impediuit. Id nobis est nō dāno solū sed etiā infamie. Nā qui nos annis. xv. seruisse cesari sciūt nostrā paruifaciūt existimationē: cū lr̄as cōmēdaticias ex curia eiꝰ obtinere nequerimꝰ. Deinde rogamꝰ aliter agat nobiscū q̄ dies noctesq̄ cesari seruire ⁊ suis curialibꝰ morē gerere studemꝰ. Vale optime. Ex vrbe romana die sexto decēbris. Anno. M.cccclvij.

Denegatā dispensationē vt in sacris cōstitutus nubat significat.

Epistola. cccxxj.

Neas cardinalis senen̄. Johāni frunt. S. p. d. Affecerūt nos lr̄e tue non paruo gaudio vir p̄stās ⁊ amice singularis: qn̄ nude scribis ⁊ interna animi tui pādis. Credimꝰ te vti nō insulso ꝯsilio si cū neq̄as ꝯtinere cōiugiū q̄ris q̄uis id prius cogitādū fuerat an̄q̄ initiareris sacris ordinibꝰ. Sꝫ nō sumꝰ dij oēs q̄ futura ꝓspicere valeamꝰ. Qn̄ huc vētū ē vt legi carnis resistere neq̄as meliꝰ est nubere q̄ vri: nō tñ hec pōtificis snīa vt dispēsandū cēseat: stat i sua serenitate: nec putat vni cōcedendū qđ multos in noxiū vertat malū: ⁊ vnū pati pro multꝭ nō incōueniēs arbitrat. Expectādus est g̃ vt tute agas alteriꝰ ap̄latus q̄ mitior sit. Nescimꝰ tñ an vita tādiu comes erit. Nā sepiꝰ agni p̄moriunt ouibꝰ. Tu quā de nobis geris opinionē vt deponas rogamꝰ: neq̄ eñ nos hi sumꝰ q̄s arbitraris. Vtinā ita viuamus ne cardinalatū indigne videamur adepti. Cupimus nos sepe reuerēdissimo p̄ri dn̄o nr̄o coloniensi facias cōmēdatos cuiꝰ vitā diuturnā cupimꝰ ⁊ sue dignatiōi rē gratā facere optamꝰ. Preposito sc̄i florini ⁊ tilmāno vt nos offeras petimꝰ quos inter amicos obseruamꝰ. Nec secꝰ de iohāne polart dicimꝰ. Sumꝰ eñ oībus obligati. Vale ⁊ ꝓcuratores nr̄os vt aliq̄d cōsequamur adiuua. Datū rome die. vij. decēbris. Anno. M.cccclvij.

Cōmittit diligentiā ꝓfectus sui ⁊ indulgētias impetrauit.

Epistola. cccxxij.

Neas car. senen̄. Johi tolner. S. p. d. Que scribis oia cū voluptate legimus aduertētes q̄ nos aī sinceritate ⁊ amore ꝓseq̄rꝭ. Tua nobis ⁊ fides ⁊ ꝓuidētia magno emolumēto ē. Circa rē ꝑpositure expectamꝰ decanū ꝓcuratorē. Sꝫ ille fortasse iō tardior est qꝛ sperat nouis q̄ cudūt legibꝰ sese magnū fieri. Vtinā magnꝰ sit cū reipublice vtilitate xp̄iane. Intelligimꝰ eccl̄iaꝫ quā nob

ꝓ ꝑpositura dimittere intẽdit domũ hĩe ruinosã quã palatinꝰ comes eccl'ie sũm
ptibꝰ reparari vult. Qđ si forte redditꝰ pluriũ annoꝝ in eã ꝯferant id nobis eẽt one
rosum. Rogamꝰ igit attente ista penses ⁊ cũcta nobis rescribas. Pro eccl'ia col/
legiata impetrauimꝰ septẽ annoꝝ indulgẽtias plures obtinere nequiuimꝰ ⁊ illas
ad .x. annos duraturas. Si volũt expedire poterunt hi quibus ea cura cõmissa ẽ
Nos q̃ possumꝰ cũ honestate ꝓ eccl'ia varinien. efficere volũtarij sumꝰ. Cõmẽda
nos epo ⁊ decano ac iohãni de pakenstein amicis optimis. Et vale in dño semper
Ex roma die .vij. septembris. M.ccccl vij.

Epistola .cccxxiij.

Notificat animũ de se sentientiũ.

Eneas cardinalis senensis Johãni cardinali sci angeli. S.p.d. Accepi ex
laurino lr̃as tuas. Scripsisti nos hic oĩa bene agere. Putaui id yronice di
ctũ esse: nũc yroniã oẽm abfuisse cõtẽdis. Cedo vincentiq; do manũ. De
re altera bohemica nõ est ꝙ mõ disputemꝰ: libris nõ lr̃is eẽt agenda ⁊ tãdem sua
cuiq; s̃nia remaneret. Vellẽ dignatio tua i germania potiusq; in hũgaria degeret
Idq; putarẽ vtiliꝰ. Res ꝑniciose agitant: q̃ cõtra nos sũt gallicanã appetũt san/
ctionẽ q̃ nobiscũ sentiũt papatũ ex aplica sede reqrũt. Tua prudẽtia multũ vtilis
est ad obuiandũ priusq̃ vulnꝰ infligat. Sũt quidã de hic stantibꝰ q̃ se oĩa vno v̾/
bo modificaturos aiũt si cũ impio ad ptes illas emitterent. Sꝫ ita ẽ humana cõ
ditio ois pluris apud nos ipos q̃ apud alios sumꝰ. Cum v̾ba fiũt de tua ꝓuisione
apud põtificẽ maximũ abũde se sua sanctitas tue dignatiõi necessaria mĩstrare af
firmat. De bñficijs hispanicis scis nõ dubito meã vocẽ eẽ tenuissimã q̃ nec senen
sia impetrare valeo. Noua sũt apud nos sicut heri ⁊ nudiusterciꝰ. Rex aragonũ
classe ingẽti liguribꝰ minat ⁊ tuscos t̃itat. Jacobꝰ piccininꝰ obsidionẽ tenere fer
tur ꝯ ꝑgulã sigismũdi oppidũ. Sꝫ metꝰ est maximꝰ ne sigismũdꝰ ⁊ ipe siml' ꝯueniẽ/
tes iussu regis ꝯ senã ꝓficiscant diuisionibꝰ laborãtẽ. Nã finito octobri nõ ẽ iaco
bus ampliꝰ senẽsibꝰ obligatꝰ. Nec alia mõ. Cõmẽdo me reuerẽdissime ꝑñitati tue
ad eius mãdata paratũ. Ex roma die .ij. nouẽbris. Anno. M.cccclvij.

Epistola .cccxxiiij.

Excitat ad satagendũ
tpe cõgrue ⁊ instanti.

Eneas cardinalis seneñ. Procopio de rabenstein. S.p.d. Presũptio nr̃a
fortasse est ꝙ tibi in patria inter necessarios int dulces amicos constituto
lr̃as dãtes ab illis te vertere ad scripta nr̃a ꝯfidimꝰ Sꝫ nos sumꝰ etiã ami
ci ⁊ timemꝰ ne int delicias tuas obliuioni demur: ꝙ si p̃sumimꝰ nimis: p̃sũptionẽ
charitas pepit. Tibi certe non erit facultas q̃n viso epigramate nr̃o ad interiora
trãseas ingrẽda. Scis em̃ qꝛ nõ frustra solemꝰ scribere. Sꝫ q̃dẽ dicis magnũ est
Scis quãto labore ꝯclusionẽ i re bohemica deduximꝰ: scis q̃t sint aduersantes ⁊
magni ⁊ rubri capitꝭ. Nũc tẽpꝰ ẽ neruos intẽdas tuos ⁊ opam naues dũ rex apđ
te ẽ: cudito ferrũ dũ calet ⁊ nobis q̃ celerrime scribito q̃ nũq; in facto illo decrimꝰ
Nescimꝰ an cardinalis sci angeli pr̃ optimꝰ ad te vẽturꝰ sit queãdmodũ papa sibi
mãdauit: crederemꝰ dignationẽ tuã vtilẽ eẽ in tãto ꝯuẽtu qđ deꝰ ꝯcedat. Roga/
mus te vt in cã varinieñ. eos fauores nobis p̄beas q̃s speramꝰ. Nã lukoꝛ tibi no/
tus nobis aduersat ⁊ hꝫ fauorẽ regis polonie: italia satis q̃escit. Sꝫ metꝰ maximꝰ
est ne finito mense octobri: rex aragonũ etruriã infestis signis terra mariq; petat
Nam ⁊ classem habet ingentẽ: ⁊ iacobũ piccininũ cũ exercitu misit in marchiã
Deꝰ meliora ꝑmittat. In cã olonunerensi faciemꝰ cõtẽplatione tui quecũq; pote
rimus. Tu aũt deinceps curato vt lr̃e regie ad papã dirigende in causis epalibus
ad nos trãsmittant. Et sic poterimꝰ magis prodesse. Nam cause illis cõmitti so/
lent qui lr̃as regias ꝑñtant. Et ita nũc factũ est cũ dñs papieñ. illas habuisset. Ex
pedit igit post hec cõsiderare qui sint illi quibꝰ lr̃e cõmittunt afferende. Cupimus
vt nos maiestati regie ⁊ magnifico gubernatori sepius cõmendes. Vale optime
Ex roma die .ij. nouembris. Anno. M.cccclvij.

Hortat̃ vt rex ɔuerset̃ fidẽ bis quos lõga expꝛientia nouit.

Epistola.CCCXXV.

Neas cardinalis seneñ. Henrico senftleben. S.p.d. Lr̃e tue.xxvij.septẽbris scripte hodie nobis reddite sũt. Cognouimus rex gestaꝝ apud vos ordinẽ. Omnia placẽt ꝑterꝙ discordia que principes exagitat. Sed post bellũ erit aliquãdo paci locus. Rouarella si cõmẽdauit amicũ nõ miramur. ambo gallizant: ardet homo incredibili desiderio: vt theutonicus videat̃ ⁊ theutonicẽ rector. Rex si sapiat his vtet̃ cũ quibus salis comedit modiũ. Cardinalẽ sci angeli probatissimũ patrẽ cupimus albaniã reuisere ⁊ consulere rebus agendis: mitto sibi litteras apostolicas super facto variniẽ. ecclesie in fauorẽ nostrum et contra lutikonẽ curato vt sibi q̃ꝫcelerrime tradant̃: ne nostri procuratores impediant̃ circa possessionẽ si q̃s ꝑ mendacia regẽ detineret: scribẽdo ꝙ papa spez daret pro lutikone: cõmẽdamus tibi paulũ legendorff vt iuues eũ in adipiscẽda possessione decanatꝰ glogouie maioris quã sibi cõferri fecimꝰ: bonus vir est ⁊ omni fauore dignꝰ. Si placuisset tibi olomũzeñ. ecclesia. idq̃ꝫ tuis lr̃is intellexissemꝰ omisissemus ad honorẽ tuũ ꝓcurandũ sed visum est reuerentiã tuã non habere in ea re animũ: ideo supsedimus ne credentes placere displiceremus. Hic non sunt noua memoratu digna nisi ꝙ piccininus iam est in marchia ⁊ obsidet locũ cui nomẽ est ꝑgula Sigismũdi malateste. Prefectus vrbis egrotat sed cõualitu rus creditur. Vale optime. Ex vrbe romana die.ij.nouẽbris. Anno.M.cccclvij.

De eodẽ ⁊ petit regis nuptias eẽ faustas.

Epistola.CCCXXVI.

Neas cardinalis seneñ. Johanni rhode secretario regio. S.p.d. Facis ꝓbe ꝙ ad nos sepe scribis. Ostẽdis em̃ te nostri amicũ: ⁊ voluptate nos afficis ornatissimo dicẽdi genere regiã maiestatẽ nihil credimus nõ iuste non prudenter agere. Tum q̃ꝛ sua natura in bonũ fert̃. Tum quia stipatus est cõsiliarijs optimis. Cupimus eius nuptias faustas esse ⁊ orbi futuras quales sperant̃ Cõmendasse rouarellam in suo recessu hominẽ de quo scribis nihil miramur ambo parisius studuere: ambo gallizãt. sed maior ille rectorẽ se germanie ⁊ patrem regis videri vult. Regia ṽo maiestas si more patrio vtet̃ illis se credet quibus cũ salis modium edidit ⁊ amicitias veteres preponet nouis. Gaudemus te cõsecutum esse beneficiũ ⁊ iam deniq̃ꝫ obligatum ecclesie: videbimus te ꝓculdubio magnũ si vixerimꝰ. Es em̃ apud eũ regem qui tue ṽtuti debita nõ denegabit premia: tm̃ perge vt cepisti ⁊ ab optimo regis latere nũq̃ꝫ discedito. Cuiꝰsi nos aliquando cõmẽdaueris facies: qḋ de tua erga nos charitate nõ dubitamꝰ. Datũ die.iij.nouembris: Anno.M.cccclvij.

Cõmẽdat se foueri in causa variniẽ. ep̃atus.

Epistola.CCCXXVII.

Neas cardinalis seneñ. Nicolao listio. S.p.d. Credimus te miro ꝑfrui gaudio in bohemiã reuersum. Rogamꝰ ne diuitie pragenses memoriã tibi nostri auferãt: sed cures potiꝰ quõ res inchoata cõcordie suum teneat cursum ⁊ nobis rescribas persepe. Causaꝫ quoq̃ꝫ variniẽ. ecclesie tã q̃ꝫ tuã tibi cõmẽdamus: neq̃ꝫ em̃ nobis sine te frugifera erit: stude vt frequẽtibus litteris ex curia regis procuratores nostri ad possessionẽ capiendã missi iuuamẽ habeant: ⁊ cõfundant̃ tuo patrocinio qui nobis aduersi sunt: videbis que scribimus magnifico cãcellario. Cura ita fieri vt cupimus ne plus apud regem videant̃ valere qui iuniores sunt in eius gratia. Credimus te plane intelligere que dicimus. Nostra italia nũc quiescit: soli genuenses cũ rege aragonũ lites habet ⁊ Sigismũdus malatesta ɔ quẽ missus est iacobꝰ piccininꝰ sed magnus timor est ne sigismũdus ipse cũ comite iacobo cõueniẽs aduersus etruscos nostros incẽdiũ vertat ⁊ regia classis thelamonẽ aggrediat̃. Nã id iã hoĩes auguriari vident̃. Cetera apud nos q̃escũt. Vale optĩe ⁊ serenitati regie silq̃ꝫ gubernatori nos aliq̃n cõmẽda. Ex roma.

Petit creditũ restitui. **Epistola.cccxxviij.**

Eneas cardinalis seneñ. Vlrico riedrer. S.p.d. Miramur nõ esse reuersũ eũ cui mutuas dedimꝰ pecunias cũ in cã laurimeñ. ab imperatoria maiestate fuisset missus. Si qd de eo audiueris velis ꝓcurare vt nobis fiat satisfactio. De tua dispensatione faciemꝰ cũ dño correctore quãtũ erit nobis possibile. qꝛ cognoscimus nos esse obligatos in oĩbus morẽ gerere voluntati tue quãtum facultas adest. Fuisset tamẽ necesse vt alias cũ de priorībꝰ dispẽsationibꝰ noticiã nõ habeamꝰ. In cã variníeñ. credimꝰ iã te expediuisse nunciũ nr̃m: si qd fiendum deinceps est cãm illã amicitie tue cõmẽdamꝰ. Gaudemꝰ reuerendũ patrem dñm gurceñ. libertati restitutũ eẽ. Sed dolemꝰ graui eũ pecunia mulctatũ: sue sapiẽtie fuit equo aĩo tolerare huiꝰ mũdi cõsuetudinẽ in quo nihil est certi. Cupimꝰ tandẽ pacẽ esse inter cesarẽ ⁊ regẽ quã deus ipse largiat᷑. Nos hic alia nõ habemꝰ noua. nisi ꝙ rex aragonũ comitẽ iacobũ piccininũ cõtra sigismũdũ malatestã misit. sed multoꝝ opinio est illos duos duces int᷑ se cõcordiam habituros. iunctis viribus ꝯtra senã ituros. Nescimꝰ de futuris iudicare. Classis magna regis: tyrenũ nauigat equor: ⁊ dum genuensibus minatur. genueñ. ⁊ florentinos simul territat: reliqua omnia quiescunt. Hec imperatorie maiestati significare poteris. nosq́ꝫ sibi cõmendare ad eius semꝑ mãdata paratũ. Datũ rome die. ij. nouembris. Anno M.cccclvij.

Creditũ repetit vt fideiussoria liberet᷑. **Epistola.cccxxix.**

Eneas cardinalis seneñ. Iohĩ hinderbach. S.p.d. Accepimꝰ lr̃as tuas q̃ nobis gratissime fuerũt. Cõgaudemꝰ tibi bñ succedẽ vtinã ⁊ pacẽ in eõ habeas. Expectamꝰ fratrẽ tuũ vt ꝙ̃cito redeat ⁊ ambrosio satisfaciat: q̃ nos sepe in cã pecuniaria molestat. Expectamꝰ tandẽ aliq̃d grati audire. Cõmendamus tibi eccl̃ias nr̃as in grecz: ⁊ in birninge vt tuo fauore iuuent᷑ ⁊ nobis deniq́ꝫ vtiles esse possint. Silr̃ ⁊ iacobũ nr̃m sucher tibi cõmẽdamꝰ in agẽdis suis. Cupimus vt nobis sepe scribas ⁊ nos imperatorie maiestati ꝯmẽdes. In ꝓpositura tua vsq́ꝫ mõ nihil sentimꝰ aduersi: si q̃d senserimꝰ erit nobis amici cura vt dĩ. Alia nõ occurrũt. Vale optime. Ex roma die. ij. nouẽbris. M.cccclvij.

Cõgaudet redẽpto ex vinculis ⁊ se totũ pollicet᷑. **Epistola.cccxxx.**

Eneas cardinalis seneñ. Vlrico epo gurcensi. S.p.d. Q̃uis ꝑmolestum nobis est ꝙ audiuimꝰ de magna pecunia tibi imposita. gaudemꝰ tñ ꝙ carcerẽ euasisti ⁊ tandẽ libertas parta est. Si qua sũt q̃ tui cã facere possumꝰ habes nos in oẽ desideriũ tuũ ⁊ ꝓnos ⁊ volũtarios. ⁊ illi sumꝰ in amicitia q̃ semꝑ fuimꝰ. Rogamꝰ vt equo aĩo feras fortune nouercãtis impetũ. qꝛ hic est mũdi cursus: ⁊ is recte vtit᷑ eo q̃ minꝰ mouet᷑ aduersis. Vale optime. Ex roma vt supra.

Pellicet᷑ ꝓmotionẽ. **Epistola.cccxxxj.**

Eneas cardinalis seneñ. Iohĩ nihili. S.p.d. Iocũda sũt nobis oĩa scripta tua q̃bus germanica negocia patefacis: q̃uis nõ ea sũt q̃ vellemꝰ. Deus aliqñ finẽ imponet diutine calamitati ⁊ ꝯsanguineos reges nõ sinet inter se odijs amplioribꝰ deflagrare. Italia nr̃a non minus ꝙ̃ germania discors est: vbi semꝑ aut viget bellũ aut belli metus instat. De beneficijs postulati olomunzeñ. nõ videmus quid ꝓ te fieri posset cũ postulato reseruata petant᷑ ob ecclesie tenuitatẽ. Curauimus conferri tibi iam pridẽ canonicatũ vratislauieñ. quod tibi wencesiaꝰ exposuisse debuit. Si variníeñ. cõsequimur ecclesiã erimꝰ tui in primis memores ⁊ dices nos te ꝓculdubio amauisse. Vale ⁊ serenissime imperatrici cõmendatos nos facito. Datũ rome die. ij. nouembris.

Excusat se de gestis cõtra varadieñ. **Epistola.cccxxxij.**

r

Eneas cardinalis seneñ. Johi troester. S.p.d. Scripsimꝰ tibi ꝑ nicolaum creul quid fecerimꝰ in re varadieñ. patris optimi. Rñdisti nobis oia bene se habuisse fuit nobis id gratũ. Sed accepimꝰ postea rouarellã ṽbis suis oia in honorẽ alteriꝰ trãstulisse que nosipsi feceramꝰ ⁊ põposuꝫ illũ ventosum ac fumo plenũ quẽ optime nosti oim rerũ auctorẽ dixisse credimꝰ patrẽ illũ sapiẽteꝫ nõ plus credere q̃ꝫ necesse sit: ⁊ optime nosse q̃ sit natura gallorꝫ quos necesse est cacumina petere: vt inde clamãtes meliꝰ audiant. Sꝫ ista quorsum velint ꝓrũpãt dilabantq̃ꝫ. Nos qđ fuimꝰ id erimꝰ erga varadieñ. Tu cura vt valeas ⁊ nob q̃ sepissime scribas cuiꝰ lras scimꝰ veraces eẽ. Datũ rome eodẽ die quo supiores.

Cõmiseret cõpatit mer ẽti super morte amici.

Epistola. cccxxiij.

Eneas cardinalis seneñ. Andree vicecomiti. S.p.d. Accepimꝰ hodie litteras tuas antea ṽo nullas. Obitũ reuerendi patris epi nouarieñ. vna tecũ deploramus: deus illi misertus sit ⁊ locũ pacis dederit. Vellemꝰ audire de te meliora ⁊ oia tibi ad votũ succedere. Nã te loco fratris amamꝰ cuiꝰ nobis amicitia quondã dulcissima fuit: ⁊ nũc gratissima recordatio. Miramur magnificuꝫ scaraumã nõ te fraternis oculis intueri. Scribemꝰ sibi ⁊ ꝓ virili nr̃a hortabimur ne carnẽ suã deserat. Laudamꝰ magnificũ alexandruꝫ qui tibi non deest ⁊ nomini suo satisfacit cuius est esse liberalẽ. Nos si qñ pinguior fortuna respexerit: nõ dabimus obliuioni andreã nr̃m cui ⁊ ꝓ sua virtute tenemur. Et q2 ex illa domo natꝰ est cui debemꝰ oia ꝓ beneficijs que inde accepimus. Vale.

Dispẽsationẽ sup bigamia obtinere nõ potuit.

Epistola. cccxxiiij.

Eneas cardinalis seneñ. Johi de lisura. S.p.d. Nõ potuimꝰ dispẽsationẽ pro amico tuo obtinere sup bigamia. Difficilẽ hanc rẽ summꝰ põtifex arbitratꝰ est. pro eo q2 contra cõcordata vexari dicebat. Fecimus verbũ dño nostro mandauit sua sanctitas vt vocato iudice cause preciperemus ne vlterius ꝓcederet. Judex erat bernardus de busco quẽ nosti: vocauimus eum ⁊ voluntatem summi pontificis notam sibi fecimus. Js paritur ũ se ait: vbi cõstiterit illum contra concordata vexari. ⁊ nunc id discutit. Quantũ nostre facultatis erit non violabit concordia nationis pro cuius honore semper pugnabimus. Per vigandum secretarium moguntini misimus tibi alphabetum ⁊ nunc duplicamus si forsitan illud non recepisti: poteris scribere mentis tue conceptũ: ⁊ consulere ecclesie necessitati. Notũ est nobis acumen ingenũ tui multũq̃ꝫ tuo iudicio deferimus Labore tuo nostroq̃ꝫ quietã cõsecuta est ecclesia nostris diebus apud germanos Faxit deus ne lacerari videamus quod aliquando resarciuimus. Multa rumor affert ⁊ germanos fieri gallos imitatione contẽdit. Nobis illa via salubrior eẽ videtur qua patres nostri ambulauere. Si noua tentabunt itinera nouaq̃ꝫ pericula inuenient. Nec facile sua in dyocesi quisq̃ꝫ pontifex papatũ habebit: ⁊ sunt qui querunt ⁊ eius rei causa nigrum in candida vertunt. Sed tu bene vale. Audies vocationem oratoris principum que hic facta est. Utinam ea aliquid boni pariat. Datum rome. iij. die nouembris.

Epistola. cccxxv.

Pollicet se germanice ꝓficere.

Eneas cardinalis seneñ. Johãni tolner. Accepimꝰ lr̃as tuas pro quibus gatias tibi agimꝰ qui nostris in rebus fideli solicitudine vteris: grauamꝰ te: sed non põt fieri quin amicorꝫ vtamur opera. Et nos aliquãdo si deus dabit aliquid pro te faciemus: Expectamus cyriacũ qui veniet in facto prepositure ⁊ quantũ in nobis erit cõcordabimꝰ cũ decano. q2 postq̃ꝫ ꝓmissum est nolumꝰ retrocedẽ. De p̃benda wormaciẽsi scripsimꝰ vt petro moreꝫ gereres. habita aliq̃ recõpensa. nescimus quid ille fecerit tecũ. Jdẽ quo q̃ꝫ de p̃bẽda collegiata sentire cupimus quõ se habuerit ille cui promisimus cedere. Quod nouissime accepta sit

alia p̄bēda noīe nr̄o nō placet. Volum⁹ eē in pace cū istis paruis beneficijs: nec intēdim⁹ si possum⁹ cuipiā eē molesti. bn̄ficio q̄z p̄ cōcordata nolum⁹ acceptare id est monasteria: ꝛ vtinā possem⁹ facere etiā sine ꝑpositura: q2 nolemus illi nationi quis mō displicere: ſ necessitas vrget si statū tenere debem⁹ cōueniētē ꝛ reputam⁹ nos eē germanos q̄ tanto tp̄e illi nationi seruiuim⁹. Qd̄ si natio illa nos ꝓrsus excludere vult: eq̄ ferem⁹ aīo: nec minimū bn̄ficiū ampli⁹ in illa q̄rem⁹. Qd̄ de benignitate illoꝝ p̄latoꝝ nō arbitramur eē. Vale ex roma quarta nouēbris.

Magnifacit xenia ex amore mittentis ꝛ mallet facto q̄z v̄bo gratus esse.

Epistola. cccxxxvj.

Eneas cardinalis senen̄. Ludouico beatoꝝ q̄tuor coronatoꝝ cardinali legato bononien̄. S. p. d. Et oliuas ꝛ tutera quib⁹ me honorare voluisti cupidissime accepi: tū qꝛ hoc gen⁹ alimēti hic rarū ꝛ p̄ciosuz ē. Tū qꝛ id gen⁹ alimēti ex amātissimo ꝛ mihi p̄cipuo ꝛ benefactori singulari venerit. A quo quecūq̄z venerint nō possint mihi nō eē gratissima: ꝛ xenia q̄dē tanto acceptiora sunt quāto is q̄ mittit amātior ē. Qua rōne nō potuissent munera tua apud me esse iocūdiora q̄z sūt: q̄uā ꝛ me amari a dignatiōe tua nō vulgarit̄ sum exꝑtus ꝛ ego tue reuerēdissime p̄rnitati tāq̄ p̄ri optimo ꝛ dn̄o benignissimo suz affect⁹. Vellē aūt ea i me facultas eēt q̄ possem me gratū os̄dere nō v̄bo ſ facto. Scio tn̄ prudētiā ꝛ māsuetudinē tuā ex me nihil ampli⁹ expectare q̄z possim ꝛ in redditionē bn̄ficiorū aī tm̄ inspicere ꝓmptitudinē. Sz ne mult̄ dignationē tuā morer qd̄ semel dictū est id nūq̄z indictū erit. Nosti q̄ fuerūt int̄ nos v̄ba dū agerei̦ de me ad cardinalatū ꝓmotiōe: nūq̄z ex aīo meo illa cadet: nec vnq̄ id cōmittā vt tāti bn̄ficij immemor dici possiz. Qd̄ si nō scribo ad tuā benignitatē nō mīorē mea deuotio nec min⁹ amo. Id tua reuerēdissima p̄rnitas experiet̄ si q̄ i re mihi possibili mea oꝑa vti dignabit̄. Nec plura mō. Datū rome die. viij. marcij. Anno. M. cccclvij.

Excusat qꝛ cōtra cōmendatū s̄niam ꝓtulit iusticia exigente.

Epistola. cccxxxvij.

Eneas cardinalis senen̄. Latino cardinali vrsino. S. p. d. Reddite fuerūt nobis lr̄e tue q̄bus gundissalui familiaris tui cām cōmēdas. Legi tua scripta nō sine iocūditate cū plena essent charitatis ꝛ beniuolētie. Illud aūt molestū fuit qꝛ desiderio tuo morē gerere nō potui. Nā iudex in cā ꝯstitut⁹ solum verū seq̄ debui. neq̄z fas fuit ad dextrā vel ad sinistrā declinare quoad tn̄ licuit ꝑtē familiaris tui iuuare nō destiti. Accersiui ad discussionē negocij tres ex rota viros ꝓ̄stabiles quos ꝑtes ipse delegerūt cū his fuit ꝛ auditor me⁹ ꝛ iohes de cesarinis nō indoctus legū interpres. viderūt hi registra: ꝛ plurib⁹ inter se dieb⁹ de meritis cause cōsultarūt. Postea corā ꝯstituti retulerūt familiari tuo haud quoq̄z ius cōpetere. Idq̄z preter vnū oēs affirmauere. Volui ꝛ ipse cognoscere cām ne lippis oculis iudicarē. Neq̄z his cōtentus seorsuz aduocaui aliquos iurisconsultos ꝛ deniq̄z nemo fuit qui gundissalui partes tuendas diceret. Eapropter interpellatus ꝓ sententia feci quod iudicis fuit. Si tua reuerendissima paternitas iudex fuisset. haud aliter sese habuisset q̄z ego. Vnū quod potui nō obmisi. Induxi autē partem aduersam ad expēsarū dimissionē: si familiaris tuus nō appellauerit. Hec acta sunt per me in causa gundissalui. Doleo nō fuisse ius pro eo: secutus sum iudicia collectoꝝ auditoꝝ. Scio dignationē tuā non plus ex me velle q̄z ferat honestas. De reliquis que apud nos agunt̄ nō scribo paternitati tue quia nihil hic fit quod te fugiat. De germania credo audiuisti mathiam vaynode filiū in regē electum hungarie annis. xviij. natū q̄uis in bohemia esset captiuus: sed quinquaginta milibus aureis redimit̄. Bohemie regnum adhuc pendet ꝛ status austrie ad bohemiam aspirat simulac dux saxonie wilhelmus: ꝛ gubernator regni georgi⁹ dispotus rascie mortu⁹ est. Cardinalis auinionen̄: reuersurus breui creditur. Vtinam idem faceres cum tuo honore ꝛ cōmodo tuipse posses. Ex roma die. ix. marcij. Anno. M. cccclvij.

De morte diui ladislai regis.

Epistola.cccxxviij.

Eneas cardinalis seneñ. Johi roct. S.p.d. Calamitatē illā lugubrē deplo-randāq̄ regis ladislai mortē: alioꝝ officio tue dignationi inotuisse autu-mo. Ob quā rē ꝓ tua erga ipꝫ deuotione iā plene inueterata. icredibili te dolore affectū eē certū scio. Nūc aūt te praga ad quā infausto toti⁹ orbis auspicio cū regia celsitudine ꝯcessi wiennā remigrasseꝫ putaui mihi de hac re ad te aliquid scribēdū eē: conātē tñ id facere suspiria lacrime ⁊ singult⁹ ita impediūt: vt mihi ex ea morte ꝯcept⁹ dolor nō mō renouari: ꝫ augeri videᷓ. Quid aūt potissimū i hac publica clade explicē nescio. Magna ē varietas sermonū q̄ genere morꝭ fatū obierit. Ego ṽo etsi scio nemini ꝓrsus me cedē optē habitudine noticie huiusce rei: q̄ q̄ꝫ creberrime apud regē etiā egrotātē sim versat⁹: tñ silendū poti⁹ eē dico ꝗ̄ tpe q̄ꝫ loquēdū: sciā rē illā indies magis clarescere. An adolescentē regē robustissimū nullū ꝓrsus vel doloris indiciū sentiētē: cū quo die lune p̄tereunte mortē: vsq̄ꝫ ad noctis horā terciā sūma postrema ⁊ facili leticia fui. xxvij. horaꝝ interuallo aliqđ gen⁹ mortis naturalis ꝓsternere potuisset añ quē vel minim⁹ q̄sq̄ꝫ ex ei⁹ familia neq̄ꝫ post eū vllus: etiā eoꝝ q̄ ei egrotāti quotidie astetim⁹. aut alioꝝ q̄spiā minime sortis: hoc genere mortis interijt. Sed reprimā ego me ne dolori nimiū idulgere videar. Scio ꝓcopiū ⁊ nicolaū tuū aliᷓ ad te scripsisse q̄bus certe nihil cedo hui⁹ rei noticia. Nā neuter eoꝝ regē egrotātē al's vidit. Et vt q̄sq̄ꝫ optime de bohemis sentit: ita hāc rē maxie dissimulat. De hoc satis ego hic ago dies admodū molestos: ita ⁊ legati illi q̄ oēm frāciā petierūt ꝓ regio thalamo. Legati illi q̄ infelici hoi frāciā petierūt ꝓ regio thalamo ad nuptias sepulchrū cōperirēt. O ianes nr̄as cogitatiōes. O caducā fallacēq̄ꝫ spē ex tāto ⁊ tāmagnifico nuptiarū appatu ⁊ splēdore: tāincredibilē merorē subito interuenire posse q̄s credere quiisset. Sed illā cladē qua totus orbis ꝯculsus ē in salutē mutare nequiuim⁹. Et tantū de publico detrimēto. De priuatꝭ reb⁹ nihil ē qđ magnopē tue pietati scribere queā. Ea q̄ mihi nūc scribis de electo olomunzeñ. curare vt mihi mos geraᷓ. magna voluptate ꝑcepi. De⁹ faxit vt sedulitas tua voto potiaᷓ. Dux albert⁹ hic agit expectās portionē hereditatꝭ ex regia morte ad se deuolute. satis modestus ē in petitiōe sua quātū ad se ꝑtinet. Cesar in noua ciuitate expectaᷓ. Post hec de ipsis cōponēdis cardinalis sci angeli aget ⁊ meditabiᷓ. Qm̄ sigismūdus dux in itinere esse dicitur ego rōnib⁹ meis ita ꝓspiciā vt regia morte nō oino attenuat⁹ aut fractus videar. Que dū ꝯfecero nō patior id tuā dignationē diu latere quā imortalis deus diutissime incolumē cōseruare digneᷓ: in quā etiā spes mea nitiᷓ. Ego ad ecclesiā meā me recipiā donec turbationū australiū euentū serenitas illuxerit ego quoq̄ꝫ emergā wienne die. xx. decembris. Anno. M.cccclvij.

Hortaᷓ circa plura de diligentia ⁊ solicitudine.

Epistola.cccxxix.

Eneas cardinalis seneñ. Henrico senftleben. S.p.d. Gratissime fuerūt nobis lr̄e tue quib⁹ regiū in bohemia transitū significasti ⁊ nuptias excellentes in praga futuras. Retulim⁹ singula sanctissimo dño qui mox litteras scribi iussit ad cardinalē sancti angeli legatū mandās ei vt e vestigio hūgaria post habita ad regiā maiestatē se conferat eius nuptias honoraturus. Mittim⁹ tibi litteras ipsas siue breuia sunt rogantes ne grauueris q̄ꝫtotius ea sibi transmittere q̄ pondus habent in se nō modicū de rozam nr̄o fecim⁹ verbū aplice pietati negat ipe dñs nr̄ decimarū aliq̄s bullas illi cōcessas eē. Laurentio rouarelle bñ a te ꝯsilia ⁊ auxilia p̄stita sunt. eū charitati tue magꝭ magisq̄ꝫ cōmēdam⁹. Rē vratislauieñ. epi oportune absoluimus sicut ex vencеslao cognosces; restat episcopum ipsum nobis in agendis nostris fauorabilē fore. Audies ex bartholomeo canonico nostro quid actū sit in ecclesia varinieñ.. Rem totā suis cōmisim⁹ humeris vt ab eo finis habeaᷓ qui dedit initiū. Gaudem⁹ te de reditu cogitare. Sꝫ prius cu-

pimus negociū nr̄m ep̄atus absolui q̄ȝ redeas. qđ facile fiet si queadmodū fama
est rex polonie ad pragā se ꝯtulit. Cura int̄ cetera vt ea obligatio habeat̄ in q̄ ma
gn⁹ mgr̄ pruscie añcessori nr̄o in q̄nqȝ milib⁹ florenoꝝ quos mutuo recepat sese
obnoxiū fecit queadmodū bartholome⁹ p̄fat⁹ plene istruct⁹ ē. Noua alia h nō sūt
nisi ꝙ int̄ vrsinos ⁊ comitē euersuȝ heri treuge vsqȝ ad ānū ꝑmāsure indicte fuert
⁊ ab vtraqȝ ꝑte recepte qđ saluberrimū ⁊ reb⁹ agēdis apprime ꝯducit. Inter re
gē aragonū ⁊ sigismūdū malatestā ꝯcordia tractat̄: q̄ si quereret̄ vt spes ē res ita
licas admodū quietabit. Uale. Ex roma die prima octobris.

Amonet ꝓmotionē regis spōsi exigere ad
regē polonie vt ep̄atū varinien̄. cōsequat̄.

Epistola. cccxl.

Aeneas cardinalis senen̄. Nicolao liscio. S. p. d. Jocūde fuerunt nobis lr̄e
tue quib⁹ regiā maiestatē in bohemiā trāsiturā eē cognouim⁹ p̄claras ibi
nuptias pacturā. Utinā oia p̄ijssimo illi ⁊ serenissimo regi ex s̄nia cedant.
Credim⁹ cōueniēte secū potētissimo rege polonie ⁊ aduenietib⁹ principibus vt fa
ma ē cōplurib⁹: i eo cōuētu aliq̄d tractari debere qđ religioni xp̄iane saluberrimū
fiat. Legat⁹ ap̄licus sicut sibi mādatū est ad vos si ꝯualebit ꝓrsus se ꝯferet: quo cū
sapient̄ erit de re tibi nota tractādū nā ei nō oia q̄ alijs placet. Rogam⁹ rē nr̄i ep̄a
tus varinieū. si rex polonie affuerit curādā suscipias. nā v̄bo vno sublimitas nr̄i
regis eā absoluet. Stude vt magnific⁹ cancellari⁹ hocip̄m cordi habeat: nihil est
eñ qđ dubitem⁹ fieri nō posse: in quo sua magnificētia neruos intēderit suos. Cō
mēda nos ꝓbitati sue: eiusqȝ bone valitudini ꝯsule. Nā ei⁹ sanitas ⁊ nr̄a ⁊ multo
rū ꝓsperitas ē. Cōmēda nos etiā veterib⁹ amicis ⁊ p̄sertim varidien̄. si affuerit gu
bernatori dn̄is de rosenberg ⁊ dn̄is de cleua: silr̄qȝ selenchoni ⁊ alijs illius regni ꝓ
cerib⁹ quoꝝ cōmoditatib⁹ sp̄ studere ꝓni erim⁹ ⁊ voluntarij. Bellū qđ in foribus
vrbis hui⁹ accusabas tādiu māsisse: heri ꝑ inducias ānales sublatū ē interea pax
integra cōponet̄. Turbide fuerūt res nr̄e hacten⁹ nūc serenescūt ⁊ vie secure fiūt
Jacobus piccinin⁹ in marchiā petit trāsitū sigismūdo malatesta illaturus belluȝ
Sed h̄ q̄ȝ incēdiū extinguere amittit̄ pōtifex maxim⁹ qđ si ꝓ spe fecerit tota ferme
italia cōquiescet: ⁊ ad tutandū cōtra thurcoꝝ ꝑfidiā verā xp̄i religionē liberi⁹ in
tendere poterit. Hec ꝓcopio ⁊ cardinali si assit cōicata esse cupim⁹. Tu vale pro
tua cōsuetudine nostri memor. Ex vrbe tercio kal. octobris.

Indignat̄ papa ep̄o herbipolen̄. ꝓpter
pecuniā sublatā: ⁊ hester iniuriatū.

Epistola. cccxlj.

Calixtus ep̄s seru⁹ seruoꝝ dei Theoderico archiep̄o moguntino. S. ⁊. a. b
Ex lr̄is tuis quas in fauorē venerabilis fr̄is nostri Johis ep̄i herbipolen̄.
nuper ad nos misisti. plane ꝑcepim⁹ fraternitatē tuā de gestis ipsis ep̄i alit̄
instructā esse q̄ȝ veritas ipsa requirit: nūq̄ȝ eñ tua moderationis integritas tam
efficaces apud nos p̄ces ꝓ eo porrexisset. si facta ipsius aperta tibi cognitaqȝ fuis
sent. Intolerāda nāqȝ ⁊ detestāda ꝓrsus est ei⁹ presumptio: qui pecunias aucto
ritate ap̄lica collectas ⁊ apud fideles manus recōditas: auctoritate ꝓpria violent̄
eripe ⁊ in vsus suos cōuertere nō erubuit. Et cū nr̄o nomine ad restitutionē ipaꝝ
pecuniaꝝ requireret̄: nō solū mādata nr̄a cōtempsit: sed in nos quoqȝ probra ia
cere ⁊ maledicta cōferre nō dubitauit: nūcijs q̄ȝ nostris quos honorare tenebat̄
minas inferēs eos ex territorio suo nō tā recedere q̄ȝ fugere cōpulit: cū nr̄a ⁊ apo
stolice sedis iura requirerēt. Nec est cur sub colore charissimi in xp̄o filij nr̄i regis
cipri illustris excusationē ꝓtēdat: tanq̄ȝ ad illū ex ordinatione nr̄i p̄decessoris di
cte pecunie ꝑtineāt. Scim⁹ eñ abunde q̄d cū ipso rege sit agendū: nec quisqȝ est
tam parum habēs ingenij qui romanū pontificē de talib⁹ pecunijs liberā habere
dispositionē ignoret que cum ita sint: tolerauim⁹ tamen iam septē mensibus ep̄i
contumaciā ⁊ rebellionē: expectantes non sine māsuetudine si forsitan ad cor re
uersus cū debita humilitate errorē suū recognoscēs oportune satisfaceret: s; quā
to mitius secū agim⁹: tanto duriorē eius cōtumaciā experimur. Miraremur cer

tē si quisq̄ alius episcop⁹ eo modo erga nos se haberet. Sed multo magis in isto miramur quem nosipsi promouimus. Et nisi fallimur primus ep̄s est quē nos in pontificatu nostro pronunciauerim⁹. Dolemus tales esse primitias nostras: euz potissime nobis infestum esse quem nostri honoris pre ceteris cupidissimū esse decebat. Omittim⁹ iuramentū ab eo nobis prestitū ⁊ verba que sui ꝓcuratores nobis de eo fecerunt: cum presulatū cōmisimus: longe aliter sese habet q̄z vt putauimus vel nobis de ipso persuasū fuit. Veruz q̄uis pro tanta ⁊ tamnotoria dicti ep̄i rebellione merito ad vlteriora ꝓcedere ⁊ conuenientis aiaduersionis in eū censuram extendere deberemus, vt tamen precibus tuis quātum cuz deo possumus deferamus. ⁊ quanto maior est dicti ep̄i contumacia: tanto clementia nostra lucidius ostendat. mādauimus in cā ipsa sic pedetentim procedi: vt posset interim: si velit tua fraternitas dictū ep̄m ad debitā satisfactionē inducere. ipse vo sese corrigēs cū camera nr̄a sicut tenet̄ cōcordare. Qr aūt cām aliā dilectū filiū iohannez hefler: ⁊ liberos ei⁹ cōcernentē ad partes alemanie remitti petis, nō est q̄ tuo desiderio ꝯcedere valeam⁹. nosti eñ vt arbitramur q̄z dure q̄z acerbe seuitū esse dicat̄ ꝑ dictū ep̄m in sculterū vxorē ⁊ liberos. Quos postq̄z diris carceribus mancipauit: ⁊ aliq̄diu grauiorib⁹ afflixit molestijs: vix tandē cū ꝓmissione vt ad mādatū suū redirent extra territoriū suū dimisit: bonis oībus excussos pauperes ⁊ miseros: nulloq̄z nisi amicoꝝ leuamine sustētandos. quib⁹ q̄z difficile sit in partibus illis cū tali ep̄o iudicialit̄ cōtēdere nō ignoras. Sz agit̄ cā ipsa corā iudicib⁹ rote nostre inter graues ⁊ optimos iuris interp̄tes: q̄ tā pauperi q̄z diuiti iusticiā ministrare cōsueuerūt. apud quos nō potētia vel grā sed sola veritas valet. Si iusta ē ep̄i cā poterit ꝑ ꝓcuratorē idoneū se defendere: si minus tolerandū erit iudicium qd̄ rite ꝓculdubio in hoc negocio statuet̄. Nos aūt fraternitatē tuā exhortamur vt p̄missis ꝯsideratis ip̄i ep̄o ea suadeas q̄ sibi ad salutē ⁊ honorē cedant: nec velis ei⁹ opa qualiacūq̄z sint ita tueri vt illi magis errāti q̄z nobis ⁊ ap̄lice sedi recta monēti fauere videaris. Datū rome die. xv. ctobris. M. cccclvij. Dictata ꝑ enā.

Lotti dñorum auditorum rote

Epistola. cccxlij.

Littere credentiarū.

Eneas cardinalis senēn. Jodoco electo wratislauieñ. S. p. d. Cōmisim⁹ aliqua paternitati tue referenda nr̄o noīe bartholomeo canonico ecclesie nr̄e varinieñ. sup reb⁹ ecclesiā ip̄am ⁊ antecessoris nostri bona ꝯcernētib⁹. Rogam⁹ igit̄ vt sibi in his que nostro noīe dixerit plenā credentie fidē ⁊ in agendis oportunum fauorē prestare velis: sicut de tua erga nos singulari charitate plene confidimus. Nos ad beneplacita tua omni tp̄e parati ⁊ voluntarij sumus. Ex roma die. xv octobris.

Epistola. cccxliij.

Laudat diligentiā legati ⁊ mādat cōcordiā inter impatorē ⁊ regē hungarie conari.

Calixtus ep̄s seruus seruoꝝ dei. Dilecto filio iohanni cardinali sancti angeli apostolice sedis legato. Salutē ⁊ apostolicā benedictionē. Ex litteris tuis diaci. xvij. iulij datis intellexim⁹ te in partibus illis moraturū per aliquod tempus. vt quid thurci agant quidue parent facili⁹ intelligas: ac nobis ⁊ filio charissimo nostri regi hungarie q̄z celerrime significes. Intelleximus ⁊ antea q̄ gesseris in regno bosne. Laudamus opa tua ⁊ oīa ꝑ te gesta prudenter ⁊ accurate recognoscim⁹. Cōmendamus quoq̄z circūspectionē tuā ⁊ animi ꝯstantiā ac bonitatē que dum xp̄i dei nr̄i negociū agit. nec labore frangit̄: nec timore deijcit̄: neq̄z periculo vllo a sancto p̄posito detinet̄. Multa tibi debet apostolica sedes. ⁊ q̄dē pro singulari virtute tua. proq̄z grauibus laborib⁹ quos perpessus es scimus nos plurimū tibi obligatos: conabimurq̄z vita comite ꝓ tuis meritis ꝑsonā tuam honorare. nūc tn̄ necesse est vt perseueres in sancto ope: ꝑsonāq̄z tuā a labore cepto non retrahas: s ꝓ tua excellēti prudētia i his cōtinues q̄ salus ecclesie ex te depo scit. Cūq̄z ad res fidei cōtra thurcos ꝓspecte dirigēdas maxime necessariū sit. vt

charissimi in xp̃o filij nr̃i. fridericus imp̃ator romanoꝝ: ⁊ ladisla⁹ hũgarie atq; bohemie rex inter se cõciliati. in thurcos arma cõuertant. sitq; modo quedaz dieta inter eos indicta ad pacẽ tractandã: in qua dilectus fili⁹ nobilis vir ludouic⁹ bauarie dux tanq̃ꝫ mediator futurus asserit: vtile nobis videt ⁊ quodãmodo necessariũ. vt ⁊ tu quoq; eo te conferas in tã sancto opere nostro nomine tuas partes adhibiturus. Eapropter mãdamus tibi vt nisi alia causa magis necessaria in hũgaria te retineat ad imp̃atorẽ ⁊ regez prefatos gressus tuos q̃ꝫtotius dirigas eos ad pacẽ ducere coneris ⁊ oĩa facias que tibi videbunt ad recõciliationẽ ipsorum principũ necessaria. Etenĩ videt rebus agendis omnimo conducere q̃ tu dictos principes adeas. siue per ipsum ducẽ ante tuũ aduentum pax cõcludat siue non. nãq; si pacẽ factã inueneris qđ deus pro sua misericordia largiat: habebis expeditã viã qua principes ipsos ad ducendũ contra thurcos exercitũ efficaciter inuitare possis: ⁊ alia multa sunt in alemania gerenda que tuã presentiã exposcũt. Sin ṽo quod absit concordiã nondũ factã inueneris. laborandũ tibi erit totis viribus vt eam perficere possis. Nisi eñ principes ipsi depositis inter se discordijs ad cõmune bonũ vnanimes fiant: nõ videmus quid per hũgariã cõtra thurcos patrari possit laude dignũ aut existimatione. Uerum quia sepe occurrũt in quib⁹ personaliter adesse nõ vales ⁊ tamẽ tuã diligentiã exposcunt: misimus ad te dilectum filiũ laurentium rouarellã sacre theologie professorẽ ⁊ subdyaconũ nr̃m quẽ mittere possis ad ea loca que tu ipse adire non vales. Is enim sicut in mãdatis a nobis habet quicq̃d iusseris exequet: ⁊ a tua voluntate nullatenus deuiabit Insup vt intelligas que nũc in partib⁹ rheni p electores imperij tractant: facim⁹ tibi copiã lr̃arũ nr̃arũ quas imp̃atori trãsmittim⁹: vt ṗm scripta nostra ⁊ tuã singularẽ prudẽtiã eo te meli⁹ gerere valeas. quo fueris de singulis occurrẽtib⁹ pleni⁹ informatus. Datũ ro. die. xvj. octobris. M. cccclvij. Dictata p enã.

De liberatione habita respondere pollicet.

Epistola. cccxliiij.

Calixtus ep̃s seru⁹ seruoꝝ dei. Charissimo in xp̃o filio nr̃o karolo regi francoꝝ illustri. S. ⁊ a. b. Audiuim⁹ ea que dilectus fili⁹ nicolaus parui secretarius tuus ex parte tua seriose nobis exposuit. sup nõnullis negocijs venerabilẽ fratrẽ nostrũ wilhelmũ ep̃m rataneñ: ⁊ quendã iohannẽ de albiest militem nouateñ. diocesis ac nõnullos officiales tuos cõcernentib⁹. Intelleximusq; plane desideriũ tuũ eo intendere vt p̃fatus miles simulq; dicti officiales tui a nonullis excõicatiõis ⁊ alijs cẽsuris ecclesiasticis p dilectũ filiũ iohãnẽ tinctoris causarũ sacri palatij nostri auditorẽ ⁊ capellanũ nostrũ: ad instantiã dicti ep̃i fulminatis absoluant: ⁊ nihilominus aduersum dictũ ep̃m cã cõmittat sup nõnullis excessibus: q̃ ab eo siue eius ꝓcuratore in ꝑsonis executoꝝ quarũdam lr̃arũ nr̃arũ ad petitionẽ tuã venerabili fratri nr̃o archiep̃o turoneñ. directarũ cõmissi ⁊ ꝑpetrati dicunt: voluim⁹ ꝓ nr̃a informatione etiã ipius ep̃i ꝓcuratores quid dicerent intelligere ⁊ cõsideratis omnib⁹ hincinde relatis. q̃ꝫuis causa nobis ꝑplexa videat ac difficilis. serenitati tamen tue que de nobis ⁊ ap̃lica sede plurimũ merita est cõplacendũ duximus queadmodũ secretario tuo p̃fato plene respondim⁹ Datũ rome. iiij. kl's decembris. Anno. M. cccclvij. Dictamẽ enee.

Hortat rõnib⁹ notabilib⁹ ad ꝯcordiã cum imp̃atore ⁊ excusat se de rumorib⁹ aggrauatiõis germanice natiõis.

Epi. cccxlv.

Calixtus ep̃s seruus seruoꝝ dei. Charissimo in xp̃o filio ladislao regi hũgarie illustri. Salutẽ ⁊ apostolicã benedictionẽ. Intelleximus non sine graui displicentia mentis nostre ⁊ amaritudine cordis. q̃ adhuc inter charissimum in christo filium nostrũ fridericũ romanoꝝ imperatorẽ augustum ⁊ tuam serenitatem. nõ solũ discordia sed apertũ bellum perduret. ⁊ hincinde subditi vestri vexant ⁊ lacerant. Que res tanto molestior nobis ẽ quãto mai⁹ exinde xp̃iane reip. detrimentũ resultat. Est ꝑfecto res detestabilis q̃ vos qui vna ex familia

nati estis, ꝓximi sanguine: fratresq; patrueles: tantis adinuicez odijs feruetis vt
etiā armis decertetis. Dolendū est ꝙ opulentā ⁊ nobilē patriā vestrā nunc ferro
nunc igne dissensio vestra deuastat: ⁊ illas vires inter vos consumitis quas debe
retis in hostes fidei ꝓ tutela xp̄iane religionis effundere. Et ꝗ̄uis impatori pre/
fato tanꝗ̄ primo inter seculi principes aduocato ecclesie ⁊ protectori fidei catho
lice potissime incūbat: pace in suo imperio ꝓcurata: totis conatibus in eos mili/
taria signa trāsferre qui nomini xp̄iano insultare nitunt̄. Tibi tamen non minor
cura esse debet ad hostes fidei propulsandos: ⁊ maxime thurcos qui regno tuo
hungarie latissimo ⁊ quondam florentissimo non solum vicini sunt: illiq; mole/
stias indies inferunt: sed etiam non paruas eius prouincias sibi vsurpauerunt.
Dolemus certe ⁊ angimur vehementer: cū indies ex illo regno xp̄ianos capi ⁊ in
barbaricā deduci captiuitatē accepimus: miramurq; te non maiori studio teneri
pro defensione ipsius regni ꝗ̄ videamus: qui dum in austria cuz patruele tuo cō/
tendis prefati regni curā postposuisse videris: tāq; plus doleas vnā tibi ꝑ xp̄ia-
nos viliam auferri ꝗ̄ si per thurcos vna prouincia surripiat̄. Certe illud palam ē
ꝙ cum tu ⁊ dictus imperator inuicem discordes estis ⁊ domestico bello impliciti
non solum hungaria sed tota fere xp̄ianitas in periculo ponitur. nam quomodo
gallici ⁊ hispani vel anglici contra thurcos exercitum ducere curabunt in remo/
tis agentes. quando vos qui prope estis. ⁊ quorum potissime res agit̄: inter vos
dissidentes nihil cogitare videmini. super his que thurcoꝝ perfidia gens aduer/
sus christianos indies molitur. Est igit̄ super ꝗ̄ dicere possumus periculosa hec
vestra discordia: nec vidimus quin mala infinita prorumpant: nisi ꝗ̄ celerrime tu
⁊ imperator p̄fatus simul conciliemini. Audiuimus tamen vnū quod nobis con
solationi est: dilectum filium nobilem virum ludouicuz bauarie ducem in austriā
descendisse. concordiam inter vos tanꝗ̄ cōmunem amicum practicaturum: nos
autem dilecto filio nostro Johanni cardinali sancti angeli apostolice sedis lega/
to: qui iamdudum pro salute regni tui hungarie. proq; cōmuni christianorum
vtilitate non sine magnis laboribus ⁊ expensis ibidez cōmoratus est: litteras de/
dimus vt ad imperatorē ⁊ tuam serenitatem confestiz se conferens: omne studiū
suum ad id conuertat vt tandē lites vestre tollantur ⁊ penitus sopiant̄: redeatq;
ea inter vos beniuolentia quam propinquitas vestra requirit: ⁊ nos desideram⁹
Interea dilectus filius laurentius rouarella sacre theologie professor nuncius ⁊
subdyaconus noster. simul cum dilecto duce ad eam pacem pro viribus se agita/
bit. Velit igitur tua serenitas ad ea que pacis sunt animū inclinando ita se habe/
re: vt iam deniq; finis imponat̄ domestice dissentioni vestre: nec velis audire eos
qui fomenta suggerunt dissentionum. sed modos quoslibet idoneos perquire: vt
in austria ceterisq; tuis dominijs pacificat⁹ ad defensionē hungarie predictorūq;
thurcorum exicium insurgere possis: ⁊ ita efficias vt imperator tuam erga se cha
ritatem intelligens vna tecum vocatis ex alemania subsidijs exercitum pro tute
la fidei ⁊ regni tui salute ducere inuitet̄. Insuper quia nonnullos per germaniā
rumores esse audiuimus tanꝗ̄ nos nationem ipsam diuersis modis aggrauem⁹
mittimus copiam litterarum nostrarum quas imperatori dirigimus tam super
pace tecum habenda ꝗ̄ super rumoribus huiusmodi: vt si forte ad aures tuas ob
locutiones istiusmodi peruenerint. habeas ex nobis vnde serenitatem ⁊ innocē/
tiā nostram tueri atq; ostendere possis: hec scribimus tibi pro ea charitate qua
personam tuam prosequimur: qui postꝗ̄ te hic rome in minoribus constituti vi
dimus; ⁊ tuam indolem adhuc in etate tenera considerauimus: ab illo tempo/
re personā tuam tam singulari quodam affectu dileximus: ⁊ existimantes te pro
magno aliquo xp̄ianitatis bono ad maxima reseruari. de bona valitudine tua ac
felici statu semper curiosi fuimus. Tuuz nunc est que a nobis scribunt̄ bona mē
te recipere. ⁊ spem quaz de tua probitate concepimus adimplere. Datum rome
Anno. M. cccclvij. Dictamen enee.

Consulaᵗ̃ meliorē eſſe pacē certam ꝙ̃ deſperatā victoriā. **Epiſtola.cccxlvj.**

Aeneas cardinalis ſeneñ. Sigiſmūdo malateſta. S.p.d. Fuimꝰ hoc mane cū ſanctiſſimo dño nr̃o dū ꝫ cācellariꝰ tuus audireᵗ̃: ⁊ intelleximꝰ que dicta ſūt taꝫ ꝑ ſanctitatē dñi nr̃i ꝙ̃ ꝑ ipm̄ cācellariū ſuꝑ cōtrouerſia q̄ inter ſereniſſimū regē aragonū ⁊ te eſt: circa quā rem etiā ſeorſum dñs nr̃ nobiſcū locutꝰ ē In ſūma videmꝰ ipm̄ dñm nr̃m affectū eſſe ſtatui tuo velletqꝫ ei ſꝑ bene cōſultuꝫ eē. Oportet tñ ſuā ſcitatē habere reſpectū nō modicū ad p̄fatū regem aragonum ⁊ habere oculū ad terras ecclie ⁊ iō neceſſe eſt vt prudenᵗ̃ ſe habeat: nec pōt ſꝑ oīa facere que vellet. Quibꝰ ex rebꝰ ꝯſideratis oībus ꝓ directione reꝝ tuaꝝ ad euitādū ꝑicula que poſſunt emergere: videᵗ̃ nobis conſultū eſſe ꝙ tu de ſumma pecuniarum quas regia maieſtas a te petit offeras illā quantitatē ſine vlla dilatione ꝯſoluere que liquida eſt. De parte aūt alia ſuꝑ qua p̄tendis nō teneri: p̄beas mēſam in qua dicta pecunia parata ſit ad requiſitionē regis caſu quo ſanctiſſimꝰ dominus noſter decerneret te obligatū eſſe: ⁊ affirmes te velle ſtare determinatiōi dñi nr̃i. Et hec videᵗ̃ nobis via rōnabilis. nec putamus alio mō rem bene ſopiri poſſe. Rogamꝰ vt ꝯſideres oīa ⁊ recipias ꝯſilia eoꝝ qui te amāt: nec velis ꝓ modica pecunia te in ꝑiculo ponere: qꝛ non eſt paruus aduerſariꝰ tuꝰ nec res bellice ſꝑ ex opinione ſuccedūt. Melior ē multo certa pax ꝙ̃ deſperata victoria. Scimꝰ te nō libenᵗ̃ audire ꝯſilia. Quia tñ periculū ꝓuincie timemꝰ nō poſſumꝰ facē q̄n ea q̄ nobis videnᵗ̃ vtilia ſignificemꝰ. Tuū eſt in bonā partē recipere que a nobis ſincera mente ſcribunᵗ̃. Datū rome ſexto kl'. decembris.

Petit adiuuari ad cōſecutionem ep̄atus variniеñ. **Epiſtola.cccxlvij.**

Aeneas cardinalis ſeneñ. Iacobo lodonio medico. S.p.d. Habuimꝰ ex ferraria lr̃as tuas libentius te vidiſſemꝰ ꝓ charitate qua ſumus tibi affecti. Det deꝰ vt aliq̄n ſimul repiamur. Faceremꝰ libenᵗ̃ oīa que poſſemꝰ ꝓ tuo honore ⁊ vtilitate. ſ; nō videmꝰ mō cōmoditatē tp̄a eñ mala ſunt: ſ; ſi quid occurrat nō erimꝰ tui īmemores. Rogamꝰ vt cōmendes nos impatorie maieſtati ⁊ iuues latorē p̄ntiū ad expeditionē ſuā i facto nr̄e ecclie variniеñ. quā ſi obtinere poterimꝰ. nō erit q̄n vtilitas tibi redundet. Salutes ex ꝑte nr̄a vlricū ridrer ⁊ walterum zebinger ac cācellariū impialē ⁊ alios amicos nr̄os. Dolemꝰ multū de captura epi gurgeñ. ⁊ iohānis vngnad ⁊ alioꝝ vtinā poſſemꝰ eoꝝ liberationē ꝓcurare nihil omitteremꝰ ex nobis poſſibilibus. Iohannē binderbach cupimꝰ noſtro nomine ſalutari. ſimulqꝫ dilectū filiū nr̄m fridericū cū cōiuge tua honeſtiſſima. Vale in xp̄o optime nr̄i memor ⁊ amās vt ſoles. Datū rome. vij. kl'. decembris.

Emittunᵗ̃ plura apoſtolica ſcripta ꝯtra murmurantes de grauamine nationis germanice. **Epiſto.cccxlviij.**

Aeneas cardinalis ſeneñ. Laurentio rouarelle. S.p.d. A latore p̄ntium recipies quatuor bullas apoſtolicas ⁊ vnū officiū tranſfigurationis. Ex bullis vnā reddes impatori ſimul cū officio ⁊ breui ſibi directo. Alias bullas curabis mittere tribꝰ principibꝰ electoribꝰ ſimul cū breuibꝰ ſuis. Extant ⁊ alie tres bulle apoſtolice ſimul cū duobꝰ officijs ac tribꝰ breuibus. Officia dirigenᵗ̃ regi hūgarie ac dño legato. bulle quoqꝫ eiſdē: tercia dn̄o ſtrigoñ. ſed hec oīa mittimꝰ ꝑ aliū nunciū qui poſt biduū recedet. Si te inueniat in curia regis hungarie aſſignabit tibi ea ſin aūt tradit per ſeipſum regie maieſtati que ſibi dirigunᵗ̃. Alia dn̄o curabit tranſmitti archiep̄o ⁊ legato. Nec alia circa hec. De negotijs rheni multa referūtur nō bona ꝓpter que neceſſariū erit vt ꝙ̃primū cū conſilio impatoris ⁊ cum lr̄is ſuis ad partes illas te trāſferas ⁊ labores iuxta cōmiſſionē tibi traditā. Interea bonū eſt vt ꝓcures ꝙ imperatoria maieſtas ſcribat archiepiſcopo magdenburgeñ. ſimulqꝫ rigenſi. ⁊ in primis treuereñ. ⁊ ſaltzburgeñ: vt ſi querant ad aliquā cōuētionē in factis eccleſie nō cōſentiāt. ſed ad ſeipam oīa referant q̄ q̄rūtur. Et

suadeat vt si qui sunt qui nouitates querāt illis nō assentiāt qꝛ periculū est in mo
ra. Habebis mox alias litteras dn̄i nr̄i qui plenius de hac materia ad te scribet ⁊
intelliges rei grauitatē ac periculū bonū est etiā laborare apud ducem bauarie lu
douicū: vt scribat palatino rheni cōsanguineo suo ne se implicet cōuētionib⁹ eoꝝ
qui cōtra sedē apostolicā aliquo modo moliunt̄: ꝑsuadēdo sibi ꝙ multo facilius
filij principū ꝓmouebunt̄ per sedem aplicam ꝙ̄ per capitula vel ordinarios. Et
hoc bene cura in auribus principū cōculcare qꝛ veritas est. Vale ⁊ scribe sepius
quō tibi succedat. Datū rome. viij. kl'. decembris.

Hortat̄ ad excusationē graua-
minis germanice nationis.

Epistola. cccxlix.

Calixtus ep̄s seru⁹ seruoꝝ dei. Dilecto filio henrico leubing notario nr̄o.
S. ⁊. a. b. Intelleximus veridico relatu nōnullos eē principes germanie na
tionis ecclesiasticos ⁊ seculares qui de nobis ⁊ de nr̄a curia murmurantes
nationē germanicā nimiū per nos grauari ꝑtendunt. Id faciūt more hominuꝫ q̄
sepe bonū quod habēt nō cognoscūt: nec sub alicui⁹ regimine quātūcūqꝫ optimo
quiescere possunt. Scim⁹ te deuotū eē sancte sedi aplice: ⁊ nostri honoris cupidū
nec placere tibi ea que ꝑter ordinē fiūt. Eapropter mittim⁹ tibi copiā nōnullaruꝫ
lrarū quas charissimo in xp̄o filio nostro friderico romanoꝝ impatori semꝑ au-
gusto super hac materia direxim⁹ vt intelligas plenissime mentē nr̄aꝫ. Et habeas
ex nobis quō his respōdere possis qui nobis detrahūt. Hortamur etiam pro zelo
quē geris ad romanā ecclesiā: vt sumpta oportunitate venerabili fratri nr̄o archi
ep̄o magdeburgen̄. qui sicut accepim⁹ ad nouitates mutat̄. que imperatori ꝑfato
scribimus: aut litteris aut verbo cōices: ipsumqꝫ horteris ne peregrinas sequat̄
opiniones: sed more ꝑdecessoꝝ suoꝝ in solida sancte sedis apostolice doctrina cō
quiescat. Idem etiā facies apud dilectū filiū nobilem virum fridericū marchio-
nem brandeburgen̄. sacri romani imperij electorē ⁊ apud alios vbi videris eē ne
cessariū. In qua re nō solū nobis sed ipsi deo cuius res agit̄ plurimū cōplacebis.
Datū rome. Dictata per eneam.

Hortat̄ audire suo noīe loquentē.

Epistola. cccl.

Calixtus ep̄s seruus seruoꝝ dei. Charissimo in xp̄o filio ladislao regi hun-
garie illustri. Salutē ⁊ apostolicā benedictionē. Audiuimus ea que dile-
ctus filius wenceslaus canonic⁹ vratislauien̄. tuo nomine nobis exposuit
⁊ quantū cū deo potuimus ⁊ vt semꝑ in animo gerimus: desiderio tuo satisfecim⁹
Diximus eidem quanto desiderio cupiam⁹ te cū charissimo filio nostro friderico
romanoꝝ impatore reconciliatū ad ea tendere que pro defensione fidei catholice
⁊ tui regni hungarie tutela necessaria esse vident̄. Et quāto cum ardore cupimus
regnū illud bohemie sub tuo regimine extirpatis heresum dogmatibus ad vnio-
nē verā sancte matris eccl'ie reuerti: suꝑ quibus rebus velis ipsum wenceslaū no
stro noīe loquētē audire: ⁊ sicut de tua in cōe bonū affectione cōfidim⁹. nos tandē
in ꝑmissis ꝯsolari. Datū rome kl'. decēbris. M. cccc. lxvij. Per eneā dictata

Excusatoria grauaminis
germanice nationis.

Epistola. cccli.

Calixtus ep̄s seru⁹ seruoꝝ dei. Dilecto filio nicholao cardinali sc̄i petri ad
vincula. Salutē ⁊ aplicā benedictionē. Considerauimus diligēter ea que
nobis scripsisti super practicis quas nōnulli principes ac prelati in parti-
bus rheni tenere dicunt̄ in negocijs ecclesie: perpēdim⁹ quoqꝫ cōsilium tuū salu-
bre ⁊ optimum esse. Eapropter scripsim⁹ charissimo filio nostro frederico roma-
noꝝ impatori semꝑ augusto: sicut ꝑ copiā presentib⁹ insertā videbis. cuius teno-
re ꝑlecto habebis ex nobis quō his obuiare possis qui nr̄m ⁊ apostolice sedis ho
norē confundere nitunt̄. Hortamur igit̄ vt scripta nr̄a vbicūqꝫ necessariū esse vi-
deris publicari ⁊ mentis nr̄e serenitatē sicut teneris ⁊ de tua in cōe bonū affectio-
ne nō dubitam⁹ manifestari ꝓcures. Datū ro. Per eneā dictata.

Murmur grauaminis germanice nationis referat ⁊ notabilibꝰ rōnibus eneruat. **Epistola. cccliij.**

Eneas cardinalis senen̄. Martino cācellario archiepi moguntini. S. p. d.

Fuit nobis epistola tua non minus iocunda q̄ꝫ grata: ex qua valitudinē tuā simulqꝫ coniugis tue bonā esse cognouimꝰ ⁊ natum tibi esse filiū quē archieps̄ moguntinus pro sua benignitate de sacro fonte leuauit quod tibi ⁊ bonori esse ⁊ vtilitati nō dubitamꝰ. Faxit deus vt filius supstes sit: ⁊ tue virtutis beres atqꝫ doctrine. Audiuimus deinde que vir probꝰ ⁊ modestus vigādus eiusdē archiepi secretarius tuo nomine nobis exposuit: que duo principaliter fuere. Primo em̄ que fiunt apud moguntinū de sanctissimo domino nostro ⁊ ipsiꝰ curia indies querele narrauit ex ordine. Secūdo retulit quo animo sit idem moguntinus contra romanā ecclesiā ⁊ ipz sanctissimū dn̄m nostrum: ⁊ quō ad obuiandū peruersoꝝ hominū machinationibꝰ necessariū tibi videt̄ intelligentiā quandaz fieri inter sanctissimū dominū nostrum ⁊ ipm̄ archiepiscopū. Intelleximus etiā per q̄ media eandē intelligentiā recipiēdā esse putas. Sunt nō parua que nobis significas neqꝫ illotis attingenda manibꝰ. Facis nobiscū vt amici cū amicis solent: libere atqꝫ aperte loqueris ⁊ cōfident̄ q̄ geris in aīo patefacis. Id vo ex amore fieri cognoscimꝰ teqꝫ veteris amicitie memorē antiquū seruare morē aīaduertimus Cū simul in noua ciuitate degeremꝰ nihil tūc tā arduū fuit: nihil tā abditū atqꝫ secretū quod alter nr̄m non cōicaret alteri: facis probe qui lōgo licz locoꝝ interuallo disiunctus nobis nihil putas reticendū esse. Faciemꝰ ⁊ nos idē erga te. Aperiemus tibi omni ex parte animū nostrū atqꝫ (vt amicitie nostre cōuenit) sūma cuz libertate loquemur. Cōsiderauimꝰ igit̄ in primis que dicunt̄ ꝯtra sūmū pōtificē apud germanos fieri murmura. Nec miramur siquidē nullus vnqꝫ locū beati petri tenuit qui nō latrantiū dentibꝰ impeteret̄. Nec magnū putamus siqs detrahit calixto cū mgr̄o eius sciamꝰ detractū fuisse xp̄o. Verax est em̄ saluator ipse nec poterit veritas nr̄a mētiri q2 nō est discipulus sup mgr̄m nec seruus maior dn̄o. germani tn̄ (si veꝝ fateri velint) similiterqꝫ reliqui xp̄iani nihil habēt cur de calixto murmurare possint. nisi q2 eū pōtificē tradidit nobis deꝰ quo digni n̄ fuimꝰ. Neqꝫ em̄ huiꝰ sanctissimi p̄sulis mores plebi sue cōformes existūt: qui cū diuinā in terris agat vitā: angelis potiꝰ debuit p̄fici q̄ꝫ hoībus. Nihil pius pater quod suum ē q̄rit. cogitatus suos oēs iactauit in dn̄o. honorē xp̄i saluatoris nr̄i: defensionez fidei: decus ecclesie: salutē plebis toto conatu: toto studio: tota mēte ꝑquirit. Nisi fuisset exacta ipsiꝰ solercia ⁊ incredibilis ad cōe bonū iā thurcoꝝ feritas nō hūgariā modo ꝯtriuisset: sed ipam quoqꝫ alemaniā infestis armis petēs: xp̄ianis omnibus terrorē simul ac laborē incussisset. Nā si victi apud hungariā ⁊ ꝓstrati sūt magni thurcoꝝ exercitus: non est cui post deum alteri gratias q̄ꝫ calixto xp̄iani debeant. Ipse em̄ solus fuit qui torpentibus ac pene dormientibꝰ xp̄iani orbis principibꝰ legatū in hungariā misit hungaros cū thurcis induciaruz federa querētes probibuit: labentes animos erexit: copias ꝯgregauit: belluqꝫ illud cōmittere suasit: in quo primum etate nostra thurcoꝝ dn̄s turpissime fugere visus est: ⁊ salus xp̄iano populo parta. Tacemus que gesta sunt in oriente ꝑ classem aplicā: ⁊ que in albania ⁊ aliis q̄ꝫ pluribus locis ipsius dn̄i nr̄i pecuniis ꝓ tutela fidei indies gerunt̄. Nihil aliud sua scitas ī aīo gerit q̄ꝫ suo tp̄e ita inimicos salutifere crucis humiliare. vt tandē vocatꝰ a dn̄o creditā sibi ecclesiā in statu securo ac trāqllo relinquat. Ob quā rē nescimꝰ ꝓfecto q̄d sibi velint q̄ tā sanctū p̄sulē ⁊ tm̄ de cōi vtilitate solicitū calūniari p̄sumūt. Nā q2 auꝝ a vobis extorq̄at iniq̄ ē ꝓrsus accusatio. Nihil em̄ p̄ter ꝯsueta iura recipit̄ nisi fortasse spōte sua nōnulli i classez cōtra thurcos offerāt q̄s paucissimos eē cōstat. Vtinā tot eēnt q̄ tāte rei ac necessarie optime subuenirēt. Ecclesiaꝝ electiōes canonicas q̄ dicūt a sua scitate ꝯtēni. aut ecclesias metropoliticas seu cathedrales i alemania reseruari lōge a veritate recedūt. Nulla electio reiecta est quam constitit fuisse canonicam pontificalis ecclesia in

alemania nulla reseruata est: specialiter a dño nr̃o contra concordata vestra. nec est eius ꝓpositũ neq; fuit hactenꝯ quicq; agere. Et q̄uis nemo imputare possit si sua sanctitas dignitates principales in collegiatis ecclesijs siue primas post pōtificales reseruauerit: neq; em̄ cōcordata in hoc aduersant̄ nō tñ inueniet̄ facile reseruationes beneficioꝝ nisi ꝑ cardinalibus aut aliquibus fortasse maximis viris ab eadē sanctitate emanasse. Itaq; nescimus quo vultu quo ore qua deniq; audacia p̄sumant aliq̄ sanctissimo p̄suli nostro detrahere. tāq; nationi vr̄e onerosus existat. qui ꝑfecto nō tantū nationi hispanie vnde sibi origo est: quantū germanice affectus esse videt̄: ⁊ qui diuinitus nobis datus est vt hoc ꝑiculoso tp̄e ab infidelium incursione maximeq; thurcoꝝ impetu orthodoxam xp̄i religionē non soluz tueret̄ sed etiā eleuaret ⁊ ꝓpagaret. Laudamꝯ igit̄ ⁊ omni honore dignū reputamꝯ archiep̄m mogūtinū: qui reiectis malignātiū insidijs apud ip̄m dñm nostrū sanctamq; sedem ap̄licā omniū fideliū matrē atq; magistrā ꝑmanere decreuit. Facit qd̓ doctū qd̓ prudentē qd̓ bonū p̄latū decet: qui peregrinas respuens opiniones: in solida sancte romane ecclesie doctrina: ⁊ in ip̄a xp̄i petra pedes figit. Facit mō qd̓ fecit duz al̓s eadē quererent̄ que mō tentant̄. Nūq; em̄ eugenio sancte memorie summo pontifici defuit: q̄uis multi ex germanis in illum deseuirent. nouit oīa noster pontifex: eiusq; ꝓbitati miro mō afficit̄. nec vnq̄ eius noīs absq; singulari laude meminit: ita vt certissimi sumꝯ nūq̄ ipsiꝯ petitiones in cōspectu huiꝯ presulis vanas fore: que digne audiri videāt̄. Ceterū qd̓ secūdo loco secretariꝯ antedictus exposuit: nobis alienū visuz est ꝙ ex viro docto ex iuris interprete ⁊ magnis versato causis prodire debet: nouisti em̄ romanū p̄sulē vnicū eē principē cui oēs obedire tenent̄: petri ⁊ pauli locū tenere qui sedet in ap̄lico throno: xp̄i vicarius ē qui romane presidet vrbi. nō est igit̄ cur se cuipiā intelligentie nomine vel federis obliget neq; subditoꝝ est cum dñis suis federa querere: nec tñ fortasse ita loqueris vt romanoꝝ presulem ex intelligentia queras obligare qd̓ nosti quantuz iura ꝑmittant. Sed aduertimus que petis intelligentie iā magna profecto ⁊ que nos aliquantulū de tua cōpulerint admirari. Scimus quia cum amico oīa confidenter agis. Idem ⁊ nos facimus. Utimur respondendo ea fiducia qua tu interrogando es vsus. Equidez indigna putauimus que nomine archiep̄i peterent̄. nec arbitramur eos bene agere qui archiep̄o ea petenda suadent: q̄uis nec sue menti que semꝑ modestissima fuit talia credimꝯ eē ꝑsuasa. Sue nāq; dignationi id satis esse debet vt antecessoribus suis equalis existat. Neq; illa querit que ante centum annos nullus obtinuit archiep̄s. Rectū ⁊ laudabile fuit ꝓpositū eius: si neq; romanū pontificem minorē nec se maiorē suis antecessoribus esse velit. Illud q̄z attente cōsiderabit quisquis ecclesie moguntine prefuerit vt neq; romana sedes conculcet̄ aut quouis modo damnet̄. Certum est eniz quia languente capite nequeunt mēbra consistere: neq; possunt riuuli non arescere fonte siccato. Salus ecclesiarū omniū profecto ex romane sedis precellentia ⁊ summa auctoritate depēdet. Quibus ex rebus nō essemus ausi ea quoquo mō aperire dño nostro que nobis pro intelligentia contrahenda significasti. Sunt enim eneruatiua apostolici iuris ⁊ non minus profecto preiudicij pre se ferentia. Et illa presertim que de confirmationibus pontificaliū ecclesiarū attigisti: non ignoras vt credimus qualis sit ipse dominus noster: quanta est in eo circūspectio. quanta omnium rerum noticia: quanta grauitas atq; constantia. Etsi enim omnes laudandi sunt quos nouimus romani presules: hunc tamen omnibus preferendum putamus. qui cum vite mundissime sit ⁊ omnia gerat cōmendatione digna: tum vero his conditionibus preditus est vt falli non queat. Est enim etate grandeuus. Uersatus est in arduis ⁊ magnis negocijs. Doctrina ea prefulget cui similis nemo est qui audierit in antecessore fuisse. Itaq; nō facile decipiēdus qui tum multa ꝑ etatē viderit: tū cōscientie lumen cum rerū magnarū experientia cōiunxerit. Rideret nos sua sanctitas siquid ei p̄poneremꝯ doctissimis eius aurībꝯ quoquo modo indignuz: atq;

ob hanc cām nō presumpsimus ea sibi referre que tuo nomine exposita sūt. Necꝫ
eñ sua pietas eos ꝓbare solet q̄ res minus iustas sibi preponūt. Verū vt ad gra
uamina nationis vr̄e redeamꝰ: si quid est qđ emēdatione egeat laudamus id san
ctissimo dn̄o nr̄o significari. Nec dubitamꝰ quin sua scitas debito modo ꝓuideat
Illud aūt nobis exploratissimū est. archiepm̄. s. p̄fatū in optima reputatiōe apđ
sanctissimū dn̄m nr̄m esse: fauorēqꝫ sibi ⁊ oportunū presidiū ab eo nūqꝫ defuturū
Certo scimus aduersus oēs qui sibi molesti fuerint: ꝙ si eoꝝ oratores huc vene-
rint recipient ꝓfecto benigne ⁊ humaniter tractabunt. nec duras inueniēt apo-
stolicas aures in his que cōcessu digna petierint. Qđ ꝟo dicis serenissimū impa-
torē ⁊ ipm̄ archiepm̄ si se cū sancta sede aplica intellexerit facile impedituros ad-
uersantiā machinamēta. Id quidē credimꝰ ⁊ ita factū esse nouimus in supiorib'
annis. At cū impator prefatus cū sanctissimo dn̄o nr̄o vnanimis sit: nec vnqꝫ ab
huiꝰ sancte sedis deuotione declinauerit: curandū est vt ipe archieps idem agat.
In qua re cū multa tua cōsilia possint: rogamus vt in hoc tuos intendas neruos
velisqꝫ doctrine tue nomē i defendēda romāe ecclie auctoritate potiꝰ q̄ impugnā
da claꝝ facē. sic eñ ⁊ mogūtine ecclie recte cōsules: ⁊ tibi ⁊ tuis amicis vtilitates
crescēt ⁊ accumulabūt honores: Datū rome. xij. kl'. octobris. Anno. M.cccclvij.

Destinat legatꝰ apostolicꝰ
ad nuptias ladislai regis.

Epistola. cccliij.

Calixtus eps seruus seruorum dei. Dilecto Iohanni filio cardinali sancti
angeli. S. ⁊. a. b. Ex litteris que de partibus austrie ad curiam nostram in-
dies deferunt: intelligimus dilectionem tuam cū littere ille scriberent ad-
huc fuisse in hungaria: de qua re plurimū admirati sumus: cū iam pridem tibi scri
psimus vt ad partes alemanie te conferres: eam discordiā pro tua facultate seda
turum: que inter charissimos filios nostros fredericum romanoꝝ imperatorem:
⁊ ladislaum hungarie ⁊ bohemie regem versat: que quantū periculosa sit ⁊ quā-
tū reipublice christiane damnosa pro tua singulari prudentia nō ignoras. Nesci-
mus que te res tamdiu retardauerit: cum non lateat non minꝰ vtile fore dictos
principes adinuicem reconciliare qꝫ thurcoꝝ perniciosis obuiare conatibus. Si
quidem noxiora multū sunt intestina bella qꝫ externa: ⁊ frustra his qui foris sunt
resistimus si aliȷ̄s qui intus sunt vulneramur. Itaqꝫ voluissemus te qꝫ primū re-
cepisti litteras nostras ad impatorē ⁊ regē p̄fatos iter arripuisse. quod quidē fuis-
set nostro iudicio expeditissimū. Verū cum nouissime nobis relatū sit dictum hū
garie ac bohemie regem circa festum sancti martini proxime futurū decreuisse bo-
hemiā petere: vt sibi sponsam suam charissimi filiȷ̄ nostri karoli regis francie na-
tam cōduci faciat: ⁊ cū eadē ibidem solēnes nuptias celebret: pro qua iam fertur
oratores misisse. Cōmittimus tibi ⁊ harū serie mandamꝰ: vt omnibus aliȷ̄s post
habitis ad ipsum regem qꝫ celerrime te cōferas: eiusqꝫ nuptias tam sui qꝫ dicti re-
gis francie cōsideratione nr̄o ⁊ apostolice sedis noie vt dignū est tua p̄sentia ho-
nores. Erūt eñ vt fama est he nuptie plurimū excellentes ac magnifice tā respe-
ctu psonarū inuicē cōtrahentiū qꝫ principū q̄ cōuenturi eo dicunt: cū nō solū di-
lecti filiȷ̄ nobiles viri bauarie ⁊ saxonie: duces marchionesqꝫ brandeburgeñ. cum
cōiugibus. Etiā charissimus filius noster casimirus rex polonie: simulqꝫ consors
eius regina earūdem nuptiarū celebrationi afferant interfuturi. Consideramus
autem ꝙ in tantorum conuentu principum multa tractabunt: in quibus erit tua
presentia nedum vtilis sed etiam necessaria: per quos religio nostra contra thur-
corum impetus defendat commode tractare. Et cum sint ibi nōnulli male de fi-
de catholica sentientes eorum malitia ne quid in tanta cōgregatione nocere pos-
sit oportune obuiabis. Quibus ex rebus necesse est vt eidē cōgregationi prorsus
interesse cures: ⁊ ita nos dilectioni tue iterum atqꝫ iterum cōmittimus ⁊ mānda-
mus: responsum tuuz super his qꝫ celerrimū expectantes: Datū rome die prima
octobris. Per eueam dictata.

Hortatꝛ legatū ꝙ celeriter
nuptias regis adire.

Epistola.cccliiij.

Eneas cardinalis senensis Iohāni cardinali sancti angeli. S.p.d. Cogno
sces ex litteris sanctissimi domini nostri ꝙ necessaria sit pñsentia tua in nu-
ptijs, quas serenissimus rex hungarie celebraturus est in praga. Ob quā
rem ꝙuis nō puto necessariū dignationē tuā adhortari vt ꝙ celerrime eo se con
ferat: quia tamē eius rei vtilitatē nō solū animo ꝑcipio sed manibꝰ quodāmodo
vt ita loquar palpare videor: nō possum facere quin tāꝙ seruitor ⁊ filius tuus ea
scribā que honorē tuū cōcernere aiaduerto. Sane ꝙuis pietas dñi nostri id iudi
ciū de tua dignatione faciat. quod de viro prudētissimo ⁊ optimo habendum est:
ꝙuisque oīa que ꝑ te facta sunt miro modo cōmendet. Illud tamē plurimū admi-
ratꝛ ꝙ dissidentibus inter se serenissimis principibꝰ romanoꝝ imꝑatore ⁊ hunga-
rie rege nō statim te ad sedandas coꝝ discordias sepositis alijs negocijs ꝓpara-
uisti. cū certū sit illis inter se cōtendētibꝰ nō solū nobilē illā austrie ꝓuinciā ꝯtur-
bari: sed etiā thurcis viā preberi qua facilꝰ ad xpianitatis inuasionē ꝓrūpere pos
sint. Videtꝛ igitꝛ mihi admodū expediens ꝙ tua dignitas ad pñfatas nuptias iter
suū acceleret. que vt extimatꝛ mēse ianuario aut tardius februario celebrabuntꝛ:
Erit conuētus ille celeberrimꝰ in quo duo reges ⁊ tot principes cōparebunt. Nō
dubito quin magna ibi tractentꝛ: ⁊ vt arbitror quin principaliter agitabuntꝛ in eo
loco negocia. nāque cū lites imꝑatoris ⁊ regis nōdum composite sint: erit cura illo
rū principum in primis illas sedare. Inter polonie regem ⁊ fratres sancte marie
teuthonicoꝝ agetꝛ de concordia. Bohemi de suis articulis curiosi erunt. Illi qui
sunt in rheno ⁊ res nouas cōtra sedē apostolicā practicare nituntꝛ nō omittent ꝑ
oratores suos ex conuentu aliquid attentare. Postremo etiā de defensione fidei
contra thurcos vt mea fert opinio inter tantos proceres sermo fiet. Magna sūt
hec ⁊ ꝑfecto tuā presentiā merito exigūt. Itaque tāꝙ seruitor tuus suadeo ne quo
pacto ei congregationi absis: quod esset ⁊ inhonestū ⁊ incōmodū aplice sedi. ꝙ si
interfueris cōplacebis ꝓculdubio non solum regi hungarie: sed etiā regi francie
cuius filie nuptias honorabis: obuiabis malis que per nonnullos ꝓcurantꝛ. Et
multa bona opera ꝓcurare poteris tam ꝓ pace xpianoꝝ ꝙ ꝓ defensione fidei ꝯ
inimicos crucis xpi. Piumque sanctissimi dñi nostri desideriū hoc potissimum mo
do adimplebis. Et rem facies tua virtute dignā. Duabusque maximis nationibꝰ
gallice ⁊ germanie simulque duobus maximis principibus hoc est imꝑatori ⁊ pa-
truelis sui: ⁊ regi francie in filie sue honoratione rem gratā faciēs demulcebis ca-
pita. Datū rome die prima octobris. Anno dñi. M.cccclvij.

Scribit se bene valere nec
superfluis curis angi velle.

Epistola.ccclv.

Eneas cardinalis seneñ. Petro noxitano. S.p.d. Si nō scribimus ad te se
pius id facit negocioꝝ multitudo quibꝰ destinamur: simulque tua humani-
tas qua nō veremur abuti. Extant apud nos scripta tua quibus satis esse
dicis si quater tibi scribamus in anno. Hoc nos pigros reddidit: dabimus ⁊ sex
⁊ octo eplās in annos singulos amicitie tue: nunc hec prima sit anni huius q̄ nos
bene valere ⁊ animo ⁊ corpore intelligas ꝙuis multa indies emergunt que con-
turbare cuiusuis hoīs mentē queant: sed nolumus affligere cor nostrum quādo
nihil est quod mesticia nostra reipublice prosit. Faciemus quod nostris subest
viribꝰ reliquū deo relinquimꝰ: cuius est ⁊ nos perdere si velit: ⁊ saluare hanc ipsam
mūdi machinā quā de nō esse in esse ꝓduxit: cū dubiū nō est ei curā esse operum
que sue fecerunt manus. Hec tibi pauca scripsisse voluimus rogantes vt tu q̄ȝ le
to animo id vite traducas quod suꝑest. Optamꝰ te aliqñ visere atque amplecti. Be
ne vale. Ex vrbe romana octobris.

Negat se altiorē gradū ambire
⁊ collaudat poetice metrificantē

Epistola.cccclvj.

Neas cardinalis seneñ. Francisco philelpho militi ⁊ poete. S.p.d. Car-
men tuū insignis eques ⁊ optime poetarū accepim⁹ simulqꝫ lr̄as maturo
scriptas eloquio. Fuerūt vtraqꝫ iocūda ab amico missa ⁊ cōdita salib⁹. In
carmine plus aliquid est q̄ nobis cōueniat: nūq̄ id somniauim⁹ qđ tibi de nobis
polliceris: neqꝫ grandia hec sine p̄sagio vel fatū vel somnioꝝ solent euenire. nr̄a
sors maior est virtute nostra: stulti sumus si volare altius ambigiam⁹. Sed inest
tuis versibus incredibilis suauitas que nos etiā adulando delectauit. Quod que
ris de pararellis plutarci: vanū est perierūt oia. nemo ē qui de his loqui norit nau
fragiū passe sunt littere: ⁊ quidē apud rhoduz vbi neqꝫ reliquias relegere nautas
licet. Tu si more tuo sapias amisso libro nō adijcies vt aim crucies. Apud reuerē
dissimū cardinalē de colūna vidim⁹ ⁊ legim⁹ forsiadam tuū: opus tersuz ⁊ dignū
quod priscis poematibus annumeref. Et tu francisci ducis gestas res decantare
dignus eras: vt illius virtuti tua musa debebaf. Si tamē dignis ille te premijs p̄
sequitur ⁊ egere vetat. si secus hortamur fistule vt cerā amoueas: nam magis illi
tua taciturnitas q̄ sibi tenacitas detrimentū prestabit. Uale ⁊ nos ama vt soles.
Ex vrbe die.xxv.octobris.

Mestus ex morte amici
consolaf his medijs.

Epistola.cccclvij.

Neas cardinalis seneñ. Iohi cāpisio ep̄o placentino. S.p.d. Si nō scribi-
mus sepe dignationi tue das veniā nō ambigimus. nā ⁊ nos vegio poete
ignoscim⁹ q̄uis nunq̄ nos adierit nec nobis quicq̄ scripserit postq̄ car-
dinalatū suscepimus. Sumus memores legis nostre quādo cōmēdas nobis ali-
quos huc venientes: ⁊ si nō respondemus operas tamē nostras illis offerimus:
estqꝫ nobis iocundissimū litteras tuas legere ⁊ illas audire que a te venientes bo
nam valitudinē tuā nobis enunciant. Cupimus te aliquādo hic videre etsi parū
spei super aduentu tuo habemus qñ iam sedem elegisti ⁊ vite simul ⁊ morti. Nos
modo quod scribam⁹ nō habemus nisi obijsse stephanū catiā nouarieñ. cōmunē
amicū: quo cū magna pars amicitie a nobis abijt. Afficit nos incredibili merore
suus obitus: illud tamē cōsolationi nobis fuit q̄ fortē eū in transitu cognouimus
nūq̄ eīm eiulauit: nūq̄ verbū admisit nō xp̄iano nā sapiēte viro dignū ecclesiasti
cis sacramētis deuotissima mente susceptis ad extremū vsqꝫ anhelitū intellectū
⁊ verba prudentis hominis retinuit. Sepultus est apud hospitale sancte marie
teuthonicoꝝ die.xj.huius mensis. Uale optime ⁊ amici aiam in orationib⁹ tuis
recōmendatā habe. Datū rome.xx.octobris. Anno. M.cccclvij.

Epistola.cccclviij.

Mortē amici denunciat.

Neas cardinalis seneñ. scene. Salutē plurimā dicit. Stephanus noster
catia nouariensis. communis amicus animaz creatori reddidit. Hec scri-
bimus vt non doleas amici obitum qui more christiano ⁊ vt sapientem
decuit ordinatis rebus suis ex hac luce migrauit. sed vt congaudeas illi ad melio
rem vitam profecto: nobisqꝫ compatiaris tali orbatis societate: cogitesqꝫ aliquā-
do de nobis qui hoc in pelago sine velis remisqꝫ nauigamus. ⁊ fluctuantes ab
ipso naufragio non longe absumus. Uellemus hic esses ⁊ rerum nostrarum cur-
sus intuereris. Sed quid querimur ferenda est fortuna quā deus mittit: neqꝫ eīm
dubitandum est quin deo sit cura huius mundi quem sue condidere manus si cu
rat igif quecunqꝫ accidunt aut volente illo aut permittente fiunt. hoc nos conso
latur ⁊ equo iubet animo expectare tempus in quo ⁊ ad stephanū ⁊ ad reliquos
qui nos precesserunt amicos euocemur. De re tua audiuisti que sit pōtificis sen-
tentia: nō est que modo alia queras. deus ipse operā ferat iohāni caimo optimo

viro & amico tuo nostroq; diximus de scutifero nos esse facturos qd tua iuberet amicitia nec mutauim⁹ opinionē: rogam⁹ te principi simulq; nicolao azimboldo nos cōmendes: cuius benignas lras his diebus accepim⁹: nec dubitamus eū ꝑ veteri cōsuetudine nos amare. Vale optime. Ex ro. die. xx. octobris. M. cccclvij.

Pollicet opas suas amico & cōcordatis minime derogare.

Epistola. ccclix.

Eneas cardinalis senensis Martino mayer. S. p. d. Scribimus tibi non sine fiducia singulari litteras breues. non scimus dare inania verba. Amamus ex corde amicos & his adulari nescimus. Crede optimo corde loquimur: si facultas assit nunq; deerimus votis tuis & id certo certius habe. quia vetus amicitia nostra solida est. In facto ecclesie romane illud tibi dicimus quia nō leditur caput sine membris: nos hic curabimus ne concordatis deroget. Deinceps non credimus nationem vestrā habere causam querele si pacta seruentur. De gratia nostra siue reseruatione scripsimus & nunc repetimus: non est anim⁹ noster vexare quēq; occasione illa nec intēdim⁹ ꝯcordatis per gratias nostras in aliquo derogare. Vale & nos vt soles ama. Ex vrbe die. xx. octobris.

Epistola. ccclx.

Denūciat desiderijs amici satisfactū.

Eneas cardinalis senensis Theoderico archiepo maguntino. S. p. d. Ex vigando secretario tuo accepimus litteras dignationis tue. Cognitis his que cupiebas mox adiuimus sanctissimum dominum nostrum qui leto animo votis tuis annuit. Nouit sua pietas quo animo queue opera tua dignitas superioribus annis romanam adiuuerit ecclesiam: & vbi occasio detur monstrabit se diligere tuam virtutem. nos autē in quacūq; re poterimus erimus semper & voluntarij & proni desiderijs tuis morem gerere. Datum rome die vicesima octobris.

Pollicet sexingentos florenos amice pro dote aut ingressu religionis.

Epistola. ccclxi.

Eneas cardinalis senēsis Jacobo picholomeo. S. p. d. Litteris tuis quas de montamia & andrea filijs tuis nepotibus nostris ad nos scripsisti: respōdimus semel & iterum: nescimus an nostra scripta in manus peruenerint tuas. Ideo hec pauca repetimus vt non putes mente nostra excidisse quod illic immobiliter sedet. De mōtamia ob res que geste sunt difficile est rectū ferre consilium. Intelligimus eñ eam monasteriū abhorrere: matrimoniū aūt reperire sua conditione dignū difficile est: nos igitur relinquimus tibi hanc prouinciā vt sibi persuadeas q in rem suā sit prudens. Si essemus pecuniosi: & more quorundā cardinaliū abundaremus: daremus illi & virū & dotem. At cum tenuis sit conditio nostra: volūtatē potestas impedit: vtcūq; sit ex paupertate nostra sexingentos illi aureos spondemus quamcūq; viā ingrediat. Scriptoriā apostolicā andree tuo & si optamus acquirere tamē nō valemus: nemo eñ est qui absq; mille aureis eam consequi potest. Oportet igit illas ingredi vias: nos vbi poterim⁹ non deerimus necessitati tue. Et si deus dabit vt possessionē varinieñ. ecclesie consequi possimus: ita nos geremus vt intelligas nos amantissimi fratris locū tenere. Datum rome vicesima octobris.

Refert mortē amici & se cōmendari orat.

Epistola. ccclxij.

Eneas cardinalis senensis Latino equiti ciprio. Salutem plurimam dicit. Duabus epistolis tuis gratias nobis egisti super his que tui cause fecimus. Cognoscimus nos nec pro debito: nec pro voluntate satis

fecisse: sed tua benignitas parua pro magnis accipit. Gaudemus obtigisse tibi
desiderium tuum: nam ⁊ tua virtus maiora meretur. Afficiet tibi summus pon-
tifex ⁊ desiderijs tuis vbicu͞q; poterit faciet satis. Amicus tuus ⁊ noster stepha-
nus cacia: cuius sine lachrimis non possumus meminisse creatori deo animā red
didit: rogamus te vt eius nepotes apud illustrissimū ducē cōmendatos habeas
quibus beneficia sua collata sunt. Et nos etiā vnam prepositurā tenuē obtinea-
mus: velis nos principi ⁊ ꝯsorti ei⁹ cōmendare q̄ ad eoꝝ beneplacita semꝑ inue-
niemur attentissimi. Datū rome. xx. die octobris.

Epistola. ccclxiij.

Cōcordatis ecclie opam dare
promittit ne violentur.

Aeas cardinalis seneñ. iohanni lesure. S. p. d. Amauimus ꝓbitatē tuā
ante promotionem nostrā ⁊ nunc potissime colimus obseruamusq;. In
uenimus em̄ in te ⁊ veritatē ⁊ prudētiā. Credimus plene illud esse scȝ ali-
quos qui vulnerent: vt medendo lucrent̄: ſ nō patiet̄ caput sine dolore dānoq;
mēbroꝝ. Mittimus tibi cū p̄sentibus alphabetū quod optasti: quod signatū re-
cipies: poteris illo vti ⁊ nobis que grauiora erūt significare: habebisq; responsa
ex nobis que res ipse exiget. Decet bonos viros curare ne vnitas ecclesie magno
parta labore iterꝝ scindat̄. De cōcordatoꝝ obseruatione soliciti sumus. damusq;
operā ne violent̄. Amideus pro quo scribis si iuenient̄ fuisse in possessione tēpore
cōcordatoꝝ habebit pacem: idq; dn̄s noster nobis cōmisit inquirere: vale opti-
me ⁊ scribe nobis frequenter. naȝ litteris tuis quasi ꝑsona tua tuemur. Ex roma
xx. octobris.

Epistola. ccclxiiij.

Excusat se cōtra concordata ecclie fecisse.

Aeas cardinalis senēsis petro knorren doctori. S. p. d. Grate fuerūt no
bis littere tue quibus nouitates germanicas significasti ⁊ dietarum insti-
tutiones. Scimus nos esse tibi charos qui omnia vt amico communicas
Estq; nobis nō parua voluptas te tenere memoriā veteris amicicie: vellem⁹ na-
tionē tuā vti sano consilio ⁊ non repente ad nouitates ꝓrumpere: multo labore
parta est pax ecclesiastica: facile rumpet̄ si volueritis. At erit non nobis solū dā-
nosa sed etiam vobis. Cuȝ volueritis resarcire nō poteritis leuiter. Quod nobis
dicis imputari de reseruationibus ac pensionibus: nescimus quid id sibi velit. ni
si fortasse de vno monasterio prope constantiā quod impetrauit ꝓthonotarius
de lapide: de quo nobis pensio centū florenoꝝ assignata extitit: id ille aiebat pla
cere principi patrie: nec erat contra concordata cum electio ibi canonica non fu
isset. De alia pensione nunq̄ nos intromisimus. De reseruatianibus est veruȝ q̄
habemus bullam pro duobus milibus florenis. Credebamus nationem illam
non egreferre si nos qui in ea nutriti sumus tantū in beneficijs haberemus. Et
nihilominus diximus pape: ⁊ scripsimus archiepiscopis moguntino: treuereñ. ⁊
coloniensi: nos illa bulla nullatenus vti velle: vbi concordatis cum natione ad-
uersaret̄. Itaq; nescimus cur nobis aliquid imputari posset. Cōmendamus tibi
vnionem ecclesie vt facias quemadmodū cousueuisti quia nihil pace melius. Cō
tra prutenos sedes apostolica vsa ē suis armis: restat vt vestris vtamini. Si qua
in re natio ipa grauet̄. potest recurrere ad sedem apostolicā. Credo non spernent̄
preces sue. Fuimus locuti sanctissimo domino nostro de iuramēto tuo. sanctitas
sua viue vocis oraculo nobis dixit q̄ iuramentū illud suspendebat ad effectum
vt posses romane ecclesie vtilius seruire. Et ita poteris affirmare te non esse ob-
noxium iuramento. Age igit̄ vt cōsueuisti: nos semper inuenies paratissimos ad
ea que tibi grata sint ⁊ inclyte nationi vtilia. Cupimus vt nos commissos facias
principi marchioni alberto cuius eximie virtuti omnia debemus. Uale ex roma
die. vij. nouembris.

Captata beniuolentia petit amicũ suo nomine audire

Epistola.ccclxv.

Meas cardinalis senensis Francisco duci mediolanensi illustri. S.p.d. Quis in curia serenissimi imperatoris ꝛ alijs in locis vbi moram traxi: semper honoris ꝛ glorie tue cupidus fuerim: illisq; pro mea virili consulere studuerim: vt testes sunt magnificus eques scena de curte ꝛ alij quos tua excellentia ad imperialē maiestatē ꝛ romanā curiam aliquādo transmittit: fateor tamen me nunq; aliquid egisse propter quod presumere debeaz gratiā quātūcūq; minimā ex tua mansuetudine deposcere: sed audaciā petenti quā mea nō ꝑstant merita tua liberalitas ꝛ in omnes beneficia concedit: que cū vel ignotis ꝓdesse solet: mihi vt existimo non claudet aures: neq; ego illam implorare auderez nisi me necessitas vrgeret: sed cum vocatus ad cardinalatus honorē eos nō habeam redditus qui huic dignitati cōueniant: cogor ad eos recurrere quos ꝓ sua singulari bonitate mihi bene velle arbitror. Inter quos excellentiā tuā veneror. nam ꝛ amici quos mediolani habeo hec mihi ꝛ litteris ꝛ nūcijs indies cōfirmāt. Quibus ex rebus cōmisi prefato scene integerrimo amico meo: vt aliqua meo nomie mansuetudini tue exponat. Cui precor ꝛ benignas aures impertiri ꝛ preces suas quas vice mea attulerit bono animo exaudire velis: nam ꝛ opus pietatis exercebis ꝛ me seruitorē tuū magis ac magis obligatū habebis. Ex roma quarto nonas decēbris. Anno. M.cccclvij.

Instruit de mente sua apud principē exequenda.

Epistola.ccclxvj.

Meas cardinalis senensis scene de curte. S.p.d. Raphaelem capinū nobilē adolescentē (quem ad nos misisti) recepim⁹ in familiam nostram: ꝛ tui causa ꝛ sui libenti animo: nam ꝛ nos tibi obnoxij sumus ꝛ in omnibus morem gerere cupimus: ꝛ ipse pre se fert modesti ꝛ prudentis indolem iuuenis. Utinam hi simus qui virtuti sue satisfacere possimus. Quod ꝓmittis te apud illustrissimū ducem ꝓcuraturū nostri causa non est apud nos dubiū: nouim⁹ animū erga nos tuum ꝛ amicū verum te esse nō ambigim⁹. Si bona principis mēs in ea re fuerit tua non deerit opera. Ita nobis ꝑsuasum est. Scribimus excellentie sue litteras quaꝝ exemplaria cū presentib⁹ ad te mittim⁹. Si putas reddendas esse reddito: si minus vtere cōsilio tuo ꝛ rem nr̄am pro tua circūspectiōe curato: nos tantū volum⁹ quantū licet. Pauperes nati sumus ꝛ in hāc vsq; diez viximus tenues: nūc si aucta est dignitas non tamē accreuerūt opes: Confidimus in bonitate sūmi vt qui nos nunq; destituit neq; in cardinalatu deseret: quādo nō hi sumus qui maria mōtesq; cupimus. Satis nobis fuerit nō egere. Quod illustrissimi ducis auxilio futurū cōfidimus ꝛ tua solicitudine. De maxima illa concubina non est quod mirere: lata est romana curia ꝛ omniū rerum capax: boni ꝛ mali apud nos versant̄: hic supbia ꝛ humilitas: hic auaricia ꝛ largitas: hic luxuria ꝛ frigiditas: hic libido ꝛ continentia. hic summa virtus ꝛ summum viciū. Sagena hec est in mari missa omniū genere pisciū plena. Triticū adhuc simul ꝛ palea in area est: ꝛ magna fatuitas ꝛ summa sapientia simul habitant. Quid miruz si opera aliquando preclara efficimus digna laude: aliquando sic agimus vt reprhendi vel a minimis valeamus.

De palatio budeñ. ꝛ aliquid contra basiliense cōciliū.

Epistola.ccclxvij.

Mbrosius camalduleñ. Reuerēdissimo ac sacratissimo impatori sigismūdo semp augusto fidelitatē ꝛ subiectionē. Habeo gratias ingentes maiestati tue clementissime princeps q̄ priusq; pannonia discedere pulcerrimi ꝛ magnificentissimi omniū quod vnq; viderim spectaculi te esse participem voluisti. Inspeximus sūma cū admiratione precipuoq; stupore edificatū abs te pala

ciū tantaqꝫ occurrunt singulariter miranda vt quod magis mirari quod primū ꝑdicare debemꝰ nō occurreret. Tā multa ad se trahebāt atqꝫ in se rapiebāt obtutū affectūqꝫ nostrū. Deniqꝫ structure moles tā vasta est vt nullam toto orbe maiorē reperire posse arbitremur. Eius oīa mēbra adeo magnifice tādecenter instructa sunt vt ad grām nihil possit accedere: singuleqꝫ vt dictū est partes secum de pulchritudine ⁊ magnificētia certare videntur vt quod primū admiremur non occurrit: nisi ꝙ simul oīa inspecta excedunt oēm admirationē: vixqꝫ arbitremur persis illā formosissimā regiā de qua tam multa ꝑdicantur huic tue cōferēdā. Trāsimus ad cōtuendū peripatū illum spaciosissimū ꝓspectū omnino mirabilē plenūqꝫ voluptatis. Neqꝫ his contenti piscinas quoqꝫ ⁊ ortos circuire plena occurrebant oculis. Pauca de multis que me mouent in vnū congressi execratione digna tueqꝫ serenitatis oculis legenda subiecti. Equidem cōsideratis scandalis ꝗ indies ex huiꝰ perpetuatione cōcilij prodeūt huiꝰ sententie sum vt ꝓ firmo ⁊ rato habeā nihil a tua pietate posse fieri vel deo gratiꝰ vel acceptiꝰ seculo vel ecclesie matri vtiliꝰ ꝙ huius eneruationē abbominationis pro viribus moliaris. Et oro ne tua me pietas temeritatis arguat ita sentientē. Nā si ex habūdātia cordis os loquitur ego istam sniam ex altu cordis eructo. Deus autē noster omnipotens serenitati tue que ad pacem sunt inspirari dignetur annosqꝫ tuos benedicere religiosissime princeps ⁊ auguste piissime. Ex wienna. Anno. M.cccclvij.

Cōmendat cām suam ⁊ spōdet operas suas in reciprocū.

Epistola.cccl xviij.

Eneas cardinalis seneñ. S.p.d. Gumforto iuriscōsulto ac serenissimi dñi ducis mediolani secretario. Ex lepontijs hac ꝑterita hyeme sup re ꝑpositure mee litteras ad te dedi vt illustrissimo principi duci mediolani ꝓ me loquereris te rogās obsecrās: nihil exinde responsi a te suscepi: quod non tibi sꝫ tuis occupationibus imputo. Scripsit aūt mihi paucis ante diebꝰ ꝙ moreretur mediolaneñ. antistes de tua erga me optima voluntate dixitqꝫ tuū esse cōsiliū vt cesaris lr̄as ad ducē impetrarē. Factū est vt ambo suasistis. Lr̄as defert vir vrbanus ⁊ tuus meiqꝫ amantissimꝰ laurentius de rotella cōcanonicus meus tridentinus. Is te alloquitur ⁊ meā agitabit cām. Precor illi cōsilio ⁊ auxilio vt sis. Atqꝫ reprobes quod eplis de te mihi ꝑfatus repromisit antistes. Habeo in te ꝗcquid spei habeo. Fiam voti campos si me iuueris. Sin deseras nil est qđ sperem. Scio mores curie vestre ⁊ aliarū. Nemo aliquid obtinet nisi magnis fultꝰ amicis. Ego ⁊ si iusticiā ꝓseqnar: nisi te habeā ad quem recurrā habeo neminē. Nec te quo iure teneam video qui nullis beneficijs mihi obligaris. Sed confido in tua humanitate: Similiterqꝫ studia ⁊ officia quibꝰ dediti sumꝰ paria fiduciam ꝑbent vt opera consilio: auctoritate ⁊ grā tua amice vtar. Ego si quid intelligā aut ad voluptatē aut ad cōmodū: aut ad amplitudinē tuā ꝑtinere: etiā nō rogatus faciam nec ad me vnqꝫ ꝓ te vel ꝓ tuis frustra scribes: si mō quod petieris in mea fuerit ꝑtāte. Uale ⁊ spem meā imple. Ex vrbe sexto idus Iulij.

Epistola.ccclxix.

Excusatio precū nō exauditarꝫ.

Eneas cardinalis seneñ. preposito spirēsi. S.p.d. Accepimꝰ litteras tuas quibꝰ rogas vt ius nr̄m in ꝑbēda ecclesie maioris wormaciensis in nepotē tuū trāsferre velimꝰ. Cōplacuissemꝰ certe tibi cui libenti aīo tāqꝫ singulari amico ⁊ homini virtuoso gerimꝰ morē: nisi ꝑuēti fuissemꝰ. Scripserūt eñ nobis. Decanꝰ ⁊ cantor wormaciēsis: ꝗ negocia ꝑpositure nr̄e gerūt de vacatione ꝑbende hmōi: multūqꝫ suaserūt vt ius nr̄m illi dimitteremꝰ ꝗ ꝑ capitulū ad possessionē ꝗuis de facto erat admissus: cui iā ꝑpositurā nr̄ā arendauerāt. Deinde etiā supuenerūt lr̄e illustris principis comitis palatini ꝓ eodē dictā ꝑbēdā petētes. quibꝰ inducti aīm inclinauimꝰ ad cōplacēdū prefato possessori: siue vt rectiꝰ dicamus intruso. Nam ꝗuis spreti fuerimus a capitulo: quia tn̄ natura litigiosi

non sumus: decreuimus bonũ ꝓ malo rependere. Rogamus aũt te vt equo aīo feras: si hac vice p̄cibꝰ tuis nõ annuimꝰ: cũ sicut p̄diximus alioꝝ scripta preuene rint: deinceps si quid occurrerit qḋ tui cã facere possimꝰ: nõ erimꝰ requisitiõi tue quoquo modo aduersi. Sed quantũ vires nr̃e tulerũt ⁊ tibi ⁊ amicis tuis cona bimur rē gratã facere. Datũ rome die. xxij. iulij. M.cccclvij.

Annuit precibꝰ ⁊ petit se excusare de grauamine germanice nationis.

Epistola. ccclxx.

Eneas cardinalis senensis decano wormaciensi. S.p.d. Cognouimꝰ que scripsisti de prebenda que nuꝑ vacauit in ecclesia wormaciensi. Suades ne nos de illa intromittamus ⁊ ius nostrum possessori tradamus: cũ neq̨ vtile nobis sit dictam prebendã obtinere ꝭm statuta ecclesie: neq̨ dispensari ad uersus ea cõsuetum sit. multũ tribuimus cõsilio tuo: ⁊ crede q꞉ non est mens nr̃a grauare ecclesiã illam: nec litigiosi sumus vt velimus supra modum cõtendere. Nos si eam prebendã obtinuissemus non ꝓpterea violare statuta vestra voluis semus aut aliquod vobis afferre grauamē: sed iuxta cõsiliũ tuũ fecissemus: ⁊ cõfi dimus ꝙ non fuisset capitulũ vestrũ de nobis male contentuꝫ. Verũ vtcũq̨ res se habet: q̨̄uis cõsiliarius. Palatini nullum ius habeat in p̄dicta p̄benda ⁊ nobis spretis in ea se intruserit: tamē quia vir nobilis est ⁊ illustris. Palatinus pro eo scribit: tuq̨ plurimũ id suades. ⁊ iohannes tolner etiam hortaꝛ: erimus contenti transferre ius nostrũ in predictũ cõsiliariũ si cũ eius procuratore qui hic est cõue nerimus: ⁊ deniq̨ confide quoniã ecclesiam vestrã iuuare atq̨ extollere: non de primere aut quoquo modo ledere intendimus. Verũ quia capitulũ eccl'ie sancti andree animo deliberato nobis spretis ⁊ litteris nostris contemptis ad possessio nē prebende per nos acceptate aliũ intrusit. intendimus experiri de iure: quis sit potior. Itaq̨ rogo ne mireris si litem pro parua re ingredimur. quia cõtemptũ potius q̨̄ prebendã animo metimur: quã etiã si obtinuerimꝰ alteri eiusdē natio nis resignabimus. Postremo scribit nobis iohannes tolner querimonias factas esse apud aliquos germanie prelatos de reseruationibus cardinaliũ quas habēt in partibus illis: nescimus an propter nos ⁊ gratiã nostrã is rumor fiat. Nos qui dē supra. xxiiij. annos in alamania seruiuimꝰ ⁊ semper honorem illius nationis ꝓ virili nostra promouimus: ⁊ nunc ad cardinalatũ q̨̄uis insufficientes vocati: id conamur: id studemus: id tota mente querimus: quod illi nationi vtile decoriq̨ esse putamus. cum nonnullis aliquãdo vehementer contendentes ita vt in sacro collegio nos magis germanũ q̨̄ italum esse dicant. Quibus ex rebus non sumus arbitrati germanice nationi futuꝝ odiosum. si beneficia in ea pro duobus milibꝰ ducatoꝝ in annuis redditibus obtinerimꝰ. Et q̨̄uis in bulla reseruationis nostre fiat mentio de monasterijs. nũq̨̄ tñ intentio nostra fuit ad ea monasteria litteras trahi que ꝑ cõpactata reseruari nõ possent: ⁊ ita sanctissimo dño nostro diximus adijcientes ꝙ pro nullo monasterio vnq̨̄ litigaturi essemus: sed solum id recipe remus quod cũ bona gratia principũ in quoꝝ territorio esset habere possemus. Itaq̨ nõ existimamus aliquos prelatos occasionē habere vt de nobis conqueri possent. Quapropter rogamus te qui soles cũ pluribus cõuersari: vt mente no stram omnibus declares: ⁊ presertim archiep̄o mogũtino: apud quē nõ dubita mus nos haberi cõmēdatos: cũ ⁊ nos sui status ⁊ honoris quãtũ vires nostre fe rũt semꝑ defensores sumꝰ. Datũ rome die. xxij. iulij. Mcccclvij.

Frustra conaꝛ ĩpetrare vt clerꝰ coitaꝫ seneñ. ꝓ ꝯfir matiõe studij vl'is ꝯtribuat ⁊ auisat de exercitu ꝯgregato.

Epi. ccclxxi

Eneas cardinalis seneñ. Balie seneñ. S.p.d. Que ornamēto splēdori glo rieq̨ isti ciuitati vestre patrie nr̃e eē possent: nũq̨̄ tedio nobis eēt aut q're re: aut si in p̄tãte nr̃a esset exhibere. Eapropter cũ nuper nobis scripsissetis vt ꝓ studio legũ aliarũq̨ facultatũ in vrbe vestra reformando. Sanctissimo dño

nr̃o verba faceremus vtꝙ clerus vr̃e ditionis ad eā rem certā pecunie quātitatē cōferret impetrare conaremur. Fuimꝰ euestigio cū eodē sanctissimo dn̄o nostro Oratore vestro spectato viro leonardo ad id accersito. Perorauimꝰ cām: vt arbitrati sumus oportere: ꝫ nō exorauimus. quod aūt pietas dn̄i nr̃i ad eā rē rn̄derit nō ambigimus leonardū p̄fatū collegio vestro significasse. Itaqꝫ non est cur plura circa hec dicamꝰ. Illud adĳcimꝰ qd̄ nosse magnificētias vestras nō inutile arbitramur: Hodie lr̃e ex neapoli aduenerūt: q̄bus certior fama sit. Comitē iacobū piccininū ab inclyto rege aragonū pecunias nō paucas accepisse: quibꝰ copias suas instruere possit ad regni metas exire. Ferūt eum aduersum sigismūdū malatestam arma motuꝝ instante vrbinate comite. Sed mille sunt hominū insidie: nec sagitta semper eo tendit qui directa videt̄. Sapiūt magnificentie vestre ⁊ quod ex vsu fuerit cogitabūt. Nos pro debito nr̃o hec reipu. vestre significādo putamus: cuius tranquillā quietem indesinenter optamus. Datū rome die. xxĳ. Julĳ. M. ccccl vĳ.

Petit ꝓ captiuo vt benefacta cū male factis pensatis liberum emittant.

Epistola. ccclxxĳ.

Eneas cardinalis seneñ. balie seneñ. S. p. d. Accepimus lr̃as vestras q̄bꝰ cognouimus que de comite iacobo piccinino ⁊ eius transitu suspicamini. Fuimus sepe cū spectabili oratore vestro de eadem re locuti ⁊ eadē videbant̄ nobis formidanda q̄ vobis si homo ille regnū exiret. Nūc scriptis vr̃is cōmoniti statuimꝰ de re illa certiorē pōtificē facere. Sꝫ cū podogra nos impediret ne presentiā dn̄i nostri accedere possemus: scripsimus q̄ nobis videbant̄ aplice maiestati: ⁊ rogauimus vt oratori vestro audientiā preberet qui latius loqueret̄. Placuit id clemētie sue. Oratorēqꝫ vestrū mox post cedulā nostrā audiuit: ⁊ ita sempꝰ oībus rn̄dit quēadmodū de patre optimo ⁊ diligētissimo conseruatore vr̃e libertatis sperandū erat. Scribet oīa seriosius senatui vestro leonardus orator. Itaqꝫ non est cur nos ea repetamus. Sumus ⁊ erimꝰ soliciti in his q̄ vestre reipublice trāquillitatē respiciūt. Postremo qꝛ franciscū patriciū in vinculis coniectum accepimus: virū fama clarū ⁊ qui ornamentū ciuitatis vr̃e nō parū hactenꝰ fuit: Rogamus in eius iudicio bn̄facta cū malefactis pēsare velitis. ⁊ hoiem i vita relinq̄re q̄ suis scriptis vr̃am vrbē illustrauit ⁊ in futuꝝ splēdorē ei maximum adĳcere pōt: Quod si feceritis oēs collegiū nr̃m cōmendabūt in quo plus beneficĳ q̄ꝫ iniurie recordatio valuerit. Datū rome die. xxiĳ. Julĳ. M. ccccl vĳ.

Captat beniuolētiā ⁊ offert cōmendatū nepotē suū.

Epistola. ccclxxiĳ.

Eneas cardinalis seneñ. epo tridētino. S. p. d. Redeūtē in alemaniā nicolaū crewl capellanū nr̃m ⁊ cōpatriotā: tū cū tridēto trāsiturꝰ sit: noluimꝰ sine nr̃is ad te lr̃is dimittere: q̄bus intelligas nos veteris amicitie ⁊ quō sit ad sacros ordines ꝓmoti fuimus: memores eē. cupidosqꝫ magnopꝰe aliqn̄ aliq̄d agē qd̄ tibi gratū existat. Reliqua de nr̃a erga dignitatē tuā volūtate ⁊ de statu romane curie: idē nicolaus plenius referet: cui velis tāqꝫ nobis plenā credentie fidē p̄bere. Insupꝰ qꝛ nepos noster frāciscus gr̃am expectatiuā habet in ecclesia tua. Rogamus vt in euentu vacationis alicuius p̄bēde auxillo sibi esse velis ad obtinendā possessionē: quēadmodū de tua erga nos beniuolētia ⁊ amicitia veteri plene ꝯfidimꝰ. Datū rome kal. augusti. M. ccccl vĳ.

Refert noua italie ⁊ vrbis romane.

Epistola. ccclxxiiĳ.

Eneas cardinalis seneñ. Nicolao cardinali sancti petri. S. p. d. Reuertit̄ ad ꝑtes germanie. Capellanus meus nicolaus crewl: quē in agēdis suis dignationi tue quātū valeo ꝯmēdatū efficio: diu nihil noui de tua dignitate accepi. Puto eā bn̄ valē qn̄ i ꝯtrariū nihil accipio. De p̄latis germanie ⁊ dietꝭ coꝝ multa hic dicunt̄ nō bona. Tuā dignationē nihil latere opinor. Nisi tua cir-

cũspectio illis obuiet reb⁹: nescio q̃s alius occurrẽ possit. Ego tñ te in hac curia pñtẽ poti⁹ eẽ vellẽ. q̃uis parũ est q̃ cardinales reipublice ꝯsulẽ possint. Sȝ iuuaret me sepe in pñtia tua eẽ. ⁊ ꝓ veteri more dulces miscẽ sermões. Fortasse aliqñ nõ tederet dignationẽ tuã in curia morã traxisse. Quis sit status harũ ptiũ non dubito p familiares tuos dignationi tue scriptũ eẽ. Referã tñ paucis quõ res se habeat. Dñs nr̃ in primis bñ valet. Roma qȝ p̃ter solitũ hucusqȝ sana eẽ videt̃. Obijt cardinalis neapolitan⁹ in curia potius medicoꝝ q̃ȝ aeris grauitate. Ursini ⁊ comes euersus adhuc inter se armis ꝯtẽdũt: q̃ res facit vt annus vberrim⁹ sterilis videat̃. Huc accedit indignatio quã põtifex ꝯ vrsinos accepit: tractat̃ cõcordia nescio q̃ȝ facilẽ hẽbit exitũ. Comes iacob⁹ piccinin⁹ q̃ hacten⁹ in regno fuit nũc suscepta a rege aragonũ magna pecunia exitur⁹ regnũ dr̃. ⁊ ꝯ sigismũdũ malatestã quẽ rex odit arma moturus. q̃ cũ ꝓfectur⁹ ẽ comes vrbinas. alij arbitrãt̃ hec fingi ꝯ malatestas: vt improuisi senẽses inueniant̃. Quicq̃d egerit piccinin⁹ si regnũ exierit: arbitrant̃ oẽs totã italiã rursus in arma tuiturã. Atqȝ h̃ mõ gerer̃ bellũ cõtra thurcos: nec meli⁹ in germania res se hñt: qñ impator ⁊ rex hungarie sicut nosti inter sese acerrima cõtentione depugnãt: de⁹ ecclie sue meli⁹ ꝯsulat. Cõmẽdo me dignationi tue ad eius mandata omni tpe paratũ. Ex roma kl̃. Augusti. M.cccclvij.

Epistola. ccclxxv.

Cõmẽdatoria singulariũ amicoꝝ.

Aeneas cardinalis senen̄. archiepõ saltzburgen̄. S.p.d. Nicola⁹ crewl capellan⁹ nr̃ dilect⁹ vẽtur⁹ est ad dignitatẽ tuã quã rogam⁹ i agẽdis suis cõmẽdatũ hr̃e velis ab eo itelliges romane curie statũ ⁊ quõ res italie sese habeãt. Itaqȝ nõ est op⁹ de his aliq̃d scribam⁹. Nõ sum⁹ imemores bñficioꝝ q̃ a dignatione tua pcepim⁹ dũ i germania essem⁹: ⁊ quõ i saltzburga sepi⁹ a tua dignatiõe gratant̃ accepti ⁊ honorati fuim⁹: ob quã rẽ erit nobis sp̃ cura vt tibi ⁊ ecclesie tue ꝓ nr̃a possibilitate vicẽ repẽdam⁹. Insup qr̃ duo sũt i tua curia nobis a lõgo tpe dilecti iohẽs lauterbachi⁹ ⁊ iohẽs troster viri boni ⁊ fidelissimi: eos dignationi tue quoad possum⁹ efficim⁹ ꝯmẽdatos: reputaturi nobis impensũ q̃cq̃d i eoꝝ ꝓsouis boni p te collatũ fuerit. Datũ rome kl̃. augusti. M.cccclvij.

Epistola. ccclxxvj.

Gratulat̃ de liberatiõe epi varadien̄. cui⁹ noie regi scp̃sit ⁊ ab aplĩco scribi ipetrauit.

Aeneas cardinalis senen̄. Iohãni troster. S.p.d. Fecisti probe q̃ nobis ex hungaria wiẽnaqȝ singula scripsisti q̃ tum gerebant̃: audiuim⁹ inuiti illarũ partiũ tribulationes velit deus vt tandẽ p̃ncipes inclyte dom⁹ austrie inter se reconcilient̃; Illud aũt libent̃ intellexim⁹ qđ de epõ varadiensi viro optimo significasti: cuius inocẽtia libertatẽ ꝯsecuta est. Nihil ꝓfecto h̃ tpe nobis iocundius significari poterat: tu de nobis sibi oĩa vera dixisti. Nã cũ audiuim⁹ capturã eius vehemẽter ꝓbatissimi patris fortunio cõmoti fuimus. scripsimusqȝ mox regie maiestati q̃ nobis de patre sincero ⁊ optime merito testificãda videbãtur. Rogauim⁹ etiã põtificẽ maximũ vt lr̃as ad regẽ daret quibus relaxationeȝ epi peteret: easqȝ bis obtinuim⁹. Primas p casualẽ quẽdã tabellariũ misim⁹. Secũdas vo p laurẽtiũ rouarellã destinauim⁹ q̃ nũcius aplĩcus ad regẽ ꝓfectus est: q̃ q̃ȝuis tarde hinc venerint testimoniũ tñ p̃hebũt nr̃e in epm charitat̃. Postremo q̃ suades fecim⁹. Cõgratulatorias eñ eplãs eideȝ epõ ⁊ misim⁹ ⁊ mittemus. Itaqȝ nõ est cur verear̃ officiũ nr̃m requiri posse. De rebus curie nr̃e supsedim⁹ scribere; cũ nicolaus nr̃ crewl te cõuẽturus sit: ex quo cũcta vel minima q̃ in italia gerunt̃ habũde cognosces: Reliquũ est vt bene valere studeas. archiepõqȝ fideliter seruias apud quẽ tua obsequia nõ erũt sine p̃mio. Nos aũt sp̃ tui memores erimus. Uale ⁊ si iacobus lotronus istic est: mille ei salutes nr̃o nomie dicito Ex vrbe roma kl̃. augusti. M.cccclvij.

Epistola. ccclxxvij.

Familiaris vt bene valeat.

Aeneas cardinalis seneñ. Johi lauterbachio. S.p.d. Ex nicolao nr̃o crewl tibi amicissimo cognosces q̃ apud nos gerũť ꝛ q̃ nos in te aio sumus. Nã queadmodũ te iãpridẽ dilexim⁹: ita ꝛ nũc amamus: cupimusq̧ tibi bñ eẽ ꝛ si qñ aliq̃d ꝓ facẽte possemus: nõ eẽt in nobis mora: ↄfidimus tibi bene futuꝝ apud archiepm salczburgeñ. Qui ꝓ sui singulari virtute seruitijs tuis debita p̃mia nõ negabit. Vale igiť ꝛ nos eidẽ archiepõ ita offeras vt intelligat nos sibi cõplacẽdi cupidos eẽ. Datũ rome kl'. augusti. M.cccclvij.

Epistola.cccclxxviij.

Cõsolatoria sup morte filij.

Aeneas cardinalis seneñ. dño de rosẽnberg. S.p.d. Magno merore affecerũt nos lr̃e amicoꝝ q̃bus clarissimũ ꝛ spectatissimũ filiũ tuũ henricũ diez clausisse extremũ cognouimus. Doluim⁹ certe illũ in flore sue iuuentutis ex hac luce migrasse: cũ multa ꝛ ꝓ domo tua ꝛ ꝓ inclyto regno bohemie facẽ poterat: tũ v̾o istud molestissimũ fuit q̧ senectuti tue ꝛ baculũ ꝛ solamẽ ereptũ esse videbamus. Sꝫ cũ cogitamus ai tui sapiẽtiã: nõ dubitam⁹ q̃n ↄsolationẽ ipse rerũ mortaliũ vsus tibi p̃beat. Frequẽter accidũt hec: sepe filij patres i morte p̃cedũt raro est senex q̃ plures ex suis filijs nõ p̃miserit. Tolerãda sunt hec: nec dolore cõsiliũ est: vbi dolor nihil affert p̃sidij. Acq̃escendũ ẽ diuine volũtati oia deus i vsuz meliorẽ ↄuertit: nihil ip̃e ꝑperã: nihil temẽ agit. Ille sapiẽs hõ ẽ q̃ ea vult q̃ velle deũ nouit. Nos filiũ tuũ i eo statu in eo tp̃e vocatũ a deo nõ ambigimus: in q̃ illi melius fuit exuisse hoiem. Itaq̧ q̃uis nõ dubitamus magnificẽtiã tuã q̃eto esse aio: ꝛ ea velle que deus voluit: tñ ꝓ nr̃o officio rogamus vt hec humana equa mẽte feras. ꝛ q̃d restat eui cũ reliq̃s tuis filijs dulciter ac suauiter traducas. Id erit nobis supra q̃ȝ dicere possum⁹ acceptũ. Diligim⁹ enĩ sũmope p̃sonã tuã: nec obliuioni dare possumus quãta nos charitate in wiẽna quõdã cõplectebaris: ꝛ deniq̧ sp̃ nobis ante oculos est humãitas illa atq̧ vrbanitas: quã nobis ꝛ ꝓcopio rabensteyno oñdisti in crũmenaw: ita enĩ nos ardẽti charitate ꝛ vt aiũt euiscerata dilectione suscepisti: vt oi tp̃e nos ꝛ tibi ꝛ natis tuis ꝛ his q̃ nascenť ab illis obnoxios eẽ putem⁹: ꝛ h̾ quidẽ oñdem⁹ si vnq̧ sese facultas obtulerit. Reliq̃ referet nicola⁹ crewl capellan⁹ nr̃ dilectus quẽ tue magnificẽtie cõmẽdam⁹: cui tãq̧ nobis credẽtie fidẽ plenã adhibere velis. Datũ rome kl'. augusti. M.cccclvij.

Epistola.cccclxxix.

Post regiã maiestatẽ recõmẽdatã refert grates epi varadieñ. de emãcipatiõe.

Aeneas cardinalis seneñ. Ladislao regi hũgarie. S.p.d. Cũ supiorib⁹ diebus iohẽs varadiensis ep̃s apud budã in vincula ↄiectus esset. Idq̧ tuo iussu factũ dicereť: egre id mihi duplici de cã fuit. Nã ꝛ p̃sulis integerrimi ac mihi amicissimi infelicitati cõpatiebar: ꝛ honorẽ tuum parumper obnubilari dolebam: cũ ep̃m de tua serenitate optime meritũ ꝛ doctrina preditum singulari tua sublimitas in carcerẽ retrusisse affirmareť. Scripsi itaq̧ mox excellẽtie tue q̃ mihi in ea re faciẽda videbať ꝓ gloria tua: queadmodũ fideles famuli benignis dñis suis cõsulere aliquãdo solent. Scripsit etiã sanctissimus dñs nr̃, semel atq̧ iterũ. Nã qui varidiensem pontificẽ ꝛ v̾tute ꝛ noie optime preditũ intellexisset: nõ poterat ei (cũ indigna ferret) nõ opitulari. Nescio an hmõi lr̃e tuã sublimitatẽ adierint. Illud nũc relatũ est q̧ tuã hãc curiã gaudio repleuit nõ sine precipua ꝛ ingenti laude tue sublimitatis. Nã cum ep̃s idem nõ tuo motu: sed aliquoruꝫ potentũ impulsu: quibus nõ facile resistere poteras in captiuitatẽ ductus affirmareť: nũc illud plane dr̃ q̃d innocentẽ p̃latũ quẽ alieno impulsu cep̃as: tua spõte solũmõ relaxasti: ex q̃ re patefacta est animi tui innata ꝓbitas ꝛ epi innocẽtia liquefacta. Quippe sanctissim⁹ dñs nr̃: totusq̧ cardinaliũ cet⁹ rectitudinẽ animi tui ꝛ singularẽ prudentiã magnis extollunt preconijs. Ego v̾o qui eundem ep̃m iamdudũ virum probatissimũ esse cognoui: cuiq̧ singulari amicitia sum cõiũctus nõ solũ laudo circũspectionẽ ꝛ bñficẽtiã tuã: s̾ grãs q̃s possuꝫ tue serenitati lago

ꝓ salute hoi amicissimo restituta. Intelligẽs nõ me minꝰ ea de cã tue glorie obligatũ ꝙ̃ ipm epm. Erã etiã ante seruitor sublimitatꝭ tue multis de causis obnoxius: ꝫ accedẽte h̃ beneficio: nihil est qđ iã mihi reliq̃ sit: q̃n totũ qđ possuz maiestati tue debeã. Ex roma nonis augusti. M.cccclvij.

Captat beniuolentiã ⁊ capellanũ suum cõmendatũ faciat.

Epistola.ccclxxx.

Eneas cardinalis senẽ. Electo vratislauiẽsi. S.p.d. Reuertit̃ ad partes istas dilectus capellanꝰ nr̃ nicolaꝰ crewl: canonicus vratislauiensis: tibi iã pridẽ notus ab eo senties q̃ cũq; apud nos gerũt: ⁊ q̃s aĩus nr̃ erga te sit: q̃ ⁊ tibi ⁊ domui tue nobilissime tãto magis afficimur: quãto indies pr̃is tui fratrũ ⁊ tua erga nos merita magis recolimꝰ. Itaq; nõ erimus in scribẽdo lõgiores Tantũ dignationi tue nicolaũ ꝯmẽdamꝰ. Rogãtes siqua sũt q̃ ꝑ nos tui cã fieri possint: ita de nobis ꝯfidas: queẽadmodũ veri amici int̃ se ꝯsueuerũt. Datũ rome nonis augusti. M.cccclvij.

Mere familiaris.

Epistola.ccclxxxj.

Eneas cardinalis senẽ. henrico senftleben. S.p.d. Per nicolaũ nr̃m canonicũ vratislauiẽsez q̃ nũc in alamaniã reuertit̃: nõ putamꝰ necessarium eẽ multa scribẽ. Ita eñ repẽte facturꝰ est iter vt multi eũ ꝑcessuri sint. Visitabit eñ quocũq; i loco suo ex more cõpatres atq; cõmatres. Nec dubitamꝰ euz cũ ad te venerit q̃n volũtates italicas meliꝰ referre ꝙ̃ ab eo discere valeas. Itaq; parcimus vobis. Tñ rogamꝰ vt in re illa varimẽsis ecclie si q̃d ei cõmittẽdũ videt̃ id ꝓ tua prudẽtia facias. Est eñ vratislauiã petiturus vt ait: ⁊ a nobis hẽbit lr̃as ad epm illũ credẽtiales: vt si opꝰ fuerit eis vti possint. Reliqua ex eo audies quẽ fortasse licentiatũ in decretis habebis. Uale ⁊ amicis nr̃is nos effici cõmendatos Datũ rome nonis augusti. M.cccclvij.

Refert noua italie ⁊ se quantulus sit in toto pollicet̃.

Epistola.ccclxxxij.

Eneas cardinalis senẽ. iohi cardinali sci angeli. S.p.d. Que supioribus diebꝰ apud nos gesta sũt: ea iã ꝑ alias lr̃as tue dignationi significaui. Nũc subiiciã q̃ secuta sũt: exinde scies q̃d sperãdũ sit: q̃dve timẽdũ cõi xp̃ianorũ cause. Dñs noster sanctissimꝰ nõnullã aduersus vrsinos indignationẽ induit adeo vt etiã nepotẽ suũ ecclistice militie ducẽ cõtra illos miserit: castrũq; sci gregorij ab eis extorserit: nũc ꝯcordia tractat̃. Expectamꝰ exitũ rei pacẽq; magnopẽ cupimus. Nã bella huic ciuitati charitatẽ annone nõ ꝑuã inducũt. Fuit ipe sanctissimus dñs nr̃ his diebus aliquãtisꝑ egrotꝰ: nũc diuino munẽ ꝯualuit: cuiꝰ prudẽtia nõ ẽ dubiũ: q̃n reipublice salubrit̃ ꝯsulat. Nepotes eiꝰ q̃ p̃riarchã legatũ in oriẽtẽ secuti fuerãt: atq; ibi ob q̃dã malefacta cõphẽsi nudiusq̃rtus redire. vtq; se crimine purgẽt patriarchã criminant̃: ꝫ dño nr̃o ⁊ sacro collegio cognita ẽ illius legati integritas atq; ꝯstantia: nec sinistri q̃cq̃ de eo facile credit̃. An autẽ nepotes ipi culpabiles sint vt legati nũcij tradũt. id alij inuestigẽt. Ego ⁊ accusatores ⁊ excusatores eorꝝ eq̃s auribus accipio. Rex aragonũ bellũ habet cõtra ianuenses acerrimũ: ⁊ nũc vna nũc altera ꝑs naues in mari ꝑdit: ꝫ ipsa ianua miro afflicta est. q̃ nõ regis tñ ꝫ etiã suoꝝ exulum armis p̃mit̃. Permus dux eius magno vir aio ⁊ manu ꝓmptissimus: miseros ciues territat: q̃ se nõ alio mõ ꝙ̃ morte imperiũ positurũ affirmat: ⁊ nũc hunc nũc aliũ ciuẽ ad necẽ rapit: qui suis consilijs aduersat̃. Rex aũt ꝑ hos dies vt fama ẽ insigne ꝯpidũ. Scarlinũ noie in tuscia lucratꝰ est: si verꝝ est qđ hodie mercatoribꝰ scriptũ ferũt. Id erat in ptãte dñi plũbanẽsis. Ob quã rẽ sũt q̃ arbitrant̃ nõ q̃etuꝝ regẽ nisi ⁊ plũbini dñio potiat̃. Quod si obtinuerit locũ hẽbit oportunissimũ vñ senẽ. florẽtinos ac ianuẽses cũ velit lacessere possit: atq; vtinã nõ ex h̃ pax italica ꝯturbet̃: hoc est italia. Que aũt i germania gerunt̃ optime nouit dignatio tua. Cupio scire vbi locoꝝ atq; gentiuz sis

q̇d agas q̄bene valeas ⁊ q̄ spes sit rebus agēdis. Sūt eñ q̇ dignationē tuā egro
tantē se reliquisse affirmāt q̄ res mihi molestissima est. Ea ꝓpter suadeo hortor ⁊
obsecro vt sanitatis curā geras: curesq; vt aliqñ reuertaris hucletus ⁊ sospes: qđ
oēs amici tui maxie cupiūt. Ego v̄o nihil magis desidero q̄ꝫ te in domo tua rome
sepe videre ⁊ alloq̄: ac ꝓ veteri cōsuetudine māsuetudine tua ⁊ benignitate ꝑfrui
Nō offero me dignationi tue: aut familie tue vel amicis aliq̇d apud sūmū pōtifi
cē ꝓcuraturꝫ. Nā ⁊ minimū est qđ possuꝫ ⁊ dignatio tua potentissimos cardinales
hꝫ q̇ eius negocia fidelissime gerūt: Itaq; nō ē cur mea indigeas opa. Ego tñ q̄n
tulus sum ⁊ tuus sꝑ fui ⁊ ero. Ex roma nonis augusti. M.cccclvij.

Excusatio cōtra murmur gra-
uaminis germanice nationis.

Epistola.ccclxxxiij.

Eneas cardinalis seneñ. Martino mayer. S.p.d. Iocūde nobis fuerunt
lr̄e tue: quas in cā decani mogūtini ad nos scripsisti: erāt in eis plures par
tes quibus breuit̄ rn̄debimꝰ. Cōgaudes de nr̄a ad cardinalatū ꝓmotione
nō est ea res nobis dubia. Siq̇dē noster honor tuus honor est: ⁊ hāc dignitatem
nō minus tibi creditā q̄ꝫ nobis eē: equū est te arbitrari qñ int̄ nos vera est ⁊ stabi
lis amicitia que iubet inter amicos oīa estimari cōia. Quippe si qñ aliq̇d occurre-
rit in quo vel tibi vel ꝯsanguineis aut amicis tuis ꝓdesse possumꝰ ondemus nos
memores eē veteris beniuolētie ⁊ dulcis vsure quā simul in mult̄ locis habuimus.
Que scripserūt nobis ṗncipes electores: ⁊ tu etiā ꝓ decano mogūtino nō obau-
diuimus: nā etsi ṗpositurā wormacieñ. apud nos libent̄ retinuissemus: cōcorda-
uimus tñ cū ꝓcuratoribꝰ eiusdē decani de ꝑmutatiōe vt tā dictis ṗncipibꝰ q̄ꝫ tibi
⁊ ipsi decano quē iādudū cognouimꝰ ⁊ amauimus: rē gratā faceremus damꝰ nūc
opam vt lr̄e expediant̄ oportune. Illud aliquātulū durꝫ est qđ in calce lr̄aꝝ tuaꝝ
scribis q̄relas. s. magnas fieri de romana curia q̄ nationē germanicā mult̄ incō-
modet modis. Quatuorq; capita tāgis. Unū est q̄ decreta cōstantieñ. ⁊ basilieñ.
cōciliorꝫ cōpactataq; natiōis minime obßuent̄: ⁊ q̄uis in h̄ articulo oīa cōtineri vi-
deant̄: tñ specificas q̄ electiones canōice facte nō ꝯfirmēt̄ q̄ magna vis pecunia
rū ab his q̇ beneficia ꝯsequūt̄ extorquet̄ q̄ sub colore indulgētiarū ⁊ decimaruꝫ
varijsq; modis ex alamania pecunie hauriūt̄: ⁊ deniq; subiūgis de grā nr̄a quaꝫ
obtinuimus de bn̄ficijs in cōmēdā habēdis quā insolitā esse asseueras. Cogimur
ad hec nō nihil rn̄dere: ⁊ in primis q̇dē fatemur q̄ scribis inclytā. s. nationē vr̄am
olim fuisse florentē ⁊ suis virtutibus romanū imperiū meruisse. Adijcimꝰ tñ ⁊ il-
lud excellentissimā beati petri sedē postq̄ꝫ ille martyrio coronatꝰ est: sꝑ rome fuis
se in qua q̇ sederūt: vicariatū xp̄i tenuere: clauesq; ligādi atq; soluēdi penes se ha
buere: siue greci: siue itali: siue germani aut ex alia gente fuere: nec nūq̄ regni cele
stis introire ianuā potuisse q̇ romanorꝫ pontificū auctoritatē cōtumaciter cōtē-
ꝑsere: nec hodie illis gloriādū eē q̇ auctoritate ꝓpria leges sibi ꝯstituūt. q̇bus pro
suo libito romane sedis iussiones spernē possint. Hos eñ catholica veritas nisi
resipuerint ante obitū. ignis eterni mācipio sine intermissiōe deputat. Fatemur
insuꝑ aliqñ in romana curia quā regūt hoies aliqua fieri que digna essent emēda
tione. nec dubitamus ipsos romane vrbis ṗsules etiā inquātū hoies falli errare.
labi ac decipi posse. Sed vt ad querelas tuas veniamus dicimus tibi: dignū eē vt
cōpactata cū vestra natione seruent̄. Idq; sempꝰ ṗdicauimꝰ ⁊ in futurū ṗdicare
nō omittemꝰ. Siq̇dē nationi tue a q̇ plurimū sumus honorati: nō minus q̄ꝫ nr̄e
afficimur. Uerꝫ cū dicis decreta basilieñ. ꝯcilij nō custodiri. Idq; putas iniurio-
sum eē nationi indignā dicimus eē q̄relā tuā. Propter decreta eñ basilieñ. ꝯcilij
inter sedē ap̄licā ⁊ nationē v̄rām discidium cepit: cū vos illa ꝓrsus tenēda dicere
tis ap̄lica v̄o sedes oīa reijceret. Itaq; fuit deniq; ꝯpositio facta: i qua nos impa
torio noie interfuimus: eā certā legē dedit deinde inuiolabilit̄ obseruādā: ꝑ quaꝫ
aliq̄ ex decretis ꝯcilij ṗdicti recepta vident̄ aliqua reiecta. Itaq; nō iuste agis: si
ꝑ oīa huādā eē decreta ꝯtēdis. Sꝫ venio ad electiones quas passim cōtēni refers

hoc nos nō inuenimus ita esse vt asseueras: nā postq̄ ex alamania huc venimus
plures ecclesie cathedrales eiusdē nationis vacauerūt: in quibus vel postulatio
nes facte vel electiones fuere. De postulationib⁹ nihil est qđ obijci possit: nā ille
ex grā pendēt etiā vetusto iure. liberūq̄ est pōtifici maximo eas admittē vl̄ reijcē.
Electiones aūt si canonice fuerint cōpactatoꝝ vigore cōfirmationē merent. nec
repelli pn̄t: nisi de vtiliori ꝑsona. Roman⁹ pōtifex de ꝯsilio fratrū suoꝝ sancte ro
mane ecclesie cardinaliū duxerit ꝓuidendū: ſ neq̄ hic est aliqđ qđ repr̄hendi me-
rito possit. De tpe dicimus quo ro. curiā seq̄mur. Neq̄ enī (iā biennio tm̄ est q̄
hic sumus) vlla electio huc allata est: q̄ rite ⁊ canonice facta ꝯꝓbata sit. Naz tra-
iectēsis electio de qua magni rumores habiti sunt: in ꝑsonā excōicatā ceciderat.
Alie vero alios defectus habuere. Itaq̄ vides nō eē cur vr̄a natio circa electiōes
iustā q̄relā habeat. Qđ deinde subiūgis extorq̄ri multū auri ab his q̄ dignitates
vel alia beneficia assequunt: nō est cur de hac sede cōq̄ramini: ſ poti⁹ de cupidita
te ⁊ ambitione vr̄oꝝ hoim: q̄ currētes ꝓ epātib⁹ inueniētes cōpetitores: his qui
bus palatiū patet certatim pecunias offerūt. Illi vero q̄ alloq̄ pōtificē pn̄t: nō sūt
oēs siles angelis: ſ quales in almania. Galliaq̄ multos repias. recipiūt enī qđ of
fert nō extorquēt: roman⁹ aūt ꝑsul solus in thalamo suo nūc hos nūc illos audit
⁊ illos ꝓmouere solet q̄ magis cōmēdant: nec scit nec etiam arbitrat pecunie cā
hos aut illos cōmēdatione ꝑferri. Nec sibi plus auri dat q̄ cōcordata ꝑmittant
nisi fortasse aliq̄n occasione expeditiōis ꝯ thurcos: aliq̄n sup annata recepit: qđ
sibi ꝓfecto nō fuit in tāta necessitate negandū: habes ꝗ in hac pte r̄nsionē nr̄am
de pecunijs indulgētiaꝝ miramur fieri q̄relā. Nā ille postq̄ collecte fuerāt ꝓfe-
cto romani pōtificis arbitrio nō alteri⁹ erāt distribuēde. De decimis q̄z credim⁹
nō esse indignū quod refers. Nā si alie nationes ꝓ expeditiōe cōtra thurcos ha-
bēda decimas exhibēt: nō videmus cur etiā theutones nō cōtribuant. Laudam⁹
tn̄ in ea re debitos adhiberi modos. Ceterū cū tota questio de pecunia vertat. di
cimus hāc vetustissimā eē querelā: q̄ nūq̄ auferri potuit sp̄ enī sūt hoīes pecunia
rū auidi: ⁊ quodāmodo insatiabile: q̄ cū multa lucrari velint exponē aliquid sacri
legiū putāt: nec vlla gēs est que aīo equo ex regione sua asportari aurū ferat. Hū
gari alamanos ea potissimū cā detestant: q̄ in regno suo negociātes multū auri
asportāt. Eadē querela est polonoꝝ. eadē danoꝝ. In alamania q̄z q̄ plures gen
tes reperiem⁹ quaꝝ altera incusant alterā quasi argēti sui extortricē: nec curie ve
stroꝝ pōtificū accusationib⁹ carēt. Patet itaq̄ lōge lateq̄ h̄ genus querelarum.
Verū q̄ dicis germaniā vr̄am quondā ditissimā fuisse: nūc vero ꝓrsus exhaustaz
⁊ omni ere vacuā esse: nos cōtra sentim⁹ illudq̄ audacter dicimus: nūq̄ germa-
niā ditiorē fuisse q̄ hodie: nunq̄ ornatiorē: nūq̄ armis potentiorē: si vni dn̄o pa
ruerit. Nāq̄ si legamus vetusta tpa: inueniemus germanos olim ritu vixisse bar
baro: vestibus vsos laceris. Venatiōi tm̄ ⁊ agroꝝ culture dedisse opam: feroces
quidē homines ⁊ belli appetentes: sed argenti ꝓrsus inopes: q̄bus q̄ tpe nec vini
vsus erat. Ipaq̄ germaīa intra mare ⁊ danubiū: rursusq̄ intra rhenū ⁊ albini cō
tinebat: nūc vero quātū trāsgressa sit suos limites nō ignoram⁹. Nam plus fere est
q̄ extra nacti estis in gallia: retia: notico: vindelico atq̄ in ipa scithia seu sarma-
tiaq̄ qđ intus habuistis. Quid memorem⁹ nobillissimas vrbes vr̄as ⁊ splēdidissi
mas: ditissima templa opulentissimos principes ac ꝑlatos: certe nō videmu⁹ ꝓ-
uinciā esse q̄ cōputatis oibus vr̄am supet: q̄ si resurgeret aliquis illoꝝ theutonū
qui tpe iulij cesaris vixit: germaniā peragraret: vt arionistis: ꝓfecto diceret non
esse eam terram quā olim viderat: negaretq̄ suā eē patriā: cū vinearū ⁊ arboruz
fructiferaꝝ cōsitiones: vestitus hoim: vrbanitatē ciuiū. splendorē vrbiū: tantāq̄
nitidā politiā apud vos cōtueret. Verū hāc mutationē q̄s fecit in vobis nisi re-
ligio xpi. Cultus quippe xp̄iane religionis a vobis barbariem oēm expulit: atq̄
ita expoliuit: vt iaz greci ipsi barbari: vos autē recti latini appellari mereamini.
Cultū autē salutifere religionis si veꝝ fateri vultis. Roma vobis ⁊ aplica sedes

dedit quē predicatores ad vos mittēs idoloꝝ relinquerē cultum: ⁊ verū deū colere docuit. Plus est hoc martine ꝙ aurum ⁊ argentum: plus est quod accepistis ꝙ quod datis: Itaq₃ decet vos accepti beneficij memores esse: quod quidē tātū est vt nulli possit thesauri cōpensari. Transimus modo ad eā eplē tue partem q̄ nos concernit: dicis nos ⁊ alios plerosq₃ sancte romane ecclesie cardinales insolitas apud nos reseruationes habuisse: indeq₃ multos exoriri rumores. Nos et metensem olim cardinalē: ⁊ alios nōnullos sillibus vsos gratius comptum habemus: ⁊ ab illis lr̄arū nostraꝝ formā extraximus. Rep̄hendis ꝙ hee sic cōpactat̄ aduersari videant̄: dicimus nihil in eis esse cōtra ea que cōcordata vocant̄: nisi fortasse illud recenseat̄: ꝙ etiā monasteria reseruari vident̄: in quibꝰ electioni locus esse debet. Nos de hac parte abunde satisfecimus dn̄o nr̄o. Duo enī diximꝰ eius beatitudini. Primū ꝙ nullius monasterij electionē impedire vellemꝰ. Alterum ꝙ nullū monasteriū acceptaturi essemꝰ cōtra volūtatē eius p̄ncipis in cuiꝰ ditione situm esset: ⁊ ita ꝓcuratoribus nr̄is dedimꝰ in mandatis. Quod si putas etiā collegiatarū p̄posituraꝝ electiones cōfirmādas eē: neq₃ debuisse nos earū reseruationes acceptare: longe falleris: nā cōcordata ipsa dignitates p̄mas post pōtificales ⁊ in collegiatis ecclesijs principales aplice sedis dispositioni permittunt: in alijs aūt beneficijs inferioribus habet ipsa sedes suos menses ꝙ si superhmōi beneficijs ac dignitatibus reseruationes obtinuimꝰ: accepimus a summo pontifice quod nobis cōcedere potuit sine cuiuspiā iniuria. Sed arbitraris fortasse beneficia que in germania sunt: germanis potiꝰ cōmitti debere ꝙ extraneis nec nos aliter sentimꝰ. Sed cū nos iā annis supra .xxiiij. germaniā incoluerimꝰ: nō reputamꝰ extraneus existimari debere: cūq₃ imꝑatori ipsiq₃ nationi longo tēpore sūma fide magnis laboribꝰ seruierimꝰ: ⁊ nūc ad cardinalatū recepti: ea curemus que nationis ipsiꝰ honori atq₃ vtilitati ꝯducant: ⁊ ita ꝓrsus agamꝰ vt nationi germani potiꝰ ꝙ itali putemur. Nō iudicauimꝰ tribꝰ illis ꝓuincijs moguntine: coloniensi: treuerensi: indignū videri aut graue censeri: si annuo duo milia ducatoꝝ in eis obtineremꝰ ex illis beneficijs q̄ sedes aplica ꝯferre haberet. Putauissemus etiā maiora in eadē natione cui sꝑ seruiuimꝰ sponte offerri: sed nō fumus nos insatiabiles. Cōtentamur eo qd̄ pro debiti status ꝯseruatione sufficiat nec plura circa h̄. Qꝛ aūt opas tuas ad id offers vt gr̄e nr̄e fructū cōseq̄mur: agimus tibi gr̄as q̄ ꝑtes amici nō negligis. Idq₃ rogamꝰ vt interueniēte casu oportuno ꝓrsus efficias. Scis q̄ sit mens nr̄a ⁊ quō gr̄am nr̄am restrictā eē volumꝰ: si qua p̄positura vacauerit aut eccl̄ia parochialis magni redditꝰ velis ita efficere vt ad cōplemētū gr̄e nr̄e ꝑuenire possimꝰ. Deniq₃ req̄ris an aliq̄d dicēdū faciendūue sit circa eā ꝑtē q̄ nationē vr̄am ⁊ aplicā sedē cōcernit. Rn̄demꝰ futurū esse ad p̄ncipes electores nūciū aplicū laurētiū rouarellā cum eo poteris suꝑ hac re pleniꝰ loq̄: sibiq₃ cūcta cōicare q̄ ꝓ sua circūspectione nō ignorabit: qua via sit in talibꝰ incedendū. Nobis tn̄ illud ꝯsiliū videret̄ ꝙ p̄lati ⁊ principes vr̄i si qua ī re grauamina sibi nō digna inferri putāt: legatos suos ad romanū pōtificē mittere nō postponerēt. Et q̄ sunt illa in q̄bꝰ grauarent̄ exponerēt. peterētq₃ debitā fieri reformationē. Nā sedes ista ꝓ sua insita māsuetudine vr̄is votis (q̄ q̄dē rōe subnixa essent) nūq₃ denegaret assensuꝫ. Nos aūt etsi parū valemꝰ: studia tn̄ nr̄a sꝑ in eo dirigemꝰ: vt inclyte nationi germanice dum equa postulauerit nos gerat̄. Vale optime archiep̄o moguntino cui ꝓ veteri noticia sumꝰ affectissimi effice cōmēdatos. Ex roma die .viij. augusti. M.cccclvij.

Congratulat̄ ep̄o varadieū. e vinculis emācipato.

Epistola .cccclxxxiiij.

Aeneas cardinal' seneū. ep̄o varadiēsi. S.p.d. Q̄ntū de captiuitate tua indigne ⁊ acerba doluimꝰ tātū nō de liberatiōe gauisi ⁊ sūmopē exhilarati sumus. Quippe nō solū dignationi tue cuiꝰ bonitas ac inocētia magnifice patefacta est. veꝝ etiā serenissimo regi ladislao ꝯgaudemꝰ cuiꝰ bn̄ficentia ⁊ aī rectitudo

indies magis ac magꝭ elucescit. Nā𝇍 sicut nobis relatū ē: cū ꝑsona tua ī arce bu-
dēsi retēta fuit: mīme aīmꝰ regiꝰ ad eā rē inclinatꝰ erat: ſ seduxerāt eū eoꝝ ꝯsilia q̄
tue ṽtuti iuidebāt: nec rex adhuc iuuēculus ⁊ ī regno nouꝰ magnis ꝯsultoribꝰ ad-
uersari audebat: cessit furori loco ⁊ tp̄i. Illud tn̄ cauit ne q̄d ī corpꝰ tuū emuli tui
molirent̄. Sꝫ nūc q̄ sua mēs fuerit apte liq̄t. Nā q̄ alieni ꝯsilio atq̄ īportūitate
dignationē tuā in carcerē ꝯiecit: idē suapte īgenio libertatē tibi restituit. O quaꝫ
rē nemo ē q̄ nō ītelligat capturā tuā ab emulis tue ꝓbitat̄. Liberationē ṽo ac sa-
lutē a solo rege ꝓcessisse. Est igr̄ qđ ⁊ tu serenitati regie quēadmodū hactenꝰ feci-
sti: ita ⁊ īposteꝝ sūma cū integritate ſuias. Nos aūt ⁊ ceteri q̄ te amāmꝰ grās refe-
ramꝰ qđ nos q̄dē mīme negligemꝰ. Eramꝰ hactenꝰ occupati vt liberationē tuam
lr̄is aplicꝭ ⁊ nr̄is ꝓcurarēmꝰ q̄s bis regio culmi trāsmisimꝰ. q̄ꝝ ṕmas mox ītelle-
cta nouitate trāsmitti curauimꝰ. Alias ṽo laurētiꝰ rouarella nūciꝰ aplicꝰ secū at-
tulit. Cui ēt ṽbo ꝓcuratio tue salutꝭ nobis āmitētibꝰ ꝯmissa fuit. Sꝫ ītelligimꝰ euꝫ
tuā dignatōnē iā restitutā liberꝫtati iuētuꝝ qđ q̄dē gratissimū ē nā ⁊ regratiari re-
gi q̄ꝫ supplicare lōge ē p̄stantiꝰ ⁊ honoꝛ tuꝰ maioꝛ ꝓculdubio reddit̄: cū nō p̄cibꝰ
ſ innocētie libertatē tuā ꝯcessaꝫ eē manifeste liqueat. Rogamus igr̄ deīceps bo-
no aīo sis ⁊ iocūde viuas de nobis ṽo tā𝇍 de veteri ⁊ fideli amico fiduciaꝫ obti-
neas sciēs q̄ votis tuis q̄ q̄dē nr̄a in ptāte fuerit nū𝇍 deerimꝰ. Vale ⁊ reuerēdissi-
mis patribus strigoniēsi ⁊ scī angeli cardinalibus aplice sedis legatꝭ si qn̄ cū eis cō-
ueniēs memoriā nr̄i facito. Datū ro. die. x. augusti. M. cccclvij.

Excusatoria de grauamine nationi germanice illate ⁊ p̄cat̄ pacē cū ladi-
slao īnire ⁊ contra thurcos gladiū vibrare.

Epistola. ccclxxv.

Alixtus eṗs ſuꝰ ſuoꝝ dei. Charissimo ī xp̄o filio friderico rōanoꝝ impato-
ri sp̄ augusto. s. ⁊. a. b. Quis aplice sedi sicut placuit altissimo p̄sidētes: ea
nos sp̄ cura tenuerit: vt inclyte nationi germanice ꝓ nr̄a possibilitate cō-
placeremus: ⁊ oībus illic ad nos ꝯcurrētibꝰ faciles ac benignas p̄beamus aures
Nuꝑ tn̄ sicut nob relatū ē: nōnulli ex venerabilibꝰ frībus nr̄is ac dilectꝭ filijs no-
bilibus viris rōani īmꝑij electoribꝰ ⁊ alij plerī𝇍 p̄ncipes ac p̄lati natiōis eiusdē
dieta q̄dā sine ꝯuētu int̄ se celebrato oratores suos ad te misert̄: q̄ de nob denī𝇍
curia nr̄a nō ꝑuā q̄relā faciētes int̄ cet̄a exposuisse ferūt̄ q̄ nos diuersis mōis na-
tionē ipaꝫ aggūātes q̄ int̄ te noīe nationis ⁊ añcessorē nr̄m felicis recordationis
nicolaū papā. v. ꝯcordata fuert̄: mīme adimplē aut obſuare curemꝰ. Quibus ex
rebus ⁊ si n̄ dubitemꝰ serenitatē tuā ꝓ sua erga rōanā eccliaꝫ eximia deuotiōe: il-
loꝝ q̄relas acrit̄ ac debite ꝯfutasse: dignū tn̄ putabimꝰ suꝑ his q̄ nob obijciūt̄ sin-
ceritatē ⁊ īnocētiā nr̄aꝫ tue sublimitati ꝑspicuā ac māifestā efficē vt si qn̄ posthac
siles q̄rimōie ad tuas aures deferāt̄: habes ex nr̄is lr̄is qđ murmurātibꝰ ac detra-
hētibꝰ hoībus rn̄dēatq̄ obijcē possis. Eq̄dē cū nos oēs xp̄iani orbis natiōes be-
nigne q̄ntū cū deo possumꝰ tractare curemꝰ: p̄cipue tn̄ germāicos p̄ncipes ac p̄la-
tos singl'ari q̄dā charitate ⁊ p̄cipuo ꝓsecuti sumꝰ affectu. Ne𝇍 eīm nos latet quo
fauore amplectēdi sūt eccliaꝝ p̄sules: ⁊ seculi p̄ncipes honore p̄ueniēdi. vt illos
fratꝝ ⁊ istos filioꝝ loco sua cuī𝇍 dignitate ſuata hr̄e debemꝰ. Sūt euāgelia sacra
sp̄ añ oculos mētꝭ nr̄e: scōꝝ𝇍 patꝝ decreta sedulo in aīo voluimꝰ. Nouimus quid
ep̄is liceat: q̄d p̄ncipes deceat: q̄d officio sūmi sacerdotꝭ incūbat. Ne𝇍 cordi nr̄o
q̄c𝇍 tenatius heret q̄ ita sacros canones obſuare. vt idonei misterioꝝ xp̄i dispē-
satores iueniamur. Nota ē oībus aplice sedis auctas: māifesta cuī𝇍 ṕme sedis
digtas: vulgata ꝑ orbē vicarij dei ptās. Cui dictū ē a dn̄o. Pasce oues meas: ⁊ qđ
cū𝇍 ligaueris suꝑ t̄rā: erit ligatū ⁊ ī celꝭ: ⁊ reliq̄ q̄bus ī euāgelio. Rōani p̄sulꝭ emīnē-
tia diuinitꝰ declarat̄. Quibus ex rebꝰ n̄ ē: cur aliq̄s opa nr̄a crimīari possit tā𝇍 la-
tius euagemur q̄ꝫ nobis liceat aut tā𝇍 in alienā messeꝫ falcē mittē videat̄: cū nō
huius aut illiꝰ ꝓuīcie ſ vniuersi orbis p̄sulatū ī aplice sedis specula ꝯsecuti sumꝰ
q̄ cū ita sint. scimꝰ tn̄ eos q̄ vocati sūt ī ꝑtē solicitudinis nō eē turbādos: suam𝇍

cuiq; iurisditionez nisi forsitan abutant᷑ seruādā esse nō ignoram⁹. Ea ꝓpter ita
nos gerere in hāc vsq; diē curauim⁹. ne q̄ de nobis cuiuis hoīm q̄rela cōpetē pos
sit. nec putam⁹ aliq̄s eē q̄ se lesos aut sp̄etos a nobis dicāt. nisi fortasse aliq̄ fuerit
q̄ desideria sua nō recte metiētes. tūc se cōtēptos ac grauatos arbitrant᷑: cū petitio
nib⁹ eoꝝ iniustis nō ānuim⁹. Sȝ audiuim⁹ rumorē eē tāq; nos auꝝ ex natiōe tua
supra quā deceat extorq̄am⁹. Iniuriant᷑ ꝑfecto nobis: ⁊ a vero lōge recedūt: qui
talia dicūt nihil vnq̄ n̄ro noīe ab his extortū ē. q̄b⁹ b̄n̄ficia ꝯtulim⁹, vt illi garriūt
Nihil exactū: nihil petitū: p̄ter annatā vetusto iura debitā. At si q̄ ꝯ͂ thurcos pecu
niaria nobis subsidia obtulerūt: nō recusauim⁹ nec recusare quidē debem⁹: ꝓ tā
ta xp̄iane religiōis necessitate. Pecunias aūt hmōi ⁊ al's vndecūq; veniētes: nō
vsurpam⁹ nobis. Nō recōdim⁹ in archa: nō exponim⁹ in iocalib⁹: nō ꝯsumim⁹ in
delicijs: ſ in defensionē fidei ꝯuertim⁹ ⁊ in oppōsitione ꝑfide thurcoꝝ gent̄ ad n̄rm
exterminiū sp̄ intēte. Innumerabiles sūt ⁊ intolerabiles nobis q̄s indies subim⁹
expēse: nūc in oriētē legato classis n̄re: nūc ī albaniā scanderbechio fortissimo xp̄i
athlete indefessoq; bellatori: nūc legat̄ ⁊ oratorib⁹ in diuersas mūdi ꝑtes emissis
nūc istis nūc illis ꝑ greciā ⁊ asiā laborātib⁹: ne destituti piclitarent᷑ pecunias mit-
tim⁹: nec fuerūt inanes huiuscemodi sūpt⁹. Licȝ em̄ nobis in dn̄o gloriari q̄ ꝑ mi
nistros suos torpētib⁹ ac pene dormiētib⁹ cūctis ferme xp̄ianis principib⁹ nobis
tm̄mō instātib⁹ atq; vrgentib⁹ thurcoꝝ sup̄bissima cornua ⁊ insolētissimas acies
apud hūgariā ꝯfregit: magnūq; illū ⁊ potētissimū exercitū ꝓstrauit: q̄ sibi nō hū-
gariā modo: ſ germaniā totā galliā atq; italiā ꝓterere: legēq; xp̄i fundit⁹ euertē
ꝓmittebat. Itaq; liberauit dn̄s ꝑplm̄ suū sub ꝑ̄sulatu n̄ro: plebēq; suā ex ipis q̄-
dāmodo faucib⁹ crudelissimi siue imanissimi draconis eripuit: nūc q̄ȝ classis n̄ra
rhodū tuet᷑. Cyprū mithilenē chium ⁊ oēs ī oriēti xp̄iani noīs insulas q̄ sine tali
p̄sidio haud quoq̄ thurcoꝝ nauib⁹ indies incursantib⁹ resistere potuisset quodq;
laudabili⁹ est ac diuino nobis munere ꝯcessum: nō tm̄ q̄s dixim⁹ insulas: legatus
noster sua prudētiā ⁊ armoꝝ robore tutat⁹ est: ſ alias plerasq; thurchoꝝ dn̄o ser
uiētes: ad aplīce sedis deuotionē obediētiāq; redegit: nouissimeq; nō pauca eo-
rūdē thurcoꝝ nauigia ad oppugnādas xp̄ianoꝝ insulas exeuntia: potent᷑ inuasit:
debellauit: ī ꝑtātē recepit. Nec albania ingruētes barbaroꝝ impet⁹ ꝓrimis die-
bus inclinare potuisset: nisi n̄raꝝ interuenissent pecuniaꝝ auxilia: q̄ scāderbechio
misim⁹. In his nos reb⁹ pecunias ꝯsumim⁹: in his ꝓfūdim⁹ q̄cq̄d vndecūq; cor
radere possim⁹ auri vl' argēti honorē dei nō n̄rm q̄rim⁹: ꝓ salute ꝑpl'i nobis cōmissi
laboram⁹: nō ꝓ priuata vtilitate n̄ra. Curam⁹ ne n̄ro tp̄e xp̄ianū nomē spurcissi-
mi thurcoꝝ pedes ꝯculcare possint. Sȝ nō sūt h̄ onera q̄ nos soli portare q̄am⁹:
vel sedes aplīca valet ꝑ seipam tolerare: facim⁹ tn̄ qd̄ possum⁹: ⁊ q̄escentib⁹ alijs
q̄ nobis auxilio eē deberēt: instam⁹ acceleram⁹: vrgem⁹: nihilomittim⁹ ex his q̄ fa
cultates n̄re ꝑmittūt. Necessaria nobis detrahim⁹ vt incūbēti necessitati ꝓ ꝑte
nobis possibili subueniam⁹. Que cū ita sint audēt tn̄ nōnulli paꝝ q̄dē religiosi ⁊
ad cōe bonū min⁹ intēti nos redarguere ꝙ ab his pecunias recipim⁹ q̄ ꝓmouent᷑
q̄uis spōte ablatas in classem ꝯ͂ thurcos emissaȝ. Qd̄ q̄ȝ iniq̄ agunt iā plane pro
spicis. Sȝ aiūt pleriq; ꝯcordata de q̄b⁹ mētionē supra fecim⁹ ꝑ nos minime obser-
uari: affirmātes electiōes. Epoꝝ alioꝝq; p̄latoꝝ nos ꝑuipēdē: ac ꝓrsus abijcere
qd̄ pari mō neq; vere neq; iuste nobis obijcit᷑. neq; em̄ electiōes p̄latoꝝ ī germa
nia factas q̄uis pacto ꝯtenim⁹: neq; ex cōcordat̄ oēs passim electiones ꝯfirmare
tenemur: ſ illas tm̄mō q̄ canonice expiunt᷑: qd̄ q̄dē a nobis diligent᷑ custoditū ē
Nūq; em̄ aliquā electionē repim⁹ quā repim⁹ eē canonicā. Viros aūt q̄plures il
lis eccl'ijs siue mōasterijs p̄fecim⁹ in q̄b⁹ elect̄ etiā min⁹ canonice ꝑtendebāt᷑. Et
si aliq̄ sūt q̄ ꝯfirmationē petētes nō obtinuerit: sūt aūt paucissimi: sciāt se idcirco
ex sua petitione cecidisse: q̄r nec canōica fuerat eoꝝ electio nec ꝓmotio eccl'ijs ad
q̄s vocabant᷑ fuisset vtilis. Ptāte aūt illa q̄ nobis ex diuino atq; hūano iure sil'q;
ꝯcordatis ex p̄dictis cōpetit ꝓuidēdis eccl'ijs de ꝑsona magis idonea etiā si ca-

nonica in illis electio facta repiat̃:adhuc nō sum⁹ vsi:nec vti ꝓponim⁹:nisi ex ma
gna ⁊ vrgentissima cā. Sup reseruationib⁹ aūt ceterisq₃ bn̄ficioꝝ ꝓuisionib⁹ de
qbus silr̄ accepim⁹ q̄relas corā tua serenitate fuisse ꝓpositas: nō sum⁹ memo-
res aliq̄d a nobis eē cōcessum ꝯ cōcordata ꝓdicta. Qz si q̄d tale factū est vt sepe ī
multitudine lr̄arū ac negocioꝝ aliqua trāseūt:neq₃ bene gesta neq₃ bn̄ reuisa:nō ē
intentioni nr̄e aut ordinarioꝝ mēsib⁹ derogare:aut cōcordatis ipsis ꝯtrauenire
Quinimo q̄zuis liberrima sit aplīce sedis auctoritas: nullisq₃ debebat pactionu₃
vinculis cohereri:ex mera tn̄ liberalitate nr̄a:ex zelo quē gerimus ad pacē:ex cha
ritate qua te tuāq₃ nationē ꝓsequimur:ꝯcordatis ipis locū eē volum⁹:nec pa-
tiemur ea temere violari dū romana sedis gubernacula retinebim⁹. Si q̄d pte-
rea est qd ipsi nationi molestū videat̃:ex his q̄ ꝓdeūt ex nr̄o solio. Idq₃ fortasse
dignū emēdatione censet̃:possum⁹ em̄ ⁊ nos vt hoīes aliqn̄ labi atq₃ errare i his
maxime q̄ fati sūt non decet ep̄os aut alios quosuis mortales sup aplīcā sedē au-
ctoritatē sibi vēdicare:aut illos imitari quoq̄ mō q̄ pessimo more detestabiliq₃ ex-
emplo in ꝑniciē ecclīastice ierarchie in cōfusionē mystici corporis xp̄i in aiaꝝ sua
rū ruinā:leges sibi cōstituūt:ꝑ q̄s licitū sibi esse arbitrant̃ aplīce sedis mādata cō
tēnere:ac ꝓ suo volūtatis arbitrio ecclīastica dispone spūaliaq₃ negocia. Naz q̄
talia ꝓsumūt alieni sunt:deū patrē suū appellare nō pn̄t:q̄ matrē ecclīam recogno
scere nolūt:s₃ tāq₃ mēbra vel putrida vel arida a reliquo corꝑe recidi debēt. Nulli
em̄ ꝑmissa facultas est:vt ꝯ romanā ecclīaz oīm fideliū matrē ac ingrām recalci-
trare possit:vel se ab illi⁹ impio subtrahere. Cōmendādus est vna in domo pasca
lis agn⁹:manere oportet in archa regnāte diluuio: cui cura est ne pereat. Vn⁹ de⁹
vna fides:vnū baptisma. Vn⁹ xp̄i vicari⁹ in terris ē:q̄ celos bn̄ merētib⁹ apit clau
dit aūt malignātib⁹. Si q̄s aūt arbitrat̃ secū nō bn̄ agē aplīcā sedē:recurrē ad eā
dz:grauamē suū exponē:remediū petē:nūq₃ pia mr̄ filioꝝ desiderio deerit. qd vi-
derit ad salutē eoꝝ ꝑtinē. Et tu ḡ serenissime impator:si q̄d arbitraris tue natio-
nis p̄latos hr̄e qd ꝑ nos emēdari debeat:admone eos: hortare ⁊ vrge vt ad nos
veniētes suas nobis necessitates exponāt:grauamina referāt: desideria ꝓferant
Nā votis eoꝝ q̄ a rōnis tramite nō discordēt:tāto libenti⁹ annuem⁹: q̄nto confi
dēti⁹ eos ad nos recursu₃ hr̄e videbim⁹. Ceteꝝ q̄r charissimū in xp̄o filiū nr̄m la
dislaū hūgarie ac bohemie regē illustrē nōdū recōciliatū tibi eē ꝑcepim⁹:s₃ adhuc
int̃ te atq₃ ipm̄ lites eē ferunt̃ ꝑingētes:q̄zuis nō dubitam⁹ ꝓ tua te sapia ea dūta
xat seu q̄rere seu velle q̄ sint eq̄tati ac iusticie ꝯsona:q̄r tn̄ discordia vr̄a tāto mag
nō angit:quāto magis xp̄iane reipublice dānū resultat. Serenitatē tuā rogamus
vt ante tuos ponas ꝓmū cū quo ꝯtēdis:⁊ vbi ꝯtēdis:q̄r cū carne tua:cū sanguie
tuo:cū fratrē tuo:⁊ in domo tua. in agris paternis:in hereditate auita bellu₃ ge-
ris:in quo nec ꝑdere nec vincere tutū est. Cōsidera q̄ tu impator es aduocat⁹ ec-
clesie:ꝓtector fidei catholice:prim⁹ int̃ seculi ꝓncipes. Prim⁹ q̄ arma ꝓ defensio
ne religionis nr̄e induere debeas. Cōsidera q̄ tu ille es in quē oīm xp̄ianoꝝ oculi
ꝯiecti sūt:q̄ si (queādmodū tibi ex officio incūbit) aduersus impiā thurcoꝝ gen
tē arma ꝓmoueris:vniuersos ferme reges ac ꝓncipes vt te sequāt̃ ꝓuocabis la-
bentēq₃ rē xp̄ianā magnifice subleuabis. Sin vero domi māseris aliīs occupat⁹ cu
ris:nemo erit q̄ bellū xp̄i gerere velit:erisq₃ tuipse cā cur nr̄o tp̄e fides catholica
negligat̃. Intellexisti q̄ fecerūt thurci supiorib⁹ annis:vt cōstātinopolim orienta
lis imperiī caput:ac tocius grecie colmē inuaserūt:vt vrbes q̄zplimas incēderūt:
vt xp̄ianū sanguinē effuderāt:vt altaria euerterūt:vt scōꝝ reliquias canibus ob-
iecerūt:vt imagines dei nr̄i glīoseq₃ matris ei⁹ aut lanceis effoderūt aut sputis lu
toq₃ deturparūt. Scis q̄ nūc cogitāt q̄ parāt q̄ moliunt̃:nullū illis studiū arden-
tius:nulla cura ꝓpēsior est q̄z vt ea agūt ꝑ q̄ possint xp̄ianā gentē fundit⁹ ꝑdē: vin-
cula:verbera:neces:fidelib⁹ oībus cōminat̃. Prope ē eoꝝ gladius ⁊ adesse festi-
nāt tp̄a:⁊ tu interim ac patruelis tuus. arma q̄ merito in hostes fidei verterent̃:
ꝯ subditos ⁊ vasallos vr̄os exercet̃. Dices fortasse q̄euissem nisi me magna neces

sitas impulisset: s parate fuerūt insidie mihi: hereditas mea in p̄iculo posita est. Coactus sum arma ꝓ defensione capescē. Inuitus pugno cū sanguie meo: possibile est qd̕ ais nihil inficiamur age: sint vera q̄ refers oia sit iustissima tua cā: at iustius est ꝓ xp̄o pugnare ꝛ maior necessitas est hereditatē xp̄i q̄ꝫ tuā defēdere. Si tua perit est adhuc vbi salueris. Si perit xp̄i hereditas (qd̕ tn̄ nullo pacto futuꝝ putam⁹) ꝛ tuā hereditatē perire oportet: ꝛ xp̄iane reipublice fūdamēta corruere. Cogita igit̄ de cōi p̄iculo prius ꝛ maiora minoribus anpone. Exq̄rito oēs vias q̄bus cū patruele tuo quātū sanguine iungeris tantū dilectione ꝛ affectu sincero copuleris: nec illi imputes quoqñō q̄ p̄ alios etati tenere subgerunt. Audiuimus dilectū filiū nobilē virū ludouicū bauarie ducē inter te ꝛ ipsum patruelē de pace actuꝝ in austriā descendisse. Credimus ꝛ dilectū filiū nostrū iohannē cardinalem sancti angeli ap̄lice sedis legatū queadmodū sibi scripsimus eisdē tractatib⁹ int̄ futurum. Age flecte animū ꝛ amplectere bona mente cōcordiā: noli omnia que tibi debent̄ exquirere: esto contētus his que potes obtinere. Nec graueris ꝓ bono pacis de tuo iure pauca dimittere. Deus ꝓ cui⁹ cā paceꝫ accipies: maiora tibi retribuet. Cōmēdabunt oēs tuā sapientiā que furori tēperantiā arrogātie humilitatē: duriciei māsuetudinē: tenacitati largitatē obiecerit. Sit finis aliquādo ciuilis ꝛ intestine discordie vt tandem cū patruele tuo recōciliatus: ꝛ tu ꝛ ipse ceterique germanice terre ꝓceres quoꝝ consueuit in armis esse inuicta virtus vniq̄ iā viribus ac cōcordibus animis in thurcos militaria signa feratis. Infelices xp̄ianos q̄ p̄ greciā captiui merent̄: a iugis seruitutis eximatis: ac regiaꝫ ciuitatē que de cōstantino cesare nomen habet q̄ꝫ turpiter pridem amissa fuit: tam gloriose recuperetis. Hec scripsimus tue serenitati nō sine fiducia singulari. ꝓ ea qua tibi ꝛ inclyte nationi tue ingenti charitate sum⁹ affecti. Tuum est vt hec tam bono aio recipias q̄ꝫ sunt a nobis optimo corde ꝓlata. Datū ro. apud sanctū petrū pridie kl. Septēbris. M.cccclvij. dictata p̄ eneā cardinalē senen̄.

Excusat rōne se p̄ces non posse exaudire.

Epistola.ccclxxxvj.

Eneas cardinalis senen̄. Bartholomeo etensi artium ꝛ medicine doctori phisico archiepi̅ moguntini. S.p.d. Reddidit nobis vigandus lr̄as tuas que gratissime fuerūt tuā bonā valitudinē indicantes. Voluissemus petitioni tue morē gerere: sed nos non decet cōtra primarias preces imp̄atoris aliq̄d attemptare: quia illas impetrauimus ꝛ sepe defendim⁹: ꝛ imp̄atorie maiestatis honorē tueri debemus qui ab illa ꝓmoti ꝛ magnificati sumus. Si qua alia in re possemus tibi complacere esset id nobis voluptati. Vale ex roma die.xxviij. octobris. M.cccclvij.

Certiorem reddit amicū largū esse animum sibi complacendi.

Epistola.ccclxxxvij.

Eneas cardinalis senen̄. Nicolao arzimboldo. S.p.d. Quis raras ad te lr̄as dederimus. Nā he secūde sunt: postq̄ꝫ cardinalatus honorē cōsecuti sumus. Nihil tn̄ min⁹ te amam⁹ ꝛ reueremur. Est indelibilis memoria illius dulcissime ꝯsuetudinis quā simul florētie habuim⁹. Recordamur q̄nto fauore nos mediolani duꝫ legatione cesarea fungeremur: ꝓsequebaris. Neq̄ obliti sum⁹ eoꝝ q̄ rome in coronatione imp̄atoris vna agitauim⁹. Que oia suauissimā mihi reddūt recordationē tui nois. Ad hec accedūt amplissima in me merita casparis schlick cācellarij cesarei. q̄ suis necessarijs ꝛ amicis mirūimmodū nos obligatos tenēt. Hec scribim⁹ semel ꝓ multis vicib⁹: vt scias nobis aim eē cōplacēdi ꝛ tibi ꝛ tuis oibus. Nā quotiens tuo noie requireremur: totiens in memoriā charissimi amici non sine voluptate quadā reuocamur. Ex te aliud nihil petim⁹ nisi vt nos ames ex veteri cōsuetudine: ꝛ illustrissimo principi duci mediolani cōmendatos efficias. Cuius clarissima virtus oēm inuidiā fugauit. Vale ex vrbe ro. iiij. nonas decembris. M.cccclvij.

Rn̄det francoꝝ regi sup materia ep̄atus tornacen̄.

Epistola. ccclxxxviii.

Ius ep̄s seruꝰ seruoꝝ dei charissimo in xp̄o filio karolo regi frācie illu...i
salutē ⁊ aplicā bn̄dictionē. Que ad nos de cōditionibꝰ tornacen̄. ciuitatis
tua serenitas scripsit: nō diffitemur ita eē vt scribis: abūdās em̄ multitu-
do ꝑpli est in regni tui cōfinibꝰ: q̄ māsit in tua ⁊ ꝓgenitoꝝ obia seculis multis: ꝓ-
betq; tibi oportunitate loci cōmoda ꝑmulta ⁊ magna. Qd̄ vo adiungit eccliam
ipam ꝑmissaꝫ tibi in ꝑsonā cardinalis ꝯstātien. fuisse in eo vel tua maiestas infor
mata vere nō est. vel q̄ de ea nos cōpellarūt rn̄sa nr̄a interꝑtati bn̄ nō sunt. Viuē
tiū bn̄ficia cuiq; ꝓmittere mos noster nō est. nec fuisse in hūc diē (adiutore deo.)
meminimꝰ. Recordamur oratoribꝰ dixisse cū vacare illā ꝯtingeret: rē facturos
de qua cōtentari merito posses: daturos aūt cui velles eā ecclia͡ꝫ nec dixim ꝰ vnq;
nec cogitauimꝰ. Adueniēte tn̄ obitu trāslati epi facē maiestati tue rē gratā in aio
gessimꝰ ꝑ obitū nō vacauit. Senex grādeuꝰ incōmoda multa ꝑferre in ea ciuita-
te nō valēs: ꝓcatus ē illuc robustiorē trāsferri. Fuit iusta ⁊ pia eiꝰ petitio. Rare
vel nulle supplicationes hmōi a sede aplica solēt repelli. Si doles hoiem duci bur
gudie subditū illic eē ꝓpositū: minor culpa hec nr̄a est q̄ fuerit ꝓdecessoꝝ nr̄oꝝ q̄
plures burgūdos illic statuerūt. Nos rem nouā nō fecimꝰ: veterē ⁊ vsitatā sumꝰ
secuti. Hoc qꝫ ad trāsferendū tullen̄. ꝓniores nos fecit. q̄ sicut serenitas tua intel
ligit. tota tornacen̄. dioceſ sub dn̄atu ē burgūdoꝝ: nec putamꝰ videri incōueniēs
posse: si ex dominio illo daret̄ ep̄s. intra cuiꝰ limites maior ē ⁊ amplior iurisditio
nis illius ps. Nā q̄ tua serenitas q̄rit̄ ⁊ his ⁊ aliis rebꝰ se cernē cōmoda regni tui
⁊ cōsanguineoꝝ tuoꝝ nobis paꝝ cordi eē. In hoc credimꝰ euenire tibi qd̄ nobis:
vt em̄ tu cōplaceri tibi a nobis sepe non putas. sic nos sepe exaudiri a te vota nr̄a
nō cernimꝰ. Nō tn̄ ꝓpterea de tua in nos volūtate sinistrū aliqd̄ credimꝰ: cogita-
mus sꝑ causas tibi aliq̄s eē ꝓpter quas non fortasse posses q̄ volumꝰ. Accusamꝰ
necessitatē mēte: ⁊ aio equissimi sumꝰ. Par officiū a te reqrimꝰ charissime fili nec
vellemꝰ quotiēs tibi obtemꝑatū nō est: totiēs de aio nr̄o iudiciū faceres. Memi-
nimꝰ in graꝫ tuā multa fecisse honore tuo multa multis dedisse. Si sꝑ nō dedimꝰ n̄
semꝑ eē aplica sedes pōt vt vult. Multa illā circūspicere oportet: multa metiri.
Ita sꝑ actiones suas dirigē: vt reddē illaꝝ rōeꝫ deo ⁊ hoibꝰ possit. Postremo q̄
nobis denūcias te ꝑmissurū nō eē vt idē tullen̄. tornacen̄. ecclie ꝑsit. Nihil in hoc
aliud rn̄demꝰ. nisi maiestatē tuā sane intelligere qd̄ regē catholicū deceat. Et nos
ꝯstanter sperare te si factū nr̄m diligentius cōsiderare volueris: nihil dissimile a
claris ꝓgenitoribꝰ tuis eē facturū: q̄s nō minus veneratio in eccliam dei ⁊ obediē
tiā in sanctā sedē aplicā q̄ cetera gloriosa facta illustrarūt. Ipaꝫ aūt trāslationē
cū facta solēniter sit: mutare sine repꝛhensione nō possumꝰ. Vnū a te petimꝰ cha-
rissime fili: vt detractoribꝰ sedis aplice semꝑ nō credas: multa illoꝝ passionibꝰ tri
buas ꝓ certo habeas nos serenitatē tuā amare. Illi cū possimus obsequi cupere
nec ꝓtermissuros vnq; occasionē aliquā eē in qua tue bonitati placere cū deo pos
semus q̄ si in aliquo ꝑiudicatū tuis iuribꝰ putas: parati sumꝰ tue celsitudini iusti
ciam cū omni benignitate administrare: Datū ro. ix. decembris anno. lx. pontifi-
catus nostri. anno tercio.

Ad eundem in eadem causa.

Epistola. ccclxxxix.

Ius ep̄s seruꝰ seruoꝝ dei charissimo in xp̄o filio karolo regi francie illustri
S. ⁊. a. b. Nisi tua signata manu ⁊ tua fuisset impꝛessa sigillo: nūq; tuā puta
uissemus ep̄lam quam tuo nomine michael secretariꝰ tuus nouissime ad
nos detulit. Multa em̄ cōtinet q̄ a tua prudentia ⁊ tuo scribēdi more vident̄ alie
na. Sꝫ neq; portitor neq; signū neq; subscriptio patit̄ vt tuas lr̄as eē dubitemꝰ
que tā q̄ abs te misse reddite sunt: eas ob res cogimur rn̄dere ⁊ nr̄aꝫ excusare in-
nocentiā. Neq; enim nos sumus qui vel tuā serenitatem vel aliū quēpiam odio

ꝑseq̄mur. aut odij causa q̄cq̄ȝ agam⁹. Nos q̄dem tuaȝ mansuetudinem sp̄ amauim⁹. sp̄ magnificauim⁹. sp̄ obſuauim⁹. Tū ꝓpt maioꝝ tuoꝝ gl̄iam ⁊ magnifica gesta. Tum ꝓpt modestiaȝ ⁊ religionem q̄s in te sitas vidicim⁹. Nec q̄ȝ sane vnq̄ȝ in aīo nr̄o fuit q̄cq̄ȝ agere qđ tibi aut incōmodū eēt aut molestū. s; alr̄ tibi ꝑsuasuȝ est vt scripta tua ostendunt tam nobis q̄ȝ sacro collegio nr̄o directa. Ignoscat his diua bonitas q̄ talia suggerūt q̄ꝝ magnum est pctm̄. summa iniq̄tas. mala mēs. malus anim⁹. Illoꝝ est q̄ tuam excellētiam aduersus nos irritare aut ꝯmouere nitunt̄ similes illis sunt q̄ filium tuū a te alienauerūt. illi em̄ carnalem p̄ri filium abstulerūt. hi nobis sp̄ūalem auferre nitunt̄. s; minime obtinebūt si tuam ꝯstanciam ⁊ moderatōȝ retinebis. ⁊ nr̄is vocib⁹ auscultabis q̄ non tam nr̄e sunt q̄ȝ dei ⁊ filij ei⁹ xp̄i cui⁹ vicariatū nō nr̄is merit; s; sua dispēsatōe in terris gerim⁹. Audi ḡ nos fili ⁊ in charitate accipe q̄ ad tua sc̄pta r̄ndem⁹. Scribis de tornacēsi ecclia ad quam translatū esse. tulleñ. ep̄m haud eq̄ animo fers. putasq̄ȝ tibi iniuriam factam q̄ꝑ p̄ces tuas nō exaudiuerim⁹ q̄s ꝑ cardinali ꝯstantie ad nos porrexisti. ⁊ plurima subiūgis q̄ paulopost capitulatim attingem⁹. s; p̄usq̄ȝ hoc agim⁹ rē gestam accipe. sic em̄ ⁊ tua ⁊ nr̄a cā meli⁹ cognoscet̄. Fuerūt oratores tui vel bis vl̄ ter p̄usq̄ȝ vacaret ecclia tornaceñ. dixerūtq̄ȝ nr̄m antecessorē eccliaȝ ipaȝ disponi sue reſuasse. vt ꝯtingente vacatōe illi ꝓuideret de ꝑsona tibi accepta. petierūtq̄ȝ vt nos idem efficerem⁹. cū tue solēnitat; plurimū interesset in ea ciuiate q̄ tua eēt. ep̄m p̄sidere tue maiestati fidum ⁊ acceptū. Idem egere nobiscū duc; burgundie legati nō semel s; iteꝝ atȝ iteꝝ. dicētes diocesim tornaceñ. fere totaȝ ⁊ reddituum maximaȝ ꝑtem in ꝑtāte ipsi⁹ duc; ꝯsistere. ad quē magnopē ꝑtineret ep̄m tornaceñ. eum creari q̄ sibi amic⁹ ⁊ char⁹ eēt. ꝓpt magnas ⁊ opulētas flandrie ciuitates vicinas anglic;. in q̄bus stat⁹ sui robur ꝯtinet̄. adiciētes retroactis tp̄ib⁹ maxie a. lxx. annis citra nunq̄ȝ in ea ecclia p̄fuisse. q̄ nō ex charis duc; burgundie fuisset. ⁊ q̄ꝑ vn⁹ alr̄ ꝓmot⁹ ab eugenio tādem trāslat⁹ extitit ad eccliaȝ narboneñ. cū pace illic potiri nō posset. Intelleximus rem vtcūq̄ȝ arduaȝ atȝ ꝑplexaȝ. nec vel tuis vl̄ duc; oratorib⁹ q̄cq̄ȝ certi ꝓmisim⁹. s; negātes nr̄i moris esse ꝓ aliq̄ noiatim ecclesiam cathedralē reſuare. r̄ndim⁹ ꝯtingente vacatiōe nos ecclie illi ita ꝓuisuros vt nulli cā q̄rele merito eē debeat. Cūq̄ȝ tui oratores ꝓ ꝯstātieñ. cardinali reſuari eccliaȝ peterēt. burgūdi vo ꝓ ep̄o traiecteñ. dixim⁹ a ꝑte nulli duas eccl̄ias cōmissuros ꝓut ipsi efflagitabant. Hec sunt ꝓmissa nr̄a. h̄ acta vobiscū sunt añ vacatōȝ. eratq̄ȝ nr̄m desideriū vt nunq̄ȝ h̄ vacatio nr̄o tp̄e incideret. cū viderem⁹ absq̄ȝ turba ⁊ molestia huic ecclie ꝓuideri nō posse. Veꝝ nobis senas ex mātua reuersis reddita sunt autētica sc̄pta ⁊ mādata. ꝑ q̄ tornaceñ. ⁊ tulleñ. epi ex iustis causis desiderabāt inuicē eccl̄ias suas designare. ⁊ ad alťutra trāsferri. admisim⁹ nos resignatōes. ⁊ trāslationes fecim⁹ de fratꝝ nr̄oꝝ ꝯsilio. Deinde cuȝ viterbij essem⁹. anteq̄ȝ trāslationes p̄dicte effectū sortite fuissent. nūciat⁹ est nobis obitus epi tornaceñ. ꝯmisim⁹ cāȝ vt fit vni cardinali. ⁊ facta est relatio in ꝯsistorio libere ⁊ grauit̄ oēs frēs nr̄i sn̄ias suas dixere. placuit oib⁹ tulleñ. ep̄m ad eccliaȝ sic vacantē trāsferri. nihil sine ꝯsilio ⁊ matura deliberatōe fratꝝ egim⁹. oia eis aꝑuim⁹. q̄ vel tui vel alij oratores in hac cā exposuerāt. quāq̄ȝ ꝑ sese cūcta nossent. fecim⁹ hanc trāslatōȝ suadētib⁹ frib⁹ q̄ꝝ aliq̄ affirmauerūt tulleñ. olim ep̄m tue serenitati ⁊ fidelē ⁊ acceptū esse. ac ꝑ ei⁹ mediū tibi vt duci burgūdie ꝯplacitū iri. Cūq̄ȝ p̄r ille antiquus q̄ mult; annis cū laude tornaceñ. administraret ecclie. in extremis vite sp̄ōse sue de hac ꝑsona ꝓuidēdum esse censeret. nō videbat̄ eius vel votum vl̄ ꝯsilium sp̄nēdum. Fecim⁹ ḡ hanc ꝓuisionem. nec vidimus aut frēs nr̄i viderunt pensata loci ⁊ tp̄m q̄litate vtili⁹ posse ꝓuideri. q̄ꝑ si h̄ tue serenitati nō placent nō est tñ q̄ꝑ ea in tuam ꝯtumeliaȝ facta esse diiudices. cū nos te amem⁹ ⁊ honoratū sp̄ eē velim⁹. Sȝ iaȝ ad ꝑtes tue ep̄l̄e reuertamur eisq̄ȝ q̄ad possum⁹ satisfaciam⁹. Dicis in p̄mis te nunq̄ȝ cessatuꝝ q̄usq̄ȝ tua dep̄catio exaudiat̄. non oportebit te diu ꝯtēdere si ea petieris q̄ cum honestate ꝯcedere valeam⁹. est em̄ lucꝝ nr̄m cū

nō de rege
Ludouico [illegible]
auffugit a patre
qui redarguerat
patre de quad
meretrice qua
regime pferebat
et pfugus ad du
burgundie iuit
quo usq̄ȝ ad mo
patris stetit
mortuo ipo
dux maxime
honore et
pfatu Ludouicu
rege gallorum
fecit quibus
partis: pfatus
Ludouicus bell
pestiferu prope
parisius habint
cū filio pfati d
burgundie nomin
karrolo

tibi ceteriſq3 regibus iuſta petentibus ꝯplacem⁹. Dicis te loqui de re tui dominij
Juriſconſulti duplex dominium tradunt. Alterꝝ directum. alterꝝ vtile. Ciuitas
(vt aiunt) vtroq3 iure ad te ptinet. dioceſ dirctio tñ. Nam vtile ducl eſt qd̄ mul
tipluris faciunt. nec tua excellētia epatib⁹ hacten⁹ vim fecit q̄ in ducatu burgun-
die vacauerūt q̄uis aſſeras ⁊ vere aſſeras ꝑncipatum illum ſicut ⁊ flandriam a
tua corona dependere. Dicis te inſtare ꝓ cardinali ꝓ pſona digna ⁊ benemerēti
Nihil ꝯ pſonam eius dictum eſt. Laudam⁹ hoiem ⁊ quis honore dignum cenſe
m⁹. cui cardinalat⁹ inſignia miſim⁹. Rubꝝ pileum. quis egreferimus. ſi verū eſt
qd̄ aliq̄ retulere eum. ſ. in tua curia nō vti cardinalat⁹ inſignib⁹ q̄ſi non accipet
cum honore decēti. qd̄ ſi ita eſt. decet tuam excellētiam q̄ dicit ſe cardinales ama-
re in hac re ita ꝓuidere. ne dignitas cardinalat⁹ in tua curia minor vel abiectior
q̄ in alijs videat. Dicl nō decere cardinalem pati repulſam. nō patiet ſi ea petie
rit q̄ abſq3 alteri⁹ iniuria cū dei bn̄placito ꝯcedi pn̄t. Dicl eccliā3 fuiſſe reſuata3
⁊ rem hanc a ꝑdeceſſore nr̄o calixto ꝑconceſſam. cum calixt⁹ obijt oia ei⁹ ꝓmiſſa
inſierūt. ſi vixiſſet in hanc diē tui mos geſtus eſſet. nūc de eo nihil poſſum⁹ iudi-
care. ſciunt docti reſuatōes ſuas ad nr̄a tpa non extendi. Dicl tuos oratores im-
patient a nobis auditos fuiſſe ⁊ vacuos remiſſos. Si legati nr̄i ita in tua curia
benigne viderent ⁊ audirent ſicut tui in nr̄a. multo freq̄nti⁹ q̄ faciant nūcij nr̄i
ad te accederēt. Ꝫ tui q̄tiens volūt die noctuq3 nos adeūt ⁊ q̄ volunt dicunt. nr̄i
vix plurib⁹ in mēſib⁹ tui copiam hn̄t. nec a tuis curialib⁹ benigne viſunt. quāq3
tua maieſtas in oi audiētia modeſta eſt ⁊ ꝑhumana. Neſcim⁹ q̄s ille eſt q̄ ſe dicat
a nobis impatient auditum. Duo cardinales ex tua natōe interfuerunt qn̄ vltimū
in hac re oratorem audiuim⁹ Rotbogeñ. ⁊ auinioneñ. ipſi teſtari pn̄t q2 vſq3 in fi
nem omni cū māſuetudine hoiem audiuim⁹. q̄q3 rn̄dendo aliq̄ eius ꝟba parum
moderata repꝛhendim⁹. Remiſim⁹ illum vacuū in petitōe tua. Ꝫ plenum in ſuis
Na3 grās q̄s a nobis petiuit cūctas intuitu ſerenitatl tue ꝯceſſim⁹. libenti⁹ tuas
q̄ ſuas audiuiſſem⁹. Ꝫ rei difficultas nō patiebat. Jlle cū ſatiſfacere tibi nō poſ-
ſet ſatiſfecit ſibi. ⁊ imemor accepte gr̄e nos criminat⁹ eſt. Dicl neq3 adrianū karo
li magni neq3 leonem ottonis ita intceſſiones rēnuiſſe. vt nos tuas repulim⁹ ⁊ q̄
nemo ꝯſecrabat epus niſi laudat⁹ ⁊ inueſtit⁹ a tuis ꝑdeceſſorib⁹. Quid feciſſent
illi duo romani pontifices in h̄ caſu neſcim⁹. qd̄ fecim⁹ ipſi ſcim⁹ ⁊ facti nr̄i rōem
reddere poſſum⁹. karolus ⁊ otto romani impatores fuere. ⁊ h̄ ꝑuilegiu3 a roma
na ſede obtinuerūt qd̄ refers ꝓpt ingentia merita. ⁊ q2 ita tpa poſcebant ⁊ arria-
norꝝ alioꝝq3 hereticoꝝ factiones q̄s impatoris malleo ꝯterere oportuit. Ꝫ cum
ꝑuilegium ꝟgeret ad nocam reuocatū eſt. ⁊ ſucceſſores illoꝝ impatoꝝ illi renū-
ciauerūt in ꝯuentu vormatieñ. Na3 ſicut ezechias ſpentē eneum a moyſe erectū
i heremo abſtulit. idq3 ꝯflauit qm̄ ydolatria3 inducebat. Jta ⁊ ꝑuilegia auferēda
ſunt q̄ ꝓpt vtilitatē publicam ꝯceſſa inueniunt eſſe damnoſa. Subiūgis q̄ neq3
calixt⁹ neq3 nicola⁹ neq3 alius ſimile aduerſus te agere attentaſſet ei⁹ qd̄ nos feci
m⁹. De mortuis nō eſt nr̄m iudicare q̄d facturi fuiſſent in humanis agētes. nos
certe aduerſus te nihil ex ꝓpoſito egim⁹. nec tibi aduerſi ſum⁹ neq3 acta nr̄a attē-
tata dici dn̄t q̄ fiunt in ſenatu aplico. in loco quē dn̄s elegit in ꝑma mūdi ſede in
beati petri auditorio. in ipi⁹ ſaluatoris tribunali. Videāt ne ipſi attētatores ſint
q̄ nobis reſiſtūt. ⁊ decreta nr̄a impugnāt ⁊ aplicis aduerſant mādatl. Dicis ꝑter
ſpē tibi eueniſſe q̄ in re tam honeſta aduerſantē romanu3 pontificē ⁊c. Vide q̄d
dicas. ſi tu id vis q̄ papa nō putat faciēdum. nō roman⁹ pōtifex tibi aduerſat. Ꝫ
tu ei aduerſari ⁊ pū ac mḡro tuo ꝯdicl. cui⁹ eſt de honeſtate iudiciū longe magis
q̄ tuum. Dicis ſi tandē ita fiet vt ceptū eſt. te nō ab re putaturꝝ aduerſus te ꝯce-
ptum odium. abſit a tua bonitate iſta h̄ cogitatio. q̄cunq3 agem⁹ in iuſticie truti-
na ſuſpēdem⁹. ⁊ nos nō vnq̄ aut odium aut gr̄a ex tramite recto deturpabit. mit
te has ſuſpitōes. neq3 his aures adhibeto q̄ peſſimū virus tuis aurib⁹ inſtillare
conant. velis cūcta pēſare. neq3 hoib⁹ ſue rei affectatl neq3 etia3 tibipſi credito.

Audi viros deum timentes. ⁊ an liceat tibi iudicare sedis aplice iudicia. plene co
gnosces ⁊ intelliges. nihil nos in tuā ignominiā aut molitos eē aut moliri velle
Adijcis tandem bona ⁊ digna bono regi vba. Absit inqs int quos decreta patꝝ
pacem ⁊ charitatem suari volūt scintillam crescere dissidij. Idem votū nos faci
mꝰ. nec nr̄a culpa int te nosqꝫ. vnqꝫ suboriet dissidiū. Faxit dīna pietas ne castā
tuam ⁊ piam mētem delatores eludāt. ⁊ ne tibi falsa ꝓ veris ondant. Dicis te ob-
seqntissimū ⁊ obedientē sancte sedis romane filium. h petimꝰ ne moleste pauca
feras patris vba. audies vba charitatis ⁊ fidei neqꝫ moueâris. si amaritudinis ali-
qd hn̄t. dulcia fient ⁊ suauissima si bono corde audient. Dicis te filium obedientē
ꝑce fili si hoc patꝝ ꝑnegamꝰ. si filiꝰ obediētie es. cur pragmaticam sanctionē tenes
atqꝫ defendis. Eugeniꝰ te hortatꝰ est vt illam dimitteres q nō est sm deum. Idem
petijt nicolaꝰ. idē rogauit calixtꝰ. tres romani pōtifices sancti ac venerādi pres
mō nūcijs ⁊ legatis. nūc lr̄is te rogauere. vt pragmaticā relinqres magni in ecclia
dissidij ac mali. tn̄ nunqꝫ audiuisti in hac ꝑte vocē ecclie romane. Ubi ḡ tua obe-
dientia vbi deuotio vbi religio. plus regni tui aliqbus p̄latis qꝫ rōne fidei auscul
tasti. loqmur cū fiducia sine felle sine arrogātia. amor in te nr̄ loq vrget. deꝰ in t̄-
ris ꝑ filium suū ihm xp̄m crucifixum aplicā sedē erexit. ⁊ p̄mū ac summū tribu-
nal esse voluit. nulla ptās est q huic eq̄ri possit. h de oībus hoībus ac dignitatibꝰ
iudicat. eā solus iudicat deꝰ. Non est de grege dn̄ico q romanū pontificē suum
eē pastorē negat. Audi qd dicat dn̄s. q nō colligit mecū dispgit. Certe cū xp̄o nō
colligit q cum vicario eius nō seminat. Pragmatica sanctio quā tui subditi ob
suant. nō est ex aplico semine. qppe q neqꝫ auctē aplica neqꝫ ꝯsilij generalis alicꝰ
auctē firmata est. Nametsi decreta aliqꝫ ꝯsiliorꝫ in ea inserta sunt ⁊ pontificum
sanctiones. nihil tn̄ ita reptum est vt ꝓmulgatū fuit. s vel additōes facte sunt vel
mutilatōes. qd p̄latis tui regni facere haud qꝫ licuit ⁊ sine damno aiarꝫ suarꝫ il
lis vti non pn̄t. Tacemꝰ qꝫ multa laicalibꝰ manibꝰ pragmatica ꝯcedit. q neqꝫ hu
mana neqꝫ dīna iura ꝑmittūt. Patere h dici fili. neqꝫ inuitꝰ audias veritatem. tui
aliqn̄ antecessores pragmaticam ferme silem ordinauerūt. videntes id sine sede
aplica facere nō posse abstinuerūt. Seqre vestigia maiorꝫ tuorꝫ. ⁊ dimitte hanc
pragmaticā quā xp̄ianissimi tui antecessores ignorauerūt. ⁊ si qd est qd reformā
dum sit in eccl'iastico regni tui statu. ꝯsule aplicam sedē q tuis honestis desiderijs
nunqꝫ deerit atqꝫ hic mō filium te obedientē ⁊ obseqntissimū appellare verissime
poterimꝰ. simulqꝫ tibi ꝯsules ⁊ regno. Dicis te nunqꝫ p̄ces porrexisse nob nisi ho-
nestas. mutant tp̄a ⁊ negādas reddūt multis ex causis. ⁊ multa faciem honesti hn̄t
q diligētiꝰ inspecta iniusticiam ꝯtinēt. Addis te ad iniuriam receptū nisi q po-
stules impetres. Iniuriꝰ eris ipse. si sine cā te passum iniurias dixeris. ⁊ p̄sertim
ab ea sede q mr̄ est iusticie ⁊ eqtatis. Postremo ꝑ amicitiā ꝑ charitatē ꝑ pacem
quā erga te suare debemꝰ multoꝑe rogitas. vt p̄cibus tuis annuētes tornacen.
ecclīā cardinali ꝯstantien. ꝯmittamꝰ. ⁊ tullen. epi translatōē reuocemꝰ. Nō ege
mꝰ tot adiuratōibꝰ aut tot p̄cibꝰ. nostrapte natura tibi morē gereremꝰ. si res ipa
ferret (s audiuisti quō res gesta est) iā tullen. translatꝰ est ex ꝯsilio vniuersi sena
tus aplici. ⁊ sue ecclie alter p̄fectus. quō fiet qd petis sine iniuria. Iam vo ventū
est vt ꝑti q̄situm ius sit. id sine cause cognitione auferri nō dꝫ. qꝫ si (vt oratores
tui dixere ⁊ lr̄e tue sonant) p̄iudicium tibi factum putas. ⁊ hanc translatōē iure
estimas reuocandam. iudiciū tibi rectum equūqꝫ offerimꝰ. Causa h de maioribꝰ
est ⁊ ad sedem romanam ꝑtinet. ꝑsuade tibi. ⁊ nullatenꝰ dubites. si cā cognita in
uenerimus ita esse vt arbitraris. facile obtinebis ab hac sede q voles. Nihil em̄
magis optamus qꝫ tue serenitati ꝑ iusticiā ꝯplacere. Hec ad tuas lr̄as. ad ea q
secretarius tuus exposuit nō censemus rn̄dendum. Ea em̄ dixit q de tua mente
nullo mō esse putamus. Datū rome. apud sctm̄ petrum. Anno incarnatōis dn̄i-
ce. M.cccc.lxj. viij. kal. aplis pontificatꝰ nr̄i anno. iij.

Hortat burgundie ducem oratoribꝰ principū asie
ꝓ otiuū ꝓbeat auditū de passagio ꝯ thurcos conāter. **Episto. CCCXC.**

Pius epūs ſuus ſuorꝝ dei. Dilecto filio nobili viro philippo duci burgundie. S. ⁊. a. b. Inualeſcente magno thurco fidei xp̄iane aduerſario. ⁊ infinitos pene xp̄ianos ſaluatoris nr̄i ih̄u xp̄i ſanguine in crucꝭ patibulo abunde effuſo liberatos in ſuam ſuitutē redigente. felicꝭ recordatōnis p̄deceſſores nr̄i. maxime Nicolaꝰ q̄ntꝰ ⁊ calixtꝰ terciꝰ curam aſſumpſerūt. ne thurcꝰ iſte p̄ualeret ꝓ viribꝰ ꝓuidendi. ⁊ q2 ſꝑabant in europa poſſe tantū efficere. ꝙ reges ⁊ p̄ncipes xp̄iani ſe volūtarios ⁊ fideles xp̄i milites in h̄ neceſſario tp̄e oñderēt. q̄ſqꝫ eorꝝ ad aſiam ⁊ orientis ꝑtes miſit dilectū filium lodouicū de bononia. frēm ordinis minorꝝ de obſuātia regulari. vt is ꝓ ſua prudētia rerꝝ locorꝝ hoīmqꝫ noticia xp̄ianos orientis ⁊ alios xp̄ianorꝝ amicos excitaret. ad faciēdum ſimilit arma ꝯ thurcum. Nos aūt cū in p̄deceſſorꝝ p̄dictorꝝ labores dīna ordinatōe ſucceſſimꝰ māturaꝫ acceden̄. ſimili ſpe ibidem xp̄ianorꝝ exercitū adunandi. eundem frēm ludouicū miſimꝰ cū inſtructōibꝰ opportunis xp̄ianos ⁊ amicos xp̄ianorꝝ ꝯcordandi ⁊ vt in thurcos eos vires ꝯiungerēt incitandi. data ei ſpe nos in europa nullatenus defuturos. accedēs frat ludouicꝰ oīa ſibi ꝑ nos ꝯmiſſa diligētiſſime ⁊ prudētiſſime eſt executꝰ. q̄ vt optimaꝫ illorꝝ regum ⁊ p̄ncipum obedientiam ⁊ deuotōꝫ quam h̄nt ad hanc ſedem ap̄licam intelligere poſſemꝰ curauit ſecū aduenire dilectos filios michaelem impatoris trapeſſundarꝝ nicolaum regis ꝑſarꝝ coſtopam ducꝭ georgione mānethem aſſenbech ſoldani meſopotamie morathum vbrecht in armenia dn̄m. oratores ⁊ nūcios. q̄ nobis lr̄as attulerūt ſuorꝝ dn̄orꝝ. exp̄mentes fauorem ad p̄ſumptuoſiſſimi thurci deſtructōꝫ ⁊ ſimul motiuaꝫ nr̄orꝝ deſideriorꝝ executōꝫ. Cū vero talium regū ⁊ p̄ncipum ꝯcluſiones ad honorē dei ⁊ fidei nr̄e tuitōꝫ tendunt. iō volumꝰ tuaꝫ ſerenitatē ꝑticipem fieri ipiſqꝫ iniūximꝰ vt cū p̄fato fratre ludouico nūtio ⁊ oratore nr̄o ad tuam veniāt celſitudinē. ⁊ ſingula q̄ nobis vbo ⁊ ſcp̄tis r̄nderunt plene referāt. Deſideramꝰ itaqꝫ a tua excellentia vt taꝫ ip̄m ludouicū q̄ꝫ ip̄os orientaliū oratores etiam nr̄a ꝯtemplatiōe ad tuaꝫ admittas audiētiam. ⁊ ſuorꝝ dn̄orꝝ ad ea q̄ xp̄i ſunt deuotōꝫ attente ꝯſideres. attendatqꝫ tua nobilitas. ꝙ nō minꝰ q̄ꝫ orientis reges obligat ad ſimilia ⁊ maiora i ꝯnis hoſtis deſtructōꝫ ꝓ viribꝰ impēdenda. ⁊ de hoc nos ac ip̄os ſimul ⁊ totam ecc̄liam ratam ⁊ ꝯſolatam reddes. eoſdēqꝫ q̄ntotiꝰ ad nos remittas votiue expeditos. Cōmiſimꝰ aūt dicto fratri ludouico vt nr̄o noīe celſitudinē tuam reddat certiorē. nos in oībus mātue ordinatꝭ ꝑ̄ꝑnos ⁊ ꝑatos ſine defectu futuros q̄ntum ad nos attinet q̄netiam vltra q̄ ibi ꝯcluſa ſunt ⁊ nos ꝯcernūt omnia nobis poſſibilia i dei laudē adiiciemꝰ. Datū ro. apud ſctm̄ petrꝝ. anno incarnatōꝭ. M. cccc. lx. ydibus ianuariȷ̄ pōtificatus nr̄i anno. iij. ſic ſignatum A de hirſpato.

Hortat ꝯ thurcum agere bellum ⁊ refert q̄nto auxilio
potētiſſime ih̄rl̄m obtinere ⁊ eū regē terre ſcte ꝯſtituere. **Epi. CCCXCI.**

Illuſtriſſime dux burgundie. Ego dauid impator trapeſſundarum poſt plurimam ſalutem. libenter ad te ſcribo de his q̄ hic apud nos occurrunt vt cum certior factus ꝓ tua regilione ⁊ amore erga fidem nr̄am poſſis deliberare q̄d tibi agendum ſit. Nuper em̄ ego ⁊ reliq̄ xp̄iani p̄ncipes q̄ in iſtis ſummis regionibus fedus atꝫ ligam iniecimus inter nos. bellum gerendi ꝯ thurcos ⁊ ego filiam cathoianis fris ⁊ p̄deceſſoris mei vxorem dedi aſambech q̄ filiꝰ fuit carailuch potentiſſimi p̄ncipis. Et hoc feci vt ip̄e firmus ſit ⁊ fidelis in liga quā nobiſcum fecit. ⁊ vt ꝑſeueret in bello gerendo ꝯ thurcū q̄ tenet ꝯſtantinopolim cū quo bellū iam gerere incepit multaſqꝫ illi regiones ⁊ opida pugnando cepit q̄ ꝓpe ꝯfinia ſua erant. nūc vero reuerſus eſt in ꝑriaꝫ ſuā. Itaqꝫ nos ⁊ ip̄i ꝑati ſumꝰ ⁊ expectamꝰ aduētum vr̄m ꝯ infideles. queadmodū dn̄s papa ad nos ſcp̄ſit. ⁊ ꝑ ſuum oratorē nobis ſignificauit. ꝙ vos latini p̄ncipes debeatꝭ inire ꝯſiliū in ciuitate mātuam vt faceretis exercitum ꝯ infideles. Quod ſi facietis nos ꝑati ſumus

Ego cum.xxx.biremibꝰ ⁊ cum.xx.milibꝰ hominuȝ. Asambech ꝓmptus est exire
ad bellum istud cū q̄nq̄ginta milibꝰ hoīm ad bellādam ⁊ subiūgendam bursiam
⁊ totam nataleam. Quapropt̄ rogo illuminatissimaȝ dominatōȝ tuam vt place-
at tibi dare aliqđ p̄ncipiū huic bello ex ꝑtibꝰ hūgarie. Nam si vos aliqđ impedi
mentū etiaȝ ꝑuum thurco inferetis. vt ip̄e ad diuersas ꝑtes distrahat̄ nos adeo
ip̄m vrgebimꝰ ex latere nr̄o vt facile destrui ⁊ debellari possit. Et si dn̄atio tua de-
liberat ad h̄ intendere ⁊ venire ⁊ aliquē tuoꝝ mittere. nos oēs orientales p̄nci-
pes ꝓmittimꝰ tibi p̄stare omne auxiliū opem ⁊ q̄cq̄d in nobis erit ad recuꝑan-
daȝ ihr̄lm. ⁊ te illiꝰ regem ꝯstituemꝰ. Et vt scias q̄ sumꝰ q̄ ꝯfederati sumꝰ ⁊ h̄ tibi
ꝓmittimꝰ. Ego in p̄mis q̄ patꝰ sum (vt dixi) cū.xxx.biremibꝰ. ⁊.xx.milibꝰ hoīm
Georgiꝰ rex ꝑsaꝝ ꝓmptꝰ est cū.lx.milibꝰ hoīm. Gorgora dux georgiane patꝰ ē cū
xx.milibꝰ eq̄tum Bendian rex mirigrelie cū suo filio ꝓmptꝰ est cū.lx.milibꝰ hoīm
qđ illi facile erit. Rabia cū suo fratre ⁊ suis baronibꝰ cū.xxx.milibꝰ hoīm. Natio
githoꝝ ⁊ aranoꝝ. ꝓmittūt militare sub vexillo georgij regis ꝑsaꝝ. Dardebech
dn̄s armenie minoris cū.x.milibꝰ hoīm. Asambech affinis meꝰ (vt dixi) infidel̄
ꝓmisit nob dare trāsitum ⁊ ꝑsonalit̄ venire cū q̄nq̄ginta milibꝰ hoīm. Sunt etiā
nobiscū ꝯfederati duo alij infideles dn̄i. Caromanꝰ ⁊ dn̄s Sinopꝑi q̄ ꝯtinuē q̄-
runt quō possint se vindicare de thurco ꝯstantinopolitano ⁊ terras suas recuꝑa
re. aliud imp̄n̄tiaꝝ ad dn̄ationē tuam nō scribo. nisi q̄ ꝯmendo tibi michaelē de
algeorij baronē ⁊ oratorē meum quem ad te mitto. cui fidem plenam sup istis re
bus adhibeas q̄ v̄bis oēm intentōēȝ ⁊ deliberatōȝ nr̄am exponet. Iteꝝ te oro vt
ne ꝑmittas h̄ nr̄m pium negociū ⁊ inceptū frustra fieri. qm̄ a deo factū credimꝰ.
Ego ex illo tp̄e q̄ amicitiā ꝯxi cum hoībus tuis q̄ ad has ꝑtes ꝑuenerūt. sꝑ mihi
agnitꝰ es. tuiq̄ȝ honoris. ⁊ dignitatꝭ fautor sꝑ fui eroq̄ȝ. Uale in xp̄o. Data trap-
pessunde in palatio nr̄o residētie. Anno dn̄i. M.cccc.lix. die.xxij. ap̄lis.

Assertio p̄missoꝝ. ⁊ declarat ligam
orientalium p̄ncipum ꝯ thurcum.

Epistola.cccxcij.

Illustrissime dux burgūdie. Ego gorgora dux georgiane mitto ad te plu-
rimam salutē. Qm̄ intellexi te eē fidelissimū xp̄ianum ⁊ desiderasse sꝑ ali-
q̄d agere qđ honori ⁊ amplitudini eēt sancte fidei nr̄e sicut tui fecerūt antecesso
res. Ideo multū desidero tuaȝ hr̄e amicitiam. Naȝ ego xp̄ianꝰ sum ⁊ ꝓ defensio-
ne ⁊ amplitudine illiꝰ sanctissime fidei mori cupio: nec q̄cq̄ȝ libētiꝰ facio q̄ȝ belluȝ
cū infidelibꝰ gerere. maioꝝ meoꝝ. vestigia ⁊ ꝯsuetudinē imitando. Post em̄ obi-
tum p̄ris mei multa cū illis bella gessi. ⁊ sepissime gr̄a dei de illis victoriaȝ habui
multas ciuitates ip̄oꝝ debellando cepi. ⁊ nisi his supioribꝰ annis bella q̄dam int̄
me ⁊ aliq̄s p̄ncipes xp̄ianos finitimos meos orta fuissent. maiora ꝑfecto ꝯ infi-
deles gessissem. Sed ip̄n̄tiaꝝ qm̄ mandato dn̄i viꝫ ludouici nr̄i patriarche pacē
feci cū omnibꝰ xp̄ianis finitimis meis. oīno decreui oēm meam facultatē ⁊ vires
oēs adhibere ꝯ thurcos ⁊ queēadmodū ꝓmisi dn̄o patriache nr̄o. ego ꝑsonalit̄ cū
xx.milibꝰ eq̄tum ad hoc bellum ꝯ infideles aggrediar qđ vt faciliꝰ fieri possit. nō
solum pacē s̄ fedus ⁊ ligam feci cum oībus p̄ncipibꝰ xp̄ianis q̄ in istis sunt regio
nibꝰ. vt cōibꝰ copijs thurcū q̄ tenet ꝯstantinopolim inuadamꝰ. Confederati em̄
sumus ego ⁊ georgiꝰ rex ꝑsaꝝ Dauid impator trapessunde. bendian rex mirigre
lie. Rabia dux anocasie: Bedebeth dn̄s armenie minoris. ⁊ alij dn̄i orietales. ha-
bemꝰ etiaȝ nobiscum in nr̄a ꝯfederatiōe. iij. potentes p̄ncipes infideles q̄ thurci
ꝯstantinopolitani sunt inimici. caramanū. s. ⁊ ismailberch filium q̄ndam dispen
diarij. ⁊ assembech filium q̄ndaȝ carailuci. q̄ assembech cū ꝯfinia hēat ex ista nr̄a
ꝑte cum thurco ꝯstantinopolis ꝓmisit nobis dare aditum ad inuadēdum nata
liam. ⁊ nobiscū ꝑsonalit̄ venire cū omni sua potētia. ⁊ in p̄mis cape ciuitatē bur
sie. ⁊ illam possideat ꝓ se ⁊ potiat̄ oēs nos capitulis ⁊ pactōibꝰ ꝯclusimꝰ cū hac.
s. ꝯditione. vt ipse sit sꝑ amicissimꝰ xp̄ianoꝝ. Et si vos latini p̄ncipes ⁊ ꝑpl̄i vene-
tis ad recuꝑandam domum sanctaȝ ihr̄lm. ipse debeat p̄stare vobis omne quod

potuerit auxilium ⁊ fauorem. Quobrez nos hec omnia pacem ac ligam ex parte nr̃a fecim⁹ que a q̃ngentis annis citra in his nr̃is regionib⁹ nõ sunt audita. idq̃ȝ fecimus ꝑsuasi. tum autoritate dñi patriarche nr̃i. tum lr̃is dñi pape quibus ad nos scripsit se. ⁊ omnes principes latinos in ciuitate mãtue debere ꝯuenire. ⁊ ibi ꝯgregato ꝯsilio in exercitum preparare ꝯ͂ infideles. Nos ṽo q̃ȝ id vehementer cupim⁹. vt possim⁹ vos vna nobiscum vnire ad hanc rem ꝑficiẽdam mittim⁹ nr̃os oratores cum dño patriarcha nr̃o. ad vos om̃es principes latinos. ⁊ ꝑ̃sertim ad te q̃m̃ accepim⁹ te ⁊ omnes de domo tua diu multũq̃ȝ desiderasse terram sanctaȝ recuꝑare. ⁊ vt possitis ex ipsis nr̃is oratorib⁹ intelligere quem animũ habeam⁹ omnes ad hoc negocium fidei. ⁊ q̃d ꝑ nos actum sit hoc tꝑe. Cupim⁹ etiam ⁊ rogamus vt nr̃os oratores certiores faciatis vt ipsi postea referre possint an ꝑati sitis ⁊ ꝓmpti sumere hoc bellum iustissimũ vt sciam⁹ q̃ tꝑe ad arma ꝓgredi debeam⁹. Hoc vnum vobis pollicemur in vna estate debellare ⁊ auferre totaȝ nataliam ⁊ q̃cq̃d dñs othonianoꝝ. i. ipse thurc⁹ ꝯstantinopolitan⁹ possidet ex nr̃o latere. Alteram ṽo ꝑtem dominij sui q̃ grecia est quam mare euxinũ diuidit vob expugnãdam relinq̃mus. qđ vobis facile erit. nam ipse thurc⁹ in medio positus duoꝝ exercituum cũ resistere minime poterit cito succumbet. ⁊ nomen suũ e terra delebim⁹. Quas ob res te ante omnes alios ꝑ̃ncipes latinos oro. vt sup hoc velis cogitatõȝ ⁊ curam suscipe. ⁊ non sinas hanc ꝯmoditatem quaȝ vobis offerim⁹ ꝑ̃terire. nec dedigner͛ nos imitari q̃ omnib⁹ reb⁹ postposit͛ fidei vtilitati intendim⁹ ⁊ vacam⁹. Quod si hanc rem (qđ absit) neglexeris. nihil a nobis actum eẽt. nam hac ꝯditõe nos obligati sumus ad hoc bellum si vos dñi latini vna nobiscum eritis. Alioq̃n soluti sum⁹ ab ista liga ⁊ ꝯfederatõe. Omnia em̃ nr̃a ꝯcilia ⁊ rõnes dependent a lr̃is dñi pape. ꝑ dñm patriarcham ad nos allatis. q̃s veras eẽ ꝑ̃supposuim⁹. Et finalit͛ hoc vno ꝯsiderato q̃ si hoc tꝑe cum a nobis sitis. iuuati ⁊ adiuti nihil faciet͛. hic iniq̃ssimus thurcus interim tantas vires ⁊ animos sumet. vt q̃n ipsi resistere volueritis. nullo mõ poteritis. ⁊ om̃es nr̃i conatus si vos non rñdeatis inanes forent. eritq̃ȝ fere impossibile iteꝝ nos in istis regionib⁹ tam pronis voluntatib⁹ vniri sicut nũc sumus. Multa eẽnt dicenda q̃ ꝑ meum oratorem poteris agnoscere. cui fidem indubitatam ꝑ̃stare poteris. habeasq̃ȝ eum oro ꝯmendatum. Uale in xp̃o. Data in carcerhe anno. M.cccclix. nouẽbris.

Epistola. cccxciij.

Assertio ꝑ̃dictoꝝ.

Illustrissime dux burgundie. Ego georgi⁹ rex ꝑsaꝝ te plurimum saluto. ⁊ vt intelligas q̃ res geste sunt impñtiaꝝ ꝑ nos in oriẽte istas lr̃as ad te scribo. Scias igit͛ me ⁊ omnes principes xp̃ianos q̃ moramur in istis regionibus fecisse int͛ nos pacem ⁊ fedus ac ligam. ⁊ ꝯiurasse inuadere cum omni nr̃o conatu ⁊ potentia thurcos. ⁊ ꝑ̃sertim illos q̃ sunt in ꝯstantinopoli. q̃m̃ sunt xp̃ianoꝝ inimicissimi. In q̃ q̃dẽ liga nos singuli apparatum ⁊ copias nr̃as obtulim⁹. Ego ꝓmisi ꝑsonalit͛ exire cum. xl. milibus hoim. Dauid imꝑator trapessundaꝝ obtulit ⁊ ꝑatas hȝ. xxx. biremes cum vinginti milib⁹ hominũ. Bendian rex minigrelie omnem suam potentiam exhibuit. Gorgara dux georgiane ꝑsonalit͛ veniet cum. xx. milibus eq̃tum. Rabia dux anocassie cum suis fratribus ⁊ baronib⁹ ꝓmisit nobiscum. ⁊ ipse veniet cum omni sua potẽtia. Herdebech dñs in armenia minori pollicit⁹ est ad hanc nostraȝ expeditõȝ. xx. milia hominum. Sunt etiam in dicta liga. ⁊ alij ipsi gitbiarani ⁊ sasoni ⁊ tres dñi potẽtes thurci. q̃ ꝓmptissimi sunt mouere bellum domui othonianoꝝ hoc est thurco dño ꝯstantinopolis q̃ꝝ vnus est Garamãnus. alter Ismailbech filius q̃ndam stipendiarij. terci⁹ aliembech rex mesopotamie filius q̃ndam carailuci. q̃ ⁊ potẽs ⁊ capitalis inimicus thurci ꝯstantinopolitani est paratissim⁹ adimplere omnia q̃ ꝓmisit. Que q̃dem omnia supradicta int͛ nos capitulis penis ⁊ alijs vinculis ꝓmisim⁹. rataq̃ȝ fecimus hac. s. ꝯditione adiecta. si vos latini vos mouebitis ⁊ nobiscũ vna eritis ex

vestris ptibus bellum thurcis inferendo. alioquin si vos non intēditis hoc bellū
suscipe. nos ad exoluenda ea que pmisim⁹ nullo modo sumus obligati. q̄obrem
rogo vt omnibus reb⁹ postposit̄. velis ad hoc bellū intendere. nec te distrahant
aut diuertant a tam sancto ꝓposito alia q̄cunq̄ sint obstacula quemadmodū ego
feci. q̄ si difficultatib⁹ q̄ mihi occurrebant intendere voluissez. nunq̄ dn̄o patri-
arche nr̄o paruissem. cui⁹ opa ꝛ mandato h̄ nostra liga ꝛ ꝯcordia int̄ nos facta ē.
Nunc v̄o licet in q̄busdam rebus tpalib⁹ mihi damno h̄ ꝯcordia fuerit. tn̄ ꝯten-
tissim⁹ sum illud pegisse. cum spūale a deo premiū ꝓpt̄ hoc expectem. Impn̄tiaꝝ
aliud ad te non scribo qm̄ mitto ad te oratorem meum vna cum dn̄o patriarcha
nr̄o cui⁹ v̄bis fidem adhibeas. qm̄ ex ipso omnia poteris cognoscere habeasq̄ eū
ꝯmendatū. ꝛ vt des illi tuas lr̄as rn̄sionis te oro. vt possim intelligere tuā sn̄iam
ꝛ opinionem. Uale in xp̄o. Data in castris nr̄is ꝓpe tentorium. Anno. M.cccc.
lix. die. v. nouembris.

Epistola. cccxciiij.

Oratio legatoꝝ orientalium principum
ad ducem burgundie ad bellum ꝯ thurcum ꝯgregandum.

Ecce magi venerunt ab oriente ad stellam quam viderūt in occidente. Si
hodierno die xp̄ianissime princeps de priuatis rebus aut paꝝ necessarijs
eēm apud tuam dn̄ationem v̄ba facturus. nō auderem ꝓfecto sine animi
ꝯmotione q̄dam aut formidine dicere. Non em̄ ignar⁹ sum q̄nta tue celsitudinis
diuina sapia toto terraꝝ orbe celebrata ac diuulgata. ꝛ mee tenuitatis minime
sum oblitus. Ceteꝝ quotiens breuis hui⁹ orōnis nr̄e necessitatem ꝛ publicam san
ctissime religionis vtilitatem mecum ꝯsidero. totiēs animi timorem atq̄ formidi
nem abijcio. Uellem nr̄ religiosissime p̄nceps. vt dignitati ac magnitudini reꝝ de
q̄bus impn̄tiaꝝ agit̄ par eēt oro ꝛ ingenium. Sz qm̄ necessitate muner̄ mihi in-
iuncti id recusare nō potui. fretus incredibili benignitate ac sapientia dominatio
nis tue. que acumine ingenij ex paucis multa pcipere solet. vtcunq̄ potero di-
cam. Et dicam breui⁹ q̄ tanta res dici possit. q̄d. s. afferant q̄d petant hi clarissi-
mi orientalium principum oratores. quos apud dominatōz tuam astare vides.
ꝛ tuam pn̄tiam augustissimam intueri. Magnific⁹ dn̄s michael de alguri orator
serenissimi dn̄i dauid impatoris trapessundaꝝ excellētissim⁹ ꝯsul. Nicola⁹ ora-
tor georgij allexandri magni regis pſaꝝ diligētissim⁹ in rebus agēdis. machome
tus machometista orator asserimbrech thurcumani regis mesopotamie infide-
lis strēnuus miles. Custodam orator bellicosissimi gorgore ducis georgiane lite-
ratissim⁹. morat⁹ vautberch armenie minoris orator. Et in p̄mis religiosissim⁹
pr̄ ꝛ dn̄s dn̄s frat̄ ludouic⁹ patriarcha anthiocen⁹. orator sanctissimi dn̄i nr̄i pa-
pe. q̄ qm̄ ab ineunte etate in regionib⁹ orient̄ v̄sat⁹ sit. tanto vsu reꝝ diuinaꝝ ꝛ
humanaꝝ pollet. vt ꝯsilio ꝛ auctoritate sua (q̄ plurimum valet) apud illas exte
ras nationes effecerit. vt omnes vniuersalem pacem ꝛ vnitatem amplecterent̄.
ꝛ hui⁹ legatōis potissima causa fuerit. Sz q̄ ꝓpt̄ moram diuturni tp̄is q̄ apud il
las gentes v̄satus est. nō recte tenet vsum ꝛ ꝯsuetudinem latini s̄monis. licet in
alijs linguis sit peritissim⁹. ꝛ ipsi oratores sint latine lingue penitus expertes. Id-
circo voluit ꝛ mandauit vt ego vice oīm mea voce latine eoꝝ sn̄iam explicarem
mihi v̄o cām aduent⁹ eoꝝ ad. d. tuam diligenti⁹ ꝯsideranti. nimiꝝ illud euangeli
cum dici posse videt̄. Ecce magi venerūt ab oriente ad stellam quam viderūt in
occidente. nō auꝝ non thus. nō mirram (q̄ caduca sunt) afferentes. s̄ alia q̄dam
multo maiora deferentes. pacem. s. ꝛ vnionem cum occidentalib⁹ denunciantes.
xp̄ianos ad ꝯmunem fidei nr̄e defensionem ꝛ amplitudinez exhortantes. ꝛ te ad
decus ꝛ ad gloriaz ꝛ immortalitatem tue dom⁹ illustrissime exustitantes. Ad stel
lam inquā veniunt occidentalem hoc est ad tuam. d. q̄ cum fidei lumen xp̄ianis-
simum semp extiterit. tum v̄o istis dieb⁹ tanto splendore effulsit. ad orientē vsq̄
chorusċans. tum fama puulgatissima oīm gentium ꝛ nationum. tum p̄dicatione
R. d. patriarche vt orientales principes ꝛ nationes illuminans. noua consilia

inire nouasq̄ res moliri ꝓ amplitudine sanctissime fidei xp̄iane docuerit ⁊ orato
res suos clarissimo lumine ad tuā vsq̄ p̄ntiam augustissimā ꝑduxerit. ⁊ (vt spa-
mus) amplissimo lumie vniuersum orbē illustrabit. Non eñ casu aut repētino
q̄dam ꝯsilio vel temeritate aliq̄ ducti hi oratores ab illustrissimis p̄ncipibus eoꝝ
⁊ ꝑp̄lo missi veniūt ad. d. tuam. ſ; matura deliberatōe. ⁊ dīna dispositōne ducunt̄.
Naz queadmodum magi illi ab oriente ad saluatorem nr̄m deū veꝝ ⁊ autorem
religionis xp̄iane ꝑuenerūt. initium ip̄i⁹ surgētis fidei significantes. sic ex hisdez
regionibus p̄ncipes ad te dei nr̄i veꝝ imitatorem pium pacificum ⁊ religiosum
p̄ncipem patronū ⁊ ꝯſuatorem illius sanctissime fidei ꝯfugiunt. ꝓclamant. ⁊ in
uitant. vt ꝓ vetusta ꝯsuetudine tua vna secū non solum illam tuearis q̄ a barbaris
ignominiose vexat̄ ⁊ lacerat̄. ſ; exonerare ⁊ amplificare velis ⁊ domum sanctam
ihr̄lm a fedissima infidelium ſuitute liberare. queadmodū eam supiorib⁹ tp̄ibus
religiosis viris coli inhabitariq̄ curauisti. Naz lz nōnulli p̄ncipes xp̄iani pace eoꝝ
dixerim regio noīe ierosolomitano soleāt insigniri. tu tñ ne v̄bis ſ; re illum titulū
iampridem tibi attribuisti ac vendicasti. tum aspera ꝯ̄ infideles gerēdo bella. tum
xp̄ianos hoīes ibi degētes ac ꝯmorātes opibus annuisq̄ sumptibus sustentādo
S; cum h̄ luce meridiana clariora sunt. ⁊ in ore oīm gentium ⁊ nationū v̄sent̄. n̄
ero impn̄tiaꝝ in his exponēdis occupatus. Veniā ad sanctam piamq̄ delibera-
tōz p̄ncipum orientalium q̄ supioribus annis tum ꝓpt̄ antiq̄ odia q̄ int̄ se exerce
bant acerrima gererēt bella. tuz autore ⁊ ꝑsuasore. R. do. patriarcha pacē ⁊ vnio
nem expetiuerūt. fedus ac ligam oēs iecerunt. ⁊ tum ꝯ̄ ceteros xp̄iane religionis
inimicos. tum maxime ꝯ̄ truculētissimū ⁊ inanissimū thurcum ꝯstantinopolita
num xp̄iani nominis inimicissimū. admirabili q̄dam ꝯsensu ꝯiurauerūt. q̄z facile
se deliberaturos hoc tp̄e ꝓ ꝓpto hn̄t. si modo ex istis occidētis ꝑtibus bellum vl̄
paruum illi moueat̄. Cogitantes igit̄ ipsi p̄ncipes diu multumq̄. ad quem potis
simū occidentis p̄ncipem ꝓ tanta re ꝑagenda mittere deberēt. occurrebat in pri-
mis illustrissima. d. tua q̄ multa ꝓ fide ⁊ xp̄ianoꝝ vtilitate ꝯmuni clarissima san
ctissimaq̄ facinora ꝑegit. Itaq̄ ꝯmuni oīm vtilitate atz sn̄ia postq̄ rem matu-
re int̄ se examinauerūt. ꝯmunibusq̄ copijs maximum exercitum ꝯꝑauerūt. non
nullisq̄ p̄ncipibus infidelibus thurci tñ ꝯstantinopolitani inimicissimis onera
secum adscitis. ac ꝯfederatis. decreuerūt tandem mittere suos oratores cum lr̄is
⁊ nuncijs ad omnes p̄ncipes occidentis. ſ; in p̄mis ad illustrissimam potētissimā-
q̄. d. tuam tanq̄ ad autorem ⁊ p̄ncipem hui⁹ belli felici auspicio gerēdi. Manda
uerūtq̄ ipsis oratoribus. vt p̄mo denūcient tibi q̄d ipsi p̄ncipes in oriente ꝑfece-
rint. Deinde te orent ⁊ ꝓtestent̄ vt cum sis sacri baptismatis fonte renatus. ⁊ xp̄i
saluatoris noīe insignitus. ⁊ int̄ xp̄ianos p̄ncipes maxim⁹ ac potētissimus. tante
ꝯmoditati tibi diuinitus oblate deesse noli. imo ad defendendum ⁊ amplifican-
dū xp̄ianū nomē cū summa laude ⁊ glīa nois tui te ꝓmptissimū ac benignissimū
p̄beas. Hec magnanime p̄nceps oblatio n̄ est ꝑfecto ꝯtemnēda. nec vllo pacto
negligenda. in tanta p̄sertim aīoꝝ gentium oīm orbis terraꝝ cupiditate. atz ardo
re belli suscipiendi. ꝯ̄ impijssimos hostes saluatoris nr̄i ih̄u xp̄i ⁊ violatoris gen-
tium. Veꝝ. q̄r xp̄ianum nomen e terra delere ⁊ penitus extinguere omni conatu
viribusq̄ nitunt̄. nec aliud ꝯmodius tp̄us expectare oz. ecce remotissime gentes
a nr̄o climate se offerūt. orant. obtestant̄q̄ (q̄d nunq̄ auditum nec lectum supio
ri tp̄e ausim affirmare) te ip̄m eligunt orietales. int̄ tot p̄ncipes occidentis. te om
nes p̄ncipes. te omnes ꝑp̄li ⁊ nationes occiduaꝝ ꝑtium seq̄nt̄. te deniq̄ oēs xp̄ia-
ni sitibundo pectore ⁊ accincti armis expectant. tm̄ p̄ncipio opus est. Adeo eñ
xp̄ianoꝝ oīm animi q̄s audiuimus ad hoc iustissimuz bellum suscipiendum sunt
parati atz inflamati. vt si p̄ncipium aliq̄d fiet. ingens ⁊ incredibilis hoīm multi-
tudo cōfluet ad militandum sub fortissimis signis ac vexillis illustrissime. d. tue.
Quid dicam de sanctissimo nr̄o pontifice pio. ij. homine (vt omnibus ꝑspicuum
est) ingentis animi ac sapientie. q̄ ꝓ suis in repub. xp̄ianaz meritis. nūc in terris

ꝑ altero colit̃ deo. ꝑfecto dies noctesq̧ nil aliud cogitat. nil aliud molit̃ nisi quo
mō. q via. q̄bus medijs thurcum ipm̄ imanissimum aggredi possit. cui⁹ q̄dem rei
testimonio sunt ⁊ clarissime legatões. q̄s vt ṗmum pontifex maximus declarat⁹
est ad omnes orbis terraꝝ ṗncipes ⁊ natões diligentissime misit. ⁊ ipse ṗter va-
litudinem suam asprimo hiemis tp̄e dimissa vrbe mātuam se ꝯtulit. q̄ facili⁹ ibi
celebrato ꝯsilio. ꝯpatisq̧ singuloꝝ ṗncipuȝ ⁊ ṗpl'oꝝ copijs ꝯ̄ conatus impijsthur
ci insurgeret. Principio itaq̧ opus est. q̄ igit̃ h̄ ṗncipium faciet nō ṗncipium tm̄
s̄ totaȝ rem ꝑfecisse vĩ. Sȝ h̄ ⁊ hmōi illustrissime ṗnceps. d. tue ꝑ tua singulari sa
pientia ꝯsiderāda relinq̄. Reuertar nūc ad oratores nr̄os. nihil ipsi postulāt. nec
pecuniaȝ nec subsidium regionum suaꝝ. s̄ vt tu quem occidentales seq̄nt̃ ex hū
garie oris atȝ ꝯfinijs thurco ꝯstantinopolitano bellum inferas. Ipsi v̄o orięta-
les ex alio latere thurcie (quam nataliam appellāt) ipm̄ vrgebunt adeo vehemē
tissime. vt v̄tute duoꝝ exercituum ex diu̾s lateribus ṗssa ceruice manus victas
ṗbere cogat̃. s̄ de h̄ satis. Nam q̄d ipsi petāt q̄d offerant q̄d polliceant̃. q̧ etiam
res sit facilis. si mō aliq̄d ṗncipium iaciat̃ sat' certioratam. d. tuam ⁊ lr̄is ⁊ v̄bis
arbitramur. Itaq̧ ne idem sepius recēsendo aures tuas in rebus arduis occupa
tas videar obtundere. illa ꝯsulto ṗtereo. Illud v̄o q̄d ṗprium est hui⁹ orōnis nr̄e
⁊ votum ac desideriū oīm xp̄ianoꝝ minime ṗtermitto orare. s. ⁊ obsecrari vt ani
mi tui religionem ⁊ pietatem erga deum nr̄m (quaȝ sp̄ in pluribus difficilibusq̧
rebus ōndisti) nūc gloriose ṗnceps ꝑ fide. ꝑ salute oīm xp̄ianoꝝ aīm ōndas. su-
scipe patrocinium fidei sanctissime. Sētiant ⁊ male expiant̃ hostes. cruc' poten
tiam ⁊ felicitatem tuam in re militari. Et vt finē aliq̄n faciam. cum nullus sit ṗ-
ter te cui huius belli gerēdi ꝓuincia sit demādanda. q̄ pietate. religione. q̄ nō mi-
nus fortuna ⁊ potentia q̧ sapia. ⁊ ingenio atȝ magnitudine excellis. q̄ deniq̧ rei
militari glīa omnes facile supas q̄ scis paci imponere finem ⁊ ꝑcere subiect'. ⁊ de
bellare supbos. Incumbe oramus ꝑ imortalem deum ad hoc suscipēdum. defen-
de religionem ⁊ fidem xp̄ianam ab incursibus barbaroꝝ. Uindica sanguinē tot
xp̄ianoꝝ humi sparsum. ⁊ q̄d magis dolēdum animas tot fidelium xp̄ianoꝝ in
spurcissimam ac fedissimā sectam. Machometi ꝑlapsas atȝ imposteꝝ euēturas
ad fidem sanctissimam reuoca barbaricū impetū ac rabiē inauditam. q̄ ritu fera
rūq̧ omni humanitate sublata in xp̄ianos turculētissime seuitum est. ꝯpesce atȝ
ꝯtere. Neq̧ eo aio q̄ aduersus alios hostes pugnare soles. s̄ cū indignatōe q̄daȝ
atȝ ira. velut si s̄uos tuos ꝯ̄. d. tuam repetere videres. Ulciscere etiam aliq̄n ṗn
ceps iustissime tantam ignominiā imissaȝ xp̄iano ṗpl'o ⁊ saluatori ⁊ deo nr̄o. q̄ vt
nos redimeret ṗciosissimū ac sanctissimū sanguinē effundere nō dubitauit. in di-
reptōe inclite olim vrbis ⁊ nūc infelicissime ꝯstantinopolis. Expugnata em̄. ⁊ in
s̄uitutē redacta ipsa vrbe. q̄ fedissime ac crudelissime gesser̄t truces canes. q̄nta
cedes ⁊ cruor manauerit dictu icredibile ē. hoīes ꝑti trucidati. ꝑti acerbissimo s̄ui
tut' iugo subacti sunt. tēpla dei religiosissima polluta. ⁊ tetro machometi ritu fe
data. sanctoꝝ statue i frusta diuise. Imagines v̄o pietib⁹ depicte ꝑti luto ꝑti ster
coribus deturpate. ⁊ in ṗmis ipsius beate Marie v̄ginis ⁊ mr̄is. vt fidedigno te
stimonio accepturus es imago. ꝑ h̄ nefas ignominose tractata. altaria diruta. re
liq̄e martirum porc' obiecte. sacerdotes occisi. matrone ⁊ puelle ipseq̧ sacre v̄-
gines rapte. Nobiles vrbis int̃ vina ⁊ epulas ipsi⁹ thurcoꝝ duc' crudelissimi iu-
gulati. simulacꝝ saluatoris nr̄i in cruce pendēt'. in derisionem atȝ ꝯtemtū sputo.
luto ac feditate iactatū. O fides. o pietas. q̄s h̄ credet. Sunt tn̄ ⁊ h̄. ⁊ multo ne-
ꝑhandiora in obprobrium fidei nr̄e ab illis canibus gesta. nec q̄cq̧ augēde cru-
delitat' ꝯfictum est cā. Sȝ sic se res habuit. vt ab his q̄ tant' facinoribus intfue-
runt fidelit̃ est relatum sanctissimo. d. nr̄o summo pōtifici ⁊ sacro collegio cardi-
nalinum. Sȝ q̄d vetera recensemus. q̄si desit aliq̄d indignum recent̃ ⁊ nudiuster
cius ab ipsis ꝑpetratū. q̄tidie de xp̄ianis triumphāt. nouas villas opidaq̧ nāci-
scunt̃. nō em̄ ꝯtenti sunt victoria miserrime vrbis ꝯstantinopolis. vbi ꝯ̄ ius fasq̧

ſupbe impant. crudeliter dn̄ant̄. ꝗ in nos nephanda dictu moliunt̄ noua ꝯſilia
in pectore ſuo volutant. vt ꝓpriū ſibi ꝯſtituant impiuꝫ. leges ꝯmutāt. ⁊ ſua ſanxi
unt. oīa iura dīna ⁊ humana ꝑuertūt atꝫ ꝯtamināt. xpi ꝟo cultores ⁊ eius morte
⁊ ſanguine redempti ad dec⁹ ⁊ ad libertatē nati. ⁊ aio q̊ victi eē ſolent. ꝙꝫ turpiſſi-
me ꝑ vim ꝑ arma ſub ſuili atꝫ itollerabili iugo p̄munt̄. Quas ob res inuictiſſime
ꝑnceps ſi ꝯ furorem ⁊ rabiem inſurgas. p̄mū a deo imortali cui⁹ res agit̄ ſupra ꝙꝫ
humana lingua dici poſſit. mirūimmodum glorificaberiſ. Deinde amicis tuis. ⁊
his q̄ ꝓ tua celſitudine te colunt. ⁊ obſeruant charior indies efficieris. Inimicis
ꝟo tuis (ſi q̄ fortaſſe ſint) terrorem ⁊ formidinem nō paruaꝫ incuties. Et demū
deo nihil accepti⁹. nihil in terris p̄ſtanti⁹. ⁊ maximo xpianiſſimoqꝫ p̄ncipi digni⁹
agere poſſes. ꝙꝫ omnia miſſa facere ⁊ omni cura ⁊ cogitatione de omni republica
xpiana bene mereri. Omnes ꝓfecto xpi cultores q̄ ſunt. quiqꝫ futuri erūt vt gra
ti vt memores vt iure optime eē debebunt. glorie ac ſapientie tue fauebunt. ⁊ ꝙ
reipublice xpiane tantū ꝯſiliȷ̄. ingeniȷ̄ tui oñderis. in tanto ac tam cōmuni bono.
imortales atꝫ ingentes grās habebunt. nomenqꝫ tuum ad ſydera tollent. Adde
etiam ꝙ ſi iuxta phoꝝ ſniam omnib⁹ q̄ patriam ꝯſuauerint adiuuerint. auxerit.
certum eſt in celo diffinitum locuꝫ eē. vbi beati ſempit̄no euo fruant̄. q̄d tibi pi-
iſſimo ac xpianiſſimo p̄ncipi ꝓ maximis atꝫ ampliſſimis meritis in rempu. debe
bit̄. ꝓfecto imortalia atꝫ ſimul ꝑpetua vtriuſqꝫ vite p̄mia ꝯparabis. Et ſtella q̄ in
occidente clariſſima viſa eſt. q̄ ſemꝑ in fide xpiana replenduit. orientales illumi
nabit. ⁊ oratoribus iter oñdet. ⁊ ꝑenni lumine vniuerſum terraꝝ orbem illuſtra-
bit ꝑ infinita ſeculoꝝ ſecula Amen.

Epi. CCCXCV.

Conat̄ ducem burgundie inſtigare ꝯ palatinum
reni ⁊ ep̄m magūtinum ꝓpt̄ triuꝫ principum captiuuitatem.

Pius ep̄us ſeruus ſeruoꝝ dei. Dilecto filio nobili viro duci burgundie. S.
⁊ a. b. Scripſeramus ſupioribus menſibus chariſſimo in xp̄o filio. Fride
rico romanoꝝ impatori auguſto ꝙꝫ potuimus accurati⁹. vt cauſam defen
ſionis eccleſie moguntine amplecti vellet ac opam daret liberationi venerabilis
fratris noſtri Georgiȷ̄ epi meteñ. ⁊ dilectoꝝ filiorūꝫ karoli marchionis badeñ. ⁊
vdalrici comitis wirtenburgeñ. qui ſupiori eſtate reb⁹ aduerſe geſtis a friderico
comite palatino reni capti extiterunt. Reqſiuimus ſuam ſerenitatem vt aggre-
di vellet hec opa in quibus ⁊ laudem ⁊ gloriam ſibi parare poſſet. Reſcripſit no
bis nuꝑ ſua ſublimitas animumqꝫ ꝓmptum q̄dem ⁊ optime diſpoſitum demō-
ſtrauit. Adiecit autem int̄ cetera nonnulla de ꝑuerſo ꝓpoſito palatini p̄dicti. eū-
qꝫ accenſum contra honorem nr̄m ⁊ apoſtolice ſedis eē ſignificauit. ꝙqꝫ poſt in-
ducias nurēberge initas inter ipſos idem palatinus aſtu ⁊ dolo nonnullis prin-
cipibus ⁊ p̄latis ac ꝯmunitatibus ſe ꝯiungere ⁊ colligare nixus eſt eo conſilio. vt
apoſtolicaꝫ imperialemqꝫ dignitatem ꝓ damnabili ſua libidine ꝯfundere ⁊ peſſun
dare poſſet. Suadet impator obuiandum eē tante iniq̄tati. ⁊ ad conſeruatiōem
vtriuſqꝫ dignitatis pre ceteris vnam ⁊ expeditam viam nobis obtulit. qua via
vna opa occurri poſſit malignitati palatini ⁊ ꝯplicum. ⁊ liberatio epi meteñ. ali-
orūqꝫ captiuoꝝ ꝓcurari. Ea ē vt nos ſimul cum ipſo impatore ꝯmuni nomine no
bilitati tue aut dilecto filio karolo nato tuo. ꝯ palatinum ⁊ ditheꝝ de yſenberch.
⁊ comitem de katzenbelleboge. ⁊ illis adherentes ac ſequaces. capitaneatum cō
mittam⁹. Iraſqꝫ apoſtolicas cum cenſuris ⁊ penis eccleſiaſticis ad coercēdum re
belles ⁊ hoſtes ꝯcedamus. Placuit nobis ⁊ placet impatoris ꝯſilium. idqꝫ am-
plecti animo decreuim⁹. Sꝫ qꝛ neſcim⁹ que ſit in hac re intentio tue nobilitatis.
deliberauimus p̄us ad te ſcribere vt nobis ſignifices quid intendas. Nam ſi no-
uerim⁹ tibi cordi hanc rem eē alacri animo. capitaneatum hmōi. vt impator cē-
ſet deferemus. Nobis eñ gratum ſupra moduꝫ futuꝝ eſt. vt nobilitas tua aut fi-
lius tuus onus ip̄m aſſumat. ⁊ vt aſſumere volet affectuoſe hortamur ac req̄ri-
mus. Id etiam poſtulantes vt ſuꝑ eam rem tuam intentōꝫ nobis notam facias

si eam acceptandā duxeris. nos confestim lrās apostolicas ad te transmittem⁹
Confidentes nihilomin⁹ ꝙ ꝑpt hoc non deseres religionem xp̄ianam. quī ei ꝯ
thurcos (vt sepe pollicit⁹es) auxilia oportuna ipse p̄stes. Erit igit prudentie tue
examinatis rebus id ꝯsiliū cape. qđ dignum sit tanto principe. ⁊ qđ tibi ⁊ domui
tue laudē ⁊ gloriam afferat. Ceteꝝ ex ipsis imꝑatoris lrīs leto animo accepim⁹
eum decreuisse. nr̄a p̄tim ꝯtemplatione ꝯcedere tibi regalem inuestituram. sup
quo in tui fauorem sepi⁹ ad celsitudinem suam scripsisse meminim⁹. Et nō solum
hoc facere deliberasse. ſ etiam affinitatem tecū ꝯhere rōne filiī sui ⁊ filie tui nati.
ac tibi vicariatum imperiī in terris gallicanis vltra renum ꝯcedere statuisse. qđ
ꝓfecto nobis est gratissimum. Idcꝫ serenitati sue ⁊ generositati tue ꝓspeꝝ ⁊ fe-
lix eē optam⁹. ad pacem ⁊ ꝑpetuam ꝯsolatōꝫ vtriusqꝫ vr̄m ac sedis aplīce ⁊ xp̄ia-
ne religionis ꝯseruatōꝫ ⁊ augmentum. Datū ro. apud scīm petꝝ. anno incarna-
tionis dn̄ice. M.cccclxiī. xiiiī. kal. Februariī. pontificat⁹ nr̄i anno q̄nto.

Hortat ducem burgundie vt voto ⁊ ꝓmissis satisfaciat. ⁊ secum bello insistꝫ ꝯ thurcos.

Episto. cccxcvi.

Pius epūs seruus seruoꝝ dei. Dilecto filio nobili viro Philippo duci bur-
gundie. S. ⁊ a. b. Rumor ad nos delatus est nobilitatem tuam q̄ magno
⁊ alto animo. Italiam petere cum valida classe ac deinde in expeditiōem
ꝯ thurcos immanēqꝫ beluam machometem xp̄ianum sanguinem sinefine sitien
tem nobiscū ꝓficisci ꝓmiserat. mutato ꝯsilio domi remanere. certumqꝫ bellatoꝝ
numeꝝ q̄ tuam vicem impleant mittere. Dubia res nobis est nondum veritate
ꝯpta. nescim⁹ an qđ refert credere debeam⁹. fidem exposcit scribētis auctas. de q̄
⁊ timor exorit q̄ ⁊ magn⁹ est ⁊ hr̄e se grauia testimonia dicit. Concrescat ꝯstātia
tua ⁊ votum ⁊ ꝓmissio ⁊ honor ⁊ ipsa reꝝ necessitas. nouim⁹ te ꝯstantem eē ac ꝑ-
seuerantē in ꝓposito. diu meditari soles ac deliberare antēqꝫ aliqđ magni decer-
nas. decretū incōcussum seruare. Non est verisimile qđ de ꝓfectōe tua iam p̄deꝫ
ꝯsulto statuisti nūc mutatū ire. Scim⁹ aūt multos ⁊ magnos viros postqꝫ audi-
uere teventuꝝ conatos fuisse tuam ꝓfectōem impedire. multasqꝫ tibi vel rōnes
vel cās exposuisse cur nō eēt veniendum. Inter q̄s ⁊ soror tua nobilissima ⁊ cha-
rissima ⁊ amantissim⁹ filius tu⁹ (vt relatum est) dissuadentes iter v̄ba fecere ve
hementib⁹ p̄cib⁹ teneras lacrimas ac suspiria miscentes. nec te tn̄ flectere potue
runt. Mansisti penes tuam sn̄iam solidus ⁊ imutabilis sicut annosa q̄rcus bo-
realibus frustra ꝯcutit spiritib⁹. aut aspera cautes assiduis incassum agit ꝓcel-
lis. nec loco suo dimouet. Ita ⁊ constans animus tuus eo p̄ncipe dignus. sua-
sionibus q̄buscunqꝫ reiectis vsqꝫ in hanc diem ꝓpositum suum tenuit. Non est
credibile ꝑseuerantiam tuam nunc periisse. Accedit votum publice factum qđ
sui natura inuiolabile est tanqꝫ deo debitum. Vouete inq̄t scriptura ⁊ reddite.
Non est fallendum numen dei. Si seruanda est hominum fides. q̄ntomagis deo
ꝯstringere vota impune non cedit. Ipse deus dn̄s est ⁊ iudex. nec decipi potest.
tua nobilitas non consueuit homines fallere verax ⁊ dicti sui tenax. Non est cur
credam⁹ te modo in voto tamsolenni. tampublico. tamsancto a tua bonitate re-
cedere ac mutare naturam. Obstant ⁊ ꝓmissa tua ferrarieñ. epō nomine nostro
ad te misso facta. Tenes memoria q̄ illi dixisti. cum te lectulo decumbentē ⁊ egri
tudine laborantē inuenit. affirmasti sanitatem cū illo ad te missaꝫ ⁊ omnia factu
ram tuam nobilitatem ꝓ defensione fidei. missuramqꝫ in breui legatos cū ptāte
ꝯcludendi tam de transitu tuo qꝫ de rebus aliīs ad expeditōem necessariīs. Ve-
nere legati tui viri p̄stantes ⁊ in ꝯsilio tuo primariī. qui nos tybure ꝯuenientes.
int p̄ma colloquia ꝑcunctati sunt a nobis. an adhuc ꝓfecturi essemus quod tibi
ꝑ ferrariensem episcopum fuerat significatum. hoc est an ꝑsonaliter contra thur
cos in bellum ꝓfecturi essemus. Respondim⁹ nihil nos esse mutatos. venturosqꝫ
tibi ꝓculdubio futuros comites. q̄ dicto subintulere legati se hr̄e in mandatis vt
affirmarēt nobis excellentiaꝫ tuam aut venturam ad nos eē. ⁊ in sancta ꝓfectōe

sturam aut in itinere morituram. Credidim⁹ oratoribus tuis. ⁊ adhuc credimus
Secuta est ꝓmissio in ꝯsistorio publico facta. asseruerũt oratores tui in magno
ꝯuentu rome coram nobis te ꝓrsus venturū. nec vllo pacto remansurū domi. nisi
tale impedimẽtum inferit qd̕ toto mũdo iudice legitimuȝ estimet᷑. vulgata est ꝑ
orbem fama nobilissimũ ac potẽtissimũ burgũdie ducem statuisse vna cum roma
no pontifice bellũ thurcis inferre. totisqȝ conatib⁹ defensionem religionis ample
cti. Audiuit tota xp̄ianitas hãc tuam ꝓmissionẽ. erexere exinde aīos veneti. atȝ
in thurcos multo q̄ꝫ ꝑus audatiores effecti sunt. Ungarꝯ spes pulcerrima iniecta
est. q̄ se tandem de imanissimis hostibus vlciscant᷑. regnumqȝ suũ ꝑpetuo thurco
rum molestia liberet᷑. Grecia tota omnis illyricus tractus de libertate cogitare
cepit. thurcoꝝ aīos nõ paruus inuasit metus. Tanta est nomis tui estimatio. q̄s
nũc arbitret᷑ generositatẽ animi tui post tot ꝓmissiones ac spem tantaȝ de re ꝑ-
stitam velle mutare ꝯsilium. tristesqȝ fideles xp̄i ꝑplos reddere. ⁊ letosqȝ crucꝭ ho
stes. Nullum intercessit impedimẽtum qd̕ mũdus legitimũ iudicat. imo nec tuip̄e
excusatōȝ vllam iudicasti sufficiẽtem. q̄ꝑpe ꝙ neqȝ senium neqȝ debilitatẽ tui obij
ceres atȝ idcirco te remẽorari conatib⁹ asseruisti. Nũc te ob has cãs aut alias re-
mansurū putet. q̄ excusatum senserit nõ excusante mũdo. Ubi honor vbi estima-
tio tua remanet. q̄d dicet ꝑplus. Nõne illusos se om̄es xp̄iani censerent. Inclita
francie domus honorẽ sꝑ ceterꝭ rebus anteposuit. nec tu francie sanguis vnq̄ꝫ fu-
isti ꝓdigus. Nunq̄d aduersus honorẽ sepe facere magne subijsti ꝑicula. aut nũc
potissime ꝙ hacten⁹ ꝯstantissim⁹ ⁊ ꝓmissi dictiqȝ tenax atȝ obſuantissim⁹ fuisti
Nihil apud te iuuenẽ honore chari⁹ fuit. nõ est ꝙ modo in etate matura ⁊ cũ ma
xime sapis honoris ꝯtemptorẽ putemus. cui⁹ nobis sola vel paucꝭ alijs relicta ẽ
sꝑ voluptas. ꝯfidimus ꝑterea te ꝓ tua prudẽtia nõ ignorare. q̄ꝫ ꝑiculosa sit tua do
mi remansio. q̄ꝫtum rebus gerendis noceat. q̄ꝫtum xp̄ianos debilitat. q̄ntum ro
bur adiciat hostib⁹. Nam q̄ȝ audito aduẽtu tuo extriti erant. cognita remãsiõe
cornua erigent. ⁊ in sctm̄ euangeliũ ferocius insultabũt. nobisqȝ amãtissime fili si
verū fuerit qd̕ arbitrari nõ possumus mutati ꝯsilij tui fama haud paruam afferet
Nam ꝙ de victoria belli spẽ ꝓpe certã ꝯceꝑam⁹. te nobis deficiente rem dubiam
cernim⁹. Ueremur ne tuũ exemplũ seq̄ntes socij remissiores efficient᷑. atȝ q̄rent
cũ hoste ꝯditõẽs vt est nã mortaliũ regni q̄ꝫ fidei tenatior. Nec tua auxilia sine te
tuũ satis implere offm̄ poterũt. nullus exercit⁹ tuus tantus est q̄nti tuipse. nihil
tantũ valet in bello q̄ꝫ auctas ⁊ sepe iam vincit opinio. Tu si nobis desis cuius
nomẽ est apud formidãdos ⁊ apud nr̄os honoratissimũ. facile intelligis q̄ꝫtũ re-
bus gerendis officias. Nõ est igit᷑ cur oppͥmerꝭ te ꝯsilio mutato velle domi ma-
nere. q̄ sepe dixisti. ⁊ si tibi moriẽdum eẽt in hac ꝓfectõe venturū te. tñ q̄ꝫuis si ve
nias (vt ꝯfidim⁹) in dño vita tua lõgior erit ⁊ validi corꝑis. ⁊ redibis cuȝ gloria
domũ victor hostiũ. xp̄iane religionis ꝯſuator. In domo timẽda est ira dei. scis
q̄tiens infirmitates q̄si monitõẽs q̄daȝ te inuaserꝭ. tu teip̄m monitũ dixisti fuis
se. vide q̄d agas. caue ne monitõẽs dñi irritas facias. nec ꝑferas hũana mãdata
diuinis. Nos q̄dem nisi aliud audiam⁹ expectamus excellẽtiaȝ tuã cũ desiderio. ⁊
te veniẽtẽ ꝑcupide videbimus ⁊ amplectabimur. tecũ ꝓficiscemur in hostes q̄b⁹
tota italia comes erit. Decretũ eñ nr̄m de decimis vicesimis ⁊ tricesimis ⁊ idul
gentijs ab oībus italie potẽtibus receptũ est. ⁊ oẽs auxilia ꝓ suis facultatibus ꝓ
mittũt. nec florẽtini desunt viri prudẽtia potẽtes ⁊ opibus. q̄ꝫuis de his aliq̄ñ fue
rat dubitatũ. nũc certũ est eos egregie i thurcos de expeditõe laturos opẽ. Nobi
lis vir frãciscus Sfortia dux mediolañ. vnũ ex filijs suis se nobiscũ ꝓmittit. ⁊ cũ
eo eq̄tum peditũqȝ validum. Successura sunt oīa te venturo queãdmodũ spera
mus ex voto. qd̕ si deo ꝑmittente ꝓpt᷑ pctã nostra tuus aduẽtus fuerit impeditus
non tñ iter nostrum retardabimus. Et q̄ꝫuis non fuerit ꝓfectio nr̄a ꝓmissa nisi
te veniente. ibimus nihilominus nec fraudabimus sua spe ꝑplm xp̄ianum. facie-
mus qd̕ ꝓmisim⁹ ⁊ vltra q̄ꝫ ꝓmissũ ẽ. Nẽo dicturus ẽ. h̕ ꝓmisit pius põtifex ⁊ ñ

fecit. Iturum se dixit ⁊ non iuit. Magnifica verba ꝓtulit ⁊ non compleuit. Ibimus autore dño mare intrabimus. in hostes nauigabimus. ꝓ victoria nominis xpiani. ꝓ defensione fidei totis viribus nitemur. Nō grauis etas nos retinebit. nō impedita morbis arteticis mēbra. nō ꝯsimonie eccłie cura. non ꝑicula maris. nō mortis metus. Scimus moriēdum nobis esse. nec honesti⁹ vnq̄ꝫ vitam finiri posse q̄ꝫ in exercitu ꝓ xp̄o saluatore ⁊ eius lege decertante. Si xpiani ꝑncipes ꝑplꝫ q̄ꝫ auxilio fuerint. neq̄ꝫ ꝓ fide laborantes defuerint. nihil est qđ de victoria desperemus. Si min⁹ nō deerit vt ꝯfidimus. ipse deus ⁊ saluator ihs xp̄c cui⁹ res agit̃. Consueuit em̄ diuina pietas in se sꝑantes haudquaq̄ꝫ deserere. cui tam facile est cum paucis q̄ꝫ in multis vincere. ⁊ ibi cepit diuinum repetitum ꝑsidium. vbi humanum deficit auxiliū. In deo spem nr̄aꝫ collocabim⁹. ipse si vult victoriam nobis elargiet̃. Etsi alit̃ maiestati sue placuerit. satis erit nobis ꝓ defensione religionis q̄ꝫtum facultatis datum fuerit eo ꝓcessisse. Iustus est dn̄s deus. nec vltra q̄ꝫ ꝑn̄t homines exigit. Nobis cauendum est ne diuine voluntati aduersemur ⁊ ne ꝑplos illusisse videamur. Cumq̄ꝫ vulgata sit nr̄a ꝓfectio. dabimus oꝑam vt opinioni hominū satisfaciam⁹. diuineq̄ꝫ voluntati ꝓ nr̄is viribus pareamus. tuam nobilitatem exorantes. ac ꝑ viscera misc̄dic dn̄i nostri ihu xp̄i in charitate vera ꝑfecto corde obsecrantes. vt ⁊ tuipse idē facias nec ꝓmissis tuis deo maxime nobisq̄ꝫ factis deficias. Memineris dn̄i dei tui ⁊ q̄nta susceꝑis ab eo bona. nec velis ingratus videri nec v̄ba cuiuspiam pluris ꝑficias q̄ꝫ dei mandata. Consule honori tuo ⁊ anime tue. nec expeditionem frustrare quam fideles de te ꝑpli hn̄t. noli auferre spem quam nobis ꝑbuisti. ꝯsolare nos ⁊ vniuersam plebem xpianam. vt deus ⁊ pater dn̄i nostri ihu xp̄i ⁊ deus totius ꝯsolatiōis ꝯsolet̃ te in omnibus aduersitatibus tuis feliciter. Et qđ reliquum est tp̄is in hoc seculo deo offer ⁊ cōsecra. vt tandem in altera vita sui regni ꝑticipem te faciat. Cupimus suꝑ his vt q̄ꝫprimum nobis r̄ndeas. Datum senis. viij. kal' aprilis. Anno. M.cccclxiiij. pōtificatus nostri anno sexto.

Epistola.cccxcvij.

R̄ndet excusationi ⁊ minis palatini.

Ius eps̄ seruus ⁊c. Nobili viro Friderico comiti palatino sacri imperij electori salutem. Or te dilectum de more filium non vocamus neq̄ꝫ benedicimus tibi. faciunt oꝑa tua q̄ ⁊ ecclesie maguntine bona ad te detrahēs aduersus ap̄lice sedis mādata ditero ꝑuato ⁊ anathematizato iungere arma nōes veritus. ea vlterius publica edicta ponere ne q̄s lr̄as nostras in tuis tentorijs vel publicare vel exequi audeat. mortem ei ꝯminatus q̄ ꝯtra fecerit. quod nihil est aliud q̄ꝫ ꝑme sedis ⁊ ihu xp̄i vicario rebellare. Quibus ex rebus q̄ꝫuis non a nobis. ipso tn̄ iure excōmunicatus es. ⁊ extra xp̄i ecclesiam factus. Neq̄ꝫ dilect⁹ filius appellari potes. neq̄ꝫ benedictionis capax haberis. nec tua te tuent̃ edicta nec inhibitiones q̄bus ap̄lica decreta ꝓhibes ad te deferri. Non flumina. nō mōtes. non muri aut alie q̄uis munitiones excōmunicationis ad te aditum impedire ꝑn̄t. dei fulmen est ap̄licum anathema. cui nulla ꝑn̄t arma resistere. Tu longaꝫ ep̄lam ad nos scꝑsisti vt excusares qđ fecisti. s; q̄nti momēti sint q̄ dicis deus nouit ⁊ tuipse scis. nec ignoramus. iudicat te ꝯsciētia tua. q̄ te causa mouerit ditero tuo ꝑus inimico auxilium ꝑstare ꝯ iusticiam: omnes intelligunt. Potes multa dicere. s; veritas in suo loco manebit. Petis. ne credam⁹ inimicis tuis. neue cāꝫ tibi demus querendi remedia q̄bus defendi possis. ⁊ arroganter aliqua ꝑ minas subnectere videris. Nos solum oꝑibus credimus. ⁊ ea que palam videmus non possumus non credere tua offensio notoria est ⁊ manifesta rebellio. Si te volueris emendare vt bonum filium decet ap̄licis obedire ꝑceptis. vtemur pij patris officio. nec redeuntem filium aspernabimur. q̄n potius vitulum saginatum apponemus. sicut in euangelio erga filium ꝓdigum fecisse legimus bonum patrēfamilias. q̄ꝫ si ꝑges ap̄licam sedem impugnare ⁊ eius decreta ꝯtēnere. senties romanaꝫ esse maiore eccłiaꝫ. q̄ꝫ vel tu sis. vel q̄cunq̄ꝫ alius q̄ tibi opem offerre vo-

luerit. Prudēs es ꝛ nosti q̄ pn̄t aduersus te fieri ꝛ plane intellig̃. q꜠ n̄ p̄t viciveritas. ꝛ ꝙ iniuste agēti nulla satꝭ tuta pn̄t inueniri p̄sidia. Datū ro. vij. kal. marcij.

Notificat parisiensibꝰ se papā electum ꝛ precat̃ p se orare. vt digne subministret.

Epi. CCCXCVIIJ.

Pius epus seruus seruoꝝ dei. Dilectis filijs vniuersitati studij parisien̄. S. ꝛ aplicam bn̄dictōz. Pius ꝛ misericors deus nr̄ vniuerse cōditor creature. q̄ sapientia fundauit terram. omnia ordinans celestia ꝛ terrestria. sacrosanctam romanam ecclesiam ea cōplectit̃ charitate. vt p successiuam vicarioꝝ suoꝝ mutatōz. nulla aduersus eam ꝓcella. nullus p̄ualere possit spūs tempestatis. Sane felic̃ recordatōis Calixto papa. iij. p̄decessore nr̄o de buiꝰ mortalis vite valle. viij. ydus augusti ad celestem patriam euocato. ꝛ ipsiꝰ funeris ac exeqarum celebratōe solēni ac debita subsecuta. Nos vna cum fratribꝰ nr̄is sancte romane eccl̃ie cardinalibus de quoꝝ numero tunc eramus. rome in aplico palatio apud sancti petri aplo꜠ p̄ncipis basilicam. in q̄ dictus p̄decessor habitauerat. ac debitum nature persoluerat. mō ac tp̄e cōgruis p futuri creatione pontific̃ curauimus cōuenire. nobisq꜠ cum eisdem fratribꝰ sub deliberatōis magne negocio quā tante rei q̄litas exigebat aliq̄diu tractantibus. tandem ipsi fr̄es lꝫ potuissent in alios maioris meriti cōsentire. tn̄ sanctispūs (a quo sancta romana ꝛ vniuersalis eccl̄ia xp̄i sponsa regit̃) infusione. ipoꝝ animos sic afflante. ad psonam nr̄ā diri gentes. vnanimit̃ vota sua nos tunc tt̄ sancte sabine p̄sbr̄ cardinalem. nescimus q̄ occulto h̄ nobis tremendo iudicio. ad celsitudinis aplice fastigium cōcordit̃ elegerunt. Nos aūt imbecillitat̃ nr̄e cōscij. nr̄aꝝ paruitatem virium ad tanti oneris sarcinam digne pferēdam agnoscentes. postq꜠ diu q̄d agendū foret cogitauimꝰ. tandem cōsiderātes romani pontificis electōz non ab hominibus s̄ a diuina inspiratōe ꝓcedere. cuiꝰ non lꝫ resistere volūtati. sperantesq꜠ eum q̄ ab initio fundationis eccl̄ie infirma mūdi elegit vt cōfunderet fortia. vires suas nobis ad tanta gubernacula subministraturū. cupidi bene agere ꝛ pdesse potiꝰ q̄ p̄esse. in spū humilitatis colla submisimꝰ iugo aplice seruitut̃. Quapropter deuotōz vr̄am p̄camur. q̄tenus omnipotētem deum instantiꝰ exoretis. a vr̄isq꜠ omnibus exorari curetis. vt nos p suam grām roboret ꝛ dirigat in agendis. Nos em̄ p nr̄e erga vos mētis affectu dispositi sumus. in casibus occurrētibus vr̄am deuotōz specialiū grāꝝ p̄rogatiuis ꝛ alijs beneplacitis q̄ntum cum deo poterimꝰ cōfouere. Datum ro. apud sctm̄ petꝝ. anno incarnatōis dn̄ice. M. cccc. lviij. p̄die nonas septēbris pontificatus nostri anno p̄mo.

Vocat psonaliter cōgregationi mātuane interesse. aut legitimo impedimento prepedito oratores cū pleno mandato illac mittere.

Epistola. CCCXCIX.

Pius epus seruus seruoꝝ dei charissimo in xp̄o filio karolo francoꝝ regi illustri. S. ꝛ. a. b. Ut psolueremꝰ omnipotenti deo ꝛ fideli pplo vim ab infidelibus patienti id cuius causa ad hanc sedem sumus assumpti. de venerabiliū fratꝝ nroꝝ sancte romane ecclesie cardinaliū cōsilio ꝛ assensu p certas nr̄as lr̄as q̄s celsitudini tue pn̄tibꝰ mittimꝰ. omnes reges ꝛ p̄ncipes catholicos ad dietam solēnem mātue vel vtini in ꝓximis kal. Junij celebrādam. aplica voce duximꝰ cōuocandos. statuēdo cōcedente altissimo eo loco eodēq꜠ tp̄e ibidem psonaliter adesse. impedimētis postbabitis q̄ circūstant nos vndiq꜠. Et si erga ea mēs tua fuerit sp̄ ad tuendum nomen sanctū dei. ꝛ nō aplice sedis nec cuiusq꜠ alteriꝰ exhortatione multū egueris. tn̄ q꜠ hec nonsolum nobis est cordi. s̄ dominico gregi in p̄mis necessaria. sublimitatem tuā hortamur in dn̄o. ꝛ p illud sanctum baptisma in quo in xp̄o renatus es ꝛ nomen christianum geris. req̄rimus. vt sueis p os nr̄m vocatus. abiectis respectibꝰ omnibus q̄ ꝓ honore dei non sunt attendendi. ad eadem loca ꝛ ad diem p̄scriptum psonalit̃ interesse. Etem̄ cum vicarius ih̄u xp̄i in terris hoc agat. quem recte vadentem seq̄ xp̄ianis pplus debet. nō de-

bent principes terre grauem sibi ducere laborē ab illo susceptum amplecti. Ha-
bitus es charissime fili deuotissim⁹ ꝑnceps fidei. ⁊ religiōis nr̄e p̄cipuus. necime-
rito ob xp̄ianum nomen egregie a ꝓgenitoribus tuis defensum. nomen xp̄ianis-
simi ab illis hereditarium habes. Accedit potentia singularis q̄ ideo omnipotēs
deus insigniri te voluit. vt eēt q̄ tp̄e necessario q̄le nunc iminent. illam ad ꝓtectō
nem sui gregis ꝯferret. Erit (vt in dn̄o ꝯfidimus) aduētus tuus maxime ad hoc
salutare opus vtilitatis. non eo solum ꝙ sapienti ꝯsilio tuo dirigere tantam mo
lem gloriosissime poteris. s; q2 gentes ⁊ regna audientes xp̄ianissimū regem frā
coꝝ relictis sedibus suis ad augendam ⁊ tuendam ꝯmunem cām altissimi cū ro
mano pontifice ꝯuenisse. erubescent ipsi exemplū tuū nō sectari. vt pene ob hoc
ip̄m plus momenti ceteris omnib⁹ allaturus appareas. Pro deo igit̄ charissime
fili. ꝓ ꝯmendatōe et̄na nois tui. ꝓ ꝯpassione fidelis ppli ꝯtinue feritati thurcoꝝ
sanguinē suū fidelit̄ dant̄. exaudire clement̄ velis pias nr̄as huiōi p̄ces. ⁊ fletu
⁊ lacrimis oppressoꝝ nobis impositas. h̄ eīn vera sunt op̄a regum. h̄ camp⁹ in q̄
honeste decertare ⁊ triumphū vere salutis reportare cū gloria p̄nt. Cetera fluxa
sunt ⁊ caduca. vix solide laudis in se h̄ntia. etiam ꝑsepe ingrata. Or si casu aliquo
qđ deo non placeat carēdam nobis erit tua p̄ntia. ⁊ ꝑ oratores ꝯplere h̄ munus
ꝯstituas. req̄rim⁹ eo casu celsitudinē tuam. vt cū pleno mandato illos trāsmitte
re velis. nō ad decernēda solum ea q̄ꝝ cā vocat⁹ es. s; ad ꝯponēdā pacem vel in-
dicendas treugas cū illis cū q̄bus esset tibi forsan ꝯtentio. vt demū pacat̄ vtiq;
fidelibus ꝯcordius ceptū opus ꝓseq̄ possum⁹. Speram⁹ tn̄ ꝯcessuꝝ omnipotē-
tem deū. vt tua serenitas poti⁹ ꝑ seip̄am q̄; ꝑ oratores suos sit affutura. Attento
ꝙ mātuanā ciuitatē tui potissimū cā delegim⁹. vt vel serenitas tua qđ p̄mū ex-
petim⁹. vel saltē p̄ncipes aliq̄ de latere tuo illuc accedere facili⁹ valeant. Horta-
mur q̄; ⁊ req̄rim⁹. vt ꝑ p̄ntem nūcium velit sublimitas tua optatū nobis r̄n̄sum
dare. Datum ro. apud sctm̄ petꝝ. Anno incarnatōis dn̄ice. M. cccc. lviij. tercio
ydus octobris. ponficatus nr̄i anno p̄mo.

Epistola. cccc.

Rn̄sio regis francie

Beatissime pater pacis abhinc diebus beatitudinis vestre lr̄as ꝑ latorem
p̄ntium suscepimus. earumq; tenorem attente intelleximus. Et q̄dem in
p̄mis ꝑsoluende sunt ipsi pietatis fonti gratiarum actiones amplissime
q̄ hoc tempore forte tristissimo. ad resartiendas ecc̄lie sue sponse immaculate. ꝑ-
tes labefactas eandem beatitudinem vocare dignatus est. Attollendum q̄; plu
rimū ꝓpositum eius salutiferū ⁊ pie exhortatōes sincero animo amplectēde. Ve-
rum cum hec res q̄ nulla maior ꝑ seipsa satis exorare videat̄. ⁊ p̄ncipes catholi
cos ad id ꝑsuasos nimiꝝ esse credam⁹. matura ⁊ salubri deliberatione ꝯcilij. non
paꝝ egre ꝯspiciat̄ ꝯuocatō solennem p̄latoꝝ p̄ncipum ⁊ alioꝝ viroꝝ notabili-
um ecclesiasticoꝝ ⁊ secularium regni nr̄i intra dietam assignatam facere. ⁊ tunc
q̄ deliberata ꝯclusaq; extiterint. ꝑ nr̄os solēnes oratores debita p̄tāte suffultos.
eidem beatitudini patefacere plane decreuimus. Porro ⁊ si in reb⁹ humanis flu
xis q̄dem ⁊ caducis ꝑsepe soleant turbatōes accidere. In illi⁹ tn̄ misericordia ⁊
pietate sperandum est q̄ nescit abesse pie sperātibus in se. q̄q; tantā ecclesie sue
dedit p̄tātem. vt q̄nto grauissimis ꝑsecutōibus impioꝝ seuius impugnat̄. tanto
postmodum ipsi⁹ miseratione adiuta. potentior ꝯsurgit in aduersis. Beatudinē
vr̄am cui hoc sanctum ꝓpositum pie credimus celitus fore inspiratum. ad eccle-
sie sue felix ministerium dirigat ⁊ ꝯseruet is cui⁹ vices in terris geris pius ⁊ mise-
ricors dn̄s. Scriptum ⁊c.

Epistola. ccccj.

Collaudat de collisione pragmatice ꝯstōnis.
⁊ hortat̄ ꝯ thurcum bellum inire.

Pius ep̄us huius seruoꝝ dei. charissimo in xp̄o filio Ludouico regi francie
salutem ⁊ ap̄licam bn̄dictō. Accepim⁹ ex lr̄is venerabilis fr̄is nostri Jo
hannis ep̄i attrebaten̄. quanta eum charitate ꝯplexus sis. ⁊ q̄; p̄pium erga

nos ⁊ romanaꝫ ecc̄liaꝫ geras affectuꝫ. ⁊ ꝗ̄ ad tollēdum de regno tuo ꝯstitutōem
illam q̄ pragmatica dicta est. volenti ⁊ erecto sis animo. Laudamꝰ deū ⁊ sue ma-
iestati benedicimus. qui talem tibi mentem dedit. Nam quid aliud dicere possu-
mus. nisi ꝙ dei beneficio ex maximis ꝑiculis liberatus es. ⁊ in hec tp̄a reseruatus
vt esses qui suscepto regno paterno. sublatis erroribus libertatem sancte roma-
ne ecclesie instaurares atq̄ restitueres. ⁊ maioꝝ tuoꝝ equata gloria xp̄iano nomi
ni quietem fundares. Benedictus dn̄s q̄ tue ꝑsone custos fuit ⁊ sp̄m tuuꝫ crexit
vt cogitares que pia ⁊ omni laude digna sunt. Sic magnus ꝯstantinus. sic duo
theodosij. sic karolus magnus. ⁊ plures ex tuis ꝓgenitoribus. imortale nomen ⁊
inextinguibilem consecuti sunt gloriam. qꝛ romanam ecclesiam matrem suaꝫ de
bito sunt honore ꝓsecuti. quoꝝ te vestigijs inherentem ⁊ diligimus totis precor-
dijs. ⁊ laudamus. ⁊ omnis te posteritas celebrabit. Illud autem inter cetera cō-
mendamus. ꝙ absq̄ conuentu ⁊ ꝯsultatione multoꝝ pragmaticam auferre con
stituisti. quemadmodum idem ep̄us nobis significauit. Sapis certe ⁊ regem te
magnum ostn̄dis. qui nō regaris ſ; regas. Optimus em̄ p̄nceps est. qui ꝑ se recta
cognoscit ⁊ operat̄. qualem te esse confidimus. Nec scriptura que ait. vbi multa
consilia ibi salus multoꝝ multitudinem requirit. ſ; consilioꝝ maturitatem ⁊ di-
gestionem que res in paucis magis ꝗ̄ in multis reperiunt̄. Neq̄ em̄ aut hone-
stas aut iusticia multitudini facile suadet̄. que varijs affectibus agitata ad ꝓna
frequenter inclinat confusioni. subita est ꝯsulentium multitudo. neq̄ bene res se
habet. vbi suffragia numerant̄. non ponderant̄. Sepe em̄ fit vt maior pars me-
liorem vincat. Facis que te decent. q̄ sciens pragmaticam esse absq̄ deo. eam de
regno tuo eliminare decreuisti. Nec vis in deceptationē ducere an fieri debeant
que tuipse faciēda nouisti. Hoc est regem esse ⁊ bonū regem. ⁊ quem boni amēt.
mali timeant. Nam q̄ ꝑ alios regunt̄. nec ꝑ se intelligunt q̄ sunt agenda. contē-
ptui sunt. Probamus igit̄ ⁊ ꝯmendamus admodū que de tua liberatione circa
pragmaticam ep̄us attrebateñ. scribit. hortamurq̄ vt q̄ ꝓposuisti in animo. cito
effectu facias. neq̄ cum possis hodie benefacere cras faciam dicas. Hilarem da
torem diligit deus q̄ iusta ⁊ honesta sunt nolunt moras. Fac tuam sapientiam si
cut nos cognoscimus. ita ⁊ mūdus omnis ꝗ̄primum cognoscat. neq̄ aliq̄s dice
re possit diu noluit. qꝛ diu deliberauit. Qꝛ si p̄lati tui ⁊ vniuersitas aliq̄d ex nobis
desiderent. te mediatore ad nos recurrant. naꝫ si q̄s vnq̄ pontifex fuit gallice na
tioni affectus vt multi fuerunt. nos certe inter p̄mos repiemur. q̄ nomen ⁊ gen-
tem hmōi honoremus ⁊ diligamus. ne vnq̄ postulatis honestis aduersabimur.
scimusq̄ dignum esse vt fratribus nr̄is coepiscopis in multis differamus. eosq̄
honoremus. pariterq̄ viris doctis ⁊ q̄ docti esse cupiunt in vniuersitatibus lr̄aꝝ
studia sectantibus subueniēdum esse non ignoramus. Ab his em̄ catholica fides
defendit̄ ⁊ doctrine lumen ꝓpagat̄. Age igit̄ fili. ꝑfice quod in animo geris. ⁊ con
fide nos tibi ⁊ regno tuo animo ꝯcessuros. que ratio ⁊ honestas suadebit. Cete-
rum quia regina Cypri ad nos ex regno suo deiecta ⁊ ex terris ꝓfecta est. ⁊ ad tu
am credimus serenitatem ꝓficiscet̄. ꝯsilium ⁊ auxilium petens. naꝫ regnum eiꝰ
soldani egiptij gente occupatum est. Et qꝛ (sicut accepimus) mahometus thur
coꝝ dn̄s greopin ⁊ trapesuntem ⁊ multas alias in asia ciuitates ac ꝓuincias de
nouo sibi subiecit ⁊ in europaꝫ victor ac tumēs eo ꝓposito reuertit̄ vt xp̄ianitatē
ꝯterat ⁊ ꝯculcet. serenitatē tuam rogamꝰ ⁊ flētes petimꝰ. vt respicias in q̄ statu
est catholica fides. quō ex vno latere thurci. ex alia saraceni vrgent. Pone ante
oculos lamētabiles xp̄ianoꝝ voces. q̄ ꝑ asiam ⁊ greciam in medio natōis ꝑuer-
se ꝯstituti miserabilibꝰ modis affligunt̄. Cogita in q̄ loco est sacrum dn̄i sepulcꝝ
quod inspicere absq̄ mahometoꝝ voluntate non possumus. Sancta terra que
nobis lucem fidei prebuit nunc in tenebris est. totus oriens ple::us est spurcicia
mahometica. que etiam in europam suum virus effudit. inde grecie. hinc hispa-
nie ꝑte occupata. nec dies est in q̄ mille xp̄ianorum anime pereant. Rhodus in

ꝑiculo ⁊ nobilis insula maris quōdā dicta pelopōnesus in ꝑtāte thurcoꝝ est pau-
cis exceptꝭ locis. Epirus tota ad eos cōfluxit bulgaria: walachia ⁊ rauēna ex ꝑte
thurcis parēt. Hūgaria vulnꝰ expectat: qꝛ multꝭ afflicta cladibꝰ nō pōt tātos bel
li motꝰ sustinē. nec ē q̄ ꝯsolet eā: timet victorē machometē iā spolijs orientꝭ ⁊ asie
viribꝰ auctū. Timemꝰ sane illi gēti: timemꝰ ⁊ alijs q̄ sūt in hostiū circūitu: nec nos
sumꝰ q̄ succurrē possumꝰ: volumꝰ oculos nr̄os mō huc mō illuc: ⁊ lustratꝭ oībus
xp̄ianoꝝ ꝓuincijs nemo regū nemo principū nobis occurrit q̄ tāte rei subuenire
possit: nisi tu solꝰ quē piꝰ deꝰ sui ꝑpli saluatorē (vt ꝯfidimꝰ) hucusq; saluauit incolu
mē: nec ꝑmisit i manꝰ te ꝑsequētiū incidē. Tu dei ope hereditariū regnū in pace
ꝯsecutꝰ es mortuo p̄re. Philippꝰ burgūdie dux clarꝰ ⁊ potēs tibi obsequētissimus
est. ⁊ ceti duces ⁊ comites regni gl'iant ⁊ tibi sine ꝯtrouersia parent. Ex anglia (si
volueris) nihil tibi aduersabit hispaniā hēs amicā. Oēs ꝑ circuitū te venerant ⁊
colūt ⁊ legationes ex lōginqs ꝑtibꝰ ac ex ip̄a italia te honoratū ⁊ salutatū veniūt
Magna ē gloria tua. magnū ē dei donū. Intellexit diuia pietas cogitatiōes tuas
⁊ m̄lta cogitūt in aīo tuo ꝓposita eē ad cōe bonū: nec dubitamꝰ q̄n cū eēs exul q̄dā
mō a regno tuo tecū sepe dixeris. O si paterno in solio aliq̄n sedeā: q̄nta faciā tibi
deꝰ grata. Certe nō patiar tuā hereditatē thurcoꝝ insania laniari. Audiuit te deꝰ
⁊ oīa tibi aduersa repulit: planauit iter tuū: ⁊ te i aucto regno collocauit excelsuz
p̄ regibꝰ terre. Oīa tibi trāquilla dedit siq̄d aliq̄n intra te deo ꝓmisisti id huato: si
nō ꝓmisisti (qđ nō ē visile) recognosce bn̄ficia q̄ accepisti a dn̄o deo tuo: q̄ te filiū
regē creauit: ⁊ regnū cū diu ex terris fuisti sūma cū gloria restituit: ōnde te gratuz
diuie pietati: ⁊ ꝓ tantis bn̄ficijs vicē repēde: tolle vt factuꝝ oratori nr̄o spopōdi
sti pragmaticā ꝯstitutionē. ⁊ h̄ facto qđ nō ē difficile: erige te totū in exiliū xp̄iane
religiōis ꝯ̄ thurcos. Stude vt expeditio aduersus hostes xp̄i fiat. Exhibe te huiꝰ
rei ducē ⁊ caput. Nec dubita cūcta erūt tibi ꝓspera: h̄ ē negociū te dignū: tibi hec
gl'ia seruata est. Nihil est in q̄ te laudabiliꝰ exercere possis: hereditaria hec tibi ꝓ
uincia est. Nā pugnare ꝯ̄ thurcos ⁊ vincere ⁊ terrā sanctā recuꝑare: ⁊ fidē salua
re: ⁊ romanā eccl'iaz honestare: francoꝝ regū ꝓpriū est: ⁊ hec tu cōmodissime pre-
stare potes: vera frācoꝝ soboles sapiā. ⁊ rex expiētia p̄ditus: i opulēto ⁊ pacifico
⁊ potētissimo regno sublimatꝰ. Oīm oculi in te respiciūt: oēs afflicti te inuocāt:
⁊ nos p̄ter te nō videmꝰ q̄ hec possit p̄stare. Jō ad te vnū recurrimꝰ xp̄iane fidei
defensorē. Tu g̃ ⁊ a nobis ⁊ a toto xp̄ianoꝝ populo rogatꝰ: ⁊ in p̄mis a deo cōmo
nitus: p̄para te huic ꝓuicie ad quā felicit dirigēdā oīa obtinebis a nobis q̄ a iu-
sto ⁊ pio xp̄i vicario ⁊ beati petri successore obtineri debeāt. Datū ro. xxvj. octo-
bris anno. M. cccclxj. pōtificatus nr̄i anno. iiij.

Responsio ludouici regis francie. **Epistola. cccciij.**

Ludouicus dei gr̄a frācoꝝ rex. Tibi sanctissimo ⁊ beatissimo patri nr̄o pio
pape. ij. Obediētiā filialē ⁊ plenos deuotionis affectus. Deū solū sciētes
eē: cuiꝰ ꝓuidētia bn̄ cōsulit rebꝰ humanis: meliusq; regna ⁊ vrbes religio-
ne cingi atq; defendi q̄z armis ⁊ mēbris: te vicariū dei viuētis ea veneratione pro
seq̄mur: vt sacra p̄sertim in eccl'iasticis rebꝰ tua monita veluti vocē pastoris audi
re: illisq; parere prompta mēte velimꝰ. Quapropter beatissime pater ⁊ si ꝯstitu-
tio quedā in regno nr̄o quā pragmaticā vocāt: magno p̄latoꝝ ꝯuētu: magna tē-
poris deliberatione ꝯclusa fuerit ⁊ iā callū obducta quietū prope fixerit statū: tu
tū tuis ad nos lr̄is illā a regno nr̄o auferri explodi: abrogariq; flagitas: nobis q̄z
dilectꝰ ⁊ fidelis ꝯsiliariꝰ noster iohēs ep̄s attrebacēn. quē cū ꝑtāte legati de latere
ad hoc nr̄m regnū misisti. cōmemorauerit ea ad q̄ ꝑ ip̄m tibi nr̄o nomine pollicē
da: vouēda: et ꝓmittēda: nos anteq̄z regnū suscepissemꝰ religionis instinctꝰ q̄dam
deduxerat: nos nr̄a ꝓmissa exeq̄ accedēte moderatrice reꝝ ecclesiasticaꝝ tua au-
ctoritate studemꝰ ac volumꝰ. Et id quidē tanto volumꝰ aīo ꝓpēsiori quāto nobis
regnū frācie florēs ⁊ bello vacuū tuet deꝰ ⁊ ꝓtegit. Qibꝰ itaq; victimis potiorez

obediētiā intelligētes. assensi sumus bis q̃ tuo noīe nobis apta sūt: ipam. s. pra-
gmaticā sanctionē. tibi tueq; sedi eē infensā: vtpote q̃ in seditiōe ⁊ scismat; tpe:
atq; ꝑ seditionē sectionisq; a tua sede figurā nata sit: ⁊ q̃ dum tibi a q̃ sacre leges
oriunt̃ ⁊ manāt q̄ntūlibet eripit autoritatē: oē ius ⁊ oēm legē dissoluit. Illud eēm
exorit̃ qꝺ idē ꝯsiliari⁹ nr̃ noīe tue scitatis astrupit: vt dū ꝑ pragmaticā ipam sūme
in ecclīa tue sedis auctoritas minuit̃: dū ꝓlatis in regno nr̃o qꝺdā licētie rēplū ꝑ
illā ꝯstruit̃: dū cōgruēs vnitas ad alia regna ꝯformitasq; tolli videt̃: abroganda
sit ipa pragmatica pellēdaq; a regno nr̃o. Quippe q̃ aduersus tuā sedē oīm eccle-
siarū matrē ab inferiorib⁹ ꝓlaq̄lata sit tāq; vt scriptura loquit̃. Quō si eleuet̃ vir-
ga ꝯ̄ leuantē se: aut baculus q̄ vtiq; lignū est. q̄ q̄dē beatissime pat̃: lꝫ pleriq; do-
cti homies ꝯfutare niterent̃ atq; diluere: multaq; nos dehortarent̃ abrogare san-
ctionē ipam. Te tm̄ ꝑncipē toti⁹ ecclīe te antistitē sacroꝝ: te dn̄ici gregis pastorē
ꝓfitemur ⁊ scim⁹: teq; iubētē sequimur. Tibi ⁊ btissime petri cathedre ꝯsentim⁹
⁊ iūgimur. Itaq; sicut mādasti pragmaticā ipā a nr̃o regno nr̃oq; viennēn. del-
phinatu ⁊ oī ditiōe nr̃a ꝑ p̄ntes pellim⁹: deijcimus: strepitusq; abrogam⁹. Et quā
qualēue añ pragmatice ipi⁹ editionē circa ecclīarū beneficioꝝ aliarumq; rerū spūa-
liū dispositione cēsurā: moderationē i regno nr̃o oīmq; ditione nr̃a tui ꝓdecesso-
ris. Martin⁹. v. ⁊ eugeni⁹. iiij. romani pōtifices habebāt ⁊ exercebāt: talē eādēq;
nr̃o adiutori beatissimo petro tibiq; ipsius successori reddimus ꝯstanius ⁊ resti-
tuimus cū sūmo impio: cū iudicio libero. cū ptāte nō coartata. Tu eēm cum scias
q̄d autoritate diuinitus tibi tradita possis: qs ꝑ regni nr̃i ⁊ ecclīarū in eo trāq̄lli-
tate postulabimus nō negligēs res necessarias poterisq; sꝑ qꝺ optimū fuerit iudi-
care. Utere igit̃ deinceps in regno nr̃o ptāte tua vt voles: atq; illā exerce. naꝫ vt
hoīm mēbra nulla cōtentione capite vno atq; vna mente ducunt̃: sic tuis sacris
decretis ecclesie ꝓlati in regno nr̃o ⁊ delphinatu cōsonantiā ⁊ obedientiā plenaꝫ
refundēt. Quod si forte obnitent̃ aliqui aut reclamabūt: nos in verbo regio pol-
licemur tue beatitudini atq; ꝓmittimus exequi facere tua mādata. oīm appella-
tionū aut appellationis obstaculo: ꝓrsus excluso: eosq; qui tibi cōtumaces fuerit
ꝓ tuo iussu cōprimemus ⁊ refrenabimus. Datuꝫ turonis sub magno sigillo nr̃o
die. xxvij. mensis nouēbris. M. cccclxj. ⁊ regni nostri anno primo. Sic signata ꝑ
regē in suo cōsilio verone soilloit.

Dat priuilegia trāseūtib⁹ ꝑ terras ⁊ do-
minia principū vt sint liberi a grauaminib⁹.

Epistola. ccccij.

Ius eps ⁊c. Francisco forcie duci mediolanēn. s. ⁊ a. b. Bene cognitū pu-
tamus eē tue nobilitati: piū sanctūq; ꝓpositū nr̃m succurrēdi fidei catho-
lice: ⁊ populi xp̄iani tutele cōsulendi. Id vnū opus mente agimus: id tot
sensibus sumus complexi ⁊ (qꝺ antea inauditū est) ꝓpriū corpus ꝓ salute omīuꝫ
nobis cōmissarū exponere decreuimus. Inuitauimus xp̄i fideles toto xp̄iano or-
be: misimus lr̃as cū plenissimis indulgentijs: ꝓmia vite eterne ꝓposuimus sequē-
tibus nos ad hoc certamē diuinū. Quo fit vt ꝯfidamus de benignitate dei q̄ plu-
res xp̄ianos vndequaq; cōuēturos: qui ꝯsulē romanū pastorē orbis: patrēq; aīa-
rū in bella ꝓ defensione sancti euāgelij vadentē sequent̃. Decet nos ad hāc par-
tē pie etiā respicere ⁊ curā gerere: vt q̄ crucē tollentes iuxta ꝓceptū dn̄i vias no-
stras secuturi sunt: humaniter ⁊ benigne recipiant̃: ⁊ vt ipsi bene susceptos se vi-
deāt ⁊ ceteri ad id auxiliū veniendū aient̃. Hortamur itaq; nobilitatē tuā: cui nō
dubitamus hoc sanctū opus cordi eē: vt in terris ⁊ dominijs tuis has facias or-
dinationes: mādesq; diligētissime obseruari. Primo vt peregrini oēs siue cruce
signati fuerint siue nō: q̄ ad hanc expeditionē venturi sunt: in oībus terris ⁊ locis
tuis omni humanitate ⁊ grā tractent̃: ⁊ sub grauib⁹ ⁊ formidabilibus penis ne-
mo ꝓsumat eos dicto vel facto ledere seu molestare. Monete eorūdē venientiū
tā auree q̄ argentee ⁊ eree: expendant̃ ⁊ recipiant̃: videlicet ꝓ valore ⁊ ꝓcio ⁊ pō-
dere earū: nec a quoq̄ possint vel debeāt recusari. Uictualia cuiuscūq; generis ac

ꝑāni ⁊ alia vtēsilia humano vsui necessaria. vēdant̄ solito ꝓcio: nec carius extimēt̄ ꝙ hactenus ꝯsueuerūt. Vectigalia ⁊ gabelle nō exigant̄ ab eisdē. nec passus flumi nū aut portarū seu portuū ⁊ scafaꝝ soluere cōpellant̄. Deniqꝫ oi gra humanita te ⁊ beneficentia eos tractari facias. Decet em̄ fideles ad tā necessariū bellum ꝓ xp̄o vadentes oī auxilio ope ⁊ fauore ꝓsequi. Datū petrioli diocesis seneñ. Pon tificatus nostri anno. vj.

Epistola. ccccuij.

Copia cuiusdā breuis adieundē.

Dilecte fili intelleximus ea q̄ significata nobis tuo noīe fuerūt ꝑ dilectū filiū ottonē oratorē tuū. s. nobilitatē tuā iā adeptā eē ciuitatē ianueñ. qđ nobis singularē attulit leticiam. Quecūqꝫ em̄ tue generositati ⁊ ꝓspera succedē intelligimus: nō minori gaudio nos afficiūt ꝙ̄ si nos ad ipsos spectarēt. Oramus deū imortalē: cuius benignitate tue felicitati oīa aspirāt: vt noua hec dominij acces sio felix sit ⁊ fausta: tibi liberisqꝫ tuis stabilis ⁊ diu ꝑmanēs: vt quo potētia tua au ctior ērit eo ⁊ gloria ⁊ felicitas sit āplior ⁊ maiora fidei xp̄iane labāti subsidia im pēdere possis: ac exinde vniuerse italie totiusqꝫ xp̄ianitatis paci ⁊ quieti cōsulat̄. Nos em̄ nō sine diuino numine hec tā leta tibi venire arbitramur: vt q̄ optimā ꝑtē geris ad amplectēdū defensionē ꝑpl'i fidelis: opes ⁊ facultates habeas: quibus possis ea q̄ p̄clare cōcepisti exeq̄ ⁊ adimplere. Ceterū vt ꝓxime tibi scripsimus flo rētini lente admodū ⁊ cūctant̄ se hn̄t in executione eoꝝ q̄ ex tua declaratione pol liciti sūt: hortamur tuā nobilitatē cui scimus eos merito ꝑlimū tribuē. illos cohor teris ⁊ inducas: vt sine dilatiōe faciāt q̄ ꝓmiserūt: Angustia em̄ tp̄is ⁊ sūma ne cessitas q̄ instat nihil segniter aut tarde fieri postulat.

Episto. ccccv.

Copia cuiusdā breue ad ep̄m vintemilieñ: guber natorē perusij queādmodū exigat stewrā ab illis.

Carissime in xp̄o fili noscit serenitas tua: quo mētis feruore quo ardore aī amplexi sumus tutelā ppl'i xp̄iani vt etiā qđ prioribus seculis inauditū ē ꝓpriū corpus ꝗuis senio ⁊ morbis affectū: ꝓ salute nobis cōmissi gregis la boribus ⁊ ꝑiculis obiectare nō formidemus: ꝫ magno aīo piū sanctūqꝫ ꝓpositū iā diu publicatū adimplē oīno intēdimus. Cūqꝫ res oꝑosa sit: ⁊ nemini dubiū eē debeat magnā molē sūptuū nobis subeūdā eē: ad quā nequaꝙ̄ substātia nr̄a est suffectura: quā quātacūqꝫ sit: cū corpe sit equo aīo exponē decreuimus. Reqsiuimus a xp̄ianis oībus ⁊ p̄cipue a nr̄is ⁊ ap̄lice sedis subditis oportuna subsidia. Int̄ q̄s reqsiti perusini polliciti sunt certā pecunie ⁊ frumēti sūmā impēdere in subsidiū ꝗuis maiora ab ea ciuitate expectari debuissent: q̄ opulēta ⁊ potēs ⁊ inter alias nr̄a ⁊ ecclesie romane maxima singularia bn̄ficia ⁊ indulta ꝯsecuta ē. Contēti tn̄ eramus eo qđ polliciti erāt arbitrātes bona fide eos adimpleturos in tp̄e q̄ xp̄o obtulerāt. Sed multū nr̄a decepta opinio est: ⁊ cū tempus adimplēdi ꝓmissi in stat: cernimus parusinoꝝ dicta factis non respōdere. vt appareat eos simulate no biscū egisse ⁊ verba dari voluisse. Cūqꝫ eoꝝ ꝓmissa certis fucatis coloribus ⁊ ex quisitis velamētis palliare conent̄: rē in lōgū ꝓtrahūt: dū labat̄ tp̄s vt vel nihil faciant eoꝝ que ꝓmiserūt vel parū ac pene nullū fructū afferāt oꝑi. Sꝫ nos non hi sumus q̄ veros filios a falsis ⁊ verā deuotionē a simulata nō cognoscamus. Do lemus tn̄ vt par est ⁊ angimur aīo ꝙ perusini quoꝝ vt eos decet p̄cipuū studium in hoc scō opere futurū opinabamur: nō bona fide nobiscū incessisse videant̄ ꝫ nihil agūt. Cū deo res agit̄ q̄ falli nō pōt: ⁊ vt ē scrutator cordiū p̄mia diligētibus se in veritate: penā vo reprobis statuit. Et qꝛ causa a nobis suscepta talis est vt ꝑ eius auxilio xp̄ianos oēs ob periculi magnitudinē nō solū inducere sed cōpel lere etiā merito debeamus: presertim subditos nostros. Et ne perusini sc nobis verba dedisse iactēt. volumus vt eis iteꝝ cōmemores beneficia ⁊ priuilegia que a sede ap̄lica pre ceteris ecclesie ciuitatibus obtinent ostendas quātū deo immor tali debeant qui eos i sūma felicitate ⁊ quiete locauit. Aperias necessitatē fidei catholice demonstres fauorem nostrum. Deniqꝫ ꝙ̄ q̄ nobis ꝓmiserūt obseruare

vel negligāt vel ꝯtēnūt: ne se nos ludificasse glorieť: volumꝰ eis mādes nr̄o noīe vt vsqꝫ ad mediū mēsem maij instātis ꝗndeciꝫ milia ducatoꝝ auri de camera sol uisse debeāt. Qđ si recusauerit vel distulerit: declares ipso facto. singulares ꝑso nas ipsius ciuitatis excōicatas: ⁊ ciuitatē eccliastico subiacē interdicto. Et nihilo minꝰ decernimꝰ ⁊ mādamꝰ vt ꝑsone dicte ciuitatis earūqꝫ bona vbilibet cōstituta tā mobilia ꝙ̄ imobilia in nr̄is ⁊ dicte eccľie ciuitatibꝰ ⁊ terris capianť ⁊ detineāť que exnūc huic opi applicamꝰ ⁊ cōfiscamꝰ. Tu ꝟo hāc rem toto pectore ꝯplectaris atqꝫ ita te erigas vt intelligamꝰ te nō pati vt bonis verbis ⁊ pollicitationibꝰ pos sis illudi. Datū petrioli vt supra.

Responsio ducis mediolani ⁊ polliceť in ꝑsona ꝓpria cōtra thurcū ire.

Epistola. ccccvj.

Itteras tuas beatissime pr̄ vt grauissimas ⁊ ornatissimas ita ardentissi mi desiderij plenas xp̄ianeqꝫ reipu. studiosas nō minori delectatiōe ꝙ̄ dolo re: sūma tamē cū reuerētia vti par est legi atqꝫ accuratissime ꝑlegi. In ꝗ bus cū tāpie atqꝫ eleganť xp̄iane religiōis fideiqꝫ catholice calamitatē nō mō vt lr̄is sat erat narratā: veꝝ sculptā effigiatāqꝫ aduerterē: nō potui nō vehemēť do lere ⁊ angi. Nā o tp̄m nr̄oꝝ ignominiā singularē. O ꝑpetuā etatꝭ nr̄e infamiā. O execrabile apud posteros nomē coꝝ ꝗ viuunt. Hi populi ꝗs cyrus vniuersa asia subacta in citeriorē scytiā primꝰ ducere ausus est: ꝗ vere a thamari vidua fusi pro strati ⁊ ad interemptionē deleti sūt: regis capite i vtrē sanguinis misso. cū ex pro bratōne illa: satia te humano sanguie quē sitisti. Quos inde post tp̄m spacia a ꝑse maiori cū apparatu. maioriqꝫ exercitu terra mariqꝫ in greciā ductos ꝙ̄ ꝗsqꝫ alius quarūuis an se aut post se etatū nationū gentiū duxerit: temistodes ꝓpria manu vi cit: fudit: ⁊ in asiā redire coegit: alexāder macedo subegit. Et ꝗ nō modo a roma nis olim reꝝ dn̄is: verūetiā a ꝗbusuis alijs impatoribꝰ nō secus ac femine fuga ti in ꝑtātē acti ⁊ pecoꝝ more domiti sunt: eosdeꝫ ꝓplos esse dixi. Nā etsi thurci illi priscis hīs se populis imiscuerūt. eoꝝ mollicies ⁊ vetus patrie ꝯsuetudo atqꝫ habi tus desides illos effeminatosqꝫ reddiderūt: ita vt nomē duntaxat thurcoꝝ apđ eos māserit virtꝰ mox ēt i secūda generatiōe extincta ē. Quoties eī̄ post ea tp̄a a fini timis victi sūt. Et ne lōga exēpla petamꝰ cū patrū nr̄oꝝ mēoria: eius ꝗ hac etate thurcis ip̄at auus: sepiꝰ a tāberlano fusus. tandē captꝰ ⁊ cathenis nudus inie ctus est: nūc tādē proch dolor nō mō in europā trāsire ausi sūt: verū nobilissimaꝫ illiꝰ partē ⁊ apud quā imperiū olim fuisse ferūt cū plerisqꝫ alijs non ignobilibꝰ na tionibus occuparūt: diripuerūt. ferro igneqꝫ vastarūt: tēpla dei sanctissima ⁊ ve tustissima ꝓphanarūt. cū maxima nō populoꝝ mō: verūetiā ꝓcerū ⁊ ipoꝝ qꝫ p̄n cipū imanissima strage. cū grauissima ⁊ ignominiosa nois dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i iniuria velut scitas tua distinctiꝰ copiosiꝰ seriosius scribit. Errata dehinc mea ex illis cuꝫ facile recognouerim: ⁊ ꝙ multis me deus optimꝰ: maximis donis gratijs bn̄ficijs auxerit: nullo eū grato studio fuerim ꝓsecutꝰ. Et qđ mihi grauiꝰ succensendūꝫ fo re existimo: cū cōtumax illi vt ais rebellisqꝫ fuerim: multaqꝫ in legē sc̄ā suꝑbe deli querim: qđ neqꝫ negare possum ⁊ facile fateor: nullo saltē digno ope satisfecerim dolui quidē: atqꝫ vehementť ingemui. Cū tn̄ quibꝰ ꝓcellis ꝗbusue periculis petri nauicula agiteť lr̄e tue me attētū reddiderūt: etsi pleraqꝫ alia hoc vnū vel maxie lenito dolore in spem pariť delectationēqꝫ me ꝟtit ꝙ intelligaꝫ te ꝗsi celo ad hanc rē dimisso rectore ad salutis portū: ⁊ ꝗdē incolumē eā reducere fore. Accedit ad hoc potentissimi illiꝰ principis philippi ducis burgūdie votū insuꝑabile laudeqꝫ imortali dignissimū: cuiꝰ virtus potētia auctoritas ad spem ipam plurimū confe rūt. Verū ne ep̄le modū excedā: ad eā partē me cōferā: vn̄ ois lr̄arū tuarū videť oriri intentio. Hortať me sanctitas tua: ac multꝭ ⁊ quidē robustissimisqꝫ ipo di gnissimis argumentꝭ: suadet pia atqꝫ iusta arma ꝓ salute publica in machometē mōstrū spurcissimū cape: magnanimiqꝫ philippi imitari exēplū. Et vel in primis sūp̄mā maiestatē tuā sequi: ꝗ ⁊ eternā filij dei repsentat ⁊ vices illiꝰ gerit in terris

Fateor btiſſime pr̄ nullā eē ad eternā felicitatē aut expeditiorē aut certiorē viā
aut fama ꝛ glīa digniorē q̄ꝫ qđ ſupeſt mihi vite ꝓ noīe ꝛ glīa illiꝰ exponē q̄ hūanā
ſe induit carnē. ꝛ mori elegit quo hūanū genꝰ nō mortale mō ꝓ pctō: ſꝫ mortuū
factū ad vitā reduceret ſempitnā. Fateor me philippo maiorē natu nō eē. Veruꝫ
rei militar̄ ſcia v̄tute auctoritate felicitate ꝓprijſq̄ꝫ neceſſarijſq̄ꝫ imꝑatoris mūe-
ribꝰ nō mihi mō. ſꝫ oībꝰ multaꝝ etatū imꝑatoribꝰ ꝓferēdū eē. Mūera clariſſimas
eiꝰ victorias: gētes domitas: natiōes ſubactas: ꝓplos ſub impiū miſſos: ꝛ tādē re-
rū ab eo geſtaꝝ glīaꝫ añ oculos pone. q̄rū teſtis ē germāia. teſtis gallia. teſtis bri
tānia. q̄ꝫ q̄ꝫ ſcitati tue lōge notiores eē q̄ꝫ mihi certior ſint. Et facile inde intelliges
eū dignū eē i quē moles tāti ꝛ tā ampliſſimi imꝑij deferat̄: ꝛ cuiꝰ auſpicijs xp̄iana
arma ꝛ ſigna militaria moueāt̄. Hūaniſſimū eū atq̄ꝫ modeſtiſſimū ꝑncipē ꝛ di-
gnitatē tuā clemētiſſimā ac ſapiētiſſimā ſcio. Sꝫ vereor ne vires meas pace vtri
uſq̄ꝫ dixeri ſupra modū exiſtimātes opinione fallam̄. Noliꝫ tñ btitudo tua dictū
ħ opinet̄: q̄ equū hūeris meis fugiā onꝰ iponi. quoue parē tibi fortaſſis recuſem.
Parebo em̄ ibo q̊ iuſſeris: ꝛ oīa pagā q̄ xp̄ianū hoīeꝫ ꝛ tue ſcitatis ſtudioſiſſimuꝫ
decet. tū ob reuerētiā clauiū: timorē dei ꝛ pietatē i ꝓximū. tū ꝙ inata q̄dā idigna
tione afficior ꝙ etas nr̄a tāta ꝛ tā iſigni ignominia notata ſit. Opinar̄ ne btiſſime
pr̄ q̄cq̄ꝫ vel nature mee cōmodiꝰ vl' ꝯſuetudi aptiꝰ q̄ꝫ exercitiū caſtrēſe: ꝓſtim in q̄
ab adoleſcētia mea educatꝰ ſuꝫ ꝛ vſq̄ꝫ ad hāc etatē v̄ſatꝰ. Pax m̄ fateor ꝛ in ꝑmis
italica placet: ꝓ q̄ edificāda ꝯſeruāda āplificāda: nullā opaꝫ: nullū ſtudiū: nullā
iduſtriā aut ꝓtermiſi aut ꝓtermiſſurꝰ ſuꝫ. Verū ociū tāq̄ꝫ nature mee inimicū ab
horrēdū ſꝑ fugiēdūq̄ꝫ iſtitui: q̊ velut ſcribis teſtāt̄ ꝙ medici i hāc nouiſſimā q̄ me
ad exitiū ꝓpe inuaſit valitudinē incidi. Neq̄ꝫ vxoris igit̄ aut natoꝝ blādimenta:
neq̄ꝫ delectatio ꝑncipatꝰ: neq̄ꝫ deliciarū mollicies i ociū me cōpellūt: neq̄ꝫ labores
ꝛ ꝑicula q̄bus aſſuetus ſuꝫ a capeſſendo bello ħ abhorrebūt neq̄ꝫ neceſſarioꝝ aut
amicoꝝ ꝯſilia mētē ab inſtituto diuertēt. q̄n xp̄i crucē ſequar: q̄n facultates oēs
meas ꝛ ipāꝫ q̄ꝫ vitā ꝓ xp̄iana religione tuēda exponā. Sꝫ ſuꝑ oīa ꝓ eterna feli-
citate adipiſcēda: quā ꝑ ꝓphetas ꝑmū deꝰ: inde ꝑ filiū: nūc ꝑ te his oībꝰ ꝓponit: q̄
caput ſuū ꝯ blaſphematores ꝛ inimicos fidei catholice deuouerit. Cōſueui btiſſi
me pr̄ ab ānis etiā minꝰ grauibꝰ fidelia amicoꝝ ꝛ neceſſarioꝝ cōſilia: ꝛ q̄dē attēte
ſtudioſe diligēt̄ audire ideq̄ꝫ ꝓ ꝑuat̄ aut publicis negocijs: qđ meliꝰ arbitratꝰ ſuꝫ
eligē deliberare diſponē: facē. Niū ꝙ ſat̄ apud me ꝓbata ē eoꝝ ꝯditio: q̄ cū apud
eos ſūma imꝑij vl' regiminis ſit regi malūt q̄ꝫ regē. Exiſtiat ne clemētia tua apđ me
eē quēq̄ꝫ q̄ i eū furorē vl' demētiā v̄geret q̄ dignitat̄ mee curā q̄ ſalut̄ publice ſtu-
diū: q̄ felicitat̄ deſideriū diſſuadē auderet: aut me tāte fortaſſis ignauie: vecordie
deſidie vt tā facile i falſoꝝ ſuaſoꝝ ſnīaꝫ trahēt: deꝰa me pꝰ hāc mētis ſtupiditateꝫ
auertat: neq̄ꝫ ſtatꝰ ēt mei iacturā formido. Eſt mihi vt tu dicis vxor v̄tute ac rerū
exꝑiētia ꝓdita: ñ minꝰ dilecta q̄ꝫ deſiderata a ꝓplis. Eſt ꝛ galeaciꝰ ꝑmogēitꝰ meꝰ iā
grādis ꝛ ſupra etatē prudēs. Sūt ꝛ veneti nō federe ſolū mihi ſꝫ amicitia ſinglari
beniuolētiaq̄ꝫ ꝯiūcti. Florētinos eo loco hēo q̄ tu ipē dicis. A xp̄ianiſſimo frācoꝝ
rege in oēm caſuꝫ fauorē rebꝰ meis auxilia: ſubſidia: ꝓſidia: ꝓſtolarer. Cū ceteris
v̄o finitimis nulle mihi ꝯtētiones nulle ſimultates nulle inimicitie ſūt. Et ſuꝑ oīa
dei mihi filiū ſpero ꝓ cuiꝰ glīa ꝛ noīe pugnaturꝰ ſuꝫ optimū defenſorē. Itaq̄ꝫ neq̄ꝫ
etas neq̄ꝫ molliū deliciarū cupiditas. neq̄ꝫ domi reꝝ meaꝝ metꝰ: neq̄ꝫ pecūiaꝝ de
fectꝰ q̄bus te iueniēdis optimā opaꝫ nauatuꝝ exiſtio: a ſciſſimo me deſiderio tuo
atq̄ꝫ ab inſtituto meo diuertēt. Vereor tñ btiſſime pr̄ ne circa duo nos breuitas
t̄pis vrgeat: ꝛ ꝙ ad tātū apparatū terra mariq̄ꝫ diſponēdū quātꝰ huic maxie expe
ditionis moli neceſſarius ē: paꝝ ad ver vſq̄ꝫ primū ſpacij datū eē exiſtimē: ꝛ ꝙ q̄r
pleriſq̄ꝫ malis ꝓſtine egritudinis reliquijs teneor. q̄ niſi quotidie magno ſtudio
ꝛ diligētia curarent̄ i maximū me ꝑiculū traherēt. Inſtituerūt medici adhibito
magni exāmis ꝯſilio balneis illas curare atq̄ꝫ ꝯſumē pollicēt̄ q̄ꝫ illis me ad ſalu-
brē ꝛ integrā valitudinē reſtituere. qđ ſi factū vt ſpero fuerit aliaq̄ꝫ qđ deꝰ auer-

rat)legitima cã nõ aduenerit:institui q̃ꝺtũ supest mihi vite ꝓ defendẽda xpiano-
rũ religiõe:ꝓ fide catholica ampliãda ꝓ dei euãgelio ꝯseruãdo:ꝓ machometis
idolatria ex scissimis dei tẽplis iã nõ solũ ꝓphanatis ꝫ adulteratis:pessundatã:di-
rutis:expellẽda deducere. Nã si decius pariter ⁊ decij fili⁹:ꝓ senatus ꝑliq̃ꝫ sui
victoria:si pleriq̃ꝫ alij romani ꝓ patria:si innumerabiles pene oim etatũ gentiuꝫ
nationũ ꝓ mortali dũtaxat gloria sese deuouerũt:qd nobis faciendũ:qb⁹ celestis
glĩa ac beatitudo eterna ꝓponit̃. Ibim⁹ pfecto in expeditionẽ hãc:⁊ ꝑtẽ nr̃am ꝓ
incorruptibili corruptibile:ꝓ celesti terrestrẽ:ꝓ eterna mortalẽ:ꝓ ꝑpetua caducã
exponem⁹. Et q̃q̃ꝫ ꝓ tua singulari prudẽtia magnaq̃ꝫ rerꝫ expientia oportune te
desiderasse existimẽ:q̃ ad hãc maximã expeditionẽ necessaria sint:tua tñ singula-
ri bonitate ⁊ clemẽtia fretus:velut q̃ rei bellice studiosissim⁹ fui dicã quid sentio.
Primũ qd in bellis suscipiẽdis ꝯsiderãdũ est:⁊ magno cõsilio explorandũ:quan
ta sit inimicorꝫ potẽtia: quãt⁹ ⁊ q̃lis exercit⁹:q̃ sit eorꝫ militãdi disciplina atq̃ꝫ in-
dustria:q̃ locorꝫ situs:q̃bus vel se valeat exteris p̃sidijs auxilijsq̃ꝫ tueri vel impu
gnare hostẽ atq̃ꝫ repellẽ. Dehinc ita se ad belluꝫ parare:vt optia spes de victoria
habeat̃. Thurcorꝫ quidẽ potentiã adeo spernẽdã.vt q̃ ad victoriã necessaria sũt
negligam⁹ nõ censeo:neq̃ꝫ vt ab inferẽdo bello desistam⁹ timẽdã. Uide q̃d capl̃a
istuc ad me trãsmissa:dehinc illa eadẽ diligenti⁹ ac maiore studio a viris(vt par
ẽ credẽ)inimicarꝫ viriũ ⁊ facultatũ exptis:examiata atq̃ꝫ digesta oñdãt. Trecẽta
milia militũ thurcorꝫ impatorẽ ducturũ fore affirmãt: plerosq̃ꝫ deinde alios ma
chomete secte reges:tuꝫ ob eorꝫ pfidiã:tũꝫ q sibi ac reb⁹ suis gentib⁹ populis re-
gnis timebũt:thurcorꝫ ruinã desolationẽq̃ꝫ passuros nõ recte existimãt. Ad que
lr̃e tue eos populos inermes effeminatos imbelles eẽ rñdent. Fateor q̃ꝫ beatissi
me pater maxiaꝫ eorꝫ ꝑtẽ eiusmõi eẽ. Ueruꝫ in armis bellicisq̃ꝫ expeditionib⁹ vti
facile meminisse possum⁹ multos etatĩ nr̃e annos cũ maxia xpianorꝫ strage versa
ti sũt:arma hñt ad emin⁹ cõminusq̃ꝫ pugnãdũ. Pro eorꝫ lege atq̃ꝫ impatore non
mõ parere impio ꝫ mori q̃ꝫ docti atq̃ꝫ parati sũt. Hñt p̃terea ⁊ ad inuadẽdũ ⁊ ad
fugiẽdũ equos agiles corpaq̃ꝫ eorꝫ agilia. Adde etiaꝫ castris sexdecim vt plures
affirmãt pugnatorꝫ milia q̃s ꝫanectarios vocãt robur firmamẽtũq̃ꝫ militie pha-
langis.instar armis assuetos:rei bellice exptos diuersarꝫ nationũ diuersarũq̃ꝫ gẽ
tiũ mercede ꝯductos. Huic sicut nõ timẽdo ita nõ spernẽdo exercitui q̃les ꝓ adi
piscẽda victoria vires opponẽde sint.q̃lesq̃ꝫ exercitus ꝯducẽdi:⁊ si cũ philippo ce
terisq̃ꝫ in tuis lr̃is noiatis satis erit gentiũ italicarꝫ earꝫ.s.q̃ in hãc expeditionẽ du
cent̃ ad mõstruꝫ h̃ virulentũ ⁊ fetidũ ꝯculcãdũ:te nõ p̃uidisse mõ ꝫ ꝓuidisse cer-
tior sum. Noui eñ sicut acumẽ ingenij ita ⁊ maxiarꝫ rerũ expientiã:ita singularẽ
ac ꝓpe diuinã sapiaꝫ tuã. Itaq̃ꝫ aliarũ te nationuꝫ xpianarũ p̃ncipes potẽtatusq̃ꝫ
ad supplẽdas exercit⁹ tui vires aut vocasse aut vocaturꝫ nõ dubito. Et q̃q̃ꝫ cõmo
nitiones has p̃sumptione certe nõ carere q minervã instrui velim plane cogsco
fidelit̃ tñ benignitati tue dictas pie atq̃ꝫ humane suscipias oro. Si igit̃ vt soles ce
tera oia:ita hec q̃ꝫ recte instituisti:nõ mõ europa machometeã idolatriã depelle-
mus:verũ xpiana signa in asiã traducem⁹:irl̃m dei sacrariũ recupabim⁹. Ihu no
mẽ fidẽq̃ꝫ catholicã sanctũq̃ꝫ euãgeliũ i ea loca restituem⁹:in q̃b⁹ ꝑ apl̃os tradita
oliꝫ atq̃ꝫ ꝓpagata fuerãt:desideratũ triũphũ romã ad sedẽ tuã reportaturi. Capi
toliũ q̃ꝫ obliterata laurea barbaricis orientaliũ ꝑplorꝫ spolijs cingem⁹ quib⁹ tandẽ
lateran.petriq̃ꝫ basilicã exornabim⁹. Uerꝫ q̃m huic expeditioni p̃ntiã tuã p̃statu
rũ affirmas:cogitãti mihi atq̃ꝫ ip̃m accurate pensanti:quid vtilitatis ad hac rem
gerẽdã.q̃d ue detrimẽti ea ip̃a afferre valeat:multis hinc atq̃ꝫ inde argumentis.
⁊ q̃dẽ firmissimis agitata:mens nequit nõ trahi in varias diuersasq̃ꝫ snias: h̃ vnũ
quietẽ mihi ip̃am speiq̃ꝫ optime plenã reddit q intelligã rẽ hanc a te mature vt
ei⁹ mos exposcit grauit̃ studiose diligẽter ꝯsideratã. Itaq̃ꝫ q̃cq̃d a te excogitatuꝫ
deliberatũue fuerit:id mihi nõ humano ꝫ diuino ꝯsilio factũ eẽ ꝑsuadebo. Datũ
mediolani.viij.kal.novẽbris.Anno.M.cccc.lxviij.

Hortat᷑ rōnlb⁹ ne virum ꝓhibeat ire cōtra thurcū.

Epistola.ccccvij.

Jus ep̄s ſuus ſuoꝝ dei. Dilecte filie nobili mulieri blance mediolani du ciſſe. S.ꝛ.a.b. Uirū tuū aduerſus impios thurcos arma ſumē iubet deus hoc em̄ ei ſcribim⁹ vide ne obſtes. Periculoſuꝫ ē diuine volūtati reſiſtere Periclitat᷑ xp̄iana religio. In foꝛib⁹ hoſtes aſſunt. Prope ad radicē poſita eſt ſe curis. niſi vigilam⁹: niſi foꝛti aīo reſiſtim⁹ hoſti: actū eſt de nomine xp̄iano. Spes magna ſalutis in tuo viro ſita eſt ſi ſumpſerit arma ꝛ ſcutū ductoꝛēq; ſe xp̄ianis p̄ buerit: liberabit dn̄s in manu eius populū ſuū ꝛ imaniſſimū draconē ꝯteret. Qd̓ ſi ꝓuinciā hanc recuſauerit: nec diuine vocationi paruerit: ceteri quoq; ſe ſubtra hent: impedief᷑q; ſua culpa xp̄iane fidei expectata defenſio: qd̓ de ſua magnani mitate haudquaq; putam⁹: cui magna ſemꝑ ꝛ p̄clara coꝛdi fuerūt. Teipſaꝫ vere mur ne viri ꝓpoſito aduerſeris ne retētes ire volentē: obijcieſq; moꝛe mulierum mille pericula amantis eſt ab amato nō poſſe diuelli. Concedim⁹ iſta cōiugio nec miramur acerbā tibi futurā eius abſentiā: ſic maritalis expoſcit affectio: ſ; maioꝛ eſt xp̄i charitas. Si plus virū q̄ deū diligis nō es deo digna. In euāgelio h̓ legiſti Deo nihil negari pōt. Caue ne tui amoꝛis cā virū a deo ſeiungas. Odire hoc eēt nō amare. Noli eē impedimēto his q̄ diuina maieſtas oꝛdinat. Recoꝛdare quot accepiſti a deo bona: nec velis ingrata videri. Deus hūc tibi quē diligis virū de dit: audebis ne ꝓ paruo tꝑe repoſcenti negare. Cōceſſuꝫ in multos annos: i pau cos menſes ꝯcedēti nō ꝑmittes. Caue ne celeſtē maieſtatē offendas: in cui⁹ ma nu eſt virū tuū auferre cū velit: nihil ei negandū eſt q̄ pōt cogere. Siue veniat cō iunx tuus vt ea faciat q̄ iubet᷑. ſiue deleat peccata ſua hoc itinere ꝛ ſue ſaluti cōſu lat: eris tu q̄ꝫ meriti ſui particeps: ſi ꝓ ſeruitio dei mariti abſentiā equo aīo tule ris. Propone tibi ꝛ cōiugi moꝛiendū eſſe aliqn̄: ꝛ q̄ etate ꝓuecti ambo diu ſimul in h̓ ſeculo eē nō poſſitis. Fugit vita moꝛtalis ꝛ q̄ſi fum⁹ cito euaneſcit: q̄rēda ē al tera q̄ neq; moleſtias habet neq; finē. Illic theſaurizandū eſt illuc aſpirandum. Si virū tuū in ꝓuinciā ſibi decretā iuſſeris ire: aut ire volentē nō impediueris ꝛ illi ꝛ ſibi optime ꝯſules: ambo poſt hanc vitā cū xp̄o regnabitis: alioqn ꝛ illi ꝛ ti bi timemus. Hortamur igit᷑ ne viam viri impedias: ne abſentiā parui tꝑis inui ta ſuſtineas. Redibit ne dubita cito ad te gloꝛioſus. gaudebiſq; ꝛ tui ꝛ ſui cā. Am bo in hoc opere celeſtis vite p̄mia cōſequimini: ꝛ qui fuiſtis in hoc mundo feli ces: in altero eritis beati pius ꝛ miſericoꝛs deus in aīo tuo ponat que ſue ſunt be neplacita voluntati. Datū rome.

Mandat electū ep̄m aſſumere ꝛ nullis aduerſis cōtraire.

Epistola.ccccviij.

Ju s ꝛc. Dilecti filij. S.ꝛ.a.b. Cōmiſſa nobis deſuꝑ cunctoꝝ fideliū cura: nos vigilare cogit: ne ſathan diuiſionis auctoꝛ aduerſari⁹ nr̄ p̄ualeat: ꝛ cre ditas nobis oues aut mactet aut diſſipet. Hinc ē q̄ cauſe eccl̄iaſtice liber tatis ꝛ iuriſditionis cōſeruande ꝯtra vos ꝑ dilectū filiū electū leodien̄. dn̄m vr̄m mota: ꝛ ob hoc eccl̄iaſticū interdictū poſitū: offeratiſq; vt intelleximᵘ ea q̄ ad hui⁹ differētie ſublationē oportuna credunt᷑. Dignū arbitrati ſum⁹ vt vices noſtras ī ea cauſa taliter interponam⁹ q̄ eccl̄ia leodien̄. releuet᷑ ꝛ diuinus cultus reſumat᷑ atq; inter vos ꝛ ip̄m dn̄m vr̄m bona pax ꝛ cōcoꝛdia fiat ꝛ ꝯſeruet᷑. Ob quā rem feliciter ꝑagendā mittem⁹ de ꝓximo virū ꝓbatū ſufficiēti de hac ꝑtāte fulcitum. Quapꝛopter vos in charitate hoꝛtamur: atq; ap̄lica auctoꝛitate diſtricte p̄cipiē tes mādam⁹ ne ꝑ vos aut ꝑ vr̄os ſeu aliū quēq; dicto dn̄o vr̄o electo. ſeu alijs q̄ buſcūq; in hac cā aduerſarijs moueatis guerras: aut via facti cōtra ip̄os quicq; attentare p̄ſumatis: ſ; venturū ad vos noſtri ex parte expectetis: ne ſanguinis ef fuſio (ſi qd̓ abſit interuenerit) deū offendat ꝛ cām ipſam difficilioꝛē deſperatāq; reddat. Datum rome apud ſanctū petrum ſub anulo piſcatoꝛis die. ij. Janua rij. Anno. M.cccclxiij.

Penitet olim cõposuisse tractatum de duobus se amãtibus.

Epistola .ccccix.

tRactatũ de amore olim sensu pariterq; etate iuuenes cũ nos scripsisse recolimus karole fili dilectissime penitẽtia imodica pudorq; ac meror aĩm nostrũ vehementer excruciant. quippe qui sciamus quicq; ꝓtestati expresse fuim⁹ duo contineri in eo libello: apertã videlz sed heu lasciuã nimis prurientemq; amoris historiã: ⁊ morale quod eã consequit᷑ edificãs dogma. Quoꝝ primũ fatuos atq; errantes video sectari ꝙ̃ plurimos. Alterũ heu dolor pene nullos. Ita impravatũ est atq; offuscatũ infelix mortaliũ genus. De amore igit᷑ qua scripsimus olim iuuenes cõtemnite: o mortales atq; respuite: sequimini que nunc dicimus ⁊ seni magis ꝙ̃ iuueni credite. Nec priuatũ hominẽ pluris facite ꝙ̃ pontificem. Eneam reiicite: Pium suscipite. Illud gentile nomẽ parentes indidere nascenti: hoc christianum in apostolatu suscepimus. Porro si quem descripsim⁹ curiali lucretieq; amorem deuoti vt accepimus. O miseri: O insipiẽtes perlegitis huc propensius iamiam accedite. Quando quidem non duorum modo: sed omnium amorẽ summo vt poete fingunt deum amoris cupidinem quanto valemus ingenio quanto possumus artificio describemus. Si artem queritis o scriptorum nostrorum curiosi lectores: plus artis profecto hic ꝙ̃ ibi reperietis. Si fructum: si compendium: si ornatũ hic totus est fructus compendium totum: de ornatu aliorum detur iudicium.

Idimus effigiem lasciui nuper amoris
Que nimium mentem mouit imago meã
Nec barbã malis: nec corpe tegmen habebat
Nudus terga manus pectora crura pedes
At humeris ale suberant ⁊ flexilis arcus
Lumina sub tenero ceca supercilio
Cur puer imberbes nulla lanugine malas
Cur melius nulla corpore veste tegat
Lumine cur careat pharetram cur gestet ⁊ arcum
Cur habeat pennas calliopea refer
Sic ego. Sic retulit quesitas ilico causas
Maxima pegasei calliopea chori
Qui sapit euitat malesana cupidinis arma
Et tm̃ pueros intrat ineptus amor
Siue ꝙ est puero similis qui cepit amare
Et perit mente. pingitur inde puer
Pingit᷑ ⁊ nudus. nullum seruare pudorem
Et meminit simplex ⁊ manifestus amans
Pingitur ⁊ cecus quia non bene cernit honestũ
Nec scit quo virtus quo ferat error amans
Vel quia que peccet credat secreta latere
Cuncta nec in sese lumina versa videt
Sic est omnis amans sic se sic omnia nescit
Consilium famam federa iura deos
Aurea ꝙ curuo torquebat spicula cornu
Pungere corda ferus significatur amor
Or leuibus volucres humeris suspendeat alas
Causa est: huc illuc ꝙ leuis errat amans
Vel ꝙ amor cursum non semꝑ seruat eundem
Nunc abijt ⁊ paruas post redit inde moras
Dixerat ⁊ pressis ommutuit orsa labellis

Effudi tales protinus ore sonos
Quã vidi effigiẽ pharetrã gestabat ⁊ arcũ
Fax tamen in dextera non fuit vlla sua
Sed quoniã veterum finxere poemata vatũ
Quos ego quid temere cõmemorasse putem
Dic quare nam tedas fertur gestare cupido
Dic precor armatas cur habet igne manus
Quesitam verbis respondens musa duobus
Sic leuiter causam reddidit. Urit amor
Accipe lasciui quenam sit amoris imago
Carole cypriace gloria magna soli
Ut melius miserũ caueas dum noris amorẽ
Et redeas ad te dum mea metra leges

On insulse igitur vt est apud lactantium quidam poeta triũphum cupidinis describens non modo potentissimũ deorum cupidinẽ sed etiaꝫ victorem facit. Enumeratis enĩ moribus singulorum quibus in potestatem cupidinis ditionẽcꝫ venissent: instruxit pompam in qua iupiter cum ceteris diis ante currum triumphantis ducitur cathenatus. Eleganter id quidem a poeta figuratum: sed tamen non multum distans a vero. Qui enim virtutis est expers: qui cupiditate aut libidinibus vincitur malis. non cupidini vt ille finxit sed morti subiectus est sempiterne. Stultus aũt marcus tullius inquit lactantius qui gayo verri adulteria obiecit: eadem enim iupiter quem colebat admisit qui pclodio sororis incestum. At illi optimo maximo fuit ⁊ soror ⁊ coniunx. Quis est ergo taꝫ excors qui hunc regnare in celo putet: qui ne in terra quidem debuit. Aspice quocꝫ phos vite magistros moresꝫ eorum ⁊ vitam diligenter inquire: ⁊ inuenies paucis exceptis iracundos: cupidos: libidinosos: arrogantes: proteruos: ⁊ sub obtẽtu sapientie sua vicia palliantes: cum domi faciant ea q̃ in scolis arguissent. Mẽtior fortasse accusandi gratia. Nonne idipsuꝫ tullius fateť ⁊ querit in hec verba Quotus quiscꝫ phorum inuenit: qui sit ita moratus: ita animo ⁊ vita institutus vt ratio postulat qui disciplinam non ostentationẽ scientie legem vite putet: qui obtemperet ipse sibi ⁊ decretis pareat suis. Uidere licet alios pecunie cupidos: alios glorie: multos libidinũ seruos: vt cum eorum vita mirabiliter pugnet oratio. Hec cicero. Qua de re coacti sunt q̃plures: hi vo maxime qui sequunť in venerem. incꝫ libidinosos ⁊ molles: immo in brutales veneris mundicꝫ amatores taliter exclamare.

Prudentius
Ha venus ad nutum trahis omnia numina celi
Astra moues alioꝫ rotas errore planetas
Accendis gelidam sub fratris lampade phebem
Tu fera: tu ceca: ceci tu ianua leti
Corpora tu maculas animas in tartara mergis
Abde caput tristi: iam feruida pestis abysso
Occide prostibulũ: manes pete: claudere auerno
Incꝫ tenebrosum noctis detrudere fundũ

Architrenius
Combussit frigium pastorem pergama grecos
A veneris surgens faculis amor ignis ⁊ ira
Canduit alchides veneris messicꝫ fauilla
Hoc sale sal hominũ salomon insulsos amari
Demeruit: morẽ qui amaro gessit amori

Iuuenalis

Sunt qui vicia herculis inuadūt ⁊ de virtute loquūtur
Clunem agitant ego te ceuentem sexte verebor
Infamis varillus ait: quo deterior te
Loripedē rectus derideat ethiopem albus

Lactantius. Igitur qui docent tm̄ nec faciunt: ipsis ꝓceptis suis detrahūt pondus
Quis em̄ obtempet cū ipi ꝓceptores doceāt nō obtēperare. Bonū est recta ⁊ ho-
nesta precipere sed nisi ⁊ facias mendaciū est. Et est incongruēs atq; ineptū: non
pectore sed in labijs habere bonitatē.

Seneca in eplis. Plerīq; ph̄oꝝ tales sunt vt sint deserti in conuiciū suū. Quos si
audias in libidinē in auariciā in ambitionē perorātes: iudiciū suū ꝓfessos putes
adeo redundant ad ipos maledicta in publicū missa. Quos nō aliter intueri de-
cet q̄ medicos: quoꝝ tituli remedia habent pixides venena. Quosdā v̄o nec pu
dor tenet vicioꝝ ſ; patrocinia turpitudinis sue fingūt: vt etiā honeste peccare vi-
deātur. Faciet em̄ sapiēs q̄ nō ꝓbabit vt etiā ad maiora trāsitū inueniat. ſ; relinquet
mores bonos ſ; tpi aptabit ⁊ quibꝰ alij vtuntur in gloriā aut voluptatē vtetur agēde
rei cā. Lactantiꝰ institutionū libro tercio aristippo cirenaicarū mgr̄o cū thaide
nobili scorto fuit ꝯsuetudo. Qd̄ flagiciū grauis ille ph̄ie doctor sic defendebat vt
diceret multū inter se ⁊ ceteros thaidis amatores interesse q2 ipse haberet thaidem:
alij a thaide haberentur. O p̄clara ⁊ bonis imitāda sapiētia. Huic viro liberos in
disciplinā dares: vt discerēt h̄re meretricē. Aliq̄d int se ⁊ ꝑditos interesse dicebat:
q2 illi sua bona ꝑderēt ipe gratis luxuriaretur. In quo plane sapiētior meretrix fuit
q̄ sic ph̄m habuit ꝓ lenone: vt ad se ois iuuētus doctoris exemplo ⁊ autoritate
corrupta sine vllo pudore cōcurreret. Quid g̃ interfuit quō ph̄s ad meretricē fa
mosissimā cōmearet: cū eū populus ⁊ riuales sui viderēt oībus ꝑditis nequiorē.
Nec satis fuit ita viuere ſ; etiā docere libidines cepit: ac mores suos de lupanari
ad scolas trāstulit: differēs voluptatē corpis esse sūmū bonū. Que doctrina exe-
crabilis ⁊ pudenda nō in corde ph̄i sed in sinu meretricis est nata.

Referat thurco fidei nostre veritatē ⁊ col-
lidit errores machometi atq; sectā suam.

Episto. ccccx.

Pius eps̄ seruorum dei. Illustri machometi principi thurcoꝝ. Timorem
diuini nois ⁊ amorē. Scripturi ad te aliq̄ ꝓ tua salute ⁊ gloria. proq; cōi
multaꝝ gentiū cōsolatione ⁊ pace. Hortamur vt benigne audias verba
nr̄a nec prius damnes q̄ iudices: nec priꝰ iudices q̄ singula diligenter intelligas
Accipe que scribimꝰ in bonā partē ⁊ vsq; in finē patiēter audi. Si bona sunt que
suademꝰ amplectere. sin mala respue ⁊ in ignē mitte. Neq; idcirco eplaꝫ reijcias
q2 xp̄iani hois est: ⁊ eiꝰ xp̄iani q̄ ceteris ꝑest. Nō em̄ te odio ꝑsequimur: neq; tuo
insidiamur capiti q̄uis nr̄e religiōis hostis existas: ⁊ armis xp̄ianā vrgeas plebē
opibus tuis nō tibi sumꝰ infensi: diligimꝰ iubēte dn̄o inimicos nr̄os. ⁊ ꝓ ꝑsecuto-
ribꝰ nr̄is oramꝰ. Sapientibꝰ ⁊ insipiētibꝰ debitores sumꝰ ⁊ oēs cupimꝰ fieri saluos
grecos: latinos: iudeos: saracenos: oībus optamus bona. Sꝫ scimꝰ vera bona ne
minē assequi posse. q̄ extra euāgeliū degit: ⁊ a xp̄o dn̄o nr̄o est alienus. Noli aūt
aures claudere aut oculos auertere: cū xp̄m noīamꝰ quē machometea lex in qua
natus es ⁊ virū sanctū ⁊ ꝓph̄am magnū: ⁊ virginis filiū: ⁊ miraculis claruꝫ dicit
Multa tibi ꝑ eū ⁊ maxima bona aduenient si ei credideris ⁊ eius sacris initiari
volueris. Horrescces hec cū principiū accipies: ſ; audienda est tota lex. deinde iu-
diciū ꝓmendū. Audi: quo tendimꝰ. Multa tibi ⁊ tuis ꝓgenitoribus cū xp̄ianis
bella fuerūt. Multus sanguis effusus est. Multe vrbes delete. Sacre edes incē
se. Rapte virgines. Violate matrone. Vastati agri. Scelera ꝑpetrata sunt. quē-
cūq; in mentē venire possunt duꝫ thurcus ⁊ xp̄ianꝰ vter impet gladio contendit.
Tibi vt fama ⁊ opa ipa loquuntur: ingens desideriū est xp̄ianos sub iugū mittere:
⁊ imperiū latini nois obtinere. Et sunt fortasse qui hoc facile suadent: ⁊ oia tuis

armis peruia dicunt: ⁊ alij tuas vires amplificantes xp̄ianas attenuant. alij in di-
uisionibus ⁊ odijs que gentē nostrā excedūt spem collocant: haud difficile existi-
mantes eos vinci ab exteris posse: qui domi diffident. Nos nō ita ignarū te credi-
mus nr̄arum rerū. quin scias quanta est xp̄iane gentis potentia ꝙ valida hispa-
nia: ꝙ bellicosa gallia: ꝙ populosa germania: ꝙ fortis britānia: ꝙ audax polonia:
ꝙ strēnua hūgaria: ꝙ diues ⁊ animosa ⁊ bellicarū perita rerū italia. Sola hunga-
ria diu ꝓgenitores tuos ⁊ teipsum fatigauit. Octuagesimū iam annū aduersus
hungaros thurcoꝝ signa feruntꝰ: ⁊ adhuc circa sanum ac danubiū herent. vna te
gens tuasqꝫ vires agitat: quid facias si tibi cū italis aut gallis aut germanis res
fuerit amplissimis ⁊ robustissimis populis. Fortasse est qui dicat iustinianū im-
peratorē constantinopoli sedentē misso in italiam bellisario: cū parua manu mi-
litum perditā romam ⁊ reliqua loca vsqꝫ ad alpes recuperasse: nec te iustiniano
minorē eē. Caue ne te fallant adulatores: domestica regū ⁊ assidua pestis. faciles
principes magna de se loquētibus aurē prestant atqꝫ idcirco sepe decipiuntꝰ. Ra-
rus est qui non se vero maiorē credat. Iustinianus vniuerse grecie ⁊ illirici ⁊ asie
⁊ libie dn̄s erat: ⁊ italiā nō acquisiuit: sed recens perditā recuꝑauit: ⁊ a gothis gē-
te barbara: non ab italis abstulit: nondū amor impꝫij romani in mētibꝰ italis refri-
gxerat: neqꝫ vllus erat qui barbaricū iugum equo animo ferret: cuncti arma pro
imperio ⁊ pro patria magnis animis susceperūt. nec tam bellisarius italis liber-
tatem restituit ꝙ itali suum decus vendicarunt. Tui progenitores nūqꝫ aut pos-
sederunt italiam aut viderunt: nec tibi ius vllum in ea est ꝙ si pergas italiam in-
uadere. senties tibi cum viris bellum esse. Fatemur res claras tui maiores egere
nec tua minora sunt opera qui constantinopolim expugnasti: ⁊ peram e regione
ianuensium. coloniā ⁊ peloponesum: magna ex parte in deditionē accepisti: ⁊ in
rastia ⁊ in walachia non paucum agri adeptus es: ⁊ sepe tuos hostes fudisti. ⁊ h
anno. Synopem vetustā vrbem metis eupatoris patriā ⁊ eius tyrannū cepisti:
⁊ trapezunte direpta incolas eius ⁊ imperatorem in captiuitatē abduxisti. Et io-
hannem cassanum prelio congredi ausum superasti. Magna hec tibi videntꝰ nec
nos parua dicemus. At iulius cesar cum de victoria pontica triumpharet in cur-
ru quo vehebatur hec verba iussit inscribi. Ueni: vidi: vici: imbelles eas gentes
⁊ parui momenti existimans. quas pompeius pauloante domuerat: ⁊ tu hac esta-
te superasti. Alia est italorum natura: alie vires: alia ingenia: alij animi. nesciunt
subesse qui soliti sunt preesse: ⁊ nunc tota italia armata est equis ⁊ hominibꝰ ple-
na. nec pecunia caret: que neruus belli dicitꝰ. Nō pugnabis contra feminas: aut
italiam: aut hungariā: aut aliam in occidenti prouinciā ingressus: ferro hic res
geritꝰ nō asiaticis sudibꝰ calibeꝰ torax pectora tegit. equi sil' ⁊ hoies tecti pugnāt
ordines seruant: nec vano metu pauent. Fortior sit necesse est ⁊ manu ꝓmptior
⁊ animo prestantior ꝙ eos loco depellat. Nec christiana discidia desiderio tuo cō-
ducere putes: aut in his confidas: vnientꝰ christiani omnes: si quando te audiant
interiora xp̄ianitatis accedere: nec tu melius christianoꝝ paci consulere potes:
ꝙ validis ⁊ magnis copijs xp̄ianitatem inuadens: cessabūt priuata odia vbi pu-
blica senserunt: ⁊ cōiunctis viribus aduersus cōmunē hoste arma sumentꝰ. Nec
tu necesse arbitreris ad ꝓpulsandas tuas incursiones ad cōprimendū tuū impe-
tum: tuasqꝫ vires elidendas: totam xp̄ianitatē vniendā esse: qđ fatemur difficile.
Sed vna ex quatuor nationibus satis fuerit sup qꝫ satis tuas copias profligare.
Atqꝫ vt de alijs taceamꝰ ꝙ plures esse in tuo palatio arbitrantꝰ qui terrā italiā lu-
strauerūt: ⁊ vires ⁊ ingenia noscūt: ipos audi atqꝫ iterroga: an equari tuis viribꝰ
italia possit. an vinci tuis armis. an tuo impio subijci. Plus negocij romāis fuit
italiā acqrere ꝙ orbi reliquo frena imponē. Dicet aliqs qđ supra tetigimꝰ inte-
stina odia que nr̄am gentē exagitant: introitū tibi in italiā posse prebere etsi vnꝰ
principum te excludat: alterum inclusurū daturumqꝫ aditum. Sūt diuisiones fa-
ne ⁊ inimicitie ⁊ simultates inter italos plures ⁊ graues ⁊ ꝑiculose: ⁊ vtinā non

dent. Sz nullus ē q̄ dn̄m pati nō xp̄ianū velit oēs ī fide orthodoxa mori volunt. Nulli anim⁹ ē a religiōe recedē. Nō hic inuenies qd tui maiores apd grecos q̄ cōtendētibus de imperio duob⁹: nūc vni nūc alteri min⁹ potēti auxilia mistrauere donec ambos eneruatos ⁊ exhaustos eiecē: ⁊ sibi principatū arripuere. Alie sūt italie potētie: alij regū oculi: alia ciuitatū ꝯsilia venetoꝝ respublica sapiā diues ⁊ auro: xp̄o deuota: vt nr̄a fert opinio prius euerteꝛ funditꝰ q̄ȝ hostē religionis in italiā patiaꝛ intrare. atq̄ȝ hec q̄dē ꝑ sese q̄n statuerit nullis adiuta vicinis tuas opes euertet tantū terra mariq̄ȝ pōt. An florentine vrbis magnificentiā ignores ⁊ vires ⁊ opes et quātus ē in ea religiōis cultus: quāta erga ih̄m reuerētia: quantus amor: credis ne fieri posse vt hec ciuitas italiā diuerse religiōis hoibus aperiri sinat: Sūt alie multe vrbes insignes: multi ṗncipes clari et magni. Nihil de regno sicilie dicimus qd armis hac tēpestate ꝯcutiꝛ: nō possum⁹ multa nobis de illo ꝓmittere: lȝ tn̄ hoc asserere q̄ȝ q̄ȝ q̄ȝ duo reges de ipso litigēt et bello decertēt: maluerit tn̄ vterq̄ȝ regno priuari q̄ȝ tuis auxilijs victoria potiri q̄ȝ si ad te alter ꝯfugerit toti⁹ italie in se odia cōcitauerit. In gallia cis alpina q̄ et ipā pars ē italie dux mediolanēsis in armis excellit et potētia: par regib⁹ hz. Nec parue sūt ducis mutine vires aut ianuensis qui liguribus ṗest mari. Nō ꝯtēnendus ducis sabandie opulētus et validus in italia ṗncipatus. Adest marchio mātuan⁹. Sūt alij cōplures vrbiū dn̄i. q̄bus nihil pōt esse molestius q̄ȝ nobilē italiā vane supstitionis ritu fedari. De nobis et eccl̄ie romane ciuitatibus et ꝓuincijs tacemus. q̄n nr̄am tibi ꝓfessionē haud ignotā eē ꝯfidim⁹: quibus sola cura est seruāde et ampliande fidei dn̄i nr̄i ihesu. Hec si accepisti ab alijs gaudemus. veritatem eñ accepisti. Si minis hortamur hec discutias et verū vestiges: inuenies nihil nos eē mētitos. Nō foliū sibille vt quidā ait de euāgelij pagina recitamus. Difficile est atq̄ȝ adeo difficile vt impossibile dici queat: te tua in lege ꝑmanentez: voti cōpotem fieri si vt aiunt imperiū xp̄ianoꝝ desideras. Dices q̄ȝ plurimos tibi xp̄ianos subesse: et de reliquis idē speras: nō est par rō. paucissimi sub tuo imperio xp̄iani sunt: q̄ ad veritatē ambulent euangelij. Omnes aliquo sunt errore imbuti. Quis xp̄m colant armeni: iacobite: maronei: et alia quedā nomina greci a romane ecclesie vnitate aberant. cuȝ tu constantinopolim inuasisti: neq̄ȝ adhuc decretum florentinū acceperant et in errore stabant: neq̄ȝ de sancto spiritu: neq̄ȝ de purgatorio igne cōsona recte fidei sentientes. Pauci fortasse inopes veri xp̄iani: necessitate nō voluntate tibi obediūt. At vrbes italie potētissimas nō est tuuȝ cogere: validiores sunt q̄ȝ tuis queant exercitibus supari. Nosti que tibi acciderūt cum taurinū inuasisti: qd nostra etas belgradū vocat. Pauci cruce signati innumerabiles tuas copias prostrauerunt. Nō est de italis speranda victoria quibus aduersa fuit in hungaris pugna. Quocirca vt eo tandē veniamus quo nostra festinat oratio et id dicamus quod ad scribendū cōpulit: tuamq̄ȝ gloriā et tuam salutez tibi deniq̄ȝ ostendamus. Adhibe his paucis animū. Si vis inter christianos tuum imperiū propagare et nomen tuum q̄ȝ gloriosum efficere. non auro: non armis: non exercitibus: non classibus opus est. Parua res omniū qui hodie viuunt: maximum et potentissimum et clarissimū te reddere potest. Queris que sit non est inuentu difficilis neq̄ȝ procul querenda: vbiq̄ȝ gentium reperiꝛ id est aque pauxilluȝ quo baptiseris et ad christianoꝝ sacra te conferas et credas euāgelio. Hec si feceris non erit in orbe princeps qui te gloria superet: aut equare potētia valeat. Nos te grecoꝝ et orientis impatorē appellabim⁹: et qd nō vi occupas et cuȝ iniuria tenes: possidebis iure xp̄iani te oēs venerabunꝛ et suarū litiū iudicē faciēt. Oppressi vndiq̄ȝ ad te veluti cōe patrociniū cōfugiēt: ex toto fere orbe ad te ꝓuocabiꝛ: multi sponte sua sese tibi subijciēt: tribunalia tua sequenꝛ: et tributa ꝑstabūt Licebit tibi surgētes extiguē tyrānides. iuuare bonos: oppugnare malos: nec romana eccl̄ia te arguet recta via vadētē. Eadē erit erga te charitas ṗme sedis q̄ in ceteros reges: et tāto maior q̄nto eris ipē sublimior. Facile h̄ pacto sine sāguie sine

armis multa poteris nancisci regna. wladislaus lituanie princeps vituldi frater cum aspiraret ad regnū polonie: eētq; infidelis vt voti sui cōpos fieret: xpianus effectus ē ꝛ regnū obtinuit: cuius nūc filius casimirus regnat: alter filius q̄ etiā apud hūgaros regnauit in bello ꝯ genitorē tuū gesto sugatus ocubuit. Quid reris de te fiet xpianis initiato sacris. Magnus erit ad te cōcursus ꝛ felicitas. gens existimabitur inter subiectos tuos ānumerari. Quippe vt arbitramur si xpianus fuisses: mortuo ladislao hūgarie ac bohemie rege: nemo pter te sua regna fuisset adeptus. Sperassent hūgari post diuturna bellorum mala sub tuo regimie pacē ꝛ illos bohemi secuti fuissent. Sed cum eēs nr̄e religionis hostis elegerūt hūgari viri fortes ꝛ fidelissimi: religionē potius cū bello retinē q̄ ea pdita pacē ꝯsequi. Quot sūt in epiro: i peloponeso: i macedonia: i reliq̄ grecia: i dalmacia: i insulis. egei: carpacij ꝛ yonij maris: q̄ tuū imperiū nō alia de cā refugiūt: nisi q2 alienus es a xpi ritu. ꝛ hi mō ad nos mō ad alios recurrūt: opēq; petūt: extrema oia subituri piusq; te circūcisū ꝛ alienigenā: dn̄z ferāt: ꝛ nos eos aliq̄n argēto aliq̄n frumēto aliq̄n rebus alijs subleuamus. Quod si baptizatus eēs ꝛ nobiscū ambulares in domo dn̄i cum ꝯsensu: nec illi tuū imperiū tanto tpe formidarēt: nec nos eis aduersus te ferremus opem. Sed tuū potius brachiū in eos implorarem9: q̄ iura ecclie romane nōnūq; vsurpāt: ꝛ ꝯ matrē suā cornua erigūt. Et sicut nr̄i ancessores stephanus adrianus leo aduersus haerstulphū ꝛ desideriū gētis longobarde reges pipinū ꝛ karolū magnū accersiuerūt. ꝛ liberati de manu tyrānica imperiū a grecis ad ipos liberatores trāstulerūt. Ita ꝛ nos in ecclie necessitatibus tuo patrocinio vteremur. ꝛ vicē redderemus accepti bn̄ficij. O q̄nta eēt abūdātia pacis quāta xpiane plebis exultatio: quanta iubilatio in omni terra. redirent Augusti tpa: ꝛ q̄ poete vocāt aurea secula renouarentur. Habitaret pardus cū agno: ꝛ vitulus cū leone. Gladij verterentur i falces i vomeres ac ligones rediret oē ferrū: excolerentur agri: euellerentur aspera dumus: terra nitesceret: vici reparentur ꝛ vrbes resurgerēt tēpla deo sacrata q̄ ceciderūt emergerēt: collapsa mōasteria ꝛ plena viris religiosis diuis oia laudibus psonarēt. O quāta tibi redūdaret felicitas q̄ ad eterni pastoris ouile cūctas redigēs oues. O quātū te oēs amarēt: obseruarēt: extollerēt: q̄ cōis oim pacis ꝛ salutis fuisses auctor. Dicet aliq̄s hāc pacē hāc vnionē hāc cōem leticiā hēri posse sub tua lege. Errat q̄ h cēset: multos reges multos populos vnitos eē oportet: piusq; tuā legē vbiq; dissemines: nec si vnias corpa vnies aios: sciūt xpiani suā legē sanctā eē ꝛ verā ꝛ salutarē: nec dimoueri ab ea pn̄t. q̄uis aliq̄ aut libidie ducti aut auaritia tracti: aut voluptati illecti: aut metu mortis attōiti: aut cruciatu supati. nōnūq; circūcidantur: ꝛ i tuos ritus ꝯcedāt. q̄ si corda posses inspicē: itelligeres neminē eē q̄ libenter ꝯsultoq; recesserit ab euāgelio. Quandiu supra q̄ntū pcellāt xpiane gentis vires. Et q̄ difficile sit tot nationes xpm colētes euicē. Nō ē q̄ pacē speres sub lege machometbea: i q̄ nō ē salus. difficultates expimentis ipe vides q̄ etsi multis xpianis hisq; oino nō veris impas: mime tn̄ eis tuā legē psuadē potes minus psuadebitur veris q̄ nō i argumētationibus rōnū: s i solo ferro fūdata ē: ꝛ q̄ vincere disputādo n̄ sperat: ꝛ vici formidat. Nō sūt xpiani q̄ vel bello supari possint vel disputatiōibus decipi. q̄n ꝛ armis excellūt ꝛ rōnibus munitissimi sūt: nō solū diuine scripture: s ēt phice. Impossibile est sub lege machometbea vnionē fieri. sub xpiana facile fieri pōt. Et id magis ex pte i tua volūtate cōsistit. Tu vnus si annuas: thurci oēs annuēt. Nec syri aut egyptij aut arabes aut libies aduersabuntur: tecuz q̄cq̄d ē itra hellespōtū ꝛ euphratē ꝛ q̄cq̄d possides i europa ꝯuertetur. Quid faciet baculus egyptiorum arūdineus. q̄n xpianū te viderit effectū. Quid imbellis arabs q̄d nudus afer. Oibus his ethiopes iminēt: pbro iohāni parētes. q̄ xpianus est non poterūt ꝛ illis ꝛ reliq̄s xpianis obsistere. Nili cursuz retinere possūt ethiopes. ꝛ ꝯgregatā aquā dimittē q̄ rūpat aggeres. Et totā inundet egyptū. atq; submerget cū sydus apparet arcturi hyspani ꝛ siculi facile mauritaniaz inuadūt ꝛ catbalani cū ianuēsibus. Scis quātū valeāt occidue classes. ꝛ quātus est terror vel tirijs vel alexandrinis vel ceteris oriētalibus q̄n xpiane triremes ad eos nauigāt. Tua certe

auctoritas ⁊ ai magnitudo: ⁊ in bellis felicitas apud oẽs ammirationi est q̃ ma-
chometeã sequũt legẽ. Or si te nobis adiungeris breui totus oriens reuertet ad
xp̃m: vna tñ volũtas pacare orbẽ pōt. Et ea tua est si ad baptismi grãm se cõuer
tat. In te est crudelibꝰ bellis imponẽ finẽ ⁊ tantũ p̄stare mortalibꝰ bonũ quantũ
effari nõ possumꝰ. Queret aliq̃s quõ quiescet orbis: thurcis ad xp̃m cõuersis. q̃n
nec ipsi xp̃iani inter se ꝯcordes existũt. ⁊ multa ꝑ italiã germaniã galliã: ⁊ reliq̃s
ꝓuincias deseuiũt bella. Diximꝰ diffidere inter se ꝯcordes existũt. Et multa ꝑ ita
liã germaniã galliã nr̃e gentis hoies nõ negamus ⁊ pluribus in locis ferro con-
tendit diuino olim cõsilio sub octauiano ꝓpter reuerẽtiã saluatoris qui tunc ꝑm
carnẽ natus est ea pax in orbe fuit q̃ nec antea nec postea visa ẽ. Difficile est ⁊ ꝓpe
modũ impossibile quiescere in terris oia: vbi hoies sunt affectibꝰ subiecti repro-
bis. Illũ ambitio exagitat: hũc cupiditas trahit: libido aliũ impellit: multa ẽ int
mortales belli materia: sed nõ sunt tam atrocia inter xp̃ianos p̄lia q̃ꝫ int thurcos
⁊ xp̃ianos. Christianus cũ xp̃iano de agri possessione: de regno: de imꝑio: de gloria
contendit: cuꝫ thurco de religione: de libertate: de vita. Inter xp̃ianos qui bello
vincunt positis armis nec vitã nec libertatẽ amittunt: ⁊ multis etiã patrimonia
dimittunt. principes imperio priuant: inferiores dominũ mutãt. reliqua tenent.
In prelijs que gerunt aut cũ thurcis aut cũ saracenis qui succũbunt si vitã non
amittũt in seruitutẽ redigunt. ⁊ multi etiã religioni renũciare cogunt. Hec acer-
bissima sunt ⁊ imanissima bella: que si tollant quod in te sitũ esse monstrauimus
pax maxima exorit ⁊ vniuersalis quies. Nõ sunt reliqua bella huic comꝑata fa-
ciem quodãmodo pacis habent ⁊ ocij: nec illa tã multa erunt quãdo vnus assit q̃
solo nutu cõpescere possit iniurias. qualiter te futurũ nõ ambigimus si cũ tua po
tentia xp̃ianus efficiaris. Vides ne quãtũ tibi laudis affert baptismi lauacrum
quãtũ cũ xp̃o sublimis ⁊ cõspicuꝰ redderis. Quis ꝓhibet aquã quid metuis. Vo
ces fortasse aulicoꝝ times tuoꝝ: quoꝝ non dubitamꝰ dicturos tibi aliquos: q̃d
cogitas q̃d agis. quorsum te tua voluntas trahit. Vis baptizari vis xp̃ianus fie
ri. Nescis quod periculũ adis. oẽs te thurci deserent: ⁊ vbi existimas fieri magnꝰ
fies nullus: ⁊ thurcis natus thurcos deseres inter thurcos creuisti: thurcoruꝫ te
manus extulit. thurci asiã ⁊ greciã gubernãt: thurci exercitibus p̄sunt. qui si vel
minimaꝫ famã tue mutatiõis acceperint: e uestigio sumptis armis te deiecto: im-
peratorẽ aliũ substituẽt tu nudus ⁊ expulsus euaseris: apud xp̃ianos mẽdicabis
panẽ: nã q̃s thurcus est quẽ sue religionis peniteat. moriemur oẽs priusq̃ꝫ nr̃i ꝓ
phete iugũ excutiamꝰ. Nõ sũt parua q̃ isti obijciũt adhibẽda est ⁊ huic parti me-
dela: quã nemo teꝑo meliꝰ inuenerit. Nosti tuos hoies ⁊ q̃bus ꝓuincias cõmise
ris: nõ ignoras quãta sit cuiq̃ꝫ fides. ⁊ q̃s animꝰ nõ te latet nõ fit sine ꝑiculo ma-
gnũ facinus ⁊ memorabile: vilia sunt q̃ paruo emunt: diligẽtia hic ⁊ labore opus
est. ꝑuestigãda sũt amicoꝝ cõsilia. noscenda subditoꝝ ingenia: ⁊ his vtẽdũ est q̃s
fidos ⁊ prudentes videris. Seruiũt tibi nõ pauci ex xp̃ianis nati. q̃ q̃uis circũci
si sunt nõ tñ xp̃iani nomẽ oderũt. His exercitus his p̄fecturas reddẽ potes q̃ tui
sint amãtissimi: ⁊ ita regnũ ordinare: vt q̃n velis p̄sto sint oia tui subditi magna
ex ꝑte greci sunt ⁊ armeni vt diximꝰ. Iacobite q̃ etsi aliquot erroris hñt. xp̃iano
tñ noie censent. nec aliud magis cupiũt q̃ꝫ te silẽm eis eẽ: ⁊ illũ deũ colere quẽ co-
lũt ipi. sperarẽt meliori eẽ loco futuros q̃ nũc mãcipia q̃uilissima sũt. tributa ex-
soluũt grauia: iniurijs afficiunt quotidianis ad bellũ ducunt inuiti ⁊ inermes ce
dibus exponunt. priuant liberis ⁊ vxoribꝰ: miserrima res est postq̃ꝫ filios educa
uerũt: eos ꝑdunt: rapiũnt in palatiũ pueri circũcidunt ⁊ machometeis ritibꝰ im-
buunt. Vidẽt infelices parẽtes nõ mõ corꝑa liberoꝝ verũ aias etiã ire perdituꝫ
⁊ angustiati inter tot calamitates plorare nõ p̄sumũt. maiora mala timẽtes. Ne
mo horũ te diligit. neq̃ꝫ enĩ natura fert vt eos amemꝰ a q̃bus patimur mala: q̃ si
te xp̃ianũ cernerẽt: mirũ immodũ diligerẽt felicitatẽ tuã cuperẽt: ⁊ oibus studijs

tuā gloriā q̄rerēt. ⁊ filios suos ⁊ seipos q̄libētissime tibi donarēt mag̃ ē hoꝝ mul
titudo: ⁊ ꝓ sua religione ꝯstātia. Qꝛ si prudent̄ eos tractaueris. nihil tibi de religio
ne thurcoꝝ verēdū erit. Per medios int̄ xp̄ianos sese vidētes tue poti⁹ volūtate
ꝯsentiēt. fortunas ⁊ dignitates suaturi q̄ morꝭ ꝑiculo se subijciāt. Nō suadem⁹
rē nouā aut insuetā. tritū est iter qđ ostēdim⁹. Multi h̄ ⁊ magni reges ingressi sūt
Apud frācos ⁊ gētilis ⁊ idolatra xp̄ian⁹ effect⁹ ē clodone⁹. ⁊ simul cū eo regni ꝓ-
ceres baptizari nō recusarūt. Apud būgaros stephan⁹ n̄ris iniciat⁹ sacris oēm il
lā gētē xp̄o acq̄siuit. Apud vesogotas q̄ lōgo tp̄e i hispania regnauerūt ⁊ vsq; in
hec tp̄a eiusce gentꝭ sanguis impat. Ricard⁹ lemugildi fili⁹ suadēte leādro ipalēsi
ep̄o arriane renūciauit heresi. ⁊ cū oī gēte sua catholicā fidē cōplex⁹ est. Apud lō
gobardos agilph⁹ suasu ꝯiugis theudelinde reliq̄t idola. ⁊ cū oī ppl̄o xp̄iane sese
legi subiecit. Apud hyberos q̄ sūt i asia impante ꝯstātino maiore: rex gentꝭ cū con
iuge ⁊ oī nobilitate atq; plebe ad p̄dicationē vni⁹ captiue mulierꝭ relicto idoloꝝ
insania baptizat⁹ est. Sꝫ q̄d moramur. ⁊ nō exemplū illud adducim⁹. qđ oim ma
ximū ꝯstātin⁹ ip̄e impator ac monarcha viā apuit quā tu ⁊ tui silēs ingredi absq;
vlla cūctatione possetis. Oēs q̄ eū p̄cesserāt impatores excepto philippo gētiles
fuere: iouē: mercuriū: apollinē: herculē. ⁊ alia q̄ sūt mōstruosa noia tāq; deos co-
lebāt. Senatui ⁊ oī rōano ppl̄o stulticia xp̄s erat. Proponebant̄ passim edicta q̄
xp̄ianos cōphēdi iubebāt: ⁊ nisi sacrificarēt idol' crudelib⁹ modis inficī. Nil vi-
li⁹ erat noie xp̄iano. Infame gen⁹ ⁊ maleficū hēbat̄ oim q̄ xp̄o crederēt sub nero
ne: sub domiciano sub diocletiano crudelissima i xp̄ianos deseuit ꝑsecutio. ac cō-
stātin⁹ accepꝭ impꝭ fastib⁹ postq; ꝑsuasus ē a siluestro p̄decessore n̄ro i simulacrꝭ
demonia coli ⁊ vnū tm̄ deū eē cū p̄re ⁊ sp̄ūscō xp̄m ihm ⁊ i euāgelica tm̄mō lege
salutē iueniri. nō ē cūctat⁹ xp̄i fidē āplecti. nō dixit senat⁹ mihi aduersus erit. resi-
stet ppl's: copiaꝝ duces alienabūt̄ impio deijciar. Sꝫ alto aīo iactās i deo spēꝫ suā
edidit q̄ publice xp̄m coli iussit: ⁊ eā fidē teneri ab oib⁹ impio subiectꝭ. quā bti ap̄li
petr⁹ ⁊ paul⁹ rōanis tradidissent: nec ꝓpterea sinistri aliqđ sibi accidit. Sꝫ tūc po
tissimū excellēs ⁊ gl'iosus euasit. cū i vexill' suis crux dn̄i ihu apposita resplēduit.
Viderat ꝑ q̄etē i aere signū crucꝭ. ⁊ vocē audiuerat dicētē i h̄ ꝯstātine vince pa-
ruit: vexilla crucꝭ erexit: ciuilib⁹ bell' finē iposuit supauit hostes barbaros afflixit
impiū ampliauit. pacē subditꝭ dedit: eccl'ias apuit: ꝯcilia sacerdotū celebrauit. he-
reses eliminauit: lucē quā accepat ab euāgelio cūctis gētib⁹ cōicauit. Magnific⁹
⁊ excelsus sup oēs cesares inuēt⁹. grecis ⁊ latinis n̄ris celebrat⁹ impauit ānos su
pra. xxx. sedē impꝭ apud bisantiū erexit. Et ampliatꝭ ciuitatis menib⁹ multisq; tū
publicis tū priuatis edificijs magnifice ꝯstructis de suo noie cōstantinopolī ap
pellauit: ⁊ plen⁹ dierū apud nicomediā edito testamēto in quo filios impꝭ succes
sores reliq̄t: vt xp̄ianū decet sacris eccl'ie receptis e vita decessit. Quid erat quod
ille ampli⁹ in terra posset optare: impio potitus est oim maxia vita ei ⁊ lōga fuit
⁊ paucꝭ obnoxia morbis: inimicos humiliatos vidit: et qđ hoibus dulcissimum
eē solet. heredes amplissime fortune filios dimisit. Nec alienū fuerit tantū impa
torē q̄ xp̄ianā fidē tātope ampliauerit in alio seculo. cū xp̄o regnare vt est credē
cui seruiuit duꝫ hic viueret. Qđ si oib⁹ q̄ patriā auxerint iuuerint defenderit: cer
tū ē eē in celū diffinitū locū in q̄ bti euo sempit̄no fruant̄: sicut ph̄i doctissimi tra-
diderūt: multo id certi⁹ de illis sperādū ē q̄ ꝓ lege dn̄i vl' suāda vl' augēda summis
studijs ꝯtēderūt. sicut de ꝯstātino ꝯn̄suꝫ est: quē sicut i terra felicē fuisse vidicim⁹
ita et i celo btm̄ credim⁹. Eadē ꝓculdubio euētura tibi eē ꝯfidim⁹ si nobiscū sapi-
ens xp̄m colas et magnū ꝯstātinū imiterꝭ: quēadmodū rōani cū suo ipatore xp̄ia
ni sūt effecti. ita et thurci vna tecū baptizabūt̄ eritq; tuū regnū sup oia q̄ sūt i or-
be: et nomē tuū nulla silebit etas. Latine te lr̄e et grece et barbare celebrabūt neq̄
int̄ mortales erit q̄ te potētia aut gl'ia ꝓcedat. Magna sūt h̄ q̄ ꝓmittim⁹ maiora q̄
sequunt̄ de regno de potētia h⁹ seculi. de gl'ia hūana sum⁹ locuti. Caduca h̄ et incer
ta sunt et fluxa. oēs morimur. oia nata occidūt: et omnia orta senescūt: breuis est

humane ꝓsperitatꝭ cursus cito regnū deficit: nulla potētia lōga ē. Gloria q̄ꝫ clari nois cuiꝯuis de maximis rebꝰ diu ꝑseueret: finiꝛ tñ aliqñ. ⁊ cū tpe deficit: nihil est inꝛ mortales nō mortale. cōterit oia tp̄s: esto duret ꝑ multa secula nomē: q̄ dulcedo post obitū laudis: aut dānatus ē hō in altera vita ⁊ nihil ei ꝓdest fama q̄ remāsit aut saluatus ē: ⁊ ea nō eget beatitudine: donatus eterna q̄ oī ex pte plenissima est filios ac nepotes: p̄clara maioꝝ noīa iuuant: ⁊ nobis q̄ꝫ duꝫ viuimꝰ dulce ē taleꝫ hereditatē posse relinquere. que sit posteritati solatiū. Est id quidē aliquo modo bonū: ꝫ meliora q̄renda sunt ⁊ stabilia bona: que nostra sint: neqꝫ vnq̄ꝫ nos deserant. Philosophi q̄s ꝑipatheticos vocauit antiq̄tas tria bonoꝝ genera posuerūt ⁊ alia eē animi dixerūt: alia corpis: alia externa. Stoici ea dūtaxat bona existimarūt que animū excolerēt. Hec facit iusticia: prudētia: moderatio: fortitudo: ⁊ que sunt alie in aīo ꝟtutes: egregiā corꝑis formā: roboris multitudinē: nobilitatē clientelas opes: inter bona nō acceperūt: que neqꝫ sūt in ptāte nr̄a neqꝫ possessori felicitatē p̄stāt. Sed neqꝫ ille quatuor ꝟtutes que principales existimanꝛ tranquillā homini mentē reddūt. nisi aduniant alie tres quas theologicas appellāt: ⁊ i aīo site sunt: spes: fides: charitas. Tristis est ⁊ in anxietate moraꝛ ⁊ torpet ⁊ angiꝛ ⁊ nihil boni opaꝛ qui spe future vite priuatus est. Sine fide impossibile est placere deo q̄ est vltimū hoīs bonū ⁊ finis in quē tendimꝰ. Charitas diuino amore feruet curiosa est. aīe nr̄e ⁊ ꝓximo cōsulit: quē iubet lex vt tāq̄ꝫ nos ipsos diligamꝰ. Si ꝫ animi bona cupimus: ⁊ moralibꝰ ꝟtutibus opus est ⁊ theologicis: neqꝫ in his vlla est nobis cū tua lege cōtentio. Alia sunt in quibus discrepamus. Fatebitur tua lex ⁊ vitā eternā in altero seculo repiri: ⁊ in his itineribꝰ ad eaꝫ ꝑueniri dicet fidē necessariā eē: veꝝ nō eā fidē quā nos recipimꝰ amplecteꝛ. Laudabit charitatē ꝫ alia eius officia dicet q̄ꝫ xp̄ianꝰ. Sine spe nō posse bene hoī eē fatebiꝛ: ꝫ spei finē lōge diuersum a nr̄o recipiet. pax erit in hoībꝰ: bellū in rebꝰ. Fatescat hec nūc ꝯtētio: ⁊ quō vera ⁊ eterna bona ex fide xp̄i ꝯsequi possis: ⁊ aīe tue cōsulere. q̄ immortalis ē oñdamꝰ. Etsi em̄ huiꝰ seculi q̄ dicunꝛ bona cōcupiscis: ⁊ inꝛ mortales magnꝰ videri vis: nō tñ aīe tue oblitū te credimꝰ nec ex illoꝝ numero censemꝰ: q̄ cū epicuro ⁊ aliꝭs q̄busdā delirantibꝰ ph̄is: extingui aīam sil' cū corꝑe putauerūt. nec rursuꝫ te sine deo eē cēsemꝰ sicut oliꝫ de callecis in hispania traditū ē q̄ nulluꝫ colebāt deū. Et de pitagora quē ferūt dicē solitū eē: nō liq̄re sibi an deꝰ aliq̄s esset q̄ disputatio adeo ipia iudicata ē: vt ab atheniēsibꝰ auctor eiꝰ eiectus sit. Et libri in q̄bus ea ꝯtinebanꝛ exusti. Possidoniꝰ scripsit epicuꝝ nihil de deo sensisse: ꝫ ea q̄ de diꭍs locutus est inuidie depellēde cā dixisse. Stultoꝝ hec ē assertio sicut i ꝓpha legimꝰ dixit insipiēs i corde suo nō ē deus. Haud eq̄dē te adeo rudē existimamꝰ vt celū credas rectore carere: ⁊ hāc pulcerrimā mūdi machinaꝫ casu enatuisse: ⁊ oia fieri fortuito Sed arbitramur te deū nr̄m ꝯfiteri: ⁊ in eū credere q̄ celū creauit ⁊ terrā ⁊ oia q̄ in eis sunt: ⁊ q̄ꝑ q̄ creauit nō negligit. Nec te ignorare censemꝰ incorruptibiles eē aīas hoīm: ⁊ cū e nr̄is corporibꝰ inigrāt in alias regiones trāsferri: ⁊ bonas leta sortiri loca: malas ad supplicia rapi. qđ nō solū in euāgelio nr̄o scriptū est ⁊ in ꝓphis: ꝫ tua q̄ꝫ lex idē docet: cuiꝯuis in h̄ mūdo tꝑalia q̄ putanꝛ bona cāu quodā fortuito euenire nō recte arbitraꝛ. Socrates ⁊ plato ⁊ aristo. ph̄orū ꝑncipes: de mūdi regimine: de imortalitate aīaꝝ: de deo eadē crediderūt q̄ xp̄iani cuiꝯuis aliq̄ noue legis archana que nō dū edita erāt ignorauerūt. Platonis in in ep̄lis hec ꝟba leguntꝛ. Credendū est autē sp̄ veteribꝰ sacrisq̄ꝫ sermonibꝰ nobis asserentibꝰ aīam esse immortalē: iudicesq̄ꝫ h̄re ac penas dare maximas cū a corꝑe fuerit sepata. qđ intelligendū cum male vixerit. Non est hic locus apud te altius examinādus: q̄ pro tua lege deū esse intelligis q̄ oīa videt ⁊ oīa iudicat: ⁊ aīas corporea mole solutas: ꝓ suis opibus in alio seculo vel p̄mia recepturas vl' supplicia nō dubitas. Que cū sint stultū cognoscis terrenis rebꝰ ita aliquē inherere. vt celestia negligat: ⁊ dū corpori studet: aīam perdat. Breue est omne quod viuimus etiam: etiam si mathusalem: aut etiam nestoris annos possimus attingere. quic-

Hispani semꝑ fuert heretici maximi.

q̄d eternitati ꝯꝑaꝭ momentaneū est. Quotꝰ hodie repiꝭ q̄ centesimū videat au-
tūnū. Quotꝰ q̄ octuagesimū impleat annū. vita hois vt inq̄t ꝓpha in ipsis septu
aginta ānis in potētatibꝰ. aliq̄n ad octuaginta ꝓtēdiꝭ vlteriꝰ labor ꝛ dolor. Quo
tus iteꝝ ex eis q̄ nascūꝭ ad ꝑfectā ꝑuadit etatē. q̄ꝫ multi moriunꝭ infantes. q̄t pu
eros extīgūt morbi. paucissimi iuuētutē supāt. Angustissima ē vita hois ꝛ icerta.
mille instāt i oēs horas ꝑicula. mille morꝭ fauces vite nr̄e īsidiāꝭ. mīma res cur
sum nr̄m intrūpit. Alieno h̄ arbitrio sumꝰ vocat nos deꝰ q̄n vult. ꝛ vbi vult. ꝛ cū
mīme credimꝰ tūc citamur. ꝑēptoria monitio ē. nec lꝫ ꝓuocare aut ꝯniti. parā-
dū ē altissimo dn̄o. ꝛ villicatōis rō reddēda. sapiūt q̄ ita vitā instituūt. vt vocati
alacri aīo abeāt. ꝛ corā iudice q̄ nihil ignorat ipauidi ꝯsistāt. in die illa tremēda ꝛ
amara valde. in q̄ nihil āpliꝰ mereri lꝫ. ꝛ oīs spes ac metꝰ ex his q̄ acta sūꝭ pendet.
nec supplicare iuuat neq̄ꝫ negare. Est igiꝭ de aīa curādū. q̄ pꝰ hāc vitā aliā hꝫ vitā
in q̄ vl dolet vl gaudet. q̄d ꝓdest hoi si vniuersum mūdū lucreꝭ. inq̄t in euāgelio
dn̄s. aīe vo sue detrimētū patiaꝭ. aut quā ꝯmutatōꝫ dabit hō ꝓ aīa sua. hac viui-
mꝰ. ac sapimꝰ. hac deo ꝯsiles sumꝰ. h̄ melior ꝑs nr̄i est. rebꝰ oībꝰ ꝑciosior. h̄ dimisso
corꝑe in alias regiones ingrediꝭ. corpꝰ in t̄ra iacet. ꝛ in puluerē ꝯuertiꝭ. ꝛ vsq̄ꝫ ad
vltimū maximq̄ꝫ iudiciū sensu carebit. tūc vo ꝓ merit q̄ illi cū aīa fuere cōīa. vel
ad glīaꝫ vel ad penā resurget. Quid nino ꝓdest late ꝑ asiā impasse. q̄d semirami
di. q̄d dyonisio. q̄d herculi ad indos vsq̄ꝫ penetrasse. q̄d ydāthirso scithie atꝫ asie
iugū imposuisse. q̄d nabuchodonosoro ad gades vsq̄ꝫ ꝑrexisse. q̄d osiridi dimissa
egypto. ꝑ syriā ꝛ asiā i traciā duxisse copias. q̄d agamēnoni yliū exussisse. q̄d cyro
ꝑsaꝝ impiū ꝯstituisse. q̄d alexādro magno illd euertisse. ꝛ vsq̄ꝫ ad hyspasim i oriē
tē. ꝛ ad iaxartē fluuiū septētrionē v̄sus arma tulisse. q̄d hanibali italiā vexasse. q̄d
scipionibꝰ cartaginē deleuisse. q̄d pōpeio orientales reges debellasse. q̄d iulio cesa
ri subacta gallia rōnum impiū inuasisse. q̄d hunoꝝ regi athile pānoniaq̄ꝫ potita
aq̄legiaꝫ in italiam subuertisse. q̄d tamerlano tot asie syrieq̄ꝫ vrbes incēdisse. atꝫ
auū tuū ꝑlio supasse. q̄d genitori tuo amirati. sepe de grecis. sepe de hungaris triū
phasse. q̄d ceteris regibꝰ atꝫ impatoribꝰ res magnas ꝛ claras gessisse. ꝓdest si abs-
q̄ꝫ ꝯgnitiōe veri dei mortui sunt. ꝛ nūc eoꝝ aīe apud inferos crucianꝭ. landanꝭ h̄
ꝛ ardent illic. Que sane voluptas i cruciatu eē pōt. q̄ dulcedo glīe in dolorib. du
ra vox ē eoꝝ. q̄ vl i thauro phalaridis btitudinē eē dicūt. n̄ bn̄ cohitāt dolor ac vo
luptas. nec vllꝰ ē in felicitate meror. In celo plēa felicitas ē. apd īferos plena mi
seria. cū eo ventū est nihil iuuat glīa q̄ ꝑcessit. ꝛ fama seculi. Studēdū igiꝭ ē vt pꝰ
obitū (q̄ ꝑ oēs se horas infert. certꝰ ꝛ īcertꝰ) aīabꝰ nr̄is bn̄ ꝯsulamꝰ. Preueniēdꝰ ē
ꝓpīs opibꝰ dies mort. ꝛ oēs actꝰ nr̄i ita dirigēdi. vt deo placeamꝰ. Ipe ē em̄ finis
oīm ꝛ sūmū bonū. ad q̄d aspiramꝰ ꝛ ipa btitudo cꝰ cupiditas oībꝰ mōrlibꝰ inest. q̄-
rendū est iter ad cā. Id recta fides ōndit. ꝛ oꝑatō iusticie. q̄r nec iusticia sine fide
nec fides sine iusticia sufficit. iustꝰ ex fide viuit vt scꝑtū ē. ꝛ sine fide nēo ē acceptꝰ
deo. Tua lex vt aiūt. i sua queq̄ꝫ r̄ligiōe saluari hoiem cēset. si alioq̄n caste iusteq̄ꝫ
viuat nisi machometea traditōe relicta ad aliā trāsierit. dicūt ꝛ i tua lege scꝑtuꝫ
eē (ē ei sibipsi sepe ꝯtria) nulli salutē patē nisi i ea. nos ꝯ̄ sentimꝰ ꝛ certi sumꝰ viā vi
te soli xp̄iano si bn̄ agat aptā eē. Ait ei veritas nr̄a in euāgelio. q̄ crediderit ꝛ ba-
ptizatꝰ fuerit saluabiꝭ. q̄ nō crediderit ꝯdēnabiꝭ. tu ḡ si futuꝝ credis seculum. si
vis fieri saluꝰ si aīe tue bn̄ ꝯsultū cupis. vt fidē rōne eccl̄ie extra quā nō ē salꝰ ꝛ ba
ptismū recipias oꝫ. His duabꝰ clauibꝰ fide ꝛ baptismo aꝑiunꝭ ꝑadisi porte. ill tn̄
q̄ apposite ad fidē viuūt. nā sine opibꝰ fides mortua ē. Euāgelio ꝑbēde sū aures ꝛ
xp̄i doctrina seq̄nda q̄ nullū fallit. Dic nolle tue legi nr̄āꝫ ꝑponē. aut machome-
tē relinq̄re. ꝓphaꝫ magnū. rogauimꝰ ab initio vt benigne audires. idē nūc petimꝰ
ꝛ nūc maxie attētis auribꝰ ꝛ pia mēte opꝰ ē. ꝛ iudicio recto q̄n ad radicē arboris
infructuose admouemꝰ securiꝫ. Audi seriē reꝝ. nosse hystoriā fidei. ꝑbē aures ve
ro. cui ꝑraro ē in altis edibꝰ locꝰ. calistenē phm crudelibꝰ modis laceꝝ in custodi
am rapuit alexnader. q̄ vera loq̄ns diuinū cultum homini denegauit. ꝛ clitū phi-

lippi laudes ꝯmēorantem lancea transfodit. timent homies exemplā ⁊ videntes
meliꝰ adulatoribꝰ succedere q̃ȝ recta monētibꝰ ad nugas se ꝯuertūt. ⁊ q̄ placeāt
loquunť. Anthigonꝰ aliqñ vnꝰ ex successoribꝰ alexandri q̄ regnauit in asia. inť ve
nandū mutata veste. relictis comitibꝰ. errabūdus apud agrestes hoīes in vili tu-
gurio ꝑnoctauit incognitꝰ ⁊ ꝯbibens. de seipso. tanq̃ȝ de altero ꝑcūctatꝰ astantes
oīa q̄ fecerat mala ab eis audiuit. Mane q̄situs atȝ inuētus. cū vestē allatā ⁊ re-
gium ornatū vidisset. date inq̄t purpurā. quam vt ꝑmū indui. veꝝ de me nisi hac
nocte nūq̃ȝ audiui. Et augustꝰ mortuo varo. idcirco seipȝ supra modū dolere aie-
bat. q2 nō eēt a q̄ veꝝ audiret. Ad paupes ꝑhos relegata ē inq̄sitio veri. q̄ ꝓptea
sapie amatores vocanť q2 veritati fuiunt ⁊ nolūt decipi. turpe est cuiq̃ȝ hoi erra
re. maxie regi. q̄ si p seipm nō satis intelligit. ꝓpe hȝ mgrōs q̄s interroget. tm̄ place
at audire nec pudeat discē qđ ignoras. Tria sť hoim genera vt inq̄t hesiodus.
ꝑmi ⁊ optimi sunt q̄ p sese oīa noscūt. His ꝓximi q̄ recta monētibus auscultant
Tercij ꝓrsus damnādi sunt q̄ neq̃ȝ ipi vidēt neq̃ȝ vidētibꝰ credunt. ꝫ nulla in re
piculosiꝰ errať q̃ȝ in his q̄ ꝑtinēt ad fidē. neq̃ȝ vtilius inueniť veꝝ. Recte ad anti
patꝝ de alexandro scribit arist. monēs ne ꝓ tot exercitibꝰ victorijsq̃ȝ ⁊ subiuga-
tione orbis terraꝝ gloriet. ꝫ cogitet ꝙ si q̄s de deo recte cognoscat. nō minori glo
ria dignus est. q̃ȝ ipse ꝓ tantis rebꝰ gestis tantaq̃ȝ potētia. Et in ethicis sapientē
inq̄t eē amicissimū deo. sapiēs aūt nemo existimādus est. q̄ a recta fide est alienꝰ.
In his vo q̄ sunt fidei neq̃ȝ tuꝰ legifer satis intellexit. neq̃ȝ tu in hāc vsq̃ȝ diem sa
tis didicisti. An vo recta monētē audire ⁊ seq̄ vel. futurꝰ dies oñdet. si vo h̄ q̄ ad
te scribimꝰ audierꝭ. signū erit ad discendū ꝑati. si feceꝛꝭ q̄ monemꝰ eris ꝓculdubio
sapiens. Nemo sapiaȝ ꝯtēnit. nemo odit. nemo est q̄ nolit eē sapiēs. Veꝝ ꝑmus
sapie ḡdus est nolle errare ⁊ veꝝ q̃ȝ libentissime audire. maxime in his rebus vñ
homini ē salus. sicut ē religio q̄ ordinať ad etnaȝ vitam. Audi ḡ veꝝ circa religio
nem. Si nō scribimꝰ veꝝ argue scribētes ⁊ despice tanq̃ȝ stultos. ꝫ noli falsum di
cere nisi cognoueꝛꝭ falsum eē. Et narrabimꝰ breuissime ab initio mđi vsq̃ȝ ad obi
tum saluatoris xp̄i nr̄i legis archana. deinde aliq̄ de tua lege dicemꝰ. eaq̃ȝ ꝯfere-
mus adinuicē. ⁊ q̄ntū intsit oñdemꝰ. Conabimurq̃ȝ q̃ȝtuȝ ex alto dabiť lucē tibi
oñdere. p quā possis ad eā lucē ꝑuenire. q̄ illuminat oēm hoiem veniētem in hūc
mūdum. Cū creasset deꝰ in ꝑncipio celū ⁊ terrā ⁊ maria ⁊ lucē ⁊ solē ⁊ lunam ⁊
alia sydera. ⁊ plantas ⁊ herbas. ⁊ volucres ⁊ pisces ⁊ q̄drupedum genꝰ inextmi
nabile vt scribiť in geneꝭ ꝑncipio. ac reptilia ac alia aiantia. Postremo adaȝ crea
uit ⁊ insufflauit in eū spiraculū vite ⁊ posuit eū in ꝑadiso deliciaꝝ. ⁊ fecit adiutori
um sile sibi: euam ex costa eiꝰ eductaȝ. ⁊ data lnia q̄ possent ceteros plantationuȝ
degustare fructꝰ vt abstinerēt a plantatōe ꝓrudētie impauit. ⁊ ambos cū ꝑuarica
ti eēnt ex ꝑadiso deiecit. atȝ in eis humanū genꝰ morte dānauit. iussit laboriosaȝ
vitam ⁊ erūnis plenam agere. ab his ꝓpagata creatura rōnalis. cū rursus aio re-
belli dinaȝ maiestatē ꝯtēneret. ⁊ i vicia q̄ȝ ꝓlaberet. aq̄ꝝ diluuio deleta ē noe cū
ꝯiuge ⁊ sex alijs aiabus in archa saluatꝰ est. ⁊ ab his oēs hoīes q̄ mō sunt ⁊ post di
luuiū fueꝛt originē ducūt. Tres filij noe sem chā ⁊ iaphet redeūtibꝰ aq̄s in locuȝ
suū humanā gētē repaueꝛt. adeo vt tradiť ꝑusq̃ȝ noe moreret q̄tuor milia hoim
ex suis ⁊ filioꝝ lūbis exiuisse. ex q̄bus etiaȝ iniq̄ emerserūt. Nembrotes filiꝰ chaȝ
⁊ q̄ cū eo in ꝯtumeliā dn̄i turrim babel edificare ceperꝛt. In ea diuisum ē labium
vniuerse terre ⁊ ꝯfusione impeditū opus. secuta ē pctm̄ pessimū pentapolitana
submersio. ⁊ abrahā ⁊ loth iuēti religiosi i semine abrahā bn̄dicte sť gētes. ⁊ circū
cisionis pactū cū eo ꝑcussum ē. fuit em̄ iustꝰ ⁊ placuit deo in opibꝰ suis. cū filium
ysaac dino impio imolare nō detrectasset. neq̃ȝ ysaac p̄ris viam deseruit cui natꝰ
est iacob. q̄ alio noīe dictꝰ est isrl̄. ⁊ huic. xij. filij fuerunt a q̄bus duodecim tribus
emanaꝛt. is cognito ꝙ ioseph quē putabat extinctū magnꝰ ⁊ potēs eēt in egypto
cū reliq̄s filijs ad eū migūit. multiplicatū ē illic iudeoꝝ semē. ⁊ in gētem magnā
cū creuissent israhelite. surrexissetq̃ȝ rex aliꝰ q̄ ioseph ⁊ opa eiꝰ igraret. ḡuissimis

laboribus oppressi sunt ⁊ ꝯtumelijs innumerabilibus affecti. Et miserante deo ꝑ
man⁹ moysi ⁊ aaron ſuitutē effugerūt. ⁊ sicco vestigio rubro mari traiecto ꝑ an-
nos. xl. cibo celesti vitam in deſto egerūt. ⁊ circa montē sinay diuinā legem in ta-
bulis lapideis accepert. Acq̄sita est terra ꝓmissionis ſ nō tota in manu moysi.
Post obitum eius mirabilia fuerūt opa iosue ⁊ aliorum iudicum. int̄ q̄s etiā ꝓphe
claruerunt viri excellentissimi. Successerunt deinde reges ⁊ alij ꝓphe in ꝓplo dei
⁊ nō sine celesti munimine ꝯseruata est gens hebrea. ⁊ ꝓphe q̄dem interptati le-
gem salubria tradidere p̄cepta. v̄tutem extollentes. ⁊ vicia effulminantes. ⁊ mul
ta ꝑ illos scripta sunt diuinit⁹ reuelata. q̄ de futuris noticiā p̄buere. non tn̄ pau
ca perpessi aduersa iudei. cum legem dn̄i ꝯtemnerent ⁊ in traditionibus patrum
non ꝑmanerent. ceperunt eos chaldei ⁊ in ſuitutē redegerunt. ⁊ nunc syri nunc
arabes nunc egyptij in eos arma v̄terunt. multe fuerunt eorum tribulatōnes. mul
te calamitates ac miserie. ſ de omnibus liberauit eos dn̄s. cum ad deum clama-
uerunt ⁊ tota mente redierunt. q: cor ꝯtritum ⁊ humiliatum nō despicit diuina
maiestas. Hec vt arbitramur ꝯmunia tibi nobisq̄ȝ sunt. ⁊ in alcorano machome
teo magna ex pte ꝯtinent̄. Verax igit̄ ⁊ tuo ⁊ nr̄o iudicio lex iudeorum verax moy
ses ⁊ dauid ⁊ salomon. ⁊ ysaias. ⁊ ieremias. ⁊ ezechiel. ⁊ daniel. Veraces omnes
ꝓphe dn̄i. vera iudeorum fides q̄ ante xp̄m in lege manserūt. mendaces omnes gē
tes que coluerunt idola. Notus ante xp̄m solum in iudea deus. Nihil h̄ vsq̄ȝ con
tendim⁹. ꝯcedis hec nisi fallimur omnia. In his que sequunt̄ discordia erit. Sȝ
nos in luce ambulamus neq̄ȝ offendimus ad lapidem pedes nostros. ⁊ ne dece-
tero tu q̄ȝ offendas magnope cupimus. ⁊ vltra ne decipiaris lumen offerimus.
Tu creatura dei es ⁊ ouis eius ſ errabunda extra caulas. in alienis pascuis ꝓ-
cul ab ouili dn̄ico letiferum carpis cibum. ⁊ pestifera aleris herba. nos boni pasto-
ris exemplo q̄ relictis nonagintanouem ouibus in deſto vnā que aberrauerat
secutus est. te querimus. ⁊ in viam salut⁊ optam⁹ reducere. Dolemus te virum ex-
cellentem. nobilitate maiorum illustrem. gestarum rerum gloria clarum. impio magno p̄di-
tum. ⁊ pluribus nature dotibus eminentem. non incedere in vijs dn̄i. non nosse
mandata eius. nō esse in lege sua. Compatimur tibi. ⁊ tuorum subditorum infelicitatē
deploramus. q̄ tecum pereunt. nec te credimus libent̄ errare. cui⁹ naturam bonā
esse ꝯfidimus. Ignorantia veri te retinet. tui te parentes ⁊ seipsos ꝑ ignoranti-
am decepere. cum ꝓ genitoribus laberis. Sȝ timenda est scriptura que ait ignō
rans ignorabit̄. Qr̄ si ceteris in rebus p̄cipuam curam. exactam diligētiam. sum
mum studium adhibes. ne q̄s fallat te. circa religionem potētissime curandum ē
ne fallaris. in q̄ tanto cautiorem te esse oportet. q̄nto in ea cum maiori ꝑiculo de
linq̄t̄. Ceterarum rerum ignorantia. hec que sunt tpalia in hoc seculo adimere potest.
Religionis error alterius vite bona. i. anime felicitatem eripit. qd̄ ne tibi accidat
si nobis aures ⁊ fidem p̄stiteris. facile adiumento erimus. Audiuisti ea que de ve
teri testamento diximus. nunc de nouo agendum est in q̄ plurimū discordamus.
Audi que subiungimus. Sic ⁊ tue legis tenebras odio hēbis vt speramus. ⁊ nr̄e
lucem amabis. Duo in veteri testamento vaticinia repiunt̄. quorum alterum illud ē
q: nō auferet̄ sceptrum de iuda neq̄ȝ dux de femore eius donec veniat q̄ mittēdus ē
siue vt chaldei dicunt. messias. Alterum est qd̄ ait. cū venerit sanctussanctorum cessa
bit vnctio vr̄a. his vaticinijs p̄dictum est in aduentu xp̄i iudeos ⁊ regnū amissu-
ros eē. ⁊ sacerdotium. sicut ⁊ factum est. Regnum qd̄ iudeorum fuerat ydumei ac-
ceperūt. regnāte nāq̄ȝ p̄mo herode antipatris filio genere ydumeo ⁊ alienigena
xp̄c ex maria v̄gine natus est dei filius. verus deus ⁊ verus homo. q̄ sacerdotiuȝ
iudeorum ad xp̄ianos transtulit. Petro sibi successore dilecto. in quem pontificis
maximi potestatem transfudit. Neq̄ȝ vlteri⁹ apud iudeos pastoralis ouium cu-
ra ꝑmāsit. dicēte dn̄o ad petrum. pasce oues meas. pastor ip̄e bon⁹ ⁊ pōtifex magn⁹
xp̄c. pastores deinceps ⁊ pōtifices xp̄ianos n̄ iudeos eē ꝯstituit. q̄uis petr⁹ ⁊ alij
plures ex iudeis n̄ ampli⁹ iudei. summū pōtificium acceperūt. atq̄ȝ in hūc moduȝ

iudaica cessauit vnctio ⁊ translatum est sacerdotiū. Quo facto ⁊ lex ipsa trāslata
est. dicente aplo. qꝛ translato sacerdotio. necesse est vt legis etiam translatio fiat.
Deꝰ igiẗ q̄ multifariam multisq̄ʒ modis olim pr̄ibꝰ in ꝓphis locutꝰ fuerit. nouis-
sime ꝑ filium suū quem ꝯstituit heredē vniuersoꝝ. ꝑ quem fecit ⁊ secula. allocutꝰ
hoīes nouam legem edidit. ⁊ noua dedit p̄cepta qbꝰ huatꝭ vitam merenẗ eternā
In tpe igiẗ qd̄ in altissimo trinitatꝭ ꝯsilio ab etn̄o fuerat diffinitū. regnante apd̄
hebreos herode. imꝑante apud rōnos augusto. q̄escente mūdo ⁊ aduentū dn̄i mi
rabili ⁊ inaudita p̄oribꝰ seculis pace honorāte. Missus est gabriel angelus de ce
lo. q̄ marie felicē ꝯceptōeʒ ⁊ sacratissimū ꝑtum annūciaret. s; añ p̄cursor natꝰ est
iohēs. q̄ pniaʒ p̄dicaret ⁊ viam dn̄o p̄ꝑaret. ꝯcepit ỽgo de spū̄ vt p̄dixerat ange-
lus ⁊ huata dignitate ỽginitatꝭ. filiū simul ⁊ dn̄m peꝑit. Natus est xp̄c ⁊ saluator
viij. kl̄as ianuarias. ⁊ in ip̄is kl̄is circūcisus est. ⁊ iuxta vocem euangelicam ihūs
appellatꝰ. qꝛ salutem attulit humano generi. Plurima de infantia saluatoris scri
pta sunt. nec dubiū est q̄n oīs etas signis ⁊ miraculis plena fuerit. s; ecclie nr̄e g̃-
uitas ⁊ acre iudiciū ea tm̄ recipit q̄ certa sūt. apocripha p̄termittit. Duodecimꝰ
saluatoris annꝰ mēoriaʒ hʒ. qꝛ templū ingressus cū legis doctoribꝰ disputauit. ⁊
aliq̄ ex ꝑte splendorē sue dignitatꝭ ondit. s; circa tricesimuʒ annū fulgor ille plenꝰ
emicuit. tūc em̄ baptizatꝰ est a. iohe. ⁊ ioheʒ ipse baptizauit. ⁊ pn̄a vox audita ē.
Hic est filiꝰ meꝰ dilectꝰ in q̄ mihi ꝯplacui. Conuertit aquaʒ in vinū ⁊ in innume-
rabilibꝰ choruscauit miracul. Elegit sibi discipulos q̄s vocamꝰ aplos. ⁊ circūiens
regionem ⁊ mētes hoīm ⁊ corꝑa sanauit egrotātium. ⁊ faciēs ip̄e q̄ docebat toto
trienio p̄dicauit euāgelium ꝑ iudeaʒ ⁊ vicinas ꝓuincias. htissima vox eiꝰ intonuit
Que vita hoīm eē deberet ondit. ⁊ p̄cepta tū vetera innouauit. tū noua p̄oribus
vtiliora instituit. abdita ⁊ obscura q̄ erant in veteri lege multa reuelauit. ⁊ absco
sos ꝓphaꝝ aꝑuit sensus. ⁊ q̄ de se p̄dicta fuerāt palā exposuit. mysteriū scte trini
tatꝭ ondit. ⁊ vnitatē i trinitate mōstrauit. docēs tū pr̄eʒ. tū filiū. tū spm̄ sctm̄ diuinis
honoribꝰ ꝓseq̄ndum. ⁊ hos tres vnū eē deū. Predixit nō mō mortē suaʒ. verūeti
am genꝰ mortꝭ. ⁊ ꝙ tercia die resurgeret. ⁊ ꝙ ascēsurꝰ in celum rediturꝰ eēt in fine
seculi iudicare viuos ⁊ mortuos. Comp̄hensus est sicut ip̄e voluit. ⁊ traditꝰ pila-
to p̄sidi q̄. eum neci daret. testes in eū citati sunt nec ē inuenta mortꝭ cā. qꝛ pctm̄ n̄
fecit. nec reptꝰ est dolus in ore eius. maximū crimē obiecerūt. qꝛ filium dei se fecit.
⁊ regē dixit. ⁊ ꝓpẗ veritatē occisus ē. crucifixꝰ atq̄ʒ sepultꝰ. ⁊ iuxta ỽbum suum re-
surrexit a mortuis. Et. xl. diebꝰ cū discipulis ꝯmoratꝰ. cū eos ꝯfirmasset ⁊ corro-
borasset atq̄ʒ in orbē ire iussisset euāgeliū dissemiaturos. Tandē vidētibꝰ illis ele
uatꝰ est ⁊ nubes suscepit eū ab oculis eoꝝ. Ascendit ad celū ⁊ sedet ad dexterā dei
pr̄is. ⁊ inde vēturꝰ est iudicare viuos ⁊ mortuos. ⁊ redditurꝰ vnicuiq̄ʒ s̄m oꝑa sua
Inẗea spūssanctꝰ ab eo missus oīa suggerit ecclie q̄ ncc̄ia sunt ad vitam etn̄aʒ. h̄
nos xp̄iani firmiẗ credimꝰ. Hec est fides nr̄a quam cūctꝭ gentibꝰ p̄dicamꝰ. ⁊ im-
ꝑtiri oībꝰ cupimꝰ. h̄ ab aplis ⁊ eoꝝ successoribꝰ ꝑ fideles manꝰ imutilata ⁊ incor-
rupta ad nos vsq̄ʒ delata sunt. Hec vos thurci ⁊ saraceni magna ex ꝑte negatis.
etsi em̄ xp̄m ex ỽgine natū ⁊ sctm̄ viꝝ. ⁊ dei flatū. ⁊ ꝓphaʒ magnū. ⁊ mirabilium
oꝑm effectorē. ⁊ adhuc viuētem ꝯfitemini. deū tn̄ ⁊ dei filiū esse inficiami. nec sibi
nec sanctospūi diuinitatē ꝯceditꝭ. ⁊ trinitatē ꝑsonaꝝ in diuinis respuitis. ⁊ xp̄i mor
tem deridetis. quē trāslatum ⁊ aliū sibi sil'em loco suo inẗfectuʒ arbitramini. nec
eius aduētum in extremo iudicio expectatis. ⁊ alia nō pauca xp̄iane legis reicit
⁊ plurima creditꝭ q̄ apud nr̄os risu digna videnẗ. ⁊ q̄ nō dimittemꝰ intacta. Et q̄
nos credimꝰ nō solū ex noua lege s; ex veteri mutuamur. Vos machometi ⁊ alco
rano eiꝰ fidē tantūmō adhibetis. ⁊ hoīem mortuū sine ꝯteste. sine rōne. sine mira
culis seq̄mini. nos viuo credimꝰ viuit em̄ vr̄o testimonio xp̄c. nos deo p̄stamꝰ au
res. ⁊ signis ⁊ rōibꝰ sacris ducimur testimonijs. Qꝛ si nos audies mōstrabimus
breuiẗ nr̄e legis splēdidaʒ lucē ⁊ tuc obscuram caliginē detegemꝰ. s; opꝰ est pijs ⁊
attentꝭ auribꝰ q̄n fidei sublimitas attingiẗ ⁊ magni dei ꝓpandunẗ archana. Sepe

iocis ⁊ inanibꝰ fabulis te p̄ntē adhibuisti ⁊ leuiores audisti narratōes. nō est cur
h̄ grauia ꝯtēnas aut ea nosse recuses. ex q̄bus tua pēdet salus. Non ē aīa nobil̄
cui nō insit veritatꝭ amor. nō est homo q̄ nolit saluꝰ fieri. Audi ḡ q̄ generosus es.
audi q̄ te saluari p̄nt. Quid ē int̄ xp̄ianos thurcosq̄ ꝯtrouersie. in q̄ simul ꝯtēdi
mus. que discidij cā. Sane nō aliꝰ discordie fons ē. nisi qꝛ circa d̄initatē nō eadē
sapimꝰ. de p̄re. de filio. de sp̄ūsancto ꝯtēdimꝰ. h̄ est p̄cipuū discidium. q̄ sublato fa
cile oīa ꝯtemnent̄. attingemꝰ h̄ ⁊ q̄ sit int̄ nos de d̄initate dissensio latiꝰ exponēꝰ.
Nos in deo tres dicimꝰ p̄sonas. p̄rem ⁊ filiū ⁊ sp̄m sc̄tm̄. vos vnam tm̄. quam nec
p̄rem nec filiū dicitꝭ. s; deū tm̄ appellatis. ⁊ hūc vnicū eē dicitꝭ. Creatorem celi ⁊
terre ⁊ oīm que in eis sunt. nulla ē de vnitate ꝯtentō. nō latent nos v̄ba moysi di
centis in exordio legis. audi isrl̄ dn̄s deꝰ tuus vnus ē. Et rursus in lege sc̄ptum ē.
Ego sum dn̄s deꝰ tuus q̄ te eduxi de terra egypti. nō erūt tibi dij alij p̄ter me. Et
rursus ego sum q̄ sum. ⁊ si q̄sierint nomē meum: vade ⁊ dic eis. q̄ est misit me ad
vos. Et in cantico exodi dr̄. Dn̄s omp̄s nomē eius. que testimonia vnū esse deū
⁊ vnum dn̄m manifeste declarāt. ⁊ vnā p̄tātem ⁊ vnam nāā. nomē fatemur idē
qđ vos. h̄ amicitia ē atq̄ ꝯcordia vob̄ vnus deus ē. Nam deus nature. dn̄s p̄tātis
nomen ē nobis vnus. dicitis p̄ncipiū oīm reꝝ eē deū. nos idem affirmamꝰ. in q̄
igit̄ dissentimꝰ. multa sunt q̄ de deo al̄r xp̄iani dicūt. al̄r saraceni seu thurci. Vos
deum corporeū dicitꝭ. nos incorporeum. vos fortuita eē que h̄ in terra gerunt̄ ar
bitrami nec curare de his deū. nos gubernare eum q̄ creauit oīa nō dubitamus.
Vos deū p̄rē in d̄initate negatis. nos p̄rem ⁊ filiū cognoscimꝰ. vos sp̄m sc̄tm̄ ex
d̄ina maiestate reijcitis. nos ponimꝰ veneramur. Mittamꝰ alia. h̄ aggrediamur
in q̄ plus ponderis est. nos xp̄m dei filiū dicimꝰ vos negatꝭ. Cur negatꝭ. sane qꝛ nec
vxorem h̄z deus ex q̄ filium ꝓcreare posset. Qꝛ si vxor fuerit filiosq̄ genuerit. mū
dus q̄ vniꝰ imꝑio regit̄. i plures diuisus dn̄os diu stare n̄ posset. In vnitate ꝯcor
dia est que s̄uat imꝑia. in pluralitate discordia q̄ maxima regna subuertit. s; q̄s
tam rudis. tam vecors. tam demēs xp̄ianꝰ ē. q̄ generare deū ex ꝯnubio ⁊ ꝑmixtōe
femine arbitret̄. nō sumus adeo hebetes xp̄iani vt tantū nephas admittamus.
Saracenis suaderi h̄ posset. q̄ deo ⁊ corpus ⁊ caput ⁊ manus ⁊ cetera mēbra ꝯce
dunt. nos deū sp̄m eē asserimꝰ incorporeum imortalē. eternum ⁊ incomp̄hensibi
lem. q̄ dum seip̄m intelligit in mēte sua v̄bum ꝯcipit. qđ nos filiū dei esse dicimꝰ.
nec aliud ē in deo seip̄m nosse atq̄ intelligere q̄z deum eē. nihil etem̄ in deo nisi deꝰ.
Deus aūt cuiꝰ ē v̄bum noiamꝰ p̄rē. ⁊ ꝓcessū ipiꝰ v̄bi generatōē filij dicimus.
Nec veritas h̄ de v̄bo dei apud xp̄ianos tm̄ illuxit. Gentiles ph̄i anͨ xp̄i aduentū
eadem q̄ nos asserimꝰ nōnulli affirmauert̄. si q̄dem platonici in suis libris aptissi
me dixert̄. q̄ in p̄ncipio erat v̄bum. ⁊ v̄bum erat apud deum. ⁊ deus erat v̄bum.
h̄ erat in p̄ncipio apud deum. Omnia ꝑ ip̄m facta sunt ⁊ sine ip̄o factum ē nihil.
Et reliq̄ ferme oīa ꝯprobant de v̄bo dei que ioh̄es in euāgelio suo tradit vsq̄ ad
incarnatōē v̄bi quam ignorarūt. qꝛ nōdum natus erat xp̄c. ⁊ alta legis mysteria
abscōderat deus a sapiētibꝰ huiꝰ seculi. que reuelauit paruulis. Qꝛ igit̄ platonici
v̄bum dei noiant ⁊ deum eē dicunt. nos filium vocamꝰ ex deo genitū ⁊ deum esse
fatemur. nec ruinam mūdi ex filij generatōe timemꝰ qn̄ vnus dūtaxat filius est.
p̄r ⁊ filius vnum sunt. vna p̄tās. vna volūtas. vna maiestas. nec v̄bum ꝯceptum
ab intellectu ꝯcipiente discordat. Obscura h̄ videbunt̄ atsi voles p̄sto erunt q̄
lumen afferant ⁊ aptissima oīa reddant. Et tu solem hūc corporeum cernis. q̄ no
ctem abiens efficit. rediens h̄ a seipso lucis ꝓducit radios. Hec ꝓductio genera
tio q̄dā ē in sole. ⁊ radij solis filij solis n̄ incōuenient̄ vocant̄. que silitudo q̄uis
multifarie est inepta. Nam solis plurī sepe vidimꝰ radios. deo vnicꝰ ē filius. i eo
tn̄ ꝯuenit. qꝛ vna ē ⁊ solis ⁊ radioꝝ s̄ba. ⁊ vna ē p̄ris et filij d̄initas atq̄ eēntia. q̄
uis ꝯpatio corpaliū reꝝ nulla satis cū d̄inis eq̄pari pōt. s; accipe testimonia. et q̄
rōe nō capis. cede aucti. Vetus testamētū et iudeis ⁊ xp̄ianis et saracenis cōe ē.
Eructauit (inq̄t dauid ex p̄sona dei) cor meū v̄bū bonū. h̄ ē qđ dei filiū dicimus

⁊ vnigenitū p̄ris eterni. nō ex carnali ꝯiugio aut hūano ꝯplexu. s; ex corde dei. i.
ex itellectu ꝓductū asserimꝰ. ⁊ rursus filiꝰ meꝰ es tu. ego hodie genui te. Hodie di-
cit. qꝛ d̄o nec heri p̄terit, nec cras iminet. s; hodie sp̄ adest cui p̄ntia sūt oīa. Iteꝝ
añ luciferꝝ inq̄t genui te. vt itelligas qꝛ ñ loq̄t̄ d̄ salomōe d̄d. s; deꝰ p̄r. d̄ filio deo.
qꝛ añ luciferꝝ n̄eo fuit. Etem̄ in li. sapie legiꝰ sapiam q̄ dei filiꝰ ē dicētē. Nōdū erāt
abissi ⁊ ego iā ꝯceptꝰ eram añ mōtes ⁊ colles ego parturie bar. Nunq̄ȝ em̄. p̄r sine
filio fuit. nec sine p̄re filius ⁊ h̄ est q̄d i euāgelio inq̄t iohes. In p̄ncipio erat v̄bū
⁊ v̄bum erat apd̄ deū ⁊ d̄s erat v̄bū. Que mysteria ꝓfunda et alta cū ñ itelligeret
arriꝰ nec machometes ꝯp̄hēderet. negare maluit d̄i veritatē. q̄ȝ suā igr̄atiā ꝯfite-
ri. et suas ieptias ip̄rudēter igerere. q̄ȝ alioꝝ sapiaȝ hūilr̄ discē. Stulta h̄ ⁊ dānosa
ꝑtinatia ē. deo ei ⁊ ꝓphis oȝ credere etsi q̄d ē cꝰ rōeȝ ñ capimꝰ. dēmꝰ cū paulo dicē
O altitudo diuitiaꝝ scie ⁊ sapie d̄i q̄ȝ incōp̄hēsibilia sunt iudicia eiꝰ ⁊ iuestigabiles
vie eiꝰ. Fatēt̄ iuriscōsulti. ñ oīm q̄ a maioribꝰ suis istituta s̄t. rōȝ reddi posse. ⁊ tn̄
legi pendū eē. qꝛ ñ sine cā ꝯdita fuerit. q̄ntominꝰ archana d̄i lȝ agnoscē. plurime
sunt occulte cāe ad q̄s nulla potuit curiositas hoīm ꝑuenire. sic oculi noctue ad
solē. ita ⁊ n̄r intuitꝰ ad ea q̄ s̄t d̄initat. Nō ē ḡ mirādū si neq̄ȝ generatōȝ filij neq̄ȝ
sp̄ūssancti ꝓcessiōȝ. neq̄ȝ trinitatē in d̄initate itellexit carnal' hō vl' arriꝰ vl' macho
metes. s; illud i eis dānabile ac detestabile fuit. q̄ sacre scp̄ture d̄iuisq̄ȝ testionijs
ñ acq̄euēt. Nā q̄d opꝰ ē argumēt vbi d̄s ip̄e loq̄t̄. De pithagoric traditū ē q̄
in disputād̄o soliti erāt dicere. ip̄e āt erat pithagoras. tanq̄ȝ eiꝰ aucti ñ liceret ad-
uersari. q̄ntominꝰ d̄o q̄ verax ē. ⁊ oīs hō mēdax. s; negabis h̄ eē dei q̄ asserimꝰ te-
stimonia. De his posteriꝰ asseremꝰ nūc d̄ sp̄ūsctō agēduȝ ē. cui tua lex d̄inos ho-
nores abrogat. nō ē hmōi erroris machometes iuētor. arrij ⁊ nestorij ⁊ macedo-
nij h̄ olim demētia fuit. q̄s sacra patrꝝ ꝯsilia dānauēt. s; eoꝝ virus apd̄ egyptios
⁊ arabes aliq̄ȝdiu latuit. ⁊ postremo auctore machomete ⁊ mḡro eius sergio late
diffusuȝ ē. ne mouear dū vera loq̄mur. caue ne seq̄ris cecos. disce sp̄m̄san. eē deū
⁊ terciā fore in trinitate ꝑsonā. Diximꝰ pauloañ deū patrē dū se cognoscit v̄buȝ
ꝯcipe ⁊ filiū gignere. nūc q̄d seq̄t̄. Adijcimꝰ cognitōi annexā eē appetitiuā q̄ndaȝ
opatōeȝ. cuiꝰ p̄ncipiū volūtas ē. Int̄ opatōes v̄o q̄s volūtas ꝓducit. p̄cipua est
amare. adhibe h̄ aures ⁊ mētē erige. in d̄o ꝑfectā ⁊ absolutā fateri cognitōȝ oȝ. ⁊
amorē pari mō. cꝰ ꝓcessus ꝑ appetitiuā opatōȝ exp̄mit̄. sicut ⁊ v̄bi generatō ꝑ in
tellectiuā. ⁊ alia ē opatio q̄ intelligit alia q̄ appetit. Intellectiua ex his ꝯplet̄ q̄ s̄t
q̄dammō in ip̄o intelligēte. naȝ sicut sensibilia i sensu. ita itelligibilia in itellectu
dicimꝰ eē. Appetitiua āt ꝯplemētū accipit s̄m q̄ndā ordinē vel motū ad eas res
q̄ obijciunt̄ appetitui ⁊ occultū q̄ddaȝ p̄ncipiū sui motꝰ hȝ. ea v̄o q̄ a p̄ncipio fe-
runt̄ archano sp̄ūs nomē accepēt. nā ⁊ v̄ētos sp̄ūs dicimꝰ. ⁊ in scp̄tur ꝓcellaꝝ
sp̄ūs appellant̄. qꝛ ñ apparet afflatōis sp̄ūs initiū. Respiratōȝ ēt ⁊ arteriaꝝ motū
ab intrinseco ⁊ occulto p̄ncipio manātē vocamꝰ sp̄m̄. atȝ h̄ mō ꝯgruēti q̄dam si
militudie q̄ȝtū d̄ina hūanis v̄bis iudicari p̄nt. d̄inꝰ ip̄e amor a p̄re filioq̄ȝ ꝓcedēs
sp̄ūs dictꝰ est. In nob duplici ex cā ꝓcedit amor. aliq̄n ex corporea. ⁊ mali nā. et
is plerūq̄ȝ imūdus ē ⁊ mēti noxiꝰ. Aliq̄n ex ip̄a ꝓprietate sp̄ūalis nature. cū bona
itelligibilia ⁊ rōni ꝯueniētia adamamꝰ ⁊ h̄ purꝰ ē amor ⁊ laudabilis ⁊ aīe salutar
In deo corꝑalis amor seu mālis locū nō hȝ. s; ille tm̄ repit̄ q̄ simplex ē ⁊ nitidissi
mꝰ ⁊ purissimꝰ. quē sp̄m̄sctm̄ appellamꝰ. Nec nos itellectuali ⁊ sctō amore q̄cq̄ȝ ꝓ
seq̄mur. nisi q̄d intellectu ꝯcipimꝰ. Conceptio āt vt diximꝰ q̄ fit intellectu verbū
est. atȝ ita necesse ē amorē ex verbo oriri. Amat em̄ deꝰ q̄d de seip̄o intelligit. i.
v̄bum q̄d ꝯcipit. intelligēdo. Verbū āt dei dicimꝰ filium dei. q̄ ⁊ ip̄se p̄reȝ nouit ⁊
amat. atȝ ita fit. vt amor ip̄e cui sanctussp̄ūs ē nomē. ex p̄re filioq̄ȝ ꝓcedit. fitq̄ȝ cū
p̄re ⁊ filio ꝑiter deꝰ. Nam sicut diuinū intelligere eētie d̄initat est. ita ⁊ amare.
⁊ sicut deus se sp̄ intelligit ita ⁊ se sp̄ amat. ⁊ oīa amat. suam bonitatē dum amat.
Rursusq̄ȝ sicut dei filiꝰ q̄ est v̄bum dei in natura d̄ina subsistens p̄ri coet̄nus ꝑfe-
ctus ⁊ vnus deꝰ est. ita et sp̄ūssanctus deꝰ est p̄ri ⁊ filio coeq̄lis ⁊ coeternus. Et qꝛ

om̄e qđ subsistit in natura intelligibili apud nos ꝑsona dr̄.apud grecos yposta︤s︥.
ꝯn̄s est vt tres ꝑsonas in diuinitate ponam⁹.qꝛ tres sunt subsistētes pr̄ et verbuꝫ
et sp̄ūssanct⁹.Necꝫ ꝑsonas dicim⁹ eē ꝑ eēntiaꝫ diuersas s ꝑ solas relatōes disti
ctas.q̄ ex ꝓcessione v̄bi et amoris ꝓueniūt.Atꝫ in hūc modū xp̄iana religio diui
tus illustrata.distictas tres ꝑsonas ꝯfitet̄ in diuinis.nō tres deos.sicut machome-
tes falso opinat⁹ ē.s prēm et filiū et sp̄m̄sctm̄ esse ab et̄no deum asserimus.nec tn̄
ip̄m prēm q̄ fili⁹ ē.nec filium q̄ pr̄ est.nec sp̄m̄sctm̄ q̄ pr̄ est aut filius. Una est.em̄
p̄ris et filij et sp̄ūssancti eēntia in q̄ non ē aliud pr̄. aliud fili⁹. aliud sp̄ūssanctus.
Quis in ꝑsonis.alium patrē.aliū filiū.alium sp̄m̄sctm̄ diuina docente auctē dicā⁹.
Nec silitudo in his q̄ creata sunt summe deest trinitat.Inuisibilia di(sicut ap̄ls
ait)ꝑ ea q̄ facta sunt intellecta ꝯspiciunt̄.sempit̄na q̄ꝫ virtus eius ac diuinitas. re
lucet q̄ppe in anima nr̄a et q̄dam diuine trinitatis imago. Est em̄ aia nr̄a sb̄a que-
dam incorporea et rōne p̄dita.et actus q̄dem siue forma organici corꝑis. q̄ dum
corpus mouet et regit.sui meminit.se intelligit.et se diligit.q̄bus in rebus q̄dam
apparet trinitas.mēorie.intelligētie.et amoris. Tria h̄ ad seip̄a referunt̄.qꝛ nō ē
amor sine mēoria.nec mēoria sine noticia. Nam q̄s meminit aut amat qđ nescit
Inseꝑabilia sunt h̄ a semetipsis.et tn̄ q̄libꝫ eoꝝ et simul oia vna eēntia sunt.et
vna vita in aia vna. Differunt qꝛ mēoria nō est intelligētia vel volūtas.nec intel
ligentia voluntas siue amor.Qꝛ si h̄ diligent̄ inspicias.inuenies summe illi⁹ tri-
nitat atꝫ vnitat vestigium et imaginem q̄ndā q̄uis imparē.Quicūqꝫ em̄ sem-
pit̄nam et incōmutabilē nāꝫ.ꝑ mēoriaꝫ reminiscit̄.intuet̄ ꝑ intelligentiam.ample
ctit̄ ꝑ dilectōꝫ.ꝑfecto repit in seip̄o summe trinitat imaginem.nō tn̄ oino silem
s q̄lemcūqꝫ.ita vt in similitudīe magna inueniat̄ dissimilitudo.etsi em̄ hō memi-
nit.intelligit.et diligit.nō tn̄ mēoria est.nec intelligētia nec dilectō.s sunt h̄ in eo
et in vna sb̄a.nō sicut accidētia in subiectis q̄ pn̄t abesse. s substantialit̄ existunt
in aia.et vnus homo est q̄ hꝫ h̄ tria.nō ipse est h̄ tria.in simplici v̄o nā q̄.deus est
q̄uis vn⁹ sit deus.tres tn̄ ꝑsone sunt vt dictum ē.et ipse deus ē et tres ꝑsone. s il
lud satis ad rem nr̄aꝫ est.qꝛ tria h̄ aliq̄ mō vnum sunt. Repit̄ et sub alijs nosbus
et alio mō in nr̄a natura illi⁹ summe et ineffabilis trinitatis imago. Nam mens
et noticia ei⁹.et amor tria q̄dam.mēs em̄ nouit se et amat se.nec amare se pōt ni
si etiam nouerit se.duo q̄dam sunt mēs et noticia ei⁹. Duo ēt sunt mēs et amor
eius.Cū se nouit mēs et se amat.manet trinitas.s.mēs amor et noticia. et h̄ tria
q̄uis distincta inuicē sint.vnū tn̄ esse dicunt̄.qꝛ in aia substantial'r existunt.Et ē
ip̄a mens.q.parens.et noticia ei⁹.q.ꝓles ei⁹ mens em̄ cū se cognoscit noticiā sui
gignit.et est sola parēs sue noticie.Terci⁹ ē amor q̄ de ip̄a mēte et noticia ꝓcedit
dum mēs cognoscēs se.diligit se.nō em̄ posset se diligere nisi cognosceret. amat
em̄ placitā ꝓlem noticiā suā.et ita amor q̄dam ꝯplexus ē ꝑentis et ꝓlis.nec mi
nor est amor ꝑente et ꝓle.i.mente et noticia.cū tantum se diligat mens.q̄ntū se
nouit et q̄nta est.Considerat h̄ rōnalis homo.et videns tria in vna eēntia ꝯcur
rere.extēdit se ad ꝯtemplatōꝫ creatoris et intelligit vnitatē in trinitate et trinita
tem in vnitate.Et vnū deum colit.vnaꝫ eēntiaꝫ et vnū p̄ncipiū sicut et p̄riarche
et ꝓphe atꝫ ap̄li tradiderūt.Sꝫ audiam⁹ tādem ip̄os et diuine legis auctēm et testi-
monia in mediū afferam⁹.sine q̄bus ois est vana argumētatio. deū prēꝫ oēs sa-
cre lr̄e ꝯfitent̄.et dei nomē p̄nitatē ad oia refert.etsi filiū dicim⁹.n̄ possum⁹ prēꝫ
negare.de filio adducta sunt testimonia legis.q̄ et pr̄ ostēsus ē.sicut et saluator ait
Philippe.q̄ videt me.videt et prēm meū. Nūc de.ss.qđ cepim⁹ ꝓsequendum ē.
In gen.legimus qꝛ sp̄ūs dn̄i ferebat̄ suꝑ aquas. Quis tunc dn̄s nisi deus fuit.
Et cuius sp̄ūs nisi dei.Et quō dei sp̄ūs nisi deus. Deus est quicquid dei est Nec
aliud illi immixtum est.Incompositus est.simplex est et purus deus.In iob sc̄ptū
est.Sp̄ūs dn̄i fecit me.et spiraculū omnipotētis dei viuificauit me. dei sunt hec
oꝑa non hominis.q̄d facit hoiem nisi deus aut viuificat hoiem nisi deus.Est igit̄
sp̄ūs dn̄i.ꝓpter qđ dictum ē in ps̄.Sp̄ūs dn̄i repleuit orbē terraꝝ.⁊ hoc qđ ꝯti-

net omnia. q̄s h̄ spūs nisi de⁹. cui celum sedes est. ꝛ terra scabellum pedib⁹ eius.
Et apud poetas deum nāq; ire ꝑ omnes terras. tractusq; mari. celumq; ꝓfundū
traditum est. Et rursus ē ne dei sedes nisi terra. pont⁹ ꝛ aer ꝛ celum ꝛ v̄tus ꝓpter
qđ recte inq̄t dauid q̄ ibo a spū tuo. ōndens nō esse locum in q̄ possit fugere spm̄
dn̄i q̄ est vbiq;. Esse āt vbiq; implere ꝛ ꝯtinere mūdum. soli deo tributū est. De⁹
igiṫ sanctusspūs est. q̄ h̄ ꝑagit ꝛ futura ꝑnoscit ꝛ ꝑdicit. sic̄ scriptū est. Rn̄sum ac-
cepit symeon a spū sancto q2 nō moreret nisi videret xp̄m dn̄i. Non est cur deum
negem⁹ q̄ dei efficit oꝑa. Non igiṫ solus pr̄ deus est. neq; solus filius. ſ; spūssanct⁹
cum p̄re simul ꝛ filio de⁹ est. q2 nō aduersaṫ rōni trinitas ꝑsonaꝝ. in vnitate diui-
nitat꞉. quemadmodum supi⁹ ōnsum est. Sꝫ iam trinitatem ipam ꝛ sacris codici-
bus demōstrem⁹ ꝛ moysen añ omnes audiamus. cui⁹ h̄ sunt v̄ba. In capite libri
quem genesim nr̄i vocant. In ꝑncipio creauit de⁹ celum ꝛ terram. Terra āt erat
inanis ꝛ vacua ꝛ spūs dn̄i ferebaṫ suꝑ aq̄s. tria ꝯmēorat. deum. ꝑncipiuꝫ. ꝛ spm̄.
Ideo in deo patrem intelligimus. in ꝑncipio filium. in spū domini spm̄ sanctum.
Et accipiaṫ h̄ in loco ꝑncipium ꝓ filio. sicut in psalmis de suo filio dicit de⁹. Te-
cum ꝑncipiū in die v̄tut꞉ sue in splēdorib⁹ sctōꝝ ex vtero añ luciferꝝ genui te. Atꝫ
ita in exordio nascēt꞉ mūdi. trinitas ipa in diuinis ꝑsonis adduciṫ. h̄ si placeret. inṫ-
seri posset de heloym ꝫm ieronimū ad marcellum. temptās dyabolus ꝑmos pa
rentes. inṫposito ꝫpente ꝛ suadēs vt edant de ligno ꝓhibito. eritis inq̄t sicut dij.
sciētes bonum ꝛ malū. qđ ꝓinde accipiēdum acsi diceret. eritis sicut diue ꝑsone
q̄b⁹ ignotum ē nihil. ꝛ cum eiecit adam đ ꝑadiso inq̄t dn̄s. Ecce adam fact⁹ sicut
vn⁹ ex nobis q̄bus nobis pr̄i. s. ꝛ filio ꝛ spūisancto. Sꝫ manifesti⁹ eadem trinitas
ōndiṫ cum dr̄. Faciam⁹ hoīem ad imaginem ꝛ similitudinē nr̄ām. cū ait faciam⁹
ꝛ nr̄āꝫ. plures ꝑsonas inducit. cū dicit imaginē vnitatē diuinitat꞉ ōndit. nec soli-
tari⁹ est cū dicit faciam⁹. neq; alieno a se loq̄ṫ q̄ nr̄aꝫ ait. Duo sunt pluralia v̄ba
faciam⁹ ꝛ nr̄aꝫ: vt videaṫ pr̄ cum filio ꝛ spūsancto miscere ꝫmonē. qđ nō sono vo
cis ſ; intellectu q̄ singularia sunt. q2 vn⁹ est de⁹. ꝛ vna exp̄ssa est diuinitat꞉ eēntia.
Dixerat creauit de⁹ celū ꝛ terram. mox subiūgiṫ faciam⁹. ꝛ nr̄am. vt pluralitas in
ꝑsonis intelligaṫ. Ideꝫ ꝛ psalmista canit regi⁹ dum ait. v̄bo dn̄i celi firmati sunt
ꝛ spū oris ei⁹ omnis v̄tus eoꝝ. Quid manifesti⁹ dici potuit in ꝯditōe celoꝝ tres
ꝑsone ꝯcurrūt. dn̄s. v̄buꝫ ꝛ spūs. dn̄s p̄rēm exꝑmit. in v̄bo filium accepim⁹. spm̄
is quē sctm̄ vocam⁹. Et rursus ꝓp̄ha vt trinitatē ꝑsonaꝝ in diuinitate cognoscas.
ter deū ꝓuocat in bn̄dictōe. Bn̄dicat nos inq̄t de⁹ de⁹ nr̄. bn̄dicat nos de⁹: ꝛ me-
tuant eum vniuersi fines terre. Trina dei ꝯfessio. trinitatē exꝑmit ꝑsonaꝝ. ꝛ cum
subdiṫ. metuāt eū vniuersi fines terre, vnitas apiṫ diuinitat꞉. In ps̄ q̄ꝫ. xliiij. mul-
tum exp̄sse trinitatē innuit. cū dicit filio. sedes tua de⁹ in seculū seculi. ꝛ postea sub
dit. ꝓptea vnxit te de⁹ de⁹ tuus. i. pr̄ ꝛ spūssanct⁹. ꝛ cū seq̄ṫ. pre ꝑticipib⁹ tuis. my
sterium incarnatōis apit de q̄ suo loco ꝓseq̄mur. Ysaias in visione sua clamantia
introducit seraphin. sanct⁹, sanct⁹. sanct⁹. dn̄s deus sabaoth. ter sanct⁹ ad tres ꝑ-
sonas referṫ. ꝛ semel dn̄s ꝛ semel de⁹ dr̄. q2 vn⁹ est dn̄s ꝛ vn⁹ ē de⁹. Et rursus idem
vates ex ꝑsona xp̄i loq̄ṫ ꝛ dicit. Dn̄s me⁹ misit me ꝛ spūs ei⁹. dn̄s meus inq̄t. i. pr̄
misit me. s. filiū. ꝛ spūs ei⁹ qđ est sctūsspūs. q̄s h̄ nō intelligit trinitatem: nō latuit
ꝓp̄has h̄ mysteriū. Possent ꝛ alia plura hmōi testimonia ex veteri testamēto affer
ri. q̄ trinitatē plane ōndūt. plani⁹ tn̄ locut⁹ est i euāgelio dn̄s. q̄ cū in orbē mittēt
discipulos. Eūtes inq̄t docete oēs gētes. ꝛ baptizate eos in noīe p̄ris ꝛ filij ꝛ spūs
sancti. tres noīauit ꝑsonas. In noīe dixit nō in noīb⁹. vt eēntie vnitatē in ꝑsonaꝝ
trinitatē mōstraret. ꝛ iohēs euāgelista q̄ de pectore dn̄i veritatem hausit in ep̄la
sua inq̄t. Tres sunt q̄ testimoniū dāt in celo. pr̄. v̄bum. ꝛ spūssctūs. ꝛ hi tres vnū
sunt. Et ap̄ls paulus. misit inq̄t spm̄ filij sui in corda vr̄a. ꝛ alibi. Spūs ei⁹ q̄ susci
tauit ihm̄ hītat in nobis. Et iteꝝ ex ipso inq̄t ꝛ ꝑ ipm̄ ꝛ in ipo sunt oīa. ipsi honor
ꝛ gloria. ex ipo dicit ꝓpṫ p̄rem. ꝛ ꝑ ipm̄ ꝓpṫ filium. in ipo ꝓpṫ spm̄ sanctum. Non
dicit ex ipsis aut ꝑ ipos siue in ipis. nec in ipis. ſ; ipsi honor ꝛ gloria inq̄t. vt trini

tatem simul ⁊ vnitatē cognoscéremꝰ. Atꝫ his testimonijs ⁊ auctoritatibꝰ illumi
nata est desuꝑ xp̄iana religio. Summa eñ fiducia ꝯfitetꝛ ⁊ p̄dicat vnum eē deū.
q̇ est cā cāꝝ. ꝑncipium ⁊ finis oīm reꝝ. ⁊ omnis auctoꝛ creature ⁊ summū bonū.
⁊ nihilominꝰ tres ꝑsonas in deo recognoscit. ⁊ trinitatē in vnitate veneratꝛ. Cui
q̄ aduersatꝛ. salutꝭ expertem se reddet. ⁊ ambulat in tenebris ⁊ veritas nō est in eo.
Tu vo si sapias de tenebris emerges. ⁊ candida luce ꝑfusus. sacratissimā trinita
tem ⁊ cognoscēdo coles ⁊ colēdo cognosces. nec aduersaberi sacrosancto euāge
lio in q̄ legitꝛ. Verbum caro factū est. Negat tuꝰ legifer incarnatōꝫ vbi. nam cur
inq̇t factꝰ est deꝰ homo ⁊ in ligno crucꝭ passus. q̄ alio mō humanū genꝰ redimere
poterat. negat tua lex xp̄i necem. ⁊ alium suo loco interfectū existimat. nec deuꝫ in-
carnatum cognoscit neqꝫ crucifixum aut mortuū. Nos vtrūqꝫ p̄dicamꝰ. qꝛ factus
est homo deꝰ. ⁊ passus ē. ⁊ ꝓpē salutē hoīs h̄ facta esse testamur. Ait eñ de seipso
dn̄s. venit filiꝰ hoīs saluare qꝺ ꝑierat. Cōstabat ꝑmi ꝑentis errato omnes hoīes
culpa teneri. clausa erat ꝑadisi porta. nec mortalibꝰ patebat in celū aditꝰ. Dece
bat summaꝫ dei bonitatē hoīem q̄ ceciderat reꝑare. nec miseꝝ esse ꝑpetuo sine-
re. q̄ ad beatitudinē ꝑfruēdam creatꝰ fuerat. S obstabat iusticia dei q̄ ꝓ pctō satis
factōꝫ exigebat. dignus erat infinita pena. q̄ maiestatē offenderat infinitam. nec
hō tanti erat vt infinitā posset redimere culpam. stabat hinc dīna iusticia vltōꝫ
petēs. illic dīna bonitas miserēdum eē ꝯtēdens. Audiēda fuit vtraqꝫ vox. qꝛ vni
uerse vie dn̄i mīscdia ⁊ veritas. q̄re etsi poterat deꝰ alitꝛ humane imbecillitati cō
sulere. est eñ omp̄s. h̄ tñ ꝯueniētissimꝰ fuit modus quem elegit. vt assumpta hu
mana nā. ipē penas solueret. Factꝰ ē deꝰ homo. vt hō fieret deꝰ. veritas de terra
orta ē. ⁊ iusticia de celo ꝓspexit. ꝯiūcta est humanitas dīnitati vt acciꝑet ꝺ pleni-
tudine bonitatꝭ. q̄ sue defectum suppleret infirmitatꝭ. Fuit h̄ modus saluādi hu-
mani generꝭ dīni bonitati ꝯueniēs. satisfactum est iusticie simul ⁊ mīscdie. satisfa-
ctum est amori ⁊ odio. Placuit h̄ dīne ꝑpotētie. q̄ oēm defectum nr̄m sua v̄tutē su
ꝑat. placuit ⁊ sapie. q̄ nihil frustra nihil nō decentꝛ ac ꝯueniētissime facit. Et lꝫ ne-
cessitate absoluta q̄ necc̄ium dicimꝰ sine q̄ aliud eē non pōt. incarnatio v̄bi neces-
saria nō fuit. eo tñ mō q̄ necessarium accipitꝛ id q̄ ꝯueniētius ⁊ ꝯgruentiꝰ ꝑuenitꝛ
ad finem. dicere nō pudet. ad reꝑatōꝫ hominis incarnatōꝫ filij dei necessariaꝫ fu
isse. Ego sum deꝰ. ego sum dn̄s. ⁊ nō est absqꝫ me saluatoꝛ. ex ꝑsona xp̄i inq̇t ysai-
as. qꝛ nō poterat homo saluare seip̄m. Et necessarium fuit vt homo fieret deus.
⁊ deꝰ homo saluaret hoīem ꝓpꝛ qꝺ pulcerrime ⁊ ad ꝓpositū aptissime inq̇t. ex nr̄ꝭ
ꝓfessoribus vnus in hunc modū de mysterio dīne incarnatōis. Suscipitꝛ a maie-
state humilitas. a v̄tute infirmitas. ab eťnitate mortalitas. ⁊ ad dependendum
ꝯditōis nature debitum. nā inuiolabilis ē vnita passibili. deusqꝫ verꝰ ⁊ homo ve
rus in vnitate temꝑatꝛ. vt qꝺ nr̄is remedijs ꝯgruebat. vnꝰ atꝫ idem hoīm deiqꝫ
mediatoꝛ. ⁊ mori ex vno ⁊ resurgere posset ex altero. Nisi eñ eēt verus deꝰ. non
afferret remedium. nisi eēt verꝰ homo. nō p̄beret exemplum. Intelligis q̄ꝫ cōue-
nientꝛ filius dei. carnem assumpserit vt deꝰ. ⁊ mortem obiret vt homo. Sed q̄ris
testimonia antiq̄ legis. nō negabimꝰ p̄sto sunt. ecce inq̇t ysaias. v̄go ꝯcipiet ⁊ pa
riet filium ⁊ vocabitꝛ nomē eius emanuel qꝺ interp̄tatꝛ nobiscū deus. Quō no-
biscum deus. nisi qꝛ v̄bum caro factū est ⁊ hitauit in nobis. Et iteꝝ eiusdē ꝓphe
v̄ba sunt. Puer natꝰ ē nob ⁊ filiꝰ datus est nob. cuiꝰ impiū suꝑ humeꝝ eius. ⁊ vo
cabitꝛ nomē eiꝰ admirabilis. ꝯsiliariꝰ. deus fortis. pꝛ futuri seculi. ꝑnceps pacis.
An nō sic mysterium incarnatōis plane oñditꝛ. ⁊ q̄ tunc futura erāt tanq̄ꝫ pterita
manifestantꝛ. Puer inq̇t natꝰ est nob. qꝛ natꝰ est in hūana ꝑuitate. ⁊ datꝰ ē filius.
queādmodū iohēs ait. qꝛ sic deus dilexit mōm vt filiū suū daret vnigenitum. da
tus ē xp̄c ex dīnitate. natꝰ ex humanitate. natꝰ ex virgine. cuiꝰ impium suꝑ hume
rum eius. qꝺ est impium xp̄i. nisi lignum crucꝭ. in q̄ pependit. mūdū vicit. aereas
ꝑtātes debellauit. ⁊ subacto triūphatoqꝫ dyabolo regnū suum potenter intrauit
Oportuit eñ xp̄m pati. ⁊ sic intrare in glāꝫ suā. vt hꝛ in euāgelio luce. Impium

igit̃ sup humeꝝ eius fuit. q2 crucem suam suis gestauit humeris. Cuius eo fatiga-
to. simon cyreneꝰ angariatꝰ sit eam tollere. Dĩ admirabilis ꝓpt̃ signa ⁊ ꝓdigia que
fecit lumẽ cecꝭ. auditũ surdis. claudis ambulatõz. debilibꝰ fortitudinẽ ⁊ mortuis
vitã restituẽs. Cõsiliariꝰ appellat̃. ꝓpt̃ euãgelica ꝯsilia q̃ adiecit antique legi. De
us asserit̃. ne putares puꝝ hoiem natum. naꝫ deꝰ humane nature ꝯiũctꝰ est. For
tis. q2 spoliauit infernũ. ⁊ portas ereas ꝯfregit. ⁊ vectes ferreos dissipauit. Pr̃ fu
turi seculi. q2 celũ apuit electis ⁊ regnũ homi ꝑꝑauit et̃num post hãc vitam in ce
lesti irlm. ꝑnceps pacis. q2 nato xp̃o clausum ẽ apud rõnos templuꝫ iani. ⁊ mira
pax est orta. ⁊ glĩa in excelsꝭ deo cãtauert̃ angeli. ⁊ in t̃ra pax hoibus bone volũta
tis. Vñ dicit ⁊ alio loco idem ysaias icarnatõz vbi dicẽs. Dñs eñ iudex nr̃. dñs
lucifer nr̃. dñs rex nr̃. ip̃e veniet ⁊ saluabit nos. qđ ꝑide accipiẽdum ẽ. acsi dicat.
carnem accipiet ⁊ mortẽ ꝓ nobꝭ subibit. Et rursus. vere tu es deꝰ abscõditꝰ. deus
isrl̃. saluator abscõditꝰ inq̃t. q2 in carne latuit. saluator isrl̃. q2 sua morte nr̃aꝫ mor
tem redemit. Et ne putes tꝑalem esse salutẽ. saluatõis genꝰ addidit isrl̃. saluatꝰ ẽ
inq̃t in dño in vtute dñi. ⁊ subdit salute et̃na quam ꝯsecuti sunt oẽs q̃ ex isrl̃ xp̃o
crediderũt. aptissimũ testimoniũ est ysaie. Sꝫ audi ieremiã sua sunt h̃ vba. Ecce di
es venient dicit dñs. ⁊ suscitabo germẽ iustum ex semine dauid. ⁊ regnabit rex et
sapiens erit. ⁊ faciet iudiciũ ⁊ iusticiam. ⁊ in diebꝰ illis saluabit̃ iuda ⁊ hitabit isrl̃
ꝯfidẽt̃. ⁊ h̃ est nomẽ qđ vocabũt eum. deꝰ iustꝰ nr̃. Considera vba ⁊ attẽde myste-
ria. Suscitabo inq̃t germẽ iustum. i. xp̃m sctm̃ ⁊ iustum. ex semine dauid ſm car-
nem. q2 ex ꝓsapia regia ⁊ de sanguine dauid. Maria mr̃ dñi nata est. ⁊ regnabit
rex. quõ regnabit. sane queãdmodũ ipse apud matheum in euangelio dicit. data
est mihi oĩs ptãs in celo ⁊ in terra. qđ est regem eẽ. ⁊ sapiens erit ait sapia. s. crea
ta que hois est. ⁊ increata que dei est. ⁊ q̃ est añ secula. et faciet iudicium discretõis
⁊ iusticiam discussionis nũc discretõis dum elegit ex mortalibus q̃s vult. ⁊ alios
suo arbitrio dimittit. et in fine seculi iusticiam discussiõis. qñ reddet vnicuiq3 ſm
oꝑa sua. In diebꝰ illis saluabit̃ iuda. i. q̃cunq3 crediderint ⁊ baptizati fuerint sal
ui erunt. ⁊ hitabit isrl̃ ꝯfidenter in statu eccl'ie triumphantis. ⁊ hoc est nomen qđ
vocabunt eum deꝰ iustus nr̃. vt scias q2 xp̃c ex semine dauid natus est. non solum
homo sꝫ etiam deus est. nec alteri q̃3 xp̃o h̃ verba conuenire pñt. Accedat ⁊ alius
ꝓpha baruch noie. Quid ille ait. Hic est inq̃t deus nr̃ ⁊ excitabit̃ alius aduersus
eum. Hic adinuenit oẽm viam discipline ⁊ tradidit illam iacob puero suo. ⁊ isrl̃
dilecto suo. post hec in terris visus est. ⁊ cum hominibꝰ ꝯuersatus est. docent hec
omnia incarnatõeꝫ verbi ⁊ hominem factum dei filium manifestant. Nunc de
morte audi ⁊ eos ꝯtemnito q̃ xp̃m volunt esse trãslatum et nõdum mortuũ. Sꝫ
incredibili clemẽtia citra diem sup̃mum iudiciĳ cum omnibꝰ angelis interficiendũ
putant. O nephandam audaciam ⁊ stulticiam alĳs inauditam. dimittimꝰ ange
los q̃ꝝ substantia incorporea est ⁊ imortalis. Xp̃m interfectum negant ⁊ aiũt interfi
ciendum. ac dauid ex ꝑsona xp̃i. que nõ rapui tunc inq̃t exoluebam. q2 nõ pecca
uit ⁊ penas dedit. et ꝓ alieno delicto mortem subĳt. Qđ manifestiꝰ ysaias oñdit
dicens. Vere languores nr̃os ip̃e tulit. et dolores nr̃os ipse portauit. Ipse vulne
ratus est ꝓpt̃ iniq̃tates nr̃as. attritus est ꝓpt̃ scelera nr̃a. disciplina pacis nr̃e sup
eum. et liuore eius sanati sumꝰ. Omnes eñ nos. q. oues errauimꝰ. ⁊ vnusq̃sq3 in
via sua declinauit. ⁊ deus posuit sup eum iniq̃tatem. i. penam ꝓ iniq̃tatibus expi
andis. oim nr̃m. et subdit̃. oblatus est q2 ip̃e voluit ⁊ non apuit os suum. et pau-
lopost. tradidit in mortem animam suam ⁊ cum sceleratis deputatꝰ est. ip̃e mul-
toꝝ pctã tulit ⁊ ꝓ transgressoribus rogauit. Si vidisset ꝓpha passionem xp̃i vix
potuisset aptius loq̃. Nec ieremias tacuit tormenta dñi q̃ eum in ligno crucis ita
loquentem inducit. O vos omnes q̃ trãsitis ꝑ viam. attẽdite et vi. si est do. sicut
do. meus. Et ip̃e saluator de se ait. Ecce ascendimꝰ ierosolimam ⁊ filius hominis
tradet̃ ꝑncipibus sacerdotum et scribis et ꝯdemnabũt eum morte. ⁊ tradẽt eum
gentibus ad illudẽdum ⁊ flagellandum et crucifigendum. et tercia die resurget.

Et iteꝝ alibi. Sicut moyses exaltauit serpentem in deserto ita exaltari oportz fi-
lium hois. vt omnis q̄ credit in eum nō peat. ſ hēat vitam etnam Et ne de mor-
te dubites scribit euangelista. Cum accepisset ihs acetum dixit ꝯsummatum est.
⁊ inclinato capite emisit spm̄. ppħe xp̄m morituꝝ ⁊ a mortuis surrectuꝝ p̄dixert
euangeliste. ⁊ obijsse in cruce ⁊ sepultū resurrexisse tercia die affirmant. certa res
est. nihil ambiguitatis hꝫ veritati omnia ꝯsonant. resurrexit dn̄s. ascendit ad ce
lum ⁊ venturꝰ est iteꝝ ⁊ faciat iudicium in fine seculi. Tua lex h̄ non recipit q2 n̄
sapit de xp̄o q̄ sape oportz. Cuiꝰ alteꝝ aductum nō solum euāgelium ſ antiq̄ eti
am vates ondunt sicut pauloante de ieremia diximꝰ ꝑtestis eius est daniel dicēs
Ecce in nubibꝰ celi q̄si filius hois veniebat. ⁊ vsq3 ad antiquum dieꝝ puenit. et
seq̄t. ⁊ dedit eis ptātem ⁊ honorem et regnum. et omnes ppl̄i tribus ⁊ lingue huiēt
ei. Quibus v̄bis veri doctores iudicium xp̄i facile inueniūt in fine mundi. Et ip̄e
xp̄c de seip̄o loq̄t. Dico vobis q vos q̄ secuti estis me in regeneratōe cum sede-
rit filius hominis in sede maiestat sue. sedebit et vos iudicantes duodecim tri
bus isrl̄. Et in actibus apl̄oꝝ legimꝰ ꝯstitutum eē xp̄m a deo p̄re viuoꝝ et mortu
oꝝ iudicem. Hec nos de deo sentimꝰ. h̄ et firmit credimus. h̄ salubrit p̄dicamus
eternam vitam ꝑmittētes omnibꝰ q̄ xp̄o credūt et in trinitat noie baptizati opa
faciunt euāgelio digna. Quer que sit ista vita eterna. q̄d agat illic homo. q̄ volu
ptate letet. et quam beatitudinē assequat. rn̄demꝰ cum euāgelio ioh̄. Hec est vi-
ta etnā vt cognoscant te veꝝ deum et quē misisti ih̄m xp̄m. sūma ibi felicitas erit
videre deū in sua nā. et eius ꝑfrui bonitate gaudiū nr̄e mētis erit. hac satiabimur
hac iplebimur. hinc summa felicitas erit hr̄e deū et deū cognoscere Videmus em̄
nūc p speculum vt ait apl̄s. tūc facie ad faciem. et in iubilo. teste Job in facie dn̄i
videbimus lumen. et satiabimur cū apparuerit gl̄ia eius. et erimꝰ sibi similes sic
ait ioh̄. Nec oculus vidit inq̄t ysaias nec auris audiuit nec in cor hominis ascen
dit. que ꝑmisit dn̄s diligētibus se. Et apo. nō esse dignas ꝯpassiones huiꝰ seculi
dicit ad futuram gloriam q̄ reuelabit in nobis. Tua lex in alia vita flumina lac
et mellis et vini ꝑmittit. et cibaria delicata et vxores multas et ꝯcubinas et vir
ginum coitus. et angeloꝝ in turpibus obsequijs misteria. et q̄cq̄d caro deposcit.
bouis h̄ padisus et asini potiꝰ q̄3 hominis est. Nam q̄s mortalis est hois hn̄s fa
ciem. q̄ p omnem vitam suam corpi huiat. q̄s non aliq̄n in mētis secessum abit.
q̄s non pascit intellectum aliq̄n et a sensibus recedit speculādo. An nō est hono-
ris et gl̄ie voluptas multo iocūdior et diuturnior q̄3 vener. An nō dulcior est hn̄
acte vite laus q̄3 cibus ipse vel potus. Bibit sapiens at3 edit vt viuat. tua lex iō
vitam appetendam homini existimat vt edat et bibat. Sicut in h̄ seculo carne-
us fuit legifer tuus ita et in futuro carni studēdum putauit. neq3 curauit satiare
mētē cui omne studiū fuit iplere ventrē. at3 in ea re summū bonū eē putauit. qd
neq3 gētiles ph̄i p̄ter paucos admisissent. int q̄s summa fuit de sup̄mo bono dis
sensio. Alij in doloris ꝑuatōe felicitatē posuert. vt dinonius. Alij in honestate vo
luptati ꝯiūcta. vt calypho et sinomachus. alij in scia vt erilus. alij i sola v̄tute at3
honestate. vt zenō et stoici. alij in bonis animi et corpis et fortune. vt arit. et pi-
patetici. Soli aristippus et epicurus et eoꝝ scola summū bonū i voluptate loca-
uert. at3 his tua lex ꝯformis est q̄ fex oim ph̄oꝝ et fetidū scenū fuere. nec tn̄ illi i
eo errore fuert vt hāc felicitatē in altero seculo expectart q̄bus future vite spes
nulla fuit mōrlem aiā3 existimātiū. nr̄i ph̄i summū bonū nec in t̄ra nec in sensu. ſ
in celo et in deo q̄rendū censent. et eo satiandā mētem existimāt. Et nā instituit
nos vt celū aspiciētes eo votis oibus aspiremus. sicut ē illud poeticū. Os hoim
sublie dedit celūq3 videre iussit. et erectos ad sidera tollere vultus. q̄s nescit finē
his p̄stare que sunt ad finē. oia h̄ corpea oblectamēta eo repta sūt. vt spes hois
ꝯseruari et in suum finē q̄ est deus p hec adduci posset. Quis aut ederet aut bi-
beret aut ꝑcreandis liberis opam daret. nisi esset in his aliqua delectatio. at hec
non est finis hominis qui ad deum factus est. et nisi ad deum veniat nunq̄ quie-

ſcit. nec ꝑ carnales delectatõeſ ad deũ ipm̃ ꝑuenit᷑. ẜ q̃nto his magis imerſus eſt
hõ. tanto ẽ ab ipo do ꝛ̃motioꝛ. ꝙ aliq̃ñ eo beatioꝛ exiſtit. q̃nto angelice vinc꜔ na
ture magis ac mag̃ adheret. Nec curat carnalia deſideria ꝙ bonis fruit᷑ ſpũalib⁹.
ſicut ignis ⁊ aq̃ ſimul eſſe nõ pñt. ſic delicie ſpirituales carnalibus nõ coherent. tra
hunt ille ad ſe humanam nãȝ et totaȝ in ſe rapiunt. nec ſentire ſinũt que caro ap
petit. Guſtato ſpũ deſipit omnis caro. vt inq̃t vnus ex nr̃is. Qualex in ꝑadiſo vo
luptates admittit q̃s nec ſalon nec ligurgus ꝑmiſit in terra. Quot feditates d̃ ci
bo ⁊ potu. ⁊ alijs voluptatibus oꝛiunt᷑. q̃s in ꝑadiſo nephas fuerit noĩare. aut ei
gignerent᷑ ſine fine homines ⁊ implerẽt omnia nunq̃ morituri. aut fruſtra eẽt ꝑ
mixtio mar̃ ⁊ femine ſine fructu. que etiaȝ in h̃ mõdo damnat᷑. Dic̃ q̃d ḡ feminis
opus eſt ſi nõ eſt coitus. Dicim⁹ ⁊ nos q̃d opus eſt coitu ſi nõ eſt generatio. ꝓpter
voluptatem dices. at h̃ feda voluptas ẽ ⁊ indigna. que ꝑadiſum nõ ingredit᷑. nã
quõ illic ꝑmiſſa erit h̃ turpitudo. que h̃ tanq̃ obſcena ꝓhibet᷑. ⁊ tm̃ ꝓpt̃ ſobolem
aut euitandi maioꝛis mali cã ꝑmittit᷑. Ipocrates diuine vir ſcientie. venereum
coitum ꝑtem eſſe q̃ndam moꝛbi tetrimi exiſtimabat. quem nr̃i comicralẽ dixerũt.
Quis igit᷑ h̃ñs aliq̃d humani pudoꝛis. ac vt v̄bis cuiuſdam gẽtilis vtamur. vo
luptatib⁹ iſtis duabus coeũdi atȝ comedendi. que homi cũ ſue atȝ aſino cões ſũt
gratulet᷑. nõ ſunt h̃ que pia mẽs in celo req̃rat. Dicis itez nõ erit plena felicitas
in ꝑadiſo ſi aliq̃d defuerit oblectamenti genus. ḡ vt exiſtimas cũ varijs rebus ob
lectent᷑ homines. ſaltatõe. venatõe. piſcatõe. ludo. lucro. cãtu. cibo. potu. venere.
⁊ alijs q̃ꝓpluribus. eadem oĩa in ꝑadiſo tuo req̃res ⁊ cum v̄gilio dices. Que grã
curruum armoꝝ q̃ fuit viuiſq̃ cura. nitẽtes. paſcere eq̃s eadem ſequit᷑ tellure re
poſtos. Vana h̃ ꝑhia eſt. quam nulla vnq̃ ciuitas. vñ inſtituta recepit. nos vt di
ximus mentis gaudia ⁊ ſpũales delicias q̃rim⁹. Beatitudo nr̃a quaȝ expecta-
mus in altera vita. eſt ipſa dei viſio q̃ nihil optabilius inueniri põt. Videbit eñ
btũs anim⁹. ⁊ q̃ ſr̃ in celo. ⁊ q̃ ſb̃ celo. q̃d erit q̃d ei⁹ aſpectũ fugiat ꝙ videbit vidẽ
tem omnia. Que nunc vident᷑ obſcura de deo. de trinitate. de incarnatõne v̄bi de
ꝓceſſione ſancti ſp̃us. de ſacramẽtis eccl̃ie. de ceteris archanis. tunc apta erunt ⁊
manifeſta. nullum deerit oblectamẽtum. nihil req̃ret vltra plenus animus. nam
q̃d pleno opus eſt. nihil illi deeſt ꝙ nihil cupit. deſideria nr̃a implebit optimus ac
maximus deus. in q̃ omnia bona ſunt. nec vllum cupiditatibus nr̃is relinquet lo
cum. Erit deus omnia in omnibus ꝙ ſine fine videbit᷑. ſine fine amabit᷑. ſine defa
tigatione laudabit᷑. que lingua dicere. vel q̃s intellectus capere ſufficit illius ſuꝑne
ciuitatis q̃nta ſint gaudia. angeloꝝ choꝛis intereſſe. cum beatiſſimis ſpiritib⁹ glo-
rie ꝓditoꝛis aſſiſtere. pñtem dei vultum cernere incircũſcriptum lumen videre.
nullo moꝛtis metu affici. incoꝛruptõis ꝑpetue munere letari. Neq̃ illic beatitu-
do humani coꝛꝑis in epulis erit. aut in vino aut in coitu. Ex redundantia beati-
tudinis anime gloꝛificabitur coꝛpus ipſum ⁊ ſimilitudinem eius induet. Fulge
bit tanq̃ ſol in conſpectu dei. tenuitati eius nulla reſiſtet materia. leuitas ⁊ agi-
litas infinita ſpacia in ictu oculi ꝑmeabit. nihil erit ꝙ amplius ledi poſſet. Inuio
labile erit ⁊ impaſſibile. moꝛe anime. Et ita totus homo exultabit ⁊ dicet cum ꝓ
pheta. coꝛ meum ⁊ caro mea exultauerũt in deum viuum. Nec fruſtra erit diffe-
rentia ſexuum aut artus reliq̃ ſuꝑfluent. reſurgent viri ⁊ femine integris mem-
bꝛis. ⁊ nõ ſolum in ſpẽ. ẜ in ipſo indiuiduo humane nature ꝑfectio reintegrabit᷑.
nec tñ animales oꝑationes aderunt. nec ꝯmixtio maris ⁊ femine. qꝛ ceſſabit cã
ꝓpter quam fuerat introducta. Erit eñ ꝯpleta multitudo hominum a deo ꝓ̃fini-
ta. nec vllus erit carnalis appetit⁹. nec pulſabit temptatio inimici. nõ patebit inſi
die locus cũ ꝑuentum fuerit ad triumphũ. Pax ibi fiet incõcuſſa ⁊ q̃es ⁊ ſumma
ꝯcoꝛdia vigebit. Vides int᷑ tuam ⁊ nr̃aȝ beatitudineȝ q̃ntum intereſt. nr̃a felicitas
nobilioꝛi homis ꝑti. i. anime rñdet. tua vilioꝛi. i. coꝛꝑi. nr̃a mẽtalis eſt. tua carna-
lis. Noſtra fulgens ⁊ nitida. tua obſcura ⁊ fetida. Noſtra cum angelis ipſo deo
communis eſt. tua cum ſuibus ⁊ alijs pecoꝛib⁹. Noſtram docti omnes laudant

tuam vitupant. Nr̃a celo digna est. tua etiaȝ in terra reprhendit᷑. ꝭ dices in sacris
etiaȝ codicib⁹ ꝯuiuia repiri. q̄ futura videnť in celesti irl̃m potu ciboq; plena. In
q̇t em̃ ysaias. Faciet dñs exercituũ oib⁹ ꝓplis in mõte h̄ ꝯuiuiũ pinguiũ. Et in sa
piẽtia legim⁹. Miscuit vinũ ⁊ posuit mẽsaȝ. Et iteꝝ. venite ⁊ comedite panẽ me
um ⁊ bibite vinũ qđ miscui vob. Et in eccl̃iastico. Cibauit illũ ds̄ pane vite ⁊ in-
tellect⁹. ⁊ aq̄ sapiẽ potauit illũ. Et dñs apud lucã. Ego inq̇t dispono vobis sicut
disposuit mihi pr̃ me⁹. vt edatis ⁊ bibatꝭ sup mẽsam meã in regno meo. oia h̄ ⁊
his similia spũalem hñt intelligẽtiaȝ. q̃ꝛ de mẽsa ipa sapiẽ nõ corpalis vel cib⁹ vel
pot⁹ assumit᷑. ꝭ mẽtalis q̄ suauissim⁹ ẽ ac mũdissi. m⁹. ⁊ h̄ est quẽ nos expectam⁹ in
futuro seculo. Tanto ẽ igit᷑ nr̃a dignioꝛ q̃ȝ tua felicitas. q̇nto nobilioꝛ ⁊ diuĩe bti-
tudini ꝓpinq̇oꝛ. ꝭ attingam⁹ nõnullas alias tue legis ineptias q̄ tũ sacris lr̃is ad
uersanť. tũ ph̄icas rõnes excludũt. dicit legifer tu⁹. ꝙ tetigit eũ de⁹ manu sua inť
humeros. ⁊ vsq; ad medullã dorsi ei⁹ penetrauit frig⁹. qđ pinde ẽ acsi corporeuȝ
eẽ deũ affirmet. q̃ꝛ tact⁹ nõ est nisi p corp⁹. nos icorporeũ dici⁹ deũ. Ait em̃ ysaias
ex oꝛe dei. Celũ ⁊ terrã ego implebo. qđ nõ posset fieri si corpore⁹ eẽt. ⁊ ꝓptea dič
in psalmis dauid. Spũs dñi repleuit oꝛbem terraꝝ. spũs inq̇t dñi. nõ corp⁹ dñi.
Et iohẽs in euangelio. spũs est deus. Phi deum puꝝ actũ dicunt eẽ pncipiũ oim
reꝝ. nature oĩno simplicꝭ ⁊ eťne. ꝙ si corpore⁹ eẽt. esset ꝯposit⁹ ex elemẽtꝭ aut alia
materia. ⁊ posterioꝛ suis ptib⁹. neq; simplex. neq; pur⁹. neq; oꝛigo reꝝ. Et creatu
ras hr̃et seipso excellentioꝛes angelos. s. nobilioꝛa sunt em̃ spũalia q̃ȝ corpoꝛea.
qđ est opinari absurdum. ne dicam⁹ asserere. Nec simul stare põt. vt cã caꝝ sit de
us sicut phi volũt ⁊ recte volunt ⁊ ꝯposit⁹ inueniat᷑. eẽt em̃ ab alio ꝯposit⁹. ⁊ illũ
nos potius dicerem⁹ deum q̄ ꝯposuisset. nõ est igit᷑ corpoꝛeus de⁹. q̃ꝛ ꝯposit⁹ nõ
est. Nec mouemur. q̃ꝛ in sacris lr̃is. ⁊ caput ⁊ manus. ⁊ pedes ⁊ oculi. ⁊ digiti. ⁊
coꝛ. ⁊ vterus ⁊ hmõi attribuanť deo. vtit᷑ em̃ spũs sanctus q̄ loquit᷑ in scpturis
vocabulis q̄ sunt in vsu p similitudinẽ q̇ndam. sicut dicit. Ezechiel ex psona dei
ego visionẽ multiplicaui ⁊ in manib⁹ ꝓphaꝝ assimilat⁹ sum eis. ẽ em̃ naturale ho
mini p sensibilia ad intelligibilia puenire. ⁊ omnis nr̃a cognitio a sensu capit ex-
oꝛdium. Atq; idcirco spũalia nobis in sacris codicib⁹ sub methaphoꝛa corpaliuȝ
exhibeť. qđq; ita fit. vt etiã rudes aliq̇d capiãt q̄ alioq̇n eẽnt diuĩe sapiẽ min⁹ ido
nei auditoꝛes. Dixit pterea. tu⁹ machometes. oim pctoꝝ cãȝ esse deũ ⁊ exclamãs
his ꝟbis vtit᷑. O de⁹ q̄bus vis bonã. q̄bus vis malam viaȝ pbes. Nos moꝛtale
pctm̃ auersionẽ quãdam eẽ dicim⁹ ab vltimo fine. nec possibile censem⁹ deum q̄
vltim⁹ finis ẽ voluntatem cuipiaȝ a se auertere. eẽt em̃ sibipsi ꝯrius. et si deus oia
diligit quecũq; fecit. vt est illud sapiẽ diligis omnia que sunt. ⁊ nihil odisti eoꝝ q̄
fecisti. quõ ꝯsentaneũ est. vt peccati cã sit ipse de⁹. Cui dixit in ps̄ dauid. Odisti
omnes q̄ opanť iniq̇tatẽ. Et in eccl̃astico legim⁹. omne detrimẽtum erroꝛis odit
deus. ꝯria sunt amoꝛ. ⁊ odium. Audi vlteri⁹ intolerabilẽ tue legis erroꝛem. si no
his inq̇t aduersa incũbunt incubuerũt ⁊ ceteris. Sũt em̃ iste dies casus atq; foꝛtu
ne. negat diuĩaȝ ꝓuidẽtiam curare moꝛtalia. Nos de diuĩa sapiã dicimus. ꝙ attin
git a fine vsq; ad finẽ foꝛtit᷑ ⁊ disponit omnia suauit᷑. nec summe dei bonitas ꝯue
nit ea negligere que creauit. ꝓpť qđ inq̇t p matheum dñs. omnes capilli capitis
vr̃i numerati sunt. Addit machometes angelos creatos ex flama ignis ⁊ pecca-
re ⁊ moꝛtuos esse. nos cũ ꝓpha dicim⁹. ꝙ deus fecit angelos suos spũs. ⁊ creauit
eos ex nihilo. ⁊ phos nobiscũ sentientes habem⁹. q̄ omnes angelos quos vocãt
intelligentias incorpoꝛeas esse dixerũt. nec pctm̃ in angelis repiri posse censem⁹
q̄ deum in essentia videntem omnia vident. ⁊ omnia intelligũt ad suam pfectõȝ
necessaria. nec est in eis ignoꝛãtia pcti mr̃. Nec subiectam corruptioni naȝ ange
licam arbitramur. in q̄ non est materia q̄ separi possit a foꝛma. ꝭ ipsa foꝛma p se
subsistit incorruptibilis ⁊ imoꝛtalis. Origenis pclari excellentis ingeniũ viri. sič
multa extant pclarissima opa. ita ⁊ nonnulli erroꝛes peruersissimi reperiunť. inť
quos vnus ille est. ꝙ demones per dei misericoꝛdiam liberandos esse aliquando

a penis asserit. Hunc secutꝰ est machometes. q̄ saluādos ꝑ alcoranū malos ange
los affirmat. Nos cū ysaia de oībus dānatis siue hoībus siue angelis vnaȝ sniam
hēmꝰ. ꝙ vmis eoꝝ nō morieꝶ. ꝛ ignis eoꝝ nō extingueꝶ. Et saluator in euāgelio
dānatis in vltimo iudicio ignē etnū repromittit dyabolo ꝛ angelis eius ꝑpatū
Quid ꝙ tuus legifer aīaȝ humanā portōȝ asserit aīe dei. sic nōnulli phī palaȝ tra
diderūt ꝛ manichei secuti sunt. Nos humanam aīaȝ ad ymaginē ꝛ silitudinē dei
factam dicimus. sic scp̄tum ē in genesi. Faciamꝰ hoīem ad imaginē ꝛ silitudinem
nr̄aȝ. qꝺ de aīa dictū est nō de corꝑe. ꝙ si aīa hoīs portio eēt dei. eēt vtiqȝ deus. nec
esset homo nō deus. qꝺ dicere stultissimū est. cū manifestū sit labi hoīs animam
a bonitate in maliciam. a veritate in errorem. a gaudio in tristiciā. a spe in despa
rōem. qꝺ est a dei sbā penitus alienū. Nec illud veꝝ est. ꝙ in vr̄a lege tradiꝶ. ani-
mas hoīm ex materia ꝓductas esse oēs. Asserunt eīn phī ab extrinseco esse hoīs
intellectum. ꝫ ꝙ inatus sit spūs vite iussu dei. Et theologi rōnales animas oēs
ex nihilo creatas dicūt. ꝛ adam cū factaȝ vidisset feīam. hꝫ os inqt de ossibꝰ meis ꝛ
caro de carne mea. nō dixit anima de aīa. Et ꝓpha in ps̄. canit. Qui finxit sigilla-
tim corda eoꝝ. poniꝶ eīn cor ꝓ anima qꝛ sedes eius in eo est. Et deus sibi aīaꝝ ꝓ-
ductōȝ reseruauit ꝓpꝶ eaꝝ dignitatem. q̄ ꝑ ysaiam ait. oēm flatum ego feci. qꝺ in
telligiꝶ de flatu spūali. q̄ est rōnalis anima. Preterimꝰ. ꝙ celum ex fumo factum
dicitis. qꝺ si veꝝ eēt corruptioni subiaceret. Preterimꝰ. ꝙ solē ꝛ lunam eq̄les ab
initio ꝟtutis ꝛ luminis tuus ꝓpha testaꝶ. Nos dicimꝰ celū ex nihilo creatū ꝛ duo
luminaria magna fecisse deum ab initio. luminare maius vt p̄esset diei. ꝛ lumina
re minus vt p̄esset nocti. Ad illud trāsimꝰ qꝺ in vr̄a lege dulcissimū. ꝛ saluberri-
mum eē putatꝛ. Vxores multas ducere. ꝙ si deo placuisset. creato homini ab ini
tio nō vnam tm̄ sociaȝ p̄buisset ꝫ plurimas. nec dixit deus relinqt hō patrē ꝛ ma
trem ꝛ adherebit vxoribꝰ suis. ꝫ vxori sue dixit. Nec amicitia inꝶ viꝝ ꝛ vxorem
vera eē pōt vbi nō est eq̄litas. cū vir pluribꝰ misceaꝶ. mulier ꝟo vni tm̄ adhereat
cuiꝰ ē in alias plures distractꝰ amor. Nec ꝓpꝶea numerus hoīm augeꝶ. qꝛ plures
vni nubāt femine. naȝ totidē viri ꝑuati ꝯiugio sine ꝓle decedūt. ꝛ p̄sertim cū mulie
res numero pautiores existant. Iniq̄ insuꝑ res vī ꝛ nālī aduersa libertati vnius
vrbis ciuiū alios multiplici mr̄imonio vti. alios in solitudine degere. Nec ꝓpꝶea
laudanda ꝯsuetudo. ꝙ in veteri lege plerosqȝ sanctos viros pluribus vxoribꝰ fu
isse ꝯiūctos legimus. qꝛ nō id ex lege aut ex voluptate fecerūt. ꝫ dīna q̄dam dispē-
satōne. ꝛ ad sobolē ꝓcreandam q̄ cresceret in cultu dei. Tacemus de diuortio qꝺ
ꝑmittiꝶ apud vos ꝯ legē euāgelicā. ꝛ de adulterio ꝛ fornicatōe ꝛ aliꝫs sceleribus
que lȝ antiq̄ lex detestaꝶ. ꝛ noua ꝓrsus abomineꝶ. apud vos tn̄ ꝯcessa videꝶ. Nō
est qꝺ omnia tue legis errata ꝑcurramus. qn̄ neqȝ nobis scribēdi neqȝ tibi legen
di satis ē ocij. Et tu ipse ꝓ tuo ingenio multa intelligis adeo stulta eē. vt nulla pos
sent rōne defendi. Tota de deo qō est ꝫ omnia referunꝶ. totuȝ in ꝫ ꝯsistit. vt xp̄m
ihm deum esse credamus. q̄ ꝯcesso necesse est eius legi obedire ꝛ eius ꝟbis crede
re. q̄ verax est ꝛ mentiri nō pōt. In eius lege trinitatē. de q̄ supradiximus in vni-
tate dīnitatꝛ ꝯpimus. ꝛ incarnatōȝ ꝟbi. ꝛ ꝓcessionem spūs sancti. ꝛ reliq̄ omnia
q̄ retulimus vsqȝ ad extremū iudiciū. Qꝛ aūt xp̄c deus sit. iaȝ supra oñsum est ex
veteri lege atȝ ꝓphis. Licet etiam ex tua lege monstrare. que ꝓpham ꝛ sctm̄ viꝝ
fuisse xp̄m asserit. Si ꝓpha ꝛ sanctus ꝫ verax. si verax ꝛ deus. nam deū seipse te-
status ē dicens. Ego ꝛ pr̄ vnum sumus ꝛ q̄ videt me videt ꝛ patrē. ꝛ si creditꝛ in
deum ꝛ in me credite. ꝛ alia multa hmōi ꝑ que diuinitas xp̄i colligiꝶ. ꝛ eq̄ cum pa
tre ꝛ spūsancto maiestas. Bene est igiꝶ vt legem nr̄am amplectaris q̄ verax est
ꝛ salutaris a deo data. ꝛ tuaȝ relinquas in q̄ non veritas neqȝ salus. homo illam
tulit. peccatis ꝛ ignorantia plenus. Intellexisti q̄nta adducimus ex veteri lege
testimonia q̄bus deus oñdiꝶ. ꝛ homo xp̄c ihs ꝛ ꝓ nr̄a salute supplicio crucis affe
ctus. Audiuisti sacrosancti euangelij attestationes. ꝛ ipsius xp̄i voces q̄s tua lex
sanctū hȝ. Quid igiꝶ obstat baptismo. q̄s ꝓhibet aquam. q̄d moraris ingredere.

iam tandem salutis iter cum p̄cellentibus viris ⁊ magnis impatorib⁹ ad eternā
salutem sub xp̄o puenies. Diximus de ꝯstantino seniore ⁊ philippo q̄ rempubli-
cam tenentes in xp̄m credidere. post ꝯstantinum creati cesares idem iter secuti
sunt et in fide nr̄a dormierūt. excepto iuliano apostata q̄ ex monacho cesar fact⁹
transiuit ad ydola. q̄ vitam laxiorem ꝓmittebant. S; ille in bello parthico penas
dedit et sagitta ꝯfossus i incertū missa. coactus ē cadēs dicere. Vicisti galylee. sic
eīm ꝑ ꝯtumeliam vocabat xp̄m. Fuerūt et aliq̄ scismatici et heretici. q̄ etsi xp̄iano
noīe nō tm̄ recta incesserūt via. Impatores xp̄iani nullo errore polluti inuēti sunt
iouinianus. gratianus. iustinianus. valētinianus. iustinus. duo theodosij. archa-
dius honorius. karolus magnus. ludouicus. et plures franci et theutonici. tres
othones. henrici aliq̄t. et nō pauci sub alijs noībus. Preterimus alios reges fa-
ma claros. q̄ vl' in gallia vel in hispania vel in anglia vel i alijs ꝓuincijs xp̄ianis
sacris initiati fuerūt. et i dn̄o mortui ad vitā credunt migrauisse btā;. cū his nō ē cur
te pudeat xp̄i iugum subire et sub eo regnare. ꝑ quē reges regnāt et legū ꝯditores
iusta decernūt. Multos iuenies reges q̄ te colētē xp̄m honorabūt. etsi eīm aliqn̄
horrebāt reges xp̄i nomen. et ꝓpt ydola xp̄ianos ꝑseq̄bant. postea tm̄ ꝓpt xp̄m
ydola deleuerūt. Honesta h̄ societas est cū q̄ te vocam⁹ in viam veritatis et pacis.
illa nihil dignitatꝭ hꝫ cū q̄ te tua lex in deuia rapit. nā p̄ter othomanoꝝ familiaꝫ
de q̄ natus es et illustres ꝓgenitores tuos. q̄s est q̄ magnopꝑe laudari int̄ sarace-
nos queat. Celebrat̄ saladinus q̄dam. et aliq̄ pauci nomen hn̄t. q̄ res mēoria di-
gnas gessere. At xp̄ianoꝝ excellētissima noīa oēs historias impleuerūt. noti sunt
in syria et in egypto et in asia. godefridus. balduinus. bohamundus. tancredus.
conradus. philippus. et alij admodū multi q̄ ab extremis galliaꝝ et germanie fi-
nibus cū ingentis copijs hierosolimaꝫ petiere. iterq̄ꝫ sibi ꝑ medios hostes ferro
pauere. Hos tibi comites damus. cū his te xp̄o iungere cupi⁹. honestiores hi so-
cij sunt q̄ꝫ egiptij effeminati. aut ibelles arabes. Tua origo (sic accepim⁹) scythi-
ca est. int̄ scythas multos fuisse viros in armis clarꝭ mēorie tradit̄. q̄ vectigalem
asiaꝫ pluribus seculis tenuerūt. et egyptios vltra paludes eiecerunt. Non sunt
ꝯparandi aut egiptij aut arabes scythico generi. nō est forti et gnauo cū societas.
Mirādum est tantum potuisse suis fascinatōibus arabes. vt audaces et p̄stan-
tes scythas in suam societatem adduxerūt. Quid dicimus societatē. non est h̄ so-
cietas. seruitus est qn̄ eoꝝ legi subiectus es. que vtinam lex eēt et nō deceptio ac
p̄stigium. Conformior tibi cum xp̄ianis societas erit. fortibus viris facile amicā-
tur fortes. ꝟtus ꝟtuti placet. Pulcra et stabilia sunt int̄ eq̄les ꝯsortia. si eadem re-
ligio est idemq̄ꝫ cultus dei. Age igit̄. accipe xp̄ianos socios accipe fidē et baptis-
mum. q̄ te hic faciet in terris magnum q̄ad vixeris. et post obitum in celo beatū
reddet. Audisti ꝓmissa euangelica. et quō cuncta que diximus veteris legis au-
ctoritate ꝓbant̄. S; times ne te decipiamus. recordaris tui legislatoris q̄ asse-
rit legem et ꝓphas a iudeis. euangelium a xp̄ianis esse corruptum. tantumq̄ꝫ de
veritate vel noui testamenti vel veteris remansisse. q̄ꝫtum alkorano ꝯtinet̄. Ex-
ploratum id forsitan arbitraris et veꝝ esse. atꝫ idcirco testimonijs nr̄is non ad-
hibes fidem. nec baptizari audes aut in xp̄m credere. Utinaꝫ tam bonus fuisset
tuus legifer q̄ꝫ callidus. tam verax q̄ꝫ ꝟsutus. tam iustus q̄ꝫ iniq̄tus. tota est arti-
ficiosa et fraudulēta lex eius. naꝫ q̄ diuinū sibi abesse auxilium nō ignorabat. ad
humanas ꝯfugit astutias. cupiebat legē edere q̄ sibi nomē daret. famamq̄ꝫ etiaꝫ
ꝑ flagitia exoptabat. vt nicostratus ille q̄ diane ephesie tēplum incendit. et ani-
aduertēs antiquā et nouā legē. q̄ꝫuis honesta eēt. durā tm̄ vulgo videri et ꝓuatu
difficilē. fieri posse existiauit vt inumerabiles ꝓpl'i i suas traditōes ꝯcederēt. nā gē-
tiles q̄ꝫuis laxiori lege tenerēt̄ q̄ꝫ xp̄iani. ꝯtinētiā tm̄ et modestiā et frugalitatē cō-
mēdabāt. ⁊ phis auscultabāt ꝟtutū amatorib⁹ neq̄ꝫ sinebāt suos ciues corrūpi vi-
cijs aut voluptate marcescē. creuit igr̄ secta saracenoꝝ lnia vicioꝝ. placuit vxo-
res ducē q̄t mallēt. easdēq̄ꝫ dimittē cū displicē cepissent. hic ꝯcubinas q̄ꝫplures.

⁊ in omne libidinis genꝰ posse ꝑuolui. indulgere ventri cuncta q̄ vellet ⁊ ori pt̄er
vinum. vniuersis imergi voluptatibꝰ. Etsi eni̅ aliq̄ ieiunia in lege tua p̄cipiunt̄.
id etiam ad irritādā voluptatē factū ē. Naʒ saraceni diē ieiunātes. nocte q̄ꝫ lōga
est epulant̄ ⁊ bibūt. nec aliam ob cām vini vsus int̄dictus est. nisi qꝛ noceret in ar
denti terra q̄lis est arabia. ⁊ maior est infrigidis voluptas poculis. Hoc vnum ē
machometꝫ inuentū fuit. vt legem ꝓpagaret suam. ea p̄cipiens q̄ grata eēnt au-
ditoribꝰ. ⁊ maxime plebibꝰ q̄ iumentis similes existunt. nec fefellit eum opinio in
hac ꝑte. Placuit noua lex ⁊ breui tp̄e ita coaluit. vt in multis ꝓplis. gentibꝰ ac lin-
guis recipet̄. cui fundamēta in voluptate iacta fuer̄t. Uer̄ sicut agricola nō im-
prudens postq̄ꝫ vineam plantauit fossam circūducit ⁊ sepem. ne destruat̄ a feris
ita ⁊ machometes suam legē ꝯseruare ac munire statuit. Animaduertit hō sagax
duobus modis suum dogma ꝯuelli posse atꝫ ꝯfundi. aucte. s. ⁊ rōne. Atꝫ aduer-
sus h̄ duo que poterant inueniri remedia non neglexit. auctoritati apposuit. qd̄
pauloante retulimus. antiquam. s. ⁊ nouam legem deprauatam eē. nec q̄cq̄ꝫ veri
restare nisi qd̄ alkoranus h̄et. Rōni arma obiecit. iubens ne q̄spiam de sua lege
disputaret. neue rōem quereret. in eum q̄ ꝯ niteret̄ ferro vindicādū eē. atꝫ hm̄oi
vallo suam legem callidus veterator ꝯmuniuit. s̄ nō est h̄ adamantinꝰ murꝰ ne-
q̄ꝫ ferreus neq̄ꝫ ex viuo lapide. Fragilis materia est creta ⁊ luto munita domus.
facile oppugnabit̄ neq̄ꝫ resistet telis nr̄is. Facile ruunt edificia in arena fundata.
aggrediamur h̄ telis tue legis munimēta. Corruptōꝫ in p̄mis sacrar̄ lr̄ar̄ obijci
tis. h̄ ei ꝓbandum fuerat q̄ factum asserit. nobis satis erat negare factum. libet
tecum alit̄ agere. ⁊ aptam tui legislatoris calumniam ondere. Lex iudaica quam
moyses ⁊ ꝓphe tradiderunt anteq̄ꝫ machometes nasceret̄ pluribꝰ seculis scp̄ta
fuit. ⁊ multis in locis ꝓmulgata. ⁊ in alienas trāslata linguas. nec fuit vnus int̄-
p̄res s̄ plurimi. Rogante ptolomeo philadelpho. lxx. p̄sb̄ri legem interp̄tati sunt
⁊ ꝯsona dixerunt. Aq̄la etiam ⁊ theodosion ⁊ symachus ⁊ alij vetus testamen-
tum traduxerūt. Facta est antiq̄ lex ⁊ greca ⁊ latina multis etatibus anteq̄ꝫ tua
ꝓmulgaret̄. Implete sunt omnes bibliothece moysaica ⁊ alior̄ ꝓphar̄ traditōe
Alexandrie. rome. athenis. carthagine. syracusis. toleti. Lugduni. ⁊ in omnibus
locis que insignia eēnt. siue apud grecos siue apud latinos. vetus testamentum
ex hebraica veritate traductum. ⁊ habebat̄ ⁊ publice legebat̄. q̄s ille iudeus tā-
potens fuit q̄ corrumpe legem vbiq̄ꝫ gentium potuit. Nōdum natꝰ erat xp̄c. cuꝫ
lxx. interp̄tum editio facta est. q̄ tp̄e nulla erat causa corrumpende legis. cū nulla
esset cum xp̄ianis nondum natis de lege ꝯtentio. nec ꝓpter alios oportebat legi
aliq̄d detrahere. q̄ legem non accepant. nec ꝓpter se q̄ talem accepant ⁊ laudabāt
Siqua corruptio interuenit. in ea potuit interuenire que apud hebreos reman-
sit. nō in ea que int̄ latinos ⁊ grecos diuulgata est. ⁊ ꝑ infinitas diffusa ꝓuincias
q̄ꝫ q̄ꝫ nec iudaica corrupta est q̄ vsq̄ꝫ in hanc diem cum greca ⁊ latina traditione
ꝯcordat. difficilis ac pene impossibilis fuisset corruptio in tot manibꝰ. Macho-
meti leue fuit vnum codicem corrumpe ⁊ illum tanq̄ꝫ ver̄ his tradere q̄ sibi ab
initio crediderunt. ꝙ si multi sunt hodie apud vos codices vniꝰ ꝯtinentie. nō tn̄
idcirco veritas in eis est. Ab vno eni̅ q̄ falsus erat. emanantes omnes falsitatem
ꝯtinent. qꝛ non defluunt ex amaro fonte dulces riuuli. Querimꝰ ex te magne p̄n-
ceps. si te iudice duo rōnum codices afferant̄. q̄r̄ alter ex altero trāscriptus exi-
stat ⁊ in eo de q̄ est facta transscriptio. Semproniꝰ mille debere talenta scriptꝰ est.
in exemplari duo milia. cui potiꝰ fidē dabis. an non exemplo magis q̄ꝫ exēplato.
Hebrei parentes antiq̄ legis existunt. ⁊ apud eos exempla legis h̄nt̄. apud alios
exemplaria. Rursus ex te querimꝰ. q̄tuor inueniunt̄ rationum libri apud q̄tuor
negociatores. seium. gaium. titū ⁊ semproniū. In eo quem semproniꝰ ꝓducit. cre
ditor ipse lucij in centū talētis scriptꝰ inuenit̄. in alijs debitor. cui credes. q̄d rn̄de
bis. an nō tres libros vni p̄feres. Certe nō dubitabis p̄ferre. Si ita iudicas soluta
q̄ō est. Quatuor libri vetꝰ h̄nt testamētū. vnꝰ est hebreor̄. alt̄ gentilium. ⁊ tercius

xpianoꝝ. vltimꝰ ſaracenoꝝ q̃ a ceteris diſcrepat. Mēdax. n. ē nã reliq̃ cõformes
ĩueniunt. Nã ⁊ greci q̃ gētiles erãt añ xpi aduētũ: ⁊ latini añ machometē vetꝰte
ſtamētũ nõ alio mõ habuert ꝙ nos hodie habemꝰ. Hoc fortaſſe inficiari poſſes
q2 nõ repiũt hodie gētiles q̃ bibliothecas hñant vetes. Sʒ interroga iudeos inue-
nies vera eē q̃ dicimꝰ: ⁊ adhuc extat ioſephꝰ hebreꝰ: q̃ trãſlationē antiq̃ legis ĩ ma
nu ptolomei quē noïauimꝰ: gētilis hoïs atteſtat factã: ex q̃ poſtea traductiones
emanarũt: q̃ vſq3 in hãc diē pſeuerãt ⁊ hebraice ꝟitati cõcordãt. Stulta ē igr̃ ma
chometꝭ fictio ⁊ turpis inuētio: nec q̃cq̃ hʒ ꝟiſile: nec tã ꝯfutatiõe ꝙ irriſiõe digna
ē: qđ dicimꝰ de veteri teſtamēto idē lʒ de nouo intueri. qđ nec ab vno ſcriptũ ē: nec
in vna lingua: nec ĩ vno loco: nec in vno tpe: ⁊ tñ vna ſnia ē: ⁊ vnica ꝯcordia. Qđ
greci hñt: h̃ latini: h̃ hebrei. h̃ ſyri armeni: h̃ oēs barbari xpm colētes: ꝙuis here
tici aliq̃ ad tuēdos errores ſuos corrũpe nõnullos codices auſi fuert. Quid ages
q̃d dices: cui fidē adhibeb: an ſoli ſaraceno: an latino: an greco: an hebraico. Mł-
to antiq̃or ē xpiana lex ꝙ ſaracena. Audita ē ĩ oï terra euãgelij tuba: ſicut ſcriptũ-
ē. In oēm terrã exiuit ſonꝰ eoꝝ: ⁊ ĩ fines orbis terre ꝟba eoꝝ. Uulgata ē ⁊ recepta
lex xpi ꝑ totũ rõanũ impiũ. ꝑuſq3 tuꝰ legifer ꝓdiret ĩ lucē. Et idē euãgeliũ qđ nunc
habemꝰ oēs gētes ſuſcepe. Nec fuit maioribꝰ nr̃is aut facultas corrũpēdi rē adeo
vulgatã aut nccitas cũ nõ eēt machometes cũ q̃ de fide ꝯtēderēt. Corruptio ei ne
ceſſaria fuit q̃ nouã legē edē voluit: veteri ⁊ noue ꝯrĩã: nec dubiũ faciet iuſtus iu-
dex q̃n xpiano maior fides adhibēda ſit vł xpi legi ꝙ ſaraceno. Ipe. n. ꝯſuator ē
ſue legł: ⁊ manet ĩ traditiõe patrũ. Saracenꝰ ab ea receſſit ⁊ ĩuētiões ſeq̃t nouas
q̃s ſui maiores ĩgrauerũt. Euãgelia apđ nos q̃tuor recepta ſũt: q̃ ſũma diligētia
vigēti ſtudio. ⁊ acri diſcuſſiõe: ſcĩ patres ĩ gnãlibꝰ ꝯcilijs nõ priꝰ amplexi ſũt ꝙ eē
veriſſima mulq̃ modis recognouerũt: nõ ē igit ꝙ tuꝰ legifer de corruptiõe ſacrarũ
lraꝝ poſſit obijcē. De ciuitate dñi q̃ ē eccłia inq̃t in pſal. dđ. Fũdauit eã ineternũ
Nõ eēt fũdata ineternũ eccłia: ſi fũdamētũ eiꝰ qđ ē euãgeliũ violari aut corrũpi
potuiſſet. Nec veꝝ fuiſſet qđ ait ꝓpha baruth loquēs de lege dei: lex q̃ ineternum.
Nec illud ſtaret qđ dicēt inetnũ ꝑmanet ꝟbũ tuũ: ⁊ ĩ ſeculũ ſeculi ꝟitas tua. Nec
iſaias vera fuiſſet de xpo locutus dicens. Sup ſoliũ dauid ⁊ ſup regnũ eius ſede
bit: vt cõfirmet ⁊ corroboret illud in iudicio ⁊ iuſticia vſq3 ĩ ſempiternũ. Nos ga
brieli angelo credimꝰ q̃ de xpo marie virgini ſic ait. Dabit illi dñs deꝰ ſedē dauid
patris eius. ⁊ regnabit in domo iacob ineternũ. Quomodo regnat xps in domo
dauid niſi per fidē. Quomodo per fidē niſi ꝑ euãgeliũ. Quomodo ꝑ euangelium
ineternũ ſi corruptũ eſt euangeliũ. mendax lingua. falſa calumnia. Ego vobiſcuʒ
ſum inquit dñs vſq3 ad ꝯſũmationē ſeculi. Et oſee ꝓphe verba ad eccleſiã conſe
runt. Sponſabo te mihi in fide vſq3 in ſempiternũ. Et ad petrũ vicariũ ſuũ inq̃t
ſaluator. Tu es petrus ⁊ ſup hãc petrã edificabo eccłiaʒ meã: ⁊ porte inferi non
ꝑualebũt aduerſus eã. Et iterũ. Rogaui ꝓ te petre vt nõ deficiat fides tua. Pre-
ualuiſſent porte inferi ⁊ defeciſſet fides petri. ſi falſuʒ eſſet euãgeliũ qđ ſequimur
Sed manet fides magni paſtoris in eccleſia romana: que nũq3 inuenta eſt erraſſe
neq3 errabit ineternũ. Magiſtra eſt eñi ⁊ mater oïm fideliũ ⁊ diſciplina veritatł.
Caue machometes caue magne princeps ne ſequaris errorē porphirij ſiculi: qui
tue legi conſona dixit. Is ex xpiani ſinu ad idola trãſiēs: ait ſe deos cõſuluiſſe q̃d
de xpo ſentirent: ⁊ illos reſpõdiſſe bonũ virũ fuiſſe xpm. ſed peccaſſe diſcipulos
eius. qui diuinitatē ei attribuerãt quã ſibipſe nũq3 erogaſſet: hoc deoꝝ teſtimo-
niũ eſt idoloꝝ. que tu demonia eſſe non dubites. An nõ intelligis fraudem: an nõ
vides tui legiferi ⁊ demonũ eſſe vnũ argumentũ: vnã colluſionē: vnã fallaciaʒ. ⁊
xpo dyabolũ inuidere eiuſq3 glorie ⁊ maieſtati detrahere. Cuius cõſilio atq3 ſua-
ſu tua lex edita eſt: euangelice atq3 moſayce cõtraria. Dices pari modo xpianaʒ
legē moſayce aduerſari. Nã que iuſſit moyſes: plurima vetat: ⁊ ꝑmittēs que ille
vetuit. Neſcis antique legis archana que diu grauida fuit. nouã in vtero gerens
⁊ cũ ſtatutũ diuino cõſilio tēpus venit eã ꝑpit: Uidit ieremias ꝑ ſpiritũ legē hãc

nouā cū ait. Ecce dies venient dicit dñs: ⁊ feriā domui isrl' ⁊ domui iuda fedus no
uū. nō ꝫm pactū qd' pepegi cū patribꝰ eoꝝ: ꝫ hoc erit pactū qd' feriā cū domo isrl'.
Post dies illos dicit dñs: dabo legē meā in visceribꝰ eoꝝ: ⁊ in corde eoꝝ scribam
eā: ⁊ ero eis i deū. Nouū fedus inqt: qꝛ baptismꝰ circūcisioni successit: ⁊ legē meā
inqt scribā in corde eoꝝ. qꝛ vetus lex in tabulis lapideis scripta fuit. Noua ꝑ cha
ritatē i corde hoim radicata: ⁊ ero eis in deū: qꝛ noue legis auctor ⁊ ꝓmulgator
xp̄s deꝰ ⁊ hō est. antiqua ꝑ moysen innotuit tm̄ hebreis: ⁊ adueniēte ꝑfecto euacua
tū est imꝑfectū nec ampliꝰ in ꝑpucio nobiscū deꝰ: ꝫ in corde pascit': dicente aplo.
Licet circūdamini nil ꝓdest vobis. Nec vlteriꝰ cerimonie legis hñt locū. venit. n.
ille de quo loquit' in deut. moyses ꝓpha. De gēte tua suscitabit te deus. ipm sicut
me audies. Et subdit. Ponā verba mea in ore eius: loquet'qꝫ ad eos oia verba q̄
ꝑcepero illi. De xp̄o hec ꝓpha locutus ē ex ore dei qd' verū erat os: in cuiꝰ aduētu
legata ⁊ cerimonie defutura erāt: sicut apud matheū scriptū est. Lex ⁊ ꝓphe vsqꝫ
ad iohem. Sacra. n. q̄ veteres obseruabāt: annūciatiua erāt ventūri xp̄i: q̄ in eius
aduentu cōpleta cessauerūt: ⁊ alia instituta sūt: virtute maiora: veritate meliora:
actu faciliora: numero pauciora. Et sicut sacerdotiū mutatū est. sub cuiꝰ admini
stratione lex erat: ita ⁊ legē mutari oportuit. Nō est igit' aduersa veteri noua lex
q̄ in eiꝰ ventre cōclusa erat. Et adueniēte xp̄o ⁊ euāgelij luce clarescēte patefacta
circūcisioni ⁊ alijs cerimonijs antiqtus obuiat: sicut ꝓfinitū erat finē imposuit.
Est aūt xp̄iana lex tāto dignior qꝫ iudaica: quāto nobiliꝰ ē oraculū dei qꝫ hoīs. Co
gnoscis iā (nisi fallimur) veritatē ⁊ maiestatē nr̄e legis: nec vtilitatē ignoras: in-
cipisqꝫ de tua diffidere ⁊ ardes desiderio disputādi: velisqꝫ latiꝰ cūcta discutē. Sꝫ
obstat legifer tuꝰ ⁊ inqrere verū ꝓhibet: ⁊ interminat' ⁊ clamat: nō est mea lex q̄
disputationi subijcieda sit. Caue ne qd loq̄ris arma sunt in manu tua: dum mihi
credis multū imꝑij adeptus es: q̄ nō audiūt meā vocē gladio ꝯterendi sunt. En-
sis mee legis dignitatē tuet'. In arabia ortus eius fuit. ex ꝑuo principio quātum
creuerit vides. Egyptū adieci mee legi: ⁊ syriā ⁊ mesopotamiā: ⁊ libyam ⁊ numi-
diā ⁊ mauritaniā: ⁊ ꝑtē hispanie: ⁊ diuitē asiā: ⁊ doctā greciā: ⁊ fortē traciā: ⁊ nobi
lē macedoniā. Sūt ⁊ alie qꝫplurime regiōes sub imꝑio mee legis. que armis non
verbis q̄site sūt. muliebre est vba vbis reuellere: viri ferro decertant: si nō fuisset
vera mea lex. nō dedissent superi imꝑio nr̄o necnō dñatiōi nostre tātos successos
atqꝫ ꝓsperitates. Amat nos deꝰ ⁊ legis odorē sentiēs gratulat': ⁊ sternit iter vi-
ctorijs nr̄is. Scis qꝫ feliciter sepe in hostes pugnasti: ⁊ modo in pōto ⁊ sepe i gre
cia. En fili qd cogitas: qd moliris: tot triūphis sub mea lege illustratꝰ xp̄m seque
ris cuiꝰ cultores strauisti totiēs: ⁊ interitionē vsqꝫ cecidisti. Caue ne meā linquēs
legē: relinquaris a deo. Credimꝰ his te verbis nō parū cōmoueri: ⁊ aliquē inesse i
tua mēte timorē. Sꝫ audi qꝫ inanis est timor. Ois q̄ maluꝫ facit inqt in euāgelio
veritas odit lucē. Fures noctu domos ꝑfodiūt: ⁊ in obscuro adulteri latitāt: nō
adhibent testes q̄ peccāt: nolūt deꝑhendi mēdaces. Cum his sentit tuus legifer.
Veret' ne disputando sue legis vanitates innotescāt. Veret' ne pudenda sua de-
tegant': Prohibet disceptari verbis. armis defendi suā legem iubet: nec aliū iudi-
cē qꝫ ferrū deposcit. Multūqꝫ gloriat' de sue legis incremēto: diximꝰ cur creuerit
plebes voluptas allexit: neqꝫ inficiamur multas tue gentis victorias ꝑpartas et
ingētia ꝯfecta bella. Et tuipse in ꝑlijs clarus euasisti. Vicisti hostes nō paucos ⁊
triūphasti sepe. fuisti tñ etiā aliqn̄ victus. Parua xp̄ianoꝝ manꝰ tuas ingentes
copias vt ante diximꝰ apud cōfluētes sauū ac danubiū paucis ante annis dele-
uit: nō milites veterani: nō duces in bellis ante ꝓbati. nō viri nobiles armis po
tentes ⁊ equis: sed pauci cruce signati. ex agris collecti: inermes ⁊ nudi: fide tm̄
armati. ferro fulgentes ⁊ auro tuos fuderūt exercitus. Qꝛ si victoria veritatē legi
ostendit: hoc vno ꝓlio satis admonebare: in quo multi fugerūt paucos: tue victo
rie nihil mirabili habēt ad quas nūqꝫ sine grandi tuoꝝ ꝓrogatiua ventū est. Sed
quid agimꝰ nō his argumētationibus stat recta fides vici fudi hostes imperium

teneo. Si sic licet arguere vera fuit sub alexādro magno tot victorijs illustrato: ꝛ
sub eius successoribꝰ religio: q̄ ꝛ in grecia ꝛ in asya ꝛ in syria. ꝛ in egypto ꝛ i libya
ꝛ in ꝑside ꝛ in scythia ꝛ in indis regnauere: impio ꝑ arma quesito. Uera ēt rōano
rū fides vsqꝫ ad ꝓorē ꝯstātinū: q̄ orbē sibi ferro subiecerīt: ꝛ oēs domuere q̄s adie
re gētes. Scimꝰ tñ ꝛ alexandrū ꝛ eiꝰ heredes: rōanos ꝛ q̄ sub eis erāt: iudeis exce
ptis. idola coluisse: alij iouē: alij martē: alij mercuriū: nōnulli solem ꝛ alia sydera:
multi ēt vt egyptij aīalia bruta colebāt: q̄s nescit inq̄t vnꝰ ex poetis volusi bithy-
me: q̄lia demēs egyptꝰ portēta colat. crocodillon adorat. Et qđ stultiꝰ fuit ꝛ alliū
ꝛ porros ꝛ cepe int numina posuerīt. Preclare tñ egyptioꝝ victorie memorant̄.
sicut de osiridi ꝓditū est q̄ victū ꝑagrauit orbē. q̄ ꝛ deos egyptioꝝ recipiemꝰ: ꝛ ve
rā eoꝝ religionē fatebimur q2 vicerūt. Nō: nō, sic rō suadet: neqꝫ sic iudei sensere:
q̄ victi ab assyrijs ꝛ ab anthiocho ꝛ a romanis ꝛ in ꝑuitutē ducti: nō tñ victoruꝫ
leges de his acceperūt: ꝟ victi ꝛ angariati ꝛ mille modis oppressi in sua lege māse
rūt. Nec nos xp̄iani cū ꝓlio supamur aut alijs calamitatibꝰ affligimur. legē nr̄aꝫ
aut relinq̄mus aut accusamꝰ: ꝟ arbitramur piū deū. nos tāq̄ꝫ filios ꝓpt̄ peccata q̄
cōmittimꝰ verberare. q2 nō paremꝰ euāgelio: nō seruamꝰ legē nr̄am: neqꝫ mane-
mus i traditiōe scōꝝ patrū: ꝟ victi fragilitate aberramꝰ ꝛ labimur vt hoies. Ipe
ꝯo lapsos corrigit ꝛ plagis mulc̄ nr̄as iniq̄tates emēdat. Coḡscimꝰ errata nr̄a: et
ꝯsiderātes q̄ fecimꝰ, miorē eē penā q̄ꝫ delictū non ignoramꝰ. Si cadimꝰ in bello: si
amittimꝰ regnū: si iugo seruitutꝭ opprimimur dicimꝰ cū daniele ꝓpha. Deū eē i ce
lo q̄ reuelat mysteria: mutat tp̄a: ꝛ trāsfert regna vt vniuersi coḡscāt: q̄ dn̄at ex-
celsus in regno hoim: ꝛ cui voluerit dabit illud. Nouimꝰ deū ꝛ iudeos ꝛ xp̄ianos
posse cū velit: ꝛ voluisse aliq̄n: alteriꝰ secte hoibꝰ subijcē. ꝓpt̄ offensas ꝑpl̄i: q̄ eū ad
iracūdiā ꝓuocauit: ꝟ cōuersi ad eū nō desperamꝰ misericordiā ꝯseq̄. Quis. n. ira-
scit̄ deꝰ: vt inq̄t ꝓpha nō tñ obliuiscit̄ misereri. Piꝰ ē et benignꝰ nec deserit clamā
tes ad se. Absit aūt vt ꝓpt̄ victoriā meliorē eē credamꝰ religionē victoꝝ. Sic. n. fa
tēdū eēt. oēs q̄ vicerūt hebreos meliꝰ de deo sensisse q̄ꝫ ipi victi: qđ neqꝫ tu dicēs
neqꝫ tuus legifer q̄ defensionē sue traditiōis i armis collocat ꝛ oē genꝰ rōcinatio
nis effugit: maximū iniq̄tatis indiciū. Nō sic beatꝰ petrus q̄ donatꝰ a xp̄o dn̄o ce
lestis regni clauibꝰ ꝛ pastor ꝯstitutꝰ gregis xp̄iane. paratū se ait rōnē oibꝰ reddē
de ea q̄ erat in ea fide. nec aliter suos auditores edocuit beatus laurentiꝰ martyr
Mea nox inq̄t obscurū nō hꝫ ꝟ oia i luce clarescūt. Et in euāgelio: nō ꝓbat dn̄s
eū qui lucernā accendit ꝛ sub modio ponit. ꝟ sup candelabrū eam esse vult: vt lu-
ceat oibus qui sunt in domo: ꝛ predicari verba sua sup tecta iubet: ꝛ de seipso di-
xit. Ego palā locutꝰ suꝫ mūdo. Deceptores ꝛ pseudo ꝓphete in angulis: ꝑdicāt: ꝛ
volunt occulta esse q̄ dicūt: at iuramēta taciturnitatꝭ exigūt. Sicut rome accidit
in his qui baccanaria celebrabāt. In occulto cū deo suo sacrificātes nullū flagi
tiū libidinis omittebāt q̄ si alia nō eēnt aduersus tuā legē iudicia: hoc vnū suffi-
cere potuit: q2 ꝓhibuit eius lator in disputationē venire. Sciebat non equa esse
neqꝫ vera que tradiderat. Uidebat veterē ꝛ nouā legem contra se stare: intueba
tur philosophoꝝ acutissimas rationes sibi aduersas esse nec sperauit in cetu ho
minū aut in scolis virorum excellentiū sua deliramenta posse defendi. Aiaduer-
tit homo sagax ꝛ ingeniosus in malo: gentiles qui deos colebant damnatos esse:
ꝛ iam prope modum exterminatos: nec iudeis locum esse quorum lex translata
esset cum sacerdotio ad christianos. Cūqꝫ statuisset nouā legem idemqꝫ sibi no-
men daret: sperauit quod modo euenit: iratuꝫ deum christianis. qui sua legis mā
data transgrediebant̄ aduersus transgressores victoriam concessurum atqꝫ id-
circo sue legis defensionem in armis collocauit. quam alioquin hominibus gra-
tam propter licentiā voluptatum nō ambigebat: dyaboli hoc fuit inuentū: anti-
quus hāc viam sue nequicie serpens excogitauit: qui cuꝫ vidisset sese procul eijci
ex christiana religione augescente: idola deleri: nec amplius deorum multitudini
locum esse. sed vnum tñ deum adorari cum patre ꝛ spirituſancto ihesum christū

Heraclio imꝑante: machometis spiritū excitauit: eūq; sibi ministrū elegit hoiez va
nū priꝰ idolatrā: fortuna paupem: mēte supbū: natione arabē: cōsilio vsus quorū
dā iudeoꝝ ⁊ xp̄ianoꝝ ꝑuersoꝝ: inter quos fuit sergiꝰ spiritu ambitionis inflatus
legē terciā edidit: ex veteri ⁊ noua cōflatā: multis ineptijs extrinsecus adiect̄. Le
gē diximꝰ qꝛ ipse legē vocat: nos blasphemiā rectius appellabimꝰ: rugasti frontez
auertisti oculos: horruisti: turbatꝰ es: subiratꝰ es: dū h ec dicimꝰ. At si veritatꝭ ami
cus es: audiēda est veritas. neq; tuꝰ legifer si tibi amicus est veritatē interdicet. q̄
tāto magis amica est: quāto salubrioꝛ: ⁊ hoi ab ipsa natura cōueniētioꝛ. Audi ve
rū ⁊ disce quō sit appellāda lex. Legē dicūt esse p̄hi qd rōne p̄cipit. Et sūt qui nil
aliud legē esse affirmāt q̄ rectā rōnē a diuino numine ductam. Quicq̄d igit̄ rōni
aduersuz est legis noie caret. At tuus legifer rōcinari de sua lege ꝓhibet: ⁊ solum
arma illi suffragari vult: nō est igit̄ dicenda lex nisi ex illis quarū cōditores apud
isaiā dn̄s maledicit. Docet nos dauid cognoscere legē dn̄i: dū ea q̄ ꝓpria sūt expo
uit. Attēde ⁊ videbis an machometea lex de celo ⁊ a numine tracta diuio an ali-
unde. Lex dn̄i inq̄t ꝓpha imaculata cōuertēs aias testi. dn̄i fidele sapiētiā p̄stās
paruulis. Immaculata ē lex dn̄i: qꝛ mala queq; excludit: neq; libidinē neq; turpi
tudinē vllā admittit. Sic apud eūdē ꝓphetā: eloq̄a dn̄i casta dicunt̄. Et apd iob
legit̄: nō inuenietis in oꝛe meo iniq̄tatē: nec in faucibus meis stulticia ꝑsonabit.
Et apl's lex sancta inquit ⁊ mādatū sanctū ⁊ iustū ⁊ bonū. At quō machometea
lex imaculata q̄ stupra ⁊ adulteria ⁊ oēs libidinū maculas ac feditates admittit.
Dices qꝛ ieiunia q̄dā p̄cepit ⁊ orōnes ⁊ elemosynas: nō dānamꝰ hec: absit vt ea
mala dicamꝰ. Inuentorē coꝝ machometē eē negamus absq; machomete scieba
mus hec eē bona. Ieiunauit helias: ieiunauit xp̄us: orare ⁊ frangere esurienti pa-
nē suū ⁊ egenos ⁊ vagos i domū ducē: multo antiq̄us ē q̄ tue legis inuētū. Mul
ti nos legislatores ad opa pietatis inuitarūt. Verū adulterari: fornicari: seruire
ventri: ⁊ in sceno voluptatū iacē: solꝰ tuꝰ legifer int̄ bona collocat. Solus macho
metes est q̄ turpia docet ⁊ flagitia p̄cipit q̄uis hereticoꝝ more vt faciliꝰ decipiat
bona simul ⁊ mala ꝯmiscet. At lex q̄ dn̄i dr vt inq̄t ꝓpha aias cōuertit ad vltimū
finē. At lex machometea nō ꝯuertit ad deū s auertit ab eo. Dicit em̄ dn̄s deꝰ. Esto
te sci qꝛ ego sanctus suz. Machometes vxores inq̄t ducite ⁊ cōcubinas quot pla
cet: nā ego q̄draginta viroꝝ in meis lūbis vires habeo ⁊ vxoribꝰ atq; ancillis per
misceoꝛ plurimis. Quid de testimonio fideli. Cū data ē moysi lex dn̄i in mōte sy-
nai. fulgura ⁊ choruscationes apparuerūt ⁊ signa de celo q̄ testimoniū legi p̄buert
Lex xp̄i mirabilis admodū multꝭ cōfirmata est: dicēte ipo. Si opa nō fecissez i eis
q̄ nemo aliꝰ fecit. peccatū. s. infidelitatꝭ nō hr̄ent. Et ꝓpterea de veteri q̄ ꝯuertit ad
suū creatorē ad sūmuz bonū: ⁊ noua lege inq̄t dauid. Testimonia tua credibilia
facta sūt nimis. Et i euāgelio luce circa finē legimus. Illi aūt ꝓfecti p̄dicauerunt
vbiq; deo cooperante ⁊ smonē cōfirmāte sequētibꝰ signis. At machometis legē
q̄ signa q̄ miracula ꝓbāt. Audiamꝰ eū. Nō sum missus inq̄t nisi in v̾tute gladij: ⁊
q̄ nō suscepit meā ꝓphetiā occidat̄: aut reddat tributū p̄ciū ꝓ infidelitate sua q̄d
s nūq̄d manifeste negat se miraculoꝝ v̾tute carē. ⁊ ficta falsaq; eē oia signa demō
strat: q̄ tui legis doctores i populis p̄dicāt. Nō hz igit̄ tua lex testimoniū nisi i ar-
mis: s id nō est fidele: vt an̄ docuimꝰ. Ad vltimū trāseamꝰ ⁊ quō sapiaz p̄stet par
uulis. i. ꝓplis tua lex aiaduertamꝰ. Sapia (vt antiq̄ tradiderūt) diuiaꝝ ⁊ hūana-
rū rerꝝ sciam ꝯtinet: estq; admodū sapida ⁊ dulc: dū amorē diuinitatꝭ mētibꝰ no-
stris instillat: ꝓpter qd inq̄t psalmigraphꝰ. Q̄ dulcia faucibꝰ meis eloq̄a tua: sup
mel oꝛi meo. Tua lex neq; de deo sapit neq; de celestibꝰ: neq; terrena satꝭ itelligit:
q̄ putat supis cure nō eē. Magna olīz ⁊ florida i alexādria p̄hoꝝ scola fuit: ⁊ mul-
ti p syriā ⁊ asyā viri doctissimi claruerūt: q̄rū noia ad nos vsq; ꝑuenert. At postq̄
lex machometea cursū habuit paucissimi noiant̄ q̄ nature archana ꝑscrutati ex-
cellētes euaserint. qꝛ nō p̄stat paruulis sapiam tuꝰ ꝓpha aut tua lex: cuiꝰ fūdamē
tū voluptas est ⁊ tutela gladij: Int̄ nos v̾o liberaliū artiū studia admodū florēt

Legit͛ publice philosoph'a: audit͛ in scolis theologia. Nullū doctrine genus pre
termittit͛: gymnasia lr̄arum in pluribus italie ciuitatibus clarissima repiunt͛ nec
trāsalpes in hispania in gallia in germania in britānia collegia desunt viroꝝ ex-
cellentiū: q̄ sapientiā prestāt paruulis. Est em̄ ingēs xp̄ianoꝝ cura vt indocti eru
diant͛ ⁊ veritatē intelligāt in nr̄a lege: que nūq̄ mētita est: diuinitus cōprehensa
At legifer tuus nō mō mentit͛ sed leuiter sed indocte sed imprudenter sed insipi
de mentit͛: ⁊ sibipsi sepe cōtrari⁹ est: queadmodū sue legis inspector plane intel-
liget. Innumerabiles sunt eius ineptie ⁊ annales fabule ⁊ pueriles nuge: de qui
bus libet hoc loco pauca referre q̄ de ceteris iudiciū p̄beant. Exponēs machome
tes capitulū alchorani qđ dicit͛ filioꝝ isrl̄. in hāc sniam loquit͛. Sit laus ei q̄ ser-
uū suū ab oratorio qđ est helcarata ip̄a est domus mesche vsq̄ in oratoriū sancte
dom⁹ hierlm̄ nocte vna trāstulit. Circa quā benediximus deū. O vos hoīes audite
⁊ intelligite: cū abij a vobis venit ad me gabriel sero post psalmodiā vesptinaȝ q̄
vltima est ⁊ ait. O machometes iubet deus vt se adeas: cui respondi ⁊ vbi eū vi-
sam ⁊ ait gabriel: vbi ipse est: ⁊ iumētū ilico adducit magnitudine inter asinum et
mulū elberabil vocās humane vocis capacē. Et vna nō ampli⁹ hora iter iegi an-
noꝝ q̄nquaginta miliū: ⁊ ait gabriel ascende animal. ⁊ ito ad sanctā domū. ascen
dere volentē fugiebat iumentū ⁊ iussuȝ est stare. qꝛ machometes ascensurus cēt
nūq̄d accersitus est inq̄t: ⁊ rn̄dente gabriele accersitū esse: nō sinā addidit: nisi pro
me deū roget: obtuli p̄ces deo meo ꝓ iumēto: qđ me insidēte suaui gressu incessit:
ponēs vngulā pedis anterioris in orizonte sui visus: ⁊ minori spacio q̄ ictus im
plet͛ oculi. ad sanctā domū p̄ueni. comes aderat gabriel q̄ duxit me ad domū san
ctā in hierusalē ⁊ vicinā rupem: dixitq̄ descēde q̄m ex rupe in celū ascēdes: ⁊ col
ligato illic iumēto portauit me humeris suis in celū: ⁊ cū applicuissem⁹ ad celum
mūdi ⁊ ad portā ei⁹: pulsauit gabriel: ⁊ quesitū ē q̄s esset: ⁊ rn̄dit gabriel ego sum
⁊ iterū querēti quis tecū adest: rn̄dit machometes ⁊ subdidit ianitor. nūq̄d voca
tus. Et ait gabriel vocatus: ⁊ ap̄ta est porta ⁊ vidi angelos: ⁊ bis genua flectēs
oraui ꝓ eis. Et accepit me rursus gabriel ⁊ vexit ad secūduȝ celū: ⁊ fuit distantia
inter celū ⁊ celū: q̄ntū est iter q̄ngētoꝝ annoꝝ: ⁊ sicut in primo celo ita in h̄ celo
pulsatū extitit. ⁊ rn̄sum pari solēnitate ad septimū vsq̄ celū ꝓcedit: equā celorū
distantiā ponēs. Et ait in septimo celo vidisse se angeloꝝ populū: ⁊ lōgitudinem
angeli cuiusq̄ instar mūdi fuisse: ⁊ aliquoꝝ mille vicib⁹ extēsiorē. ⁊ inter eos vnū
aliquē inuenisse cui septies centena milia essent capita: ⁊ in quolibet capite toti-
dē ora. Et ī q̄libet ore lingue totidē q̄ septingenis mille milib⁹ ideomatib⁹ lauda
bāt deū. Et rursus alterū angelū ondisse q̄ fleret: ⁊ q̄siuisse cām fletus. ⁊ cū ille di-
xisset culpas eē. oraui ꝓ eo: ⁊ tunc cōmēdabat me gabriel alij angelo ⁊ ille alij: do-
nec fui in cōspectu dei: ⁊ tribunali ei⁹ adhesi: tetigitq̄ me manu sua de⁹ int͛ hūeros
⁊ frigiditas man⁹ eius p̄uenit vsq̄ ad medullas dorsi mei. His nugis atq̄ delira
mētis implet machometes aures populi. Sȝ audiam⁹ alterā fabulā in libro cui
titul⁹ est de doctrina machometis. duo angeli noīant͛ arathes ⁊ narathes: quos
ille asserit iussu dei, ī terrā descēdisse. vt gen⁹ humanū regerēt atq̄ instruerēt trib⁹
mādata accept. Primū ne quēq̄ occiderēt. Alterū ne q̄d iniuste decernerēt. Ter-
ciū ne vinū biberēt. Cū aliq̄ diu rexissent ⁊ iā ex toto orbe ad eos iudicia deuolue
rent͛: mulier quedā decenti forma ⁊ oīm pulcerrima aduersus maritū suū cām ha
bēs iudiciū ab eis petijt. atq̄ vt fauētes haberet iudices. vt apud se prandiū ha-
beant multis p̄cib⁹ inuitat. Nō abnuūt angeli parat͛ splendidū cōuiuiū. epulas
⁊ pocula mulier ipsa ministrat. apponūt͛ fercula multiplicia ⁊ cū his vinū: qđ cuȝ
angeli recusarēt instāte sepi⁹ muliere. ⁊ multas obijciēte blādicias tandē biberūt
⁊ inebriati vino in hospitā incaluerūt. eiusq̄ cōcubitū postularūt. spōdet mulier
ea cōditione vt alter eoꝝ ascensuȝ in celū onderet. alter descensuȝ: placet cōditio
illa. At iter didicit mox in celū relictis atq̄ irrisis angelis quā deus recognitā int͛
sydera collocauit. cui lucifer est nomē. Angeli ad iudiciū euocati catenis ferreis

in puteo profundissimo religati sunt vsq; in diem iudicij ꝑmāsuri: cū elegissent in
hac potiꝰ vita ꝙ̄ in altera plecti. Hec est sapiētia machometi: quā docet paruulos
hec eius theologia: hec doctrina diuinitꝰ reuelata. Mira hominis audacia ne di
camꝰ stulticiā seu dementiā. Quot sunt in his fabulis deridēda somnia. Nō ob-
iurgamꝰ iumēti verba quādo ⁊ asinā sacre littere locutā produnt: ⁊ gētiles bouē.
Sed quid est ꝙ vna hora iter quinquaginta milia annoꝝ pergit. metire hec ⁊ di
ligenter cogita: an corpori nōdum glorificato id possit accidere: quo iuit: vbi fuit
ꝗd circuiuit: nō adhuc celū ascēderat: quibꝰ in locis tantū spacij ꝑagrauit: nec iu-
mentū eū tulit: quis tulit eū: vnde venit: quō venit: nihil hoꝝ dixit: ꝗd peccaue-
rat iumētū vt precibꝰ egeret: cui nō est lex alia nisi nature ⁊ illi paret: ꝗd ostiariꝰ in
celo collocatus rogamine machometi egebat: an nō satis felix erat: fortasse altius
cupiebat ascēdere: tāꝙ̄ nō sit illic ꝑfecta oīm beatitudo: ⁊ regnet adhuc ambitio
Distātiā celoꝝ ostēdit: ⁊ sperarū quāta sit crassitudo demōstrat: quingētorū an-
noꝝ iter ex celo in celū ponit ⁊ patere spissitudinē. Quid hoc: quis credat genti-
liū fabulis simile somniū est. Aiunt illi dyonisiodoꝝ quēdā geometrie scientie no
bilē in patria senectā diē obijsse: ꝓpinquos funus ei duxisse. ad quos ꝑtinebat he-
reditas hos cōsecutis diebꝰ cū iusta ꝑagerent: inuenisse in sepulchro eiꝰ epłam dyo
nisiodori noīe ad supos scriptā: que diceret eū a sepulchro ad infimam ꝑuenisse
terram. esseq; illuc vsq; quadraginta milia stadioꝝ. Nec defuerunt geometre (vt
plinius ait) qui interpretarent significare epłam a medio terraruꝫ orbe missam:
quo deorsum a sūmo longissimū esset spaciū et ibidē pile mediuꝫ ex quo cōsecuta
cōputatio est: que circuitū terre id est totiꝰ pile ambitum ducenta quinquaginta
quinq; milia stadioꝝ ꝓnūciauit. Sꝫ armonica ratio que cogit reꝝ naturā sibipm̄
cōgruere eodē plinio teste: addit huic mēsure stadioꝝ septē milia. Herastotenes
huiuscemodi rerū solertissimꝰ indagator: vniuersum terre ambitū: ducentoꝝ q̄n
quaginta duoꝝ miliū stadioꝝ prodidit. Hipparchus stadiorū paulominꝰ vigin-
tiq̄nq; milia adiecit. Reperiunt ⁊ alioꝝ snie admodū dissone: neq; in hanc vsq;
diē mortali cuipiā satis exploratā credimꝰ terre mensuram: cuius neq; septētrio
nē neq; meridiē versus cogniti fines sunt. At tuus legifer maiora cōcepit animo
qui tāꝙ̄ celū ascēderit: quingētoꝝ annoꝝ itinere distare celum a celo ꝓdidit. q̄m
tāta esset crassitudo sperarū: hoc idem asserit rabi moyses hebreꝰ genere phs: qui
apud egyptios claruit. At phi quos nostri probant nō ita sentiūt nec ptolomeus
alexandrinꝰ astronomoꝝ facile princeps de crassitudine lunaris spere cuꝫ tua lege
cōcordat. in qua iter annoꝝ sexagintanouē ⁊ aliquoꝝ mēsium ac dierū posuit mi
libus passuum vigintiq̄nq; seu stadijs ducētis pro qualibet die cōputatis. Alij vero
astronomi qui hec diligēter indagauerūt: sperā solis plꝰ ꝙ̄ sexcētis vicibꝰ suꝑare
lunā tradiderūt: rursusq; martis sperā ꝙ̄uis sole altior est ⁊ longe maiorem habet
ambitū. spissitudinē tn̄ multis vicibꝰ suꝑari. Improbū humane mētis ausum: ve
rū ita subtili argumētatione cōprehēsu vt pudeat aliquos nō credere: plurimi h̄
incerta respuūt. Tue legislatori fortasse credendū fuerit: nō q2 illuc angelo bono
deferēte ꝯscēderit. sed q2 cum ꝑuerso ceciderit ꝙ si hac de causa fidē expetit credi
mus alioq̄n cū sacra scriptura dicimꝰ: celū sursum ⁊ terrā deorsuꝫ ⁊ cor regis in-
scrutabile est. Sed alia ꝑcurramꝰ angelos se vidisse affirmat. eosdēq; corporeos:
si mūdo maiores angeli sūt: necessariū est aliquā eoꝝ partem extra munduꝫ esse.
At phi mūdi circūflexu oīa cōtineri dicūt: neq; quicq̄ exteriꝰ esse. Tuꝰ legifer q̄n
aliquid solito plus adhibit: sopori deditꝰ quicq̄d somniauit ꝓ vero retulit: ⁊ oia si
bi licere putauit: quo errore ⁊ angelos corporeos: ⁊ peccare ⁊ egere veniā ⁊ se ro
gasse pro eis dixit. Simili somnolētia tactū se super humeris affirmauit manu dei:
cuiꝰ gelu vsq; dorsi medullas penetrauerit: q̄ oia superiꝰ cōfutata sūt. Quis illud
patiēter audiat ꝙ angeli dei vino inebriati specie mulieris decepti ꝯcubinatū eius
appetierint. q̄ iter i celū edocta ad cōspectū magni dei ꝑuenit ⁊ honorifice acce-
pta int astra locū obtinuerit. angeli penas dederit. atq; idcirco vinū homini inc-

dictū ꝙ tāti mali cā fuerit. Cōmemorat hec tu⁹ legifer: ⁊ tāq̄ ex penu dei recepta
hoīb⁹ inculcat. Vide ꝙ grauit: q̄ꝫ uere: q̄ꝫ perite loquit̄: poetaꝝ figmēta q̄ pueri le
gunt̄. int̄ archana legis inserit. Pueri nr̄i nō sine risu audiūt: cū rapte in celū feie
referunt̄: ⁊ i astra cōmutate: q̄ maior ⁊ minor vrsa vocāt̄: pigri circa sarraca boe
te lucētes. Credim⁹ ꝓ tua sapiā te iā ꝑuifacere atq̄ꝫ cōtēnere tue leḡ figmēta. Sꝫ
mirari vehemēter ꝙ indies aliq̄ relicto dogmate xp̄iano ad tuū migrāt: ⁊ afferē
tes iniquā legē nr̄aꝫ: amplexi tuā circūcidunt̄: ⁊ tuis initiant̄ sacris ⁊ q̄ trinitatē
p̄dicabāt. nūc detestant̄: ⁊ qui xp̄m cruci affixū colebāt ⁊ laudabāt. nūc derident.
Sūt qui hoc agūt nō dubitam⁹. Sꝫ quinā hoīes sane aut libidinis serui aut am
bitionis: ⁊ quib⁹ nullus erat loc⁹ in nr̄a lege. Spreti a nobis ⁊ eiecti tanq̄ꝫ vilia ⁊
inutilia mācipia ad te trāsiuerūt: nec tamē illos inextinguibilis cōsciētie vermis
rodere cessat. Qꝛ si posses eoꝝ introspicē corda: intelligeres ꝓculdubio eos aut
vite future spem nullā habere: aut admodū esse anxios. qꝛ fontē aque viue reliq̄
rūt xp̄m ihm̄. ⁊ nesciūt quo pacto redeāt: mai⁹ suū peccatū existimātes q̄ꝫ dei mi
sericordiā. Sed quid miraris si ad opes cōsequēdas: ad voluptates exhaurien
das: nōnulli tue legi sese subijciūt: nō est hoc nouū nec dignū admirationi. Ideꝫ
quoq̄ꝫ ⁊ saraceni faciūt qui sepe ad vos migrāt. Illud est mirabile: illud stupen
dū: illud magnope celebrādū ꝙ tot milia populoꝝ xp̄iano insignita nomine: sub
tuo impio degūt. grauia tributa pendūt: nūc liberis priuant̄ nunc cōiugib⁹ oppri
munt̄. durissima seruitute lacerant̄. vexant̄ mille modis. nec tn̄ xp̄iane legi renū
ciāt. Qꝛ si tuā acciperēt: mitius ferrēt imperiū: fierēt liberi: honores ⁊ opes spe
rare possent: sed malūt tolerare seruitutꝭ iuguꝫ: ⁊ in squalore ac miseria viuere q̄ꝫ
xp̄m negare. Hoc stupēdū est ⁊ diuinū opus: ⁊ qđ te p̄cipue mouere debet nō ꝙ
pauci a nr̄a lege aberrēt: ſ ꝙ tāmulti in ea ꝑseuerēt: ⁊ ꝙ tāta sit vel in aduersis cō
stātia miraculū est: facit hoc bonitas legis: ⁊ securitas eterne vite quā nemo sa
piēs p̄nti postposuit. Quid tu hic dicas: q̄d cōtra hiscere: aut nutare poteris. Ve
ra est xp̄iana lex: ex vtero recepta mosayce ex ꝓphetis ex diuinis oraculis: deus
auctor ei⁹ est: fili⁹ dei eā tradidit. ex o:e dei manifestata est pura est ⁊ nitida ⁊ ima
culata ⁊ sancta. ꝑfecta ex omni ꝑte: nullā habꝫ rugā: nusq̄ꝫ deficit: nusq̄ꝫ claudicat
in ea q̄ q̄rit inuenit. qui petit accipit. ⁊ pulsanti apit̄. Ipsa est fons clementie: iu
sticie culmē. pietatꝭ speculū. māsuetudinis ⁊ misericordie plena. ꝓ ea martyres
innumerabiles sūt occisi: senes: iuuenes: pueri: matrone: virgines: vidue: innu
pte puelle: crudelia carnificū nō expauescere tormēta: sciētes beatos esse mor
tuos q̄ moriunt̄ in dn̄o. Preterim⁹ signa ⁊ ꝓdigia que certitudinē xp̄iane legis
ostētant. Quis viros cōmemorare queat ex xp̄iano genē diuini ⁊ humani iuris
excellētissimos ꝓfessores. vera mūdi lumina: sciētie fontes q̄ vsq̄ꝫ ad mortē in fi
de xp̄i ꝑseuerātes: p̄clara volumina ediderūt. q̄ tāq̄ꝫ sydera q̄dā doctrine huma
nas mētes illustrāt. Et q̄ nā vllo in loco lex ē q̄ alterū habeat augustinū: alterum
hieronymū. alteꝝ ambrosiū. alterū gregoriū. Et ne grecos p̄tercam⁹ q̄ religio vi
rū vnq̄ꝫ habuit q̄ origeni cōꝑari posset. q̄uis hic in plerisq̄ꝫ locis errauit. Quis
iohāni crisostomo exequabit̄: q̄s magno basilio. q̄s cyrillo. q̄s eusebio. q̄s grego
rio nazāzeno. Nō sufficiet dies si numerare ꝑgim⁹ illustres nr̄e legis doctores si
ue viuos siue mortuos. q̄uis nō sint mortui ſ nūc maxime viuūt ⁊ tāq̄ꝫ stelle in
firmamēto lucēt. q̄ fidē sacratissime trinitat̄ elucidarūt. Quid dicem⁹ de religio
sis domib⁹ in quib⁹ angelica ducit̄ vita: ⁊ pro peccatorib⁹ assidue effundunt̄ pre
ces dn̄o: nec vnq̄ꝫ cessant diuine laudes ac psalmodie. Benedictus mirsiensis
apud nos multoꝝ monachoꝝ doctor ⁊ pater extitit. apud grecos magn⁹ basili⁹
secuti sūt bernardus abbas clareuallis. ⁊ bruno qui carthusiam instituit. quoti
die sanctoꝝ viroꝝ apud nos auget̄ numer⁹: edificant̄ noua monasteria ⁊ sancta
renouant̄ instituta. Quos fructus edidit seraphicus franciscus eximius pauper
tatis amator in vmbra (que pars est italie) natus. Quot eū discipuli secuti sūt.
Quot sub eius regula viri sancti floruerunt. Anthonius pataui iacet miraculis

clarus. Bernardinus senensis in aquila: quē nostra etas quasi alterum paulum predicantē audiuit. Nicolai lyritani extant opera que omnes admirant. Dominicus in extremis hispanie natus horis quasi ali⁹ vesper emicuit: qui nouū quendam sanctū ⁊ nitidum viuendi morē suis auditoribus tradidit ⁊ pdicatoꝝ instituta regula vniuersum illustrauit orbem. Multi ex discipulis eius clarissimi euaserunt: sed precipua est magni alberti fama. qui nullum doctrine genus ignorasse creditus est. Nec minor eo thomas aquinas fuit in litteris. ⁊ si maior extitit sanctitate. Claruit ⁊ meo seculo sub eadem regula vicentius hispanus. quem noster antecessor inter sanctos xpi confessores retulit. Et in ordine diui augustini nicolaus tolentinas pauloante inter celestia relatus sanctoꝝ agmina. Noua indies prole florescit nostra religio ꝙ si non desunt peccatores diuinā prouocantes maiestatē. nō desunt etiā consiliatores viri sancti deo accepti. ⁊ virgines immaculate precibus assiduis diuinā iram auertentes. nec timemus ruinā tantis adiuti patrocinijs. Tu ergo princeps nobilis qui non es rōnis incapax neqꝫ ingenij obtusi. collige que diximus ⁊ cōserua in mente tua. ⁊ cōsule tibi ⁊ tue genti. ⁊ noli eē incredulus sed fidelis relinque tenebras ⁊ lucē sequere. intellige quo pede claudicat tua lex: ⁊ quātis scatet erroribus et ꝙ̄ procul a veritate recedit ⁊ ꝙ nō est i ea salus. noue ⁊ antique legis inimica. Intelligis ꝙ̄ solida est euangelica doctrina. ꝙ̄ vera: ꝙ̄ sancta: ꝙ̄ mūda ⁊ immaculata: ⁊ ꝙ ea tm̄ iter in celuꝫ ostendit ⁊ nō alia. Intelligis si verba nostra memorie tenes ꝙ trinitas in vnitate ⁊ vnitas in trinitate coleda est: neqꝫ altera cōtradicit alteri. Intelligis quonā modo pater sibi filium equalē genuit. ⁊ quomodo a patre ⁊ filio sanctus procedit spiritus qui est charitas ⁊ amor ⁊ simul colendus est ⁊ deus est ⁊ ꝙ filius pro nostra salute incarnatus est. mortē tulit ⁊ spoliato inferno tercia die resurgens. quadraginta dieb⁹ cum discipulis conuersatus ascendit in celum: sedet ad dexteram patris: venturus in fine seculi iudicare viuos ⁊ mortuos. quo facto mali perpetuo penā ignis subibunt. boni eternā beatitudinē cōsequent. nō in carnalibus desiderijs authm pudicitijs nō in cubilibus. sed in dulcedine mentis ⁊ in charitate christi que superat omnem sensum. Ante omnia do monstratū est non posse te assequi inter christianos gloriam ⁊ potētatum quem videris optare: maxime apud europeos et occidentales populos: duꝫ tua in secta pseucraris. At si velles christianis initiari sacris magnā tibi spem fecimus ⁊ potētie ⁊ glorie. Memento igit verborum nostroꝝ ⁊ accipe fidele cōsilium: sume baptismū christi ⁊ lauacrū spiritussancti. Amplectere sacrosanctū euāgeliū ⁊ illi te totum committe. Sic tuam animam lucrifacies: sic thurcorum populo bene consules. sic tue cogitationes adimpleri poterunt: sic tuū nomē in secula celebrabit: sic te omnis grecia: omnis italia: ois europa demirabit. sic latine te littere sic grece sic hebraice sic arabice omnes barbare celebrabunt: sic nulla etas de tuis laudibus cōticescet. sic pacis auctor ⁊ fundator quietis appellaberis. sic te thurci animarū suaruꝫ repertorē ⁊ christiani sue vite cōseruatorem vocabunt: siri: egyptij: libici: arabes: ⁊ quecūqꝫ sunt alie gētes extra christi caulas. aut his auditis tuā viam sequent. aut tuis ⁊ xpianis armis paruo negocio domabunt. Etsi noluerint in nostra lege te sociū habere experientur dominiū in sua: nos te iuuabimus ⁊ omniū coꝝ assistente diuina gratia legitimum principem constituemus. Hec sunt que tibi cum baptismo premia promittunt. His te bonis diuina pietas proculdubio cumulabit obsequentē euangelio ꝙ si respueris consilia nostra: peribit tāqꝫ fumus gloria tua. ⁊ tu more hominum reuersus in cinerem totus morieris. Christus regnabit ineternū cui est honor ⁊ gloria in secula seculoꝝ. Amen.

Oratio pij pape. ij. habita in cōuētu mātuano sexto kalendas octobris. Anno dñi. M.cccclix.

Cum bellū hodie aduersus impiam thurcoꝝ gentē ꝓ dei honore ac salute
reipublice xp̄iane suasuri sim⁹. Bene est venerabiles in xp̄o fratres ac filij
dilectissimi priusqꝫ vos verbis aggrediamur. diuinitatem ipsam cuius in
primis auxiliū expetendū est: paucis in hunc moduꝫ affari. Protector nr̄ aspice
deus ⁊ respice in faciē populi tui. Respice sup hāc familiā tuā ꝓ qua dn̄s noster
ih̄s xp̄s nō dubitauit manib⁹ tradi nocētū ⁊ crucis subire tormentū. Miserere
plebis tue: ⁊ ne des hereditatē tuaꝫ in ꝑditionē quā prope mō instare videmus.
Surrexerūt eīm iniq ⁊ impij q̄ te nō nouerūt. Venerūt gentes in hereditatē tuaꝫ
polluerūt tēplū sanctū tuū: posuerūt hierl'm pomoꝝ custodiā. Vineā tuā exter/
minauit aper de silua ⁊ singularis ferus depastus est eā. Nos ꝯꝫuis hoc i loco tuo
vt arbitramur ad tuēdā religionē tuā ꝯuenim⁹: nihil tn̄ possumus nisi ades ⁊ p̄/
sidiū affers: nihil sine te valet hūana fragilitas: tua ē ptās: tuū impiū: tua ois vt⁹.
Tu fundasti celū ⁊ terrā: mare ⁊ oia que in eis sūt. Idē est tibi velle qđ posse. Ni
hil est qđ tue valeat resistere volūtati. Adiuua nos in te vno sperātes ⁊ te solum
deū pura mēte colētes. Fac nobiscū signū in bonū ⁊ mitte nobis auxiliū de loco
sancto tuo. Da nobis cor vt faciam⁹ volūtatē tuā. ⁊ in p̄ceptis tuis ambulemus
Scim⁹ qꝛ nō dees tu dn̄e deus opē tuā suppliciter implorātib⁹: ſꝫ nosipi desumus
nobis. Frigēt pectora nr̄a: ingere calorē: ingere flāmas: vre corda ⁊ renes nr̄os
vt tuo tm̄ igne succēsi: q̄ tibi sūt placita meditemur. ac fedā ⁊ peccatricē thurcoꝝ
gentē (si tua volūtas est) de xp̄ianoꝝ finib⁹ eijciam⁹. Vos aūt magnanimi ⁊ ge/
nerosi ꝓceres q̄ adestis: ne claudite p̄camur aures: ne diuertite mentē. Aperite
deo interiora vr̄a q̄ mox volentibus vobis in aīas vr̄as illabet̄. ⁊ vos sibi templū
atqꝫ habitaculū faciet. Audite nos sua vice loquētes. Verba nr̄a verba dei sunt.
q̄ filij sui ih̄u xp̄i ꝯꝫuis indigni vices in terris gerim⁹. ip̄e nos fari iubet. ipse in ore
nr̄o verba posuit ip̄e nos bellū suadere in thurcos impat. Nō vos hodie cardi/
nales aut ep̄os aut minoris ordinis sacerdotes sermone nr̄o cōpellabim⁹ quos
cōstat armis ineptos esse ⁊ piaculū ac sacrificiū fuerit: nisi per seipsos in causa fi
dei q̄ sūt ab eis expetenda: hoc est aurū ⁊ orōnes sua spōte obtulerint. Vos illu/
stres duces: vos marchiones: vos comites: vos regū ac principū oratores: vos
fortes ⁊ exercitatos in bellis viros verba nr̄a cōmonifaciāt: vos tāgēt: vos req̄/
rent quib⁹ datū est: arma sumere nō vt inter vos dimicet̄. sed vt eccl'iam vt reli/
gionē vt fidē xp̄ianā a barbaroꝝ ⁊ infideliū incursib⁹ defendat̄. Potestas eīm vt
inquit paul⁹ gladiū portat ⁊ vindictā maloꝝ. Laudē vo bonoꝝ videt̄ in quo sta
tu: in quo discrimine sum⁹: ⁊ quātum a thurc̄ vrgemur: premimur: infestamur:
nō ignorat̄. nisi arma sumētes eoꝝ impetū retūdit̄: haud dubiū quin lex euāge/
lica ⁊ ois nr̄a religio pessundet̄. Audite igit̄ viri fortes atqꝫ attētas aures adhibe
te: bellū suasuro qđ hodie nobis nimis incūbit. Tria vt nr̄a fert opinio p̄ncipali
ter explicāda ⁊ suadēda sūt. Primū est vt causas iustas atqꝫ vrgētes ostēdat ꝓ/
pter quas pugnare oporteat. Scđm vt facultates adesse doceat belligerendi ⁊
certā quodā modo victorie spem faciat. Terciū ac postremū vt magna secutu/
ros premia victores patefaciat. In his hodie nobis elaborāduꝫ est: atqꝫ in his
tota nr̄a cōsumet̄ oratio.. De causis belligerēdi primum dicere oportet que due
sūt p̄cipue et maxime. Prima est vt susceptas iniurias vlciscētes res amissas re
cuperem⁹. Altera vt futura (que prope imminere videm⁹) pericula euitem⁹.
Ostēdam⁹ que nā sunt illa que amisim⁹ quas nobis et deo nostro iniurias intule
rūt thurci. Inflicta xp̄ianitatati vulnera: illatas cōtumelias iniustā notam faci/
le cognoscet̄. si que fuit olim xp̄iana religio et que nūc sit omnino estimabit̄. Co/
gnoscite hoc rogam⁹ et quātum gloriari possit̄ animaduertite. Sacrosanctū euā
gelium quod ablat̄ idolorum spurcitijs saluator noster mundo inseruit nō vnū
dūtaxat terre angulum aut vnā prouinciā sed vniuersum ferme orbē impleuit:
queādmodū regi⁹ ꝓpheta multis ante seculis de beatis ap̄lis futuris preuiderat

dicẽs. In oẽm terrã exiuit sonus eoꝝ ⁊ in fines orbis terre verba eoꝝ. Per hos
ẽm euãgeliũ mũdo innotuit quos ex piscatoribꝰ saluator ipse ꝑdicatores effece-
rat dicẽs. Uenite post me faciam vos piscatores hoim. Nec vana ꝓmissio fuit.
Piscati ẽm sũt apli: non sibipsis: sed xpo dño vniuersum ferme orbem. Omnes
reges omnes populi in eoꝝ seu retia seu sagenas inciderũt. Impletũ est ẽm illd
danielis vaticiniũ dicẽtis. Omnes reges omnes tribus omnes lingue seruiẽt ei.
Uerius xpo q̄z augusto virgilianum istud attribui põt sup garamantos ⁊ indos
proferet imperiũ. Iacet extra sydera tellus: extra anni solisq̄z vias vbi celifer at-
las: axem humeris torquet stellis ardentibꝰ aptum. Nã circa tẽpora constantini
magni. natum ex maria pueꝝ. Indi simul ⁊ hispani colebãt. Nec septentrio nec
meridies xp̄m ignorabat. Uox romani ꝑsulis tãq̄z ihu xpi suicariũ maria ⁊ terras
penetrabat. Pax alta ꝑ oẽs ⁊ trãq̄lla q̄es xpianos ibat. iacebat pardꝰ cũ agno ⁊
leo cũ vitulo accubabat. Gens sancta gẽs electa: ppl's acq̄sitiõis xpiani habebãt
Tributa ex gẽtibꝰ accipiẽs ⁊ in capite pploꝝ positi. Hec fuit oliz o xpiani maiorũ
vroꝝ gloria: hoc imperiũ: hec autoritas. Nũc quo nos thurci ⁊ saraceni redigerit
paucis aïaduertite docebimꝰ. Indi q̄uis xpiani ferunt ⁊ armeni ꝑ asiã dispersi ⁊
pariter ethyopes: in multis tñ versant erroribꝰ ⁊ ignorãtes quã nosse debuerant
xpi legem: ignorant a dño. Quid reliquũ est: asie atq̄z affrice xpi nomẽ atq̄z legez
in pacato ꝑsequit odio. Cepit hec calamitas sub heracleo cesare. Nã cũ aperta
esset omnibꝰ via salutis per xpi dei filiũ: qui annis antea circiter sexcentis mortẽ
nostrã moriendo destruxerat: inuidẽs humano generi dyabolus ⁊ nimiũ dolens
xp̄m vbiq̄z regnare pseudoprophetã excitauit. In arabia machometum nomi-
ne sceleratũ hominẽ qui se dei nũcium ementitus cõtrariã euãgeliũ legem condi-
dit. de qua paulo suo loco dicemus. Degenerauerat iam apud grecos imperium
⁊ romana virtus sub aliud trãslata celum elanguerat: que res xpianos opes pau
latim euertit. Manserũt tamẽ in asia complures xpiani vsq̄z ad tempora pipini
francorum regis: qui anno ab hinc circiter. de magno nomine apud germanos et
gallos regnauit. Tunc ꝟo digressi a scithia thurci: capadociam: põthũ: bithiniã:
troadem: ciliciã: ⁊ omnẽ minorem asiam occuparũt. ⁊ nostra negligẽtia potẽtes
facti nõ solum veros christianos ex asia pepulerũt. sed transmisso nauibus hel-
lesponto macedoniam: traciam: atticam: boeciam: phoadem: achaiam: acharna
niã: epirum: porniam: ⁊ vtrãq̄z misiam armis inuasere: ⁊ in egeo acianio mari ci
clades ⁊ alias q̄plures insulas subiicientes hos xpianis ad orientis terminos
posuere. Ad meridiem barbari ex affrica non solum inferi maris insulas: sed ipa
quoq̄z italie littora classibus infestant. In occidente magnam bithice partẽ quã
granatam vocant mauri occupant: ⁊ hispanos agitant reges. Ad septentrionẽ
geledamq̄z arcton luctuani: polonis cõtermini magna ex parte ritu gentiliuz vi-
uunt. Ueteres hungari ad ortum thanais iacentes. ⁊ tartari cum quibus liuonii
pugnãt. christum prorsus ignorant: ⁊ vltimi norwegiũ populi cum semiferis ho-
minibus bellum gerũt. Hi sunt termini vestri o christiani sic circũdati estis: sic in
angulum coartati potẽtissimi quondã dñi ⁊ orbis possessores. En quantum im-
periũ amisistis: quot nobiles vrbes: quot ditissimas prouincias ꝑdidistis. Int
quas etiam iudeam neglexistis: terrã nobilẽ: terrã sanctã: terrã lacte ⁊ melle fluẽ-
tem: terrã in qua primi nostre fidei flores apparuere. Heu pudor: heu dolor: fons
⁊ origo nostre salutis. Syon ad hostes defecit. Templũ illud salomõis fama cla-
rum. In quo dñs totiens ꝑdicauit. Bethleem in qua natus est. Iordanem in q
baptizatus est: thabor in quo transfiguratus. caluariã in qua crucifixus ipsiꝰ cru
cis possident inimici: sepulchrum dñi gloriosum: lectũq̄z illum purpureũ crocos
spirantem ⁊ suauissimis fragrantẽ odoribus: in quo propter nos vita nostra ob-
dormiuit in dño. nisi hostes velint inuisere non potestis. At saraceni machome-
tam habẽt in potestate: in qua si vera est fama. falsi prophete cadaueri archa fer
rea cõditum. vi magnetis pẽdet in aere. Uos ꝟo infelices ac miserrimi xpiani se-

pulchro dei vr̄i ⁊ vrbe clarissima hierosolima priuati estis. Tacemꝰ alexandriā ⁊
thebas: mēphim: ac oēm egyptū: tacemꝰ anthiochiā in qua primū xp̄ianoꝝ nomē
est auditū. tacemꝰ ephesim ⁊ alias aplicas sedes in asia ꝑditas. Tacemꝰ septē ec-
clesias ad quas iohānes scripsit apocalipsim. Hierosolymā noui ac veteris testa
mēti matrē in hostiū esse potestate. Satis flere ⁊ dolere nō possumꝰ. ꝓ qua recu
perāda nullus labor euitari deberet: nullū declinari bellū. Nam si pro repetēdis
rebꝰ iustam belli causam veteres putauere. quis vnꝗ̄ inscius induit arma ꝙ̄ vos
xp̄iani. quibꝰ tot vrbes. tot prouincie sūt erepte. tot adempta regna: tātum abla-
tum imperium. Iudei cum federis archam amisissent, ꝓ recuperatione nullum
belli periculū vitauere. Greci ob raptam helenā decennale bellum gessere. Car-
thaginēses ꝓpter fines paululū ampliandos cruentissima prelia cum cirenēsibꝰ
cōmisere. pro quibus etiā philēni fratres interierūt. Romani sepe socioꝝ causa
sumptis armis in pugnā exiere. Reuoluite hystorias nullū vnꝗ̄ bellū tot causas
habuit: quot vobis aduersus thurcos occurrūt. Sed quid ad nos vetera dicat
aliquis: tolerauerūt hāc infamiā proaui nostri. cur nos illis meliores sumꝰ: cur
tanta glorie cupiditas vt maioꝝ iniurias nostro sanguine vindicemꝰ. Esto pa-
tres vestri negligētes fuerint: honorēq̄ suū paruifecerint. An ꝓpterea vestrū ne-
gligetis ⁊ duplici notari turpitudine hereditaria. s. vestra patiemini. an potiꝰ ma
gnificis operibꝰ detersa ꝓgenitoꝝ infamia gloriosū nomē acquirere conabimi-
ni. Sed negligamꝰ si sic libet antiquā ignominiā: vetusta dāna. nec nos vrgeat
quod nos pupugit anos. Trāseat omnis asia. omnis affrica. Europā saltē inspi
ciamus ⁊ nostri tp̄is rōem reddamꝰ. an parū nostra etate nostra culpa perditū ē
est. Cōstātinopolim orientalis imperij caput ⁊ totiꝰ grecie columen. non patres
nostri sed nosipsi amisimꝰ. Qui dum torpētes in ocio domi sedemꝰ vsq̄ danubiū
⁊ sanū thurcoꝝ arma penetrare ꝑmisimꝰ. Capta est nobilissima vrbs regia cul-
pa nostra. quam pausanias primꝰ cōdidit. Constātinꝰ magnus instaurauit: ⁊ in
emulationē antique rome amplificauit ⁊ magnificauit. In ea gētis imperator ⁊
ip̄e cōstātinꝰ nomine interēptus est. turba ingēs trucidata. tēpla dei magni pollu
ta sunt. Inter que nobile opus iustiniani sancte sophie vocatū. tetro machome-
tis ritu fedatū est. Beate virginis matris domini ⁊ alioꝝ sanctoꝝ imagines dele
te sūt. altaria dirupta reliquie martyrū porcis obiecte. sacerdotes occisi. matro-
ne ⁊ puelle: ip̄eq̄ sacre virgines ad libidinē rapte. Nobiles vrbis int̄ vina ⁊ epu-
las ip̄ius thurcoꝝ ducis iugulati. Saluatoris nr̄i simulacrū in cruce pendētis in
derisionē atq̄ cōtēptū ꝓcedētibꝰ qui dicerēt. hic est xp̄ianoꝝ deꝰ. in castra delatū.
sputo: luto: atq̄ omni feditate iactatū. Noua sunt hec ⁊ sub oculis nostris gesta
Hec fiūt ⁊ tn̄ excitari nō possumꝰ. cū vitulis marinis cū druso dormimꝰ: letargū ē
patimur qui tot cōtumelijs agitati e somno surgere nō valemꝰ. Heu furias: heu
artes demonū. pugnare potiꝰ int̄ se xp̄iani volūt ꝙ̄ thurcos adordiri. Ciuilia bel
la magis cupiūt ꝙ̄ externa: ⁊ sepe ꝓ paruis de causis cruentissima cōmittūt prelia.
Pulsatus modo villicus mō seruꝰ. magnos trahit in arma reges. In thurcos q̄
deū nostrū blasphemāt. ecclesias nostras diruunt. ⁊ omne xp̄ianū nomen ꝑdere
satagūt. nemo audet arma sumere. Oēs in arcū prauū dati sumꝰ. declinauimus
omnes. simul inutiles facti sumꝰ nō est qui faciat bonū nō est vsq̄ ad vnū. Sed
cogitabitis meliꝰ viri prudētes ⁊ fortē induentes animū. recuꝑare que sūt amis
sa: ⁊ acceptas iniurias vindicare conabimini. Actantū de priori belli gerēdi cau
sa sit dictū. Nūc alterā attingamꝰ: hoc est vt futura ⁊ ꝓpe iminētia nr̄is ceruicibꝰ
mala euitemꝰ. Possent fortasse aliquo modo tolerare p̄terita si finis maloꝝ eēt.
⁊ nō maiora impedirēt discrimina. Sꝫ q̄ pacto sperare q̄etē ab ea gēte possumꝰ
q̄ sanguinē nr̄m sitit. Que occupata grecia in hūgariā. i. in viscera nr̄a gladiū ad-
egit. Iuuenis ē aduersariꝰ nr̄ etate florida. robusto corꝑe. aīo vasto. tumido cur-
su victoriarū. q̄s sibi nr̄a negligētia pepit. vanꝰ est. deceptꝰ est si q̄s arbitrat̄ ado-
lescētē quietuꝝ eē: auro abūdātē: armis assuetū: ⁊ dn̄andi cupiditate inflamatū

Ponite hāc spem nūqꝫ ille arma deponet: nisi aut victus aut oīm victoꝛ extiterit
Proxima illi queqꝫ victoꝛia: gradus erit alteriꝰ. donec subactis occidētalibꝰ regi
bus. deleto xp̄i euāgelio. machometicā legē vbiqꝫ gentiū inferat: Neqꝫ arbitremi
ni longā moꝛā priusqꝫ vos adeat. Nā vicine ille gentes tot bellis attrite nisi opē
ferꝫ amplius carpere nō audebāt. Soli fideles hūgari ꝑseuerāt. nō tn̄ diu stabūt
nisi adiuti. Et hi q̄dē muri loco vobis ad oꝛiētē remāserūt. quo diruto neqꝫ theu-
tones neqꝫ bohemi neqꝫ poloni satis tuti erunt. Nō asperi montes nō alta flumi
na iter impediēt. Nihil erit victa hungaria thurcis inuiū: nihil insuꝑabile orbis
imperiū querētibꝰ. Per caruos ⁊ foꝝ iulij terrestribꝰ copijs facilis in italiā pate-
bit trāsitus. Naualis exercitus ex vallana quā thurci possidēt. vniꝰ noctis naui-
gatione brundusiū patet ⁊ in superioꝛi parte ⁊ in inferioꝛi aperta est thurcis ita-
lia. Utinā mēdaces ⁊ falsi ꝓphete simꝰ in hac parte. Sed credite nos soliū recita-
re sibille. Ueniēt veniēt thurci nisi obuiā imus ⁊ auferēt nobis locū ⁊ gentē. Nō
timēt hec foꝛtasse hispani ⁊ galli neqꝫ theutones qui rhenū accolūt. neqꝫ anglici
occeano circūfusi. Ac prudentes reipublice gubernatoꝛes: bellū foꝛis qꝫ domi ma
lūt ⁊ remotissimā laudant miliciā. Perniciosa ⁊ funesta sūt q̄ gerimꝰ in nr̄is lari
bus bella. Romanis vꝛbis domitoꝛibꝰ nulla suscepta calamitas durioꝛ qꝫ i italia
fuit. Nec illi hanibal feliciꝰ qꝫ i affrica vicerūt. Credite nobis ꝓceres credite nob
Nō est cur ampliꝰ dissimuletꝫ: nō est cur ampliꝰ differatꝫ arma sumē. Si agros ve-
stros. si focos. si liberos. si vxoꝛes si libertatē. si fidē ipam in qua baptizati ⁊ rena
ti estis retinere cupitis: bellū nobis credite bellū geratis opoꝛtet. Neqꝫ nos bellū
iniustū suademꝰ qui ciꝰ locū tenemꝰ de quo scriptū est iusticia ⁊ iudiciū ꝓparatio
sedis tue. Nec plura de pꝛimo ⁊ pꝛincipali mēbꝛo. Audistis viri p̄stantissimi ac
nobilissimi quas ob causas in thurcos pugnare opoꝛteat. Nā ⁊ suscepte iniurie
id exposcūt ⁊ in futurū xp̄ianoꝝ indēnitati cōsulendū est. Nūc qd̓ erat ꝫm nostri
ordinis mēbꝛū. i. an possitis hoc bellū gerere et an victoꝛia speranda sit aīaduer-
tite. Cū xp̄ianis nobis sermo est: qui diuitez italiā. nobilē galliā. foꝛtē hispaniam
bellicosam ac populosam germaniā incolūt. his arma. his equi. his homies. his
pecunie abunde suppetunt. His vires longe maioꝛes qꝫ thurcis assunt. Audi-
mus tamē nōnullos esse qui thurcos supꝛa modum extollūt. nec superabiles pu
tāt tot p̄lioꝝ victoꝛes. Nos magnas esse thurcoꝝ opes fatemur. ꝫ multo mino-
res qꝫ fama ferant: neqꝫ nostris quouis mō cōpando. Illi eñ etsi oēs conatꝰ ad-
hibeāt supꝛa tn̄ ducēta milia hoīm nō educēt. Sꝫ quos hoies imbelles atqꝫ iner-
mes ex asianis et grecis mixtos nostis quāti faciat asianos. Remus ille virgilia
nus cuiꝰ illa sūt verba. O vere phꝛide neqꝫ eñ phriges ite ꝑ alta dindima vbi as
suetis hiffoꝛē dat tibia cantū. Timpana nos buxasqꝫ iuuāt berechintea matris
dee. Sinite arma viris et cedite ferro. Greci q̄ꝫ illustres quōdā aīe haud quaqꝫ vi
goꝛē antiquū retinēt. Degenerauerūt ferme oēs qui thurcis parent neqꝫ in ar-
mis neqꝫ in lr̄is pꝛistinū referunt spiritū. Ceciderūt oīa cum imperio. Non stant
simul foꝛtia pectoꝛa et seruitus quisꝫ foꝛtes viri in castris thurcoꝝ militāt ex xp̄ia
nis sunt ad summā quadraginta milia: nigre atqꝫ infelices anime que vbi vos ar
matos viderint furijs agitate suoꝛum scelerum et vltoꝛē deū ante oꝛa cernentes
ferrū stringere nō audebūt. Reliqua turba in pꝛelio nulli est vsui. nisi cede sua fa
tiget hostes. Percurrite gesta maioꝛum. Asiana bella muliebꝛia putauerūt. Ale-
xander magni alexandri pꝛopinquus cū bellū gereret in italia. Frater meꝰ inq̄t
in asia cū feminis pugnat. Mihi aūt cū viris certamen est. Julius cesar cum de
poticibus gentibus triūpharet que asiam incolunt: in curru suo hec verba iussit
scribi. Ueni vidi vici acsi solo aspectu superandos diceret asianos. Gotfridus et
alij qui secū in asia militarūt parua sepe manu innumerabiles hostiū copias de-
leuerūt ac ipsos thurcos tāqꝫ pecudes mactauerunt. Sed arbitramini foꝛtasse
melioꝛes hodie thurcos esse: victa grecia qꝫ olim fuerint. Ad quales sint pugna
thaurinēsis ōndit anno ab hinc tercio gesta. Thaurinū vocauere pꝛisci opidū ad

cõfluentes sanũ ⁊ danubiũ sitũ. Hoc euo nr̃o alij albã alij beldradũ vocant: ꝓpter
situm: nõ magni momẽti castellũ. id cũctis viribus suis thurci expugnare adnixi
sunt. Pugnatũ est inter diu noctuq; sũma ꝯtentione. Erãt xp̃iani milites q̃ oppi-
dũ tuebant̃ pauci cruce signati: nõ nobiles aut diuites. nõ bellis assueti: ñ armis
tecti: ſ rudes incõpositi agrestes. Et hi tñ thurcos vicere: nõ tam ferrũ q̃ȝ fidẽ ho
stibus opponẽtes. Ab his tumidus ille thurcoꝝ impator insupabilis antea credi
tus ⁊ terror gentiũ appellatus in acie victus: ab obsidione deiectus. castris exutꝰ
turpẽ arripere fugã cõpulsus est. Quid iohãnis de himiad victorias referamus.
Quid georgij albani triũphos cõmemoremꝰ: cuius cõspectũ nũq̃ȝ ferre thurco-
rũ acie potuere. vnus nobis exẽplo sat est. Johãnes vintimiliꝰ qui cũ trecẽtis mi
litibꝰ in epirũ ꝓfectus suppetias nepoti ferẽs supra decẽ milia hostiũ fudit: strauit
deleuit. Hi sunt hostes vr̃i o xp̃iani. Cũ his vobis hoĩbus pugnandi est qui neq;
ferire neq; feriri nisi i terga nouerũt. Quãq̃ȝ ⁊ si fortissimi eẽnt ⁊ bellacissimi. In
deo tñ sperãdũ erat qui cause sue nequaq̃ deesset. An nõ scriptũ ẽ: i deo faciemꝰ
virtutẽ ⁊ ipẽ ad nihilũ deducet inimicos nr̃os. Orabat moyses in mõte ⁊ popu-
los vincebat in acie. Sol retinuit cursum suũ ne victoris iosue retineret cursum.
Madianitaꝝ plenissima ⁊ munitissima castra cũ trecẽtis viris dissipauit gedeõ
Ammonitarũ numerosuȝ exercitũ cũ paucl militibꝰ supauit iepte. Supbissimos
philisteos solꝰ humiliauit sampson. Nec i manu femine cũ deꝰ voluit victoria de-
fuit. Potẽtes in armis cananeos exterminauit delbora: sisarã interfecit ihael. Et
holofernẽ obtrũcauit iudith. Multa sũt huiuscemõi i veteri lege. Nec noua ma
gnificis caret exẽplis cõstãtino magno pugnã timẽti: signũ crucis in celo mõstra
tũ ẽ: ⁊ vox diuinitus audita q̃ diceret. In h̃ ꝯstãtine vince. De theodosio piissi-
mo impatore illi sunt versus. Omniũ dilecte deo cui militat ether. Et ꝯiurati ve
niũt ad classica vẽti. In britania q̃ nũc anglia nũcupat̃ vt autor est beda barba-
roꝝ ingẽtes copias pauci admodũ xp̃iani ⁊ inermes alta voce canentes alleluia
deleuerũt. Nõ ẽ abbreuiata manꝰ dñi: q̃uis elõgata ẽ a nobis misericordia sua ꝓ
pter peccata nr̃a: ſ ꝓpiciabilis est dñs deus noster ⁊ multꝰ ad ignoscendũ: si redie
rimꝰ ad eũ ⁊ ipẽ ad nos redibit. Facile ꝑ obediẽtiã placabiĩnꝰ quẽ per cõtumaciã
irritauimꝰ: q̃ vt primũ nos viderit humiliato corde. mox odiũ in nos cõceptum
vertet in hostes ⁊ nobis victoriã mittet. Hãc deã esse veteres putauẽ quã iupit̃
mitteret. Illã vo tãq̃ȝ regi deoꝝ obtẽperantẽ ad eos ire q̃s iusserit: ⁊ in eoꝝ parte
ꝯsideret. At h̃ verũ est sicut ait augꝰ. Nõ de illo ioue quẽ deoꝝ regẽ ꝓ sua opinio
ne finxerũt: ſ de illo vero rege seculoꝝ q̃ mittat nõ victoriã que nulla ẽ substãtia
sed angelũ suũ: ⁊ faciat vincere quẽ voluerit. Sicut in castris assirioꝝ accidit eze
chiã regẽ obsidentibꝰ: in quibus angelus dñi centũ ⁊ octuagintaquiq; milia ho
minũ vna nocte interfecit. Hec victoria id est hic angelus: omnibꝰ proculdubio de
celo mittit̃ q̃ pro cã dei recto ⁊ magnanimo pugnant. Verũ cũ in eo hoste nobis
pugnãdũ est qui deo nostro prorsus aduersat̃. libet hoc loco pauca de saracenoꝝ
lege referre: quam thurci sequunt̃: vt confidentius pugnã ineatis. quo fediores
ac magis impios cognoueritis. Sceleratissima est machometea lex que non so-
lum xp̃i diuinitatẽ respuit. sed innumerabilibus alijs scatet erroribꝰ. Nãq; vt pre
teream deliramenta ⁊ ineptias illas: quibus angelos corporeos de flama ignis
creatos intertinos affirmat: ⁊ origeni consentiens demones aliquãdo saluãdos
tradit: ⁊ celũ de fumo factũ ⁊ lunã eque splenduisse cũ sole: sed volitantis angelis
gabrielis ala tactam fulgorẽ amisisse. Quis illud tolerare queat q̃ mundũ cum
democrito sentiẽs fortune casuiq; submittit ⁊ diuinã ꝓuidentiã aufert. Quid
q̃ sacrosanctã trinitatẽ respuit ⁊ impossibile ait deum habere filiũ. Et q̃uis xp̃m
ex virgine natũ cõsentit: iustũ ⁊ sanctũ hoiem qui cũctas curauerit egritudines.
deũ tñ esse cũ arrio negat. nec ꝓ nobis obijsse censet. sed sublatũ a deo in fine secu
li moritu⁊ ⁊ tũ deniq; surrecturũ. iudeos aũt aliũ sibi silẽm crucifixisse delirãt. nec
sc̃ispũs dignitati gloriecq; ꝯsentit quẽ creaturã cũ nestoreo macedonioq; mentit̃

Et omne fidei meritū auferēs. In sua quēqꝫ secta saluari hoīem ꝓhibet. Alioq̄n
recte viuētē nisi a sua lege abierit. Et q2 nō ꝯstāt inter se mēdacia. Alio loco nemi
nē saluari asserit extra legē a se traditā. In qua beato paulo ꝯtradicēs. Circūcisi
onē seruari p̄cipit. Et vini tm̄ ꝯsuetudinē ꝓhibēs: ceteras voluptates indulget:
stupra ⁊ adulteria cū captiuis ⁊ emptis mulieribꝰ admittit. Vxores plurimas: ⁊
cū his diuortia passim cōcedit. Nec cōcubitus nature aduersos inhibet. Postre
mo hō ⁊ bestialis future vite beatitudinē sola carnis voluptate metit̄. En sapiē-
tem hoīem q̄ se dei ꝓphām audet nominare temerator antiq̄ legis: corruptor no-
ue: ꝓstitutor aīarū: verus ꝓcurator orci. Et primꝰ sathane satelles: cuiꝰ auditores
inferni mācipia sūt: quales thurcos eē nō dubitamꝰ: aduersus quos armis cōtē
dere sacrificiū deo fuerit ⁊ acceptissimū spectaculū. Ceterū q2 diuinitatē xp̄i vt di
ximꝰ impia saracenoꝝ ⁊ thurcoꝝ secta ꝓrsus excludit: nō ab re fuerit hoc in loco
maiestatē eiꝰ ⁊ gloriā in mediū afferre cūctisqꝫ palā facere xp̄m quē colimꝰ ⁊ cuiꝰ
cā bellū suademꝰ verū deū esse sibiqꝫ thura deberi ⁊ diuinos honores. Aggredia-
mur igit̄ hūc articulū. Sp eīn conādū ē vt veritas magis atqꝫ magis elucescat.
Agemus aūt pingui minerua nō more phoꝝ quos vix illuminatissime pūt intel-
ligere mētes: vt q̄sq̄s cū ꝓximo suo loquit̄: ita ⁊ nos hodie vobiscū loq̄mur. Cu-
pimus eīn etiā a piscatoribꝰ intelligi q̄ fidē a piscatoribꝰ accepimꝰ. In primis aūt
illud assumimꝰ qđ oēs ferme cōcedūt. deū. s. vnū eē a quo oīa cōdita sunt ⁊ guber
nant̄ vniuersa. Docēt tm̄ viri sapiētes mūdi machinas ⁊ tātū rerū ordinē: quātū
in mūdo cernimꝰ stare nō posse nisi ⁊ vnꝰ eēt rector oībus imꝑans. Recipimꝰ igr̄
ꝯfessa maioꝝ q̄ mūdialis machine rectorē ⁊ q̄dē vnū esse fatent̄: eūqꝫ deū vocāt
quo nihil maiꝰ nihil meliꝰ aut inueniri aut excogitari queat: hūc nos xp̄m eē luce
clariꝰ ostendemꝰ: ad qđ efficiendū tutissima ⁊ aptissima via ex miraculosis eius
oꝑibus patet. Nā ⁊ ip̄e interrogatus a iudeis an xp̄s eēt. Loquor vobis inquit ⁊
nō creditis mihi oꝑa que ego facio in noīe patris mei ip̄a testimoniū ꝓhibent de
me. Facessant igit̄ dyaleticoꝝ silogismi ⁊ oratoꝝ inductiones. ip̄a nobis xp̄i oꝑa
xp̄i diuinitatē ostendāt: religionisqꝫ nr̄e fidē cōfirmēt facta nō ꝟba. Ponat̄ igit̄
ante oculos nr̄e mentꝭ hō: qui vocat̄ ad nuptias aquā in vinū cōuertat: quociēsqꝫ
iter faciat egrotos solo verbo sanitati restituat: mutoꝝ linguas i eloquiū soluat
Claudis gradiēdi facultatē tribuit. Cecis lumē: surdis auditū p̄beat: paralaticoꝝ
mēbra cōsolidet. Respersos elephātie maculis repurget ac nō solū vires imbecil-
lis adijciat: sed ip̄sos quoqꝫ mortuos in sepulchro quadriduanos tāq̄ somno so
lutos ad vitā reuocat. Secreta ⁊ cogitationes hominū intelligat: futura p̄nūciet
demonia eijciat: suꝑ aquis siccis pedibꝰ ambulet: ventis imꝑeret atqꝫ mari. Po-
stremo volēs iuxta sermonē suū prius habitū: captus a iudeis. Crucifigat̄: inter
ficiat̄: sepeliat̄: ⁊ tercia die resurgēs: tractādū palpandūqꝫ corpus suum discipu-
lis offerat. edat ⁊ bibat cū eis. Et tandē post quadraginta dies videntibꝰ illis in
celum ascendat. Quid hic post tot signa dicemus. An nō interrogatus a discipu
lis iohānis. Tu es qui venturus es an aliū expectamꝰ. Interrogatores ip̄os ad
miracula remisit. Certissima quippe diuinitatis argumētatio est miraculoꝝ ostē
sio. Or si nōnulli philosophoꝝ naturā ip̄am deam esse putauerūt: cur nō magis
deus ille credēdus est. qui nature dominiū se habuisse miraculis patefecit. Dicat
fortasse aliquis moysen: eliam: elizeū: ceterosqꝫ ꝓphetas ⁊ ip̄ius xp̄i discipulos: si-
gna ⁊ portēta fecisse ac nature cursum retinuisse: nō tn̄ fuisse deos. Verū est id q̄-
dem: sed neqꝫ illi deos sese dixerunt. Mentiri eīn ⁊ miracula facere supra naturā
que xp̄s fecit nulli est datū. Sicut apud iohannē testat̄ cecus a domino liberatꝰ
Scimus inquiens q2 peccatores hoc est mendaces deus nō audit. Et nicodemꝰ
rabi. Scimus inquit quia a deo venisti. Nemo eīn pōt hec signa facere que tu fa-
cis nisi esset cum eo deus. Ad hec que retulimꝰ ⁊ alia q̄plurima de xp̄o miracu-
la sacrosancta quatuor euāgelia tradūt quatuor vberrimi testes affirmāt. Acce-
dūt ep̄le doctoris gentiū pauli ⁊ actus ap̄loꝝ. Ex quibꝰ palā fit ea signa xp̄m fe-

cisse ꝑ que nature dñs ostēderet. Fuit igit cū de⁹ ⁊ ipe verax: neq₃ eñi mēdacib⁹
deus cōiungit. Si verax xp̄s igit ⁊ deus: qui de seipso dicit in euāgelio. Ego sum
via veritas ⁊ vita: ⁊ qui videt me videt ⁊ patrē ⁊ rursus. Ego ⁊ pater vnū sum⁹
Et alio loco. Pater clarifica me ea claritate quā habui apud te priusq̄ mundus
fieret. quibus verbis se deum esse manifestissime testatus est. Or si q̄s euange-
lio non credit: non videmus cur moysi credat ⁊ alijs antique legis scriptoribus.
Credunt greci herodoto: tucicliđi: pollibeo: xenophonti: diodero. Credunt ro-
mani liuio: salustio: trago: cornelio: suetonio. Credunt ⁊ alij suis historicis. Cur
nos nō credim⁹ nostris. Quāq₃ illi minime cū nostris cōꝑandi sint. illi eñi nulli⁹
autoritate recepti sunt sanctū euāgeliū multa patrū cōsilia prius approbauerunt
q₃ legendū ecclesijs traderet. Ad cui⁹ robur etiā martyres accedūt q̄ ꝓ testamen
to dñi sua corpa tradiderunt ⁊ lauerūt stolas suas in sanguine agni. Inter quos
etiā virgūcule magno miraculo nō expauere supplicia. Accedunt ⁊ sanctissimi do
ctores q̄ cū eēnt ꝑspicacissimi nequaq₃ euāgelio credidissent: nisi verā ei⁹ historiā
cognouissent. Sicut apud grecos dionysius ariopagita: iohēs crisostomus: gre-
gorius nazāzenus: cirillus athanasius: magnus basilius: ⁊ alij q̄plures. Apud
latinos quatuor doctores fama illustres: gregori⁹: ambrosius: hieronym⁹: augu-
stinus: ⁊ vltra illos ciprianus carthaginēsis: ysidorus hispalēsis: hilarius picta-
uieñ. eusebi⁹ versaleñ. ⁊ ꝓximi euo nr̄o. Thomas aquinas ⁊ albertus magn⁹ na-
tione sueuus: ⁊ alij pene innumerabiles qui fide xp̄i diuinitate nō more phorū
qui sibipsis aduersant. Sed omnes vno ore loquunt vt sine deo putanda non sit
tanta vnitas atq₃ concordia. Cōfert ⁊ multū romanoꝝ auctoritas qui cū essent
sapiētissimi atq₃ potētissimi quōdā dñi ⁊ orbis possessores collum euāgelio nūq̄
submisissent: nisi aut rōnibus victi: aut miraculis tracti. Quis propterea viros
fortes eosdemq₃ prudentes hispanos: gallos: ac germanos euangeliū suscepisse
crediderit: nisi magnis rōnib⁹ ꝑsuasos. Sane cū lex gentiū mollis eēt xp̄ianorum
durior: nemo hāc subire voluisset nisi auctorē ei⁹ deū esse didicisset. Sed illō oēm
ambiguitatē excludit: oēm titubationē auertit: oēm credendi moram expellit q̄ð
multis seculis priusq̄ xp̄s carnē indueret: natiuitas eius ex virgine sanctimonia
vite: miraculoꝝ patratio: legis editio: captiuitas: tormētum: perpessio: crucifixio
mors: resurrectio: in celum ascensio: ⁊ reliqua que de ipso legimus: ita in prophe
tis scripta reperiebant: sicut postea gesta sunt. Legite isaiam: hieremiam: danielē
ezechielem: dauid: salomonē: ⁊ alios ꝓphetas quecūq₃ de xp̄o iam facta comme-
morant: euāgeliste eadē diuino afflati spiritu. Prophete futura predixerūt deū
⁊ hominem in xp̄o recognoscentes. Nec sibillarum cotemnenda est auctoritas:
que longo tempore ante natiuitatem dominicam vaticinate vt firmianus ⁊ au-
gustinus affirmāt: plura de xp̄i deitate cecinerūt. His coniungit honestissima lex
xp̄i omni ex parte venerabilis ac modesta. Nam quid aliud episcopus docet q̄
celestē agere mortales in terris vitā. Iubet eñi nos deū colere festos dies sancti
ficare. proximos quasi nosipsos diligē: pauperū misereri: viduas ⁊ pupillos atq₃
oēs imbecillos protegere. Infirmos ⁊ in carcere clausos visitare: mortuos sepe
lire: castis nedū manib⁹ sed etiā oculis eē adulteria: stupra: fornicationes: iurgia
lites: ebrietates fugere. Primos in cenis accubitus ⁊ omnes mundi pompas:
oēs blandicias deuitare. Reges ac parentes honorare: magistratib⁹ ac sacerdo-
tibus obedire. Postremo thesauros veros ipamq₃ felicitatē non in terra sed in
celo querere. Hec lex xp̄i est. hoc p̄ceptū hoc testamentū eius. Cōiungite nūc oia
simul. Xp̄s ex virgine natus castissimā vitam ducit signa ⁊ miracula facit. natu-
re imperat: legem perfectissimā edit: que orbis consensu recipit deum se dicit ⁊
hoiē: ꝓphete martyres ⁊ doctores sibi astipulant. Quid hec inferūt simul iūcta
nisi verū eē testimoniū xp̄i de seipō. ⁊ ipm̄ verū atq₃ indubitatū eē deū. Machō-
metē arabicū. falsum mēdacē: ꝑditum: ac omnino respuendum qui hec negauit.

Uerus igit̃ xp̄s: deꝰ verꝰ: verus deꝰ ⁊ hō xp̄s ih̄s: qui cū patre ⁊ sp̄usc̄o in ꝑsona
rū trinitate colendus: misertus humani generis primi parentis culpa vt iam pri
mi dānati: vt nos redimeret: ex arce celesti ⁊ altissimo dei throno splēdor eterne
glorie. figura substantie dei: moderator orbis: iudex futuri seculi ad nos descēdit
Neq̃ rapinā arbitratus est se eē equalem deo: sed formā serui accipiens: exinani-
uit seip̄m factus obediēs vsq̃ ad mortē: mortē autē crucis. Neq̃ ista sine suppli-
cijs atq̃ tormētis: sed dorsum suū vt inq̄t isaias posuit ad flagella. Maxillas su
as ad palmas. Genas suas a feditate sputoꝝ nō auertit. Speciosus forma ꝑ fi-
lijs hominū: speciē atq̃ decorē amisit: ductus est tāq̃ ouis ad victimā ⁊ inter la-
trones deputatus est. Diuiserūt sibi vestimēta eius ⁊ super vestem suā miserunt
sortē. In siti sua potatus est aceto ⁊ spineā coronā posuerūt sup̱ caput eius. Nō
fuit dolor sicut dolor suus a planta pedis vsq̃ ad verticez non erat in eo sanitas
nec tamen eiulatus emisit: sicut agnus corā tondente siluit. O homo o xp̄iane o
qui fidelis videri vis. Et cur ista xp̄m tulisse existimas. Justus erat ⁊ dolus inuē
tus nō est in ore eius. Cur tot supplicijs subijcit̃ innocēs. Pro te voluit hō. Pec
cata tua ip̄e portauit homo: ⁊ tu suo liuore sanatus es hō. Bonus pastor animā
suā posuit pro ouibꝰ suis: ⁊ mortē tuā morte sua redemit. Et quas tu illi gr̃as red
dis. Quid facis quid cogitas vt gratus inueniaris. Thurci nomen suū blasphe-
mant. altaria sua diruunt: legem suā hereditatē suā perdere conant̃: ⁊ tu domi
iaces in ocio. O reges: o duces: o viri potentes surgite iā tandē ⁊ xp̄i dei vestri re
ligionē ac honorē defendite: quādo nec opes nec vires vobis q̃ thurcꝭ minores
sunt: ⁊ certissimi estis pugnaturis vobis pro lege dn̄i diuinū auxiliū implorātes
minime defuturū. Nec plura de secūdo ⁊ principali articulo. Terciū ⁊ vltimū
modo si placet q̃ breuissime absoluamꝰ hoc est que p̄mia ꝯsecuturi sint aduersus
hostes fidei pugnaturi. Audite adhibite aures fortissimi milites: magna sūt ⁊ in-
estimabilia bona. que huius honestissimū belli victores adipiscemini. In p̄mis
quecūq̃ in hoc bello acq̄retis: arma: equos: vestes: argentū: aurum: seruos: ancil
las: agros: vrbes: ꝓuincias: regna: iuste ⁊ licite ꝓ nostra distributione possidebit
⁊ vltra hoc clarissimū nomē ⁊ famā eternā cum viris illustribꝰ cōsequimini. Sūt
hec quidez more gentiū expetenda. Nec maiora quesiuere romam greci barbari
belligerentes. At vobis o proceres premia longe maiora promittunt̃. Nā regni
celestis possessio ⁊ xp̄i hereditas vobis offert̃: ⁊ hec quidem non solū vincentibꝰ
verūetiam fortiter occūbentibus. Nā quid p̄decessores nostros vrbanos: euge
nios: innocentios: alexandros atq̃ alios fecisse cōstat: xp̄ianos oēs cruce signa-
bimus in hanc expeditionē ituros ⁊ pugnaturis ꝓ lege dn̄i plenissimā omnium
peccatoꝝ suoꝝ veniam largiemur. ⁊ ap̄licis clauibus paradisi portas aperiemꝰ.
Omnibus inquit rator qui patriā iuuerint: auxerint: defenderint: certū est esse in
celo diffinitū locum in quo beati euo sempiterno fruantur. Uerius ⁊ certiꝰ hoc
illis promittitur qui religionem christianā ⁊ orthodoxam fidem tuebunt̃: ⁊ ad-
uersus impios thurcos inuictis animis bellum gerent. Festinemus igit̃ ad hoc
bellum in quo morientes veram inueniemus vitaz. Non hec quā viuimus vita
est: sed potius mors que fugit velut vmbra ⁊ nūq̃ in eodez statu ꝑmanet. Sicut
lilia ⁊ flores deficimꝰ. Leuissima res ē q̄ hoīez extinguit. Bestiole mīme nobis in
sidiant̃ ⁊ paruule serpētꝭ morsu ⁊ arance nōnūq̃ ictu perimꝰ. Anacres poeta aci
no vue passe ⁊ fabiꝰ senator i haustu lacꝭ vno pilo strāgulatꝰ ē. Nihil fragiliꝰ hūa-
na vita q̄ tū icerta tū breuissima cuū nr̄z vt q̄ꝫlōgissimū sit teste dauid i ip̄is septu
agita vł octuagita finit̃ ānis. Quid āpliꝰ labor ⁊ dolor. At esto nestoreos viuas an
nos ⁊ matusalē ipleas etatē. Quid tibi postq̃ cursus ꝑactꝰ ē. Breue ē q̄cq̄d finit̃
⁊ stulticia ē i his spez ponē q̄ ꝑtereūt. O hō moriēdū ē q̄sq̄s es: ⁊ h̄ relinquēda q̄
sūt i terris charissima. Nemo natꝰ nō morit̃. A morte mortales appellamur. Ne
mo nr̄m nouit an horā victurꝰ sit: ⁊ tn̄ hec terrena diligimꝰ q̄ mox relicturi sumꝰ:
q̄n potiꝰ transitoria ꝓ ꝑpetuis cōmutamꝰ: ⁊ hoc thurcēse belluz aggredimur per

qđ possumus imortales fieri.⁊ ad illam ciuitatem ihrlm ꝑuenire.quam summus
rex opifex mira pulcritudine ⁊ artificio inenarrabili molitꝰ est. In q̄ deum ipm
facie ad faciem videbimꝰ ⁊ ipiꝰ bonitate fruemur.in q̄ sanctos intuebimur ange
los ⁊ oim spirituū btōꝝ ordines q̄i ↄciues ⁊ ↄtubernales hēbimꝰ. in q̄ nihil nos
latebit eoꝝ q̄ vbiqꝫ fiunt. Liberatꝰ eni̅ hac terrena ↄpage animꝰ. oim reꝝ sciaꝫ n̄
vt sensit plato recuꝑabit. ſ vt arestoteli ⁊ nr̄is placet doctoribꝰ ↄseq̄r. Illic nihil
timebimꝰ nec planete neqꝫ camete nobis formidabiles erūt.q̄s ꝑhorrescāt reges
Sedebimꝰ (vt ꝓpha testat̄)in pulcritudine pacis.in tabernacul̄ fidutie. in reqe
opulenta. Inueniemꝰ sabbatum sine vesꝑo.i.reqem sine fine.renouabit̄ vt aqla
iuuentꝰ nr̄a.q̄ nullo senio.nulla tpis longitudine corrumpet̄.saciabimur apparē-
te glia saluatoris nr̄i quem sine fine videbimꝰ.sine fine amabimꝰ.sine fatigatōne
laudabimꝰ. O igit̄ nobile bellum.o felix p̄mium.o expectabilē pugnam ex q̄ siue
vincimꝰ siue vincimur sp̄ reges euadimꝰ.⁊ cū deo nr̄o triumphātes lucidas pa-
disi sedes querimꝰ.ꝓ q̄bus ↄseq̄ndis stephanꝰ ꝓthomartir lapidibus cesus est.
Petrus ⁊ andreas in cruce suspensus.paulus securi ꝑcussus.bartholomeꝰ viuēs
cute nudatꝰ. Sebastianꝰ sagittis ↄfossus.laurētiꝰ flamis exustus. ſ nō h̄ ex vob
viri fortes supplicia req̄runt̄.minori p̄cio celum ꝓmittit̄.pugnate tm̄ fortibꝰ ani
mis ꝓ lege dn̄i.⁊ omnia ↄseq̄mini.de q̄bus scribit paulus.qꝛ nec oculus vidit nec
auris audiuit nec in corhois ascendit q̄ ꝓmisit dn̄s diligentibꝰ se. O stulti ⁊ tar-
di ad credēdum in his q̄ sacre ꝓmittūt lr̄e.digito dei reuelate atꝫ ↄsc̄pte.o si ad-
essent nūc godefridus.baldeuinꝰ.eustachiꝰ.hugo magnꝰ.boemūdus tancredus
⁊ alij viri fortes.q̄ q̄ndam hierosolimam ꝑ medias thurcoꝝ acies penetrātes
armis recuꝑauerūt.nō sinerent ꝓfecto tot nos ṽba facere.ſ assurgentes vt olim
coram vrbano scd̄o p̄decessore nr̄o.deus vult deꝰ vult.alacri voce clamarēt.vos
taciti finem orōnis expectatis.nec hortamētis nr̄is moueri videmini.⁊ fortasse
sunt int̄ vos q̄ aiunt. Multa h̄ pontifex loq̄t̄ vt nos mittat in acieꝫ ⁊ corꝑa nr̄a
hostibꝰ obijciat gladijs.sacerdotum h̄ mos est.alligant alijs onera ꝑuissima que
ipi digito nolūt attingere. Nolite ita putare filij.nemo patꝝ vroꝝ mēoria in hac
sede sedit q̄ ꝓ fide xp̄i maiora fecerit q̄ꝫ nos iuuātibꝰ vobis. ⁊ dn̄o fauente factu
ri sumꝰ.venimꝰ huc vt videtꝭ nō paꝝ debiles.neqꝫ sine ꝑiculo nr̄i corꝑis.neqꝫ si-
ne damno terraꝝ eccl̄ie.plus defensionem fidei q̄ꝫ patrimoniū beati petri fecimꝰ
⁊ q̄ꝫ valitudinē ⁊ q̄etem nr̄āꝫ. Accreuerūt expense mirūimmodū.redditꝰ aūt ap-
p̄ime diminuti sunt.neqꝫ ista gloriabūdi referimꝰ.tedet pudetqꝫ nos plura facere
nō potuisse.o si q̄ fuerāt iuuenili in corꝑe vires.he nūc adessent.nō iretis sine no
bis ad bellum.neqꝫ ꝑiculū sine nobis subiretis.ipi aū signa ꝓcederemꝰ.ipsi cru-
cem dn̄i portaremꝰ.ipi vexillum xp̄i ꝑfidis hostibꝰ obijceremꝰ beatosqꝫ nosipsos
arbitraremur.q̄bus datum eēt ꝓ ih̄u mori. Et nunc si censetis nō recusabimus
egrotum corpus fessamqꝫ animam in hanc felicem expeditōꝫ xp̄o deuouere. Per
castra.ꝑ acies.ꝑ medios hostes si suadetꝭ lectica vehi generosum putabimꝰ. nec
magnifica ṽba ignauo ꝓsequemur animo. ↄsulite q̄d magis xp̄iane rei ↄducat.
nihil aduersabimur de corꝑe nr̄o.de ꝑsona.de pecunia nr̄a. Vestꝝ iudicium am-
plectimur. Metimini vires aplicas.estimate q̄d tempalia.q̄d sp̄ūalia simul ↄfe
rant. Et qđ vobis videt̄ humeris nostris onus imponite.nihil recusabimus.du-
os habet ecclesia thesauros.sp̄ūalem alteꝝ.materialem alteꝝ.vtrunqꝫ liberalit̄
erogabimus.⁊ illum q̄ nunq̄ꝫ exhauriri ⁊ hunc q̄ nunq̄ꝫ impleri pōt. Impn̄tiaꝝ
tn̄ nihil aliud ex vobis petimꝰ nisi vt bellum ↄ̄ thurcos gerendum decernatis.de
pecunijs ↄq̄rendis.de ducibus eligendis. de classibus instruendis.de sede belli.
de tꝑe expeditiōis.postea differemus. Neqꝫ difficilis ↄsultatio erit.qn̄ nec arma
nec equi nec naues nec pecunie nec fortissimi milites nec peritissimi duces xp̄ia-
nis desunt. Adsit tm̄ ↄmunis voluntas huiꝰ honestissimi belli gerendi. Quā vt
mentibus vestris inserat ille rogamꝰ. q̄ cum p̄re ⁊ sp̄ūsancto sine fine regnat ih̄s
xp̄c. Amen.

Bulla de ꝑfectione in thurcos. Et de prero-
gatiuis eiusdem passagij.

Pius ep̄us ſeruus ſeruoꝝ dei. Uniuerſis ꝛ ſingulis xp̄ifidelibus. Salutem ꝛ
aplicam benedictõem. Ezechielis ꝓphe magni ſententia eſt. Uenientem
gladium niſi annūciauerit ſpeculator animaꝝ. que ꝑierint ſanguinem de
manu eius reqrendum fore. Quod veriti ſancte memorie p̄deceſſores nr̄i nico-
laus. v. ꝛ calixtus. iij. ab eo tp̄e quo thurcoꝝ effrenata rabies ꝯſtantinopolim ex-
pugnauit. venturꝝ ad interiora xp̄ianitatis hoſtilem gladium clamare nō ceſſa-
uert. ꝯmõere xp̄ianos p̄ncipes ac ꝓplos. qnto in ꝑiculo eēt nr̄a religio niſi occur
reret hoſtibus p̄uſq̄ꝫ ampli⁹ inualeſceret. ſuaſere vt arma ſumerent defenſionē
catholice fidei ſubirent. furētib⁹ beſtijs obuiam irent. nec ſinerent imanem draco
nem machometem fideles deuorare animas. Uidebant ferocem illi⁹ animū oc-
cupata ꝯſtantinopoli minime qetur. cui⁹ inexplebilis eēt dominandi cupiditas.
Nec dubium qn orientali ſubacto impio ad occidentale aſpiraret. Annūciata ē
in tempe futuro calamitas. ſ nō fuit credita. Non fuerunt audite ſanctoꝝ paſto
rum voces. vtiles admonitiões. ſurda ꝑtranſiuit aure xp̄ianus ꝓplus. Hungari
tm̄ ſub calixto vigilantes arma ſumpſerūt. q̄ de tuendo regno ſoliciti. dum ſuos
fines obſeruant cuſtodiūt nr̄os. Ex ipſis hungaris ac theutonib⁹ ꝛ alijs vicinis
nō pauci q̄uis magna ex p̄te paupes ꝛ ſm̄ ſeculum ignobiles. incliti vo in ꝯſpe-
ctu dei crucem domini aſſumpſerūt. ꝛ magno in hoſtes ſpū ꝑrexerunt. quoꝝ po-
tiſſime auſib⁹ apud albam grecam quam nr̄i belgradum vocant. thurcoꝝ ingen
tes copie ꝓfligate fuerūt. ꝛ machometes ille terribilis ac ferox turpem arripuit
fugam. Nationes alie tanq̄ꝫ nihil ad eos thurcoꝝ facta ꝑtinerent. in ſuis ſedib⁹
qete manſerūt. Nos deinde (ſicut dn̄o placuit) q̄uis indigni tanto munere ca-
lixto ſucceſſim⁹ q̄ mox in aplatus initio Mantuanū ꝯuentum indixim⁹. in quo
de ꝯmuni vtilitate. de ꝯmunib⁹ xp̄ianoꝝ ꝯſilijs agerem⁹. Uenit in mentem qd̄ ꝑ
yſaiam ſcribit. Sup montem excelſum aſcende tu q̄ euangelizas ſyon. exalta in
fortitudine vocem tuam q̄ euangelizas ihrlm. exalta noli timere. Dictum id no
bis putauim⁹. Satiſfecim⁹ (vt arbitramur) p̄cepto. Affuim⁹ in tempe p̄finito
non ſine ſumptu ꝛ labore graui. Oſn̄dimus fidelibus xp̄ianis vulnera ſua. ꝛ que
paſſi fuerant ꝛ que paſſuri videbant. niſi ſeipſos aduerſus thurcos defenderent.
Clamauim⁹ quaſi tuba exaltauimus vocem noſtram. Audiuit omnis eccleſia. ſ
non exaudiuit verba nr̄a. Non fuit plus ponderis nr̄is q̄ꝫ p̄deceſſoris vocibus.
Fruſtra conati ſumus. Incaſſum abire labores. Interea q̄ꝫtum creuerunt thur
coꝝ vires difficile dictu eſt. auditu miſeꝝ. Amari pontico vſq̄ꝫ ad amnem ſanum
ꝛ ab egeo pelago vſq̄ꝫ ad danubium nobiliſſimas interiacentes ꝓuincias ſue
poſſeſſionis fecere. Tranſiuerūt ꝛ ip̄m danubium walachieq̄ꝫ magnā p̄tem oc
cupauerūt. Penetrauerunt ꝛ ſanum. atq̄ꝫ agros hungarie longe lateq̄ꝫ vaſtaue-
runt. Hoc anno boſnam inuaſerunt vniuerſumq̄ꝫ regnum ſibi ſubiecerūt ꝛ. inſu
lam leſbon. Quanta vo crudelitate in ſubactis vrbib⁹ ac ꝓuincijs vſi ſunt. hor-
ret anim⁹ dicere. In ꝯſtantinopoli grecoꝝ impator obtruncat⁹ eſt. ꝛ caput eius
haſta ſuffixum ꝑ caſtra delatum. Faſtianis p̄ncipib⁹ eruti ſunt oculi. In leſbon
multitudo puberꝝ palo tranſfixa. in boſna regem q̄ ſalutem pactus ſeſe dederat
cum patruo ſuo machometes ipſe humano ſanguine inſaciabilis ſua manu (vt
fert) iugulauit. Quis nobiles viros. q̄s ſacerdotes ꝯmemorauerit ad cedem ra
ptos. ſenes ac iuuenes ī plateis imaniſſime trucidatos. vbiq̄ꝫ cruor ceſoꝝ viſus
vbiq̄ꝫ morientium gemitus audit⁹. nulla reuerentia matronaꝝ. nulla vginum.
Fedum relatu eſt q̄ꝫtum hoc genus hominum in libidinē ſit imerſum. Cui om-
nes abominatões gentium pſeudo ꝓpha quez venerant indulſit. Quid de ſacro
ſanctis eccleſijs dicemus. Templum illud ſancte ſophie iuſtiniani opus toto or
be memorabile. Machometi ſpurcicijs reſeruatum eſt. Reliq̄ ſacraria aut diru-

ta sunt aut polluta. Altaria disiecta atꝫ ꝯtrita. imagines sanctoꝝ delete aut luto
fedate. Nulla saluatoris xp̄i aut gloriosissime matris eius statua sine singulari ꝓ
bro dimissa. Simulacrum crucifixi ꝑ derisionem in castra delatum. saxis ⁊ luto pe
titum. ⁊ tandem in sceno relictum. O domine deus venerūt gentes in hereditatē
tuam. polluerūt templum sanctum tuum. posuerūt morticina ſuoꝝ tuoꝝ escas
volatilibꝰ celi. carnes sanctoꝝ tuoꝝ bestijs terre. Effuderunt sanguinem eoꝝ et
non erat q̄ sepeliret. Quis non pōt ledi tua maiestas. nec tua gloria minui. decet
tn̄ seruos tuos. decet nos miseros xp̄ianos. que tuam velut in ꝯtumeliam fiunt.
totis conatibus auertere atꝫ vlcisci. Non tulit phinees adulterantem sambri. s
zelo incensus domini Madianite scortum ⁊ illum interfecit. Uidit matathias
sacrificantem ydolis hebreum ⁊ doluit. ⁊ ꝯtremuerunt renes eius. ⁊ accensus est
furor eius ſm iudicium legis. ⁊ insiliens trucidauit eum sup̱ aram. Sꝫ q̄s est ze-
lus nr̄. que cura religionis. Blasphemat̄ sancta trinitas. cōculcat̄ euangelium.
sacra nostra ꝓrsus abijciunt̄. Christianum nomen funditus eradicat̄. ⁊ subtice
mus. Nemo est qui ꝓ communi salute assurgat. Stat mater ecclesia dolens ⁊ ge
mens. ⁊ non est qui consolet̄ eam. Et quid dici de nobis potest infelicibus xp̄ia-
nis nisi ꝓpheticum illud. Facti sumꝰ obprobrium vicinis nostris. subsannatio et
illusio his qui in circuitu nostro sunt. Maiores nostri Hierosolimam ꝑdidere ⁊
omnem asiam ⁊ libiam. Nostro tempe Grecia est amissa ⁊ europe maxima pars
In angulum orbis redacta xp̄ianitas est. Dei ⁊ domini nostri ih̄u xp̄i sepulcruꝫ
nisi saraceni velint videre non possumꝰ. Questus cā nobis illud ostēdunt. Patri
archales sedes veneratu dignissime constantinopolitana anthiocena. Alexan-
drina ⁊ hierosolimitana iugo seruitutis oppresse a saracenis occupāt̄ aut a thur
cis. Non sine dedecore ⁊ ignominia xp̄iani nōis romanam eccliā mr̄em omniū
fidelium ac mgr̄am. quam beati apl̄i petrꝰ ⁊ paulus suo martirio dedicarūt nūc
nobis eripe machometes intermināt̄. ⁊ faciet nisi tandem excitemur a somno ⁊
conatus eius studemus eludere. Ue nobis xp̄ianis p̄ncipibus. ve nobis. vt q̄d
nati sumus videre ꝯtritionem ꝑpl̄i nostri ⁊ ꝯtritionem sacre religionis. Uidemꝰ
frēs nostros in manus inimicoꝝ rapi. ⁊ diuersis excarnificari supplicijs ⁊ nō mo
uemur. Uidemus indies xp̄ianoꝝ ꝓuincias ab infidelibus inuadi ⁊ non angi-
mur. sed in domo quiescimus. Quot iam regna ab euangelio sunt aliena. q̄ gens
iam non hereditauit terram domini ⁊ non obtinuit spolia eius. Siue orientem
respicimus. siue meridiem. siue in arcton vertimus oculos. omnis ecclesie com-
positio oblata est. Ancillam videmꝰ que fuit libera ⁊ domina gentium. Ecce san
cta nostra ⁊ pulcritudo nostra ⁊ claritas nostra magna ex ꝑte desolata. Coinqui
nauerūt eam thurci ⁊ saraceni ⁊ alie fedissime gentes. Quid nobis adhuc viue-
re. nisi cogitamꝰ de tanta infamia surgere. ac pristinum recupare decorem. Com-
mouemur vehement̄ dum talia mēte voluimꝰ angimur. cruciamur. Nec animo
possumꝰ esse q̄eto. nisi p̄ncipes xp̄ianos ꝓ tutela sacre religionis aduersus impi
os thurcos arma sumere videamꝰ. Pastoralis officij nr̄i est. quis nescit dominici
gregis curaꝫ gerere. q̄ eius loco successimꝰ. cui dictum est a domino. Pasce oues
meas. Oues xp̄i fideles ꝑpl̄i sunt. his ꝯsulere nos oportꝫ. has ꝓtegere ⁊ totis cō
ſuare conatibꝰ. ne lupoꝝ aut aliaꝝ bestiaꝝ morsibꝰ ꝑeant. Sꝫ q̄d agat infelix pa
stor. vbi lupoꝝ innumerabiles turme gregem inuadunt. iussiqꝫ canes insurgere
latrare ac defendere caulas obaudiunt ac diffugiunt. Hec impn̄tiarum conditio
nostra est. Thurci tanq̄ꝫ lupi ⁊ imanes bestie ouile dominicū. i. xp̄ianam plebem
lacerare conant̄ ⁊ lacerāt. Uocamꝰ in auxilium p̄ncipes tanq̄ꝫ custodes xp̄iane
plebis. Aures claudūt. nolūt audire vocem pastoris. Post sua q̄sqꝫ desideria ꝑ-
git. Quid agemus. soli ne lupos. hoc est thurcos aggrediemur. Non sunt vires
nr̄e que tantam vim ferre queant. Nimium creuit thurcoꝝ potentia. Nec pōt
eoꝝ imperium deleri nisi xp̄ianoꝝ magno conatu magnisqꝫ classibus ⁊ exerciti-
bus. Non habet apostolica sedes vnde ista conquirat nisi christiani reges xp̄ia-

nicqꝫ ipsi opem offerant. At hoc eis hactenꝰ suadere non potuimꝰ. Conuentum
fecimꝰ. legatos misimꝰ. Omnia temptauimꝰ que visa fuerūt ad excitandos ani-
mos ꝓ tempe necessaria. Non ꝑfecimus. Quomō nunc ꝑficiemus. Quid ergo
Negligemus ne fidei defensionem. Minime q̄dem. Pastor bonꝰ inq̄t in euange
lio veritas animam suam ponit ꝓ ouibus suis. Mercēnariꝰ autem ⁊ q̄ non est
pastor: cuiꝰ non sunt oues ꝓprie. vidit lupum venientem ⁊ dimittit oues ⁊ fugit
⁊ lupus rapit ⁊ dispgit oues. Admonemur his v̄bis q̄dnam agere debeamꝰ. Ex
trema omnia temptanda sunt ꝓ salute dominici gregis. In grauioribus morbis
grauiora adhibent remedia medici. Idem ⁊ nos facere ꝯuenit. nō decet pastorē
suas oues relinq̄re. Occurrere lupis oportꝫ etiam si sit anima ꝓ grege ponenda
Pastor bonus imitandus est dn̄s noster ihs. ⁊ optimi p̄ceptoris vestigijs inhe-
rendum. q̄ verbo qd̄ docuit ope adimpleuit. Alios hactenus exhortati sumꝰ de-
fensionem fidei suscipe. atꝫ in bellum ire. missuri legatos ⁊ alia facturi que nr̄e fa
cultates sufferre possent. mansuri ꝓ necessitatibꝰ ecclesie apud septa ouium que
restant nōdum expugnate. Nunc maiora ꝓmittemus ⁊ qn̄ aliter excitare xpia-
noꝝ torpencia corda nō valemus: nosipsos ꝑiculis obiectabimus. nr̄mqꝫ caput
aduersus thurcos offeremus in bellum. ⁊ q̄ntum nobis ecclesia romana ⁊ patri-
monium beati petri ministrare poterit. tātum ꝓ fide catholica ꝓtegenda expo
nemus ⁊ ꝓfundemus in hoc itinere. Nec soli ꝓficiscemur in hostes. Clarissimo
genere natus ⁊ amabilis deo p̄nceps. Philippus burgundie dux in hanc expedi
tōem venturꝰ se offert. non sine delecta militum manu ⁊ exercitu valido. Potētis
⁊ clari venetoꝝ ducis christoferi mauri ingens ⁊ formidanda classis supioribus
mensibꝰ in greciam nauigauit. totamqꝫ fere Peloponnesum vi atꝫ armis eripuit
hosti. Ischumēqꝫ peninsulo q̄ sex milibꝰ passuum int̄ duo maria patet vndecim
(vt aiunt) diebus excitatis. muris ac turribus clausit. memorabile factum ⁊ int̄
p̄clara veteꝝ opa numerandum. Hec eadem classis (vt ꝓmissuꝫ est) nobis non
deerit. Spondent q̄ꝫ ⁊ ceteri ytalie potentatus ꝓ sua religione ⁊ in ꝯmune bo-
num affectione. p̄cipua tam sancto digna ope auxilia. Fauente nobis altissimo
maritimum bellum felicit̄ absoluemꝰ. qm̄ nō sunt turci pares in pelago venetis.
Ex altera pte in terra pugnabūt. Hūgari genus hoim in bello ferox. ⁊iam thur-
cos vincere didicerūt. Inclitus rex gentis mathias iam coronam ⁊ pacem in re-
gno ꝯsecutꝰ. igentes poterit deriuare atꝫ in p̄lium ducere copias. hec nobis cer-
tissima sunt belli p̄sidia. Cum his ibimꝰ. cum his dei p̄lium decertabimus. Erūt
⁊ albani nobiscum ⁊ multi p greciam (vt speramus) ⁊ al's hosti subactas ꝓuinci
as a thurcis deficientes. castra nr̄a sequent̄. Xp̄iani em̄ sunt oderūtqꝫ machome
tem. Hosti parent coacti metu. q̄ non est diuturnꝰ mgr̄ officij. At p̄mum spes li-
bertatis affuerit aduersus insolentes dn̄os cornua erigent. Nec deerūt in asia
metus vt sunt in omni gente atꝫ in omni ꝓuincia male pacati homines. ⁊ noui-
tatum cupidi q̄ tempus expectant. Non erit facile thurcis tot locis occurrere.
Difficile defendit̄ qd̄ vndiqꝫ a multis oppugnat̄. Quod siq̄s innumerabiles ho-
stium copias esse dixerit. nec putauerit in castris fidelibus parem numeꝝ cogi
posse. Rn̄demꝰ multum int̄ se distare homies ⁊ alios natura imbelles esse. alios
feroces. Virtus spectanda est magis q̄ꝫ numerꝰ. Non est in multitudine exercitꝰ
victoria belli. De celo fortitudo ꝓcedit. Taꝫ facile deo nr̄o est in paucis vincere
q̄ꝫ in multis. Nostra cā dei est. ꝓ lege dei pugnabimꝰ. ipse deus ꝯteret hostes an̄
faciem nr̄am. Audimus susurrare aliquos. Non desunt q̄ murmurantes aiunt.
Quid ages in bello senex egrotus sacerdos. Non est bellare tuum. nec potes nec
debes ferire gladio. q̄ loco eiꝰ suffectus es cui p̄cepit dn̄s vt gladium in vaginaꝫ
mitteret. Reges tuo iussu tenent̄ enses exerere tuum est iusta bella gerentibꝰ be
nedicere. Fatemur nō ꝯuenit nobis effundere sanguinem. qn̄ p alios possumus
iusticie fideiqꝫ necessitati subuenire. q's si religio in ꝑiculo est ⁊ absqꝫ nr̄o non pōt
ferro defendi, nō est nobis vetitū qd̄ samueli ⁊ helie legit̄ fuisse ꝑmissum. Sꝫ nec

est hoc ꝓpositum nostrum vt gladio pugnemus in bello. Naȝ quo pacto strinke
rimꝰ ensem q̇ vix manum ad bn̄dicendum ꝓplm possumꝰ eleuare. Orone pugna-
bimꝰ nō ferro. p̄cibꝰ adiuuabimꝰ p̄liantes nō brachijs. Erimꝰ in alta puppi aut in
aliq̇ monte ꝓpinquo dum p̄liabiꝶ ⁊ nostris bn̄dicemꝰ. hostibꝰ vo maledicemus.
quemadmodum de moyse legiꝶ in bello amalechitaꝝ q̄ orante vincebat israhel.
cessante orare succumbebat. Orabimus ⁊ nos sine intermissione ꝓ bellatoribꝰ
nr̄is. hoc p̄stare poterimus. hoc sedulo faciemꝰ. Cor ꝯtritum ⁊ humiliatum non
despiciet dominꝰ. Possemꝰ ⁊ hocipsum domi manentes facere nec minus vale-
rent preces ſ3 non est sola orōnis causa que ꝓpriam sedem relinquere cogit ⁊ in
bellum trahit. Ut alios excitemꝰ ꝑgimus. Exemplo nostro q̄ꝫplurimos inuita-
re studemꝰ. Sequenꝶ ⁊ nos venerabiles fr̄es nostri sancte romane eccl̄ie cardi-
nales. quemadmodū ad hocip̄m q̇ validi sunt sp̄ōte se obtulerūt. Sequenꝶ ⁊ ep̄i
complures ⁊ alij minoris ordinis sacerdotes ⁊ clerici. non oraturi tm̄. verūetiam
pugnaturi cum res ipsa postulauerit. Exꝑtas q̄ȝ belloꝝ ⁊ robustissimas militum
cohortes ⁊ fortia pectora iuuenum ex agris eccl̄ie ducemus ad p̄lium. qui nobis
orōne pugnātibꝰ ferro pugnent. Ibimꝰ extenso dominice crucis vexillo. Sacra-
tissimum xp̄i corpꝰ p̄cedet ⁊ sanctaꝝ reliq̇aꝝ ꝑarcula. Saluatorem in bella vadē-
tem sequemur. Ipsi coherebimꝰ. ip̄i preces assiduas porrigemꝰ. ab ip̄o salutem
implorabimꝰ. Miserebiꝶ nostri (vt arbitramur) pijssimus ih̄s. nec populum su-
um in hostium manꝰ venire ꝑmittet. cuiꝰ p̄ciosissimus sanguis in ara crucis effu-
sus a maligno nos hoste liberauit. Et q̇s erit xp̄ianoꝝ tam feri. tam lapidei. tam
ferrei pectoris. q̇ audiens romanum pontificem beati Petri successorem domini
nostri ih̄u xp̄i vicarium. eterne vite clauigeꝝ. patrem ac magistꝝ vniuersoꝝ fi-
delium. cum sacro senatu cardinalium cleriq̇ꝫ multitudine in bellum ꝓ tuenda re-
ligione ꝓficiscentem. libens domi remaneat. Et que poterit excusatio quenq̄ꝫ iu-
uare. senex. debilis. egrotus in expeditōem ꝑgit. ⁊ tu iuuenis sano ac robusto cor-
pore domi delitesces. Summꝰ sacerdos Cardinales ep̄i preliuȝ petūt. ⁊ tu miles.
tu baro. tu comes. tu marchio. tu dux. tu rex. tu imꝑator in edibꝰ ꝓprijs ociaberꝭ.
Siccine ꝑuerti hominum officia patieris. vt que sunt regum sacerdotes agant. ⁊
que nobilitati ꝯueniūt subire clerꝝ oporteat. Necessitas ire nos vrget. q2 nō pos-
sumꝰ alio pacto ꝓ diuine legis defensione xp̄ianoꝝ animos ꝯmonere. Utinam ⁊ h̄
modo ꝯmoneamꝰ. Non ꝑgimus in bello tanq̄ꝫ nostri sit officij. ſ3 q̄m aliter ꝯsule-
re fidei non valemꝰ. Nescimus an hoc sufficiens remedium erit. Mandauit do-
minus beato Petro vt titubantes fr̄es sua ꝯuersione ꝯfirmaret dicens. Ego ro-
gaui ꝓ te Petre vt nō deficiat fides tua. ⁊ tu aliq̄n ꝯuersus ꝯfirma fratres tuos
Quod Petro dictum est. ⁊ nobis dictum intelligimꝰ. Confirmare fr̄es q̇ titubāt
debemus. Confirmabimꝰ vos fratres ⁊ filios (vt speramus) hac ꝓfectōe nostra
⁊ ita non p̄ualebūt porte inferi aduersus eccl̄iam dei nobis ꝯmissam. An dene-
gabitis nobis auxilia vestra. ⁊ caput vr̄m. patrem ac magistꝝ in hostes ꝓficiscen-
tem. fideles xp̄iani relinquetis. En q̄nta gloria vobis erit crucem domini cum sa-
cratissimo corpe ih̄u. ip̄mq̇ꝫ romanum p̄sulem sine vestris p̄sidijs in hostem ꝑge-
re. Noscite reges ac p̄ncipes officium vr̄m. Idcirco gladium geritis vt ecclesiaȝ
fidemq̇ꝫ tueamini. atq̇ꝫ vt malos ⁊ iniquos homines debita pena coerceatis. Et
q̇ nam homines peiores q̄ꝫ thurci reꝑiunꝶ. q̇ fidem sancte trinitatꝭ abijcientes. ⁊
saluatorem xp̄m veꝝ deū eē negantes. abominabilem machometꝭ ꝯplexi legem
in omnia scelera ꝓlabunꝶ. ⁊ iam maximam orbis ꝑtem suis nephādissimis abu-
sibus fedauerūt. ⁊ legem conanꝶ euangelicam dissipare. Aduersus hos gladiuȝ
dedit vobis diuina maiestas. In hos illum exercere debetis ac diuinam vlcisci cō-
tumeliaȝ. An nō pudet tādiu. tam fedam gētem. tam turpiꝶ in xp̄ianos eē grassa-
tam. An bellū nō satꝭ iustū. nō satꝭ neccium eē putatꝭ. aduersus natōes q̇ ꝯuenerūt
disꝑdere vos ⁊ sancta via. Accingamini iaȝ tandē. ⁊ q̄m sine nob ire nō voluistꝭ.
ite nobiscum. sumite arma ⁊ scutū ⁊ venite in auxilium nostꝝ. immo vo vr̄m et

vniuerse reipublice xp̄iane. Exemplum de philippo recipite quem nec domestice
delicie (qb⁹ ꝓuincie sue plurimū abundant) nec suoꝝ p̄ces. nec itineris lōgitudo
aut difficultas. aut senect⁹ ipsa ex ꝓposito suscipiēdi ꝯ thurcos belli vsqꝫ in hanc
diem deijcere potuerūt. neqꝫ fauente dn̄o in futuꝝ deijcient. Imitamini hūc no-
bilissimū p̄ncipem. memētote ꝓfessionis v̄re quam in baptismate subijstis. Cogi
tate q̄ꝫtum deo tenemini ⁊ q̄ꝫtum ꝓximo. Reddite vicē ꝑ susceptꝭ bn̄ficijs. Esto
te grati altissimo q̄ vos creauit ex nihilo. Nec animalia bruta aut lapides. ſ; ho-
mines rōnales eē voluit. Et cum p̄mi pentis culpa damnati essetis ac mancipia
facti demonū. misit filium suū in similitudinem carnis peccati q̄ morte sua mor-
tem v̄raꝫ deleret. Stupenda ⁊ inextimabilis charitas vt ſuū redimeret: filio suo
nō pepcit. Dn̄s ih̄s in cruce ꝓ nobis int̄ latrones pependit. Innocens agn⁹ cū
sceleratis deputat⁹ est. Speciosus forma p̄ filijs hoim euerberat⁹. lacerat⁹ ab im-
pijs: deformis apparuit. A planta pedis vsqꝫ ad v̄ticem nō erat in eo sanitas. ne-
qꝫ spēs. neqꝫ decor. Sic placuit patri q̄ ꝓp̄t pctā nr̄a tradidit illum. Propiciatorē
eēm ꝓposuit eum ꝑ fidem in sanguine suo. Iniq̄tates nr̄as ipse portauit. ⁊ liuore
ei⁹ sanati sum⁹. q̄ cum inimici eēm⁹ recōciliati sum⁹ deo ꝑ mortem filij ei⁹. O cru
delis xp̄iane. o ingrate. o mentꝭ inops. potes ne ista audire ⁊ nō animo ꝯmoueri.
⁊ nō cupe ꝓ illo mori q̄ ꝓ te mortu⁹ est. De honore illi⁹ agit̄ q̄ te de dyabolica ſ-
uitute p̄ciosissimo sanguine suo redemit. De xp̄i noie disceptat̄. de fide catholi-
ca. de baptismo. de ceteris ecclie sacramētis. de sacrosancto euangelio. Aduersus
hec omnia thurci militant. Hec euertere ac ꝓrsus delere conant̄. ⁊ tu nihil ꝯmo
liris. Quid agis iners. redde te gratum deo. ⁊ cogita q̄nam pacto creatori redē-
ptoriqꝫ tuo aliqua ex p̄te satisfacias. Et q̄m peccator es. redime tuas iniq̄tates
hac tā sancta ⁊ salutifera ꝓfectione. An diuicias bonitatis dn̄i ⁊ pacientie ⁊ lō-
ganimitatꝭ eius ꝯtemnis. An ignoras q̄m bonitas dei ad p̄niam te adduxit. Ca
ue ne ſm duriciam tuam ⁊ impenitens cor. iram tibi thesaurizes in die ire. ⁊ re-
uelatōis iusti iudicij dei. q̄ reddet vnicuiqꝫ ſm opa eius. Conuertere ⁊ agito pe-
nitentiam ab omnib⁹ iniq̄tatib⁹ tuis. ⁊ nō erit tibi ruina. Propterea expectat do-
min⁹ vt misereat̄ tui. ꝓijce p̄uaricationes antiq̄s ⁊ fac tibi cor nouum. ⁊ sp̄m no
uum ⁊ veni. Milita ꝓ domino ne morte moriaris eterna. Cogita de ꝓximis tuis
⁊ fratrib⁹ xp̄ianis. q̄ vel sunt in captiuitate thurcoꝝ dura ſuitute p̄ssi. vel capti-
uari indies atqꝫ in ſuitutem rapi verent̄. Si homo es. humanitas te trahere de-
bet. vt opē feras homini indigna ferenti. Si xp̄ian⁹: pietas euāgelica q̄ iubemur
ꝓximos tanq̄ꝫ nosmetipsos diligere. Considera ꝓximoꝝ tuoꝝ xp̄ifidelium erū-
nas. in quos thurci deseuiunt. Filij e complexu parentum ⁊ infantes ab vberib⁹
matrum eripiunt̄. Violant̄ vxores in conspectu virorum. Senes tanq̄ꝫ inutiles
occidunt̄. Iuuenes tanq̄ꝫ boues aratro iungunt̄ ⁊ terram vomere vertūt. Mi-
serere fratꝝ tuoꝝ. Affer opem iaꝫ dura ferentibus. Quod si nihil hoꝝ te trahit
at saltem de tua salute cogita. Nec te tutum idcirco existimes q2 mansionem for
tasse ꝓcul a thurcis sortitus es. Nemo tam remotus est quin repiri queat. Si vi
cinum dimiseris in p̄iculo q̄ ante te ꝓximus est igni. dimitteris ⁊ ipse similiter a
vicino q̄ retro te habitat. Tales oportet nos esse in alios. quales ergo nos illos
cupim⁹ inuenire. Nolite auxilia galloꝝ sperare theutones. nisi ⁊ vos hūgaris.
Nec vos galli. hyspanoꝝ. nisi theutonicis opem fertis. Qua eēm mensura metie
ritis eadem remetiet̄ ⁊ vobis. Nec ꝓpterea sibi q̄spiam blandiat̄ q̄m p̄ncipa-
tu palleat aut regno. Constātinopolitan⁹ impator ⁊ Trapezuncius ⁊ rex bosne
⁊ rascie domini. ⁊ alij q̄ꝫplures p̄ncipes capti ⁊ crudeliter occisi. q̄d sit expectan-
dum edocent. Nihil tam ꝯtrium machometi q̄ꝫ nomen regium orientis adeptus
impium ad occidentale festinat. Nouam erigere monarchiam conat̄. vni thur-
coꝝ impio. ⁊ vni mochometice legi cūcta submittere studet. Si potestis talia fer
re p̄ncipes ac ꝓpli xp̄iani manete domi. nec iam de subuertenda formidabili thur
coꝝ potentia cogitare. At si ſuile iugum horretis. si ꝯtumeliaꝫ dei ⁊ ꝓximi tole-

rare neq̄tis.si pudet semiuiros asiaticos grecoꝝ gētem (qđ nunq̄ antea fecerīt)
subegisse.eoq̄ supbie ꝓrupisse.vt europam sibi totam breui tpe pariturā sperent.
Si cor virile vobis est.cor nobile cor altum.cor xpianum.seq̄mini vestigia patrū
vrī.seq̄mini castra nra.Uenite in auxilium fidei.Uenite in auxilium fratꝝ vroꝝ.
Opponite vos muꝝ ꝑ domo dei.Cogitate de vra salute.de vra glīa.nolite pmit-
tere vt sine vris auxiliis ꝓficiscamur in thurcos.Mittite subsidiarias acies.iu-
uate xpianum exercitum.Quāto fortiores ibim⁹.tantocitius (auxiliante dño)
cum victoria reuertemur.Nec putetis insupabiles thurcos esse.Uinci z pñt z
sepe victi fuerūt.Quantum valerent arma thurcoꝝ belgradus oñdit.Minor
est thurcoꝝ potentia q̄ fama ferat.Imbeilem atq; inermem multitudinē ad pli
um ducūt.quam tanq̄ pecudum gregē dissipare licebit.Nec ipa thurcoꝝ agmi-
na grauioris armature vsum didicere.Raras loricas.rariores toraces induunt
Nec galeas more nro lucentes oñdunt.Raro tegunt corpa ferro.Acinate vtūt
z arcu.Parma se ꝓtegunt z galeis pilosa q̄dam materia duraq̄ ꝯtextis.Quod
si latinas inciderint acies.rigentes calibe ferrataq̄ hastas z cathafractos eq̄s
z manu balistaꝝ sagittas.intelligent cū mulierib⁹ se hacten⁹ pugnasse.nūc cum
viris eē certandum.Dixim⁹ q̄ nobis hacten⁹ ꝓmissa sunt auxilia.z q̄nta spe vi-
ctorie pcedam⁹.Quod si vos q̄z ꝯiunxeritis arma z auxiliares addideritis tur-
mas.multo alacriores ibim⁹.Nec dubium quin orientales ingressi ꝓuincias tā
to maiorem ad nos ꝯcursum inueniem⁹ dedentiū se ꝑploꝝ.q̄nto validior fuerit
nr exercitus.Si mouebimini vos xpiani occidētales.z animaꝝ vraꝝ pastorem
secuti fueritis.mouebunt z multi ex grecia atq; asia xpiani.q̄ veꝝ esse xpi vicariū
romanum pontificem non dubitant.Jamdudum nō fuit in oriente roman⁹ p-
sul.Ut pmū innotuerit aduentasse latinam classem.romanū vehentem psulem.
innumerabiles turme nō dubitam⁹ advisendum beati petri successorem.cū fletu
z lacrimis sacros osculaturi pedes accurrēt.seq̄ z sua ꝓmittēt ei. Hac spe fre
ti venerabiles frēs ac filii dilectissimi.his rōnib⁹ ꝑsuasi.his ꝯsiliis moti.venera-
bilibus fratrib⁹ nris cardinalib⁹ hocipsum suadentib⁹ corpus nrm caniciemq̄
nram.z seniles ac debiles art⁹ huic sancte expeditioni ꝯsecramus.dominoq̄ cō-
mendam⁹.statuentes circa nonas Junias (q̄ ꝓxime instant) anchonā petere
atq; in ei⁹ portu nauem ꝯscendere.z cum ea classe quam interim nro z alioꝝ sum-
ptu poterim⁹ instruere.adriati cum ingredi pelagus.z vlteri⁹ recto itinere ad-
uersus hostes fidei ꝓficisci.Non dubitantes quin philippus burgundie dux ma
ritimis armat⁹ copiis ad idem tempus psto adsit.Venetiq̄ validā classem (de
qua dictum est) expeditam in mari habeant.z tam ille q̄ isti sese nobis ꝯiūgant.
sub vexillis ecclesie ac viuifice crucis signo aduersus impios thurcos autore do
mino felicit pugnaturi.Cruce signati aūt q̄ suis aut mittentium sumptib⁹ in hac
pia expeditione militaturi sunt.vt nauigia equo pcio ad traiiciēdum venetis ha
beant curabim⁹.Eapropter vos omnes z singulos cardinales.patriarchas.ar
chiepos.epos.abbates z cuiuscūq̄ ꝯditionis viros ecclesiasticos.religiosos et
seculares q̄ de sorte dñi effecti estis.Uos q̄z impatorē.reges.duces.marchiones.
comites.ꝯitates.barones.nobiles.milites.ciues z alios quoscūq̄ fideles siue
in vrbibus ꝯmoremini siue in agris.ꝑ viscera misc̄die dñi nostri ihu xpi.ꝑ passio
nem ei⁹ qua nos redemit.ꝑ iudiciū extremū in q̄ stabitis añ tribunal ei⁹ acceptu-
ri vnusq̄sq; sm opa sua.Per spem vite eterne quam repromisit dñs diligētib⁹ se
obnixe monem⁹.reqrim⁹ z obsecram⁹.vt q̄ ꝯmode potestis.in hāc sanctam ex-
peditōē nobis auxilia pbere nō differatis.s in tpe pdicto ad nos mittatis.Ueni
at ꝑ seipm q̄ validus est z ꝯmode pōt.Qui vo non venit mittat alium aut alios
iuxta vires suaꝝ facultatum.Si neq̄ alium pōt mittere.de bonis sibi a deo colla
tis.q̄ntum sm ꝯscientiam suam pōt ꝑ fideles man⁹ in hanc expeditōem ꝯtribu-
at.aut in cistis reponat que ad hoc opus in singulis dyocesib⁹ ꝯstituent.Nec du
bitet quispiam magna pmia ꝯsecuturos a dño eos.q̄ hoc sanctū op⁹ z tānecess-

sarium.ꝓ suis virib⁹ adiuuerint. Manifestum em̄ exploratumq̄ꝫ est omnib⁹. q̄ sa
crosanctam religionem fideq̄ꝫ orthodoxam adiuuerint. auxerint. defenderint. cer
tum esse in celo diffinitū locum in q̄ beati euo sempit̄no fruant̄. Credēdum ē ſꝑ
sacris veteribusq̄ꝫ s̄monib⁹. post hāc vitam migrādum esse in alterā asserētib⁹.
Et q̄ pie in hoc seculo vixerūt legemq̄ꝫ dn̄i s̄uauerūt in altero vitam beatam sine
fine ꝯsecuturos. alios v̄o miseram infallibile ꝓpheticū illud est qđ neq̄ꝫ oculus
vidit. nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascendit q̄ ꝓmisit dn̄s diligentibus se. ⁊ q̄r
(Paulo teste) non sunt ꝯdigne passiones hui⁹ seculi ad futuram gloriam q̄ reue
labit̄ in nobis. Iustissim⁹ est retributor domin⁹. q̄ nec bona sine p̄mio nec mala
sine pena p̄terit. Confidite in deo ⁊ n̄ ꝯfundemini. Date de bonis vestris ei q̄ de-
dit vobis. ⁊ centum accipietis ꝓ vno ⁊ vitam eternam possidebitis. quam vt cer
tius ꝯsequi valeant q̄ nostris exhortatōib⁹ obedientes hoc sanctum opus ⁊ ne-
cessarium iuxta possibilitatem suam adiuuerint. Nos de omnipotētis dei miseri
cordia. ⁊ beatoꝝ Petri ⁊ Pauli aplo͠ꝝ eius auctoritate ꝯfisi. de plenitudine ptā
tis celit⁹ nobis ꝯcesse. omnib⁹ vere penitētib⁹ ⁊ ꝯfessis q̄ in hanc expeditōem no
biscum venerint. aut ꝑ hungariam aut aliam viam ꝯ̄ thurcos arma ꝓtulerint. ⁊
ꝑ annum aut ad min⁹ ꝑ sex mēses si ampli⁹ nō potuerint in bello ꝑseuerauerint.
plenissimam oīm pctōꝝ suoꝝ remissionem ⁊ veniam elargimur. ita vt ꝓ satisfa-
tione delictoꝝ ⁊ penaꝝ q̄ fuerant imponende. succedat labor itineris atq̄ꝫ militie.
Nec sacerdos aliam p̄niam ꝯfitētib⁹ iniūgat q̄ vēturi sunt. Volentes eos q̄ (vt
p̄missum est) ad hoc sanctum op⁹ ꝓficiscent̄. omnem grām ⁊ indulgentiaꝫ ꝯse-
q̄. quam nr̄i p̄decessores ꝓficiscētib⁹ in subsidium terre sancte ⁊ in anno iubileo
romam petētib⁹ dare ꝯsueuerūt. non dubitātes quin anime illoꝝ q̊s ad hoc bel
lum ꝓficisci bona mente ꝯtigerit. cum beatissimis sanctoꝝ Patꝝ ⁊ angeloꝝ dei
spiritib⁹ post hāc vitam in celestib⁹ sedib⁹ collocent̄. ⁊ ꝯsortes imꝑpetuum xp̄i fa
cte et̄na felicitate fruant̄ Quod si forsitan anno nō exacto ip̄oꝝ aliq̄s post iter ar
reptum in ꝓsecutione tam pij ⁊ tam sancti op̄is ex hac luce migrare ꝯtigerit. vo-
lumus ⁊ ꝯcedim⁹. vt tales nihilomin⁹ p̄fatam indulgentiam integralit̄ ꝯseq̄nt̄
Similit̄ ⁊ eos q̄ non venientes alium vel alios suis expensis s̄m suaꝝ virium fa
cultatē transmiserint vice sua ad annum aut admin⁹ ad sex menses in hoc bello
militaturos. ita vt nō solum mittentes indulgentiam ⁊ grām hm̄oi ꝯsequant̄ s̄
etiam missi. Et vt omnis etas ⁊ sexus ⁊ cuiuscūq̄ꝫ ꝓfessionis homines hui⁹ san-
cte indulgētie ꝑticipes esse possint. volum⁹ vt ꝑsone q̊rumcūq̄ꝫ monasterioꝝ seu
locoꝝ religiosoꝝ marium siue mulieꝝ cuiuscūq̄ꝫ ordinis seu ꝓfessionis existant.
que ꝓ singulis decem suppositis claustri sui vnum bellatorem destinauerint hac
eadem indulgentia ⁊ gratia plenarie gaudeant ⁊ missus ipse gaudeat. Idem cō
cedim⁹ ⁊ indulgem⁹ vniuersis fidelib⁹ q̄ non valentes ꝑ se singuli alium mittere
duo simul tres ve aut q̄tuor aut plures vsq̄ꝫ ad decem vnum miserint. q̄ vice eo
rum in bello pugnatur⁹ aut aliud opus vtile factur⁹ int̄fuerit. volentes vt ⁊ ipse
pariter gr̄e ꝑticeps fiat si ꝑ annum aut admin⁹ ꝑ sex menses continuauerit. aut
post iter arreptum in via decesserit. Insuꝑ q̄ commode venire aut alium ꝑ se vel
cum alio aut alijs mittere nō valens. q̄ntum ꝑ hebdomadam cum familia sua ex-
ponere ꝯsueuerit in archa in sua ciuitate vel dyocesi ob hanc causam constituen
da imposuerit. indulgentias hm̄oi pariter assequat̄. Volum⁹ autem ⁊ apostoli-
ca auctoritate mandam⁹. vt quicūq̄ꝫ huic operi tam sancto se obligauerint. salu-
tare signum viuifice crucis vestib⁹ imprimant. ⁊ in humeris suis illius memori-
am portent. cuius passione ab eterna damnatōne redempti sunt ip̄m imitantes
cui ob nostram redemptionem crux imposita fuit. cum factus est principat⁹ suꝑ
humeꝝ eius. ⁊ q̄ nos admonens ad sectanda vestigia sua. Qui vult inq̄t venire
post me abneget semetip̄m ⁊ tollat crucem suam ⁊ sequat̄ me. Ne v̄o hec nostra
ꝓfectio ⁊ ip̄m ꝓfectionis tempus fideles populos lateat mandam⁹ omnib⁹ ⁊ sin
gulis ꝑ totum orbem metropolitanis in vim ei⁹ quam nobis debent obedientie

vt ipsi primum in ecclesijs eoꝝ cantata missa solenni spiritussancti. ⁊ conuocato
populo has nostras lrãs publicent. ⁊ in circuitu ecclesiaruꝫ ꝓcessiones faciant.
Deinde copias eaꝝ autenticas suffraganeis suis ꝗtotius mittant. illos monen-
tes vt ⁊ hocipsum in suis ecclesijs cum deuotione ⁊ diligentia faciant. Ceteꝝ in
tanto xp̄iane religionis discrimine ꝗtum a thurcis impñtiaꝝ cernit̃ immine
re. nulli dubium esse debet. quin xp̄iani omnes tam reges ⁊ principes ꝗꝫ alij po-
tentatꝰ ⁊ p̃uati homines. ad defensionem catholice fidei ⁊ sancte legis euange-
lice iuxta possibilitatem suam cum bonis ⁊ corporibꝰ suis de necessitate salut[is] vi
riliter assurgere ⁊ indesinent̃ assistere teneant̃. Eapropter fideles ipsos ih̄u xp̄i
cultores. vniuersos ⁊ singulos cuiuscūqꝫ status, ⁊ conditionis fuerint. siue ponti
ficali siue impatoria vel regali ꝑfulgeant dignitate. haꝝ serie monemꝰ ac requiri-
mus. ⁊ in vim ꝓmissionis facte in sacri susceptiōe baptismi. ⁊ in vim iuramenti
ꝑstiti cum dignitatum suaꝝ infulas susceperūt. ⁊ ꝑ obedientiam nobis debitam.
eis ⁊ eoꝝ singulis mandamꝰ. vt hanc sanctam expeditionem ad quam ꝓfecturi
sumus. nō sine maximo corporis nostri dispendio. modis quibus possunt ꝗcelerri-
me adiuuare ⁊ ꝓmouere festinent. ab illo cuiꝰ causa agit̃ exuberantia suscepturi
p̄mia. ⁊ in p̄ñti vita ⁊ in futura. Negligentes autem negligent̃ ⁊ in extremo iudi
cij die minime inter illos inuenient̃ quibꝰ dicturus est dominus. Venite benedi
cti patris mei ꝑcipite regnum. Nam quo pacto cum xp̄o regnaturꝰ est. qui tem-
porale regnum aut delicias aut voluptates ꝓ xp̄o non vult relinquere. cum di-
cat ipse xp̄c in euangelio. Qui diligit patrem suum ⁊ matrem suam aut vxorem
aut filios plus ꝗ̄ me. non est me dignus. Considerate ista fideles xp̄iani. ⁊ mente
reuoluite diligenter. ne ignorantes ignoremini. ⁊ tandem peniteat nō adiuuisse
in ꝑiculo cōstitutam ih̄u xp̄i religionem ⁊ fidem. Caueant sibi ꝗ tales extiterint.
Tu vͦo quicūqꝫ fueris xp̄iane fidelis. ꝗ ꝓ tuis facultatibꝰ expeditiōem ꝯ thurcos
subeundam adiuueris. Benedictꝰ esto in ciuitate. ⁊ benedictꝰ in agro. benedictꝰ
fructus ventris tui. ⁊ fructꝰ terre tue fructusqꝫ iumentoꝝ tuoꝝ ⁊ armētoꝝ ⁊ gre
gum. benedicta horrea tua ⁊ benedicte reliquie tue. benedictꝰ esto ingrediens ⁊
egrediēs. Det dn̄s inimicos tuos ꝗ cōsurgunt aduersus te corruētes in ꝯspectu
tuo. ⁊ mittat dominꝰ benedictiōem suꝑ cellaria tua ⁊ suꝑ omnia oꝑa manuum tu
arum ⁊ abūdare te faciat omnibꝰ bonis ⁊ ꝯstituat te in caput ⁊ non in caudam.
Tibi autem ꝗ nolens audire verba nostra. nō modo iuuare opus sanctissimum
ad qđ anhelamus negligis. verūetiam volentes adiuuare impedis aut deterres.
Non solum nouissima illa tremendi examinis dies coram redemptore tuo cui
omnia dedit pater in manꝰ. ad sempiternum supplicium est expectanda. ꝫ misera
interim ꝑ omnem vitam timenda calamitas. Iustum est em̄ veri dei iudicium.
Iuste vltiones sue. Considerat semitas pedum tuoꝝ. nec falli in faciem potest.
Paratam vͦo bonoꝝ ⁊ maloꝝ operum gerens mercedem nec irremuneratum
qđ bene. nec impunitum qđ male gesseris esse ꝑmittet. Fidelis autem ꝑpl̄i sui ⁊
sancte ecclesie sue ⁊ legis sue catholicam fidem ꝑturbans. vbicūqꝫ eris inuenieris
ab eo ⁊ ꝗ̄ diuine voces iniqͥs denūciant. erunt tuo capiti horis omnibꝰ trepidan
da. ne videlicet maledictꝰ sis in ciuitate. maledictꝰ in agro ⁊ ne mittat dn̄s suꝑ
te esuriem ⁊ sitim ⁊ increpatiōꝫ in omnia tꝑa tua. ne egestate. febre. ⁊ frigore te ꝑ-
cutiat. ne sis sꝑ calūniam sustinens ⁊ oppressus cūctis diebꝰ ⁊ stupens ad terrorē
eoꝝ ꝗ̄ videbunt oculi tui. ne det tibi dn̄s cor pauidum ⁊ deficientes oculos ⁊ ani
mam errore ꝯsumptam ⁊ ne sit tibi vita tua q̄si pendens ante te. ⁊ ne timeas no
cte ac die ⁊ nō credas vite tue. Aduersus vͦo hāc iram dn̄i dei tui ꝑtās nulla tua.
nomen nullum tuū. nec terrenum p̄uilegium poterit p̄ualere. Sagitte eiꝰ acute
penetrant ad intima cordis. ⁊ carbones desolatoꝝ animam nocentem exurūt.
Vos vͦo infelices pirate ⁊ infelices latrones ꝗ vel terra vel mari dyabolo mili-
tantes in xp̄ianos latrocinia exercetis. si eūtes ad hanc sanctam expeditiōem. si
redeuntes ab ea impedire. carꝑe vel spoliare ꝗcunqꝫ pretextu eritis ausi. Vos

inquam cum adiutoribus vestris. cū fautoribꝰ ac receptoribꝰ anathema estote. ⁊ ab eccl'a xp̄i penitus alieni. Uos q̄ꝫ q̄ scienter his venditis aliq̄d emitis ab his aliq̄d. portum aut loca eis ꝯceditis. cum eis publice vel occulte ꝯmunicatis. pariter anathema estote. In vos aūt vniuersitates locoꝝ ⁊ ciuitatum mandamus ꝑ eccliaꝝ p̄latos interdicti sn̄iam ferri. nolentes vllum p̄uilegium sedis ꝯciliorꝝ ve q̄ꝛcunq̄ꝫ vboꝝ vim habeat. vos ab hac pena defendat. etiamsi de vbo ad vbum inseri vel ꝑticulatim illud exp̄mi ⁊ recenseri oporteret. At tu dn̄e deꝰ q̄ nosti corda hominū ⁊ renes illoꝝ scrutarl'. ⁊ nihil ignoras eoꝝ q̄ fiunt. si bene agunt xp̄iani p̄ncipes p̄uatiq̄ꝫ homines. si de tuo honore soliciti sunt. si expeditioni quam ꝓ tuendo euangelio p̄ꝑamus que p̄stare pn̄t auxilia nō denegant. Adiuua eos. dirige gressus eoꝝ diesq̄ꝫ multiplica. retribue mercedem ꝓ benefactis ꝯfua eis regna ⁊ p̄ncipatus. patrimonia ⁊ possessiones auge. ⁊ tādem ad piguia pascua tua ⁊ diuites mensas accersito. Or si corde indurato sua potiꝰ q̄̄ꝫ tua querentes. priuatas causas magis q̄̄ꝫ publicas curant. auaricie student. voluptatibꝰ ac delitiis indulgent. ⁊ nos ad tua bella vadentes nolunt associare aut auxilio iuuare cum possunt. quin potiꝰ opem ferre volentes impediūt. aut ꝯuerte illos dn̄e ⁊ sana qd̄ infirmum est. aut qd̄ noxium est ne noceat cohibeto. angustias nr̄as aspicis pie deus de excelso sancto tuo. ⁊ nosti q̄ꝛ p̄ter gloriam nois tui ⁊ p̄ter salutem gregis dominici nil aliud q̄rit vox nr̄a. Memēto dn̄e ih̄u xp̄e. qm̄ beato petro ⁊ successoribꝰ eiꝰ claues regni celoꝝ tradidisti. volēs quecūq̄ꝫ ligarent̄ ab eis in terris ligata esse in celis. q̄ soluerent̄ soluta. Ecce assum beati petri successor. Impar meritis aucte non minor. indignꝰ vicarius tuꝰ. Respice ad p̄ces nr̄as ⁊ exaudi nos de alto solio tuo. Benedicito q̄bus ip̄i bn̄dicimꝰ. ⁊ q̄bus maledixerimꝰ maledicito. Ne memineris iniquitatum nr̄aꝝ antiq̄ꝝ cito anticipent nos mis̄cdie tue. Adiuua nos deus salutaris nr̄. ⁊ ꝓpt̄ gloriam nois tui dn̄e libera nos. ⁊ ꝓpicius esto peccatis nr̄is ꝓpt̄ nomen tuum. Da felicem cursum ceptis nr̄is. Ultio sanguinis fuoꝝ tuo q̄ effusus est a thurcis introeat in ꝯspectu tuo. Aut gemitꝰ ꝯpeditoꝝ. ⁊ redde inimicis nr̄is septuplum in sinu eoꝝ improperiū qd̄ exprobrauert̄ tibi. Respice suꝑ ꝓplm̄ tuum benignis oculis. Fac nos ire cum ꝓspꝑitate ad bellum tuum ac reuerti felices. Da nobis victoriaꝫ de tuis hostibꝰ. vt tandem recuꝑata grecia ꝑ totam europaꝫ dignas tibi cantemꝰ laudes. tibiq̄ꝫ ꝑpetuo fuiamꝰ ⁊ omnis terra te adoret ⁊ nomini tuo psallat in secula seculoꝝ. Datū rome apud sctm̄ Petrum. anno incarnatōis dn̄ice. M.cccclxiiij. xj. kal. nouembris. Pontificatꝰ nostri. Anno sexto.

Orō Enee siluij ad Calixtum papam offerendo obedienciam imꝑatoris.

CCCCXIIIJ.

Solent plerīq̄ꝫ omnes beatissime pr̄ maxime pontifex q̄ ad tradēdam obedientiam huic sacrosancte romane sedi mittunt̄. nō solum ꝑsone sedenti in ea. s̄ eiꝰ etiaꝫ q̄ se mittit amplissimis vbis exponere laudes. Idem nūc ⁊ mihi faciēdum eēt q̄ cum collega meo p̄stanti ⁊ optimo iurl' interp̄te iohanne hinderbach cesario noie obediētiam ad te defero. At cum sim certꝰ in hac tui summi p̄sulatꝰ adeptōe. quam diuinitꝰ inspiratā cuncti fatent̄. ꝯfluxisse ad te huc q̄̄ꝫ plurimos. tum p̄ncipum. tum ciuitatū legatos. tui ꝯsocios ⁊ dicendi ꝑitos nō sum nesciꝰ illos tn̄ tibi ⁊ romane eccl'ie ꝯḡtulant̄ ⁊ ap̄licum sacꝝ senatū q̄ delegit. ⁊ pietatem tuam. q̄ demandatū munꝰ accepit magnifice atꝫ ornatissime cō mēdasse. Per hosce vt arbitror homines. ⁊ veteris ꝓsapie tue alta nobilitas. et maioꝝ tuoꝝ illustria facta. ac ōis vite tue cursus. ita in lucem ꝓdiere. vt nemo in hoc auditorio sit q̄ nesciat q̄̄ꝫ p̄clare sis natꝰ. q̄̄ꝫ scolaris acutꝰ fueris. q̄̄ꝫ disputator subtilis ⁊ vehemens. q̄̄ꝫ doctꝰ doctor ꝯemines. q̄̄ꝫ prouidus apud reges ꝯsiliariꝰ. q̄̄ꝫ iustus in mḡratibꝰ iudex. q̄̄ꝫ castꝰ in eccl'ia p̄sbr. q̄̄ꝫ sanctꝰ ⁊ amabilis ep̄us. q̄̄ꝫ verax ⁊ incorruptꝰ cardinalis. Nō est igit̄ cur tp̄us in exponēdis feram tuis laudibus. Nametsi vita tua in hāc vsq̄ꝫ diē huiōi fuerit. vt vel milies dictitata dele-

ctet non sum tñ ego q̃ tuas eximias ac pene diuinas virtutes. equo ꝓconio cele-
brare possum. Neq₃ tu is es q̃ rumusculos q̃res ⁊ inanes aures ꝑpli captes. suffi
cit tibi ꝯscientia tua. q̃ non ab hoie ſ ab ipso rege seculoꝝ iusto iudice q̃ nõ fallit
coronã expectat meritoꝝ. Nos igit de tua beatitudine nihil aliud dicemꝰ. nisi q꞉
tu veluti sydus q̃ddam clarissimũ ⁊ saluberrimũ e celo missum credimꝰ. sub q̃ be
ati petri nauicula q̃ misere mergit felicit emerget. Consueuit eñ terra hispanie
nobilissima vñ tibi origo ẽ. idustrios ſp ⁊ fortissimos viros aplice sedi atq₃ ipis da
re. queadmodũ damasi ⁊ theodosi manifestant. qbꝰ te nullo pacto censemꝰ mi-
noré ⁊ nunc potissime. cũ ex vrbis illiꝰ impialis. Senaꝝ mrĩs mee. lrãꝝ cultricꝭ ⁊
ocij. tam acrem defensionem. ⁊ certissimam ꝯseruatõz animaduertimꝰ. De cesa
re vo a q̃ sumꝰ missi dicere nõ nihil eoꝝ temeritas vrget. q̃ nesciunt vbis extolle
re suos dños nisi deꝓmant alienos. Sz horremꝰ ingredi cũ ꝑuo nauigio magnũ
mare. neq₃ eñ nr̃a oĩo est. q̃ maiestatem tanti ꝑncipis. ꝓ sua dignitate valeat ex
plicare. cum nõ vno tñ. ſ q̃tuor ex fontibꝰ nr̃i friderici laus abunde manat. Ex
rõno impio cui ꝑest. Ex natõe germanica. q̃ sibi p̃ ceterꝭ obseq̃t. Ex domo austrie
q̃ se genuit. ⁊ demũ ex ꝑsona ꝓpria q̃ corpis ⁊ animi dotibꝰ egregie pollet. Si q̃s
igit fridericũ nr̃m vt par est. ꝯmendare voluerit. Huic ꝑmo vetustas imperij ⁊
amplitudo ⁊ auctoritas ⁊ ptãs ⁊ magnificẽtia ⁊ glia i mediũ deducẽda erit. Vide
q̃d sibi velit ingẽs daniel statua ꝓpt ferreas tibias q̃uis impia ꝯterẽtes. Quid
grandis ezechielis iportet aq̃la cur assyrioꝝ regna mutet ab ytalia balaam enar
randus ois aq̃le volatꝰ. vt cretensem illũ iouem stulte creditũ deum. Et theocũ
vt troyanos reliq̃s. vt potissime pium eneam. in bellis adiuuaret. vt regibꝰ alba
nis aliq̃n fauerit. vt rõnos reꝝ dños. gẽtemq₃ togatã. vt grecos ipatores. vt ger-
manos cesares victores hostiũ. ⁊ mũdi deuictores effecerit. Quecũq₃ eñ de rõno
impio ꝑclare dicunt ad rectoré eiꝰ ꝓculdubio cũ laude redũdant. Nam sic aplĩ
petri ⁊ siluestri ⁊ leonis ⁊ alioꝝ pontificum laudabile nomẽ. te q̃ loco coꝝ sedes
agit sublimẽ. ⁊ augusti ꝑmi ⁊ ꝯstantini magni. ⁊ karoli victoris. ⁊ alioꝝ cesaꝝ ex
cellens glia. Fridericũ nr̃m q̃ eis successit in altum tollit. Scdo exponẽdum erit
q̃ longa ⁊ lata sit germanica natio. q̃ religiosa. q̃ verax. q̃ iusta. q̃ ꝓmissi tenax.
q̃ ꝑplosa. q̃ diues. q̃nta illic nobilitas. q̃ fortis ⁊ expta milicia. q̃ntꝰ ecclia ꝝ orna-
tus. q̃nta glia cleri. q̃nta ꝑncipum magnificẽtia. q̃ntꝰ splendor vrbiũ. q̃ celi facies
que terre vbertas. cũ ꝓuinciaꝝ ⁊ ꝑpli decus cũ ꝑncipe sit ꝯñe. Tercio describen-
da succurrit inclita domus austrie ex q̃ hic fridericus ꝓgnatꝰ est. Mat ⁊ ipsa re-
gum ⁊ impatoꝝ. q̃ sepe vngarie sepe bohemie ⁊ aliq̃n polonie reges dedit demõ
strãda ⁊ q̃ntus fuerit magnus ille rudolphꝰ impator. q̃ ⁊ bononiã romane ecclie
dono dedit. Et otto karolũ potẽtissimũ bohemie regem q̃ austriam ⁊ styriam ro
mano impio surripuerat ancipiti bello victũ interemit. Tum duo alberti occurre
rent. duo martis filij. duo fulmina belli. quoꝝ alphonsum de nasaw. vastes impe
rij vsurpantem. apud renum magno ꝑlio vicit ⁊ occidit. Alt impios hussitas ec-
clesie nr̃e seua bella mouentes q̃si malleus ꝯtriuit. De pie ladislai loq̃r incliti re
gis hũgarie ac bohemie. cesarꝭ nr̃i patruo. deniq₃ admirãda ꝓbata te nihil satis
dici posset. Ponendi añ oculos eẽnt Ernesti leopardi. Friderici ⁊ alij q̃plures
anime ꝯdidissime huiꝰ excelse familie. quaꝝ virtutem admirari magis q̃ recense
re valemus. Postremo q꞉ ñ imitanti maiores dedecꝰ est patña laus filio. ad fri-
dericum ipm ꝯuertenda erit oĩo. De mansuetudine sua. de religione. de iusticia.
de prudentia faciendum verbum. exponendum eius iter in terram sanctam. de-
clarandus felix reditus. enarranda paucis ꝯsilia. ꝯmendanda pietatis opa. di-
cendum quo pacto. ad impium vocatus fuerit. Ad coronam regni germano
apud ciuitatem aquensem. Impialem in hac vrbe summo cum honore suscepit
vt ꝯiugem nobilissimam ex domo portigalie duxerit. Alphonsi ꝑclarissimi regꝭ
neptem. Unde sibi omẽs hispanie potentissimos reges affinitate ꝯiũxit. vt neu-
tralitatem ecclie rõne nocentissimam. ex natõe sua sustulerit. vt obediẽtiaz ger-

manici populi magno abore maiori sumptu atꝫ industria. tuis ꝑdecessoribꝰ euge
nio ⁊ nicolao restituerit. Unde secuta est q̄ nūc fruimur ⁊ quam tantoꝑe ꝯmēda
uimꝰ ecclesiastice societatꝭ vnitas. Quis eiꝰ rei gloriaꝫ plerisq in alios detinēt. qꝛ
oꝑa ea fuit. q̄ solet illoꝝ eē q̄ fugatim ab alijs sessumq termini incipiūt. De bis
ꝗ ⁊ alijs ꝗplurimis rebꝰ cumulatissime putādū illi erit. q̄ Fridericum nr̄m digne
ꝓ meritis laudare decreuerit. Sꝫ non sunt h̄ onera q̄ nr̄is humeris ꝯmitti debe
ant. Satiꝰ est tacere ꝗ maiestatem tanti ꝑncipis reum vt nr̄a estsorone ꝑcurrere.
Pretmittimꝰ igit̄ morem ab alijs ꝯuatū ⁊ obmissis h̄ loco tuis ac cesarꝭ nr̄i lau-
dibꝰ. ad ea veniemꝰ q̄ coram te dicere ac agere iussi sumꝰ. Munusq nr̄m ꝗbre-
uit̄ absoluemꝰ. Sane cū accepisset Fridericꝰ imꝑator. sanctissime atꝫ indelibi
lis mēorie. N. papam. v. ꝑdecessorem tuū ex hac mortali luce migrasse. ꝯplens il
lum dies luxit. Non q̄dem cuiꝰ cā queꝫ ꝓ suis gloriosis oꝑibꝰ ⁊ ai rectitudine in
ꝯcilio beatissimoꝝ spirituū ⁊ in regno dei cū petro ⁊ paulo. iam receptū nō dubi-
tabat. ꝗ ꝓpt̄ rēpu. xp̄ianam. cui mortē. N. h̄ tꝑe funestissimam existimabat. timēs
ne ꝓ successoris electōe sacri senatꝰ opiōes in diuersa tendētes. incōsutilem xp̄i
tunicam scinderēt. ⁊ iminēti ceruicibꝰ nr̄is hostili gladio vires addicerēt qd̄ lꝫ ď
tanto lumie nō eēt credibile. qꝛ tn̄ acciderāt aliqn̄ peiora. n̄ fuit absonū formida
re silla. ꝗ queādmodū exꝑmatura ⁊ infausta migratōe tui ꝑdecessorꝭ merorē acce
pit cesar ingētem ita ex tēpestiua ⁊ felici vocatōe tua. summū gaudiū maximamq
leticiā adeptꝰ ē. Nouit eīm te cesar cū adhuc in minoribꝰ ageres. ⁊ cū se visitatū in
hac vrbe sue coronatōis adisses ꝗtū intellectu ⁊ doctrina. ⁊ ꝑ̄tim ciuili sapia q̄
mūdi gubernatrix existit. ꝗtum cū magnitudine ⁊ vite sanctimonia valeres dili
gent̄ expendit. te vnum esse iudicauit. q̄. b. p. locum iurꝭ meriti aliqn̄ teneres. qd̄
nūc ex ꝯcordi volūtate sacri senatꝰ impletum cognoscit ⁊ gaudet. Ac cū serenissi
ma ꝯthorali sua leonora prudētissima ⁊ sanctissima femina q̄ de tuo pontificatu
maximo incredibilit̄ exultet festos dies agit illos. qꝛ secum serio triumphat ꝙ tu
solus es. q̄ post gregoriū. xj. ꝑ annos. lxxx. ⁊ ampliꝰ sine ꝯpetitore certꝰ ⁊ indubi-
tatꝰ. b. p. successor inueniarꝭ. Ea ꝓpt̄ letꝰ de nūcio tue assumptiōis cesar. solicitꝰ ꝓ
debito recognitōis. nos duabꝰ de causis ad te misit. Prima ē vt ꝓ vetusto more
sanctitatem tuam recent̄ assumptā. suo noīe veneremur. Secūda vt defendēdaꝫ
ꝯ thurcos catholicam ecclīaꝫ tue beatitudini ꝯmēdemꝰ. In ꝑmo negocio nō est
cur imoremur. faciat imꝑator qd̄ se decet. accipiat tua pietas qd̄ tibi debet̄. Nos
igit̄ iussione ꝑentes eius nomine. q̄ sacro romano imꝑio ꝑ̄sidet. sanctitatem tuā
domini nostri ih̄u xp̄i locum tenentem in terris ac in graciam ⁊ ducem vniuersa
lis ecclesie. recognoscimus te certum ⁊ indubitatum. b. p. successorem ⁊ pastorē
dominice gregis. Te sanctoꝝ euangelioꝝ veꝝ interꝑ̄tem. Te doctorem saluta-
rem. Te clavigeꝝ eterni regni celestis ꝓfitemur. Tibiq oēm reuerētiam ⁊ obe-
dientiam exhibemꝰ. quaꝫ romanoꝝ imꝑatores ꝑdecessoribꝰ tuis canonice intrā-
tibꝰ ꝑ̄stare ꝯpti sunt siue iure siue ꝯsuetudine suadētes. ꝙ ꝗtum nobis ꝑmissum
sit pn̄ti sacra lr̄a docebit̄. Nūc de scd̄a nostre ꝯmissionis cā transigere oportet h̄
est de tuendo nomine xp̄iano ꝯ thurcos. non dico teucros. Nunq ergo hic erro-
ris ꝓlabor. vt genti barbare atꝫ immundissimo nomi eoꝝ attribuam q̄ romani
ꝓpli p̄res habent̄. Theucri eīm idem ⁊ troyani fuerūt. a q̄bus exortum genꝰ meā-
drum ⁊ gens Julia ꝓfecta romanum fuderat imꝑium. Thurci aūt etsi nūc occu
pant loca in q̄bus fuit ylion ⁊ neptune troya. scite tam ē ab origine sunt. q̄ regnā
te apud francos pipino in asiam migrauere. Eāq pedetētim ꝓuinciam sui iurꝭ
fecere. Gens spurcissima ⁊ ignomiosa. fornicaria in cūctis stuproꝝ generibꝰ. tunc
q̄dem ydoloꝝ cultrix. nūc imꝑij machometi sectatrix. Hec hostis pessima nr̄e re-
ligionis. Quō autem debacchati sunt temꝑibꝰ nostris thurci i grecia. ⁊ quo impe-
tu ꝯstantinopolim expugnauerūt. Galathas deleuerint. Rasciam q̄ supior olim
misia dicebat̄ oppresserint. In peloponesum. In euboeam cū exercitu venerūt
cūctisq ꝑ circuitū xp̄ianis vincula. vbera. neces ꝯminati sunt. nō est ꝓpositiꝰ nr̄i

nunc ꝯmemorare. Satis em̄ ⁊ in ratiſpana ⁊ in franckfordia ⁊ in noua ciuitate.
⁊ aplici ⁊ ceſarei ⁊ alioꝝ pͥncipum legati ruinam grecie eccľie nr̄e vulnera defleue
rūt. In h̄ etiam adiutorio nō me fugit ſepe de his rebꝰ orōnes hitas eē. ⁊ ab illis
q̄dem diſſertiſſimis viris. q̄bus ſi velim eq̄ri dicendo manifeſte de ſapia. Nunc
ṽo nō ṽbis nec lacrimis. ſ armis regum ⁊ pplˀoꝝ eſt opꝰ. Que aūt hactenꝰ aduer
ſus hanc thurcoꝝ inſolētiam. ꝓ tutela fidelis pplī temptauerit impator. optime
nouit tua beatitudo. Nec q̄ te latet ꝓmiſſa fuiſſe vngaris ſubſidia q̄ pterierunt. Sꝫ
q̄ iam rōne pturbata ſunt eiꝰ ꝯſilia. ⁊ q̄bus artibꝰ impedita ſit hoc anno in thur
cos expeditio malo tecum cogites q̄ extra me publice audies. Illud tn̄ non reci
tabo q̄ franckfordeñ. ꝯſilium facienda decreuit. duabꝰ ꝯditōibꝰ ſubnixa fuiſſe. al
tera vt certitudo claſſis ytalice. q̄ cū terreſtri exercitu ꝯcurreret ſuo tp̄e hret. alte
ra germanoꝝ ꝯtrouerſie q̄ poſſent impedire pactum d̄ medio tollerent. Primā
ꝯditionem irritam fecit tui p̄decefforis obitꝰ. Secunda ne poſſet impleri ab his
pcuratum eſt. q̄ ex publico malo ꝓprium ꝯmodū querūt. Atꝫ ita dum xp̄iani cū
ctant thurciq̄ ꝓperant religionem nr̄am funditꝰ delere nitunt q̄ non ꝯtenti vi
ciſſe greciaꝫ vngarie nobili regno iminent. Ungari ṽo magnanimi ⁊ fideles pplī
annis ſupra. lxx. hūc hoſtem ꝑpeſſi nunc victi nūc victores ſuum ſanguinem tu
tati ſunt. q̄ cum nos huant. optimates ſuos cum regibꝰ ⁊ pontificibꝰ miſerunt.
Nulla domus in vngaria eſt digno nomine q̄ duobꝰ nouiſſimis bellis ꝯ thurcos
habitis egregium ⁊ fortem aliquē viꝝ nō deplorauerit. hodie ṽo nō eſt hoc regnū
qd̄ thurcoꝝ impetum ſuſtinere poſſit. Attenuatum atꝫ externa indiget ope lega
ti eiꝰ ⁊ in franckfordia ⁊ in noua ciuitate cū ceſare ſupꝰos atꝫ hoīes teſtati ſunt. ſi
reliq̄ꝝ xp̄ianoꝝ p̄ſidia ſentiunt ſe iteꝝ atꝫ iteꝝ belli picula ſubituros. Sin relin
quant a nobis leges accepturos. q̄s thurci dederint. Neq̄ em̄ ꝯſilium eoꝝ eſt ſi
ne ſpe victorie. vrbes ⁊ agros igni. vxores ⁊ filias lupanari. ſua ⁊ liberoꝝ capita
hoſtili ferro ꝯmittere. q̄cunq̄ tandeꝫ mō ad hoſtes vngaria defecit. ſiue ytaliam
ſiue germaniaꝫ pcurrere ac p̄dari voluerit in vtranq̄ terram patenti porta adi
tum hꝫ. Murus ṽo vngaria eſt ⁊ antemurale fortiſſimū. ſiue clipeꝰ nr̄e religio
nis. ſub q̄ longe iam em̄ ꝓtecti ſumꝰ. At h̄ nunc clipeꝰ nobis ſubtrahit. Murus
ṽo bombardis arietibus ⁊ quatit ⁊ nos de remedio aīa nulla remordet. O ingra
titudinem nr̄aꝫ quam nūc vicem defenſoribꝰ nr̄is reddimꝰ vngaris. O ſtulticiā
pplī xp̄iani. o cecitatem atꝫ amentiam ad externis inuadimur hoſtibꝰ. ⁊ nos in ci
ues arma ꝯuertimꝰ. Sꝫ digne patimur ꝓ nr̄is iniq̄tatibꝰ. Nulla intra nos ꝯcor
dia. nulla obediētia eſt. neq̄ ſpūali neq̄ tp̄ali paremꝰ capiti. Jacet ſpreta religio
iuſticie. Nullus honos. fides pene incognita. ſ rex q̄ſq̄ ſibi aut pontifex eſſe vi
det quot capita tot ſn̄ie. Scindit in certum ſtudia in cōtraria vulgꝰ. Illic germa
niam mille ꝯturbant lites int gallam ⁊ angliam vetꝰ odium viret. Hyſpanie re
ges inuitat ambitio. ytaliam magno labore pacatam. Nouꝰ iam turbo ꝯcutit.
Noua exurūt apud ſenas incendia. q̄d ſperemꝰ his moribꝰ pcuratores macho
meti ſumꝰ. nam ipi patefacimꝰ hoſti. ⁊ terga nudamꝰ q̄ feriat. q̄d tanta int nos ē
inuidia ⁊ maliuolētie peſt. tantum venenuꝫ tanta rabies vt videre videat ꝯplu
res nr̄e religionis hoīes huire thurc malle. q̄ xp̄ianum ferre aliquem pͥncipem.
tot demū ſunt in xp̄iano pplˀo vectigalia. tot pecuniaꝝ extorſiones. tot rapine tot
pͥncipum ne dictaꝫ tyrānoꝝ nr̄oꝝ in ſubditos ꝯtumelie. vt magnope verear. ne
veniente thurco ⁊ onera relaxanti. Plebes nr̄e libēti aīo celſa ſubmittant. maxi
me ṽo ſi vt eſt callidus hoſtis libertatē de fide fecit. Sꝫ o xp̄ianum pplm. o plebē
electam. o vineam dn̄i ſabaoth. o xp̄i hereditatē. o teſtamentū. o regnū dei q̄ nūc
redacta es xp̄iana ſocietas. ex q̄tuor patriarchalibꝰ eccleſijs xp̄iana ſbnixa fides
in orbem vniuerſum palmites extendit. maiores nr̄i duas ꝑ ignauiam ⁊ ſecordi
am cū iheroſolimitana ſede turpit p̄diderunt nos terciam. ⁊ illam q̄dem. q̄ poſt
romaꝫ ſcd̄a fuit. in q̄ tot nobiliſſimi impatores tot ſancti pontifices claruerunt
tot generalia ꝯcilia celebrata. tot ſacri canōes editi. tot ſacratiſſime leges ꝓmul

gāte sunt nō minori damno. maiori tū desidia ꝑrsus amisimꝰ. Euangelium salua
toris qđ in omnem terram intonuit. sola iā audit europa. nec ipā q̄dem omnis
In occidenti saracenis p̄mimur. Septentrionis magnam ꝑtem ceca gentilitas
inuasit. ex oriente q̄ grecia ꝯtendit thurci nos pepulere. ꝓpe est nisi vigilamꝰ ni-
si ꝯsurgimꝰ. Nisi deꝰ adiuuat nisi tua sanctitas vt tempet animose occurrat vt ⁊
hūc tuum thronum. ⁊ q̄cq̄d restat xp̄iani nōis machometꝰ occupat q̄ iam sine re
sistentia terre dn̄s ac maris esse videt̄. Aduersus hanc pestiferam bestiam ⁊ ad-
uersus hec mala conatus est impator. vt nosti remedia ꝯq̄rere. sunt p̄cepta. sunt
eius vt an̄ dixi ꝯsilia. nō ꝓposito cadit. neq̄ animo deficit. deceptꝰ est nō defatiga
tus. Hac v̄o successit alia aggrediet̄ via. q̄cunq̄ sibi vt impatori romanoꝝ vt ad
uocato eccl'ie. vt ꝓtectori fidei orthodoxe. vt austrie duci. vt religioso p̄ncipi vt
homini xp̄iano incumbere vident̄. ꝓcuranda religione minime postergabit. Sꝫ
qm̄ ꝓpulsare thurcos. ⁊ illatam xp̄iane plebi ꝯtumeliā vlcisci oīno opus est om
nium fidelium magnoq̄ sumptu ⁊ magnis viribꝰ indiget. Supplex orat tuā bea
titudinem cesar que xp̄i vicarium gerit. vt anteq̄ꝫ hostis appropinquet magꝰ vna
secum ad ea intendas aīm. ꝑ q̄ xp̄iane potentatꝰ int̄ se pacem tenētes. aduersus
infideles arma ꝯuertant. ⁊ ꝯmunem hostem ex europa deturbēt. Quod licet dif
ficile videat̄ hac infelici tempestate nr̄a in q̄ tantoꝑe diuisi sumus nihil est tn̄ qđ
diligentis hominis studium nō ꝑficiat. Vigilanti. instanti. vrgenti. ꝓ voto cun-
cta succedūt labor improbꝰ omnia vincit. Incidisti beatissime pr̄ in hec luctuosa
⁊ vt ita dixerim fastidiosa tempora. q̄ fidem catholicam pene ꝯcussam. ⁊ vndiq̄
laniatam xp̄ianam plebem on̄dant. Tu ne cede malis. ſꝫ ꝯ audentior ito. q̄ diffi-
cilꝰ eo p̄clarius ages. nō est impossibile si mihi credis ꝯstantinopolim. totamq̄
greciam de manibus thurcoꝝ eripe. si mō his itineribꝰ incedamꝰ. q̄ sunt aptissi-
ma. neq̄ mare neq̄ terra xp̄iane potētie thurci sunt pares ⁊ homibꝰ ⁊ eq̄s ⁊ na-
uibꝰ ⁊ curribꝰ ⁊ q̄buslibet armis ⁊ rei militaris ꝑicia suꝑiores sumꝰ ⁊ auro. Qꝫ si
armet̄ xp̄ianū robur fugient hostes sicut stipula a facie venti. Sarmaciaq̄ nr̄is
relinq̄nt spolia sine vulnere ⁊ sanguine. Mira res neq̄ facultas nob̄ deest. q̄ pos
sumꝰ thurcos extminare. neq̄ voluntas. Nam viribꝰ multo q̄ꝫ illi p̄stamꝰ. ⁊ ne-
mo est xp̄iano noīe insignitus q̄ nolit ꝑire thurcos. Quid igit̄ obstat. cur stamꝰ.
cur nō exurgimꝰ. cur nō defendimꝰ plebem nr̄am. cur nō ꝓpulsamꝰ iniuriam. Sꝫ
vnum nobis de istis vnum inq̄rendū est. q̄ habito facile terrebimꝰ ⁊ ꝯsternemꝰ
hostem. Hoc vnum est ordo sine q̄ nihil est qđ valeat rite explicare. Ordine care
mꝰ beatissime pr̄. ⁊ mō at nunc tua int̄est. ⁊ nr̄i cesaris. ⁊ adherere rebꝰ agendis.
Nisi eīn vos duo luminaria magna. Vos p̄mi orbis capita. vos sal terre ⁊ mūdi
p̄sules ordinem ponitis q̄ xp̄iane vires in hoc opꝰ vniant̄. nō est q̄ vel nos spe-
mꝰ vel thurci timeāt xp̄ianum ꝯflari exercitum. Age igit̄ summe pōtifex. fortem
sume animum. erige nobilissimam mētem. laudatissimū illud in omni gente vul-
gatum. qđ in assumptōne tua votum emisisti an̄ oculos sꝑ habeto. Intelligis q̄
cesar ꝓmittit clarissimum illum aragonie regem potentia ⁊ sapientia incōꝑabi-
lem in hoc opus valentissimum habes philippo duci burgundie nobilissimo ⁊ pi
issimo maximis rebꝰ ꝯꝑando. nihil magis cordi est q̄ꝫ pugnare in thurcos. Hun-
gari auxilia expectant. belli fortunam sub tuo vexillo iteꝝ experituri in germania
multi sunt p̄ncipes q̄ corpa sua aduersus hos hostes deuouere. Carolus rex frā
coꝝ ⁊ re ⁊ noīe xp̄ianissimꝰ. suoꝝ ꝓgenitoꝝ vestigia n̄ deseret. q̄ꝝ fortia facta om
nis decantat eccl'ia. ne q̄q̄ fortes vt opinor angloꝝ manꝰ deerunt. Castellanis ⁊
portigalensibꝰ reꝝ gestaꝝ gloria clarissimis innatum est ꝓ fide certare. Volūta-
rij sunt ⁊ ꝓmpti omnes ꝓpli ꝓ xp̄i fide arma suscipe. ſꝫ omnes in te oculos direxe
re. omēs ex te modū atq̄ ordinē expectāt. Exurge igit̄ api eccl'ie thezauꝝ. api celi
portas ꝑmitte dignam labore mercedē. Effunde largit̄ sp̄ualia dona in xp̄i mili-
tes mitte oꝑarios in messē dn̄o ditissimā metēt. Hoc tunc est opus. h̄ est in q̄ deo
possis ⁊ hoībus ꝯplacere. Scio multos tibi deberi titulos postq̄ꝫ celū potier[i]s. ſꝫ

nullius illustrior sacrofago tuo inscribi poterit. q̄ si ꝑdite sub ꝑdecessore tuo cō-
stantinopolis recuperato⁊ ⁊ vltor cōis in vrie vociter̄. Atz vt apte dicam qd̄ sen
tio. Hec certissima via est ꝑ quam xp̄iani reges ⁊ fideles cūcte natōes. tibi vt xp̄i
vicario ceruices suas libent̄ inflectāt. si defensionem fidei nr̄e fortit̄ ⁊ magnifice
suscipias ⁊ queādmodum fouendo ytaliam pacem iuuādo ⁊ sapientissimos lega
tos designando spē dedisti exterminādum thurco⁊ sedem ⁊ impiam gētem totl̄
conatib⁹ erect⁹ atz intent⁹ eē videare. Pleraqꝫ alia ad rem hāc ydonea semotl̄ ar
bitris. cum tue pietati videbit̄ lati⁹ exponem⁹.

Oratio enee coram sanctissimo ⁊ senatu cardinalium
impatore coronato pn̄te ⁊ eius noīc ad passagiū inducendū. •CCCCXIIIJ•

Moyses vir dei beatissime pr̄ maxime pontifex cum sibi successorem ordi-
naret iosue filium. Nū dīnaz vocem ad se dicentem audiuit. ꝑ hoc si q̄d
agēdum erit. Eleazar sacerdos ꝯsulet dn̄m. ad ꝟbum ei⁹ egredit̄ ⁊ ingre-
dit̄ ipse. ⁊ omnes filij israhel cum eo ⁊ cetera multitudo. q̄bus verbis nō populi
solum ſ reges ⁊ ꝑncipes mouent̄. magnis in rebus summi sacerdotis ꝯsilium q̄-
rere ⁊ imꝑium sequi. Quod postmodum ⁊ in nouo testamento ac in tempe gr̄e
multis exemplis ⁊ autoritatib⁹ est firmatum. Sicut ⁊ ꝯstantini magni ⁊ theodo
sij ⁊ iustiniani ⁊ alio⁊ xp̄iano⁊ cesa⁊ gesta testant̄. Eam ob cāz cupidus atz aui-
dissim⁹ cesar dn̄s Frideric⁹ roman⁹ impator august⁹ filius tuus obseq̄ntissim⁹.
suo tempe aduersus impios machometi cultores generale passagium fieret. atz
in illud suum studium suasqꝫ curas oēs ꝯuertere. te ꝑus magni dei vicarium. xp̄i
ane plebis sacratum religionis magnū caput ꝑfectum ducē. optimum rectorem
veracem mgr̄m. ꝯsulēdum. audiēdum ⁊ seq̄ndum censuit. Cui⁹ ꝓuidentiam nr̄e
autoritas mouere ptās implere pōt. q̄d sit agendum. Uenit igit̄ hodie ad te. tu-
umqꝫ sacratissimum senatum cesar suꝑ vniuersali passagio. cum tua beatitudine
locutur⁹. Coronat⁹ em̄ iam triplici corona. eiusqꝫ regni tua beneficētia rex ꝯfir-
mat⁹ cui⁹ potentiam daniel ferro ꝯꝑauit. cui⁹ limites solus claudit ocean⁹ cui⁹
fundator romulus. ꝯfirmator iuli⁹. amplificator august⁹. Approbator dn̄s ih̄us
fuit. cui⁹ autoritas in terris nisi tue cedit nulli. Cui⁹ officium est ꝑcere subiectis.
⁊ debellare suꝑbos. Quid aliud cogit q̄ passagiū. ꝑ qd̄ ⁊ xp̄iani fortiores. ⁊ ini-
mici xp̄i. nominis credunt̄ imbecilliores. Princeps inquaz sapiens. que sunt di-
gna ꝑncipi cogitabit. Reges apud medos vt herodot⁹ inq̄t apud omnes vt cice
ro sensit iusticie fruēde cā creati sunt. velut iniuria⁊ ꝓpulsores. q̄ si ꝑlatū auscul-
tare volunt ceterisqꝫ phis recta mouētib⁹ obedire. Procuratōne reipubli. nō ad
suam ſ ad eo⁊ q̄ sibi ꝯmissi sunt vtilitatem gerere dicunt̄. atz h̄ est q̄ de passagio
cesarem ⁊ solicitum ⁊ anxiū fecit. suꝑ q̄ re dictur⁹ co q̄ mihi sua maiestas impat
orōem meam in tres ꝑtes diuidam. In ꝑma dicens q̄d sit passagium qd̄ querit̄
In scd̄a cur petat̄. In tercia facile ne passagiū fructuosum sit futu⁊. q̄b⁹ in reb⁹
si longior fuerim cum re⁊ magnitudini ꝟba compant̄ sic fortasse breuior videbi
tur. ero tn̄ reuera breuis qm̄ empedocle teste sola breuitas ꝯmendat indoctos. ſ
iam ꝑmum absoluamus. passagij vocabulo nihil aliud designam⁹ qm̄ expeditōz
militarē numerosissimam aduersus infideles ꝑ xp̄ianos indictā. quā si ꝯsequūt̄
cruce signati. plenariā pctō⁊ oim remissiōz merent̄. Appellat̄qꝫ passagiū ꝑmone
ytalico q̄si trāsit⁹. Naz sicut aues q̄dam gregatim certl̄ anni tꝑib⁹ de regione in
regionem trāseunt. dicūt̄ q̄z passagiū facere. ⁊ xp̄iani nōnunq̄ sumptl̄ armis tur
matim incedētes. atz in hostes fidei ex aplice sedis iussu ꝓsiliētes. ⁊ visi ⁊ dei di-
cti sunt passagium habuisse. Neqꝫ ve⁊ passagium videri pōt. nisi multo⁊ fiūt po
pulo⁊. q̄ migrare magis nouas sedes quesituri q̄ bellaturi videant̄. Sicut cym
bero⁊ in ytalia inundatio ac gotho⁊ ⁊ huno⁊ excursio. habem⁹ q̄d sit passagiū
Nūc cur petat̄ exponamus. Tria sunt que cesarem passagij cupidum reddāt.
Commiseratio. vtilitas. atqꝫ honestas rei. Unde ꝟo ꝯmiseratio ꝓdeat. paucis
(aduerte) docebo. Quis infirmatur inquit aplus ⁊ ego non infirmor. Qui vidit

afflictos ⁊ non affligit͛. cuius pectus adeo durꝝ est. vt dolentibus non ꝯdoleat. ge
mentibus non ꝯgemat. Tristantibus non ꝯtristet͛. Cesar q̄dem postq̄ discretio
nis attigit annos. cepitq̄ noscere nr̄e fidei sacram. mox religionis induit zelum.
cepitq̄ rebus omnibus diuini cultus augmentum preponere. qđ sibi ⁊ sue natu
re bonitas ⁊ nobilitas sanguinis suadebat. Nam domus austrie p̄nceps int͛ q̄s
plures ac reges ac impatores floruerunt. tunc sibi ꝓspere succedere sperauerūt.
cum diuino nomini bene ⁊ ꝯstanter famulati fuissent. Quoꝝ vestigia fridericus
secutꝰ defunctis pentibꝰ q̄primum tutelam exiuit. vt locum videret in q̄ nr̄a re-
demptio celebrata est. adhuc adolescens transmare nauigauit. ꝑterit q̄ pelagus
digitis aspexit locum vbi natus saluator nr̄ xp̄c. Ubi positus in p̄sepio. vbi p̄nta
tus in templo. vbi baptizatꝰ. vbi temptatꝰ. vbi p̄dicauit. vbi lazaꝝ suscitauit. vbi
cenauit. vbi captꝰ. vbi derisus. vbi iudicatꝰ. vbi crucifixus. vbi sepultus est. ⁊ vn̄
ascendit in celum. Quid multa dicam osculatus est cesar terram vbi fuerunt pe-
des eius q̄ nos redemit. s̄ q̄ tunc animo fuisse arbitraris cum spurcidos illic sa-
racenos immūdos horridosq̄ dn̄ari videret. sanctissima loca possidentes. q̄d ali-
ud dicere poterat nisi ꝓpheticum illud. Deus venerūt gētes in hereditatem tu-
am. Polluerūt templum sanctum tuum posuerūt ihr̄lm in pomoꝝ custodiam
Et iteꝝ. Quō sedet sola ciuitas plena ꝑplo facta est vidua domina gentium. p̄n-
ceps ꝓuinciaꝝ est sub tributo. proch q̄tum vrgebat angebatq̄ cesarem ciuita-
tis hꝰ oppressio. ⁊ illoꝝ q̄ sunt trans mare xp̄ianoꝝ ꝯculcatio. Sz q̄d grecia lr̄aꝝ
mater. Inuentrix legum. cultrix moꝝ. ⁊ oīm artium bonaꝝ mgr̄a. quem non mi
seret gentis illiꝰ afflicte oppresse pessundate. cuiꝰ impium nō sub alexandro ma-
cedone solum suisq̄ successoribus. Sz sub athenienfibꝰ thebanis ac lacedemo-
niensibus olim florentissimum. ⁊ potentissimum fuit. Nūc vbilibet effeminatis
thurcis ſuire coacta est. q̄d regnum illud vngarie nobilissimum. terra antiq̄. po-
tens armis. atz vbera plebe. Heu q̄nta passi sunt vngari diebꝰ nr̄is. q̄ dum nr̄m
ſuant sanguinem. fudunt suum q̄ꝝ pectora nr̄i sunt muri obligamur recte om-
nes xp̄iani vngarice genti q̄ ꝓ nobis mortificant͛ tota die. ⁊ facti sunt sicut ouis
occisionis. Et cum p̄ntem illoꝝ regem pueꝝ pupillum. orphanum. ladislaum no
bilissimum. ⁊ regum ⁊ impatoꝝ ꝓlem. q̄ suo regno suisq̄ subditis. auxilium nunc
tam sanctitatem tuā q̄ꝫ cesaream. sue p̄ces sue lacrime moueāt. nam illi genti po
stulat auxiliū. q̄ toto xp̄iano ꝑplo affert p̄sidium. accidit vt aliaꝝ calamitas ꝓ-
uinciaꝝ massagete ⁊ scitaꝝ q̄ꝫplures ꝑpli liuoniam vexant. Mauri xo paruum
hyspanoꝝ occupant regnū. siliciam iam miariꝰ in siluas ciprum rethum crethuz.
siciliāq̄re ⁊ ip̄i ytalie littora barbaroꝝ sepe classes inuadūt aspnantq̄ xp̄ianos.
O nr̄am maximam negligentiam. o tp̄a. o mores. Dum gentiles fuerūt cesares
ydoloꝝ cultores augebat͛ indies credētium numerꝰ. Nūc cum xp̄iani sunt reges
impatores duces minuit͛ cultus xp̄i. q̄ totum fere orbem ꝯpleuerat. in angulum
europe deductus est Affricam ⁊ asiam amisimꝰ. Europa q̄z ꝯculcauit cur hoc re
friguit ardor. tepuit charitas. Prochdolor maior est sarracenoꝝ ardor in sua ꝑfi-
dia q̄ꝫ noster in fide zelus. Cernimꝰ xp̄ianoꝝ iniurias ⁊ tacemus. Opprimit͛ iugu
lat͛ nr̄a religio. ⁊ auertimꝰ oculos. s̄ alius ē cesaris animꝰ. aliāq̄ arbitrat͛ tuam
esse mētem. nam q̄ nō defendit opp̄ssos. aut amicos. aut patriam deseret qđ ne
tibi neue sibi q̄spiam imputet passagium expedit in q̄ magnam vtilitatem eē in-
telligit subuenire laboribꝰ. Ungaros liberare. grecos a ſuitute ꝓpagare. diuinuz
cultum sanctam terram. ex manibꝰ impuroꝝ vendicare. Monstrꝝq̄ illud ⁊ ab-
hominabile ydolum machometi exterminare. Un̄ placentes imarcessibilē celestis
regni coronā adipiscant͛. En magnaz vtilitatem. s̄ nō est vera vtilitas honestat?
Maiores nr̄i iustum bellum gerere honestam rem censebant. Erat aūt belli eq̄-
tas sanctissimi senatus ꝓ iure descripta denūciata q̄ bella indicta iusta putabāt.
In q̄bus q̄ viriliter pugnassent. nō viuentes solum. s̄ occumbentes q̄ honore di-
gnos gloriososq̄ iudicabāt. Quid d̄ hoc bello dicemꝰ qđ n̄ terrenꝰ homo. s̄ di-

ninꝰ impatoꝛ indicat. In q̄ n̄ impiū ſ diuini cultꝰ ꝓpagatio q̄rif. In q̄ fides catho
lica defendif: ⁊ bonoꝛ ſaluatoꝛis nr̄i: q̄ cū in forma dei eēt nō rapinā arbitratꝰ ē eē
ſe eq̄lē deo ſ formā ſerui accipiēs: ſeipm exinaniuit factꝰ obediēs vſq ad mortē
mortē aūt crucis: vt nos de dyabolica ſuitute redimeret: ⁊ tumet aduerſus eos
machomet inflat: coꝛnua erigit ⁊ nos q̄ſcimꝰ. An nō arma ꝓ xp̄o ſumemꝰ: q̄ ꝓ
nobis ſūpſit būanitatē. Maxia eēt igratitudo nr̄a: ſi nō ad incertā mortē ꝓ xp̄o
iremꝰ q̄ certā ꝓ nobis tulit: ſi nō illi vitā offeremꝰ a q̄ ſuſcepimꝰ. En bellū boneſtiſ
ſimū in quo patris in q̄ dn̄i: in quo magni dei cāz tuemur. In q̄ q̄ vitā tp̄alē amit-
tit acq̄rit eternā ⁊ famā clari nois adipiſcif ſempit̄naz. Quid plura tm̄ obeſtis:
vt nō ſit glorioſuz pugnare ꝓ fide vt infame fedūq ſit nō pugnare: qn̄ neceſſitas
vrget ſicut iā craſſantibꝰ vndiq in frēs nr̄os ſaracenos: ⁊ nomē xp̄i magna cru-
delitate atq imanitate ꝑſequētibꝰ. Et tātū de ſecūda pte dictū in qua cur paſſa-
giū peteref mōſtrādū fuit. Superit nūc de poſſibilitate cōgregādi paſſagium
deq ſpe fructus dicere plurimi ſūt beatiſſime pater: qui cū nominari paſſagium
audiūt. Ecce vetus ſomnū iniquū: vetus deliramentū: inanes fabulas. Verū vr
banus anteceſſoꝛ tuus cū vexaref a paganis oꝛiētalis eccl̄ia. Saraceni q̄ tbilum
cōculcarēt: motus allexij q̄ cōſtantinopolim tenebat ⁊ alioꝝ xp̄ianoꝝ q̄ ſub tri-
buto thurcoꝝ vitā cgebāt ꝑcibꝰ igni ⁊ laboꝛioſo itinere in galliā ꝓfectꝰ maximū
exercitū cōgregauit. Atq boim tricēta milia vt etto friſingen̄. ſcribit non futilis
auctoꝛ in greciā aſiā ſyriaq trāſmiſit: q̄bꝰ mille ſaracenoꝝ vires obſiſtere value-
rūt qn̄ ⁊ antiochiā expugnauerūt ⁊ bieroſolymā obtinuerūt. Unde adhuc vrba-
nus q̄ cōuocauit paſſagiū ⁊ gotfridi q̄ indixit illuſtre nomē bʒ. Sʒ penſemꝰ bo-
die ſpes bona poſſit bri paſſagij: qn̄ nemo ſciēs impoſſibilia tēptat. Neq aggre-
dif q̄ſq qd̄ aſſeq̄ deſperat. Magnū facinꝰ ſpes nutrit. Quid hic rn̄demꝰ duo cō-
ſiderāda ſūt vnū an xp̄iani facile poſſint i paſſagiū trabi. Alteꝝ an incboato paſ-
ſagio ſpes ſit magna vincēdi. Nā q̄uis oim belloꝝ dubiꝰ ſit exitꝰ. Nūq tn̄ comit
tendū ē bellū ſine ſpe q̄dā ⁊ argumēto victorie. Ne (ſicut octauianꝰ ceſar ꝓuer-
biū babuit) aureo piſcari bamo videamur. i q̄ maioꝛ dāni q̄ lucri rō poſſit bri dif
ficile ḡ primū videf xp̄ianos q̄ inf ſe ſūt diſcoꝛdes: aptiſq fragrāt odijs in vnaʒ
paſſagij ſūmā ducere. Sʒ q̄d multi obſtare putāt paſſagio ſapia ceſaris cōducē
indicat: Omninoq ſi pax xp̄ianos baberet: incaſſuʒ q̄etos ꝑncipes atq torpen
tes populos excitaremꝰ. Neq vtiles bello manꝰ inuenirent timerēt mortes fer
rū: neq ſignū neq tubā ferre poſſent. Nūc ꝟo excitata bellis ꝑplo vltro ſeſe offer
rent: facilꝰ ex bello vocaf bellū q̄ ex ocio miles. Bonū ē viro ſicut ꝓpheta teſtaf
cū poꝛtauerit iugū ab adoleſcētia ſua. q̄s xp̄ianoꝝ eſt poſtq pugnare oʒ q̄ n̄ potiꝰ
i thurcos q̄ i xp̄ianos ſtringē gladiū velit. Placebit oibꝰ arma i ſaracenos vertē
patriā vt q̄etā relinquūt. Et foꝛtaſſe vnica parādi xp̄ianos via ē ꝯuocatio paſſa-
gij. Marciales cm̄ ⁊ feroces europe ꝑpli neſciētes q̄ſcē: niſi aduerſus exteros ꝑ-
lienf: in ſe manꝰ vertūt. Qua rōne ductꝰ oli catho excidi carthaginē diſſuadebat
ne pacē bn̄tes i circuitu romāi i ſeſe ruerēt. Sicut ⁊ reges iſrl̄ vict boſtibꝰ mutuis
recidēt vulneribꝰ. Iā pacē ḡ vt babeāt xp̄iani: bellū i dexterā ē trāſferēdū. Ad quā
rē neq germanoꝝ illuſtrꝭ aimꝰ. Nec coꝛ nobile gallice gētꝭ. neq mēs ſublimis bi-
ſpanoꝝ: neq boneſti cupidꝰ italoꝝ deerit ſpūs. Oēs qd̄ tua iubet ſcitas: ꝯſtanti
aio exequēf. Quis dubitat fieri paſſagiū qd̄ romāi pōtificꝭ autoꝛitate decretū ⁊
impatoꝛis mādato fuerit ꝯuocatū: videoꝛ vidēre ꝑfectā. Nec me dubiū bʒ vlluʒ
Si tu ꝟbū apponis: ceſar adijcit manū. Nā ſi q̄s obedire neglexēit vl̄ tuis iuſſibꝰ
vl̄ ceſaris impio ꝯpellef. Sʒ dicit foꝛtaſſe q̄ſpiā q bracciꝰ q̄uis boſtis eccl̄ie aliqn̄
tn̄ vir ſenſatꝰ frequēti ſmone vſurpare ſolebat: tribꝰ potētiſſime rebꝰ bellū idigē.
Et boꝝ triū vnū eē pecuniā. Ubi ḡ corrodemꝰ auꝝ ad tātū ⁊ tālōginquū bellū ne
ceſſariū ſūt: ⁊ modi i ꝓmpto buiꝰ iueniemꝰ argētū q̄s vulgare nō expedit. Illd̄ di
cere poſſuʒ. Ciuitates q̄ ob eā cām bellū ſuſcipiūt: vt ſine minis i pace viuūt: libē
ter paſſagij ꝯtribuāt curas vt pacē nibil inſidiarū bn̄tē ꝯſeq̄ poſſūt: nō erit diffi-

cile cõuocare passagiũ. Nec rursus spes magna victorie deerit. Nouit maiestas
imperatoria thurcorũ assyriorũ egyptiorũq₃ gẽtẽ imbecilles inermes effeminati sũt
Neq₃ aio neq₃ consilio marciales saumacida erũt spolia sine sudore ⁊ sanguine.
Quis trũcatos mitratosq₃ thurcos: aut brachatos timeat egyptiacos. q̄s rabsa
ces ad ezechiã regẽ loquẽs bacculo arũdineo cõfracto cõparauit. Qȝ si aliqñ nr̃i ex
ercit⁹ victi ab eis sũt: neq₃ virib⁹ neq₃ re militaris peritie: ſ₃ inumerositati hostiũ
ascribẽdũ est. Qm̃ si xp̄ianorũ copie tot fuerũt vt opprimi tot saracenorũ multitu-
dinẽ nequeãt. ⁊ q̄ passagij nome exposcit: certa nihilomin⁹ in manib⁹ erit victo-
ria sicut prisca exẽpla nos instruũt. Iuuabũt ⁊ diuisiones eorũ ⁊ odia q̄ in tartaris
hũt assidua certamina. Iuuabit ⁊ gentis illi⁹ desperatio. Nã ⁊ machometũ cui ma
xime credũt sectã suã in octigentos vsq₃ annos augẽdã. Exinde diminuẽdã affe
rũt prophasse q̄ sub eraclio cesare malignari accepit. postq₃ supputant̃ ãni. xl. ⁊ octi-
gẽti: ⁊ h̄ thurcos admodũ territat: xp̄ianos eleuat. Nã etsi falsus propheta machõe-
tus ẽ: nõ est tñ falsũ vaticiniũ estimãdũ: qđ ieremie sacris ſmonib⁹ cõsonũ ẽe vi
dem⁹: dũ q̄nq̄gesimũ ca. libri sui q̄i tuã scitatẽ ac cesarẽ hortat⁹. Nolite tacẽ sup
iniq̄tates ei⁹ q̄m tẽpus vltionis ẽ dũmodo vicissitudinẽ ip̄e retribuet ei. Possem
ad hãc tñ plura deducẽ: ſ₃ neq₃ doctissimis tuis aurib⁹ neq₃ reuerẽdissimis sapiẽ-
tissimisq₃ prib⁹ q̄ assidẽt danda sũt verba: satis ẽ nobis absoluisse ea q̄ pmisimus
ea q̄ cesaria dignitas dicturũ me voluit. Intelligis xp̄i desideriũ suũ integrũ pro
sitũ cesaris mentẽ intueris: totũ tñ ⁊ ɔsilio ⁊ iudicio tuo relinquit̃. Cesar cũ esset
hac vice apud tuã btitudinẽ noluit hãc rẽ intactã relinq̄re: q̄ sibi ab incũte adole
scẽtia sp̄ cordi fuit: Al's aũt cõciliũ generale petiuisset aut informationẽ decreta
aut aliud q̄spiã cesari suscepta ex tua sacra manu impiali corona. nihil antiqui⁹ vi
sum ẽ q̄₃ de passagio tecũ agẽ. Qđ si fortasse p̄ma frõte arduũ videat̃. Nihil tñ ẽ
tãdifficile qđ q̄redo nõ fiat facile virtus circa difficile opat̃. Asperis in reb⁹ ⁊ vir
noscit̃ ⁊ glia q̄rit̃. q̄ magno aio ⁊ fortit̃ ⁊ excellent̃q₃ gerunt̃. Nescio quõ pleniori
bucca laudare solem⁹: clari ⁊ illustres sũt tituli tui beatissime p̄sul q̄ vnionẽ fecerit
Iubileũ indulseris cesarẽ coronaueris. Passagij tñ titul⁹ ⁊ dignior ⁊ diuturnior
oibus erit. quẽ ne successori relinq̄s: ⁊ cesarea sublimitas suadet ⁊ ois xp̄ianitas
orat ⁊ tibi coronato cesare q̄uis multa incũbãt nihil tñ est de quo vel vtili⁹ age-
re: vel gloriosius q̄₃ de passagio.

Gregorius heymburg denun-
ciatur excommunicatus.

Epistola. ccccxv.

Ius papa. ij. Dilectis filijs burgimagistris ⁊ ɔsolatui oppidi nuremberg
S. ⁊. a. b. Saluator humani generis in hũc veniẽs mũdũ: vt ex mortalib⁹
genit⁹: dei filios ⁊ sibipi in sũmi patris sui regno coheredes efficeret. Vnũ
ex oib⁹ fidelib⁹ in eũ credẽtib⁹ regnũ ɔstituit idq₃ vnã ip̄i⁹ ecclia₃ nũcupauit. cui⁹
ip̄se caput eẽt ⁊ regnator sempitern⁹. Visibilẽ xo humanis oculis p̄ntiã sui p ad-
mirabilẽ ad patrẽ oipotentẽ ascensu₃: mũdo subtracturus petrũ aplorũ p̄ncipe₃
eiusq₃ legitimos successores vicarios sibi cũ plenitudine ptãtis ad proprie guberna
tionẽ ecclie substituit tribuẽs oimodã p tpalẽ successionẽ vicarijs ipsis i terris ac
in celis oia ligãdi soluẽdiq₃. Precipiẽsq₃ districte ip̄os audiri: ⁊ in eorũ iussionib⁹
pmõstrari. Qȝ si q̄ trãsgressores veneno imbuti eos nõ audirẽt: hmõi oẽs p exclu
sis a suo regno eiectisq₃ a sancta ecclia int̃ ethnicos ⁊ publicanos. cũ pditionis ⁊
mortis filijs voluit cõputari. Cũ eñi nullũ regnũ vt ip̄ius dñi nr̃i xbis didicimus
in se diuisum stare possit. quo nã mõ sacrosanctũ stabit ecclie regnu₃: si illi qui xp̄i
supremi regis vicario parere cõtẽnũt: de regni nõ valeãt forte depelli. Aduersus
hoc inquassabile fundamentũ ⁊ ecclie firmã petrã heresis quedã a paruo tpe ci-
tra sensum visa suboriri pullulauit: que sub ouiũ vestib⁹ lupos rapaces intrinsec⁹
celãs sub appellationis sp̄ẽ ecclie satagit vnitatẽ cõuellere. Nã si qua xp̄i vnicus
vicarius canonib⁹ sacris etiã ⁊ iuriscripto inherẽdo decreuit statuitq₃ ⁊ ſuari vt
dignũ est: p̄cepit calũniatores maliuoli ⁊ puersi subterfugere iusticiã p̄sumentes

ꝑ ludibria friuolarū appellationū ad futurū cōsiliū: ceu ad id ꝙ nusq̄ʒ ē. ac supra
xp̄i vicariū esse aut reperiri nequit. obedientiā q̄ est de necessitate ecclesie ꝛ salutē
vniuersoꝝ improbe declināt ac temere. Hāc igit̄ dyabolico spū ꝛ instructu noui
tatē exortā cōsiderātes: in toti⁹ ecclesie catholice nō tm̄ eneruationē ſ euersionē
in mōtuano cōuētu sepe ꝛ multūue discussaʒ de venerabiliū fratꝝ nr̄oꝝ sancte ro
mane ecclesie cardinaliū plurimꝙ alioꝝ p̄sulū ꝛ peritoꝝ q̄ aderāt: maturo ꝯsilio
ꝛ ꝯsensu illiusmodi appellationes dānauim⁹. Atq̄ʒ ita appellātes. Notariosq̄ʒ ac
testes ꝛ adberētes oēs excōicauim⁹: leseq̄ʒ maiestatis heresis crimia ꝛ penes eo
ipso illos diffinimuum⁹ incidisse: ꝓut in aplicis lr̄is suꝑinde cōfectis pleni⁹ cōtinet̄
Ceterū his oibus nō obstātib⁹ q̄dē ex patre dyabolo mēdacioꝝ artifice nat⁹ gre
gori⁹ de heymbur noie: auaritie ꝯtaminat⁹ illuuie ꝛ suꝑatus ardorib⁹ q̄ est huitus
idoloꝝ. De mēse augusti ꝓxie p̄terito a nr̄a solēni declaratoria sn̄ia qua seuis ex
istētes: impiū sigismūdū ex p̄ncipib⁹ austrie obnotoriū sacrilegiū ꝓpter hostilē ꝑ
secutionē in ꝑsonā dilecti filij nr̄i nicolai. tt. S. pe. ad vincula sancte rōane eccl̄ie
p̄sbyteri cardinalis ꝛ ep̄i brixineñ. ꝛ rapinā bonoꝝ eccl̄ie illi⁹ ꝑpetratū: iurisscri
pti penas declarauim⁹ incurrisse a nobis ad futurū cōciliū improbā nefariā teme
rariā seditiosam deniq̄ʒ appellationē dictauit. Et illi⁹ interpositionis ꝑ dictū sigi
smūdū facte: ipse dictator in originali instr̄o florētie ad valuas eccl̄ie affixo testis
inscribit̄. Q̄ꝺ q̄r loquax ille p̄sūptuosus ꝛ p̄ceps mendax atq̄ʒ turbulēt⁹ temera
ri⁹ ob istud facin⁹ excōicat⁹ existit: criminaq̄ʒ ꝛ penas incidit lese maiestatis atq̄ʒ
heresis adeo vt vltra execrationē honore oī ꝛ bonis iure sit priuat⁹. Deuotiones
vr̄as in dn̄o req̄rētes admonem⁹: hmōi pestiferū hoiem ꝓ tali excōicato habeat̄
ꝛ priuato a vestrisq̄ʒ ciuib⁹ oib⁹ haberi mādet̄. Ip̄mq̄ʒ nō solū vitet̄: ſ ꝓcul eijcia
tis ab oppido ꝛ dn̄io vr̄o ꝛ bona q̄cūq̄ʒ hʒ apud vos tā mobilia q̄ʒ imobilia fisco
vr̄o applicetis ꝛ alia oia faciat̄ q̄ ꝯ hereticos de iure canonico fieri mādant̄. In q̄
vos nobis oñdet̄ exhibebitisq̄ʒ catholicos sicut plene ꝯfidim⁹ ꝛ deo gratos ciues
in talē ꝑniciosuʒ eccl̄ie xp̄i ꝑsecutorē vos fideles ꝛ sancte romane eccl̄ie obedien
tes oñdēdo. Nobisq̄ʒ in h̄ eo magis deuotiones cōplacebūt: quāto scim⁹ ꝓlimuʒ
eē deo charū: ꝛ ecclesie sue parētele ac i primis necessariū ꝙ ꝓfugus iste pestiferq̄ʒ
sacroꝝ cōtēptor ab oī expellat̄ ꝯuersatiōe ꝛ cōsortio xp̄ianoꝝ: facite nobis quid
egerit̄ ꝑ lr̄as vr̄as rescribat̄. Datū rome apud sanctū petrū sub anulo piscatoris
die. xviij. octobris. M. cccclx. pōtificat⁹ nr̄i anno tercio.

Absoluit wratislauiēseʒ ꝛ namslauiēseʒ a iuramēto
homagij georio hodibrat regni bohemie noie p̄stito. **CCCCXVI.**

Ius ep̄s ſu⁹ ſuoꝝ dei venerabilib⁹ fratrib⁹ creteñ. ad regnū bolonie ter
rāq̄ʒ slesie ac prussie nūcio ꝛ oratori sedis apl̄ice ꝛ gnezeneñ. archiep̄is. S.
ꝛ. a. b. Hodie motu ꝓprio ex iustis ac fidē catholicā ꝯcernētib⁹ causis. Di
lectos filios clerū capitaneos cōsules cōitatē wratislauieñ. ꝛ vniuersitatē oppidi
Nāpslaŭ ab homagio prestādo georgio de podibrat ad nr̄m ꝛ sedis apl̄ice bene
placitū absolutos fore declaramus: ac eos in nostrā ꝛ apostolice sedis protectio
nē suscepimus. mandantes singulis xp̄ifidelibus cuiuscūq̄ʒ status seu gradus ex
istant sub penis ꝛ censuri ecclesiasticis: ne p̄fato georgio ꝯ wradisla. ꝛ nampsla. vi
gore dicti homagij auxiliū fauorem ꝛ cōsiliū prestent q̄nimo eis tāq̄ʒ catholicis ꝛ
sancte matri rōane eccl̄ie obediētissimis oī ꝯsilio fauore ac potētia assistāt ꝓut in
nr̄is lr̄is desuꝑ cōfect̄ pleni⁹ ꝯtinet̄. q̄circa fraternitati vr̄e ꝑ aplica scripta manda
mus: q̄tenus vos vl alt̄ vr̄m ꝛ si postq̄ʒ p̄ntes lr̄e vobis p̄ntate fuerint ꝑ vos vel
aliū seu alios ipsas lr̄as ac oia ꝛ singula in illis cōtenta in dicti regni ac aliaꝝ par
tiū vicinaꝝ ecclesijs. Dominicis ꝛ festiuis ceterisq̄ʒ diebus quādo ꝛ quotiēs vo
bis videbit̄ solēniter publicetis: ꝛ exponatis seu publicari ꝛ exponi faciatis: vt
melius ꝛ clarius intelligatur etiam in vulgari. Et nihilominus quaslibet ꝑsonas
quas excōicationis sn̄iam occasiōe cōtrauenīēdi p̄dictis lr̄is nobis incurrisse cō
stiterit quotiēs vobis oportunū eē videbit̄. Tādiu dn̄icis festiuisq̄ʒ dieb⁹ in ec

clesijs cũ maior inibi ppli multitudo cõuenerit ad diuina excõicatos publice nũcie-
tis faciatisq; ab alijs nũciari ⁊ ab oĩbus arti⁹ euitari donec a ꝯtraueniẽdo destite-
rint ⁊ lr̃is ꝑdictis obedierint. Ipseq; ꝑsone excõicate ab hmõi excõicationis sen-
tentia: absolutionis beneficiũ meruerint obtinere: nõ obstãtib⁹ oĩbus illis que in
ꝑdictis lr̃is voluimus nõ obstare. Aut si dictis ꝑsonis vel quibusuis alijs cõiter
vel diuisim a dicta sit sede indultũ ꝙ interdici suspẽdi vel excõicari nõ possũt per
lr̃as aplicas nõ facientes plenã ⁊ expressam ac de verbo ad verbũ de indulto hmõi
mentionẽ. Cõtradictores ꝑ censurã ecclesiasticã appellatione postposita cõpescen-
do. Datũ rome ad sanctũ petrũ. Anno incarnationis dñice. M. cccclxiij. quar-
to kl's. aprilis põtificatus nostri anno quinto.

Refert grãtes de munẽ oblato ⁊ poesim ꝑcõisatã reddit ꝯfertq; de wladislao q̃ iure regnũ hũgarie occupauerit.

Epi. ccccxvij

Reuerẽdissimo in xp̃o patri dño sbigneo sacrosancte romane eccl'ie tt. san-
cte prisce presbytero cardinali ac põtifici cracouiensi dño suo colẽdissimo
eneas ep̃s senensis. S. p. d. seq; cõmẽdatũ facit. Heraldus alfonsi regis
portugalie nicolaus chizaster vestrũ tuas mihi expectatissimas lr̃as. cũq; his ad-
uersus hyemis ⁊ aquilonis ferocem spiritum armaturam egregiam reddidit ve-
stem pelliceã mardurinã. In hac regione non solum vtilem verũetiã necessariã
Confiteor magnũ munus non tam recipiente q̃ mittente dignũ. Referrẽ tue li-
beralitati gratias: nisi scirem male reddi beneficium verbis quod factis acceptũ
est. Sed cum sim ego ex his episcopis quos nostra italia nutrit: quib⁹ ecclesie frau-
dose magis q̃ fructifere sunt: cogor tecũ id agere ꝙ priuati homines erga reges
factitãt. Nã cũ nec equos nec tabulas pictas nec theuromata remittere possint:
animũ illis offerũt. Sũme igit̃ ⁊ tu animũ meũ q̃uis hunc tibi iam diu dicauerim
neq; rem modo nouã afferam. Sed quid moror partẽ beneficij magnã reddidit
qui libenter accepit: ego non modo libenter sed cupide donũ tuũ admisi: nõ tam
ꝙ ꝑciosum est q̃ ꝙ a te missum claro ⁊ prestantissimo patre qui me nũq̃ vidisti: ⁊
tñ amare dignatus es. Sed hoc misso ad lr̃as trãseo earũ quia plurime partes sũt
ꝓ captu meo ad singulas ex ordine respondebo. In capite ep'le tue quoniã diu
ad me nõ scripseris veritũ te ais: ne tarditatẽ scribẽdi tuã sinistrorsum acciperem.
Rationẽq; reddis cur tamdiu sup epistolis meis ad te olim missis rescribẽ distu-
leris. Ego ⁊ si mille annos tacuisses. nihil tñ de te sinistri cõcepissem: neq; te mihi
mutatũ credidissem. Taciturnitatis aliã q̃uis cãm q̃ mutationẽ animi reputas-
sem. Scio eñ te virũ cõstantẽ ⁊ in amicitia solidũ. qui neq; more adolescẽtulorũ
modo amas modo odis: neq; cõtra theofrasti ꝑcepta postq̃ amaueris de amico
iudicas. Expendis hominẽ diu anteq̃ recipias: receptũ toto admittis pectore ⁊
quasi te alterũ colis: neq; si deceptus sis statim abs te hominem repellis: dissuere
inutilẽ amicitiã quã rũpere soles. Quis ergo ꝯscius mihi sim: nõ esse in me vir-
tutẽ que tuã sustinere amicitiã possit. est in te tñ moderatio que illam facile ruere
non sinit. Huc accedit quoniã litterarũ causa inter nos beniuolẽtia nata est que
licet in me tenues sint. postq̃ tamẽ amare cepim⁹ nihil illis detractum est: aucte
magis sunt quãdo neq; me senem discere pudet. Itaq; persuadeo mihi me tibi
esse: qui ab initio fuerim siue scribas siue taces. Cũ silere te video tuas occupatio-
nes accuso: cũ scripta tua recipio dilectionẽ tuã cõmẽdo. Cur ego deniq; te tacen-
tem arguerim qui sum ipse nimiũ erga te tacitus: accipio libens tuã purgationẽ
vt excusationẽ meã tu quoq; admittas. Scio q̃ multe sunt dignationi tue pon-
tificales cure: que sunt tibi cũ tuo rege negocia. noui te cardinalem esse: ⁊ in polo-
nia post regẽ primũ hominẽ nulla sine te placita fieri. grauia queq; iudicia tuam
sententiã expetere: neq; belli neq; pacis consilia sine te discuti. pono ante oculos
tuos quãtũ inter nos fluminũ ac terrarũ est q̃ periculosa itinera ⁊ obsessa latro-
nibus q̃ pauci ex te ad nos veniãt quibus cõmitti tuto littere queant. Ago meã
cãm dum tuã defendo. da mihi ⁊ tu veniã tacenti obsecro: nõ inuenio facile ho-

mines qui ad te recte ꝓficiscant̄: nec audeo cuicūq; scripta credere: nec suȝ ocio sus vt scriberē ꝙ̄ frequētissime possim: nūc cesaris cōciliū: nunc apostolice sedis mandata me detinēt: nō sunt tñ tot mea neq; tam ardua negocia ꝙ̄ tua: necesse ē silentio tuo me parcere: ne si te scribēdi tardū arguerim: me pigrū ostendā ⁊ desidē. Cōdonem⁹ igit̄ ⁊ tuā negligentiā cōpensem⁹: si tñ aliq̄d est qđ tibi ad inerciā valeat imputari: sit tñ ex p̄terito tibi mibiq; venia: neq; i futuꝝ licentiā ꝑ tue taciturnitatis cām accipiam⁹: fac qđ modo fecisti: furare te regi ⁊ regno: ⁊ reipublice subtrabe man⁹. Ence aliqñ te prebe: itidē faxim ego: neq; cesar neq; romanus ꝑsul: neq; si reuixerit genitor me⁹ silui⁹: in me tantū imperiū possidebit: vt tibi nō aliqñ subseruiā: scribā: ⁊ qua possum arte litteratoria absentē me tibi p̄ntē; reddā. Plurima mibi de cōmoditate lr̄arum ⁊ scite ⁊ prudētissime cōmemoras: ⁊ docte scribis: ⁊ vere vnicū est boc inter absentes amicos solatiū: ꝯiungit ep̄la quos terra mariaq; disiungit. Nusq; tam ꝓcul amicus abijt vt lr̄arum beneficio adiri nō possit. O maximū ⁊ diuinū lr̄arū donū. qđ nō modo lōge recedētes amicos: s; quos aut nūq; vidim⁹ bomines seu viuētes siue mortuos in nr̄m reducit alloquiū: ⁊ quos carne intueri nō possum⁹: mentib⁹ offert cōspiciēdos. O sanctos illos ac memorabiles viros siue fenices siue alij fuerūt bui⁹ muneris inuētores q̄ prisce viros etatis ⁊ intueri possum⁹ ⁊ affari. Licet mibi si velim nūc alexandrū nūc variū cernere possum banibalē. Scipionē cesarē augustū videre: illos mibi curcius aut atrian⁹ ostendet bos liuius suetoniusq; mōstrabit: dat̄ cuiuis docto platonē. Arestotelē: ciceronē: senecā: tertullianū: cyprianū: lactātiū. bieronymū: gregoriū: augustinū: ābrosiū ⁊ ifinitā q̄ posteritati scripsert turbā audire loquētē En quāta mortuoꝝ turba nōdū mortua ē: nō vidi ego te vnq̄ corporeis oculis: ex amicoꝝ tñ lr̄is scio q̄ statura: q̄bus oculis: q̄b⁹ manib⁹: quo pede quo capillo ēs. Ex tuis aūt ep̄lis ad interiora ꝓgredior ⁊ q̄ neq; pingi neq; fingi possūt: inspicio tue mentꝭ impet⁹: oēs ai tui motus annoto. Quid speres itelligo. q̄d metuas video: quare cōgaudeas quaq; tristeris aduerto. Totū te mibi tue lr̄e exprimūt nec minus apud te meaꝝ viriū cē ꝯsidero duȝ mea scripta reuoluis: me int⁹ ⁊ in cute noscis. Democrit⁹ actionis vmbrā dixit orōnē eē: nec aliud ep̄la est ꝙ̄uis. n. raro viuāt boies vt scribūt: sentiūt tñ ita viuēdū eē: nec fieri pōt q̄n aim suū ꝓdat is q̄ plīma scribit: ⁊ sic sepe v̄tutꝭ p̄conia cōmemoret q̄ vicia sectat̄. Vtamur igit̄ bac vicissitudine scribēdi: ⁊ quātū negocia sinūt inuicē suauib⁹ ep̄lis colloquimur. Id ꝙ̄ tibi de me spōdeo: ⁊ tenebo si reddi vicē cognouero. Trāseo nūc ad volumē ep̄laꝝ meaꝝ qđ tua dignatio multꝭ v̄bis ⁊ ꝓbat ⁊ magnifacit: minime ego mibi tātū arrogo quātū tribuis. lōge ego ab illis absuȝ q̄b⁹ me cōparas: pareq; fac. sentio ꝙ̄ tenuis ē mibi vena dicendi. ꝙ̄ breuis ⁊ inornata v̄boꝝ suppellex: nulli de me magis ꝙ̄ mibi credo: fateor tñ q2 nudus suȝ ⁊ aperte loq̄r: nō vtor pbaleris: vestē oēm reijcio: nec laboro cū scribo qm̄ nō attingo res altiores ⁊ mibi nō cognitas: trado q̄ didici. facile se ceterꝭ intelligēduȝ p̄bet: q̄ seip̄m tenet: p̄bere alteri lucē neq̄t q̄ sibi tenebrosus ē: fugio nodositatē ⁊ lōgas sniaꝝ ꝑiodos. Si affūt elegātia v̄ba nō refugio illa ꝯtexē: si min⁹ nō q̄ro remoti⁹: p̄ntib⁹ vtor vt intelligar: id solū mibi studiū est. ꝑcipio tñ rudē ⁊ incōptū s̄monē meū eē neq; dignū q̄ doctas aures pulset. Eapropter cū meas ep̄las ad te mitti petiuisses substiti. Diuq; dubitaui an tibi ꝓbato ⁊ doctissimo viro meas ineptias aperirem: videbat̄ leue pōdus qđ tuas man⁹ incideret: pudebat me multoꝝ erroꝝ neq; adbuc cuipiā fecerā copiā. Et ꝙ̄uis aliq̄ ep̄le mee vulgo legerent̄: nō ego illas i lucē dederā. s; q̄ mecū couiuūt familiares nūc bas nūc illas furati ex manib⁹ librarioꝝ i volumē redegerāt ediderātq;: sodalib⁹ existimātes aliq̄d eē qđ nibil erat. Nā qui preter cōmētarios in alexandrū grāmaticū ⁊ brunelli poete fabulas ⁊ buridani vulgariū dyaleticoꝝ sopbismata ⁊ troyanā quādā bystoriā nibil vnq̄ legissent: lucē eē in tenebris putauerūt. Atq; vt ceci ducatū monoculo p̄bēt sic rudes isti primas eloquētie partes mibi tradiderunt: q̄ nōdū merui inter ꝓficiētes discipulos nu-

merari. Tuli hūc honorē ⁊ q̄uis sciebā nō posse durare inanē gloriā: nolui tamē
ipm me cōfundere. Impertiebar his qui ad me veniebāt quātum poterā lumi-
nis. ⁊ si lactis aperire fontes nō poterā: amicoꝝ tamē sitim pura limpha sedabā
nō magna dabā mala: nō ministrabā: nō erāt pciosa que tradebam: at neqꝫ dam
nosa. Cūqꝫ ingenia inuenissem sublimia que haustus capere nobilissimos apta
viderent̄: his vnde biberent scaturigines viuas ostendi. Quintiliani ciceronis
⁊ alioꝝ quos italia sequit̄ vestigāda flumina docēs. Patiebar igit̄ apud nouos
eloquētie auditores equo aīo scripta mea reuolui: quibꝰ cōtemptui eē nō poterā
At cū tu ea petiuisti q̄ omniū poetarū ⁊ oratorū opa rimatus es qui oēm secula
rē atqꝫ ecclesiasticā sapientiā calles: cui nota sunt quecūqꝫ: latina lingua maxime
admirat̄: nō videbā quo pacto meas tibi nugas traderē. que rara esse cōfidūt ne
gociatores ea in nūdinas ferūt Oratiū vetuit tali cū voce quirinꝰ post mediam
noctē visus cū somnia vera in siluā nō ligna feras insanus. Intelligebā nō sine
mei nominis iactura lecturū te opus qđ flagitabas. Verū cū illud semel atqꝫ ite
rū peteres. elegi etiā cū dāno fame mee tue voluntati parere. Misi ad te librum
nō vt iudicares qui a meipso censebat̄ insulsus minꝰ ꝓ vt laudares qđ meo iu-
dicio vituperādus erat: sed amico: sed patri: sed domino nolui quicq̄ꝫ negare. Ex
istimaui aūt cū primā libri legisses paginā: statim te satietas caperet: dixiqꝫ libro
cū manumisi: perge audacter: sed scito te nō sine magno discrimine tuo doctas
cardinalis aures aditurū. Aut ille igni te dabit. Aut ad formacopulaꝫ mitteris:
q̊d eīn aliud meis scriptis augurer: q̄ꝫ ille suis qui ait sūt tectura piper cumama
thura crocū: Sed accidit mihi qđ nuper in wienna cuipiā cennensi monacho or
dinē diui frācisci ꝓfesso. Is patauii studēs cū accepisset egregios in austria magi
stros qui oratoriā docerent: cupidus eius artis ad summū ediscende: cuiꝰ prima
elemēta teneret insalutatis amicis festinus in austriā migrauit: nō minus auidꝰ
peregrinas hauriēdi doctrinas: q̄ ille qui ethyopiā adijt vt gymnosophistas ⁊ fa
mosissimā solis mēsam videret in sabulo. At cū wiennā ingressus gymnasia phi
losophoꝝ percurrisset: tanti eā scolā fecit: vt qui venerat auditurus mox cathe-
dram ascenderet audiendus: ⁊ quos queritabat magistros hos discipulos infor
maret: simile mihi euenit. Expectaui cōtemptū: existimationē sum cōsecutꝰ. Cre
debā vituperari ⁊ accipio laudē: timui odiū: amorē reporto. Quid dicā. Tene in
genij tardioris imperitūqꝫ iudicē predicē. qui lippis oculis albū ꝓ nigro recipias
dicasqꝫ malū bonū ⁊ bonū malū. Stat cōtra epl'a summa eruditione plena. cuiꝰ
an sniās graues. an summā exornationē magis demirer hesito. Uniuersas quas
libro meo laudes accumulas. vnica epl'a tua cōplexa est: tue sunt quas mihi vir
tutes ascribis. Quid ergo est quod meā erexit in laudē: noluisti me ꝯtristari. In
uenisti epistolas quibus me poetā vocitent q̄ꝫplures. dixisti intra teipsum. Gran
de hic homo de se iudiciū facit: qui grande sibi nomē vsurpat. Meministi eorū q̄
flaccus de poetis ait. Ingeniū cui sit: cui mēs diuinior atqꝫ hos magna sonaturū
des nominis huiꝰ honorē. Sciebas ciceronis verba que in orōne prolicimo ar-
chia ponunt̄ dum ait. At qui sic a summis hominibꝰ eruditissimisqꝫ accepimus
ceterarū rerū studia ⁊ doctrina ⁊ preceptis ⁊ arte cōstare poetā natura ipsa vale
re: ⁊ mentis viribus excitari: ⁊ quasi diuino quodā spiritu afflari quare suo iure
noster ille. Ennius sanctos appellabat poetas quasi deoꝝ aliquo dono aut munē
cōmendati nobis esse videant̄. Cogitasti ergo si mea scripta ꝓ merito reprehen
deres: grandē me molestiā habiturū: qui cū sanctis ascribi poetis cuperem: ⁊ int̄
vetustissimū edoctis genus meipsum collocarim: tua sniā nedum poete titulis: s̄
neqꝫ mediocris scriptoris nomine dignū me reperirē. nisi opinioni mee faueres
Putasti me animo cadere: spem ponere: stilum deinceps scripturāqꝫ omnem ne-
gligere. Noluisti me vulnere tali cōfodere: prouidisti que amico vtilia credidisti
voluisti me scribere: ingeniū exercere: conari indies magis vt si non essem modo
quod vellem: fierem aliquādo qui possē. Voluisti deinde meis epl'is que iā cur-

rere per germaniã ceperant opinionẽ temere. Ago gratias humanitati tue: que
de suo iudicio ꝙ̃ de mea fama maluit hesitari. Nomini meo vel cum tuo detrimẽ
to consulere voluisti. Videor videre cõmẽdatione tua ingentẽ meis epistolis fa-
uorem accedere. Quis enim posthac illas carpere audeat: quas nouerit tuo testi
monio comprobatas. Ego equidem ꝙ a te modo scriptũ est in capite voluminis
collocabo: ne quis mea prius legat scripta ꝙ̃ tua nouerit auctoritate legẽda. Et
si enĩ apollinis illud responsum memorie teneo: quo se queq; noscere iubet. Gau
deo tamen nomẽ meũ quocũq; pacto illustrari. Cur non laudari falso malim ꝙ̃
vero vituperari: potis est tua cõmendatio facere vt me ceteri quoq; cõmendẽt
Non oĩa nomen ad verũ habẽt: multa erecta sunt ⁊ habent̃ in precio que recti⁹
vilipensa iacerent. Multũ in omni re fortuna dominat̃. Hec pro libidine sua
nũc obscurat mortalia: nũc celebrat. Neq; in poetis ac ceteris scriptoribus vim
perdidit. Plurimi eius beneficio magis ꝙ̃ propria virtute claruerũt. Nonnulli
cũ essent digni memoria nominis sempiterna: fortune malignitate depressi ne-
quaꝙ̃ emergere potuerunt. Quid si meis scriptis tuo beneficio nõ fortuna (que
nihil est nisi diuina vel prouidentia vel ꝑmissio) si deus ipse subriserit: nũqd le-
tabor: nũqd gloriabor: ⁊ tuo nomini fatebor me oĩa debere ꝗ me reddideris immor
talẽ. At emene⁹ qm̃ in eplĩs incidit epicuri: attic⁹ ciceronis: lucillus senece: eter-
nã memoriã cõsecuti sunt. Tu qꝛ medius inter scripta mea venisti: mihi mortali
tatẽ eripis: ⁊ quod illi ex alienis acceperunt: hoc tu meis epistolis prestas. Quid
ni igit̃ ⁊ amem. te obseruẽ. tibi omni officio seruire studeã. Sed dixi me tuum ab
initio: nõ muto sentẽtiã. Illud me discutere ampli⁹ cõuenit quod supra de poetis
est tactũ. Neq; enĩ idcirco poetã prius ꝙ̃ sacris ordinibus initiatus essẽ me ap
pellaui: quoniã vel mantuano vel peligno vellem videri similis. aut par alteri
cuipiã veterũ: quos vates ⁊ claros ⁊ sanctos vocãt: mẽtis diuine participes: sed
ita hoc nomẽ mihi asscripsi. quẽadmodũ in vna eplarũ seneca suscipit: qui oĩbus
versus facientib⁹ hoc nomẽ cõmune dicit: ꝙ̃uis absolute ꝓnũciatũ apud grecos
homeꝝ: apud latinos virgiliũ denotet. Edidimus ⁊ nos aliquãdo versus. scripsi
mus elegias eglogas satiram q3 dictauim⁹: nõ tamẽ poete nomẽ ꝓpria temerita
te suscepimus: nec prius hoc titulo sumus vsi ꝙ̃ nos fridericus cesar apud frãck
fordiã: visis quibusdã epistolis nostris laurea nos donauit. Quẽadmodũ autẽ
qui iuri aut canonico aut ciuili operã dederũt. postq; magisteriũ acceperunt cum
lrãs ad amicos missitant. aut decretoꝝ aut legũ doctores se inscribũt: ita ⁊ nobis
poete nomẽ assumere licitũ arbitrati sum⁹: ne vel cõcessũ honorẽ vel cõcedentẽ
cõtẽnere videremur: ⁊ nos enĩ manũ ferule subduxim⁹ ⁊ lucũ nouim⁹ martis ⁊
quas torqueat vmbras eatus: ⁊ quantas iaculet̃ monichus ornos: videbamur
nostro vti iure si eius artis titulos assumeremus in qua nõ paruã etatis partem
cõsumpsissemus. Sed fuit alia nõ minor ratio que me hoc nomine frequẽti⁹ vti
coegit. Etenim cũ venissẽ in austriã. in secretariũ cesaris assũptus: offendi oẽs
ꝗ periti apud wiennenses habebant̃: poeticã veluti rem ꝑniciosam ⁊ abomina-
bilẽ detestari. Cepi ergo eos arguere: disputare sepe cũ eis: ostẽdere poeticã qui
recte vterent̃. His frugiferã esse: nomẽq; talis doctrine habendũ ⁊ honorabile ⁊
sanctũ. Tũq; ne quis me nomẽ horrere crederet qđ laudere poetã me scribere ce
pi. Neq; dimisi titulũ illũ donec ad ecclesiam veniẽs sacros ordines subiui: ⁊ ad
sacerdotiũ ꝓmotus ꝗ seculi pompã saperẽt postergaui. Habes cur me poetam
dixerim ⁊ ꝗd de meipso sub tali titulo senserim. Nũc qm̃ de poetica admodũ
perite nõ nihil disputasti: nõ erit ab re ꝗd mihi de poetica tenendũ videat̃ in me-
diũ ꝓferre. in cui⁹ defensionẽ sepe scripsi: sepius aduersus cõtentiosos sermones
serui quos in hac epl'a succincte repetã. Omnes qui poetice sunt infesti si modo
aliqua sunt imbuti doctrina. his argumẽtationibus in eã vtunt̃. Plato (ꝗ fuit
omnium philosophorum proculdubio excellentissimus) ex ea ciuitate quam fin
xit cum mores optimos ⁊ optimum reipublice statum exquireret poetas eduxit

quod minime fecisset si vtiles fuissent: non sunt igiꝰ admittendi poete. Cicero in
tusculanis cū de dolore disputat. Uides ne inquit poete q̄d mali afferāt: lamētā-
tis inducūt fortissimos viros. molliūt animos nostros. ita sunt deinde dulces vt
nō legant modo: sed etiā ediscant. Sed ad malā domesticā disciplinā vitamqꝫ
vmbratilem ⁊ delicatā cū accesserunt: etiā poete neruos omnis virtutis elidunt
Totū hic cōprehendiꝰ quod dici cōtra poetas pōt. Pergunt tñ qui verbosiores
sunt atqꝫ amplius aut mansuetiorē musam insectanꝰ. Boetius inquit vir sane
peritissimus ⁊ vite sanctioris phiam inducit sibi loquētē. que scenicas meretricu
las ⁊ poeticā ⁊ oratoriā videꝰ appellare: que dolores egrote mentis nō modo vl-
lis remedijs nō fouēt: sed dulcibus insuꝑ alunt venenis: hoīmqꝫ mentes assuefa
ciūt morbo nō liberant. Catho qui fuit romanoꝝ seuerissimꝰ: Marco nobiliori
velut probrū obiecit quoniā poetas in prouinciam duxisset: duxerat enim ille in
etholiā enniū. Hieronymus clarū iubar ecclesie verberibus sese cesum ab ange
lo scribit: q̄m ciceronianus magis q̄ xpianus esse videreꝰ. q̄d si virgilianū aut te
rentianū illū angelus inuenisset. Carpunꝰ ab eo nōnulli epi qui codices euāgeli
cos postponētes lectione poetica se oblectāt. Quo pacto insuper poetas ample
ctemur: quoꝝ scripta nō solū hominū ꝫ deoꝝ qꝫ ⁊ stupra ⁊ adulteria cōmemo-
rāt potare: amare: scortari: adolescētes instruunt: quis maior ad imitādū q̄ deꝰ
inueniri pōt. aut quis eū coarguat q̄ se dei secutū exempla demōstrat. Iouis ex-
emplo tenerā corrupisse virginē. Terencianꝰ se chereas iactitat. Multū est cum
deꝰ autor habeꝰ. Pictura inq̄t ille hec erat. Iouē quo pacto danē misisse aiūt
quōdā in gremiū imbrē aureū. Egomet qꝫ id spectare cepi: ⁊ q2 cōsimilē luserat
iā olim ille ludū impendio magis animus gaudebat mihi deū sese in hoiē cōuer
tisse atqꝫ in alienas tegulas venisse clāculū ꝑ impluuiū fucū factū mlieri. At quē
deū qui tēpla sūma sonitu concutit. Ego hoc homuncio nō facerē. Ego illud vo
feci ac iubens. Facessant ꝫ poete qui talia de dijs referunt. q̄ sibi turpes indigna
lenones ducerent. Quid agat cū ea legerit imberbis iuuenis. cereus in viciū fle
cti sic natura iubet velocius. ⁊ cicius nos corrūpūt exempla magnis cū subeant
eios autoribꝰ. Nō erit igiꝰ bene instituta ciuitas: q̄ poetis nō occluserit ianuas
Sic mecū sepe cōtendisse aliquos memini. Quibꝰ ego in hūc modū respōdere cō
sueui. Quid vos mihi ciuitatē platonis obijcitis: que nulla vnq̄ in prouincia se-
dem reperit. quid curet ex ea se ciuitate poetarū choros exulare: que neqꝫ in celo
neqꝫ in terra visa est vnq̄. At cū poetarū fictiones bicipitis plerūqꝫ parnasi som
nia referāt. nō possū nō admirari: cur somniatores ex ciuitate somniata plato
deduxerit. Cur ego nō exulare ex ea ciuitate voluerim quā conditor eiꝰ inhabita
re nō possit. Aut equidē suā ciuitatē necesse fuisset. Platonē relinquere: aut secū
introducere poetas. cū fuerit ipse poeta. Cuius apud macrobiū versus nonnulli
referunꝰ. magis petulci q̄ tanti viri grauitati cōueniāt. Nec cicero illā ingredi
ciuitatē ꝑmittereꝰ: que poetas repelleret: cū ⁊ ipē tres libros de tēporibꝰ suis car
mine cōscripserit. Sed licet laudet ipse platonē de sua ciuitate poetas excludētē
nō tñ ipse de roma cui se oia debere fateꝰ poetas excludit. Archiā poetam egre-
gium dñi cū gradius negaret in ciuitate retinendū: quis illum defendit nisi cicero
Extat eiꝰ oratio de q̄ supra memini i q̄ hec verba ponūꝰ. Sic igiꝰ sanctū apd̄ nos
humanissimos hoies h poete nomē. qd̄ nulla vnq̄ barbaries violauit: saxa ⁊ so-
litudines voci rñdēt. bestie sepe imanes cātu flectūꝰ atqꝫ ꝯsistūt: nos instituti re
bus optis nō poetarū voce moueamur. Ecce cū ad seriū: cū ad veꝝ vētū ē: nō abi
git ex sua ciuitate poetas cicero ꝫ retinēdos ⁊ admittēdos: ⁊ honoribꝰ cumulan
dos suadet. Quid de boetio dicā. Quis risū teneat cū dānari a poeta poeticaꝫ
audiat. An nō ipē ē boetiꝰ tāmaxie poeta: cū poeticas carpit musas: q̄ phiam se
cū versibꝰ agētē ⁊ vtētē fictiōibꝰ introducit. Quot apud eū fabule sūt. Quot me
troꝝ genera. Dū poeticā dānat boetiꝰ, filiis illi videꝰ q̄ iurabat nō eē iurādū. Sꝫ
altior boetio mēs fuit q̄ vl' poetarū hostes apphēdāt; vl' hac eplari disputatiōe

possit exponi. Quippe aut legēdi sūt poetaꝝ libri aut ipē toto fugiēdus orbe: cuꝫ
sua cōsolatiōe boetiꝰ apud quē phīa (cū de ꝓuidētia differit) magni dei familiarē
suū appellare lucanū nō vereť: ⁊ illiꝰ inserē mortui sniaꝫ victrix cā deis placuit: ſ
victa cathoni. Nec me cathonis auctoritas frāgit cui nec nobilior auscultauit:
neqꝫ senatꝰ cessit apud quē mario sꝑ honore poete sūt habiti. Habeo clarissimoꝝ
viroꝝ copiā q̄s cathoni valeā obiectare. de q̄bꝰ posteriꝰ dicā. Ad hieronymū trā
seo cuiꝰ optarē q̄ viuūt oēs fieri ꝑsiles: sic em̄ ⁊ scimonia vite ⁊ eloquētie copia
oēs valeremꝰ. Scatet h̄ vndiqꝫ poetaꝝ dict: neqꝫ vl' tractatū eiꝰ referes vl' eplaꝫ
vbi nō tulliana redoleat eloquētia. Sic de ceteris ecclīe doctoribꝰ lꝫ iuenire. q̄ꝝ fa-
cūdiā q̄ muta fuisset alioq̄n illustrauē poete. Sane hieronymꝰ cū secularibꝰ plenꝰ
līis eēt: gētilesqꝫ disciplinas q̄suis ebibisset: tū se v̄berībꝰ affectū dixit: ꝑmitto id
oēs agāt cū poetas oēs viderit legerit didicerit: tū seculaꝝ studia līaꝝ abiurent.
nil obsto: nisi aduersor: neqꝫ ego is suꝫ q̄ pōtifices marios relicꝫ euāgelioꝝ codici
bus: aut titire tu patule aut arma virūqꝫ canētes laudaueri. Sint nō solū etati.
verūetiā dignitati sua cuiqꝫ studia. Sicut. n. grāmaticā atqꝫ dyaleticā epm didi-
cisse nō discē voluerim sic poetas illi notos optauerīꝫ: noscēdos iā mīme suaseri
Sꝫ hieronymi q̄d sit iudiciū inferiꝰ exponemꝰ. Ultimū qđ isti grauiꝰ putāt illud
affert. q2 poetas plurima tradē demōstrāt: q̄bꝰ nō solide mētes capte delabūť: si-
ue cū deoꝝ mētionē efficiūt: siue cū voluptates ꝯmēdāt. De diis aūt nō esset cur
poet̄ sit irascendū: tpis illud nō ꝑsonaꝝ est viciū. Etas eoꝝ dei vniꝰ haud plenam
noticiā habuit. Gētiles fuerť q̄ iouē: iunonē: saturnū: martē: ꝓ diis habuē: neqꝫ
id erroris poetas magꝭ q̄ꝫ phōs inuasit. Socrates: plato: arestoteles: zeno: clean
der: dyogenes: aristippꝰ: diis litauē. Quid miꝝ si poete hos deos collaudant. q̄s
sua credidit etas: celi incolē. publicꝰ error excusatiōi ē: si nō lꝫ poetas legē q2 deo
rū faciūt mētionē: neqꝫ phōs intueri lꝫ q̄rū scripta deoꝝ noībꝰ sūt referta. ſ quis
hodie tā hebeť ē ingenij: q̄ ꝓpterea ioui sacrificet aut thurificet herculi: qm̄ deos
illos poetaꝝ carmia vocitāt. oēs pueri etiā q̄ nōdū ere lauāť: hoīes illos fuisse im
puros atqꝫ nephari os didicē: de q̄bꝰ sane rectiꝰ poete q̄ꝫ phī scribūt. Referētes
em̄ turpia illoꝝ facta. māifeste nob̄ oñdūt diuinitatē lōge ab his fuisse delirasseqꝫ
oēs veťes q̄ eis aras dicauē. Qr aūt voluptates approbāt: dolorēqꝫ sūmū eē ma-
lū sentire videť: amores referť: ꝯpotatiōes ꝯmēdāt ⁊ laute fercula mēse magnis
extollūt vocibꝰ. nō est qđ mouē nos debeat. Inducūt poete diuersas ꝑsonas te-
nētesqꝫ legē artꝭ: cauēt ne forte seniles mādēť. Iuueni ꝑtes pueroqꝫ viriles. Aliꝰ
sardanapalli h̄mo. Aliꝰ arbat̄ erat. intererit dauꝰ ne loquať. An audax pithias ca
thoni seueritas gayo cesari demētia tribueť. Aliꝰ bonis fauebit irātos reget ami
ca ꝯsilia ꝓbebit: peccare timētes amabit. breuioris mēse laudabit dapes: salubrē
iusticiā comēdabit. Aliꝰ v̄tutis inimicꝰ: cedis auidus: nulli fidus: vētri atqꝫ vene
ri deditus: cōsentanea suis moribꝰ v̄ba ꝓfundet. Oportet em̄ ꝑ oetā eoꝝ exēplar
intueri quoꝝ ꝑsonas in mediū ꝓfert. atqꝫ illinc viuas deducē voces. Cū v̄o ex ꝑ
sona sua poeta loquiť: tū q̄d patrie debeamꝰ: q̄ amicis edocet. quo sit amore pa-
rēs. quo frater amādus ⁊ hospes. qđ sit officiū senatoris: qđ iudicis; qđ ducis in
bella vadent: mōstrat q̄ laus ⁊ quāta bonis sit viuere paruo. quo virtus quo fe-
rat error indicat: omnes ad sūmū bonū viā parare contendūt. siquis aūt callem
nō rectū aperit: ⁊ aut in voluptate aut in honoribꝰ aut in potētia felicitatē asserit
vestigandā. Nō est qđ miremur q̄n ⁊ phōꝝ in hac ipā re multas hereses esse cō-
stat. Eapropter cū vehemēti quodā impetu cōmotus in tusculanis cicero. poe-
tas acrius momordisset. qui fortes viros muliebriter ferre dolorē traderēt: mox
tn̄ sese correxit: ⁊ quasi duriꝰ esset inuectus penitēs ait. Sed quid poetis irasci-
mur. virtutis magistri phī inuenti sunt qui summū malū doloreꝫ dicerent. At si
vitare poetas idcirco volumus: quia aut eiulantē herculem aut querentē suas
penas prometheū siue priamū filioꝝ necē: aut andromathei viri obitum deplorā
tem referūt. Uereor ne sacre derogemꝰ hystorie, que dauid sanctū virū ⁊ acceptū

deo: mortem filij impatienter tulisse cōmemorat. fili mi absalon inquit ille absa-
lon fili mi. q̄s mihi tribuat vt ego moriar ꝓ te absalon fili mi fili mi absalon. Ni-
hil est quod apud poetas neges esse legendū: cuius nō simile sacra volumina cō-
tineāt. Mundi principiū paricidio ꝯtaminat̄. Preuaricātes filij dei diluuio cau
sas prebēt. Sodomā ⁊ gomorrā turpissima libido subuertit. Ebrietatē ⁊ incestā
venerem loth somnolentus ostēdit. Isaac ab vxore decipit̄: a fratre supplātatur
esau. Rachelis nuptias bis septē annis venat̄ iacob. videbant̄ qꝫ illi pauci dies
pre magnitudine amoris. Vēdit̄ a fratrib⁹ ioseph. Judas ex nuru filios accepit.
Samson in sinu meretricis obdormit. Filiaꝫ iepte sacrificat. Innoxiū effundit
sanguinē athalia. Trāsi iudicū facta: inspice regum. Juuentus iuxta cor dei da-
uid tradimentū adulterium homicidiūqꝫ cōmittit. Sororē viciat amon fratreꝫ
interficit. Absalon regno patrem deijcit ad cōcubinas eius ingredit̄. Inter con-
cubinas atqꝫ vxores corrumpit̄ salomon. lapidibus ruitur nabuth iniquis dum
regē regit iesabel non est quod epistole cōmitti possit quantū sceleris sacra nobis
hystoria manifestat. Legimus tn̄ hanc fructūqꝫ de his sugimus: cum malam vi-
tam male finitaꝫ: ⁊ bonos bonoꝝ reperimus exitus: nec secus in alijs gentium
hystorijs aut in narrationibus accidit poetarū. Ob quam rem credo abunde ꝓ-
batum esse. non idcirco vitari poetas oportere quoniā turpe sepe cōmemorent.
quādo ⁊ honesta frequentius inculcant. Supererat nunc ad exempla descende-
re virorum illustriū: qui poetas ardenter amarunt ac eoꝝ operibus sunt delecta
ti. Quippe non singulariū modo viroꝝ sed publico ciuitatū consensu cōmenda-
tos poetas accepim⁹. Orpheum qui fuit ex vetustissimis oeagrii filius. tracem
poetam adeo vetustas coluit. vt imaginem eius in templo pieriduꝫ collocauerit
Que sicut arrianus auctor est vsqꝫ in alexandri tempus perseuerans. Cum vicis
set illos ille triuallos: subiecisset illirios. thebas diruisset. athenis pacem dedis-
set continue sudasse visa est: significans vt aristander diuinator ait. ingentem in
stare laborem poetis qui alexandrini essent. ⁊ alexandri res gestas versibus cō-
missuri. Homerum vt cicero tradit colophonij ciuem suum esse dicunt. hi suum
vendicāt. Smirnij ꝓ suum esse confirmant. itaqꝫ etiam delubruꝫ eius in oppido
dedicarunt. Athenienses sacratissimis solonis legibus instituti. adeo poetas in
honore habuerunt: vt non senatum solum: verūetiam belli curam eis crederent
bello enī quo cum spartanis acerrime dimicatum est: duos duces delegerunt pe
riden spectate virtutis virum. ⁊ sophoclen scriptorem tragediarū: qui diuiso in-
ter se exercitu: ⁊ spartanorum agros vastarunt ⁊ multas asie ciuitates athenien
sium imperio adiecerūt. Quid de spartanis eisdeꝫ dicam: qui cū vis essent duris
lygurgi formati legibus ⁊ moribus asperi. bello tamē cōtra messenios occupati:
cū iuberet̄ ducē militie ab atheniēsib⁹ peterē: hicqꝫ tirteū poetā claudū pede misis
se parē poete nō recusarunt. sub quo victi duobus prelijs. victoriā hostib⁹ ꝓcul-
dubio reliquissent. nisi cōposita thirteus carmina exercitui ꝓ cōcione recitasset
in quib⁹ hortamēta virtutis dānoꝝ solatia. belli cōcilia scripserat. Itaqꝫ tantum
ardorē militib⁹ iniecit. vt nō de salute sed de sepultura soliciti tesseras insculptas
suis ⁊ patrū noibus dextro brachio illigarēt: vt si oēs aduersum ꝑliū cōsūpsisset:
⁊ tēpoꝝ spacio cōfusa corpoꝝ lineamēta essent: ex iudicio tituloꝝ tradi sepulture
possent. Atqꝫ sic animatis militib⁹ cōmissa pugna victores tandeꝫ lacedemones
euaserint. Vides vt grecie ciuitates apud se natos gaudēt esse poetas. Nec lati
ne minus letant̄ suis vatib⁹. Notū est illud carmē. Mantua virgilio gaudet ve
rona catullo. Corduba lucano ⁊ seneca gloriat̄ orato venusum pacuuio brundu
sium statio burgdegalis. Peligni nasonē memorant. Aquinates iuuenalē biblis
marcialē florētini qūuis materna voce locutū: tn̄ apud senatū dantē int̄ maria ci
uitat̄ ꝑconia ducūt. Quippe veteres ēt dijs suis q̄s celū colē putabāt: cure fuisse
poetas affirmāt. Cū lisander lacedemoni⁹ obsideret athenas a libero p̄re ꝓiectē
monit⁹ ꝓhibet̄: vt delicias suas sepeliri sineret. Jacebat tūc inhūatū corp⁹ sopho

dis tragici: de quo supra mētionē fecimꝰ. Quo cōpto lisander inducias dedit: vt
claro poete cōgrue fierēt exequie. Simonides apud hospitē suū in thessalia ce-
nās castoris ac pollucis monitu tricliniꝫ ruinā euasit. Sed ꝑgite regū ac ducum
exempla referamꝰ solon qui leges (vt tactū est) atheniēsibꝰ dedit: vt salaminaꝫ
insulā quā megarēses sue ciuitati surripuerāt vēdicaret: ꝓgressus in publicum
etiā cōtra naturā suā poetā se simulans: insolitis sibi versibꝰ cōtra megarenses vt
arma sumerēt suis ciuibꝰ ꝑsuasit themistoclē illū summū athenis virū: cū ex eo q̄
rereẛ: cuius vocē libentissime audiret: rn̄disse aiūt: eius a quo sua virtus optime
p̄dicareẛ: excellētē ꝑfecto poetā significans: in cuius verbis indita virtus sicut
in auro gēma ꝑlucet. Alexander aminte filiꝰ diues habitus: cui ante omnes ioui
delfico statuas aureas misit pindarū liricū poetā apprime dilexit archelaꝰ q̄ ab eo
regnū macedonie accepit. Euripedi tragico ꝯsiliorꝫ summā credidit: cuiꝰ supꝛema
nō cōtentꝰ ꝓsequi sumptu funeris: ⁊ crines tonsus est: ⁊ merorē quē aīo conce-
pat vultu publicauit. Cū trāsiret in asiam magnꝰ alexander q̄uis multos rerum
suarū scriptores secū haberet: cū tn̄ in sigeo tumulū inspexisset achillis. O fortu-
nate inq̄t adolescēs. q̄ tue virtutis p̄conē homerū inueneris. Et vere vt ait cicero
nā nisi illi ars illa extitisset. idē tumulus qui corpus eiꝰ cōtexerat. nomē etiam ob
ruisset. Idē q̄ꝫ alexander cū thebas dirueret: pindari de quo supra meminimꝰ. ⁊
domū ⁊ stirpē teste arriano ob reuerētiā poetici noīs ꝯseruauit. Lisimachꝰ ex suc
cessoribꝰ alexādri philippide poeta comico familiariẛ vsus est. Cernitis vt greci ꝓ
ceres poeticā venerantẛ. accipite mō latinos. africanꝰ prior q̄nti ennij statuā im-
poni suo sepulchro iussit. Alter scipio terentiū comicū ex carthaginēsi captiuita-
te redēptū: in triūpho suo quē rome egit: pileatū duxit tāq̄ꝫ libertate donatū lu-
cullus archiā poetā ingentibꝰ honoribꝰ cumulauit. Dictator silla gallos atq̄ꝫ hy
spanos poetas. donis q̄ꝫ pluribꝰ ꝓsecutus est: nec sedulitatē mali poete indignaꝫ
p̄mio duxit. Metellus piꝰ etiā cordube natis poetis ac pingue ac ꝑegrinū sonātibꝰ
aures accōmodauit. Pōpeiꝰ magnꝰ theophanē mitileneū rerꝫ suarꝫ sc̄ptorē i cō-
tione militū ciuitate donauit. Nemo ē vt cicero testaẛ. tā musis aduersus q̄ non
mādari versibꝰ eternū suorꝫ laborꝫ p̄coniū facile patiaẛ. Itaq̄ꝫ ille gaiꝰ mariꝰ q̄uis ma
ximꝰ impator: natura tn̄ ferox ⁊ inurbanis moribꝰ eximie luciū plociū dilexit cuiꝰ
ingenio putabat ea q̄ gesserat posse celebrari. Iuliꝰ aūt cesar nō mō poetas dile-
xit s̄ in collegio poetarū ascribi voluit. Neq̄ꝫ actio poete succēsuit. q̄uis sibi col
legiū intranti nō assurgeret: cū a latronibꝰ captus donec pecunias cogeret obser
uareẛ: orationes ac poemata que scribebat teste plutarcho eis legebat. Et q̄ mi-
nus ea vehementẛ laudassent. fatuos ac barbaros appellabat. augustꝰ octauianꝰ
q̄ꝫ benignꝰ q̄ꝫ liberalis in varrū: virgiliū: flaccūq̄ꝫ fuerit. nemo q̄ vel primas didice
rat lr̄as nescit. Fuitq̄ꝫ ipse vt trāq̄llus ꝑhibet poematū nō imperitus: delectaba
turq̄ꝫ comedia veteri: ⁊ sepe eā exhibuit publicis spectaculis. Ingenia nāq̄ꝫ secu
li sui oībꝰ modis fouit recitātes. ⁊ benigne ⁊ patienter audiuit. Nec tm̄ carmina
⁊ hystorias: s̄ etiā orōnes ⁊ dyalogos. Cōponi tn̄ aliq̄d de se nisi ⁊ serio ⁊ a prestā
tissimis offendebaẛ. Vespasianꝰ q̄ dirū in saluatore nr̄o cōmissū piaculū expia-
uit: ingenia ⁊ artes vel maxie fouit: primꝰ e fisco latinis grecisq̄ꝫ rethoribꝰ annua
centena ꝯstituit. prestātes poetas necnō ⁊ artifices coemit. Titus quē generis
humani delicias vocauerūt: latine ⁊ grece lingue peritissimꝰ: vel morando vel in
fingendis poematibꝰ promptꝰ ⁊ facilis fuit. Seuerus cesar appianū poetam qui
genera ac naturas ⁊ captionē pisciū versu descripserat. ꝑ singula metra aureo nu
mo donauit: vnde aurea post appiam nuncupata sunt. Gratianus litteris haud
mediocriter institutus. carmen facere: ornate loqui: explicare controuersias re-
thorꝫ solitus erat. Quid nobis tot tantiq̄ꝫ viri greciq̄ꝫ latini: idonei ne videntur
quos cathoni platoniq̄ꝫ opponamꝰ. Sed dicitis fortasse ethnicos istos eē nec vo
cē habere que apud ecclesiā audiatur. Transeo ad nostros quos reuellere nemo
possit. Dauid quem tota canit ecclesia: nunquid poete officio fungitur: metro

apud hebreos callens. Salomõ q̃ȝ ⁊ aliqui ꝓphaꝝ versuū mēsuris vtentes: poe
tarū locū ⁊ nomen obtinēt. Quid xp̄iani aūt doctor exercitus ⁊ orator inuictus
ap̄lus paulus. nūq̄d ad grecū scribēs epymenidis versiculū reddit. Cretenses sp̄
mēdaces male bestie ventris pigri. In alia q̃ȝ ep̄la meandri senariū ponit. Cor-
rūpunt mores bonos cōfabulationes male. Et apud atheniēses in martis curia
disputās aratū vt hieronymꝰ scribit testē vocat. Quid tertullianꝰ: q̄d cyprianꝰ:
lactātiꝰ firmianꝰ: ambrosiꝰ: augustinꝰ: gregoriꝰ ⁊ ip̄e de q̄ sepe locuti sumꝰ hierony
mus: nulla istoꝝ opuscula leges in quibꝰ nihil poeticū redoleat: Quis cyprianuȝ
firmiano narrāte nōnulli momorderint q̄ aduersus demetrianū scribēs. testimo
niīs vsus sit ꝓpharū ⁊ ap̄loꝝ: que illi ficta ⁊ cōmēticia esse dicebāt: ⁊ nō potiꝰ phi
losophoꝝ ⁊ poetaꝝ quoꝝ auctoritati vt ethnicus cōtraire nō poterat. Nempe
augustinꝰ de virgilio grauissimū testimoniū p̄bet: dum in primo de ciuitate libro
ꝓpterea inquit eū paruuli legūt: vt videlicet poeta magnus oīmq̄ p̄clarissimus
atq̄ optimus. teneris ebibitꝰ annis: nō facile obliuione possit aboleri: ſm id ora-
cij quo semel est imbuta recens seruabit odorē testa diu. Negat clarissimus eccle
sie doctor obliuioni esse dandū virgilium: nūquid ergo ⁊ legendum suadet. Nec
hieronymus ab hoc sensu est alienus: qui necessitatis in pueris esse asserit virgi-
liū tenere in manibus. Quis id crimen in episcopis dixerit esse voluptatis. Quis
p̄terea centenas dānare p̄sūpserit: quarū ex altera homeri versibus apud grecos
altera ex virgilij carminibus apud latinos incarnationē saluatoris: p̄dicationē:
signa: mortē: resurrectionē: ⁊ in celū ascensionē poetico more cōscripsit. An non
dignus laude legēdus cunctoꝝ ore dicet̄. Iuuēcus p̄sbyter qui sub constātino ce
sare hystoriā dn̄i saluatoris versibus explicauit: nec timuit euāgelij maiestatē sub
metri mittere leges. Quid de apollinari syro dicā: qui heroicis versibus hebrai-
cā scripsit antiquitatē. vt sozomeni placet ⁊ imitatus meandri comedias euripi
disq̄ tragedias: ⁊ lyram pindari euāgelicas lectiones poetico scemate conclusit
Quid ni legat̄ si sit in manibꝰ aduersatus xp̄iane religioni iulianus apostata: cū
peruasisset imperiū: tunc se plurimū nocere putauit: cū lectionē homeri ceteraq̄
grecoꝝ studia christiano populo ꝓhibuisset. Cui ⁊ nostri hostes cōcordare vidē
tur. En q̄ rudis inepta ne dicā feralis vox illoꝝ est q̄ poetas omnes asserūt eli-
minādos. Exeāt ipsi potius ⁊ qui lr̄as humanitatis abhorrent: fugiant hoīes si
hicq̄ similibus brutis associent̄. En q̄d ais dicet q̄spiā diuo hieronymo maledicē
tissimū obiurgare audes virū: speculū xp̄iane religiōis obnubilare ꝯtēdis. Hie
ronymus si nescis quo nemo duriꝰ in poetas inuehit̄. Demonū cibus est inquit
carmina poetaꝝ: secularis sapiā: rethoricoꝝ pōpa verboꝝ: hec sua oēs suauita-
te delectāt: ⁊ dū aures versibꝰ dulci modulatione currētibꝰ capiūt: aīaȝ q̃ȝ pene-
trāt ⁊ pectoris interna deuincūt. Uerū vbi cū sūmo studio fuerint ac labore ꝑle-
cta: nihil aliud nisi inanē sonū ⁊ sermonū strepitū suis lectoribꝰ tribuūt: nulla ibi
securitas ꝟitatis: nulla iusticie refectio repit̄. Studiosi eaꝝ i fame ⁊ veri ⁊ ꝟtutū
penuria ꝑseuerāt. Nō me latet ad damasum de filio ꝓdigo talia scribē hierony-
mū: ſ; lege totā ep̄laȝ: nō subsideo i ꝓhemio. nihil iudico nisi tota lege ꝑspecta ꝓ-
sequor magni ꝟba doctoris. Inuenio illū his ꝟbis nō poeticā solū ſ; rethoricam
ph̄iam ⁊ oēm secularē sapiam detestari: q2 plus floris q̄ fructus habeat nec viaȝ
vite i veritate docet. fallatq̄ sepe legētē. Nec ego inficias eo si de gētilibꝰ tm̄ poe
tis ac ph̄is verba fiant. q̊s ignorasse xp̄m ⁊ crucis p̄miū palā est. Sunt tn̄ in illis
cōplurima vite documēta. que nobis turpia dissuadent: ⁊ honesta demōstrant.
vtq̄ aliquid in mediū ꝓferamꝰ. Quid illis iuuenalis ꝟsibꝰ ad ꝟtutē suadendam
dici potuerit efficacius. Orandū est vt sit mens sana in corpe sano. Fortē posce
aīm mortis terrore carētē. Nesciat irasci cupiat nihil ⁊ potior̄. Herculis erūnas
credat seuosq̄ labores. Et venē ⁊ cenis ⁊ pluuia sardanapalli. Et alibi. Esto mi-
les bonꝰ tutor bonꝰ arbit̄ idē. Integer ambigue si qn̄ citabē testis. Incerteq̄ rei
falleris: lȝ imperet vt sit. Falsus ⁊ admoto dictet ꝑiuria thauro. sūmū credo ne-

phas aiam pferre pudori: ⁊ ꝓpter vitā viuendi ꝑdere cās ⁊ paulopost. Pone ire
frena modūq₃ pone ⁊ auaricie miser inopū socioꝝ. integer vite scelerisq₃ pur⁹ inqt
orati⁹: nō eget in auris iaculis nec arcu nec venenatis grauida sagittis fusce pharetra
Quoscūq₃ ferāt tutū esse bonis viris iter ondit: q̄s iustū illo meli⁹ ꝯscribit. Iustū
ait ⁊ tenacē ꝓpositi virū: nō ciuiū ardor praua iubentū: nō vult⁹ instātis tyranni
mēte quatit solida. Quid virgili⁹ sibi vult. dū inferna loca describit ⁊ elisios cam
pos: nisi virtutis amorē odiū suadē vicioꝝ. Hic inqt apud inferos q̄b⁹ inuisi fra-
tres dū vita manebat: pulsatusue parēs ⁊ fraus inexa clienti: aut q̄ diuitijs solet in
cubuere reperti: nec partē posuere suis: q̄ maxia turba ē quiq₃ ob adulteriū cesi:
quiq₃ arma secuti impia. nec veriti dn̄oꝝ fallē dextras ac beatoꝝ sedes. Audi q̄-
bus assignet hic man⁹ aito b patriā pugnādo vulnera passi. q̄q₃ sacerdotes casti
dū vita manebat. q̄q₃ pij vates ⁊ phebo digna locuti. Inuētā aut q̄ vitā excolue
re ꝑ artes. Quiq₃ sui memores alios fecē merēdo. Quid these⁹ ille apud tragedū
senecā: nōne sororia bis de inferno refert. qd̄ q̄sq₃ inqt ille fecit patit auctorē scel⁹
repetit: suoq₃ ꝑmit exēplo nocēs. Stati⁹ q₃ malefactis instare suppliciū asserit: &
videt hec ait videt ille deū regnator ⁊ ausis sera quidē manet iratū. Deq₃ inferis
inqt stridor ibi ⁊ gemit⁹ penarū atroq₃ tumultu feruet ager tāq₃ legisset euāge-
liū: voceq₃ saluatoris audisset: mittite illū in tenebras exteriores: ibi erit fletus ⁊
stridor dentiū. Quid postremo sibi lucan⁹ q̄rit dū cathonē hammonis respōsa cō
tēnentē inducit: versusq₃ illos in eū fudit. Ipse manu sua pila gerens ꝓcedit ha-
neli militis ora pedes mōstrat tolerare laborē nō iubet. nulla vehit ceruice supi-
nus. Carpente sedens somni parcissim⁹ ipse vltim⁹ haustor aque. Cū tandē fon-
te repto indiga cogat laticis potare iuuētus: stat dū lixa bibat ⁊ paulopost. hunc
ego ꝑ sirtes libiesq₃ extrema triūphū ducere maluerim q̄₃ ter capitolia curru scā-
dere. pompeij q̄₃ frāgere colla. Iugurte nōne apte ⁊ magna voce. O hoies inqt
sit vobis cura virtutis. Alacres subite laborē. vincite sitim. famē. somnū. sic itur
ad astra. Quid dicim⁹ noscere ista bonū an malū putamus. Hec ne magnus ille
hieronymus fugienda suadet. Preterea phoꝝ libros doctrina salutari plenos
quos auide legim⁹: q̄₃uis nōnulla veneni semina in se habeāt: nec hieronymus
omni lectione secularis sapiētie abstinēdū precipit: sed docet ille vt ante dictū est
damasuz quo pacto sint seculares philosophi ac poete legendi. Tipus inquit se-
cularis sapie in deuteronomio sub mulieris captiue figura describit: de qua diui-
na vox precipit vt israelites si eā habere voluerit vxorē: caluiciū ei faciet: vngues
presecet: pilos auferat. ⁊ cum munda fuerit effecta: tunc transeat in victoris am
plexus: hec si ꝑm litteras intelligimus nonne ridicula sunt: itaq₃ ⁊ nos hec facere
solemus quādo ⁊ philosophos legimus/ quādo in manus nostras libri veniunt
secularis sapiētie. Si quid in eis inutile reperim⁹ ad nostrū dogma cōuertimus: si
quid ꝟo supfluū de idolis: de amore: de cura seculariū reꝝ: hec radim⁹ his caluiciū
inducim⁹. Ponit ⁊ hāc similitudinē alio loco hieronymus: ad magnū oratorem
verbis rome scribens. Et adijcit. Quid ergo mirum si ⁊ ego secularē sapientiam
propter eloquij venustatē ⁊ membrorum pulchritudinez de ancilla atq₃ captiua
israhelitē facere cupio: ⁊ quicquid in ea mortuū est idolatrie voluptatis erroris
libidinuz vel precido vel rado. ⁊ mixtus purissimi cordis corpori vernaculos ex
ea genero dn̄o sabaoth: ⁊ labor meus in familia xp̄i proficit: hec est libera vox ⁊ ex
ꝓposito diui hieronymi sentētia. Interrogatus ille philosophos ne xp̄iani poe-
tasue queant salua cōsciētia legere: nō omnibus legere negat: sed illis negat qui-
bus animus est in eorum lectionibus quiescere. Sequimurq₃ ⁊ nos hoc iudiciuz
damusq₃ sancto doctori manus. Nā cū varij multiformes sint poete: non omni-
bus que ab ipsis dicunt adhibendā mentē sentimus: sed cum excellentiū viroꝝ
dicta aut facta commemorant: tota mente moueri atq₃ inflamari debemus: vt ta-
les ipsi simus quales ipsi fuere. Cū ꝟo improboꝝ hominū mētionē incidūt fugi
enda est illorū imitatio: auresq₃ claudēde nō secus atq₃ ipsi ferunt ad syrenarum

cantus clausisse. Accōmodatissimus est ad hoc ꝓpositū quē greci mirant̄ magn⁹
basilius sic ille (vt aretinus trāsfert) de poetis iudiciū tulit. Nos igit̄ inquit lau
damus poetas: nō cū scurras aut amātes aut ebrios aut dicaces imitant̄: neqꝫ
cū diuite mēsa cantuqꝫ dissoluto felicitatē diffiniūt mime xpo cū de dijs aliquod
dicūt mentionē. Deinde apiū introducēs vt em̄ ex florib⁹ ceteri q̄dā nihil sumūt
in quit p̄ter odorē ⁊ colorē: apes etiā mella sciūt inde excerpe. Ita qui nō solum
festiuitatē sequunt̄ verboꝝ: fructū aliquē ex poetis ꝑcipere possunt: ⁊ subiungit
ille em̄ nec pariter oēs flores ademit. nec si quos ademit eos totos assumit ⁊ nos
quoqꝫ si sapimus cū id exceperim⁹ quod veritati amicū consentaneūqꝫ sit. cetera
oia transgrediemur. Neqꝫ his cōtētus ꝓsequens adijcit: Et q̄m ad hanc nostraꝫ
vitā ꝑ virtutē ascendit̄: virtus aūt ipsa multū a poetis: multū ab hystoricis: mul
to etiā a phis laudat̄: coꝝ verbis maxie est inherendū. At quoqꝫ basilius ex quo-
dam viro se qui ad vestigandas poetarū mentes acutissimus habebat̄ audiuisse
cū diceret totā homeri poesim laudē esse virtutis: omniaqꝫ illius poete huc ten-
dere: nisi si quod interdū incidēs sit. Sic de poetis secularibus magni ⁊ sancti vi
ri diffiniūt. Ecclesiasticos aūt quos plures esse manifestuꝫ est: q̄uis hesitatione
legēdos approbāt: venerādūqꝫ nomē eoꝝ ⁊ dogma suscipiūt: qualis fuit hilarius
hieronymi coetaneus: ⁊ qui dulces hymnos in ecclesia ꝯscripserūt. Nonulli aūt
nr̄i tp̄is q̄ vt docti videant̄: quecūqꝫ nō didicerūt dānant: digni sunt quibus cuꝫ
hieronymo dicamus ne vescentiū dentibus inuideant. edentuli ⁊ oculos caprea
rū talpe contēnent. Traxit me diues ad disputandū materia: ⁊ dum ep̄lam cre-
do scribere tractatum edo sed claudo sermonē de poetis: cetera contra garrulos
sapientie tue nō deerūt: si quis cōtentus his esse noluerit. Nunc ad vltimā trā
seo partē in qua ꝓ rege ladislao facis apologeticū: multa in laudem tanti princi-
pis scribis que dicta sūt aduersus eū. nō minus o: nate q̄ȝ caute reuellēs. Cogita
ui ⁊ ego futurū hoc cū librū epistolarū ad te direxi. Neqꝫ inutile reputaui aduer
sus scripta mea te dicere. que ipse nō tāq̄ȝ visa sed tāq̄ȝ audita retulissem. Si c. n.
veritas facilius inuenit̄. Tu ergo modo q̄uis ⁊ prudentissime ⁊ fundatissime re
gis causam tuearis: das tamē mihi cām nonnulla vt rememorem. tecūqꝫ paulis-
per contendā. non quia te velim impugnare sed q2 magis instrui cupiā. Nā etsi
magni viri fuerūt quibus aures prebui: ⁊ quorū dictis hystoriā struxi: meaꝫ plus
tamen tuo nomini tribuo. Tum quia rebus de quibus locutus sum interfuisti.
Tum quia ⁊ nature ⁊ dignitati ⁊ etati tue mentiri alienū est. Sed audis pauca
que me obsistere tuis dictis impellunt: dixi priorib⁹ meis epistolis nobilissimum
adolescentē wladislaum polonie regē suoꝝ concilio victū: regnū hungarie occu-
passe: hoc durum ⁊ a vero remotū tua digiatio esse contendit: affertqꝫ rationes
que iustū illum hungarie regem possint ostendere: quarū maxima illa est quia de
functo alberto. regina ⁊ vniuersi regni accole wladislaū regeꝫ accersiuerint cui⁹
ope ⁊ auspicio catholica fides ⁊ regni populus ab infestatione thurcoꝝ defendi
possit: qui tunc hungarie vicini clades q̄ȝ plurimas inferebant. Addis ⁊ oratori-
bus qui ob eā cām missi fuerant apertū dictū aperte extitisse: quia regina p̄gnās
ex alberto remansisset: non licere regem exterminiū regnū transire: illosqꝫ confu
tasse. quicquid petitionibus rerū obijceret̄ victis insuper ⁊ decreti copiam quo
regni prelati ⁊ proceres quecūqꝫ aduersus coronationē wladislai dici possent in-
ania esse diffiniunt. fateor oia ista ita gesta esse vt scribis neqꝫ de tuis dictis adi-
mo quicq̄. Sed audi quid me moueat: dicis albertū hungarie regem fuisse: mor
tēqꝫ relicta vxore obijsse: natumqꝫ ladislaum eius filiū. addo ego ⁊ coronatū re-
gem priusq̄ȝ q̄ wladislaus eius hungariā ingrederet̄. Quid hic dicemus. Nun-
quid regū filij soliū paternū tenere debent. Quis excluso regis filio regnū possi-
dens non dicit̄ occupator. Aut successioni locus est apud hungaros aut electio-
ni: cū rege mortuo filius in promptu est. Si patri succedit filius non video quid
iuris in wladislaū popularis electio transfuderit. Si regeꝫ electio facit: attribuo

tue parti victoriā. Mihi tamen qui regni se mores affirmant succedere patribus
apud hungaros in regno filios in iussu populi dicunt: ideqꝫ romanū pontificem
diffiniuisse apostolicis demonstrat apicibus. Neqꝫ menti mee satisfacit quod de
thurcis in mediū proponit: tāqꝫ necesse fuerit pro regni salute. pro xp̄i nomine
tuendo: regē habere qui regeret. Nāqꝫ si hec pmittimus: rarus patri succedet in
dominatu filius. Poterat wladislaus si celo fidei succensus erat: si vicinoꝝ salu
ti cōsulere volebat: si tanta eū charitas mouebat: ⁊ hungaris succurrere ⁊ pupil
lo infanti regnū conseruare: ac veluti tutor vicini regis regnū administrare. Sz
vteris tu mecum ea purgatione qua trogus philippum macedonē defendit: cum
regnū nepotis vsurpauisset. Itaqꝫ inquit ille philippus diu nō se regē sed tutorē
pupilli egit. Ac vbi grauiora bella imminebant: seruūqꝫ auxiliū in expectatione
infantis erat cōpulsus a populo regnū suscepit. Melius tamen ligurgus qui cū
fratre suo polibiti spartanoꝝ regi successit: regnūqꝫ sibi mendicare potuisset. Ca
rulo filio eius qui natus posthumus fuit cum ad etatē adultā venisset: regnū sū
ma fide restituit. Sed pauci sunt quos dominandi non frangit cupiditas. placet
cunctis prouerbiū cesaris. Si violandū ius est: regendi causa violandū est mihi
Non videt aut mater aut populus aut instans belli metus ius infanti auferre
atqꝫ alteri concedere potuisse: nisi tua sapiētia nouis me rationibus instruxerit.
Scio illud quod dicis regnū polonie longe lateqꝫ florentissimum esse neqꝫ viros
illi: neqꝫ opes deesse. Constat inter omnes qui terram circuierunt polonos ⁊ for
tes homines esse. quibus qui dominatur inter christianos ⁊ clarissimum nomen
habet. abundat diuitiis potentissimis creditur satis illi superqꝫ satis honoris ē:
si quicqꝫ mortale pectus satis existimat. Ac diues asia xersi nō sufficit: greciā im
perio cupit adiungere. Alexander victo dario babylonia capta: egypto subacta
superatis indis estuat infelix angusto limite mūdi vt gyare clausus scapulis par
uaqꝫ scapha. Hanibalē nō capit africa: addit imperio hispaniā: pireneū transilit
supat alpes: ingredit italiā. nihilqꝫ actū a se putat nisi vexillū in capitolio ponat
Athila rex hunoꝝ totius scithice gentis solus imperiū tenens inuasor germanie:
galliarū populator: vastator italie: inopem miserūqꝫ se iudicat nisi primas mū
di gentes: romanos vesogatasqꝫ sibi subiiciat. Sed quid miramur viros. Condi
trix babylonie semiramis nō cōtēta q̄sitos anino regni terminos tueri ethiopiaz
imperio adiecit: indisqꝫ bellū intulit. Quo pter illā dyonisiū herculē ⁊ alexandrū
armatus intrauit nemo. Insatiabilis est dn̄andi cupiditas. Nulli satis ampla
sua ptās videt. Semp in alieno melior seges agro: vicini formosior cōiunx: pin
guius apud alios pecus apparet. Nimirū si wladislaus adolescēs: alto sanguine
natus: spiritu fretus. nobili glorie cupidus: hungarie regnū affectauit. Human9
est hic morbus adeoqꝫ cōis vt iam vicio detur. Animus paterna hereditate con
tentus siquis est cui sua placent: inter principes ociosus: paci deditus: nulli mo
lestus. belli execrator. En inquiunt deses homo est meticulosus. pusilli animi: vē
tris semiqꝫ seruus: monachū esse nō regem oportuit: mulieri nō viro seruimus.
Huiuscemodi sepe voces regū atria implent: inde cōmoti quibus feruet anim9
iuuenes iniusta bella suscipiunt. Qꝛ si wladislaus hac re ductus in hūgariā ve
nit: secutus est vt philosophi volūt erroneā viam: vt populi sentiūt laudabilem
⁊ gloriosaz. dignus qui fortibus vmbris animū deret. Hec placuit ad tua scri
pta referre: non quia impugnare illa velim: sed vt solutionē eorum a te suscipiaz
que mih dubia superant. Nā etsi multe sint ⁊ maxime laudes que wladislao re
gi suisqꝫ plātis vel proceribus attribui possint: cupio ⁊ hoc illis ascribere preco
niū sine controuersia posse q hungariā nō humano solum sed etiam diuino iure
sibi subegerint. Qd vo presente rege victos ⁊ etiā prostratos a polonis thurcos
astruis: sequor testimoniū tuū. q̄uis iulianus cardinalis sci angeli q tunc in hun
gariā legatū aplicū agebat: suis litteris omnē belli victoriā in iohem trāstulerit.
quē ego ad pōtificem patauiensem scribēs habui testem. Ceteraqꝫ de wladislao

refers. nullo apud me dubio sunt. Cognoui ex omnibus qui eum nouere fuisse il
lo in adolescente vastũ animũ: singularẽ prudentiã: summã liberalitatẽ: ingeniũ
ꝯspicax: administrãde iusticie grandẽ: curã nullã in eo desideratã ex his q̃ regie
virtutes appellant: ob quã rẽ optarẽ si fas eẽt: cũ tua dignatione in hãc vsq; diez
vixisse illũ. meli⁹ vt arbitror regno hũgarie melius xp̃iano sanguini successisset.
Neq; fortasse memorabilis illa ciuitas bisantina orientalis ecclesie caput: grecie
columen: in ptãtem thurci redacta. cũ tãmagna xp̃ianoꝝ clade fuisset q̃ p constan
tinũ primũ instar romane vrbis amplificata fatali quodã solebat dicere decreto
sub vltimo cõstantino deuicta ꝛ spurcitie saracenoꝝ tradita est quã viuo wladi
slao nec intueri impator audebat. Sed obijt ille vt ais rex clarissimus cũ maiori
q̃stum credidim⁹ nõ polonie solũ sed hũgarie ꝛ totius ecclesie dãno. Veruñq; illõ
ostẽdit qđ ad sororẽ scribere methodoꝝ anne⁹ seneca tradit: mortale esse morta
liũ omne bonũ. Vale ꝛ iã nõ eplaz s librũ cuz vacauerit legito. Ex noua ciuitate
austrie sexto kal. nouẽbris. M.cccclij.

Mittit litteras summo põtifici psentãdas.

Epistola. cccc xviij.

Eneas eps seneñ. iohãni capistrano ordinis minoꝝ pfessori. S. p. d. Ni
colaus capellan⁹ meus lras tibi restituet. quas cesar romano põtifici ac
duob⁹ cardinalib⁹ ꝛ magistro henrico senftleben pcuratori suo in roma
na curia scribit: Ego quoq; eisdem cardinalib⁹ lras dedo queadmodũ frater phi
lippus expostulauit: quarũ exemplaria simul recipies. Intelligesq; ꝛ quõ ab im
peratore ꝛ quõ a meipso scriptũ sit. tuũ erit scripta hec quãtoti⁹ ad romanã cu
riã dirigere: ac curare vt magistro henrico signent: qui ea aplice sedi offerat ac re
spõsum exigat: si qua deinceps vel p dignatione tua vel pro fratribus curare me
volueris: quoad facultas fuerit nõ deerit voluntas. Vale in xp̃o optime in ora
tionib⁹ tuis meis memor. Ex noua ciuitate.

Significat bohemos rokezanã in archiepiscopũ petere.

Epistola. cccc xix.

Iohannes capistranus ordinis minoꝝ professor Enee episcopo senensi.
S. p. d. Quando capellanus tuus me cõuenit tandem a me summe roga
tus abijt: vt meis precibus ꝛ supplicationibus id ageret: vt tu de die ꝛ tem
pore recessus hinc ad nos mei me certiorẽ faceres: expectaui sitiens ꝛ magis pre
stolor. Fertur enim hic cõuentum ipsum huc ad nos wiennam translatũ iri: cuz
non videat in ciuitate noua omnes principes cum oratoribus hospitari posse p
cõmodo suo. Ea de re te iterũ atq; iterũ exoratuz velim: vt dubiũ me clarefacias
ꝛ quid acturus sim certiorem reddas de principibus qui huc conuenerunt. Etsi
mihi persuadeam te non latere: hoc tamen dicam. Cũ serenissimo rege ladislao
intrauerunt gubernator bohemie ꝛ plures barones de hungaris episcopus va
radiensis tm: expectant ceteri sed adhuc incertus est eorum aduentus. Erit non
alienum vt significem tibi rem detestabilez: ac cuiq; bono viro solo auditu abhor
rendam. Queritant nõnulli bohemoꝝ summas preces diuo cesari porrigere: q̃
bus fauorem ꝛ gratiam suam impetrẽt: vt ad. S. d. n. litteras summo studio pe
tentes confirmationẽ nefandi heresiarche rokezane in archie piscopuz pragen.
dirigat ꝛ hoc pacto fieri poterit vnio ecclesie: quã iuste bene recte ꝛ sancte proce
dere intendant. Tu mi pater pro tua singulari equitate ꝛ prudẽtia iudica. Quid
sũt ad hanc rem facturũ velit catbolica fides cogita: ego indignitatẽ tacitaz nõ
equo animo fero. Postremũ vt me de his que acturus sim admoneas te oro ve
hementer. Vale longissimo euo cui me vnice cõmẽdo.

Determinat cõgruũ tempus veniẽdi ad dietã in noua ciuitate celebrandã. Refertq; post nouitates italie obstacula ne contra thurcũ cõcludãt.

Epistola. cccc xx.

Larissimo verbi dei p̄dicatori fratri Johanni de capistrano ordinis mino
rum ꝓfessori Eneas ep̄us senen̄. ⁊ apl'ice sedis legatus indignus. S. p. d.
Dabis mihi veniam pater optime si tue rn̄surus epl'e non plurali quem/
admodum vsus modernoꝝ bꝫ. ſ singulari te numero compellauerim. Sic em̄ ⁊
Jeronimi ⁊ Augustini ⁊ omnium veteꝝ obseruantia fuit. meo iudicio ꝙ nostri
tempis ↄsuetudo multomelior atꝫ ↄueniētior. Quid em̄ absurdius aut ineptius
esse pōt. ꝙ si vnum allocutur⁹ hominem audite inquam. Maiores certe nostri h
vicium inter barbarismi sp̄es numerassent. ſ mitto hec que te minime fugiunt. ⁊
ad ea venio q̄ tuis in l'ris ↄtinent̄. Scripta tua iocūdissima ⁊ acceptissima mihi
fuerunt. q̄ te sospitem ac suo more letum in austriam remeasse nunciarūt atꝫ in
vrbem venisse tibi deditissimam flauiam quam nūc wiennam dicim⁹. Scio te il/
lic magno exceptum gaudio. multum qꝫ illa in plebe ꝓficere. Est em̄ wiēna aptis
sim⁹ ager cui ⁊ ↄmittere semē domini ⁊ multiplicatum sperare nō frustra possis
Quod queris de tuo ad cesarem transitu paucis absoluam. videbit te libēti ani/
mo quouis tempe maiestas impatoria. ac velut apl'm xp̄i venerant̄ amplexabit̄
Erit qꝫ p̄ntia tua diue auguste ad singularem leticiam q̄ q̄m multa de p̄cellenti
doctrina. viteqꝫ tue sanctitate ex auditu didicit. magnope cupit tuis aliq̄n ſmo/
nibus interesse. videre ac audire te p̄dicantem ac dulcedinem celestis eloquij de/
gustare. quacūqꝫ igit̄ die huc te ↄtuleris. ⁊ honorifice ⁊ iocunde ac studiosissime
p beniuolentia cesaris ⁊ auguste desiderio recipieris. Non tn̄ vt mea fert q̄dem
snia sp eque frugifer tuus aduent⁹ erit. Multū est in tpe positū tp̄s seiandi ⁊ tp̄s
colligendi. Uenisti in tempe qđ est omniū primum inq̄t ille. Et apud alium scri/
ptum est. Fati plus etem̄ valet hora benigni ꝙ si te veneris ↄmēdet epl'a marti.
Fateor ego tuā p̄ntiam in hac ciuitate ⁊ in hoc ꝑl'o sp futuram vtilem. ſ multo
magis ecclesie dei ↄsules. si ↄgregato ↄs̄lio huc venias. Nam quemadmodum
franckfordie mentes hominum ad tuendam religionem tuis sermonib⁹ erexisti
ita ⁊ in loco si qua tepido ⁊ somnolentia fuerit. te vrgente atꝫ increpante pellet̄.
Ego vt animi mei secretum apiam ⁊ aliq̄n dicam manifeste qđ sentio. non sum
sine magno metu. ne ruant edificia nr̄aq̄ apud franckfordiam erexim⁹. Titubāt
vt video mentes p̄ncipum. torpent reges. languent ꝑl'i. nauicula piscatoris grā
diorib⁹ elisa ꝓcellis in medio mari pene demergit̄. Flant hinc atꝫ illinc ↄ̄rij venti
scindunt̄ vela. frangit̄ malus. carina dehiscit. nulla remigib⁹ cura. neqꝫ mḡro spes
salutis esse videt̄. Omnes. q. attoniti tempestati cedim⁹. Opus erit igit̄ ſmone
tuo. calcari tuo igne tuo excitādi. vrgendi. incendendi sum⁹. nisi ↄpellimur hn̄fa
cere. nostrapte ingenio nihil est qđ de republica cogitem⁹. atꝫ vtinam vel ↄpulsi
aliq̄n vigilem⁹. Aderunt h nisi fallor ex alemonia ex bohemia ex hungaria mul/
ti ꝓceres. Ex ytalia qꝫ atꝫ ex ip̄a gallia nōnulli aduētabunt. aget̄ tuende religio/
nis nr̄e negocium. q̄ mediata sunt q̄ ↄclusa sunt franckfordie inh̄nan⁹ recipient̄
Tum que mens p̄ncipes nr̄os habeat intelligem⁹ si feruere videbim⁹ animos.
agem⁹ deo nr̄o grās. q̄ suam nolit ecc'iam nr̄is dieb⁹ exterminari. Laudabit oro
tua fortes ac magnanimos ꝓceres plenosqꝫ spei reddet ac bene vadētes in cur/
sum ꝓuocabit. Atsi vel timidos vel discordes ꝑl'i nr̄i duces inueneris. tunc tuo
fungeris officio. tūc sine cessatōe clamabis. at. q. tuba exaltabis vocem tuam. ac
cusabis ignauiam. supbiam criminaberis. auariciam detestaberis. He sunt em̄
tres pnitiosissime pestes q̄ religionem nr̄am thurcoꝝ gladio pene subijciunt. ꝙ
si humiles. si sollertes. si liberales essem⁹. exercitum facile ↄgerem⁹. q̄ nedū thur
coꝝ ſ omniū infidelium potis eēt audaciam ꝓterere. ſ alios retinet ambitio ne
cuiusqꝫ impio subesse velint. Omnes iasonis morbo laboram⁹. quo vt est apud
arestotelem in politic' grauiter ferebat si nō regnaret. q. nesciret p̄uatus esse. Sꝫ
ille fortasse gnar⁹ impandi fuit. Nos ꝙuis domui nr̄e vtiliter p̄esse nesciam⁹. in
alios tn̄ magistratū affectam⁹. alios in delicijs natos in plumis enutritos in vo
luptatibus mersos vecordia domi ꝓstratos hꝫ. hi neqꝫ famem neqꝫ sitim neqꝫ

ff

labores vllos ꝑferrē pn̄t. rempublicaꝫ ꝑire malint q̄ꝫ ethere turbido domum ex-
eant. neqꝫ si generis humani impedire ruinam possint. id agent si vniꝰ diei ꝓptea
fuerit voluptate carēdum. Alijs nihil satis est qd̓ hn̄t. vnicū studium est rape. ⁊
ad se cūcta trahere. q̄ mari ac terra vehūt̄. nihil magnifice nihil splēdide agitāt.
q̄cq̄d agūt tardi ac morosi sunt. sꝑ ꝯsiderātes in eo quem numū expēdāt. atꝫ h̄
ip̄m cum q̄relis agūt. ⁊ cūcta maiora q̄ꝫ optꝫ se facere existimāt. Tristiꝰ haud ill̕
mōstꝝ (vt nobilissimi poete v̄bis vtamur) nec seuior vlla pestis ⁊ ira deū stigijs
sese extulit vndis. v̄ginei volucꝝ vultꝰ fedissima vētris ꝓluuies vnceqꝫ manꝰ ⁊
pallida sꝑ ora fame. Sic ille sub arpiaꝝ forma descꝑsit auaros. difficile est cū his
hoim mōstris imo certe impossibile rē xp̄ianoꝝ sospitē eē. Ruimꝰ atꝫ in p̄cipitiū
labimur. nisi has bestias. aut occidimꝰ aut nr̄is ex finibꝰ ꝓpulsamꝰ. aut ꝑire optꝫ.
aut mutare praue. aut ꝑuerse introductum morem. Tua erit igit̄ h̄ ꝓuincia tuū
erit cum hisce bestijs ꝯgredi. si q̄s nr̄m ꝯsilium huc aduerterit. ego q̄dem nō am-
bigo aduēturas q̄ꝫplurimas. Theatrum h̄ in loco futuꝝ ē ludos circēses hēbimꝰ
aiūt ediles nr̄i spectacula magnificētissima se edituros. q̄lia neqꝫ iulij cesaris ne
qꝫ gnei pōpei. neqꝫ posterioꝝ cesaꝝ fuisse tradūt̄. nescio cuiusmodi erūt h̄. nescio
an ꝓducent̄ hesterni orbis mōstra. an solūmō q̄ apud nos hn̄t̄ fere. Nam ⁊ iste
horribiles ac teterrime sunt. pn̄t iam exaudiri gemitꝰ ireqꝫ leonū vincla recusan
tum. ⁊ sera sub nocte rudentum. Setigeriqꝫ sues. atꝫ in p̄sepibꝰ vrsi seuire. ac for-
me magnoꝝ vlulare lupoꝝ. q̄s hoim ex facie dea seua potētibꝰ herbis induerat
arte in vultꝰ ac terga feraꝝ. Lytꝰ q̄ꝫ archadū deꝰ nescio quō ad nos ꝯuolauit q̄
sui cultores ꝯuertit in lupos fortassis ⁊ bohemia nobis aliquā ex apocalipsi be-
stiaꝫ mittet. q̄ arcum bicornis ambiat. Si fuerit venatio nr̄a vel mediocris mul
ta in casses nr̄os dabit̄ p̄da. implebit̄ arcꝰ feris diuersis nisi acutus oris tui gla-
dius dimicauerit. Nemo est q̄ talibꝰ bestijs obuiam eat. neqꝫ tu hāc pugnam in-
famem duces. q2 intestabiles velint leges q̄ cum bestijs pugnāt. iam supra. xxx.
annos huiuscemodi bellum geris. nūc italie. nūc gallie. nūc germanie bestias in-
sectaris. ⁊ alias q̄dem occidis alias in humanam redigis formaꝫ. Nam q̄s citie
q̄sue litꝰ ex hominibꝰ veneno suo feras effecit. has tuꝰ ꝟmo ancipiti gladio pene
trabilior ex feris iteꝝ homines reddit. qd̓ si victrix tua virtꝰ theatꝝ exierit. spes
certissima maioris victorie dabit̄. tūc em̄ exercitum aduersus hostes extnos pa
re poterimꝰ. cum domestici fuerint sepati. absit auaricia. facescat ignauia. eijciat̄
supbia. nihil est q̄ thurcoꝝ potētiam formidemꝰ. vincat se q̄sqꝫ. necesse est vt sui
potens suiqꝫ dn̄s sit q̄ supare alios ꝯtendit. Est igit̄ mea sn̄ia si voci mee placet
auscultare. Huc te demum ꝯferas cum p̄ncipes ad diem ꝯstitutam ꝯpauerint.
Eadem q̄ꝫ maiestati cesaree q̄ꝫ de re hac ꝯsultam habui mēs est. medio tp̄e pul-
cerrimam excoles wiēne vineam. vbi iam torcular erexisti qd̓ vina in cellaꝫ dn̄i
purissima exp̄mit. Hec ad q̄situm tuū q̄ꝫuis tua prudētia ꝑ sese meliꝰ oīa noscat.
Nunc de nouitatibꝰ pauca subijciam ytalia nr̄a excepta etruria vniuersa q̄escat
ꝭ angulus ille patrie mee turbulētꝰ ē. dn̄i de pitiliano q̄ ex familia vrsinoꝝ dicūt̄
rupto federe ꝯ ius fasqꝫ senenꝭ agꝝ populati sunt. Comes euersus eiꝰ fidei cuiꝰ
nominis illis auxilio est. neqꝫ tn̄ simul iuncti pares senēsibꝰ esse possent. ꝭ hn̄t oc
culta subsidia. Sunt q̄ clanculum pecuniam summistrant. Veneti mille eq̄tes
misere. q̄ senensium ꝑtes adiuuant. His karolus gonzaga p̄fectus est. Sigismū
dus dux exercitꝰ senen̄. habet̄. pugnatum est vtrinqꝫ summa vi. p̄ria mea ⁊ igne
delet̄. vicini q̄si ludum respiciūt. Solus romanꝰ pontifex eius litis arbitratorem
se fecit. ꝭ hic ꝓpter aduersam valitudinem paꝝ hactenus ꝓfecit. Spero tn̄ eius
sapientiam hoc incendium p̄us extincturam q̄ꝫ vltra serpat. Ianuenses q̄si cla-
rissimꝰ ille rex aragonum ⁊ sicilie sibi fuerit iniuriatꝰ. cum grādi ⁊ admirāda clas-
se in portum vsqꝫ neapolitanum nauigauere. ac veluti incussuri metum. tum re-
gi tum regno se ōnderunt. Et quoniam paꝝ dilectos in terra cathelanos credi-
derunt metus aliquos ꝓceꝝ sperauere. Rex autem alphonsus quem neqꝫ secū-

da extollere neq; aduersa deprimere consueuerunt. forti animo contra restitit vr
bem ac portum magnifice ꝯmuniuit. bombardis ac alijs machinis hostes appro
pinq̄re ꝓhibuit. regni ꝓceres nūc terrēdo nūc cohortando in fide retinuit. Adeo
q; prudenter ⁊ accurate cuncta disposuit. ne vel minim⁹ toto regno tumult⁹ ex-
ortus fuerit. Eiecti igit̄ e spe sua Ianuenses. relicto rege. gilium paruam insulaȝ
in etrusco maritelamoni oppositam. que regi parebat occupauere. Burgum ca-
stri leonis qđ ⁊ in tuscia eiusdem regis depdati sunt. Rex interea ipse classem nō
paruam armauit. qua Ianuensium triremes insecuta. ex his septem apprehen-
dit atȝ excussit. Veneti ⁊ q̄ nunc ducatu mediolanen̄. potit̄ Francisc⁹ Sfortia vi
cecomes. Florentinoꝝ quoq; respublica inter se fedus iniere qđ omnibus ytalie
ꝯmunitatib⁹ volunt esse ꝯmune. Borsius dux Mutine. vnus etiam ex ꝯfede-
ratis habet̄. Aiunt ⁊ ianuenses inscriptos esse. Sunt qui dicunt ⁊ romanum pō
tificem ꝯfederationi ꝯsentire atȝ accedere rogatum rn̄disse. q̄ pater sit omnium
ꝯmunis eum non debere filioꝝ vinculis alligari. Laudasse tn̄ ytaliam esse vnani
mē q; eo modo thurcoꝝ conat⁹ facile possit elidere. Alphonsus rex de quo ante
locuti sumus q̄uis pacem ytalie ꝯplexus fuerit. de federe tn̄ nihil adhuc recepit.
neq; puto magnanimum illum regem sapientia ⁊ auctoritate p̄ditum. equo ani
mo ferre. nūc pacem nunc colligationes se nescio fieri. sibiq; demum q̄s nequeat
inmutare leges offerri. Cognoscit ⁊ ip̄e statum suum. ⁊ que sue dignitati ꝯueni-
ant mente reuoluit. Missi sunt ad eum legati trium potentiaꝝ. cūq; his ꝓfectus
est cardinalis sancte crucis ap̄lice sedis legatus. quem firmanum appellāt. Illi⁹
prudentia aucte ac vite mūditia memorabilis. q̄ medi⁹ inter regem ⁊ oratores
eo missos arbitꝝ ꝯcordie gerat. Rex ob eā cāȝ caietam se ꝯtulit atȝ ibi legatōes
audit. nescio q̄d inde sperem. q₂ tn̄ inclito illo regi res alte ac magnifice sp cordi
fuerūt. fortasse vt aduersus thurcos bellum gerere possit qđ est vnicum ei⁹ ꝓpo
situm. vnionem ytalie ꝯplectet̄. Veneti pacem cum thurcis hn̄t. quam coacti fe
cerūt. ne ciuitates orientis amittēt. Id manifestāt leges vtrinq; dicte. q̄tum ad
xp̄ianos ꝑtinet paꝝ honorifice. nequeo meditari q̄d actura sit illa respu. si de bel
lo gerendo ꝯ thurcos agam⁹. neq; de rauennēsib⁹ q̄d dicam scio. Omnes de do-
minio retinēdo q̄ȝ de fide huanda solicitiores existunt. Cedit fides honori numis
honor. q̄d em̄ saluis infamia numis inq̄t ille emat̄ ytalia. Tota xp̄ianitas se re-
ꝑiat emptorem ꝑebunt omnia thurco. si dabit auꝝ venalis est nr̄a religio. Cara-
man⁹ ꝑ hos dies ad cesarem nr̄m lr̄as dedit. q̄ꝝ exemplar tue paternitati cum pn̄-
tib⁹ edo. videt̄ ille aduersus thurcos inflamatissimus si xp̄ianoꝝ arma ꝯcurrere
sentiat. vetuste lr̄e sunt ⁊ augusto mense signate. multa interea intuenire potuert
que p̄ncipis eius abalienarunt animū. nihil ille faciet nisi ex ꝯmodo suo. Nam
quo pacto saracen⁹ cum damno suo xp̄ianoꝝ signa sequat̄. qn̄ nec xp̄ianus cum
ꝑiculo xp̄ianis assistit. Iohannes comes histriceñ. q̄ nunc gubernat hungariam
vnicus thurcoꝝ met⁹ ac fortissimus nr̄e religionis gladius. xxxij. milia thurcoꝝ
superiorib⁹ dieb⁹ apud senderolum ꝯflixit. Fritzbegū ducez exercit⁹ vinctum ab-
duxit. cedem magnam fecit. agros hostium vsq; ad ip̄am zophiam ferro ⁊ igne
vastauit. Machomet⁹ aūt thurcoꝝ impatorꝭ accepto vulnere magnum con-
flauit exercitum. iamq; intra bulgariaȝ in campo sedet. hinc biduum inde pyro-
tham respiciens eo ꝓposito. vt ꝑrimo vere regnum hungarie populet̄. Nihil si-
bi dubius q₂ terram ac gentem sibi subijciat. Idem q̄ȝ ⁊ hungari timent nisi ce-
teroꝝ xp̄ianoꝝ manib⁹ adiuuent̄. Hec nouissime scripsit iohes iste cesaree ma-
iestati. tantū est qđ de nouitatib⁹ scribere possum. Cupio te cum fratribus bene
valere. ⁊ in orationib⁹ q̄s diuine pietati dies noctesq; porrigis mei memorē esse.
M.cccclxv.

Epistola. ccccxxj.

Corrigit dyalogum ꝯfectum in qui-
busdam punctis.

Aeneas epus senen. iobi troster. S.p.d. Legim⁹ tuas lrãs iohes amantis-
sime pcurrim⁹ dyalogum tuum oblectati sum⁹ vehemēter qz te pitum di-
sertum factūqz cernim⁹. non tñ tantum nobis arrogam⁹ qntum tribuis.
Neqz eñ quam in te cernim⁹ dicēdi vena ex nro fonte ditata est. aliūde tibi co-
pia venit. qd si fateri volum⁹ aliqd in te nrm fuisse magisterium. illud qz pcedere
oportebit qm supati a discipulo sum⁹. Est dyalog⁹ tu⁹ z tersus z limat⁹. aptꝭ ppo
sit⁹ vbis. sentētysqz grauib⁹ refert⁹. cui⁹ lectores necesse est de te grāde iudicium
faciant. creuisti admodū breui tpe. crescesqz si pgis. viꝝ te claꝝ reddes. ornabis
tuam priaz. nomēqz tibi efficies. qd nō theutones solum ꝫ galli qz atz ytali cele-
brent. At ne putes q non viderim⁹ a nobis adulantium more digna atz indigna
laudari. ānotauim⁹ qdam pauca. q nro iudicio visa sunt emēdatōis egētia. scis
qz facili⁹ aliena qz nra vicia cernim⁹. nihil errare sapiētis z pfecti est hois. errata
cognoscere vel rudes qunt. Audi ꝫ q nobis non detestāda ꝫ nobis meliorāda in
tuis dictis visa sunt. In epla q dyalogum añcedit. h annectis vba. de amore qd
sentirem scriberem. dixisses eleganti⁹ qd sentirem de amore z scriberem. hñt eñ
sentirem z scriberem pcentum. dum simul exeūt venustum z in ptinuum. Simi
leqz illud est qd ais. ex vulcano venereqz natum. Nam z cicero in eo vsu calum-
niam tulit cū de tpib⁹ suis scribens illud expssit vbum. O fortunatam natam me
psule romam antoni gladios potuit ptemnere si sit. Omnia dixisset. inqt iuue-
nalis z salusti⁹. O fortunatam natam repetēs atz irridens. Nam inqt cicero. fu
giende sunt huiuscemodi voces q apud eruditos insulse ac ridicule sonant. Cuz
de porta cornea efficis mentōz si futile somnium tuū nihil veri hre intelligis. nō
recte locut⁹ es. veris eñ hac porta facilis datꝛ exit⁹ vmbris vt maroni placet. Sz
vera somnia existimari maius nihil imitādum ē. Algores nisi fallimur apud ve
teres legim⁹. nō vt tu ais hybernalia algora. Archiregnum hunoꝝ qz archihu-
noꝝ. poti⁹ dictum videri poterat. hūgaros pterea nūc nō hunos appellare debe
m⁹. quō eam incolūt terram q olim pānonia dicta est. etsi nos aliqñ aliꝛ dixim⁹
in errore pmuni fuim⁹. Huni eñ aliqñ pānoniam tenuere. ꝫ illis eliminatꝭ sub-
intrarūt hūgari ab extremis sythie ptib⁹ veniētes. queadmodū in iordano lz in-
tel ligere. Sūt z hodie vltra tanaim ad paludes meethidas ppli q hūgari dicunꝛ
eamqz linguam loquunꝛ quā nri circa budam z bystꝝ. nec teucros vo vocabulo
noiam⁹ q anno pxime decurso pstantinopolim expugnauere. Quis eā regionem
occupēt q qndā teucroꝝ fuit. thurco noie appellādi sꝛ z hi schitaꝝ soboles hñꝛ.
vt ethic⁹ phs in cosmographia sua pfirmat. Ppe eam accersam accurrā. limati⁹
dicēdum fuit. ppi⁹ eā accurrā accersam. nisi hñ auspicar multa nimis interponis p-
usqz adiicias vbum illud qd potissimum est. captāt q facto z q sequunꝛ. Subne
ctens amoris cām pmitiuaz antecedētem piūctamqz pmemoras. dyaleticoꝝ hi
termini sunt. Haud qz oratoꝝ siue hystoricoꝝ infuriatum z inamoratuz quis
latine dici posse fatemur. meli⁹ tñ furiosum amorosumqz dixeris. neqz nos latet
vgilium furiata mēte cerbeꝝ posuisse. Ex demone nisi ex muliere nisi nō belle di-
ctum videꝛ. nō hñ subiūgis infestiuum. qd min⁹ importat oronez augeri nō dimi
nui optz. Si vos ꝫ thoꝝ cum dixeris pus amatam fugiēdam. necium erat añqz
huc plabererꝭ pmittere necessitatem. qz si forte ppellarꝭ apud amicam iacere. lucē
admitti z reliq que nō insule psulis. suffultros paꝝ latine viderꝭ dicere qs pcul
citra posuisse poterꝭ existimari. Suadeo vt ad alias pluresqz aim adiūgas reme
dium hoc z si nasonis est. paꝝ tñ honeste apponiꝛ. z a te pptim sacerdote. cui⁹ est
nihil suadere qd crimini pximū sit. Inde clericis piūgatis pmo caplo. oratori sa
tis erat omisso capitulo. calixtū atz gregorium astipulatores inseruisse inde cleri
cis nō belle dicit orator. ppositōes nisi cogat metri necessitas vel inuitet ornat⁹
a suis casib⁹ nō disiūgim⁹. Hoc habuim⁹ qd ad tuum dyalogum dicerem⁹. tu p-
ge atqz vt facis castalidas amato sorores. Et vale optime. Ex noua ciuitate. viij.
ydus iulias. M.cccc.liiij.

Excusat se q paulum vergerium aliter misit q̄ȝ prius statuisset.

Epistola.ccccxxij.

Eneas ep̄us senen̄. Anthonio panormite. S.p.d. Paulum vergerium q̄ arrianum transtulit insignis atȝ elegantissime vates. cum supiorib⁹ die-
bus ad inclitum Alphonsum sicilie ⁊ aragonie regem. vt tu ipse olim ro-
gasti mitterem. iussi eum in tuas man⁹ dari ac p se reddi maiestati regie. tibi qȝ
ad eam rem lr̄as misi. cognoui postea recta via libꝝ in p̄tātem regiam venisse.
neqȝ te illum vidisse. q̄ res vt accepi egre te habuit. cum int amicos diceres. Ene
as in vno filio duos ꝯpatres q̄siuit. Eq̄dem anthoni nimiꝝ si ⁊ tibi ⁊ regi ꝓ tan
to munere fecisse rem gratam putaui. neqȝ em̄ alius p̄ter me fuit. q̄ arrianum h̄
tpe latinum h̄ret illi⁹ manu ꝯscriptum q̄ trāstulit. At nūc cum meus ordo p̄ter-
missus sit. nec regis sentio gr̄am. ⁊ te mihi succensere intelligo. Sȝ q̄d ego ad h̄.
q̄ȝuis magnifacio tantum regem non tn̄ fame peam arbitror. si ei⁹ erga me beni-
ficentiam non expior. scio qr me odio non hȝ. si non amor. nō sum solus eius ex-
pers beniuolentie. Tu vo etsi nūc subirat⁹ es. cum omnia plene cognoscis. dices
me nihil errasse ⁊ in tuam me rursus amicitiam suscipies. eius noticie memor q̄
int nos senis fuit. verꝝ qr non r̄ndisse mihi regem questus est mercator nico noie
apud te. nescio q̄s id fecerit. scito imprudent actum esse. Neqȝ em̄ ego mihi r̄nde
ri optaui. q̄ scio q̄nta inest supbia regib⁹. s̄ ad impatricis lr̄as non nihil mea cau
sa r̄nsum petentis exq̄rebam. nihil tn̄ exinde moueor. Ego queciūqȝ accidunt in
meliorem recipio ptem. si sit qd̄ querito. deo gr̄as ago. si miti⁹: existimo me nō re
cte opinauisse. neqȝ placuisse supis qd̄ nolebam q̄ ꝓ iocūdis optima p̄bent. Ego
q̄cunqȝ in me animo fuerit rex ille magnificentissim⁹. ac nr̄i seculi clarissimuȝ iu-
bar. semp eius nomē in celum tollam ⁊ ꝯmendabo gesta ei⁹ que p̄scos duces fa
ma claros non mō equare. s̄ supare intellige. Neqȝ mirabor nunqȝ si mei memor
neqȝ cultor est. qd̄ ego ⁊ statui regio cui⁹ est parua ꝯtemnere. ⁊ mihipsi ascribo
ꝯscius mee ⁊ vilitatis ⁊ ignorantie. Sȝ vale tu etsi q̄d est erga me rubiginis in
tua mente. deponito. mea erga te sinceritas minime imminuta est. Cum his mit
to tibi sententiam eius oblatōis quam dux burgūdie apud ratispanam fecit. Ex
noua ciuitate die. xxix Junij.

Nō vult se in orthogp̄hia queq̄ȝ seq̄.

Epistola.ccccxxiij.

Eneas ep̄us senen̄. Nicolao voleterrano ꝓthonotario regio. S.p.d. Ni
mium mihi credis nicolae amantissime. si meis ex lr̄is q̄s raptim ⁊ incon
sulte scribo seq̄ndam orthographiam putas. minime ego is sum q̄ sine menda
scribam. labor ⁊ erro. maxime circa iūcturam lr̄aꝝ. Nolim auctore me decipiar.
etiamsi ex ꝓposito dixerim h̄ atȝ illud ita scribendū est. querito meliores ⁊ q̄ cer-
tiora tradāt. De ꝓthonotariatu certum est qr nō dȝ aspirari. nō dico nūc rōem
qr ex tractatu casparini quē nūc trāſscribi facio vt ad te mittam. pleni⁹ rem intel
liges. Vale ex noua ciuitate. iij. kl̄. maias. M.cccc.liiij.

Cur captus fuerit pedagogus regis hungarie.

Epistola.ccccxxiiij.

Eneas ep̄us senen̄. Dominicō cardinali firmano. S.p.d. ceteroꝝ lr̄e q̄b⁹
dietim visitor ad r̄ndendum me q̄dem inuitant. tue autem q̄s nup acce-
pi vehementer vrgent atȝ compellunt. que ꝓpter captiuitatem casparis
q̄ pridem illustrissimi regis hungarie pedagogus extitit. estimationem meam in
discrimine adductam esse demonstrāt. Nisi em̄ quo pacto sese res habeāt meis
scriptis ostendero. vereor ne de me sinistra que concepta est opinio noxium edat
ptum. q̄ me sine culpa ⁊ tibi ⁊ ceteris sancte romane eccl̄ie cardinalib⁹ dominis
meis efficiat odiosum. Accipe igit rem gestam ⁊ an sim culpabilis tu iudica. Ca
spar de quo smo est humili loco natus. admodum pauper lr̄as apud wiennam
didicit vt est mos patrius mendicādo se nutriēs. emersit nō sine labore. vicit for-
tunam ṽtus. vocat⁹ est in cācellariam austrie. Deinde sibi in aulam sumpto cre-

dita est ladislai regis puericia. cum iusiurãdum pstitisset nihil se ꝯ cesaris aut ho-
norem aut vtilitatem facturꝫ. ⁊ qđ ceteri familiares iurant. auertere q̃ad possit.
q̃uis incõmoda cesareo culmini iminẽtia ꝓmisisset. suscepta pedagogia fuit cir-
ca puerꝫ diligens. lr̃is ⁊ moribꝰ illũ ꝓ captu instituit. Factꝰ igit̃ cesari ⁊ omni cu
rie charꝰ. intrauit ꝯsilium. sedit cum p̃ncipibꝰ. in mẽsa regia cibum suscepit. Cũ-
q̧ vacasset in austria eccl̃ia vna ex maioribꝰ iurispatronatꝰ. multiq̧ illam baro-
nes magniq̧ nobiles peterẽt. p̃latꝰ omnibꝰ caspar. eccl̃iaꝫ munere cesaris ꝯsecu
tꝰ est. q̧uis ⁊ alia p̃us bñficia ñ modici valoris obtinuisset. Erat igit̃ in curia po-
tens caspar. nomẽq̧ paruum nõ hẽbat ⁊ bonitatꝭ ⁊ doctrine. Nec dubium puta
bat̃ q̃n breui ad ep̃alez ascenderet apicem. laudabilis huiusq̧ hoĩs vita digna-
q̧ diligi. Sꝫ nescio quõ posthac mutatꝰ est. q̃due homini in mẽtẽ venerit. vt ma-
iora cupe ⁊ indigna se negocia agitare cepit. Intelligens eñ australes nouãda-
rum rerꝫ cupidos. occulta cũ eytzingero colloquia iniuit q̃ cesari capitalis inimi
cus hẽbat̃. Cumq̧ venisset ex hungaria ep̃s argenꝰ noĩe paulus multa cũ eo apđ
grecium de abducẽdo rege ladislao clanculuꝫ ptractauit. In noua insup ciuitate
cũ barone q̃dam de alto mõte ꝯsiliñ hũit emittẽdi ad portaꝫ pueri. vbi pati eẽnt
q̃ eñ eq̃tes abducerẽt cũq̧ nihil horꝫ ꝓcessisset lr̃as puero dictauit q̃s scriberet
australibꝰ mãdans eis vt ceptũ ꝓpositum ꝯ cesarem retinerẽt. inuitũq̧ sese ytali
am petere scirent. In roma q̧ꝫ non nihil tentasse ꝯfessus est. ſ oia supat q̧ floren
tie aggressus est facinꝰ. Cum cesar ex vrbe rediẽs illac trãsitum faceret. expecta-
bant ibi cesarem vngarorꝫ ⁊ australium oratores. int̃ q̃s aug. ep̃s iaurineñ. hmõi
cũ caspare apud eccl̃iam sancte crucis colloq̃um habuit. H inq̃t locꝰ est in q̃ nr̃m
regem libertati reddere possumꝰ. Fides publica data est nõ cesari tm̃ verũetiaꝫ
ladislao. Suade igit̃ puero cum cesar abire voluerit vsq̧ ad portam eum seq̃t̃.
eo cum venerit velle se diebꝰ aliquot florentie imorari dicat equumq̧ retrouer-
tat. qđ si cesar ad exitum voluerit euꝫ ꝯpellere. p̃sto erimꝰ. vim regi fieri indignũ
esse dicemꝰ. Fidem ciuitatis implorabimꝰ. puer ip̃e coactum sese vociferans ad
miscoⷣiaꝫ ꝓp̃los ꝯmouebit. p̃us tñ apud senatum vrbis dabimꝰ opaꝫ. p̃sto ad por
tam armatos hẽat q̃bꝰ cohiberi cesaris violẽtia possit. Ciuis h est quẽ bude ne-
gociantẽ nouimꝰ is se opam senatꝰ impaturꝫ pollicet̃. Tu regis aim prepa. nos
hanc ꝓuinciam cũ magistratibꝰ ciuitatis suscipiemꝰ. Annuit caspar atꝫ ad regẽ
ꝓfectꝰ ex ꝯdicto cũcta disposuit. fuissetq̧ pactũ facinꝰ. nisi apud florentinos plꝰ
q̃eta ꝯcilia q̧ seditiosa valuissent. Nam ciuis ille de q̃ pontifex iaurineñ. fecerat
mentõꝫ. cum de tali negocio ingratum alloq̃ret̃ grauibꝰ v̄bis rep̃hensus atꝫ cor-
reptꝰ. ad ep̃m rediens impeditas cogitatões exposuit. non tñ ꝯq̃euit caspar ſ re
gem cum bononiam ꝑuenisset in hanc s̃niam summo pontifici ꝓp̃ria manu ꝑsua-
sit scribere accipi. S. p̃r aduersus fideles nr̃os q̃ ꝓ mea in austria liberatõe labo
rant. sanctitatem tuaꝫ nõnullos ꝓcessus decreuisse. q̃ res mihi aduersa est. Pre-
cor igit̃ q̃cq̃d ꝯ me actum est reuoces. Id erit eñ officiũ tui. cũ scriptum sit pupil
lo ⁊ orphano astabis. id nisi feceris. ꝯpelles me maiores iudices appellare. alia
fuerũt ep̃le v̄ba effectꝰ aũt quem refero. Clausa ep̃l'a est ⁊ signata missa est Augu
stino ep̃o. an v̄o beatissimo pape nicolao reddita sit sua sanctitas nouit. me q̃deꝫ
latet. Hec omnia suspicante non tñ sciente cesare hactenꝰ gesta sunt. Cũ essemꝰ
ferrarie. velletq̧ cesar nauigio venetias petere. ꝯsciꝰ erratorꝫ caspar cum adit.
marinas aq̃s nauseam sibi mouere. ac nocentissimas esse iturꝫq̧ terrestri itinere
teruisium si placet cesareo culmini dicit. obtenta licentia ⁊ cum patauiũ venisset
receptis vniuersis q̃ secum attulerat. ⁊ q̃ in ytalia coemerat bonis. veronem v̄-
sus iter festinꝰ direxit. vt q̃ ꝑ tridentum ⁊ vallem athesis ad ynum trãsire decre-
uerat. vñ ꝯscensa naui in danubium nauigans wiẽnam deniq̧ ꝑueniret. Tenu-
isset ꝓculdubio ꝓpositum nisi tabellariꝰ q̃dam cesaris. ex verona veniens. hunc
se obuium habuisse dixisset. tũc eñ duo post eum eq̃tes cum familia missi sunt. q̃
nõ longe a tridento ip̃m ꝯp̃henderunt. vinctumq̧ duxerũt venetias. vbi oia q̃

supra memorata sunt. sponte ꝯfessus est. suaqꝫ manu ꝯscripsit. Ibi primum ca-
sus hominis ad meaꝫ noticiam venit. nam cesar me vocans cūcta mihi exposuit
voluitqꝫ meas in man⁹ hoiem dare. q2 sedis aplice legatiōeꝫ in austria me nosset
hre. Indolui certe aduersam amici fortunam. casspare multis iam annis amicis-
sime vsus eram rebarqꝫ virum bonum esse ⁊ omni beniuolentia dignum. exhor-
rui ꝗ cum intellexi q̄ de ipso narrabant. multumqꝫ me cū ipse accusaui ꝯditōnis
humane defluxum. q̄ nihil certi. nihil fixi hꝫ. caduca ⁊ fluxa omnia sunt. hodie le-
ti sum⁹ cras mesti erim⁹. mō sublimes mō infimi repimur. Cesari aūt rn̄di aucto
ritatem mihi nullam apud ytalos esse. vtqꝫ misericordit̄ ageret cum p̄sbro por-
rexi p̄ces. Ductus est deinde ad nouam ciuitatem caspar. h̄ rursus reqsitus sum
hoiem ad me recipe. iudiciumqꝫ sup huiuscemodi criminib⁹ agitare. Grauis res
mihi visa est. At cum legati auctoritate fungerer. non videbam q̄ pacto cesaris
petitōꝫ recusare possem. Habita ꝟo deliberatiōe. iudicem me dixi futuꝝ. si rite ⁊
iuxta canonicas sanctiones ꝓcederet̄. Personaꝫ aūt rei nolui custodiendā assu
mere. q̄ nō hrēm locū in q̄ eum oportune recluderem. Placuit cesari rn̄sio mea. q̄
neqꝫ se plus velle ait. ꝙ sacri canones ordinarent. Adduct⁹ est aūt semel ad pn̄-
tiaꝫ meaꝫ caspar pn̄te notario mareschallo ⁊ ꝓcopio eq̄te bohemie q̄ vltro sese
peccasse ꝯfessus vniuersa q̄ supra de ip̄o scripta sunt ex ordine ꝯfirmauit. ⁊ acce-
ptans me sibi iudicē deputatum. vt sui misererer. seqꝫ cesari ꝯmēdarem cū mult̄
lacrimis flagitauit Iussi eum boni esse animi. q2 q̄ntum honestas pateret̄ saluti
sue ꝯsulerem. Post h̄ reclusus est in carcere. nō squalido aut tetro s̄ lucido ⁊ spa-
cioso. q̄uis securo ⁊ optime munito. Ibi ⁊ locum secessus hꝫ ⁊ plumas in q̄bus
iacet ⁊ breuiariū p qd̄ oret. Cib⁹ ad eum bis in die defert̄. ex his bibit ⁊ comedit
q̄ familie cesaris apponunt̄. Fateor misera vita est s̄ hāc freq̄nter suis delict̄ ho
mines asciscunt. Iudicis in eum nō p̄ncipis habeo ptātem. legē me scriptam nō
meū seq̄ arbitrium ꝯuenit. Or si libera mihi ptās ēet. cū sim ego pctōr in ꝯspectu
dei. dignusqꝫ graui fulmine. p̄starem me caspari q̄lem mihi vellem deū esse. Nec
difficilis venie repirer. c⁹ dies noctesqꝫ indigētem me nō scio. At mō iudex liga-
tas habeo ad leges man⁹. neqꝫ seuire in casparem debeo. neqꝫ illum p indulgēti
am impunitum remittere. dum ps est q̄ iudicium petit. Facio igit̄ nisi fallor qd̄
mihi incūbit. Eapropter vellēt aliq̄ q̄ cesari ꝓximiores sunt ⁊ in ꝯsilio p̄mi caspa
rem torq̄re vt plura ꝯfiteret̄. Idqꝫ p me sibi licere deposcunt. negaui me q̄cq̄ꝫ p
missuꝝ nisi qd̄ iudiciari⁹ ordo req̄reret. Sic hō vsqꝫ in hāc diem intact⁹ est. q̄uis
sua culpa custos eius capite plexus sit. quem ip̄e ad relaxandum sese induxerat.
Int̄ h̄ habiti sunt. q̄ꝫ plurimi tractat⁹ pacis cū australib⁹. Modo rex ladisla⁹. mō
hungari. mō bohemi liberatōeꝫ ei⁹ efflagitarūt. q̄bus homo neqꝫ negat⁹ est neqꝫ
ꝯcessus. mihi dum talia pendent. nō est visum expedire aut officiū mei esse solici-
tare ꝓcessum. Taceo igit̄ neqꝫ plus q̄ro q̄ꝫ queror. Cesari tn̄ sepe vt captiui mise
reat̄ ꝟbum feci. quem libent̄ extra miseriam viderem. tum sui cui exceptis crimi
nib⁹ faueo. tum ꝓpt̄ me vt on⁹ hoc nō leue deponerem. Sic res in hāc vsqꝫ diem
deducte sunt. si sum culpa dignus acre tuū iudicium excutiat. Male vt arbitror
mecū agunt q̄ mihi in hoc negocio q̄ tuis vel modicū imputant reddūtqꝫ ꝓ bo-
no malum dicentes lucem tenebras ⁊ tenebras lucem. Ueritas tn̄ enatabit. nec
me reor falsa calūnia opprimet. Sum mihi ꝯscius. ⁊ q̄cq̄d reliq̄ sentiāt. Gaudeo
ꝯscientia mea h̄ volui ad scripta tua dixisse. q̄bus me nonulloꝝ vocib⁹ male no
tatum scribis. Siq̄s dignationi tue deinceps incusauerit. hēbis q̄ possis ꝓ defen
sione mea obijcere. spero aūt q2 nō cuiqꝫ mihi detrahenti credas. Ortum ꝟo ad
lrās sacri collegij attinet ego illas diuo cesari reddidi. ⁊ q̄ visa sunt ad rem addē
da ꝟba his terqꝫ subiūxi. maiestas sua deliberaturaꝫ se ait ⁊ sacro sancto senatui
que meliora cogitauerit rn̄suram. Ago tibi ingentes grās q̄ negocia bohemica
me rogante. S. dn̄o nostro exposuisti. Uale ex noua ciuitate die. xij. mēsis nouē-
bris. Anno. M. cccc. liij.

Pogius de scola Epycure factionis. que regnat in theutonia.i.balneo naturali dominoꝝ de baden. **Epistola.ccccxxv.**

Ogius florentinꝰ ad leonardum aretinum. S.p.d. Si vales. Ego quoqꝫ
valeo. Per quẽdam ꝯtribulum meũ ad te scripsi ex ꝯstantia.x.klaꝝ mar-
cias vt opinor eplãm quãdam. quã si recepisti ꝑfecto ad risum te debuit
ꝓmouere. Erat em̃ longiuscula iocis referta ⁊ salibꝰ. dicebam multa de lr̃is he-
braycis q̃bus operam dabam. Plura iocabar in doctorem ip̃m vt captꝰ eoꝝ est. q̃
ex iudeis xp̃iani efficiunt̃. Vtrum leuem insulsum atꝫ incõstantem. Literas ꝟo
ad doctrinam vt rudem incultam atꝫ agrestem facecijs q̃busdam leniter ꝑstrin-
gebam. veꝝ suspicor eam eplãm ⁊ item alteram quam leonardo aretino dabaꝫ
vobis redditas non esse. Naꝫ mediusfidiꝰ q̃ tua est diligentia in officio lr̃aꝝ. re
scripsisses postmodum aliq̃d ⁊ vel saltem mecum ꝯgratulatꝰ esses. hanc nouam
noue doctrine disciplinam ad quam ꝑdiscẽdam me sepiꝰes hortatus. q̃ etsi vsus
nulliꝰ esse ꝯspiciam ad sapiẽtie facultates. ꝯfert tñ aliq̃d ad nr̃a studia humani-
tatis. vel ex hoc maxime ꝙ morem Hieronimi in transferendo cognoui. has ꝟo
lr̃as ex his balneis ad te ꝯscripsi ad que cum me ꝯtulissem. incerta re manꝰ cura
ui de cã rem dignaꝫ putaui vt eoꝝ situm atꝫ amenitatem simul ⁊ mores haꝝ gẽ-
tium tibi describerem ⁊ ꝯsuetudinem balneãdi. Multaqꝫ dicunt̃ ab antiq̃s. Re
rum scriptoribus de balneis puteolanis ad q̃ vniuersus ꝑplus romanus cã vo-
luptatis ꝯfluebat. Sꝫ nequaq̃ꝫ arbitror illa ad hoꝝ iocunditatem accedere po
tuisse. aut cum his nr̃is fuisse ꝯparanda. Nam voluptatem puteolanam magis af
ferebat locoꝝ amenitas ⁊ villaꝝ magnificentia q̃ꝫ festiuitas hominũ aut balne-
oꝝ vsus. hec ꝟo loca cum nullam vel admodum paruam p̃stent animi relaxatõ
nem. reliqua omnia immẽsam tribuunt iocũditatem. vt ꝑsepe existimem ⁊ vene
rem ex cipro ⁊ q̃cq̃d est vbiqꝫ deliciaꝝ. ad hec balnea ꝯmigrasse. ita diligenter il-
lius instituta ꝟuant̃. Ad vnguem eius mores ac lasciuiam rep̃sentant vt q̃q̃ꝫ nõ
legerint heliogabali contionem. tñ ip̃a natura satis docti satis instituti esse vide
ant̃. Sꝫ q̃m balnea h̃ tibi sum descripturꝰ. nolui p̃termittere viam q̃ huc itur ex
ꝯstantia. vt ꝯiecturare possis qua ꝑte gallie sunt situata. Prima die nauicula ꝑ
renum veniens ad oppidum schaffhusen milibꝰ passuum q̃tuor ⁊ viginti. Cum
deinde ꝓpter ingentẽ fluminis descẽsum ꝑ abruptos mõtes ⁊ ꝯfragosa saxa iter
eẽt pedibꝰ ꝯficiẽdum. sup̱ renum noĩe keyserstul hoc est eoꝝ ligua cesaris sedes
hũc locum opinor ex eius noĩe ꝓpt̃ ipsiꝰ oportunitatem. Est em̃ colle excelso imi
nens flumine. q̃ dum ꝑco ponte galliam ꝯiũgit germanie. quondam romanoꝝ
castra fuisse. hoc in itinere rem vidimꝰ casum ex alto mõte scopulis infruptũ ma
gno fragore ac sonitu ⁊ ipsemet casum suũ q̃ri ac lamẽtari possis existimare. Cũ
mihi venit in mẽtem illud eoꝝ q̃ ferunt̃ de nili descensu tamp̃cipiti. nec miror ac-
colas circũ vicinos ꝓpt̃ admirabilẽ ipsiꝰ strepitũ ⁊ fragorem surdos putari. cum
huiꝰ fluminis terrores ex eo loco existimari possit instar nili. tribꝰ ꝟo stadijs ru-
mor exaudit̃. Opidum est deinde Baden satis opulẽtum. qđ est balneũ alema-
noꝝ ligua. situm in ꝯualle mõtibꝰ circum iminẽtibꝰ penes q̃ddam flumen ingẽs
rapidissimi cursus. qđ in renũ fluit lõge ab oppido milibꝰ passuum sex. Prope opi
dum stadijs q̃tuor est villa sup̱ flumen pulcerrima in vsum balneoꝝ fabricata.
Area ꝑampla est media ꝑte ville ⁊ circũ hospicia magnifica. multaꝝ receptacu-
la gentiũ. Singule domꝰ sua hñt balnea interiꝰ. in q̃bꝰ abluunt̃ hi soli q̃ ad eas
diuertere. balnea em̃ publica tñ ꝓuata sunt numero.xxx. publica tm̃ duo existũt.
palam ab vtraqꝫ ꝑte aree. lauacra plebis ⁊ ignobilis vulgi ad q̃ mr̃es atꝫ viri pu
eri nupteqꝫ puelle. ⁊ oĩm circũfluentium fex descẽdit. In his vallis q̃dem intercu
rijs vtpote int̃ pacificos ꝯstructa viros a feminis se iungit. Ridiculum ẽ videre
vetulas decrepitas simul ⁊ adolescentes nudas in oculos oĩm agras ingredi. ve
renda ⁊ nates omnibꝰ ostentãtes hominibꝰ. Risi sepiꝰ hoc tamp̃claꝝ spectacu-

ligenus.mentem reuocans ad florales ludos.⁊ mecum met istoꝝ simplicitatem
admiratus sum.q̄ neq; ad hoc oculos aduertūt.neq; q̄cq; suspicant̄ aut loquūt̄
mali. At v̄o balnea.que in domib⁹ sunt ꝓuatoꝝ ꝑpolita sunt.⁊ ipsis viris feminis
q; ꝯmunia.tabulata q̄dam eos secernūt.⁊ in his fenestrelle ꝑplures demisse qui
bus ⁊ vna potare simul colloq̄ ⁊ vtriq; videre atq; attractare queant.vt eoꝝ fre-
q̄ns est ꝯsuetudo. Nec desuꝑ cingunt deambulatoria in q̄bus ꝯspiciendi ꝯfabu-
landiq; causa homines ꝯsistunt. Naz cuiuslibet visendi.colloquēdi iocūdi ac laxā
di animum gr̄a alioꝝ balnea adire ⁊ ꝓstare.adeo vt cum exeunt.⁊ ingrediuntur
aquas femine maiori ꝑte corꝑis nude ꝯspiciant̄ nulle aditus custodie ꝓuāt. nul
la ostia ꝓhibent. Nulla suspicio inhonesti pluribus in locis.idem q̄ viris ⁊ mu-
lierib⁹ quoq; ad balnea ingressus est vt sepissime accedat ⁊ virum seminude fe-
mine.⁊ feminam viro nudo obuiam ire. Masculi capestribus tm̄⁹ vtunt̄. At v̄o
femine lintheis induunt̄ vestib⁹ cruꝝ ꝑte ten⁹ ab altero latere scissis ita vt neq;
collum.nec pectus.nec brachia.aut lacertos tegant. in ipsis aquis sepe de sim-
bolis edunt ꝯposita mensa desuꝑ aquam natante quibus viros assistere ꝯsucue-
runt. Nos q̄dem ca in domo q̄bus lauabamur semel vocati sumus ad eam con
suetudinem. Eq̄dem simbolum ꝯtuli. interesse nolui. Licet sepe rogat⁹ nō ꝑmot⁹
pudore q̄ ꝓ ignauia habet̄ ac rusticitate.s̄ iusticia ꝯmonis fatuuz q̄dem mihi vi
debat̄ ⁊ hominem ytalum adesse. Preter has multiplices iocūditates est ⁊ alia
non mediocris.pratum est ingens post villam sec⁹ flumen multis arborib⁹ ꝯctū
Eo post cenam ꝯueniūt vndiq; omnes tamuarij ludum faciant. q̄dam choreis
gaudent.cantant q̄daz. plurima pila ludūt.non q̄dem more nr̄o.s̄ viri ac mulie
res pilaz tintinabulis plenam.alt̄ ad alteram dilectiorem ꝓijciunt.tum ꝯcurrit̄
vndiq; ad illam excipiēdam.q̄ illam accipit potior h̄r. Ipsq; eam iteꝝ ꝓijcit ad ꝑ-
sonam sibi acceptiorem. Cum illam multi expectant porrectis manibus atq; ipe
modo ad illam simulet se iactuꝝ. Multi ꝑter hos ioci fiunt. q̄s longum eēt recē
sere. Hos aūt retuli vt ex paucis ꝯꝑhendas q̄nta h̄ sit scola epycure factōis. At
q̄ ego hunc locum illum esse credo.in q̄ ꝓmum hominē creatum ferunt.quē gau-
dem hebrei vocant.h̄ est ortum voluptatis. Nam si voluptas vitaz beatam effi
cere possit.nō video q̄d huic loco desit.ad ꝑfectam ⁊ omni ꝑte ꝯsummatā volu
ptatem. Qr si q̄ virtus aquaꝝ sit q̄ris.tum varia est ⁊ multiplex.tū v̄o illa est ad-
mirabilis.eaꝝ v̄tus ⁊ pene diuina. Nego vlla etiam in orbe terraꝝ balnea ad fe
cunditatem mulieꝝ magis accōmodata. Itaq; cum plures sterilitat̄ cā accesse
rint mira illaꝝ v̄tute experiunt̄. Seruant eñ diligent̄ p̄cepta q̄bus adhibent̄ re
media ad eas q̄ ꝯcipe neq̄unt. Int̄ cetera illud̄ est memoria dignum innumera-
bilis multitudo. Nobilium parit̄ ⁊ ignobilium ducēta mille passuum huc veniē-
tium.nō tam valitudinis cā q̄ voluptatis. Omnes amatores.omnes ꝓci. om-
nes q̄bus in delicijs vita est posita.huc ꝯcurrūt vt fruant̄ reb⁹ ꝯcupitis. Multe
corpoꝝ simulent egritudines.cum animo laborant. ita videdis innumeras for
ma ꝓstantes sine viris sine cognat̄.duab⁹ ancillis ⁊ ꝓuo. Aut aliq̄ affini anicula
quam leui⁹ sit fallere q̄ nutrire. Singule aūt q̄ad pn̄t.vestib⁹ auro argēto gem-
misq; veniūt ornate.vt nō ad balnea s̄ ad celeberrimas nuptias eas diceres ac
cessisse. Hic q̄z v̄gines vestales vel vt recti⁹ loq̄r florales. Hic abbates mōchi
frēs sacerdotes.maioriq; licētia ceteri veniūt.⁊ simul q̄nq; cum mulierib⁹ lauan
tes ⁊ sertis q̄z comas ornantes.omni religione abiecta.omnib⁹ vna mēs est tri-
sticiam fugere.q̄rere hilaritatē.nihil q̄rere nisi quemadmodum leti viuant.gau-
dijs fruant̄. Non de ꝯmuni diuidendo agit̄ s̄ de ꝯmunicando diuisa. Mirabilē
dictu est in tanta multitudine. Est eñ fere hominū mille in tamuarijs moribus.
turba tam ebria.nullam discordiam oriri.nullam seditionem.nullum dissidium.
nullum murmur.nullum maledictum. Cernūt viri vxores tractari. Cernūt cuz
alienioribꝰ loq̄.⁊ q̄dem solam cum solo. Nihil his ꝓmouent̄ nihil admirantur.
Omnia bona ac domestica mente fieri cogitant. Itaq; nomen zelotipi q̄d quasi

omnes maritos nr̄os oppressit. apud istos locum non habet. Incognitum est id verbum. inauditum. Nescisit hoc genus morbi. nomen q̄ hec passio appellet̄ nō hn̄t. nec minor eius rei nomen apud istos nō esse. cui⁹ rei cā non subsit. Neq̄ em̄ q̄sq̄ est in istis inuent⁹ q̄ zelotipus esset. O mores dissimiles nr̄is q̄ semp omnia accipim⁹ in deteriores ptes. q̄ vsq̄adeo calumnijs delectamur ⁊ obtrectationibus. vt si q̄d p vllam videm⁹ piecturam. statim p manifesto crimine attestamur Inuideo psepe istor̄ q̄eti ⁊ nr̄as exequor animi puersitates. q̄ semp querim⁹. sp appetim⁹. q̄ celum terram maria puertim⁹ ad pecuniam eruendaȝ. nullo ptenti questu. nullo lucro saciati. dum futuras expauescim⁹ calamitates. ptinui calamitatib⁹ anxietatibusq̄ iactamur. Et ne miseri fiam⁹ nunq̄ miseri esse desistim⁹. sp inhiantes opibus. nunq̄ animo nunq̄ corpi indulgem⁹. At isti puo ptenti in diem viuunt quoslibet dies festos agunt non appetentes diuitias. minime futuras opib⁹. gaudent suis nō pauent futuris. Si q̄d aduersi euenit bono animo ferūt. Ita hac sola dictante snia vixit dum vixit bene. S hec omittam⁹. Neq̄ em̄ ppositum est meū vel hos collaudare vel nos rephendere. Volo epl'am totam iocunditate plenam esse. vt e⁹ voluptatis quam p̄ns in balneis pcepi. Tu q̄z abunde ⁊ lr̄is meis porciunculam aliquam pseq̄ris. Vale mi leonarde iocundissime ⁊ car lrār̄ leonardo aretino (cum amicor̄ int̄ se pmunia omnia sint) pticipem facito. vbis meis omnes salutate.

Epistola. CCCCXXVI.

De pdemnatione hieronimi heretici in concilio constantien̄.

Ogius. S. p. d. Leonardo aretino. Cum plurib⁹ dieb⁹ ad balnea fuissem scripsi ad nicolaum nr̄m ex ipsis balneis epl'am quam existimo te lectur̄.

Deinde cum pstantiam reuertissem paucis post dieb⁹ cepta est causa hieronimi quem hereticum ferūt q̄dem publice. Hanc vo tibi recensere institui tuȝ ppter rei grauitatē. tum maxime ppt̄ eloq̄ntiam hominis ⁊ doctrinam. fateor me neminem vidisse vnq̄. q̄ in cā dicendi p̄ptim capitali magis accederet ad facundiam p̄scor̄ q̄s tantope admiramur. Mirum est vidisse q̄bus vbis. q̄ facundia q̄b⁹ argumēt̄. q̄ vultu q̄ ore. q̄ fiducia r̄nderit aduersarijs. Ac demum cām pora rit vt dolendum sit tā nobile ingeniū. tanq̄ excellēs ad illa heresis diuertisse studia si tn̄ vera sunt q̄ sibi obijciunt̄. nō em̄ mea int̄est tantam cām diiudicare. acq̄esco eor̄ sententijs q̄ sapientiores habent̄. Neq̄ tn̄ existimato me in oratorijs more. singulatim cām referre. lōgum id eēt ⁊ multor̄ dier̄ op⁹ ptingam q̄sdam locos illustriores q̄b⁹ viri doctrinaȝ possis pspicere. Cū multa in hūc hieronimū gesta eēnt q̄b⁹ argumēta heretic⁹ atȝ ea testib⁹ firmata. tādem placuit vt publice singul' q̄ sibi obijciebant̄ r̄nderet. Ita in ptionem deduct⁹. cum iuberet̄ ad illa r̄ndere. diuti⁹ recusauerit. asserens se p̄us cām suam agere. q̄ r̄ndere maledictis aduersarior̄. Ita se p̄us p se dicētem audiēdum eē asseuerabat. tuȝ ad emulor̄ suor̄ pbra in cum pgesta deueniēdum. S cū h̄ pditio sibi denegaret̄. tum stans in medio ptionis. Que nam est h̄ iniq̄tas inq̄t. vt cum. cccxl. dieb⁹ q̄bus in durissimis carcerib⁹ fui. in sordib⁹. in squalore. in stercore in pcedib⁹. in rer̄ oim inopia aduersarios atȝ obtrectatores meos. sp audierit̄ me vnam horam audire nolit Hinc est vt dū illis singulor̄ aures patcrēt atȝ in tam lōgo tpe vobis psuaserint me hereticum hostem fidei eccl'iasticor̄ psecutorem. mihi aūt me defendēdi nulla det̄ facultas. vos me p̄us improbum hoiem iudicaueritis in mentib⁹ vr̄is q̄ q̄ forem potuerit̄ cognoscere. atȝ inq̄t hoies nō dij estis. n̄ ppetui s mōrles. labi errare. falli. decipi. seduci potestis. Hic mūdi lumina. h̄ orbis terrar̄ sapientiores esse dicunt̄. maxime vos decet elaborare. ne q̄d temere. ne q̄d incōsulte. neue q̄d pter iusticiam faciat̄. Eq̄dem ego homūcio sum. cui⁹ de capite agit̄ nec p me h̄ loq̄r. q̄ mōrlis existo. Ver̄ indignū mihi vī. sapia aliq̄d tot viros aduersum me statuere p̄ter eq̄tatem. nō taȝ re q̄ exemplo nocitur̄. Hec ⁊ multa p̄terea ornate differens strepitu ⁊ murmure plurimor̄. s̄monē ei⁹ intpellante. Tandē decretū

est vt primum ad errores q̄ in eum ꝯferebant̄ r̄nderet. Deinde loquendi que vel
let daret̄ facultas. Legebant̄ igit̄ ex pulpito singula capitula accusatōis. Dein
de testimoniis ꝯfirmabant̄. tuꝫ rogabat̄. an q̄d vellet obiicere incredibile dictu
ꝙ̄ callide r̄nderat. q̄bus se tueret̄ argumētis. nihil vnꝙ̄ ꝓtulit indignum bono
viro. vt si id in fide sentiebat. qd̄ v̄bis ꝓfitebat̄. Nulla in eum nedum mortis cā̄
inueniri iusta possit. ſ; nec q̄dem leuissime offensionis omnia ēē falsa dicebat. om
nia crimina ꝯficta ab emulis suis. Int̄ cetera cum recitaret̄ illuꝫ sedis aplīce de-
tractorem. oppugnatorem romani pontificis. Cardinalium hostem. ꝑsecutorem
p̄latorum. ⁊ cleri xp̄iane religionis inimicum. Tū surgens q̄rebunda voce. ⁊ ma
nib⁹ porrectis. Quo nūc me v̄tam inq̄t patres ꝯscripti. Quoꝝ auxilium implo
rem. q̄s dep̄cer. q̄s obtester. vos ne. At isti ꝑsecutores mei. v̄r̄as mentes a mea sa
lute abalienauerūt. cum vniuersoꝝ hostem me esse dixerunt. eoꝝ q̄ me sunt iudi
caturi. Nempe arbitrati sunt si etiam que in me finxerunt. leuia viderent̄ tñ vos
v̄r̄is sententiis oppressuros ꝯmunem oīm hostē atꝫ oppugnatorem. q̄lem me isti
falsissime mentiti sunt ita si eoꝝ v̄bis fidem dabit̄. nihil est q̄ de mea salute span-
dum sit. Multos salib⁹ ꝑstrinxit. multos ledoriis. multos ꝑsepe in re mesta ride
re coegit iocando in illoꝝ obiurgatōes. Cum rogaret̄ q̄d sentiret de sacro. Inq̄t
antea panem. in ꝯsecratōe ⁊ postea veꝝ xp̄i corp⁹. ⁊ reliq̄ ſm fidem. Tū q̄dem
aiunt te dixisse post ꝯsecratōꝫ remanere panē. Tū ille. apud pistorē inq̄t panis
remanet. Ali⁹ q̄dem ex ordine p̄dicatoꝝ a cri⁹ inuehente. Tace inq̄t ypocrita. al
teri p ꝯsciētiā suam ꝯ se iuranti. Hec inq̄t tutissima est ad fallēdum via. q̄ndā p̄-
cipuū aduersarium nunꝙ̄ nisi canē aut asinum appellauit. Cum v̄o ꝓpt̄ criminū
multitudinē ac pondus. res ea die trāsigi neq̄ret in diē terciū dilata est. Qua die
cū singloꝝ criminū argumēta recitata eēnt. ac subinde plurimis testib⁹ affirmaret̄
Tum surgens ille qm̄ inq̄t aduersarios meos tā diligent̄ audistis. ꝯueniēs est. vt
me q̄ꝫ dicentem eq̄s animis audiatis. Data tñ lꝫ multis ꝑstrepētib⁹ facultas di
cendi. Hic p̄mū adeo exorsus dep̄cat⁹ est eam sibi mentē dari. eam sibi dicēdi fa
cultatem q̄ incōmodum ac salutē anime sue v̄teret̄. Deīde scio inq̄t. R. d. plures
fuisse excellētissimos viros. indigna suis v̄tutib⁹ ꝑpessos. falsis oppressos testib⁹
iniq̄ssimis. iudiciis ꝯdemnatos. Incipiēs aūt a socrate quem iniuste a suis ꝯdē-
natum retulit. nec cū posset euadere voluisse vt duoꝝ q̄ asꝑima hominib⁹ vide-
rent̄. metū demeret carceris. s. ⁊ mortis. Tum platonis captiuitatem. anaxagore
fugam. ac zenonis tormenta. multoꝝ p̄terea gentilium iniq̄s dānatōes Rupilii
exilium Boetii simul ⁊ alioꝝ q̄s ip̄e boeti⁹ refert. indignam mortem ꝯmēorauit
Deinde ad hebreoꝝ exempla trāsiit. Et p̄mū moysen illi̅ liberatorē ppl̄i. legisla-
torem. sepissime a suis calūniatū esse dixit. tanꝙ̄ seductor eēt. aut ꝯtemptor ppl̄i.
Joseph insup a fr̄ibus venditū ob inuidiam. post ob stupri suspitōeꝫ in vincula
ꝯiectum recesuit. Pret̄ hos ysaiam danielem ⁊ ferme ꝓphas omnes tanꝙ̄ ꝯtē-
ptores dei tanꝙ̄ sediciosos iniq̄s circūuentos sentētiis. Hinc etiam susanne iudi
cium. multoꝝ p̄terea q̄ cum viri sanctissimi extitissent. iniustis tñ sentētiis ꝑiere
Postea ad iohēm baptistam. Deinde ad saluatorem n̄r̄m descendēs. falsis testi-
bus. falsis iudicib⁹ ꝯdemnatos inq̄t omnib⁹ ꝯstare. Deinde stephanum a sacer
dotum collegio interfectum. Aplo̅s aūt omnes morti damnatos. nō tanꝙ̄ bonos
ſ; seditiosos ppl̄oꝝ ꝯcitatores. ꝯtemptores deoꝝ. ⁊ maloꝝ opeꝝ effectores. Ini-
quū esse ꝯdemnari iniuste sacerdotem a sacerdote. ⁊ id factū fuisse docuit iniq̄ssi-
me a sacerdotum collegio. Atꝫ id exemplo ꝓbauit. Iniq̄ssimū v̄o a sacerdotum
ꝯcilio id etiam accidisse mōstrauit. Hec diserte. ⁊ magna cum oīm expectatione
disseruit. Atꝫ cū omne pōdus cause in testib⁹ situm eēt. multis rōnib⁹ docuit nul
lam his testib⁹ fidē adhibēdam. p̄sertim cū nō ex veritate ſ; ex odio ac maliuolētia
⁊ inuidia dixissent. Tū odii cā̄s ita explicuit. vt haut ꝓcul fuerit a ꝑsuadēdo. Ita
eni verisimiles. vt excepta fidei cā̄. ꝑua illis testimoniis fides adhibita eēt. Com
mote erant oīm mētes. ⁊ ad misericordiaꝫ flectebant̄. addiderat eni̅ se spōte ad ꝯcili-

um venisse ad se purgādum. vitam suam ⁊ studia exposuerat. officij plena ac vir
tutum. dixerat hunc morem p̄scis doctissimis viris ac sanctissimis fuisse. vt in re
bus fidei inuicem sententijs disceptarent. nō ad pessundandam fidem. s̄ ad ve-
ritatem repiendā. Ita augustinum ⁊ hieronimum dissensisse. nec solum diuer-
sa sensisse s̄ etiam ꝯ̄ria. nulla heresis suspitōe. Expectabant aūt omnes vt vel se
purgaret retractando obiecta. vel erratoꝝ veniā postularet. At ille nec se erras-
se asseuerans. nec se retractare alioꝝ falsa crimina velle oñdens. Tandem descē
dens in laudatōē iohis hussi dudum ad ignem damnati. Viꝝ illū bonum. iustū.
sanctū appellans. ⁊ illa morte indignum. se q̄ꝫ patum q̄duis suppliciū adire forti
animo ac ꝯstanti seq̄ꝫ inimicis cedere. ⁊ testib⁹ illis impudent̄ mentientib⁹. q̄ tn̄
aliqñ coram deo. quem fallere non poterāt esse rōem coꝝ q̄ dixissent reddituri.
Magn⁹ erat circūstantium animi dolor. Cupiebant eñ viꝝ tam egregium sal-
uari. si bona mens affuisset. Ille aūt in s̄nia sua ꝑseuerās. vltro mortem appetere
videbat̄. laudās iohem hussi. ait eñ nihil illum aduersus eccliam dei statum sen-
sisse. s̄ aduersus abusus clericoꝝ aduersus suꝑbiam. fastum ac pompā p̄latoꝝ.
Nā cū eccliaꝝ patrimonia p̄mo deberent̄ pauꝑib⁹ cū hospitib⁹. deinde eccliaꝝ
fabricis indignum illi bono viro videri dispdi illa meretricib⁹ ꝯuiuijs equoꝝ ac
canū sagine. cultui vestimētoꝝ ⁊ alijs reb⁹ indignis religioni xp̄i. Hic aūt maxi
mi ingenij fuit. cum interrumperet̄ sepi⁹ ōro sua varijs rumorib⁹ lacesceret̄ q̄ꝫ a non
nullis ei⁹ s̄nias carpentib⁹ neminem eoꝝ intactū reliq̄t. pariter̄ q̄ꝫ omnes vlciscēs
vel erubescere coegit vel tacere. Surgente murmure silebat. turbam q̄ñq̄ꝫ incre-
pans. postea ōronem ꝓseq̄bat̄. Orans atq̄ꝫ obtestās vt eum loq̄ paterent̄. cū nō
ampli⁹ se eēnt audituri. Nunq̄ꝫ ad hos rumores expauit mēte firma atq̄ꝫ intrepi
da. Illud vo admirabile mēorie argumētum. cccxl. dieb⁹ fuerat in fundo turris
fetide atq̄ꝫ obscure cui⁹ asꝑitatē ipsemet quest⁹ est. asserēs se vt bonū ⁊ fortem vi
rum decet. nō ꝓpterea ingemiscere q̄ indigno ꝑpessus ē. s̄ mirari aduersus se inhu
manitatē. q̄ in loco nedū legendi s̄ ne vidēdi q̄dē hūit facultatē. Mitto anxieta-
tem mentꝭ. q̄ oportuit illum q̄tidie agitari q̄ oēm mēoriā excutere debuisset. Cū
tot doctissimos ac sapientissimos viros in testes suaꝝ opinionū allegauerat tot
doctores eccl̄iasticos in mediū ꝓtulit in s̄niam suam vt satis suꝑq̄ꝫ satis fuisset. si
toto hoc tp̄e summo in ocio summa q̄ete sapientie studijs oꝑam dedisset. Vox
ei⁹ suauis apta resonans erat. Quadam cū dignitate gestus oratorius. vel ad in-
dignatōē exp̄mēdā vel ad ꝯmouēdam ꝯmiseratōē. quā tn̄ nec postulabat nec
ꝯseq̄ cupiebat. Stabat impauidus. intrepidus. mortē nō ꝯtemnens solum s̄ ap
petens vt alteꝝ catonem dixisses. O viꝝ dignū memoria hoīm sempit̄na nō
laudo si q̄d aduersus instituta eccl̄ie sentiebat. doctrinā admiror plurimaꝝ reꝝ
scientiam eloq̄ntiam dicēdi suauitatē ⁊ argutiā r̄ndendi. Sꝫ vereor ne h̄ om-
nia in pestem suam sibi fuerint a natura ꝯcessa. Datum deinde spacium peniten
di biduo. Multi ad illum accessere viri eruditissimi vt ip̄m a sua s̄nia dimoue
rent. Inter quos cardinalis florentinus eum adijt vt illum flecteret ad viam re
ctam. Sꝫ cum ꝑtinati⁹ in erroribus ꝑseuerabat p̄ ꝯcilium heresi damnat⁹ ⁊ igni
ꝯbustus iocunda fronte ⁊ alacri vultu ad exitum suum accessit nō ignem expauit
nō tormenti gen⁹ non mortis. nullus vnq̄ꝫ stoycoꝝ fuit tā ꝯstanti animo. tā for-
ti. mortem ꝑpessus. q̄ꝫ iste appetisse vi. Cū venisset ad locū mortꝭ seip̄m exuit ve-
stimētis. Tū ꝓcumbens flexis genib⁹ venerat⁹ ē palum. ad quē ligat⁹ fuit. Pri-
mū funib⁹ madētib⁹ cū cathena nudus ad palū ꝯstrict⁹ fuit. ligna deinde circūpo
sita pect⁹ ten⁹ nō minuscula. s̄ grossa paleis interiectis. Cū flama adhibita cane-
re cepit ymnum quēdam quem fum⁹ ⁊ ignis vix interrupit. Hoc mō vir (p̄ter fi-
dem) egregi⁹ ꝯsumptus est. Vidi hunc exitum. singulos actus ꝑspexi. siue ꝑfidia
siue ꝑtinacia hoc egerit. certe ex p̄hie schola interitum viri descripsisses. Longā
tibi cantilenam narraui ocij causa. Nihil eñ agens aliquid agere volui ⁊ res ti-
bi narrare paꝝ dissimiles hystorijs p̄scoꝝ. Nā neq̄ꝫ muti⁹ ille tā fidenti aīo pas-

sus est mēbꝝ vni. ꝗ̄ iste vniuersum corpꝰ. Neqꝫ socrates tam spōte venenum bi-
bit. ꝗ̄ iste ignem suscepit. Sꝫ h̄ satis ꝑce ꝟbis meis. si longioꝛ fui. res tn̄ maioꝛē
narratoꝝ poscebat ꝭ nolui nimis ee̅ loquax. Uale mi iocūdissime leon. Constā.
iij. kl'. Junij q̄ die h̄ ieronimꝰ heresis penas luit. Uale meqꝫ dilige.

De crudeli amoris exitu Guisgardi ⁊ Sigismū-
de Tancredi solernitanoꝝ ꝓ̄ncipis filie. **Epi. cccccxxvij.**

Leonardus arētinꝰ bindactio Ricassolano viro p̄stantissimo. S. Cum se
piꝰ mecum egisses vt fabulam illam Boccacij de tancredo ꝓ̄ncipe soler-
nitano. eiusqꝫ filia Sigismūda vulgari ꝭmone scriptam in latinum ꝯuer
terem. recepi me tandem ee̅ factuꝝ. ea maxima suasione inductꝰ ꝗ franciscum pe
trarcham viꝝ clarissimum aliam eiusdem libri fabulam marchionis vicꝫ mōtis
ferrati in latinum ꝟtisse agnoueram. Recepta igit̄ ea re tp̄a q̄daꝫ occupatissima
interuenerūt. ꝑ q̄ differre q̄ ꝓmiseram ꝯtigit. Itaqꝫ nūc tādem eaꝫ fabulam vt vo
luisti. latinum ꝑ me factum ad te mitto. Et ne moꝛa. Hec dilatioqꝫ interposita si-
ne vsuris trāsiret aliam de meo adiūxi fabulam. seleuci ⁊ antbiocu filij ꝯtrio peni
tus exitu euētuqꝫ ꝯclusam eam vulgari ꝭmone scripsi. vt vnam de vulgo sumerē
aliamqꝫ ꝓ eo redderem nō minꝰ amenam. Tu igit̄ eas leges ceterisqꝫ legēdi co
pias facies si in eo digne videbimur. q̄ in manꝰ exeant alioꝝ. Uale.

Tancredus fuit ꝓ̄nceps solernitanꝰ. vir mitis q̄dem ac benigni ingenij. si nō
in senecta manꝰ suas amātium sanguine nō fedasset. Hic toto vite spacio sobo-
lem nō suscepit p̄ter filiam vnicam. lōgeqꝫ meliꝰ secum actum ee̅t sine ipsam q̄z
suscepisset. Filiam ꝟo hāc vt vnica erat sic vnice dilexit eaqꝫ eximia charitate af
fectꝰ. Et si multi puelle eius ꝯiugium affectabāt. tn̄qꝫ egre diuelli a se patiebat̄
vltra legitimos annos illam domi retinuit. Tandem ꝟo filio campani ducis in
m̄rimonio collocata. nō multos post annos marito defuncto. vidua est ad p̄rem
reuersa. Erat h̄ formosissima corꝑe atꝫ pulcerrima vultu plenaqꝫ nature venusta
tis. Ingenio aūt ⁊ intelligētia maioꝛe ꝗ̄ fortasse mulieri ꝯueniret. Moꝛam igr̄
trahens apud patrem. ⁊ vtpote magna mulier. multis delitijs affluens. qn̄q̄dem
animaduertebat. patrem ꝓpt̄ eximiam suā dilectōꝫ de altero sibi tradēdo ꝯiuge
minime cogitātem. ⁊ ꝯ̄ pudorem erat hoc ab eo postulari. Secum ip̄a statuit vt
si fieri posset occulte amātem aliquem generosi animi sibipsi ꝯq̄rere. Erat pat̄-
na domꝰ plena nobilium ignobiliumqꝫ. vt aule magnoꝝ ꝓ̄ncipum esse ꝯsueuert
q̄ꝝ multoꝝ pensatis moribꝰ vitaqꝫ ⁊ forma. demum ad iuuenem q̄ndam nomie
Guisgardum humili natum genere. ꝭ moribꝰ egregium nobilem. sup̄ omnes ali-
os mētem deflexit. eumqꝫ freq̄nter intuens. ⁊ indies magis ac magis illum ꝓ-
bans. ardent̄ amare iuuenem cepit. Ipse q̄ꝫ nequaqꝫ ingenio tardus. dep̄hensa
mulieris mēte. ita illiꝰ amoꝛe incēsus est. vt cūctis alijs p̄habitis curis. de illa sola
noctesqꝫ diesqꝫ cogitaret. Per hūc īmodum. sese mutuo amātibꝰ cum nihil ma-
gis optaret mulier ꝗ̄ in vnum ꝯueniri nec cuiqꝫ alteri mētem suam apꝛire de ea
re vellet talem demum viam excogitauit. Juueni scribit ⁊ q̄d facere illum velit
ꝑ lrās monet. Eas ꝟo lrās vano arūdinis baculo īcludit eāqꝫ arūdinē q̄si iocās
iuueni dat iubēs vt eā ancille sue tradat ꝑ ꝯmodū īstrumētū ignis suscitādi guis
gardus aūt arūdine suscepta cogitās nō ab re sibi traditam fuisse domum abīt
arūdine q̄ꝫ patefacta. lrās repit. q̄bus lectis. ⁊ q̄d illa fieri vellet edoctꝰ. incredi-
bili leticia ꝓfusꝰ est. Confestimqꝫ dare opam cepit. q̄ ad illam quemadmodum
ipsa ostēderet ꝓficisceret̄. Erat iuxta ꝓ̄ncipis edes antiquum antrum. desup̄ fora
men. Etenī iamdiu ip̄o antro nullus vtebat̄ vepres arbustaqꝫ vestierāt. Ex an-
tro aditꝰ erat secretꝰ ad cubiculum. in q̄ tunc tempꝛis mulier degebat. lꝫ magno
roboꝛe postis clausus ⁊ obseratus. Et q̄ꝛ penitus in desuetudinem venerat ne-
mo eius aditus tenebat memoriam. Sꝫ amoꝛ (cuiꝰ oculis nihil absconsum ē)
reduxerat hūc in mentem amātis mulieris. que sagaci ꝯsilio ānixa affixa. ne quē
ꝯscium facti hr̄et ip̄a (licet ꝑ se) longo conatu apiendi ostij inuenerat facultatē.

Inde ipsa sola antrum descendēs ac foramen illud vnde lumen infundebat̃ spe
culabat̃ ꝑ cum locum vt ad se veniret Guisgardus scripserat. Altitudinis etiam
mēsura lr̃is denotata quo ille ꝑato instrumento descendere posset. Guisgardus
igit̃ his omnibꝰ ꝑ mulieris lr̃as cognitis. qua causa exequeret̃. funem nodis ca-
pistriqꝫ impigre prepauerat: ꝑ quem descendere ⁊ ascendere valeret. corioqꝫ in-
dutꝰ. quo a vepribus tutior fieret. nullo penitꝰ comitāte vel ꝯscio nocte insequē
ti ad foramen ꝑuenit. ligatoqꝫ funis altero capite. ad arbustum quoddaꝫ in ore
foraminis natum. ꝑ funem sese dimisit in antroqꝫ vt optabat ꝯsistens mulierem
p̄stolabat̃. mulier ꝟo vbi dies alluxit. neqꝫ p̄us arciscendi facultas aderat finxe
rat se reqͥetis somni indigere. ac eo p̄textu comitibꝰ ancillisqꝫ dimissis. Ipsa intꝰ
sola ostium aperuit reptumqꝫ in antro iuuenem cupientissime in ꝯplexum rece-
pit. Ingressiqꝫ subinde mulieris cubiculum inenarrabiles dictu cepert̃ volupta
tes sumptaqꝫ insecutuꝝ tp̄us. quo amores eoꝝ secretius foret ingeniosa forma.
Guisgardus in antꝝ reuersus est. Mulier autem obserato ostio ad ancillas iaꝫ
suas. comitesqꝫ regredit̃. Facta deinde nocte Guisgardus ꝑ funem ascendēs fo-
ramen ip̄m vnde descenderat egressus. nemine penitꝰ sentiente domum suam re
petijt. Cūqꝫ id iter didicisset freq̄nter eo reuersus cum amante muliere. ipse non
minꝰ amans ꝯgrediebat̃. Sꝫ fortune tam longe voluptatis inuidia tristissimū
tādem euentum duoꝝ amātium in luctum amarissimum acerbissimumqꝫ ꝯuer
tit. Consueuerat em̄ Tancredus sine vllo comite in cubiculum filie descendere.
ibiqꝫ ꝟmone aliq̄ instituto. cum ea aliq̄n morari ac postmodum abire. Ex hac igr̃
ꝯsuetudine. cum forte die q̄dam ꝑ meridiem in cubiculum filie Tancredus de-
scendisset nemine ibi repto. Propterea Sigismunda (sic em̄ filia vocabat̃) vt
ancille in ortis erat nolens eam ex suis delectatōibꝰ auocare cum fenestre cubicu
li clause. ac ꝑistromata lecti dimissa eēnt. iuxta lectuꝫ ip̄m in postrema ꝑte super
puluino q̄dam sedit reclinatoqꝫ ad lectum capite ac ꝑistromate an̄ se tracto so-
porari cepit. Cum ita dormiret Sigismūda ⁊ infausta ꝑ eum diem facto. Guis-
gardum ad se venire fecerat. relictis in orto ancillis. pedetētim in cubiculum se
recepit. Clausoqꝫ cubiculo (nec viso p̄re) ostiū antri reserat. Guisgardoqꝫ intro-
misso suꝑ lectum vt ꝯsueti erāt. ludentes plaudētesqꝫ ꝯsistere. His excitatꝰ Tā-
credus. cum vigil factꝰ eēt. sensit ⁊ vidit omnia q̄ fiebant. Summoqꝫ dolore ꝑci
tus p̄mum exclamare voluit. postea meliꝰ illi visum est silentio latere. q̄ cautius
ac magis tecto dedecore suo. vt iam ceꝑat animo suppliciū sumeret. At duo amā
tes securi ꝓtinꝰ. ac nullius insidie gnari cum satis diu voluptatibꝰ ꝑfuncti eēnt.
tādem surgentes. Guisgardus q̄dem in antꝝ Sigismūda obserato postea ostio
ad ancillas reuersa est. Tancredus eadem qua venerat solitudine. cubiculo filie
egressus. incredibili dolore suffusus in suum cubiculum abijt. Missisqꝫ ꝑ noctē
famulis. q̄ foramen illud custodirēt. ꝑ qd̄ Guisgardus exiturꝰ erat corio indutꝰ q̄
ꝯp̄henso p̄ncipi p̄ntatꝰ lacrimans Tancredus. sic eum allocutꝰ est. Benignitas
mea Guisgarde quam erga te habui. neq̄q̄ꝫ hoc dedecꝰ ⁊ iniuriam in meis fieri re
bus a te merebat̃. vt ego sum hodie meis oculis ꝯspicatꝰ. Ad h̄ guisgardus nil
aliud r̄ndit. q̄ꝫ hec. Princeps inq̄t. multo maior est amoris ꝑtās q̄ꝫ tua aut mea
Impauit igit̃ Tancredus vt secreto custodiret̃. Sequenti mox die. ignara oīm
sigismūda. cum varia ac diuersa Tancredus cogitasset in cubiculū filie queād-
modum ꝯsueuerat post prādium descendit. Remotisqꝫ arbitris lacrimās ita cū
illa locutꝰ est. Cum viderem mihi ita sigismūda ⁊ honestatem ⁊ ꝟtutem tuam sa-
tis ꝑspectam hr̃e ⁊ cognitā ꝑsuadere animo meo nullus potuisset vnq̄ꝫ iam mō
ꝑsuasisse ꝟ ne cogitasse q̄dem de pudicitia tua alieno viro ꝓstituēdo. nisi hoc ip̄m
ꝓprijs oculis ꝓspexissem. Itaqꝫ breuissimū hoc vite spaciū. qd̄ senectuti suꝑest
mee in luctu sꝑ ac merore dego. refricante memoriam animo flagicij ꝑ te ꝯmissi.
Atꝫ vtinam postq̄ꝫ ad tantum scelus descensura eras. viꝝ saltem delegisses taleꝫ
q̄lis nobilitati tue ꝯgruebat. Sꝫ ex tanta multitudine eoꝝ. q̄ aulam freq̄ntant

noſtram. Guiſgardum tibi delegiſti humili ac ſordido genere ꝓcreatum. ⁊ a no-
bis ob inopiam parentum ſuoꝝ ab ipſa adoleſcentia (q̄ſi quadam ꝯmiſeratione)
nutritum. Quamobrem. q̄ me vertam neſcio. vt q̄d ꝯſilij ſumam. Nam de guiſ-
gardo q̄dem. q̄ hac nocte meo iuſſu captus apud me cuſtodit̄. q̄d faciendum ſit
ip̄e mecum ſtatui. de te autem incert⁹ ſum ꝯſilij nec ſtatuere adhuc potui. quid
agere debeam. cum ex altera ꝑte dilectio quam ego maiorem q̄ꝫ vllus vnq̄ꝫ parens
erga te habui me retrahat. altera vero ex ꝑte. Juſta indignatio tua. culpa flagici
umq̄ꝫ impellat q̄ꝝ alteꝝ vt ignoſcam alteꝝ vt ſoluam adhortant̄. Sꝫ puſq̄ꝫ cer-
tum aliq̄d ſup te ſtatuam. q̄d de hoc r̄ndeas audire cupio. His dictis vultuꝫ di
miſit. Juſtar pueri lacrimans vapulantis. Sigiſmūda ꝟo poſtq̄ꝫ Guiſgardū
captum ⁊ amores ſuos patefactos intellexit. incredibili dolore ꝑculſa vix a femi
nili ꝓlatu ac vociferatōe ſeſe potuit ꝯtinere. Magnitudine tn̄ animi femineam
vincens fragilitatem. Conſtanti vultu fronteq̄ꝫ elata r̄ndit. ſecum ip̄a ſtatuēs e
vita decedere velle. q̄nquidem ei⁹ amans Guiſgardus vel deceſſiſſet. vel certe de
ceſſur⁹ eēt. Ita nec veniam petere nec placare p̄ris iram ꝑrexit. ſ; forti inuictoq̄ꝫ
animo. vitaꝫ deſpiciēs ad huc modum locuta eſt. Tancrede neq̄ꝫ negatiua equi
dem. neq̄ꝫ dep̄catura ſum. q̄m alteꝝ mihi ꝓdeſſe non poteſt. alteꝝ nolo vt ꝓſit.
Preterea nulla penitus in re captare beniuolentiam. aut inclinare manſuetudi
nem tuam ꝯſtitui. ſ; factum plane ꝯfitendo. verbis efficacib⁹ veriſſimis rōnibus
purgare famam meam p̄mo. deinde pari magnitudine animi. facta ꝟbis ꝯſenta
nea oñdere. Fateor igit̄ amaſſe Guiſgardum ⁊ donec vita ſuppetet (q̄d erit ꝑbre
ue) nunq̄ꝫ amare illum deſiſtam q̄netiaꝫ ſi poſt mortē ſenſus aliq̄d remanet. tūc
q̄ꝫ illū amabo. ſ; in ei⁹ amorē nō tā cupiditas muliebrꝭ me impulit. q̄ꝫ negligentia
tua. Cogitare ꝑfecto debuiſti tancrede. cum tue carne ſis. filiam q̄ꝫ tuam e carne
genuiſſe. nō aūt lapideā aut ferreā meminiſſe etiā debuiſti. q̄ꝫuis in ſenecta tu nūc
ſis. q̄les ⁊ q̄ꝫ violenti ſint in iuuenta nature feruores ⁊ impet⁹. Et lꝫ melioribus
annis magnam vite ꝑtem in armis militiaq̄ꝫ ꝓfueris. Conſiderare nihilomin⁹
debeas q̄ꝫtum ocia deliciecq̄ꝫ nō in iuuenib⁹ mō. ſ; etiam in ſenib⁹ poſſint. Sum
igit̄ femina vtpote a te genita ⁊ etate iuuenis ⁊ vtraq̄ꝫ de cā ꝯcupiſcibilis deſide-
rij plena. Cui q̄dem cupiditati innumerabiles inſup flamas addiderūt. ex ꝑte q̄-
dam nupta dum eſſem hmōi cupiditatis explēde voluptates. His ego ſtimulis
noctes dieſq̄ꝫ vrentib⁹. cum reſiſtere neq̄rem tandē ſuccubui. Adhibita nihilo-
min⁹ diligentia q̄ꝫtum fieri humano ꝯſilio potuit. ne infamiaꝫ res iſta tibi mihi-
q̄ꝫ afferret. Cui nempe voto pius amor ⁊ fortuna benigne annuerat occultamq̄ꝫ
viam mihi oñderat. ꝑ quam latenter ⁊ a carne nullo alio ꝯſilio ad optatū deſide
riū ꝑuenirē. Hoc aūt vndecūq̄ꝫ tibi indicatū ſit. vel vndecūq̄ꝫ cognoris eq̄dem
nō inficior veꝝ eſſe. Guiſgardū veꝝ nō fato vt ſolēt mulieres. ſ; cogitate delibera
teq̄ꝫ quē amare delegi. ſagaciq̄ꝫ ꝯſilio introduxi. ⁊ ꝯſtāti ꝑſeuerātia. fructū amo-
ris mei longo t̄pe ſummo cū gaudio ſuſcepi. q̄d a te mihi de ignobilitate illi⁹ obij-
cit̄ q̄ꝫ min⁹ pctm̄ a me foret. ſi nobilē aliquē delegiſſem. In h̄ falſaꝫ opinionē vul
gi ꝯſecut⁹ es nec vides te n̄ guiſgardū. ſ; fortunā accuſare. q̄ freq̄nt̄ indignos ad
alta leuat. Dignoſq̄ꝫ humi dep̄mit atꝫ peſſundat. Veꝝ vt omittam⁹ h̄ ⁊ p̄ncipia
reꝝ ꝯtemplemur. Certū eſt nos oēs hoīes ab vno hoīe originem habuiſſe ꝟt⁹ ſo
la eq̄liter nos natos diſtinguit ⁊ q̄ꝝ opa extollūt. eos nobiles ⁊ claros reddit. ⁊
q̄ꝫuis vulgi opinio ignara q̄dem atꝫ indocta alit̄ ſentiat veritas tn̄ ſuo demoue-
ri loco haud q̄ꝫ pōt. Itaq̄ꝫ is eſt vere nobilis exiſtimādus cui⁹ opa ꝟtuoſa ꝯſpi-
ciunt̄ ⁊ q̄ aliter eum appellāt nō illi detrahit quē appellat ſ; ip̄m ignorātie ſtulti-
cieq̄ꝫ ꝯdemnat. Intueare igit̄ tācrede nobiles tuos. vitamq̄ꝫ vniuſcuiuſq̄ꝫ mo-
res examina. aliaq̄ꝫ ex ꝑte guiſgardi mores vitāq̄ꝫ recenſe. Certe ſi iudicare vo-
lueris nō dubito q̄n eū nobiliſſimū fatearis. ꝯ ꝟo nobiles iſtos tuos longe abeſt
a nobilitate. Eq̄dē de guiſgardi ꝟtute atꝫ p̄ſtātia. nulli⁹ vlteri⁹ magꝭ q̄ꝫ tuis aſſen
tōib⁹ ⁊ p̄dicatōib⁹ credidi. q̄s viſq̄ꝫ vſq̄ꝫ adeo laudat⁹ ē a te vt ille in cūctꝭ opib⁹

qui ad exercitationem ptinent virtutis nec sane in merito. Nam nisi meum fal-
labat iudicium nulla laus illi tributa est. quam nō mirificenti⁹ etiam quam a te
dictum eēt adimpleret. Dices ꝙ me mihi hominem ignobilē delegisse. Certe fal-
sum dices. Atꝫ si inopem dicis ꝯcedo eqdem id cū dedecore tuo. q̄ viꝝ pstantē.
familiarem tuū nullis afficere pmijs studuisti. Uerūtamen inopia generositatē
nō tollit q̄ꝫq̄ opa impediat. Multi deniqꝫ reges pncipesqꝫ fuere. nati sunt ab ini
tio tenues atꝫ inopes. Multi etiam nūc inopes atꝫ ꝓprijs manib⁹ op⁹ faciētes.
vel pastoritiam exercētes. Jam ipi ꝛ sui diuitijs habūdarūt. Or aūt extremo lo-
co dixisti ambiguā tibi de me esse sniaꝫ. nec statuere adhuc potuisse qd sit agēdū
Pone q̄so hanc ambiguitatē. Si in guisgardū seuire ꝯstituisti vte in me crudeli-
tatem tuam. q̄ delinqndi cā atꝫ pncipiū fui. eqdem nec penam depcor nec formi-
do. addo ꝛ illud. in guisgardum qcqd a te factum erit etiaꝫ si in me idem nō fecer
mea tn̄ man⁹ ipa efficiet. nūc muliebri more lacrimas sparge etiam vno eodēqꝫ
ictu. illum ꝛ me (si ita meriti videmur) interfice. Sensit magnitudinē animi. tā-
credus in filia ꝯcitari nō tn̄ estimauit ad extremū vt vba significabant esse factu
ram. itaqꝫ ab illa digressus. cū secum ipe statuisset nullo mō in filiā seuire alieno
sangne cogitauit amoris incēdiū in illa restringere. Precepit ꝙ custodib⁹ q̄ guis-
gardum obfuabāt. vt p silentiū nact̄ sine vllo tumultu iuuenē strangulant. corqꝫ
illi⁹ detractū ad se deferrēt id cū fecissent. Tācredus patera aurea cor illō ipositū
deferri ad filiā iussit cū his vbis. Pr tuus h̄ tibi dono mittit. vt ꝯsoler̄ te de ea re.
quā tu plimū amas queādmodū ꝛ tu cū ea re quā ipe plimū amabat ꝯsolata es.
At sigismūdaꝫ firmo parēdi ꝓposito post pr̄is a se digressuꝫ herbas. radicesqꝫ ve-
nenosas distillauerat eāqꝫ distillatōꝫ fuauerat ad mortis viam si qd (vt formi-
dabat) de guisgardo ꝯtigisset. Ad quā postq̄ꝫ patera est delata ꝛ vba desup dicta
intēto vultu. rcepto dono. patera desup apta cor aspexit. ꝛ vba secū ipa reuoluit
statim haud ambigua fuit. cor illud eē guisgardi. Jtaqꝫ ad famulū q̄ donū detu-
lerat ꝯuersa inqt. Non aliud ꝓfecto sepulcꝝ q̄ꝫ aureū tali ꝯueniebat cordi. ꝛ in
h̄ qdem decent factū est a pr̄e his dict̄ ad motū cor ad labia osculata ē. deinde
subiūxit. Cūctis reb⁹ sp vsqꝫ ad h̄ extremū vite mee. repi erga me tenerā admo-
dū pr̄is mei charitatē Uerūtn̄ nūc multomagis q̄ꝫ vnq̄ꝫ al's. iō ad extremas grās
q̄s ꝓ tanto munere sibi debeo ꝓ mei pte illi referes. ꝯuersa post h̄ ad pateram
quam strictis tenebat manib⁹ cor ipm intuēs sic locuta ē. O iocūdissimū ac sua-
uissimū hospiciū voluptatū meaꝝ. Pereat illi⁹ crudelitas q̄ vt te oculis ꝯspiciā
facit. Nā satis erat mēte ꝛ aio intueri pegisti cursum tuū ꝛ quē tibi fortuna dedit
ꝛ funct⁹ es fine. Et ab inimico tuo id sepulcꝝ habuisti. qō tua merebat̄ pstantia.
Nec qcq̄ꝫ deerat funeri tuo pter lacrimas ei⁹. quā tu tam ardent̄ (dum viueres)
dilexisti. q̄s vt asseqūre deus parenti meo posuit in aio. vt te ad me mitteret ꝛ ego
psoluā eas. lꝫ siccis oculis statuisset mori. His vo solut̄ vt aia mea ꝯiūgat̄ effici
ar q̄ eīn comite mihi iocūdi⁹ eē posset iter aut tuti⁹. psuadeo eīn mihi aim tuū. h̄
adesse ꝛ circū h̄ volitare. loca sue voluptat̄ ꝯtemplātē. Cūqꝫ adhuc amore mei
teneat̄ ne mihi pstolat̄. ac sine me abire nō vult. His dict̄ nō alit̄ q̄ꝫ si fons qdē
in oculis affuisset. nullo clamore edito vt femine solēt. ꝫ tacite in patera inclina-
ta maximam vim lacrimaꝝ pfudit. Jnnumerabilia sil' oscula mortuo cordi infli
gens. Que aderāt ancille qd cordis id eēt. aut qd sibi vellēt vba illi⁹ ignorabāt
Commiseratōꝫ tn̄ affecte lacrimabāt oēs. cāꝫ ab ea sciscitantes tam vehemētis do
loris ꝯsolabant̄ certatim vt q̄ꝫq̄ maxime. Jpsa vo cum satis sibi deplorasse visa
foret. sublato vultu ac siccatis oculis ait. O amātissimū mihi cor psolui eqdem
tibi offm̄ meū. nec aliud restat iam. nisi vt te comitē seq̄r. subindeqꝫ acceptū po-
culum illud mortiferꝝ impauida hausit. Cū vo potasset lectū supascēdit. pateraꝫ
cū corde manib⁹ tenēs. amātisqꝫ cor cordi suo appropinqntē mortē iam tacite p-
stolabat̄. ꝫ q̄ illam circūstabant mulieres atꝫ ancille q̄ꝫq̄ꝫ nescirēt qd poculi esset.
qō biberat. tn̄ ex actu ipo lamētoqꝫ suspicantes rem oēm ꝓpere ad tancredum

detulerāt. Qui ⁊ ipse formidās. ne ꝗd duriꝰ in seipam filia molireť. ꝯfestim in cu-
biculum eiꝰ descēdit. ꝫ tarde ꝗdem ⁊ sero ferre auxiliū ⁊ ꝯsolari afflictam cona
tus intellecta mortꝭ necessitate miserabiliť seip̄m ac filiam deplorabat. Cui sigis-
mūda loquēs. ꝯſua inꝗt tācrede lacrimas tuas. ad casus illos ꝗ ꝑ te optati non
sint. nec mihi eas impēde. qꝛ nec desidero illas neqꝫ volo. ⁊ ꝗs vnqꝫ p̄ter te plora
uit. idip̄m qđ fieri corrupit. Sꝫ tn̄ ꝗcꝗd etiam nūc supest eiꝰ charitatꝭ quā erga
me habuisti extremū hoc munꝰ oro. p̄corqꝫ corpus vt meum cū guisgardi corpe.
vno atꝫ eodē sepulcro colloceť. vt postqꝫ tacite ac abscōdite cū eo me viuere no
luisti. mortuā saltē palam atꝫ apte. cū illo(vbicūqꝫ eum proieceris) reponas. Ma-
gnitudo doloris atꝫ gemitꝰ. p̄cluserat tācredi fauces nec rn̄dere poterat. Sigis-
mūda vero sentiēs finem vite supuenire stringēs ad se guisgardi cor velatꝭ oculis
omnes valere iubēs expirauit. Hūc acerbū habuere guisgardi ⁊ sigismūde amo-
res. Tācredus vero post multos ac miserabiles gemitꝰ. ductꝰ sera pn̄ia. publico ⁊
doloroso salernitinorꝝ funere in eodē sepulcro ambos sepeliri fecit.

Vindicta illate violentie. quam de se extorsit. .CCCCXXVIIII.
Lucrecia romana speculum pudicitie.

Lucrecia spurij lucrecij filia ⁊ collatini latini vxor a sexto tarꝗno regis tar
ꝗni filio ꝑ vim cognita ipa ꝯsentiente. solum infamie metu. nc tarqnꝰ sic
minabať sibi occise iugulatū ſuū ei sociaret. Vocatis ad se p̄re ⁊ viro eis
rem narrat. vltōꝫ ꝓmitti facit. ⁊ demū se vult occidere vetāt pr̄ ⁊ ꝯiux eiusmodi
vbis. Noli te afflictare lucrecia satis magnū argumētum dedisti te adultero n̄
ꝯsensisse. tibiqꝫ vim illataꝫ quā penam eiꝰ expectas ꝗ vltro qđ celare poteras ac
cusas. Hoc adiuuat vita p̄cedens tua. ꝗ nō solum in hoim̄ oculis. ꝫ etiaꝫ in se-
cretis domꝰ penetrabilibꝰ ⁊ frugalitatē pudicitiam coluisti. an recolis mea lucre
cia. cū paucis an̄ diebꝰ vnacū improbo illo adultero. p̄ma facie huc aduenimus
tu inť ſuas lanificio es repta. intea improuisa. incauta. nec viꝝ nec hospitē tunc
expectās. ea dies illa dep̄hensio castitatꝭ tibi victoriam dedit. Regis nurꝰ ⁊ filias
ꝯmessatōibꝰ occupatas inuenimꝰ. tu illis p̄lata es. tibi incorruptibilis glīa pudi-
citie pata est. Nos iniuriam vlciscemur. ꝗ mesta violētos ꝯp̄ssus improbi iuue-
nis ꝑtulisti. duꝫ ille mala gaudia ex inuita capiebat. videbis leta meritū regia de
ꝓle suppliciū. Cur coacta p̄buisti sibi de libidine nephāda solaciū. tua morte. tuo
qꝫ cruore vis ferocē aim̄ eiꝰ saciare. An tibi nō satꝭ nō crudelitas pr̄is imanitas fi
liorꝝ. iste corruptor tui corꝑis ꝗt cedes expleuit in gabios. ꝗt ibi intierūt innocē-
tes. si ip̄m odis. si sibi ex aio suppliciū exoptas. fac viuas. fac vt te videat in suis
penis exultare. fac ꝙ cum se viderit in visum ⁊ infamē ꝑiturꝝ. te cuiꝰ corpꝰ attigit
videat integro fame lumine supesse. Noli lucrecia viduare ꝯiugē. orbare ꝑentē.
⁊ filijs mr̄em auferre. Opta vitam. vt aspicias aliqn̄ vindictam nō habes vnde
mori velle debeas. pollutū est corpꝰ. ꝫ integer aniꝰ. nulla sine ꝯsensu culpa ꝯhiť.
Quis nescit te nō potuisse resistere. nudā. dormiētē. incautā. ⁊ nihil tale verētē.
armato iuueni ad hoicidiū vel adulteriū ꝑꝑato. potuit ille etate florida. ⁊ aucte
regia. quālibet aliam ꝑmulcere. ⁊ secū in illecebras trahere. rigidū vero pectꝰ tuū
mollire nō potuit. Solꝰ ille cū duo tm̄ eētis violētiaꝫ tulit. ⁊ in corpꝰ tuū adulte
rium patrauit atꝫ ꝑfecit. Tu qđ muliebris fragilitatꝭ est. iniuriā ꝑtulisti. mētē in-
tra ꝯcubitꝰ violētiā pudicissimā ꝯſuasti. si gliaꝫ ꝗris. nihil hic glie potes adijcē.
ꝗ iuueni amāti ⁊ auide libidinē suā explēti. te nō mulierē carneā. ꝫ statuam mar
moream p̄buisti. Adde chara lucrecia ꝙ tu nō morte vllo violēto ꝯsensu. ꝫ infa-
miā effugē voluisti. Tūc em̄ demū patiaꝫ p̄buisti tyrāno. cū se tibi iugulāde ſuū
nudū occisurꝝ iuxta corpꝰ tuū miatꝰ ē. te pr̄ te vir culpa absoluūt. noli sola teipāꝫ
illa quā vocas culpa dānare. infamiā morte fugemꝰ. tu famā corrūpis tristiciaꝫ
vite nobis morte illata finimꝰ. Tu vīdicte gaudia morte ꝑꝑans. n̄ expectas de-
niqꝫ scelus aliqđ. dū manꝰ nob inijcimꝰ expiamꝰ. tu innocētiaꝫ occupata. morte
corruptura es. Vir pr̄ brutꝰ ⁊ alij ꝯiūcti ꝗ te culpa absoluūt. ne te occidas vetāt

Cur te occidendo iudicium ipsoꝝ damnas. si te occidis culpam tibi qua cares.
quāue fugis incurris. Nunq̄ꝫ imputabit innocens. q̄ se nocentē supplicio afficit.
Rn̄sio lucrecie anq̄ꝫ se ense ꝑfodiat. Nolite me pr̄ sanctissime tu q̄ꝫ luce q̄ndā
mihi charior ꝯiūx. morti ꝓhibere nisi me occidero. nūq̄ꝫ fides erit me potiꝰ infa-
miā q̄ꝫ mortē vitare maluisse. q̄s vnq̄ꝫ credat. ꝙ ille me suicidio terruerit. neq̄ꝫ
magis ꝯsociandi sui ignomiaꝫ suspiciosam timuisse q̄ꝫ mortē. nisi moriēdi forti-
tudine audaciaq̄ꝫ ꝓbauero. Restabit me miserā turpissima labes infamie lucre
ciam potiꝰ adulterā voluisse viuere. q̄ꝫ pudicam mori. nōne videtꝛ. ꝙ me nō vite
vultꝛ. ſ infamie ꝯſuare. ꝯsulitꝛ q̄d ꝑmisistis iniurie. Sāctitate mr̄imoniales tho
ros facite ꝙ vltro tāti flagicij securos reddat aliaꝝ somnos. si negligentiꝰ h̄ ege
ritis vagabit̄ effrenis libido. ꝛ nedum viris abn̄tibꝰ. ſ etiaꝫ in maritoꝝ ꝯplexibꝰ
rōne mulieres ꝓꝑuoꝝ iniuria iuuenū ꝯp̄ment̄. Etem̄ q̄ mulier erit tuta. violata
lucrecia. tu āt charissime ꝯiūx. quō poterꝭ ire i meos amplexꝰ. q̄ te n̄ tenere vxorē
tuā. ſ scortū tarq̄nij recorderꝭ. ꝛ tu pr̄ sctissime. quō me tuā filiā appellabis. q̄ pu-
diciciā quā sub optia tua disciplina ab infantia didici. tā infelicit̄ amisi tāq̄ꝫ iniu
riose corrupi. me miserā videbo ne natos intueri q̄ꝝ ventrē adult̄ oppressit. q̄d si
semē infelix infaustū viscéribꝰ inhesit meis. an expectabo donec ex adulterio mr̄
fiam. Noli mihi splēdorē exacte vite an̄ oculos ponere. q̄ si q̄cq̄ꝫ sinceꝝ tot ānis
īmaculatūq̄ꝫ suaui infelicissima vna nocte dū accipio n̄ hospitē. ſ hostē amisi. nō
est vlteriꝰ mea vita iocūda. sentio ꝙ pudicitie studiū oportunā me fecit iniurie. n̄
formā ſ castitatē meā expugnare voluit nephādus adult̄. si hūc fructū ꝯtinētie
tuli. q̄d pollutū stupꝝ ꝛ adulteriū manet. nisi ꝙ n̄ meretrix lupanaribꝰ icludar. ſ
passim vbiq̄ꝫ diuolās feda ꝓstituor. Heu mihi poterit ne iste animꝰ insons ꝛ sine
culpa flagicij vlteriꝰ cū isto corꝑe corrupto ꝑmanere. Nō putatꝛ vllā eē corꝑis
corrupti voluptatē. fatebor occultū nephas. ꝑce parens. ꝑceq̄ꝫ marite. ꝛ vos dij
castaꝝ mentiū indulgete. Nō potui fateor tantā aīo ꝯciꝑe tristiciam. nec ab illo
ꝯplexu mētē adeo ruocare. q̄n ſſerit male obediētiū mēbroꝝ illecebre. q̄n agno
uerim vestigia maritalis flame. illa tristis ꝛ ingr̄ta. lꝫ q̄liscūq̄ꝫ tn̄ voluptas ferro
vlciscēda est. vr̄m aūt erit. si q̄d in vobis romani spūs ꝛ scelus istud vlcisci. extin-
guat̄ q̄cq̄ꝫ hūit aliq̄d voluptatꝭ. Nimie sūt vires veneris. nolo ꝙ vnq̄ꝫ tāti facino
ris imago an̄ oculos vr̄e mētꝭ agat̄. nihil muliere mobiliꝰ egritudinē aīq̄ꝫ motus
nedū mollit. ſ nedū extinguit tp̄us si distulero. forsitā incipiēt flagiciosa placere
Dimitte ferro trāffigam h̄ pectꝰ q̄d ille violētꝰ amauit. in q̊ ꝑmū excitamētum
libidinis infixis mām̄illis digitis ꝯtrectauerit suis. Nolite me ad mei mis̄codiam
excitare. si vite parco. iam adultere parcā. si parcā adultere. iaꝫ parcā adulterio.
si parcā adulterio iaꝫ placebit adulteriū. iāq̄ꝫ placebit adult̄. Inceptū est in me
flagiciū si vite morte ꝓhibeā ne aliq̄n viuet inceptū explere. nunq̄ꝫ scelus rema-
nebit vbi incepit. Credāt oēs mei infamiā timuisse nō mortē. q̄d testibꝰ ꝓbare n̄
possum. sanguine meo ratū efficiā. Tu. mi. aīe incorrupte īmaculate testibꝰ innocē
tie mee. apud minoys ꝛ acharōtꝭ tribunal. ibiq̄ꝫ ꝓlē regiam violate pudicitie ꝛ
polluti corꝑis accusabis. Tuq̄ꝫ terrestre corpꝰ. q̄ꝛ tibi cāꝫ adulterij ꝑpisti. effun
de aīam effunde cruorē. hoc omen vt hr̄e īcipiat supbi regis ꝛ infauste ꝓlis ex-
cidium. Tuq̄ꝫ vir q̄ndam charissime. tuq̄ꝫ pr̄ sanctissime q̊ꝝ ꝯspectū pudore ꝛ in
felicitate libent̄ mea effugio vosq̄ꝫ amici valete. nulli romane mulieri det̄ in exē-
plum lucrecia vt sibi ꝑsuadeant impudicis licitam fore vitam.

Commendat frēs beati francisci de obseruātia. **Epi. ccccxxix.**

Neas ep̄us senen̄. Dominico car. firmano. S. p. d. Quis scribente cesa-
re ad negocia fratrum beati Francisci de obseruantia ꝯmendāte mode-
stius fuerit me silere. q̄ꝛ tn̄ ob memoriam diui Bernardini ꝯterranei mei
huic familie singulariter afficior. nequeo me comprimere. cogor assistere sancte
familie. neq̄ꝫ mea patrocinia his negare possum. que nō me solum ſ omnes xp̄i.

fideles suis orationibus ac pijs operibus adiuuant. vtinam esset in me auxilij co
pia ⁊ aliquid posset patrocinium meum. ꝓfecto nihil his de seruis denegarem.
Nametsi sum ipse peccator ⁊ iniquitate circūdatus. diligo tamen eos quoꝝ vi-
tam castam mundamqꝫ video. quia quanto minus est in me virtutis. tanto eos
iuuare attentius debeo. quoꝝ ꝓbitas in aperto est. Ut si nequeam meis actibus
deo placere hoꝝ saltem ꝯmendationibus reddar acceptus. sicut eñ pauidi ac
pusillanimes in ꝑlio seculari milites fortium viroꝝ virtute saluanꞇ. ita ⁊ in beati
Petri nauicula prudentes ⁊ animosi naute. vecordes atqꝫ ignauos seruiant remi
ges. facit hoc religio beati francisci que apud obseruantes habeꞇ. Hec enim ve-
luti lectissima militum manus vndiqꝫ xpianoꝝ lustrat exercitum. nūc istam nūc
illam partem tueꞇ. arcet insidias. impetum frangit hostium. semꝑ armata. semꝑ
in vigilijs. semꝑ in negocio. nobis vt ocium pariat. Scimꝰ q̄ntum sub Bernardi-
no senensi iaꝫ supne hierusalem curie hec religio ecclesie catholice ꝓfuerit. q̄ntū
qꝫ modo sub fratre Johanne capistrano vtilitatis attulerit. ⁊ q̄d hec religio ali-
ud agit. q̄ꝫ que iubere nouimus euangelium sentes ac tribulos ex agro dominico
diuellit. semen bonum seminat. zizaniam ⁊ lolium sarculo veritatis ꝑcidit. exter
minat auariciam. pellit libidines. fulminat illecebras voluptates. strangulat am
bitiones ⁊ odia fugat. ignauie ac secordie stimulum adigit. ⁊ apiens in ecclia die
bus singulis os suū pniam suadet. ⁊ viaꝫ domini in veritate docet. Hec sunt opa
fratrum q̄ de obseruantia nuncupanꞇ. Nescio cui h̄ non placeant. Credo q̄ non
sunt omnino ꝑcisa ab ecclia membra. omnibꝰ hoꝝ gratam esse ꝯuersatione. nec
me dubium hꝫ quin sancta sedis aplica his xp̄i militibꝰ afficiaꞇ. Nam ⁊ romani
ꝑsules q̄ꝫplurima huic familie ꝓuilegia ꝯtulerunt. q̄bꝰ ab infestationibꝰ hostiuꝫ
ꝑseueraret illesa. Sꝫ audio nouissimis diebꝰ non nihil suggestum beatissimo pa
tri nostro nicolao q̄nto aduersus hm̄oi sanctam sacramqꝫ ꝯgregationem. Ferꞇ
eñ sanctitatem suam lr̄as eugenij ꝓdecessoris sui. que in fauorem horum de ob-
seruantia fratrum emanauerant. seu reuocasse seu suspendisse. qđ minime fecis-
set nisi vt aiunt sinistre de ꝯuersationibꝰ hoꝝ fratrum fuisset instructus. Perni-
ciosa res est ligua fallax ⁊ subdola. multumqꝫ damni sepe in ꝯmuni affert. ꝫ ma-
gna vis veritatis. que ꝯ omnium insidias facile ipsam emergit. Uita hoꝝ fratꝝ
in apto est. Non pōt abscondi ciuitas supra montem posita. Est hec familia q̄si
lucerna ardens supra candelabrum. que domum domini hoc est ecclesiam miro
splendore irradiat. Uenit aduersus eam ꝓnceps huius mundi. ⁊ nihil hꝫ in illa.
Fundata est domꝰ supra firmam petram. Nihil est quod in eam valeant aq̄lo-
nes. At q̄ꝫuis crediꞇ hec celestis imꝑatoris sustentata manu. neqꝫ timeat versu-
cias serpentinas. cupit tñ eius consilio confoueri. q̄ locum magni dei tenet in ter
ris. Nametsi domus ipa dirui siue demergi beati francisci nauicula nequeat. pn̄t
tñ ex inq̄linis siue ex nautis nōnulli ꝑiclitari. neqꝫ omnino tuta est nisi aplice se-
dis ꝓsidio muniaꞇ. Meum nihil est de alto iudicio sacri senatꝰ censere. aut de pri
ma sede q̄cq̄ꝫ dicere. cuiꝰ opa iudicare in terris mortalium nemo pōt. non tamē
errare me putauerim si apud dignatōꝫ tuam animi mei secreta aperuerim. ⁊ qđ
ex vsu crediderim. sapientie tue palam fecerim. Nam ⁊ hoc iurasse memini me
factuꝝ. cum sacris pontificalibꝰ initiarer. Ego vt apte loquar tua dignitate ve-
hemenꞇ timeo. ne nouitas hec scandalū pariat. si fratres de obseruātia ad ꝯuen
tuales migrare ꝑmittanꞇ. Hoc eñ in ꝓmis non intelligo licitum esse. Uouete ⁊
reddite scriptum scimꝰ. Fuanda sunt q̄ sane mentis ꝓmittunt puberes. Claudē
da est porta que ducit ad interitum. apienda que monstrat vitaꝫ. Sunt ꝑterea
vt fama est supra viginti milia fratrum qui de obseruantia dicunꞇ. Tota christi-
anitas his plena est non est leue tantam offendere multitudinem. incautum est
cum his ꝯtendere. Et si dicaꞇ multo plures esse ꝯuentuales. doctrinamqꝫ hoꝝ
ꝑspicatiorem videri. ꝓdicatōes quoqꝫ in omnibꝰ vrbibꝰ audiri. Nihil moueor.
Parum ꝓdest sermo cui vita contraria est. Neqꝫ scientia sine sapientia ꝓficit.

Monasteria ꝯuentualium ꝯminui ac ruere cernimus. Obseruantium augent̄ ⁊
florent. his ꝑncipum aures patent. neqꝫ pontifices alij aut alij ꝑlati his aduer-
sant̄. Nihil em̄ ab his parochialium iura ledunt̄. subsidio plebanis ñ oneri sunt
Conuentuales aūt nūc offertoria recipiunt. nunc de iure sepulcrali ꝯtendunt. ob
q̄s res acceptiores omni ꝑplo sunt obſuātes q̄ꝫ ꝯuētuales. Taceo de vita dispa
ri que ipo nomine designat̄. mihi ꝑfecto nō videt̄ expediens romanum pontifi-
cem hanc familiam ꝯtristari debere. Et qm̄ tua dignatio veritati fauere ac diuer
tere scandala ꝓ sua virili ꝯsueuit. ꝑsumpsi h̄ tibi scribere. Intelliges ex lr̄is cesa
ris animum. ei⁹ vtile censeo ꝓuideri. Frat̄ iohēs homo dei est. ꝑpli germanie q̄si
ꝓphām eum hn̄t. posset cum vellet eleuato digito magnam turbam facere. sentō
ex his q̄ penes eum sunt egre sibi esse qd̓ de bulla Eugenij fert̄. ſ homo sapiens
spem vultu simulat. ꝑmit altum corde dolorem. q̄ꝫuis scio ꝯstantiam ei⁹ imobi-
lem neqꝫ timendum esse q̄ sp aplice sedis dignitatem ac eminētiam ꝑdicauit re-
trocedere liguam. Decet tñ summi pontificis ꝓuidentiā his bn̄facere. eosqꝫ ꝯso
lari q̄ de romana ecclia sunt benemeriti. q̄lem esse hūc iohēm cum suis fratribus
nemo q̄ sapiat inficias ibit. Hec bona venia dixisse voluerim. tua dignatio q̄ li-
bera voce dico in ꝑtem recipiat meliorē. meqꝫ suo more ꝯmēdatum habeat. Ex
noua ciuitate die. xj. Januarij.

Repꝑhendit scribentem insolito latino. **Epistola. ccccxxx.**

Eneas epūs seneñ. Ambrosio spānochie. S. p. d. Cincurellus pape tabel-
lari⁹ tuas lr̄ās ad me detulit. q̄s recti⁹ dixerim lituras. Nescio grece an
hebraice scripsisti. Latine q̄dem minime. nō intellexi vnicum v̄bum. nec
penes me q̄squā fuit q̄ tuos caracteres cognosceret. ꝑinde est igit̄ acsi nihil ad me
scripsisses. reſuo penes me scripturam tuā. vt cū rome veniam. tibi reddam ⁊ a
te petam expositoꝫ. Interim non est qd̓ possim rn̄dere nisi mihi glosulas miser̄
Vale ⁊ scias me deinceps latinas lr̄ās non vncinos mercatorios didicisse. Ex ra
tispona die. iij. Maij. Anno. M. cccc. liiij.

Tractatulus de educatōe liberoꝝ ꝑ eneam siluium edi-
tus. ad ladislaum nobilissimū hūgarie ⁊ bohemie regem. **. ccccxxxi.**

Serenissimo ꝑncipi dn̄o ladislao pānānioꝝ ac bohemie regi ⁊ potent̄ au
strie duci. dn̄o suo. Eneas epūs tergestin⁹. Si quem v̄tuti opam dare. to
tumqꝫ se bonis ꝑbere actib⁹ opꝫ. hunc esse te ladislae rex inclite nemo q̄
sapiat inficias ibit. Maximis nāqꝫ regnis ⁊ amplissimis ꝑncipatib⁹ postq̄ꝫ tute
le finieris annos expectaris impatur⁹. q̄bus nisi ꝯsummate prudentie fueris diu
dn̄ari non poteris. Regna v̄tuti parent ⁊ resistūt vicijs. Sicut olim impatoris
ignauiam roma non tulit. sic hodie regis desidiam hungaria detestat̄. Nulli ma
gis q̄ꝫ regnanti opus est sapia q̄ pacto recte gubernauerit alios. Et quem ꝓpri⁹
subuertit error rex insipiens se ꝑdit ⁊ ꝑplm. Sapienti in meli⁹ omnia cedūt. Per
me inq̄t sapia reges regnāt ⁊ legum ꝯditores iusta decernunt. Tu ḡ dum pueꝝ
agis. ⁊ cum natu grādis fueris. optimis te ꝑceptis imbui sines. Ad q̄s res ꝓuo
care te qꝫ maioꝝ tuoꝝ exempla debebūt. q̄ romano impio cum maxima laude
ꝑfuerūt paterni atꝫ matni ꝓgenitores. Et q̄ te genuit diue atꝫ indelende memo
rie p̄r albert⁹. q̄b⁹ dedignare fedissimum fuerit. Maioꝝ q̄ regna suscipit. ⁊ vir-
tutes qꝫ suscipiat ꝯsentaneū est. Succedis in nobilitate. cura vt moꝝ simili mō
successor fias. Nobilitas sanctis vestita morib⁹ laudi dat̄. Nihil est nobile qd̓ vi
ciosum. Quis em̄ generosum dixerit hūc q̄ indign⁹ genere ē. ⁊ ꝑclaro nomine tā
tum insignis. Sane vt animalia muta q̄ꝫuis laudatis orta ꝑentib⁹ nemo gene-
rosa optat nisi fortia. Sic homines appellari nobiles iure nequeūt. nisi v̄tute ꝓ-
pria ꝯmēdati. Miseꝝ est vt iuuenalis ait. aliene incumbere fame. ne collapsa ru

ant subductis tecta columnis. Ad ꝟtutem autem capescendam lrāꝝ studia plu
rimum adiumenti p̄bent. Nec cuiqꝫ magna q̄ꝫ regi doctrina ꝯgruit. Qd̓ intelli/
gens romanus imperator francoꝝ regi cui tunc amicitia iunctus erat. ꝑ episto
lam magnopere studebat liberos vti suos literis erudiri curaret. Illiteratum
qꝫ regem nil aliud q̄ꝫ coronatum asinum esse dicebat. Nec ego Romanorum
principes dum respublica floruit illiteratos esse comperi. sed domi atqꝫ militie.
ꝛ in senatu ꝛ in exercitu dominatam esse doctrinam. manifestumqꝫ omnibus est
postq̄ꝫ excluse sunt litere omnes elanguisse virtutes. Nam ꝛ armate quoqꝫ mi/
litie infirmata est man⁹. ꝛ ipsi⁹ p̄ncipat⁹ q̄si p̄cisa radix. Socrates q̄dem (vt est
a boetio relatū) fortunatas esse respublicas opinabat̄. si rectores eaꝝ studere sa
piē ie ꝯtigisset. Soli nāqꝫ ꝑfecti sunt hoīes q̄ ciuiles cū phīa ꝑtes querūt imisce
re. sibiqꝫ gemina vendicāt bona. Nam ꝛ eoꝝ vitaꝫ q̄ ꝯmuni fuit vtilitati. ꝛ sum
ma cū tranq̄llitate nullis obiecta fluctib⁹: ꝑ sapie studia ꝟsat̄. Principib⁹ igit̄ ꝛ
q̄ regnaturi sunt expꝑiundū est totis virib⁹. vt ꝛ publica ꝯficiant̄ negocia ꝛ phīa
vendicet̄. quemadmodū ꝓ tp̄ib⁹ attinere videbit̄. Sic em̄ pecieles ciuilia tracta
uit officia. sic archita tarentin⁹. sic dyon syracusan⁹. sic raban⁹ epamunidas. q̄ꝝ
duos (teste plutarco) platonis ꝯstat fuisse discipulos. Preterea nr̄os scipiones
fabios. Cathones. marcellos cesares. q̄bus summa laus summa eruditio fuit.
Ad hoꝝ g̃ te modum cū tp̄us aderit cupim⁹ regnatuꝝ. vt fatigata magnis cala
mitatib⁹ hūgaria. ac seuis erroꝛib⁹ ꝯculcata bohemia. te duce respirent. splēdo/
riqꝫ p̄stino restituant̄. Quod ꝓculdubio ꝯseq̄mur. si spem quam de te p̄bes secu
ta res fuerit. Odorē nāqꝫ bonū de te hausim⁹ sic̄ odoꝛ agri pleni cui dn̄s bn̄dixit.
Magnū est future ꝓbitatis indiciū. q̄ꝛ nec videre nec audire turpia potes. Ne/
mo tibi nō modest⁹ sodalis placet. Morales historias totis haur̄ aurib⁹. indi/
esqꝫ fieri melioꝛ p̄ceptoris tui monitu niteris. Sic mihi q̄ te instruit teqꝫ obuat
ꝛ amat maxime. vir tum doct⁹ tum ꝓbus de te locut⁹ ē caspar. cui⁹ hortatu libel
lum hūc de te scribere sum⁹ aggressi. Precat⁹ em̄ summo studio nos fuit. vt aliq̄d
scriberem⁹ ad eruditōꝫ institutōemqꝫ tuam. aptum ꝛ ꝯpendiosum. Optauisse/
m⁹ hoc oneris alteri fuisse mādatum. q̄ ꝛ pulcrioꝛa ꝛ melioꝛa q̄ꝫ nos tradere po
tuisset. Neqꝫ em̄ tu es quem mediocria deceant. neqꝫ nos sum⁹ q̄ sublimia p̄stare
valeam⁹. Sꝫ neqꝫ obsequm tibi neqꝫ p̄ceptori tuo volūtatem negare debuim⁹.
ne vel maiestati tue vel dilectioni sue videremur aduersi. nūc p̄sertim qn̄ saluato
ris nr̄i natalitia celebram⁹. in q̄b⁹ mos est fidelib⁹ xp̄ianis inuicem munera missi
tare. donandum q̄dem tibi aliq̄d hoc tp̄e fuerit. Sꝫ q̄d est qd̓ elargiri tibi nostra
paupꝑtas queat. Non possum⁹ cum piscatoꝛe dicere. surge ꝛ ambula. q̄ꝛ nec hui⁹
meriti sum⁹. nec tu deo fauente h̄ indiges auxilio. Sꝫ auꝝ ꝛ argentū nō est mihi
expꝑiri lꝫ ꝛ dicere. Quid g̃ tibi donare aliud possum⁹. q̄ꝫ tui qd̓ mgr̄i p̄cib⁹ flagita
mur. p̄stant auro atꝫ argento ꝟtutum p̄cepta. q̄bus si q̄s equos vestimēta lapil
losqꝫ p̄tulerit. is equo aut lapidi q̄ꝫ sapienti viro similioꝛ est. Ex his g̃ succinctuꝫ
opusculum tue ꝟuituti deuoueram qd̓ tibi nascente dn̄o iuxta rep̄sentatōꝫ eccle
sie tot annis institutū dono darem⁹. Nescio q̄ pacto in manib⁹ creuit op⁹. obscu/
ritatem dum fugim⁹. breues esse desinim⁹. Est tn̄ opi modus. nec fastidienti ꝓlixi
tati nec tenebꝛose obnoxi⁹ breuitati. Tu paruum mun⁹ ex paupꝑe domo benign⁹.
suscipe boniqꝫ ꝯsule. paruu[m]qꝫ p̄cio nō vtilitate pensabis. Hoc em̄ libello quē
in ꝑtes q̄tuoꝛ diuisim⁹. q̄ regis pueri. que iuuenis. que viri queqꝫ senis esse studia
dicant̄. vt ex claris auctoꝛib⁹ accepim⁹ tue sublimitati monstram⁹. Speram⁹ em̄
has omnes etates nō ingressuꝝ te modo. verumetiam egressuꝝ. ad quas beate
beneqꝫ dirigendas. qd̓ defuerit scriptis nr̄is (non q̄ppe id paucum erit) ex alioꝝ
fontibus hauries. Vale.

De pueroꝝ ingenio naturali. Et quomodo natura ipsa ceca est sine disciplina
Rubrica prima.

Omnibus q̄ ad v̄tutis culmē ducendi sunt pueris. naturaꝫ in p̄mis bonã ⁊ discipline capacē esse opꝫ. Sꝫ hāc p̄stare neq; tuū est neq; humani studij solꝰ dei munꝰ est celesteq; bonū. Pauci repiunt q̄bus natura indocil sit. Sicut em̄ aues ad volatum. Quintilianꝰ ait. eq̄ ad cursum ad seuiciã gignūt sic hoīs est ꝓpria agitatio mētis atꝫ solertia. Hebetes v̄o atꝫ indociles nō magis s̄m nãꝫ q̄ꝫ ꝓdigiosa corpa ⁊ insignia mōstris edunt. Et q̄uis alius aliū p̄stet ingenio. nemo tñ repit q̄ nihil sit studio ꝯsecutꝰ. Sꝫ accipimꝰ nãꝫ tibi esse rectaꝫ ⁊ docilem: supest igit vt disciplinaꝫ ⁊ exercitatōꝫ suscipias. Sicut em̄ ceca est sine disciplina nã: sic sine natura macerata est disciplina. in vtraq; paꝝ momēti fuerit si subtraxeris exercitiū. s̄ hisce tribꝰ absolutio ꝯpat. Accede igit fauēte numine ⁊ acceptis discipline regulis exercitatōꝫ v̄tutis amplectere.

Qr in duobus p̄cipue pueris sunt erudiendi.

Duo sunt in pueris erudiēda. corpꝰ ⁊ aīa. de cura corpis p̄us. Nam in m̄ris vtero q̄dem formari corpusculū p̄us: deinde aiaꝫ infundi dicemꝰ. Eruditōnem deinde mentis annectemꝰ. int̄dum mixtim agemꝰ. Quidam fieri vtrūq; simul cēsent ab infantia: ⁊ p̄mis vt aiūt vnguiculis incipe debere institutōꝫ pueri. Sꝫ p̄terita sunt h̄ tp̄a tibi (vtinā nō ignaue) ad etatē tuam festinādū est. ad h̄ te pueꝝ hēmꝰ. audi p̄cepta q̄ damꝰ puero: dum te alloq̄r teq; ꝯmoneo. ⁊ p̄ceptores tuos q̄ tuam curam gerūt omes alloq̄r. Meminisse nãq; illos opꝫ eoꝝ que ad troyanum cesarē plutarchꝰ scribit. q̄ publico s̄mone discipuloꝝ delicta in p̄ceptores refundi ꝯmemorat. deprauatū em̄ neronis ingeniū. nō defuerūt q̄ senece ascriberēt. Socrates cū malo inductū bone indolis pueꝝ aspexisset. pedagogum eiꝰ pcussisse tradit. Relatum est a babilonio dyogene Leonidaꝫ alexādri p̄ceptorem q̄busdam illū vicijs imbuisse. q̄ robustum q̄ꝫ ⁊ iam maximū regeꝫ ab institutōe pueri sunt ꝓsecuta. Insulsi g̊ atꝫ aio deliri sunt. q̄ filioꝝ suoꝝ curaꝫ q̄buscq; ⁊ sine vllo delectu ꝯmittūt. Ego illos aut eruditos eē voluerim qđ p̄mū est. aut se nō eruditos scire. Nil. em̄ peius ē his q̄ paululū aliq̄d vltra p̄mas lr̄as ꝓgressi: falsam sibi (vt q̄ntiliani v̄bis vtamur) scie ꝑsuasioneꝫ induerūt. Recte igit philippꝰ macedo alexādro filio suo p̄ma lr̄aꝝ elemēta ab arestotile tradi voluit: summo illiꝰ etatis ph̄o. Nescio q̄s error leonide locū fecit. Recte etiam peleus achillis cure phenicem p̄fecit vt ei dicendi pit ⁊ agendi ductor foret ⁊ mḡr. Oportet aūt p̄ceptoꝝ vitam nullis obnoxiam eē criminibꝰ. irrep̄hensos mores optimū expimentū vt nec hēant vicia q̄ vetant. Non sint austeritate tristes. nec ꝯmunitate nimia dissoluti. q̄s nec odire nec ꝯtemnere iure possis. q̄ꝝ s̄mo plurimū de honesto sit. ne ab his vicia discas q̄ postmodū sit opus dediscere. in q̄bus exuendis magna difficultas est. ⁊ onꝰ dedocēdi grauiꝰ est q̄ꝫ docendi. ꝓpt̄ qđ Timotheum claꝝ in arte tibiaꝝ duplices ferūt ab his q̄s alius instituisset solitū exigere mercedes q̄ꝫ si rudes discipulos accepisset. Tecū certe actum est optime. q̄ tales sortitꝰ es mḡros. q̄ꝝ si p̄cepta tenueris. ⁊ optimi viri possis ⁊ clarissimi regis assequi famam. Hoꝝ offm̄ est vt sicut coloni suis arbusculis circūponūt sepes. sic tibi ꝯsona laudabilis vite instituta admonitionesq; circūferāt. vñ rectissima morum germina pullulāt. honestatis em̄ fons atꝫ radix est ltima disciplina. Tecū tñ monitis nō plagis agant. Quis em̄ cedi discipulos sit receptū. ⁊ Crisippus nō improbet. Iuuenalisq; v̄ba ferant. Metuens v̄ge iam grādis achilles cātabat patrijs in mōtibꝰ. Maius tñ apud me pōdus hn̄t Quintilianꝰ atꝫ plutharcꝰ q̄ ad honesta pueros studia nō plagis aut v̄beribus. s̄ monitis ⁊ rōnibꝰ ducēdos aiūt. v̄bera s̄uos decent nō liberos. Nobilibꝰ pueris ⁊ maxime regū maioꝝ laudes ac vitupia q̄ꝫ verbera ꝯmoditatem afferūt. Illa ad honesta ꝯcitant. h̄ a turpitudine cohibent. In vtrisq; tñ adhibēdus est modus ne q̄d nimis sit. Pueri nãq; in modicis celebrati laudatōibꝰ intumescūt. nimis aūt affecti iniurijs frangunt animoq; deficiūt. at ex plagis odia surgūt que ad virilē etatem vsq; ꝑdurāt. Addiscenti aūt nihil magis aduersum est q̄ꝫ p̄ceptores odisse. quos tu si recte facere

volueris non minus amabis q̄ ipsa studia. ⁊ parentes esse non q̄dem corpis ſ
mentis tue iudicabis. multum hoc ⁊ pietas studio ꝯfert. Audi rursus Juuenalē
Dij maioꝝ vmbris tenuē inq̄t ⁊ sine pondere terram. Spirantesq̄ crocos ⁊ in
vrna ꝑpetuum ver. Qui p̄ceptorem sancti voluere parentis. Esse loco.

De cura corpoꝝ ⁊ q̄liter nutriendi sunt pueri.

De p̄ceptoribus sat̄ dictum est. Nūc videndū arbitramur quō illi corpi
tuo curam p̄bere dēnt. Quam ꝯsuetudinem pueri le corpus accepit. eandē
huare succedēte tp̄e cupis. Cauendum est igit̄ ne nimis molliꝰ enutriat̄
ne somno plus q̄ satis est. aut q̄eti indulgeat. Mollis educatio quam vocamus
indulgentiam. neruos omnes ⁊ ment̄ ⁊ corpis frangit. Vitandā est plumarum
mollicies. herere sericum carni nolim. inq̄dum grosso lino vtendum est. sic fiunt
mēbra solidiora. ⁊ laboris magis patia. Cūq̄ sis natura pulcerrimꝰ ⁊ digna sce-
ptro soboles: studendum est vt gestus forme r̄ndeant. vt recta sit facies ne labia
detorqueas ne linguam sugas. ne vicium ebrietat̄ effingas. ne huilem imiter̄ v-
nalitatem. ne supinꝰ sit vultus. ne deiecti in terram oculi. ne inclinata vtralibus
ceruix. ne inducte rustice manꝰ. ne status indecorus. ne sessio irridenda. Ciliorꝝ
motus apte retinēdus. recta sint brachia. neq̄ in ꝓferendis pedibꝰ rusticia. Ni-
hil pōt placere qđ non decet. Nouit hoc Philippus alexandri pr̄. q̄ cum multos
q̄s bello cepat venundans. sublata impeditaq̄ tunica sederet nequaq̄ decore ⁊
vnus ex his q̄ venūdabant̄ clamaret. Ignosce mihi philippe. nā a pr̄e mihi ami-
citia tecum est. Vn̄ sibi amicus esset homo interrogat. Et illo ꝓpius accedēte atq̄
submissa voce dicente. parūper inferius clamidem demittito. ita em̄ ineptꝰ sedes
istum ait philippꝰ dimittite. Nam q̄ beniuolus atq̄ amicus eēt latebat. Seruan-
dus est igit̄ in motu omniq̄ statu decor. In q̄ re tam curiosi greci fuerūt. vt gestꝰ
legem ꝯscripserunt. quam cironomica vocauerūt. eam socrates ꝓbauit. Plato
in p̄te ciuilium actionum posuit. Crisippus in p̄ceptis de educatōe liberoꝝ non
omisit. Sunt etiam corpis q̄dam certamina q̄ minime ꝯtemni dēnt. ſ eius rei p̄-
ceptores audiendi sunt. vt q̄ntum satis erit in his elabores. q̄ ⁊ apta q̄dam mē-
broꝝ ꝯpositio simul ⁊ robustitas acq̄rit̄. Bona em̄ in puer̄ corpis habitudo bo-
na q̄z senectutis fundamēta iacit. Cūq̄ regem inesse ꝑlijs sepius oporteat. mili-
taribus certaminibus exercere pueros ꝯuenit. quem regni gubernacula manēt.
Bellum em̄ educatum in vmbra corpis habitudinē repudiat. Macillētus aūt
miles ⁊ bellis assuetꝰ in certaminibꝰ. pugiles feroces ⁊ structas ꝑlio ꝓpulsat aci-
es. Non ꝗ ab re fuerit te quem sepe ꝯ thurcos pugnare necc̄ium erit. arcū in pue-
ricia tendere. fundam iactare. rotare. sagittam dirigere. Hastam iacere. eq̄s ascē-
dere. cursitare. saltare. interesse venationibꝰ. nācisci nandi p̄iciam. Nihil est turpe
discere qđ lz honeste facere. Audi virgilium de pueris ytaloꝝ que referat. Natos
ad flumam p̄mū deferimus. seuoq̄ gelu duramꝰ ⁊ vndis. venatu inuigilāt pueri
siluasq̄ fatigat flectere eq̄s ludos ⁊ spicula tēdere cornu. Ceteꝝ nec puero ludos
interdixerim q̄ non sunt obsceni. ludere cum eq̄libus pila. queadmodum tibi Jo-
hannes hinderbach vir doctus p̄cepta ꝯscripsit. ⁊ laudo ⁊ ꝓbo. Est trocus. sunt
⁊ alij pueriles ludi. q̄ nihil turpitudinis hn̄t. q̄s tibi nonnūq̄ p̄ceptores ꝑmitte-
re dn̄t vt sic laboris remissio fiat. ⁊ alacritas excitet̄. Non est sp̄ l̄ris seriosisq̄ re-
bus incūbendum. nec imensi labores sunt puer̄ adijciendi sub q̄bus defessi cor-
ruant. ⁊ alioq̄n pondere molestiq̄ p̄ssi doctrinam minus māsuete ꝑcipiant. Plā-
te nanq̄ cum modicis alunt̄ aquis. multis suffocant̄. Nosse optz vitam nr̄am
in duas p̄tes esse diuisam. in studium ac remissionē. Sic vigilie somnus pax bel-
lum estas hyems operosi festiq̄ dies laboris ꝯdimentū est ociū. Itaq̄ nec labo-
rem sumere nimiū. nec ocio nimis indulgere optz. Hostes em̄ disciplinaꝝ vt a
platone dictū est labores ⁊ somni.

Quali cibo ⁊ potu pueris vti ꝯuenit.

Corpalia puerorum exercitia q̄ regnum expectant q̄lia dn̄t esse. q̄lesq̃ ludi iam tenes. Nunc de cibo potuq̃ dicamꝰ. Modicus ac tempatꝰ cibus. vt hieronimꝰ ad rusticum scribit. ⁊ carni ⁊ anime vtilis est. Assit igit̄ rō vt tales ⁊ tantas assumas escas. q̄bus nec corpus oneret̄. nec libertas anime ꝑgrauet̄. Et q̄uis cibi refutandi sint q̄ difficult̄ digeri pn̄t ꝓuidendum tn̄ est ne delicatis assuetꝰ cibarijs ꝯmunia demum fastidias. Non sp̄ est in vrbibus degendū. Eris nōnunq̄ in castris. in siluis. in desertis locis vbi necium erit grossiorbꝰ vti cibis. Sic nutriendus est puer. ne cum tempus expostulet. bouinas carnes abhorreat. Adde q̄ bellatori hmōi futuro ꝯuenit porrigere dapes. nō que delicatū ſ; que robustum corpus efficiant. Si q̄s p̄terea passulis. amigdalis. confectis ex succaro cibis. paruis auiculis. hedulis. agniculis leniorbusq̃ semp mensis vtat̄ q̄bus demum mensis releuari restaurariq̃ poterit si cepit egrotare.

De supfluitate in esu quarundam patriarum.

Attingā nūc aliq̄d qd̄ multi ex tuis subditꝭ reprobāt. Quis em̄ vel australis est vel hūgarꝰ vel bohemꝰ. q̄ de frugalitate mēsarum libent̄ audiat disputantem. Quid em̄ est qd̄ in his regionibꝰ maioribꝰ offerat̄ p̄conijs cibariorum luxurie ⁊ laute glia mēse. Quid est qd̄ familia mag̃ ꝓbet magisq̃ p̄dicet. q̄ diuitis cene numerosa fercula. Ille magnificꝰ inq̄unt. ille celebrādus. illi voluppe seruierim. cuiꝰ culina semp fomat. semp vncta est. cuiꝰ gule nulla obstant precia. q̄ splendide cenat. ⁊ raris ⁊ longe quesitis vtit̄ ferculis. Cuiꝰ cellaria redundant ferculis patentq̃ omnibꝰ. Sic histriones loqui. sic parasiti scurreq̃ solent. q̄bus viuendi cura in solo palato ꝯsistit. Et q̄ sardanapalli sequentes ingluuiem. gruis collum mallēt hr̄e q̄ suum. Sʒ nihil est optime puer indolis. qd̄ eque effugere sapientem oporteat. q̄ viuere ad ostentatōem. populares aures seq̄. nō aūt veram rōem vsq̃adeo viuendi ducem hr̄e. Spernendi sunt inanes rumusculi. fugiendi assentatores. Non est appetenda laus q̄ ore ab insani manat. Clarissimꝰ patruelis tuus fridericꝰ cesar. q̄ nunc monarchiā tenet imperij. tanq̄ sapiēs tam sobrium se ōndit. non vino non cibo se implet. castigata prandia castigatas agit cenas. nō curat ſ; q̄d de se bibuli ferant. Sapientum nāq̃ nō ebriorum p̄conia venat̄. ſ; ne longiꝰ euagemur. Quid sibi vult tanta ferculorum numerositas. q̄ diuersitate carnium atʒ saporum delectatōe ꝯuiuas q̄si captiuos tenet. Nōne morbi ex nimia saturitate ꝯcitant̄. Quot sunt q̄ postq̄ gule voluptatem expleuerit. vomitꝰ cogunt̄ sustinere molestiam. vt qd̄ turpit̄ ingesserūt turpiꝰ egerant. Afferent ministri tui si sapient corā te nō plurimas epulas. noli p̄finire numerum. q̄ te regunt ⁊ sanitatis ⁊ v̄tutis ⁊ maiestatis ⁊ tp̄is ⁊ loci ꝯsideratōʒ habeant. Imperatoriam domū iulius cesar nisi solēne ꝯuiuiū fuisset tribꝰ voluit ferculis ꝯtentari. Cesar augustꝰ in summo fastigij culmine secūdario pane ⁊ pisciculis ꝯtentꝰ iubilus erat. Dicet aliq̄s. q̄d nero. q̄d caligula. q̄d vitellius. Nunq̄d ꝯmessatōes immodice freq̄ntamꝰ. haud inficiamur. ſ; imitari optimos nō pessimos ⁊ gloriosos nō illaudatos decet. Rursus adūciat̄ alit̄ in ytalia vbi famem calor extinguit. aliter in germania vbi frigus comedendi ꝓuocat appetitum regulanda est mēsa. Neq̃ hoc negamꝰ. At nō multum comedere cuiꝰ ardet stomachi rabies. ſ; varia illum sumere p̄ciosaq̃ ꝓhibemꝰ. Meminisseq̃ te volumꝰ dicti ꝯuiuarum vocabuli. Non em̄ vt greci. sic ⁊ maiores nr̄i ꝯpotatōes ꝯmessatōesq̃ voluerūt. q̄si vini cibiq̃ gr̄a ꝯueniat̄. ſ; ꝯuiuia vt simul viuerēt. Socrates multos p̄terea velle viuere dicebat vt ederent ⁊ biberent. se aūt ꝓpterea ⁊ edere ⁊ bibere vt viueret. Ad quem modum q̄cunq̃ se limitauerit is ꝑfecto nō magnos sumptꝰ in cenis hēbit. paucis nāq̃ ⁊ minimis rebꝰ natura ꝯtenta est. Arestoteles vir clarus ⁊ inclitus cum de voluptate gustus atʒ tactꝰ. i. cibi ⁊ veneris disputaret. ab his ꝑficiscerent̄ sensibꝰ delectatōes solas hoibꝰ ꝯmunes esse cum bestijs asserebat. Atʒ idcirco in pecudum hr̄i ferarumq̃ numero q̄sq̄s eēt his voluptatibꝰ impeditꝰ. Cetere

et rebus aliis ꝓcedentes domini tn̄ ꝓprie sunt sicut apud macrobium in satur-
nalibꝰ Eustachiꝰ affirmat. Quis igit̄ hn̄s aliq̄d humani pudoris voluptatibus
his duabꝰ coeundi atq̄ comedēdi gratulet̄. q̄ ꝯmunes sunt cum asino ⁊ sue. Sed
de venere adolescentem magis q̄ pueꝝ ꝯmone facere oportebit. Interim cum
censꝝ sumptꝰ repħendimꝰ. Catonis ꝯno venit in menī em. q̄ cū apud romanū
ꝑplm in ꝓdigalitatem ⁊ in modicos sumptꝰ inueheret̄. Dr̄ inq̄t difficile est advē-
trem oroem hr̄e q̄ aures nullas hȝ ⁊c̄.

Ne pueri imoderati sint in bibendo. ⁊ q̄ turpe est eis vinum appetere.

Erum cum delectatio gustus plerosq̄ nō minꝰ in potu q̄ in cibo detineat
Cauendum est tibi ne vel multibibꝰ vel optimibibꝰ fias. oēmq̄ inebriem
vitabis. Sit moderata bibitio nō que mentem grauet ſ; q̄ sitim auferat.
Multuȝ succi in pueris est. lacte sunt ⁊ sanguine pleni. raroq̄ȝ sitim sentiunt. Ap-
petitore vini puero nihil turpiꝰ est. Usus vini sicut Valeriꝰ ait. romanis olim fe-
minis ignotus fuit. Quid pueris feremꝰ ne pueroꝝ bachari mētes aut vini sur-
gentem ingeniū iugulabimꝰ mero. Dr̄ uis theutonico more in vas vino miscere
aquam. mihi tn̄ nulla rōne ꝑsuasum fuerit fumosum vinum nisi aq̄ castigatum
pueroꝝ mensis apponi debere. Relatum est mihi ex bohemis ꝓcerib̄ quēdam
fuisse q̄ liberos ab infantia suos atq̄ ab ipis in cunabulis solius. Maluiatici aut
reuoly magnis ⁊ crebris haustibus assuefaceret. Sic eī aiebat. Postq̄ viri fue-
rint multūq̄ȝ biberint. nulliꝰ vini potentia mentem amittūt. Sic fortasse nutri-
tus fuerat Cirus iunior q̄ cum lacedemonios vt secum societatem inirent hor-
taret̄. Cor sibi dicebat longe grauiꝰ esse q̄ fratri. Nam ⁊ plus meri q̄ ille biberet
⁊ meliꝰ ferret. Stulta ⁊ inanis cautio. ne sis aliq̄n ebrius semꝑ ebrium esse. non
ꝑdunt q̄ sic nutriti sunt mētem. cū maxime bibūt. ſ; stultam adherētemq̄ȝ semꝑ
ebrietatem ꝯtinuāt. Non ibi memoria est. nō viuoꝝ ingeniū. nō bonaꝝ cupido
artium. nō glorie nō honestatꝭ studium. Uerꝝ ne cū istiusmodi beluis ꝯflictari vi-
deamur. q̄bus int̄ homines locū dare scelus arbitramur. ad platonem trāseamꝰ
⁊ quam ille diuinus vir de vini potu sn̄iam tulerit audiamꝰ. Hic eī non passim
haurienda vina ſ; modicis ⁊ honestis int̄ bibēdum remissionibus refici integra-
riq̄ȝ animos ad instaurāda sobrietatis officia sapient̄ existimauit. nec diffugien-
das esse oīno vini potatōes. q̄ȝ nullus ꝯtinens ꝓrsus aut tpatus satis fidelit̄ vi-
deri pōt. cuius vita nō int̄ ꝑicula vicioꝝ ⁊ in medis voluptatum illecebris explo-
rata sint. Nam tui libentie greq̄ȝ omnes ꝯuiuioꝝ incognite sunt. q̄q̄ȝ illoꝝ oīno
exꝑs sit. si eum forte ad ꝑcipiendas has voluptates aut voluntas tulerit. aut ca-
sus indixerit aut necessitas impulerit. mox deliniri ⁊ capi. neq̄ȝ mentem eius aim-
q̄ȝ ꝯsistere necesse est. Muniēdus est ḡ puer aduersus vini malicíam. nō fuga sic̄
egyptii faciūt. neq̄ȝ ingurgitatōe sicut bohemis placuit ſ; animi vigore ⁊ ꝯstan-
ti pn̄tia. ⁊ vsus moderatōe tpatus fiat ⁊ ꝯtinēs. Utimur aūt vino nō nobis vti
dominet̄. ſ; vt calefacto simul refectoq̄ȝ animo si q̄d in eo vel frigide tristicie vel
torpentis verecūdie fuerit diluamus. q̄d tūc faciamus. cū modicum ⁊ tolerabi-
le vinum sumimꝰ. Sint ḡ ꝯuiuia q̄ te pn̄te fiunt ⁊ in cibo ⁊ potu castigata. suisq̄ȝ
regulis limitata. sobria sine luxuria. ne vel anime vel corꝑis officia ꝓpediāt. Nō
sit illic tristicia nec vultꝰ nubili. assit ⁊ aliq̄n risus. Non laudo. Crassum quem se-
mel in vita risisse Cicero scribit. Nam saluatorem nr̄m risisse nunq̄. alteriꝰ q̄ ho-
minis officium fuit. Assit in ꝯuiuio grauitas ſ; leticiam nō excludat. Assint vo-
luptates ſ; lasciuiam nō inducāt. Assit musica oblectamēta ſ; nihil turpitudinis
afferant.

De corꝑalibus delitiis ꝯpescendis.

Eteꝝ q̄ȝ corpus adhuc tractamꝰ cultum. succincta platonis sn̄ia referen-
da est. His tantū indulgeri corꝑi vult. vt ph̄ie misteriū ꝑstare possit. Qd̄
dictum prudent̄ putamꝰ. si reipublice curam sub ph̄ie studio volumꝰ ꝯti-
neri. Nam q̄ corpꝰ optime curāt. aīam vo q̄ eius ſuitio vti dȝ negligūt. nihil ab

bis differunt. q̄ vt organa ꝑfectissima possint habere omni studio ꝯquirunt. ar/
tem ꝟo cuiꝰ gr̄a ꝯparant organa omnino despiciūt. Contra ꝟuandum est. Naꝫ
castigare ⁊ ꝯpescere eius impetꝰ velut immanem q̄ndam beluam oporteret. ⁊ eiꝰ
aduersus animam temerarios motꝰ rōnis habena cohibere. Pitagoras cum in
tellexisset ex familiaribꝰ suis q̄ndam, exq̄sitꝭ vt pinguis fieret indulgere cibarijs
Hic inq̄t non cessat molestiorem sibi carcerem struere. Gneus ꝟo Pompeiꝰ cui
magno cognitōe fuit. cū aduersa valitudine laboraret. iussit medicꝰ vt turdo ve/
sceret. Illum sui frustra q̄siuere: Erat em̄ ꝑter anni tp̄us. Cūqꝫ ex familiaribꝰ q̄/
dam dixisset fore vt apud Lucillum turdi. quem penes annū integꝝ nutrirent
inueniri possent. Tū ille q̄uis egrotꝰ. ꝯ inq̄t nisi Lucillus studeret delicijs. viue
re Pompeiꝰ nō posset. ac dimisso medico ꝑatu facillimis ac vilibꝰ vsus ē. Illud
solum cibo curandum est. vt necessitas corpi tribuat. vt possit eē laboris patiēs
Itaqꝫ ventri nō ad voluptatem. ꝯ ad sustentatōꝫ porrigere optꝫ. Nam q̄ cenas
sp̄ atꝫ coq̄s mēte agitāt epularꝫqꝫ gr̄a terras mariaqꝫ ꝑscrutant. miserabili ad/
modum ꝟuitute ꝑmunt. ⁊ grauissima dn̄o tributa pendūt. mihi leuiꝰ patientes. q̄
q̄ apud inferos penas dant veluti ignem diuidentes ⁊ cribro aquam ferētes. ac
ꝑfossum vas implere anhelātes sicut basiliꝰ ait. Querꝭ tn̄ q̄d de vestitu ceterisqꝫ
corporis cultibꝰ sentiamꝰ. absoluam paucꝭ q̄d arbitrer faciendū. Tonderi aut ani
mari vltra q̄ necessitas sit aut miseroꝝ est (testimonio dyogenis) aut iniuriaꝝ
itaqꝫ occupatū esse in corporis ornatu aut leuis est hois aut oino vani. aut illiꝰ q̄
ꝓbaꝝ insidiat ꝟginum matronarꝫqꝫ castitati. Obꝟuandum est supuacue molia
ris ne plus corpi tribuas q̄ anime ꝯmodum sit. turpeqꝫ regi fuerit ꝑpt nimiam
corporis curā effeminatū videri. Est aūt adhibēda in omni cultu mūdicia. nō odio
sa nec exq̄sita nimis. ꝯ agrestēqꝫ fugias ⁊ inhumanam negligētiam. Naꝫ demo/
steni ⁊ hortensio ꝓbro datū est. q2 vestitu ⁊ cetero cultu corporis nitido venusto ni
misqꝫ accurato fuisse tradunt. Puero tn̄ ⁊ viro regi dignitas ꝟuāda est. Nedum
iactantie rumorem fugit in auaritie; labat infamiam. q̄ nihil est in ꝑncipante de
testabilius.

Qꝫ nihil est in terra ꝑciosiꝰ nihil ꝑstantius illuminato intellectu.

Absolutis breuiter his que de corporis cura dicenda sensuimꝰ: ad institutōꝫ
mentis festinat orō. In q̄ re ꝑsuadere volimꝰ nihil esse q̄d homines in ter
ra possideant ꝑciosius intellectu. Cetera q̄dem humane vite bona pusilla
sunt atꝫ indigna. q̄ multꝭ laboribꝰ insectemur. Pulcra nobilitas ꝯ alienū bonū.
Preciose diuitie. ꝯ fortune possessio. venusta gloria: ꝯ inconstans. Forma decēs
ꝯ caduca ꝑuoqꝫ durans tp̄e. Optanda sanitas ꝯ ꝑmutationi ꝑrsus obnoxia. cō
cupite vires ꝯ egritudine aut senectute facile ꝯtabescūt. Nihil ꝑstātiꝰ intellectu
⁊ rōne. Hoc nullus fortune tollet incursus. nulla calūnia distrahet. Cunqꝫ reliq̄
omnia tp̄e minuant. sciaꝫ ⁊ rōem senectꝰ auget. Belium singula trahens atꝫ oia
ferens. solam doctrinam neq̄t eripe. Megaraꝫ cū demetrius captam solo eq̄sset.
Stilphonē phm̄ illic oim̄ nudū intrrogauit. an suoꝝ q̄cq̄ amisisset. Cui stilphon
haud eq̄dem inq̄t. bellum em̄ nulla ex ꝟtute spolia ducit. Ac socrates cū Gorgi/
as ꝑcontaret. an ꝑsaꝝ regem felicem eē putaret. Nescio inq̄t q̄ntum ꝟtutꝭ beat
⁊ discipline. Perinde ac hisce nō aūt fortune bonis ꝯsistat beatitudo. Acci h̄ di/
ctum est ⁊ mēorie ꝯmendato Ladislae rex olim ditissime q̄uis regna tibi maria
debent: non tn̄ felix dici poterꝭ. nisi ꝟtute ꝑditꝰ ⁊ aīe magis q̄ fortune bonis ha/
būdauerꝭ. Regna nāqꝫ ⁊ opes nō magis possidentium sunt q̄ cuiuscūqꝫ. ꝯ vt in se
culari ludo nūc huc transeūt nunc referunt illuc. Sola ꝟtutꝭ ⁊ viuenti ⁊ mortuo
stabilis est ⁊ firma possessio. Iureqꝫ diuitibꝰ solō inq̄t. Et nos nō ꝑmutabimꝰ cū
ꝟtute diuitias. Tibi ꝯ cum diuitie affluāt. curandū est ne ꝟtutes desint sine q̄bꝰ
nedum regis ꝯ nec viri nomen q̄sqꝫ merer. Sicut hyemi nccia ꝑ serenitatē ꝑare
ꝯsueuit. ita ⁊ boni ⁊ optimi ad senectutē ꝟtutꝭ viaticū in puericia vendicare dn̄t

Quis nouit humane vite variabiles casus. Nihil est sub luna fixum nunc diui-
tes homines sunt nūc paupes. nūc regnant nūc huiūt. nūc sanitate gaudēt nunc
egrotant. Nemo scit mane q̄ vesp vehat. Nemo tam diuinos hūit fauentes cra-
stinum sibi vt polliceri possit. Ob quaꝫ rē Theseꝰ vt scriptum apud Eutripedē
Cicero refert. sic dicere solitꝰ erat. Nam q̄ audita a docto meminissem viro futu
ras mecū ꝯmētabar miserias. aut mortē acerbam aut exilij mestam fugam. aut
sp aliquā molē meditabar mali: vt siq̄ iniecta duritas casui foret ne me impatuꝫ
cura laceraret repens. Sꝫ nulla res est q̄ aduersus nouercāl fortune impetꝰ cer
tiꝰ q̄ꝫ phia solamē pbeat. Hinc iunior dyonisiꝰ cū eiectus tyrannide ⁊ in exilium
actꝰ interogaret q̄d sibi plato ⁊ phia ꝓfuissent. vt eq̄ rn̄dit animo facileqꝫ ferreꝫ
fortune mutabilitatē. Siue igit̄ aduerse nobis siue secūde res fuerint. ad phiam
qđ est vtutl studium recurrere debemꝰ. cuiꝰ potissime reges ꝯuenit amatores ex-
istere. Pluria sunt nccia regi. q̄ sicut Arestotili placet lex est q̄dam aiata. Ma-
gnum ē regni pondus. q2 nō tm̄ sui curam rex hr̄e dꝫ vt saluꝰ fiat: ꝫ ppli qꝫ vt cre-
ditam sibi multitudinē recte dirigat p iusticiam in viam salutis ⁊ pacꝭ. Scriptū
est em̄: rex insipiens dissipabit pplm̄. sapiēs aūt ciuitates ditat. Vere qꝫ Vegetiꝰ
inq̄t. Nullus est quem oporteat vel plura vel meliora scire q̄ꝫ principem. cuius
prudētia dꝫ omnibꝰ ꝓdesse subiectl. Ideoqꝫ salomon cū tanti ponderis g̃uitatē
in se sentiret. optioneqꝫ habuisset. vt q̄ vellet a dn̄o postularet. Dabis inq̄t huo
tuo cor docile vt iudicare possit pplm̄ tuuꝫ. ⁊ discernere int̄ bonum ⁊ malū. Phi
lippus aūt macedo cū alexandꝝ filium suū ꝯmoneret. iubebat eum vt ⁊ arestoti
lem obhuaret ⁊ phie studeret. ⁊ adiecit. Ne multa huiuscemodi agas que me pe
nitet egisse.

Qr phie studium sicut omnibus sic ⁊ regibus vtile esse dinoscit̄.

Quemadmodū tibi iaꝫ ꝑsuasum esse putamꝰ puero q̄ regnaturꝰ sit necessa
rium est phandi studiū. Phia ꝟo oim mr̄ artium. quā plato donum. Cice
ro inuentum vocat absqꝫ lr̄is haud facile ꝑcipi pot. Hec te ꝑmū ad diui
num cultū. deinde ad ius hoim qđ situm est in generl humani societate tuum ad
modestiam aim erudiet. ⁊ ab aio tanq̄ꝫ ab oculis caligineꝫ remouebit. vt omnia
supa ꝑma media ⁊ vltima videas. Quis igit̄ lr̄is insudare noluerit q̄n tantꝰ ex
his fructꝰ ꝑcipit̄. in q̄bꝰ est boni ac mali noticia. q̄ nobis ꝑterita referant. pn̄tia
moderent̄. futura inducant. Sine lr̄is ois etas ceca ē. Nec alieno carere ducatu
pōt illiteratꝰ ꝑnceps. Cūqꝫ adulatoribꝰ plene sint regum aule. q̄s rexꝝ ꝑncipi di
xerit. An nō ꝯducibile est regem lrās nosse. vt in phoꝝ libris ipe veritatē sibi vē
dicet. Demetriꝰ q̄ppe valeriꝰ Ptolomeū regem monebat. vt libros de regno im
pioqꝫ sibi ꝯparet atꝫ ꝑlegeret. Que em̄ amici nō audēt monere reges. Hec in li
bris scripta repiunt̄.

Quo tpe pueri lr̄is tradi debent.

Auida est igit̄ summo studio lr̄is opa. ꝫ quesitū olim fuit. q̄ tpe tradi lr̄is
pueros optꝫ. Añ septimū annū ñ placebat theodosio. q̄m illa pueri etas
⁊ discipline capax ⁊ laboris patiēs videret̄. Idē qꝫ ꝑcepit herestbotenes. ꝫ ari-
stophones atꝫ crisippus q̄bꝰ ⁊ q̄ntilianꝰ assentit̄. nullū tp̄s cura vacare voluerūt.
Fuisset igit̄ ab ipis cunabilis incipiendū vt nutrices etiaꝫ nō nihil tibi ꝯtulissent
q̄s si fieri posset sapiētes. Crisippus optauit. ne q̄d ab illis ꝯtagionis ꝯbi posset.
deteriora nāqꝫ ꝑtinatiꝰ herent. ⁊ bona facile mutant̄ in peius. Matrꝰ ꝟmo sapi
entia ꝯditꝰ ⁊ elegantia sepe filijs ꝓfuit. vt de cornelia graccoꝝ mr̄e pleriqꝫ scri-
bunt. cuiꝰ eloquētia in filijs redūdabat. Multū intest facūde sint an rudes. pru-
dentes an stulte que pueros nutriūt. siue mr̄es sint siuē alie queuis. Sꝫ tu nutri
cis iam euasisti iugum. mr̄em clarissimaꝫ ⁊ vltra modū eloquētissimā ꝑus ami-
sisti q̄ꝫ nouisse potuisti. ꝫ omittamꝰ ꝑterita q̄ magis culpari q̄ꝫ reformari pn̄t. ad
tp̄s in q̄ nūc es veniamꝰ.

Qualibus precipue instrui debent pueri xp̄iani.

Redim9 te instructū esse vt xp̄ianū decet. orōez scire dn̄icam. Salutatōz
beate marie ꝟginis iohis euangelium. simbolum fidei. collectas ꝗ̄z plu-
res. Que sint mortis pctā. q̄ spūssancti dona. q̄ magna p̄cepta dei. q̄ opa
misc̄die. que deniqꝫ saluāde anime ⁊ in celū referēde sit via. ꝑsuasum tibi nō am-
bigim9. post hāc vitam reꝑiri aliam. q̄ bonis leta dulcisqꝫ. malis amara sit ⁊ mo
lesta. Hoc eñ nō sacri solum codices. ꝫ ipse gētiles ꝗ̄z ondunt lr̄e. Socrates eñ
vt apud ciceronem legim9. duplices eē vias duosqꝫ cursus aiaꝝ a corpe excedē-
tium differebat. Nam q̄ humanis vicijs atꝫ flagitijs inq̄nauissent ⁊ totis se libi
dinib9 dedissent. vel in republica violanda fraudes incepissent. his deuium qͦ-
dam iter esse seclusum a ꝯsilio deoꝝ. q̄ aūt integros se castosqꝫ seruassent. eēntqꝫ
in corꝑib9 humanis vitā imitati deoꝝ. his ad illos a q̄b9 eēnt ꝓfecti reditū facile
patere. Quid nos dicem9 q̄b9 euāgelia p̄dicata sunt. Et q̄ saluatoris incarnatōz
tot miraculis ꝯfirmataꝫ scire magis q̄ꝫ credere videri possum9. Nos q̄dem si re
cte sapim9. hāc humanam vitam nihil eē arbitramur. nec bonū q̄ꝙ̄ existimādū
esse censebim9 qͦ ad vitam alteram nō suppeditat vtilitatē. Non itaqꝫ dignitatē
nō amplitudinē maioꝝ. nō corꝑis vires. nō formam. nō magnitudinē. nō a cū-
ctis hoib9 habitos honores. nō ip̄m impꝑium. nō q̄cq̄d dici pōt in hac vita excel-
lens. ꝫ vltra ꝓcedere spes nr̄e debebūt. ⁊ ad alteri9 vite p̄patōez cuncta mo iri.
Que aūt illa sit vita aut q̄ pacto illa viuat. plus negocij eēt ondere q̄ꝫ nos impn̄
tia suscepim9. Maiores etiam auditores q̄ ipse sis ad ꝑcipiēdum res ip̄a req̄rit
Sꝫ hoc solū dixisse sufficiat. si q̄s oēm post creatos hoies felicitatem mēte ꝯcipi
at. simulqꝫ in vnū ꝯgerat vniuersum. quaꝫ q̄dem ꝑtem illoꝝ bonoꝝ adeq̄re ꝯpe
riet. ꝫ illi9 vite bona oia humana simul collecta. magis abesse q̄ꝫ vmbram ⁊ som
niū a veris reb9. Ad hāc porro vitam sacri ducūt ꝫmones ꝑ occulta nos erudiē
tes. ad q̄ꝝ ꝓfundū sensum dū tibi ꝑ etatem venire nō lꝫ. nō est ab revt in alijs do
ctoꝝ tn̄ viroꝝ libris erudiaris. Est eñ ⁊ poetis sicut basili9 ait actorib9 ⁊ scripto
rib9 ceterꝭ ⁊ oib9 hoib9 inherēdum. vn̄ nobis ad ingenij exercitatōz aliq̄ sit vtili-
tas accessura. Sic deū p̄ceterꝭ oēs colēdum lr̄e clamitāt. Huic te p̄mū dabis cō-
mēdabisqꝫ. h tu9 est auctor. tuus pr̄. tu9 dn̄s. huic oia debes. Cūqꝫ oēs hoies do
referre gr̄as debeant. tu illi maxime regr̄tiari ⁊ ꝫuire teneris. cui9 munere factum
ē vt rex nascereris. poteras vnus ex plebe aut vn9 ex rure nasci. Sꝫ inscrutabile
dei iudicium in sublimi te solio collocauit. Nō efferri debes. nō tumescere. nō su-
ꝑbire: qͦ tibi datum est. alteri dari potuit. Quanto maior es natu tanto debes
te humili9 gerere. subijcere collum regi vni. interesse diuinis officijs. Nam cui diui
nus cult9 est cordi. facile reliq̄ famulant̄. Primū querite regnū dei scp̄tura dicit. ⁊
post h omnia adijcient̄ vobis. Romani q̄ꝫuis gentiles erant omnia post religio
nem ponenda duxerūt. etiam in q̄bus summe maiestatis ꝯspici dec9 voluer̄t. nec
dubitauer̄t sacris impꝑia ꝫuire. ita se humanaꝝ reꝝ futura regimina exn̄tia. si di-
uina subessent bn̄ atꝫ ꝯstant̄ fuissent famulata. Quid nos veri dei noticiā hn̄tes
facere debem9. Caue ne tibi religionē putes esse subiectaꝫ q̄ꝫuis maximi p̄ncipis
nomine gaudes. Non dn̄s ꝫ fili9 ecclie. sacerdotis impꝑio in his que dicta sunt dei
subiect9 es. Theodosi9 cesar q̄ꝫuis potētissim9 eēt ⁊ romanum gubernaret impꝑiū
Ambrosio tamen Mediolan̄. ecclie p̄sulatum tenenti collum subiecit. imperatā
qꝫ penitentiam ꝑegit humiliter. Constantinus autem maximam sacerdotio re-
uerentiam exhibuit. Iudicium suꝑ episcopis in concilio niceno ferre non voluit
asserens deos ab hominib9 nō esse iudicandos. Nec mirꝝ. Ait eñ in epistola sua
Clemens. qui beato Petro in apostolatu successit. Omnes p̄ncipes terre ⁊ cū-
ctos homines sacerdotibus obedire. aut capita submittere debere. Eos aūt a so-
lo dn̄o iudicādos: q2 sui sunt ⁊ nō alteri9. Et quis ēst qui alterius iudicet ꝫuum.
Naꝫ si ista non patiuntur homines. nec deus deorum ⁊ dominus dominantium
hec vllatenus patietur. Sic sanctissimus ille presul beatum Petrum eterne vite

clauigeꝝ ꝑdicasse ꝯmemorat. Tu ꝗ̄ ꝑſbꝛos q̄ dei miniſtri ſunt honorabis. non
ſines opprimi. nō grauari. nō affici quibuſuis iniurijs. Nec dices inept⁹ ſacerdos ē.
indign⁹. imundus. nihil ad te. iudicē hꝫ. nō erit inultum qđ ꝯmiſerit ſcelus. Tu
dignitatem ⁊ ſacramētum veneraberis. nec audies diſculos enoꝛmeſqꝫ iuuenes
q̄ tibi ꝑ adulatōꝫ ſecus nitunꝭ ꝑſuadere.

Cum quibus expedit pueros ꝯuerſari.

Eq̄rit hic loc⁹ vt q̄les tibi iuuenes ꝯuiuere miniſtrareqꝫ pueros iuſta rō
ne velim⁹ palam fiat. Et hinc em̄ pōt vtilitas dominiſqꝫ redūdare. Sint
ergo q̄ tibi aſſiſtunt moꝛib⁹ inſtituti. nullum ſit in eis vicium. non vtanꝭ
vocibus deprauatis. facile em̄ imitandis turpibus ac prauis omnes ſum⁹. Et in
ꝓuerbio dr̄. Si claudo vicinus habitaueris ⁊ ipē nō nunqꝫ claudicabis. Multū
eſt in teneris ꝯſueſcere ſicut virgilius ait. Caueant aūt ꝑceptoꝛes tui. ne q̄s tibi
adoleſcens aſſentatoꝛ adhereat. Eſt em̄ peſtifeꝝ genus hominum q̄ laudāt que
cūqꝫ audiūt laudari. ⁊ rurſus cum vituꝑante vituꝑant. negant ſi q̄s negat. ⁊ af
firmant niſi audiunt affirmantem. atꝫ vt polipus ad ſpēm ſubiecti ſoli coloꝛem
mutat. ita ⁊ iſti ad voluptatem audientium ſniam variant. pati ⁊ aduerſus iuſti
ciam ⁊ aduerſus deum teſtificari. ſi placitū eſſe putarint audiēti. Abigaꝭ ex tuis
edib⁹ hᵉ peſtis. Sint veraces tecum pueri verecūdi. pudici. modeſti. cultoꝛes ⁊ ſa
nitatis. non ficti. non fallaces. non ꝑtinaces. non vinolenti. nō crapuloſi. nō in
iurij. Ex his quēdam hungaricum quēdā patrium quēdam bohemicum. omnes autē
latinum ſmonem noꝛint. viciſſimqꝫ obloquāꝭ. Sic abſqꝫ laboꝛe ⁊ q̄ſi ꝑ ludum hᵉ
omia ꝑdiſces ydiomata. ⁊ alloq̄ tuos ſubditos ꝑ teipm̄ poteris. Nihil eſt ꝙ ſuo
ꝑncipi fauoꝛem ꝑplī conciliet q̄ꝫ grā ſmonis. Et indignus quodammodo regno
videꝭ. q̄ ꝯquerentes aut aliq̄d expoſtulantes regnicolas non intelligit. Auo tuo
materno maximi coꝛdis regi tantum ꝓfuit liguas noſſe ꝯplures. q̄ntum pr̄i tuo
nocuit ignoꝛaſſe. Metridatem q̄ regnauit in ponto. q̄s non ꝯmendabit q̄ vigin
ti duab⁹ gentib⁹ quib⁹ iꝑauit abſqꝫ interp̄te loquebaꝭ. Nec ego te plus auſtralib⁹
ꝑplīs affectum q̄ꝫ bohemis hungariſqꝫ voluerim. Tui ſunt omnes eq̄li ſtudio di
rigendi. indignam rem agit teſte platone. q̄ vnam ꝑtem reipublice ſic curat. vt
alteram deſerat. Que res maxime ſepe calamitatis cauſa ꝑncipib⁹ fuit. Atꝫ rō hᵉ
potiſſima eſt q̄ nobiliſſimam ytalie ꝓuinciam ſubtraxit impio. Quia ꝯtenti pa
trio ſolo reges theuthonici nimiſqꝫ ſuis affecti laribus ytalie regimē neglexerīt.
Regna non min⁹ amoꝛ q̄ꝫ ferrum tueꝭ. ſꝫ amari q̄ non amat impoſſibile fuerit.
amoꝛis aūt ꝯciatoꝛ ligue ꝯmercium. Tibi ꝗ̄ cum ꝑ etatem lꝫ intētum eſt vt au
dire ꝑ te ſubditos intelligere ⁊ affari poſſis. Contingūt ſepi⁹ aliqua. q̄ tibi ſoli re
ferre ſubditi velint. nec interp̄ti ꝯfidunt. Princeps inſuꝑ q̄ ꝑ alium ſꝑ loquiꝭ ni
hil recti magis q̄ꝫ regis nomen mereꝭ. Mulieri vt homer⁹ inq̄t taciturnitas de
cus affert at non item viro.

Quibus modis ſmonis vſus in pueris foꝛmari debeat.

Nunc q2 de ſmone incidit ſmo. Quib⁹ modis in puero ſmonis vſus foꝛ
mari debeat dicēdum exiſtimam⁹ vt cum virilem togam induerit. non ſo
lum loq̄ ſꝫ oꝛnate loq̄ prudenꝭqꝫ valeat. ꝙ regi negligendum nemo puta
uit. maxima nāqꝫ ꝑconia ſibi ꝯꝑant. q̄ loquēdo ceteros ſuꝑant. atꝫ hᵉ vna res fuit
q̄ vlixem eſt ꝯuis imbellem pugnaci ꝑfecit aiaci. Achilles nāqꝫ poſtq̄ꝫ inꝭempt⁹
eſt arma nō foꝛte bꝛachium ſꝫ floꝛida ligna tulit. Haud igiꝭ recte Ciceronis illud
nōnulli carpūt. Cedant arma toge. Concedant laurea ligue. naꝫ vt idem cicero
dicit. Cum idcirco hoies a beſtijs differāt ꝙ aliq̄ pnūt. q̄ deinū laude dign⁹ eſt. q̄ in
ea re ceteros ſuꝑāt. in q̄ hoies beſtias antecellūt. At vos ligue ꝯuis erudite ſer
monē magis q̄ꝫ tarciturni ꝑncipis moꝛē ꝓbam⁹ nō tn̄ impmeditatū pueꝝ loq̄
ꝯmēdam⁹. Qđ em̄ incōſulto ac temerarie dictū factumue fuerit id pulcꝝ eē ne
q̄t. Inꝑcogitati ſmones nedū pueroꝝ ſꝫ viroꝝ q̄ꝫ plurima leuitate atꝫ in curias
reuerti ſunt. Conſiderata vo ꝑmeditatio oꝛonem vagari nō ſinit. Quid dicaꝫ de

pueris.qn̄ illustres oratores. Pericles ⁊ demostenes se alloqui ꝓlm̄ recusarunt
q̄ꝛ impatos se esse dicebant. Si q̄s vo ex tpe sinat dicere.extreme cām garrulita
tis instituit. Nolo tibi nimiam puero ſmonis patere licentiam. Magne sapien-
tie tempestiuum silentium est. Nōnunq̄ꝫ ſmone ꝑstantiꝰ plures dixisse q̄ꝫ tacu-
isse penituit. Qđ silentio retentum est efferꝛ facile.qđ semel edideris. reuocari
nullo mō pōt. Nam semel emissum teste flacco volat irreuocabile ꝟbum. Quid
ḡ dicemꝰ cum ⁊ silencij ⁊ orōnis magna vtilitas sit.tenere te medium volumus.
neq̄ꝫ tacere sp̄ neq̄ꝫ loq̄ sp̄. Non exigimꝰ pithagoreum id q̄nquēnale silentium.
neq̄ꝫ tersitis loq̄citatem.linguam dicebant veteres debere non esse liberam nec
vagam.ſ vinculis de pectore imo ⁊ de corde aptis moueri ⁊ q̄si gubernari. nam
q̄ sunt faciles leues ⁊ importuni locutores.boꝝ orōnem bn̄ existimatū est in ore
nasci nō in pectore. Vlixem ꝯ homorꝰ sapienti facundia ꝑditum vocem mittere
ait non ex ore ſ ex pectore. Nempe ꝟboꝝ cohercende petulantie vallum positū
est dentium. vt loq̄ndi temeritas nō cordis tm̄ custodia cohibeaꝛ. ſ ⁊ q̄busdam
q̄si excubijs in ore positis sepiaꝛ. Cauēdum est ne obijci possit id epicbamij. Cū
Loqui nesciret tacere nō potuit.aut salustianum. Loq̄x inq̄t magis q̄ꝫ facūdus.
Opus est vt loq̄ndi vires radices agant.tum cū tp̄us aduocarit fandi libertas
deꝛ. Nimia taciturnitas loquēdi facultatem adimit. Sicut em̄ q̄ longo tpe die-
cti in vinculis fuerint.si posteriꝰ soluanꝛ.ob vinculoꝝ ꝯsuetudinē nequeūt am-
bulare.ita q̄ ſmonē diutiꝰ astrinxerꝛ. si qn̄ loq̄ndū ex iprouiso fuerit ꝯmutescūt
Vt aūt recte formare ſmonē possis.qđ attinet puero nō nihil dicendū est. For-
māda est in ꝑmis vox ne feminea exilitate frangaꝛ.neue similiꝛ tremat.aut nimi
um boet.exp̄ssa sint verba.suisq̄ꝫ lr̄is totis enūcienꝛ.nō excitant extreme syllabe
nō audiaꝛ vox in faucibꝰ.atq̄ꝫ expedita sit ligua ⁊ os. absolutiꝰ exp̄ssiorq̄ꝫ sermo.
Nomina q̄dam ꝑceptores tui ꝟsusq̄ꝫ offerent tibi affectate difficultatis ex plu-
ribꝰ ⁊ asp̄rime coeuntibꝰ interꝛ se syllabis ꝯcathenatos. ⁊ veluti ꝯfragosos q̄ꝫ citissi
me vt voluas atq̄ꝫ ꝓuincias. Nam ⁊ demostenes cū lingue tardioris eēt. acceptis
in ore lapillis solus sibi ꝓnūciabat orōnes. q̄bus emissis facillime ac expolite de-
mum in senatu ꝯcionabaꝛ.

Quales orōnes quos ornatus pueri scire dn̄t. ⁊ ꝙ turpiloquia caueāt que so-
lent bonos corrumpe mores.

Is postq̄ꝫ ꝑceptis institutꝰ fueris equales tuos orōnis ornatu grauita-
teq̄ꝫ supare ꝯtendas. victor euadas tum in hoc tum in omni laudabili ex
ercitio. dolebis vinci. vicere gaudebis. Licet em̄ ip̄a viciū sit ambitio. fre-
quenter tamen causa ꝟtutum fuit. ⁊ ille nimiꝝ ꝯmendandus est puer quē laus
excitat. q̄ victꝰ flet. quem gloria iuuat. Absit aūt in omni ſmone turpitudo. qm̄
actōis vmbra. vt ait democritꝰ extat orō. Corrumpūt atq̄ꝫ bonos mores testante
ap̄lo ꝯfabulatōes male. Qđ ex menādo ꝑceptū hieronimꝰ astruit. Et qm̄ pleruq̄ꝫ
ſmones q̄ festiuitatē hn̄t. lateꝛ aliq̄d admittūt mali. vt venena melle ꝑmixta bi-
banꝛ. in omni turpiloquio imitādus est vlixes. q̄ ceras affixit auribꝰ. ne sirenaꝝ
cantꝰ exaudiret. Assit in colloq̄ndo facilitas. in obuios ꝯpellēdo suauitas. in rn̄dē
do benignitas. Nam graues in collocutōibꝰ mores digna in se odia ꝯhunt. Ab
sit in ꝯtentōibꝰ ꝑtinacia. vincat prudētia. obtineant rōnes. nō solum vincere: ſ
forte vinci speciosum est. Tenēda ē euripedis snīa. q̄ duobꝰ colloquētibꝰ. cum al
ter fuerit. eum longe sapiētiorem affirmat q̄ verba frenat. Absit in oībꝰ ꝟbis iniu
ria. Nam mētiri seruile viciū est. ⁊ a cūctis mōrlibꝰ odio insectandū. Quantoq̄ꝫ
dignior est q̄ mētiꝛ. tanto scelus est detestabiliꝰ. Omne em̄ viciū iuuenalis inq̄t
tanto ꝑstantiꝰ in se crimē hꝫ. q̄nto maior q̄ peccat hꝫ. Sit insup sermo tuus neq̄ꝫ
humilis neq̄ꝫ dep̄ssus nimis neq̄ꝫ tumidus aut arrogās. Que tumet orō inciuiꝛ
est. q̄ tenuis ē nusq̄ꝫ mouet. quēadmodū corpꝰ nō solū incolume: verūetiā bone
habitudinis eē optꝫ. Ita ⁊ orōnem nō mō nō egram. ſ etiam robustā eē ꝯuenit
Maiora sunt hꝫ q̄ꝫ possis cape. patebit tn̄ ⁊ his suū tp̄us. Atq̄ꝫ hāc sermonis māꝫ

quam natura ministrat grāmatica dirigit. acuet dyaletica. Rethorica illustrabit phia ꝯdiet atꝫ pficiet. q̄bus de reb⁹ suo loco dicet᷑.

Ut memoriam puer exerceat.

T cum loquendi facultas cui⁹ vba ꝛ snie laudent᷑ absq̄ ope mēorie esse n̄ possit. op⁹ est vt mēoriaꝫ puer exerceat. hoc ingeniŭ signum in pueris ē triplicemq̄ virtutem habet. sine labore pcipit fideliter retinet ꝛ facile imitat᷑. Huic dieb⁹ singulis est ꝯmittenduꝫ siue sint versus siue sententie graues ex illustrib⁹ auctorib⁹. Memoria nanq̄ penu scientie dicit᷑ ac discipline ꝛ in fabulis musaꝝ mr̄ appellat᷑. qꝛ gignit ꝛ nutrit. hanc tu in vtraq̄ pte iuuabis siue natura memor siue obliuiosus fueris. Aut em̄ roborabis habūdantiam aut supplebis defectū ac vsib⁹ pebis hesiodi. Sic em̄ ait Paruula si tēptes supradixisse pusillis. Idq̄ frequē pagas grādis cumulat᷑ aceru⁹.

Hic ꝯmendat exercitium grāmatice artis.

Uia vo grāmatica doctrine cuiusuis ostium eē dinoscit᷑. ac plus in recessu hꝫ q̄ in fronte. pmittit, despataq̄ videri pōt. nisi ab ephebis puerisq̄ pcipiat᷑. admonere te paucis volum⁹ ne hanc ꝯtemnas artem. q̄si regio culmine minus dignam. Nihil em̄ ex grāmatica nocet. nisi qd̄ supuacuum est. Cui⁹ maximos viros ꝯstat fuisse studiosissimos. Ondit hoc in eplis ad filium script᷑ Marcus tuli⁹ orator. idēq̄ ꝯsul ꝛ patrie tutor Juli⁹ cesar summ⁹ impator. adeo diligēs hui⁹ artis fuit. vt emēdatissimos scp̄serit de analogia libros. August⁹ qꝫ octauian⁹ q̄ꝫpit⁹ grāmatice fuerit in eplis ad ip̄m cesarem scriptis manifestat. q̄ teste q̄ntiliano emendati⁹ dici calidum q̄ꝫ caldum mauult. nō qꝛ id nō sit latinū: ꝫ qꝛ sit odiosum. Non ḡ pudeat te discere qd̄ maximi orbis p̄ncipes magno nā⸗cisci studio curauerūt. Diceram⁹ supra doctrinam regib⁹ necciaꝫ esse. q̄ si paꝝ mihi habes fidei: regius pp̄ha te ꝯmoneat. Et nūc reges intelligite p̄cipit ille. erudimini q̄ iudicatis terram. Quō erudiri ꝛ disciplinam discere poteris nisi toti⁹ eruditōis initium ꝛ fundamentū accepis qd̄ est grāmatica. Sꝫ dedisti tu hactenus huic opam arti. nec inuit⁹ p̄ceptoris tui monitis auscultasti. non tn̄ adhuc pfect⁹ grāmatic⁹ euasisti. pgis em̄ adhuc discere pfecti⁹. q̄b⁹ ex reb⁹ decreuimus tibi nōnulla de grāmatica scribere. nō qꝛ velim⁹ ipse te grāmaticaꝫ docere: ꝫ breuiter ip̄os fontes on̄dem⁹. ex quoꝝ potuveri grāmatici fiunt. ad quos vt tui p̄ceptores te ducant tanto magis optamus. quanto id magis tibi conducibilius arbitramur.

Qꝛ grāmatica habet tres ptes principales.

Rammatica sicut q̄ntilian⁹ ait in latinum translata lrāturam designat. habetq̄ ptes tres recte loquendi scientiam. poeticam ꝛ alioꝝ auctorum enarrationē. scribendiq̄ rōeꝫ. Detingam⁹ ex his aliquid quod tibi audire sit vtile ꝛ nobis dicere non indelectabile. Prima ps est recte loquendi sciētia. Rectam locutōem hoc ideo accipim⁹ loco. que verbis aptis ꝛ rite ꝯiunctis enūciat᷑ q̄ꝫuis al's viciosa ꝛ pcax minusq̄ iusta fuerit. Si ḡ grammatice recteq̄ loq̄ volumus. noscendus est verboꝝ vsus. Aliqua nr̄a sunt. aliqua pegrina. aliqua simplicia. aliq̄ ꝯposita. aliqua p̄pria. aliq̄ translata. aliq̄ vsitata. aliq̄ sita. atꝫ in his tota vis recte loquendi ꝯsistit. vt his apte ꝯpositeq̄ vtamur. Nostra dicūt omnia que ab ytalicis inuenta sunt. vt amor lectio scriptio. pegrina ex oib⁹ p̄pe gentib⁹ recepta repiunt᷑. vt a gallis. Reda ab hispanis gurdi q̄ vulgo stolidi reputant᷑. Ex theutonicis. marchio. Infinita vo ex grecis. vn̄ roman⁹ s̄mo vt plurimū vsus est. Et in vbis q̄dem grecis vtēdum est declinatiōe latina q̄usq̄ patit᷑ decor. vt plato palemo. nō platon palemonq̄ dicat᷑. qꝛ rectus in on latin⁹ exire n̄ ꝯsueuit. Non tn̄ admodum absurde greca quoq̄ declinatio nonnunq̄ recipit᷑ ꝛ p̄sertim in carmine. vt apud Uirgilium. Audiat hoc tantum vel qui venit ecce palemon. Et nobis idem alchimedon duo pocula fecit. Et orphea quē in medio

posuit ⁊ phillida amo ante alias. ⁊ aulay in medio libabant pocula bachi. Nec
patiebant antiqui in as greca nomina masculina finiri ꝑ rectum. ideoqꝫ apud
plerosqꝫ repit. Enea pelea. Anchisa. hermogora at nō viciū eēt nisi peleas ene
as anchises hermogoras dicerent. vt iã latinū declinatio greca vsum obtinuerit
Simplicia vba sunt amo lego. ꝓb⁹ territ⁹ ⁊ his similia. Cōposita vo vt adamo
ꝑlego improb⁹ ꝑterrit⁹. fiūt qꝫ ꝯpositōes aliqñ ex duob⁹. vt ꝑterrit⁹ ex ꝑ ⁊ terri
tus. aliqñ ex trib⁹ vt impterrit⁹. ab in ꝑ ⁊ territ⁹. Putat qꝫ Cicero Capreb ex eo
fieri qđ est cape si vis. Et sunt q̄ lupcalia interptent. Ludere ꝑ capꝝ. Iūgunt āt
vba ex duob⁹ latinis integris vt supfui ⁊ subtfui. Quis ex integrl an ꝯposita sint
qreri possit. aut ex integro ⁊ corrupto. vt maliuolus. Aut ex corrupto ⁊ integro
vt noctiuag⁹. Aut ex duobus corruptis. vt pedissequ⁹. Aut ex nr̃o ⁊ ꝑegrino vt
biduum. Aut ecōtra vt antichato. Aut ex duob⁹ ꝑegrinis vt epiredia ⁊ antixp̄c.
Epi greca ꝓpositio est. Rede gallicum vehiculum neqꝫ grec⁹ inde neqꝫ gallicus
dixit epiredium. Romani suum ex alieno vtroqꝫ fecerūt. ꝓpria vo verba illa dicū
tur. que illud huant ad qđ pmū denominata sunt. vt flumen qđ aqꝝ multitudie
fluit semp. Torrens qđ inundatōe tumescit siccitate deficit. Atꝫ in his cognoscē
dis recteqꝫ locādis nō parua diligentia opus est. vt edem ꝓ templo dei. ꝓ domo
magni viri. non econtra dicam⁹. Aut laborem ꝓ dolore aut dolorem ꝓ labore
ponam⁹. Translata vo dicunt que alium natura intellectum. alium loco ꝑbent
veluti gēma. ſm naturam ꝓciosum lapillum significat. ex loco trāslata in locum
significare guttam pōt. quam vitis putata mittere solet. seu pullulātem pmo ve
ris tpe ramusculum. Trāfferꝫ aūt verbum ex loco in q̄ pmum fuit. in aliu̅ in q̄
aut ꝓprium deest aut translatum ꝓ ꝓprio meli⁹ esse videt. Compellitqꝫ nos vba
trāsferre aut necessitas. aut vtilitas. Necessitas vt iam de gemma dixim⁹. Nec
eñ nomē aliud habuit rustic⁹. q̄ se monstrantem pmo ramusculum siue guttam
liq̄ris exinde manātem appellaret. Necessitate qꝫ durꝝ hoiem dicim⁹ atꝫ asperꝝ.
qr non habem⁹ ꝓprium qđ dem⁹ his effectib⁹ vocabulum. vtilitas bifariam diui
dit. qr vel significāti⁹ vel ornati⁹ q̄ ꝓprijs trāslatis vtimur. Significāti⁹ dum di
cim⁹ hoiem incensum ira. aut inflamatum cupiditate aut errore lapsum. Iratū
eñ ⁊ cupidum ⁊ errantem ꝓprie licuit ſ min⁹ significāter. Ornat⁹ causa multa
interponi trāslata solent. vt lumen orōnis. generl claritatem. ꝯtionum ꝓcellas elo
quentie fulgura. Modic⁹ tñ atꝫ oportunus trāslationis vsus illustrat orōnem.
freq̄ns aūt ⁊ nimius obscurat ⁊ tedio complet. Continu⁹ vo in allegoriā exit atꝫ
enigmata. Nec parum iudicij necessarium est. vt que continua que vel deformis
translatio sic cognoscat. Honesta ꝑfecto mihi atꝫ iocūda diui Augustini trans-
latō videt. dum in ſmone innocētum inq̄t. Qui vo dicunt martyꝝ flores. q̄s in
medio frigore infidelitatis exortos. velut pmas erumpentis ecclie gēmas q̄daꝫ
ꝑsecutōis pruina decoxit Cicero castratam morte. Affricani rempublicā inepte
dici existimauit. Quid si illū audisset q̄ psitacū ait monetare vba. qr voces emu-
lari nr̃as conat. Usitata sunt vba que ꝯmuni terunt vsu. ⁊ his tuti⁹ vti possum⁹
Cicero dicit que pmo dura fuerūt vsu molliri nec tpe suo satis audacter vrbanū
dicebant. nec viuo Quintiliano practicā at ħ hodie trita sunt q̄s antiqꝝ vel scā
dalum vel gehēnaꝫ dixisset. ſ ista nobis lectio euāgelica tradidit. Hinc id oratij
verꝝ reddit. Multa renascent q̄ iam cecidere cadūtqꝫ. que nunc sunt in honore
vocabula si volet vsus. Queꝫ penes arbitrium est ⁊ ius ⁊ norma loq̄ndi. Ficta
vocabula sunt q̄ sibi q̄sqꝫ nouit fingit vt apud oratium. inimicat vrbes. ħ est ini-
micitias facit. Idē qꝫ vbū fingere vr̄ alio loco. volucrisqꝫ fati tardauit alas hoc
est distulit. Seruī⁹ ait q̄busdam herbis olim sacerdotes amasculari fuisse moris
vt ampli⁹ coire nō possent. vbum est ex masculo fictum. ſ nō lꝫ omnib⁹ vba fin-
gere. vba noua. Qđ eñ ait flaccus licuit sempqꝫ licebit signatum p̄nte nota ꝓdu
cere nomē. vt silue folijs patronos mutant in annos pma cadūt ita voꝝ vet⁹ i
terit vsus. Et iuuenum ritu florēt mō nata vigētqꝫ. ad eos referēdum est. q̄ iam

orãdo atq; scribẽdo magnũ sibi nomẽ fecerũt. Sicut therẽtius qui primũ dixit
obsequiũ ⁊ hec atꝰ inuẽtor messalia atq; mirabiliũ excogitator. Augꝰ. Qui medio
cri sunt ingenio nõ inuenire vocabula ſ; inuẽtis vti debebũt. In oĩbus aũt ꝟbis
siue noua sint siue antiq̃ siue nr̃a siue aliena siue ꝓpria siue translata: nullꝰ honor
fuerit nullaq; laus nisi bene rebꝰ accõmodet̃. Cũq; duo sũt tantũdez significãtia
eo vti pr̃stat qꝺ meliꝰ sonat vt faciliꝰ inte ligat̃ vt beatitudinẽ q̃ȝ potiꝰ dicas.

De variatione dictionũ ⁊ declinatione tẽpoꝝ ⁊ casuum.

Cognita ꝟo natura ꝟboꝝ diminutiones declinationes deriuatiõesq; ꝑnof
scere oportebit. Memineris scabellũ ex scamno: vinũ ex villo. ex puo pu
sillũ. Ex pinna qꝺ est acutũ bipennẽ q̃ securis est vtrinq; habẽs aciem.
At ex recto q̃ bos est fieri bouẽ ⁊ a lauãdo fieri lotũ atq; illotũ. variant̃ nãq; plu
rimũ dictiones ⁊ in casibꝰ ⁊ tꝑibus ⁊ in numeris ⁊ in modis. vt hec tradita sunt
apud grãmaticos admodũ diffuse. Nec ꝑpositio ꝯiũcta verbis sꝑ eundẽ rema-
nere patit̃ sonũ vt cadat excidit: calcat exculcat testimonio sũt: fuerũt q̃ pepegi ex
ꝟbo pasciscor descẽdere putauerũt qꝺ mĩme verũ est. Paciscor nãq; p̃terito tꝑe
pactꝰ sum ex se format. nõ pepegi qꝺ q̃ntilianꝰ ab eo affirmat ꝓficisci qꝺ est paco
Inuẽtũ est em̃ in duodecim tabulis pacũt: cuius est simile cadunt. at hoc ex ca-
do sumit̃: sic ǵ ⁊ pacũt dixerl̃ ex paco. Cado cecidi p̃teritũ hȝ. paco pepegi. Ad h̃
adĳciẽda sũt genera ne masculinũ dixeris qꝺ femininũ sit aut neutrum aut cõe.
Post hec qꝺ maius est ꝯnexiones ꝟboꝝ ⁊ nominũ quo pacto fieri debeãt. Sciẽ
dũ est vt apte ꝓnomina ꝑticipiaq; locant̃. nec aduerbia ꝑpositiones interiectio
nesq; negligant̃. Cauendũq; totis animi viribus erit. vt in oĩ verborũ ꝓnuncia
tione barbarismi feditas absit.

Barbarismus cõmittit̃ in cõmixtione idiomatũ.

Barbarismus q̃dẽ ex multiplici manat fonte. Ex gente vt si latina in ora-
tione vocabulũ afrum vel hyspanũ vel theutonicũ misceas. quod non sit
vsu latinum. Ex natura vt si insolenter minaciter ac crudeliter loquaris
barbare nãq; dixisse videberis ex alteratione dictionũ vt si detrahas vel addas
vel varias syllabas vel lr̃as aut de loco suo transeuntes. vt tinga placentinus q̃
percula pro gula dicebat. duplicis ab hortensio barbarismi notatus vicio. Hoc
tñ apꝺ scriptores carminũ aut veniã sepiꝰ aut laudẽ meret̃. vt virgiliꝰ. Nec spes
libtaꝗ erat nec cura peculi ꝓ peculĳ. Et alibi. Cingite frõte comas ⁊ pocula por-
gite dextrĳ. prior gite tãq; prioꝛigite dixit. Et iuuenalis adĳciẽs syllabã de nerone
sic ait. Quales sunt epulas ipsum glutisse patamus induperatorẽ: ꝓ imperatorẽ
metri mensura deposcit. Quedam sunt verba que si proferantur singula viciosa
sunt. iuncta ꝟo sine reprehensione dicuntur. Nam ⁊ dua ⁊ tre ⁊ pondo barbare
sapiunt. Et duapondo ⁊ trepondo recte dici. Quintilianus affirmat. Nec bar-
barbari mus abfuerit si que longa est syllaba breuiter pronunciaueris: aut corre
ptam produxeris quod poetis aliquando ꝑmissum est. vt italiam fato profugus
lauinaq; venit. Uirgilius enim italie primam syllabam que breuis est vbiq; pro
ductam facit.

Qualiter ⁊ quãdo cõmittit̃ viciũ soleocismi.

Soleocismi quoq; viciũ multifariã cõmittimus vt cũ suum rei nõ reddit̃
genus: vt si hunc arborẽ dixeris quod femininũ est. Corticẽ tamẽ ⁊ ama-
rũ possumꝰ ⁊ amaram dicere cum sit vtriusq; virgilius auctor: si verbo vl̃
participio vel prepositioni nõ reddit̃ suus casus soleocismus adest: si vnũ ad te
vocans venite dicas. aut si plures a te dimittens ita loquaris abi: aut si dicenti
quẽ video ita accurris. aut reus eris soleocismi si magnũ peculiolũ aut grandem
te dixeris equulũ possidere q̃uis improprie loqueris nõ tñ cõmittis soleocismũ.
an ⁊ aut cõiunctiones sunt: si tamen requiras. hic aut ille fuerit in vicium cadis:
Nec minus peccabis si pro illud ne feceris nõ feceris dicas. Quia licet ne ⁊ non
aduerbia sunt: alterũ tamẽ negandi alterum vocandi est. In sacra tñ scriptura

repertū est. Nō furtū feceris cū furtū fieri probibet̃. sed ibi quoqȝ vt in poetis
multa licenter q̃ȝ signata magis dicunt̃. Quedaȝ sunt que singulariter dūtaxat
efferunt̃. quedā pluraliter tm̄. Quedā per paucos casus dici volunt. cōmutata
vo soleocismū babent. Nec em̄ nex mibi instat dicere licet: neqȝ mortes imminēt
q̄uis ꝛ boc aliqñ pmittat̃ si referat̃ ad plures. Nā vn⁹ vnā tm̄ mori mortē pōt.
Nec paterno mani sacra factio dicendū est. sed paternis manib⁹. Habēt autem
nōnulla soleocismi faciē nec tn̄ viciosa sunt. vt tragedia tbiestes. Ludi floralia ꝛ
megalensia stemata: bec nominant̃ frequētiora quidē apud poetas: ꝫ oratorib⁹
quoqȝ pmissa sūt ꝛ nomina feminina quib⁹ mares vtunt̃ ꝛ neutra quib⁹ femine
vt silla: catilina: iugurta: messalia: galba: dolobella: agrippa: glicerīū: dortīū: phi-
lortīū: eustocbiū. Nec viciū babent. In quibus omnib⁹ si quis vicio carere vult
quatuor eū noscere oportebit Rationē: vetustatē: auctoritatē: cōsuetudinēȝ de
ratione primū est transigendū ⁊c.

De analogia ꝛ etbimologia.

Ationē que de grāmatica pōt analogia p̄stat aut ethimologia. Ex bis tn̄
nō tantū ratio q̃ȝ exemplū valet: quia cōsuetudini seruiūt: ob quā rem in-
epti sunt qui pertinaciter deriuationib⁹ aut similitudinibus magis berēt
q̃ȝ cōsuetudini. vt qui audaciter dicere volūt: non audacter: ꝛ conire non coire. ꝛ
frugalis nō frugi: lȝ oēs oratores aliud sequant̃. Analogia ex latini greco in lati-
nū trāslata ꝓportio nūcupat̃: pōtqȝ dici similiū rō. Hui⁹ vis est vt illud qđ dubiū
est. ad aliqđ simile referam⁹ de quo nō querit̃ vt incerta certis ꝓbem⁹ vt si quera
mus. funis femininū sit: an masculinū. simile illi sit panis. si dubiū est domu dicen
dū sit an bac domo: similia sint anus manus. Si scire cupias an ferueo. es. sit me
dia syllaba longa vel breui. Erūt illi similia prādeo spondeo pendeo q̃ spōdere
prādere pendē faciūt: mediāqȝ ꝓductā retinēt. Sȝ multa est in bis deceptio. Re
pertū est apud lucillū feruit aqua ꝛ feruet nūc ad oia vt sit feruio. is. it. Virgilius
quoqȝ feruere litora late: media correpta dixit. Nos etiā in domo fuim⁹: nō i do-
mu dicere solemus. Lupus ꝛ lepos nō min⁹ cōformia sunt q̃ȝ panis ꝛ funis: lep⁹
tamē epicbenū. lupus masculinū est q̄uis barro lupum feminea dixerit. Enniū
secutus ꝛ fabium pictorem.

De etbimologia que verboꝝ requirit originē.

Tbimologia que verboꝝ exquirit originē multā babet eruditionē. Hāc
aliȷ̄ notitionē appellauerūt. aliȷ̄ veriloquiū: sed qui vim potius intuiti sūt
originationeȝ vocitaret. Eius exinde marcus telius in se posuit tamen se
esse bominē frugi probare voluit. nō q2 esset abstinēs. Nā id quidē mentiri non
poterat. ꝫ quia vtilis multis id est fructuosus vnde sit dicta frugalitas. Huius
etbimologie quidā nimis studiosi verba paululū declinata varie ꝛ multipliciter
aut correptis: aut productis: aut abiectis: aut detractis: aut mutatis de loco lr̄is
vel syllabis ad suū vsum reducere canant̃. Ita vt in paruis ingeniȷ̄s a fedissima
vsqȝ ad ludibria dilabant̃. vt sunt qui boiem ꝓpterea appellari putāt. quia sit bu
mo natus: tāq̃ȝ primi mortales ante nomē imposuerint terre q̃ȝ sibi. Licet em̄ ge
nesis testimonio aride nomē deus indiderit: nō tn̄ bumū appellauit ꝫ bumi voca
bulū postea natū ē. Aliȷ̄ verba quasi ab aere verberato ꝛ stellā quasi luminis stil
lam. Et celibes veluti celites: q2 grauissimo vacent onere: ꝛ wiennā quasi bian-
nam dici stultissima ratione iudicāt q2 duobus annis iuliȷ̄ cesaris obsidionē per-
tulerit. Cū viuēte iulio nondū cōdita fuerit: ꝛ in eius initio non wienna: ꝫ flauia-
nū appellaret̃. Sed cui nō venia dabit̃ qñ teste quintiliano magnus varro dece-
ptus est. Is em̄ agrū ꝓpterea dictū putat q2 in eo aliquid agat̃. Et graculos q2
gradatim volant. Quintilianus aūt alterū ex greco duci: alterū ex vocibus suis
denominari cōfirmat. Nec desunt qui ꝓpterea merulā dici censeant. q2 sola volat
quasi mera volans. Sed nō est in omnibus originationib⁹ auscultandū: nisi fue-
rint ab illustrib⁹ oratorib⁹ approbate: vel manifestaȝ deriuationē prefetulerint.

vt consul a cõsulẽdo vel adiudicãdo. Nã ⁊ hoc cõsulere veteres vocauerũt. Un
de est illud rogat vt boni cõsulas idẽ bonũ iudices. Nec te lateat ethimologiam
vt predictũ est seruire cõsuetudini. Hinc triquatrã siciliciã nõ triquadriã. Et me
ridiẽ nõ medidiẽ dicimus. vetusta verba maiestas quedã vt ita dixerim religio-
se cõmẽdat. Nã que sunt a vetustate repetita: nõ solũ magnos assertores habẽt:
sed etiã afferũt grauitatẽ orationi nõ sine delectatione: cũ ⁊ auctoritatẽ antiq̃tat̃
habeãt. ⁊ q2 intermissa sunt gratiã nouitati similiter pariũt. Sed opus est q̃ cre
bra sunt nec manifesta. q2 nihil odiosius affectione nec vtiq3 ab vltimis ⁊ oblitte-
ratis repetita temporibus. Meminisse oportet fauorini phi. qui vt est dictum
apud agelliũ de noctibus adolescenti verboꝝ cupidissimo plerasq3 voces nimis
prestas ⁊ ignotissimas in quottidianis cõmunibusq3 sermonib⁹ exprimenti. En
nius inquit ⁊ fabricius ⁊ comentan⁹ antiquissimi nostri ⁊ his antiquiores hora
cius. Trigimera ⁊ plane ⁊ dilucide cũ suis fabulati sunt. Neq3 aruncoꝝ aut sic-
canoꝝ q̃ primi coluisse italiã dicunt̃ quicq̃3 dictasse pegrini reperim⁹: sed etat̃ sue
verbis locuti sũt. Tu aũt pinde ac cũ matre euandri nũc loquere sermone adhuc
inultis annis iam desito vteris. q2 scire atq3 intelligere neminẽ vis q̃ dicas. Nõ-
ne homo inepte vt qd̃ vis cõsequaris abunde taceres. Sed antiquitatẽ tibi pla
cere ais q2 honesta ⁊ pulchra ⁊ sobria ⁊ casta sit. Uiue ẽ moribus pteritis. Loq̃-
re verbis presentibus. Ad id quoq3 a G cesare excellẽtis ingenij ac prudẽtie vi-
ro in primo de analogia libro scriptũ est. Habe semp in memoria atq3 in pectore
vt tãq̃3 scopulũ sic fugias inauditũ atq3 insolens verbũ. Adhibenda est igit̃ mo-
deratio ne vel nimia sint vel nimis obscura vel omnino refutata que a vetustate
verba reperiunt̃. Quis em̃ nũc nox pro nocte: aut ym pro eũ diceret: at hec hñt
duodecim tabule sic em̃ illic scriptũ fuit. Si nox factũ furtum fuit: si ym siue oc-
ciderit iure cesus esto.

Quos autores imitari licet ⁊ a quibus est autoritas requirenda.

Utoritas ab oratoribus vel hystoricis peti solet. Nec min⁹ a poetis qñ
non magis hoc q̃3 illud modulatio metri deposcit. Qualia sunt immo de
stirpe recisum ⁊ aerce quo congessere palumbes. Et silice in nuda ex qui-
bus scimus stirpem masculini generis. Et palũbem ⁊ silicem feminini esse: cum
metrum in mutatione generis nil requisiuerit. Sũmoꝝ aũt in eloquentia viroꝝ
iudicium pro ratione ⁊ velut erret̃ honestus ẽ magnos duces sequentib⁹. Sed
hoc quoq3 videndũ est ne nimiũ antiquos imitemur aut nimis obscuros. Naz ⁊
si põt videri nihil peccare qui vtit̃ his verbis q̃ sũmi autores tradiderũt multuz
tñ refert nõ solũ q̃d dixerint aiaduertere. sed etiã quid psuaserint. Orõ preterea
cuius sũma vis est perspicuitas q̃3q̃3 viciosa fuerit si egeat interprete. Quis mo
do nocte cõcubia dixerit ⁊ hac noctu filio pendebit eutruria tota q̃3uis vtriusq3
sit ennius autor. Quis lucrũ ⁊ habundum vt catho. Quis gladiola sicut messa
la pronunciauerit.

De vsu loquendi ⁊ deriuationibus terminoꝝ.

Uperat igit̃ ꝯsuetudo certissima loquẽdi magistra. Cui ⁊ rationes cedũt
⁊ vetustas ⁊ autoritas oĩs parere cogit̃. Utẽdũ ẽ ſmone vt numero cui
publica forma ẽ. Nã pene ridiculũ fuerit. malle ſmonẽ quo locuti sũt ho
mines q̃3 quo loquunt̃. Exposcebat rõ vt inuidere te sicut videre te dicerem⁹ qd̃
actius in menalippo dixit. Quis non florẽ librũ inuidet meũ. Cicero tñ dicit hoc
ꝯsuetudine prohiberi iduare. vnde idus dicte sunt. vetusti eutrustoꝝ populi idẽ
esse aiebant quod diuidere. vnde vidua quasi valde idua. id est diuisa. aut a viro
diuisa. Hodie nemo dixerit iduare q̃3uis nobis idus sit iduasq3 cõsuetudo dimi
serit. Nec diequinte vel diequinti copulate p aduerbio quisq̃3 scribere ausus fuit
q̃3uis pompeiani versus suffraget̃ autoritas. qui est ex attelliana que mathia in-
scribit̃ dies hic sextus cũ nil egi diequarte. moriar fame die pristine. Eodẽ modo
auctoritate non indoctorũ veterum reperitur dictum q2 significabat diepristino

idē priore qđ nūc pridie dicit̄: cōsuetudine magis hoc q̄ ulla probante. Sꝫ ē hic
quoq̄ iudiciū necessariū. ne passim vulgus imitemur. Constituēdū est in primis
quid sit ip̄m quod cōsuetudinē appellamus. Nā si ex eo q̄ plures faciunt nomen
accipiat: periculosum dabit p̄ceptū vt quintilianus ait: non orationi modo: sed
quod maius est vite. Unde eñ tantū boni in pluribus que recta sunt placeant.
Nō in multitudine sed in paucitate sapiētia reperit̄. Nec eloquētia populi: sed
est paucoꝝ. Maximus est eoꝝ numerus qui comas nutriunt ⁊ in gradus fran-
gunt. Et qui perpotant in balneis qui summo studio cenas insectant̄. qui lucris
illicit[?] qui libidini seruiūt. Pauci q̄ ab his abstinēt: absit vt illos imitemur. istos
fugiam⁹ q̄ multi sunt qui verba latina deprauāt. Pro eo qđ est amare atq̄ insequi
veneris cupiditate: feminas houisare huius terre populus dicit. Sūptus q̄ fiūt
ab itinerātib⁹ ceral:a vocant. Quādo vēturū queq̄ significare vult ip̄e inquit nō
veniet sed erit cito venire. Quid igit̄ sequemur ne istos quia plurimi sunt. ⁊ lo-
quēdi cōsuetudinē ex multitudine recipiemus: fatescat hic error. Non eñ quod
viciose q̄uis multis insiderit ꝓ regula sermonis accipiēdū erit: qꝛ nō vicia ꝫ mo
res boni cōsuetudinē faciunt. Sicut ergo viuendi consensum bonoꝝ sic ⁊ loquē
di cōsonantiā eruditoꝝ appellari ⁊ imitari cōsuetudinē oportebit. Succincte ti
bi ⁊ admodū breuiter que sint fontes prime partis grāmatice: nō expressim⁹ sed
indicauim⁹ quibus potare te tui poterunt: debebūtq̄ p̄ceptores prisciani ⁊ alioꝝ
qui signate locuti sunt libros aperiētes. Nos interea secunde partis intentio q̄
sit in medium afferamus.

Or peritiam loquendi nullus assequitur nisi poetas hystoricos ⁊ oratores
perlegerit diligenter.

Oncathenate sūt inter se discipline: nec vnāquisq̄ adipisci pōt nisi lumē
alterius cōsequat̄. Quis enim recte loquēdi peritiam habet nisi poetas
viderit hystoricos ⁊ oratores perlegerit. Quod rōnis est quod autorita-
tis est ac consuetudinis in grāmatica: vnde nisi ab his sumit̄: vult ergo secūda
huius discipline particula non solum prefatos auctores legi atq̄ intelligi sed oē
scriptoꝝ qui diserti fuerint ⁊ probati discuti genus. Nō propter hystorias mo-
do: verūetiā propter verba que frequenter ab autoribus sumunt̄: ideo cōducibi
le ⁊ necessariū est: vt ad colligendos preceptores tui nō parum diligētes sint. ve
teres instituant vt ab homero atq̄ virgilio lectio incipiet. q̄uis ad intelligendū
eoꝝ virtutes opus esset firmiori iudicio. Sed huic rei supest tempus. Neq̄ eñ
semel legent̄. Interea vero ⁊ subtilitate heroici carminis animus puerilis assur
get: ⁊ ex magnitudine rerū spirituꝫ ducet ⁊ optimis imbuet̄. quod augustin⁹ q̄ꝫ
probat in primo qui de ciuitate dei inscribit̄ libro. Sed tibi non video quomodo
greca tradi possit. cuius rei p̄ceptor abest. Dicerem aūt etiā illa tibi addiscenda
si facultas adesset. Nam ⁊ ad regnū hungarie melius dirigendū cui greci cōplu-
res subsunt nō parum cōduceret: ⁊ ad latinā orationē multuꝫ tibi luminis affer-
rent littere grece: quas nō pauci latinoꝝ imꝑatores maximi didicerūt. Plus eñ
apud me valet magni cathonis auctoritas qui vel senex grecis litteris operaꝫ de
dit. q̄ gaymarij qui eas l̄ras turpe putauit discere quarū magistri seruient: ꝫ no-
bis voluntas adest facultas abest: ideo de latinis dicam⁹ quoꝝ nō tanta inopia
est vt cū his efficē latinā oꝛonē nō possum⁹ ⁊ plenioꝛē ⁊ ornatioꝛē.

Quomodo germanie ꝑtes poetas despiciūt ⁊ theologiā colunt.

Oculturo mihi de poetis eoꝝq̄ lectiones suasuro. mihi turba illoꝝ insul-
tabit qui videri magis q̄ esse theologi volūt. Quid tu nobis ex italia poe
tas adducis inquiunt: sanctosq̄ germanie mores eneruata poetarū lasci
uia corrūpere ꝑperas. Nūq̄d obiectū ē vt ꝓbrū a rōanis tuis marco nobiliori q̄ i
etholiam consul poetā enniū duxit. Nūquid tuus cicero quē sequeris quē imita
ris in tusculanis questionibus recte poetas edoctos a platone cōmemorat ex ea
ciuitate quā finxit: cū optimos mores ⁊ optimum reipublice statum exquireret.

Quid boetius. nūquid poetarū musas scenicas meretriculas appellauit. Quid
diuus hieronymus inquit: ꝓpterea se verberatū ab angelo dicit. qꝛ litteris incū
beret secularib⁹: Abi tu procul a nobis atq₃ poetas tecū referto. Nec ab his iu
riste quidā discrepabāt: quoꝝ doctrina nō in textib⁹ ſ₃ in glosis heret: quiq₃ nihil
ornati⁹ in iure ciuili reperiri censent. Autēticoꝝ libris quibus pauca rn̄dentes
dicim⁹. Si oēs qui sunt hoies in germania idē sentiēt: libē tius migrabim⁹: ꝙ cū
tanta ignorātia aut cecitate morabimur. S₃ sunt etiā his in regionib⁹ viri docti
qui poetas ꝛ oratores magnope colūt: nec argumentis mouent̄ aduersariorum.
Licet enim detractores nobilior tulerit nō tamē detrahēti multitudini cessit: imi
tatusq₃ ipsum est affricanus maior: qui nō contētus poetā dilexisse statuā eiusdē
ennij suo ꝛ maioꝝ suoꝝ sepulchro imponi iussit: vt si decertatū de autoritate fue
rit. plus ponderis in affricano nobilioreq₃ dixerim ꝙ reliqua populi multitudo
possit habere. Nec difficulter auertit̄ platonis auctoritas que a cicerone refert̄
Audi que cicero subiunxit hec eius verba sunt. Sed quid poetis irascimur: vir
tutis magistri phi inuenti sunt: qui summū malū dolorē diceret. Atq₃ subinde re
fert exempla phorum ꝙ multa: qui doctrinā introduxerūt ꝑniciosam. Qua ergo
rōne poetas excludit plato: eadem phos oportuisset expellere. Quid de theolo
gis dixerim. Quis error in fide nō a theologis ꝑfectus. Quis arrianam induxit
vesaniā. Quis grecos ab ecclesia separauit. Quis bohemos seduxit nisi theolo
gi. Romani quondā omne medicoꝝ genus ex vrbe pepulerūt: qꝛ multa in his fa
cinora sunt repta: postmodū vo castigatis sontibus innocētes receperūt. Quid
oratores. Nōne ait cicero ciuitates cōplurimas propter facundiā maloꝝ hoim
funditus fuisse delatas. Ac sicut nec oratores: nec medici: nec theologi nec phi:
oēs ꝓpter aliquos malos respui debent: similiter nec vniuersi poete ꝓpter nōnul
loꝝ vicia sunt abhorrendi. Alioquin ꝛ ipse plato fuisset ex ciuitate quā formauit
eijciendus. Cū ꝛ tragedie deditus fuerit ꝛ carmina eius apud macrobiū ferant̄:
ex quib⁹ cōstat ipsum fuisse poetā: nec cicero in ea ciuitate mā sisset qui nō solum
poetarū maxim⁹ cultor fuit: ſ₃ libros q₃ tres de suis tꝑib⁹ poetico more carmini
busq₃ descripsit. Quod ex boetio videt̄ obiectū nō tam solutionē ꝙ risū meret̄.
Quis eñ cachinnum retineat: cū dānari poetā a poeta referat̄. An nō ē ipse boe
tius vir poeticus. Nā ipsa phia que cū eo loquit̄: vt plurimū versibus agit ꝛ fi
ctionibus. Quot sūt ibi fabule: quot metroꝝ genera. Similis illi videt̄ boetius
qui iurabat nō esse iurandū. Sed nō hoc beocio imputam⁹: magno tuz pho tuz
poete: isti sentiūt: ſ₃ aliā illi fuisse mentē existimamus: de qua nunc dicere longum
esset. ad hieronymū venio cui⁹ optarē qui viuunt oēs sequi vestigia. Sic eñ elo
quētia viteq₃ sanctimonia cūcti essemus ꝑditi. Quod opus est illum obijcere q
postq₃ gentilia studia ꝑlustratus est oīa: tn̄ demū verberib⁹ affectū se dicit: feci me
iudice hoc in negocio sicut in re familiari ꝓuerbiū est florentinoꝝ. Sic illi aiunt.
Cum domū vndiq₃ oppleueris: tunc vt recte viuas memēto. Si caret hic vndiq₃
poetarū dictis: nec versus ēst vsq₃ eius: qui nō tullianam redoleat eloquentiam
ꝙuis ꝛ ciceronē ꝛ seculares quosuis codices abnegauerit. Sic de ceteris ecclesie
doctorib⁹ dixerim quoꝝ facundiaꝫ que muta fuisset alioquin illustrauere poete.
Nec mirum cum doctor xpiani exercitus ꝛ orator inuictus apostolus paul⁹ poe
tarū volumina perlegerit quoꝝ versus in epistolis eius inserti reperiunt̄. Nam
quod ad titum scribit hieronymo teste. Cretenses semꝑ mēdaces male bestie vē
tris pigri. versiculus est epimenidis poete. Alibi quoq₃ menādri senariū posuit
Corrumpūt mores bonos cōfabulationes male. Nec mirū si apud latinum me
trū nō seruat ad verbū expressa trāslatio. Cū homericus eadē lingua versus in
prosa vix cohereat. Latus ad disputandū campus ꝛ materia diues. Possent in
finiti pene adduci. qui lr̄as seculares ꝛ ꝓsertim poetas cōfirmāt legendos. Nem
pe ciprianus vir eloquētia clarus: ꝛ martyrio firmiano narrante mordet̄ ꝙ ad
uersus demetrianū scribēs testimonijs vsus sit ꝓphetarum ꝛ aploꝝ que ille ficta ꝛ

Nō

puerbiū flo
rentinoꝝ

cōmentaria esse dicebat. Et nō potiꝰ phoꝝ ⁊ poetarū: quoꝝ autoritati vt ethni-
cus cōtraire nō poterat. Sꝫ quid opus est alios post paulū citare testes: aut cui
fid ē ꝓbebit: qui paulo nō credit. Sequat̄ quisqꝫ si vult errorē suū: nos cū paulo
cetерisqꝫ sanctis ⁊ eruditissimis viris poetarū lectionū nedū nō vitabimꝰ: ꝗ am
plectendā ceteris modis legibusqꝫ suademus.

Qꝫ nō omnibus poetis dictis adhibenda est mens.

Non em̄ possim quosqꝫ poetas legi atqꝫ his herere totos pueroꝝ ꝑcipimꝰ
alios. Nā cū pleraqꝫ in his amatoria viciosaqꝫ sint nō omnibꝰ que ab ipsis
dicunt̄ adhibēda est mens. Sicut nec theologi nec phi oēs audiendi sunt
Sed cum excellentiū viroꝝ dicta aut facta cōmemorant tūc tota mente moueri
⁊ inflamari lector debet: maximeqꝫ conari: vt ipse talis sit quales illi fuerūt. Cū
vō improboꝝ hoim mētio incidit: fugiēda est illoꝝ imitatio. Audi basiliū sanctis
simū atqꝫ peritissimū virū. Nos inquit ille laudamꝰ poetas: cū nō iurgiā referūt
neqꝫ cū scurras aut amantes aut ebriosos aut dicates imitant̄: neqꝫ cum diuite
mensa cantuqꝫ dissoluto felicitatē diffiniūt. Minime vō cū de diis aliquid dicūt
⁊ maxime cū de illis ita narrant quasi plures sint atqꝫ discordes: ⁊ pauloplus ea-
dem hec dicēda sunt ait de ceteris scriptoribꝰ: ⁊ tūc maxime cū ad voluptatē legū
tur. Et iterū: sed tunc potissimū oratores amplectimur: duꝫ aut virtutē extollūt
aut vicia efulmināt. In lectionibꝰ igit̄ poetarū ⁊ alioꝝ scriptoꝝ imitari apes de
cebit. Ut em̄ ex floribus ceteri nihil sumūt preter odorē ⁊ colorē. Apes vō etiam
mella sciunt inde excerpere. Ita qui nō solū festiuitatē sequunt̄: verboꝝ aliqueꝫ
fructū ꝑcipere possunt. Nec insuper apes oēs pariter flores adeunt. nec siquos
adeūt eos totos absoluūt: sed eo ablato qꝺ operi suo aptum sit: reliquū omne va
lere sinunt. Nō possumus facere qui diui hieronymi rursus vtamur testimonio
vt inde remediū prebere doceamus vnde vulnus fuit inflictū. Hic cū in epistola
ad oratorē vrbis scripta nō ignorasse paulū gentiles lr̄as ⁊ vsum poetarū carmi
nibus ostendisset: mox ita subiungit. Legant em̄ in deutronomio dn̄i voce prece
ptum mulieris captiue: radenduꝫ caput supcilia oēsqꝫ pilos ⁊ vngues corporis
amputandos esse: sicqꝫ eā habendā in cōiugio. Moxqꝫ de seipso subiicit. Quid ꝗ
mirū si ⁊ ego sapientiā secularē ꝓpter eloquii venustatē ⁊ mēbroꝝ pulchritudinē
de ancilla atqꝫ captiua israhelitam facere cupio: ⁊ quicquid in ea mortuū est ido
latrie: voluptatis: erroris: libidinis: vel prescindo vel rado: habes iam formā le-
gendi poetas ⁊ autores alios. Cum em̄ id ex his exceperis qꝺ veritati ꝯsentaneū
sit: cetera oīa trāsgredieris: ⁊ velut in rosis legendis sentes vitabis: Ita quantū
vtiliter scriptū est accipiēs: reliqua que nocere possunt declinabis. principio nāqꝫ
cuiusuis discipline que nā illa sit desiderare oportet ⁊ ad finē dirigere. Et quoniā
ex hac vita per virtutē ad meliorē ꝑducimur: virtus autē ꝗꝫ multū a poetis mul
tū ab hystoricis multo etiam magis a philophis laudat̄: eorum verbis maxime
inherendū est. Nec enim parū habet vtilitatis cōsuetudo quedā ⁊ familiaritas
virtutū mentibꝰ pueroꝝ ⁊ animis infusa recentibus: cum valde inherere soleant
⁊ pene indelibiliter: que in tenera etate discunt̄: vnde horatiꝰ. Quo semel imbu-
ta recens seruabit odorem. Testa diu. Sic ex lectione veterū ⁊ nouoꝝ qui scri-
bunt prudenter autoꝝ duplex te autoritas comitat̄. Nā ⁊ vitaꝫ studio virtutū
efficies meliorē: ⁊ grāmaticā peritiāqꝫ sermonis optimoꝝ ⁊ ornatissimoꝝ verbo
rū ⁊ sententiarū magnā suppellectilē tibi cōparabis.

Qui autores quiue poete pueris sint legendi.

Sed accipe rursus a nobis aliā regulā: ⁊ qui sunt autores tibi legendi duꝫ
puer es noscito. Sunt poete: sunt hystorici: sunt phi. sunt oratores. Naꝫ
theologos in aliud tempus reseruamus. Quis ⁊ hoꝝ multi sine pericu-
lo vt post dicemus tradi puero possunt. qui tn̄ ⁊ ipsi phoꝝ nomine cōtinentur.
Nihil em̄ est quod ignoratū philosophia ꝑtereat. In poetis legendū qui tibi cre
dendi sint ꝑceptoris iudiciū assit. Inter heroicos virgiliū cūctis preferant: cuiꝰ
tanta eloquentia tantaqꝫ est gloria: vt nullius laudibus crescere: nullius vitupe

ratione minui possit. Apud quē dicendi singula genera que quatuor esse putanť
breue:copiosum:siccum:⁊ floridū studiosus lector inueniet. Lucanus gradis au
tor hystorie:⁊ statius admodū limitatus preteritū iri nō debent. Ouidius vbiqꝫ
tristis vbiqꝫ dulcis est:in plerisqꝫ tamen locis nimiū lasciuus:preclarissimum tm̄
opus eius:cui methamorphoscos nomē indidit: ꝓpter fabularū peritiam quas
noscere non parui fructus est:nullo pacto postergandū est. Ceteri qui carmine
scribūt heroico:remotissimi ab his sunt:versificatorꝫqꝫ magis ꝙ̄ poetarū nomi-
ne sunt appellandi claudianū ⁊ qui argonauticum scripsit minime contēnendos
iudicaueriz. Sathyri apud nos hodie tm̄ tres inueniunť: horati⁹:iuuenalis:per
sius. potest ⁊ marcialis coquus satyrus videri:sed carmen satyre legem preterijt
Horati⁹ vir fuit multe eloquentie: doctrine virgilio parū minor: vtilis est vbiqꝫ
siue odas siue poetriā siue sermones siue epl'as legeris. Sunt tamen in eo q̄daz
que tibi nec legere voluerim nec interpretari. Juuenalis alto ratis ingenio ple-
raqꝫ nimis licenter locutus est. In aliquibus autem satyris tam religiosum se p̄-
buit vt nostre fidei doctoribus in nullo cedere iudicať. Persius nimis obscurus
est:vtilis tamē. Marcialis perniciosus ꝙ̄uis floridus ⁊ ornatus: ita tamen spi-
nis densus est:vt legi rosas absqꝫ pūctione non sinat. Elegiam qui scribunt oēs
puero negari debent. nimiuz enim sunt molles Tibullus propercius catullus ⁊
que translata est apud nos sapho. raro nāqꝫ nō amatoria scribunt: desertosqꝫ cō
queruntur amores. Amoueanť igiť. aut ad firmius etatis robur reseruentur.
Comedi plurimum conferre ad eloquentiam possunt: cuz per omnes personas
⁊ affectus essent. Ex isto genere tm̄ duos habemus plautum atqꝫ terentiuz. Tra
gedie quoqꝫ perutiles sunt:sed latinū hodie preter senecam(qui fuit magni se-
necc nepos)nullum habemus nisi gregoriū corario venetum qui memneterci fa
bulam que apud ouidium habeť in tragediā vertit. Cūqꝫ in oratione grauitas
⁊ elegantia requirať. illam in tragedijs hanc in comedijs reperies. Animaduer-
tere tamen preceptorem oportet: dum tibi comedos tragedosqꝫ legit:ne quid vi
cij persuadere videať. Sed personas que loquunť ⁊ effectus qui sequunť consi-
derari ponderariqꝫ iubeat.

Qui oratores legi debent ⁊ ꝙ cicero pre omnibus.

ORatorꝫ qui legi possunt maxima turba est:sed omniū candidissim⁹ est ci-
cero:qui iocundus incipientibus ⁊ apertus est satis. Nec prodesse tm̄ ꝫ
etiā amari potest. Cuiusqꝫ de officijs libris tibi nedum vtiles verū neces-
sarios arbitror. Scripsit ⁊ ambrosius ad eius imitationē de officijs non despiciē
dum opus quod cū illo legendū aptissime putauerim vt que fidei nostre ex cice-
rone nō consonant ex ambrosio moderamen accipiant. Sunt opera lactantij li
matissima. Nihil hieronymi non expolitū augustini sunt emēdatissimi libri:gre
gorio vti nō inutiliter potes. Nostri temporis leonardi aretini: guarini veronē
sis:pogij florentini:ambrosij monachi camaldulensis volumina tersa sunt. legē-
tibusqꝫ fructifera. Sunt ⁊ hystorici legēdi pueris. Liuius atqꝫ salustius ꝙ̄uis ad
eorum intelligentiā profectu sit opus. Justinus ⁊ quintus curcius ⁊ quē petrus
paulus transtulit arrianus:in quibus vt nō fabulosa sunt. Alexandri gesta ꝓcur
ri debebunt:quibus adiūgi valerius hystoricus ⁊ p̄bus simul nō indignus. Sue
tonius puero non est cōmittēdus. Ex genesi quoqꝫ ex regū libris:ex machabeis:
ex iudith:esdra:hester:ex euāgelijs:ex actibus apl'orum hystorie non sine magno
fructu recipiunť. Hystoria nāqꝫ vt dicit cicero est testis tēporꝫ. lux veritatꝫ. magi
stra vite. nuncia vetustatis. vtilissimū ergo est hystoricas cōplures nosse: atqꝫ in
his se exercere. vt aliorꝫ exemplo vel vtilia sequi vel noxia vitare scias. Nō tamē
vsqꝫ ad superuacuū laborē te volum⁹ occupari:ꝫ receptas aut a claris autoribus
memoratas satis ē hystorias didicisse. Nullo aūt pacto vel bohemorꝫ hystorias
vel hūgarorꝫ atqꝫ his similes si me penes autoritas fuerit tradi puero ꝑmiserim
Sūt enim ab indoctis scripte:multas ineptias cōtinent:multa mendacia: nul-

las sñias: nullos ornatus. Nā ꝗ ait plinius nullus liber est tā malus: ex quo nō possit aliquid vtilitatis excerpi: ac ꝓterea scriptoꝝ genera ꝙuis lectioni ꝯmittere videat: non ad pueros referri: ſ ad viros iā doctos debet. Pueri nāq; nisi ab initio rebus optimis imbuant: ingenia deprauant. Nec possunt verū adipisci iudiciū. Tātūq; de secūda parte grāmatice satis dictū eē putato. Sz tamen pueris hos autores nō ingeri: simul neq; oēs tibi de necessitate audiēdos nos arbitrari: ⁊ oī curādū studio duxerim⁹ ne cumulatio laboꝝ nimiū odiosas tibi lr̄as reddat.

Qꝛ reges ⁊ principes erudiri debēt in scribēdo.

Erciā grāmatice partē superius in orthograuia dictū est ꝯtineri: doctrina bene scribendi leuiuscula: res fortasse videbit: si tibi de hac quoq; ꝑte ꝓcepta tradiderim quasi ridiculū sit. Regē scribēdis se lr̄is occupare: beneq; scribere ac velociter ac honestus vero negligi soleat. Sz nō est alienū hanc etiam regi puero tradi ꝑtem: que ad cognitionē ⁊ intelligentiā autoꝝ nō parū luminis ꝓbet. Veteres quidē cesares relatū est cōplures scribendi peritissimos extitisse. Maximus pōtifex qui nūc romane ꝓsidet ecclesie nicolaus quint⁹ ornatissime scribit. Et antecessoris sui filis virtus fuit eugenij quarti. Nec patruelis tui gloriosissimi principis cesaris friderici scriptionē quisq; rephenderit: Quis em̄ raro principem scribere oporteat: cauēdū tamē est dum scribit: ne muscarū lituras sed margaritas potius pingere videat. Que res alphonsi maximi ⁊ aliquando excellentissimi reges laudes nō nihil obnubilat: dum lr̄is que de curia scribunt suum ꝓprium nomen adijciens serpentes figuret an litteras ignorat. Quod viciū vt tibi desit. aspice que circa orthographiā monemus. In tenui labor est virgilius ait non gloria.

De forma litterarū seruāda in scribendo.

Rthograuiā in duas diuidimus ꝑtes. altera est vt nitide. altera vt recte scribas. In primo videndū est vt elemēta in suis caracteribus affingant vt neq; macra sint neq; corpulenta: vt que rotunda que quadrata ꝙ oblōga: que retorta sunt: suā formā custodiant. Et hic quoq; duplex modus est: alter modernus: alter antiquus: vetustatū forma lr̄arum legibilior est mūdior: castior ac grecis a quibus originē duxit ꝓpinquior. Quēcūq; modū sequi puer voluerit in eo necessariū est exemplū dari sibi pulcherrimū atq; emēdatissimū. Optima nāq; sꝑ ad imitādū ꝓponi debēt. Que si nō possum⁹ attingere: hoc tamē prestāt ne cū vltimis despiciamur. Prouidendū quoq; nō inutiliter fuerit: vt versus ad scribendū assumpti sñias habeāt nō ociosas: nec nomina barbara contineāt: sed honestū aliquid moneāt: ex claris electa poetis ⁊ autoribus fama celebribus vt sic puer quasi ꝑ ludū ꝓhari discat ⁊ scribere. In secunda parte ꝙ rectam scripturam intuet plures tradunt regule: noscēde sūt vocales: cōsonātes: mute: liquide ⁊ duplices littere. Cōsideranda sunt verba simplicia quibus signent elementis: vt cōpositoꝝ simul obseruatio fiat. Sed hoc quoq; multā patit exceptionē: pluresq; fiunt ⁊ in declinationib⁹ ⁊ in cōpositionib⁹ nedum litterarū: verūetiā syllabarum mutationes. Verba ꝟo simplicia quibus scribenda sint litteris: vsu magis ꝙ̄ regula discimus. In qua re magnū prebet adiuuamen lectio poetarū. In quibus mensurari versus breues aut longas syllabas demōstrantes: aut duplicari lr̄as aut detrahi iubent. Hac rōne perdoctū est oppida ꝑ littera duplicata scribi oportere: qꝛ poete longā eius primam syllabam ponunt: vt est illud virgilij Tot congesta manu prerupitis oppida saxa. Breuis enim prior syllaba fuisset si vnū tm̄ ꝑ sibi retinuisset vt est oportet. Opportunus aūt ꝙuis ab eo descēdat duplicare ꝑ voluit: sicut vsus doctoꝝ manifestat. Regule ꝟo que de mutatione litteraꝝ tradi solent: compositionē plerūq; respiciunt: que cū prepositionibus fieri solet. Expedit ergo nosse quō ad ꝓpositio cū diuersis dictionibus componat ⁊ aliquādo d mutat in sequentē litteram a qua dictio incipit cui iungit. vt curro accurro. fero affero. gero aggero. ludo alludo. nuncio annuncio. porto apporto.

rideo arrideo: surgo assurgo. tollo attollo. De ceteris cõpositionibus que cum dictionibus fiunt ab his lr̃is incipientibus. s. cũ ad p̃positione cõponant. aliqñ autẽ perdit vt aperio ex ad ⁊ perio: agnitus: aspect⁹: ascẽdo: asto: ascribo: astruo qd̃ vbiq; seruandũ est. quando dictioni iungit̃ ad que. a. g. n. s. p. s. t. siue qua con sonante incipit. In ceteris vero immutata d manebit: vt adbibeo: adhereo: aduoco: adquiro: non vt pleriq; volunt acquiro. In quo forsitan hodie cõsuetudo ratione vicerit. Ad ⁊ sum quãdo simul cõponunt̃: sunt qui adsum ⁊ qui assum scribunt. ⁊ tam docti hinc atq; inde sunt: vt in vtrãq; partem videri possit valere cõsuetudinem. Absum ⁊ apsum: obtimus ⁊ optim⁹: vt quintiliano placet scribi potest. quia b ⁊ p sonum cognatum habent. Preteritum vero verbi absum ⁊ affui reperitur scriptũ ⁊ abfui: s; hoc rõni magis cõgruit. Ab autẽ prepositio non cõsueuit b perdere cum quacũq; dictione societ̃: vt abdo: abitio: abero: abripio. Qd̃ si b mutatur in consonantẽ sequentem ex ad potius q̃ ex ab facta copulatio videtur. Amitto tamen non abmitto scribere consuetum est: ⁊ absporto s interposito figurat̃ cum sit ex ab ⁊ porto.

Quomodo cõsonantes geminari possunt ⁊ littere mutari.

Nosse aũt oportet scriptorẽ nullã cõsonãtẽ geminari posse: si sequat̃ aut p̃cedat cõsona: nisi L fuerit ante R que sequit̃ aut p̃cedit vt affluo. affringo: suffragor: nõ dicimus trãssũmo q̃uis ex trãs ⁊ sũmo compositum sit. Possunt tamen tres consonantes inuicẽ concurrere si nulla geminat̃ vt obscenus strutio sextus. Nam. x. duarum consonantiũ vim tenet c s simul g s. Ex prepositio quando dictionibus adiungit̃ ab s incipientibus: non patit̃ s simul concurrere sed abiicit illã. vt exurgo: exigo: exanguis: extinctus. At si cũ dictione cõponatur ab f incipiẽte x mutabit in f vt effugio: effero: effrigo. In ceteris nec mutat nec mutat̃: vt excurro: exquiro: expello: extendo: exlex. Nec alia reperit̃ ab L dictio inchoans que cũ ex cõponat̃. E vero prepositio plerisq; dictionib⁹ adiungitur: ad quas ex cõponi nõ põt: vt si dictionis prior littera d fuerit: vt educo vel cõsona vt euoca: euacuo: euehọ: vel l vt eluo: vel n vt enitor: vel m vt emineo: vl̃ r vt eruo: nec geminant̃ quouis modo tales consonãtes q̃uis eiicio p duplex ii scribat̃. q2 secũdũ i vocalis est non cõsona: seruatq; verbum eiicio p totã declinationẽ i duplex vnũ sc3 consonans ⁊ aliud vocale nisi cum e littera sequit̃: vt ieci. In prosa quoq; verba queuis a iacio veniẽtia p duplex ii scribi debent: vt eiicio obiicio: reiicio: abiicio. In carmine vero aduertẽdũ est: an longa sit an breuis prior syllaba: si longa est duplicat̃: si breuis simplex erit. Quisq; enim horum verbo⁊ vsus apud virgiliũ reperitur. Titire pascentes a flumine reiice capellas. Nec ẽ in q̃nto pede proceleumaticus: vt quibusdã visum est ouidius. Quid mihi liuor edax ignauos obiicis annos. Apud statiũ. Pectoraq; inuersis obiicit fumancia muris. Et iter̃. fontibus intentos abicit monstratq; cruore3. Atq; alibi. Abicit tectorẽ culmine summo. Coniicio quoq; p duplex ii scribi. Quintiliano placet: in ⁊ con quãdo cõponunt̃ cũ dictionib⁹ ab L vel M incipientib⁹ N in sequentem mutant litteram ⁊ geminant: vt ludo: illudo: colludo: ruo: corruo: immuto: cõmuto: immitto: est aũt con prepositio inseperabilis que nõ inuenitur nisi in compositione: ⁊ quando dictioni sociat̃ que vocalem vel aspiratione3 habet in principio: ammittit n vt cohereo: coherceo: cohortor: fallit in hoc verbo comedo: cõposito ex con ⁊ edo: vbi propter consonantiam meliorem non abiicitur n sed cõmutatur in m.

Quõ varient̃ lr̃e ⁊ derinent̃ dictiones a supinis ⁊ p̃positionib⁹

Ab ⁊ ob si dictionib⁹ iuncte fuerint ab. r. p. c. g. f. vel. m. incipientibus in sequentẽ consonantẽ. b. mutari consueuerũt: geminationẽq; facere vt succurro: occurro: succido: occido: succumbo: occumbo: succino: occino: sufficio: officio: suggero: sũmitto: ommutesco: suppono: oppono: surripio. Ab his tñ excipiende sunt aufero: aufugio. in quib⁹. b. mutat̃ in. v. Itẽ abrogo: abrado: abro-

do in quibus manet integra. Sub si verbo quatio adiūgatꝛ b. mutatꝛ in. c. fitq̃
sucquatio. Itē omitto nō ommitto vel obmitto scribendū est. Operio ⁊ eiꝰ paſ-
siuū opior simplicis p. scriptione ꝯtētatꝛ. Opperior deponēs ꝑ. duplex reqrit.
Opinor. opinio: opitulor: opulētus vnū p. deposuit. Ob q̃z nōnūq̃ r. sequēte nō
mutatꝛ euphonie cā: vt obruo: obrepo: obripio. Obscurꝰ ex ob ⁊ cura cōfectū nō
mutat b. ſ ꝓpter ꝯsonātiā accessit s. Sic ⁊ i obsceno fit ex ob ⁊ ceno ꝯposito. Si
vero ob ⁊ sub cū aliis q̃ vt p̄missū ē dictionibꝰ cōponuntꝛ. in cōuulsa3 b. reseruant
lram: vt subdo ⁊ obdo. dis q̃z ⁊ di p̄positiones inseparabiles in solis cōpositioibꝰ
repiuntꝛ. dis quidē cū dictionibꝰ. a. b. c. p. f. t. I. cōsonāte vel s. cōponi pōt: vt diſ-
cerno ex dis ⁊ cerno: dispono: distrabo: disiungo: dissuo: seruatꝛ q̃ sine mutatiōe
s. in verbo diffundo mutatꝛ in f. ⁊ geminatꝛ. sicut ⁊ in differo ⁊ diffido. diminuo
q̃z ex dis ⁊ minuo: ſ variatꝛ s. in m. q̄ duplicatꝛ. Neq̃ pōt cū hysce verbis sic in-
cipiētibꝰ di cōponi nisi cū minuo: ⁊ tūc simplici. m. scribitꝛ diminuo. Cu3 ceteris
di sepiꝰ q̃ dis copulatꝛ: vt diduco: diluo: dinumero: digradior: diripio. Trās pre
positio cōposita cū dictionibꝰ. a. b. d. m. vel. I. cōsonāte principiū hn̄tibꝰ n. ⁊ s.
amittit. vt traduco: rano: traiicio. Inuenitꝛ tamē ⁊ integra. vt trāsmigro ⁊ transſ
duco. que videri possūt nō eē cōposita. M. lra neq̃ ante b. neq̃ ante. m. neq̃ ān
p. locari pōt siue cōposita dictio fuerit siue simplex: vt sūma ꝑ duplex m. Rom-
bus: pompeius: cōmunis: immunis: combibo: cōputo: imputo. In cōpositis q̃z
ꝑ figurā thcmesim diuisis vt enūq̃ prudēs nūq̃ potēs vsus doctoꝝ hȝ vt. m. po
natꝛ loco n. Q̄uis videri posset ad suā naturā in ꝑpositione reuersa3 q̄ dū sepata
est quāq̃ sequēs dictio supradictas in p̄ncipio lras habeat nō mutatꝛ: vti binis
in pōtificio in magistratu. Cōtra vero fit vt. f. c. d. q. s. t. in simplicibꝰ ac cōpositis
dictionibꝰ iuxta se perire nō sumāt. m. vt tonsus: linquo: cācer: mēdax: centū: an-
fractꝰ quēcūq̃: q̄cūq̃: tātūdē: idētidē. In grecis q̃z dictiōibꝰ q̄ ꝑ ph. figurantꝛ idē
seruādū est. Sȝ scribi. m. ꝓnūciari n. peritiores volūt pompilius nimpha. Cir
cū p̄positio quādo cōponitꝛ cū dictione a vocali incipiēte: integra3 seruat. m. vt
circūeo scribatꝛ ꝓnūcietꝛ circueo. Cū p̄positio per. c. n. m. scribi debet. Atsi aduer-
biū tp̄is fuit per. q. u. o. m. vt quintiliano visum est. Verū ⁊ quōdā non condam
scribi. Caiū cneū figurare. Gaiū gneū ꝓnunciare vetusti moris fuit. Et sunt qui
hoc etiā seruāt docti viri ⁊ vetustatis amatores. Ex quo fit vt nō semꝑ vocis ve
rū depositū reddāt lre: ſ alterius altera sonū nōnūq̃ exhibet vt amātiū ⁊ amen-
tiū p. t. scribamꝰ: ⁊ sonū c. ꝓferamus. Litium tamē ⁊ vitiū qui sunt litis ⁊ vitis
genitiui plurales non mutant vocem: ne liciū. ii. viciū viciī putentꝛ. E cōuerso ſm
quintilianū gaiū mulierē significat. sed c. virū. Idem quintilianus quicquid scri
bendū censuit: victorinus quidquid quasi diuisum sit ⁊ repetitum quid. quod caſ
parino pergamensi magis placuit. Idcirco non licirco docti scribūt quasi nil aliđ
sit q̃ circa id. Quicq̃ tamen scribitꝛ non quitq̃ ⁊ inde nequicq̃. Sepe etiam cō-
tingere solet ꝙ. c. in. g. mutetꝛ: vt in dictionibus numeroꝝ si precesserint n. vt qua
dringenti ac si precedit. n. perseuerat immobilis. c. vt trecenti ducenti. Interpo
nuntꝛ ⁊ aliquando littere vt sonus melior fiat C. vt sicubi ex si ⁊ vbi t. vt idētidē
ex idem ⁊ idem. p. vt emptum quod ab emi venit. b. vt ambio ex particula. m im
perfecta ⁊ eo. s. vt obscurus ab ob ⁊ cura. l. vt obliquus ex ob ⁊ equꝰ. r. vt dirimo
ex di ⁊ emo. v. cōsonans vt bouis ex bos nominatiuo. k. lra inutilis est quintilia
no teste cū in omnibus loco sui. c. sit. Vsus tamen habet vt karolus. kalēde ꝑ. k.
nō. c. scribantꝛ. Et quoniā orthographia multū cōsuetudini seruit: non est ab illa
recedendū: cū non scribendi solum sed loquēdi quoq̃ atq̃ viuēdi modū: quā bo-
ni doctiq̃ viri constituant: magistrā habere cōsuetudinē deceat. Aduerbiū inter
rogandi. cur per c. potest ⁊ q. scribi: sed cum. q. duplex. v. desiderat: vt quur. Gre
ce dictiones que ab. r. principiū sumūt aspirari debent: vt rhetor rhodus rhada-
mancus. Aspirantꝛ quoq̃ rhenus rhodanus. Priscis nāq̃ temporibꝰ tā germa
ni q̃ galli grecis lr̄is vtebantꝛ ⁊ a grecis hec flumina noīa hn̄t.

De aspiratione.

Uia vo de aspiratione mētio intercessit: ꝓsequemur lati⁹ hanc ꝑtē. Oia q̄
ab ipso descendūt aspirāda sunt in principio ꝛ ꝑ. y. ꝛ v nū p. scribenda: vt
hyperbole hyberboꝛe⁹ hypoteca hypocrita. Similit̄ que ab ypos veniūt
aspirationē habent: sed per latinū i. ꝛ p. duplex scribunt̄ vt hippotenthaur⁹ hip-
pomanes hippodamia hippolites. Et si hippus in finē cōpositionis cadit aspira-
tionē amittit. cetera seruat vt philippus quod est a philos ꝛ amoꝛ ꝛ hippus equ⁹
quasi amatoꝛ equoꝝ. Hypo vo greca prepositio est que apud nos sub significat
Apud latinos nulla consona aspiratur. Seruius tamē excipit pulcher. Antiqui
quoqꝫ sepulchꝛū aspirabāt. Incboa ꝛ incboo aspiratū inuenit̄: qꝛ papias ex gre
co deriuatū putat. Seruius latinū eē contendit. Mihi ꝛ non michi. Nihil ꝛ nō
nichil scribendū ratio suadet. cum c. nusqꝫ aspiret̄ qꝫ in pulchꝛo ꝛ vt quidam vo-
lunt in incboo ꝛ sepulchꝛo. Quatuoꝛ preterea sunt consonantes que nostro mo-
re in grecis vocabulis aspirant̄ c. p. r. t. vt chꝛemes philosophus rhetoꝛ thraso.
Que ab archos veniūt oia aspirant̄ vt archidyacon⁹ archipꝛesbyter architricli
nus archieps̄ patriarcha monarcha. Similiter que a cyros veniunt: vt chiromā
cia chiromāticus chiroteca chirologia. Que detoꝛquent̄ ad nos ex grecis dictio
nibus in quibus f. sonare videt̄: ꝑ ph. scribende sunt: vt pheb⁹ pheton pharus.
oꝛpheus. Excipit̄ filius ꝛ famaq̄ licet a grecis dilapsa sint ꝑ f. tn̄ scribunt̄. Dicit̄
eīn fili⁹ a philos. i. amatoꝛ: vel a philos qđ est amor ꝛ fere grecū est ꝛ in ꝓma sylla
ba nihil a greco differt: ac pꝛima ꝑsona dicunt illi fero is it. Et fama ex phim gre
co verbo qđ est dico: qꝛ ex mltoꝝ dictis siue ꝓmōib⁹ oꝛit̄ fama. Quecūqꝫ veniūt
ab ether ꝛ ethꝛa ꝛ ethere⁹ aut ab ethus vt ethica ꝛ ethic⁹: aut ab oꝛthos vt oꝛtho
graphia oꝛthograph⁹. aut a theca vt bibliotheca cyrotheca: aut a theos vt theo
logus theologia: aut a thesis vt sinthesis hippothesis ꝑ. t. scribi ꝛ aspirari debent
Cōtra vo que a ꝓtos anticato metaqꝫ veniunt vt ꝓtomartyr ꝓtonotarius anti-
the sis anticato catolog⁹ metamoꝛphoseos metaplasm⁹.

Greca nūqꝫ transit in cōsonantē atqꝫ idcirco decipiūt q̄ yhesus yerusalem
y yheremiāqꝫ scribūt. Nuis enim aliena sunt verba: nostro tamē i. ꝓ nō alie-
nū volunt. Inter m. ꝛ n. nulla ratio patit̄ locari p. maleqꝫ a multis scribi
tur columpna: tirampnus: cōtempno authumpnus. Autumnus vo scribendꝫ
est p. nō indiget. Sic somniū somnus amnis omnis solēnes summū. Mneste⁹
apud virgiliū m. ante n. in pꝛincipio seruat. At ꝯtempsi ꝯtēptū. pꝛompsi pꝛom-
ptū: dempsi demptum. Carpsi carptū: emi emptū: cōpsi cōptuꝫ p. retinēt. Pessi
mus ꝑ duplex. ss. nō ꝑ. x. scribi dꝫ: cū suꝑlatiua in ximus nulla nisi maximus ꝛ ꝓ-
ximus terminent̄. Moꝛalia siue imitantia verba tam ꝑ. ss. duplicatū vt patrisso
matrisso fratrisso: qꝫ ꝑ ꝫ. scribi possunt. Patrizo matrizo fratrizo. Nitoꝛ niteris
verbum quādo ad conatū coꝛporis refert̄ per x. nixus. Ad aiaꝫ vo relatū nisus
ꝑ vnicū s. ꝓteritū foꝛmat. At ista tibi de generalioꝛib⁹ oꝛthographie regulis scri-
ꝓsisse sufficiat. Quod reliquū est de singulis vocabuloꝝ scriptionib⁹ ex autoꝛib⁹
frequēti lectione ipse tibi vsus ministrabit.

Qr pueri docendi sunt in rhetoꝛica ꝛ dyaletica.

Nter grāmatice studia solēt ꝛ rhetoꝛice ꝓcepta mōstrari. Nā ꝛ dum legū
tur oꝛatoꝛes ꝛ poete: ipsius vis rhetoꝛice pandit̄. Sunt ibi scolares sunt
oꝛnatus: sunt sentētie: vituperant̄: laudantqꝫ homines. Assunt iudicia:
suasiones. Nulla rhetoꝛice pars est in poetis atqꝫ hystoꝛicis nō exculta. Sed in
his vsus est. Regule apud oꝛatoꝛes tradunt̄ ciceronē potissimū atqꝫ quintilia-
num. Est ꝛ arestotelis rethoꝛica hoc nostro seculo in latinū trāslata admodum
vtilis. In his te exercebis ceteros fugito. q̄ seducere magis qꝫ docere videri ꝑnt.
Sicut is qui nuper apud wiennā nouā rhetoꝛicā edidit in qua tametsi plurima
ex cicerone que sunt vera atqꝫ vtilia cōmiscuit: deprauatis tamen exemplis ꝛ ver
bis fecit: vt nec vtilia sint nec vera que docet fugiendus est hic: ꝛ abhoꝛrendi si q̄

sunt ei similes. Et in fonte fuerit potiꝰ ꝗ̃ in riuo potandū. Erūt ergo tibi nōnul-
la artis rethorice tradēda ꝑcepta. ex probatis ⁊ fama cultis autoribꝰ recepta: vt
scias oratoris officiū quod sit: ⁊ orationis partes inuenire disponere eloq̄ memo
rari ꝓnunciareq; rite possis. At q̄ꝛ te nō tam bonū oratorē ꝗ̃ ꝑfectū regem desi
deramus. nō exigimus a te ciceronis aut demostenis eloquentiā. optaremus tn̄
te illa fore ornatū. plurimū nāq; tibi ⁊ splēdoris ⁊ vtilitatis afferret. Sꝫ quoniā
multa sunt que necessario iminent regibus ediscenda: ne alterū obsit alteri: satꝫ
erit regi facundia mediocris. Verū cuꝫ inter ꝑcepta rethorice silere dyaletica nō
cōsueuerit. Sunt eñ quodāmodo inter se cōuertibiles. Nā ⁊ ambe tuꝫ querere
tum rōnem reddere ⁊ defendere ⁊ accusare conant̄. Nō ab re fuerit regem pue-
rum dyaleticis initiari ꝑceptionibꝰ: atq; ita doceri: vt logice quā differendi dili-
gentem rationē. Cicero diffinit cognitis partibus ⁊ diffinire ⁊ partiri ⁊ colligere
sciat. Colligēdiq; facultatē triplici diuersitate tractari nō ignorat: q̄ꝛ vel veris ac
necessariis vel tantū ꝓbabilibus aut apertissime falsis argumentationibꝰ dispu
tatio decurrit. Nō tn̄ in hac re quosdā uienne magistros imitatione dignos di
xerim. Nimis eñ multū tp̄is in sophisticis ⁊ cauillosis exponūt argumētis: vt
apud eos logice studiū nō vtilitate ſ morte terminet̄. Ob quā rē nō probat inof-
ficiosi heremū supliciū neq; sextū pōpeiū cicero: q̄ nimis magnā nimisq; multā
operationē in geometria posuerūt. Neq; q̄ se totos dyaleticis ⁊ iuri ciuili dedert
Quis eñ artes hmōi in veri inuestigatione versant̄: earū tn̄ studio a rebus ge-
rendis abduci cōtra officiū est. Quia virtutis ōis laus vt ille dicit in actione cō-
sistit. fugienda est ōis artis supuacua imitatio: q̄ licet nihil mali videat̄ habere.
vacuū tn̄ laborē deposcit ⁊ ab vtili negocio detrahit. Qualis fuit illius qui teste
quintiliano grana ciceris ex spacio distante missa in agrū ꝯtinuo ⁊ sine frustra-
tione inserebat. quē cū spectasset alexander: donasse eū dicit̄ eiusdeꝫ leguminis
modio. qđ q̄dē p̄miū fuit illo tp̄e dignissimū.

An puero regi musica scientia sit cōmittenda.

Veri pōt an musice regi puero sit doctrina tradēda: cū vel parū vel ni-
hil ad rem publicā gubernandā videat̄ afferre. Neroni ꝓbro dictū est ⁊
augusto: q̄ꝛ musicā nimis studiose sectent̄. Et augustus q̄dē correptꝰ absti
nuit. Nero ꝑamplius insecutus est artē. Cū psaltem quēdam philippus macedo
inter cenandū vellet emendare: ac depulsandis cordis cū eo differere: ait psaltes
Supi id abs te mali rex auertāt. vt hec ꝗ̃ ego meliꝰ teneas ipse. Cōtra themisto
des dux grecie: dum in cōuiuio recusasset lyraꝫ: habitus est indoctior. Socrates
phoꝝ fons instrui lyra nō verebat̄ in senio nāq; indoctꝰ a musis atq; a grecis ab
esse verbū fuit. Exercitꝰ lacedemonioꝝ musicis instructus modulationibꝰ victo-
riā reportauit graccus suoꝝ tēpoꝝ orator ꝑcipuus: cōsonātē sibi musicā ꝯsona-
re volebat. Quid dauid: nōne huiꝰ artis peritus fuit: cōcentuq; lyre laborāti sau
li subuenire solebat. Hāc certe doctrinā ligurgus q̄ꝫ cōmēdauit: q̄uis leges lace
demoniis durissimas dederit. Hinc apđ veteres moris fuit ī cōuiuiis vt laudes
heroꝝ atq; deoꝝ ad citharā cantarēt̄. Quid ioppas ille virgilianꝰ: nōne canit er
rantē lunā solisq; labores. Et cicero quibꝰ cōfirmat autor eminētissimus musicū
esse: cū diuinarū rerū cognitionē cunctā. Quid nos in tanta rerū varietate dice
mus: cū aliī suadeāt hāc disciplinā aliī dissuadeāt. Sꝫ certe nō ars despicit̄: neq;
illius rep̄hendit̄ vsus: ſ nimius vsus excludendus est. Nō ēēt huiꝰ discipline me
diocris fugienda cognitio. si ꝑceptores nō viciosi reperient̄. Plurimū nāq; spūs
reficit ⁊ ad tolerātiā laboris: exhilarat mentes nō imoderatus neq; lasciuus mu
sicoꝝ cōcentus. Hinc pitagoricis mos fuit: ⁊ cū irēt cubatū ⁊ cū mane surgerent
siquid tristicie foret: vt lyra suauiter cōcrepāte diluerēt. Artis aūt huius reptorē
aliī pitagorā: aliī moysen: aliī tubal predicāt. Sed miror ego de pitagora fuisse gē
tiliū opinionē: cum nemo poetarū nō orpheū musice peritissimū referat: qui pi-
tagoram non annis sed singulis antecessit.

An iuuenibꝰ tradenda sit geometria ⁊ arismetrica.

Et ⁊ geometria teneris etatibus ostendenda. Nam ⁊ ingenium acuit ⁊
animum ad percipiendū celerem reddit. Hec ⁊ arismetricā secum trahit.
cum sit in numeros ⁊ formas diuisa. Et numeroꝝ quidem noticiā etiam
regibus necessariam nemo negauerit. Itaqꝫ simul geometriā ⁊ arismetricā pue-
rum insectari regē nō dedecet. Qꝛ si quis geometriā duxerit contēnendam: syra-
cusanoꝝ vocibus obrui pōt. qui contra marcellū vrbi machinas admouentem
vniꝰ achimenidis ingenio ⁊ geometrie viribꝰ obsidionē ꝓtrahere longius potue
runt. Est preterea in ea multū eruditionis. multūqꝫ cautionis affert: cū sepiꝰ ea q̄
dyaletice cōcedenda videnť: ars hec minime cōcedat. Naꝫ quis ita ꝓponenti nō
credat: quoꝝ locoꝝ extreme linee eandē mensurā colligūt: eoꝝ spaciū quoqꝫ qd
bis lineis cōtineť par sit necesse est. At id falsum est. Nā primū refert cuiꝰ sit for-
me illius circuitus. Reprehensi quoqꝫ sūt a geometricis vt refert quintiliani hy-
storia: qui magnitudinē insularū satis magnificari nauigationis ambitu credide
rūt. Nā vt queqꝫ forma ꝑfectissima est: ita ⁊ capacissima est. Ideoqꝫ illa circūcur
rens linea si efficit orbē: ampliꝰ spaciū cōplecteť q̄ꝫ si quadratū paribꝰ horis red-
dat. Rursus quadrata triangulis: ⁊ triangula plus spacij equis lateribus q̄ꝫ ineq
libus cōtinebūt. In collibꝰ aūt ⁊ vallibus etiā imperito patet plus esse soli q̄ꝫ so-
li celi iugeri mensurā ducentos ⁊ quadraginta lōgitudinis pedes esse dimidio qꝫ
in latitudinē patere notissimū est: ⁊ quis sit circuitus ⁊ quātū campi claudet expe
ditū colligere. Sed tenteni ⁊ actoceni in quāqꝫ partē pedes idē spaciū termināt
sed multo ampliꝰ claudūt. Quelibet vtilia captu sint atqꝫ delectabilia: nimiū tn̄
impēdi tp̄is hisce artibꝰ nō suaserim. qꝛ etsi sunt ꝑ illas transeuntibꝰ vtiles: diutiꝰ
tamē circa eas noxie fieri possunt.

An puer in astronomia sit instituendus ⁊ rex precipue.

Ec astronomie moderata lectio regi puero negari debet: que celos ōn̄dit
⁊ archana superū mortalibꝰ pandit. Huius noticia magnis sepe ducibꝰ
adiumento decoriqꝫ fuit pericles atheniensis cū solis obscuratione terri-
ti milites essent: meditarenťqꝫ fugā: redditis eius rei causis exercituꝫ retinuit ⁊
victor euasit. Gallus quoqꝫ sulpicius cū in exercitu lucij pauli propter lune defe-
ctionē militū animi. velut prodigio diuinitus facto terrerenť: naturali rōne mō
strata: securos reddidit animos. Nec dyon syracusanus cū ad delendā dyonisij
tyrannideꝫ venisset. qꝛ platonis discipulus fuerat ⁊ astronomie peritꝰ tali casu ter
ritus est. Qd̄ si niceas in sycilia veniens nō eodē cōfisus metu: pulcherrimum
atheniēsiū exercitū perdidisset. Imbuēdus est igiť ⁊ hac doctrina puer sine qua
neqꝫ poete plenius intelligi possunt. Semꝑ aūt cauendū est: ne sic vni iungamur
arti vt reliquas deseramus. Neue naturalibus inherentes studijs ac contempla
tionibus eoꝝ que moralia sunt postponamꝰ: ⁊ rebus abducamur agēdis. Que
reret aliquis forsitan quo pacto discenda sunt hec. ⁊ an tradi ⁊ percipi simul pos
sunt. Negabūt aliq: quia confundať animus ⁊ fatigeť tot disciplinis in diuersū
tendētibus. At hi nō satis ꝓspiciēt quātū natura valeat humani ingenij: que ita
est agilis ⁊ velox: vt in omnē (vt ita dixerim) parteꝫ spectat. vt ne quidem possit
agere aliquid vnū tm̄: ſꝫ vel plura: nō eodē die modo: quin ⁊ eodē tp̄is momēto.
vim suā impēdit reficit: ac etiā reparat animos varietas ipsa. Quis vo nō obtū
dať si ꝑ totā diē vniꝰ artis vnū magistrū ferat: sed in mutatione recreabiť spūs.
sicut in varietate moderata ciboꝝ reficiť stomachus. Agricole simul arua vinc-
ta oleas arbusta colunt: pratis: pecoribꝰ: auibus: ⁊ aialibus curaꝫ accōmodant.
Cur nō pueri diuersas eodem tp̄e non momento dixerim disciplinas ediscant.
quorum ingenia multo dociliora sunt q̄ꝫ iuuenū. Curabunt igiť qui te pueruꝫ re
gunt: per diem diuersos vti magistros audies. Et nunc grāmatice nūc dyaletice
nunc alteri discipline incūbas: nec suū locis suumqꝫ corporis exercitijs tempus
negabunt.

Quid eligendū sit ⁊ quid fugiendū puero. Capitulū vltimū.

Ceterū discipulis huiͦi q̄uis plurimū intellectꝰ illuminat̃: nō tñ q̄d hone stū: q̄d turpe: q̄d iustū: q̄d iniustū: q̄d eligendū: q̄due fugiendū sit prorsus ostendit̃. Obūbrata sunt in poetis ⁊ oratoribꝰ atq̧ hystoricis nō penitus exp̄ssa signa v̄tutū. Quibꝰ ex rebꝰ altius volādū ⁊ ad phiā ipam tot affectibus trāsmigrādū est. de qua fecimꝰ tibi in p̄ncipio mētionē. At hic dicit forsitan ex cō tubernalibꝰ tuis quispiā. Quid tu agis enea: dū puer artibꝰ insudat: quarū septē supius meministi. Quid rursus huc remittamur: ꝫ nesciet hic q̄d phi nomē ipor tet. cuiꝰ ꝯstat inuētorē fuisse pitagorā. Nāq̧ vt antea viri boni ⁊ docti sapientes appellarent̃: fugit hic arrogātiā: phmq̧ se dici hoc est amatorē sapiētie nō sapiē tē voluit. Hinc amor sapiētie interp̄tata est phia. Sapia v̄o nō solū artes septē cōplectit̃ supra memoratas: ꝫ oim diuinarū humanarūq̧ rez ac causarū: quibꝰ he tres cōtinent̃ sciaz ꝓfitet̃. Ob quā rē nō q̄ septē artes liberales ꝑcurrit aliq̄s phs appellabit̃. phie tñ ꝑtē adeptus erit. Phi ab initio solis naturalibꝰ causis intēdebāt. Taletēq̧ milesiū sequebant̃. q̄ primꝰ de illis tradit̃ disputasse. Succes sit deinde socrates q̄ moralē phiaz euocauit de celo. Ex quo factuz ē vt bifariam phiam diuideret: ⁊ altera q̄dē naturalis: altera moralis appellaret̃. Supuenien te v̄o diui platonis ingenio: terciuz adijcere mēbrū placuit: ⁊ rōnale nuncupat̃. At nos hucusq̧ de moribꝰ q̄ sūt ex phia recipiēdi parū diximꝰ. Eapropter i calce libri nō aūt i calce studij: puerū rursus ad moralē phiaz remittimꝰ. Hec eñ quis sit erga diuinā maiestatē cultꝰ: quō parētibꝰ: quō natu grādioribꝰ: quō ꝑegrinis magistratibꝰ: militibꝰ: amicis: vxoribꝰ: ciuibꝰ: rusticis: seruis vtēdū sit: certa rōe mōstrabit. Hec te rex indite docebit auariciā cōtēnere: que pecunie studiū habet quā teste salustio nemo sapiēs cōcupiuit vnq̄. Admonebit in mulieribꝰ ꝯseruare modestiā. Caros habere liberos ⁊ ꝓpinquos: minime seuire: venerari seniores: legibꝰ obtēperare: iracūdiā cōpescere. cōtēnere voluptates: misereri oppressis in opibꝰ: cōferre dignis p̄mia. ius suū vnicuiq̧ reddē: punire nocētes: ⁊ qd̄ maximū est in ꝓsperis fortune successibꝰ te leticia nō sinet effundi. Nec i aduersis casibus tristicia dep̄mi: viāq̧ p̄stabit q̄ tibi recte viuere possis ⁊ subditꝭ vtiliter imperare Nec eñ sūt hec puero claudēda: ꝫ mō librorū delectus fiat vt dulces ⁊ apti facū di limatiq̧ sibi tradant̃: vt supra de plerisq̧ diximꝰ: q̄bꝰ adijci p̄nt tusculane que stiones tullij de senectute: de amicitia: ⁊ q̄cq̄d est illiꝰ de moribꝰ scriptū. Utilis se neca capiēdus in ep̄lis plurimis: ⁊ in consolatione boetiꝰ. Nec negauerim absq̧ his q̄plura doctorū virorū reperiri volumina q̄ tuto pueris exhiberi p̄nt: ꝫ iudi ciū p̄ceptoris exigo: vt limatos tersosq̧ norit libros: ⁊ i autoritate receptos. Sz q̄m hec phie portio quā vocāt ethicā: nullū humane vite tēpus dimittit intactū ꝫ viuēs ipsa gubernat viros ⁊ senes quāta puero tradēda. q̄bus ex locis recipiē da sint satis ꝓ ꝑte credimꝰ esse mōstratū. In ceteris libris sicut etates ip̄e req̄si uerint: si longiꝰ fabricator maximꝰ orbis ⁊ aīe cōditor deꝰ vitā ꝑdurerit: loquēdū neruosius erit. nisi post tot insignes quos tibi legendos dixerimꝰ autores. tacē po tius q̄ dicere quicq̄ amplius existimauerimꝰ. Tu tñ interim qd̄ tibi puero con ducere doctū est. sic te exercere ac discere studere: vt aliarū huiꝰ opusculi partiuz cupidissimus videare. Uale ex noua ciuitate. Mense februarij. M.cccc.l.

Refert grates ꝓmotori singularis amici sui.

Epistola. ccccxxij.

Eneas ep̄s seneñ. alto ⁊ potēti viro petro de noxeto comiti palatino. S. p. d. In eo loco ad quē te tua virtus euexit vt primꝰ romani pontificis la tus stiparis multa abs te acta sunt q̄ me tibi maiori ope deuincūt. Nullum tñ ⁊ ex oibꝰ tuis opibꝰ qd̄ mihi vel iocūdius vel acceptiꝰ fuerit: q̄ iohis nostri cā pisij sublenatio: quē diu iacentē humi calcatū. fortune pedibꝰ inopia pressum tua ope tuoq̧ studio ⁊ ingenti conatu iā erectū ⁊ inter principes eccl̄ie collocatū suis ris accepi. Fecisti probe qd̄ bonū virū qd̄ amicū qd̄ te decuit. Nā phie discipli-

ne imbutus. in omni genere doctrinarũ apprime perit⁹. ingenio pspicaci facũdia triti. morib⁹ mansuetus amicitie tenax (si verũ fateri vel. m⁹) nimis diu inter infimos habitus est. nã siue hois virtutes pensitas: siue obsequia q̃ romane curie nũc apud hungaros. nũc apud theutonicos pluresq̧ gẽtes pbuit mẽte reuoluas nõ est cur ei quisq̧ pferri debuit. sed habet iã tandẽ virtus: iã bene mihi serũ videri debet quod nõ sit. Quo lõgior miseria fuit: eo dulcior felicitas aduẽtat. Pauci sunt qui vitã omnẽ feliciter agant. Alios prima: alios postrema tpa fortunata recipiũt. Recte cũ his agit̃ qb⁹ps vite posterior leta est. Eos fortuna hostes hab3 quos ex felicitate in erũnas pcipitat: quibus miserrimũ est fuisse felices. Ac noster campisius dum iuuenis fuit: dum ferre labores potuit: sudare: algere acriter pugnauit. Nũc victor factus seniũ leui⁹ feret. Iã securus est. iã tutus ẽ a tegete ⁊ baculo. Gaudeo illi mihiq̧: tibi grãs ago cuius ⁊ cõsilio ⁊ ope res gesta est. Nihil est ꝙ tibi nõ debeã. Tuus sum quãtus sum. Multa sunt in me tua beneficia q̃ sepe me iuuisti extulisti maxie. Ac pri⁹ mediã mei partẽ fouebas. Alterã que in cãpisio viuebat incultã relinqbas. Nũc agrũ totũ excoluisti. Integer tot⁹ gaudeo: diuina tibi pietas benigna sit. teq̧ cũ maximo psule diu beatũq̧ nũq̧ te deserat. terrã tibi viuenti substernat: morieti celũ aperiat. Vale ⁊ me maxio pontifici facito cõmẽdatũ: ex noua ciuitate pridie idus maias. M. cccclij.

CCCCXXXiij.

Oratio de laudatissima maria. que ihm humani generis saluatorẽ genuit: nec minus claustra pudoris post partũ retinuit. ab enea vt fert̃ cõposita. postq̧ ad summã in terris dignitatẽ vocatus. digne pius nominatus est: quã antonius koberger ciuis Nurẽbergensis: nõ incõpetẽter in libri hui⁹ calce poni iussit.

Irgo theutonicis multũ celebrata sacellis.
Mater ⁊ ipsa dei mater ⁊ ipsa hominis.
Virgo latinarum spes ⁊ tutela meoꝝ.
Virgo quã multo gallia thure colit.
Virgo nec hispanas paulũ laudata p vrbes.
Cui patet ⁊ celũ tota terra patet.
Virgo que magnũ potes exorare tonantẽ.
Et potes irati celi sistere dei.
Ipse ego peccati seruus scelerisq̧ minister.
Et mandatoꝝ fractor vbiq̧ decem.
Ad te confugio: fateor mortalia septem.
Sepius admisi crimina modo penitet.
Ille licet nulli veniã negat autor olympi.
Et reduci brachia semper tendat amans.
Quis tamen offensi vultũ quis iudicis audet.
Intercessore nudus adire sui.
Ergo meos genitrix semper miserata labores.
Nunc etiã nostris casibus affer opem.
Ipse mihi de te natus sine crimine culpas.
Condonat veteres, phibeo req̧ nouas.

Pij. ij. pontificis maximi cui ante summum episcopatum primum quidem imperiali secretario: tandem epo deinde cardinali senen. Eneas siluius nomen erat: familiares epistole ad diuersos in quadruplici vite ei⁹ statu trãsmisse: Impensis anthonij koberger nuremberge impresse. finiũt. xvj. kl's augusti. Anno salutis christiane ⁊c. M. cccclxxxvj.

BIBLIOTECA
XV
NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE